

ଭାରତ ଚରିତାମୃତ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ

ନଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରେସ୍

ଭାରତ ଚରିତାମୃତ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ

ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ

ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ

ଭାରତ ଚରିତାମୃତ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ

ଜଗବନ୍ଧୁ ସିଂହ

ପ୍ରକାଶକ:—
ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ
ଭୁବନେଶ୍ୱର—୧

ମୁଦ୍ରାକର:—
ବୈଧୂରୀ ଶିବରାମ ଦାଶ ଏମ୍. ଏ.
ଶତ୍ରୁଘ୍ନ ପ୍ରେସ—କଟକ

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ
୧୯୭୪

ମୂଲ୍ୟ—ଦଶ ଟଙ୍କା ପରୁ ଶ ପଇସା

ପ୍ରଚୀ ପଦ

ଅଧ୍ୟାୟ	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୧ । ୨୫ ଅଧ୍ୟାୟ	କଂଗ୍ରେସ ଚରିତ	୧
୨ । ୨୬ ”	ଭାରତ ଦେଶୀୟ ଗଣ୍ୟ ଚରିତ	୪
୩ । ୨୮ ”	ଭାରତ ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନା	୧୭
୪ । ୨୯ ”	ସାମ୍ୟବାଦ ଚରିତ	୨୭
୫ । ୩୦ ”	ପୃଥ୍ବୀ ଚରିତ	୩୯
୬ । ୩୧ ”	ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚରିତ	୫୦
୭ । ୩୨ ”	ଧର୍ମଚକ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନା	୬୦
୮ । ୩୩ ”	ନୂତନ ସଭ୍ୟତା ବର୍ଣ୍ଣନା	୭୨
୯ । ୩୪ ”	ଗୃହ ଚରିତ	୮୩
୧୦ । ୩୫ ”	ବଡ଼ଲଟ ପୁରୀ ଦର୍ଶନ ଚରିତ	୯୫
୧୧ । ୩୬ ”	କଂଗ୍ରେସ ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନା	୧୦୭
୧୨ । ୩୭ ”	ସୁରୋପ ସମର ଚରିତ (୧)	୧୧୭
୧୩ । ୩୮ ”	” (୨)	୧୨୫
୧୪ । ୩୯ ”	ଦେବଲୋକ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଦର୍ଶନ ଚରିତ	୧୩୩
୧୫ । ୪୦ ”	ବଡ଼ଲଟ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଚରିତ	୧୪୯
୧୬ । ୪୧ ”	ବଡ଼ଲଟ ଗୋପାଳ ଚରିତ	୧୬୧
୧୭ । ୪୨ ”	ଭାରତ ସତୀବ ଗୋପାଳ	୧୭୩
୧୮ । ୪୩ ”	ଅନନ୍ତା ସନନ୍ତା ଚରିତ	୧୮୪
୧୯ । ୪୪ ”	ଗାନ୍ଧିଜୀ ସପ୍ତାହ ଯୋଗ ବର୍ଣ୍ଣନା	୧୯୮
୨୦ । ୪୫ ”	ମାନବେନ୍ଦ୍ର ମତ ବର୍ଣ୍ଣନା	୨୧୦
୨୧ । ୪୬ ”	ଉତ୍କଳ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟବିବରଣୀ ...	୨୨୫
୨୨ । ୪୭ ”	ପୃଥ୍ବୀ ଗଣ ଚରିତ	୨୩୯
୨୩ । ୪୮ ”	ଜିନା ଜେଟ୍‌ଲଣ୍ଡ ପ୍ରଭୃତି ସମ୍ବାଦ	୨୫୮
୨୪ । ୪୯ ”	ଗୀତା ଚରିତ	୨୭୦
୨୫ । ୫୦ ”	ଉତ୍କଳ ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ ...	୨୮୦
୨୬ । ୫୧ ”	ହିନ୍ଦୁମହାସଭା ଅଭ୍ୟର୍ଥନାସଭାପତି ସମ୍ବାଦ	୩୦୧

	ଅଧ୍ୟାୟ	ବିଷୟ	ପୃଷ୍ଠା
୨୭ ।	୧୦୬	ଅଧ୍ୟାୟ ସବରକାରୀଙ୍କ ଦାୟତା	୩୨୩
୨୮ ।	୧୦୭	" ଭାରତର ଇତିହାସ ବିଷୟରେ	୩୪୫
୨୯ ।	୧୦୮	" କଳା ପ୍ରଦାନ ବିଷୟରେ	୩୫୭
୩୦ ।	୧୦୯	" ପ୍ରାନ୍ତ ସମର ବହିଷ୍କାର	୩୬୭
୩୧ ।	୧୧୦	" କ'ଣେସୁ ବିଜେଇଟି ଉକ୍ତି ସ୍ଥିତିକୁ	୩୮୧
୩୨ ।	୧୧୧	" ରୁଷିଆ ସମର ବିଷୟରେ	୩୯୭
୩୩ ।	୧୧୨	" ଜାପାନ ସୁର ବିଷୟରେ (୧)	୪୧୧
୩୪ ।	୧୧୩	" " (୨)	୪୨୩
୩୫ ।	୧୧୪	" ଡି ପ୍ଲୁ ଭାରତ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ	୪୪୧
୩୬ ।	୧୧୫	" ରୁଷିଆ ସୁର ଉପାଖ୍ୟାନ	୪୫୮
୩୭ ।	୧୧୬	" ସୁଗ ପରିସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ	୪୭୮
୩୮ ।	୧୧୭	" ସୁଗଧର୍ମ ବିଷୟରେ	୪୭୯
୩୯ ।	୧୧୮	" ଦେଶ, କାଳ, ପାତ୍ର ବିଷୟରେ	୪୮୫
୪୦ ।	୧୧୯	" ତେଜନୀ-ସମାଧାନ ଚରିତ	୫୦୪
୪୧ ।	୧୨୦	" ସୁଭୋପ ସମରଶେଷ ଚରିତ	୫୧୭
୪୨ ।	୧୨୧	" ରାଜନୀତି ପରିସ୍ଥିତି	୫୨୭
୪୩ ।	୧୨୨	" ଜାପାନ ସମର ସମାଧାନ	୫୪୧
୪୪ ।	୧୨୩	" ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀ ବିଚାର	୫୫୪
୪୫ ।	୧୨୪	" ଭାରତ ଜାତୀୟ ସେନାବାହିନୀ ମୁକ୍ତି ବିଚାର	୫୬୭
୪୬ ।	୧୨୫	" ବିଭିନ୍ନ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସମାଧାନ ପ୍ରଣାଳୀ	୫୭୯
୪୭ ।	୧୨୬	" ନିର୍ବାଚନ ସମର	୫୯୩
୪୮ ।	୧୨୭	" ଭାରତ ଶାସନ ବିଧାନସଭା ଗଠନ	୬୧୭
୪୯ ।	୧୨୮	" ଶାସନ ବିଧାନସଭା ଚରିତ	୬୩୭
୫୦ ।	୧୨୯	" ଭାରତ ଶାସନସଭା ଅର୍ଥଶ ବିଚାର	୬୪୮
୫୧ ।	୧୩୦	" ଭାରତ ଶାସନ ବିଧାନସଭା ବୈଠକ	୬୬୮
୫୨ ।	୧୩୧	" ପତାକା ବିଷୟ ବିଷୟରେ	୬୮୮
୫୩ ।	୧୩୨	" ମହାମାନବ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ମହାପ୍ରସାଦ	୭୮୮

ଭାରତ-ଚରିତାମୃତ

ଛତ୍ରର ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

ସ୍ବରତ ଜାଣୟ ମହାମେଳା ସ୍ବେଦଂ ଗ୍ରେସ
କେତେ ବରଷ ହୋଇଲୁ ତାହାର ଆୟୁଷ । ୧
ସେ ସଭାନାୟକ କିଏ କିଏ କେବେ ହେଲୁ
ତହିଁର ବିଷୟ କିଛି ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲୁ । ୨
ଏ ସବୁ ଚରିତ ମୋର ଶୁଣିବାକୁ ମନ
ଠିକେ ଠିକେ କହ ରୁଚୁ ହୋଇ ପୁଣିମନୁ । ୩

ଜନ୍ମଭରତ ଉବାଚ

ପ୍ରଥମରେ ଅଠରଶ ପଞ୍ଚାଶି ଥିଲେ
କଂଗ୍ରେସର ବର୍ତ୍ତକ ହେଲୁ ବୋମ୍ବେରେ । ୪
ଉମେଶଚନ୍ଦ୍ର ବାନୁସିଂହ ସଭାପତି ହେଲେ
ସେ ବରଷ ସଭାକାମ ସେହୁ ଚଳାଇଲେ । ୫
ତତ୍ପର ବରଷ ସଭା କଲକତାଠାରେ
ନାରାୟଣ ନାୟକ ହେଲେ ପୁଣି ସେ ସଭାରେ । ୬
ତହିଁ ପର ବରଷ ମାନ୍ୟଜେ ସଭା କଲେ
ତାହାବଞ୍ଚା ସେ ସଭାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ । ୭
ଅଠରଶ ଅଠାଶି ଥିଲେ ମଣ୍ଡଳ କଲେ
ଜରଜୟଲୁ ସାବିତ୍ରୀବୀ ନାୟକ ହୋଇଲେ । ୮

ଆଲାହାବାଦ ନଗରେ ଶ୍ୟାମ ସୁଧା ବସିଲେ
 ଭାରତର ସୁଖ ଦୁଃଖ ବିରୁଦ୍ଧ ଯତ୍ନେ ।
 ତହିଁ ପର ବରଦେବ ବନ୍ଦୀର ନଗରେ
 ଓଡ଼ିଶାବର୍ଣ୍ଣ ସାହେବ ସୁଭାଷିତ ହେଲେ । ୧୦
 ତହିଁ ପର ବରଦେବ କଳିକତାଠାରେ
 ମେହେତା ସେ ବଇଁଠକ ନାୟକ ହୋଇଲେ ।
 ପର ବରଦେବ ସଭା ନାଗପୁରୀଠାରେ
 ଅନନ୍ତରାୟ ସଭାରେ ସଭାପତି ହେଲେ । ୧୧
 ତହିଁ ପର ବରଦେବ ଆଲାହାବାଦରେ
 ଉମେଶଚନ୍ଦ୍ର ଆବର ସଭାପତି ହେଲେ । ୧୩
 ଅଠରଶ ଚେୟାନବେ ସାଲେ ଲହୋରରେ
 ଦାଦାଭାଇ ସେ ସଭାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ ।
 ପର ବରଷ ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ ଯେଉଁ ସଭା କଲେ
 ଓସ୍ତେଦ ସାହେବ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ୧୫
 ପୁନା ନଗରେ ତା ପରେ ବଇଁଠକ କଲେ
 ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାନୁର୍ଯ୍ୟ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ୧୬
 କଳିକତା ନଗରରେ ପରେ ସଭା କଲେ
 ସାୟାଜୀ ସେ ସଭାର ନାୟକ ହୋଇଥିଲେ । ୧୭
 ଅମରାବଟୀ ନଗରେ ପରେ ସଭା କଲେ
 ଶଙ୍କର ନାୟାର ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ୧୮
 ପର ବର୍ଷ ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ ବଇଁଠକ କଲେ
 ଅନନ୍ତମୋହନ ବସୁ ସଭାପତି ହେଲେ । ୧୯
 ତା ପର ବରଷ ସଭା ଲକ୍ଷ୍ନୌ ନଗରେ
 ରମେଶ ଦତ୍ତ ସେଠାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ ।
 ଉଣିଶି ଶ ଏକ ସାଲେ କଳିକତାଠାରେ
 ସଭା ହେଲା ଓଝାରୁ ସେ ନାୟକ ହୋଇଥିଲେ
 ତା ପର ବରଷ ସଭା ଆଲାହାବାଦରେ
 ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବାନୁର୍ଯ୍ୟ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ ।

ସ୍ବରତ-ଚରିତାମୃତ

ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ ଓହ୍ଲୁ ବର୍ଷ ବଇଠକ କଲେ
 ଲଲମୋହନ ସେଠାରେ ସଭାପତି ହେଲେ । ୨୩
 ବନ୍ଦାବିର ପର ବରଷକୁ ସଭା କଲେ
 କଟନ ସାହେବ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ୨୪
 ପର ବରଷ ଗୋଷ୍ଠିଲ ସଭାପତି ହେଲେ
 ସଭା ବଇଠକ ହେଲେ ବନାରସଠାରେ । ୨୫
 ଲହୋର ସହରେ ପର ବର୍ଷ ସଭା କଲେ
 ଚଣ୍ଡିଭରନର ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ୨୬
 ପର ଦୁଇ ବରଷ ସୁରାଟ ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ
 ସଭାରେ ରାଧବହାଣ ନାୟକ ହୋଇଲେ । ୨୭
 ଉଣିଶି ଶ ଦଶ ସାଲେ ଆଲହାବାଦରେ
 ଓଡ଼ିଶବର୍ଷ ସାହେବ ସଭାପତି ଥିଲେ । ୨୮
 ପର ବର୍ଷ ସଭା ହେଲେ କଲିକତାଠାରେ
 ବିଏନଏ ଧର ସେଠାରେ ସଭାପତି ହେଲେ ।
 ବାଲ୍ମିପୁରଠାରେ ପର ବର୍ଷ ସଭା କଲେ
 ମୁବାଲିପୁର ସେଠାରେ ସଭାପତି ହେଲେ । ୩୦
 ତା ଧର ବରଷ ସଭା କରାଣ ନଗରେ
 ସଧୁଦ ମହମ୍ମଦ ସେ ସଭାପତି ହେଲେ । ୩୧
 ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ ପର ବରଷକୁ ସଭା କଲେ
 ବିଏନଏ ବସୁ ସଭାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ ।
 ସଭା କଲେ ପର ବରଷକୁ ବନ୍ଦାବିର
 ଲର୍ଡ଼ ସିନ୍ଧ ସେ ସଭାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ ।
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ସହରେ ପର ବର୍ଷ ସଭା କଲେ
 ଆନନ୍ଦ ମଜୁମଦାର ସଭାପତି ହେଲେ । ୩୩
 ତା ପରେ ସଭା ବସିଲ କଲିକତାଠାରେ
 ଆନ ବେସାଣ ସଭାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ ।
 ପର ବରଷକୁ ସଭା କଲେ ବନ୍ଦାବିର
 ହାସାନ ଇଶାମ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ୩୬

ଭରତ-ଚରିତାମୃତ

ଅମୃତସହରଠାରେ ବଇଠକ କଲେ
 ମୋତିଲଲ ସେ ସଭାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ ।
 ପର ବରଷର ସଭା ନାଗପୁରଠାରେ
 ବିଜୟ ରାଘବାବୁ ସଭାପତି ହେଲେ । ୩୮
 ଏ ବରଷ ଆଉ ଥରେ କଲିକତାଠାରେ
 ଲଲ ଲଜପତ ରାୟ ସଭାପତି ହେଲେ । ୩୯
 ପର ବରଷକୁ ପୁଣି ବଇଠକ କଲେ
 ଅନ୍ଧମଦାବାଦଠାରେ ସକଳେ ମିଳିଲେ । ୪୦
 ଆଜମଲ ଖାଁ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ
 ପର ବରଷକୁ ଗୟାଠାରେ ସଭା କଲେ । ୪୧
 ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ସଭାରେ ନାୟକ ହୋଇଲେ
 ପର ବର୍ଷ ସଭା କଲେ କାକନଡ଼ାଠାରେ । ୪୨
 ମହମଦ ଅଲି ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ
 ସେ ବରଷ ଆଉ ଥରେ ହେଲେ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ । ୪୩
 ଆବୁଲକାଲମ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ
 ପର ବରଷର ସଭା ବେଲଗାଞ୍ଜିଠାରେ । ୪୪
 ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଏଥର ସଭାପତି ହେଲେ
 ପର ବରଷକୁ ସଭା କାନପୁରଠାରେ । ୪୫
 ସରୋଜିନୀ ସେ ସଭାରେ ସଭାପତି ହେଲେ
 ପରବର୍ଷ ସଭା ହେଲୁ ଗୁହାଟି ନଗରେ । ୪୬
 ଶ୍ରୀନିବାସ ଆୟାଜାର ଗୁହାଟି ସଭାରେ
 ସଭାପତି ହୋଇ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇଲେ । ୪୭
 ଉନ୍ନବିଂଶ ସତାଇଶ ସାଲେ ମାଦ୍ରାଜରେ
 ସଭା ହେଲୁ ଆନସରି ସଭାପତି ହେଲେ । ୪୮
 ପର ବର୍ଷ ସଭା ହେଲୁ କଲିକତାଠାରେ
 ମୋତିଲଲ ସେ ବରଷ ସଭାପତି ହେଲେ । ୪୯
 ଉନ୍ନବିଂଶ ଏକଦ୍ଦିଂଶ ସାଲ କରକିରେ
 ସଭା ହେଲୁ ପଟେଲ ସେ ସଭାପତି ହେଲେ । ୫୦

ପର ବର୍ଷ ଶିଳ୍ପୀଠାରେ ବଇଠକ କଲେ
 ସେଠାରେ ଶିଳ୍ପୀମାନେ ସେ ସମୟରେ ହେଲେ । ୫୧
 ପର ବରଷକୁ ଯେଉଁ ବଇଠକ ହେଲା
 କଳିକତାଠାରେ ସେହି ସମୟ ହୋଇଥିଲା । ୫୨
 ସେନଗୁପ୍ତା ସେ ସମୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହେଲେ
 ତା ପର ବରଷ ବମ୍ବାଇରେ ସମ୍ବନ୍ଧ କଲେ । ୫୩
 ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହୋଇଥିଲେ
 ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ସାଲେ ଲକ୍ଷନଉରେ । ୫୪
 ପର ବରଷ ଆବର ଫାଇଜପୁରରେ
 ଦୁଇ ବରଷ ଜହର ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହେଲେ । ୫୫
 ଉନବିଂଶ ଅଠଶି ଶାଲେ ହରିପୁରେ
 ସୁଭାଷ ବୋଷ ସେଠାରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ହେଲେ । ୫୬
 କଂଗ୍ରେସର ମୂଳ ଲକ୍ଷ ଭାରତର ହିତ
 ଭାରତ ଲୋକେ କପରି ହୋଇବେ ଉନ୍ନତ । ୫୭
 ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପ୍ରସ୍ଥ ଭାରତରେ ଅନ୍ଧ ନ ମିଳଇ
 ବିଦେଶୀ ବାଣିଜ୍ୟ ସବୁ ନେଇଯାଏ ବହି । ୫୮
 ଏହିପରି ଆଲୋଚନା ସମୟରେ ହୁଅଇ
 ଏହିପରି କେତେ କେତେ କାଳ ଗଲାବହି । ୫୯
 ଯେତେ ଯେତେ ଆବେଦନ ନିବେଦନ ହେଲା
 ଭାରତର ଦାବି କିଛି କେହି ନ ଶୁଣିଲା । ୬୦
 ଯାବତ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତକୁ ନ ମିଳିବ
 ତାବତ ଭାରତ ଦୁଃଖ କେବେ ନ ଦୃଷ୍ଟିବ । ୬୧
 ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ
 ଭାରତରେ ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତେବେ ହେବ । ୬୨
 ଭାରତ ଯେବେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନ ନ ହେବ
 ଭାରତବାସୀ କେବେହେଁ ସୁଖୀ ନ ହୋଇବ ।
 ଗାନ୍ଧି ହେଲେ କଂଗ୍ରେସର ମୂଳ କର୍ତ୍ତୃଧାର
 ଯଦ୍ୟ ଅହଂସା ମାତ୍ର ସେ କଲେକ ପ୍ରଭୃତ । ୬୩

ସେହି ମାତ୍ର ଧରି ଗାନ୍ଧୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାକୁଲେ
 ଅସହଯୋଗ, ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ ହୁଏ କଲେ ।
 ବହୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ପରେ ସ୍ଵରତ ଆଇନ
 ଉନବିଂଶ ପଞ୍ଚବିଂଶ ସାଲେ ସଂଶୋଧନ । ୭୭
 ସେହି ସଂସ୍କାର ଫଳରେ ପ୍ରତିନିଧି ଗଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ମନ୍ତ୍ରୀ ଛଅ ପ୍ରଦେଶରେ । ୭୮
 ଶାସନ ଚଳାଉଛନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ ମତରେ
 ପୂର୍ବ ଶମତା ତ ନାହିଁ ତାହାଙ୍କ ହାତରେ । ୭୯
 ଦୁଇ ନାବେ ଗୋଡ଼ ଦେଇ ଚଳୁଅଛୁ କାମ
 କଂଗ୍ରେସ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ନାହିଁ ଏକମନ । ୮୦
 ବାମ ଡାହାଣ ଦି'ଦଳ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି
 ପରସ୍ପର ଛକା ଛକି ହୋଇ ଚଳୁଛନ୍ତି । ୮୧
 ବାମଦଳମାନେ ସାମ୍ୟବାଦ ମାତ୍ର ଧରି
 କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେଉଅଛନ୍ତି ଡିଆରି । ୮୨
 ବିପ୍ଳବ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏମାନଙ୍କ ମାତ୍ର
 ମହାତ୍ମା ଏ ମାତ୍ରକ ପଦ୍ମ ନ କରନ୍ତି । ୮୩
 ଯି'ପୁରୁଷରେ କଂଗ୍ରେସ ବଇଠକ ହେଲା
 ସରାଫି କିଏ ହେବ ବିବାଦ ଲାଗିଲା । ୮୪
 ବାମଦଳ ଇଚ୍ଛା କଲେ ସୁସ୍ଥ ହୋଇବେ
 ଡାହାଣ ଦଳଙ୍କ ମତ ସେ କେବେ ନ ହେବେ ।
 ଏହିଦେହୁ ନିବାରଣ ସମୟ ଲାଗିଲା
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶରେ ଏହି ଲଢ଼ାଇ ଜଳିଲା । ୮୫
 ସୁସ୍ଥ ସମ୍ବନ୍ଧ ସୀତାରାମାୟା ଲାଗିଲେ
 ଅବଶେଷେ ଏ ସମୟେ ସୁସ୍ଥ କଣିଲେ । ୮୬
 ସୁସ୍ଥ କଣିଲେ କଳି ଦମ୍ଭ ନ ଚୁଟିଲା
 କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଘାବୁ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା । ୮୭
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତିରେ ଦେବେ ସଭ୍ୟ ଥିଲେ
 ପ୍ରତିବାଦ ରୂପେ ସବେ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଦେଲେ ।

ବୋଇଲେ ସୁଭାଷ ଯେବେ ସଭାପତି ହେବେ
 ତାଙ୍କ ମାତିରେ ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବେ
 ଏହିପରି ଲୁଗିଲୁ ତୁମ୍ଭେ ଗଣଗୋଳ
 ତୁମ୍ଭେ ସଭାରେ ସବେ ହେଲେ ଏକମେଳ । ୮୦
 ସେଠାରେ, ସଭାରେ ଏକ ପ୍ରସାଦ ହୋଇଲୁ
 ଗାନ୍ଧି କାର୍ଯ୍ୟକାଣ୍ଡ ସଭା ଗଢ଼ିବାର ହେଲୁ । ୮୧
 ଏକଥା ସୁଭାଷ ଦଳ ପସନ୍ଦ ନ କଲେ
 ନାନା ପରକାରୀ ଆଗଲୁଚନା ଚଳାଇଲେ । ୮୨
 ବାଦ ବିବାଦ ଲୁଗିଲୁ ନାନା ପରକାର
 ଗାନ୍ଧି ସୁଭାଷଙ୍କ ଭେଟ ହୋଇଲୁ ନିକର । ୮୩
 କେତେକେତେ ଭାଷାମାନ ଲେଖା ଲେଖି ହେଲୁ
 ସବାଦ ପତ୍ତରେ ସବୁ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲୁ । ୮୪
 ସୁଭାଷ ସଭା ସମୟେ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ହେଲେ
 କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ରହି ନ ପାରିଲେ । ୮୫
 ସଞ୍ଜିବ ଗୁଣ ସେହୁ ଲେଖି ଦେଇଥିଲେ,
 ତାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ଜଣେ ସଭାରେ ପଢ଼ିଲେ । ୮୬
 ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ତେଣୁ ସଭାପତି ହେଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ଛାଡ଼ିବାର କାମ ଚଳାଇଲେ । ୮୭
 କଂଗ୍ରେସ ଅଧିବେଶନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷହେଲା
 ନିଶିଳ ଭରତ କଂଗ୍ରେସର ସଭାହେଲା । ୮୮
 କାର୍ଯ୍ୟକାଣ୍ଡ ସମିତି କିପରି ଗଢ଼ା ହେବ
 କିଏ ଗଢ଼ିବ କିଏ ବା ତାର ସଭ୍ୟ ହେବ । ୮୯
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ସୁଭାଷ ଅଟେ ସଭାପତି
 ତାଙ୍କ ଦଳ ଲୋକ ବାଛି କରନ୍ତୁ ସମିତି । ୯୦
 ତାଙ୍କ ମତ ସଙ୍ଗେ ଯାହା ମତ ମିଳିଯିବ
 ସେମାନେ ସଭ୍ୟ ହୋଇଲେ ଶୁଭଫଳ ହେବ
 କଂଗ୍ରେସ ସଭା କହିଲୁ ଗାନ୍ଧି ମତ ନେଇ
 କାର୍ଯ୍ୟକାଣ୍ଡ ସମିତିକି ଗଢ଼ି ପାରେ କେହି । ୯୧

ଏ ଟଣା ଓଟରା ଦେନ ବହୁକାଳ ଫଳ
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତି ସେ ଗଢା ନ ହୋଇଲୁ ।
 ସୁଭାଷ ବୋଇଲେ ହେବେ ମୁଁ ଏହା କରିବି
 କଂଗ୍ରେସ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣର ବିପକ୍ଷରେ ଯିବି । ୯୪
 ବହୁ ଚିନ୍ତା ପରେ ସେହୁ ପଦତ୍ୟାଗ କଲେ
 ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ପୁଣି ସଭାପତି ହେଲେ । ୯୫
 ନିଖିଳ ଭାରତ କଂଗ୍ରେସର ସେ ସମିତି
 ରାଜେନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ବାଛିନେଲେ ସେହୁ ସଭାପତି । ୯୬
 ସୁଭାଷ ତ ସଭାପତି ରହି ନ ପାରିଲେ
 ନିବାଚନ ପରେ ଯଥା ଶିଶୁପାଳ ହେଲେ । ୯୭
 ବାମଦଳ ନାମ ଏବେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ
 ସୁଭାଷ ବିଚାରୁଛନ୍ତି କରିବେ ପ୍ରବଳ । ୯୮
 ଭାରତର ସବୁ ପ୍ରଦେଶକୁ ଯାଉଛନ୍ତି
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ କଥା କହି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ୯୯
 ଜହରଲାଲ ମତରେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ
 ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ କିଛି ହେବ ଅମଙ୍ଗଳ । ୧୦୦
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ ବହୁ ଅମୀତି ପଶିଛି
 ସେ ସବୁ ସଫାର ପାଇଁ ବିଚାର ଲାଗିଛି । ୧୦୧
 ଉପସମିତି ବସିଛି କରିବ ବିଚାର
 କିପରି ସମ୍ଭବ ହେବ ଏ ସବୁ ସଫାର । ୧୦୨
 ଏ ସବୁ ଦେଖି ମହାତ୍ମା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖିତ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ମାର୍ଗର ଏହା ବିପକ୍ଷତ । ୧୦୩
 ଦୁର୍ମାର୍ଗ ରହିଲେ ସବୁ ଧର୍ମ ନଷ୍ଟ ହେବ
 ଭଲ ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ଏଥୁ ଭେଲ ଉପୁଜିବ । ୧୦୪
 ଦେଶ ପକ୍ଷେ ଏ ସବୁ ଭାବନା ଅମଙ୍ଗଳ
 ବଳହୀନ କରିଦେବ ଏହା କଂଗ୍ରେସର । ୧୦୫
 ଏପରି କଂଗ୍ରେସ ହେବା ନ ହେବା ସମାନ
 କଂଗ୍ରେସକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଲେ ଭଲ ହେବ ଜାଣ ।

ଏହିପରି କେତେ କଥା ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି
ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲୁ ପରି ଲୋକେ ରହିଛନ୍ତି । ୧୦୭
ବୋଲେ ଧାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଓହ୍ଲ ଜଗତ ସାଇଁ
ଭାରତ ବାସୀଙ୍କି ଦିଅ ସୁପଥ ଦେଖାଇ । ୧୦୮

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ କଂଗ୍ରେସ-ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନୋ ଷଷ୍ଠ ସର୍ଗୋପସାଧନଃ ।

ସତସ୍ତ୍ରୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

ଭାରତ ଅଟଇ ପରା ଇଂରେଜ ଅଧୀନ
ବ୍ରିଟିଶ ଜାତି ତଳାଏ ଭାରତ ଶାସନ ।
ଭାରତରେ କେତେ କେତେ ଗଡ଼ଜାତ ଅଛି
ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ କେତେକ ଭାରତେ ରହିଛି ।
ସେ ସବୁ ଦେଶ ଶାସନ ହୁଏ କି ପ୍ରକାର
ଜଣା ନଗଲା ତହିଁର କିଛିହିଁ ଖବର । ୩
ରାଜକୋଟ୍ଟଠାରେ କି କି ଅମାତ୍ୟ ହୋଇଲ
ଗଡ଼ଜାତ ମୁଲକରେ କିଅବା ଘଟିଲ । ୪
ଗାନ୍ଧି କାହିଁପାଇଁ ପୁଣି ଉପବାସ କଲେ
କେତେଦିନ ପରେ ପୁଣି ଦୋଷ ମାନଗଲେ । ୫
ଏସବୁ ଚରିତମାନ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
ଲୋକମାନେ ବୁଝିଯିବେ ଏ ସବୁ କାରଣ । ୬

ଜଡ଼ଭରତ ଉବାଚ

ଭାରତର ମାନବସ ଦେଖିବୁ କି ତୁହି
ଉତ୍ତର ଅଞ୍ଚଳ ଆଡୁ ଦେଖ ମନଦେଇ । ୭
କାଶ୍ମୀର, ସାମୁ, ସେ ପଟିଆଲା, ବିକାଶର
ଅଲଝ୍ୟାର, ଭରତପୁର ସେ ଘୋଲପୁର । ୮

ଖଇରପୁର, ଯେ ଯୋଦ୍ଧପୁର, ଆଜିମୀର
 ମାର୍ତ୍ତ୍ୟାର, ଗୋଆଳଅର, ଯେ ଜୁଦ୍ଧପୁର ।
 ଟଙ୍କ, ଭୂପାଳ, ଇନ୍ଦୋର, ଲମ୍ବିଡ଼ି ଆବର
 ରାଜକୋଟ, ରାଜପିପ୍ପା, ଯେ ସାମନଗର । ୧୦
 ଆର୍ବୁ, ରେବା, ଦରୋଦା ଆବର କୋହ୍ଲାପୁର
 ପାଡ଼ୁକୁଟା, ହାଇଦରାବାଦ, ମହାଶୂର । ୧୧
 ଟ୍ରାଭାଙ୍କର, ବସ୍ତର, ବାମଡା, ରଣ୍ଡୁପୁର
 ମାଲଗିରି, ତେଜାନାଳ, ସିକମି ଆବର । ୧୨
 କୁଚବହାର, ଅଗରତଲ୍ଲ, ମଣିପୁର
 ଏସବୁ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଅଟଇ ନିକର । ୧୩
 ଓଡ଼ିଶାରେ ଗଡ଼ଜାତ ରାଜ୍ୟମାନ ଅଛି
 କେତେ ନାମ କହୁଅଛି ଶୁଣ ବାଛି ବାଛି । ୧୪
 ନୁଆଗଡ଼, ତାଳଚେର, ଖଣ୍ଡପଡ଼ା ପୁଣି
 ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଆବର କେନ୍ଦୁଝର ଜାଣ । ୧୫
 ଗାଙ୍ଗାପୁର, କଳାହାଣ୍ଡି, ପାଟଣା ସହିତ
 ଅଛି ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଠରଟି ଗଡ଼ଜାତ । ୧୬
 ସରକାର ଯେତେବେଳେ ଭାରତକୁ ନେଲେ
 ଏ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ସବୁ ବଳଶାଳୀ ଥିଲେ । ୧୭
 ତେତେବେଳେ ସରକାର ସଙ୍ଗେ ସନ୍ଧି କଲେ
 କିଏ କରନ୍ତୁ କିଏବା ମିତ୍ରରାଜ୍ୟ ହେଲେ । ୧୮
 ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ରାଜା ସଙ୍ଗେ ସନ୍ଧି କରାଗଲା
 ସନ୍ଧିପତ୍ରମାନ ସରକାର ଲେଖିଦେଲା । ୧୯
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ରାଜା କଲେକ ଶାସନ
 କ୍ଷମତା ସେମାନଙ୍କର ରହିଲା ଅଶୁନ୍ନ । ୨୦
 ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରତିନିଧି ଥିବ
 ରାଜାମାନଙ୍କର ରାଜି ମାତି ଦେଖୁ ଥିବ । ୨୧
 ସନ୍ଧି ପତ୍ରର ସରତ ମାନ ଚଳୁଥିବେ
 ସରକାର ସଙ୍ଗେ କେବେ ବିରୋଧୀ ନୋହିବେ ।

ଲେଖା ହେଲାବେଳେ ସବୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ
 ସରକାର ତାଙ୍କୁ ସେହିପରି ସାହା ଦେବେ । ୨୩
 ଭଲ ଭଲ ରାଜ୍ୟର ଶମତା ଭଲ ଭଲ
 ସବୁ ରାଜାର ଶମତା ନୁହଇ ସମାନ । ୨୪
 ସରକାରଙ୍କର ମିତ୍ର ହୋଇ କେ ରହିଲେ
 କିଏ କିଛି କର ଦେଇ ରାଜ୍ୟଭାର ନେଲେ । ୨୫
 ଏହିପରି ଆଜିଯାକେ କାମ ଚଳୁଥିଲା
 ସରକାର ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ରହିଲା । ୨୬
 ଭାରତ ଶାସନରୁ ସେ ପୃଥକ ରହିଲେ
 ତାଙ୍କ ମନ ଇଚ୍ଛାରେ ଶାସନ ଚଳାଇଲେ । ୨୭
 ସରକାର ଭାରତକୁ ଆଇନ-ଜାଲରେ
 ଛନ୍ଦା ଛନ୍ଦି କରି ରଖିଛନ୍ତି ଯତନରେ । ୨୮
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ନାହିଁ ଆଇନ କାନୁନ
 ସର୍ବାଙ୍ଗ ଆଇନକୁ କେ କରେ ଗ୍ରହଣ । ୨୯
 ଭାରତରେ ଦେଲା ପୁଣି ନୂତନ ଶାସନ
 ସେହି ଅନୁସାରେ ପୁଣି ଚଳିଲା ଶାସନ । ୩୦
 ଭାରତରେ ଛତନିଧି ସରକାର ହେଲା
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ସେପରି ରହିଲା । ୩୧
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ଧାର ମୁଲକ
 ରାଜା ଆଜ୍ଞା ଏକମାତ୍ର ଦେଶର ଶାସକ । ୩୨
 ଭାରତରେ କଂଗ୍ରେସର ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ଦାବି ପବନ ଭାରତେ ବହୁଲା । ୩୩
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ସେ ପବନ ବାଜିଗଲା
 ଗଡ଼ଜାତ ପରଜାଙ୍କୁ ଚେତା ଆଣିଦେଲା । ୩୪
 ସେମାନେ ଦେଖିଲେ ତାଙ୍କ ପଡ଼ିଶା ଭାରତେ
 ପ୍ରଜାକୁଳ ଆନ୍ଦୋଳନ କରୁଛନ୍ତି କେତେ । ୩୫
 ଆନ୍ଦୋଳନ କରି କିଛି ଫଳ ଲଭ କଲେ
 ତାଙ୍କ ତୁଲ୍ୟ ଲୋକମାନେ ସଭାରେ ବସିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ଚଳାଇଲେ ଦେଶର ଶାସନ
 ସେମାନେ ନିଜ ରାଜ୍ୟରେ ହେଲେ ସ୍ଥାନମାନ ।
 ନାନା ପରକାର ଅତ୍ୟାଚାର ଭୋଗୁଛନ୍ତି
 ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ କେ କାନକୁ ନ ନିଅନ୍ତି । ୩
 ଭାରତ ଲୋକଙ୍କ ପରି କିଛି ଅଧିକାର
 ନ ପାଇବେ କିମ୍ପା ସେହି ରାଜ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ।
 ଏହି ଅନଳ ଜଳିଲା ପ୍ରଜାଙ୍କ ହୃଦରେ
 କେହି କେହି ଏ ଅଗ୍ନିରେ ଘୃତ ଢାଳିଦେଲେ
 ପ୍ରଜାମାନେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇଣ ମାଡିଲେ
 ପ୍ରଜା ପ୍ରତିନିଧି ସଭାମାନ କରାଇଲେ । ୪୧
 ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ଖଣ୍ଡେ ଅଟେ ରଣପୁର
 ସେଠାରେ ଏହି ଅନଳ ଜଳିଲା ପ୍ରଖର । ୪୨
 ବେଙ୍ଗଗେଟ ସାହେବଙ୍କୁ ମାରି ପକାଇଲେ
 ସରକାର ପ୍ରତିନିଧି ସେ ସାହେବ ଥିଲେ । ୪୩
 ପ୍ରଜାଙ୍କର ଉତ୍ତେଜନା କ୍ଷମେ ବୁଝି ହେଲା
 ସବୁ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟକୁ ଏ ରୋଷ ମାଡିଲା । ୪୪
 ତାଳଚେର ପ୍ରଜାମାନେ ପଳାଇ ଆସିଲେ
 ଅନଗୁଳଠାରେ ଆସି ଆଶ୍ରୟ ଧରିଲେ । ୪୫
 ସରକାରୀ ସୈନ୍ୟମାନେ ସେଠାକୁ ଆସିଲେ
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ସେହି ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା କଲେ ।
 ଦମନ ଲାଳା ଲାଗିଲା ସବୁ ଗଡ଼ଜାତେ
 ବିସ୍ତୃତ ଘଟଣା ଜଣା ନ ଗଲା ଭାରତେ । ୪୬
 ସମ୍ବାଦପତ୍ର କେତେକ ବିବରଣ ଦେଲା
 ସଠିକ ଖବର କିଛି ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲା । ୪୭
 ସବୁ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ପଡ଼ିଲା ଚନ୍ଦଳ
 ଭୂରଥାଡ଼େ ଲାଗିଗଲା ଏହି ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୪୮
 ରାଜକୋଟଠାରେ ହେଲା ଏହି ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ରାଜା ପ୍ରଜାରେ ବିରୋଧ ବଢ଼ିଲା ବହୁଳ । ୪୯

ଠାକୁର ସାହେବ ଯଜ୍ଞେ ଶ୍ରେୟ ମତଭେଦ
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସହିତ ହେଲ ବହୁତ ବିବାଦ । ୫୧
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମତ ସହିତ ମତ ନ ମିଳିଲା
 କେତେ ଭାଷା ଲେଖା ଲେଖି ଆବର ଚଳିଲା
 ଗାନ୍ଧୀ ତେଣୁ ଉପବାସ ବ୍ରତ ଆରମ୍ଭିଲେ
 ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଯାକେ କେହି ନ ଶୁଣିଲେ ।
 ଲର୍ଡ଼ ଲିଲ୍‌ଲିଅଟ୍ଟୋ ସେ ଆମ୍ଭ ବଢ଼ଲଟ
 ତାଙ୍କ କାନକୁ ଏ କଥା ଚଳିଲା ନିରାଟ । ୫୨
 ସେ ବୋଇଲେ ସବୁକଥା ସେହୁ ବୁଝିଦେବେ
 ଉଚିତ ନ୍ୟାୟରେ ଯାହା ହୋଇବ କରିବେ ।
 ଯେଉଁ ଭାଷା ଅର୍ଥନେଇ ଲାଗିଛି ବିବାଦ
 ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଜଣେ ମାନିଲେ ଭୂଟିଯିବ ଭେଦ । ୫୩
 ସେ ଭାଷାର ଯାହା ଅର୍ଥ ସେହୁ କହିଦେବେ
 ଉଭୟ ସେହି କଥାକୁ ଅବଶ୍ୟ ମାନିବେ । ୫୪
 ଭାରତର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉଚ୍ଚ ଅଦାଲତ
 ମରହଟ୍ଟାପୁର ତାଙ୍କ ନାମ ଅଟେ ଖ୍ୟାତ । ୫୫
 ତାହାକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କରିବାର ସ୍ଥିର ହେଲା
 ଉଭୟପକ୍ଷ ତାହାକୁ ସିଞ୍ଚକାର କଲା । ୫୬
 ଅନଗନ ବ୍ରତ ଏହାପରେ ବନ୍ଦ ହେଲା
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଶରୀର ହମେ ନିରାମୟ ହେଲା । ୫୭
 ଗାନ୍ଧୀ ସେ ଭାଷାର ଯେଉଁ ଅର୍ଥ କରୁଥିଲେ
 ମରହଟ୍ଟାପୁର ସେହି ଅର୍ଥ କରିଦେଲେ । ୫୮
 ଅସଲ ବିଷୟ କିଛି ମୀମାଂସା ନ ହେଲା
 ପୁଣି କେତେ କେତେ ଯୁକ୍ତି ଚରକ ହୋଇଲା ।
 ଗାନ୍ଧୀ ପୁଣି ବୋଇଲେ ତାଙ୍କର ଭ୍ରମ ହେଲା
 ଅନଗନ କରିବାର ଉଚିତ ନ ହେଲା । ୫୯
 ସେହି ଅନଗନ ମୂଳେ ହିଂସା ଭାବ ଥିଲା
 ତେଣୁ ଏ ଅନଗନର ଫଳ ନ ମିଳିଲା । ୬୦

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ କିଛି ସମାଧାନ
 କି ଉପାୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଲାଗିଛି ସ୍ଥାନ । ୧୫
 ପ୍ରତିନିଧି ଶାସନ ଯାବତ ନ ହୋଇବ
 ତାବତ ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ କେବେ ନ ଛୁଟିବ । ୧୬
 ହାଇଦ୍ରାବାଦ ଲମ୍ବି ଉଁ ପ୍ରଭୃତି ରାଜ୍ୟରେ
 ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳୁଅଛି ପ୍ରଖର ଗତିରେ । ୧୭
 କଂଗ୍ରେସ ସମାପ୍ତ ହେବ କିଛି କରିନାହିଁ
 ସରକାର କି କରିବେ ଲୋକେ ଛନ୍ଦି ରୁହିଁ । ୧୮
 ଘର ବାହାରେ ଲାଗିଛି ଏହି ଗଣ୍ଡିଗୋଳ
 ଘର ପକ୍ଷୀରେ ପଡ଼ିଛି ସନ୍ତତ ଚନ୍ଦ୍ରଳ । ୧୯
 ଅଶାନ୍ତ ପବନ ବହୁଅଛି ଭାରତରେ
 ମତଭେଦ ଚାଲୁଅଛି ନାନା ପରକାରେ । ୨୦
 ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର ଅଛି ପରସ୍ପରେ
 ହୃଦୟ ନିର୍ମଳ କଥା ନାହିଁ କାହାଠାରେ । ୨୧
 ଭାରତେ ଅସହଯୋଗ ହେଲା ଯେତେବେଳେ
 କ୍ଷମତା ଉଲଟି ବିଷ ଗାନ୍ଧି କହିଥିଲେ । ୨୨
 କ୍ଷମତା ବିଷ ରହିଛି ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ରରେ
 ଯେ ହାତ ଦେବ ତହିଁରେ ଘାରିବ ବିଷରେ । ୨୩
 ଯେ ବ୍ୟାମୋହ ଚୁଟାଇବା ନୁହଇ ସହଜ
 ଏବେ କ୍ଷମତା ପାଇବୁଁ କି ହେଉଛି ବୁଝ । ୨୪
 କିଛି କ୍ଷମତା ନବାତ ପଣା ସଙ୍ଗେ ସରି
 ପିଇଦେଲେ ମୁହଁଏ ସନ୍ତତ ହେବ ଝୁରି । ୨୫
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ସମସ୍ୟା ବଡ଼ ଗୁରୁତର
 ଜଣାନାହିଁ କି ହୋଇବ ଉଦ୍‌ଧୃତ ତାହା । ୨୬
 ଭାରତକୁ ଯେବେ କେହି ଗଢ଼ଜାତ ଯିବ
 ରାଜାଆଜ୍ଞା ନ ପାଇଲେ ରହି ନ ପାରିବ । ୨୭
 ଗିରଫ କରିବେ ତାକୁ କାରାଗାରେ ଦେବେ
 ଏଇବି ଅବସ୍ଥା ହୋଇଅଛି ଜାଣ ଏକେ । ୨୮

ସଞ୍ଜାଗ୍ରହ କରିବାକୁ କେତେ କର୍ମୀ ଗଲେ
 ତାଙ୍କୁ ଧରିନେଇ ଆନୟନେ ଗୁଡ଼ ଦେଲେ ।
 କଂଗ୍ରେସ କର୍ତ୍ତା ବୋଇଲେ ଏପରି ନ କର
 ଏପରି କଲେ ବିଶେଷ ହେବନାହିଁ ଫଳ । ୮୦
 ଗାନ୍ଧି ଏବେ ଭଲ ପନ୍ଥା ଖୋଜି ହେଉଛନ୍ତି
 କି କଲେ ଗଡ଼ଜାତର ହୋଇପାରେ ମୁକ୍ତି ।
 ଭାରତ ଶାସନ ପାଇଁ ହେଲେ ଯେ ଆଇନ
 ପ୍ରାଦେଶିକ ଶାସନ ଯେ ହୋଇବ ସ୍ୱାଧୀନ । ୮୧
 ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭା ବସିବ ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ
 ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନ ବସିବେ ସେଠାରେ । ୮୨
 ପ୍ରଦେଶ ଶାସନ କଥା ଏ ସଭା ବୁଝିବ
 ପ୍ରଦେଶ ପାଇଁ ସକଳ ଆଇନ କରିବ । ୮୩
 ପ୍ରଦେଶର ଆୟ ବ୍ୟୟ ସେମାନେ ବୁଝିବେ
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରୁ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇବେ । ୮୪
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର କି ସ୍ତରରେ ଗଢ଼ା ହେବ
 ପ୍ରଦେଶ ସଭାରୁ ପ୍ରତିନିଧି ବଢ଼ି ହେବ । ୮୫
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶରୁ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଯିବେ
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତିନିଧି ଅଣା ହେବେ । ୮୬
 ଏମାନେ ସକଳେ ମିଳି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର
 ସଫଳ ସଭା ନାମଟି ହୋଇବ ତାହାର । ୮୭
 ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସଭାଟି ଗଢ଼ା ହୋଇନାହିଁ
 ପୁରୁଣା ମାତରେ କାମ ଚଳୁଅଛି ତହିଁ । ୮୮
 କଂଗ୍ରେସ ବୋଲେ ଏ ମାତ୍ର ନ କର ଗ୍ରହଣ
 କିପରି ସଫଳ ସଭା ହୋଇବ ଗଠନ । ୮୯
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ନାହିଁ ମାତ୍ର ବା ନିୟମ
 ହୋଇନାହିଁ ପ୍ରତିନିଧିମୂଳକ ଶାସନ । ୯୦
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବା ଅଧିକାର ଲୋକଙ୍କର ନାହିଁ
 ଭଲଆଜ୍ଞା ଅନୁସାରେ ସେ ଦେଶ ଚଳଇ । ୯୧

ସେ ଲୋକେ ତ ପ୍ରତିନିଧି ବାଛି ନ ପାରିବେ
 ରଜା ନଜେ ବାଛି ତାଙ୍କ ଲୋକ ପଠାଇବେ । ୧୦
 ରଜାଙ୍କ ସଂସ୍କୃତ ଲୋକ ସେ ସବୁ ଆସିବେ
 ପ୍ରଜାପାଇଁ କପର ବା ପାଟି ଫିଟାଇବେ । ୧୧
 ପରଜା ପକ୍ଷରେ ଏହା ନୁହଇ ମଙ୍ଗଳ
 ତେଣୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ନ ହେବ ସଫଳ । ୧୨
 କଂଗ୍ରେସ ବୋଲେ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ ନ କର
 ଏଥିପାଇଁ ମହାଦୋର ଆନ୍ଦୋଳନ କର । ୧୩
 ଭାରତ ଶାସନ ପାଇଁ ଯେ ଆଇନ ହେବ
 ଭାରତ ଲୋକଙ୍କ ମତ ନେଇ କରାଯିବ । ୧୪
 ଭାରତ ଲୋକେ ଆପଣା ସଭାକୁ ଗଢ଼ିବେ
 ସେ ସଭାରେ କି ଆଇନ ହେବ ବିଚ୍ଛିନ୍ନିବେ । ୧୫
 ସେଠାରେ ବୁଝି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିବେ ଆଇନ
 ସେ ବିଧାନେ ଚଳାଇବେ ଭାରତ ଶାସନ । ୧୬
 ତେବେ ପୁରା ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ବଢ଼ିବ
 ଭାରତ ନିଜ ଭାଗ୍ୟର ବିଧାତା ହୋଇବ । ୧୭
 କଂଗ୍ରେସର ମତ ଏହା ହେଲା ନିର୍ଦ୍ଦୀରଣ
 ଗାନ୍ଧି ମାତ୍ର ଅନୁସାରେ ହେବ ଆନ୍ଦୋଳନ ।
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ମାର୍ଗରେ ସକଳ ହୋଇବ
 ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ସବୁ କାମ କରାଯିବ । ୧୮
 ସୁଭାଷଙ୍କ ମତ ସଙ୍ଗେ ଏ ମତ ଅମେଳ
 ତେଣୁ ଦୁଇ ଦଳ ହୋଇ ହୁଏ ଗଣ୍ଡିଗୋଳ ।
 ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ଭାଙ୍ଗି ଅଛି ଭାରତର ବଳ
 ତେଣୁ ସବେ ଏକମନେ ଏକଚିତ୍ତେ ଚଳ । ୧୯
 ବୋଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ଅହେ ମାଳାତୀ ପତି
 ଭାରତ ବାସୀଙ୍କି ପ୍ରଭୁ ଦିଅ ହେ ସୁମତି । ୨୦

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଭାରତ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟଚରଣ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ସପ୍ତ ସତ୍ତ୍ୱା ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଠସ୍ତରି ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

କଂଗ୍ରେସ ଅଟେ ଭାରତ ଜାତି ବଳଠକ
 ସେ ସବୁ ଯାହା କହିବ ପାଳିବେ ଏ ଲୋକ । ୧
 ଏହି ମାତ୍ର ଧର କାମ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲା
 ପଞ୍ଚାଶ ବର୍ଷରୁ ଉଦ୍ଧୃତ କାଳ ବିତିଗଲା । ୨
 ମହତ୍ତ୍ବା ଗାନ୍ଧି ଯେ ହୋଇଥିଲେ କର୍ଣ୍ଣଧାର
 ଅହିଂସା ଯତ୍ୟ ମାର୍ଗ ସେ କଲେକ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୩
 ଅଟଳ ବିଶ୍ୱାସେ ତାଙ୍କ ବଚନକୁ ମାନ
 କିଛି କିଛି କାମ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ପୁଣି । ୪
 ପୁରୁଣା ଖାନ୍ସି କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀମାନେ ଯେତେ
 ଗାନ୍ଧି କଥାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ସମସ୍ତେ । ୫
 ଗାନ୍ଧି ବିନୁ ପରିସୀମା ନାହିଁ ଭାରତର
 ତାଙ୍କ ପଛରେ ନ ଶିଲେ ନାହିଁକ ନିସ୍ତାର । ୬
 ଭାରତର ଜାତୀୟ ଜୀବନେ ଗାନ୍ଧି ପ୍ରାଣ
 ତାଙ୍କୁ ଛୁଡ଼ିଲେ ନିସ୍ତାର ନାହିଁ ବୋଲି ଜାଣ । ୭
 ଡାକିହାକି ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ ଏମନ୍ତ କହନ୍ତି
 ଗାନ୍ଧି ନବ-ଭାରତର ଏକା ଗତି ମୁକ୍ତି । ୮
 ବିଜ୍ଞ ଅଭିଜ୍ଞ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀଙ୍କର ମତ
 ଦୃଢ଼ଭାବେ କରୁଛନ୍ତି ଏ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ । ୯
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମାତ୍ର ନିୟମେ ବିଶ୍ୱାସ ଯାହାର
 ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ବୋଲି ନାମ ଅଟେ ତାହାଙ୍କର । ୧୦
 ଭାରତର ପୁର ପକ୍ଷୀ କୁଟୀର ନିବାସୀ
 ଗାନ୍ଧି ନାମ ଅହରହ ହେଉଛନ୍ତି ଘୋଷି । ୧୧
 ସାଧୁପାଠରୁ ବା ନ ପାଠରୁ ତାଙ୍କ ମାତ୍ର
 ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଅଟଳ ଭକ୍ତ । ୧୨

ଗାନ୍ଧ ଏହା କହୁଛନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ କରିବା
 ଶାଳରେ ତିପରେ ପଡ଼ୁ କିଛି ନ ଭାବିବା । ୧୩
 ସାଧନା ନ ଥାଉ ପଛେ ଏହି ବିଶ୍ବାସରେ
 ଆବଶ୍ୟକ ବେଳେ ଲୋକେ କାମ କରୁଥିଲେ ।
 ସାମ୍ୟବାଦୀ ଦଳ ପୁଣି ବାହାର ହୋଇଲେ
 ତାଙ୍କ ମାତ୍ର ନିୟମ ସେ ଲୋକଙ୍କୁ କହିଲେ । ୧୪
 ପୁଣି ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ ହେଲେଣି ବାହାର
 ସୁଭାଷ ସେ ଦଳର ହେଲେଣି କର୍ତ୍ତୃଧାର । ୧୫
 ତାଙ୍କ ମାତ୍ର ନିୟମ ସେ ଗାଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି
 ସେ ପଥେ ଅଛି ମୁକତି ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି । ୧୬
 ଏ ତିନି ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗିଅଛି ଦ୍ବନ୍ଦ
 କେଉଁ ପଥ ଭଲ ଅବା କେଉଁ ପଥ ମନ୍ଦ । ୧୭
 ସାରସାର ବାଛିବାର ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିଣ
 ଯେ ଯାହା ମତକୁ ସେହୁ ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରଧାନ । ୧୮
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ ହେଲେ ଏହି ତିନି ଦଳ
 ଯେଉଁ ଦଳ ମତଦେବ ସବୁଠୁଁ ପ୍ରବଳ । ୧୯
 ସେହି ଦଳ ପଛେ ଲୋକମାନେ ଗୋଡ଼ାଇବେ
 ସେ ଦଳ ଯାହା କହିବେ ତାହା ସେ କରିବେ ।
 ବୁଝିଥିଲି ଗାନ୍ଧ ମାତ୍ର ଅଟଇ ଶାସ୍ବତ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଉପରେ ଏହା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ୨୦
 ପୁରାତନ ଧର୍ମ ଏହା ଅଟେ ଭାରତର
 ସତ୍ୟ ସ୍ବୟଂ ଭଗବାନ ସାକ୍ଷାତ ଶ୍ରେୟ । ୨୧
 ଅହିଂସା ପରମଧର୍ମ ଅଟେ ଭାରତର
 ପିଣ୍ଡୁଗ୍ରୀଷ୍ଠ କହିଥିଲେ ଏ ଧରମ ସାର । ୨୨
 ସେହି ଧର୍ମ ଧରି ଗାନ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି
 ଏହି ଧରମ ଅଟଇ କଂଗ୍ରେସର ମାତ୍ର । ୨୩

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

ସାମ୍ୟବାଦ ଅଗ୍ରଗାମୀ ବାଦର କି ମାତ୍ର
ବୁଝି ପରୁନାହିଁ ମୁଁ ଏହାର ମତି ଗତ । ୨୭
ଦୟା କରି ବିସ୍ତାରି କହନ୍ତୁ ସାରସାର
କାହାର କି ଧର୍ମ କି ବା ଅକାର ପ୍ରକାର । ୨୮
ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ ବଳେ ଗୁରୁ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
ଲୋକମାନେ ଶୁଣିଲେ ଲଭିବେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ୨୯

• ଜଡ଼ଭରତ ଉବାଚ

ସୁଭାଷ ନାୟକ ପଦ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ
ତାହାଙ୍କ ମାତିକୁ କେହି ପସନ୍ଦ ନ କଲେ । ୨୯
ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମତ ସହିତ ନ ମିଳିଲା ମତ
ଗାନ୍ଧୀବାଦମାନେ କେହି ନ ହେଲେ ସମ୍ମତ ।
ପଦତ୍ୟାଗ କରିଣ ସୁଭାଷ ବିରୁଦ୍ଧରେ
ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟାୟ ବିହୀନେ ।
ଅଧିକ ଝଗଡ଼ ପାଇଁ ସେ ନିବୀଡ଼ିତ ହେଲେ
ସୀତାରାମାୟା ସେ ଏହି ସମରେ ହାରିଲେ ।
ଗାନ୍ଧୀ ଘୋରଲେ ସେ ସୀତାରାମାୟା ହାରିଲେ
ତାଙ୍କ ନିଜ ପରାଜୟ ହେଲା ବିରୁଦ୍ଧରେ । ୩୩
ଏହି କଥା ନେଇ ହେଲା ବହୁତ ବିବାଦ
ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ଦେଲା ବହୁତ ସମ୍ବାଦ । ୩୪
ସପକ୍ଷ ବିପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତି ଚାଲିଛି ବହୁତ
ଗାନ୍ଧୀ ନୁହନ୍ତି ଏଥିରେ କିଛି ବିଚଳିତ । ୩୫
କେ ବୋଲେ ଗାନ୍ଧୀ ଯା କଲେ ନ ହେଲା ଉଚିତ
ଗାନ୍ଧୀ ନ ମାନିଲେ କାହିଁପାଇଁ ଲୋକମତ । ୩୬
ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ମାତି ଭଙ୍ଗ ହେଲା
ଲୋକଙ୍କ ମତର ଆଉ କି ମୂଲ୍ୟ ରହିଲା । ୩୭
ସୁଭାଷ ଏ ଯୁକ୍ତି ଧରି କଲେ ଅଘୋରନ
ଗାନ୍ଧୀ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା ବହୁଦିନ । ୩୮

ଶେଷରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମତ ମେଲି ନ ହୋଇଲୁ
 ଯେ ଯାହାର ମାତ୍ର ପଥେ ଦମ୍ଭରେ ରହିଲୁ । ୩୯
 ସୁଭାଷ ନିରାଶ ହୋଇ ପଦତ୍ୟାଗ କଲେ
 ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ତେଣୁ ସଭାପତି ହେଲେ । ୪୦
 ସୁଭାଷ ତେଣୁ ଅଭେଦ ଦଳ ସୃଷ୍ଟି କଲେ
 ଅନ୍ତରାମୀ ଦଳ ବୋଲି ତାର ନାମ ଦେଲେ ।
 ସେ ବୋଲନ୍ତି କଂଗ୍ରେସର କାର୍ଯ୍ୟସମ ଯାହା
 କିଛିମାତ୍ର ଏଣେ ତେଣେ ନ ହୋଇବ ତାହା ।
 କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଯା ଅଛି ସେହିପରି ଥିବ
 ସେହି ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ହୋଇବ ।
 ମାନସିକ ଦୃଢ଼ିତା ନ ବଦଳାଇ ନେବା
 ବିପ୍ଳବ ହୋଇ ସକଳ କାମ ତଳାଇବା । ୪୪
 ବିନା ରକ୍ତପାତରେ ବିପ୍ଳବ ହୋଇପାରେ
 ଏ କଥା କି ଅସମ୍ଭବ ଆମ୍ଭ ଏ ଦେଶରେ । ୪୫
 ମନରେ ବିପ୍ଳବ ଭାବ ନ ହେବ ଯାବତ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଏ ଭାରତ । ୪୬
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଶାସନ ଯେପରି ଭାବେ ଅଛି
 ସେ ପରିସ୍ଥିତି କି ଦିଅ ମୁଁ କୁ ଡୋହୁପାଛି । ୪୭
 ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାମଟି ବିପ୍ଳବ
 ଦେଶବାସୀଙ୍କର ହେଉ ଏହି ମନଭାବ । ୪୮
 କଂଗ୍ରେସ କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଯାହା ଯାହା ହେବ
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ସବୁ ପରିଣତ କରାଯିବ । ୪୯
 ମନରେ ବିପ୍ଳବ ଭାବ ରଖି ସବୁ କର
 ବିପ୍ଳବ କର୍ମରେ ଯୁକ୍ତ ହୁଅ ହେ ନିକ୍ତର । ୫୦
 କଂଗ୍ରେସ ବଇଚକରେ ଏ କଥା ପକାଇ
 ମଞ୍ଜୁର କରାଇ ନେବା ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ । ୫୧
 ବର୍ତ୍ତମାନ କଂଗ୍ରେସର ଯାହା ଶକ୍ତି ମାତ୍ର
 ନିୟମ ଶୃଙ୍ଖଳା ଦିନେ କରୁଅଛି ଗତ । ୫୨

କାଳକୁ ଚାହିଁ ଏ ଗତ ନୁହଁ କାର୍ଯ୍ୟକାଶ
 ତେଣୁ ସେ ମାତ ନିୟମ ଦିଅ ଜନାଞ୍ଜନ । ୫୩
 ଭବିଷ୍ୟତେ ନାନା ବାଧା ବିଧି ଆସି ପାରେ
 କି ଉପାୟେ ତା ସହିତ ଲଢ଼ା ଯାଇପାରେ ।
 ଦେଶ ଯେତେବ ତହିଁପାଇଁ କମର କସିବ
 କି ଉପାୟେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ସେ ଶକ୍ତି ଆସିବ ।
 ଯେବେ ଲେଶ ତହିଁପାଇଁ ହୋଇବ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ତହିଁର କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିବା ବିହତ । ୫୪
 ନିଶିଳ ଭାରତ ସେହୁ ସଜନ ବାହ୍ୟ
 ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ପୁଣି । ୫୫
 ହେଲାରେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଦ୍ୟାବଧି ହୋଇନାହିଁ
 କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ଦଳ ଏ ସୁଯୋଗ ନେଇ ।
 ସୁଦ୍ଧାସେବକ ଦଳ ସେ କରୁଛନ୍ତି ଠୁଳ
 ତାଙ୍କର କିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜଣା ନାହିଁ ମୂଳ । ୫୬
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ ଆଉ କଥା ଏ କରିବେ
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବେ । ୫୭
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ଅଛି କେତେ ଅନୁଷ୍ଠାନ
 ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ବଡ଼ ବଳବାନ । ୫୮
 କଂଗ୍ରେସ ସଙ୍ଗେ ମିଶିବା ପାଇଁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି
 କଂଗ୍ରେସ ସେ ସବୁକୁ ସ୍ୱୀକାର ନ କରନ୍ତି । ୫୯
 କଂଗ୍ରେସ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଟେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ
 ଏକା କି ଭାରତ ପାଇଁ ଏ ଲାଭ କରିବ । ୬୦
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ କି ଏଥୁ ଅଲଗା ରହିବେ
 ସେ ଲୋକେ କି ଏ ଫଳର ଭୋଗ ନ ପାଇବେ ।
 ଏହି ମାତ ସୁଗ୍ରସ ସେ କରନ୍ତି ପ୍ରଚାର
 ଯୁବକ ଦଳଙ୍କ ମନ ମାନୁଛି ନିକର । ୬୧
 କେତେ ଲୋକ କହୁଛନ୍ତି ନୂଆ ପଥେ ଯିବା
 ଏ ପନ୍ଥାରେ ଶୀଘ୍ର ଆମେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇବା ।

ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ ବୋଲେ କଥାଏ କରିବା
 କୃଷକ ଦଳକୁ ଏ ଦଳରେ ମିଶାଇବା । ୭୭
 ଏମାନେ ପୁଞ୍ଜି ବାଘଙ୍କ ବଇଁଶ ଅଟନ୍ତି
 ଏ ଦଳ ସଙ୍ଗେ ମିଶିଲେ ବଢ଼ିବ ଶକ୍ତି । ୭୮
 ଏପରି ନାନା ମୁନିର ଅଟେ ନାନା ପଥ
 ଲୋକ ବୁଝି ନ ପାରନ୍ତି କାହାର କି ତତ୍ତ୍ୱ ।
 ସେ ଯାହା ମାତ୍ରକ ସେହୁ କହୁଅଛି ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ଆଉ ସବୁ ମାତ୍ରମାନ ତାଠାରୁ ନିକୁଷ୍ଠ । ୭୯
 ରାଜମାତ୍ର ପଥ ଅଟେ ବିଷମ ଗହନ
 ବୁଝି ପାରିବା କଠିନ ସେ ମାତ୍ର ନିୟମ । ୮୦
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ରାଜମାତ୍ର
 ପାଶବିକ ବଳ ଅଟେ ତାର ମୂଳ ଉତ୍ତ୍ରି । ୮୧
 ବଳ ଯାହାର ଅଟଇ ମୂଳକ ତାହାର
 ଇଞ୍ଜିନିୟରି ଦେଶେ ଏହି ମାତ୍ର କାରବାର । ୮୨
 ଏକ ଦେଶଠାରୁ ଯେବେ ବଳୀ ଆନ ଦେଶ
 ସେ ତାକୁ ଅତି ଅକ୍ଳେଶେ କରନ୍ତି ଏ ଗ୍ରାସ । ୮୩
 ଏହି ଲାଲା ଖୋଲା ଲାଗିଅଛି ସେ ଦେଶରେ
 ଧନର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ସେ ରାଜମାତ୍ରରେ । ୮୪
 ଭାରତ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜମାତ୍ର ଯାହା ଥିଲା
 ଧନ ମାତ୍ର ସଙ୍ଗେ ସେହୁ ଯୋଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ।
 କି ମାତ୍ରରେ ରାଜା ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରିବ
 ପ୍ରଜାର ଦୁଃଖ କଷଣ କିଛି ନ ରହିବ । ୮୫
 ପୁଅପରି ପରଜାକୁ ପାଳିବ ପୁଣରେ
 ଉନ୍ନତି କରିବ ପ୍ରଜା ସକଳ ଦିଗରେ । ୮୬
 କୃଷି ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟରେ ଲାଭ କରୁଥିବ
 ପରଜାର ଅନ୍ନକଷ୍ଟ କେବେହେଁ ନ ହେବ ।
 ପରଜାଠାରୁ ଉଚିତ ରାସ୍ତା ସେ ନେବ
 ପରଜା ହିତରେ ତାକୁ ବ୍ୟୟ କରୁଥିବ । ୮୭

ଏ ବିଷୟ ରାଜମାତି ନାମରେ କଥିତ
 ପରଜାର ହିତାହିତ ଦେଖିବ ନିୟତ । ୮୧
 ଧନ ଶ୍ରେଣୀରେ ବରା ଥିଲା ଏ ମାତି ନିୟମ
 ପରଜା ପାଳିବା ଅଟେ ରାଜାର ଧରମ । ୮୨
 ଭାରତେ ରାଜମାତିର ଅଟେ ଏ ମରମ
 ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ପ୍ରଧାନ ଧରମ କରମ । ୮୩
 ଭାରତେ ଇଂରେଜ ରାଜାହେଲେ ଯେଉଁ ଦିନୁ
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ରାଜମାତି ତଳିଲା ସେ ଦିନୁ । ୮୪
 ଏ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଜାଣ ଅଟେ ଜୀବର ଜୀବନ
 ଏ ମାତିରେ ସାରା ସୂକ୍ଷ୍ମ ହେଉଛି ପାଳନ । ୮୫
 ବଳ ଯାହାର ମୂଲ୍ୟକ ତାହାର ନିୟମ
 ସେହି ମାତିରେ ଏ ମାତି ହୋଇଛି ଜନମ । ୮୬
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ପାଇଁ ଏ ବିଶ୍ୱରେ ଲାଗିଛି ସଂଗ୍ରାମ
 କିଏ କାହାଠୁ ଛଡ଼ାଇ କରିବ ଭୂଜନ । ୮୭
 ଗୋଡ଼ିଆଗୋଡ଼ି ସଂଗ୍ରାମ ଲାଗିଛି ବିଶ୍ୱରେ
 କିଏ କାହାକୁ ଗୋଡ଼ାଇ ଖାଇ ପାରେ ବଳେ ।
 ହିଂସା ବୃତ୍ତି ଜନମୁଖେ ଏହି କଥା ନେଇ
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି କରୁଛି ନିଜ ରକ୍ଷା ପାଇଁ । ୮୮
 ହିଂସାରୁ ଜନମୁଖେ ନାନା ଅତ୍ୟାଚାର
 ହାଣ କାଟି ଗଣ୍ଡିଗୋଲ ନାନାଦି ପ୍ରକାର । ୮୯
 ଅଶାନ୍ତ ହାଟ ବସିଛି ତେଣୁ ଜଗତରେ
 ଛକା ଛକି ରହିଛନ୍ତି କପଟ ବେଢ଼ାରେ । ୯୦
 ମଣିଷ ମାରିବା ଯନ୍ତ୍ର ନାନା ପ୍ରକାର
 କୁଟ ବୁଦ୍ଧି ଖୋଲାଇ କରନ୍ତି କାରିଗର । ୯୧
 ମଣିଷ ମାରିବା ଯନ୍ତ୍ର ଯେ ଦେଶେ ଅଧିକ
 ଆନ ଦେଶ ପରେ ସେହୁ ହେଉଛି ମାଲିକ । ୯୨
 ଡରାଇ ଥରାଇ ଅବା ପରାଣେ ମରାଇ
 ଦୁର୍ବଳ ଦେଶ ପ୍ରବଳ ଗ୍ରାସ କରେ ଭାଇ । ୯୩

ପ୍ରତିଦିନ ଏହି ଲାଲ ଲଗିଛି ଜଗତେ
 ଦେଖି ପ୍ରମୁତ ହୁଅନ୍ତି ଶରୁ ଲୋକେ ଯେତେ ।
 ପଶୁ ବଳ ଏ ମାତିର ଝଟଇଟି ବଳ
 ସତ୍ୟତା ବୋଲି ଏହାକୁ ବୋଲନ୍ତି ସକଳ ।
 କୂଟ କପଟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏହି ରାଜମାତ
 ବାହାରେ ସଫା ସୁତର ସବୁ ଶୀଘ୍ରଗତ । ୯୭
 ଗୁପ୍ତରେ ଭିତରେ ଶେଷ କାତ ଧରିଥାଏ
 ବାଗ ପଡ଼ିଲ ପଛରୁ ଯୋଶି ଭୂଷି ଶିଏ । ୯୮
 ଦଣ୍ଡମାତ ଭେଦ ମାତ ଦୁଇ ଅସ୍ତ୍ର ଧରି
 ବୁଲୁଅଛି ରାଜମାତ ଦବସ ଶବ୍ଦ । ୯୯
 ଦୁଇଟି ବରଷ କାଳ ଚଳୁଛି ଏ ଯନ୍ତ୍ର
 ପେଡ଼କରି ରସଯାକ ନିଅନ୍ତି ନିୟତ । ୧୦୦
 ପଡ଼ିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଏ ଭାରତ ଦେଶ
 ନାହିଁ ଶକତି ଏହାର ମାରବ ନିଶ୍ଚାସ । ୧୦୧
 କେହି କେହି ବୁଝିପାର ଏ ସକଳ ଗୁଣ
 ଭାରତ ମୁକତି ଲାଗି ବିରୁର ବାନ୍ଧୁ । ୧୦୨
 କଂଗ୍ରେସ ବସିବା ଦିନୁ ଲାଗିଛି ବିରୁର
 ଠିକଣା ନ ହେଲୁ ସ୍ଥିର ଉପାୟ ଏହାର ।
 ଆବେଦନ ନିବେଦନ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ଯେତେ
 ପଣ୍ଡା ହୋଇଲୁ ସକଳ ପାଞ୍ଚଲେ ଯେ ଯେତେ ।
 ନିରାଧର ନିରାଶର ନିରାଶ ବହୁତ
 ଇଂରେଜି ପଡ଼ି ଚତୁର ହୋଇଲେ କେତେକ ।
 ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଗୁକ୍ତିରଥା ହେଲେ
 ଦରମା ପାଇ ସକଳ ବୁଦ୍ଧି ବିକ ଦେଲେ ।
 କେତେ ଜଣ ସୁସନ୍ତାନ ଚେତନା ଲଭିଲେ
 ମୁଣ୍ଡକୁ ପାଣି ଛଡ଼ାଇ ଭୁଣ୍ଡ ଫିଟାଇଲେ । ୧୦୭
 ଅବଶେଷେ ଗାନ୍ଧି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ ଦେଖା ଦେଲେ
 ଦେଶିକାଳ ପାତ୍ର ସବୁ ବିବେଚନା କଲେ ।

ବହୁକାଳ ସାଧନାରେ ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କଲେ
 ଭରତ ମୁକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରର ଲୋକକୁ କହିଲେ । ୧୦୯
 ହୋଇଲେ ଆତ୍ମବଳକୁ କର ସର୍ବେ ମୁକ୍ତ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଏ ଦୁଇ ମାତ୍ର ଧରି ତଳ । ୧୧୦
 ଶବ୍ଦ ପିନ୍ଧି, ନିଶା ଗୁଡ଼ି ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ତେଜ
 ଏ ସବୁ କରି ପାରିଲେ ପାଇବ ସ୍ୱ-ରାଜ୍ୟ ।
 ଭରତ ହାତରେ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ନାହିଁ କିଛି
 ଜଡ଼ପରି ଏ ଭାରତ ପଡ଼ି ରହିଅଛି । ୧୧୧
 ପଶୁବଳ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିବାକୁ କାହିଁ ବଳ
 ଏକା ତୋପକୁ ନଅଶ୍ଚ ସବୁ ଜନବଳ । ୧୧୩
 ଆଧୁନିକ ସଂଗ୍ରାମକୁ ନାହିଁ କିଛି ବଳ
 ବହୁକ ଗଲେ ମିଳିବ ନାହିଁ ଥଳକୁଳ । ୧୧୪
 ଧରମ ବଳକୁ ଦୃଢ଼ କରିପାର ଯେବେ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମେ ଜୟୀ ହୋଇପାର ତେବେ
 ସତ୍ୟ ଧର୍ମ ନ୍ୟାୟ ଯାହା ସେ ସବୁ କରିବା
 ସେ ଯାହା କହିବ କହୁ ସକଳ ସହିବା । ୧୧୬
 ଯାବତ ଆତ୍ମର ନ୍ୟାୟ ଦାବି ନ ମିଳିବ
 ସେ ଯାହା କଷଣ ଦେଉ ଅବଶ୍ୟ ସହିବ ।
 କାହା ପ୍ରତି ହିଂସା ଭାବ ନ ପୋଷିବ ମନେ
 ସକଳ କଷ୍ଟ ସହିବ ସହାସ୍ୟ ବଦନେ । ୧୧୮
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ପଥରେ ଯେବେ ଦୃଢ଼େ ଥିବ
 ଗୁଳି ଗୁଳା ବାରୁଦ ଯେ ପାଣି ପାଟିଯିବ ।
 ଦୁର୍ବଳ ଲୋକ ଏ କଥା କରି ନ ପାରିବ
 ଆତ୍ମବଳେ ବଳୀ ଯେହୁ ସେ ଏହା କରିବ ।
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ପଥରେ ଯେହୁ ଗୋଡ଼ ଦେବେ
 ଭାରୁ କାପୁ ରୁଷ ଲୋକ ନୁହନ୍ତି ସେ କେବେ ।
 ଏହି ସବୁ ମୁକ୍ତି ମନ୍ତ୍ର ଗାନ୍ଧି ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ
 ନକତେକେତେ ଏପାକ୍ଷାରେ ଘୋଷିତ ହୋଇଲେ ।

ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ମାତିରେ ଜଗତ ଚଳିଲେ
 ହିଂସା ଭାବ ଜଗତରୁ ଦୂର ହେବ ବଳେ ।
 ପରମ ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ସଫାର ଚଳିବ
 ଲୋକମାନଙ୍କ ସୁସ୍ଥବ ସଫଳ ହୋଇବ । ୧୨୪
 ଏ ମାତି ଗାନ୍ଧୀ ମହାତ୍ମା କଲେକ ପ୍ରଚାର
 ଏ ମାତିରେ ହେଲା କାମ ମିଳିଲାକ ଫଳ । ୧୨୫
 ତୁଣ୍ଡେ ଯାହା କହନ୍ତି ସେ କାମରେ କରନ୍ତି
 ନକରି ପାରିବେ ଯାହା କେନ୍ଦ୍ରେ ନ କହନ୍ତି ।
 ଆତ୍ମମାନେ କଳ୍ପନାରେ କହନ୍ତି ବହୁତ
 ବଚନ ଚାହୁଁ ବଳେ ବଳିଷ୍ଠ ସନ୍ତତ । ୧୨୬
 ଦମ୍ଭ ଦମ୍ଭ ବଚନ ଚାହୁଁ ତାଙ୍କ ବଳ
 କଳ୍ପନା ରାଜ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଡେଇଁ କେବଳ । ୧୨୭
 ଏ ଦେଶ ସେ ଦେଶ ମାତି ସୁପନ ଦେଖନ୍ତି
 ଲୋକଙ୍କ ଆଗେ ଆପଣା ବଡ଼ିମା ବାଡ଼ନ୍ତି । ୧୨୮
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ହିଂସା ମାତିକ କର ଆର୍ତ୍ତସାର
 ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତି ନିକର । ୧୨୯
 କେ ବୋଲେ ଭାରତ ନୁହେଁ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ଦୁଇ ହାତ ଅଛି ପୁଣି । ୧୩୦
 ତେଣି ଶ କୋଟି ଲୋକର କେତେ ହାତ ଗଣ
 ଆଉ ଅଧିକ କି ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଜନ । ୧୩୧
 ଉଡ଼ା ବୁଡ଼ା ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଯହିଁ ପଣ ପଣ
 ଉପରୁ ବ୍ୟୋମଯାନରୁ ପଡ଼ିବ ତଣି । ୧୩୨
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ହାତ କି କରିବେ ତେତେବେଳେ
 ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ ହେବ ହିଂସା ମାତି ଫଳେ ।
 ଏହି ସବୁ ପରିସ୍ଥିତି କର ହେ ବିଚାର
 ଗାନ୍ଧୀ ମାତି ଆଲୋଚନା କର ବାର ବାର । ୧୩୩
 ତେଣୁ ବିଜ୍ଞ ଅଭିଜ୍ଞ ପଣ୍ଡିତେ ବୋଲୁଛନ୍ତି
 ଭାରତ ପାଇଁ କି ଗାନ୍ଧୀ ମାତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାତି । ୧୩୪

ଧନଂ ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଲେ ପ୍ରଭୁ ଧନନାଥ
 ଅନ୍ତର ପର ଅଟ ପ୍ରଭୁ ଅନାଥର ନାଥ । ୧୩୯
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅବତରି ଧରମ ଆସୁଛ
 ଆପଣା ଶ୍ରୀମୁଖେ ଏହା ଗୀତାରେ କହିଛ । ୧୪୦
 ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ ଜାଳି ଦିଅ ଶୁଦ୍ଧ ହୃଦରେ
 ଇର୍ଷା ହିଂସା ଦ୍ଵେଷ ଭ୍ରମ ନାଶ ଯାଉ ହେଲେ ।
 ସକଳେ ଭ୍ରାତୃ ଫେମରେ ହୋଇ ବନ୍ଧା ବନ୍ଧି
 ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାରରେ କେନ୍ଦ୍ର ନ ହୁଅନ୍ତୁ ପନ୍ଧି । ୧୪୧
 ନିର୍ମଳ ଅନ୍ତରେ ସବେ ହୋଇ କର୍ମବର
 ଉନ୍ନତ ମାର୍ଗରେ ହୋଇ ଯାନ୍ତୁ ଅଗ୍ରସର । ୧୪୨

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ଵରତ-ଚରିତାମୃତେ ସ୍ଵରତ ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅଷ୍ଟସତ୍ତ୍ଵା ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଶସ୍ତ୍ରୀର ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମାତିର ମୂଳ ଭଞ୍ଜି ଧନୁ ବଳ
 ସତ୍ୟ ଅଟଇ ସାକ୍ଷାତ ପରମ ଶିଖର । ୧
 ସନାତନ ଧରମର ଏହା ମୂଳ ତତ୍ତ୍ଵ
 ଅହିଂସା ପରମ ଧନୁ ହୋଇଛି ଉକ୍ତ । ୨
 ତେଣୁ ଗାନ୍ଧୀ ମାତ୍ର ସହଜରେ ବୁଝାଗଲା
 ପ୍ରାଚୀନ ତତ୍ତ୍ଵର ନୂଆ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ହୋଇଲା । ୩
 ସୁଭାଷେ ମାତ୍ର ମୂଳେ ନାହିଁ ଧନୁ ଭଞ୍ଜି
 ମାନୁ ନାହିଁ ମନ ଶୁଣି ଉପଜଇ ଶ୍ରୀ । ୪
 ହିଂସା ବୁଝି ନୁହେଁ ସନାତନ ଧନୁ ଅଙ୍ଗ
 ତେଣୁ ଅତ୍ୟୁଆ ଲାଗୁଛି ଏ ବିପ୍ଳବ ଢଙ୍ଗ । ୫
 ଯୁବକର ମନୋବୁଝି ସନ୍ତତ ଉଦାମ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗେ ବିଶୁଦ୍ଧ କାମ । ୬

ଯୁବକ ଭବିଷ୍ୟତର ଚିନ୍ତା କରେ ନାହିଁ
 ଶାଲେ ପଡ଼ୁ ଡିପେ ପଡ଼ୁ ମାଡ଼ିଯାଏ ସେହି । ୧୭
 ଯୁବକ ଦେଶର ଶକ୍ତି ଭବିଷ୍ୟତ ନେତା
 ସଂସାର ବଳେ ସେ ହୋଇପାରେ ଜଗଜ୍ଜିତା । ୧୮
 ଯୁବକ ଯେ ମାତି କରି ଫାରୁ ପସନ୍ଦ
 ବିଜ୍ଞାନ ଲୋକଙ୍କ ମନକୁ ତାହା ଅପସନ୍ଦ । ୧୯
 ସାମ୍ୟବାଦ ମାତି କଥା ଯାହା ମୁଁ ଶୁଣିଲି
 ତାର ଗତି ଗୋଟି କଥା ବୁଝି ନ ପାରିଲି । ୨୦
 କି ଧର୍ମ ଭିତ୍ତି ଉପରେ ତାହା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
 କେଉଁ ଧର୍ମ ପୁରାଣରେ ଅଛି ଏହି ତରୁ । ୨୧
 ଏ ତରୁ ବିସ୍ତାରି ମତେ କହନ୍ତୁ ଗୋସାଇଁ
 ଶୁଣି ତବ ମୁଖ ଜ୍ଞାନ ଲଭିପାରେ ମୁହିଁ । ୨୨

ଜଡ଼ଭରତ ଉବାଚ

ଏ ମାତି ବିଷୟେ କେତେ କଥା ସଂଗ୍ରହରେ
 ପୂର୍ବ ଅଧ୍ୟାୟରେ କହିଥିଲି ଆଉ ଥରେ । ୨୩
 ବୁଝି ନ ପାରିଲି ତୁମ୍ଭେ ଏ ମାତି ରହସ୍ୟ
 ପୁଣି ଯେବେ ପଚାରିଲ କହିବା ଅବଶ୍ୟ । ୨୪
 ଏ ମାତି ମୂଳରେ ଧର୍ମ ଭିତ୍ତି କିଛି ନାହିଁ
 ବିଚିତ୍ରା ଯୁକ୍ତି ପ୍ରସୂତ ଏ ମାତି ଅଟଇ । ୨୫
 କେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣରେ ଏ କଥା ନ ଥିଲା
 ରୁଷିଆ ଦେଶେ ଏ ନବ ମାତି ଜନମିଲା । ୨୬
 ଫରାସୀ ଜର୍ମାନୀ ଦେଶେ ଏହି ଭାବ ଥିଲା
 ନିମେ ନିମେ ଚାରି ଆଡ଼େ ଏ ରୋଗ ବ୍ୟାପିଲା । ୨୭
 ଏ ସାରା ଜଗତେ ଯେତେ ଦେଶ ମହାଦେଶ
 ଯେଉଁଠି ମାନବ ଜାତି କରନ୍ତି ନିବାସ । ୨୮
 ମାନବ ସମାଜ ବାନ୍ଧି ସବୁଠି ରହଇ
 ସମାଜ ପ୍ରିୟ ମାନବ ସବୁଠି ଅଟଇ । ୨୯

ପରିଶ୍ରମ ମାନବର ଅଟଇ ସମ୍ବଳ
 କେନ୍ଦ୍ର ଅରଜଇ ନିତି ମୁଣ୍ଡ ବୁଝି ଝାଳ । ୨୦
 ପରିଶ୍ରମ ମୂଳଭୂତି ବୁଝି ବିଦ୍ୟା ବଳ
 ସେ ବଳେ ଲୋକ କରଇ ନାନା କଉଶଳ । ୨୧
 ନାନା କଉଶଳେ କରେ ଧନ ଅରଜନ
 ଚଳାଏ ତହିଁରେ ନିଜ ଅଶନ ବସନ । ୨୨
 ଯେ ଯେପରି କନ୍ୟାକରେ ବୁଝି ଅନୁସାରେ
 ସେ ସେପରି ଫଳ ଲଭକରେ ଏ ସଂସାରେ । ୨୩
 ସକଳର ବୁଝି ବୁଝି ନୁହଇ ସମାନ
 ତେଣୁ ସକଳର କନ୍ୟା ଅଟେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ୨୪
 କନ୍ୟା ଅନୁସାରେ ମଜୁରର ଭାରତମ୍ୟ
 ସକଳ କନ୍ୟାର ମୂଲ୍ୟ ନୁହଇ ସମାନ । ୨୫
 କାର ଧନ ଅଛି କେନ୍ଦ୍ର କରେ ପରିଶ୍ରମ
 ଲଭେ ଅଂଶ ଦେଖି ତାର ଯାର ଅଛି ଧନ । ୨୬
 ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରମରେ ସବୁ ହୁଏ ଉତ୍ତପନ
 ମୂଳଧନ ଅଛି ଯାର ସେନ୍ଦ୍ର ଲଭବାନ । ୨୭
 ଶ୍ରମିକର ଶ୍ରମ ଧନକର ମୂଳ ଧନ
 ଧନକର ବହୁ ଲଭ ହୁଏ ଅରଜନ । ୨୮
 ଶ୍ରମିକ ଶ୍ରମ ନ କଲେ ନ ପାଇବ ଅନ୍ନ
 ଅନ୍ନ ବିହୀନେ ଏ ପ୍ରାଣ ରହିବା କଠିନ । ୨୯
 ତେଣୁ ଏ ଜଗତେ ବାସ କଲେ ଯେତେ ଜନ
 କାହା ସଙ୍ଗେ କା ଅବସ୍ଥା ନୁହଇ ସମାନ । ୩୦
 କେନ୍ଦ୍ର ଶିର ପିଠା ଖାଇ ଏଉଡ଼ି ମାରଇ
 କାହାକୁ ବାସି ଓଳିକ ଦାନା ନ ମିଳଇ । ୩୧
 କେନ୍ଦ୍ର ଅରଜଇ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ବହୁତ
 କେନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡେ ବସି କାନ୍ଦଇ ନିୟତ । ୩୨
 କେନ୍ଦ୍ର ଶିତଳ ଗୃହରେ କରଇ ଆସନ
 କାହା କୁଟୀର ଉପରେ ନାହିଁ ଶିଏ ଛଣ । ୩୩

କାହାକୁ ପଖାଳ ଶୁଭ ଲୁଣ ନ ମିଳଇ
 କାର ପେଟ ରୋଗ, ଶିର ପିଠା ନ ରୁଚଇ । ୩୩
 କାହାର ପାଟ ପତଳା ପୋକ ଖାଇଯାଏ
 କାହାପାଇଁ ଛୁଣ୍ଡାକନା ନୁ ମିଳେ ଖଣ୍ଡିଏ । ୩୪
 ଦିଅଖାଇ କୁକୁକୁଆ କେ କରେ ଦୁଧରେ
 କିଏ ପାଞ୍ଚ ସାତ ଦିନ ଉପାସରେ ମରେ । ୩୫
 କାର ଦରମା ମାସକୁ ହଜାରୁ ଝଙ୍କାର
 କାହାକୁ ନ ଜୁଟେ କିଛି ବୃତ୍ତି ବା ଦେପାର ।
 ବାଟ ଚାଲି ଚାଲି ପାଦୁଁ କେତେ ବୁଝଇ
 କିଏ ବ୍ୟୋମଧାନେ ବସି ଆକାଶେ ଉଡ଼ଇ ।
 ଭୁଲିତଳୁ ଶଯ୍ୟାପରେ କେ ନିତି ଶୁଅଇ
 କାହାକୁ ଚର ମସିଣା ଖଣ୍ଡେ ନ ମିଳଇ । ୩୬
 କେ ରଜା ହୋଇ ବସିଛି ସିଂହାସନ ପରେ
 କେ ଚୋର ହୋଇ ହାଜର ହୋଇଅଛି ତଳେ ।
 କେହୁ ଏ ରାଜ୍ୟରେ ହୋଇ ଅଛଇ ଅମୀର
 କେହୁ ଦ୍ଵାରେଦ୍ଵାରେ ଫେରେ ହୋଇଶଫକାର ।
 କେହୁ ଦେଉଅଛି ଦାନ କେହୁ ନିଏ ଦାନ
 କେହୁ ଶୂନ୍ୟେ ଉଡ଼ି ଯାଏ ଚଢ଼ି ବ୍ୟୋମଧାନ ।
 ଏହିପରି ଯେତେଯେତେ ବିଚାର କରିବ
 ଦୁନିଆରେ ଏ ବିଚାର ଗତ ଦେଖା ଯିବ । ୪୩
 ଗୁଣ ବୈଷମ୍ୟରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଉତ୍ତପନ୍ନ
 ତେଣୁ ଜଗତର ସବୁ ଅଟଇ ବିଷମ । ୪୪
 ଦୁଇଟି ଫେରୁର ଗୁଣ ନୁହଇ ସମାନ
 ହାତର ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଳି ଅଟେ ଅସମାନ । ୪୫
 ଅକାର ପ୍ରକାର ରୂପ ରସ ଗନ୍ଧ ଗୁଣ
 ଜ୍ଞାନ କର୍ମକର୍ମ ଆଦି ନୁହଇ ସମାନ । ୪୬
 ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ଅବଶ୍ୟ ରହିବେ ସଂସାରେ
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ରହିଛନ୍ତି ଏହି ପରକାରେ । ୪୭

ଯେ ଯାହା ବୁଦ୍ଧି କି ବୁଦ୍ଧି କରେ ଅରଜନ
 ତେଣୁ ସକଳର ଧନ ନୁହଇ ସମାନ । ୪୮
 ଜିଜ୍ଞାସାର ଅଟେ ଏହା ଚରନ୍ତନ ମାତ୍ର
 ଏହାକୁ ଏଡ଼ି ପାରିବ କାହାର ଶକ୍ତି । ୪୯
 ଶ୍ରମିକ ବୁଦ୍ଧି ମୂଳଆମାନେ ବିଚାରନ୍ତି
 କାହିଁକି ହେବ ଏପରି ଅସମାନ ମାତ୍ର । ୫୦
 ସକଳ କରମ କରୁଥାଇଁ ଆନନ୍ଦମାନେ
 ଅନନ୍ଦ ମୂଳଦୁଆ ଅଟୁଁ ଧନ ଉପାର୍ଜନେ । ୫୧
 ଖରା କାକର ପବନ ବରଷା କାଳରେ
 ଜୀବନ ମୁରୁଛି ଆନନ୍ଦ ଖଟୁଁ ଯାଇ ବିଲେ । ୫୨
 ଆନନ୍ଦମାନେ ବିଲ ବୁଝ ନ କରିବୁଁ ଯେବେ
 ଧାନ ହେବନାହିଁ ବିଲେ ମରିବେ ସରବେ । ୫୩
 ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଆନ୍ଧ୍ର ବାହୁବଳ ଲେଡ଼ା
 ଆନ୍ଧ୍ରଯୋଗୁଁ ଲୋକେ ଚଢ଼ୁଛନ୍ତି ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ା ।
 ମୁଣ୍ଡଝାଳ ତୁଣ୍ଡେ ମାରି କରୁଁ ଅରଜନ
 କେ ନିଏ ଆନ୍ଧ୍ରର ଧନ ନ ମିଳଇ ଅନ୍ଧ । ୫୪
 ଆନ୍ଧ୍ର ଧନ ନେଇ ସବେ ହେଲେ ବଡ଼ଲୋକ
 ଆନ୍ଧ୍ର ପିଲାଏ ଦରିଦ୍ର ଆବର ମୁରୁଖ । ୫୫
 ନିଜ ଆୟ ବ୍ୟୟ ନିଜେ ବୁଝି ନ ପାରେନ୍ତି
 ଏପରି ଅନ୍ଧାରେ ସଦା ଦାଣ୍ଡ ହେଉଛନ୍ତି । ୫୬
 ଜଗତରେ ଦେଖୁଁ ଥାଇ ସବୁ ଅସମାନ
 ସବୁ ଲୋକର କଳ୍ପନା ନୁହଇ ସମାନ । ୫୭
 କେନ୍ଦ୍ର କଳ୍ପନା କରଇ ଏ ମୋର ଅନ୍ୟାୟ
 ବଡ଼ ସାନ ଲୋଦ କିମ୍ପା ରହିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୫୮
 ସକଳ ସମାନ ଭାବେ ଚଳନ୍ତି ସଂସାରେ
 ସବେ ଏକମେଳ ହୋଇ ଲାଭନ୍ତି ଏଥିରେ । ୫୯
 ମାରକସ ଲେନିନ ନାମରେ ଦୁଇଜଣ
 ଏହି କଳ୍ପନାରେ ସଦା ହୋଇଲେ ମରଣ । ୬୦

ବହୁ କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା କଲେ ଏଥିପାଇଁ •
 ଲୁଗିଲେ ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ନ ଖାଇ ନ ଖୋଇ ।
 ଏହି ମତ ଦାଣ୍ଡେ ହାଟେ କଲେକ ପ୍ରବୃତ୍ତି
 ଲେଖିଲେ ପୁ ପ୍ରକମାନ ନାନା ପରକାର । ୭୩
 ଚଉଦଗେ ଏହି ମତ ହୋଇଲୁ ପ୍ରବୃତ୍ତି
 ସାମ୍ୟବାଦ ବୋଲି ନାମ ହୋଇଲୁ ତାହାର ।
 ଗୁଣି ମୂଲ୍ୟାଙ୍କ କାନେ ଏ କଥା ପଡ଼ିଲୁ
 ଅଗ୍ନି କ ବାୟୁ ସହାୟ ପରାୟ ହୋଇଲୁ । ୭୪
 ଶୁଣିବାକୁ ସାମ୍ୟବାଦ ଅତି ମନୋହର
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ହେବା ଅଟଇ କଠିନ ବ୍ୟାପାର ।
 ସାମ୍ୟବାଦୀ ମାତ୍ର କିଏ କେହୁ ନ ବୁଝଇ
 ମାତ୍ର ଉଠୁଛନ୍ତି ଲୋକେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ହୋଇ ।
 ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ଲୋକେ ଏ ମାତ୍ର ଧରିଲେ
 ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ପଳାଇ ଯିବ ଅବହେଳେ । ୭୫
 ଯେଉଁମାନେ ଏହି ମାତ୍ର କଲେକ ପ୍ରବୃତ୍ତି
 ସେମାନେ କଳ୍ପନା କଲେ ଅତି ଚମତ୍କାର । ୭୬
 ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅସନ୍ତୋଷ
 କିପରି ତାର ସମୂଳେ ହୋଇବ ବିନାଶ । ୭୭
 ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଲୁଗିଛି ସମର
 ନୂତନ ନୁହେଁ ଏ କଥା ଅଛି ଚିରକାଳ । ୭୮
 ପ୍ରବଳ ଦୁର୍ବଳ ପରେ କରେ ଅନ୍ତ୍ୟାତ୍ମର
 ପ୍ରକୃତିର ମାତ୍ର ଏହା ମନରେ ବିଚାର । ୭୯
 ସାନ ଦୁର୍ବଳ ଜୀବ ଯେ ବଡ଼ ପ୍ରବଳର
 ଆହାର ହେଉଛି ନିତି ଦେଖୁଛୁ ନିକର । ୮୦
 ଏଥିଁ ଆନଗତି ନାହିଁ ପ୍ରାଣୀ ଜଗତର
 ଜୀବ ଅଟଇ ଜୀବର ନିୟତି ଆଧାର । ୮୧
 ଏ ମାତ୍ର ନିୟମ ଥିବ ସଂସାରେ ଯାବତ
 ଧନୀ ଦରିଦ୍ର, ସର୍ବ ରହିବ ତାବତ । ୮୨

ସ୍ବର୍ଗରୁ ଜନମିବ ପ୍ରବଳ କନ୍ଦଳ
 ମୁଣ୍ଡିଥିବ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟେ ଗନ୍ତଗୋଳ । ୧୭
 ଉତ୍ତେଜନା ଗୁଞ୍ଜିଲ ସେ ବଢ଼ିବ ନିୟୁତ
 ଶେଷଫଳ ହାଣ ମାର ହୋଇବ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୮
 ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜନୀତି ମୂଳେ ଏହି ଭାବ
 ସକଳ ଲୋକ ହୃଦରେ ଏହା ପାଏ ଠାବ । ୧୯
 ତେଣୁ ମାତ୍ର ଉଠୁଛନ୍ତି ଉତ୍ସୁକ ହୋଇ
 ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟତ କିଛି ଗୋଟର ନୁହଇ । ୨୦
 ଗାନ୍ଧୀ ଏ ବିଷୟମାନ ବୁଝନ୍ତି ସକଳ
 ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଶେଷ ବିପ୍ଳବୀ କିଏ ବୋଲି । ୨୧
 ସେ ବୋଲନ୍ତି ଜଣେ କିମ୍ପା ବହୁଧନ ରଖି
 ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ସେହୁ ଦେବ ଏକା ଫୁଣି । ୨୨
 ପ୍ରତିବାସୀ କାହିଁପାଇଁ ଭୋକରେ ସଜିବ
 ଏକଥା କିମ୍ପାଇ ସ୍ବରତରେ ଦେଖାଯିବ । ୨୩
 ଅନର୍ଥରେ ଧନ ଜମି ମାଡ଼ିବସେ ସେହୁ
 ମାନବ ମଧ୍ୟରେ ମହା ଅପରାଧ ସେହୁ । ୨୪
 ବହୁ ପରିମାଣେ କର ନ ଦେବେ କାହିଁକି
 ଏଥିରେ ଅନ୍ୟାୟ ବିବେଚନା ଅଛଇ କି ? ୨୫
 ଜଣେ ମରିଗଲା ଯେବେ ବହୁଧନ ସଞ୍ଚି
 ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହୋଇ ସେ ତାହା ପାଉଛି । ୨୬
 ଅକ୍ଳେଶ ଲାଭ ଏ ଧନ ଅଟଇ ଜାତିର
 ତେଣୁ ବୋଲେ କିମ୍ପାଇ ସେ ଦେବ ନାହିଁ କର । ୨୭
 ଧନୀ ଶ୍ରେଣୀ କାହିଁ ପାଇଁ ଫୁଟରେ ରହିବେ
 ଚାଷିମୂଲିଆ କିମ୍ପାଇ ଦୁଃଖେ ଦିନ ନେବେ । ୨୮
 ସମାଜ ଅର୍ଥରେ ମୁହଁ ଏମନ୍ତ ବୁଝଇ ।
 ସକଳେ ସମାନ ଭାବେ ଜନମ ଲଭଇ । ୨୯
 ସମାନ ସୁଯୋଗ ସବେ ପାଇବା ଉଚିତ ।
 କିନ୍ତୁ ସବୁର ଶକତି ସମାନ ନୁହେଁ ତ । ୩୦

ଏପରି ସମାନ ହେବା ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ
 ପ୍ରାକୃତିକ ମାତର ବିରୁଦ୍ଧ ଏହା ଭାବ । ୧୦
 ସକଳ ମାନବ ନୁହେଁ ଏକାପରି ଭଜ
 ବର୍ଣ୍ଣ, ଚନ୍ଦ୍ର, ଗୁଣ, ବୁଦ୍ଧି ପାହାଚ ପାହାଚ ।
 ତେଣୁ ସେ ଯାହା ବୁଦ୍ଧିରେ କରେ ଅରଜନ
 ଅଳପ ବହୁତ ତେଣୁ ହୁଏ ପରିମାଣ । ୧୨
 ଯାର ବୁଦ୍ଧି ଯେତେ ବେଶି ସେ ଅଧିକ ପାଏ
 ଆନ ଭଣା ବୁଦ୍ଧି ଲୋକ ଦେଖି ହୁଅୁଥାଏ ।
 ବୁଦ୍ଧିମାନ ଲୋକ ବୁଦ୍ଧି ଜାଣିବୁ ସମ୍ପତ୍ତି
 ଦେଶ ଲୋକ ସେ ଧନର ମାଲିକ ଅଟନ୍ତି । ୧୪
 ଧନୀମାନେ ସେ ଧନର ନୁହନ୍ତି ମାଲିକ
 ନ୍ୟାସି ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝ ହେ ଗୁଣିକ ।
 ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ତେତେ ସେହୁ କରୁ ଅରଜନ
 ତାକୁ ବାଧାଦେବା ପାଇଁ ନୁହେଁ ମୋର ମନ ।
 ତାର ବୁଦ୍ଧିକ ସୁକୋଚ ନ କରିବି ମୁଁହିଁ
 ଯେତେପାରୁ ତେତେ ଧନ ଅରଜୁ ହେ ସେହି ।
 ସେ ଧନ କିପରି ବ୍ୟୟ ହେବ ମୁଁ ଦେଖିବି
 ରାଜ୍ୟର ମଙ୍ଗଳ କାମ ପାଇଁ ମୁଁହିଁ ନେବି । ୧୮
 ପୁଅ ଯାହା ଦିନରାତି କରେ ଅରଜନ
 ବାପ ଜିମା ଆଣି ତାହା କରେ ସମର୍ପଣ । ୧୯
 ପରିବାର ଇଚ୍ଛାମାଲି ପାଣିରେ ତା ରହେ
 ପରିବାର ହିତ ଖରଚରେ ବ୍ୟୟ ହୁଏ । ୧୦୦
 ସେହିପରି ସମାଜ ଭିତରେ ଧନୀ ସ୍ଥାନ
 ବଳକା ଧନ ସମାଜ ହିତପାଇଁ ଜାଣି । ୧୦୧
 ଏହି ଧନୀ ଆସିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଅଛି ମୋର
 ହୋଇ ପାରିବ କି ନାହିଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜର ।
 ଜୟ ପରଜୟ ପାଇଁ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ ମୋର
 ଏ ଦିଗେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବି ପ୍ରବୃତ୍ତ ମୋହର ।

ବେଁ ବୋଲେ ମହା ବିପ୍ଳବ ଜଣେ ଅଟେ ମୁହଁ
 ବିପ୍ଳବ ବୋଲି ମୁଁ ମୋର ବଞ୍ଚାଏ ଅଛଇ । ୧୦୪
 ବିପ୍ଳବ ମୁଁ ସତ ହିଂସା ଭାବ ନାହିଁ ମୋର
 ଅହିଂସା ଭକ ବିପ୍ଳବ ଅଟେ ମୁଁ ନିକର । ୧୦୫
 ଅସହଯୋଗ ଉପାୟ ଅଟଇ ମୋହର
 ଏ ଉପାୟେ ଆପିବ ଏ ଧରମ ନିକର । ୧୦୬
 ଯେଉଁ ଉପାୟରେ ହେଉ କଲେ ଅରଜନ
 ଆନ ସହଯୋଗ ବିନା ନ ହେବ ଏକାମ । ୧୦୭
 ଏକାକୀ ଜଣେ କିଛି ହିଁ କରି ନ ପାରିବ
 ଅବଶ୍ୟ ଆନର ସହଯୋଗ ସେ ଲେଉଟିବ । ୧୦୮
 ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ କେତୁ କାହାର ସହଯୋଗ କରେ
 ଅବା କେହି ସହଯୋଗ କରେ ବଳାକ୍ତାରେ ।
 ଯେ ଧନୀ ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝି କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବ
 ଅସହଯୋଗ ଉପାୟେ ବାଟକୁ ଆସିବ । ୧୧୦
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ ଅବା ସାମ୍ୟବାଦୀ ଦଳ
 ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିବେ ହୁଅନ୍ତି ବିକଳ । ୧୧୧
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଠାରୁ ନାହିଁ କିଛି ଭିନ୍ନ
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଉପାୟ ସବୁଠାରୁ ବଳବାନ । ୧୧୨
 ଅହିଂସା ଧର୍ମରେ ଯାର ନାହିଁଟି ବିଶ୍ୱାସ
 ଆନ ଆନ ପଛା ସେହୁ ଧରନ୍ତୁ ଅବଶ୍ୟ । ୧୧୩
 କୃଷକମାନେ ବୋଲନ୍ତି ଜମି ତାହାଙ୍କର
 ଗାନ୍ଧୀ ବୋଲନ୍ତି ଏ ତଥ୍ୟ ବିଶ୍ୱାସ ମୋହର ।
 କିନ୍ତୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ଏହା ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ଜମିଦାରଠାରୁ ଚଷା ଛଡ଼ାଇ ନ ନେବ । ୧୧୫
 ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କଲେକ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ
 ଆଗେ ନିଜ ଶକ୍ତି ନିଜେ ବୁଝି ଚଷାଭାଇ । ୧୧୬
 ଅସହଯୋଗ ପଛାରେ ଏ ପଳ ମିଳିବ
 କଳିଗୋଳ ଦ୍ରବ୍ୟ କମ୍ପା ବୃଥାରେ କରିବ ।

ଧର୍ମ ପଥରେ ନ ଗଲେ ଶାନ୍ତି ନ ମିଳିବ
 ଅନର୍ଥକ ଅଶାନ୍ତିରେ କାଳ ବର୍ତ୍ତେ । ୧୧୮
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କର
 ନିବାରଣ ପ୍ରତିନିଧି ସେମାନେ ତୁମ୍ଭର । ୧୧୯
 ଏହା ଅଟେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀଙ୍କୁ ମନଦେଇ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ସାଧନା କର ମନଦେଇ । ୧୨୦
 ସାମ୍ୟବାଦ ମାତ୍ର ଏହାଠାରୁ ଅଟେ ଭିନ୍ନ
 ଶ୍ରେଣୀର ମାନନ୍ତି ନାହିଁ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଜନ । ୧୨୧
 ରୁଷିଆ ଦେଶରେ ହେଲା ଏ ମାତ୍ର ପ୍ରଚାର
 ସେ ଦେଶର ରାଜ୍ୟଗଣ ରାଜା ଥିଲେ ଜାର ।
 ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳର ରାଜ୍ୟଗଣ ଥିଲେ
 ଏକା ରାଜାଙ୍କେ ସର୍ବଶେଷ ସେହି ଦୃଶ୍ୟ ହେଲା ।
 ପ୍ରଜାମାନେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଏହା କଲେ
 ସବୁର ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି କାଢ଼ି ନେଇ ଗଲେ । ୧୨୪
 ଲୋକେ ଆପଣା ଭିତରୁ ଯାହାକୁ ଚାହୁଁଲେ
 ସେହିମାନେ ରାଜ ସରକାର କୋଲାଉଲେ ।
 ସକଳ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ହୋଇଲା ରାଜ୍ୟର
 କାହାର ରହିଲା ନାହିଁ କିଛି ଅଧିକାର । ୧୨୬
 ସକଳେ ମଜୁରି ଖଟି କରମ କରିବେ
 ଯେ ଯାହାର ଅରଜନ ସରକାରେ ଦେବେ ।
 ପ୍ରଜାର ଖାଦ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ସରକାର ଦେବେ
 ସରକାର ଶିକ୍ଷା ଶ୍ରମ ବଞ୍ଚନ କରିବେ । ୧୨୮
 ନୂଆ କଥା ହେଲା ଏକ ଅତି ଉତ୍ସାହରେ
 ସକଳେ ଏହି ପଥରେ ଚଳାଚଳ ହେଲେ ।
 ସକଳେ ଅଟନ୍ତି ସିନା ପ୍ରକୃତ ଅଧୀନ
 ପ୍ରକୃତ କେବେ କାହାର ନୁହଇ ଅଧୀନ । ୧୩୦
 ନୂଆ କଥା ଦିନାକେତେ ଖୁସିରେ ଚଳିଲା
 ଧର୍ମେ ଧର୍ମେ ପ୍ରକୃତ ସ୍ବରୂପ ଦେଖାଇଲା । ୧୩୧

ଶାଦ୍ୟ ପେୟ ସରକାରୁଁ ଅକ୍ଲେଶେ ମିଳିଲ
 କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ପ୍ରକୃତି ହମେ ଉତ୍ତାହେଲ ।
 ମମତା ଲୋକକୁ ନାନା ଦିଗେ ନିଏ ଭଡ଼ି
 ନାନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଏ ପ୍ରାଣ ଭୟ ଛାଡ଼ି ।
 ମୁଁ ମୋହର ଏ ମମତା ମନରେ ନ ଥିଲେ
 ବିଷୟ ରସରେ ରସି ନ ପାରିବ ଭଲେ । ୧୩୪
 ମମତା ନ ଥିଲେ ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରକଟ ନ ହେବ
 ବୁଦ୍ଧି ବଳେ କିଛି କାମ କରି ନ ପାରିବ । ୧୩୫
 ପେଟ ଚନ୍ଦ୍ରା ଲୋକ ମନେ ଆଶା ପ୍ରକୃତି
 ନାନା ପରକାର ବୁଦ୍ଧି ଦିଶେ ତାହା ଚନ୍ଦ୍ର ।
 ଲୋକମାନେ ସରକାରୁ ଶ୍ରେୟନ ପାଇଲେ
 ଆଳସ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ହମେ ଗ୍ରାସ କଲ ବଳେ । ୧୩୬
 ଏକଥା ଦେଖାଗଲୁ ମାତ୍ର ବଦଳିଲ
 ପରିଶ୍ରମ ଅନୁସାରେ ମଜୁରି ବଢ଼ିଲ । ୧୩୭
 ସାମ୍ୟବାଦ ମୂଳ ମାତ୍ର ଆଉ ନ ରହିଲ
 ସେ ଯାହା କାମକୁ ଚାହୁଁ ମଜୁରି ପାଇଲ । ୧୩୮
 ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧ ମାତ୍ର ଅଟେ ସାମ୍ୟବାଦ
 ଏଥିରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ପାରେ ନାନାଦି ବିବାଦ । ୧୩୯
 କାହାରିଠାରେ ଶାସନ ଶକ୍ତି ରହିବ
 କେହି ଜଣେ ରାଜା ରୂପେ ଶାସନ କରିବ । ୧୪୦
 ଇଟାଲରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଟନ୍ତି ଶାସକ
 ହିଟଲର ଜର୍ମାନୀର ଅଟଇ ମାଲିକ । ୧୪୧
 ଏମାନେ ସାମ୍ୟବାଦକୁ ପସନ୍ଦ ନ କଲେ
 ଆପଣା ଆଦେଶେ ନିଜ ରାଜ୍ୟ ଚଳାଇଲେ ।
 ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ଅଟଇ କଠିନ ବ୍ୟାପାର
 ରାଜ୍ୟର ପରିଚାଳନା ନୁହେଁ ପିଲାଖେଳ । ୧୪୨
 ବୁଦ୍ଧିମାନ ଯୋଗ୍ୟ ଲୋକ ରାଜ୍ୟରେ ସେ ଥିବ
 ତାକୁ ବାଛି ନେଇ ସରକାର ଗଢ଼ାଯିବ । ୧୪୩

ଲୋକ ସାଧାରଣ ଯାକୁ ତାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବେ,
 ରାମା, ଦାମା, ଶାମା ଯାଇ ସଭାରେ ବସିବେ ।
 ସେମାନେ ଯାଇ କପରି କରିବେ ଶାସନ
 ଏ କଥାରେ ନ ମାନିଲୁ ସେମାନଙ୍କ ମନ । ୧୪୭
 ଭାରତେ ସେହି ମାତୃଜି ତଳାଇବା ପାଇଁ
 କେତେ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଲୋକେ ହୋଇଛନ୍ତି ବାଇ ।
 ସୁଭାଷ ଅଲଗା ଗୋଟିଏ ଗଡ଼ୁଛନ୍ତି ପୁଣି
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ମାତୃ ପୁଣି କରନ୍ତି ବିଶାଣ । ୧୪୮
 ଏ ସବୁ ମାତୃ ନିୟମ ନୁହେଁ ଏ ଦେଶର
 ବିଦେଶରେ ଜନମ ହୋଇଛି ଏ ସକଳ । ୧୪୯
 ବିଦେଶକୁ ଯାଇ ଏ ଦେଶରୁ କେତେ ଭାଇ
 ଆପାତ ମଧୁର କଥା ଶୁଣି ହେଲେ ବାଇ ।
 ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଭାରତେ ଅଣି ସେ ମଞ୍ଜି ପୋତିବା
 ଗଛ ହେଲେ ଫଳ ଖାଇ ସୁଖରେ ରହିବା ।
 ନାନା ବିଦେଶୀ ଦରବ ଭାରତେ ଆସିଲୁ
 ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଦେଖାଇ ମନ ଫୋହୁ ନେଲୁ ।
 ଘରେ ଘରେ ପ୍ରବେଶିଲୁ ସେ ସବୁ ଦରବ
 ସାର ବାଡ଼ି ନେଇ ଘରୁ କଲକ ଗଢ଼ାବ । ୧୫୦
 ତେଣୁ କହେ ହେ ଭାରତ ହୁଅ ସାବଧାନ
 ଆଗ ପଛକୁ ବିଚାର କର ହେ ସୁଜନ । ୧୫୧
 ଆପାତ ମଧୁର ରୂପ ବଚନ ଗୁଡ଼ୁରା
 ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଭୋଲ ହୋଇ ନ ହୁଅ ହେ ଭାରି ।
 ଯେ ଯାହା ବଡ଼ମା ପଣ ସେହି ଦେଖାଇବେ
 ମଧୁର ବଚନ କହି ତାଙ୍କ ଦଳେ ନେବେ ।
 ଖାଲ ଖଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଲେ କେହି ନାହିଁ ସାହା
 ପଛନ୍ତେ ଖୋଜି ବୁଲିବ କାହିଁ ଅଛି ରାହା । ୧୫୨
 ଆଜ୍ଞାବନ ତପସ୍ୟାରେ ସିଦ୍ଧ ଯେଉଁ ଗାନ୍ଧୀ
 ତାକୁ ଗୁଡ଼ି ଦେଲେ ମରୁଥିବ ହୋଇ ଧନ୍ଦ ।

- ୦ ଆଜ ଘେଟିକ ଆଦର ସମ୍ମାନ ପାଉଛ
ଗାନ୍ଧି ତପସ୍ୟାର ଫଳ ବୋଲି ମନେ ପାଞ୍ଚ ।
ସାମ୍ୟବାଦ, ଅଗ୍ରଗାମୀବାଦ ଆଦି ଯେତେ
ମହାକାଳ ଫଳ ପରି ଦିଶନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୧୭୧
ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଦେଖିଣ ଭୁଲିଯାଅ ନାହିଁ
ଭାଙ୍ଗି ତା ଭିତର ଦେଖ କିଏ ଅଛି ଭାଇ ।
ଘାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଲେ ନ ଭାବ ଏମନ୍ତ
ଜ୍ଞାନବୃକ୍ଷ ରୂଳେ ବର୍ଷ କହୁଛି ଏମନ୍ତ । ୧୭୩
ଏକା ନାହାରେ ବସିଛି ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ଭାଇ
ମୋ ଜ୍ଞାନ କେତେ କି ମୁହଁ କଳି ପାରୁନାହିଁ ।
ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାରେ ସବେ ଘାଣ୍ଟି ଦେଉଥାଇଁ
ମୁଁ ଜ୍ଞାନ ମୁଁ ବଡ଼ ବୋଲି ବନ୍ଧା ବନ୍ଧି ହୋଇ ।
ଆସ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ଆସ ଅବତରା
ଉଚିତ୍ ପଥ ଦେଖାଅ ଘାନବନ୍ଧୁ ଦ୍ଵର । ୧୭୭

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ସାମ୍ୟବାଦ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଉନଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶ୍ରୀ ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

- ଭାରତର ଯେତେ କଥା କହିଲେ ଆପଣ
ଲଭିଲ ବହୁତ ଜ୍ଞାନ ସେ ସବୁ ଶୁଣିଣ । ୧
ଭାରତକୁ ଗୁଡ଼ି ପୃଥିବୀର ଆନ ଦେଶେ
ଲୋକେ କାପରି ଆଛନ୍ତି କହନ୍ତୁ ବିଶେଷେ । ୨
କି ପ୍ରକାର ରାଜନୀତି ଚଳୁଛି ସେଠାରେ
ନାନା ଉନ୍ନତି କଲେଣି ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ । ୩
ସଂସେପେ କହନ୍ତୁ ଗୁରୁ ସେ ସବୁ ଚରିତ
ଶୁଣିଲେ କର୍ଣ୍ଣ ମୋହର ହୋଇବ ପବନ । ୪

ଜଡ଼ଭରତ ଉବାଚ

ରବୀନ୍ଦ୍ର ଠାକୁର ଜଣେ ବଙ୍ଗ ଦେଶ କବି
 ଉଇଁଛନ୍ତି ସାହିତ୍ୟ ଆକାଶେ ଯଥା ରବି । ୫
 ପୃଥିବୀରେ ତାଙ୍କ ନାମ ହୋଇଛି ବିଖ୍ୟାତ
 ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର ସେ ପାଇଛନ୍ତି ସତ । ୬
 ଦେଶ ବିଦେଶକୁ ଯାଇଁ ହେଲେ ପରିଚିତ
 ଇଉରୋପର ବହୁଲେକ ଜାଣନ୍ତି ନିୟତ । ୭
 କେତେ ଜ୍ଞାନୀ ସେ ଦେଶରୁ ତାଙ୍କୁ ଲେଖୁଛନ୍ତି
 କି ଉପାୟେ ଲଭି କରିପାରିବେ ସେ ଶାନ୍ତି । ୮
 ସେମାନେ କହନ୍ତି ଆମେ ଦେଖୁଛୁ ନିୟତ
 ଏ ସତ୍ୟତା ଅଗରେ ହୋଇବ ଉଧୀଭୂତ । ୯
 ସେ କଥାକୁ ଲକ୍ଷ କରି ଶାନ୍ତି ନିକେତନେ
 ଶିତିମୋହନ କହିଲେ କେତେ କଥା ଦିନେ ।
 ବୋଇଲେ ଶୁଣି ସୁଜନେ ଦେଇ ମନ କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୱ
 ସୁନସେଫ ନାମେ ଥିଲା ବ୍ରାହ୍ମଣ ସନ୍ତାନ । ୧୧
 ସେ ଦେଶ ରାଜାର ନରବଳୀ ଲେଉଟା ଥିଲା
 ନର ଏକ ତେଣୁ ଖୋଜା ଖୋଜି ଲାଗିଥିଲା ।
 ସୁନସେଫ ପିତା ବଡ଼ ଦରିଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଧନ ଲେଭେ ରାଜାକୁ ବିକଲ ତା ସନ୍ତାନ । ୧୩
 ସୁନସେଫ ଯାଇ କାରାଗାରେ ବନ୍ଦି ହେଲା
 କେଉଁଦିନ ପ୍ରାଣ ଯିବ ଅପେକ୍ଷାରେ ଥିଲା । ୧୪
 ଦିନେ ସୁନସେଫ ମନେ ପାଞ୍ଚିଲା ଏମନ୍ତ
 ପିତା ଅଟେ ସନ୍ତାନର ରକ୍ଷକ ନିୟତ । ୧୫
 ସେ ତ ବିକି ଦେଲେ ମତେ ଧନ ଲଳସାରେ
 ରାଜା ବା ରକ୍ଷା କରନ୍ତେ ସେ ଦେବେ ବଳିରେ
 ଦେବତାମାନେ ରକ୍ଷକ ସିନା ମାନବର
 ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବଳି ହେବି ମୁଁ ନିକର । ୧୬

ପିତା ସୁଜା ଦେବତା ଏ ରଖି ନ ପାରିଲେ
 କିଏ ତେବେ ମୋ ରକ୍ଷକ ମୁଁ ବୁଝି ନ ପାରେ ।
 ନବ ବିଶ୍ୱକୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ଗ୍ରାସିବୁ
 ସୁନସପ ପରି ତାର ଅବସ୍ଥା ହୋଇଛି । ୧୯
 ଉଚ୍ଚେ ହସନ କରୁଛି ଭାବେ ଭାବି ଭାବି
 କେ ଅଛ ରକ୍ଷକ ମୋତେ କରିପାରୁ ନାହିଁ । ୨୦
 ନିରାଶ୍ରୟବାଦୀ ଅଟେ ଶୁଣିଆ ଜଗତେ
 ସେଦେଶରୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟୁଅଛି କେତେକେତେ । ୨୧
 ଦିନେ ଇଉରୋପ ଥିଲା ଧର୍ମର ଅଧୀନ
 ଧର୍ମ ଶକ୍ତି କରୁଥିଲା ସେ ଦେଶ ଶାସନ । ୨୨
 ବହୁକାଳ ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ହାଣ ମାର
 ନରହତ୍ୟା ଲାଳା ଖେଳା କରୁଛି ନିକର । ୨୩
 ଏହି ମହାପାପେ ପଡ଼ି ଦାଣ୍ଡ ହେଉଅଛି
 ରଣତଣ୍ଡୀ କରାଳ କବଳେ ପଡ଼ିଅଛି । ୨୪
 ତେଣୁ ସେ ଦେଶରୁ ଧର୍ମ ବିଦାୟ ନେଇଛି
 ଲୁଚି ବସି ଏ ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ଦେଖୁଅଛି । ୨୫
 ଧର୍ମ ଗୁଡ଼ି ବିଜ୍ଞାନର ଆଶ୍ରୟ ସେ ନେଲା
 ବିଜ୍ଞାନର ଉନ୍ନତରେ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଲା । ୨୬
 ଅସୀମ ଉତ୍ସାହେ ସେହି ଦିଗେ ମନ ଦେଲା
 ନବୀନ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ପରି ଉଦ୍ୟମୀ ହୋଇଲା । ୨୭
 ବିଜ୍ଞାନ ଅଟଇ ବଡ଼ ଉତ୍ତମ ସେବକ
 କିନ୍ତୁ ସେ ଅଟଇ ଅତି ଅଧମ ମାଲିକ । ୨୮
 ଉନ୍ନେଇ ଅବା ଲଣ୍ଡନ ଭିତର ଅନଳ
 ଅତି ଉପକାରୀ ପୁଣି ଅସ୍ତବେ ଅଟଇ । ୨୯
 ସେହି ଅନଳକୁ ନେଇ ରଖ ଚାଲ ପରେ
 ପୋଡ଼ିଜାଳି ଧୂସକର ଲୋକସମୂହ କରେ । ୩୦
 ବିଜ୍ଞାନର କାର୍ଯ୍ୟାବଳି କର ନିରାଶ୍ରୟ
 କେବେ ଉପକାରୀ କେବେ ଅପକାରୀ ପୁଣି । ୩୧

ରେଳ ଜାହାଜ ଭିତରେ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ
 ସମୟ ଦୂରତା ଉଣାକଲୁ ଅବହେଳେ । ୩୨
 ବେତାର ଯନ୍ତ୍ର ଭିତରେ ସମ୍ପାଦ ଆଣିଲ
 ବିଶ୍ୱ ଏ ମୁଣ୍ଡୁ ସେ ମୁଣ୍ଡି ଯାଏ ବିସ୍ତାରିଲ । ୩୩
 ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରକାରେ କଲୁ ଲୋକ ଉପକାର
 ଉତ୍ତମ ସେବକ ହେଲୁ ମାନବ ଜାତିର । ୩୪
 ସେ ସେବକ ଏତେକାଳ ଉପକ୍ରମ କଲୁ
 ସେହି ଏବେ ଘର ଗ୍ରାମ ନଈର ପୋଡ଼ିଲ । ୩୫
 ସେବକର ବେଳୁଁ ବେଳ ବଢ଼ିଲ ଶକତି
 ବୁଦ୍ଧି ହେଲୁ ତାର ନାନା ପ୍ରକାର ବିଭୂତି । ୩୬
 କ୍ଷମେ କ୍ଷମେ ଭୂତକୁ ଅକାଶେ ଗଡ଼କଲ
 ସେଠାରେ ନିଜ ପ୍ରଭୁତ୍ୱ ଯାଇ ଦେଖାଇଲ । ୩୭
 ଶୂନ୍ୟରୁ ଶବ୍ଦବାଣୀମାନ ପକାଇଲ
 କୋଟିକୋଟି ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ମାରିପକାଇଲ । ୩୮
 ବିଷବାଣ୍ଟେ ବିମୋହିତ କଲୁ ବହୁଜନ
 ସାବଧାନ ନ ହୋଇଣ ହାରିଲେ ପରାଣ । ୩୯
 ରାୟଙ୍କର ରୂପକୁ ସେ ସାଜିଅଛି କେବେ
 ଉପାୟ ନାହିଁ ତାଠାରୁ ନିସ୍ତାର ପାଇବେ । ୪୦
 ଜଡ଼ ବିଜ୍ଞାନ ମାଳିକ ଅଟେ ଇସ୍ପେସରେ
 ଲାଗିଅଛି ନିତ୍ୟ ନରହତ୍ୟା କାରବାରେ । ୪୧
 ମଣିଷ ମରୁ ଉପାୟ ଖୋଜି ଲାଗିଅଛି
 ନୂତନ ନୂତନ ଅସ୍ତ୍ର ବିଜ୍ଞାନ ଦେଉଛି । ୪୨
 ମଣିଷ ମାରିବାପାଇଁ ହାତ ହତାଅର
 ସୃଜନ ହେଉଛି ନିତି ହଜାର ହଜାର । ୪୩
 ସବୁ ବୁଦ୍ଧି ବିଦ୍ୟା ଲାଗିଅଛି ଏ କାମରେ
 ଅନ୍ୟ କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ କାହାରି ମନରେ । ୪୪
 ଏକ ରାଜ୍ୟ ପାଶେ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ନେଇଯିବା
 ଲୋକେ ବାଧାଦେଲେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାଣୋତ୍ସାହେବା

ଉତ୍ସବ ଥିବାର ପ୍ରାଣେ ମାରି ରାଜ୍ୟ ନେବା
 ପୁଣେ ଖାଇ ପିଇ ଆମ୍ଭ ରାଜ୍ୟ ଚଳାଇବା । ୪୭
 ନରହତ୍ୟା ମହାପାପ ଅଟେ ସ୍ବରତରେ
 ଜଣେ ଜଣକୁ ମାରିଲେ ପାସୀ ପାଇପାରେ । ୪୮
 ସ୍ବରତରେ ନରହତ୍ୟା ମହାପାପ ଅଟେ
 ଇଉରୋପରେ ନରହତ୍ୟା ପୁଣ୍ୟ ପରକଟେ । ୪୯
 ସେ ଦେଶ ରାଜନୀତିରେ ହଜାର ହଜାର
 ନରହତ୍ୟା କଲେ କିଛି ପାପ ନାହିଁ କାର । ୫୦
 ଜଣେ ଯାଇ ଜଣକୁ ମାରିଲେ ସିନା ଦୋଷ
 ପାସୀକାଠିରେ ଝୁଲିବ ସେ ଲୋକ ଅବଶ୍ୟ । ୫୧
 ପଞ୍ଚାଶ ହଜାର ଲୋକେ ଏକ ଦେଶୁଁ ଯିବେ
 ଅନ୍ୟ ଦେଶର ପଞ୍ଚାଶ ହଜାର ମାରିବେ । ୫୨
 ଏ ନରହତ୍ୟାରେ କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ଲେଖ
 ମହାପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଏହା ସାରତ୍ତ୍ବ ପ୍ରକାଶ । ୫୩
 ଜଣକର ଧନ ଯେବେ ଆଉ ଜଣେ ନିଏ
 ଅତିକ୍ରନ୍ତନ ଶ୍ରେୟ ସେ ବୋଲିଣ ବୋଲୁଏ । ୫୪
 ଲକ୍ଷେ ଲୋକ ଏକ ଦେଶୁଁ ଆନ ଦେଶେ ଯାଇ
 ଲୁଟ ପାଟ କର ଧନ ଆଣିପାରେ ବାହୁ । ୫୫
 ଏମାନେ ନୁହନ୍ତି ଶ୍ରେୟ କିନ୍ତୁ ମହାବୀର
 ପରମ ଦେଶ ସେବକ ଏମାନେ ନିକର । ୫୬
 ଏ କଥା ଦେଖି ଏମନ୍ତ ମନକୁ ଆସୁଛି
 ବିରାଡ଼ ରହସ୍ୟ କଥା ମନେ ପଡୁଅଛି । ୫୭
 ହମବେଲ ନାମେ ଜଣେ ସେନାପତି ଥିଲେ
 ତାଙ୍କ ଅଧୀନରେ କେତେ କେତେ ସେନାଥିଲେ
 ସୈନ୍ୟମାନେ ଥିଲେ ବଡ଼ ଧାନ୍ତିକ ପୁରୁଷ
 ବ୍ୟସନ ଦିଗରେ ମନ ନ ଦିଅନ୍ତି ଲେଖ । ୫୮
 ଗୀତ ବାଦ୍ୟ ନୃତ୍ୟ ଆଦି କେବେ ନ ଦେଖନ୍ତି
 ବଡ଼ କଠିନ ମାତିରେ ସେମାନେ ଚାଲନ୍ତି । ୫୯

କାମ ନ ଥିଲେ କିପରି କାଳ କଟାଇବେ
 ଏଣୁ ତେଣୁ ଯାହା କିଛି ଅବଶ୍ୟ କରୁବେ । ୭୦
 ବଲେଇ ଯୋଡ଼ି ଏ ଆଖି ତା ସଙ୍ଗେ ଖେଳିଲେ
 ଲଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଲଙ୍ଗୁଡ଼ରେ ଯତନେ ବାନ୍ଧିଲେ । ୭୧
 ଭିଡ଼ା ଓଟରା ହୋଇଣି ଦୁହେଁ କଳି କଲେ
 ସୈନ୍ୟମାନେ ଦେଖି ଏହା ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ ।
 ନମବେଲ ଆସିବାର ସମ୍ଭାଦ ଗିଳିଲେ
 ବିରଡ଼ିଙ୍କି ଫିଟାଇ ଦେବାର ଚୈଷ୍ଟାହେଲେ । ୭୨
 ବହୁ ଚୈଷ୍ଟା ହେଲ ଗଣ୍ଡି କେବେ ନ ଫିଟିଲେ
 ଜଣେ ତରବାରୀ ଧରି ଲଞ୍ଜି କାଟି ଦେଲେ । ୭୩
 ଲଞ୍ଜି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ପଡ଼ି ରହିଲେ ସେଠାରେ
 ବିରଡ଼ି ଦୁଇଟି ଯେହ୍ନା ବାଟେ ପଳାଇଲେ । ୭୪
 ନମବେଲ ଆସି ତତକ୍ଷଣେ ପ୍ରବେଶିଲେ
 ଲଙ୍ଗୁଡ଼ କାହୁଁ ଆସିଲ ବୋଲି ପଚାରିଲେ । ୭୫
 ସୈନ୍ୟ ବୋଇଲେ ଦୁଇଟି ବିରଡ଼ି ଲଢ଼ିଲେ
 ଦୁହେଁ କଳିକରି ଦୁହେଁ ଦୁହେଁଙ୍କି ଖାଇଲେ । ୭୬
 ଲଞ୍ଜି ଦିଶନ୍ତି କେବଳ ପଡ଼ି ରହିଅଛି
 ସେନାପତି ବୁଝିଲେ କି କାଣ୍ଡ ଘଟିଅଛି । ୭୭
 ବୋଇଲେ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ହୁଅ ସାବଧାନ
 କରିବ ନାହିଁ ଏପରି ସବନାଣ କାମ । ୭୮
 ଇସ୍ମେପର ଦଶା ସେହି ବିରଡ଼ିଙ୍କ ପରି
 ପରସ୍ପର ଲଗିଅଛି ଓଟରା ଓଟରି । ୭୯
 ଯାବତ ପୂର୍ଣ୍ଣମାସରେ ଧୂସ ନ ହୋଇବେ
 ତାବତ ଏ ହସ୍ତରୁ ସେ ବିରତ ନହେବେ । ୮୦
 ରକ୍ଷାକର ବୋଲି ଡାକୁଛନ୍ତି ସ୍ବରତକୁ
 ଏ କଥା ଶୁଣି ଏମନ୍ତ ଆସୁଛି ମନକୁ । ୮୧
 ଶ୍ରୀଧ୍ବାନ ଲେକଙ୍କ ଧନ ଶାସ୍ତ୍ର ବାଇବେଲ
 ନାନା ଉପାଖ୍ୟାନ ଅଛି ତହିଁରେ କେବଳ । ୮୨

କହିବା ତହିଁରୁ ଶୁଣ ଉପାଖ୍ୟାନ ଏକ
 ବହୁତ ଲଭ ହୋଇବ ଶିକ୍ଷିବ ଅନେକ । ୭୪
 ମହା ପ୍ରଳୟର କଥା ସେ କାଳେ ଆସିଲୁ
 ନବା ନାମେ ଏକ ଲୋକ ମନେ ବସୁରିଲୁ । ୭୫
 ଏ ବନ୍ୟାରେ ଏ ସଂସାର ହୋଇଯିବ ନାଶ
 ସତ୍ୟତାର ନ ରହିବ କିଛି ଅବଶେଷ । ୭୬
 ନଉକା ଖଣ୍ଡିଏ ନେଇ ତହିଁରେ ବସିଲୁ
 ସବୁ ପ୍ରକାରର ଗ୍ରାଣୀ ତହିଁରେ ରଖିଲୁ । ୭୭
 ବହୁ ପ୍ରକାର ଉଦ୍ଭିଦ ରଖିଲୁ ତହିଁରେ
 ଭାସିଲୁ ନଉକା ସେହି ପ୍ରଳୟ ଜଳରେ । ୭୮
 କେତେକାଳ ପରେ ପୁଣି ବନ୍ୟା ଗୁଡ଼ିଗଲୁ
 ସେହି ନଉକା ଭିତରୁ ସୃଷ୍ଟି ଆରମ୍ଭିଲୁ । ୭୯
 ଇବେପରୁ ଯେଉଁ ସବୁ ପଦ ଆସୁଅଛି
 ତହିଁରେ ଏପରି କଥା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ମିଳୁଛି । ୮୦
 ଭବିଷ୍ୟତ ଏକ ଅବା ଦୁଇ ଶତାବ୍ଦିରେ
 ଇବେପ ସତ୍ୟତା ଧ୍ବଂସହୋଇବ ସମ୍ଭବେ । ୮୧
 ଲୋକେ ଆଶା କରନ୍ତି ସେ କାଳେ ଭରତ
 ନବା ପରୁକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ନିଶ୍ଚିତ । ୮୨
 ସତେ କି ଭରତ ଭାଗ୍ୟ ଏମନ୍ତ ଘଟିବ
 ଭରତ ଏପରି ଆଶା ସତେ କି କରିବ । ୮୩
 ବିଶ୍ୱ ସତ୍ୟତା ସାହିତ୍ୟେ ଏମନ୍ତ ଘଟିବ
 ଭରତ ନବା ନଉକା କାମ କି କରିବ । ୮୪
 ଶାଶ୍ୱତିକ, ମାନସିକ, ନୈତିକ ଉନ୍ନତ
 ଭରତର ଲଭିଅଛି ନିତାନ୍ତ ଦୁର୍ଗତ । ୮୫
 ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭରତ ପରାଧୀନ
 ଏହା ଅଟେ ଭରତର ଆରେକ ଦୁର୍ବୁଣ । ୮୬
 ଅଥଚ ବିଦେଶୀଙ୍କର ଆଶା ତୁଟିନାହିଁ
 ଆଶାକରି ପଦ ଲେଖୁଛନ୍ତି ଭାବି ଭାବି । ୮୭

ଆମ୍ଭ ଦେଶେ ଧରମର ହୋଇଛି ଦୁର୍ଗତି ।
 ମତାନ୍ତରେ ମନାନ୍ତରେ ଲୋକ ମାଡ଼ିଛନ୍ତି । ୮୮
 ନାନା ଶାଖା ସମ୍ପ୍ରଦାୟେ ହୋଇଛି ବିଭକ୍ତ
 ମତଭେଦେ ବିଚ୍ଛା ବିଚ୍ଛା ହୁଅନ୍ତି ନୟତ । ୮୯
 ଏସବୁ ଗୁଡ଼ି ଏ ଯେବେ ଏକା ପଥେ ଯିବେ
 ଏକ ପୁରାଣ ପରମ ଶିଶୁର ସେବିବେ । ୯୦
 ଧର୍ମ ସେବେ ଏକତା ଆସିବେ ଯେଉଁଦିନ
 ଶାଖା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭେଦ ତେଜିବେ ସଦନ । ୯୧
 ଏକ ଶିଶୁରକୁ ପୂଜି ଏକାଠି ହୋଇବେ
 ଭେଦାଭେଦ ଭାବମାନ ମନରୁ ତେଜିବେ । ୯୨
 ବିଶ୍ୱରୁ ସେହିଦିନ ହୋଇବ ଭାରତ
 ସଂଗ୍ରାମ ଧରକୁ ଏ କରିବ ଘଷିତ । ୯୩
 ଭାରତରେ ନାହିଁ ଆଜି ଜାତୀୟ ଜୀବନ
 ନାନା ଜାତି ନାନା ଧର୍ମ ସବେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ । ୯୪
 ଯେ ଯାହାର ଦଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ନେଇ ସମସ୍ତ ବ୍ୟସ୍ତ
 ଆନଦଳ ଗୋଷ୍ଠି ସଙ୍ଗେ ନାହିଁ ଏକମତ । ୯୫
 ସମଗ୍ର ଭାରତ ଚନ୍ଦ୍ରା କାହା ମନେ ନାହିଁ
 ଚନ୍ଦ୍ରାଧାର ବୋହିଯାଏ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇ । ୯୬
 ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଭାରତବାସୀ ଅଛୁ ଆନ୍ଦେମାନେ
 ଭାରତ ହିତ ପାଞ୍ଚବା ଶୟନେ ସୁପନେ । ୯୭
 ଭାରତ ଅଟେ ଆମ୍ଭର ଏକା ଜନ୍ମଭୂମି
 ଏକଥା ନ ବୁଝି ଆମ୍ଭେ ହେଉଥାଉଁ ଭ୍ରମି । ୯୮
 ଜାତି ଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ହେଉ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ
 ସକଳ ଭାରତବାସୀ ଭାରତ ସନ୍ତାନ । ୯୯
 ଭାରତ ଭିନ୍ନତ ପାଇଁ ଆମ୍ଭେ ସବେ ଦାୟୀ
 ଏକମାତାର ସନ୍ତାନ ଆମ୍ଭେ ସବେ ଭାଇ । ୧୦୦
 ଦୁଃଖେ ସୁଖେ ଆପଦେ ବିପଦେ ଏକା ହେବା
 ସମସ୍ତରେ ଶିଶୁରକୁ ଡାକ ପକାଇବା । ୧୦୧

ଏକମୁନେ ଏକ ଚିତ୍ତେ ସ୍ବରତ ସେବାରେ
 ଲାଗିବା ଦିବସ ରାତି କର୍ମ କରବାରେ । ୧୦୬
 ସ୍ବରତ ଜାତି ହିତରେ ମନସ୍ଥାଣ ଦେବା
 ସ୍ବଦେଶ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସକଳେ ଲାଗିବା । ୧୦୭
 ଯେତେବେଳେ ସକଳ ସ୍ବରତବାସୀ ମନେ
 ଏ ସ୍ବର ଜାଣି ଉଠିବ ଶୟନେ ସୁପନେ । ୧୦୮
 ଜାଣିବ ସେ କାଳେ ହେଲୁ ଜାଣାୟୁ ଜୀବନ
 ସ୍ବରତବାସୀ ହୃଦରେ ହେଲୁ ଉତ୍ତପନ । ୧୦୯
 ଜାଣାୟୁ ଜୀବନ ଦିଏ ଶତସିଂହ ବଳ
 ଜାତିର ଅଟେ ଏ ଧନ ପ୍ରଧାନ ସମ୍ବଳ । ୧୧୦
 ଏହି ବଳେ ଦେଶ ଜାତି କରଇ ଉନ୍ନତି
 ଜାତିର ଅଟଇ ଏହା ପ୍ରଧାନ ସମ୍ପତ୍ତି । ୧୧୧
 ହଜାରେ ଗୁହ୍ୟ ବିବାଦ ଘରେ ଥିଲେ ଥାଉ
 ଜାତିକଥା ପଡ଼ିଲେ ସେସବୁ ଦୂରେଯାଉ । ୧୧୨
 ସହଜେ ମଞ୍ଜିଷି ଶିଖ ଅଟଇଟି ଫଟା
 ଯୁଦ୍ଧିଲୁ ବେଳକୁ ସେହୁ ହୋଇଯାଏ ଗୋଟା ।
 ଏହି ମାତି ଧରି ସବେ ଏକମେଲ ହୁଅ
 ସ୍ବରତ ହିତ ଚିନ୍ତାରେ ସବେ ମନ ଦିଅ । ୧୧୩
 ଯେ ଯେଉଁ କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାଇ କର୍ମ କର
 ସଦାବେଳେ ଏହିକଥା ମନରେ ବିରୁର । ୧୧୪
 ଖଣ୍ଡାଧାରେ ବାଟ ଚାଲି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବି
 ଅନ୍ୟାୟ ପଥରେ କେବେ ପାଦ ମୁଁ ନଦେବି ।
 ଅନ୍ୟାୟ ଅକର୍ମ କଲେ ନିନ୍ଦାଥରେ ଲୋକ
 ମୋ ନିନ୍ଦାରେ ଉତ୍ତାପେବ ମୋ ଜାତିର ଚେକ ।
 ଉପବାସେ ରହି ପଛେ ମୋର ଦିନ ଯାଉ
 ମୋ ଜାତିନାମେ କଳଙ୍କ ନରଟନ୍ତୁ କେହୁ ୧୧୫
 ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ସମସ୍ତ ନାମ ଅଟେ ଜାତି
 ବ୍ୟକ୍ତି ଉତ୍ତମ ହୋଇଲେ ବଢ଼େ ଜାତି ଖ୍ୟାତି ।

ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଯେବେ ହେବେ ସୁ-ସମ୍ମାନ
 ଲକ୍ଷେ ଗୁଣରେ ବଢ଼ିବ ଜାତିର ସମ୍ମାନ । ୧୧୭
 ଚରିତ୍ରବାନ ପୁରୁଷ ଯେତେ ବେଶି ହେବେ
 ଜନମତ୍ତୁମିର ଟେକ ତେତେ ବଢ଼ାଇବେ ୧୧୭
 ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତେ ଦୂର ଯାହା କରିବ ଉନ୍ନତ
 ସେ ସବୁ ଅଟଇ ଆମ୍ଭ ଜାତୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି । ୧୧୮
 ବ୍ୟକ୍ତିର ଉନ୍ନତିମାନ ଜାତି ସାଇତିବ
 ଜାତୀୟ ଇତିହାସରେ ସେ ସବୁ ଲିଖିବ । ୧୧୯
 ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ଗୁଣ ଗାଏ ଇତିହାସ
 ସେ ସବୁ ଅଟେ ଜାତିର କୀର୍ତ୍ତି ବା ଯଶ । ୧୨୦
 ଏ ଜ୍ଞାନ ଯାହା ମନରେ ଉଦ୍ଭବ ହୋଇବ
 ସେ କେବେ ଗରିବସ୍ଥାନ ହୋଇ ନ ପାରିବ ୧୨୧
 ଇର୍ଷା ହିଂସା ଦ୍ରବ୍ୟ ମନରୁ ଦୂର ହେବ
 ଲୋକଙ୍କ ମଙ୍ଗଳବାଞ୍ଛା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବ । ୧୨୨
 ନିଜସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଯେହୁ ଦୁଃସଂସଦ ଆଣି
 ପାଞ୍ଚୁଥାଏ କିପରି ଚିପିବ ଆନନ୍ଦ ଗଣି । ୧୨୩
 ଯେ ପାଞ୍ଚିବ ସକଳେ ଅଟନ୍ତି ତାର ଶ୍ରାବ୍ଧ
 କାହା ତାହା ଚିପିବ କିପରି ଯାଇ ସେହି । ୧୨୪
 ସକଳେ ତାପରି ଯେବେ ଉନ୍ନତ ହୋଇବେ
 ଜାତିର ମାନ ମହତ୍ତ୍ୱ ବଢ଼ିଯିବ ତେବେ । ୧୨୫
 ଭାରତରେ ଘୋଷିଅଛି ମହାଦୋର ଦଶା
 ବିବାଦ ରାକ୍ଷସ ଏଠି କରିଅଛି ବସା । ୧୨୬
 କେହି କାହା ଶିର ଦେଖି ପାରୁନାହିଁ ତଳେ
 ପରସ୍ପର ବିରା ବିରା ହୁଅନ୍ତି ସକଳେ । ୧୨୭
 ଫରନ୍ଦା ପରଚର ପର ଅପବାଦ
 ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କର ପରମ ସମ୍ପଦ । ୧୨୮
 ଇର୍ଷାନଳେ ଜଳ ପୋଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ମରି
 କେହି ତଳେ ଦେଖିପାରୁନାହିଁ କାର ଶିରି ୧୨୯

ସେ ଯାହାର ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ କରୁଛି କନ୍ଦଳ
 ଏକା ନ ପାରିଲେ ଗଢୁଅଛି ନିଜ ଦଳ । ୧୩୦
 ଏ ଦଳ ସେ ଦଳ ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ବିବାଦ
 ନୁହେଁ ଏ ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ଶୁଣ ହେ କୋବିଦ । ୧୩୧
 ସାହେବମାନେ ଏକଥା ଦେଖି ହସୁଛନ୍ତି
 ଏମାନେ ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି କହି ଦେଉଛନ୍ତି ।
 ଶାସନ କରିବା ପାଇଁ ଅଯୋଗ୍ୟ ଏମାନେ
 ମନ ନାହିଁ ଏହାଙ୍କର ଗୁଣ ଅରଜନେ । ୧୩୩
 ତୁଚ୍ଛା ମାଠିଆରୁ ଶବ୍ଦ ବାହାରେ ବହୁତ
 ଭାରତବାସୀର ଅଟେ ସେପରି ଚରିତ । ୧୩୪
 ମୁହଁ ଟାଣ କରି ଖାଲି କହନ୍ତି ବଚନ
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦେଖିଲେ ନାହିଁ କଡ଼ାକର ଗୁଣ ।
 ସାହେବ କହିଲେ ବୋଲି ଦୋଷ ନାହିଁ କିଛି
 ନିଜ ଦୋଷ ନିଜେ ଯେବେ ନ ପାରିବା ବାଛି ।
 କାଳେକାଳେ ଆମ୍ଭେ କିଛି ଶିକ୍ଷି ନ ପାରିବା
 ନିଜେ ଶାତ ଖୋଳି ନିଜେ ତହିଁରେ ପଡ଼ିବା ।
 ଏ ସବୁ କଥାକୁ ମନ ତଳେ ଢେଇ ଦେନ
 ବେଳହୁଁ ଭାରତବାସୀ ମୁଅ ସାବଧାନ । ୧୩୮
 ବିଚାରୁଛ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପାଇବ
 ଶକ୍ତି ଆସିଲେ କିପରି ତାହାକୁ ରଖିବ । ୧୩୯
 ତହିଁ ପାଇଁ ଲୋଡ଼ାହେବ ପର ନାନା ଗୁଣ
 ସେ ଗୁଣ ମାନ ବେଳହୁଁ କର ଅରଜନ । ୧୪୦
 ବୋଲେ ଘାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଦିଅ ପ୍ରଭୁ ଜ୍ଞାନ
 ତବ କଳା ନ ପାଇଲେ ସବୁ ଅକାରଣ । ୧୪୧

ଭବ ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ପୃଥ୍ବୀ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

ଆଉ କଥାଏ ପୁଣି ବି ଗୁରୁଦେବ ଶୁଣ
 ଉତ୍କଳ ଦଶା କି ହେଲା କହନ୍ତୁ ଆପଣ । ୧
 ଭାରତେ ଯେଉଁ କଂଗ୍ରେସ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା
 ଉତ୍କଳ ଦେଶେ କିପରି ସେ ସ୍ରୋତ ବହିଲା । ୨
 ଉତ୍କଳରେ କଲ କିଏ ସେ କଥା ପ୍ରବୃତ୍ତ
 କି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ଉତ୍କଳେ କହନ୍ତୁ ନିକର । ୩

ଜଡ଼ଭରତ ଉବାଚ

ଗୋପବନ୍ଧୁ ନାମେ ଥିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସନ୍ତାନ
 ଭାର୍ଗବ କୂଳେ ସୁଆଣ୍ଡ ଗ୍ରାମରେ ଜନମ । ୪
 ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ ନିବାସ ଥିଲା ତାହାଙ୍କର
 ନାତି ଉଚ୍ଚ ନାତି ଖବ ବସୁ ମନୋହର । ୫
 ସଦା ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନ ମଧୁର ବଚନ "
 ପିଲାଦିନୁ ଲୋକ ହିତେ ଥିଲା ତାଙ୍କ ମନ । ୬
 କେତେକାଳ ବିଦ୍ୟାଳୟେ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀୟ କଲେ
 ବିଏ ପରୀକ୍ଷାରେ ସେହୁ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଲେ । ୭
 ନ ଥିଲେ ଅତି ଧନୀ ବା ଦରିଦ୍ର ଲେଖାରେ
 ଓକିଲାତି ପରୀକ୍ଷାରେ ଜୟପୁର ହେଲେ । ୮
 କବିତା ଶକତି ପିଲାଦିନୁ ଦେଖାଗଲା
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଲେଖକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଲା । ୯
 ପାଠପଢ଼ା ଶେଷ କରି ଓକିଲାତି କଲେ
 ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ଅଦାଲତ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭିଲେ । ୧୦
 ମଧୁରଭଞ୍ଜକୁ ଗଲେ କେତେ କାଳ ପରେ
 ସେଠାରେ ମହାରାଜାଙ୍କ ଓକିଲ ହୋଇଲେ । ୧୧
 ଓକିଲାତି କାମେ ତାଙ୍କ ମନ ନ ଲାଗିଲା
 ଦେଶସେବା ଦିଗେ ସଦା ମନ ଦଉଡ଼ିଲା । ୧୨

ସାଧୁବାଘାଠାରେ ଏକ ବିଦ୍ୟାଳୟ କଲେ
 ବହୁତ ସାଧ୍ୟକ ଗୁଣ ସେଠାରେ ପଡ଼ିଲେ । ୧୩
 ଖୋଲୁ ସ୍ଥାନେ ଗୁଣମାନେ ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ
 ବକୁଳ କୁଶିଆନାର ନିକୁଞ୍ଜ କାନନେ । ୧୪
 ରୋଷା ଖାଇ ମୋଟା ଯିବି ପିଲାଏ ପଡ଼ିବେ
 ବିଳାସ ବ୍ୟସନଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବେ । ୧୫
 ଦେଶ ସେବା ଲୋକ ସେବା ପରମ ଧରମ
 ଏଥିରେ ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ ହେବେ ଏଠା ଗୁଣଗଣ । ୧୬
 ଅଳପ ବ୍ୟୟରେ ବେଶି ପାଠ ପଢ଼ା ହେବ
 ସରଳ ଭାବରେ ଗୁଣ ଜୀବନ ଗଢ଼ିବ । ୧୭
 ବଡ଼ ବଡ଼ କୋଠା କଲେ ବହୁ ବ୍ୟୟ ହେବ
 ଉତ୍କଳ ଗରିବ ଦେଶ କେଉଁଠୁ ପାଇବ । ୧୮
 ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଶେ ପାଶେ ଗୁଣାବାସ ଥିବ
 ଗୁଣାବାସେ ରହି ଗୁଣ ପଠନ କରିବ । ୧୯
 ଗୁରୁମାଣିନ ସେହି ଗୁଣାବାସରେ ରହିବେ
 ପ୍ରାଚୀନ ଶକ୍ତିରେ ସବୁ ଶିକ୍ଷା ଦାକ୍ଷାଦେବେ । ୨୦
 ମୂଳମାତ୍ର ଉତ୍କଳ ଚରିତ ଗଢ଼ା ଯିବ
 ଚରିତ ବିହନେ ସବୁ ଶିକ୍ଷା ପଣ୍ଡ ହେବ । ୨୧
 ଏମନ୍ତ ଆଦର୍ଶ ଧରି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ
 ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ଥିଲା ସଦା ଏହି ଭାବ । ୨୨
 ଏହି ମାତ୍ର ଧରି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଗଢ଼ା ହେଲା
 ଲଟ ସାହେବଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଏଠାରେ ପଡ଼ିଲା । ୨୩
 ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର କେତେ ସହପାଠୀ ଥିଲେ
 ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟେ ଆସି ଶିକ୍ଷକ ହୋଇଲେ । ୨୪
 ନବ ଉଦ୍ୟମ ଉତ୍ସାହ ଖେଳିଲା ଏଠାରେ
 ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସମାନ ଗୁଣ ଶିକ୍ଷକ ମନରେ । ୨୫
 ଦିଗ ଦିଗନ୍ତେ ସୁଖ୍ୟାତି ହେଲା ପ୍ରସ୍ତୁତି
 ଦୂର ଦୂରନ୍ତରୁ ଗୁଣ ଆସିଲେ ବହୁତ ! ୨୬

ଉଜ୍ଜଳ ସେ କାଳେ ବହାରର ସଙ୍ଗେ ଥିଲୁ
 ସୁତନ୍ତ୍ର ଭାବେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ନ ଥିଲା । ୨୭
 ପ୍ରଥମେ ଉଜ୍ଜଳ ଥିଲା ବଙ୍ଗ ସହିତରେ
 ପୁଣି ସେଠୁ ଆସି ମିଶିଥିଲା ବହାରରେ । ୨୮
 ବହାର ଲୁଟସଭାକୁ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଗଲେ
 ସେଠାରେଯାଇ ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଗାଇଲେ
 ପାଞ୍ଜିଲେ ଲୁଟ ସଭାରେ ପ୍ରତିନିଧି ହେବ
 ପୁରସମୟ ନ ଦେଲେ କି କାମ କରିବ । ୩୦
 ଏହିଦେହକୁ ଓକିଲାତି ପେଶା ଛାଡ଼ି ଦେଲେ
 ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ଦେଶସେବା କାମରେ ଲାଗିଲେ । ୩୧
 ମହାଦୋର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିଲା ଓଡ଼ିଶାରେ
 ଶତ ଶତ ଲୋକ ଛଟପଟ ଅନାଦିରେ । ୩୨
 ଟଙ୍କାକୁ ଚାରିଗୁଣି ଧାନ ଦର ହେଲା
 ଟଙ୍କା ଦେଇ କଣିବାକୁ ଧାନ ନ ମିଳିଲା । ୩୩
 ହାଡ଼ କଙ୍କାଳ ମାଳରେ ପୁରୁଲା ଏ ଦେଶ
 ଯେଉଁଥାନ୍ତେ ଚାହିଁ ଲୋକେ ପକାନ୍ତି ନିଶ୍ୱାସ । ୩୪
 ପୁଅ ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇ ମାଆ ଖାଇଗଲା
 ଖାଇବାକୁ ସୁଆଁ ମୁଁ ଶାଗ ନ ମିଳିଲା । ୩୫
 ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦରବାରରେ କଥା ପକାଇଲେ
 ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ହେଲା ସାହାଯ୍ୟ ଦିଅ ଦାବି କଲେ । ୩୬
 ମୁଁ ଶାଗ ଲୋକତଃ ସଭାରେ ଥୋଇଲେ
 ଦେଖ ସଭାଜନମାନେ ବୋଲିଣବୋଇଲେ । ୩୭
 ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ଯେବେ ଲୋକ ମରିଯିବ
 ଏ ମହାପାପ ଏ ସଭା ମୁଣ୍ଡରେ ଲାଗିବ । ୩୮
 ସରକାର ବୋଇଲେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ହୋଇନାହିଁ
 ମହାରାଜା ହେତୁ ଧାନ ଧନା ନ ମିଳିଲା । ୩୯
 ଗୋପବନ୍ଧୁ ବୋଇଲେ ଏ କଥା ନୁହେଁ ସତ
 ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଲୁଚାନ୍ତି ସନ୍ତତ । ୪୦

ଏ କଥା ସତ କି ମିଛ ପରୀକ୍ଷା କରିବା
 ଲଟ ସାହେବ ଆସନ୍ତୁ ସାଙ୍ଗହୋଇ ଯିବା । ୪୧
 ଲଟ ସାହେବ ସେ ହେତୁ ଉତ୍କଳେ ଆସିଲେ
 ପୁରୀଜିଲ୍ଲା ଡାକର ଗ୍ରାମକୁ ଯାଇଥିଲେ । ୪୨
 ଫେରିଯାଇ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପ୍ରଭୃତି କଲେ ଲଟ
 ଗୁଡ଼ଲ ଧାନ ପଇସା ହେଲୁ ବାଣୀକୁଟ । ୪୩
 ବେସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଣ୍ଠି ଖୋଲିଗଲୁ
 ଭାରତର ଗୁରୁଆଡୁ ସାହାଯ୍ୟ ଆସିଲା । ୪୪
 ଭାରତ ସେବକ ସଂଘ ସେବକ ଠକର
 ଏହି କାମ କରିବାକୁ ହେଲେ ମୁକରର । ୪୫
 ଉତ୍କଳର ପୁର ପଞ୍ଜୀ ଗ୍ରାମରେ ବୁଲିଲେ
 ବେସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଣ୍ଠି ବ୍ୟୟ କଲେ ।
 ଗାନ୍ଧୀ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ କଲେ ନିବେଦନ
 ଯେ ଯେଉଁଠି ଅଳ୍ପ ସାହକାର ମହାଜନ । ୪୬
 ଓଡ଼ିଶା ଲୋକଙ୍କୁ କର ଯଥାଶକ୍ତି ଦାନ
 କର ଏ ବେଳରେ ମହାପୁଣ୍ୟ ଅରଜନ । ୪୭
 ଗାନ୍ଧୀ ଏ ସମୟେ ପୁରୀଠାକୁ ଆସିଥିଲେ
 ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପୀଡ଼ିତ ନରକଙ୍କାଳ ଦେଖିଲେ । ୪୮
 ବୋଇଲେ ଯାବତ ମୁହଁ ଜୀବନେ ଅଛନ୍ତି
 ଏ ଦାରୁଣ ଚନ୍ଦ୍ର କେବେ ମନୁ ଯିବନାହିଁ । ୪୯
 ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମୟେ ଯାହା କଲେ ସରକାର
 ମନ ନ ମାନିଲୁ ତହିଁ ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର । ୫୦
 ଏ ବିଷୟେ ସରକାରଙ୍କର ଯାହା ନୀତି
 ଦେଖି ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କର ଜନ୍ମିଲୁ ବିରକ୍ତି । ୫୧
 ଲୋକଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସରକାର ନ ବୁଝଇ
 ପ୍ରତିନିଧି କଥାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରଇ । ୫୨
 ଅମଲତୀ ଶାସନ ଯାବତ ରହିବ
 ଲୋକଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କେବେହେଁ ନ ଯିବ ।

ଶାସନ ଆଇନ ସିନା ହୋଇଲୁ ସମ୍ଭାଷି
 ଲୋକଙ୍କ ଅଭାବ କରି ନ ପାରିବ ଦୂର । ୫୫
 ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଜଣେ ହେଲେ କେହି
 କଂଗ୍ରେସ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଉଥିଲେ ନାହିଁ
 ଭାରତ ରାଜନୀତିରେ ସଫଳ ନ ଥିଲା
 ଉତ୍କଳରେ କଂଗ୍ରେସର ସମ୍ପର୍କ ନ ଥିଲା । ୫୬
 ଭକ୍ତଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଞ୍ଚଳ ଏକତ୍ରିତ ହେବ
 ଏକ ଶାସନ ଅଧୀନେ ଏ ଯବୁ ରହିବ । ୫୭
 ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନ ଲାଗିଥିଲା ଓଡ଼ିଶାରେ
 ଚଳୁଥିଲା ତାହା ଅତି ମନ୍ଦର ଗତିରେ । ୫୮
 କଂଗ୍ରେସ ନାମ ଶୁଣିଲେ ଲାଗୁଥିଲା ଶୁଦ୍ଧ
 କଂଗ୍ରେସ ସଭ୍ୟ ହେବାକୁ ନ ପଡ଼ାଏ ଗୁଡ଼ି ୬୦
 ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ସଭା ହେଉଥିଲା
 ସ୍ଥାନେସ୍ଥାନେ ଏ ସଭାର ବଇଠକ ହେଲା । ୬୧
 ସିଂହଭୂମି ଜିଲ୍ଲା ଚନ୍ଦ୍ରଧରପୁରଠାରେ
 ସମ୍ମିଳନୀ ବଇଠକ ହେଲା ସେ କାଳରେ । ୬୨
 ସିଂହ ଜଗବନ୍ଧୁ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ
 ଗୋପବନ୍ଧୁ ଯାଇ ସେସଭାରେ ଯୋଗଦେଲେ ।
 ନାଗପୁରେ ତେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ବସିଲା
 ଅସହଯୋଗ ବିଷୟ ସେଠାରେ ପଡ଼ିଲା । ୬୪
 ଚନ୍ଦ୍ରଧର ପୁରଠାରେ ସେ କଥା ପଡ଼ିଲା
 ବହୁତ ବାଦ ବିବାଦ ତହିଁ ଉପୁଜିଲା । ୬୫
 ଗୋପବନ୍ଧୁ ବୋଇଲେ ଭାରତ ସଙ୍ଗେ ଯିବା
 ଭାରତଠାରୁ କମ୍ପାଇ ଅଲଗା ରହିବା । ୬୬
 ଅସହଯୋଗ ସମର ଲାଗିବ ଭାରତେ
 ଉତ୍କଳ କମ୍ପାଇ ଲୁଚି ରହିବ ଗୁପ୍ତରେ । ୬୭
 ଉତ୍କଳ ଯେବେ ଭାରତ ସଙ୍ଗେ ନ ଗୁଲିବ
 ଭାରତ ସହାନୁଭୂତି କେବେ ନ ପାଇବ । ୬୮

ଉତ୍କଳ ଭାରତ ଅଙ୍ଗ ଏକଥା ନିଶ୍ଚିତ
 ଭାରତରୁ ପୃଥକ ରହିବା ଅନୁଚିତ । ୭୯
 ଭାରତ ମହାଜାତୀୟ ଭାବ ନ ଛାଡ଼ିବା
 ଭାରତ ସୁଖ ଦୁଃଖରେ ସମଭାଗୀ ହେବା । ୮୦
 ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖିଆ ମୁଖିଆ ଲୋକ ଥିଲେ
 ଗୋପବନ୍ଧୁଙ୍କ କଥାରେ ପ୍ରଭାବୀତ କଲେ । ୮୧
 ବୋଇଲେ ଯେବେ କଂଗ୍ରେସ ସଙ୍ଗରେ ମିଶିବା
 ଭାରତ ମହାଜାତୀୟ ଧ୍ୟୋତରେ ଭାସିବା । ୮୨
 ସମ୍ମିଳନୀ ଦାବି କେବେ ନ ହେବ ପୁରଣ
 ସବୁ ଓଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳ ନ ହେବ ମିଳନ । ୮୩
 କଂଗ୍ରେସ ପରି ସଭାରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ
 ଓଡ଼ିଶାର ଦିନ କାଳ ଏବେ ଆସିନାହିଁ । ୮୪
 କଂଗ୍ରେସେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଅଛି କିଏ ବୀର
 ନାମ ଶୁଣି ସକଳେ ହୁଅନ୍ତି ଥର ହର । ୮୫
 ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେବ
 ସରକାର ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ଦମନ କରିବ । ୮୬
 ଉତ୍କଳରେ କିଏ ଅଛି ତହିଁକି ପାତର
 ଚନ୍ଦ୍ରା ପଡ଼ିବା ଭାରିତ ନୁହଇ ଆମ୍ଭର । ୮୭
 ଏହିପରି ନାନା ଯୁକ୍ତି ତର୍କ ଦେଖାଇଲେ
 କଂଗ୍ରେସ କଥା ଉତ୍କଳେ ନ ଆଣି ବୋଇଲେ ।
 ସଭାପତି ଭାଷଣରେ ଏମନ୍ତ ବୋଇଲେ
 ଭାରତ ସଙ୍ଗେ ମିଶିବା ଜଣାଯାଏ ଭଲେ । ୯୧
 ସଭାରେ ଅଧିକ ମତେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୋଇଲା
 କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେବା କଥା ସ୍ଥିରହେଲା ।
 କଂଗ୍ରେସ ଗାଜ ବସନ ହେଲା ଉତ୍କଳରେ
 କେତେ ଲୋକ ସମ୍ମିଳନୀ ଗୁଡ଼ି ଦେଇଗଲେ ।
 ସମ୍ମିଳନୀ କେତେକ ବରଷ ବଢ଼ିହେଲା
 କଂଗ୍ରେସ ଭୟରେ ବଇଁଠକ ନ ବସିଲା । ୯୨

ଗୋପବନ୍ଧୁ ହେଲେ କଂଗ୍ରେସର କର୍ତ୍ତୃଧୀର
 ଉତ୍କଳେ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ବାଣୀ କଲେକ ପ୍ରସ୍ତର । ୮୩
 ଅସହଯୋଗ ପ୍ରଚାର କଲେ ଉତ୍କଳରେ
 ଚମକି ଉଠିଲେ ସବେ ଏ ନୂଆ କଥାରେ । ୮୪
 ନୁହଇ କେବଳ ନୂଆ କଥା ଭୟ ଅଛି
 କଇଦି ଘରେ ଯିବାକୁ କେ ରାଜି ହେଉଛି । ୮୫
 ଅସହଯୋଗ ଅଗ୍ନିରେ ଯେହୁ ଝାସ ଦେବ
 ସରକାରଙ୍କର କୋପଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିବ । ୮୬
 ଗୁପ୍ତ ପୁଲିଶ ବୁଲିବ ପଛେ ପଛେ ତାର
 ଯାହା ଯେଉଁଠି କହିବ ଟିପିବେ ସକଳ । ୮୭
 ମାରଧର କରି ହାଡ଼ ଗୋଡ଼ ଶୁଙ୍ଘି ଦେବେ
 କାରାଗାରେ ରଖି ଅନ୍ଧାରୁର କରାଇବେ । ୮୮
 ଏ ସବୁ ଦେଖିଣ ଲୋକେ ହେଲେ ଭୟ ଶୁଭ
 କଂଗ୍ରେସ କର୍ମକୁ କାର ନ ବଳିଲୁ ଚିତ୍ତ । ୮୯
 ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ କେହି ସାହସ ନ କଲେ
 ଗୋପବନ୍ଧୁ ଏକାମରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହୋଇଲେ । ୯୦
 ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଇଲେ ହେ ଏବେ କି କରିବା
 କିପରି ଏ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ ଟାରିବା । ୯୧
 ତୁମ୍ଭେ ଯଦି ଓକିଲତି ବନ୍ଦ ନ କରିବ
 ଆନକୁ କିପରି ଯାଇ ଏ କଥା କହିବ । ୯୨
 ଛଅ ମାସ ବନ୍ଦକର ଯାହା ହେବ ହେବ
 ତେଣିକି ଯେପରି ଇଚ୍ଛା ସେପରି କରିବ । ୯୩
 ଗୋପବନ୍ଧୁ ବୋଇଲେ ଯା କହୁଅଛ ସତ
 କେବଳ ମୁଖେ କହିବା ନୁହଇ ଉଚିତ । ୯୪
 ଯେ ଯାହା କହିବ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟରେ କରିବ
 ନ କଲେ କଥାର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନ ରହିବ । ୯୫
 ଏତେ ପାଞ୍ଜି ଛଅ ମାସ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ କଲେ
 ଦେଖୁ ଦେଖୁ ପୁରା ଦୁଇ ବରଷ ଛୁଡ଼ିଲେ । ୯୬

ଗୋପବନ୍ଧୁ ପୁଣି କାର୍ତ୍ତବୀରରେ ରହିଲେ
 ବନ୍ଦୀ ଆତ୍ମକଥା ଗୀତ ସେଠାରେ ଲେଖିଲେ ।
 ଧର୍ମପଦ, ଗୋ ମହାତ୍ମ୍ୟ, ଅବସର ଚନ୍ଦ୍ରା
 ଲେଖିଥିଲେ ଆଉ କେତେଗଣ ସେ କବିତା ।
 ଅସହଯୋଗ ଉତ୍କଳେ କଲେ ସେ ପ୍ରଚାର
 ସତ୍ୟବାଦୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଶ୍ରୀଲି ନିକର ।
 ଜାତୀୟ ମାତରେ ତାକୁ କରବେ ଗଠନ
 ପାଞ୍ଚିଥିଲେ ହୋଇ ନିପାରିଲୁ ତା ପୂରଣ । ୧୦୦
 ଲୋକ ସେବା କାର୍ଯ୍ୟେ ସେହୁ ଦେଲେ ମନଧ୍ୟାନ
 ସମାଜ ନାମେ ଖବର କାଗଜ ମୁଦ୍ରଣ । ୧୦୧
 ଆପଣାର ଭବମାନ ସେଥିରେ ଲେଖିଲେ
 ଦେଶବାସୀଙ୍କି ଆପଣା ଭବଜଣାଇଲେ । ୧୦୨
 ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଲୋକ ସେହୁ ଥିଲେ ନିଷ୍ଠାପର
 ଧର୍ମରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲୁ ତାହାଙ୍କର । ୧୦୩
 ଗୀତା ଭଗବତ ନୃତ୍ୟ ପାଠ କରୁଥିଲେ
 ଭଗବତ ବାଣୀମାନ କହନ୍ତି କଥାରେ । ୧୦୪
 ପ୍ରାଣ ପ୍ରୟାଣ ସମୟେ ପୂର୍ଣ୍ଣଜନ ଥିଲୁ
 ଉପାସନା କରୁ କରୁ ପ୍ରାଣ ଉଡ଼ିଗଲୁ । ୧୦୫
 ଭଗବାନଙ୍କୁ ସୁମରି ଯାର ପ୍ରାଣ ଯାଏ
 ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ଲୋକ ସେହୁ ସ୍ତ୍ରୀରେ ବୋଲୁଏ ।
 ଦରିଦ୍ର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ସଦା ସେ ବ୍ୟାକୁଳ
 କପରି ଉନ୍ନତ ହେବ ଦରିଦ୍ର ଉତ୍କଳ । ୧୦୬
 ଦେଶ ପାଇଁ ଦଶ ପାଇଁ ସଦା ଭରୁଥିଲେ
 ଲାଗିଥିଲେ ଦିବା ନିଶି ତାହାଙ୍କ ସେବାରେ ।
 ତାଙ୍କ ବିପ୍ଳୋଗରେ ଲୋକେ ଅନ୍ଧନ୍ତ ଦୁଃଖିକ
 ତାହାଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇ ହୁଅନ୍ତି ବ୍ୟଥାତ । ୧୦୭
 ଉତ୍କଳରେ ଥିଲେ ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ଧୃତ୍ୟୁଷ
 ଯୋଷି ହେଉଛି ଉତ୍କଳ ତାଙ୍କ ଆଦରଣ । ୧୦୮

କେତେ ଲୋକ ପାଞ୍ଚୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପରି ଓହ୍ଲବେ
 ଗୋପବଧୁଙ୍କ ଆସନ କାମ୍ପା ନ ପାଇବେ । ୧୧୧
 ମନେ ମନେ ହେଉଛନ୍ତି ଉତ୍ତଳ ବିକଳ
 ଯେତେ ଚେଷ୍ଟାକରି ମିଳୁନାହିଁ ସେହିଫଳ ୧୧୨
 ତାଙ୍କ ନାମ ନେଲେ ଖାଲି ଫଳ ନ ମିଳିବ
 ନାମ ଅନୁରୂପ କାମ କଲେ ସିନା ହେବ । ୧୧୩
 ଯେତେକାମ କର ଯେବେ ମନ ଅନିର୍ମଳ
 ଉପୁଜେ ତହିଁରୁ ନିଷ୍ପନ୍ନ ବିଷମୟ ଫଳ । ୧୧୪
 ଈଶ୍ବର କଳା ବିହନ ଅଟେ ଯେ ମାନବ
 ଲୋକପ୍ରିୟ ହେବା ତାର ନୁହଇ ସମ୍ଭବ । ୧୧୫
 ଗୋପବଧୁଠାରେ କିଛି ଈଶ କଳା ଥିଲା
 ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଶ ଲୋକପୂଜ୍ୟ କରାଇଲା ।
 ସତା କତାସ୍ରବ ବଳେ ଧରା ପଡ଼ିଯିବ
 ଯେତେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିଲେ ଫୁଟି, ବାହାରିବ ।
 ଲୋକ ପୂଜ୍ୟ ହେବା ନୁହେଁ, ସହଜ କରମ
 ସ୍ବର୍ଗ୍ୟ ବଳୁଁ ଲୋକ ପାଏ ଏମନ୍ତ ସମ୍ମାନ । ୧୧୮
 ଭଗବାନ ଯାହାଠାରେ ହୁଅନ୍ତି ପ୍ରସନ୍ନ
 ତାକୁ ମିଳଇ ଲୋକରେ ଏମନ୍ତ ସମ୍ମାନ । ୧୧୯
 ତାଙ୍କଠୁ ବଡ଼ ପାଠୁଆ ପଣ୍ଡିତ ଧନକ
 ଅଛନ୍ତି ଉତ୍କଳ ଯୁର ଗ୍ରାମରେ ଅନେକ । ୧୨୦
 ଗୋପବଧୁ ପରି ନାହିଁ ଜଣେ ଲୋକପ୍ରିୟ
 ତାଙ୍କ ନାମେ ନାହିଁ ଉଠେ ସକଳ ହୃଦୟ । ୧୨୧
 ଏହି ବିଶେଷତ୍ତ୍ବ ଥିଲା ଗୋପବଧୁଠାରେ
 ତେଣୁ ଆଜି ନମସ୍ୟ ସେ ଉତ୍କଳ ଭୂମିରେ । ୧୨୨
 ଆଉ ଏକ ବଡ଼ଗୁଣ ଥିଲା ତାଙ୍କଠାରେ
 ଆପଣା ଦୋଷ ସେ ଆପେ ବୁଝିପାରୁ ଥିଲେ ।
 ସରଳସ୍ରବରେ ଯୁକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି
 “ଭୁଲିଯାଅ କ୍ଷମାକର ବୋଲି ସେ ବୋଲନ୍ତି” ।

ଏ ବଡ଼ ମନ୍ଦିର ଗୁଣ ଥିଲା ତାଙ୍କଠାରେ
 ଦେଖ ଅଛି କେତେକେତେ ଘଟଣା ରହିରେ ।
 ଆପେ ଆପଣାକୁ ଆତି ସାନ ମଣ୍ଡୁଥିଲେ
 ମଧୁର ବଚନେ ଲୋକ ମନ ଚୋଷୁଥିଲେ । ୧୨୬
 ବିନୟୀ ନମ୍ର ସୁଗ୍ରାବ ଥିଲା ଶାନ୍ତାଙ୍କର
 ନ ଥିଲା ମନରେ କିଛି ଗର୍ବ ଅନ୍ଧାଙ୍କର । ୧୨୭
 ଯୁକ୍ତି ଦେଖିଲେ କୁହାର ଆହା ବୋଲୁଥିଲେ
 ଭଗବାନ ସୁକୁର୍ତ୍ତି ଅନ୍ତ କହୁଥିଲେ । ୧୨୮
 ସଦାବେଳେ ହସ ହସ ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନ
 ନଦିଅନ୍ତ କାହାମନେ କେବେହେଁ କଷଣ । ୧୨୯
 ଲୋକ ହତପାଇଁ ସଦା ଅଶ୍ରୁ ଭରିଥାନ୍ତି
 ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ସେହି କାମେ ଲାଗିଥାନ୍ତି । ୧୩୦
 ଆଗଭର ହୋଇ ସବୁ କାମରେ ଲାଗନ୍ତି
 ପ୍ରାଣ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାନ୍ତି । ୧୩୧
 ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟ ନିଜ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଟେ ମାନବର
 ଆନ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରକ୍ଷା ସବୁ ଅଟଇ ଅସାର । ୧୩୨
 ସ୍ୱାଙ୍ଗ ହେଲା ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚରଣ ଏପରି
 ହେଉଛନ୍ତି ଲୋକମାନେ ତାଙ୍କ ଗୁଣ ଝୁରି ।
 ଆସିଛି ମାନବ ଦିନେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ପିବ
 ତମ୍ବାମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧି କେହି ଭବେ ନ ରହିବ । ୧୩୪
 ଏ ଭଲ ଏ ମନ୍ଦ ବୋଲି ଚିହ୍ନ ରହିଯାଏ
 କାର୍ତ୍ତି ଯଶ ସଦାକାଳେ ବଞ୍ଚି ରହିଥାଏ । ୧୩୫
 ପ୍ରଭୁଙ୍କ କରୁଣା କଣା ଯେହୁ ଲାଗିଥାଏ
 ସୁନାମ ରଖି ସେ ଭବୁ ପାରି ହୋଇଯାଏ । ୧୩୬
 ଏ ଭବ ବଡ଼ ବିଷମ ପଥ କଣ୍ଟାମୟ
 ଚାଲିପାରିବ ଏ ପଥ ମନ କଲେ ଥୟ । ୧୩୭
 ହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗତନାଥ ହୁଅନ୍ତୁ ସଦୟ
 ତବ କୃପାବାରିଧିରୁ କଣାମାତ୍ର ଦିଅ । ୧୩୮

ବୋଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରଭୁ ନ କଲେ କଲ୍ଲୁଣା
 ମୋପରି ସକଳ ଲୋକେ ହେବେ ବାଟବଣା ।
 ଉକ୍ତଲେ ବିଜେ, କରନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ
 ଉକ୍ତଲବାସୀମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଅ ସୁପଥ । ୧୪୦
 ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଗୋପବନ୍ଧୁ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକାଅଶୀ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ବୟାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

ମାଳାଚଳେ ବିଜେ କରନ୍ତି ଜଗନ୍ନାଥ
 ରଥଯାତ୍ରା ପ୍ରତିବର୍ଷ ହେଉଛି ନିୟତ । ୧
 ରଥଯାତ୍ରା ଚର ମୋତେ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
 ବୁଝି ନ ପାରେ ମୁଁ କିଛି ଏଥୁରୁ କାରଣ । ୨
 କେ ବୋଲେ ଭାରତବାସୀ, ଧର୍ମ ପ୍ରାଣ ହୋଇ
 ବସିଲେ ନିଜ ହାତରେ ଭାରତ ହରାଇ । ୩
 ଶୁଭ ଏ ଧରମ କଥା ଶିଶୁରଙ୍କୁ ପୋଡ଼ି,
 ଏ ଧନୀ ଲୋକଙ୍କ ମତ ବେଗେ ଏହା ଶୁଭ । ୪
 ଯାବତ ଭାରତବାସୀ ଧର୍ମ ପରିଥିବ
 ତାବତ ଦରିଦ୍ର ହୋଇ ଦାଣ୍ଡେ ବୁଲୁଥିବ । ୫
 ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ଉପରେ କରେ ଅଙ୍ଗାରୁର
 ଧର୍ମ ଦାହି ଦେଇ ତାକୁ ଡରାଏ ନିକର । ୬
 ଧର୍ମ ଧର୍ମ ହୋଇ ଲୋକେ ଶୁରୁ କାପୁରୁଷ
 ଶୁଭ ଲଭି ଆନନ୍ଦ ହୋଇଛନ୍ତି ତାପ । ୭
 ପ୍ରାମ୍ୟବାଦୀମାନେ ଏହା କହି ବୁଲୁଛନ୍ତି
 ରୁଷିଆରେ ଶିଶୁରଙ୍କୁ କେହି ନ ମାନନ୍ତି । ୮
 ଏହି ପବନ ଦୋହରୁ ଏବେ ଭାରତରେ
 କୋଡ଼ମାତ୍ର ଲାଗିଅଛି ଧରମ ଉପରେ । ୯

ବିଧବା ବିବାହ କେନ୍ଦ୍ର ପସନ୍ଦ କରଇ
 କେ ବେ!ଲେ ବିବାହ ପ୍ରଥା ଦିଅ ହେ ଉଠାଇ ।
 ଅସବର୍ଣ୍ଣ ବିବାହ ଚଳାଅ ଅକାତରେ
 ଯୁବକା ବିବାହ ହେଉ ସକଳ ବର୍ଣ୍ଣରେ । ୧୧
 ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତାହା ସଂଜ୍ଞା କରୁ ସହବାସ
 ଏଥିରେ କିଛିହିଁ ନାହିଁ ପ୍ରାକୃତିକ ଦୋଷ । ୧୨
 ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ ସକଳ ପୋଡ଼ିପାଡ଼ି ଦିଅ
 ନିଜ ଗୋଡ଼ ବଳେ ନିଜେ ଦମ୍ଭେ ଠିଆହୁଅ । ୧୩
 କଳିକାଳ ନୁହେଁ ଏହା କଳିକାଳ ଜାଣ
 ଫଳ ଫଳିବ ଯେପରି ବୁଣିବ ବିଧାନ । ୧୪
 ଧର୍ମ ଶ୍ରବ ଫଳେ ଉଠା ହୋଇ ଯାଉଅଛି
 ଅଧର୍ମ ପ୍ରସବ ଫଳେ ଦେଶରେ ବଢୁଛି । ୧୫
 ଭବିଷ୍ୟ ପୁରାଣେ ଯାହା ଯାହା ଲେଖାଅଛି
 ଫଳେ ଫଳେ ସେ ସବୁ ଘଟଣା ଘଟୁଅଛି । ୧୬
 ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟ କହିଲୁ ବୁଝାଇ ଆପଣ
 ଶୁଣି ଅଜ୍ଞାନ ଲଭ କରୁ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ୧୭

ଜଡ଼ଭରତ ଉବାଚ

ଆଜ୍ଞା କଥା ଏ ପୁଣି ଲୁ ବଳଭଦ୍ର ତୁହି
 ଧର୍ମର ନିଗମ ତତ୍ତ୍ୱ କି କହିବ ମୁହିଁ । ୧୮
 ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ୱ ଅତି ସୁସ୍ଥ କେହି ନ ବୁଝନ୍ତି
 ନାନା ମୁନିମାନେ ନାନା ମତ ଦେଉଛନ୍ତି । ୧୯
 ନିବିଡ଼ ଗୁହା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ୱ
 ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ ବୁଝି ପାରିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୨୦
 ଉପର ମନରେ ଯେବେ ବିଚାର କରିବ
 ଲେଖମାତ୍ର ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝି ନ ପାରିବ । ୨୧
 ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ଜଗତର ନାଥ
 ଜଗତ ତାଙ୍କ ବିସ୍ତ୍ରମେ ହୋଇବ ଅନାଥ । ୨୨

ଯାହାଙ୍କ ହେତୁ ଏ ବିଶ୍ୱ ହୋଇଛି ଭିଆଣ,
 ସେହି ସିନା ଏକମାତ୍ର ଜଗତ କାରଣ । ୨୩
 ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ହୋଇନା ଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏ ଜଗତ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ କଲେ ସରଜନ କରନ୍ତି ନିୟତ । ୨୪
 ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସେ ଏକ ବୃକ୍ଷ ମନଦେଇ
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ଯା ଅଛି ତାହା ପିଣ୍ଡରେ ଅଛଇ । ୨୫
 ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ସେହି ଅଟନ୍ତି କାରଣ
 ସେହି ଏ ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରନ୍ତି ଧାରଣ । ୨୬
 ସେହି ଧାରଣର ନାମ ଅଟଇ ଧରମ
 ଧରମ ବହୁନେ ବିଶ୍ୱ ଶବ ହେବ ଜାଣ । ୨୭
 ସମଗ୍ର ପିଣ୍ଡ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ସେହି ବ୍ୟାପିଅଛି
 ମଣିଗଣ ମଧ୍ୟେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୂପେ ସେ ରହିଛି । ୨୮
 ସେହି ଅଟେ ଧାରଣା ଏ ବିଶ୍ୱ ଜଗତର
 ଧରମ ଅଟଇ ସେହି ଜାଣିଥା ନିକର । ୨୯
 ତେଜସ୍ୱୀ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଓଜ ସେ ଗରଭ
 ଧର୍ମରୁ ଏ ସବୁ ଗୁଣ ହୁଏ ଉପଜାତ । ୩୦
 ଧର୍ମ ଗୁଣଗାଳେ ଲୋକ ହୁଏ ଧର୍ମକ୍ଷତ୍ରା
 ଅତି ମନୋହର ବସୁ ହୋଇଯାଏ ମନ୍ତ୍ରା । ୩୧
 ଧର୍ମ ନିତ୍ୟ ସନାତନ କାଳେ କାଳେ ସତ୍ୟ
 ଧର୍ମ ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ ବୁଝି ତୁ ନିୟତ । ୩୨
 ଧର୍ମର ଶକତି ଅଟେ ଅନାଦି ଅନନ୍ତ
 ଧର୍ମ ଅଟେ ମହାବୀର ମହା କର୍ମବନ୍ତ । ୩୩
 ଧର୍ମ କ୍ଳାବ କାୟୁରୁଷ ଶ୍ୱରୁ ସେ ବୋଲଇ
 ପାଗଳ ପ୍ରଳାପ ବୋଲି ଶୁଣ ନାହିଁ କେହି । ୩୪
 ଧର୍ମ ପ୍ରଭାବ ଯାହାକୁ କିଛି ଜଣା ନାହିଁ
 ସେହି ଏକା ଧରମକୁ ନିନ୍ଦା କରୁଥାଇ । ୩୫
 ଯାବତ ଧର୍ମ ଧାରଣା ରହିଥିଲ ଶକ୍ତି
 ତାବତ ଥିଲା ଭାରତେ ଭାରତ ଗରଭ । ୩୬

ଯେହୁ ଧନକୁ ଭୁଲି ଅବାଟରେ ଗଲ
 ସେ ଦିନୁ ସ୍ଵରତ ସ୍ଵର କାୟୁ ଚୁଣ ହେଲ । ୩୭
 ସେ ଦିନୁ କଳବର ଲର କରୁଛି ସ୍ଵରତ
 ଅନ୍ଧାର ଏଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁକି ତାକତ । ୩୮
 ସୀତାକୁ ଶେଷେ ନେଇ ରାମେ ରାବଣ
 ଦ୍ରୌପଦୀକୁ ଦୁଃଶାସନ କଲ ବିବସନ । ୩୯
 ଜଣେ ଜଣେ ନାରୀପରେ ହେଲ ଅନ୍ଧାର
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣମୟ ପୁରୀ ଲଙ୍କା ହେଲ ଗୁରୁଗାର । ୪୦
 ପ୍ରତାପୀ ରାବଣ ହେଲ ସବୁ ଶେ ନିଧନ
 ବୀର ରାମଚନ୍ଦ୍ର କରିଥିଲେ ଘୋର ରଣ । ୪୧
 ଦ୍ରୌପଦୀର ବିବସନ ଯେକାଳେ ହୋଇଲା
 ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପୀ କୁରୁକୁଳ ନାଶ ଗଲା । ୪୨
 ମହାସ୍ଵରତ ସମରେ ହେଲ ତହୁଁ ଫଳ
 ନାଶ ହୋଇଲ ସ୍ଵରତୁଁ ସବୁ କ୍ଷାସ କୁଳ । ୪୩
 ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଥିଲେ ପର ଧନ ଅବତାର
 ଆଜି ତାଙ୍କ ପ୍ରଜାକ ସେ ପୂଜାର ସମ୍ଭାର । ୪୪
 ମହାସ୍ଵରତ ସମରେ କୃଷ୍ଣ ଯୋଗଦେଲେ
 ଭଗବାନ ରୂପେ ଅର୍ଜୁନକୁ ଫଣା ଦେଲେ । ୪୫
 ଗୀତାରେ ବୋଇଲେ କ୍ଳୀବପରି ଡରନାହିଁ
 ଏକାକରେ ତବମୋହ ଶୋଭା ପାଉନାହିଁ । ୪୬
 ଯେଉଁ ଧନ ଶାସ୍ତ୍ର କହେ କ୍ଳୀବ ହୁଅନାହିଁ
 କ୍ଳୀବ କଲ ସ୍ଵରତକୁ ଧରମ କମାଇଁ । ୪୭
 ହିନ୍ଦୁ ଧନର ପ୍ରଜାକ ଯେତେ ଦେବା ଦେବ
 ସେମାନେ କି ସ୍ଵର କାୟୁ ଚୁଣ ଅବା କ୍ଳୀବ । ୪୮
 ରାମ ହସ୍ତେ ଧନୁଶର ଅସ୍ତ୍ର ଶୋଭାପାଏ
 ବିଷ୍ଣୁ ହସ୍ତେ ଗଦା ସୁଦର୍ଶନ ଚନ୍ଦ୍ର ଥାଏ । ୪୯
 ଦୁର୍ଗା ହସ୍ତେ ଶଙ୍ଖ ଶରପର ନରମୁଣ୍ଡ
 କାଳୀ ହସ୍ତେ ଶୋଭାପାଏ ଶଞ୍ଜିତ ପ୍ରବଣ । ୫୦

ଶିବ ହସ୍ତେ ହିଁଶୁଳ ଗଣେଶ ହସ୍ତେ ପାଶା
 ଅନ୍ୟ ହସ୍ତେ ଗୋସ୍ତ୍ରପାଏ ଆବର ଅଙ୍ଗୁଳ । ୫୧
 ହିନ୍ଦୁ ଧରମର କାଳ୍ପ ଦେବ ଦେବୀ ଯେତେ
 ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ରରେ ଭୂଷିତ ଅଟନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୫୨
 ଦୁଷ୍ଟଦଳ ଶିଷ୍ଟପାଳ ଚୈବେ ଜଗତ
 ଏଥିପାଇଁ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଭୂଷିତ ସନ୍ତତ । ୫୩
 ଅତ୍ୟାଚାର ଅନ୍ୟାୟ ବଢ଼ିବ ଯେତେବେଳେ
 ଧର୍ମ ଗୁଣହେଲ ବୋଲି ଜାଣିବେତେବେଳେ ।
 ଭଗବାନ ଅବତରି ଆସିବେ ସେକାଳେ
 ଦୁଷ୍ଟ ଦଳ ଅନ୍ୟାୟକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେବେ ଦୂରେ ।
 ଧର୍ମ ରାଜ୍ୟ ଥାପି ପୁଣି ଯିବେ ନିଜପୁର
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ହୁଏ ଏହିପରି ଅବତାର । ୫୪
 ଏ ଧର୍ମ ଜ୍ଞାନ ଭାରତେ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ
 ଭାର୍ତ୍ତ କାୟା ରୁଷ ଫୁଲ ଜଣେ କେ ନଥିଲେ । ୫୫
 କାହାର ଉପରେ କିଛି ହେଲେ ଅତ୍ୟାଚାର
 ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇ ତାକୁ କରନ୍ତି ସଫାର । ୫୬
 ଧର୍ମ ଆଗେ ସାନ ବଡ଼ ସକଳ ସମ୍ମାନ
 ସବୁ ନର ନାରୀଙ୍କର ସମାନ ସମ୍ମାନ । ୫୭
 ଦୁର୍ବଳ ପରେ ପ୍ରବଳ କଲେ ଅତ୍ୟାଚାର
 କଳଙ୍କ ରଚନା ହେବ ଜଗତେ ଧର୍ମର । ୫୮
 ପାର୍ମିକ ଲୋକର ଧର୍ମ ଅଟଇ ନିୟତ
 ପ୍ରାଣପଣେ ରଖିବ ସେ ଧର୍ମର ମହତ୍ତ୍ୱ । ୫୯
 ଧର୍ମ ଆଗେ ପ୍ରବଳ ଦୁର୍ବଳ ଭେଦ ନାହିଁ
 ଅନ୍ୟାୟ ଦୂର କରିବ ପ୍ରାଣବଳ ଦେଇ । ୬୦
 ଏକମାତ୍ର ଧର୍ମ ଭୟ ରହିଛି ଯାବତ
 ଚଳନ୍ତି ସକଳ ଲୋକ ହୋଇଣ ସଫଳ । ୬୧
 ଧର୍ମ ପଥ ହୁଏ ଯେବେ ଅନ୍ୟାୟ କରିବ
 ଧର୍ମ ଚିତ୍ତେ ତାକୁ ଯୁକ୍ତ ଦଣ୍ଡ ଦେବ । ୬୨

ଅନ୍ୟାୟୁ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ ବାଧା ଦେବାପାଇଁ
 ଧରମ ଏକା ଏ ଭବେ ସକ୍ଷମ ଅଟଇ । ୭୫
 ଧନ ଭୟ ଲୋକ ମନୁ ଯେବେ ନାଶଯିବ
 ମହାଦୋର ଅଳକାରେ ସମାଜ ବୁଡ଼ିବ । ୭୬
 ଅବିହ୍ନା ବ୍ୟାଧି ଦୋଷିବ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ
 ହଣାହଣି ମରାମତି ହେବ ପରସ୍ପରେ । ୭୭
 ଇଉରୋପେ ଦୋଷିଅଛି ଆଜି ଏହି ଦଶା
 ଅବିହ୍ନା ବ୍ୟାଧି ସେ ଦେଶେ କରିଅଛି ବଧା । ୭୮
 ଧନ ଲୋଭେ ହଣା ମରା ଲାଗିଛି ନିୟତ
 ସେ ଦେଶେ ହେଉଛି ପୁରା ଅଶାନ୍ତି ରାଜତ୍ଵ । ୭୯
 ଧନ ଭୟ ଈଶ ଭୟ ନାହିଁ କାର ମନେ
 ପଶୁପରି ହଣା ମରା ହୁଅଇ ସଦନେ । ୮୦
 ଏ ଅଧର୍ମ ଲାଳା ଯାକୁ ଲାଗୁଅଛି ସୁଖ
 ସେ ମୁରୁଖମାନେ ଧନ ଈଶ୍ଵର ବିମୁଖ । ୮୧
 ଧନ ଈଶ୍ଵର ବିମୁଖ ହେଲେ କି ଚଳିବ
 ହାତେ ହାତେ ତାର ଫଳ ଆପଣେ ଭୋଗିବ ।
 ଧରମ ମାତ୍ର ନିୟମ ବଢ଼ଇ କଠିନ
 ଲଦିଲେ ଶ୍ଳେଷିବ ସଜା ଏହା ଧ୍ରୁବ ଜାଣ । ୮୨
 ମୂର୍ଖ ପାଷାଣ ପାପିଷ୍ଠ ପ୍ରାଣୀଛନ୍ତି ଯେତେ
 ସେହିମାନେ ଧରମକୁ ନିନ୍ଦନ୍ତି ନିୟତେ । ୮୩
 ଧର୍ମ ଜ୍ଞାନ ଭାରତରେ ଲଭିଅଛି ଗ୍ଳାନି
 ଭାରୁ କାୟୁରୁଧ କାଳ ହୋଇଛନ୍ତି ପ୍ରାଣୀ । ୮୪
 ନାହିଁ ପୂର୍ବ ଗୌର୍ବ୍ୟ ବର୍ଯ୍ୟ ଦେଶ ଅଭିମାନ
 ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାରେ ହୋଇଅଛନ୍ତି ମଗନ । ୮୫
 ମୁଁ ମୋର ଭାବରେ ସବେ ହେଉଛନ୍ତି ଦାରି
 ମାତ ସ୍ଵାର୍ଥ ସକଳ ହୃଦରେ ଅଛି ପୁର । ୮୬
 ଧର୍ମ ବଳେ ବଳୀ ଯେହୁ ସେ ସିନା ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ
 ହରାଇ ଧରମବଳ ମେଲେଣି ନିକୃଷ୍ଟ । ୮୭

ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହେବ ଧନ ଶ୍ରାବ ଯା ହୃଦୟେ
 ସେ କି ଅନ୍ୟାୟ ଅଧର୍ମ କେବେ ସହିପାରେ ।
 ଶତ ଶତ ନାମ୍ନ ପରେ ହୁଏ ଅତ୍ୟାଚାର
 ପ୍ରତିଶ୍ରେୟ କରିବାକୁ ବଳ ନାହିଁ କାର । ୮୦
 ଶତ ଶତ ଅତ୍ୟାଚାର ଅପମାନ ସହି
 ଆଜି ମୁଣ୍ଡପୋତି ହିନ୍ଦୁଜାତି ଅଛି ରହି । ୮୧
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭେଦ ଶ୍ରବ ଘେଟିଛି ଭାରତେ
 ବୁଝା ଧର୍ମ ଅଭିମାନେ ମାତିନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୮୨
 ଜଣେ ଏ ଧର୍ମର ମୂଳ ନାହିଁ କାର ଜ୍ଞାନ
 ତେଣୁ ସକଳେ ମଣନ୍ତି ପ୍ରତିଶାଖା ଭିନ୍ନ । ୮୩
 ଗୋଟାଏ ଗଣ୍ଡିରୁ ନାନା ଶାଖା ବାହାରିଲୁ
 ଗଣ୍ଡିଠାରୁ ଶାଖା ଭିନ୍ନ କିପରି ହୋଇଲୁ । ୮୪
 ପରମ ପିତା ପରମେଶ୍ୱର ଯେବେ ଏକ
 ତାଙ୍କଠାରୁ ଜନମିଲେ ସନ୍ତାନ ଅନେକ । ୮୫
 ସେମାନଙ୍କ ଗୁଣ କର୍ମ ହୋଇପାରେ ଭିନ୍ନ
 ବେଞ୍ଚରେ ସେମାନେ ଏକ ପିତାର ସନ୍ତାନ । ୮୬
 ବାହାର ନିଶାଣ ନେଇ ଲାଗିଛି ବିବାଦ
 ଭିତର କଥା ବୁଝିଲେ ନାହିଁ କିଛି ଭେଦ । ୮୭
 ଧର୍ମର ଅସଲ ମର୍ମ ନବୁଝନ୍ତି କେହି
 କଳି କରୁଛନ୍ତି ସବେ ଧର୍ମଦ୍ରାହ ଦେଇ । ୮୮
 ଯେଉଁ ଦେଶେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ପରାଏ ଥିଲା ଭାଇ
 ସେଦେଶେ ଆଜି ଭାଇକି ଭାଇ ନ ସହଇ । ୮୯
 ଯେତେ ଭାଇ ତେତେ ଘର ହେଲଣି ପ୍ରବାଦ
 ଧନ ଲୋଭେ ହଣା ମରା ଲାଗିଛି ବିବାଦ । ୯୦
 ଭାଇ ଭାଇ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱାସ ଲେଣ ନାହିଁ
 ଆଉ ଅନ୍ୟ କଥା ଅବା କହିବା କମ୍ପାଇ । ୯୧
 ହିନ୍ଦୁଜାତି ସଖ୍ୟାବଳ ହେଉଅଛି ଉଣା
 ଆନନ୍ଦରୁ ଏଥିପାଇଁ ଶୁଣୁ ଛୁ ରଞ୍ଜଣା । ୯୨

ଧନ ଗୁଣ ଦେବୁ ଅନାବୁର ଅନ୍ଧାବୁର
 ଗଦାହେଲୁଣି ସମାଜେ ପାହାଡ଼ ଆକାର । ୯୩
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଯେବେ ତାକୁ ସୁଆରିବା
 ତହିଁର କୂଳ କିମ୍ବା କିଛି ନ ଯାଇବା । ୯୪
 ଶୁଣିଥିଲ ଏକ ଦେଶେ ଥିଲା କିବାଡ଼ାଶାଳ ।
 ଘୋଡ଼ା ଲାଗି ଜମିଗଲା ପାହାଡ଼ ଆକାର । ୯୫
 କେହି ତାକୁ ପରିସ୍କାର କରି ନ ପାରିଲେ
 ଆକାର ପ୍ରକାର ଦୈଶି ସାହସ ନକଲେ । ୯୬
 ପୁଣିଗରେ ଦୁଷିତ ହୋଇଲା ସାରା ଦେଶ
 ଥିଲେ ଜଣେ ନାମ ଅଟେ ହରକଉଲଗ । ୯୭
 ଦେଶି ଦେଶି ସେହୁ ଏକ ବୁଦ୍ଧି ଏ ପାଞ୍ଚଲେ
 ମଇଳା ଆନରୁ ନଦୀ ଥିଲା ବହୁଦୂରେ । ୯୮
 ନଦୀଠାରୁ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାଳ କାଟି ଦେଲେ
 ନଦୀ ସ୍ରୋତ ପ୍ରବେଶିଲା ସେ ନାଳେ ପ୍ରଶରେ ।
 ମଇଳାରେ ଶ୍ରୋତ ବାଜି ସବୁ ଧୋଇନେଲା
 ଅଳପ ଦିନରେ ସବୁ ପରିସ୍କାର ହେଲା । ୧୦୦
 ହିନ୍ଦୁ ସମାଜର ଦଶା ହୋଇଛି ତେମନ୍ତ
 ଧନ ଗୁଣରୁ ମଇଳା ଜମିଛି ବହୁତ । ୧୦୧
 ଗୋଟି ଗୋଟି ସଂସ୍କାର କେ କରି ନ ପାରିବ
 କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ କରି ନ ପାରିବ । ୧୦୨
 ଅନନ୍ତକାଳ ଲାଗିବ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ
 ଅସଂଖ୍ୟ ସଂସ୍କାରକ ମିଳିବେ ବା କାହିଁ । ୧୦୩
 ଶ୍ରୀମୁଖ ବଚନ ପାଳି ଯେବେ ଭଗବାନ
 ଅବତାର ଦେବେ ପ୍ରଭୁ ସୁଦୟା ବହିଷ । ୧୦୪
 ନିଜ ଶକ୍ତି ବଳେ ନିଜେ ଭାରତେ ଆସିବେ
 ସନାତନ ଧର୍ମ ସ୍ରୋତ ପୁଣି ବୁଝାଇବେ । ୧୦୫
 ସେ ସ୍ରୋତରେ ଭାସିଯିବ ସବୁଯାକ ମଳ
 ଭାରତ ସମାଜ ତେବେ ହେବ ସୁନର୍ମଳ । ୧୦୬

ସବୁ ପାପ ତାପମାନ ହୋଇଯିବ ଦୂର
 ଶାନ୍ତି ଶୁଖିଲା ରହିବ ସମାଜେ ନିକର । ୧୦୭
 ଧନ ବଳେ ବଳୀୟାନ ହୋଇବ ସ୍ଵରତ
 ବିଶ୍ଵାସୀ ଗୁରୁ ହୋଇ ଦେବ ମହାମନ୍ତ । ୧୦୮
 ରଥଯାତ୍ରା ତଳେ ଶୋଭେ ପରୁରଲ ଯାତ୍ରା
 ସାର ମରମ କହୁଛି ବଳଭଦ୍ର ତାହା । ୧୦୯
 ସ୍ଵରତରେ ରଥଯାତ୍ରା ଆନ ଦେଶେ ନାହିଁ
 ହିନ୍ଦୁଜାତି କଳ୍ପନା କରିଛି ତାହିଁ ପାଇଁ । ୧୧୦
 କି ମହଲ ତଳେ ଅଛି ଏଥିରେ ନିହିତ
 କହୁଛି ସେ ବଳଭଦ୍ର ଶୁଣ ଦେଇ ଚିତ୍ତ । ୧୧୧
 ଏ ବିଶ୍ଵଜଗତ ଅଟେ ପ୍ରକାଶ ଦେଉଳ
 ଜଗତନାଥ କରନ୍ତି ତହିଁ ମଧ୍ୟେ ଖେଳ । ୧୧୨
 ଦେଉଳେ ଦିଅଁ ନ ଥିଲେ ପଡ଼ିଥାଏ ଶୂନ୍ୟ
 ଶୂନ୍ୟ ଦେଉଳ ଅଟଇ ଶୁଣାନ ସମାନ । ୧୧୩
 ଶରୀର ଅଟେ ଦେଉଳ ଆତ୍ମା ଦେହ ତହିଁ
 ଶରୀରେ ଆତ୍ମା ଦେବତା ତେମନ୍ତ ଖେଳଇ ।
 ଆତ୍ମା ନ ଥିଲେ ଶରୀର ଶୁଣାନକୁ ଯାଏ
 ଶୂନ୍ୟ ଦେଉଳ ଆଦର ନ କରଇ କିଏ । ୧୧୪
 ଯେତେ ଶରୀର ଅଛି ଏ ଜଗତ ମଧ୍ୟରେ
 ପରମାତ୍ମା ଦେବତା ଖେଳଇ ସବୁଥିରେ । ୧୧୫
 ଅସଂଖ୍ୟ ଦେଉଳ କିନ୍ତୁ ଦେବତା ଗୋଟିଏ
 ସବୁ ଦେଉଳ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପି ରହିଥାଏ । ୧୧୬
 ସବୁ ଶରୀର ଏକାଠି ଅଟେ ଏ ଜଗତ
 ଗୋଟିଏ ଦେବତା ତହିଁ ହୁଏ ଆତ୍ମଜାତ । ୧୧୭
 ଦେଖିବାକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶରୀର ଦିଶଇ
 ଏକତା ସୂତ୍ରରେ ଗୁନ୍ଥା ହୋଇଅଛି ସେହି ୧୧୮
 ଯେ ଏକତା ସୂତ୍ର ଅଟେ ପରମ ଶରୀର
 ପରମାତ୍ମା ପରମ ପିତା ସେ ଜଗତର । ୧୧୯

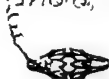
ସକଳ ମାନବ ଅଟେ ତାହାଙ୍କ ସନ୍ତାନ
 ସବୁ ଭେଦଭାବ ଯିବ ଭଲେ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନ । ୧୨୧
 କାର୍ଯ୍ୟଭେଦେ ନାନା ରୂପ କାରଣ ଯେ ଏକ
 ଏକରୁ ଅନେକ ପୁଣି ଅନେକରୁ ଏକ । ୧୨୨
 ତେଣୁ ହିନ୍ଦୁ ଲଭୁଥିଲା ଦିବ୍ୟ ଭଜ୍ଜନ
 ବସୁଧାକୁ ମଣିଥିଲା କୁଟୁମ୍ବ ସମାନ । ୧୨୩
 କେବଳ କଳ୍ପନା କରି ନ ଥିଲା ନିଷ୍ପତ୍ତି
 ଏ ଭାବକୁ ନିଃକର୍ମେ କଲ ପରିଣତ । ୧୨୪
 ତର୍ପଣ ଅଟଇ ନିତ୍ୟ କରମ ହିନ୍ଦୁର
 ଜଗତ ପ୍ରାଣୀକ ତର୍ପଣରେ ଦିଏ ଜଳ । ୧୨୫
 ଏ ମହାଉଦାର ଧର୍ମ ଥିଲା ଯେ ଜାତିର
 ଆଜି ସେ ଅସତ୍ୟବୋଲି ପାଏ ତରଫାର ! ୧୨୬
 ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଧୃତ ମସ୍ତିଷ୍କ ଥିଲା ଯେ ଜାତିର
 ସାକ୍ଷାତ ଦର୍ଶନ ଲଭୁଥିଲା ଶ୍ରେଷ୍ଠର । ୧୨୭
 ସେହି ମସ୍ତିଷ୍କ ପ୍ରସ୍ତୁତ ରଥଯାତ୍ରା ଅଟେ
 ଏକତା ମହାମନ୍ଦିର ଏ ଯାତ୍ରା ପ୍ରକଟେ । ୧୨୮
 ହିନ୍ଦୁଜାତି ମଥାମଣି ଜଗତର ନାଥ
 ଶଙ୍ଖ ଚକ୍ର ଗଦା ପଦ୍ମ ଶୋଭେ ଚୁରିହସ୍ତ । ୧୨୯
 ତାଙ୍କ ପାଶେ ନାହିଁ ଉକ୍ତ ମାତ ବଡ଼ ସାନ
 ସୁଦୃଢ଼େ ଛେରପହରା କରନ୍ତି ରାଜନ । ୧୩୦
 ସକଳର ହୃଦୟ ଦେବତା ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି
 ସବେ ଏକତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରୋଲ ନେବା ରଥଟାଣି । ୧୩୧
 ଜାତି ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷେ ଏ ରଥ ଟାଣିବା
 ଭେଦାଭେଦ ଭାବମାନ ସକଳ ଭୁଲିବା । ୧୩୨
 ଧର୍ମା ଦରିଦ୍ର ସକଳେ ହୋଇ ଏକମେଳ
 ଏକାଠି ମିଳିଲେ ଉତ୍ସବ ମହାବଳ । ୧୩୩
 ସେହି ବଳେ ଭିତ୍ତିନେବା ଏ ରଥ ଦଉଡ଼ି
 ଆସ ଏକତା ସୂତ୍ରରେ ସବେ ଯିବି ଜଡ଼ି । ୧୩୪

ଜଣେ ସିନା ରଥ ଟାଣିନେଇ ନ ପାରିବ
 ସକଳେ ଏକାଠି ହେଲେ ଅକ୍ଳେଶରେ ଯିବ ।
 ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ସବେ ଏକତ୍ର ହେଲେ
 ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରୁଥାଉବାଟି ହେଲେ । ୧୩୬
 ରଥରେ ଅଛନ୍ତି ଯେହୁ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ
 ସବୁର ହୃଦରେ ସେହୁ ଅଛନ୍ତିଟି ଜାଣ । ୧୩୭
 ତାଙ୍କୁ ଟାଣି ନେବାକୁ ସେ ହୃଦେ ବଳ ଦେବେ
 ଏମନ୍ତ ସକଳେ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତେ ଧରବେ । ୧୩୮
 ଏହି ମହାମନ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା କର ସର୍ବଜନ
 ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହୁଅ ଏକମନ ପ୍ରାଣ । ୧୩୯
 ହିନ୍ଦୁଜାତିର ଦୁର୍ଗତ ଯେବେ ହେବ ଦୂର
 ସକଳ ମିଳି ଏକାଠି ଦୃଢ଼େ ପଣ କର । ୧୪୦
 ହିନ୍ଦୁଜାତି ରଥ ଦଉଡ଼ିକ ସବେ ଧର
 ଏକମନେ ଏକପ୍ରାଣେ ତାହାକୁ ଓଟାର । ୧୪୧
 ଦଳ ଦେଇ ଅନାଗୁର ଅନ୍ଧାଗୁର ଯେତେ
 ଗୁଲିଯିବ ରଥ ଚିନ୍ତା ନ କର କିଞ୍ଚିତେ । ୧୪୨
 ଧନ ବଳେ ବଳୀୟାନ ହେବା ଯେହ୍ନେ ଭାଇ
 ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାର ଯିବ ମନକୁ ପଳାଇ । ୧୪୩
 ଯେ ଯେଉଁ ଇଷ୍ଟ ଦେବତା ଭଜଇ ପୂଜଇ
 ସେ ଦେବଙ୍କ ମାତ୍ର ଧର୍ମ ସେହୁ ଆଚରଇ । ୧୪୪
 ବୈଷ୍ଣବ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ନାନା ଶାଖା ଅଛି
 ବସ୍ତୁଙ୍କର ଆରାଧନା କେହି ନ ଛାଡ଼ିଛି । ୧୪୫
 ରାମକୃଷ୍ଣ ଉପାସ୍ୟ ଦେବତା ତାହାଙ୍କର
 ସେମାନେ କି ସ୍ଥାନ ବାସୀ ପୁଣି ସ୍ଥାନବଳ । ୧୪୬
 ଯେଉଁ ଧର୍ମାଗୁଣୀମାନେ ମହାଶୂର ବୀର
 ସେମାନଙ୍କ ଭକ୍ତ କିମ୍ପା ହେବେ ସ୍ଥାନବଳ । ୧୪୭
 ଭକ୍ତ ସଦା ଭଗବାନ ପ୍ରିୟକାର୍ଯ୍ୟ କରେ
 ଭଗବାନଙ୍କର ମାତ୍ର ଧରମ ଆଚରେ । ୧୪୮

ସବଶକ୍ତିମାନ ଯେହୁ ଜଗତ ମଧ୍ୟରେ
 ତାଙ୍କୁ ସେବି ସ୍ଥାନବଳ କେ ହୋଇ ନପାରେ ।
 ଅର୍ଜୁନ ପରମ ଭକ୍ତ ଥିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣର
 ଥିଲେ ଯୋଦ୍ଧା ମହାଧନୁର ମହାବର । ୧୫୦
 ଶିପୁର ବିଜୟୀ ପାର୍ଥ ନାମ ଥିଲା ଖ୍ୟାତ
 ଥିଲେ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ସେହୁ ପରମ ଭକ୍ତ । ୧୫୧
 ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ହରିଭକ୍ତ ମହାବର ଥିଲା
 ଅହଂସା ଅସହସ୍ୟାଗ ଆଚରଣ କଲା । ୧୫୨
 ପିତା ଦେଲେ ପ୍ରହ୍ଲାଦକୁ ନାନାଦି କଷଣ
 ଅମ୍ଳାନ ବଦନେ ସବୁ ସହ୍ୟକ ପୁଣ । ୧୫୩
 ନଥିଲା ସେ ଶ୍ଵରୁ କାପୁରୁଷ ଅବା କ୍ଳୀବ
 ମହାବର ଭୁଲ ସେହୁ ସହ୍ୟ ସରବ । ୧୫୪
 ଧର୍ମକୁ ନିନ୍ଦିବା କିଛି ଉଚିତ ନୁହଇ
 ଧର୍ମ ବିହୀନେ ମାନବ ପଶୁଭୁଲଭଇ । ୧୫୫
 ଆହାର, ନିଦ୍ରା, ମୈଥୁନ, ଭୟ ଚାରି କାମ
 ମାନବ ପଶୁ ମଧ୍ୟରେ ଅଟଇ ସମାନ । ୧୫୬
 ଏ ଚାରି କାମ ପାଇଁକି ପଶୁ ଯାହା କରେ
 ମାନବ ସେହି ପ୍ରକୃତି ପ୍ରଭୃତେ ବେଦ୍ଧରେ । ୧୫୭
 ପଶୁଠାରୁ ସ୍ଥାନ ବୃଦ୍ଧି ସମୟେ କରଇ
 ଏ ଚାରି କରମ କରି ପ୍ରଧାନ ନୁହଇ । ୧୫୮
 ଯେଉଁ ହେତୁ ଏ ମାନବ ପଶୁଠୁ ପ୍ରଧାନ
 ତାହା ଅଟେ ମାନବର ସଜା ଧର୍ମଜ୍ଞାନ । ୧୫୯
 ଗୀତାରେ ଏ ମହାତତ୍ତ୍ଵ ହୋଇଛି ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ
 ହିନ୍ଦୁଜାତିର ବିଶ୍ଵକୁ ଏହା ମହାଦାନ । ୧୬୦
 ଏହି ଆଦର୍ଶରେ ହିନ୍ଦୁ ଯେବେ କାର୍ଯ୍ୟକରେ
 ପତନ ନାହିଁ ହିନ୍ଦୁର ଏ ବିଶ୍ଵ ସଂସାରେ । ୧୬୧
 ଏ ଆଦର୍ଶ ଭୁଲ ହିନ୍ଦୁ ଜ୍ଞାନ ହରାଇଛି
 ଦୋର ଅନ୍ଧକାରେ ପଡ଼ି ଯାନ୍ତି ହେଉଅଛି ।

ବୋଲେ ଧନ ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରଭୁ ଦଇତାର
ଆଲୋକ ଦେଖାଇ ଦିଅ ଦୂରତ ନିବାର । ୧୭୩

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଧର୍ମଚରା ବର୍ଣ୍ଣନେ ବୟାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ତେୟାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଡ଼

ଶୁଣ ଆହେ ଗୁରୁଦେବ ମୋର ନିବେଦନ
ଭାରତ ଚରିତାମୃତ କହିଲେ ଆପଣ । ୧
ବହୁତ ଚରିତ ଗୁରୁ କହିଲେ ଆପଣ
ପାଠକଲେ ପାଠକେ ଲଭିବେ ବହୁଜ୍ଞାନ । ୨
ଭାରତେ ନୂଆ ସତ୍ୟତା ପ୍ରବେଶ ଲଭିଲୁ
କେତେ କେତେ ନୂଆ କଥାମାନ କରାଇଲୁ । ୩
ଯାହା ଆଖି ଦେଖି ନ ଥିଲା ଏ ଭାରତରେ
ଦେଖାଗଲା ତାହା ସବୁ ଦୁଇ ନୟନରେ । ୪
ବହୁ ବିଚିତ୍ର କଥା ଏ ଭାରତ ଦେଖିଲୁ
ଦେଖି ତାହା ସବୁ ତାର ଆଖି ନଷାଇଲୁ । ୫
କଳ୍ପନା ଧାରଣା ଶକ୍ତି ନାହିଁ ଭାରତର
କାଳକ୍ରମେ ଶ୍ରୀଶ ହୋଇ ଗଲଣି ସକଳ । ୬
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ସକଳ ବିଷୟ ଦେଖୁଛି
କିପରି ହେଲା ବୋଲି ତା କଳି ନ ପାରୁଛି । ୭
ବିଦେଶୁଁ ଯାହା ଆସିଲା ତାହା ସବୁ ଭଲ
ନିଜ ଦେଶ କଥାମାନ ମଣୁଅଛି ସଲ । ୮
ଭାରତେ ଇଂରେଜୀ ଭାଷା ପ୍ରବଳ ହୋଇଲା
ନିଜ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ସକଳ ଲୁଚିଗଲା । ୯
ସେ ଦେଶ ଭାଷାରେ ବହୁ ପୁସ୍ତକ ପଢ଼ିଲେ
ସେ ଦେଶର ହାଲଗୁଲ ସକଳ ବୁଝିଲେ । ୧୦

ସେ ଦେଶର ଯେତେ ଯେତେ ମନ୍ଦ କଥାମାନ
 ଭାରତବାସୀ ମନକୁ କଲୁ ଆକର୍ଷଣ । ୧୧
 ସେ ଦେଶର ଭଲକଥା ଶିକ୍ଷି ନ ପାରିଲେ
 ବାହାର ଗୁଲି ଚଳନ କେତେଜଣ ଶିକ୍ଷିଲେ । ୧୨
 ଶିକ୍ଷିଲୁ ବୁଦ୍ଧି କି କେବେ ଧର୍ମକୁ ଆସଇ
 ମାଣି ଆଣିବା ଉତ୍ତର ପେଟ ନ ପୂରଇ । ୧୩
 ଭାରତର ଦଶା ଏବେ ହୋଇଛି ସେପରି
 କାଳ ହୁଏ ଯଥା ମୁସୁରର ପୁରୁଷାଣ । ୧୪
 ଦେଶ କାଳ ପାସ ବିବେଚନା ନଦାରଦ
 ଉତ୍ତଳ ବିକଳ ଦେଖି ପରର ସମ୍ପଦ । ୧୫
 ମୂଳରୁ ଚଢ଼ିଲେ ସିନା ଭାଲରେ ଉଠିବ
 ଏକା କୁଦାକେ ଭାଲକୁ କପରି ଚଢ଼ିବ । ୧୬
 ଉଠି ନ ପାରି ପଡ଼ିଲେ ଗୋଡ଼ ଶୁଙ୍ଘିଯିବ
 ଏହିପରି ଦଶା ହାତେ ହାତେ ଅରଜିବ । ୧୭
 ଶ୍ରେତଦ୍ଵୀପ ଜାଣିମାନେ ଭାରତେ ଆସିଲେ
 ସ୍ଵର୍ଗ ଅପସର ପରି ଭାରତେ ବୁଲିଲେ । ୧୮
 ଶ୍ରେତଦ୍ଵୀପ ବରପ ଆକୃତ ସଦା ଥାଏ
 ମହାଦୋର ଥଣ୍ଡାଦେଶ ମେଘାଚ୍ଛନ୍ନ ହୁଏ । ୧୯
 ସେ ଦେଶର ନର ନାରୀ ସଦା ଶୀତ ଶୁଭ
 ନାନା ଉଷ୍ଣ ପରିଚ୍ଛଦେ ସନ୍ତତ ଆକୃତ । ୨୦
 ଗୋଡ଼ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧନ୍ତି
 ଶୀତରୁ ଶରୀରମାନ ରକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି । ୨୧
 ନାନା ପ୍ରକାର ବସନ ଲେଉଟା ତାହାଙ୍କର
 ନିତି ନିତି କାଟଗୁଣ୍ଠ ବଦଳେ ନିକର । ୨୨
 ଯେତେ କାଟଗୁଣ୍ଠ ସବୁ ନିତି ନୂଆ ନୂଆ
 ନାନା ପରକାର କାରିଗରି ତହିଁ ଥୁଆ । ୨୩
 ବସନ ରସିକା ଶ୍ରେତଦ୍ଵୀପ ନାଶ୍ଵରଣ
 ଅଳଙ୍କାର ଦିଗେ ଥାଏନାହିଁ କେବେ ମନ । ୨୪

ନାକ କାନ ଫୋଡ଼ା ହୁଏନାହିଁ ତାହାଙ୍କର
 ସେ ଥାନମାନଙ୍କୁ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ଅଳଙ୍କାର । ୨୫
 ମୁଣ୍ଡପରେ ଟୋପି ଗୋଡ଼ ଖାଲି ହାତ ଗଣ୍ଡ
 ଭୁରିଆଡ଼େ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଯଥା ଶିବ ଷଣ୍ଢ । ୨୬
 ସେ ଦେଶରେ ଇଞ୍ଜିନୀଲ ପରିବାର ନାହିଁ
 କାହାକୁ ପୋଷିବା ପାଇଁ କେହି ନୁହେଁ ଦାୟୀ ।
 ଧରମ ବନ୍ଦନ କିଛି ନାହିଁ ବିବାହରେ
 ଛୁଡ଼ପସ ହୋଇପାରେ ମନ ନ ମିଳିଲେ । ୨୭
 ହିନ୍ଦୁ ମନ ନ ମାନିଲେ ସ୍ବାମୀକୁ ଛୁଡ଼ବ
 ସ୍ବାମୀ ମନ ନ ମାନିଲେ ପତ୍ନୀକୁ ତେଜବ । ୨୮
 ଛୁଡ଼ପସ ଅଦାଲତ ସେ ଦେଶେ ବସିଛି
 ଶତ ଶତ ମକଦ୍ଦମା ବିଚାର ଲାଗିଛି । ୩୦
 ରମଣୀମାନେ ସେ ଦେଶେ ଅଟନ୍ତି ସ୍ବାଧୀନ
 ନିଜେ ନିଜେ କାମକରି ପୋଷନ୍ତି ଜୀବନ । ୩୧
 ପାଠ ପଢ଼ି ଏଠି ସେଠି ଚାକିରୀ କରନ୍ତି
 ସକଳ କାମକୁ ସଦା ପାରଗ ଅଟନ୍ତି । ୩୨
 ଇଚ୍ଛାବରଣ ସେ ଦେଶେ ବିବାହ ତଳଇ
 ସେ ଯାହାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲ ସେ ତାକୁ ବରଇ । ୩୩
 ଦୁହେଁ ଯାଇ ପୁରୋହିତ ଆଗେ ଜଣାଇବେ
 ରୋହିତ ତାହାଙ୍କ ପୋଥିରେ ଟିପି ନେବେ ।
 ପୋଥିରେ ଲେଖା ସରିଲେ ବିବାହ ସରିଲା
 ଫୁଲମାଳ ଦେଇ ସେ ଯାହାର ଘରେ ଗଲା । ୩୪
 ଏହି ଦେଶାବୃତ୍ତ ପ୍ରଥା ସେ ଦେଶେ ତଳଇ
 କାହାର ପାଇଁ କି ଆନ କେହିନୁହେଁ ଦାୟୀ । ୩୫
 ସକଳେ ମଜୁରି ଖଟି ଖାଇବେ ପିଇବେ
 ଆନ ଜଣକ ଆଣ୍ଡପେ କେହି ନ ଚଳିବେ । ୩୬
 ଦ୍ଵାରେ ଦ୍ଵାରେ ବୁଲି କେହି ଭିକ୍ଷା ନ ମାଗିବ
 ଯାଗିଲେ ଦୟାଳୁ କାର ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବ । ୩୭

ସେ ଦେଶ ରମଣୀ ନୁହେଁ ପୁରୁଷ ଅଧୀନ
 ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗେ ତାହାର ସମାନ ଆସନ । ୩୯
 ଚୁଲି ଚଳନ ଆରୁ ବ୍ୟବହାର ମାନ
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବିଷୟ ନାଶ ଅଟେ ସ୍ବାଧୀନ । ୪୦
 ସେ ଦେଶ ରମଣୀମାନେ ସ୍ବରତେ ଆସିଲେ
 ସ୍ବରତ ରମଣୀମାନେ ତାହାକୁ ଦେଖିଲେ । ୪୧
 ସ୍ବରତର ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହେଲା
 ବାଳିକାମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ସେଠାରେ ହୋଇଲା । ୪୨
 ଯୁବକ ଯୁବତୀମାନେ ଏକା ବିଦ୍ୟାଳୟେ
 ପାଠ ପଢ଼ାପଢ଼ି କଲେ ଅନେକ ସମୟେ । ୪୩
 ବିଲତ ପବନ ଆସି ଅନ୍ତରାଳରେ ପଶି
 ସ୍ବରତ ପରଦା ପ୍ରଥା ଦେଲେ ବିନାଶି । ୪୪
 ଅସୂର୍ଯ୍ୟାମୟ ରମଣୀ ଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ
 ଦାଣ୍ଡେ ହାଟେ ବେପାରଦା ବୁଲିଲେ ସେମାନେ ।
 ସଭା ସମିତିରେ ବସି ବକ୍ତୃତା କଲେଣି
 ଲୀଳ ସଭାମାନଙ୍କରେ ସଦସ୍ୟା ହେଲେଣି । ୪୬
 ଶୁକିଣୀ କଲେଣି ଯାଇ ସରକାର ଘରେ
 କେତେ ଯାଇ ବୁଲିଲେଣି ବିଲତ ଦେଶରେ ।
 ସାହାବାଣୀ ପରି ବେଶଭୂଷା ହୋଇଲେଣି
 ସାହେବମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ନୃତ୍ୟ କଲେ ପୁଣି । ୪୮
 ସ୍ବରତୀୟ ଅଳଙ୍କାର ବସନ ଭୂଷଣ
 ବଦଳ ଗଲଣି ସବୁ ଚୁଲି ବା ତଳନ । ୪୯
 ନାଶ ସ୍ବାଧୀନତା ଅର୍ଥ କିଛି ନ ବୁଝନ୍ତି
 ସ୍ବାଧୀନତା ଦିଅ ବୋଲି ଡାକ ଦେଉଛନ୍ତି । ୫୦
 ବୋଲନ୍ତି ପୁରୁଷମାନେ ବଡ଼ ସ୍ବାର୍ଥପର
 ଦାସୀ କରି ରଖିଛନ୍ତି ନାଶକି ନିକର । ୫୧
 ହାଣ୍ଡିଶାଳେ ସ୍ବତ ରାନ୍ଧି ରାନ୍ଧି ଦିନ ଯିବ
 ଘର କୋଣେ ପୁରାଇଣ ସଢ଼ାଇ ମାରିବ । ୫୨

ଏ କଥା ଏଣିକି ଆଉ ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ପରଦା ଛୁଡ଼ି ପଦାକୁ ବାହାର ପଡ଼ିବ । ୫୩
 ଓଡ଼ିଶା ପକାଇ କମ୍ପା ନଇଁ ଚାଲୁଥିବ
 ଏଣିକି ସେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ତରଟି ଚାହିଁବ । ୫୪
 ମରହଟ୍ଟି କଣ୍ଟାପଡ଼ା ଶାଢ଼ୀ ନ ପିନ୍ଧିବ
 ବଡ଼, ସେମିଳି, ସାୟା ସେ ଏଣିକି କଣିବ । ୫୫
 ହଳଦି ଲଗା ଛୁଡ଼ିଣ ସାବୁନ କଣିବ
 ପାଉଁଡ଼ର ପୋମେଟମ୍ ମୁଣେ ଲଗାଇବ । ୫୬
 ଅଳ୍ପ ଭଲଗ୍ନ ପରାଏ ବେଶଭୂଷା ହେବ
 ଜାଣିପୁ ସମରେ ନାଶି ଯାଇ ଯୋଗଦେବ । ୫୭
 ନାଶି ଯାଇ ସଭା ସମିତିରେ ଯୋଗଦେବେ
 ପାତକ ନଥିଲେ ଆପେ ହାତରେ ରାନ୍ଧିବେ । ୫୮
 ପାଠ ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ତାଙ୍କୁ ଦିନ ନ ଅଣ୍ଟିବ
 ଭର ଆରୋଦଳି ପାଲି ବେଳ ନ ମିଳିବ । ୫୯
 ପୁରୁଷେ ଯେବେ ସନ୍ତାନ ଜନମ କରନ୍ତେ
 ନାଶି ତେବେ ସେ କାମରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାନ୍ତେ ।
 ପାଠ ପଢ଼ାରେ ମସ୍ତି ସ୍ଥ ଖଟାଇବେ ଯେତେ
 ସନ୍ତାନ ଜନମ ଶକ୍ତି ଉଣାହେବ ତେତେ । ୬୦
 ଶାଶ୍ୱତିକ ପରମ୍ପରା ଯେତେ ଉଣା ହେବ
 ସହଜେ ପ୍ରସବ କେବେ କରି ନ ପାରିବ । ୬୧
 ଧାନ୍ତି ଡାକତରମାନେ ଶୂଳ ନ ଧରିଲେ
 ସ୍ତ୍ରୀ ଶମାନେ ପ୍ରସବ କରିବେ ନାହିଁ ଭଲେ । ୬୨
 ଭବିଷ୍ୟ ପୁରାଣକାର ଲେଖିଅଛୁ ଯାହା
 ଏ କାଳକୁ ସବୁକଥା ଘଟିଲଣି ତାହା । ୬୩
 ସାମ୍ୟବାଦୀ କହୁଛନ୍ତି ବିବାହ ଉଠାଅ
 ଯାହା ରାଜି ଯାକୁ ତାକୁ ସେ ହେଉ ବିବାହ । ୬୪
 ନାଶ୍ୱମାନଙ୍କୁ ଏ କଥା ଲାଗୁଅଛି ଭଲ
 ବିବାହ ବନ୍ଧନକୁ ସେ ମଣିଲେଣି ସଲ । ୬୫

ଯେଦେଶେ ରହିବ ସିନା ସେ ଫଳ ଖାଇବ
 ଆନ ଦେଶ ଫଳ ଦେଖି କମ୍ପା ଡେଇଁ ଦେବ ।
 ସ୍ଵରତ ରମଣୀମାନେ ହୋଇଥିଲେ ଦେବୀ
 ଏବେ ଇଚ୍ଛା କରୁଛନ୍ତି ହେତୁକ୍ତ ସେ ମାନସୀ । ୭୮
 ଯେଉଁମାନେ ଗୃହ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ଥିଲେ
 ଦେବୀ ବୋଲି ସ୍ଵରାଜ୍ୟରେ ନାମ ଲଭୁଥିଲେ । ୭୯
 ଅମୃତର ପ୍ରିୟ ନାମ କଲେ ସେ ଧାରଣ
 ପାଇଲେ କି ଅଧିକ ସେ ଗୌରବ ସମ୍ମାନ । ୮୦
 ସଦାକାଳେ ଦେବୀଙ୍କର ଥିଲା ଅଗ୍ରାସନ
 ଦେବପାଶେ ଦେବୀ ସଦା ଲଭନ୍ତି ଆସନ । ୮୧
 ଆଗେ ଦେବୀ ନାମ ପଛେ ଦେବ ନାମ ଥିଲା
 ସୀତାରାମ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ପଦ୍ମ ପଦ୍ମିନୀ । ୮୨
 ନାରାୟଣଙ୍କର ପୂଜା ହୁଏ ସେ ଗୃହରେ
 ଦେବୀ ଆଗମନ ସଦା ହୁଏ ସେହିଠାରେ । ୮୩
 ନାରୀର ମାନ ମନ୍ଦିତ ରଖିବା କାରଣ
 ଦେଇଥିଲେ କେତେଲୋକ ନିଜନିଜ ପ୍ରାଣ । ୮୪
 ଆପଣା ମନ୍ଦିତ ଦାଣ୍ଡେ ଗଲେ ପଛେ ଯାଉ
 ପ୍ରିୟର ମନ୍ଦିତ ପରେ କଳଙ୍କ ନହେଉ । ୮୫
 ସଖା ସାଧୁ ନାରୀ ପ୍ରିୟବାଦିନୀ ହିନ୍ଦୁର
 ସହଧର୍ମିଣୀ ସନ୍ତତ ଅଟେ ପୁରୁଷରେ । ୮୬
 ସକଳ ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସଦାୟ ରମଣୀ
 ବିପତ୍ନୀକ ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବ ପୁଣି । ୮୭
 କି ଉଚ୍ଚ ଉଦାର ଭାବ ଥିଲା ଏ ହିନ୍ଦୁର
 ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଦସା ଯେ ଥିଲା ନାରୀଙ୍କର । ୮୮
 ଭାର୍ଯ୍ୟା ନ ଥିଲେ ଗୃହର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ
 ଦେଉଳେ ଦିଆଁ ନଥିଲେ ଶୋଭା ନଦିଶଇ । ୮୯
 ଯେଉଁ କାମକୁ ସେ ଯୋଗ୍ୟ ସେ ଛାଡ଼ା କରିବ
 ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ସଫାର ଚଳିବ । ୯୦

ବାହାରର ଯେତେ କାର୍ଯ୍ୟ ପୁରୁଷ କରିବ
 ଅନ୍ତଃପୁର ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାଶ ଆୟତ୍ତେ ରହବ । ୮୧
 ଧନ ଅରଜିବା ଭର ଥିଲା ପୁରୁଷର
 ଅନ୍ତଃପୁରେ ବ୍ୟୟ ଭର ଥିଲା ନାଶର । ୮୨
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୁହ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅନ୍ତପୂର୍ଣ୍ଣା
 ନାନା ପ୍ରକାରେ ନାଶର ଥିଲା ବର୍ଣ୍ଣନା । ୮୩
 ଏ ଭର ଆଦର୍ଶମାନ ଦେଇ ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜଳି
 ସ୍ବାଧୀନ ହେବାକୁ ନାଶ କରୁଅଛି କଳ । ୮୪
 ଅଛେଦ୍ୟ ବନ୍ଧନ ଥିଲା ବିବାହ ବନ୍ଧନ
 ହାତଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଲେ ହୋଇବ ଏକ ପ୍ରାଣ । ୮୫
 କାମାକ୍ଷ ହୋଇ କାହାକୁ କେବେ ଯେ ଛାଡ଼ିବ
 ମହାଦୋର ପାତକବୋଲି ସେ ବୋଲାଉବ । ୮୬
 ନାନା ଉପାଖ୍ୟାନ ଅଛି ଧରମ ଶାସ୍ତ୍ରରେ
 ସଖା ରମଣୀର ଖ୍ୟାତି ଥିଲା ସବୁଠାରେ । ୮୭
 ଯେଉଁ ସଭ୍ୟତା ପବନ ବିଦେଶୁଁ ଆସିଲା
 ଭରତର ଶୁଭ ମାତି ବଦଳାଇ ଦେଲା । ୮୮
 ସେହି ଛୁଆଁ ଡଳାହେଲା ଆଇନ କାନ୍ଦୁନ
 ବିଧବା ବିବାହ ଆଜି ହେଲା ପଣ ପଣ । ୮୯
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶସ୍ତ୍ରୀୟ ବୈଶ୍ୟ ଏ ତନୁ ବର୍ଣ୍ଣରେ
 ବିଧବା ବିବାହ ନ ଥିଲା ଭରତରେ । ୯୦
 ଏବେ ବିଧବା ବିବାହ ଚଳିଲା ତାଙ୍କର
 ଯୁବକ ବିବାହ ହେଲା ବ୍ରାହ୍ମଣ ବୈଶ୍ୟର । ୯୧
 ରଣପା ପରି ବୁଲିଲେ ଦାଣ୍ଡରେ ଯୁବକ
 ଲଜ ଶ୍ରମ ତେଜ ଦେଇ ଦାଣ୍ଡରେ ବୁଲନ୍ତି । ୯୨
 ସରକାର ଘରେ ଯାଇ କଲେ ନଉକର
 ଏ ଦିଗରେ ପୁରୁଷଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପମମର । ୯୩
 ଯୁରୁଷ ପାଠ ପଢ଼ିବେ ନାଶ୍ୟ ପଡ଼ିଲେ
 ଏ ଦିଗରେ ଦୁଇଜାତି ମାନ ହୋଇଲେ । ୯୪

ପୁ ରୁଷ ଦାଣ୍ଡ ଦ୍ଵୀଟରେ ବୁଲନ୍ତି ସେମନ୍ତ
 ନାଶ୍ଵର୍ ଅବାଧେ ବୁଲୁଅଛନ୍ତି ତେମନ୍ତ । ୯୫
 ସଭାରେ ବସି ବକ୍ତୃତା କରିବାର ହେଲା
 ଏ ସବୁଦିନେ ସମାନ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ମିଳିଲା । ୯୬
 ଭରତ ରମଣୀ ଯାଇ ବିଲ୍‌ଲ୍ ଦେଶରେ
 ସାହେବମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସୁକ୍ଷ୍ମେ ବୁଲିଲେ । ୯୭
 ନାଶ୍ଵ ଇଚ୍ଛାକରେ ହେବ ପୁରୁଷ ସମାନ
 ପୁରୁଷ ଯେ କାର୍ଯ୍ୟକରେ କରିବ ସେମାନ । ୯୮
 ଈଶ୍ଵର ବିଧି ବିଧାନ ନୁହଇ ସମାନ
 ଦୁହିଁଙ୍କ ଶରୀର ଯନ୍ତ୍ର ଅଟେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ୯୯
 ସୃଷ୍ଟି ଆରମ୍ଭରୁ ନାଶ୍ଵ ପ୍ରସବ କରଇ
 ପୁରୁଷ ଏ କର୍ମ କେବେ କରି ନପାରଇ । ୧୦୦
 ଏ ଦିନେ କପରି ଦୁହେଁ ହୋଇବେ ସମାନ
 ପୁରୁଷ କେବେ ଜନମ କରିବ ସନ୍ତାନ । ୧୦୧
 ଏକଥା ଦେଖିଲେ ମନୁ ସଂଶୟ ତୁଟିବ
 ବିଷମ ସମସ୍ୟା ତେବେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇବ । ୧୦୨
 କିଏ କହେ ବିଭାହେବା ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ
 ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ପରି ନ ଚଳିବା କାହିଁପାଇଁ । ୧୦୩
 କେ ବୋଲେ ବିବାହ ପ୍ରଥା ପୂର୍ବପରି ରହୁ
 ଗୁଡ଼ପତ୍ର ଅଧିକାର ଦୁହିଁଙ୍କର ରହୁ । ୧୦୪
 କେ ବୋଲେ ହେଲା ବିବାହ ପ୍ରଥା ରହିଥାଉ
 ଅଛେଦ୍ୟ ବନ୍ଧନ ଗୁଡ଼ ଅସ୍ଥାୟିତା ହେଉ । ୧୦୫
 ଦୁଇ ଚାରି ବରଷ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟକାଳ ଥାଉ
 ମିଆଦ ପରେ ଯେ ଯାହା ଇଚ୍ଛାରେ ସେ ଯାଉ ।
 ଯେତେ ବରଷ ପାଇଁକି ମିଆଦ କରିବ
 ମିଆଦ ପୂରିଲେ ସେ ବନ୍ଧନ ତୁଟିଯିବ । ୧୦୬
 ତାପରେ ଦୁହେଁ ସେ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତ ହେବେ
 ଆ ବର କନ୍ୟା ଖୋଜି ପୁଣି ବିଭାହେବେ ।

ବହୁପ୍ରକାର ବିବାହ ଥିଲା ଭାରତରେ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ନାରୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ଥିଲା ଏହିଠାରେ । ୧୦୯
 ଭାରତେ ବିବାହ ପ୍ରଥା ପ୍ରଥମେ ନଥିଲା
 ରାଜରାଜା ବେଞ୍ଚୁରେ କାମ ଚଳୁଥିଲା । ୧୧୦
 ରାଜା ଶ୍ୱେତକେତୁ ବହୁକାଳ ପୂର୍ବେ ଥିଲେ
 ପିତାଙ୍କପାଖରେ ଦିନେ ସେହୁ ବସିଥିଲେ । ୧୧୧
 ମାତା ଅନ୍ୟ ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗରେ ଚଳିଗଲେ
 ଶ୍ୱେତକେତୁ ଦେଖି ଏହା ବିସ୍ମିତ ହୋଇଲେ ।
 କହ ଏଥିର କାରଣ ପିତାଙ୍କୁ ପୁଚ୍ଛିଲେ
 ଅସଙ୍ଗତ କଥା ଦେଖି ସହ ନ ପାରିଲେ । ୧୧୩
 ପିତା ବୋଇଲେ ଏଥିରେ କିଛି ଦୋଷନାହିଁ
 ଏପରି ଏ ଦଶରେ ଯେ ଚଳନ ଅଛଇ । ୧୧୪
 ଶ୍ୱେତକେତୁ ବୋଇଲେ ଏ କଥା ଅସଙ୍ଗତ
 ଅତି ଅସୁନ୍ଦର କଥା ଅଟେ ଏ ନିୟତ । ୧୧୫
 ପତି ଆଗେ ପତ୍ନୀ ଯେବେ ଆନ ଅଙ୍ଗେ ଯିବ
 ରକ୍ତ ମାଂସ ଶରୀର କି ଏକଥା ସହିବ । ୧୧୬
 ଯେ ଯାର ପତ୍ନୀ ହୋଇବ ତାର ସେ ନିୟତ
 ଏମନ୍ତେ ବିବାହ ପ୍ରଥା କଲେ ପ୍ରଚଳିତ । ୧୧୭
 ନାନା ପ୍ରକାର ବିବାହ ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଲା
 କେଉଁଥିରେ ସମାଜର ମନ ନ ମାନିଲା । ୧୧୮
 ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ ଆଶ୍ରମ
 ଏ ଆଶ୍ରମେ କରାଯିବ ସବୁ ଧର୍ମ କର୍ମ । ୧୧୯
 ପତ୍ନୀ ଏହି ଆଶ୍ରମର ଅଟଇ ଗୃହିଣୀ
 ଆଶ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେହୁ ଅଟେ ଗୃହିଣୀ । ୧୨୦
 ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଯେବେ ଚଳିବ ଆଶ୍ରମ
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ବଇକୁଣ୍ଠ ବୋଲି ତାକୁ ଜାଣ । ୧୨୧
 ଗୃହିଣୀ ଯେବେ ଗୃହର କରମ ତେଜିବ
 ଆନ ଆନ କର୍ମ ନେଇ ବାହାରେ ରହିବ । ୧୨୨

ମନମୁଖି ହୋଇ ଯେବେ ଦାଣ୍ଡରେ ବୁଲିବ
 ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ କଥା କିଏସେ ବୁଝିବ । ୧୨୩
 ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ହେବନାହିଁ
 ସେମାନେ ଅବହେଳାରେ ଯିବେ ନଷ୍ଟହୋଇ ।
 ମାଇପକ ସଙ୍ଗେସଙ୍ଗେ ପିଲାଏ ବୁଲିବେ
 ପାଠ ପଢ଼ା ଗୁଡ଼ିକେଇ ଅମନସ୍କ ହେବେ । ୧୨୪
 ସାନ ସାନ ଦିନୁ ଯେବେ ନ ହେବେ ସଫଳ
 ବଡ଼ଦିନକୁ ନ ହେବେ କାହାର ଆୟୁତ । ୧୨୫
 ନାରୀମାନଙ୍କୁ କହିଲେ କିଛି ନ ମାନିବେ
 ମୂର୍ଖପଣେ ନାନା ଯୁକ୍ତିତର୍କ କରବେ । ୧୨୬
 କଥା କଥାକେ ହୋଧରେ ହେବେ ଜରଜର
 କଠୋର ବଚନ କହିନେବେ ସେଉଡ଼ର । ୧୨୭
 ପୁରୁଷମାନେ ଲଜରେ ମରି ସରି ଯିବେ
 ଆପଣା ମନ୍ଦରୁ ଜଗି ଭୁନିତାନି ହେବେ । ୧୨୮
 ଚଣ୍ଡି ରୁମଣି ପରାଏ ହେବେ ନାରୀମାନେ
 କେ ବଳି ପାରିବ ତାଙ୍କୁ ବଚନ କଥନେ । ୧୨୯
 ଅଳ୍ପ ପ୍ରବଳା ହୋଇବେ ରମଣୀଏ ଯେବେ
 ମହାଦୋର କଳିକାଳ ହେଲୁ ଜାଣ ତେବେ ।
 ପାଣ୍ଡୁାଦେବ ନାରୀଏ ହେଲେଣି ଏଭଳି
 ପୁରୁଷମାନେ ରହିବେ ତାଙ୍କୁ ଭରି ଅରି । ୧୩୦
 ଜର୍ମାଣୀ ଦେଶରେ ନାରୀ ଅଟନ୍ତି ଏମନ୍ତ
 ସେମାନେ ମନ ଇଚ୍ଛାରେ ହୋଇଲେ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ।
 ହିଟଲର ଅଟନ୍ତି ସେ ଦେଶ ସମ୍ରାଜ୍ଞ
 କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ ଏକଛତ୍ର ରାଜା ସେ ଅଟନ୍ତି । ୧୩୧
 ନାରୀଙ୍କ ଚରିତ୍ର ଦେଖି ହୋଇଲେ ବିସ୍ମିତ
 କି ଉପାୟ ଏଥିପାଇଁ ହୋଇଲେ ଚିନ୍ତିତ । ୧୩୨
 ଜାରି କଲେ ଆଦେଶ ସେ ଜର୍ମାଣୀ ଦେଶରେ
 ବୋଇଲେ ରମଣୀମାନେ ଫେରିଯାଅ ଘରେ ।

ପୁରୁଷର କାମ ଯେବେ ନାଶୁଏ କରିବେ
 ଗୁହକର୍ମମାନଙ୍କରେ ସେ ମନ ନଦେବେ । ୧୩୭
 ନାଶୁମାନେ କମ୍ପା ଆସି ରୁକିଲା କରିବ
 ସନ୍ତାନ ପାଳନ'କାର୍ଯ୍ୟ ପରହାତେ ଦେବା
 ନାଶୁମାନଙ୍କର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ହାଣ୍ଡିଶାଳ
 ଫେରି ଯାଅ ସେ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ନାଶୁଏ ଚଞ୍ଚଳ ।
 ଏ କଥା ଆଦେଶ ଶୁଣି ନାଶୁଏ ଫେରିଲେ
 ପୁଣି ଯାଇ ଅନ୍ତଃପୁର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର କଲେ । ୧୪୦
 ଭାରତରେ କେବେ କେନ୍ଦ୍ର ଜନମ ହୋଇବ
 ହିଟଲର ପରି ସବୁ ସମ୍ଭାର କରିବ । ୧୪୧
 ବିଦେଶୀ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଭାରତେ ଆସନ୍ତି
 ଭାରତର ଶୁଦ୍ଧ ମାତି ପରଶି ଦେଖନ୍ତି । ୧୪୨
 ସେମାନେ ବୋଲନ୍ତି ଭାରତର ଶୁଦ୍ଧ ଭଲ
 ଆମ୍ଭେ ବୋଲୁଥାଉ ଆମ୍ଭ ଶୁଦ୍ଧମାନ ସୁଲ ।
 ଏହିପରି ଗଣ୍ଡିଗୋଳ ଲୁଚିଛି ଭାରତେ
 ନୁଆ ନୁଆ ଶୁଦ୍ଧ ମାତି ଦେଖାଯାଏ କେତେ !
 ସମାଜ ମାତି ନିୟମ ହେଲୁଣି ଦୁର୍ବଳ
 ଧର୍ମ ଭାବମାନ ହୋଇଲୁଣି ସ୍ଥାନବଳ । ୧୪୫
 ଗାନ୍ଧି ବୁଢ଼ା କେବଳ କହନ୍ତି ଧର୍ମ ନାମ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ପ୍ରଭୃତି କରୁଛନ୍ତି ଜାଣ । ୧୪୬
 ଆଜି କେତେକ ବୋଲନ୍ତି ବିପ୍ଳବ କରିବା
 ବିପ୍ଳବ ନକଲେ ଆମ୍ଭେ ସ୍ବାଧୀନ ନହେବା । ୧୪୭
 ରାଜମାତି ଶିକ୍ଷାମାତି ବା ସମାଜମାତି
 ସବୁଠାରେ ମେଉଁ ବିପ୍ଳବର ପରିସ୍ଥିତି । ୧୪୮
 ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ କରାଯିବ
 ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳାର ନାମଗର ନରହିବ । ୧୪୯
 ବାମ ଡାହାଣ ବିପକ୍ଷ କଂଗ୍ରେସର ହେଲୁ
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ ପୁଣି ତହିଁ ବାହାରିଲୁ । ୧୫୦

ମୂଳଦଳ ବୋଲି ଆଉ ଏକ ଦଳ ହେଲା
 ଦଳସୂକ୍ଷ୍ମ ସମେ ସମେ ଭାରିତେ ବ୍ୟାପିଲା । ୧୫୧
 ମହେନ୍ଦ୍ରନାଥ ତୃତୀୟ ଦଳ ନେତା ହେଲେ
 ତାଙ୍କ ଦଳ ମାଡ଼ିକଥା ସେ ଗାଇ ବୁଲିଲେ । ୧୫୨
 ନାରୀମାନେ ଦଳଦଳ ହୋଇ ସଭାକଲେ
 ସେକ୍ତାସେବିକା ସାଜିଣ ସେବା କାମକଲେ । ୧୫୩
 ବୋଲେ ଫାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ଜଗନ୍ନାଥ
 ବଡ଼ଦାଣ୍ଡେ ଚଳାଉଛ ନନ୍ଦିଘୋଷ ରଥ । ୧୫୪
 ଚାରିଆଡ଼ୁ ଆସୁଛନ୍ତି କେତେ ଭକ୍ତ ଜନ
 ଜାତି ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷେ ହୋଇ ଏକମନ । ୧୫୫
 ଟାଣି ନିଅନ୍ତି ସହଜେ ସେ ରଥ ଦଉଡ଼ି
 ଚାଲିଯାଏ ବଡ଼ଦାଣ୍ଡେ ରଥ ଗଡ଼ି ଗଡ଼ି । ୧୫୬
 ଭାରତବାସୀଙ୍କି ଦିଅ ସେହିପରି ମନ
 କଂଗ୍ରେସ ପଡ଼ାକା ତଳେ ହୁଅନ୍ତୁ ମିଳନ । ୧୫୭
 ମନାନ୍ତର ଭେଦ ବୁଦ୍ଧି ମନୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ରଥକୁ ସବେ ନିଅନ୍ତୁ ଚଳାଇ । ୧୫୮
 ଏହି ନିବେଦନ ପ୍ରଭୁ ତବ ପାଶେ ମୋର
 ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ ପ୍ରଭୁ ଦିଅ ଏହି ବର । ୧୫୯

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ନୂତନ ପଦ୍ୟତା ବର୍ଣ୍ଣନେ ତେୟାଃ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚୌରାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ବଳଭଦ୍ର ଉବାଚ

ଭାରତେ ଲାଗିଛି ପରା ଚାଣୀ ଆନ୍ଦୋଳନ
 କହ ଗୁରୁଦେବ ତାର ସ୍ଵରୂପ ଲକ୍ଷଣ । ୧
 କଂଗ୍ରେସ ଅଟଇ ପରା ସବୁଜାତି ମେଳା
 ଚାଣୀ ପୁଣି ହେଉଛନ୍ତି କମ୍ପା ଭେଳାଭେଳା । ୨

କଂଗ୍ରେସ ବୁଝୁନାହିଁ କି ଗୃଷୀଙ୍କ ବିଷୟ
 ଗୃଷୀ ହେଉଅଛି ପୁଣି କାହିଁକି ଅଥୟ । ୩
 ଗୃଷୀ ମୂଲିଆ ଗୁରୁଜ ଗଢ଼ିବେ ବୋଲନ୍ତି
 ଗୃଷୀ ମୂଲିଆକୁ ଜୟ ଜୟ କହୁଛନ୍ତି । ୪

ଜଡ଼ଭରତ ଉଦାର

ମାଡ଼ି ଆସୁଅଛି ମହାଦୋର କଳିକାଳ
 ଲୁଗିବ ମହାରେ ମହାଦୋର କଳିଗୋଳ । ୫
 ଅବହା ବ୍ୟାଧି ଘୋଷିବ ଏ ସାରା ମହାରେ
 ସକଳେ ପଡ଼ିବେ ଅଜ୍ଞାନର ଅନ୍ଧକାରେ । ୬
 କାହାଠାରେ କାହାର ବିଶ୍ୱାସ ନ ରହିବ
 ହିଂସା ଇର୍ଷା ଅନଳ ଏ ଜଗତେ ଜଳିବ । ୭
 ଅଜ୍ଞାନ ମଦରେ ମଡ଼ି ହୋଇବେ ସକଳ
 ଅସ୍ତ୍ରକାର ବିଷ ପିଇ ସବେ ହେବେ ଭୋକ । ୮
 ସାନ ବଡ଼ ଜ୍ଞାନ ଆଉ କିଛି ବ ରହିବ
 ସାନ ତୁଣ୍ଡେ ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ଶୁଣାଯିବ । ୯
 ଅଳପ ଜାଣି ବହୁତ ବଖାଣିବ ଲୋକ
 ଜ୍ଞାନ ଅଜ୍ଞାନ ସମାନ ପଣ୍ଡିତ ମୁରୁଖ । ୧୦
 ଗୁରୁ ଶିଷ୍ୟ ପିତା ପୁତ୍ର ସାନ ବଡ଼ ଭାଇ
 ପତି ପତ୍ନୀ ମାନ୍ୟ ବା ମନ୍ଦୁରୁ ଥିବ ନାହିଁ । ୧୧
 ଧର୍ମ କଥାମାନ କେହି କିଛି ନ ଶୁଣିବେ
 ପାପ କଥାକୁ ସକଳେ ବଳେ କାନ ଦେବେ ।
 ପଶୁବଳ ଜଗତରେ ହେବ ସାର ବଳ
 ଧନ କ୍ଷମତା ଲୋଭରେ ହେବେ ମତୁଆଳ । ୧୩
 ଧନ ପାଇଁ ଧର୍ମ ନାହିଁ ଦେବେ ଜଳାଞ୍ଜଳି
 ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଲୁଗିବ ଘୋର କଳି । ୧୪
 ଫିସାଦିଆ ଜାଲିଆ ମିଛୁଆ ହେବେ ଲୋକ
 ଧନ କ୍ଷମତା ଲୋଭରେ କରିବେ ଅନେକ । ୧୫

ଯେ ଯାହାକୁ ବଳେ ହାଣି ମାରି ପକାଇବ
 ସେ ଯାଇଁ ସେ ରାଜ୍ୟ ବଳେ ଦଖଲ କରିବ । ୧୬
 ଗୃଣୀ ମୂଲିଆ ବୋଲିବେ ହେବେ ସେହୁ ରାଜା
 ଶାସନ କ୍ଷମତା ପାଇଁ ପାଳିବେ ପରଜା । ୧୭
 ପେଟ ପାଇଁ ଦୁନିଆରେ ଲାଗିଛି ଏ ନାଟ
 ପେଟ ପାଇଁ ସକଳେ ହୁଅନ୍ତି ଛଟପଟ । ୧୮
 ଭରତବରଷ ନୁହେଁ ଦୁନିଆ ବାହାର
 ଦୁନିଆର ଧକ୍କା ଆସି ପଡ଼େ ତା ଉପର । ୧୯
 ସେ ଧକ୍କା ପାଇ ଭରତ ହୁଏ ଟଳମଳ
 ଦୁନିଆରୁ ବଢ଼ି ଆସେ କଳହ ଅନଳ । ୨୦
 ଭରତ ଲୋକଙ୍କ ମନ ଦିଏ ଦୋହଲାଇ
 ଭରତର ଅସ୍ଥି ମଜ୍ଜା ଭୂଷୁଡ଼ି ପଡ଼ଇ । ୨୧
 ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାରେ ପଡ଼ି ହୁଡ଼ି ହିତାହିତ
 ଅନୁକରଣ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ରେକିତ । ୨୨
 ମାଗି ଆଣିବା ବୁଦ୍ଧିରେ କାମ ନ ଚଳଇ
 ମାଗି ଆଣିବା ତତ୍ତ୍ୱେ ପେଟ ନ ପୂରଇ । ୨୩
 ନିଜ ଦେଶ କାଳ ପାସ ନ ହୁଏ ବିରୁଦ୍ଧ
 ଆନ ଦେଶ ଶୁଦ୍ଧି ମାତି ହେଉଛି ଆଦର । ୨୪
 ନିଜ ଦେଶର ଅବସ୍ଥା କହୁଅଛି ଶୁଣ
 ନିରକ୍ଷର ଅଟନ୍ତି ଦେଶରେ ବାରପଣ । ୨୫
 ଗୃଣୀ ମୂଲିଆଙ୍କ ଦଶା କହିଲେ ନ ସରେ
 ଚଳନ୍ତି ସକଳେ ଅତି ମଳିନ ବେଶରେ । ୨୬
 ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଜ୍ଞାନ ନଦାରଦ
 ରୋଗ ହେଲେ ନ ମିଳଇ ପାନେ ଅଭିଷେପ । ୨୭
 ଶତଗଦା ମାଳ ମାଳ ଦୁଆର ମୁହଁରେ
 ଗ୍ରାମ ଦାଣ୍ଡ ପୁରୁଥାଏ ନାନା ଅଳିଆରେ । ୨୮
 ଗ୍ରାମ ପୁଷ୍କରିଣୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି ଦଳରେ
 ସ୍ନାହାନ, ପାନ, ଶଉଚ ହୁଏ ସେ ଜଳରେ । ୨୯

କେଉଁ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳେ ଜଳ ନ ମିଳଇ
 ଲୋକମାନେ ଚଳୁଥାନ୍ତି ପଙ୍କଜଳ ପିଇ । ୩୦
 ଗ୍ରାମ ଦୁଇମୁଣ୍ଡ ଅଟେ ଅତି ଅନ୍ଧମୂଳ
 ଗ୍ରାମ ଲୋକଙ୍କର ତାହା ମଳତ୍ୟାଗ ସ୍ଥଳ । ୩୧
 ଜଳ ପବନ ଲାଗି ଏ ଦେହ ଅଛି ରହି
 ଏ ଦୁହେଁ ଦୁଷିତ ହେଲେ ଏ ଦେହ ନ ରହି ।
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଜଳ ପବନ କଲେ ବ୍ୟବହାର
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁସ୍ଥ ନିରୋଗୀ ସେ ହୋଇବ ନିକର । ୩୩
 ଜଳ ପବନ ଯେବେ ବା ହେବ ଅନ୍ଧମୂଳ
 ଜନମ କରିବ ରୋଗ ନାନା ପରକାର । ୩୪
 ରୋଗ ହେଲେ ଏ ଶରୀର ବିନାଶ ହୋଇବ
 ତେଣୁ କିଛି ଧର୍ମ କର୍ମ କରି ନ ପାରିବ । ୩୫
 ଶରୀର ରକ୍ଷା ଅଟଇ ପରମ ଧରମ
 ଶରୀର ରକ୍ଷକ ଅଟେ ଜୀବନ ପବନ । ୩୬
 ଜଳ ପବନ ବିଶୁଦ୍ଧ ରଖିବ ସନ୍ତତି
 ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଦେଶେ ହୋଇବ ନିୟୁତ । ୩୭
 କୂପ, ବାମ୍ଫ, ଶୁଷ୍କରଣୀ, ଯୋର ଜାଳ ଆଦି
 ପରିଷ୍କାର କରି ସଦା ରଖିବ ସମ୍ପାଦି । ୩୮
 ଗ୍ରାମ ଦାଣ୍ଡ ଆଦି ସଦା କର ପରିଷ୍କାର
 ଗୃହ ନିକଟରେ କେବେ ନ ରଖ ଗୋବର ।
 ଛୁଣ୍ଟାକନା ହେଉ ପଛେ କର ପରିଷ୍କାର
 ମଳିନ ବସନ କରନାହିଁ ବ୍ୟବହାର । ୪୦
 ଯେଉଁ ଗ୍ରାମ, ଯେଉଁ ଦେଶ ଅବା ଯେଉଁ ଘରେ
 ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ନ ଥାଏ ବେଗରେ । ୪୧
 ସେ ଥାନରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀଦେବୀ ବିଜେ ନ କରନ୍ତି
 ଅଲକ୍ଷ୍ମୀର ବାସସ୍ଥାନ ହୁଏ ତା ସନ୍ତତି । ୪୨
 ଯେତେବଡ଼ ଘରକୁ ହେଲେହେଁ ଲୋକ ହେବ
 ବାସିଂଲକ ପଛକେ ଦାନା ନ ମିଳବ । ୪୩

ପରିସ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ଥିବ ପ୍ରତିଦିନ
 କେବେହେଁ ନହେବ ଲୋକ ମେଲେଛୁ ମଳିନ ।
 ଦେଶ ଲୋକମାନେ ଏଣେ ମନ ନ ଦିଅନ୍ତି
 ଅତି ମଳିନ ବସନ ନିତି ପିନ୍ଧୁଥାନ୍ତି । ୪୫
 ଗୁଣୀ ମୂଲିଆ ଅଟଇ ଦେଶ ମୂଲଭୃତ୍ତି
 ଖରା ବରଷା ଖାଇ ସେ ସକଳ କରନ୍ତି । ୪୬
 ମୁଣ୍ଡିଆଳ ଭୁଣ୍ଡେ ମାରି କରେ ଅରଜନ
 ନାନାଜାତି ଶସ୍ୟ ସେହୁ କରେ ଉତ୍ପାଦନ । ୪୭
 ଯେତେ ଯାହା କାମକାର୍ଯ୍ୟ ଆଖିରେ ଦେଖୁଛି
 ଗୁଣୀ ମୂଲିଆର ହାତ ତହିଁରେ ରହିଛି । ୪୮
 ଦେଉଳ ଅଛାଳି ରାଜ ପ୍ରାସାଦ କୁଟୀର
 ସବୁଠି ମୂଲିଆ ହାତ ଦିଶଇ ସୁନ୍ଦର । ୪୯
 ଶ୍ୟାମଳ ଶସ୍ୟ କେଦାର ଉପବନ ଯେତେ
 ସବୁଠି ଗୁଣୀର କରମତି ଦେଖ କେତେ । ୫୦
 ଏତେ କଥା କରେ ଯେଉଁ ଚଷା ଭାଇ ମୋର
 ତା କୁଡ଼ିଆ ଘରଖଣ୍ଡ ନହୁଏ ଛପର । ୫୧
 ତାର ଘରେ ହୁଏ ନିତି କୁଲୁଦେଇ ଓଷା
 ରୁଲି ଭିତରେ ତାହାର ବୁଡ଼ିଅଣୀ ବସା । ୫୨
 କୁଟୁମ୍ବ ଜଞ୍ଜାଳ ନିତି କରେ ହରବର
 ସାହୁକାର ଭୟେ ଛୁତି ହୁଏ ଥରହର । ୫୩
 ଖଜଣା ଭୟରେ ନିତି ଲୁଚି ବୁଲୁଥାଏ
 ଜମିଦାର ପିଆଦାକୁ ଦେଖି ମରି ଶୁଏ । ୫୪
 ଯେତେ ଯାହା ଅରଜଲ କିଛି ନ ଅଶ୍ଵିଲ
 ଖଜଣା ଗଣ୍ଡାକ ସୁଖେ ଦେଇ ନ ପାରିଲ । ୫୫
 ଜମିଦାର ବକସ୍ତ୍ର ସକଳ ସରିଲ
 ଘରଖଣ୍ଡ ଅବଶେଷ ନିଲମରେ ଗଲ । ୫୬
 ଅବଶେଷ ବୃଷମୂଳ ହେଲ ତାର ବସା
 ଯିଲା କବିଲାକୁ ନେଇ ବାସକଲ ଚଷା । ୫୭

ମୂଳ ଗଉଣୀଏ ଆଣି କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷଇ
 କାହାକୁ ଗୁଣ୍ଡାଏ ମିଳେ କାକୁ ନ ମିଳଇ । ୫୮
 ତୋରଣି ସଙ୍ଗକୁ ଲୁଣ କାହାକୁ ନମିଳେ
 ପେଟ ବକଳରେ ଭୁଞ୍ଜା ଶ୍ରୀ କିଛି ଗିଳେ । ୫୯
 କରମକୁ ଠୁକି ଡାକେ ପରମଶିଶୁର
 କାହିଁକି ଏ ଗରିବକୁ କର ହରବର । ୬୦
 ଦିନୁ ଦିନ ଚଷା କୁଳ ହୁଅନ୍ତି ଦୁର୍ବଳ
 ଗୋଡ଼ୁଁ ଶିରମଇ ଉଠି କରେ ଟଳମଳ । ୬୧
 ଚାଲିଲେ ଗୋଡ଼ରେ ଗୋଡ଼ ବାଜେ ଠାଇ ଠାଇ
 ହଳ କରିବାକୁ ବଳ ତାର ଆଉ ନାହିଁ । ୬୨
 ବଳଦ ଅବସ୍ଥା ଅଟେ ଚଷାଠୁ ଅଧିକ
 ହାଡ଼ ଗଣି ହୋଇ ଦଶେ ନପାଇ ଖୋରାକ । ୬୩
 ବିଲ ପାଣି ବିଲ ଦାସ ରଖିଛୁ ଜୀବନ
 ହଳରେ ଯୋଗୁ ହୋଇଲେ ହୁଏ ଅଧାପ୍ରାଣ ।
 ଯେପରି ଚଷା ସେପରି ବଳଦ ତାହାର
 ଟଣା ଓଟରରେ ଦୁହେଁ ହୁଅନ୍ତି ବାହାର । ୬୪
 କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଜମି ହଳ କରେ
 ବଳହୀନ ହୁଏ ବେଳ ନ ହେଉ ପହରେ । ୬୫
 ହଂସା ଉଡ଼ିଯାଏ ତାର ଗୋଡ଼ ନ ଚଳଇ
 ହାଆଁ ଶୋଷ ହାଆଁ ଭୋକେ ଘରକୁ ଫେରିଇ
 ଏହିପରି ଆଜିକାଲି ହଳୁଆଙ୍କ ଦଶା
 ଏଥିରେ କିପରି ସୁଖୀ ହୋଇପାରେ ଚଷା । ୬୬
 ମାଣକୁ ପାଞ୍ଚ ଭରଣ ଜମି ଫଳୁଥିଲା
 ଏବେ ମାଣକୁ ଭରଣେ ଫଳ ନ ଦିଅଇ । ୬୭
 ବିହନ ବାଛି ରଖିବା ପ୍ରଥା ଉଠିଗଲା
 ଗୋବର ଘସି ହୋଇଣ ଚୁଲିଜାଳ ହେଲା । ୬୮
 ଖତଗାତେ ଖତ ରଖିବାର କାହିଁ ଗଲା
 ପାଉଁଶ ଗୋରୁ ଚନ୍ଦନ ଦାଣ୍ଡେ ଜମା ହେଲା । ୬୯

ଶର ବରଷା ଖାଇଣ ଗୁଣ ମରିଗଲ
 ସେ ଖତରେ ଆଉ କିଛି ସାର ନ ରହିଲ । ୭୨
 ଖତ ମାଟି ହେଉନାହିଁ ଏବେ ଭଲେ ଜାଣ
 ସାତ ଓଡ଼ି ରୂପ ହେଉନାହିଁ କରଷଣ । ୭୩
 ଏଥିରେ ଅଧିକ ଫଳ କପରି ଫଳବ
 ଚଷା ଦଶା ମନ୍ଦ ନୋହି ଆଉ କିସ ହେବ । ୭୪
 ଆୟୁ କମିଗଲ ବ୍ୟୟ ଅଧିକ ବଢିଲ
 ଚଷା ତେଣୁ ସାଉଁଜାର ଦ୍ଵାରେ ଠିଆ ହେଲ ।
 ଯାହା ବା କରଜ କଲ ସୁଦ୍ଧି ନ ପାରିଲ
 ସୁଧ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ରୁଣ ଚତୁର୍ଗୁଣ ହେଲ । ୭୬
 ଯେତେ ଦେଲ ତେତେ ହେଲ ସୁଧକୁ ନଅଶ
 ଉଣ ଜାଲେ ପଡ଼ି ଚଷା ହେଲ ଛଟ ପଟ । ୭୭
 ଅବଶେଷେ ଜମି ଘର ଦ୍ଵାର ବିକା ହେଲ
 ତଥାପି ସାଉଁଜାରର ରୁଣ ନ ସରିଲ । ୭୮
 ଚଷା ବୋଲେ ଜମିଦାର ମହାଜନ ମିଶି
 ସକଳ ରକତ ତାର ନେଇଗଲେ ଶୋଷି । ୭୯
 ଯେତେ ଯାହା ଅରଜିଲୁଁ ଏହି ଦୁହେଁ ନେଲେ
 ଯାନ ଆସନ ତାହାର ସବୁ ବିକାଇଲେ । ୮୦
 ଏ ଦୁହେଁକି ମଣେ ଚଷା ଅସଲ ବଇଶ
 ଦେଖିପାରୁ ନାହିଁ ତଳେ ଏ ଦୁହେଁକି ଶିଶୁ । ୮୧
 ବୋଲେ ଏମାନେ ଆମ୍ଭର ସବନାଶ କଲେ
 ଯାହା ଅରଜିଲୁଁ ସବୁ ଏହିମାନେ ନେଲେ । ୮୨
 ଆମ ଝାଲବୁହା ଧନ ନେଇ ହେଲେ ଟିକ
 ଆମ୍ଭେ ଦ୍ଵାରେ ଠିଆ ହେଲେ ନ ମିଳଇ ଭିକ ।
 ପଲ୍ଲୀଗ୍ରାମେ ଖେଳୁଅଛି ଏ ଭାବ ପବନ
 ସ୍ଵାହା ସ୍ଵାହା କରୁଛନ୍ତି ତାକୁ କେତେଜଣ । ୮୪
 ଆକାଶ ଫଟାଇ ଦାଣ୍ଡେ ବକ୍ସିତା କରନ୍ତି
 ଶୁଣି ଲୋକଙ୍କର କୁଣ୍ଠେ ହୋଇଯାଏ ଗୁଡ଼ । ୮୫

ପାଞ୍ଚନ୍ତୁ ଏ ବାବୁମାନେ ଆମ୍ଭ ହିତକାଶୀ
 ଏମାନକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେଲେ ଦୁଃଖ ଯିବ ସରି । ୮୭
 ବାଜା ବଜାଇ ଆଣନ୍ତୁ ତାହାକୁ ପାଶ୍ଚେଟି
 ଫୁଲ ମାଳ ପକାଇ ଜୁହାର କୋଟି କୋଟି । ୮୮
 ଗାଡ଼ି ମଟରେ ବସାଇ ହୁଏ ପଟୁଆର
 ଶିଆ ପିଆ ବେଳେ ହୁଏ ବହୁତ ସମ୍ଭାର । ୮୯
 ବଚନ ଚୁରୁଣୀ ବଳେ କଣନ୍ତି ଲୋକଙ୍କୁ
 ବୋଲନ୍ତି ସରଗ ଚୁନ୍ଦ ହାତରେ ଦେବାକୁ । ୯୦
 ବୋଲନ୍ତି କୃଷକ ଭାଇମାନେ ହେତୁକର
 ଧନୀ ବଡ଼ଲୋକ କେବେ ନୁହନ୍ତି ଝୁମୁର । ୯୧
 ଆମ କଥା ମାନି ଯେବେ ସକଳେ ଚଳିବ
 ଧନୀ ଜମିଦାର ଦ୍ଵାର କେବେ ନୁହେଁ । ୯୨
 ଜମିଦାରୀ ମହା/ନା ପ୍ରଥା ଧ୍ୟାସ ହେଉ
 ଯେତେ ମଠ ଧନଅଛି ତେତେ କୋଠ ହେଉ ।
 ପଲ୍ଲୀଗ୍ରାମେ ପଡ଼ିଅଛି ଏପରି ଚୁନ୍ଦଳ
 ପରସ୍ପର ଅବିଶ୍ଵାସ ମହା ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୯୩
 ଅବିଶ୍ଵା ବାଧୁ ଘୋଡ଼ିଛି ସକଳ ପୁରୀରେ
 ଚୁଣୀ ଚୁଲୁଅଛି ଛାଡ଼ି ଫୁଲଇ ଦାଣ୍ଡରେ । ୯୪
 କେତେ ମାଲମକଦ୍ଦମା ଉତ୍ପଳେ ଏଥିରୁ
 ସାରୁ ଖୋଳୁ ଖୋଳୁ କେତେ ବାହାରୁଛି ମାରୁ ।
 କେତେ ଧନ ଅପବ୍ୟୟ ହେଉଛି ଏଥିରେ
 କେତେ ମାମଲତକାର ରାଜ ଦରବାରେ । ୯୫
 ବରଗଛ ମୂଳେ ବସି କରୁଛନ୍ତି ଧ୍ୟାନ
 କପରି ଆସିବେ ବନ୍ଧୁ ପଲ୍ଲୀବାସୀ ଜନ । ୯୬
 ଧାନ ବନ୍ଧି ଧନ ଆଣି ଦେବେ ଏଠି ପଣି
 ଅଣ୍ଟା ଖୋସଣିରୁ କାଢ଼ି ନେଇ ଯିବା ଗଣି । ୯୭
 ବାଇସି ପାବଛ ଖଞ୍ଜା ଅଛି ଦରବାରେ
 କେତେ ଲୋକ ଚୁଆଁ ବସି ଅଛନ୍ତି ନିକରେ ।

ଯାହାକୁ ବୋଲି ମୋ କଥା ବୁଝି ଦେବ ବାବୁ
 ସେ ବୋଲିବ ବୁଝିଦେବ କେତେଟକା ଦେବୁ ।
 ସେ ଯାହା ଫିକର କରି ଯେତେ ନେଇ ଯିବ
 ଗୁଣୀଠାରୁ ନେଇ ନିଜ କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷିବ । ୧୦୧
 ମାମଲ ନିଶା ପିଇ ସେ ହତଜ୍ଞାନ ହେଲ
 ତା ଘରୁ ମାଇପ ହାତୁ ଖଡୁ ବିକା ହେଲ ।
 ସବୁସ୍ୱାନ୍ତ ହେବ ପରେ ନିଶା ଗୁଡ଼ିଆଏ
 ତେତେ ବେଳକୁ କିଛିହିଁ ଉପାୟ ନ ଥାଏ ।
 ମାମଲରେ ଉଡ଼ିଗଲେ ସବୁ ଉଡ଼ିଯିବ
 ରାଜ ରଜବାରେ ଇଞ୍ଚେହେଲେ କେ ନଦେବ ।
 ମାମଲତକାରୁମାନେ ଦେଉଥିବେ ଟ୍ୟାହୁ,
 ଜଳନ୍ତା ନିଆଁରେ ଘୃତ ଦେବେ ସେ ପକାଇ ।
 ଗ୍ରାମକେ ଅଛନ୍ତି ଏହିପରି କେତେ ଜଣ
 ନିଶା ଘୁସି ଦୁଇ ଭୁଆଇବା ତାଙ୍କ ଗୁଣ । ୧୦୨
 କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରସାଦୁଁ ସେହିମାନେ ନେତା ହେଲେ
 କିନ୍ତୁ କର୍ତ୍ତାମାନ ହୋଇ ନାମ ଲେଖାଇଲେ ।
 ସେମାନଙ୍କ ଔରୁଧର ରହିଛନ୍ତି ଲୋକ
 ସେମାନେ ପଲ୍ଲୀ ଗ୍ରାମର ବଡ଼ ଧନ ବକ । ୧୦୩
 ସରଳ ପଲ୍ଲୀ ନିବାସୀ ରାଜନୀତି କୂଟ
 ବୁଝି ନ ପାରଇ କିଛି ଛନ୍ଦ ବା କପଟ । ୧୦୪
 ସରଳ ପ୍ରାଣରେ ସବୁ ବିଶ୍ୱାସ କରଇ
 ସ୍ୱରଗ ଗୁଣ ପାଇବ ବୋଲି ହୁଏ ବାଇ । ୧୦୫
 ସତ୍ତା ସମିତିକି ଗଲେ ହୋଇଯିବେ ସୁଖୀ
 ତେଣୁ ନେତା ପଛେଧାଏ ହୋଇ ମହା ଦୁଃଖୀ ।
 କି କାମ କଲେ ତାହାର ଦୁଃଖ ନାଶିଯିବ
 ନମେ ଯାଇ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ଦୁଆରେ ପ୍ରବେଶିବ । ୧୦୬
 ସେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ନ ବଳାଏ ମନ
 ନବୁଝେ କିମ୍ପାଇ ତାର କାହିଁଯାଏ ଧନ । ୧୦୭

ଗାନ୍ଧି ଯାହା କହିଛନ୍ତି କାମେ ନ କରଇ
 ଥୁଆଁ ବୁଲୁଅଛି ଗାନ୍ଧି ଜୟ ଜୟ କହି । ୧୧୪
 ଗାନ୍ଧି ସିନା ଥିଲେ ଦେଶେ ଏକଇ ନାୟକ
 ମାନୁଥିଲେ ତାଙ୍କମାତ୍ର ଦେଶରେ ଅନେକ । ୧୧୫
 ବହୁ ନାୟକ ଏଣିକି ଦେଶେ ଦେଖା ଦେଲେ
 ସେ ଯାହାର ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ବାହାରିଲେ । ୧୧୬
 ଭେଦ ବୁଦ୍ଧି ଜନ୍ମାଇଲେ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ
 ଟଣା ଫିଟିବା କରନ୍ତି ସେ ଯାହା ଗ୍ରସ୍ତରେ । ୧୧୭
 ସେ ଯାହାର ବାକ୍ୟ ଜାଲ ପକାଇ ଦେଶରେ
 କେ କେତେ ଅଧିକ ଲୋକ ଧୁରଇ ଚାହିଁରେ ।
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବେଳକୁ ଏ ଜାଲ କାମରେ ଲାଗିବ
 ଯା ଜାଲେ ଅଧିକ ଥିବେ ସେ ଶ୍ରେଷ୍ଠେ ଜିଣିବ ।
 ଜଣକେ ଗୋଟିଏ ବାଦ ମାତ୍ର ଧରିଛନ୍ତି
 ବଚନ ଗୁରୁତ୍ୱ ବଳେ ତାକୁ ଗାଢ଼ୁଛନ୍ତି । ୧୧୮
 କି ସାଧ ପଞ୍ଜୀବାସୀର ବୁଝିବ ଏ ବାଦ
 ମୋଟରେ ବୁଝଇ ସେହୁ ଲାଗିବ ବିବାଦ । ୧୧୯
 ମାୟା ମଣ୍ଡଳିକା ଦେଖି ଗୋଡ଼ାଏ ପଛରେ
 ହଂସା ଉଡ଼ି ଯାଉଅଛି ପ୍ରବଳ ଭୃଷ୍ଟରେ । ୧୨୦
 ଧାଇଁ ଧାଇଁ କେତେ ଦୂର ଦେଶେ ଜଳନାହିଁ
 ଅବଶ ହୋଇ ପଛକୁ ପଡ଼ଇ ଧକାଇ । ୧୨୧
 କାମକଲେ ସିନା ତାର ପୁରନ୍ତା ବାସନା
 କାମ କଲେ ଅକ୍ଳେଶେ ମିଳନ୍ତା ଦାନା କନା ।
 କଂଗ୍ରେସ ମାତ୍ର ନିୟମ ବଢ଼ଇ କଠିନ
 ଅବଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ମିଳିବ କଲେକ ସାଧନ । ୧୨୨
 ସେ ଦିଗକୁ ଲୋକଙ୍କର ମନ ଧ୍ୟାନ ନାହିଁ
 କି ଫଳ ମିଳିବ କଂଗ୍ରେସର ନାମ ନେଇ । ୧୨୩
 ଚାହିଁଥାନ୍ତା ଦେଲେ ହେବ କଂଗ୍ରେସ ମେମ୍ବର
 ଏ କଥା ଅଟଇ ବଡ଼ ସହଜ ବ୍ୟାପାର । ୧୨୪

ଦୁଇଟି ପଇସା ଦେଲେ କୃଷକ ମେମ୍ବର
 ଏ ତ ଆନ୍ଧ୍ରର ସହଜ ସରଳ ବେଞ୍ଚର । ୧୨୮
 ଏତିକିରେ ଲୋକେ ଯେବେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପାଇବେ
 ଏତେ ଭାବନା ପଡ଼ିବ କାହିଁ ପାଇ ତେବେ ।
 ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଅ ବୁଝ ହେ ସୁଜନ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ନୁହଇ ଧୂଳି ଖେଳର ସମାନ । ୧୩୦
 ଗାନ୍ଧି ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ମନଦେଇ ବୁଝ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ସତ୍ତ୍ୱେ ମିଳିବ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ । ୧୩୧
 ନିଜ ଛୁତି ପରେ ହାତ ଦେଇ ଭାଇ ଦେଖା
 କହୁଛ କି ସତକଥା ହୃଦକୁ ପରଖ । ୧୩୨
 ହିଂସା, ଇର୍ଷା, କ୍ରୋଧ, ରାଗ ମନରେ କି ନାହିଁ
 ଆପଣା ମନ ପରଖି ଦେଖା ଥରେ ଭାଇ । ୧୩୩
 କ୍ରୋଧର କାରଣ ଆସି ଯେବେ ଦେଖା ଦେବି
 ମନରେ ସେ କାଳେ ହିଂସା ହେବ କି ନହେବ ।
 ଲୋକମାନେ ହିଂସା ଭାବ ହୋଇଲେ ମନରେ
 ଜାଣିବ ଅହିଂସା ଭାବ ନାହିଁ ଭୁଲଠାରେ । ୧୩୪
 ପ୍ରାଣ ଗଲେ ଯିବ ପଛେ ମିଥ୍ୟା ନ କହିବ
 ଜାଣିବ ଭୁଲଠି ହେଲ ସତ୍ୟର ପ୍ରଭାବ । ୧୩୫
 ନିଜ ମନକୁ ପରୁର ସଂଶୟ ଭୁଟିବ
 ଆନ ସଙ୍ଗେ କାହିଁ ପାଇଁ କଳି ଦ୍ରବ୍ୟ ହେବ । ୧୩୬
 ସତ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ଯେ କାଳେ ଫୁଟିବ ହୃଦରେ
 ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭାବ ସକଳ ଉତ୍ପଳିବ ବଳେ । ୧୩୭
 ମାୟାମୋହ ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାର ଦୂରେ ଯିବ
 ହିଂସା ଦ୍ୱେଷ ଇର୍ଷା ମନୁ ବିନାଶ ଭଜିବ । ୧୩୮
 ସମସ୍ତ ଦେଖା ଦେବ ସେ କାଳେ ହୃଦରେ
 କାହାଠାରେ ବୈରଭାବ ନ ହେବ ଭ୍ରମରେ ।
 କଳଗୋଲ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆଉ କେବେ ନ ହୋଇବ
 ସାଇ ପଡ଼ିଗାରେ ଭାବୁଭାବ ଜନମିବ । ୧୩୯

ସକଳେ ମିଳି ଚନ୍ଦ୍ରବେ ଗ୍ରାମର ମଙ୍ଗଳ
 ଗ୍ରାମବାସୀ ଲୋକେ ତେବେ ହେବେ ଏକମେଳ ।
 ଗ୍ରାମ ଉନ୍ନତି ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ଦେବେ ମନ ଧ୍ୟାନ
 ଗ୍ରାମର ଅଭିବିମାନ କରିବେ ପୂରଣ । ୧୪୩
 ଏପରି କଲେ ହୋଇବ ଗ୍ରାମ ସୁଗଠନ
 କୃଷି ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟର ଉନ୍ନତି ସାଧନ । ୧୪୪
 କଂଗ୍ରେସ ମାତ୍ର ନିୟୁତ କରିବେ ପାଳନ
 କଂଗ୍ରେସର ସତ୍ୟ ହୋଇ କରୁବେ ଏ ମାନ ।
 ଆପଣା ଚଳିବା ପାଇଁ ଯାହା ଦରକାର
 ଗ୍ରାମରେ ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟ କରିବେ ନିକର । ୧୪୬
 ଆସନ ବସନ ଭୋଗ ବିଳାସ ଦରବ
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ଉତ୍ତପନ୍ନ ହୋଇବ ସରବ । ୧୪୭
 ଏହି ଅନୁକ୍ରମେ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ଯେତେବେଳେ
 ଜାଣିବ କଂଗ୍ରେସ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲୁ ତେତେବେଳେ
 ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ଏହିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କର
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ମିଳିବ କେବେ ସୁଗମ ନ କର । ୧୪୯
 ବୋଲେ ଦିନ ଜଗବନ୍ଧୁ ହେ ଜଗତସାଇଁ
 ଭାରତ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝି ଦିଅ ହେ ଗୋସାଇଁ ।
 ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୁଅନ୍ତୁ ସବେ ଦେବ ଭାବେ
 ସତ୍ୟବାଦୀ ଜାତେନ୍ଦ୍ରପୁ ହୁଅନ୍ତୁ ସରବେ । ୧୫୧
 ବୈରଭାବ କାହାଠାରେ କାହାର ନ ରହୁ
 ଧରମରେ ଏ ଭାରତ ଆତଯାତ ହେଉ । ୧୫୨
 ନ୍ୟାୟ ପଥେ ଚଳାଚଳ ହୁଅନ୍ତୁ ସରବେ
 ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ନକରନ୍ତୁ କେବେ । ୧୫୩
 ସାକ୍ଷର ହୋଇ ସବେବେ ଲେଖା ପଢ଼ା ଶିଖ
 ଅତି ମହାପାତ୍ରୀ ଯେହୁ ଅଟଇ ମୁରୁଖ । ୧୫୪
 ଏହି ବର ଦିଅ ପ୍ରଭୁ ଦେବ ଜଗନ୍ନାଥ
 ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ ସଦା ଆଉ ମୋର ଚିତ୍ତ । ୧୫୫

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଚତୁର୍ଥାଂ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଚତୁର୍ଥାଂ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ପଞ୍ଚାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ଉନବିଂଶତି ଅଶ୍ଵାତ୍ଵଳିଣ ସଂଲରେ
 ଜୁଲୁଇ ମାସର ଏକତିରିଶ ଦିନରେ । ୧
 ବଡ଼ସିଂହାର ଶେଷରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଗଲେ
 ଅଷ୍ଟରହ ପଲଙ୍କରେ ପ୍ରଭୁ ପହଞ୍ଚିଲେ । ୨
 ଚିଆଁ ପହଞ୍ଚି ପୁନସ୍ତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବିଜେକଲେ
 ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପଦପଦ୍ମ ମଞ୍ଜାଳଲେ । ୩
 ବୋଇଲେ ଆଜି ସକାଳେ ବୁଲି ଯାଇଥିଲି
 ନଗର ଭ୍ରମଣ କରି ଯାହା ମୁଁ ଦେଖିଲି । ୪
 ସିଂହଦ୍ଵାରଠାରୁ ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡ ଦୁଇ ପାଶ
 ମାଳମାଳ ପତାକାରେ ହୋଇଛି ସୁବେଶ । ୫
 ଠାବେ ଠାବେ ବସିଅଛି ସୁନ୍ଦର ଚୋରଣ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁନ୍ଦ ରତ୍ନା ବୃକ୍ଷ ଦିଶେ ଶୋଭାବନ । ୬
 ଏମାର ମଠ ହୋଇଛି ସୁନ୍ଦର ମଣ୍ଡିଣି
 ଦର୍ଶକର ମନ ବଳେ ନେଉଅଛି କଣି । ୭
 ପୁରୀରାଜାଙ୍କ ନବର ହୋଇଛି ମଣ୍ଡିତ
 ନାନା ବିବିଧ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ହୋଇଛି ଶୋଭିତ । ୮
 ଲୋକମାନେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି
 ନଗର ମଣ୍ଡିଣି ଶୋଭାମାନ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ୯
 ଆହୁରି ଦେଖିଲି ପ୍ରଭୁ ତାଳଧ୍ଵଜ ରଥ
 ମଣ୍ଡିଣି ହୋଇ ଦିଶୁଛି ବଡ଼ ସୁଶୋଭିତ । ୧୦
 ଆଉ ଥରେ ରଥ ଯାହା ଦୋଇବ କି ଦେବ
 ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କି ସଙ୍ଗେ ଘେନି କି ହେ ଯିବ । ୧୧
 ଦେଖି ନ ଥିଲି ପୁରୁବେ ରଥଯାହା ବେଳେ
 ନଗର ମଣ୍ଡିଣି ହୁଏ ଏହି ପରକାରେ । ୧୨
 କାହିଁକି ନଗରେ ଆଜି ଏମନ୍ତ ସମ୍ଭାର
 କହନ୍ତୁ ନେ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ କାରଣ ଏଥିର । ୧୩

ପ୍ରଭୁ ବିଜେ କଲେ ଯାହା ନ ହୁଏ ନଗରେ
ଆଜି କମ୍ପା ମାଡ଼ିଛନ୍ତି ଲୋକେ ଏ ବେଞ୍ଚରେ ।

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଉବାଚ

ବରୁଣ ନନ୍ଦନା ଶୁଣ ପରୁରଲ ଯାହା
ଠିକେ ଠିକେ କେତେ କଥା କହିବି ମୁଁ ତାହା ।
ଥରେ ସିନା ରଥଯାତ୍ରା ହୁଅଇ ମୋହର
ଶାସ୍ତ୍ର ବଧୁ ନୁହେଁ ହେବ ବର୍ଷଷକ ଦିଅର । ୧୭
ଶୁଣିଥିବ ଶ୍ରେତଦ୍ଵୀପେ ଅଛନ୍ତି ଇଂରେଜ
ମୋ ବର ଲଭି ପାଇଲେ ଭାରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ । ୧୮
ଷଷ୍ଠ ଜରଜ ଭାରତ ସମ୍ରାଟ ଅଟନ୍ତି
ବିଲ୍‌ରେ ତାହାଙ୍କ ଘର ସେଠାରେ ଅଛନ୍ତି । ୧୯
ବହୁଦୂରେ ରାଜା ଥାଇ ଚଳାନ୍ତି ଶାସନ
ରାଜା ପ୍ରତିନିଧି ଜଣେ ଭାରତେ ରଖିଣ । ୨୦
ବଡ଼ଲଟ ନାମ ଅଟେ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କର
ନୂତନ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଅଟେ ତାଙ୍କ ବାସଘର । ୨୧
ଲିନଲିଥିଗୋ ନାମଟି ଅଟଇ ତାଙ୍କର
ଚଳାନ୍ତି ଭାରତେ ସେହୁ ଶାସନର କଳ । ୨୨
ପାଞ୍ଚ ବରଷରେ ଥରେ ଦେଲି ହୁଅନ୍ତି
ନୂଆ ବଡ଼ଲଟ ଜଣେ ଆବର ଅସନ୍ତି । ୨୩
ଲିନଲିଥିଗୋଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ସରିନାହିଁ
ଭାରତ ଗାଦିରେ ଏବେ ଅଛନ୍ତିଟି ସେହି । ୨୪
ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ସେହି ପ୍ରତିନିଧି
ଦେଖିବେ ଏ ପ୍ରଦେଶର ସବୁ ଆୟ ବ୍ୟୟ । ୨୫
କଟକରେ ଦିନେ ରହି ଥୁଣକୁ ଆସିବେ
କାଲି ଦିନ ଦ୍ଵି ପ୍ରହରେ ଏଠି ପ୍ରବେଶିବେ । ୨୬
ତାଙ୍କ ଶୁଭ ଆଗମନ ପାଇଁ ଏ ସମ୍ଭାର
ସୁର ମଣ୍ଡିଣି ଫୁଲାଇଛି ନାନା ପରକାର । ୨୭

ଏଠାରେ ଦିବନ ରହୁ ପୁଣି ଫେରି ଯିବେ
 ପୁଣିଦୁଇ ଭିନ୍ନ ଦିନେ ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରବେଶିବେ । ୨୭
 ରଜାଘରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରହୁବେ ସେହୁ ଜାଣ
 ଦୁଇଗୁଣି କଥା ସେ କରିବେ ସମ୍ଭାଷଣ । ୨୮
 ସେଠାରୁ ଆସି ଏମାର ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ
 ଦେଖିବେ ଆମ୍ଭ ଦେଉଳ ନକ୍ସର ନଳିରେ । ୨୯
 ଦୁଇ ଗୁଣି ଦଣ୍ଡ ଦେଖି ଓହ୍ଲାଇ ଆସିବେ
 ରଘୁନନ୍ଦନ ପୁତ୍ରଙ୍କ ଆଳୟ ଦେଖିବେ । ୩୦
 ମହନ୍ତ କରିବେ ତାଙ୍କୁ ବନ୍ଧୁ ସମାଦର
 ଲମ୍ବାଇଦେବେ ଗଳାରେ ଦିବ୍ୟ ଫୁଲଦ୍ବାର । ୩୧
 ହବକ ଶାସନକର୍ତ୍ତା ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଥିବେ
 ଶରୀର ରକ୍ଷକମାନେ ପଛେ ପଛେ ଯିବେ । ୩୨
 ବଡ଼ ବଡ଼ କର୍ମଗୁଣୀ ଥିବେ ଗହଣରେ
 ରଞ୍ଜୋତିତ ବେଞ୍ଚରେ ଏ ଚଳିବେ ସକଳେ । ୩୩
 ଫୁଲ କରପୁର ମାଳ ସକଳ ଗଳାରେ
 ଲମ୍ବାଇ ଦେବେ ମହନ୍ତ ଅତି ଆଦରରେ । ୩୪
 ରଜା ଘରେ ଏହିପରି ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ହେବ
 ପୁଣି ରଜା ବାଟରୁ ପାହୋଟି ନେଇଯିବ । ୩୫
 ଉପାଧିକାରମାନଙ୍କୁ ବାଛି ଡକାଇବେ
 ଆଉ କେତେ ରଜା ଜମିଦାରମାନେ ଯିବେ ।
 ଗୃହ ପାନ ହେବ ପୁଣି ଲୁଟ ଭବନରେ
 ସକଳେ ଯାଇ ଶୁଖି ବେ ତାଙ୍କ ସହିତରେ । ୩୬
 କିପରି ଅଛ ପଦ ଏ ପରୁରିବେ ଥରେ
 ସରିବ ସେ ଗୃହ ପାନ ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ । ୩୭
 ପ୍ରଦେଶ ଲୁଟକାରୁ ସକଳ ବୁଝିବେ
 ଦେଶ ଦ୍ବୀପଗୁଳମାନ ଠିକେ ଟିପି ନେବେ । ୩୮
 କଟକରେ ହୋଇଥିଲା ଏପରି ସମ୍ଭାର
 କେତେ ରଜା ମହାରଜା ହୋଇଥିଲେ ଠୁଳ । ୩୯

ଲୋକମାନେ ଗୁମା ଦେଇ କଲେ ଏ ସମ୍ଭାର
 କେତେ ଦଣ୍ଡାପାଇଁ ବ୍ୟୟ ହଜାର ହଜାର । ୪୧
 ଶୋଷୀ ଭୋଗ ମାଗିଲେ ତ କଡ଼ାଏ ନ ଦେବେ
 ଶହ ଶହ ଟଙ୍କା ସେହୁ ଗଣିଦେଲେ ଏବେ । ୪୨
 ଭକ୍ତି ଥାଉ ବା ନ ଥାଉ ଭୟେ ଗଣି ଦେଲେ
 ସାକ୍ଷାତ ଲଭି ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେକଲେ । ୪୩
 ବହୁ ସହସ୍ର ଦର୍ଶକ ରହି ଦେଖୁଥିଲେ
 ଦେଖି ବଡ଼ଲୁଟକୁ ସେ ହରିଷ୍ଚୋର ଦେଲେ ।
 ବଡ଼ଲୁଟ ଲେଉଟାଇ ନମସ୍କାର କଲେ
 ଭାରି ପ୍ରୀତ ବୋଲି ଇଚ୍ଛିତରେ ଜଣାଇଲେ । ୪୪
 ପ୍ରାସାଦ ଉପରେ ବୃକ୍ଷ ଡାଳେ ଜଗି ବସି
 ବଡ଼ଲୁଟକୁ ଦେଖିଣ ଲୋକେ ହେଲେ ଖୁସି ।
 ପଞ୍ଚଦ୍ରବ୍ୟ ମରଦ ସେ ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନ
 ହସ ହସ ବଦନରେ କଲେକ ସଲ୍ମ । । ୪୫
 ଏହି ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ କିଣି ନେଲେ ମନ
 ସକଲେ ବୋଇଲେ ଜଣେ ଏ ଉତ୍ତମ ଜନ । ୪୬
 ରଥଯାତ୍ରା ପରି ଲୋକେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲେ
 ନାଶ୍ଟମାନେ ଘରୁ ଯାଇ ଦାଣ୍ଡରେ ଦେଖିଲେ ।
 ଏ ସମ୍ଭାର ଦେଖି ବଡ଼ଲୁଟ ଖୁସି ହେବେ
 ପ୍ରଜାକର ରାଜଭକ୍ତି ପସନ୍ଦ କରିବେ । । ୪୭

ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉବାଚ

ଶୁଣ ମହାପ୍ରଭୁ ପୁଣି ପୁଛନ୍ତି କଥାଏ
 ପୂର୍ବେ ଆଉ ବଡ଼ଲୁଟ ଆସିଥିଲା କିଏ । ୪୮
 ଏ ପୁଣି ଧାମକୁ ସେମାନେ କି ଆସିଥିଲେ
 ଏ ସମ୍ଭାର ହୋଇଥିଲା କି ସେ ସମୟରେ । ୪୯

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଉବାଚ

ଲଢ଼ି କରଜନ ନାମେ ବଡ଼ଲୁଟ ଥିଲେ
 ଆଉ ଜଣେ ଇରବନ୍ ପୁଣି ଆସିଥିଲେ । ୫୦

ଦ୍ରାଘିଷ୍ଠ ନାମରେ ଯେଉଁ ବଡ଼ଲୁଟ ଥିଲେ
 କଟକ ନଗରୀକି ସେ ଥରେ ଆସିଥିଲେ । ୫୪
 ତେତେବେଳେ ହୋଇଥିଲା କେତେକ ସମ୍ଭାର
 ସବୁଠାରୁ ସାଜସଜ୍ଜା ବଳିଷ୍ଠ ଏଥର । ୫୫
 ମହାପ୍ରତାପୀ ଅଟଇ ଇଂରେଜ ରାଜନ
 ତା ରାଜ୍ୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ନ ହୁଅନ୍ତି ଜାଣ । ୫୬
 ପୃଥିବୀର ସବୁ ମହାଦେଶ ରାଜ୍ୟ ତାର
 ତେଣୁ ତା ରାଜ୍ୟରେ କେବେ ନ ହୁଏ ଅନ୍ଧାର ।
 ସବୁ ମହାଦେଶରେ ତା ରାଜ୍ୟ ଅଛି ରହି
 ତେଣୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକ ସବୁଦେଶରେ ପଡ଼ଇ ।
 ଯେଉଁ ବଡ଼ଲୁଟ ପୁରାଧାମେ ଆସିଥିଲେ
 ତାହାଙ୍କ ଘର ଅଟଇ ବିଲିତ ଦେଶରେ । ୫୮
 କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଉନ୍ନତ ଦିଗରେ ତାଙ୍କ ମନ
 ଗୋବିନ୍ଦ ବୃଦ୍ଧିରେ ତେଣୁ ଦେଲେ ମନଧ୍ୟାନ ।
 ଉତ୍କଳ ଶଶିକପୁର ସବୁଠି ରହିବେ
 ଭରତର ଗୋରୁବଂଶ ଉନ୍ନତ କରିବେ । ୬୧
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଗାଈମାନ ସବୁଠି ରହିବେ
 ଭରତବାସୀ ବହୁତ ଗୋରୁସ ପାଇବେ । ୬୨
 ବଡ଼ ଶଶି ବଡ଼ ଗାଈ ସବଳ ବଳଦ
 ହେବେ ଶୁଣି ଲୋକମାନେ ହୋଇଲେ ଆନନ୍ଦ ।
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଗୋରୁ ଗାଈ ବହୁତ ଖାଇବେ
 ଏତେ ଖାଦ୍ୟ ଲୋକମାନେ କେଉଁଠୁ ପାଇବେ ।
 ଦୁଇ ଓଲ ପେଟ ପୂରୁ ଅଳ୍ପ ନ ମିଳଇ
 ଗାଈ ଗୋରୁକୁ ବହୁତ ଦେବେ ଧନ କାହିଁ । ୬୫
 ଏଥିପାଇଁ କିଛିମାତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ହେଲା
 ଶଶି ପୋଷିବା ପ୍ରସାଦ ପୋଥିରେ ରହିଲା । ୬୬
 ଧନୀ ଲୋକ କେହି କେହି ଗୋଟାଏ ରଖିଲେ
 ଲୋକ ସାଧାରଣ ଶଶି କଣି ନ ପାରିଲେ । ୬୭

ଦୋଡ଼ା ଛ ଟଙ୍କାକୁ ହେଲ ବାଖର ନ ଟଙ୍କା
ଏହା ଦେଖି ଲୋକଙ୍କର ମୁହଁ ହେଲ ବଙ୍କା । ୭୮

ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉବାର

ଶୁଣ ଆମ୍ଭେ ପ୍ରଭୁ ଏବେ ପୁଚ୍ଛିବି କଥାଏ
ସୁଭାଷ ଜୟପ୍ରକାଶ ଅଟନ୍ତି ସେ କିଏ ! ୭୯
ପୁରୀ ଧାମକୁ ସୁଭାଷ ଆସୁଛନ୍ତି ଧାଇଁ
ବହୁ ଆୟୋଜନ ଲାଗିଅଛି ବାଙ୍କପାଇଁ । ୧୦
ଆସି ପୁରୀବାସୀଙ୍କି ସେ କେଉଁ ନିଧି ଦେବେ
ଏତେ ଆୟୋଜନ କରି କି ଫଳ ପାଇବେ ।

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ଉବାର

ଜାନକୀ ନାମେ ଓକିଲ ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିଲେ
ବଙ୍ଗଳା ଦେଶରୁ କାଳେ ସେହି ଆସିଥିଲେ । ୧୧
ଓକିଲ୍‌ତି କରି ବହୁଧନ ଅରଜିଲେ
ପୁରୀ କଟକରେ ଇଟା ପ୍ରାସାଦ ଗଢ଼ିଲେ । ୧୨
ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପୁସ୍ତକ ସନ୍ତାନ ଡାକ୍ତର
ସୁଭାଷ ତାହାଙ୍କ ପୁସ୍ତକ ଜାଣି ହେ ନିକର । ୧୩
ସୁଭାଷ ଏ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମ ଲଭିଥିଲେ
ବହୁତ ଗୁଡ଼ିଏ ପାଠ ପଢ଼ି ଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ।
ବିଲୁତ ଦେଶକୁ ଯାଇ ପାଠ ପଢ଼ୁଥିଲେ
କଲିଚର ହେବାପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟତା ଲଭିଲେ ।
ରୁକିଣ ନ କରି ଦେଶ ସେବାରେ ଲାଗିଲେ
କେତେଥର କାରାଗାର ଭୋଗ କରିଥିଲେ । ୧୪
କଟକରେ ଯେଉଁ ଘର ଥିଲା ତାହାଙ୍କର
କଂଗ୍ରେସ ଆଶ୍ରମ ପାଇଁ ଦେଲେ ସେ ନିକର ୧୫
ଓଡ଼ିଶାରୁ ଯାଇ ରହିଲେଣି ବଙ୍ଗଳାରେ
ଆସିଥିଲେ ଯେଉଁ ଦେଶୁ ସେ ଦେଶକୁ ଗଲେ ।
କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ଥିଲେ ହୋଇଥିଲେ
ଦ୍ଵିତୀୟ ଥରକୁ ହୋଇ ପୁଣି ଛାଡ଼ି ଦେଲେ । ୧୬

ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କ ମତ ନ ମିଳିଲୁ
 ବାଧ୍ୟହୋଇ ସଭାପତି ନ ହେବାର ହେଲୁ । ୮୧
 ତେଣୁ ସେ ପାଞ୍ଜିଲେ ନିଜ ପଥେ ସେହୁ ଯିବେ
 ନୂଆଗୋଷ୍ଠି ବାନ୍ଧି ସେହୁ କରମ କରିବେ । ୮୨
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳ ନାମେ କରୁଛନ୍ତି ଦଳ
 ସବୁ ପ୍ରଦେଶକୁ ଯାଇ କରନ୍ତି ପ୍ରଚାର । ୮୩
 ବୋଲୁଛନ୍ତି ଦେବତାସୀ ତାଙ୍କ କଥା ମାନ
 ଚରଣ ଦଣ୍ଡା ମଧ୍ୟରେ ହୋଇବ ସ୍ଥାପନ । ୮୪
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମତରେ ଯେବେ କରମ କରିବ
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ପାଇବା ଆଶା ବହୁ ଦୂରେ ଯିବ । ୮୫
 କଂଗ୍ରେସ ଡାହାଣ ଦଳ ମାନ୍ୟ ହୋଇଲେଣି
 ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ପାଇ ଲୋକେ ହେଲେ ଭୁନିତାନ ।
 କଂଗ୍ରେସର ଲଢିବା ଶକତି ଆଉ ନାହିଁ
 ଚାକିରୀ ପାଇ ସକଳେ ହୋଇଲେଣି ବାଇ । ୮୬
 ଭରତ ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ର ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଗଲେ
 ସେହି ଯନ୍ତ୍ର ପଣି ତହିଁ ଅଟକ ରହିଲେ । ୮୭
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲଣି ଦେଶ ସଂଖ୍ୟାଗ୍ରହ ପାଇଁ
 ନେତାମାନଙ୍କର କିନ୍ତୁ ନିଦ ଭାଙ୍ଗୁ ନାହିଁ । ୮୮
 କଂଗ୍ରେସ ଡାହାଣ ପନ୍ଥୀ ନେତା ଯେତେଯେତେ
 ଚାକିରୀ ସୁଆଦ ପାଇ ଭୁଲିଲେ ସମସ୍ତେ । ୮୯
 ଗାନ୍ଧୀ କହୁଛନ୍ତି ଦେଶ ନୁହଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ପାଇଁ କେହି ନୁହେଁ ଉପଯୁକ୍ତ । ୯୦
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଏ ଉକ୍ତି ନୁହେଁ କେବେ ସତ୍ୟ
 ଦେଶ ବାସୀମାନେ ସବେ ହେଲେଣି ପ୍ରସ୍ତୁତ ।
 ଡାହାଣ ପନ୍ଥୀ ନେତାଏ ହୁଅନ୍ତୁ ଅଗ୍ରଣୀ
 ତାଙ୍କ ପଛେ ଲୋକମାନେ ବାହାରବେ ପୁଣି ।
 ନିଜେ କରି ନ ପାରିଲେ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦିଅ
 ତାଙ୍କ ଦଳ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ କରିବେ ନିଷ୍ପତ୍ତ । ୯୧

ନାନା ସ୍ଥାନେ ଯାଇ ଏହା କରନ୍ତି ପ୍ରଭୃତ
 କପରି ପୁଷ୍ପ ହୋଇବ ତାଙ୍କ ନିଜ ଦଳ । ୧୫
 ପାଣି କଣ୍ଟୁଛନ୍ତି ବୁଲି ନାନା ପ୍ରଦେଶରେ
 ବେ-କଂଗ୍ରେସ ଲୋକମାନେ ଅଛନ୍ତି ପଛରେ ।
 ବୋଲନ୍ତି ବଚନେ ପୁରୁଷଙ୍କ ଦଳେ ଯିବା
 କି ନୂଆ ତାମସା ହେବ ଆବର ଦେଖିବା । ୧୬
 ପୁକଟ ଦେଖା ପଥାଏ ଅଛନ୍ତି ଏମନ୍ତ
 ନିଶ ଦୁଇଛନ୍ତି ବସି ଦେଖିବାକୁ ନୃତ୍ୟ । ୧୭
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ ଯେବେ ହେବ ଦଳା ଦଳି
 କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତାପ ବଳେ ଯିବ ଯେ ମଉଳି । ୧୮
 କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀଙ୍କର ସଦା ଏହି ପାଞ୍ଚ
 ସୁରାଧା ପାଇଲେ ଖଞ୍ଜି ହେଉଛନ୍ତି ପେଞ୍ଚ ।
 ପୁରୁଷ ନାନା ପ୍ରଦେଶ କରନ୍ତି ଭ୍ରମଣ
 ଦିଗ ବିଜୟ କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନ । ୧୯
 ଯେଉଁଠାକୁ ଗଲେ ସେଠି ସଭା ଛୁଟୁଛନ୍ତି
 ନ ବୁଝି ନ ସୁଝି ଲୋକେ ରୁଣ୍ଡ ହେଉଛନ୍ତି ।
 କଥାକେ କଥାକେ ଦେଉଛନ୍ତି କରୁତାଳି
 ଜୟ ନିନାଦରେ ସଭା ପଡ଼ଇ ଉଛୁଳି । ୨୦
 ପୁରୁଷଙ୍କ ମନ କୁଣ୍ଠେ ହେଉଅଛି ମୋଟ
 ଦରକାର ବେଳେ ସେ ପାଇବେ ବେଶିଶ୍ରେଷ୍ଠ ।
 ବଡ଼ ଦମ୍ଭ ଅସ୍ତ୍ରାଳରେ କହନ୍ତି ବଚନ
 ଶୁଣି ଯୁବକ ଦଳର ମୋଟ ହୁଏ ମନ । ୨୧
 ଆଗ ପଛ ନ ବିଚାରି ବହୁତ କହନ୍ତି
 ଲୋକଙ୍କ ବଳ ନ କଳି କଥା କହୁଛନ୍ତି । ୨୨
 ବିପ୍ଳବ କରିବା ପାଇଁ ଦିଅନ୍ତି ଆଦେଶ
 ବିନା ବିପ୍ଳବେ ସୁରାଜ କରନାହିଁ ଆଗ । ୨୩
 ବୋଲୁଛନ୍ତି ଚାଲ ଚାଲ ଆଗବଢ଼ି ଚାଲ
 ନପାଞ୍ଚ ଆଗରେ ଅଛି ଡିପ ଅବା ଖାଲ । ୨୪

ଏ ମାତ୍ର ଗାନ୍ଧି ତିଳେ ପସନ୍ଦ ନ କରନ୍ତି
 ତେଣୁ ତାହାଙ୍କ ସହିତ ନ ମିଳଇ ଯତି । ୧୦୯
 ଦେଶକାଳ ପାସ ଦେଖି କରିବା ସକଳ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ମତ ଏହା ଅଟେ ସିନା ସାର । ୧୧୦
 କଂଗ୍ରେସରେ ଯେଉଁ କଥା ହେଲା ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ
 ସୁଭାଷ ମାନିଲେ ନାହିଁ ସେ ସବୁ ବିଧାନ । ୧୧୧
 କଂଗ୍ରେସର କର୍ତ୍ତାମାନେ ସବୁ ବିଚାରିଲେ
 ସୁଭାଷଙ୍କ ପ୍ରତି ଦଣ୍ଡବିଧାନ ସେ କଲେ । ୧୧୨
 ତିନି ବରଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଂଗ୍ରେସରୁ ଯିବେ
 କଂଗ୍ରେସର କର୍ମକର୍ତ୍ତା ହୋଇ ନ ପାରିବେ ।
 ଏ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ଆଜ୍ଞା ହେଲା ଯେତେବେଳେ
 ଚନ୍ଦ୍ରଲ ପଡ଼ିଛି ଏବେ ବଙ୍ଗଳା ଦେଶରେ । ୧୧୪
 ଜୟପ୍ରକାଶ ଅଟନ୍ତି ବିହାର ନିବାସୀ
 ସାମ୍ୟବାଦୀ ନେତା ସେହୁ ବୋଲନ୍ତି ବିଶେଷ ।
 ସେ ଆସି ଉକ୍ତି ଦେଶେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ
 ଜୟ ଜୟକାର ନାଦ ଘୋଷିଲା ଆକାଶ । ୧୧୬
 କି ବର ଦେଲେ ବୋଲି ସେ ଲୋକେ ଦଉଡ଼ିଲେ
 ବହୁତ ଖରଚକର କଟକକୁ ଗଲେ । ୧୧୭
 କଟକ ସହରେ ହେଲା ବହୁତ ସମ୍ବାର
 ଗ୍ରାମମାନେ ହୋଇଛନ୍ତି ପୁଣି ଦୁଇ ଦଳ । ୧୧୮
 ଦଳେ ସୁଭାଷଙ୍କୁ ଦଳପତି କରିଥିଲେ
 ଆଉ ଦଳେ ଜୟପ୍ରକାଶଙ୍କୁ ଯେ ବଢ଼ିଲେ । ୧୧୯
 ସାମ୍ୟବାଦ ମାତ୍ର ଏହୁ କରନ୍ତି ପ୍ରତ୍ନତ
 ସକଳେ ସମସ୍ତବରେ ଚଳିବେ ନିକର । ୧୨୦
 ସଭାପତି ପଣେ ସେ ଆସିଲେ ଯେତେ ବେଳେ
 ମଟର ଗାଡ଼ରେ ଚଢ଼ି ସଭାକୁ ଆସିଲେ । ୧୨୧
 ଆଉ ଲୋକ ସାଧାରଣ ପଛେ ପଛୁଆର
 ଡାକନ୍ତି ଆମେ ଲଢ଼ିବୁଁ ଦୁଆ ସୁଧିଆର । ୧୨୨

ଠେଙ୍ଗା ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ଲେକେ କାନ୍ଧରେ ପକାଇ
 ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିଥାନ୍ତି ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ ।
 ପ୍ରାଚୀନ ଭାଲ ବା ପଟା କାତି ହାତେ ଧରି
 ପଞ୍ଜୀ ଯୁବକ ଚାଲନ୍ତି ମଉକରା ପରି । ୧୨୪
 ନାନା ପରକାର ବାଜା ବାଜୁଛି ଆଗରେ
 ସରାପତି ପଟୁଆର ଚାଲୁଛି ସମ୍ଭାରେ । ୧୨୫
 ଫୁଲ କରପୁର ମାଳ ହୃଦେ ମାଳମାଳ
 ଯୁବକ ବୃନ୍ଦ ଚାଲନ୍ତି ପକାଞ୍ଜଣ ଚାଲ । ୧୨୬
 ସେ ଯାଇ ଉଚ୍ଚ ଆସନେ ସଭାରେ ବସିଲେ
 ଫାର୍ସ ବକ୍ସିତା ଶୁଣାଇ ଉପଦେଶ ଦେଲେ ।
 ସ୍ବରତ ବରଷେ ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ ନ ରହୁ
 ଖଜଣା ଟିକସ ସବୁ ବନ୍ଦ କରାଯାଉ । ୧୨୮
 ଶାସନ ବିଭାଗ ନଥା ବସାଅ ଦେଶରେ
 ତେବେ ଯାଇ ଏ ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହୋଇପାରେ ।
 ଆଗ ପଛ ନ ବିଚାରି ବହୁତ ଲକ୍ଷ୍ମୀଲେ
 ନିକଟରେ ଥିବା ଲେକେ ସକଳ ଶୁଣିଲେ ୧୩୦
 ତାଳ ଜୟ ଜୟ ଧ୍ବନି ଶୁଭିଲ ନିହତ
 ଶେଷ ହୋଇଗଲା ପରେ ଏସବୁ ଚରିତ । ୧୩୧
 ପୁର ଗାନ୍ଧବାପା ପୁଣି ଯେଉଁମାନେ ଥିଲେ
 ତହିଁରୁ କେତେକ ଫିଟି ଯାଇଛନ୍ତି ଭଲେ ।
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ତାଙ୍କ ଆଦରଣ
 ବୋଲନ୍ତି ଏ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ନୁହନ୍ତି ଉତ୍ତମ । ୧୩୩
 ମନ୍ତ୍ରୀ ନିନ୍ଦା ଗୀତଗାଇ ଏମାନେ ଚାଲନ୍ତି
 ତାଙ୍କୁ ନ ବିଚାରି ମନ୍ତ୍ରୀ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ୧୩୪
 ଇର୍ଷା ପରବଶ ହୋଇ ସକଳ କହନ୍ତି
 ପରାଧୀନ ବଚନ ଦେଇ ସ୍ବାର୍ଥକୁ ଲୁଚୁନ୍ତି । ୧୩୫
 କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ଲୋକ ସଙ୍ଗତରେ ମିଳି
 ସୁସ୍ଥ ପୂଜା ଅର୍ଚ୍ଚନା କରନ୍ତି କି ଭଲ । ୧୩୬

ଏହି ସ୍ୱାର୍ଥମେଧ ଯଜ୍ଞ ଲାଗିଛି ଭାବେ
 ସ୍ୱାର୍ଥ ନାଟ ଲାଗିଅଛି କେତେ ଏହିମତେ ।
 ସୁଭାଷ, ଜୟପ୍ରକାଶ, ସହଜ ଆନନ୍ଦ
 ପ୍ରଭୃତ କରନ୍ତି ଦେଶେ ନିଜ ମତବାଦ । ୧୩୮
 ଗାନ୍ଧୀବାଦକୁ ପସନ୍ଦ ନ କରନ୍ତି ସେହି
 ପୁରୁଣା ମାୟା ବୋଲିଣ ଯାଉଛନ୍ତି କହି ।
 ଏ ମହା ବିଭ୍ରାଟ ଲାଗିଅଛି ଭାବେରେ
 ନାନା ମତଭେଦ ଦେଶ ଆପଣା ଭିତରେ ।
 ଦଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ସକଳେ ବ୍ୟାକୁଳ
 ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଲାଗିଛି ତୁମୁଳ କନ୍ଦଳ । ୧୪୧
 ଯେ ଯାହାର ମତବାଦ ତାକୁ କରେ ବଡ଼
 ବୋଲେ ତା ପଛରେ ଗଲେ ଜଣିପାର ଗଡ଼ ।
 ଲୋକମାନେ ଶୁଣୁଛନ୍ତି ଆବା କାବା ହୋଇ
 ବକ୍ତୃତା ସ୍ରୋତ ଦେଶରେ ଯାଉଅଛି ବହି ।
 ସେ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି କେତେ ଯାଉଛନ୍ତି ଚାଲି
 ଗୋଡ଼ ଘୋଳା ହେଉଅଛି ଏଣେତେଣେ ବୁଲି ।
 କେତେ ଜଣ ଏଥିରେ ସୁବିଧାବାଦୀ ଛନ୍ତି
 କେଉଁ ପଥେ ଯିବେ କିଛି ବାରି ନ ପାରନ୍ତି ।
 ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ କି ଗାଳି ଦିଅନ୍ତି ସଭାରେ
 ନାହିଁ କରନ୍ତି ଆବର ଦରକାର ବେଳେ । ୧୪୭
 କେନ୍ଦ୍ର ଇର୍ଷା ପରବଶ ହୋଧେ ଜରଜର
 ଦେଶ ହିତ ଛଳେ କାହିଁପକାଏ ନିକର । ୧୪୭
 ବିଷକୁମ୍ଭ ପୟୋମୁଖ ଦଳର ଏମାନେ
 କାହା ଶିର ଦେଖି ନପାରନ୍ତି ମନେ ମନେ । ୧୪୮
 ପରନ୍ଦା ପରଚର୍ଚ୍ଚା ଏମାନଙ୍କ କାମ
 ନକଲେ ଏପରି ଅଳ୍ପ ନନ୍ଦ ଏ ହଜମ । ୧୪୯
 ପର ଶିର ଦେଖି ମନେ ଯାଉଛନ୍ତି ଜଳି
 ଚାଲି ବାଡ଼କୁ ଦେଖାଇ କରୁଥାନ୍ତି କଳି । ୧୫୦ •

ଏମନ୍ତ ଲେକମାନଙ୍କୁ ଦୂର ନମସ୍କାର
 ସୁବୁଦ୍ଧି ଦିଅନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଜଗତଶିଖର । ୧୫୧
 ବୋଲେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ହେ ଜଗତନାଥ
 ତୁମ୍ଭେ ସକଳ ଅନାଥ ଲୋକଙ୍କର ନାଥ । ୧୫୨
 ଦିଅ ବୁଦ୍ଧି ଦିଅ ବଳ ଦିଅ ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ
 ସମ ଦରଶି ହୁଅନ୍ତୁ ଏ ଭାରତ ଜନ । ୧୫୩

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ବଡ଼ଲଟ ପୁରା ଦର୍ଶନ-ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ପଞ୍ଚାଶୀ ଅଧ୍ୟାୟଃ

ଛୟାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ ଜନେ ଦେଇ ମନ କର୍ଣ୍ଣ
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ ଭେଦ ଭାବ କି କାରଣ । ୧
 କଂଗ୍ରେସର ଦାଶ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇବ
 ନିଜ ଦେଶ ଶାସନ ସେ ନିଜେ ଚାହୁଁବ । ୨
 ଏହି ସଂଘର୍ଷ ଚାଲୁଛି ଇଂରେଜ ସହିତ
 କେତେକାଳେ ଦେଇଛନ୍ତି ଶମତା କିଞ୍ଚିତ । ୩
 ଯେଉଁ ନୂତନ ଶାସନ ଆଇନ ହୋଇଲା
 ଭାରତବାସୀଙ୍କ ମନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହେଲା । ୪
 ବିନା ଯୁଦ୍ଧେ ଏ କଥା କି ଅଟଇ ସମ୍ଭବ
 ଇଂରେଜ ସହଜେ ସବୁ ଶମତା ନ ଦେବ । ୫
 ମୂଳ ଲକ୍ଷ ଘେନି କିଛି ନାହିଁ ମତ ଭିନ୍ନ
 କର୍ମଯୋଜନା ଘେନିଣ ମତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ୬
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ଅହିଂସା ସତ୍ୟ ମହାବଳ
 ଲୋକମାନେ ଏ ସାଧନା କରନ୍ତୁ କେବଳ । ୭
 ଯେବେ ଏ ସାଧନା ଲୋକେ କରି ନ ପାରିବେ
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସମରକୁ ସମର୍ଥ ନ ହେବେ । ୮
 ଦେଖି ଲୋକଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ମତଗତ
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଅନ୍ତୁ ଲୋକେ ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି । ୯

ସୁଶ୍ରୀଷ ପ୍ରମୁଖ ଦେଶ ଯୁବକ ସମାଜ
 ଦେଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲାଣି ନେତା ହୁଅ ସଜ । ୧୦
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ଏ କଥା ନୁହେଁ କେବେ ସତ୍ୟ
 କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଛି ବହୁତ । ୧୧
 ଗୁରୁଆଶା ଦେଇ ସଭ୍ୟ ହେବାର ସହଜ
 ଏକ ନୁହେଁ ଖେଳଘର ମେଳା ବା ମଉଜ । ୧୨
 କଂଗ୍ରେସ ମାତ୍ର ନିୟମ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପାଳିଲେ
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସମରକୁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ଭଲେ । ୧୩
 ସତ୍ୟପାଇଁ ପ୍ରାଣ ଦେବ ଅମ୍ଳାନ ବଦନେ
 ଲେଖିମାସ ହିଂସାଶ୍ରବ ନ ଥିବ ଯା ମନେ । ୧୪
 ଏମନ୍ତ ଶ୍ରବଣେ ଯେବେ ସାଧକ ହୋଇବ
 ସେହି ସିନା ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସଫଳକ ହେବ । ୧୫
 ତତ୍ତ୍ୱଲି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏହି ନିକିତିରେ
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଇ ଦେଶ ଗାନ୍ଧି କହିଦେଲେ । ୧୬
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଯୁଦ୍ଧପାଇଁ ଆସିନାହିଁ ବେଳ
 ଦେଶକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ସମ୍ଭାଳ ସମ୍ଭାଳ । ୧୭
 ଗଠନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଶେ ହେଉନାହିଁ
 ତତ୍ତ୍ୱାଳିକ ଉନ୍ମାଦରେ ଲୋକେ ହୋନ୍ତି ବାଇ ।
 ସତ୍ତ୍ୱ ସମିତିରେ ଯେଉଁ ଗାଉଣା ଶୁଣନ୍ତି
 ଏ କାନେ ପୁରାଇ ସବୁ ସେ କାନେ ଛୁଡ଼ନ୍ତି । ୧୮
 ତାଳିମାର ଗାନ୍ଧି ଜୟ ଶବ୍ଦ କରନ୍ତି
 କାମରେ ସେ କଥାମାନ କିଛି ନ କରନ୍ତି । ୧୯
 କପା କେହି କଲେ ନାହିଁ ଖଦି ନ ପିନ୍ଧିଲେ
 ନିଶା ଖାଅନାହିଁ ମନା କେହି ନ ମାନିଲେ । ୨୦
 ଏଠି ମନା କଲେ ଦୁରୁ ଆଣନ୍ତି ଚୋରାଇ
 ସରିଗଲେ ଏ ଦେଶର ଲୋକେ ନିଶାଖାଇ । ୨୧
 ଏ ଦୁଇ ପ୍ରଧାନ କଥା କେହି ନ ପାଳିଲେ
 କି ହେବ କଂଗ୍ରେସ ସଭ୍ୟ ଲିକ୍ଷ ହେଲେ ।

ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ପାଳିବା ଦୁରୂପ ବ୍ୟାପାର
 କେତେ ଜଣ ପାଳୁଛନ୍ତି ଏ ଧରମ ସାର । ୨୪
 ତେଣୁ ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ନିରାଟ କଥା ସତ୍ୟ
 ଦେଶ ହୋଇ ନାହିଁ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁକି ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୨୫
 ଯେଉଁମାନେ ଦେଉଛନ୍ତି ମତ ବିପରୀତ
 ଦେଶର ପ୍ରକୃତ ତଥ୍ୟ ନୁହନ୍ତି ସେ ଜାତ । ୨୬
 ଭାରତ ଲୋକପ୍ରକୃତି ତାଙ୍କୁ ଜଣା ନାହିଁ
 ଆନ ଦେଶ କଥା ଦେଖି ହେଉଛନ୍ତି ବାଲ ।
 ଦେଶକାଳ ପାତ୍ର ବିବେଚନା ନ କରନ୍ତି
 ଆନ ଦେଶ କଥାମାନ ନକଲ କରନ୍ତି । ୨୭
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଏ ଭାରତେ ନ ଥିଲା
 ସାମ୍ୟବାଦ ମାତ୍ର ରହିଥାନ୍ତୁ ଅଶାଗଲା । ୨୮
 ଯେତେ ପରକାର ବାଦ ହେଉଛି ପ୍ରଚାର
 ବିଦେଶରୁ ଅମଦାନି ହେଉଛି ନିର୍ମାଣ । ୨୯
 ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନେ ଶୁଣି ସମାରୂପ
 ବିଚାରୁ ଅଛନ୍ତି ଏହା ବଡ଼ ହିତକର । ୩୦
 ସେହି ସ୍ରୋତ ମୁଖେ ପଡ଼ି ଭାସି ଯାଉଛନ୍ତି
 ଆଶା ପଛ ସେମାନେ ବିଚାର ନ କରନ୍ତି । ୩୧
 କେଉଁ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କର କିପରି ଚରିତ୍ର
 ସେ ଦେଶ ଜଳବାୟୁକୁ ହୋଇପାରେ ହିତ ।
 ଭାରତ ଜଳ ବାୟୁକୁ ହିତ ବା ଅହିତ
 କେନ୍ଦ୍ର ନ ବିଚାରେ ଭାରତର ମାତ୍ର ତଥ୍ୟ । ୩୨
 ଜାତୀୟ ଜୀବନ କଥା ବିଦେଶୁ ଆସିଛି
 ଇଂରେଜ ପାଠୁଆମାନେ ଅର୍ଥ ବୁଝୁଅଛନ୍ତି । ୩୩
 ଜାତୀୟ ଜୀବନ ବୋଲି ଉଠୁଅଛି ଦୁଆ
 ଲୋକମାନେ ଏହା ଶୁଣି ବୁଲୁଛନ୍ତି ଭୁଆଁ । ୩୪
 ଜାତୀୟ ଜୀବନ କଥା ନ ହୁଏ ଧାରଣା
 ତେଣୁ ଲୋକମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ପଥବଣା । ୩୫

ମୋର ଏ ଭରତ ମୁହିଁ ଅଟେ ଭରତର
 ଭରତ ପାଇଁ ବଞ୍ଚିବ ମରିବ ନିକର । ୩୮
 ସକଳ ଭରତବାସୀମାନେ ଅଛୁଁ ଭାଇ
 ସବେ ପ୍ରାଣଦେବା ଭରତର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ । ୩୯
 ଲୋକ ସାଧାରଣ ମନେ ନାହିଁ ଏହି ଭାବ
 ଜାତୀୟ ଜୀବନ କ୍ଷତିରବା ସମ୍ଭବ । ୪୦
 ଯାବତ ଏ ଭାବ ନାହିଁ ଏକତା ନ ହେବ
 ଏକତା ବିନୁ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବା ଅସମ୍ଭବ । ୪୧
 ବିଦେଶୀ ଭାବ ସକଳ ଶୁଣୁଅଛି କାନ
 ପାଣି ଫୋଟକା ପରାଏ ହୋଇଯାଏ ଲୀନ । ୪୨
 ଭରତ ନାଡ଼ି ନକ୍ଷତ୍ର ଅଲଗା ପ୍ରକାର
 ଖାପ ଖାଉନାହିଁ ଯେତେ ବିଦେଶୀ ବ୍ୟାପାର ।
 ବିଦେଶୀ ମାତ୍ର ନିୟମ ଯେହୁ ପ୍ରଚୁରନ୍ତି
 ନିଜେ ଆର୍ପଣାର୍ପଣରେ ତାହା ନ ପାଳନ୍ତି ।
 ଆଚରଣ ଧର୍ମ ଅଟେ ସବୁଠାରୁ ସାର
 ପ୍ରୋତ୍ସାହତ ବିଦ୍ୟାମାନ ପ୍ରୋତ୍ସାରେ କେବଳ ।
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଏ ଭାରତେ ନ ଥିଲା
 ରାଜା ମୂଳେ ରାଜ୍ୟ ହାନି ଲଭ ସବୁ ଥିଲା । ୪୩
 ରାଜ୍ୟ ପାପ ରାଜା ମୁଣ୍ଡେ ଥିଲାକ ନିୟତ
 ପ୍ରଜା ସୁଖ ପାଇଁ ରାଜା କରିବ ରାଜତ୍ବ । ୪୪
 ଗଣତନ୍ତ୍ର କଥା ଏବେ ବିଦେଶୁ ଆସିଛି
 ଭରତ ପ୍ରକୃତି ସଙ୍ଗେ ଖାପ ନ ଖାଉଛି । ୪୫
 ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ନୁହଇ ପିଲା ଧୂଳି ଖେଳ
 ରାଜ ସିଂହାସନ ସଦା ବିପଦ ସ୍ୱକୁଳ । ୪୬
 ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କଳକୁ ଯେହୁ ଚଳାଇବ
 ସମଦରଶୀ ନ ହେଲେ ଚାଲି ନ ପାରିବ । ୪୭
 ସକଳ ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ସମ ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବ
 ସକଳର ହିତ ପାଇଁ କରମ କରିବ । ୪୮

ଆପଣା ସ୍ବାର୍ଥକୁ ସଦା ପଛେ ପକାଇବ
 ପ୍ରଜାର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସକଳ କରିବ । ୫୨
 ବିଶାରଦ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ରାଜା ପାଶେ ଥିବେ
 ନ୍ୟାୟ ମାତ୍ର ପରମର୍ଶ ସଦା ଦେଉଥିବେ । ୫୩
 ସୁଦକ୍ଷ ବିଶାରଦଙ୍କୁ ରାଜା ବାଛି ନେବ
 ସେମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ସକଳ କରିବ । ୫୪
 ଏହିପରି ରାଜମାତ୍ର ଥିଲୁ ସ୍ବରତରେ
 ରାଜ ପନ୍ଥ ମାତ୍ର ଅଛି ମହାସ୍ବରତରେ । ୫୫
 ଦ୍ବିତୀୟ ସ୍ବାଧୀନ ରାଜତ୍ବ ଯେ କାଳୁ ଗଲୁଣି
 ସେକାଳୁ ଏ ରାଜମାତ୍ର ଲୁଚି ରହିଲୁଣି । ୫୬
 ବହୁ କାଳୁଁ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ତଳେ ରହି
 ସ୍ବରତର ନିଜତ୍ବ କିଛିଦିନ ଆଉ ନାହିଁ । ୫୭
 ବିଦେଶୀ ଦର୍ପଣେ ସଦା ଦେଖୁଅଛି ମୁଖ
 ବାରି ପାରୁନାହିଁ କିସ ସୁଖ ଅଛି ଦୁଃଖ । ୫୮
 ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କଠାରେ ଏ ରୋଗ ଅଧିକ
 ଅଶିକ୍ଷିତ ଜାଣିଶୁଣି ଅଟଇ ମୁରୁଖ । ୫୯
 ବିଦେଶୀ ଶିକ୍ଷାରେ ଯେହୁ ହୋଇଲେ ଶିକ୍ଷିତ
 ଆଜ ହରାଇ ବସିଲେ ନିଜର ନିଜତ୍ବ । ୬୦
 ମୌଳିକ ଚନ୍ଦ୍ରା ଧାରଣା କରି ନ ପାରନ୍ତି
 ବିଦେଶୀ ଭାବକୁ ସଦା ନକଲ କରନ୍ତି । ୬୧
 ଏହି ମହା ବ୍ୟାଧି ଘୋଟିଅଛି ସ୍ବରତରେ
 କେ ଔଷଧ ଦେଇ ରୋଗ ଭଲ କରିପାରେ ।
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଅଛି ବହୁଦୋଷ
 ତହିଁକି ପାତର ନୁହେଁ ଏ ସ୍ବରତ ଦେଶ । ୬୩
 ଜାତୀୟ ଜୀବନ କଥା ବିଦେଶୁ ଆସିଛି
 ସ୍ବରତବାସୀ ମନରେ ଧାରଣା ନୋହୁଛି । ୬୪
 ଏକତା ହୋଇବା ତେଣୁ ଅଟେ କଷ୍ଟକର
 ବିଭିନ୍ନତା ପ୍ରକୃତ ଅଟଇ ସ୍ବରତର । ୬୫

ନାନା ଧର୍ମ ନାନା ଜାତି, ନାନା ଭାଷା ଭାବ
 ଉଚ୍ଚ ମାତ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଅଳ୍ପ ନ ମିଳିବ । ୭୭
 ଜାତି ଅଭିମାନ ପୂରା ମାତାରେ ରହିଛି
 ମାନବ ପ୍ରତି ମାନବ ଦୃଶା କରୁଅଛି । ୭୮
 ଶୂଦ୍ର ଛାଇ ପଡ଼ିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅପବିତ୍ର
 ବୃଥା ଅଭିମାନେ ପୂରୁଅଛି ଏ ଭାରତ । ୭୯
 କର୍ମର ଉଡ଼ି ଯାଇଛି ଅଛି ମାତ୍ର କନା
 ଗୁଣ ହରାଇ ସକଳ ହୋଇ ପଥବଣା । ୮୦
 ଗୁଣ ହେତୁ ଭାରତ ଜଗତ ଗୁରୁଥିଲା
 ଗୁଣ ହରାଇ ଭାରତ ପରାଧୀନ ହେଲା । ୮୧
 ଗୁଣ କର୍ମ ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଲା ଭାରତେ
 ବୃଥା ଜାତି ଅଭିମାନ ଖେଳିଲା ସୁରତେ । ୮୨
 ମୁଁ ବଡ଼ ମୁଁ ବଡ଼ ହୋଇ ମାଡ଼ିଲେ ସକଳେ
 ଗୁଣ କର୍ମ ମନ ଧ୍ୟାନ ନ ଦେଲେକ ତିଲୋତ୍ତମ । ୮୩
 ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁଳରୁ ଜନ୍ମ ମୁଁ ଅଟେ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ନ ଥିଲେ ନ ଥାଉ ପଛେ ବ୍ରାହ୍ମଣର ଗୁଣ । ୮୪
 ସକଳ ଭାବରୁ ଏହି ମନୋଭାବ ହେଲା
 ଫଳରେ ଭାରତ ଅଧୋଗତି ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ୮୫
 କାହା ମନ କିଏ ପାଉନାହିଁ ଏ ଭାରତେ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏକତା ହୋଇବ କେଉଁମତେ । ୮୬
 ବିଦେଶୀ ସ୍ତ୍ରୋତରେ ପଡ଼ି ଭାସି ଯାଉଥିଲା
 ଗାନ୍ଧି ସ୍ତ୍ରୋତମୁଖେ ରହି ପଛକୁ ଠେଲିଲା । ୮୭
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ରହି ହେ ମୋ ଭାରତବାସୀ
 ବିଦେଶୀ ସ୍ତ୍ରୋତରେ ପରା ଯାଉଅଛି ଭାସି । ୮୮
 କି ଥିଲା କି ହେଲା ମନେ ଭାବୁନାହିଁ ତିଳେ
 ଅଜ୍ଞାତରେ ଭାସି ଯାଉଅଛି ଅବହେଳେ । ୮୯
 ଭାସିଯାଇ ବିଦେଶୀ ସମୁଦ୍ରେ ବୁଡ଼ିଯିବ
 ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁକି ଥିଲକୁଳ ନ ପାଇବ । ୯୦

ବିଦେଶୀ ବ୍ୟାମୋହ କିଞ୍ଚିତରେ ଦୁଃଖାଇଲେ
 ଜ୍ଞାନାଞ୍ଜନ ଶଳାକାରେ ଚଷ୍ମ ପିଟାଇଲେ । ୮୦
 ଅଳପଲୋକ ବୁଝିଲେ ଗାନ୍ଧି ଜ୍ଞାନଯୋଗ
 ଅଧିକାଂଶ ତାକାଳକ ଉନ୍ନାଦନା ଭୋଗ । ୮୧
 ଗାନ୍ଧି ତପସ୍ୟା ଫଳରେ ମାତ୍ର ବଦଳିଲୁ
 ଭାରତବାସୀଙ୍କି କିଛି କ୍ଷମତା ମିଳିଲୁ । ୮୨
 କିଛି କ୍ଷମତା ମିଳିଲୁ ଅଧିକା ମିଳିବ
 ନିରାପଦରେ ସେ ସବୁ କିପରି ରଖିବ । ୮୩
 ଯାବତ ଗୃହବିବାଦ ଲାଗି ରହିଥିବ
 ତାବତ ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ର ଚାଲି ନ ପାରିବ । ୮୪
 ଗୁଣକର୍ମ ଉନ୍ନତରେ ନ ଦେଲେକ ମନ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ଲାଭ କଲୁନା କେବଳ ସୁପନ । ୮୫
 ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାପାଇଁକି ଯେବେ କର ପଣ
 ଅରଜନ କର ଭାଇ ସବୁ ସାଧୁଗୁଣ । ୮୬
 ସ୍ୱେଚ୍ଛାରୁଣ କେବେ କିଛି କରୁ ନ ପାରିଲୁ
 ଆପଣା ଗୋଷ୍ଠିକ ସେହି ଆପେ କାଟୁଥାଇ । ୮୭
 ଯାବତ କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପଶିବ
 ତାବତ ତହିଁର ମାତ୍ର ନିୟମ ମାନିବ । ୮୮
 ମାତ୍ର ନିୟମକୁ ଯେବେ କେହି ନ ମାନିବା
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ବା କିପରି କରିବା । ୮୯
 ସୁଭାଷକୁ କଂଗ୍ରେସ ଯେପରି ଶାସ୍ତି ଦେଲୁ
 ଅନେକ ବୋଲନ୍ତି ଏହା ଉଚିତ ନ ହେଲା । ୯୦
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ଏ ଶାସ୍ତି ଅଟଇ ବିହୃତ
 ନିଜେ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲେଖି ଦେଇଛନ୍ତି ସତ ।
 ତାଙ୍କ ମତେ ଶାସ୍ତି ଅଟେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୋମଳ
 ଏଥିପାଇଁ କମ୍ପା ଏତେ ଲାଗିଛି ଚହଲ । ୯୧
 ମୋତେ କହିବାରୁ ମୁଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଲେଖିଦେଲି
 ସେହିପରି କାମ କର କହିବ ନ ଥିଲି । ୯୨

କାର୍ଯ୍ୟକାଶ ସମିତି ମାନିଲେ ମାନିଥାନ୍ତା
 ନ ମାନିଲେ ଆନ ପରକାର କରିଥାନ୍ତା । ୯୪
 ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି ଶୃଙ୍ଖଳା କରିବେ
 ନ କରି ଏପରି ଆଉ କି ଅବା କରିବେ । ୯୫
 ସୁଭାଷକୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଯେବେ ଖରାପ ଲାଗିଲା
 ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଆନ ପଛା କି ନ ଥିଲା । ୯୬
 ନିଶିଳ ସ୍ବରତ ସମ୍ମାନ ଆଗରେ ପକାଇ
 ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଯଥାଯଥ ବିଚାରନ୍ତେ ଯେହୁ । ୯୭
 ସେ ସଭା ଯେବେ ତାହାଙ୍କ କଥା ନ ଶୁଣିବ
 କଂଗ୍ରେସ ବଇଠକରେ ଆପଣି କରିବ । ୯୮
 ଏଥିରେ ସୁଭାଷଙ୍କର ମାନସ୍ଥାନ ନାହିଁ
 ଏକଥା ନ କରି ଦଳଫଟା ହେଲେ ଯେହୁ । ୯୯
 ଯାବତ ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠି ଭିତରେ ରହିବ
 ସେ ଗୋଷ୍ଠି ମାତ୍ର ନିୟମ ଅବଶ୍ୟ ମାନିବ । ୧୦୦
 ଯେବେ ମାନ୍ୟଙ୍କୁ କେହି ଇଚ୍ଛା ନ କରିବ
 ଦଳରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ଯା ଇଚ୍ଛା କରିବ । ୧୦୧
 ଏ କଥା ସୁଭାଷଙ୍କର ବୁଝିବା ଉଚିତ
 ଯାକୁ ତାକୁ ଦୋଷଦେବା ଅଟେ ଅନୁଚିତ ।
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବଚନ ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ସୁଭାଷ
 ଯାହା ଦଣ୍ଡ ଦେବ ଦିଅ ଦେଖି ଦୋଷାଦୋଷ ।
 ଆହୁରି କଠିନ ଦଣ୍ଡ ଦିଅପଛେ ମତେ
 ସମରକୁ ଆଗୁସାର ହୁଅ ହେ ଭୂରିତେ । ୧୦୪
 ଦେଖ ପଶ୍ଚିମ ଦେଶର ଅବସ୍ଥା କେମନ୍ତ
 ଜର୍ମାନୀ ରୁଷିଆ ମେଝ ବାନ୍ଧିଲେ ଏକତ୍ର । ୧୦୫
 ଛକା ପଥା ଖେଳ ଲାଗିଅଛି ସେ ଦେଶରେ
 ହିଟଲର କପରି ଚାଲିଛି ଦେଶ ଥରେ । ୧୦୬
 କଉଶଳ ଛଳ କପଟରେ କରେ କାମ
 ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ କେତେ ଦେଶ ନେଇଗଲା ପୁଣି ।

ଇଂରେଜ ଏ ବେଳେ ହୋଇଲେଣି ଏକୃଷ୍ଟିଆ
 କୁହୁଳି ଉଠୁଛି ସମେ ସମେ ଯୁଦ୍ଧ ନିଆଁ । ୧୦୮
 ଏତିକିବେଳ ସୁନ୍ଦରା ନେଉ ଏ ଭାରତ
 ତହିଁପାଇଁ ଦେଶବାସୀ ହେଲେଣି ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୧୦୯
 ଗାନ୍ଧି ପ୍ରଭୃତି ନେତା ଏ ହୁଅ ଅଗ୍ରସର
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇବ ଭାରତ ନିକର । ୧୧୦
 ଏପରି କଲେ ଯକଳ ବିବାଦ ଭୂଟିବ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ସବୁଦଳ ମିଳିମିଶି ଯିବ । ୧୧୧
 ହିଟ୍ଲର ଗାନ୍ଧି ମାଡ଼ି ପୁରୁ ବିପତ୍ତିତ
 ହିଂସା ଅହିଂସା ଭିତରେ ଯେତିକି ତପାତ ।
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଅହିଂସା ମାଡ଼ି ଜଗତ ବିଖ୍ୟାତ
 ସତ୍ୟ ପଛେ ଧାଇଁଉନ୍ତି ମହାତ୍ମା ନିୟୁତ । ୧୧୩
 ହିଂସା ଅସତ୍ୟ ପଥରେ କେବେ ସେ ନ ଯିବେ
 ସୁଭାଷ ଏ ଆଶା କିମ୍ବା କରୁଅଛି ଏବେ । ୧୧୪
 ଏହି କାରଣରୁ ମତଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା
 ହିଂସାମତି ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ପସନ୍ଦ ନ ହେଲା । ୧୧୫
 ସୁଭାଷ ଏ ଶାସ୍ତି ନିଜ ହାତେ ଅରକିଲେ
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତିର କଥା ନ ମାନିଲେ । ୧୧୬
 ସମିତି ବୋଇଲା ତୁମ୍ଭେ ସେନାପତି ହୁଅ
 ତୁମ୍ଭ ଇଚ୍ଛାରେ ତୁମ୍ଭର ସଙ୍ଗୀ କର୍ମୀ ନିଅ । ୧୧୭
 ସେ କଥା ନ କରି ଯେବେ ପଛଦୃଷ୍ଟି ଦେଲ
 ପୁଣି କାହିଁକି ପଛରେ ଏ ସୁଆଙ୍ଗ କଲ । ୧୧୮
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ହିଂସା ମାଡ଼ି ନୁହଇ ଧରମ
 କରି ନ ପାରନ୍ତି କେବେ ସେ ହିଂସା କରମ ।
 ଜବନବ୍ୟାପି ସାଧନା ଅଛି ତାହାଙ୍କର
 ଅନ୍ତରାତ୍ମା ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ କରନ୍ତି ସକଳ । ୧୧୯
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଧରମ ଯେହୁ ଅଟଇନ୍ତି
 ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ନ ବିଚାରି ସତ୍ୟ କହୁଥାନ୍ତି । ୧୨୦

ଅସତ୍ୟ କଥା ମନରେ ନ ଦିଅନ୍ତି ସ୍ଥାନ
 ନିର୍ମଳ ଅନ୍ତଃକରଣ ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନ । ୧୨୨
 କେଜାଣି କି ଶକ୍ତି ଅଛି ତାହାଙ୍କ ବଚନେ
 ଦେଶ ବିଦେଶରେ ମାନ୍ୟତା ଗୁଣିଜନେ । ୧୨୩
 ବୁଦ୍ଧି, ଯିଶୁ ତୁଳ୍ସି ତାଙ୍କୁ ମାନନ୍ତି ବିଦେଶେ
 ଯେତେ ଶତ୍ରୁ ହେଉ ସେହୁ କଥା ଶୁଣି ଲସେ ।
 ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କ କଥା ମାନି ଚଳୁଛନ୍ତି
 ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ବୋଲି ଖୁଲିକେ ତାଙ୍କୁ କହୁଛନ୍ତି ।
 ଦେଶକାଳ ପାତ ଉଣି କାମ କରୁଛନ୍ତି
 ଡକାଡକା ବାହାପିଆ କଥା ନ କହନ୍ତି । ୧୨୬
 ଯେତେ ବଡ଼ ପ୍ରିୟ ଲୋକ ହେଲେ ତାହାଙ୍କର
 ଦୋଷ ଦେଖିଲେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କହନ୍ତି ନିକର ।
 ଏକଛନ୍ଦ କଥା ଜଣେ ଗାନ୍ଧି ତୁଳ୍ସି ହେବ
 ସେହି ଏକା ଭାରତକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବ । ୧୨୮
 ବିପ୍ଳବରେ ହେବ ନାହିଁ ଭାରତ ଉଦ୍ଧାର
 ବିପ୍ଳବ ପାଇଁ କି ଶକ୍ତି ଅଛି କି ଦେଶର । ୧୨୯
 ହିନ୍ଦୀ ବିପ୍ଳବ ଝଗିରେ ଯେବେ ଝାସ ଦେବ
 ଝଡ଼ପୋକ ପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ନାଶ ଯିବ । ୧୩୦
 ଭୀମ ବଳ କୁଇନ୍ତାକୁ ଥିଲାପରି ଜଣା
 ଗାନ୍ଧି ଦେଶବଳ ଜାଣେ କରିଛୁ କାମନା । ୧୩୧
 ତେଣୁ କହୁଛନ୍ତି ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ
 ଭାରତ ଆଜି ଅବଧି ଶମ ହୋଇନାହିଁ । ୧୩୨
 ତାଙ୍କ କଥାକୁ ନ ମାନି କଲେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ଭାରତବାସୀର କେବେ ନ ହେବ ମଙ୍ଗଳ । ୧୩୩
 ଯାହା କଲେ ଭାରତର ମଙ୍ଗଳ ହୋଇବ
 ବେଳକାଳ ଉଣି ଗାନ୍ଧି ସକଳ କରିବ । ୧୩୪
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସମୟର ଗାନ୍ଧି ଯେ ଜନକ
 ତାଙ୍କଠାରୁ ଏକଥା ଶୁଣିଲେ ଅନଲୋକ । ୧୩୫

ସନ୍ଧ୍ୟାଗ୍ରହ ପାଇଁ ଡର ନାହିଁ ତାହାଙ୍କର
 ଦୋଷାଭେଦ କରନାହିଁ ବୃଥାରେ କେବଳ ।
 ଭାରତ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଯାହା ଯେତେବେଳେ
 ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିବ ସେ କରବେଟି ହେଲେ । ୧୩୭
 ତାହାଙ୍କଠାରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି କାମ କର
 ପ୍ରୟୋଗ କରବେ ବଳେ ଉଦ୍ଧାର ମନ୍ତ୍ର । ୧୩୮
 ଯେ ଯେତେ ପାରୁଛ ବଚନରେ ଯାଅ କହି
 ଗାନ୍ଧି ତୁଲ୍ୟ ସାଧକ କାହାକୁ ଦେଖୁନାହିଁ । ୧୩୯
 ଧାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଲେ ମୋ ଦୋଷ ନ ଦେନ
 ଦିକଥା କହିଲି ଯାହା କହିଲୁ ମୋ ମନ । ୧୪୦

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ କଂଗ୍ରେସ ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନେ ଛୟାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ସତାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁଣିହେ ସୁଜନେ ଜନେ ଅପୂର୍ବ ଚରତ
 ଦଳାଦଳି କଲରେ କମ୍ପୁଛି ଭାରତ । ୧
 ଏହି କାଳେ ଇଉରୋପେ ଲାଗିଲା ସମର
 ଜର୍ମାନୀ ଚଡ଼ାଉ କଲ ପୋଲଣ୍ଡ ଉପର । ୨
 ଜାପାନ ସଙ୍ଗେ ଚାଇନା କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 କେତେକାଳ ହେଲା ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ ।
 ପୋକ ମାଛ ପରି ଲୋକ ମରୁଛନ୍ତି କେତେ
 ମଣିଷ ମାରବା ଲାଲା ଲାଗିଛି ଜଗତେ । ୪
 ପୋଲଣ୍ଡ ନାମରେ ଖଣ୍ଡେ ଛୋଟ ରାଜ୍ୟ ଥିଲା
 ଜର୍ମାନୀ ନଜର ତାହା ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ୫
 ଜର୍ମାନୀ ରୁଷିଆ ଅଧୀନରେ ଆଗେ ଥିଲା
 କେତେ କାଳ ହେଲା ସେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇଥିଲା ।

ଜର୍ମାନୀ ଶାସକ ହିଟ୍ଲରଙ୍କର ପଣ
 ଯେଉଁ ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ଜର୍ମାନୀ ଅଧୀନ । ୭
 ସେ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେହୁ କରିବ ଅଧୀନ
 ରାଜରେ ନ ହେଲେ ବଳେ କରିବ ହରଣ । ୮
 ଏହି ବଳେ କେତେ ଖଣ୍ଡ ରାଜ୍ୟ ମାରି ନେଲା
 ପୋଲଣ୍ଡ ଉପରେ ଏବେ ଆଖି ପକାଇଲା । ୯
 ରୁଷିଆ ଜର୍ମାନୀ ଦୁହେଁ ଏକମେଶ୍ରେ ହେଲେ
 ପୋଲଣ୍ଡ ଉପରେ ଦୁହେଁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ।
 ଏହା ଦେଖି ଫ୍ରାନ୍ସ ବ୍ରିଟିଶ ଯୋଗଦେଲେ
 ପୋଲଣ୍ଡକୁ ସାହା ହେବେ ବୋଲି ପଣକଲେ ।
 ଏଣୁ ମହା ଘୋର ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଲା
 ଇଉରୋପେ ସମଗ୍ରୀ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ହେଲା । ୧୨
 ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ ରଣ ଚଣ୍ଡୀ
 ଲହ ଲହ ଜୁହାକରି ପକାନ୍ତି ଦରାଣି । ୧୩
 ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶ ମଣ୍ଡଳେ ଗତି କରି
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ପକାଇ ସକଳ ଦେଲେ ଧ୍ୱଂସ କରି । ୧୪
 ପୂର୍ବକାଳେ ଖଣ୍ଡା ଖରପର ଧରିଥିଲେ
 ସେ ଅସ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ି ଏ କାଳେ ଅଗ୍ନି ଆଶ୍ରାକଲେ ।
 ନାନା ପ୍ରକାର ଆଗ୍ନେୟ ଅସ୍ତ୍ର ଧରି କରେ
 ଧ୍ୱଂସ ଲାଳା କରୁଛନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଗରେ । ୧୬
 ଉପରୁ ଆଗ୍ନେୟ ଗୁଳା ଦିଅନ୍ତି ପକାଇ
 ଗ୍ରାମ ନଗରମାନଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତି ପୋଡ଼ାଇ । ୧୭
 କେତେ ସମୃଦ୍ଧ ନଗର ଗ୍ରାମ ଉପବନ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ଅଗ୍ନି ମୁଖେ ହୁଅଇ ଦହନ । ୧୮
 ନରନାରୀ ଶିଶୁ ଯୁବା ପଶୁ ଆଦି କେତେ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖେ ପଡ଼ନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୧୯
 ବହୁତ ଆକାର ତୋପ ଗୁଳିଗୁଳା ମାନ
 ମହାଭୟଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ର ସାକ୍ଷାତ ସମନ । ୨୦

ବୁଢ଼ା ଜାହାଜରେ ବସି ସାଗର ଭ୍ରମଇ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ଦିଏ କେତେ ଜାହାଜ ବୁଢ଼ାଇ ।
 ମଣିଷ ମାରବା ଯନ୍ତ୍ର ସରଳ ବହୁତ
 ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ ରଣଚଣ୍ଡୀ ଉନମତ । ୨୨
 ଅହରହ ଚନ୍ଦ୍ରା ତାର କି କରି କରିବ
 ଅଳପ ଆୟୁସେ ବହୁ ମଣିଷ ମାରବ । ୨୩
 ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ କରେ ନାନା ଉଦ୍ଭାବନ
 ନବ ନବ ମାରଣାୟୁ କରେ ଝରଜନ । ୨୪
 ମହାଭାରତ ସମର ମାତ୍ର ଗଲୁ କାହିଁ
 ମଲ୍ଲିଯୁଦ୍ଧ ସମୁଖ ସମର ଦେଖା ନାହିଁ । ୨୫
 ଏକାଳ ସମର ମାତ୍ର ଆନ ପରକାର
 ଅନାୟୁତ୍ତେ ଅଜାଣନ୍ତେ ମରବେ ସକଳ । ୨୬
 ପଳାଇ ଯିବାକୁ କେହି ରହା ନ ପାଇବ
 ଉପରୁ ଆଗ୍ନେୟ ଗୁଳା ଖସି ପଡ଼ୁଥିବ । ୨୭
 ପଡ଼ିବା ମାତ୍ରକେ ଫୁଟି ଅଗ୍ନି ବାହାରିବ
 ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ ଧନ ଜନ ଉଷ୍ମ ହୋଇଯିବ । ୨୮
 ବିଷାକ୍ର ବାଣୀୟ ଗୁଳା ପଡ଼ି ଫାଟିଯିବ
 ବିଷାକ୍ର ବାଣ୍ଟ ବାହାର ଅଜ୍ଞାନ କରିବ । ୨୯
 ଯେତେ ମଣିଷକୁ ମାରପାରେ କଉଶଳେ
 ବିଜୟ ପତାକା ତାର ଉଡ଼ିବ ଅତିରେ । ୩୦
 ଏହି ମାତ୍ରରେ ହେଉଛି ଏ କାଳେ ସମର
 ଶୁଣିଲେ ବିସ୍ମୟ ଜାତ ହୋଇବ ନିକର । ୩୧
 ଲେମ ହରଷଣ କାଣ୍ଡ ଲାଗିଛି ସେ ଦେଶେ
 ସକଳେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଛନ୍ତି ଲେଉ ପାଶେ । ୩୨
 ଭିତ୍ତିର ଅଛନ୍ତି ବୋଲି କାର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ
 ମରୁଛନ୍ତି ସବେ ବଳ କଷାକଷି ହୋଇ । ୩୩
 ମୁଁ ବଡ଼ ମୁଁ ବଡ଼ ବୋଲି ଉଠେ ମହାଶୈଳ
 ମୋର ହକ ଓମାତେ ଦିଅ ଡାକେ ହିଟିଲର ।

ଇଂରେଜ ଅଟନ୍ତି ଆମ ଭାରତର ରାଜା
 ଉଜସ୍ବରେ ଡାକୁଛନ୍ତି ଆସ ମୋ ପରଜା । ୩୫
 ଧନ ଜନ ଦେଇ ଏ କାଳରେ ସାହା ହୁଅ
 ଦେଖ ଜରମାମା ଅଟେ କେଡ଼େ ନିରଦୟ । ୩୬
 ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ ପୋଲୁଣ୍ଡ ତାର ନାହିଁ କିଛି ଦୋଷ
 ଜର୍ମାନୀ ବସିଛି ତାକୁ କରିବାକୁ ଗ୍ରାସ । ୩୭
 ଆଜି ଯେବେ ଜରମାମା ପୋଲୁଣ୍ଡକୁ ନେବ
 ସଂସାରେ ଧର୍ମ ନ୍ୟାୟର ନାହିଁ ଆଉ ଠାବ । ୩୮
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ଆଉ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ
 ସ୍ବାଧୀନତା ଧନ ଆଉ ନ ପାଇବେ କେହି । ୩୯
 ପଶୁବଳ ଅତ୍ୟାଚାର ହେବ ଏକାସାର
 ଦୁର୍ବଳ ହେବ ଯେ ରାଜ୍ୟ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ତାର । ୪୦
 ଜର୍ମାନୀ ସଙ୍ଗରେ ଯେହୁ ଲଢ଼ି ନ ପାରିବ
 ଆତ୍ମ-ସମର୍ପଣ କରି ତା ଅଧୀନ ହେବ । ୪୧
 ଜର୍ମାନୀର ଗର୍ବ ଶବ୍ଦ ନ ହୋଇବ ଯେବେ
 ମନୁଷ୍ୟ ଜାତିର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ କେବେ । ୪୨
 ଜର୍ମାନୀର ଅଧରମ ଅବସ୍ଥାର ଲାଭ
 ସମୂଳେ ବିନାଶ ପାଇଁ ଏ ଇଂରେଜ ଜାତି । ୪୩
 ଏ ସମରେ ବାଧା ହୋଇ କରୁଛୁ ଲଢ଼ାଇ
 ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ଜର୍ମାନୀର ଅଯଥା ବଢ଼ାଇ । ୪୪
 ଭାରତର ବଡ଼ଲଟ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଡକାଇ
 କହିଲେ ସକଳ କଥା ତାଙ୍କୁ ସମଜାଇ । ୪୫
 ଭାରତବାସୀ ଏକାଲେ ସବୁ ସାହା ହୁଅ
 ଧନ ଜନ ସାହା ଲେଡ଼ା ତାହା ସବୁ ଦିଅ । ୪୬
 ଏ ସମର ଅନଳ ଯମରେ ବ୍ୟାପି ପାରେ
 ନିରାପଦ ନୋହିବ ଭାରତ ସେ କାଳରେ । ୪୭
 ଭାରତ ରକ୍ଷାପାଇଁ କି ଆମ୍ଭେ ଅଛୁ ଦାୟୀ
 ତେଣୁ ଭୁଲେମାନେ ସାହା ହୁଅ ବଳଦେଇ । ୪୮

ଦେଖ ଜର୍ମାନା କରୁଛି କେଡ଼େ ଅବିଚାର
 କହିଲୁଁ ଯୁଦ୍ଧ ନ କର ତାକୁ ବାର ବାର । ୪୯
 ପଞ୍ଚାୟତ କରି କଥା ନିଶାପ କରିବା
 ଲୋକ ସମ୍ବଳାୟ ଯୁଦ୍ଧ କମ୍ପାଇ କରିବା । ୫୦
 ନ ଶୁଣିଲୁ ହିଟଲର ଯୁଦ୍ଧେ କଲୁ ମନ
 ବିରୁଦ୍ଧିଲୁ ପଶୁବଳ ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ । ୫୧
 ମାରିଲୁ ଘରରେ ଭୃତ ପଟେ ନାହିଁ କେବେ
 ଏହି ମାତ୍ର ଧରିଅଛି ସଦମ୍ଭେ ଗରବେ । ୫୨
 ନ୍ୟାୟବାନା ଧରି ଆମ୍ଭ ଜାତି ଠିଆ ହେଲୁ
 ବାଧ୍ୟହୋଇ ପୋଲିଶ୍ଟ୍ର ପକ୍ଷରେ ଯୋଗ ଦେଲୁ ।
 ସ୍ଵରତର ବସ୍ତ୍ରସଂସ୍ପର୍ଶ ସମୟ ଏ କାଳେ
 ବନ୍ଦ ରହୁ ପୁଣି ବିରୁଦ୍ଧିବା ବେଳ କାଳେ । ୫୩
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ସେ କଥା ମୁଁ ସିନା କହିବି
 ସମଗ୍ର ସ୍ଵରତ କଥା କହି ନ ପାରିବି । ୫୪
 ନ୍ୟାୟଦଣ୍ଡି ଧରି ତୁମ୍ଭେ କରୁଛୁ ସମର
 ମୋର ନିଜ ମତ ତୁମ୍ଭ ପକ୍ଷରେ ନିକର । ୫୫
 କଂଗ୍ରେସର ମତ ଗତି କହି ନ ଶାରିବି
 ପରାମର୍ଶ କରି ପରେ କଥା ଜଣାଇବି । ୫୬
 ଏହା କହି ଗାନ୍ଧି ପୁଣି ସେଠାରୁ ଫେରିଲେ
 ହିଟଲରଠାକୁ ଏକ ପକ୍ଷ ପଠାଇଲେ । ୫୭
 ଜାଣୁଛି ତୁମ୍ଭେ ମୋ କଥା କେବେ ନ ଶୁଣିବ
 ତଥାପି ଲେଖୁଛି ଗୁଡ଼ ଏ ଦମ୍ଭ ଗରବ । ୫୮
 ପଞ୍ଚାୟତ ନିଶାପରେ ଏ କଥା ପକାଅ
 ଅକାରଣ କରନାହିଁ କାଣ୍ଡ ଭୟାବହ । ୫୯
 ହିଟଲରଠାରେ କଂଗ୍ରେସର ବଇଠକ ହେଲୁ
 ସକଳ ମତବାଦୀଙ୍କୁ ଡକରା ପଡ଼ିଲୁ । ୬୦
 ଜନ୍ମରଲୁଲ ସୁଭାଷ ସେଠାବକୁ ଗଲେ
 ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟରେ ବହୁ ଆଲୋଚନା କଲେ । ୬୧

ଭାରତର କି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି ଏ ସମରେ
 ବିନା ସରତରେ ଯୋଗ ଦେବ କି ଏଥିରେ ।
 ଗାନ୍ଧି ତାଙ୍କ ମତ ଯାହା କହିଲେ ସକଳ
 ବିରୁଦ୍ଧ ଲଗିଲ ସାତ ଆଠଦିନ କାଳ । ୭୪
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ କିଛି ହେଲନାହିଁ ସ୍ଥିର
 ଲଗିଲ ତୁମ୍ଭେ ଘମାଘୋଷିଆ ବିରୁଦ୍ଧ । ୭୫
 ଜହରଲଲ ସଭାରେ ହୋଇଲେ ଅଗ୍ରଣୀ
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତିର ସଭ୍ୟ ହେଲେ ପୁଣି । ୭୬
 ଲେଖ ଏକ ଚଠାକରି କଲେକ ପ୍ରକାଶ
 ସେହି କଥାରେ ମଞ୍ଜିଲେ ସଭ୍ୟ ଅଧିକାଂଶ । ୭୭
 ବିନା ସରତେ ଭାରତ ଯୋଗ ଦେବ ନାହିଁ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଏ ମତକୁ ମଞ୍ଜିଲେ ନାହିଁ କେହି । ୭୮
 ବୋଇଲେ ଇଂରେଜ ଜାତି କହନ୍ତୁ ଫିଟାଇ
 କି ମାନ୍ଦିରେ ଏ ସମର କରୁଛନ୍ତି ସେହି । ୭୯
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରଖିବେ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧେ ଲଢ଼ାଇ କରିବେ । ୮୦
 ଏଥିର ମରମ କିଛି ଜଣାଗଲା ନାହିଁ
 ଭାରତ ପ୍ରତି ଏ ମାତି କପରି ଖଟଇ । ୮୧
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଦ ଭାରତରେ ନାହିଁ
 ବୋଲୁଛ ଭାରତ ଦେଶ ବିଦ୍ରୋହୀ ଅଟଇ । ୮୨
 ଯୁଦ୍ଧ ହେବ ବୋଲି ନାନା କଟକଣା କଲ
 ନୁଆ ନୁଆ ଆଇନ କେତେକ ଜାରି କଲ ।
 ଭାରତବାସୀଙ୍କ ଦାବି କିଛି ନ ଶୁଣିଲ
 ଯୁଦ୍ଧ ବ୍ୟୟ ମନ ଇଚ୍ଛା ମୁତାବକ ନେଲ । ୮୪
 ତେଣୁ ସେ ସଭା କଂଗ୍ରେସ ସଭ୍ୟମାନେ ଯେତେ
 ଯାଉ ନାହାନ୍ତି ସଭାକୁ ଅଛନ୍ତି ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ । ୮୫
 ଭାରତ ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତା ନୁହଇ ଭାରତ
 ତହିଁ ଲାଗି ବୋଲି ଯେ ଭାରତ ଅନ୍ଧମର୍ଥ । ୮୬

ଭରତ ଆଇନ ଏବେ ସଂଶୋଧନ କଲ
 ଭରତବାସୀଙ୍କି ପଦେ ପରୁର ନ ନେଲ । ୭୭
 ଭରତ ପାଇଁ ଭରତ ଆଇନ ଗଢିବ
 ଏକଥା ତବ ବିରୁଦ୍ଧେ ହେଲ ଅସମ୍ଭବ । ୭୮
 ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଭୋଗୁଅଛି ଏ ଭରତ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ନିୟମେ ସେ ନ ହୁଏ ଶାସିତ । ୭୯
 ଗଣତନ୍ତ୍ର କିମ୍ବ ତାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବା କିମ୍ବ
 ଭରତ ଏଥିର ମନ୍ତ୍ର ବୁଝ ନାହିଁ ଲେଶ । ୮୦
 ଛୁନ ଭୁଲ କରି ତେଣୁ ଦିଅ ହେ ବୁଝାଇ
 କାହିଁକି ଇଂରେଜ ତୁମ୍ଭେ କରୁଛ ଲଢ଼ାଇ । ୮୧
 ମନ ଖୋଲି କଥା କହ ତେବେ ବୁଝାଯିବ
 ପରେ ଭରତବାସୀ ତା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବ ।
 କଂଗ୍ରେସ ବଇଠକରେ ଏହି କଥା ହେଲ
 କି କରିବ ଭରତ ଯେ ଠିକଣା ନୁ ହେଲା । ୮୩
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ମୋ କଥା କେହି ନ ମାନିଲେ
 ବିନା ସରତେ ଯାହାଯ୍ୟ କେବେ ନ ମଞ୍ଜିଲେ ।
 ମତେ ଏକୁଟିଆ କରିଦେଲେ ଏ କଥାରେ
 ଜହରଲଲ ଅଗ୍ରଣୀ ଥିଲେ ଏ ସଭାରେ । ୮୫
 ଏକେତ ଜହରଲଲ ଇଂରେଜଙ୍କ ପ୍ରିୟ
 ଇଂରେଜ ରୁକିତଳନେ ଦକ୍ଷ ସେ ନିଶ୍ଚୟ । ୮୬
 ଇଂରେଜଙ୍କ ଭବଭଞ୍ଜି ତାଙ୍କୁ ଲଗେ ସୁଖ
 ଭରତ ଭବ ଭଞ୍ଜିରେ ବେଶି ସେ ବିମୁଖ । ୮୭
 ସେ ତ ଏପରି କହିଲେ ଇଂରେଜଙ୍କ ପ୍ରତି
 ସେହି କଥା ଶୁଣି ସକଳର ହେଲ ପ୍ରୀତି । ୮୮
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ମନ୍ତ୍ରର ବିରୋଧୀ ଭରତ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ସପକ୍ଷରେ ହେଲ ତାଙ୍କ ମତ । ୮୯
 ଯୁଦ୍ଧ ଫଳେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଯେବେ ଜୟ
 ଭରତ ତହିଁ ଅଲଗା ରହିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୯୦

ସ୍ଵାଧୀନ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପକ୍ଷପାତ ସେହୁ
 ଏ ବିଶ୍ଵ ସଂସାରେ ଏହି ମାତ୍ର ରକ୍ଷା ହେଉ । ୧୧
 ଭାରତ ଯେବେ ସ୍ଵାଧୀନ ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ଏତେ ଲଟରା କାମରେ ସେ କମ୍ପା ପଶିବ । ୧୨
 ତାର ଦଶା ଯଥାତଥା ରହିବଟି ଯେବେ
 ସେ କମ୍ପା ପରାଣ ଦେବ ଏ ମହା ଅହବେ । ୧୩
 ଭାରତର ଇଚ୍ଛା କ୍ଷବେ ହୁଅନ୍ତୁ ସ୍ଵାଧୀନ
 କେଉଁ ଜାତି ନ ରହୁ କାହାର ପରାଧୀନ । ୧୪
 କେଉଁ ଜାତି ଅର୍ଥ କେନ୍ଦ୍ର ଶୋଷଣ ନ କରୁ
 କେଉଁ ଜାତି ନ ରହୁ ଏ ଜଗତରେ ଭାରୁ । ୧୫
 ସକଳ ବସୁଧା ଅଟେ କୁଟୁମ୍ବ ଆମ୍ଭର
 ଏ ମାତ୍ରରେ ଏ ଜଗତ ହେଉ ତଳାତଳ । ୧୬
 ସବୁଜାତି ସୁଖୀ ହୋଇ କଟାନ୍ତୁ ଜୀବ
 ସ୍ରୋତର ଭାବରେ ସବେ ରହନ୍ତୁ ସ୍ଵାଧୀନ । ୧୭
 ଏ ସମଦରଶୀ ମାତ୍ର ଅଟେ ଭାରତର
 କାହା ପ୍ରତି କେହି ବଳ ପ୍ରୟୋଗ ନ କର । ୧୮
 କେହି ଯେବେ ଏ ମାତ୍ରରୁ ହେବ ବିଚଳିତ
 ତା ବିରୁଦ୍ଧେ ଏ ଭାରତ ଲଢ଼ିବ ନିୟୁତ । ୧୯
 ଏହି ମହା ମାତ୍ର ଧରି ଯେତେ କାମ ହେବ
 ମନ ପ୍ରାଣ ଲଗାଇ ଏ ଭାରତ ଲଢ଼ିବ । ୨୦
 ପୁଣି ସମିତି ବୋଲିଲେ ଭାରତ ରାଜନ
 ତୁମ୍ଭେମାନେ ବୋଲୁଛୁ ସହାୟ ହେବ ପୁଣି ।
 ଧନ ଜନ ଦେଇ ଇଂରେଜଙ୍କ ସାଥୀ ହେବ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ସପକ୍ଷରେ ସମରେ ଲଢ଼ିବ । ୨୧
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଗଣତନ୍ତ୍ର ବୋଲୁଛୁ ମୁଖରେ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅଛି କିନ୍ତୁ ତବ ରାଜ୍ୟରେ । ୨୨
 ଆଗେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ତବ ରାଜ୍ୟରେ ତଳାଅ
 ଏକ ଛନ୍ଦବାଦ ତବ ରାଜ୍ୟରୁ ଉଠାଅ । ୨୩

ତେବେ ଏକଥା କହିଲେ ସୁନ୍ଦର ଦଶିବ
 ପରୋପଦେଶେ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଅସୁନ୍ଦର ହେବ । ୧୦୫
 ଜର୍ମାଣୀ ଜାପାନ ଅବା ଆନ ଦେଶ ଲୋକ
 ଭାରତ ଲୋକେ ନୁହନ୍ତି କାହାର ବିପକ୍ଷ । ୧୦୬
 ମାତ୍ର ନିୟମ ସହିତ ଲଢ଼ାଇ ଆମ୍ଭର
 କେଉଁ ଜାତି ନୁହଇ ବଇରା ଭାରତର । ୧୦୭
 ଭାରତର ଇଚ୍ଛା ସବେ ହୁଅନ୍ତୁ ସ୍ୱାଧୀନ
 ବଳ ପ୍ରୟୋଗରେ କେହି ନୋହୁ କା ଅଧୀନ ।
 ହିଂସା ମାତ୍ର ଲୋପ ହେଉ ଏ ବିଶ୍ୱ ଜଗତେ
 ଚର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଭୋଗି ଚଳନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ । ୧୦୮
 କାହା ନାୟା ଦାବି କେନ୍ଦ୍ର ନ କରୁ ହରଣ
 ସବେ ନିରାମୟ ହୋଇ କାଟନ୍ତୁ ଜୀବନ । ୧୦୯
 ହିଂସା ପ୍ରତିହିଂସା ଭୂତ ପିଶାଚ ସକଳ
 ବିନାଶ ଲାଭୁ ଜଗତୁ ଇଚ୍ଛା ଏ ଲେବଳ । ୧୧୦
 ହେ ଭାରତବାସୀ ଅନ୍ତର୍ବିବାଦ ତୁଟାଅ
 ଏ ବିପଦବେଳେ ସବେ ଏକମେଳ ହୁଅ ।
 ଏକତା ମନ୍ତ୍ରର ଜପି ଦମ୍ଭେ ଠିଆହୁଅ
 ଧୀର ସ୍ଥିର ଭାବେ କର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ନିଶ୍ଚୟ । ୧୧୧
 ଭାରତ ତଥା ଏ ବିଶ୍ୱ ହେଉ ହେ ସ୍ୱାଧୀନ
 ଏ ମାତ୍ର ଆମ୍ଭର ସବେ କର ପାରାମ୍ପଣ । ୧୧୨
 ଏହା କହି ବଇଠକ ହେଲୁ ସମାପତ
 ଶେଷ ମୀମାଂସା କିଛିହିଁ ନ ହେଲୁ ନିଶ୍ଚିତ ।
 ଗାନ୍ଧି ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଜହରଲାଲ ପୁଣି ଯିବେ
 ବଡ଼ଲଟ ସଙ୍ଗେ ପୁଣି ବିରୁଦ୍ଧ କରିବେ । ୧୧୩
 ଇଂରେଜ ଜାତି ଆବର କି ଦେବ ଉତ୍ତର
 ତହିଁ ପରେ କି ମୀମାଂସା ହୋଇବ ନିକର ।
 ବୋଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଦଇତାରି
 ଏ ବିପଦୁଁ ରକ୍ଷାକର ହେ ଦୁରିତହାରୀ । ୧୧୪

ଲୋକକ୍ଷୟ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଛି କି ଏବେ
 ପୋକ ମାଛିପରି ଲୋକ ମରନ୍ତି ଆହୁବେ ।
 ତବ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ଆଉ କି କହିବି
 ତବ ପଦେ ସଦା ନିଉଁସ୍ତଳି କରୁଥିବି । ୧୨୦

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଇଉରୋପ ସମର ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ସତୀଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଠାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟ

ଘମାଘୋଟ ବରୁର ଲାଗିଛି ଭାରତରେ
 କି କରବି କଂଗ୍ରେସ ଏ ବିଷମ ବ୍ୟାପାରେ । ୧
 କଂଗ୍ରେସ ତା ମନ କଥା ପ୍ରକାଶ କରିଛି
 କି କହିବେ ଇଙ୍ଗରେଜ ରୁହଁ ରୁସିଅଛି । ୨
 ତେଣେ ଘମ ଭୟଙ୍କର ହେଉଛି ସମର
 ରଣଭେରୀ ଭୁରା ତାଜି ଉଠେ ବାରବାର । ୩
 ରୁଷିଆ ସଙ୍ଗେ ଜାପାନ ବାନ୍ଧିଲଣି ମେଣ୍ଡ
 ପୋଲଣ୍ଡରେ ଲାଗିଲ ସମର ଘମାଘୋଟ । ୪
 ଦଶ ଦିନ ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପୋଲଣ୍ଡ ହାରିଲ
 ରୁହଁ ରୁହଁ ପୋଲଣ୍ଡର ନାମ ଲେପ ହେଲା ।
 ପୋଲଣ୍ଡ ରୁଷିଆ ଯେଉଁ ସହ କରିଥିଲେ
 ସେ ସହ ସରତ କଥା ଲେପ ହେଲା ବଳେ । ୫
 ପୋଲଣ୍ଡର ସରକାର ହାରି ପଳାଇଲେ
 ରୋମାନିଆ ରାଜଜରେ ପଳାଇ ପଶିଲେ । ୬
 ପୋଲଣ୍ଡର ରାଜଧାନୀ ଓଧାରସାଆ ଥିଲା
 ରୁଷିଆ ଜର୍ମାନୀ ମିଳି ତାକୁ ଧ୍ବଂସ କଲା । ୭
 ପୋଲଣ୍ଡର ଶିକ୍ଷା ଶିଳ୍ପ ସଭ୍ୟତା ସକଳ
 ଧ୍ବଂସ ହୋଇଗଲା ସବୁ ଚିହ୍ନ ନାହିଁ ତାର । ୮

ଏ ପଟରୁ ରୁଷିଆ ସେ ପଟୁ ଜରମାନ
 ଦୁଇପଟୁ ଦୁହେଁଯାକ କଲେ ଟଣାଟଣି । ୧୦
 ଦୁଇ ବଇଶ ପ୍ରତାପ ସମ୍ଭାଳ ନ ପାରି
 ପୋଲଣ୍ଡର ସରକାର ପଳାଇଲ ଡରି । ୧୧
 ରୁଷିଆ ବୋଇଲ ପୂର୍ବ ପୋଲଣ୍ଡ ତ ଗଲ
 ସେଠାରେ ଶାନ୍ତି ଶୁଙ୍ଖଳା କିଛି ନ ରହିଲା । ୧୨
 ତେଣୁ ରୁଷିଆ ପଶ୍ଚିମ ପଟୁ ଧାଡ଼ି ଦେଲ
 ପୋଲଣ୍ଡରେ ଶାନ୍ତିରକ୍ଷା କରିବ ବୋଇଲ । ୧୩
 ରୁଷିଆ ଜର୍ମାନୀ ଗତ ଦେଖି ଆନମାନେ
 ଭୟରେ ଶକ୍ତିତ ହୋଇ ରହିଲେଣି ମନେ । ୧୪
 ରୁଷିଆକୁ ଲାଗି କେତେ ଗ୍ରେଟ ରାଜ୍ୟ ଅଛି
 ରୁଷିଆ ପ୍ରତାପ ଦେଖି ଭୟରେ କମ୍ପୁଛି । ୧୫
 ରୁଷିଆ ତୁର୍କ ମନ୍ଥାକ ଡକାଇ ଆଣିଲ
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମେଣ୍ଟ ବାନ୍ଧିବାକୁ ଘରୁରିଲ । ୧୬
 ପୋଲଣ୍ଡକୁ ଦୁଇଭାଗ କରି ବାଣ୍ଟି ଦେବେ
 ରୁଷିଆ ଜର୍ମାନୀ ଦୁହେଁ ଅଧେ ଅଧେ ନେବେ । ୧୭
 ଏ ବ୍ୟାପାର ଦେଖି ସବେ ହେଲେଣି ଚକିତ
 ଜଗତ ଏ ମାତ୍ର ଦେଖି ହେଉଛି ବିସ୍ମିତ । ୧୮
 ଜେକୋସ୍ଲୋଭାକିଆ ନାମରେ ଗ୍ରେଟ ରାଜ୍ୟ ଥିଲା
 ରୁଷିଆ ସେ ରାଜ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ସନ୍ଧ କରିଥିଲା । ୧୯
 ଜର୍ମାନୀ ଭୟ ଦେଖାଇ ତାକୁ ନେଇଗଲା
 ରୁଷିଆ ସେ କାଳେ ପଦେ ହେଲେ ନ କହିଲା ।
 ଜର୍ମାନୀ ଶାସନକର୍ତ୍ତା ହର ହଟିଲର
 ହରକ୍ ସମାନ କୋପ ଅଟଇ ତାହାର । ୨୧
 ହୁଙ୍କାର ଦେଇ ବୋଲଇ ହୁଅ ସାବଧାନ
 ଜର୍ମାନୀରେ ଆଠକୋଟି ଲୋକଛନ୍ତି ଜାଣ । ୨୨
 ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ବଞ୍ଚି ରହିବେ ଜଗତେ
 ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୨୩

ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା କରିବେ ସମର
 ଏ କଥାକୁ ସିଞ୍ଚକାର ନ ଥିବ ତାଙ୍କର । ୨୪
 ସୁଖ ଲାଗୁ ବା ନ ଲାଗୁ ତାହାକୁ ଏ କଥା
 ଜର୍ମାନା ଲେକେ ବଞ୍ଚିବେ ନ ହେବ ଅନ୍ୟଥା । ୨୫
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ କେବେ ନ ଥିଲା ପୋଲାଣ୍ଡ
 ଅଙ୍ଗାରରେ ହେଉଥିଲେ ସଦା ଲଣ୍ଡ ଭଣ୍ଡ । ୨୬
 ସମାଧାନ କରବାକୁ ବହୁ ଚେଷ୍ଟା ହେଲା
 ପୋଲାଣ୍ଡ କେବେହେଁ ମୋର କଥା ନ ମାନିଲା ।
 ଯେତେ ଯେତେ ପ୍ରସ୍ତାବ ମୁଁ କଲି ବାରବାର
 ପୋଲାଣ୍ଡର ସରକାର କଲ ନାମଞ୍ଜୁର । ୨୮
 ଓଲଟି ସମର ସାଜି ଭୟ ଦେଖାଇଲା
 ତେଣୁ ପୋଲାଣ୍ଡ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ହେଲା । ୨୯
 ତଥାପି ସମାଧାନର ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା
 ମୁସୋଲିନି ପୁଣି ଥରେ ଅନୁରୋଧ କଲା । ୩୦
 ଫ୍ରାନ୍ସର ମତ ଥିଲା ସମାଧାନ ପାଇଁ
 ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ଏକାବେଳେ କରିଦେଲା ନାହିଁ । ୩୧
 ପୋଲାଣ୍ଡ ଚାହୁଁଲା ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇଲା ସମର
 ତଳେମାତ୍ର ଦୋଷ ଏଥି ନାହିଁ ଜର୍ମାନୀର । ୩୨
 ପୋଲାଣ୍ଡକୁ କହି ଦେଲେ କିଛି ଭୟନାହିଁ
 ଜର୍ମାନୀକୁ ଜିଣିବାର ସହଜ ଅଟଇ । ୩୩
 ଅଠରଂଦିନରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇଲା ପୋଲାଣ୍ଡ
 ସହ ନ ପାରିଣ ଦାଉ ହେଲା ଲଣ୍ଡ ଭଣ୍ଡ । ୩୪
 ପୁଣି ହିଟଲର ବୋଲେ ଶୁଣି ହେ ପୁଜନ
 ନିଜ ଗୁଣେ ଅରଜିଲା ପୋଲାଣ୍ଡ ଏମାନ । ୩୫
 ଗତକାଲି କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ବନ୍ଦୀ ହେଲେ
 ରାସ ବେଳେ ପଞ୍ଚାଶ ହଜାର ପୁଣି ଗଲେ । ୩୬
 ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିମନ୍ତ ବନ୍ଦୀ ହେଲେ କେତେ
 ବନ୍ଦୀ ହେବେ ଅଳପ ଦିନରେ ଆଉ ଯେତେ ।

ପଶ୍ଚିମରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବନ୍ଦିଛନ୍ତି ଯେତେ
 ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଲଭ କରନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ । ୩୮
 ଗଗନ ବିହାରୀ ସେନାମାନଙ୍କୁ କହିଛି
 ଆବଶ୍ୟକ ନ ପଡ଼ିଲେ ନ କରିବ କିଛି । ୩୯
 ସାମରିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାହା ଲେଡ଼ା ହେବ
 ତେତିକି ମାତର ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରିବ । ୪୦
 ଏପରି କଠୋର ଆଜ୍ଞା ଦେଇଅଛି ମୁହଁ
 ମୋ ଆଦେଶ ଲଢ଼ିବ ସାହସ କାର ନାହିଁ ।
 ପୂର୍ବ ପଶ୍ଚିମରେ ଯେହୁ ଶସ୍ତ୍ର ଅଛି ମୋର
 ଏ ଆଜ୍ଞାର ସୁବିଧା କେ ନ ନେବ ନିକର । ୪୧
 ଯୁଦ୍ଧ ନିୟମ ମାନିବେ ମୋର ସେନାମାନେ
 ଏପରି ଆଦେଶ ଦେଇଅଛି କାନେ କାନେ ।
 ଏଥିରୁ ଅନ୍ୟଥା ଯେବେ ବଇରା ଚାହିଁବ
 ସେହିପରି ଫଳମାନ ତାହାକୁ ମିଳିବ । ୪୨
 ଗୋଟିଏ ଗୁଳାକୁ ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଅଁଛୁ ମୋର
 ଏପରି ସଦମ୍ଭେ କହେ ହର ହିଟିଲର । ୪୩
 ବଳସେବାବାଦ ଥିଲା ରୁଷିଆ ରୁଜ୍ୟରେ
 ଙ୍ଗାଙ୍ଗାୟୁ ସାମ୍ୟବାଦର ମୂଳ ଜର୍ମାନୀରେ । ୪୪
 ରୁଷିଆ ଜର୍ମାନୀ ସରକାରମାନେ କେବେ
 ପରସ୍ପର ଦୁହେଁ କେବେ ଯୁଦ୍ଧ ନ କରିବେ । ୪୫
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଦ ହିତେ
 ଏଦୁହେଁ ସମର ନ କରିବେ କଦାଚିତେ । ୪୬
 ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ଫ୍ରାନସର ଭଦ୍ରଲୋକ ଗଣ
 ଲେଖି ରଖିବ କି ଏହି କଥା ହେ ସୁଜନ । ୪୭
 ଆମ୍ଭ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ଆମ୍ଭେ କରିଛୁ ଏପରି
 ଯୁଦ୍ଧକରି ଦୁହେଁ କେବେ ନ ହେବୁ ବଇରା । ୪୮
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ପାଇଁ
 ଆମ୍ଭେମାନେ ସମର କରିବା ନ ଯୋଗାଇ । ୪୯

ସ୍ବାଗତ ଇଂଲଣ୍ଡ ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗଦିଅ
 ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ସେହିପରି ରୁକ୍ମକରି ନିଅ । ୫୨
 ଏପରି କଲେ ତୁମ୍ଭର ଆଶଙ୍କା ନଥିବ
 କାଳେ ଜର୍ମାନୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବ । ୫୩
 ଜର୍ମାନୀ ରୁଷିଆ ଦୁଇ ରାଜ୍ୟ ପୋଲଣ୍ଡର
 ଭଲ ମନ୍ଦ ଦେଖିବା ପାଇଁକି ହଜଦାର । ୫୪
 ଇଂଲଣ୍ଡ ପ୍ରାନସ ଛୁହେଁ ଭଲେ ହେତୁ କର
 ଇଚ୍ଛାନାହିଁ ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ କରିବୁଁ ସମର । ୫୫
 ବହୁଚେଷ୍ଟା କଲି ଏମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମୋର
 ଶାନ୍ତିବନ୍ଧୁ ଭାବ ସ୍ଥାୟୀ ରହିବ ନିକର । ୫୬
 ଇଂରେଜ ଯେବେ ସମର ଇଚ୍ଛା ନ ଛାଡ଼ିବ
 ତେବେ ତା ମରମ କଥା ପଦାରେ ପଡ଼ିବ । ୫୭
 ଜର୍ମାନୀ ସଙ୍ଗେ ସମର କରିବ ଚାହୁଁଛି
 ଏପରି କଲେ ଆମ୍ଭର କି ଉପାୟ ଅଛି । ୫୮
 ତିନି ରୁରି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଅବା ରଣ ହେବ
 ଜର୍ମାନୀର ଏଥିପାଇଁ ନ ହେବ ଅଭାବ । ୫୯
 ଜର୍ମାନୀ ଏଥିପାଇଁକି କରିଅଛି ପଣ
 ବୁଝି ପାରୁଅଛୁଁ ଅନେକ ଫଳ ଯେ ବିଷମ । ୬୦
 କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଅକାରଣେ ନାଶ ପିବେ
 ପୋକ ମାଛ ପରି ଏ ସମରେ ବଳ ହେବେ ।
 ଅତିଶୟ ଘନ କର୍ମ ଏହା ମୁହିଁ ଜାଣେ
 ସ୍ତ୍ରୀ ବାଳକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଇଙ୍ଗରଜମାନେ । ୬୧
 ସମର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେଣି ସେମାନେ
 ନିଜୁବଳ ପ୍ରୟୋଗ କଲେକି ତତକ୍ଷଣେ । ୬୨
 ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଜରମାନା କରିବ ସମର
 ହୋଇପାରେ ଫଳ ଏଥୁଁ ମହାଭୟଙ୍କର । ୬୩
 ଏପରି ସମୟ ଆସି ପ୍ରବେଶ ହୋଇବ
 ଜର୍ମାନୀ ଏପରି ଅସ୍ତ୍ର ବାହାର କରିବ । ୬୪

କାହାରିକୁ ଜଣାନାହିଁ ଏ ଅସୁର ନାମ
 ଏଥିରେ ଆମ୍ଭର ଶକ୍ତି ନ ହୋଇବ ପୁଣି । ୭୭
 ସଦମ୍ଭେ ସଦର୍ପେ କହେ ହର ହିଟ୍‌ଲର
 ଶୁଣ ହେ ଜଗତବାସୀ କହୁଛୁ ନିକର । ୭୮
 ସେ ଅସୁ ଧରିବା ପାଇଁ ନ ପଡୁ ସୁଯୋଗ
 ବାଧ୍ୟ ନ କରନ୍ତୁ କେହି ଆସିବ ଏ ଯୋଗ । ୭୯
 ଯଦି କେତେବେଳେ ଏହି ସୁଯୋଗ ପଡ଼ିବ
 ଜର୍ମାନୀକୁ କେହି ତିଳେମାସ ନ ଦୋଷିବ । ୮୦
 ମାନବ ଜାତି ସ୍ୱାର୍ଥକୁ କେହି ଦ୍ୱାସ୍ତା ଦେଇ
 ଜର୍ମାନୀକୁ କେହି କେବେ ଦୋଷ ଦେବ ନାହିଁ ।
 କରିଛି ଜର୍ମାନୀ ପଣ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବ
 ଜୟୀ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ ନ ସରିବ । ୮୧
 ଅନ୍ୟ ଜାତିମାନେ ତେଣୁ ହୁଅ ସାବଧାନ
 ସୁବୁଦ୍ଧି ଦିଅନ୍ତୁ ଦୟାମୟ ଭଗବାନ । ୮୨
 ପୁନର୍ବାର କର ହେ ଏ ସବୁ ବିଷୟ
 ନ ଘଟୁ ଜଗତେ ମହାକାଣ୍ଡ ଭୟାବହ । ୮୩
 ଇଂରେଜ ବୋଲନ୍ତି ଯାହା କହେ ହିଟ୍‌ଲର
 କଥା ମିଛ ବୋଲି ସବୁ ଜାଣ ହେ ନିକର ।
 ବିଲ୍‌ହର ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ନାମ ଚେମ୍ବରଲେନ
 ଇଂରେଜଙ୍କ ତରଫରୁ କରନ୍ତି ବୟାନ । ୮୪
 କାହିଁ ଭାରତ କାହିଁ ସେ ସବୁ ଦେଖିମାନ
 ସାତ ସମୁଦ୍ର ସେ ପାରେ ହେଉଅଛି ରଣ । ୮୫
 ସମ୍ଭାବନାରେ ଯାହା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି
 ଭାରତବାସୀ ସେଥିରୁ ଖବର ଜାଣୁଛି । ୮୬
 ଦୂର ଶବ୍ଦବାହିନୀ ଯନ୍ତ୍ରଟି ଯେବେ ଥିବ
 ତତକ୍ଷଣ ସେଠାବ ଖବର ମିଳିଯିବ । ୮୭
 ସମରରେବେଳେ ଅଛଇ ଏପରି ନିୟମ
 ସବୁ ଖବର ପଦାରେ କେହି ନ ଜଣିମ । ୮୮

କାଟି ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଣ ଖବର ବାହାରିବ
 ସେହି ଖବର ପଦାରେ ପ୍ରକାଶ ହୋଇବ । ୮୦
 ଯାହା ଯାହା ଖବର ତହିଁରେ ବାହାରିଲ
 ସେହି ସବୁ ଖବର ଏଥିରେ ଲେଖାଗଲା । ୮୧
 ପାଠକେ ବୁଝିବ ଏଥୁଁ ସବୁ ହାଲଗୁଲ
 ଭଲ ଅବା ଭେଲ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ତଉଲ । ୮୨
 ଇଂରେଜ ବୋଲନ୍ତି ଜୟ ନ ହେବ ଯାବତ
 ସେମାନେ ଯୁଦ୍ଧରୁ ସାନ୍ତ ନହେବେ ତାବତ । ୮୩
 ଉଭୟ ପକ୍ଷର ପଣ ଅଟେ ଭୟଙ୍କର
 ବିଷମୟ ଫଳ ଏଥୁଁ ଫଳିବ କେବଳ । ୮୪
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କୋଟି କୋଟି ଲୋକସୟ ହେବ
 କେତେକେତେ ଘରଦାର ଧୁଂସ ହୋଇଯିବ ।
 ବହୁକାଳର ସଞ୍ଚିତ ଧନ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ
 ଅଗ୍ନିମୁଖେ ଆହୁତ ହୋଇବ ତତକ୍ଷଣ । ୮୬
 ନାନା ପ୍ରକାର ମାରଣ ଅସ୍ତ୍ର ସଞ୍ଚିଛନ୍ତି
 କଷାକ୍ଷି ହେବେ ନିଜ ନିଜର ଶକତି । ୮୭
 କଠିଛନ୍ତି ବିଜ୍ଞାନରେ ଯେ ସବୁ ଉନ୍ନତ
 ପରୀକ୍ଷା ହୋଇବ ଏବେ ସେ ସବୁ ଶକତି । ୮୮
 କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ହୋଇବ ସମରେ
 ରକ୍ତନୟା ବହୁଯିବ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ । ୮୯
 କୋଟି କୋଟି ନର ମୁଣ୍ଡ ଗଡ଼ିବ ଧରରେ
 ମେଦମା କର୍ମ ବ ଗୁଳି ଗୁଳା ଶବଦରେ । ୯୦
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଫୁଲ ରାଶି ହେବେ ଏ ସମରେ
 ଗ୍ରାମ ନଗର ବହୁତ ଧୁଂସ ହୋଇପାରେ । ୯୧
 ଘୋର ଅଶାନ୍ତି ଘୋଟିଛି ସେ ସବୁ ଦେଶରେ
 ଶାନ୍ତିଦେବା ଲୁଚିଲେଣି ଯାଇ କେଉଁଠାରେ ।
 ଫୁଲ ବାଳକ ବହୁତ ନଗରକୁ ଛାଡ଼ି
 ଗୁଳି ଯାଉଛନ୍ତି ଗ୍ରାମେ ଘଉଡ଼ି ଧାପଡ଼ି । ୯୩

ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖି ମନକୁ ଏମନ୍ତ ଆସୁଛି
 ସାକ୍ଷାତରେ ରଣଚଣ୍ଡି ଉଦଣ୍ଡେ ନାରୁଛି । ୯୪
 କରଳ ବଦନା ଜିହ୍ଵା କରେ ଲହଲହ
 ଦେଖିବା ଲୋକ ମନରେ ଉଠୁଛୁଛି ଭୟ । ୯୫
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶର ଲୋକେ ବଡ଼ ଧନବାନ
 ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବଳେ ଅରଜନ୍ତୁ ବହୁଧନ । ୯୬
 ସକଳ ଦେଶରେ କଲେ ବର୍ଜିତ ବେପାର
 ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶରେ କରନ୍ତି ବିହାର । ୯୭
 କେଉଁଠାରେ କିଛି ଅଛି ସଦା ଧୁଣୁଛନ୍ତି
 ପ୍ରାଣ ପଣ କରି ସଦା କର୍ମେ ଲାଗିଛନ୍ତି । ୯୮
 ବୁଦ୍ଧି ଅଛି ଯାର ବଳ ଅଟଇ ତାହାର
 ବଳ ହେଲେ କରେ ବଳେ ରାଜ୍ୟ ଅଧିକାର ।
 ଯେ ଯାହାଠାରୁ ବଳରେ ଅଧିକ ଅଟଇ
 ତାକୁ ଦେଖିଲେ ସେ ବଳେ ଭୟେ କମ୍ପୁଥାଇ ।
 ସ୍ଵାଧୀନ ପରାଧୀନର ମୂଳ ଅଟେ ବଳ
 ପରାଧୀନ ହୁଏ ସେହୁ ଯେହୁଟି ଦୁର୍ବଳ । ୧୦୧
 ଧର୍ମଜ୍ଞାନ ବିହୀନରେ ବଳ ପଶୁବଳ
 ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ ବିଚାର ନଥାଏ ତାହାର । ୧୦୨
 ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ିଲେ ଦୁର୍ବଳକୁ ଚୁପିଦିଏ
 ତା ଉପରେ ଅଧିକାର କରି ଧନ ନିଏ । ୧୦୩
 ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥ ରକ୍ଷା ଅଟେ ତାର ମୂଳକଥା
 ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରେ ସକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା ।
 ଆନ ଲୋକ ସୁଖ ଶାନ୍ତି ନ କରେ ବିଚାର
 ନିଜ ସୁଖ ଲାଭପାଇଁ କରେ ଅତ୍ୟାଚାର । ୧୦୪
 ମଣିଷ ମାରିବା ପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ହେବ ଯେବେ
 ଅକୁଣ୍ଠିତ ଭାବେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମାରିଦେବେ । ୧୦୬
 ନାନା ମାରଣାସ୍ତ୍ର କରି ସାଇତି ରଖନ୍ତି
 ଆବଶ୍ୟକ ବେଳେ ସବୁ ପ୍ରୟୋଗ କରନ୍ତି ।

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଲାଗିଅଛି ଏହି ଲାଲା
 ଏ ମାତ୍ର ନିୟମ ସେ ଦେଶରେ କରେ ଖେଳା ।
 ଏହି ମାତ୍ର ଅନୁସର ଚଳନ୍ତି ସରବେ
 କରମ କରନ୍ତି ସଦା ସଦମ୍ଭେ ଗରବେ । ୧୦୯
 ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଧରି ସଦା କରନ୍ତି ବିହାର
 ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶରେ ନାନା ପରକାର । ୧୧୦
 ଯେଉଁ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କର ଏ ଅସ୍ତ୍ର ନ ଥିବ
 କି ସାଧ୍ୟ ତାର ତାହାଙ୍କ ସାଥରେ ଲଢ଼ିବ ।
 ଯାର ଥିବ ସେ ଲଢ଼ିବ ତାହାଙ୍କ ସହିତ
 ବଳେ ଉଣା ହେଲେ ସେହୁ ହାରିବ ନିୟତ ।
 ପୋଲଣ୍ଡର ଦଶା ଆଜି ସେହି ପରକାର
 ଜର୍ମାନୀ ହାବୁଡ଼େ ପଡ଼ି ହେଲା ଗୁରୁଖାର । ୧୧୩
 ସମାନ ସମାନ ବଳ ଅଟେ ଯେ ରାଜ୍ୟର
 ମିଳମିଶି ମେଣ୍ଟ ବାନ୍ଧ ବଢ଼ାଇଲେ ବଳ । ୧୧୪
 ଗ୍ରେଟ ଦୁବଳ ରାଜ୍ୟକୁ କରି ଆକ୍ରମଣ
 ମାରିମିଟି ଭାଗ ବାଣ୍ଟି ନିଅନ୍ତି ସମାନ । ୧୧୫
 ଗ୍ରେଟ ରାଜ୍ୟର ଯେବେ କେ ସାହାଯ୍ୟ ହେଲା
 ତାଙ୍କ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୁମ୍ଭଲ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା । ୧୧୬
 ସବୁତ ତାଙ୍କ ଭିଆଣ ପ୍ରଭୁ ଚକାଡ଼ୋଳା
 ବୋଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ଅଟ ତୁମ୍ଭେ ଭବରେଲା ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଇନ୍ଦ୍ରସେନ ସମର ବର୍ଣ୍ଣନେ ଅଷ୍ଟାଅଶୀ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଶାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ ଜନେ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ
 ସ୍ୱର୍ଗରେ ଦେବତାମାନେ ହେଲେ ଏକ ଚିତ୍ତ । ୧

ନନ୍ଦନ କାନନେ ବସି ବଇଁକ ହେଲ
 ସଂସାରର ହାଲଗୁଲ ଚରୁର ପଡ଼ିଲ । ୨
 ଏ ସଭାରେ ବିଷ୍ଣୁ ଆସି ହେଲେ ସଭାପତି
 ଆସି ପ୍ରବେଶିଲେ ମହାଦେବ ମହାଯତି ! ୩
 ବିଷ୍ଣୁକୁ ବିଧି ବିଧାନେ କଲେ ନମସ୍କାର
 ବିଷ୍ଣୁ ତାହାକୁ ସମ୍ମାନେ କଲେକ ଆଦର । ୪
 ମହାଦେବ ବୋଇଲେ ସକଳଦେବେ ଶୁଣି
 ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ ଦେବମାନେ କଲେ ବେହରଣ । ୫
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁର କଥା କେହି କିଛି ନ ବୁଝିଲ
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ଅଧରମ ପ୍ରବଳ ହୋଇଲ । ୬
 ପଶୁବଳ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ହେଲଣି ପ୍ରବଳ
 ଧର୍ମ ଭୁଲି ଲୋକ ହେଉଛନ୍ତି ଖଳବଳ । ୭
 ଧର୍ମର ଖୋଳ ରହିଛି ସାର ଲୁଚିଲଣି
 ଧର୍ମ ଧର୍ମ ହେଉଛନ୍ତି ମରମ ନ ଜାଣି । ୮
 ବହୁକାଳ ହେଲ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ଯାଇନାହିଁ
 କରିବ କି ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ଆବର ପ୍ରଳୟ । ୯

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଦେବ ଦେବ ମହାଦେବ କହୁଅଛୁ ଯାହା
 ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସତ୍ୟ ଅଟଇଟି ତାହା । ୧୦
 ଚାଲି ଥରେ ବୁଲିଯିବା ତୁମ୍ଭେ ସଙ୍ଗେ ଯିବ
 କେତେ କଉତୁକ କଥା ଆଖିରେ ଦେଖିବ । ୧୧
 କଳି ରାଜା ହୋଇ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ କରୁଛୁ ବିହାର
 ବହୁକାଳ ହେଲ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ କରେ କାରବାର । ୧୨
 ଦେଖିବା କଳି ରାଜାକୁ ଅଟେ କି ପ୍ରକାର
 ଶାନ୍ତିମତି ଲୋକଙ୍କର ଦେଖିବା ଆବର । ୧୩
 ଚାଲି କାଲି ପ୍ରାତଃକାଳ ଯାହା ଆରମ୍ଭିବା
 ପୁଷ୍ପକ ବିମାନେ ଯାଇ ସକଳ ଦେଖିବା । ୧୪

ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁର ଖବର ଅନେକ
ଗହ୍ମାଈ ଦେବ ସକଳ ମୋତେ ଏକ ଏକ । ୧୫

ଶ୍ରୀ ମହାଦେବ ଉବାଚ

ଆପଣ ବିଶ୍ଵପାଳକ ଆହେ ଜଗନ୍ନାଥ
କି କଥା ଅଜଣା ଅଛି ହେ ଜଗତ ତାତ । ୧୬
ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ଅନ୍ତର୍ଗତ ସବୁଅଛି ଜଣା
ତବ କରୁଣା ବିହ୍ବନେ ବ୍ରହ୍ମା ହୋନ୍ତି ବଣା । ୧୭
ଆପଣଙ୍କଠାରୁ କି ଜଗତ ଅଟେ ଭିନ୍ନ
ଏ ବିଶ୍ଵ ଜଗତ ଅଟେ ତୁମ୍ଭର ଭିଆଣ । ୧୮
ଜଗତ ସରଳ ତହିଁ ମଧ୍ୟେ ବିରାଜୁଛି
ଏକରୁ ଅନେକ ହୋଇ ପ୍ରକଟ ହୋଇଛି । ୧୯
ଅନାଦି ଅନନ୍ତ ଜଗତର ଆଦିମୂଳ
ବ୍ୟାପି ରହିଅଛି ପ୍ରଭୁ ଆକାଶ ପାତାଳ । ୨୦
ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଆବର ତୁମ୍ଭେ ତ ନିବୃତ୍ତି
ପ୍ରବୃତ୍ତି ନିବୃତ୍ତି ଖେଳ ଲଗାଇଛ ନିତି । ୨୧
ସରଳ ଅଛି ହେ ପ୍ରଭୁ ବିଶ୍ଵ ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ
ଆପଣେ ନାନାଦି ରୂପେ କରୁଅଛ ନାଚ । ୨୨
ନାନା ମୁଖା ପିନ୍ଧି ପ୍ରଭୁ କର ଅଭିନୟ
ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ କଉତୁକ ଭିଆଇ ନିଶ୍ଚୟ । ୨୩
ତୁମ୍ଭେ ଚକ୍ରତନ୍ୟ ଅଟ ସକଳ ଭୂତରେ
ତବ ବିହ୍ବନେ ଜଗତ ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ମରେ । ୨୪
ଜୀବନ ମରଣ ହେତୁ ଅଟ ତ ଆପଣ
ଦ୍ରୁତଞ୍ଜିରେ କରୁଅଛ ପ୍ରଳୟ ସର୍ଜନ । ୨୫
ଉପରେ ଅନନ୍ତାକାଶ ତଳେ ପାରାବାର
ମଧ୍ୟରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟମଣ୍ଡଳ ବିଚିତ୍ର ବେଢ଼ାର । ୨୬
ଅନନ୍ତ ଆକାଶେ ଅସଂଖ୍ୟକ ତାରା ଗ୍ରହ
କିଏ କପରି ଖଞ୍ଜିଛି ଅପୂର୍ବ ବିଷୟ । ୨୭

କୋଟି କୋଟି ନମସ୍କାର ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ
 କେ ବଞ୍ଚି ପାରିବ ତବ ମହିମା ବଦନେ । ୨୮
 ଅଜଣା କି ଅଛି ମୁହିଁ ଚିହ୍ନାଇଣ ଦେବ
 ଅନୁଗ୍ରହ କଲେ ତବ ସଙ୍ଗତରେ ଯିବ । ୨୯
 ହେ ବିଶ୍ଵ ବିକାଶି ବିଶ୍ଵ କରି ସରଜନ
 ପୁଣି ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ ହେଲୁ ଯେବେ ମନ । ୩୦
 ଚାଲନ୍ତୁ ଦେଖି ଆସିବା ଆପଣଙ୍କ ଲଳା
 ଅଟ ତ ଆପଣ ସ୍ଵୟଂ ଏ ଭବର ଭେଳା । ୩୧
 ଯୋଗଧାନେ ରତ ହୋଇ କେତେ ତପ କଲି
 ଆପଣଙ୍କ ମହିମା ମୁଁ କଲି ନ ପାରିଲି । ୩୨
 ଆପଣଙ୍କ ବିଭୂତି ଯେ ଅଟଇ ଅନନ୍ତ
 ଅତି ଚମକାର ପୁଣି ଅତି ଅଦଭୂତ । ୩୩
 ଯୋଗମାୟା ଗୁଣ ଅଟେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଚିତ୍ର
 ଅଦୃଶ୍ୟ ଘଟାଏ ସେ ସଂସାରେ ନିୟୁତ । ୩୪
 ସକଳ ଭୂତର ଗଜ ଅଟନ୍ତି ଆପଣ
 ଯୋଗମାୟା ଗର୍ଭେ ପଡ଼ି ଧରେ ରୂପବର୍ଣ୍ଣ । ୩୫
 ଆପଣାର କଳା କୁଶଳତା ଆପେ ଦେଖି
 ଚାଲି ମହାପ୍ରଭୁ ଦେଖି ହେବ ଯେବେ ସୁଖୀ । ୩୬
 ଦେଖିବି ମୁଁ ତବ ସଙ୍ଗେ ନୟନ ପୁରାଇ
 ଭଗବତ ଲଳା ଦେଖି ହେବି ମୁହିଁ ବାଇ । ୩୭
 ଏହା କହି ମହାଦେବ ହୋଇଲେ ମଉନ
 ସୁରଣ କଲେକ ବିଷ୍ଣୁ ଗରୁଡ଼ ବାହାନ । ୩୮
 ରମ୍ୟକ ଦ୍ଵୀପରୁ ଆସି ହେଲୁ ପରବେଶ
 ଦେଖି ପ୍ରଭୁ ବୋଇଲେ ହୋଇଣ ହସହସ । ୩୯
 ନାରଦ ଆସି ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ଏ କାଳେ
 ନୃତ୍ୟ କରି ଗୀତ ଗାଇ ଗଣା ବଜାଇଲେ । ୪୦
 ତହିଁପରେ ବିଷ୍ଣୁ କୁ ସେ କଲେ ନମସ୍କାର
 ବିଷ୍ଣୁ ପରୁରିଲେ ତାକୁ କୁଶଳ ବେଞ୍ଚାର । ୪୧

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ନାରଦ ଆମ୍ଭେ ବଶ, ବୁଲିଯିବୁ
 ବଶ, ସମାଗୁର ଦେଖି ତୁରିତେ ଫେରିବୁ । ୪୭
 ଶ୍ରେଳାନାଥ ମହେଶ୍ୱର ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ଯିବେ
 ବଶ, ସମାଗୁରମାନ ମୋତେ ଦେଖାଇବେ । ୪୮
 ବୁଲ ହେ ନାରଦ ଶୁଣେ ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ଯିବ
 ତେବେ ରଙ୍ଗ ରହସ୍ୟରେ କାଳ କଟିଯିବ । ୪୯
 ତୁମ୍ଭେ ନ ଥିଲେ ସଙ୍ଗତେ ମଜା ହେବନାହିଁ
 ମହେଶ୍ୱର ରହୁଥିବେ ସଦା ଶ୍ରେଳ ହୋଇ । ୫୦
 ହେଉ ବୋଲି ନାରଦ ଯେ କଲେ ସିଦ୍ଧକାର
 ଏ ଦାସ ପ୍ରତି କରୁଣା ହେଲୁ ଯେବେ ତୋର ।
 ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ମୋର ଭାବୁଅଛି ମୁହିଁ
 କେତେଜଳନ୍ତ ଉପସ୍ୟାରେ ଏ ଫଳ ମିଳଇ । ୫୧
 ବିଷ୍ଣୁ ମହାଦେବ ଯେ ନାରଦ ତୁମ୍ଭ ଜଣ
 ଗରୁଡ଼ ବାହନେ ସବେ କଲେ ଆରୋହଣ । ୫୨
 ମହାଦୋର ନାସ କରି ବାହନ ଚଳିଲୁ
 ଆକାଶ ପଥରେ ଅତି ବେଗେ ଚଳିଗଲୁ । ୫୩
 ଦୁର୍ଜୟୁଜ ସୁର୍ଜୟୁଜ ରଡ଼କରି ଯାନ
 ଚଳିଯାଏ ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ସମାନ । ୫୪
 ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ପକ୍ଷୀମାନେ ଆପଦ ମଣନ୍ତି
 ଭୟେ ଏଣେତେଣେ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିଯାଉଛନ୍ତି । ୫୫
 ଦୋର ଦର୍ଦ୍ଦର ନିନାଦ କରେ ଉଡ଼ିଯାନ
 ଫୁଲ ପରି ଉଣ୍ଡାସ ସେ ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ୫୬
 ତେଣୁ ପୁଷ୍ପକ ବିମାନ ନାମ ଅଟେ ତାର
 ଆକାର ଅଟଇ ତାର ଗରୁଡ଼ ପ୍ରକାର । ୫୭
 ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଗରୁଡ଼ ଯେ ଆକାଶେ ଚଳିଲୁ
 ନିମିଷକେ ବହୁଦୂର ପଥ ଗମିଗଲୁ । ୫୮

ଶ୍ରେଷ୍ଠଦୀପ ନିକଟରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ
ରଖ ବିମାନ ବୋଲଣ ବିଷ୍ଣୁ ଆଦେଶିଲେ । ୫୫

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉଦ୍ଧାର

ଏ କେଉଁ ରାଜ୍ୟ ନାରଦ କହନ୍ତୁ ନିକର
କି ଶବଦ ଶୁଭ୍ରଅଛି ମହା ଉପୁଙ୍କର । ୫୬
ସ୍ତ୍ରୀ ବାଳକ କମ୍ପାଇଁ ସସ୍ତ୍ର ଶ୍ଵେତ ହୋଇ
ନଗର ଛାଡ଼ି ସେମାନେ ଯଥାନ୍ତି ପଳାଇ । ୫୭

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉଦ୍ଧାର

ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ଅଟଇ ଏ ରାଜ୍ୟର ନାମ
ଏ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଅଟଇ ଲଣ୍ଡନ । ୫୮
ଇଂରେଜ ବୋଲି ଏ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କୁ କହନ୍ତି
ମହାପ୍ରତାପୀ ଏ ଲୋକେ ସାହସୀ ଅଟନ୍ତି । ୫୯
ଶୁଭ୍ରଅଛି ଯେଉଁ ନିନାଦ ଶ୍ଵାମ ଉପୁଙ୍କର
ଗୁଲିଗୁଲି ନିନାଦ ସେ ଅଟଇ ନିକର । ୬୦
ଲୁଗିଅଛି ମହାଦୋର ପୋଲଣ୍ଡ ସମର
ମାରଣାସ୍ତ୍ର ବରଷା ହେଉଛି ନିରନ୍ତର । ୬୧
ବହୁ ପରକାର ମାରଣାସ୍ତ୍ର କରୁଛନ୍ତି
ଆକାଶେ ଉଡ଼ନ୍ତି ପୁଣି ଜଳରେ ବୁଡ଼ନ୍ତି । ୬୨
ବୁଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସି ଜଳରେ ଲୁଚନ୍ତି
ଲୁଚି ଲୁଚି ଯାଇ ଆନ ଜାହାଜ ଭ୍ରମନ୍ତି । ୬୩
ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ବସି ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥାନ୍ତି
ଉପରୁ ଗୁଳା ପକାଇ ନଗର ପୋଡ଼ନ୍ତି । ୬୪
ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ମାର ପକାନ୍ତି ଗୁଳିରେ
ବିଷାକ୍ତ ବାଷ୍ପୀୟବାଣ ମାରନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟେକେ । ୬୫
ସେ ବାଷ୍ପ ଯାହାର ନାକ ପ୍ରସରଣ କରିବ
ଶ୍ଵାସ ରୁଦ୍ଧହୋଇ ସେହୁ ପ୍ରାଣ ହରାଇବ । ୬୬
ବଡ଼ ବଡ଼ ତୋପମାନ ବସାଇ ମାରନ୍ତି
ପାଞ୍ଚ ସାତ କୋଟକୁ ଅଟଇ ତାର ଗତି । ୬୭

ଘୋର ଦୂର୍ଘର ଶବଦେ କମ୍ପାଏ ମେଦିନୀ
 ତନୁପୁର କମ୍ପୁଅଛି ସେ ନିନାଦ ଶୁଣି । ୭୮
 ପୋଲୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହେଉଅଛି ଅତ୍ୟାଚାର
 ସେ ରାଜ୍ୟକୁ ନେବ ବୋଲି ଜର୍ମାନୀ ବରୁର । ୭୯
 ଜର୍ମାନୀ ସଙ୍ଗେ ରୁଷିଆ ବାନ୍ଧୁଅଛି ମେଣ୍ଟ
 ତେଣୁ ଲାଗିଛି ସମର ମହା ଘମାଘୋଷ । ୮୦
 ପୋଲୁଣ୍ଡ ପକ୍ଷରେ ଲଢୁଛନ୍ତି ଇଙ୍ଗରେଜ
 ଏହି ଦେଶ ଅଟଇ ଝିଅ ଲୋକଙ୍କର ରାଜ୍ୟ । ୮୧
 ଜର୍ମାନୀ ସଙ୍ଗେ ଇଂରେଜ ପକାଇଛି ମୁଣ୍ଡ
 ତେଣୁ ଲାଗିଅଛି ଏହି ମହାଘୋର କାଣ୍ଡ । ୮୨
 ମଦ୍ୟ ମାଂସ ଖାଦ୍ୟ ଅଟେ ଏଠାରେ ପ୍ରଧାନ
 ଏ ଦେଶରେ ଶୀତଋତୁ ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ । ୮୩
 ସଦା ଏହି ଦେଶ ଅଟେ ବରଫ ଆଚ୍ଛାଦ
 ଗରମ ଘରଧାନ ଏ ଗିରିନ୍ଦ୍ର ସନ୍ତତ । ୮୪

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

କହିଲ ନାରଦ ଯେଉଁ ଉତ୍ତମ ଚରିତ
 ଶୁଣିଣ ସନ୍ତୋଷ ହେଲ ଏବଂ ମୋର ଚିତ୍ତ । ୮୫
 ଦେଖିଲି ପ୍ରଖର ବୁଦ୍ଧି ଏ ଦେଶ ଲୋକର
 ବଡ଼ ବିଚକ୍ଷଣ କାମ କରନ୍ତି ନିକର । ୮୬
 ଧନ ଅରଜନ କରି ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି
 ରାଜଭୋଗ କରି ମହା ଯୁଗରେ ଅଛନ୍ତି । ୮୭
 ବେପାର ବଣିଜ ଶିଳ୍ପ କଳାରେ ଉନ୍ନତ
 ଏ ଦେଶ ଲୋକେ ବିଶେଷେ କରି ପାରିଛନ୍ତି ।
 ଯୁସ୍ଥ ସବଳ ବଳିଷ୍ଠ ଦଶନ୍ଧି ଏମାନେ
 ଧନ ଲେଭେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ପ୍ରାଣପଣେ । ୯୦
 ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର ପାଇଁକି ସଦା ଚିନ୍ତପର
 ସେହି ହେତୁ କରୁଛନ୍ତି ଏ ଘୋର ସମର । ୯୧

ଏ ରାଜ୍ୟ ନିକଟେ ଅଛି କେଉଁ କେଉଁ ଦେଶ
କହ ହେ ନାରଦ ମୋତେ ଏଥିର ସନ୍ଦେଶ । ୮୧

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ଏ ବିଶ୍ୱେ ଅଛଇ ଚାରି ମହାଦେଶ ଥୁଆ
ଇଉରୋପ, ଆମେରିକା, ଆଫ୍ରିକା, ଆସିଆ ।
ଇଉରୋପେ ଏହି ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ଦେଶ ଅଛି
ଜର୍ମାନୀ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ପୁଣି ଇଟାଲୀ ରହିଛି । ୮୩
ହଲଣ୍ଡ, ବେଲଜିଅମ, ସ୍ପେନ୍ ଅଛି ଜାଣ
ରୁଷିଆକୁ ଦେନି କେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ପୁଣି । ୮୪
ଏକ ଆୟୁର ବେସ୍ତର ଅଛି ଏ ଦେଶରେ
ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଚଳନ୍ତି ଏକଇ ବେସ୍ତରେ । ୮୫
ଏକ ପରକାର ଖାଦ୍ୟ ଅଟେ ଏହାଙ୍କର
ପିନ୍ଧନ୍ତି ବସନ ପୁଣି ନାନା ପରକାର । ୮୬
ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ସ୍ବାଧୀନଭାବିକା ଏ ଦେଶରେ
ସେମାନଙ୍କ ରୁଚି ନାହିଁ ଆୟୁ ଅଳଙ୍କାରେ । ୮୭
ରଣପା ପରି ସେମାନେ ଜୋଡା ପିନ୍ଧିଥାନ୍ତି
ଟେକା ଗୋଇଁରେ ସେହୁ ସନ୍ତତ ଚାଲନ୍ତି । ୮୮
କେଶ ପରିପାଟି ବେଶି ନାହିଁ ତାହାଙ୍କର
କିଏ ଲଣ୍ଡିମୁଣ୍ଡି କାର ଝିଲପି ଆବର । ୮୯
ବାଣିଜ୍ୟ ବଳେ ସକଳ ମହାଦେଶେ ରାଜା
ସବୁ ମହାଦେଶେ ଉଡ଼େ ଇଙ୍ଗରେଜ ଧୂଜା । ୯୦

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଗୁଲ ହେ ଗରୁଡ଼ ଅନ୍ୟ ମହାଦେଶେ ଯିବା
ସେଠାର ଲୋକଙ୍କ ଗୁଲଚଳନ ଦେଖିବା । ୯୧
ଏହା ଶୁଣି ଗରୁଡ଼ ଯେ ପକ୍ଷ ମେଲଇଲ
ଆଫ୍ରିକା, ଆମେରିକା ମହାଦେଶେ ଗଲ । ୯୨
ନାରଦ ଯେଉଁଠି ଯେଉଁ ଦେଶ ଦେଖାଇଲେ
ସବୁ ମହାଦେଶେ କଥା ବିସ୍ତାରି କହିଲେ । ୯୩

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାର

ଆମ୍ଭିରିକା ମହାଦେଶ ଏ ଭୂଖଣ୍ଡ ନାମ ।
 ନିଗ୍ରୋ ଜାତିଙ୍କର ଏହା ଥିଲା ବାସସ୍ଥାନ । ୧୪
 ସେମାନେ ଏ ଦେଶର ଆଦିମବାସୀ ଥିଲେ
 ଅତି ସରଳ ଭାବରେ କାଳ କାଟୁଥିଲେ । ୧୫
 ଇଂରେଜମାନେ ଏ ଦେଶେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ
 ଦେଖିଲେ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଅଟେ ଏହି ଦେଶ ।
 ଏ ଦେଶେ ଉପନବେଶ କଲେକ ସ୍ଥାପନ
 ଛଳେବଳେ କଉଟିଲେ କଲେକ ଶାସନ । ୧୬
 ନୀତିଦାସ କରି ନିଗ୍ରୋମାନଙ୍କୁ ରଖିଲେ
 ତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା କାମ କାର୍ଯ୍ୟ ସବୁ କରାଇଲେ । ୧୭
 ଇଜିପ୍ଟି ନାମେ ସେ ଦେଶରେ ରାଜ୍ୟ ଥିଲା
 ସ୍ଵାଧୀକ ହୋଇ ସେ ଥିଲା ବହୁକାଳ ହେଲା । ୧୮
 ଏ ରାଜ୍ୟ ଇଂରେଜଙ୍କର ହୋଇଲା ଅଧୀନ
 ଏବେ ସ୍ଵାଧୀନ ହେବାକୁ ବଳାଇଲା ମନ । ୧୯
 କେତେ ଲଢ଼ାଇଡ଼ି କରି ହୋଇଛି ମୁକତ
 ଗୁଲ ଆମେରିକା ଦେଶେ ଯିବାଟି ତୁରନ୍ତ । ୨୦
 ଆଜ୍ଞା ପାଇ ଗରୁଡ଼ ଯେ ବେଶେ ଚଳିଗଲା
 ଆମେରିକା ମହାଦେଶେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲା ।
 ନାରଦ ବୋଇଲେ ଆହେ ଜଗତ ଗୋସାଇଁ
 ପୁରୁଣେ ପାତାଳପୁର ଏ ଦେଶକୁ କହି । ୨୧
 ମହାସମୃଦ୍ଧି ଶାଳୀ ଏ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ଜାଣ
 କୁବେରପୁର ଏ ବୋଲି ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ୨୨
 ମହା ମହା ଧନୀମାନେ ଏ ଦେଶରେ ଛନ୍ତି
 ଜଡ଼ ବିଜ୍ଞାନରେ କରିଅଛି ଏ ଉନ୍ନତି । ୨୩
 ବହୁ କଳ କାରଖାନା କରନ୍ତି ଏମାନେ
 ଗୋ ଦୁର୍ଗ୍ୟରେ ସ୍ଵାସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ନାରୀମାନେ ।

ଜଣେ ଧନବନ୍ତ ଲୋକ ଏ ଦେଶରେ ଥିଲା
 ନବେକୋଟି ତା କନ୍ୟାକୁ ଯଉଁତୁକ ଦେଲା ।
 ପୃଥିବୀରେ ଏଡ଼େବଡ଼ ଧନୀ କେହି ନାହିଁ
 ଏତେ ଯଉଁତୁକ କେହି କେବେ ଦେଇନାହିଁ ।
 ଅଷ୍ଟରହେ ପୁରୁଷେ ଏହି ମହାଦେଶ
 ଚାଷୀ ଲୋକମାନେ ଧନୀ ଅଟନ୍ତି ବିଶେଷ । ୧୦୯
 ଚାଷକାମ କଲ ଦ୍ଵାରା ହୁଅଇ ଶଠାରେ
 ସୁଖ ସୁଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଚାଷୀ ଏଠି ବ୍ୟସକରେ । ୧୧୦
 ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟେ ପୁରୁଷେ ଏ ଦେଶ ଭଣ୍ଡାର
 ଏଠା ଲୋକେ ପାଇଛନ୍ତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଧିକାର ।
 ଇଂରେଜଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଅଛି ଏ ମହାଦେଶରେ
 ବେପାର ବଣିଜ ତଳେ ସକଳ ଦେଶରେ । ୧୧୨
 ରୁଜୁଭେଲଟ ଅଟଇ ଶାସକଙ୍କ ନାମ
 ମହାନ ଚତୁର ବୁଦ୍ଧି ଅତି ବିଚକ୍ଷଣ । ୧୧୩
 ପୋଲିଶ୍ଟ ସମରେ ସେହୁ ଯୋଗ ଦେଇନାହିଁ
 ଶାନ୍ତହୁଅ ଶାନ୍ତହୁଅ ଡାକେ ଭାହି ଭାହି । ୧୧୪
 ଏ ମହାଦେଶରେ ଇଂରେଜର ବାସ ଅଛି
 କାନଡ଼ା ଉପନିବେଶ ଏଠାରେ ରହିଛି । ୧୧୫

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଦେଉଳ କିସ ଦିଶୁଛି ଏ ମହାଦେଶରେ
 ଅଛନ୍ତିକି ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତି ସେହି ଦେଉଳରେ । ୧୧୬
 କି ଧର୍ମ ପାଳନ୍ତି ଏ ଦେଶର ଲୋକମାନେ
 ପାନ ଶ୍ରେଜନ କରନ୍ତି କି ବିଧି ବିଧାନେ । ୧୧୭

ଶ୍ରୀନାରଦ ଉବାଚ

ନାନା ଜାତି ଏ ମହାଦେଶରେ ଛନ୍ତି ରହି
 ଶ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ଏ ଦେଶରେ ପ୍ରଧାନ ପଡ଼ଇ । ୧୧୮
 ଇଂରେଜ ଜର୍ମାନୀ ଫ୍ରାନ୍ସର ଲୋକ ଯେତେ
 ଶ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ ଅବଲମ୍ବି ଅଟନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୧୧୯

ନିରାକାର ପୂଜକ ଅଟନ୍ତି ସେହିମାନେ
 ଗିରିଜାରେ ଉପାସନା କରନ୍ତି ସେମାନେ । ୧୨୦
 ବାଇବଲ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଅଟଇ ତାଙ୍କର
 ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ନୀତିମାନ ଗଲଣି ପାଶୋର । ୧୨୧
 ଏ ଦେଶକୁ ହିନ୍ଦୁ ବଇଷ୍ଣବମାନେ ଆସି
 ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଇଲେ ହୋଇ ଖୁସି । ୧୨୨
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମୂରତି ଥାଏ ପୂଜା ଆରମ୍ଭିଲେ
 ବିଲତରେ ଶିବଙ୍କ ମନ୍ଦିର କରାଇଲେ । ୧୨୩
 ଜରମାମା ଆମେରିକାବାସୀ କେତେଜଣ
 ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମରେ ଘାସିତ ହେଉଛନ୍ତି ପୁଣି । ୧୨୪
 ବଇଷ୍ଣବ ଘାସା ନେଇ ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି
 ଝୁଲମୁଣି ଧରି ନାମ ଜପ କରୁଛନ୍ତି । ୧୨୫
 ସାହେବଙ୍କ ଭୂଷ୍ଟ ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେରାମ
 କଣ୍ଠରେ ଘୋର ପାଉଛୁ ଭୁଲସୀ ଭୁଷଣ । ୧୨୬
 ରାଧାକୃଷ୍ଣ ଛୁପା ମାରି କପାଳରେ ଚିତା
 ଏ ଅଭିନବ ବ୍ୟାପାର ମନେକର ଚନ୍ଦ୍ରା । ୧୨୭
 ବିଳାସ ବ୍ୟସନ ଦ୍ରବ୍ୟ ପୁରୁଛି ଏ ଦେଶେ
 ହାଟ ବଜାର ସାଜିଛି ମନୋହର ବେଶେ । ୧୨୮
 ଶରୀରର ପୁଷ୍ପପାଇଁ ଯାହା ଯେତେ ଲୋଡ଼ା
 ସକଳ ପ୍ରକାର କରିଛନ୍ତି ଥୋଡ଼ା ଥୋଡ଼ା । ୧୨୯
 ବାହ୍ୟ ଭୋଗ ବିଳାସରେ ଭାସୁଛି ଏ ଦେଶ
 ଭୋଜନେ ପାନ କରନ୍ତି ନିତି ଖଡ଼ିରସ । ୧୩୦
 ଇଉରୋପ ଆମେରିକା ଆଫ୍ରିକା ଦେଶେ
 ଚାଲିଚଳନ ସକଳ ଏକାପରି ଦିଶେ । ୧୩୧
 ରମଣୀମାନେ ଏ ରଞ୍ଜେ ଅଟନ୍ତି ସ୍ବାଧୀନା
 ପୁରୁଷ ସଙ୍ଗେ ଏମାନେ ଅଟନ୍ତି ସ୍ବାଧୀନା । ୧୩୨
 ନାରୀମାନେ ସକଳ କର୍ମରେ ସୁନିପୁଣା
 ରଜନୀତି ଯେସେ ମଧ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ପ୍ରବଣା । ୧୩୩

ନିଗଡ଼ ବନ୍ଧନ ବିବାହରେ କିଛି ନାହିଁ
 ମନରୁ ଅନୁକ୍ରମେ ବିବାହ ଚଳଇ । ୧୩୪
 ମନ ନ ମାନିଲେ ଗୁଡ଼ପତ୍ର ଦିଆ ଚଳେ
 ବିବାହ ରହେ ଯେତେକ ଦିନ ମନ ମିଳେ ।
 ବେଶଭୂଷା ଶୁଦ୍ଧମାତ୍ର ସକଳ ବିଚାର
 ଦେଖିଲେ ଏ ଚନ୍ଦ୍ର ଖୋସି ହୋଇଯାଏ ନେତ୍ର ।
 ଏ ଦେଶର ଲୋକମାନେ ଭାବ ବୁଦ୍ଧି ମାନ
 ବୁଦ୍ଧି ବଳେ କରୁଛନ୍ତି ନାନା କଳମାନ । ୧୩୬
 ନାନା ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ଏହିମାନେ
 ନାନା ଦେଶ ଭ୍ରମଣ କରନ୍ତି ଜଳଯାନେ । ୧୩୭
 ଦେଶ ବିଦେଶକୁ ଯାଇ ବାଣିଜ୍ୟ କରନ୍ତି
 ନାନା ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟ ଗୁଣି ନେଉଛନ୍ତି । ୧୩୮
 ଏ ଦେଶର ବହୁଲୋକ ଅଟନ୍ତି ସାକ୍ଷର
 ସମ୍ପାଦପତ୍ରର ପଢ଼େ ଦାଣ୍ଡ ମେହେନ୍ଦର । ୧୪୦
 ବହୁତ ପୁସ୍ତକ ଲେଖୁଛନ୍ତି ଦେଶ ଲୋକ
 ଦେଶରେ ଅଛନ୍ତି ବହୁ ପାଠକ ଗ୍ରାହକ । ୧୪୧
 ତୁଳିତଲ୍ଲ ଶଯ୍ୟା ପରେ କରନ୍ତି ଶୟନ
 ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପାଞ୍ଚ ତଳ କୋଠାମାନ । ୧୪୨
 ଆହୁରି ଅଧିକ ତଳ କୋଠାମାନ ଅଛି
 ସୁଖେ ଉଠିବାକୁ କଳ ଉଠାଣି ଲାଗିଛି । ୧୪୩

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାର

ଏସିଆ ମହାଦେଶକୁ ଲୁଲ ବେଗେ ଯିବା
 ସେଠାରେ କପରି ଲୋକେ ଅଛନ୍ତି ଦେଖିବା ।
 ଏହା ଶୁଣି ଗରୁଡ଼ ଯେ ବେଗେ ଚଳିଗଲା
 ଆକାଶ ମାର୍ଗରେ ଉଡ଼ି ଏସିଆକୁ ଗଲା । ୧୪୫

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାର

ଦେଶ ମହାପ୍ରଭୁ ଦେଶ ଗୁରୁନା ପ୍ରଦେଶ
 ଜାପାନ ଲାଗିଛି ତାକୁ କରିବାକୁ ଗ୍ରାସ । ୧୪୬

ଶୂରନା ଅଟଇ ଏକ ବୃହତ୍ତର ଦେଶ
 ଜାପାନ ତା ତୁଳନାରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଟି ଅବଶ୍ୟ । ୧୪୭
 ଚିନା ଜାପାନ ସମର ଲାଗିଅଛି ଦେଶ
 ସମରକ୍ଷେପେ ମରନ୍ତି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ । ୧୪୮
 ଅଫିମ ଖାଇ ଶୂରନା ଜ୍ଞାନ ହରାଇଲ
 ହମେ ହମେ ଶକ୍ତି ତାର ଉଣା ହୋଇଗଲା ।
 ଜାପାନ ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟ କଲ କଉଟିଲେ
 ବହୁତ ଉନ୍ନତି କଲ ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟରେ । ୧୫୦
 ଶିସ୍ତାରେ ସକଳ ଦ୍ରବ୍ୟ କଲ ନିରମାଣ
 ବିଦେଶକୁ ନେଇ ସବୁ ବିକଲ ସେମାନ । ୧୫୧
 ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟ ହେତୁରୁ ବେଶୀ ବିକି ହେଲା
 ବହୁତ ଧନ ବିଦେଶୁଁ ତା ଦେଶକୁ ଗଲା ।
 ଆନ ଦେଶୁଁ ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟା ଦେଖି ଶିଖି ନେଲା
 ଆପଣା ବୁଦ୍ଧି ଶତାଇ ସବୁ ତିଆରିଲା । ୧୫୩
 ଅଳପ କାଳରେ ବହୁ ଉନ୍ନତି ସେ କଲ
 ଆନ ଦେଶପରି ସେହୁ ମସ୍ତକ ଟେକିଲା । ୧୫୪
 ଚିନା ଜାପାନରେ ଚଳେ ବଉଦ୍ଧ ଧରମ
 ଭାରତରୁ ଆସିଥିଲା ଏ ଧରମ ଜାଣ । ୧୫୫
 ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କୁ ଏ ଦେଶେ ପୂଜା କରୁଛନ୍ତି
 ବଉଦ୍ଧ ବୋଲି ଏମାନେ ଚିହ୍ନଟ ହୁଅନ୍ତି । ୧୫୬
 ଅହିଂସା ପରମଧର୍ମ ଅଟେ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର
 ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ଚିନା ଜାପାନ ନିକର । ୧୫୭
 ମହାଦୋର ସମର ଲାଗିଛି ଦୁହଙ୍କର
 ବହୁ ଲୋକକ୍ଷୟ ହେଉଛନ୍ତି ଦି ପକ୍ଷର । ୧୫୮
 ଶୂଲ ଏହାପରେ ଭାରତକୁ ବେଗେ ଯିବା
 ସେ ଦେଶ ଦେଖି ଅମରପୁରକୁ ଫେରିବା । ୧୫୯
 ଏହା ଶୁଣି ଗରୁଡ଼ ଯେ ପକ୍ଷ ବିସ୍ତାରିଲା
 ମହାଦୋର ନାଦକରି ଗଗନେ ଚଳିଲା । ୧୬୦

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଏ ପରା ରୁଷିଆ ରାଜ୍ୟ ଅଟେ ହେ ନାରଦ,
ବିବେଚି କହ ହେ ମୁନି ଏ ରାଜ୍ୟ ସମ୍ବାଦ । ୧୭୧
ଏ ଦେଶର ରାଜା କିଏ କିସ ତା ଧରମ
ଏ ଦେଶ ଲୋକ କରନ୍ତି କେମନ୍ତ କରମ । ୧୭୨

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ରୁଷିଆ ଅଟେ ବଡ଼ ଦେଶ
ଜାର ନାମେ ଏ ଦେଶରେ ଥିଲକ ନରେଶ ।
ବହୁ ଯୁଗରୁ ଏ ରାଜବଂଶ ରହିଥିଲା
ପ୍ରଜାମାନେ ମିଳି ତାର ବଂଶ ଧ୍ବଂସ କଲା । ୧୭୪
ଏକା ରାତିକେ ଏ ବଂଶ ଗଲା ସମସ୍ତର
ପରଦିନ ଚନ୍ଦ୍ର ତାର ନ ଥିଲା ନିକର । ୧୭୫
ଧର୍ମ କର୍ମ ଏ ଦେଶରେ କିଛିମାତ୍ର ନାହିଁ
ସକଳ ମାନବ ଏଥି ସମାନ ଅଟଇ । ୧୭୬
ବଳସେବା ଦଳ ନାମେ ଏ ଲୋକଙ୍କ ନାମ
ପ୍ରଜାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାରେ ଏବେ ଚଳୁଛି ଶାସନ । ୧୭୭
ପ୍ରଜାମାନେ ମିଳିମିଶି ଯାକୁ ମତ ଦେବେ
ସରାପତ କଲଣ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଭାଲିବେ । ୧୭୮
ସେହି ରାଜ୍ୟ ତଳାଇବ ପ୍ରଜାଙ୍କର ହିତେ
ନ କଲେ ତାହାକୁ ଦୂର କରିବେ ଭୂତରେ ।
ଦେଶର ଧନ ଦରବ ଜମିବାଡ଼ି ଯେତେ
ରାଜସରକାରଙ୍କର ଅଧୀନ ସମସ୍ତେ । ୧୭୯
ସକଳେ ଦେଶ ହିତରେ ମଜୁରା ଖଟିବେ
ସବୁ ଅରଜନ ଆଣି ରାଜା ମୂଳେ ଦେବେ । ୧୮୦
ରାଜ ସରକାର ସକଳଙ୍କୁ ଶାନ୍ତ୍ୟ ଦେବ
ଯାହାର ଯା ଆବଶ୍ୟକ ତାକୁ ଯୋଗାଇବ ।
ଏହି ମାତ୍ତରେ ଚଳୁଛି ଏଠା ସରକାର
ସାମ୍ୟବାଦ ମାତ୍ତ ତାର କହୁଛି ନିକର । ୧୮୧

ଏଣେ ପୋଲଣ୍ଡ ଉପରେ କରେ ଆକ୍ରମଣ
 ଏ କି ସାମ୍ୟବାଦ ମାତ୍ର ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ । ୧୭୪
 ଆରବ ପାରସ୍ୟ ତୁଳ୍ବିଷ୍ଟାନ ମନେ ଦେନ
 ଆତ୍ମିକା ଦେଶରେ ଅଛୁ କେତେ କେତେ ସ୍ଥାନ
 ଏ ସବୁ ରାଜ୍ୟରେ ବହୁ ପଠାଣ ଅଛନ୍ତି
 ସେ ଦେଶରେ ସେହିମାନେ ରାଜୁତ୍ବ କରନ୍ତି ।
 ସବୁଦେଶ ମଧ୍ୟଦେଇ ଗରୁଡ଼ ମିଳିଲୁ
 ଅବଶେଷେ ସ୍ବରତରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲୁ ୧୭୬
 ଦେଖାଇ ଦେଲେ ନାରଦ ଆଦି ଜଗଦୀଶ
 ଦେଶ ମହାପ୍ରଭୁ ତବ ସ୍ବରତବରଷ । ୧୭୮
 ଦେଶ ବିରାଜୁଛି ଶିରେ ହିମାଳୟ ଗିରି
 ହିତୁବନେ ବିଶ୍ୟାତ ଅଟଇ ଯାର ଶିରୀ । ୧୭୯
 ଯୋଗୀ ରୁଷି ମୁନି ସାଧୁ ସନ୍ଥଙ୍କ ଆଶ୍ରମ
 ବେଦ ମୁଖରତ ଦେଶ ଏ ପରମ ଧାମ୍ନୀ ୧୮୦
 ଏହି ପଥେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ମହାଯାତ୍ରା କଲେ
 ସ୍ବରଗରେ ସଗରରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶିଲେ । ୧୮୧
 ହିମାଳୟରୁ ବେଗେ ଗରୁଡ଼ ଚଳିଲୁ
 ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲୁ । ୧୮୨

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଦିଶୁଛି ଯେଉଁ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରାସାଦ ସକଳ
 କାହାର ଭବନ ଉଚ୍ଚ ଦିଶେ ସମଜ୍ବଳ । ୧୮୩
 ବହୁଲ୍ଲେଖ ସମାଗମ କାହିଁକି ଏଠାରେ
 କି ବରୁର ଲଗିଅଛି ଏଡ଼େ ଗୁପ୍ତରେ । ୧୮୪

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ପ୍ରଭୁ ସବୁ ଜାଣି ଆପଣ
 ତବ ପ୍ରେରଣାରେ ହୁଏ ସକଳ କରମ । ୧୮୫
 ତବ ପ୍ରେରଣା ବିହୁନେ କେ କସ କରିବ
 ନ ଥିଲେ ତବ କରୁଣା ବୁଦ୍ଧି ବଣା ହେବ ।

ଥିଲା ଏ ହସ୍ତିନାପୁର ଦ୍ଵାପର ଯୁଗରେ
 ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଅଭିଷେକ ହେଲେ ଏହିଠାରେ । ୧୮୭
 ଭାରତର ରାଜସିଂହାସନ ପୀଠସ୍ଥାନ
 ଅଳପ ଦୂରରେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଅଛି ଜାଣ । ୧୮୮
 କ୍ଷତ୍ରିୟ କୁଳ ନିମୂଳ ସ୍ଥାନ ଅଟେ ସେହି
 କୁରୁ ପାଣ୍ଡବ ସମର ହୋଇଥିଲା ତହିଁ । ୧୮୯
 ଆପଣ ସାରଥି ହୋଇ ଅର୍ଜୁନ ରଥରେ
 ଅଠରଦିନ ଭାରତ ସମର ଓଦଣିଲେ । ୧୯୦
 ଭାରତର ରାଜଧାନୀ ଅଟେ ଏ ନଗର
 ମୟୁର ସିଂହାସନଟି ଆଉ ନାହିଁ ତାର । ୧୯୧
 ଇଂରେଜ ଜାତି ଭାରତେ ହୋଇଛନ୍ତି ରାଜା
 ଦେଶ ଫରଫର ଉଡ଼େ ସେମାନଙ୍କ ଧୂଜା । ୧୯୨
 ଇଂରେଜ ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ବଡ଼ଲୁଟ
 ଭାରତରେ ପ୍ରକାଶନ୍ତେ ଅଟନ୍ତି ସମ୍ରାଟ । ୧୯୩
 ତାହାଙ୍କ ବାସଭବନ ଅଟେ ଏ ପ୍ରାସାଦ
 ଇନ୍ଦ୍ରଭବନ ସଦୃଶ ଦିଏ ଏ ଆନନ୍ଦ । ୧୯୪
 ଦେଶ ଉପବନ ଯଥା ନନ୍ଦନ କାନନ
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରେ ଅଟଇ ଅଳକାପୁର ସମ । ୧୯୫
 ଲୁଗିଛି ଏଠାରେ ଘମାଘୋଟିଆ ବିରୁର
 ଭାରତକୁ କିସ ନିଧି ମିଳିବ ଏଥର । ୧୯୬
 ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଜହରଲଲ ଆଦି ଅସିଛନ୍ତି
 ବଡ଼ଲୁଟ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମନ୍ତ୍ରଣା କରନ୍ତି । ୧୯୭
 ବିଷମ ସଙ୍କଟ ପଡ଼ିଅଛି ବିଲତରେ
 ଜର୍ମାନୀ ସଙ୍ଗେ ସମର ବାଧୁଛି ସେଠାରେ । ୧୯୮
 ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଲେ ବେଳ ହେଲଣି ଉଛୁର
 ଆଜି ଏହିଠାରେ ଥାଉ ଏହି ସମାଗୁର । ୧୯୯

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଦେବଲୋକ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଦର୍ଶନ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଅଶାନବେ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ମହାପ୍ରଭୁ ଶୁଣ ମୋର ନିବେଦନ
 ବଡ଼ଲଟ ଘରେ ଗାନ୍ଧି କଲେ ପଦାର୍ପଣ । ୧
 ବୋଇଲେ କାହିଁକି ମୋତେ କଲ ନିମନ୍ତ୍ରଣ
 ବଡ଼ଲଟ ବୋଲେ ଗାନ୍ଧି ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । ୨
 ଆମ୍ଭ ଦେଶରେ ଲୁଣିଛି ମହାଘୋର ରଣ
 ବିପଦେ ପଡ଼ିଛି ଆମ୍ଭ ଦେଶ ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ । ୩
 ଲୋକ ହିତପାଇଁ ଆମ୍ଭେ କରୁଛୁ ସମର
 ଲେଖନୀ ସ୍ଵାର୍ଥଭାବ ନାହିଁଟି ଆମ୍ଭର । ୪
 ହିଟଲର ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଯେବେ ନ ଭୁଲିବ
 ପୃଥିବୀରେ ଶାନ୍ତି ଆଉ କିଛି ନ ରହିବ । ୫
 ତୁମ୍ଭେ ଏ ବେଳେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ହୁଅ ହେ ସହାୟ
 ଭାରତର ଧନ ଜନ ଦେଇ ଠିଆହୁଅ । ୬
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ମୋ କଥା ମୁଁ ସିନା କହିବି
 ଆନମାନଙ୍କ ପାଇଁ ତ କହି ନ ପାରିବି । ୭
 ସକଳ ଦଳରୁ ଡାକିଆଣି ଜଣେ ଜଣେ
 କି କହିବେ ଶୁଣି ବୁଝ ମତାମତ ଦିନେ । ୮
 ସେହିହେତୁ ବଡ଼ଲଟ ଡାକି ପଠାଇଲେ
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ସବୁ ଦଳରୁ ଆଇଲେ । ୯
 ଜଣ ଜଣ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି
 ଗୁପ୍ତ କଥାବାରତା ହୋଇ ଫେରୁଛନ୍ତି । ୧୦
 ସବୁ ମତ ନେଇ ବଡ଼ଲଟ କଥାମାନ
 ବିଲତକୁ ଲେଖି ପଠାଇବେ ପରସିଣ । ୧୧
 ବିଲତ ଲୋକ ସେ କଥା ବିଚାର କରିବେ
 ଭାରତ ଦାବି ବିଷୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବେ । ୧୨
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଙ୍ଗରେ ଯାହା ସ୍ଥିର ହେବ
 ଭାରତକୁ ସେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଘୋଷଣା କରିବ । ୧୩

ଏହି ବିରୁର ଲଗିଛି ବଡ଼ଲଟ ଘରେ
 ଆସୁଛନ୍ତି କର୍ତ୍ତାମାନେ ସେହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ୧୪
 ଭରତର ଦାବି ହେ ଇଂରେଜ ସମ୍ରାଟ କହ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ସପକ୍ଷରେ କରୁଛି କଳହ । ୧୫
 ପୋଲିଶ୍ ପାଇଁକ ଯେବେ ଲଢ଼ ଏଥିପାଇଁ
 ଭରତ ସେ ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇବ କି ନାହିଁ । ୧୬
 ଗୋଳିଆ ନ ରଖି ସମ୍ରାଟଙ୍କ କହୁଦିଅ
 ଭରତବାସୀ ମନରେ ନି ରହୁ ସଂଶୟ । ୧୭
 ଏ ସଂଶୟ ତୁଟିଗଲେ ମନ ଆନନ୍ଦରେ
 ଭରତ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବ ସବୁ ପରକାରେ । ୧୮
 ଭରତର ମନ୍ତ୍ରୀ ନାମ ଲଢ଼ି ଜେଟଲିଶ୍
 ବୋଲୁଛନ୍ତି ଏ କାଳେ ନ କର ଲାଞ୍ଜଭଣ୍ଡ । ୧୯
 ବିଲତକୁ ଏତେବେଳେ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଛି
 ଏ କାଳେ ତବ ଏ ଦାବି ଶୋଭା ନ ପାଉଛି ।
 ବିନା ସରତରେ ଯେବେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ
 ମଣିଷ ନୋହୁକି ଆମ୍ଭ ବିରୁର ନୋହୁବ । ୨୧
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲୁଛନ୍ତି ଛାଡ଼ ଏ ଗୁରୁଣା କଥା
 ଶ୍ରୀ ସୂତ୍ରରେ ନ ବୁଣ ଭରତ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ୨୨
 ଦୁଇ କଥାରୁ କଥାଏ କହ ହଇ ନାହିଁ
 ସମ୍ରାଟ ସତ୍ୟ କହୁଦିଅ ବଚନ ଫିଟାଇ । ୨୩

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଜଣାଗଲା ସବୁକଥା ହେ ନାରଦ ଶୁଣ
 ଭରତ ଚାହୁଁଛି ଧୂର ହୋଇବ ସ୍ଵାଧୀନ । ୨୪
 ଦେଖାଯାଉ କି ବିରୁର ଇଂରେଜ କରିବ
 ଅଳପ ଦିନରେ ଫଳାଫଳ ଜଣାଯିବ । ୨୫
 ଦେବଭୂମି ଭରତ ଏ ପବନ ପରମ
 ବେଦ ମୁଖରତ ଭୂମି ମୋ ପରମ ଧାମ । ୨୬

ଶୁଭ୍ରନାହିଁ ବେଦ ଧ୍ବନି କିମ୍ପା ଭରତରେ
ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତ ଲେପ ହେଲକି ଏଠାରେ । ୨୭
ଦେବଭାଷା ସଂସ୍କୃତର ସୁମଧୁର ସ୍ବନ
ଶୁଣାଯାଉ ନାହିଁ କାହିଁ ଶାମ ବେଦଗାନ । ୨୮

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ବିଶ୍ବବ୍ୟାପକ ସଂସ୍କୃତ ଭାଷା ଦିନେ ଥିଲା
ଉତ୍କଳ ପ୍ରତିଭା ଦଶ ଦିଶେ ବ୍ୟାପିଥିଲା । ୨୯
ଦେବଭାଷା ବୋଲି ଦିନେ ହୋଇଥିଲା ଖ୍ୟାତ
ବିଶ୍ବ ବ୍ୟାପିଥିଲା ଦିନେ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ । ୩୦
ମହାବିସ୍ମୃତ କାନନ ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ
ଦବ୍ୟଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନରେ ଥିଲା ପ୍ରୁଣୋଦ୍ଭୁତ । ୩୧
ବେଦ ବେଦାଙ୍ଗ ବେଦାନ୍ତ ସ୍ମୃତି ଶ୍ମୃତି ଆଦି
ଷଡ୍ବର୍ଗିକ ସାହିତ୍ୟ ଥିଲା ସେ ସମ୍ପାଦି । ୩୨
ଆୟୁର୍ବେଦ ଧନୁର୍ବେଦ ଜ୍ୟୋତିଷ ବ୍ୟବସ୍ଥା
ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର ତନ୍ତ୍ର ମନ୍ତ୍ର ନାଟକାୟୁ କଥା । ୩୩
ସହଜା କାବ୍ୟ ନାଟକ ନ୍ୟାୟ ବ୍ୟାକରଣ
ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ ବହୁମୁଖୀ ଥିଲା ଜାଣ । ୩୪
ଜ୍ଞାନଗୁରୁ ଥିଲା ଦିନେ ଭରତ ବିଶ୍ବରେ
ପ୍ରତିବନ୍ଧୁ ରହିଅଛି ସେହି ସାହିତ୍ୟରେ । ୩୫
ଜାଣାୟୁ ସାହିତ୍ୟ ଅଟେ ନିର୍ମଳ ଦର୍ପଣ
ଜାତିର ସଂସ୍କୃତ ତହିଁ ଦେଖାଯାଏ ଜାଣ । ୩୬
ଯେତେ ଯେତେ ତଥ୍ୟ ଅବା ନୂତନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶ ଦେଖାଇ କରୁଛି ଚକିତ । ୩୭
ସେ ସବୁ ତଥ୍ୟ ରଖିଛି ସଂସ୍କୃତ ସାହିତ୍ୟ
ତନ୍ମତନ୍ତ କରି ଦେଖ ପାଇବ ସେ ଯତ୍ୟ । ୩୮
ଜ୍ଞାନବୃକ୍ଷ ଚୂଳେ ବସି ଦିନେ ଏ ଭରତ
ଦେଖାଇଥିଲା ବିଶ୍ବକୁ ସମସ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ୩୯

ରହିଛି ପ୍ରାଚୀନ ସ୍ମୃତି ଦେଶ ବିଦେଶରେ
 ଲୁଚିଅଛି ମୂଳସାକ୍ଷୀ ପରି ଭୂଗର୍ଭରେ । ୧୦
 ବିଶ୍ୱ ସ୍ୱପ୍ନରେ ତାର ଅତି ଉଚ୍ଚସ୍ଥାନ
 ଅଙ୍ଗବ ମନ୍ଦିତ ପୁଣି ଅତି ଗଣ୍ଡପାନ । ୧୧
 ଆଜି ଯୁଗନାତି ଅଟେ ଆନ ପରକାର
 ସେନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ ଯେନ୍ଦ୍ର ଯେତେ କରିବ ପ୍ରବୃତ୍ତ । ୧୨
 ନିଜ ପ୍ରଶଂସା ମନ୍ଦିତ ଯେ ଦେଖାଇପାରେ
 ତାର ସ୍ଥାନ ଅତି ଉଚ୍ଚ ଅଟେ ଏ ବିଶ୍ୱରେ । ୧୩
 ଭାରତର ଦଶା ଆଜି ଅଟେ ବିପତ୍ତି
 ସ୍ୱପ୍ନ ସାହିତ୍ୟ ଆଜି ବୋଲୁଛନ୍ତି ମୃତ । ୧୪
 ମୃତସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ତାର ନାହିଁଟି ଆଦର
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ୁଛି ତାହାର । ୧୫
 ସାହେବମାନେ ସ୍ୱପ୍ନ ପଡ଼ି ଆନନ୍ଦିତ
 ଭାଷାନ୍ତର କରି ତାକୁ ପଢ଼ନ୍ତି ନିୟତି । ୧୬
 ନିଜଦ୍ୱରେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ନାହିଁକି ଆଦର
 ଉଚ୍ଚ ଖାଇଯାଏ ପୋଥି ହଜାର ହଜାର । ୧୭
 ଭଙ୍ଗା ତାଳପତ୍ର ଖଣ୍ଡେ ସାହେବ ପାଇଲେ
 ଅତି ଆଦରେ ଗୋଟାଇ ନେଉଛନ୍ତି ଭଲେ ।
 ଉଚ୍ଚମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ପୋଥି କଣି ନେଉଛନ୍ତି
 କେଜାଣି କି ଥିବ ବୋଲି ମନେ ବିଚାରନ୍ତି ।
 ଭାରତ ସାହିତ୍ୟ ଦିନେ ଥିଲା ଉନ୍ନତ
 କେଜାଣି କି ତଥ୍ୟ ତହିଁ ରହିଛି ଗୁପ୍ତ । ୧୮
 ତହିଁରୁ ସୂଚନା ପାଇ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିବଳେ
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଉଛନ୍ତି ଅତି କଞ୍ଚଣେ । ୧୯
 ଜଗତେ କରଦିବାନା ଉଡ଼ୁଛି ତାଙ୍କର
 କଲେବୋଲି ଏବେ ଚମତ୍କାର ଆବିଷ୍କାର । ୨୦
 ଭାରତ ଲୋକେ ଇଂରାଜୀ ସାହିତ୍ୟ ପଢ଼ିଲେ
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଧ୍ରୁବେ ପଡ଼ି ଭାସିଗଲେ ।

ନିଜଘର ସାହିତ୍ୟକୁ କଲେ ଅନାଦର
 ବୋଇଲେ ଏ ସବୁ ଗାଳଗଳପ ନିକର । ୫୪
 ଅତି ମରହଟ୍ଟା ଏ ସାହିତ୍ୟ ପୁରାତନ
 ଏଥିରେ ନାହିଁ କିଛିହିଁ ଉନ୍ନତ ବ୍ୟାଧାନ । ୫୫
 ଏ ସବୁ ପଢ଼ିଲେ କିଛି ନ ହେବ ଉନ୍ନତ
 କି ଲଭିଅଛି ଏ ପୋଥି କମ୍ପରେ ସାଇତି । ୫୬
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ଦେଖ କିପରି ଉନ୍ନତ
 ନିତିନିତି ଦେଖାଉଅଛନ୍ତି ନବ ଚଥ୍ୟ । ୫୭
 ଅଶ୍ରଦ୍ଧା ଜନ୍ମିଲୁ ଯେଣୁ ନିଜ ସାହିତ୍ୟରେ
 କେ ତର୍କ । ନକଲ ତାକୁ କେବେହେଁ ଭ୍ରମରେ ।
 ଇଂରେଜି ପଢ଼ିଲେ ବଡ଼ ଚାକିରୀ ମିଳିବ
 ଶହ ହଜାର ବର୍ତ୍ତନ ମାସକୁ ମିଳିବ । ୫୮
 ଫରାସୀ ସାହିତ୍ୟ ପଢ଼ି କି ଫଳ ମିଳିବ
 କଡ଼ାଏ କଡ଼ାଏ କେହି ଦିନକୁ ନ ଦେବ । ୫୯
 ରାଜ ସରକାରେ ତାର ନାହିଁ ତ ଆଦର
 ଚାକିରୀ ମିଳିବା ପଥେ କଷ୍ଟକ ନିକର । ୬୦
 ଟଙ୍କା ଲେଭେ ଯୁଦ୍ଧସାରେ ମୁଣ୍ଡ ବଳ ଦେଲେ
 ନିଜ ଜାତୀୟତା ସବୁ ହରାଇ ବସିଲେ । ୬୧
 ନିଜ ସାହିତ୍ୟ ଫରାସୀ ଆଚାର ବେଶର
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା କଲୁ ସବୁ ନିରାମୂଳ । ୬୨
 ଅବଶେଷେ ହେଲେ ଲୋକ ଦାଣ୍ଡର ଫକର
 ଜକୁଛି ସବୁଠି ଅନୁଚିନ୍ତା ଦାବାନଳ । ୬୩
 ସକଳ ଫରାସୀ ତାର ହୋଇଗଲା ନଷ୍ଟ
 ମୁଖ ହୋଇ ପେଟଜ୍ଵାଳା କରେ ଛଟପଟ । ୬୪
 ଶ୍ରୀଯିଆଇ ହୋଇଥିଲେ ସମୁଦ୍ର ମଝିରେ
 ଗାନ୍ଧୀ ଆସି ଠିଆହେଲେ ତାହାଙ୍କ ଆଗରେ ।
 ଠେଲି ଦେଲେ ପଛକୁ ଯେ ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ
 ବୋଇଲେ ପଛକୁ ହଟିଯାଅ ହେ ସକଳେ । ୬୫

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଜଳେ ମରନାହିଁ ବୁଡ଼ି
 ପହଁରୁଅଛି କିମ୍ପାଇ କୃଥାରେ କୁହୁଡ଼ି । ୭୮
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ଅଟେ ମୃଗତୃଷ୍ଣା ସମ
 ମସ୍ତିଷ୍କ ବିକାରେ କିମ୍ପା ହେଉଅଛି ଭ୍ରମ । ୭୯
 କାଟି ପିନ୍ଧି କୁଟି ଖାଅ ସୁଖେ ଦିନ ଯିବ
 ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ ସେ ଦିନ ଆସିବ । ୮୦
 ଦୁଃଖ ପାଇଗଲ ବୋଲି ବୁଝା କିମ୍ପା କର
 ଥିଲୁ ଘରପୁଅ ଆମ୍ଭେ ଖୋରନା ନ କର । ୮୧
 ପୁଣି ଦିନେ ଗୁରୁସ୍ଥାନ ଲଭିବ ସ୍ଵରତ
 ସନାତନ ଧରମ ଯି କାଳେ ଅଟେ ସତ୍ୟ । ୮୨
 ଅଶ୍ଵାଭୁଡ଼ି କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ ବେଗେ ଯାଇ ପଶି
 ଅନ୍ତରେ ବଡ଼ ହୋଇବ ତେଜଲେ ଆଲସ୍ୟ ।
 ପ୍ରାଚୀନ ଭୂତି ଉପରେ ଗଡ଼ ହେ ପ୍ରାସାଦ
 ଅନ୍ତରେ ଲଭିବ ଚତୁର୍ବରଣ ସମ୍ପଦ । ୮୪
 ପୁଣି ଜ୍ଞାନରୁ ହୋଇ ସ୍ଵରତ ଉଠିବ
 ପୃଥ୍ଵୀ କି ସମୁଚିତ ଶିକ୍ଷା ଘଣ୍ଟା ଦେବ । ୮୫
 ଚଳନ୍ତି ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଶାଳୀ ଦିଅ ବୃଦ୍ଧଲାଭ
 ଆମ୍ଭ ସଂସ୍କୃତି ମୂଳକ କର୍ମ କର ଯାଇ । ୮୬
 ଥରେ ଏ ଦେଶ ଯୁକ୍ତିଶା ଇତିହାସ ଦେଖ
 ପିତୃ ପିତାମହ କେବେ ନ ଥିଲେ ମୁରୁଖା । ୮୭
 ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ଠିଆହେଲେ ମିଳିବ ସକଳ
 ଅଟକାଇ ରଖିବାକୁ କାର ନାହିଁ ବଳ । ୮୮
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଧରମ ଦୃଢ଼େ ପାଳ ଭାଇ
 ଆପଣା ରାଜ୍ୟ ପାଇବ କିଛି ଦ୍ରବ୍ୟ ନାହିଁ । ୮୯
 ସବେ ମିଳିମିଶି ଦେଶହିତେ ମନଦିଅ
 ଯି ରଙ୍ଗ କେତନ ଅତି ଉଚ୍ଚରେ ଉଡ଼ାଅ । ୯୦
 ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସୁମଧୁର ହୃଦବାଣୀ
 ଦେଶପ୍ରାଣ ଲୋକଙ୍କର ମନ ନେଲାକିଣି । ୯୧

ପ୍ରାଣପଣେ ସେହିମାନେ ପଡ଼ାକା ଧଇଲେ
 ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ଦିଗେ ସେହି ମନ ଦେଲେ । ୮୨
 ଦେଶ ବିଦେଶକୁ ଯାଇ ଗବେଷଣା କଲେ
 କେଉଁଠି କି ଅଛି ଯାଇ ଆଖିରେ ଦେଖିଲେ । ୮୩
 ନିଜ ନିଜ ଭ୍ରମ ବୁଝି ହୋଇ ସାବଧାନ
 ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ଦିଗେ ଦେଉଛନ୍ତି ମନ । ୮୪
 ଏବେ ବୁଝୁଛନ୍ତି ଆମ୍ଭେ କି ଥିଲୁ କି ହେଲୁ
 ନିଜଘର ନ ଖୋଜି ଏ ଭ୍ରାନ୍ତପଥେ ଗଲୁ । ୮୫
 ଅଛି ବିଦ୍ୟା ନିଜ ଘରେ ତାକୁ ନ ପଢ଼ିଲୁ
 ଚାହିଁଲା କରବା ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ି ଦିନ ନେଲୁ । ୮୬
 ଦେଶ ଏବେ ବଢ଼ିଲାଟି କହିଲେ ଫିଟାଇ
 ଭାରତବାସୀ ସଂଶୟ କରୁଛ କମ୍ପାଇ । ୮୭
 ଗାନ୍ଧୀ-ପ୍ରଭୃତିଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯେତେ କଥା ହେଲା
 ଭାରତର ମନକଥା ସବୁ ଜଣାଗଲା । ୮୮
 ଅନେକ ଜଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା
 ସବୁକଥା ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ଜଣାଇଲି । ୮୯
 ଜଣ ଜଣ କରି ସେହୁ ଦେଲେ ଯେ ଉତ୍ତର
 ବୁଝିଲି ସେଥିରୁ ଅଛି ନାନା ମତାନ୍ତର । ୯୦
 ଏକମତ ହୋଇ କେହି ଜବାବ ନ ଦେଲେ
 ଯେ ଯାହାର ସ୍ୱାର୍ଥ ଜଗି କଥାଭାଷା କଲେ । ୯୧
 ସବୁ ଆଲୋଚନା କରି କହୁଅଛି ଶୁଣି
 ପରୁରୁଛ ଇଂରେଜ କାହିଁକି କଲେ ରଣ । ୯୨
 କି ଲକ୍ଷ ରଖି ଇଂରେଜ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 ପରୁରୁଛ କହିବାକୁ ସେ କଥା ଫିଟାଇ । ୯୩
 ଯେଉଁ ଲକ୍ଷରେ ଇଂରେଜ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 କହିନାହାନ୍ତି ସେ କଥା ସେ ନିଜେ ଫିଟାଇ । ୯୪
 ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତି ହୋଇଛି ଯେପରି
 ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ଫିଟାଇ କହୁବେ କପରି । ୯୫

ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷବେଳକୁ ଏ କଥା ଜଣାଯିବ
 ବିସ୍ମୃତସ୍ରବେ ଏ ଲକ୍ଷ ଘୋଷିତ ହୋଇବ । ୯୭
 ମିତ୍ରରାଜ୍ୟମାନେ ଛନ୍ଦ୍ର ଇଂରେଜ ସହିତ
 ଯେଉଁମାନେ ଏକମନେ ଲଢ଼ନ୍ତି ନିୟୁତ । ୯୮
 ସକଳେ ବିଗୁର ସିନା ଘୋଷଣା କରିବେ
 ଏକା ଇଂରେଜ କିପରି ଏ କଥା କହିବେ । ୯୯
 ଯୁଦ୍ଧଫଳେ ହୋଇପାରେ ଅବସ୍ଥା ବିଭିନ୍ନ
 କେ ଜାଣେ ପୃଥିବୀ ଦଶା ହେବ କି ଘଟନ । ୧୦୦
 ସେ ଅବସ୍ଥା ଅନୁସର ଲକ୍ଷ ସ୍ଥିରହେବ
 ଏ କଥା ଆଜିହୁଁ କେହି କହି ନ ପାରିବ । ୧୦୧
 ଯୁଦ୍ଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଖାଣ୍ଟି ନାଣ୍ଟି ବିବରଣ
 ପ୍ରଥମନ୍ତୁ କହିଦେବା ନୁହେଁ ସମୀଚୀନ । ୧୦୨
 ନୁହେଁ ସମ୍ଭବ ଉଚିତ ଏପରି କହିବା
 ଯୁଦ୍ଧର ଏ ମାତି ଅବା କିପରି ଲଢ଼ିବ । ୧୦୩
 କିନ୍ତୁ ଏଥିରୁ ଏମନ୍ତ ବୁଝିନାହିଁ କେହି
 ଆମ୍ଭ ମନରେ ଗୋଳିଆସ୍ରବ ଅଛି ରହି । ୧୦୪
 ମୋଟାମୋଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଅଛି ଜଣା
 ତହୁଁ ଅଧିକ କି ଅବା କରିବ ଘୋଷଣା । ୧୦୫
 କେତେଦିନ ତଳେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଦେଇଛନ୍ତି କହି
 ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ଆମ୍ଭ ଜାତି ଲଢ଼ୁନାହିଁ । ୧୦୬
 ରାଜ୍ୟ ଲୋଭ ଧନଲୋଭ ନାହିଁ ତ ଆମ୍ଭର
 କେବଳ ଜୟପାଇଁକି ନ କରୁ ସମର । ୧୦୭
 ଆମ୍ଭେମାନେ ଶାନ୍ତି ଚାହୁଁ ଅନ୍ୟ ଜାତିପରି
 ବାସ୍ତବ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇବ କିପରି । ୧୦୮
 ଶାନ୍ତି ବାହାନାରେ ଖାଲି କଥା କହୁଥିବା
 ଯଦ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ସଦା କାଳ କାଟୁଥିବା । ୧୦୯
 ଏପରି ଶାନ୍ତି ଆମ୍ଭର ଆଉ ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ
 ସମର କରୁଛୁ ଆମ୍ଭେ ସ୍ବାୟୀ ଶାନ୍ତିପାଇଁ । ୧୧୦

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଏ ଭାଷଣରୁ ବୁଝିବ ସକଳ
 କେଉଁ ଲକ୍ଷ ରଖି ଆମେ କରୁଛୁ ସମର । ୧୧୦
 ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ପଚାରୁଛ
 କିପରି ଶାସନତନ୍ତ୍ର ହେବ ବୋଲୁଅଛ । ୧୧୧
 ଗୁରୁତର ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟି ଅଟଇ ନିକର
 ଭାରତରେ ଅଛନ୍ତି ନାନାଦି ମତ ଦଳ । ୧୧୨
 ସକଳ ଦଳର ସ୍ୱାର୍ଥ ବଜାଏ ରହିବ
 ସେପରି ଶାସନତନ୍ତ୍ର ସୁଦିନା ହୋଇବ । ୧୧୩
 ଚଳୁଛି ଯେଉଁ ଭାରତ ଶାସନ ଆଇନ
 ଶିଳା ଭିନ୍ନ ହୋଇସବୁ ହୋଇଛି ବିଧାନ । ୧୧୪
 ବହୁତ ସମତା ସେ ଆଇନ ନେଇଅଛି
 ତାକୁ ଅନୁସରି ଏବେ ଶାସନ ଚଳୁଛି । ୧୧୫
 ଉତ୍ତମ ପ୍ରକାରେ ଏବେ ଚଳୁଛି ଶାସନ
 କାହିଁକି ଭାବତବାସୀ ଦ୍ୱୀଧାକର ମନ । ୧୧୬
 ରାଷ୍ଟ୍ରସଭା ବିଷୟ ତ ବନ୍ଦ ରହିଅଛି
 ତେଣୁ ସେ ବିଷୟ ନେଇ କହୁନାହିଁ କିଛି । ୧୧୭
 ପୁଣି କେତେଥର କହିଅଛୁ ଆମ ମାତ
 ସେଥିରୁ କି ବୁଝିନାହିଁ ଆମ ମନ୍ତ୍ରଗତ । ୧୧୮
 ରାଜା ରାଜକର୍ମଗୁଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଦି ଯେତେ
 କହିଛନ୍ତି ବାରବାର ସେ ମାତ୍ର ସମସ୍ତେ । ୧୧୯
 ଆମର ଉପନିବେଶି ରାଜ୍ୟ ଆଉ ଅଛି
 ସେଠାରେ ଯେଉଁ ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ଚଳୁଛି । ୧୨୦
 ସେହି ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ଶାନ୍ତି ଅନୁସରି
 ଲକ୍ଷ ଆମର ଭାରତେ ହେବ ତାହା ଜାଣି ।
 ଏହି ମରମରେ ପୁଣି କହିଅଛୁ ଜାଣି
 ଲକ୍ଷ ନୁହଁଇ ଆମର ହେଉ ତହୁଁ ଆନ । ୧୨୧
 ଲକ୍ଷ ଅଛି ଯୁଦ୍ଧ ଅବସାନ ହେବା ପରେ
 ଏ ସବୁକଥା ଅବଶ୍ୟ ଆସିବ ବିଚାରେ । ୧୨୩

ଏହି ଇଚ୍ଛା ପୋଷଣ କରିଛୁ ଆମ୍ଭେମାନେ
 ଭାରତର ଅଗ୍ରଗତି ଅଛି ଆମ୍ଭ ମନେ । ୧୨୪
 ଯେତେବେଳେ ବେଳକାଳ ଆସି ପଡ଼ୁଥିବ
 ସବୁ ଦଳଙ୍କର ମତ ପୁଣି ଲୋଡ଼ା ହେବ । ୧୨୫
 ଦେଖୁଛି ଭାରତେ ଅଛି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତ
 ଏ କ୍ଷେତ୍ରେ ଏପରି ମତାନ୍ତର ସୁନିଶ୍ଚିତ । ୧୨୬
 ଅଛନ୍ତି ରାଜନ୍ୟବର୍ଗ ଭାରତ ବେସାଥୀ
 ଇଉରୋପ ମହାଦେଶ ବେପାରୀ ଆହୁରି । ୧୨୭
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଗୋଷ୍ଠି ପୁଣି ସାନ ସାନ କେତେ
 ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦଳ ରହିଅଛନ୍ତି ଭାରତେ । ୧୨୮
 ସକଳର ସ୍ୱାର୍ଥ ତେଣୁ ଅଟେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ
 କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଅଛି ଜାଣ ।
 ଏହିସବୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ମତ ମୂଳଭୂତି
 ତହିଁ ଉପରେ ତିସ୍ତୁ ବ ଶାସନ ପଡ଼ିବ । ୧୩୦
 ଭାରତ ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରହିବ ଯେପରି
 ଅଗ୍ରଗତି ଶାସନ ଚଳିବ ସେହିପରି । ୧୩୧
 ତେଣୁ କହୁଛି ସକଳେ ହୁଅ ସାବଧାନ
 ଭାଷାଶିଳ୍ପ ଯୁଦ୍ଧରେ ନ ଦିଅ କେବେ ମନ । ୧୩୨
 ଏଥିରୁ ନ ବୁଝ କେହି ଆନ ପରକାର
 ଇଂରେଜ ଜାତି ସଦୟ ହୋଇବ ନିକର । ୧୩୩
 ଭାରତର ଉଚ୍ଚ ଅଭିଳାଷ ଅଗ୍ରଗତି
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାନୁଭୂତିରେ ବାଞ୍ଛେ ଆମ୍ଭ ଜାତି । ୧୩୪
 ହେ ଭାରତବାସୀ କହୁଅଛ ବାରବାର
 ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଗି ସବେ ଯତ୍ନକର । ୧୩୫
 ଇଂରେଜ ଜାତିର ଇଚ୍ଛା ଅଭିପ୍ରାୟ ଶୁଣ
 ଭାରତକୁ ବନ୍ଧୁ ଭାବେ କରିବ ଗ୍ରହଣ । ୧୩୬
 ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର
 ଭାରତ ପ୍ରତି ଏପରି କରିବ ବେଶ୍ୱର । ୧୩୭

ମୋର ଇଚ୍ଛା ଗୋଷ୍ଠି ଏକ କରିବି ଗଠନ
 ସକଳ ଦଳରୁ ପ୍ରତିନିଧି ଥିବେ ଜାଣ । ୧୩୮
 ସେ ଗୋଷ୍ଠିର ସଭାପତି ମୁଁ ହୋଇବି ଜାଣ
 ସେମାନଙ୍କ ମତନେଇ ହେବ ସବୁ କାମ । ୧୩୯
 ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟରେ ଯାହା ହୋଇବ ଭାରତେ
 ଜାଣିପାରିବେ ଏ ସଭା ସଦସ୍ୟ ସମସ୍ତେ । ୧୪୦
 ପୂର୍ବଥର ଯୁଦ୍ଧକେଳେ ଭାରତର ଦାନ
 ମହାମୁଲ୍ୟବାନ ପୁଣି ଅଳ୍ପବ ମହାନ । ୧୪୧
 ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀ ଦୃଷ୍ଟି କଲୁ ଆକର୍ଷଣ
 ଭାରତବାସୀର ଅଟେ ଏ ମହତ ଗୁଣ । ୧୪୨
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦାନ ତାର ସବୁଠୁ ମହତ
 ନ୍ୟାୟପଥ ନ ଛାଡ଼ଇ କଦାଚ ଭାରତ । ୧୪୩
 ଉତ୍କଳ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ଯାହା ସେ କୁହଇ
 କରେ ଅକାନ୍ତରେ ଚାହା କୁଣ୍ଡିତ ନ ହୋଇ
 ନିନ୍ଦୁଅଇ ନ୍ୟାୟପଥୁଁ କେବେ ବିଚଳିତ
 ଭାରତବାସୀର ଏହି ଗୁଣଟି ମହତ । ୧୪୪
 ସ୍ୱାହାୟ୍ୟ କଲୁ ଦେଇଣ ଯାହା ଧନ ଜନ
 ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖ୍ୟଯୋଗ୍ୟ ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ । ୧୪୫
 ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅଧିକ ସାହାୟ୍ୟ ସେ ଦେବ
 ଏପରି ଆଶା କରିବା ନୁହେଁ ଅସମ୍ଭବ । ୧୪୬
 ତେଣୁ ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟରେ ନିତି ଯା ଦୃଷ୍ଟିବ
 ଭାରତବାସୀ ସେ ସବୁ ଖବର ଜାଣିବ । ୧୪୭
 ସେହିହେତୁ ଗୋଷ୍ଠି ଏକ ସଂଗଠିତ ହେବ
 ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟ ସେ ସବୁ ବିଚାର କରିବ । ୧୪୮
 ଆଉଥରେ ପୁଣି ମୁଁ କହୁଛି ନିବେଦନ
 ସକଳ ଭାରତବାସୀ ହୁଅ ଏକମନ । ୧୪୯
 ମତଭେଦ ଥିଲେ ଆଉ ଗୋଟିନା ନ କର
 ଭାରତର ଏକତାକୁ ମୂଳମନ୍ତ୍ର ଧର । ୧୫୦

ଦେଖ ପଡ଼ିଛି ବପତି ବଲ୍ଲଭ ଉପରେ
 ଭାରତକୁ ଏ ବପତି ମାଡ଼ି ଆସିପାରେ । ୧୫୨
 ସଙ୍କଟ ମୁଖରେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଅଛି ଆମ୍ଭ
 ଭାରତବାସୀ ସହାୟ ହୁଅ ହେ ସରବେ । ୧୫୩
 ଅନ୍ତର ସହିତ କରୁଅଛି ନିବେଦନ
 ସକଳ ଭାରତବାସୀ ହୁଅ ଏକମନ । ୧୫୪
 ନିଜ ନିଜ ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ ଯାହାହୁଅ
 ପଛଦୁଆ ଦେଇ କେହି କେବେହେଁ ନ ରହ ।
 ପଡ଼ିଛି ମହାସୁଯୋଗ କେବେ ଗୁଡ଼ିନାହିଁ
 ଏକମନେ ଏକଚିତ୍ତେ ଠିଆ ହୁଅ ଯାଇ । ୧୫୬
 ଏକତା ସୂତ୍ରରେ ବନ୍ଧା ହୁଅ ସବୁଦଳ
 ଏଥିପାଇଁ ପଡ଼ିଅଛି ଏ ମାହେନ୍ଦ୍ର ବେଳ । ୧୫୭
 ଯେଉଁ ଆଦରଣ ପାଇଁ କରୁ ଆମ୍ଭେ ରଣ
 ପାଇବ ଭାରତଠାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ଥନ । ୧୫୮
 ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତ ଉଦ୍ଧାସ ଦେଖ ଫେଇ
 ଏ ଆଦର୍ଶ ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ଅଟଇ । ୧୫୯
 ତେଣୁ ମୋର ଆଶା ସବେ ଏକମେଳ ହୋଇ
 ଅଖଣ୍ଡ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଦେବା ଉଚିତ ଅଟଇ । ୧୬୦
 ଜାଣୁ ଛୁ ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଅଛି ଭାରତର
 ସବେ ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ହୁଅ ଅଗ୍ରସର । ୧୬୧
 ବୋଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ସବେ କର ହେ ବିଚାର
 ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ କି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟଇ ଭୁଲୁରୁ । ୧୬୨

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ବଡ଼ଲଟ ଗାନ୍ଧିଭେଟ ଚରିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନେ ନବେ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ବଡ଼ଲୁଟଙ୍କ ଘୋଷଣା ପ୍ରଭୃତ ପାଇଲୁ
 ଗୁଡ଼କ ପରି ଭରତ ଗୁହଁ ରହିଥିଲା । ୧
 ସକଳେ ପଡ଼ି ଘୋଷଣା ହୋଇଲେ ଚକ୍ରତ
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ଏ କଥା ନୁହଇ ଉଚିତ । ୨
 ରୁଟି ଖାଇବାକୁ ଭରତର ଦାବି ଥିଲା
 ବଦଳରେ ଭରତକୁ ଥିଅର ମିଳିଲା । ୩
 ବଡ଼ଲୁଟଙ୍କ ଘୋଷଣା ନିରାଶାନନକ
 ଏହା ପଡ଼ିକରି ମୁହଁ ହୋଇଲି ଅବାକ । ୪
 କିଛି କହି ନ ଥିଲେ ତ ହୋଇଥାନ୍ତା ଭଲ
 ଦେଖୁଛି ଏ ଘୋଷଣାରେ ନାହିଁ ବେଶି ମୂଲ୍ୟ । ୫
 ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଘୋଷଣାରେ ମର୍ମ ଅଛି ଯାହା
 ଠିକେ ଠିକେ କହୁଅଛି ଶୁଣ ଏବେ ତାହା । ୬
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ଭେଦ ଭାବ ମାଝି
 ଅଛି ଏବେ ଭବିଷ୍ୟତେ ରହିବ ନିୟତି । ୭
 ବାଧ୍ୟ ଦେଇ ପାରିବ ଯାବତ ସରକାର
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭରତରେ ନ ହେବ ପ୍ରଭୃତ । ୮
 ସେତେଦୂର ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଅଛଇ ମୋହର
 ଦେଖୁଛି କଂଗ୍ରେସ ନ ହୋଇବ ଭାଗୀଦାର । ୯
 କହିଲେ ଏ ଯୁଦ୍ଧପରେ ବଇଠକ ହେବ
 ପୂର୍ବ ବଇଠକ ପରି ବିଫଳ ହୋଇବ । ୧୦
 କି ଅଛି ଭାରତ ଭାଗ୍ୟେ କହିପାରୁ ନାହିଁ
 ନିରାଶ ହେବ କଂଗ୍ରେସ ଏ ସମ୍ଭାଦ ପାଇ । ୧୧
 କଂଗ୍ରେସ ଶକତିଶାଳୀ ହେବା ଦରକାର
 ହେଉ ଏ ପବନ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ନିକର । ୧୨
 ଦେଖାଯାଉ କଂଗ୍ରେସର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଗଣ
 କିପରି ଭାବେ କରିବେ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ । ୧୩

କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ
 ଏ ଘୋଷଣା ପଢ଼ି ମନେ ଲାଗିଲେ ବିଷାଦ । ୧୪
 ଘୋଷଣା ପଢ଼ିଣ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଲୁ ଭରତ
 ଉତ୍ସାହ ବଦଳେ ଅବଶ୍ୟାସ ହେଲୁ ଜାତ । ୧୫
 ଉତ୍ସାହ ଉଦ୍ୟମ ବଢ଼ି ଜଳି ଉଠୁଥିଲୁ
 ଏ ଘୋଷଣା ପଢ଼ି ସବୁ ପଣ୍ଡା ହୋଇଗଲା । ୧୬
 ଇଂରେଜଙ୍କ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଖୋଲେ ବାରବାର
 ଇଉରୋପ ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ରକ୍ଷାକର । ୧୭
 ସେ ଦେଶରେ ଶାନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି
 ଆଉସବୁ ଯଥା ତଥା ରହିବ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୮
 ଭାରତର ଦଶା ଯାହା ଅଛି ତା ରହିବ
 ଭାରତର ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ କି ଆଗ୍ରହ ହେବ । ୧୯
 ଯଦି ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ହେବ ଜୟ
 ଭାରତର ଦଶା ଯଥା ତଥାଟି ନିଶ୍ଚୟ । ୨୦
 ଇଉରୋପ ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି ଯେତେ ଜାତି
 ଭାରତ ପରି ପୀଡ଼ିତ ହେଉଛନ୍ତି ନିତି । ୨୧
 ଗୋଷଣା ମାତିରେ ହେଉଛନ୍ତି ହରବର
 ସେମାନଙ୍କ ଦଶାତ ରହିବ ସେ ପ୍ରକାର । ୨୨
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ମାତିକି ବଳ ଦେବାପାଇଁ
 ଏ ଯୁଦ୍ଧେ ସାହାଯ୍ୟ ନେବା ଅର୍ଥଟି ଅଟଇ । ୨୩
 ଭାରତ ଯେବେ ଏ ଯୁଦ୍ଧେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ
 ସେ ସବୁ ଜାତି ଗତିରେ ନିଶ୍ଚୟ ବାଧା ଦେବ ।
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାହାଯ୍ୟକୁ ପରଶଂସା କରି
 ବଢ଼ିଲୁଟି କହି ହେଉଛନ୍ତି ଭୁରିଭୁରି । ୨୪
 ଏ ସାହାଯ୍ୟ ସରକାର କେବେ ନ ପାଇବେ
 ଏ କଥା ମୋହର ମତ ଜାଣ ହେ ସରବେ । ୨୫
 ଜହରଲଲ ଆବୁଲକାଲାମ ଆଜାଦ
 ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖିତ ହେଲେ ପଢ଼ି ଏ ସମ୍ବାଦ । ୨୬

ଅମ୍ଭେମାନେ କି କରିବୁଁ ଏ ଘୋଷଣା ପରେ
 ଠିକଣା କରି କହିବା ଏବେ କି ପ୍ରକାରେ । ୨୮
 କାର୍ଯ୍ୟକାଶ ସମିତିର ବଇଠକ ହେବ
 କି କରାଯିବ ସେଠାରେ ସ୍ଥିର କରାଯିବ । ୨୯
 ପୂର୍ବେ ଯାହା ଏ ସମିତି କରିଥିଲେ ସ୍ଥିର
 ତା ପରେ ହେଲୁ ଲୁଚିଲା ଘୋଷଣା ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୩୦
 ଏ ଘୋଷଣା ପରେ ସେ ସମିତି କି କହିବ
 ତାକୁ ଅନୁସରି କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ଗଢ଼ାଯିବ । ୩୧
 ଗାନ୍ଧି ସେବାସଂସ୍ଥ ସଭାପତି ହେ ସୁଜନ
 କିଶୋରୀଲଲ ଅଟଇ ତାହାଙ୍କର ନାମ । ୩୨
 ସେ ବୋଲନ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକାଶ ସମିତି ଯା କଲୁ
 ସେ କଥା ତାଙ୍କ ମନକୁ କିଛି ନ ପାଇଲୁ । ୩୩
 ଗାନ୍ଧି ମତ ସଙ୍ଗେ ସେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ମିଳିଲୁ
 ଏହି ଉପହାର ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ ଦିଆଗଲା । ୩୪
 କଂଗ୍ରେସ ଗାନ୍ଧିବାଦକୁ ଦେଲେ ବିଦାୟ
 ଭାରତର ଅମଙ୍ଗଳ ଘଟିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୩୫
 ଜର୍ଜ୍ଜଟସ ଭବିଷ୍ୟତ ବାଣୀ କି ଘଟିଲୁ
 ଏକସ୍ରବ ବରଷ ବୟସ ଆରମ୍ଭିଲୁ । ୩୬
 ଏହିପରି ନାନା ଲୋକେ ପ୍ରକାଶନ୍ତି ମତ
 କାହାର ମତ ଯଥାର୍ଥ ବୁଝିବା କେମନ୍ତ । ୩୭
 କାର୍ଯ୍ୟକାଶ ସମିତି ଯା କରିଛି ବିଚାର
 ପରୁରୁଛି କହନ୍ତୁ ହେ ରାଜସରକାର । ୩୮
 ଭାରତକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେଇଦିଅ
 ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟ ଏ ଭାରତକୁ ଦିଅ । ୩୯
 ନ ପରୁରୁ ଭାରତକୁ କଲ ତ ସମର
 ଏବେ କହୁଛ ସମରେ ହୁଅ ଅଂଶୀଦାର । ୪୦
 ଅଂଶୀଦାର ହେଲେ ହେବ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ
 ଅନ୍ୟଥା ଭାରତ ହେବନାହିଁ ଏକମତ । ୪୧

ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉ
 ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭାରେ ଏହା ଦାବି କରାଯାଉ । ୪୭
 କଂଗ୍ରେସ ଆଦେଶ ମାନି ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ
 ଏ ନାଟକ ଅଭିନୀତ ହେଲା ଏକାଧାରରେ । ୪୮
 ଛଅ ପ୍ରଦେଶରେ ହେଲା ଏମନ୍ତ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
 ବିପକ୍ଷ ଦଳ ବିପକ୍ଷେ କହିଲେ ବହୁତ । ୪୯
 ନାନା ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଉଠାଇଲେ ବିପକ୍ଷରେ
 ମୁସଲମାନ ଏଥିରେ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ । ୫୦
 ସକଳ ଯୁକ୍ତିତର୍କ ରଦ୍ଦ ହୋଇଗଲା
 ବହୁଳ ଭାବରେ ଏ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସ୍ଥିର ହେଲା । ୫୧

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

କି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ପରିଶେଷେ ହୋଇଲେକ ସ୍ଥିର
 ଜଣା ନ ଗଲା କଥାରୁ କିଛି ପରିସ୍କାର । ୫୨
 କି କି ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇଲେ ବିବାଦୀ ସକଳ
 କି ସଂଶୟ ଉପୁଜିଲା ମନରେ ତାଙ୍କର । ୫୩

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ ମୋର ନିବେଦନ
 ସବୁଠି ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହେଲା ପ୍ରଭୁ ଜାଣ । ୫୪
 ନ ପରୁର ଭାରତକୁ ଯୁଦ୍ଧେ ଭାଗୀ କଲ
 ଏଥିପାଇଁ ଦୁଃଖ ହୁଏ ତଳେ ନ ଭାବିଲ । ୫୫
 ଯେ ମାତ୍ର ଧରି ଇଂରେଜ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧ କରୁଅଛି କରୁଛି ବଢ଼ାଇ । ୫୬
 ସାଧୁ ଉଦ୍ୟମ ଏ କଥା ମାନୁଛି ଭାରତ
 ତେବେ କମ୍ପାଇ ଫିଟାଇ ନ କହ ନିଶ୍ଚିତ । ୫୭
 ଭାରତକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେଇଦିଅ
 ସେହି ମାତ୍ର ଅନୁସରି ଶାସନ ଚଳାଅ । ୫୮
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପନିବେଶ ଅଛି ତ ଭୂମ୍ବର
 ଭାରତକୁ ଦିଅ ସେହିପରି ଅଧିକାର । ୫୯

ଯୁଦ୍ଧପରେ ଏ ସବୁ କରିବ ପଛେ କର
 ବର୍ତ୍ତମାନ କହ ହେବ ଏ କଥା ନିକର । ୫୫
 ଏ କଥା ଶୁଣି ଭାରତ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇବ
 ଯଥାଶକ୍ତି ଏ ସମରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ୫୬
 ବଡ଼ଲୁଟ ବଡ଼ମଲ୍ଲୀ ଯେ ଜବାବ ଦେଲେ
 ଗୋଳିଆ ପୋଳିଆ କରି କହିଲେ ସକଳେ ।
 ସବୁ ତୋର ଖଟୁନିକି ନ ଛୁଲିବୁ ମୋର
 ଏହି ମାଡ଼ିଧରି କଥା କହିଲେ ନିକର । ୫୭
 ଦସି ସାଉଁଟି ନ ନିଅ ବୋଲି ନ କହିଲେ
 ଫଳରେ ଟୋକାଇଟିକୁ ଫୋପଡ଼ାଇ ଦେଲେ ।
 ଭାଷା ଛଟାରେ ସେମାନେ କହିଲେ ବହୁତ
 ପଡ଼ିଦେଲେ ଲୋକ ମନ ହୋଇବ ମୋହିତ ।
 ତେଣୁ ଭାରତର ଲୁଟସବୁ ନିବେଦନ
 ପରିସ୍କାର କରି କହ ନିଦାନ ବଚନ । ୬୦
 ଭାରତ ଲୋକ ଭାରତ ଆଇନ କରିବେ
 ତାକୁ ଅନୁସରି ଦେଶ ଶାସନ କରିବେ । ୬୧
 ଏପରି ଘୋଷଣା କରିଦିଅ ପରିସ୍କାର
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏ କଥା ଯେତେ ଶୀଘ୍ର କରିପାର ।
 ଯୁଦ୍ଧପାଇଁ ଯେଉଁ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ
 ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର ମତ ଲୋଡ଼ା ହେବ । ୬୨
 ଏହିପରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୋଇଲା ସବୁଠାରେ
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀ ସକଳେ ପଦତ୍ୟାଗ କଲେ । ୬୩
 କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ଦେଶେ ହୋଇଲା ଅଚଳ
 ହାତକୁ ଶାସନ ନେଲେ ନିଜେ ଗଭର୍ଣ୍ଣର । ୬୪
 ବିପକ୍ଷ ଦଳକୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ କହିଲେ
 ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ କେହି ରାଜି ନହୋଇଲେ । ୬୫
 କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ବହୁତ
 ନ ହୁଅନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ କଥାରେ ଏକମତ । ୬୬

ହିନ୍ଦୁ ସହାସକ୍ର ଏକ ଅଛି ଭାରତରେ
 ରାଜ ହେଉନାହିଁ ସେହୁ ଭାରତ କଥାରେ । ୭୯
 ପାରଶି ଜଇନ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ ଆନ ମୁସଲମାନ
 ଅନୁନତ ଅସ୍ପରଶ ଲୋକେଛନ୍ତି ପୁଣି । ୮୦
 ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ଗୋଷ୍ଠି ଲୋକ ଅଟନ୍ତି ଏମାନେ
 ଜମିଦାର ରାଜା ମହାରାଜା ମହାଜନେ । ୮୧
 କଂଗ୍ରେସକୁ ପ୍ରତିନିଧି ବୋଲିଲେ ମାନନ୍ତି
 କଂଗ୍ରେସ ତାଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ବିରୁଦ୍ଧ । ୮୨
 କଂଗ୍ରେସ ତାଙ୍କ ମତରେ ଅଟେ ଏକଦଳ
 ସକଳ ଭାରତବାସୀ ସଭ୍ୟ ନୁହେଁ ତାର । ୮୩
 ଚାରିଆଡ଼ା ଦେଇ ଯେହୁ ସଭ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି
 ସେହି ସିନା କଂଗ୍ରେସର ସଦସ୍ୟ ଅଟନ୍ତି । ୮୪
 ଏପରି ଭିତ୍ତି ଲକ୍ଷ ସଭ୍ୟ କଂଗ୍ରେସର
 ତାଙ୍କ କଥା କହିବ କଂଗ୍ରେସ ଅଧିକାରୀ । ୮୫
 ପଞ୍ଚମ ଶତାବ୍ଦୀ ଲୋକ ଭାରତେ ଅଛନ୍ତି
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି କଂଗ୍ରେସ କେମନ୍ତି । ୮୬
 ସବୁଠାରୁ ହିନ୍ଦୁ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ଅଟଇ
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ବୋଲେ ଆପଣ ଦେଖାଇ । ୮୭
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଭା ପୃଥକ ଅଟଇ
 ଜିନା ନାମେ ସଭାପତି ତାର ଛନ୍ତି ରହି । ୮୮
 ଜିନା ବୋଲନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ ତାଙ୍କର ବଇଶା
 ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା ହୋଇବ କିପରି । ୮୯
 ଜମିଦାର ଆଦି ଯେତେ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ଦଳ
 କଂଗ୍ରେସ ସହିତ ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ମେଳ । ୯୦
 ସେମାନେ ଶାସନ ତଳାଇଲେ ଯେତେଦିନ
 କଲେ ଅଳପ ଦିନରେ ଯେତେ କର୍ମମାନ । ୯୧
 ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥମୂଳେ କଲେ ସେ ଆନ୍ଧାତ
 ତେଣୁ ସେମାନେ ସନ୍ତତ ହେଉଛନ୍ତି ଝାଡ଼ । ୯୨

ଏ ସବୁ ସୁକ୍ତି ଦେଖାଇ ସେମାନେ କହନ୍ତି,
 ରକ୍ଷକ ମାତ୍ର ତାଙ୍କର ଇଂରେଜ ଶକତି । ୮୩
 ତେଣୁ ସେମାନେ ବୋଲନ୍ତି ହେ ଇଂରେଜ ଶୁଣ
 ଯେବେ ଭାରତକୁ ତୁମ୍ଭେ କରିବ ସ୍ଵାଧୀନ । ୮୪
 ଶୁଦ୍ର ଶୁଦ୍ର ଗୋଷ୍ଠି ସ୍ଵାର୍ଥ ନିରାପଦ ହେବ
 ଏମନ୍ତ ବିଧାନ ରଖି ଆଉ ଯା କରିବ । ୮୫
 ତୁମ୍ଭେ ନ ରଖିଲେ ଆମ୍ଭେ ହୋଇବୁଁଟି ନାଶ
 କଂଗ୍ରେସଠାରେ ଅମ୍ଭର ନାହିଁ ହେ ବିଶ୍ଵାସ ।
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବି ଯେବେ ବିଚାର କରିବ
 ନ ପରୁଟି ଆମ୍ଭଙ୍କୁ କିଛିହିଁ ନ କରିବ । ୮୬
 ଏହିପରି ଭାରତରେ ଦୟା ଲାଗିଅଛି
 ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ପଡ଼ିଛି । ୮୭
 ସେମାନେ ବୋଲନ୍ତି ସବେ କହ ମିଳିମିଶି
 ହାତରେ ଧରିବ ଯେବେ ସ୍ଵାଧୀନତା ଶଖୀ । ୮୮
 ଉପନିବେଶରେ ଅଛି ଯେମନ୍ତ ଶାସନ
 ସେ ପ୍ରକାର ଶାସନ ଦେବାକୁ ଆମ୍ଭ ମନ । ୮୯
 କେତେ ପୂର୍ବ ଘଟନାରେ କହିଛୁ ଏମନ୍ତ
 ସେହି ମାତ୍ର ଧରି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛୁ ନିୟତ । ୯୦
 ସଂଶୟ ନ କର ମନେ କହୁଛୁ ଯେମନ୍ତ
 ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ବଇଠକ ବସିବ ନିଶ୍ଚିତ । ୯୧
 ସବୁ ଶ୍ରେଣୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଡକାଇ ଆଣିବା
 ବୁଝି ବିଚାରି ସକଳ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବା । ୯୨
 ସବୁରି ସ୍ଵାର୍ଥ ରଖିବା ଅଟେ ଆମ୍ଭ ଧର୍ମ
 ସକଳଙ୍କୁ ନ ବିଚାରି କରିବୁଁ କି କର୍ମ । ୯୩
 ଦେଖୁଛୁ ତ ବଡ଼ଲୁଟ ବାଛି ବାଛି ଲୋକ
 ସବୁ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଡାକିଲେ ଦେଖି ଠିକ ଠିକ । ୯୪
 ଏକେ ଏକେ ଭଲ ଭଲ ମତ ଜଣାଇଲେ
 ଏକମତ ହୋଇ କେହି କିଛି ନ କହିଲେ । ୯୫

ଏକମତ ହେବାପାଇଁ ସମୟ ଲାଗିବ
 କରାଯାଉଅଛି ଯହୁ ପୁଣି କରାଯିବ । ୧୭
 ଏ ସବୁ କରିବା ପାଇଁ ସମୟ ଲାଗିବ
 ତରତର ହେଲେ ପୁଣି କିପରି ଚଳିବ । ୧୮
 ଦେଖୁଛୁ ତ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଛି ଏ ବେଳରେ
 ଆନ୍ଦୋଳନେ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି ସମର ବ୍ୟାପାରେ । ୧୯
 ସମର ଶେଷରେ ସିନା ହେବ ଫୁରୁସତ
 କିପରି କିସ କରିବୁଁ ନ ହେଲେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ୨୦
 ଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭାରତର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା
 କାଳେ ଏ ଫଳ ମିଳିବ କରନାହିଁ ଚିନ୍ତା । ୨୧
 ଏ ବିଚାର ଅଟଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତର
 ହେ ଭାରତବାସୀ ତୁମ୍ଭେ ନ ହୁଅ ଅଧୀର । ୨୨
 କେତେ ସଜ୍ଜନ ପୁରୁଷ ବିଲତେ ଅଛନ୍ତି
 ଭାରତ ଦାବି ପକ୍ଷରେ ବହୁତ ଲଢ଼ନ୍ତି । ୨୩
 ସେମାନେ ବୋଲନ୍ତି ଭାରତର ଦାବି ଯାହା
 ତୁରନ୍ତ ପୂରଣ କର କହୁଛନ୍ତି ତାହା । ୨୪
 ଭାରତକୁ ବନ୍ଧୁ ଭାବେ କର ବ୍ୟବହାର
 ନ କଲେ ଭାରତ ହାତୁଁ ଖସିବ ନିକର । ୨୫
 ଆଗେ ଦେବ ପଛେ ଦେବ ଯଦି ଏହା ସତ
 କି କ୍ଷତି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଯେବେ ହୋଇବ ତୁରନ୍ତ । ୨୬
 ଡାୟାର ସାହେବ ପରି ଆଉ କେତେ ଜଣ
 ବୋଲନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ କଥା କିଛିହିଁ ନ ଶୁଣ । ୨୭
 ଅଛନ୍ତି ଆନ୍ଧର ରାଜା ମହାରାଜାଗଣ
 ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ଦେଇ ବହୁ ଧନ ଜନ । ୨୮

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଭବାନୀ

ବିଲତ ଲୋକ ଏପରି କହିଲେକ ଯାହା
 ଗାନ୍ଧି ଆଇ ଭାରତରେ କି ବୋଲିଲେ ତାହା ।

କପରି ପସନ୍ଦ କଲେ ଆଉ ଆଉ ଲୋକେ
ଏହାପରେ କଥା ପୁଣି ଗଲା କେଉଁଠାକେ । ୧୧୦

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ପଦତ୍ୟାଗ କଲେ
ଗଭର୍ଣ୍ଣମେନ୍ତେ ନିଜେ କାମ ଚଳାଇଲେ । ୧୧୧
ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ କଂଗ୍ରେସ ପରେ କି କରିବ
ପୂର୍ବ ଫରାଠନ କାର୍ଯ୍ୟେ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେବ ।
ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଧରମ କରନ୍ତୁ ସାଧନ
ବିନା ସାଧନାରେ ସିଦ୍ଧି ହୋଇବ କେସନ ।
କଂଗ୍ରେସ କରମୀ ଛନ୍ତି ଭାରତରେ ଯେତେ
ପବିତ୍ର ଭାବରେ ମନ ଦିଅନ୍ତୁ ଏ ବ୍ରତେ । ୧୧୪
ସଜା ସରଳ ଭାବରେ ଗଢନ୍ତୁ ଜୀବନ
ତେବେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସମରେ ହୋଇବେ ସଜନ ।
ଅରଟ ଧରି ନିଷ୍ଠାରେ ସୂତା ଯେ କାଟିବେ
ନିଶା ନିବାରଣ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇବେ । ୧୧୬
ଅସ୍ତ୍ର ଶ୍ୟତା ନିବାରଣ ଦିଗେ ଦେବେ ମନ
କାୟୁମନବାକ୍ୟେ କରି ଅହିଂସା ପାଳନ । ୧୧୭
ନିଷ୍ଠାରେ ଏହି ସାଧନା କରି ନ ପାରିଲେ
ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସମରେ ବୀର ନ ହୋଇବେ ଭଲେ ।
ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ ନ ହୋଇବ
ବ୍ରୁଟେନ ଉପରେ କିଛି ଗୃପା ନ ଆସିବ । ୧୧୯
ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ କାମ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଙ୍ଗୀନ
ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅହିଂସା ନ ହେଲେ ନ ହେବ କାରଣ ।
କେତେ କର୍ମୀ ଲେଖୁଛନ୍ତି କର ଆନ୍ଦୋଳନ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛୁଁ ସକଳେ ପାଳିବୁ ବିଧାନ । ୧୨୧
ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ମୋହର ଏ ସବୁ ଲେଖାରେ
ମୋଠାରେ ପ୍ରମାଣ ଅଛି ଏହା ବିପକ୍ଷରେ । ୧୨୨

ଯାଇ ଆସି ପାରୁନାହିଁ ଅସୁସ୍ଥ ଶରୀର
 ଦୁରବାଟ ଯିବାପାଇଁ ବଳ ନାହିଁ ମୋର । ୧୨୩
 କର୍ମୀମାନଙ୍କ ସହଚ ନାହିଁ ମୋ ସାକ୍ଷାତ
 ବହୁତ କର୍ମୀ ସହଚେ ନାହିଁ ପରିଚିତ । ୧୨୪
 ସେମାନଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରଗତି ଅଟେ କି ପ୍ରକାର
 ଜାଣିପାରବା ସୁଯୋଗ ନାହିଁ ତ ମୋହର । ୧୨୫
 ଯେବେ ଅବା ଆଇନ ଧର୍ମାନ୍ୟ କାମ ହେବ
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନର ଝଗଡ଼ା ବଢ଼ିବ । ୧୨୬
 ମାରପିଟ ପଡ଼ିଦାରି ହୋଇବ ନିଶ୍ଚିତ
 ଏ ଫଳ ଫଳିବ ବୋଲି ଦିଶୁଛି ନିୟତ । ୧୨୭
 ତେଣୁ ରାଜି ନୁହେଁ ନେବାପାଇଁ ଏହି ଭାର
 କଂଗ୍ରେସ ସଭା କରିବ ଏଥିର ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୨୮
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଦାବି ଅତି ଚମତ୍କାର
 ପୂରଣ କରିବାପାଇଁକି ସାଧ୍ୟ କାହାର । ୧୨୯
 ଯେତେ ଯେତେ ତାଙ୍କ ଦାବି ପୂରଣ କରିବ
 ତେତେ ତେତେ ତାର ସୀମା ବୃଦ୍ଧି ହେଉଥିବ ।
 ତେଣୁ ମିଳାମିଶା କଥା ଦିଶେ ଅସମ୍ଭବ
 ଜିନାକୁ ତୁଷ୍ଟ କରିବା ନୁହଇ ସମ୍ଭବ । ୧୩୧
 ଖାଲିବାର ପୁଲିବାର ସବୁ ତାଙ୍କଠାରେ
 ନ ପାରିଲି ଯେତେ ଯନ୍ତ୍ର କଲି ମୁଁ ଏଥିରେ ।
 ତିନି ଚାରି ଦିନ ଧରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା
 ତାହାଙ୍କ ଦାବିର ଆଦିଅନ୍ତ ନ ମିଳିଲା । ୧୩୩
 ଇଂରେଜଙ୍କଠାରୁ ଜିନା ଯାହା ବା ପାଇବେ
 କଂଗ୍ରେସଠାରୁ ତା ଠାରୁ ଅଧିକ ଚାହୁଁବେ । ୧୩୪
 କଂଗ୍ରେସ ସବୁ ହିନ୍ଦୁର ପ୍ରତିନିଧି ନୁହେଁ
 ସକଳ ଭାରତ ଲାଗି ସିନା କଥା କହେ । ୧୩୫
 ଦଳଗତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ନୁହଇ କଂଗ୍ରେସ
 ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଏହାର ପ୍ରତୀକ । ୧୩୬

ସବୁରି ପ୍ରସ୍ତାସ ସ୍ଵାଧୀନତା ଲଭିପାଇଁ
 ଏ ଅର୍ଥରେ ସେ ସବୁର ପ୍ରତିନିଧି ହୋଇ । ୧୩୭
 ଏହି ମତଲପ ଧରି କରୁଛି ସଂଗ୍ରାମ
 ଜାତୀୟବାହିନୀ ହୋଇ କରୁଅଛି କାମ । ୧୩୮
 ଅହିଂସା ମାର୍ଗରେ ଯେଣୁ କରୁଛି ସମର
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଵାର୍ଥ ଲାଭିବ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ ତାର । ୧୩୯
 ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଵାର୍ଥରକ୍ଷା ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ କଂଗ୍ରେସର
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ଦାବି କରେ ଏ ପ୍ରକାର । ୧୪୦
 ମୁସଲିମ ଲିଗ ନାମେ ଏକ ସଭା ଅଛି
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସେ ଦାବି କରୁଛି । ୧୪୧
 ଜାତି ବର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନାହିଁ କଂଗ୍ରେସର
 ଏ ମାତ୍ର ଧରି କଂଗ୍ରେସ କରୁଛି ପ୍ରବୃତ୍ତ । ୧୪୨
 ଇଂରେଜଙ୍କଠାରୁ ନିଅନ୍ତୁ ସେ ଯାହା ନେବେ
 କଂଗ୍ରେସ ତାଙ୍କୁ ସହିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ନ କରିବେ । ୧୪୩
 ଇଂରେଜ ସଙ୍ଗେ କଂଗ୍ରେସ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସେ ଲଢ଼ିବେ ନାହିଁ । ୧୪୪
 କଂଗ୍ରେସ ଯେବେ ଏ ପଥୁଁ ବିଚଳିତ ହେବ
 ହିମାଳୟ ତୁଳ୍ ଗ୍ରାମ ଅବଶ୍ୟ କରିବ । ୧୪୫
 ପରିସ୍କାର କରି ଗାନ୍ଧି ଦେଲେ ଏହା କହି
 ରାଜେନ୍ଦ୍ର ବଡ଼ଲଟକୁ କହିଦେଲେ ତାହା । ୧୪୬
 ବୋଇଲେ ଶୁଣନ୍ତୁ ହେ ଇଂରେଜ ସରକାର
 ଭାରତ ମୁକ୍ତି ବିଷୟ ନ କଲ ବିଚାର । ୧୪୭
 କହିଲ ନାହିଁ ଫିଟାଇ ଦେବ କି ନ ଦେବ
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମତଭେଦ ଦେଲ ହେ ଜବାବ । ୧୪୮
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେ ମତଭେଦ ଅଛି
 ତୁଟିବ ଆମ ମଧ୍ୟରେ ଉଦ୍ୟମ ଲାଗିଛି । ୧୪୯
 ମୂଳକଥା ସଙ୍ଗେ ଆଖି ଡାଳ ଯୋଡ଼ିଦେଲ
 ଏ କଥା ଆନୁମାନକୁ ନ ଲାଗିଲ ଭଲ । ୧୫୦

ଏ ମାତ୍ର ଦେଖି ତୁମ୍ଭର ହୋଇଲୁଁ ଦୁଃଖିତ
 ଆନୁମାନଙ୍କର ଆଶା ବିଫଳ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୫୧
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ମିଳିବ କରନ୍ତୁ ଘୋଷଣା
 ଆଉ ସବୁକଥା ପରେ ହୋଇବ ଠିକଣା । ୧୫୨
 ଜିନା ବଡ଼ଲଟକୁ ଅଲଗା ଜଣାଇଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ନେତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ।
 କଂଗ୍ରେସ ଦାବକୁ ଯେବେ ନ କଲ ଗ୍ରହଣ
 କି ହେବ ବିରୁଦ୍ଧି ଆଉ ଆର୍ଜ୍ଠ କଥାମାନ । ୧୫୪
 ଏ ସବୁ ଉତ୍ତର ପାଇ ବଡ଼ଲଟ ପୁଣି
 ବୋଇଲେ କଲୁତ ଆମ୍ଭେ ବହୁତ ଯତନ । ୧୫୫
 କେତେ କେତେ ନେତାଙ୍କୁ ମୁଁ ଡକାଇ ବୁଝିଲି
 ପୁଫଳ ଫଳିଲା ନାହିଁ ଦୁଃଖିତ ମୁଁ ହେଲି । ୧୫୬
 ଶେଷ ନିରାଶ ବୋଲି ମୁଁ ଆଶା କରୁନାହିଁ
 ଆହୁରି ଚେଷ୍ଟା କରିବ ସମାଧାନ ପାଇଁ । ୧୫୭
 ଶେଷ ଚେଷ୍ଟାଯାକେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ନିୟୁତ
 ଯାବତ ହାସଲ ହେବ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମହତ । ୧୫୮
 ସବେ ମିଶି ଗଲେ ବୋଲି କରନ୍ତି ଘୋଷଣା
 ଏ ଆଶା ମନରେ ପୋଷି କରିବ ଠିକଣା । ୧୫୯
 ତେଣୁ କରୁଅଛି ସ୍ବରତକୁ ନିବେଦନ
 ଧୀରସ୍ଥିର ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ କର ବନ୍ଧୁଗଣ ।
 ସଦସ୍ତବେ କାର୍ଯ୍ୟ କର ନ ହୁଅ ନିରାଶ
 ଅବଶ୍ୟ ହାସଲ ହେବ ମହତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ୧୬୧
 ଏହିପରି ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ସମାପତ
 ବୋଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ୧୬୨
 ତବ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ହୋଇବ ସୁନିଶ୍ଚିତ
 ମାନବ ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ର କି ଅଛି ଆୟତ୍ତ । ୧୬୩
 ଯେତେବେଳେ ଯେ ପ୍ରେରଣା ପ୍ରଭୁଠାରୁ ମିଳେ
 ମାନବ ସେହି ପ୍ରେରଣା ନେଇ ବଞ୍ଚେ ଖେଳେ ।

ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ ପ୍ରଭୁ ମୋର ନମସ୍କାର
ମାନବକୁ ସଦବୁଦ୍ଧି ଦେଇ ରକ୍ଷାକର । ୧୭୫

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ବଡ଼ଲଟ ଘୋଷଣା ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକାଦଶେ
ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ବୟାନବ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୁ ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ନାରଦ ଯାହା ଯାହା କହିଗଲ
ଆଉ କଥା ରହିଗଲା ତାହା ନ କହିଲ । ୧
ଭରତ ସତବ ଲର୍ତ୍ତ ଜେଟଲୁଣ୍ଡ ନାମ
ଭରତ ବିଷୟେ କଲେ ବହୁତ ବୟାନ । ୨
ପାଲିଆମେଣ୍ଡ ସଭାରେ ବଲ୍ଲତ ଦେଶରେ
ବହୁତ ଯୁକ୍ତିତରକ ହେଲକ ସେଠାରେ । ୩
ସରକାର ତରଫରୁ କଲେ ସେ ଉତ୍ତର
କି କହିଲେ ଗାନ୍ଧି ଶୁଣି ସେ ସବୁ ଖବର । ୪
ସାମୁଏଲ ହୋର ନାମେ ପୂରୁବ ସତବ
ସରକାର ତରଫରୁ ଦେଲେ ସେ ଜବାବ । ୫

ଶ୍ରୀ ନାରଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ମହାପ୍ରଭୁ ମୋତେ ପଚାରିଲ ଯାହା
ଠିକେ ଠିକେ କହୁଅଛି ଶୁଣ ପ୍ରଭୁ ତାହା । ୬
ଗାନ୍ଧି ତାହା ପଢି ଦେଲେ ଯବର ଉତ୍ତର
ଯେତେ ବେଶି ପଢୁଛି ମୁଁ ଲଗେ ଗୋଲମାଲ ।
ଭଲ ମନ୍ଦ ଦୁଇକଥା ଯେ ଜବାବେ ଅଛି
ଅଧିକ ଭଲ ମନ୍ଦକୁ ବିକୃତ କରିଛି । ୮
ହୋର ସାହେବ ବୋଲନ୍ତି ତାଙ୍କ ସରକାର
ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦକୁ ତେଜି ଅଛନ୍ତି ନିକର । ୯

ଭରତରେ ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଗୋଷ୍ଠି ଛନ୍ତି ଯେତେ
 ଅଭୟବାଣୀ ଶୁଣାଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ନିତ୍ୟେ । ୧୦
 ଏ କଥା ସଙ୍ଗେ ସେ କଥା ଖାପ ଖାଉନାହିଁ
 କଥା ଛଳରେ ସେ ସିନା ଗଲେ ସବୁ କହ । ୧୧
 ଭରତରେ ଯେତେ ଯେତେ ସାହେବ ଅଛନ୍ତି
 ତେଣେ ପୁଣି ରଜା ମହାରାଜାମାନେ ଛନ୍ତି । ୧୨
 ଏମାନଙ୍କୁ ବୋଲନ୍ତି ସେ ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଦଳ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଗୁଡ଼ିବା ଯୁକ୍ତି ବି ନିଷ୍ଫଳ । ୧୩
 ଭରତେ କେତେ ସାହେବ ବ୍ୟବସାୟ ପାଇଁ
 ବସବାସ କରୁଛନ୍ତି ହୋଇଣ ଅସ୍ଥାୟୀ । ୧୪
 ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଇରୋପ ଦେଶରେ
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଗୋଷ୍ଠି ମଧ୍ୟେ ତାହାକୁ ଧରିଲେ
 ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ଭରତରେ ପ୍ରୟୋଜନ
 ଅଛନ୍ତି ଆବର ଗୋରା ସେନା କର୍ମୀଗଣ । ୧୫
 ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ ହେବ
 ଏଥର ମରମ କିସ ବୁଝା କି ନ ଯିବ । ୧୬
 ଭରତ ଜୟ ଫଳରେ ଯେଉଁ ଅଧିକାର
 ଅଧିକାର ଭାବେ ରହିବ ଭରତେ ନିକର । ୧୭
 ଗୋରାଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ଯାହା ଅଛି ଭରତରେ
 ରକ୍ଷାହେବ ତାହା ବିଚ୍ଛିନ୍ନର ବନ୍ଧୁକରେ । ୧୮
 କିନ୍ତୁ ଭରତ ଯେ କାଳେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇବ
 ଗୋରାମାନଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ପରାକ୍ଷିତ ହେବ । ୧୯
 ଭରତ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ସହିତ ଯାହାର
 ସ୍ୱାର୍ଥ ସଂଘର୍ଷ ଘଟିବ ବିଦାୟ ତାହାର । ୨୦
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଶବ୍ଦ ଅର୍ଥ ଅଟେ କିସ
 ଏଥିପାଇଁ ଦେଖିଲି ଇଂରେଜ ଭାଷାକୋଷ । ୨୧
 ତହିଁରେ ଏ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଅଛି ଯାହା
 ଶୁଣ ଏବେ ଯୁଦ୍ଧଜନେ କହୁଅଛି ତାହା । ୨୨

ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଇଂରେଜ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବ
 ସରକାରୀ ପତାକା ସେ ଦେଶରେ ଉଡ଼ିବ । ୨୪
 ପତାକାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଲେଡ଼ା ହେଲେ
 ଇଂରେଜଙ୍କ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର ହେବ ହେଲେ ।
 ହୋର ସାହେବ ସେ ସବୁକଥା କହିଦେଲେ
 ଏହି ଅର୍ଥ ରଖି ମନେ ସକଳ କହିଲେ । ୨୫
 ତାଳିପରେ ତାଲୁ ଦେଇ ଯେତେ ସେ ଭାଷିଲେ
 ଫୁଟି ଦିଶୁଛି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଅବହେଲେ । ୨୬
 ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଯେପରି
 ଗୋରାମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସଙ୍ଗତରେ ସରି । ୨୭
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଲଗି ହେଲା ପ୍ରୟୋଜନ
 ରାଜା ଜମିଦାରମାନେ ହେଲେ ସରଜନ । ୨୮
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି
 ସରକାର ବାହୁଛୁୟା ପାଇ ସେ ବଢ଼ନ୍ତି । ୨୯
 ଦେଖିଲେ ରାଜାମାନଙ୍କ ସବୁ ଗତିବିଧି
 ପ୍ରଜାଙ୍କର ନୁହନ୍ତି ସେମାନେ ପ୍ରତିନିଧି । ୩୦
 ରାଜାମାନଙ୍କୁ ବିପକ୍ଷେ ଅଭିଯୋଗ ଯେତେ
 ଏ ସବୁ ପାଉଛି ମୁହଁ ନିତି ନିତି କେତେ । ୩୧
 ଯେଉଁ କରୁଣ କାହାଣୀ ଅଛି ସେ ଲେଖାରେ
 ସେ ଶୁଣିବ ହାତ ଦେବ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଣିରେ । ୩୨
 ରାଜାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଗଉରବ ନାହିଁ
 ଅଭିଭାବକଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଅଯଶ ଅଟଇ । ୩୩
 ରାଜାମାନଙ୍କ ମୁରବି ରାଜ ସରକାର
 ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ ଏ କଥା ଅଟଇ ଅସୁନ୍ଦର । ୩୪
 ଏ ମୁରବି ପଶିଥରେ କିଏ ଅର୍ଥ ଅଛି
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ନଗ୍ନ ମୁରତି ଦିଶୁଛି । ୩୫
 ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥ ଥିଲାପରି ମତେ ଲାଗୁନାହିଁ
 ଥିଲେ କିଏ କହିବ କି ଭୁରନ୍ତ ମିଟାଇ । ୩୬

କଂଗ୍ରେସକୁ କୁହାହେଲା ଏମନ୍ତ କରିବ
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଗୋଷ୍ଠିରେ ଏ ରଜାକୁ ଗଣିବ ।
 ଇଂରେଜ ଶକ୍ତି ସବୁଠୁ ପ୍ରଧାନ ଶକ୍ତି
 ତାକୁ ଆଶ୍ରାକରି ରଜାମାନେ ରହିଛନ୍ତି । ୩୯
 ସେ ଶକ୍ତି ବିହୀନେ ସେ ଚଳି ନ ପାରିବେ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ନିଶ୍ଚୟ ସେହୁ ମାରି ନ ପାରିବେ । ୪୦
 ସ୍ୱାଧୀନତା ନାହିଁ ତଳେ ରଜାମାନଙ୍କର
 କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ ହେବାର ।
 କଉଣସି ମୀମାଂସା କରିବା ଦୂରକଥା
 ଅତି ଶୋଭା ହୁଏ ମନେ ଦେଖି ଏ ଅବସ୍ଥା । ୪୧
 ଏହି ସଙ୍କଟ ବେଳରେ କରୁଛନ୍ତି ଯାହା
 ନ କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ନାହିଁ ଆନ ରାହା । ୪୨
 ଗୋଲମେଜ ବଇଠକ ଯେତେବେଳେ ହେଲା
 ଏହି ଭାଗବଣ୍ଟା ତେତେବେଳେ ଖଞ୍ଜାଗଲା । ୪୩
 କହିପାରୁନାହିଁ ଏହା ଗୌରବ ବିଷୟ
 ମୁଁ ଜାଣେ ଏଥିର ଫଳ ଅତି ବିଷମୟ । ୪୪
 ବଇଠକରୁ ଯେ କାଳେ ଉତ୍ତୟ ଫେରିଲେ
 ଶୁଭ ବିଫଳ ମନରେ ତହୁଁ ବାହୁଡ଼ିଲେ । ୪୫
 ସମସ୍ତଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏ ଘୋର ଅପମାନ
 ମୋ ମତରେ ଭାଗବଣ୍ଟା କାମଟି ଜଘନ୍ୟ । ୪୬
 କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସ ଏହାକୁ କରିଛି ଗ୍ରହଣ
 ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଭାବରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଛି ଜାଣ । ୪୭
 ଭଲଲୋକ ମାନିଲେ ଯାହାକୁ ଦୁଇପକ୍ଷ
 ତାଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ କେହି ନ ହେଲେ ବିମୁଖ ।
 ମାକଡ଼ୋନାଲ୍ଡ ସାହେବ ନାମେ ଜଣେ ଥିଲେ
 ସେହି ଉତ୍ତୟ ପକ୍ଷରୁ ଭଲଲୋକ କଲେ । ୪୮
 କଂଗ୍ରେସ ବେକଂଗ୍ରେସ ଭାରତ ବୋଲି ଦୁଇ
 ଭାଗବାଣ୍ଟି ସାମୁଏଲହୋର ଦେଲେ କହି । ୪୯

ସସସ୍ତ୍ର ନରସ୍ତ ଦୁଇ ଭାଗ କରିଥିଲେ
 ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇଥାନ୍ତା ସବୁଠାରୁ ଭଲେ । ୫୨
 କଂଗ୍ରେସ ନରସ୍ତ ଭାରତର ପ୍ରତିନିଧି
 ସସସ୍ତ୍ର ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ାଇଦେବା କି ହେ ବିଧି ? ୫୩
 ସ୍ଵାଧୀନ ହେବାପାଇଁକି କରିବ ସଂଗ୍ରାମ
 ନରସ୍ତ ତାର ଅସ୍ତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଧାନ । ୫୪
 ଏ ଶ୍ରେଣୀର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅପୂର୍ବ ଅଟଇ
 ଇତିହାସେ ଏ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ କେବେ ଶୁଣାନାହିଁ । ୫୫
 ଭାରତ ସଚ୍ଚିବ ଯାହା ଯାହା କହିଦେଲେ
 ବିଶ୍ଵଜଗତକୁ ପ୍ରସ୍ତୁ ଏହା ଜଣାଇଲେ । ୫୬
 ନରସ୍ତ ଭାରତ ଯେବେ ସସସ୍ତ୍ର ସହିତ
 ଆପୋଷ ମୀମାଂସା କରି ନପାରେ ଏକାନ୍ତ । ୫୭
 ତା ସଙ୍ଗେ ପୁଣି ଇଂରେଜ ସରକାରସହ
 ଆପୋଷ ମୀମାଂସା ହେବ ଏ କଥା ନିଶ୍ଚୟ । ୫୮
 ଏ ଦୁଇ କଥା ଯାବତ ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ସ୍ଵାଧୀନତା ଲାଭ ଭାରତର ଅସମ୍ଭବ । ୫୯
 ଏଥିପାଇଁ ମୋହର ଆପଣ କିଛି ନାହିଁ
 ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ତାଙ୍କ କଥା ପ୍ରକୃତିକ ଚାହିଁ । ୬୦
 ଇଂରେଜ ପ୍ରକୃତ ସଂସ୍କାରେ ସେ ବଢ଼ିଛନ୍ତି
 ବଦଳାଇ ପାରିବେ କି ସହଜେ ପ୍ରକୃତି । ୬୧
 ହଠାତ୍ ବଦଳିଯିବ ଆଶା ନାହିଁ ମୋର
 ନରପେକ୍ଷ ଭାବେ ପଡ଼ି କରୁଛି ବିଚାର । ୬୨
 ଅସ୍ତ୍ରୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୋର ପ୍ରକାଶି କହୁଛି
 ନରପେକ୍ଷ ପାଠକ ତା କପରି ବୁଝୁଛି । ୬୩
 ସାମୁଏଲ ଯାହା ଯାହା ସବୁ କହିଥିଲେ
 ଉତ୍ତମ ପ୍ରକାରେ ବୁଝିପୁଝି ବଖାଣିଲେ । ୬୪
 କିଛିମାତ୍ର ସଂଶୟ ଏଥିରେ ନାହିଁ ମୋର
 କିନ୍ତୁ ଏହା ଅଟେ ଆଜି ନିଷ୍ପତ୍ତିର ଉତ୍ତର । ୬୫

ସ୍ଵାଧୀନତା ପିପାସାରେ କଂଗ୍ରେସର କଣ୍ଠ
 ଶୁଣିଯାଇ ସେରୁଅଛି ମନେ ମହାକଷ୍ମ । ୭୭
 ରୁଚକ ପରି ଆଶାରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲ
 ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ତା' ପ୍ରାଣ ଶୀତଳ ନ ହେଲା । ୭୮
 ପୁଣି ପୂରୁବ ମାଡ଼ିକି ସେ ଅନୁସରିବ
 ଅଧିକ ନିଷ୍ଠାରେ ପୁଣି କର୍ମ ଆଚରଣ । ୭୯
 ଅହିଂସା ଶକ୍ତି ସେହୁ କରୁ ଅରଜନ
 ସସତ୍ୟକୁ ନିରସ କରିବ ଧ୍ରୁବ ଜାଣ । ୮୦
 ନିଷ୍ଠାରେ କଂଗ୍ରେସ ଯେବେ ଏ କଥା କରିବ
 ପୃଥିବୀ ପାଇଁକ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦାନ ହେବ । ୮୧
 ବିଶ୍ଵାସୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇବ ଏ ମାଡ଼ିରେ
 ଶାନ୍ତି ନ ହେବ ଏ ଅସ୍ଵ ଶସ୍ତ୍ର ସଂଘାତରେ । ୮୨
 ନାନା ପ୍ରତିକୂଳ ବାଧା ବିପ୍ଳବ ସମ୍ମୁଖରେ
 ନିରସ ଜାତି ଯେବେ ବା ଚଳିବେ ନ୍ୟାୟରେ । ୮୩
 ତେବେ ଏ ବିଶ୍ଵରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ
 ଅହିଂସା ମର୍ଯ୍ୟାଦା ତେବେ ପ୍ରକଟ ହୋଇବ । ୮୪
 କଂଗ୍ରେସ ଅଟେ ଏକ ହିନ୍ଦୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ
 କହିନାହିଁ କାହାକୁ ମୁଁ ଏମନ୍ତ ବଚନ । ୮୫
 ଜେଟଲଣ୍ଡ କପରି କହିଲେ ଯେ କଥା
 ଶୁଣି ବିସ୍ମିତ ହୋଇଲି ଘୁରିଗଲା ମଥା । ୮୬
 ମୁଁ କହିଲି କଂଗ୍ରେସରେ ଯେ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି
 ଅଧିକାଂଶ ତହିଁ ଯଦି ହିନ୍ଦୁ ଯେ ଅଟନ୍ତି । ୮୭
 ତଥାତ ସକଳ ବର୍ଣ୍ଣ ଧର୍ମ ଲୋକେ ଛନ୍ତି
 ଭାରତ ଆକାଂକ୍ଷା ଅଟେ କଂଗ୍ରେସର ମାତ୍ର । ୮୮
 କଂଗ୍ରେସ ଆଗରୁ କହିଅଛି ବହୁବାର
 କଦାପି ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ନୁହେଁ ସେ ନିକର । ୮୯
 ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଠାରେ ସୁଯୋଗ ମିଳିଛି
 କଂଗ୍ରେସ ଏହି ଘୋଷଣା କରି ଆସୁଅଛି । ୯୦

ଜେଟଲୁଣ୍ଡ ଏ ସମସ୍ତ ଜାଣନ୍ତି ନିଶ୍ଚିତ
 ଏତେବେଳେ ଏପରି କହିବା ଅନୁଚିତ । ୮୦
 ଗୋଳମାଳିଆ ଭାବରେ ଏ କଥା କହିଲେ
 ଉତ୍ତେଜିତା ଜନକ ଏ କଥା ହୋଇପାରେ । ୮୧
 ଆଶାକରେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ କରିଛନ୍ତି ଭ୍ରମ
 ଅତିରେ କରିବେ ଏହି ଭ୍ରମ ସଂଶୋଧନ । ୮୨
 କେତେକ ଇଂରେଜ୍‌ବଧୂ ପରୁରୁଅଛନ୍ତି
 ବିନା ସରତେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବା ମୋର ଉକ୍ତି ।
 ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି କଥା ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ
 କହିଛନ୍ତି କି ଆପଣ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ । ୮୩
 ବଡ଼ଲୁଟଙ୍କ ସହିତ ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତ
 ପରେ ଏ କଥାର ମୂଳ ହେଲା ପ୍ରକଟିତ । ୮୪
 ଯେଉଁ ବିବୃତ୍ତି ମୋହର ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା
 “ବିନା ସରତେ ସାହାଯ୍ୟ” କଥାଟି ନ ଥିଲା । ୮୫
 ମୋର ମତିଗତ ଯାହା ବିବୃତ୍ତିରେ ଥିଲା
 କଂଗ୍ରେସ ସେଥିରେ ସିଦ୍ଧିକାର କରିଥିଲା । ୮୬
 ବ୍ରିଟେନର କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି ଏ ସମରେ
 ପର୍ତ୍ତ୍ସ୍‌ହାର ଘୋଷଣା କରିବା ସମରରେ । ୮୭
 ଦାବି ଯେବେ କଂଗ୍ରେସର ଏପରି ନ ଥାନ୍ତା
 ମୋ କଥା ମରମ ତାହା ବୁଝାଯାଇଥାନ୍ତା । ୮୮
 କାର୍ଯ୍ୟକାଳୀ ସମିତିରେ ଯେତେ ସଭ୍ୟ ଥିଲେ
 ସେହିପରି ମନୋଭାବ କେବେ ନ ଧରିଲେ । ୮୯
 ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବାପାଇଁ ଅଛି ଅଧିକାର
 ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ବୋଲି ଯାହା କଲେକ ବିରୁଦ୍ଧ । ୯୦
 ସେପରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କଲେ ବିରୁଦ୍ଧି ଯାହା
 ଘଟଣା ଚକ୍ରରେ ଫଳ ଦେଖାଗଲା ତାହା । ୯୧
 ଯୁଦ୍ଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କଥା ଏଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ
 ବିନା ସରତେ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଥାନ୍ତେ ଭଲେ ।

କଂଗ୍ରେସର ଧନବଳ ଜନବଳ ନାହିଁ
 ଶୁଭଲକ୍ଷ୍ମୀ ବଳ ଦେଇପାରିଥାନ୍ତା ସେହି । ୯୪
 ବହୁ ସେନା ସାହାଯ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଏ ଅଧିକ
 ଦୂରଭିତ୍ତିରେ ବିଷ୍ଣୁ ଇଂରେଜର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ୯୫
 ପ୍ରତିବାଦ କରି ନ ପାରନ୍ତା ଜଣେ କେହି,
 ବାଟିନ ଥାନ୍ତା କାହାର ବାଘ ହେବାପାଇଁ । ୯୬
 ଇଂରେଜର ଦାବି ଅଟେ ଅତି ନ୍ୟାୟଯୁକ୍ତ
 ଏ କଥା ଏଥିରୁ ହୋଇଥାନ୍ତା ପ୍ରମାଣିତ । ୯୭
 ପରାଧୀନଜାତି ଯେବେ ପୃଥ୍ବୀ ପୃଷ୍ଠରେ
 ସ୍ଵାଧୀନତା ଆଲୋକ ସେ ଲଭିବେ ଅତିରେ ।
 ବହୁ ଉଚ୍ଚକୁ ଇଂରେଜ ଶକ୍ତି ଉଠିଥାନ୍ତା
 “ବିନା ସରତେ ସାହାଯ୍ୟ” ଅର୍ଥ ତା ହୁଅନ୍ତା ।
 କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଆନ ପରକାର
 ବୁଝିଲେନାହିଁ ଇଂରେଜ ରାଜସରକାର । ୧୦୦
 କଂଗ୍ରେସର ଅହିଂସାରେ ଆତ୍ମା ଦେଲେନାହିଁ
 ଇଂରେଜ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ନ ବୁଝିଲେ କେହି । ୧୦୧
 କହୁଛି ମୁଁହିଁ ଏ କଥା ନିଜେ ସିଦ୍ଧିକାର;
 ଯେବେ ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ମାଗିବ କେହିବା ଏଥିର । ୧୦୨
 ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ଜଣେ ଯେ ଟାଣୁଆ ଉପଯୁକ୍ତ
 ପଶ୍ଚାତ୍ତାପାଇଁ ଏ କଥା କଲେକ ତଦନ୍ତ । ୧୦୩
 ସମସ୍ତ ସେ ହେବନାହିଁ କହୁଅଛି ସତ୍ୟ
 ପଶ୍ଚାତ୍ତାପେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇବା ବଡ଼ ଶକ୍ତି ।
 ସାହାଯ୍ୟେ ସେ କଥା ପଛକୁ ପଛେ ଥାଉ
 ମୋ କଥା ବୁଝିବାପାଇଁ ଦ୍ଵିଧାନାହିଁ ଆଉ । ୧୦୪
 ଇଂରେଜବନ୍ଧୁ କରନ୍ତୁ ମୋ କଥା ବିଚାର
 କେଉଁ ମତଲପେ ମୁଁହିଁ କହୁଛି ସକଳ । ୧୦୫
 ସେମାନେ ଏପରି ଅବା ଦେଖାଇବେ ଯୁକ୍ତି
 ପରମ ନ ଜରେ ମୁଁ ତ ସାମରିକ ନୀତି । ୧୦୬

ଏହି ମାତ୍ରୁ ମୁଁ ସହଯୋଗ ନ କରିବି
 ଏ କଥା ମନରେ ମୁଁ କେବେ ନାହିଁ ଭାବି ।
 ଯେ କେହି ଯୁଦ୍ଧର ହେଲେ ହୁଅନ୍ତା ବଇଶୀ
 ତା ମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀର କରିବ ନ୍ୟାୟକୁ ବିଚାରି । ୧୦୯
 ନ୍ୟାୟ ଅଛି ଯେଉଁ ପକ୍ଷେ ତା ଶୁଭ ବାଞ୍ଛୁକ
 ଜୟକାମନା ଅବଶ୍ୟ ତାହାର କରିବ । ୧୧୦
 ଏ ଭଳି ବିଚାର ଯେବେ କରିବ ସେ ଲୋକ
 ଶାନ୍ତି ଆଣିବାକୁ ହୋଇପାରେ ଭଲଲୋକ । ୧୧୧
 ମୋ ଅବସ୍ଥା ସେହିପରି ଜାଣ ବନ୍ଧୁଗଣ
 ବିପକ୍ଷର ବୁଝିବାକୁ ନ କରିବ ମନ । ୧୧୨
 ଫିଟାଇ କହୁଛୁ ମୁଁ କରି ପରିସ୍କାର
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଭେଦଭାବ ଅଟେ ଅମଙ୍ଗଳ । ୧୧୩
 ଭାରତର ସ୍ବାଧୀନତା ବିଷୟ ପଡ଼ିଲେ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଭେଦଭାବ ଆଇଲ ଆଗରେ । ୧୧୪
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବି କେଉଁ ନୁହେଁ ନିରାମୟ
 ଏ କଥା କହିଲେ ଧ୍ରୁମ ଘଟିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୧୫
 କଂଗ୍ରେସର ସାମରିକ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ନାହିଁ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଏକତାରେ ବିଶ୍ବାସ କରଇ । ୧୧୬
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ମାତ୍ର ଅଟେ ଭୟ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଭେଦ ଅସ୍ତ୍ର ତାଙ୍କର ପ୍ରଧାନ । ୧୧୭
 ଭାରତକୁ ସ୍ବାଧୀନତା ନ ଦେବାର ଛଲେ
 ସେ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛନ୍ତି ସବୁବେଳେ । ୧୧୮
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କଳହରେ କଂଗ୍ରେସ ନିଶ୍ଚୟ
 ଦାୟୀ ହୋଇ ନ ପାରିବ କହୁଅଛି ଅୟ । ୧୧୯
 କଂଗ୍ରେସ ହେଲେ ପଛକେ ଅଲଗା ହୋଇବ
 ଶୁଭାଦିନକୁ ଅନାଇ ଭ୍ରମଣ କରିବ । ୧୨୦
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କଳହରେ ଭାଗୀ ନ ହୋଇବ
 କିଛି କରି ନ ପାରିଲେ ଭୁନିତାନ ହେବ । ୧୨୧

ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖୁଛି ବିକଟାକାର ଦୃଶ୍ୟ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ାଅ କଂଗ୍ରେସ । ୧୨୨
 ଇଉରୋପ ପଡ଼ିଅଛି ଯେ ଘୋର ସଙ୍କଟ
 ବଡ଼ ଆଶା କରିଥିଲି କହୁଛି ନିରାଶ । ୧୨୩
 ଇଂରେଜ ରାଜମାନ୍ଦିରମାନେ ଯେତେଛନ୍ତି
 ଦେଖି ଶୁଣି ନିଜଦେଶେ ଏ ଘୋର ବିପତ୍ତି ।
 ନିର୍ମଳଜ୍ଞାନ ଉପୁଜିଥିବ ହୃଦୟରେ
 ଦେଖୁଛି ସେ କଥା ହୋଇନାହିଁ ତ ଫଳରେ ।
 ମୁସଲମାନ ଆବର ଅନୁନ୍ନତ ଜାତି
 ସେମାନେ ଯେ କରୁଛନ୍ତି କେତେକ ଆପତ୍ତି ।
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ସେଥିରେ କରିବେ ଏମନ୍ତ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ । ୧୨୭
 ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ ସନ୍ତୋଷ ପାଇ ନ ପାରିବେ
 କେତେକ ନିୟତ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହୁଥିବେ । ୧୨୮
 କଂଗ୍ରେସ ଯେ ନ୍ୟାୟ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ପଣ ଦେଲା
 ଅନ୍ୟାୟକଥା ସେଥିରେ କିଛିହିଁ ନ ଥିଲା । ୧୨୯
 ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି ସେମାନେ ଦେଶର
 ତାଙ୍କୁନେଇ ସମିତିଏ କର ହେ ନିକର । ୧୩୦
 ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ ଶାସନ ଖସିଲା
 ସେମାନଙ୍କ ହାତେହେଉ ଏ ପଦ୍ଧତି ଗଢ଼ା । ୧୩୧
 ଯେଭଳି ଏ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଭେଦଭାବ ଯିବ
 ସେପରି ତାହାଙ୍କ ମନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇବ । ୧୩୨
 ଏହିପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ତହିଁରେ ଖଞ୍ଜାଯାଉ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ରକ୍ଷା ହେଉ ।
 ଇଂରେଜ ରାଜମାନ୍ଦିର ମୋର ବନ୍ଧୁଗଣ
 କରିବ କି କଂଗ୍ରେସର ଆହ୍ୱାନ ଗ୍ରହଣ । ୧୩୪
 ଗ୍ରହଣ କଲେ ସକୋଟ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କର
 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖିବା ଏମାତ୍ର ଫଳ । ୧୩୫

ବାକସୁଦ୍ଧ ଲଗିଅଛି ଭରତେ ବଲ୍ଲଭେ
 ଲେଖାରେ କଥାରେ କିଏ କହୁଛନ୍ତି କେତେ ।
 ସପକ୍ଷ ବିପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ବହୁତ
 ପ୍ରଜ୍ଞାନ ଭାଷାରେ ସବୁ ହୋଇଛି ଜଡ଼ିତ । ୧୩୭
 ଗାନ୍ଧୀ ତାଙ୍କ ମନକଥା କହନ୍ତି ଫିଟାଇ
 ତାହାଙ୍କ କଥାରେ ଭିଲେ ମଳିଅଛି ନାହିଁ । ୧୩୮
 ଦାସଭୂ ଶୃଙ୍ଖଳା ଓପବେ କରିବ ମୋତନ
 ଦାସମାନଙ୍କ ମତରେ କିଏ ପ୍ରୟୋଜନ । ୧୩୯
 ଅଛି ଯେବେ ଇଚ୍ଛା ହେ ଇଂରେଜ ସରକାର
 ଭରତକୁ ଦାସଭୂ ଶୃଙ୍ଖଳା ମୁକ୍ତ କର । ୧୪୦
 ଜିନାଙ୍କର ସ୍ଵର କିଛି ବଦଳିଛି ପୁଣି
 ଭରତ ମୁକ୍ତିପାଇଁ କି କରୁଛନ୍ତି ମନ । ୧୪୧
 ଏ ସବୁ ଦେଖିଣ ତେଣେ ବୋଲେ ହିଟ୍ଲର
 ହେ ଇଂରେଜ ଆଉ ବେଶି ବଢ଼ାଇ ନ କର ।
 ସତ! ନ୍ୟାୟଯୁକ୍ତ ମାତ୍ର ବୋଲୁଛ ତୁମ୍ଭର
 ଭରତକୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ଦେଲ କି ଆଦର । ୧୪୩
 ହେଉଥାନ୍ତ ଭରତକୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ଯେବେ
 ତବ ଆଗେ ମୁଣ୍ଡ ନୁହଁଥାନ୍ତୁ ଆମ୍ଭେ ତେବେ ।
 ଏହିପରି ପରିସ୍ଥିତି ଅଛି ବର୍ତ୍ତମାନ
 କି ହେବ ଭବିଷ୍ୟତରେ ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ ।
 ତବ ଇଚ୍ଛା ଅନୁରୂପ ଚକ୍ଷୁ ସଫାର
 ତବ ସଫାରକୁ ପ୍ରଭୁ ଭଲେ ରକ୍ଷାକର । ୧୪୬
 ସକଳେ ସୁଖେ ରହନ୍ତୁ ହୋଇ ନିରାମୟ
 ବିରାଜୁ ଶାନ୍ତି ଧରରେ ଯାଉ ଏ କଳହ । ୧୪୭
 ବୋଲେ ଧ୍ୟାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ହେ ଜଗଦନାଥ
 ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ ସଦା ଥାଉ ମୋର ମାଥ । ୧୪୮

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ଭରତ ଯତୀବ ଯୋଷଣା ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ବ୍ୟାସବେ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ତେୟାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ ଜନେ ମନକର୍ଣ୍ଣ ଦେଇ
 କଂଗ୍ରେସବାଲଙ୍କୁ ଗାନ୍ଧି ଯାହାଦେଲେ କହି । ୧
 ସରକାରୀ କ୍ଷମତା ତ ସବୁ ଛାଡ଼ିଦେଲ
 ଶ୍ରେଣୀ ଛାଡ଼ି ଯୋଗକର ଏବେ ଫେରିବୁଲ । ୨
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଯୋଗରେ ଧ୍ୟାନ ମତିଗତି
 ସାଧନାରେ ସିଦ୍ଧି ସିନା ଲାଭିବ ଝଟିତ । ୩
 ନ ହୁଅ ନାମେ କେବଳ କଂଗ୍ରେସ ଭକତ
 ଯୋଗଦାୟ ସିଦ୍ଧହୁଅ ବଢ଼ିବ ତାକତ । ୪
 ଭେଦଧାରୀ କଂଗ୍ରେସ ଭକତ ଅଛ ଯେତେ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସମର ଯୋଗ୍ୟ ନୁହ କଦାଚିତେ । ୫
 ସିଦ୍ଧସାଧକ ନ ହେଲେ କାମ ନ ଚଳିବ
 ଏମାନଙ୍କୁ ନେଇ କିଏ ସଂଗ୍ରାମ କରିବ । ୬
 ଏହି ଆଦେଶ ହୋଇଲା ଦେଶରେ ପ୍ରଚାର
 ଯେତେ କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟ କଲେକ ବିଚାର । ୭
 ସନଥା ଅନଥା ନାମେ ଦୁଇଜଣୀ ଥିଲେ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଆଦେଶ ପଢ଼ି ଆଲୋଚନା କଲେ । ୮
 ସେହି ଚରିତ ଏଠାରେ କରିବା ବର୍ଣ୍ଣନ
 ମନଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଏବେ ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ । ୯
 ଲେଖକର କେହି କିଛି ଦୋଷ ନ ଧରିବ
 ଶୁଦ୍ଧ ଅଶୁଦ୍ଧ ପୁରାଇ ସକଳ ବୁଝିବ । ୧୦

ସନଥା ଉବାଚ

ଶୁଣିଲୁଟି ଅନଥା ତୁ ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ବିଧାନ
 ଗଢ଼ଣ କରମ ସବେ କରିବେ ନିଦାନ । ୧୧
 ଅହିଂସା ଧରମ ସବେ କରିବେ ପାଳନ
 ମନ୍ତ୍ର କହଣୀକୁ ସବେ ଦେବେ ମନଧ୍ୟାନ । ୧୨

ଅରଟ ଚଳାଇ ଧୂତା କାଟି ପ୍ରତିଦିନ
 ଏକମନ ଏକଚିତ୍ତ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ । ୧୩
 ଅସ୍ତ୍ରଶୃଙ୍ଖଳା ନିବାରଣ, ଗ୍ରାମ ସଂଗଠନ
 ଏପରି ଷଟକରମ ଜାଣ ମୁଞ୍ଚିଜନ । ୧୪
 ଯାଅ ତୁ ଅନୟା ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ବୁଲିଆସ
 ଶୁଣାଇଦିଅ ସଭିଙ୍କି ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସନ୍ଦେଶ । ୧୫
 ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏ କାମମାନ କରାଇବୁ
 ଉପଦେଶ ଦେଇ ସବୁ ବୁଝାଇ କହିବୁ । ୧୬

ଅନୟା ଉଦ୍ଧାର

ତୁ ଆମ୍ଭ ସଭାର ସଭାପତି ଅଟୁ ସେଣୁ
 ଅବଶ୍ୟ ପାଳିବ ତୋର ଆଦେଶ ମୁଁ ତେଣୁ ।
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ଯାଇ ସଭାମାନ ଉଦ୍ଧାର
 ଆକାଶ ଫଟାଇ ଉଡ଼େ ବକ୍ରତାମୁଁ ଦେବ । ୧୮
 ବକ୍ରତା ଦେବାର ଛଟା ଶିଖିଲି ମୁହିଁ
 କହିଯିବ ପାଣିପରି ଦହାତ ହଲାଇ । ୧୯
 ମୋ କଥା ଶୁଣି ଏକଲେ କାବା ହୋଇଯିବେ
 ଧନ୍ୟ କହି ଘନ ଘନ କରତାଳ ଦେବେ । ୨୦
 ଲମ୍ବାଇବେ ପୁଲମାଳ ଗଳାରେ ମୋହର
 ହାତୀକର୍ତ୍ତା ମୋତେ ଭାବ କରିବେ ଆଦର । ୨୧
 ଖାଇବା ପିଇବା ଭଲେ ଉପରୁ ଚଳିବ
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ବୁଲି ଏହିପରି କାମ ହେବ । ୨୨
 ଆଜ୍ଞାକରି ଲୋକଙ୍କୁ ମତାଇ ଦେବି ମୁହିଁ
 ଜମିଦାର ମହାଜନ ମୁହିଁ ଗୁହଁ ନାହିଁ । ୨୩
 ସେହିମାନେ ଶୋଷି ନେଉଛନ୍ତି ତବ ଧନ
 ଯେତେ ଅରକିଲ ତେତେ ହୁଅ ଧନସ୍ଥାନ । ୨୪
 ଅସ୍ତ୍ରବରେ ଲୋକମାନେ ସଦା ଛଟପଟ
 ଏ କଥା ଶୁଣି ତାଙ୍କର ପୁରୁଷିବ ଶେଷ । ୨୫

ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ଦେବ ମୁଁ କଲହ ଲଗାଇ
 ଭାବିବେ ମୁଁ ଏକା ତାଙ୍କୁ କରିପାରେ ସାହି । ୧୭
 ଲେକଙ୍କ ଅଭାବ ଅସୁବିଧା ଆଦି ଯେତେ
 କଂଗ୍ରେସକୁ ଲେଖି ପଠାଇବ ଦରଖାସ୍ତେ । ୧୮
 ଲେକେ ପାଞ୍ଜିବେ ମୋଠାରୁ ବଳି କେହି ନାହିଁ
 କଂଗ୍ରେସ ସଭ୍ୟ କରିବ ଶୁଣିଆଣା ନେଇ । ୧୯
 ଯେତେ ବେଶି କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟ ଯେ କରିବ
 ତେତେ ଭଲ ପାହିଆକୁ ସେ ନିଶ୍ଚେ ଉଠିବ । ୨୦
 ଯେନ କେନ ପ୍ରକାରେ ମୁଁ ସୁଖ୍ୟା ବଢ଼ାଇବି
 କଂଗ୍ରେସର ଉଚ୍ଚପଦ ବଳେ ମୁଁ ପାଇବି । ୨୧
 ପାଠ ସିନା ଅଳପ ପଢ଼ିଛି ମୁଁ ଜାଣି
 ଶାଠବଳେ ତୁମ ପୁର ଜଣିପାରେ ପୁଣି । ୨୨
 ପାଠ ସଙ୍ଗେ କିସ ଅଛି କଂଗ୍ରେସ କାମରେ
 ନକଠକ ବାହାପିଆ ଜଣିବ ଏଥିରେ । ୨୩
 ଆରେ ଭାଇ ସବୁ ବିଦ୍ୟା ମୋତେ ଅଛି ଜଣା
 ସାଧାରଣ ଟଙ୍କା ଖାଇ ପେଲିଥିଲି ଖଣି । ୨୪
 ଜାଲି ଯୁଆଣେସ୍ତ ମୋର ଥିଲା ବ୍ୟବସାୟ
 କେତେଥର କାରାଗାର ଭେଟିଛି ନିଶ୍ଚୟ । ୨୫
 ସାଧାରଣ ଟଙ୍କା ଖାଇ ହଜମ କରଇ
 ସମ୍ପାଦକର ହସାବ ଦେଇ ମୁଁ ପାରଇ । ୨୬
 ଦରଭଙ୍ଗା ମାତ୍ର ମୋତେ ଜଣାଅଛି ଭଲ
 ଏକଦଳ ଭାଙ୍ଗି କରିପାରେ ତୁମ ଦଳ । ୨୭
 ପରନିନ୍ଦା ପରକୁସା ଭଲ ଗାଇପାରେ
 ଭୁଲାଇପାରେ ଲୋକଙ୍କୁ ମୋ ଭାଷା ଛଟାରେ !
 ଉପରେ ସାଧୁ ସନ୍ତାନ ପରି ମୁଁ କହିବି
 ଗୁପ୍ତରେ ଛୁରି ଧରି ସଦା ବୁଲୁଥିବି । ୨୮
 ଭଲ ମଣିଷ ଦେହରେ ଦାଗ କଗାଇବି
 ଭଲଲେନ ସାଜି ତାର ନିନ୍ଦା ଗାଇଥିବି । ୨୯

ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ଖଦଡ଼ ପିନ୍ଧଇ
ତାହାଠାରେ ପାପତାପ ଧୂଳିମଳି ନାହିଁ । ୪୦
ଗାନ୍ଧି ଶିଷ୍ୟ ବୋଲି ଲୋକେ କରନ୍ତି ବିଶ୍ୱାସ
କିନ୍ତୁ ମିଥୁଷକୁ ମୁହଁ କରିପାରେ ବିଷ । ୪୧
ଯେତେ ଯେତେ ଗୁହ୍ୟପାପ ମୋହଠାରେ ଥିଲା
ଖଦଡ଼ ପିନ୍ଧିବା ଦିନୁ ସବୁ ଧୋଇଗଲା । ୪୨
ଗାନ୍ଧି ନାମ ତୁଣ୍ଡେ କହି ଯେତେ ପାପ କର
ଜାଣି କି ପାରିବ କେହି ଶକତି କାହାର । ୪୩
ମୋହପରି ଯେତେ ଯେତେ ପାପୀଜନ ଥିଲେ
ଉଦ୍ଧାର ପାଇଲେ ଏହି ସାହାଣ ମେଲରେ । ୪୪
ଯେଉଁଦିନ କଂଗ୍ରେସରେ ନାମ ଲେଖାଇଲି
ପେଟେବିନ୍ଦା ଜଞ୍ଜାଳରୁ ରକ୍ଷା ମୁଁ ପାଇଲି । ୪୫

ସନପା ଉବାଚ

ଶୁଣି ଅବାକ ହୋଇଲି ତୋହର ଚରିତ
କଂଗ୍ରେସକୁ ତୁମ୍ଭେମାନେ କଲ କଳ୍ପସିତ । ୪୬
କଂଗ୍ରେସର ବଦନାମ କର ତୁମ୍ଭେମାନେ
ଏ କଥା କି ନ ପଡ଼ୁଛି ମହାତ୍ମାଙ୍କ କାନେ । ୪୭
ତୋହପରି କେତେ ଲୋକଙ୍କର ଇତିହାସ
ଶୁଣି ଶୁଣି ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ତୁଟିଛି ବିଶ୍ୱାସ । ୪୮
ତେଣୁ ସେ ବୋଲନ୍ତି କଂଗ୍ରେସକୁ ସମା କର
ବାଳୁଙ୍ଗା ଉପାଡ଼ି ସେନ କର ପରିସ୍କାର । ୪୯
ଯେତେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ବାଳୁଙ୍ଗା ରହିବ
କଂଗ୍ରେସର ଶକତି କେବେହେଁ ନ ବଢ଼ିବ । ୫୦
ଉପାଡ଼ିବୁ ବାଳୁଙ୍ଗା ରହୁ ଖାଲି ଧାନ
ଧାନ ସଂଖ୍ୟା ହେଲେ ହେଉ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଉନ ।
ବିଷକୁମ୍ଭ ପୟୋମୁଖ ଲୋକଛନ୍ତି ଯେତେ
ପବନ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ ଯାଆନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ! ୫୧

କଂଗ୍ରେସ ନୁହଇ ରଜାଳୟ ମନୋହର
 ପାପୀତାପି ଲୋକଙ୍କର ନାହିଁ ଅଧିକାର । ୫୩
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ସାଧନ ମନ୍ଦିରଟି ଏହି
 ସାଧୁ ନ ପାରିବ ଯେହୁ ଆସ ନାହିଁ କେହି । ୫୪
 ଭିତର ବାହାର ସଜା ନିର୍ମଳ ଯାହାର
 ସେହିମାନେ କଂଗ୍ରେସର ଭକତ ନିକର । ୫୫
 ପରୀକ୍ଷା କର ଆପଣା ଆପଣା ହୃଦୟ
 ନିଜ ଦୋଷ ପାପ ଯାହା ଅଛୁ ଦୂରେ ଥୁଅ । ୫୬
 ଗାନ୍ଧି ଜଣେ ଲୋକ କେତେ ଦୂରେ ବସିଛନ୍ତି
 ସମଗ୍ର ଭାରତେ କାହିଁ କେତେ ଭକ୍ତ ଛନ୍ତି । ୫୭
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ପରସିବେ ସେ କପରି
 ଆତ୍ମପରୀକ୍ଷା କଷଟି ତେଣୁ ଦେଲେ ଧରି । ୫୮
 ନିଜ ନିକଟରେ ଏବେ ନିଜେ କଷିହୁଅ
 ନିଜକୁ ନିଜେ ପରସି ଯାଅ ଅଜ୍ଞା ରହ । ୫୯
 ଏହି ଧର୍ମଗୁଳା ଦେଇ ମହାତ୍ମା କହିଲେ
 ଷଟ୍ କର୍ମଯୋଗ ସାଧ କରମୀ ସକଲେ । ୬୦
 ଆପେ ଆଗ କର୍ମଯୋଗ କରରେ ସାଧନ
 ଆପଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ କର ତାହା ଆଚରଣ । ୬୧
 ତେଣୁ ଆଗେ ଆପେ ଆପଣାକୁ କର ସଫା
 ନୋହିଲେ ତୁ ଯୋଗ୍ୟହୋଇ ନ ପାରୁ ଅନଫା ।
 ଆଚରଣ ଧର୍ମ ଅଟେ ସବୁଠାରୁ ସାର
 ପ୍ରଭୁର କର୍ମ ଅଟଇ ନିକୃଷ୍ଟ ନିକର । ୬୩
 ଯେତେ ମହାପୁରୁଷ ଏ ଭାରତରେ ଥିଲେ
 ନିଜ ଆଚରଣବଳେ ଧର୍ମ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ । ୬୪
 କ୍ଷଣିକ ଉନ୍ନାଦ ଉତ୍ତେଜନା ପ୍ରଭୁରେ
 ଶୁଣି ଶୁଣି ସବୁଯାଏ ଭଣ୍ଡାରି ଜଳାରେ । ୬୫
 ଶ୍ରେଷ୍ଠଲୋକମାନେ ଯା କରନ୍ତି ଆଚରଣ
 ଆନ ଲୋକେ ଦେଖି ଯାହା କରଯାନ୍ତି ଜାଣ ।

କର୍ମୀମାନେ ନ ଯେବେ ନିଜେ ସାଧୁ ନ ପାରିବେ
 କେଉଁ ମୁହେଁ ଯାଇ ଆନ ଲୋକକୁ କହିବେ ।
 ତେଣୁ ଗାନ୍ଧି ଦେଉଛନ୍ତି କଠୋର ଆଦେଶ
 ଏ ଯୋଗ ସାଧୁବାପାଇଁ ସବେ ଅଶ୍ଳା କଷ । ୬୮
 ଏ କରମଯୋଗ ସାଧୁ ନ ପାରିବ ଯେବେ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପାଇବା ଆଶା ପଣ୍ଡହେବ ତେବେ । ୬୯
 ହୃଦୟ ନିର୍ମଳ କରୁ କର୍ମ ଯୋଗେ ମଜ୍ଜ
 ହିଂସା ଦ୍ୱେଷ ଅହଙ୍କାର ଇର୍ଷାଭାବ ତେଜ । ୭୦
 ମିଥ୍ୟା କପଟ ବେଘର ମନୁ ଗୁଡ଼ିଦିଅ
 ଅହିଂସା ପରମଧର୍ମେ ଚିତ୍ରକୁ ମଜ୍ଜାଅ । ୭୧
 ଆପେ କରି ଆନକୁ ଏ ଶିକ୍ଷା ଯାଇ ଦିଅ
 ଏକମନେ ଏକଚିତ୍ତେ କର୍ମେ ମନଦିଅ । ୭୨

ଅନନ୍ତା ଉବାଚ

ଯାହା କହିଲୁ ସନନ୍ତା ଅତି ଭଲକଥା
 ଶୁଣି କିନ୍ତୁ ଦୂର ଯାଉଅଛି ମୋର ମଥା । ୭୩
 ମୁଖେ ଗାଇଯିବା ସିନା ଅଟଇ ସହଜ
 ଯୋଗ ସାଧୁବାଁ ବ୍ୟାପାର ଅତି ଅସହଜ । ୭୪
 ସହଜ ଅଟଇ କିନ୍ତୁ ଏ ଯୋଗ ସାଧନ
 ଶୂନ୍ୟ ଆରୋହଣଠାରୁ ଦିଶୁଛି କଠିନ । ୭୫
 ଧାରଣଶ୍ରୀ ଉପରେ ବା ଗୁଳି ଯାଉଥାରେ
 ଧରିପାରିବା ଅବା ଏ ପବନ ମୁଠାରେ । ୭୬
 ଏ ସବୁ କେବେ ବା ହେବା ସମ୍ଭବ ଅଟଇ
 କପରି ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଧର୍ମ ପାଳିବଇଁ । ୭୭
 ଅସ୍ଥି ଶିର ମଜ୍ଜାରେ ପଶିଛି ହିଂସାଭାବ
 ଏ ଭାବ ତେଜିବା ମୋତେ ଲାଗେ ଅସମ୍ଭବ ।
 ମିଛ ନ କହିଲେ ଆଜି କାମ ତଳୁନାହିଁ
 ନ୍ୟାୟ ଅଦାଲତେ ଗଲେ ଦେଖିପାରୁ ତୁହି । ୭୮

ଧର୍ମ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଣ ମିଛ କହିଯାନ୍ତି
 ରଣକରି ପ୍ରାକ୍ତିଦେଲେ ବଡ଼ାଇ କରନ୍ତି । ୮୦
 ମିଥ୍ୟା ଲଳାଖେଳା ଲାଗିଅଛି ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ
 ଆସ୍ଥାନାହିଁ ଲୋକଙ୍କର ଧରମ କରମେ । ୮୧
 ଭଗବତଗାଦି ଘର ରୁଦ୍ଧ ପଡ଼ିଲଣି
 ଖୋଳ ଅଛି ସାର ନାହିଁ ଗୁପ୍ତ ହେଲଣି । ୮୨
 ଲୋକଙ୍କର ଏ ସବୁ ଦିଗରେ ନାହିଁ ମନ
 ଖୋଜୁଛନ୍ତି କପରି ମିଳିବ ସୁଖେ ଅନ । ୮୩
 କଂଗ୍ରେସ କଥା ଶୁଣିଲେ ଯିବ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ
 ଭୋଗିବା ନାହିଁ ଏଣିକି ଆଉ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ । ୮୪
 ଏହି ଆଶା ପୋଷି ମନେ ସବୁକୁ ଆସନ୍ତି
 ବଚନକା ଶୁଣି କୁଣ୍ଡେ ହୋଇଯାଏ ଛୁଡ଼ି । ୮୫
 ସାଧନା କର୍ମ ଦିଗରେ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ମନ
 ଭାବନ୍ତି କିଏ କରିବ ଏତେ ପରିଶ୍ରମ । ୮୬
 ତେଲ ପକାଇ ନାହିଁରେ ସେହୁ ଶୋଇଥିବେ
 ଗାନ୍ଧୀ ଦାନାକନା ଆଣି ତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରେ ଦେବେ ।
 କଂଗ୍ରେସ ସବୁ ସୁବିଧାମାନ କଠିଦେବ
 ଲୋକଙ୍କ ଅଗ ଗୋଡ଼ରେ କଣ୍ଟା ନ ବାଜିବ । ୮୮
 ଏପରି ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ସ୍ଵପ୍ନ ଦେଖନ୍ତି ସେମାନେ
 ମନ ଦେବେନାହିଁ କେହି ଏ ଯୋଗ ସାଧନେ ।
 ଉଣା ଅଧିକେ ଗାନ୍ଧୀ ଏ ସବୁ ଜାଣୁଛନ୍ତି
 ତେଣୁ ଏ କଠିନ ଯୋଗସାଧନେ ବୋଲନ୍ତି । ୯୦
 ଆତ୍ମପରୀକ୍ଷା କରି ମୁଁ ଦେଖୁଅଛି ଯାହା
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଆନ କେହି ସାଧନାହିଁ ତାହା । ୯୧
 କୋଟିକେ ଗୋଟିଏ ଥାଇପାରନ୍ତି ସାଧକ
 ଆଉ ସକଳେ ଅଟନ୍ତି ତୁଚ୍ଛ ବାବଦୁକ । ୯୨
 ଆତ୍ମ ଯୁବକ ଦଳର ମାନ୍ୟତାହିଁ ମନ
 ଏ ସବୁ ନୁହଇ ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ଲକ୍ଷଣ । ୯୩

ହଇଚଇ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ନ କରିବା ଯେବେ
 ଜୀବନ ଅଛିବୋଲି କେ ନ ଜାଣିବ କେବେ । ୯୪
 ବିପ୍ଳବ ନ କଲେ କେବେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ନ ହେବ
 ଆଗେ ଚାଲ ଆଗେ ଚାଲ କର ଘୋର ରବ ।
 ଲଗିଥାଉ ଅମାଘୋଟ ଯୋର ଆନ୍ଦୋଳନ
 ଅଶାନ୍ତ ବାହାରିବୁ ଦେଇ ମନଧାନ । ୯୬

ସନଫା ଉବାର

ସାଧୁ ସାଧୁ ତୋ କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା ଅନଫା
 ଏପରି କଲେ ସବୁରି ଦଫା ହେବ ରଫା । ୯୭
 ଆଖି ମେଲାଇ ଦେଖ ତୁ ଭାରତ ବାହାରେ
 ହିଂସା ସମର ଲାଗିଛି ଇସ୍ପେସ ଦେଶରେ । ୯୮
 ଦେଖୁଛୁ ହିଂସାର ଫଳ ଭୁଞ୍ଜା ପରାଜୟ
 ପୋଲିଷ୍ଟ ଆକାଶିନୀ ଦଶା କଥା କହ । ୯୯
 ବଳ ଯାହାର ମୂଳକ ତାହାର ହେଉଛି
 ବଳେ ନପାରିବା ଜାତି ବଳରେ ଯାଉଛି । ୧୦୦
 ଆତ୍ମସମର୍ପଣ ଅବା ବିପ୍ଳବ ସମର
 ଦୁଇଟିରୁ କେଉଁ ପନ୍ଥା ନୁହଇଟି ସାର । ୧୦୧
 ମଣିଷ ମାରବା ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ବେଶି ଯାର
 ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୟୀ ହୋଇବ ସେ ଜାତି ନିକର ।
 ତେଣୁ କଂଗ୍ରେସ ଏ ଦୁଇ ପନ୍ଥା ଚାଡ଼ିଅଛି
 ଅହିଂସା ନିକଟ ଅତି ଦୂରରେ ଧରିଛି । ୧୦୩
 ଅହିଂସା ପଥରୁ ବିଚଳିତ ହେବନାହିଁ
 ଏ କଥା ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣ ଅନଫାରେ ଭୁଞ୍ଜ । ୧୦୪
 ସକଳେ ଏହି ପଥରେ ଦୃଢ଼ଭାବେ ଚଳ
 ମନ ଦମ୍ଭକରି ରହ ଅଚଳ ଅଟଳ । ୧୦୫
 ଦେଖ ହିମାଳୟ ଗିରି ରହିଛି ଅଚଳ
 କେତେ ଭୟଙ୍କର ଝଡ଼ ବହେ ତା ଉପର । ୧୦୬

ପବନ ସହିତ କଳି ଦ୍ବନ୍ଦ ନ କରଇ
 ଅଟଳ ଅଟଳ ରହି ସବୁଯାଏ ସହି । ୧୦୭
 ପବନକୁ ନ ମଣଇ କେବେହେଁ ବଇରୀ
 ଅହିଂସା ଧରମ ପାଳି ରହିଛି କପରି । ୧୦୮
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ସେପରି ମାତି ଅନୁସର
 ଏଥୁରୁ ଅନ୍ୟଥା କଲେ ନାହିଁଟି ନିସ୍ତାର । ୧୦୯
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଆତ୍ମର ପ୍ରାଚୀନ ଧରମ
 ଏ ଦୁଇ ଅଟଇ ମୂଳ ଧର୍ମ ସନାତନ । ୧୧୦
 ସତ୍ୟ ଅଟଇ ସାକ୍ଷାତ ବ୍ରହ୍ମ ସନାତନ
 ସତ୍ୟବାଣୀ ନାଦ ବ୍ରହ୍ମ ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ୧୧୧
 ପୁରାଣ ଆଦି ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଗାଏ ନିତି
 ଅଛଇ ସତ୍ୟର ଯେତେ ମନ୍ଦିତ ଶକ୍ତି । ୧୧୨
 ସତ୍ୟଟି ପରମବଳ ଅଟେ ମାନବର
 ସତ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟ କହିବ ଶକ୍ତି କାହାର । ୧୧୩
 ସତ୍ୟକଥା କହି ଯେହୁ ଜୀବନ କାଟଇ
 ତାହାକୁ କେବେହେଁ ଅପ୍ରମୟ ନ ଘଟଇ । ୧୧୪
 ସତ୍ୟ ମାନ ପାରାବାର ନ ଲଘଇ କୂଳ
 ସତ୍ୟଧାରଣା ଆର୍ତ୍ତପ୍ରେ ଚକ୍ଷୁରେ ସ୍ପଷ୍ଟ । ୧୧୫
 ଯେତେବେଳେ ସତ୍ୟପଥ ମାନବ ଦୃଢ଼ଇ
 ଅଧର୍ମ ଆସି ସମାଜେ ରାଜଇ କରଇ । ୧୧୬
 ମହାଦୋର ପାପ ଆସି ସମାଜରେ ପଶେ
 ମାନବର ମନ ପାପ ରୂପ ଦେଖି ରସେ । ୧୧୭
 ରଜ ତମ ଗୁଣ ଗ୍ରାସ କରଇ ସମାଜ
 ପାପ ପଥେ ରସି ଲୋକ କରନ୍ତି ମଉଜ । ୧୧୮
 ମହାଦୋର ଦୁଃଖ ଲୋକେ ଭୋଗନ୍ତି ନିୟୁତ
 ଦାନାକନା ନ ମିଳଇ ଲୋକଙ୍କୁ କିଞ୍ଚିତ । ୧୧୯
 ଅତିବୃଷ୍ଟି ଅନାବୃଷ୍ଟି ନାନା ଇତିଭୟ
 ସମାଜକୁ କଲବଳ କରଇ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୨୦

ଅବିହ୍ନା ବ୍ୟାଧି ଲୋକକୁ ଘୋଟଇ ସନ୍ତତ
 ମହାଘୋର ତମ ରଜଗୁଣରେ ଜଡ଼ିତ । ୧୨୧
 ସତ୍ୟପାଳ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଗଲେ ବନବାସ
 ରାଜ୍ୟସୁଖ ତେଜଦେଲେ ଚଉଦ ବରଷ । ୧୨୨
 ସତ୍ୟପାଳ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଚଣ୍ଡାଳର ଦାସ
 ବଳରାଜା ସତ୍ୟପାଳ ହେଲା ସବନାଶ । ୧୨୩
 କର୍ଣ୍ଣରାଜା ସତ୍ୟପାଳକୁ କରି ନ ଥିଲା
 ସ୍ୱହସ୍ତରେ ପୁଅ ମୁଣ୍ଡ କାଟି ପକାଇଲା । ୧୨୪
 ଏପରି କେତେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ପାଇବ ପୁରାଣେ
 ଚକିତ ହୋଇବ ସତ୍ୟ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଶ୍ରବଣେ । ୧୨୫
 ସତ୍ୟ ଅଟେ ମାନବର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ବଳ
 ସତ୍ୟ ବିନୁ ଘରୁ କାପୁ ରୁଷ ସ୍ଥାନବଳ । ୧୨୬
 ମିଥ୍ୟାଠାରୁ ବଳି ମହାପାପ ଆଉ ନାହିଁ
 ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ଏ କଥା ନିରାଟ ଘୋଷଇ । ୧୨୭
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହି କଥା ହେଉଛି ଘୋଷଣା
 ଲୋକେ ଭୁଲିଯାଇ ହେଉଛନ୍ତି ପଥ ବଣା । ୧୨୮
 ମହାତ୍ମା ମହାପୁରୁଷ ଅବତାର ଯେତେ
 ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲେ ଏ ପୁଣ୍ୟ ଭାରତେ ।
 ସକଳେ ବୋଇଲେ ଲୋକେ ସତ୍ୟଧର୍ମ ପାଳ
 ସତ୍ୟଠାରୁ ବଳି ଆଉ ନାହିଁ ପୁଣ୍ୟବଳ । ୧୨୯
 ଏ ଯୁଗେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ପୁଣି କହୁଛନ୍ତି
 ସେହି ସନାତନ ଧର୍ମ ତେଜାଇ ଦିଅନ୍ତି । ୧୩୦
 ସତ୍ୟ ଧର୍ମ ପାଳ ବୋଲି କହୁ ବାରୁବାର
 ଆପେ ସାଧନା କରନ୍ତି ସେ ପଥେ ନିକିର । ୧୩୧
 ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଚରିତ ପଡ଼ି ମନ ଦେଇ
 ବୁଝିବୁ କିପରି ବୁଢ଼ା ସାଧନ କରଇ । ୧୩୨
 ଆଜୀବନ ସତ୍ୟ ପରୀକ୍ଷାରେ ଦେଇ ମନ
 କରୁଛନ୍ତି କର୍ମଯୋଗ ମାରବେ ସାଧନ । ୧୩୩

ଯାହା ସତ୍ୟ ତାହା ସେହୁ କହୁଛନ୍ତି ନିତି
 ତେଣୁ ତାହାଙ୍କ କଥାକୁ ସକଳେ ମାନନ୍ତି । ୧୩୫
 ଅଭୁତ ଶକତି ଅଛି ତାହାଙ୍କ କଥାରେ
 ତେଣୁ ଜଗତବାସୀଙ୍କ ହୃଦୟ ମୁଗ୍ଧକରେ । ୧୩୬
 ସକଳେ ନିତ ମସ୍ତକ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି
 ଅମୂଲ୍ୟ ବଚନ ତାହା ସତା ସତ୍ୟ ଦାଣି । ୧୩୭
 ସେହିପରି ସତ୍ୟ ପାଳି ଚଳିଲେ ଏ ଲୋକ
 ଅନ୍ଧରେ ଭୋଗ କରିବେ କିଭଳି ସୁଖ । ୧୩୮
 ମିଥ୍ୟା ଆଶ୍ରୟରେ ଲୋକେ ଚଳିବେ ଯାବତ
 ମହା ଘୋର କଷ୍ଟ ଭୋଗ କରିବେ ନିୟତ । ୧୩୯
 ସତ୍ୟପଥେ ଲୋକମାନେ ମନ ଦେବେ ଯେବେ
 ସହଜରେ ହିଂସାଭାବ ମନରୁ ତେଜିବେ । ୧୪୦

ଧନପା ଉଦ୍ଧାର

ସତ୍ୟ ସତେ ଅହିଂସାର କି ସମ୍ଭବ ଅଛି
 ବୁଝି ନ ପାରୁଛି କିଛି ସଂସ୍କୃତ ଲଗୁଛି । ୧୪୧
 ଅହିଂସା ବୋଲିଲେ ଲୋକେ କିଛି ନ ବୁଝନ୍ତି
 ବକ୍ତୃତା ଶୁଣି ସକଳେ ଘରେ ବାହୁଡ଼ନ୍ତି । ୧୪୨
 ଶ୍ରୋତା ବକ୍ତା କେହି ନ ବୁଝନ୍ତି ତାର ଭାବ
 ଅହିଂସା ସାଧନା ତେଣୁ ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ । ୧୪୩
 ଅହିଂସା ଅହିଂସା ବୋଲି କହେ ବାରମ୍ବାର
 ବୁଝି ନ ପାରଇ କିଛି ମରମ ତାହାର । ୧୪୪
 ଲୋକେ ଯେବେ ପଚାରିଲେ କି ମରମ ତାର
 ଦେଇ ନ ପାରନ୍ତି କିଛି ତହିଁର ଉତ୍ତର । ୧୪୫
 ହିଂସା ଭାବ କେଉଁପରି ମୂଳ ପୋଛ ହେବ
 ଏ କଥା କିପରି ହେବ ଲାଗେ ଅସମ୍ଭବ । ୧୪୬

ଧନପା ଉଦ୍ଧାର

ସତ୍ୟ ଧରମ ପାଳିବେ ଲୋକେ ଯେତେବେଳେ
 ସତ୍ତ୍ଵଗୁଣ ବିଶେଷେ ପଡ଼ିବ ତେତେବେଳେ ।

ସତ୍ୟାଲୋକ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ଯେତେବେଳେ
 ସତ୍ୟରେ ସବୁ ବେଶ୍ୱର ହେବ ସେତେବେଳେ ।
 ସତ୍ୟରେ ସବୁ ବେପାର ବଣିଜ ଚଳିବ
 କେହି କାହା ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ଲୋଭ ନ କରିବ । ୧୪୯
 ଯେ ଯାହା ହୃଦରେ ଲୋକେ ଚଳିବେ ନିୟୁତ
 ରାଗ ହିଂସା ନୋଧ ଇର୍ଷା ହେବ ଦୂରଭୂତ ।
 ଲୋଭରୁ ମୋହ ଜନ୍ମି କରେ ହତଜ୍ଞାନ
 ବଳ ଯାର ମୂଲ୍ୟ ତାହାର ଭାବ ପୁଣ । ୧୫୧
 ଏହି ଭାବ ଯେତେବେଳେ ହୁଅଇ ପ୍ରବଳ
 ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାରର ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ ବଳ । ୧୫୨
 ନାନା କାମନା ଉତ୍ପତ୍ତି ଲୋଭ ହେତୁ ଜାଣ
 ସକଳ ଅନର୍ଥ ମୂଳ ଅଟେ ସେହି କାମ । ୧୫୩
 ସତ୍ୟ ପ୍ରବଳ ହୋଇଲେ କାମ ଯିବ ନାଶ
 କାମ ମଲେ ହିଂସାଭାବ ବଳେ ହେବ ଧ୍ୱଂସ ।
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଟେ ବଡ଼ ଟାଣ
 ଏକ ବିନ୍ଦୁ ଆନ ତତ୍ତ୍ୱ ନ ପାରଇ ଜାଣ । ୧୫୫
 ସତ୍ୟ ଶୁଣି ଧରି ଯେବେ କେହି ଠିଆ ହେବ
 ଆନ କେହି ତାହା ପ୍ରତି ହିଂସା ନ କରିବ ।
 ନିଷ୍ଠାମ ଭାବେ ଯେ ଲୋକ କରମ କରିବ
 ତାହା ପ୍ରତି କାର ହିଂସା ଭାବ ନ ହୋଇବ ।
 ହିଂସାରୁ ହିଂସା ଉତ୍ପତ୍ତି ଏହା ନିତ୍ୟ ସତ୍ୟ
 ଅହିଂସାରୁ ହିଂସା କେବେ ନ ହୁଏ ଉଦ୍ଭିତ ।
 କୋଟି କୋଟି ହିଂସ୍ର ଜନ୍ତୁ ଅଛନ୍ତି ସଂସାରେ
 ଚକ୍ରଛନ୍ଦ୍ର ସତ୍ୟ ମାନ ଯେ ଯାହା ରସ୍ତାରେ ।
 ଯାବତ ତାହାଙ୍କ ପ୍ରତି ନାହିଁ ହିଂସାଭାବ
 ତାବତ ତାହାଙ୍କୁ କିଛି ଭୟ ନ କରିବ । ୧୬୦
 ଅକାରଣେ ନ ହିଂସନ୍ତୁ ହିଂସ୍ର ଜନ୍ତୁଗଣ
 ନିଜ ଆପଦ ଶଙ୍କାରେ ହିଂସନ୍ତୁ ସେ ଜାଣ । ୧୬୧

ଅଜ୍ଞାନା ପଶୁ ଏ ମାତି ମାନି ଚକ୍ରଛନ୍ତି
 ଜ୍ଞାନା ମାନବମାନେ ଏ କଥା ନ ବୁଝନ୍ତି । ୧୭୬
 ସକଳ ମାନବ ଏକ ଶିଶୁର ସନ୍ତାନ
 ଏ ଭ୍ରାତୃ ଭାବ ଲୋକର ହୁଏ ବିସ୍ମରଣ । ୧୭୭
 ତେଣୁ ହିଂସାଭାବ ବଢ଼ି ହୁଅନ୍ତି ବଇଶ
 ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ହୁଅନ୍ତି ମରାମର । ୧୭୮
 ସହୁରୁଣ ବୁଦ୍ଧି ହେଲେ ହେବ ସଦଜ୍ଞାନ
 ଅହିଂସା ଭାବ ତହିଁରୁ ହୋଇବ ଜନମ । ୧୭୯
 ଯେବେ ସତ୍ୟ ପଥରେ ଚାଲିବେ ଏହିଲୋକ
 ନ ଧରି ପାରିବ ତାଙ୍କୁ କେବେ ହିଂସା ଜୋକ
 ଜୋକ ମୁହେଁ ଲୁଣ ଦେଲେ ମରେ ତତକ୍ଷଣ
 ହିଂସା ଜୋକ ମାରିବାକୁ ସତ୍ୟ ଅଟେ ଲୁଣ ।
 ସକଳ ପ୍ରାଣୀ ହୃଦରେ ସତ୍ୟ ବାସ କଲେ
 ହିଂସାଜୋକ ମିଳାଇ ଯିବଟି ଜାଣିଲେ । ୧୮୦
 ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରନ୍ତୁ ଲୋକେ ସତ୍ୟରେ ଚଳିବେ
 ଗଲେ ଯାଉପଛେ ପ୍ରାଣ ସତ୍ୟ ନ ଛାଡ଼ିବେ । ୧୮୧
 ଏପରି ଅଭ୍ୟାସ ଲୋକେ କଲେ ବାରବାର
 ସତ୍ୟର ମହତ୍ତ୍ବ ବୁଝି ପାରିବେ ନିକର । ୧୮୨
 ସତ୍ୟପଥେ ଯେବେ ସବୁ କାରବାର ହେବ
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ବଇକୁଣ୍ଠ ଅବଶ୍ୟ ହୋଇବ । ୧୮୩
 ପରମ ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ପରଜା ଚଳିବେ
 ଧର୍ମରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ ଯାଇତେବେ । ୧୮୪
 ତେଣୁ ସତ୍ୟ ଅହିଂସାକୁ ଗାନ୍ଧିକଲେ ସାର
 ଅମୂଲ୍ୟ ରତନ ଧର୍ମରାଜ୍ୟରେ ନିକର । ୧୮୫
 ଏ ଦୁଇ ରତନ ଯେବେ ସାଇତି ପାରିବ
 ଅକ୍ଳେଷରେ ଏ ସ୍ବରତ ସ୍ବରାଜ୍ୟ ପାଇବ । ୧୮୬
 ଅନନ୍ୟା ଉଦ୍ଧାର
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସାର ଯାହା କଲୁ ତୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ
 ଶୁଣି ସେ ମରମ କଥା ହେଲି ମୁହଁ ଧନ୍ୟ । ୧୮୭

ଆଜଠାରୁ ଜ୍ଞାନ ଗୁରୁ ହେଲୁ ତୁ ମୋହର
ତୋର ଶ୍ରୀଚରଣେ ମୋର କୋଟି ନମସ୍କାର ।
ଅଉ ଯେଉଁ ଚାରି କଥା କହିଲ ବୁଝାଇ
ସତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ କି ସମ୍ବନ୍ଧ ତାହାର ଅଟଇ । ୧୭୬
ନିଶାନିବାରଣ କଥା କହିଲ ତ ନାହିଁ
ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଯୋଗ କହିବା ଉଚିତ ଅଟଇ । ୧୭୮

ସଦସ୍ୟା ଉବାଚ

ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଯୋଗ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଅଟଇ ତୁ ଜାଣ
ଭୁଲିଗଲି କହିବାକୁ ନିଶା ନିବାରଣ । ୧୭୯
ବିସ୍ତାରି କହିବା ତାହା ପର ଅଧ୍ୟାୟରେ
ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ କୃପାକର ମୋହଠାରେ ।
ପଞ୍ଚ ଲକ୍ଷ ପାରେ ଗିରି ତବ କୃପାବଳେ
ସତ୍ୟାଲେକ ପ୍ରକାଶିତ କରି ଦିଅ ହେଲେ ।
ଜାଗୁ ଏ ଭାରତ ପୁଣି ସତ୍ୟାଲେକ ପାଇ
ପୁଣି ଜଗତର ଗୁରୁ ହେଉ ଭବଗ୍ରାସୀ । ୧୮୨
ଅହିଂସା ବଳରେ ହେଲେ ଭାରତ ସ୍ୱଧୀନ
ଜଗତକୁ ଏ ଭାରତ ଦେବ ମହା ଦାନ । ୧୮୩
ଏ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ସଂସାରେ ଶାନ୍ତି ବିରଜିବ
ନରହତ୍ୟା ଲୀଳା ଏ ସଂସାରୁ ଲୋପ ହେବ ।
ତବ କୃପା ବିନୁ ଏହା ହୋଇ ନ ପାରିବ
କୃପାକର କୃପାକର ଆହେ ଦେବ ଦେବ ।
ବୋଲେ ଧ୍ୟାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ହେ ଜଗତ ସାଇଁ
ତବ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣହେଉ କି କହିବି ମୁହିଁ । ୧୮୬

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଅନନ୍ତା ସନନ୍ତା ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ତେୟାନବେ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚଉରାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ସନପା ଉବାଚ

ଶୁଣରେ ଅନପା ତୁହି ପରୁରଲୁ ଯାହା
 ଠିକେ ଠିକେ କେତେ କଥା କହିବି ମୁଁ ତାହା ।
 ନିଶା ଏକ ମହା ପାପ ଅଟଇ ସଂସାରେ
 ନିଶା ଖିଆ ଲୋକ ରହେ ଅଜ୍ଞାନ ଅନ୍ଧାରେ । ୨
 ଯେତେ ଲୋକ ନିଶାଖାଇ ଝିପାରେ ଚଳନ୍ତି
 ଜ୍ଞାନ ଅଜ୍ଞାନ କିଛିହୁଁ ଜାଣି ନ ପାରନ୍ତି । ୩
 ଅଫିମ ଗଞ୍ଜାଇ ପୁଣି ମଦ ଯେ କୋକେନ
 ଏ ଆଦି କେତେ ପ୍ରକାର ନିଶା ଅଛି ଜାଣ । ୪
 ଭାରତ ଆମ୍ଭର ଗ୍ରୀଷ୍ମ ପ୍ରଦେଶ ଅଟଇ
 ଏ ଦେଶରେ ନିଶା ପାନ କରି ନ ଯୋଗାଇ । ୫
 ନିଶା ଖାଇ ଲୋକମାନେ ହେଲେ ହତଶିଷ୍ଟ
 ମାଇପ ହାତରୁ ଖଞ୍ଜୁ କରନ୍ତି ଶିକରି । ୬
 ନିଶାଖିଆ ଲୋକମାନେ ସଦା ମଡ଼ଘୋଳ
 ସମାଜରେ କରୁଛନ୍ତି ନାନା ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୭
 ଜମିବାଡ଼ି ଘରଦ୍ୱାର ଆସବାବ ଯେତେ
 ନିଶା ନ ମିଳିଲେ ବିକି ଦିଅନ୍ତି ଭୁରୁତେ । ୮
 ପିଲା ମାଇପକୁ ବଡ଼ ଦାଣ୍ଡରେ ବସାଇ
 କ୍ଷଣିକ ସୁଖ ପାଇଁକି ରୁଚି ନିଶା ଖାଇ । ୯
 କିଛି ନ ମିଳିଲେ ଚୋରି ବୃତ୍ତି ଆଚରନ୍ତି
 ଏପରି ଏ ଦେଶ ଲୋକେ ସରି ଯାଉଛନ୍ତି । ୧୦
 ମଜୁରିଆ ଟ୍ରେଣୀ ଲୋକ ମଜୁରି ଖଟନ୍ତି
 ଦିନରାତି ଖଟି ଖଟି ଯାହା ଅରଜନ୍ତି । ୧୧
 ନିଶା ଖାଇ ବହୁ ଧନ ଦିଅନ୍ତି ଉଡ଼ାଇ
 ପିଲା କବିଲ ଖାଇବା କଥା ଚନ୍ଦା ନାହିଁ । ୧୨
 ଖାଇବା ପିଇବା କଥା ଦିଅନ୍ତି ପାଗୋର
 ନିଶା ଖିଆ ଲୋକଙ୍କର ଭୋକ ଯାଏ ମରି । ୧୩

ଜାଣିଣୀଶ୍ରୀକାୟ ହୋଇ କଳା ପଡ଼ିଯାନ୍ତି
 ତଥାପି ସେ ନିଶା ମୋହ ଗୁଡ଼ି ନ ପାରନ୍ତି । ୧୪
 ନିଶା ଖାଇବାର ବେଳ ଆସଇ ଯେବେଲେ
 ତନିପୁର ଅନ୍ଧାର ଦିଶଇ ତେତେବେଳେ । ୧୫
 ନାକରୁ ଆଖିରୁ ପାଣି ବହେ ହାଇ ଆସେ
 ନ ମିଳିଲେ ପାଗଳ ହୁଅଇ ଅବଶେଷେ । ୧୬
 କିଛି ନ ମିଳିଲେ ଯାଇ ଆନ ଲୋକ ପାଶେ
 ନେହୁରୁ ନମସ୍ତେ ହୋଇ ଭ୍ରଷାମାଗେ ଶେଷେ ।
 ଲଜ ସରମ ମହତ୍ତ୍ୱ ସକଳ ତୁଟାଇ
 ଘରେଘରେ ପ୍ରବେଶଇ ବୋଲେ ଦେହା ଦେହୀ ।
 ଅତି ଘନ ଘନ ବେଶେ ବୁଲେ ଦ୍ୱାରେ ଦ୍ୱାରେ
 କେ ଦିଏ କେ ଅବା ବହୁ ଡରସ୍କାର କରେ । ୧୯
 ଧର୍ମ କର୍ମ ଜ୍ଞାନ କିଛି ନ ଥାଏ ତାହାର
 ପାଶେ ନିଶା ଶାଈବା ଯକଳ ଧର୍ମସାର । ୨୦
 ପଥାଏ ଅଛନ୍ତି ଦେଇ ଶିବଙ୍କର ଦାସୀ
 ଗଞ୍ଜାଇ ଖାଆନ୍ତି ପୁଣି ତାକୁ ଭୋଗ ଦେଇ ।
 ଯିନାଥ ମେଳା ପୁରଣ କେ ଜଣେ କରନ୍ତି
 ଭୋଗ ଦେଇ ସେ ମେଳାରେ ଗଞ୍ଜାଇ ଖାଉଛନ୍ତି ।
 ଭୋଗ ଦାସୀ ଦେଇ କେନ୍ଦ୍ର ଅଫିମକୁ ରସେ
 ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ ଅଫିମ ତାହାକୁ ମଡ଼ବସେ । ୨୩
 ନିଶାର ଗୋଟାଏ ଗୁଣ ଅଛି ଏମନ୍ତ
 ଚୁହୁଁ ଚୁହୁଁ ମାତ୍ରା ଦୁର୍ଦ୍ଧା ହୁଅଇ ଚୁରିତ । ୨୪
 ମାତ୍ରାଦୁର୍ଦ୍ଧା ହେଇଣ କରାଏ ଅନାୟତ୍ତ
 ଗୁଡ଼ି ପାରିବାକୁ ତାର ନ ରହେ ଆୟତ୍ତ । ୨୫
 ନିଶା ଦମ ଥିଲାବେଳେ ଶତସିଂହ ବଳ
 ନିଶା ଗୁଡ଼ିଗଲେ ଲୋକ ହୁଏ ସ୍ଥାନବଳ । ୨୬
 ନିଶା ଦୋକାନ ବସିଛି ସହରେ ବଜାରେ
 ନିଶା କଣି କଣି ଲୋକେ ଦରିଦ୍ର ହୋଇଲେ ।

ଦୋକାନମାନ ବଧାଇ ରାଜ ସରକାର
 କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ହୁଅଇ କାରବାର । ୨୮
 ଓଡ଼ିଶା ଆମ୍ଭର ଏକ ଛୋଟିଆ ପ୍ରଦେଶ
 ବିକା ହେଉଅଛି ନିଶା ଲକ୍ଷ ପଞ୍ଚମି ଶ । ୨୯
 ଏହି ଅନୁସମେ ଏବେ କର ହେ ବିରୁର
 ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷେ କେତେ କାରବାର । ୩୦
 ନିଶା ଖାଇବାର ଅଛି ଯେତେ ମନ୍ଦ ଗୁଣ
 ଲେଖି ବସିଲେ ହୋଇବ ବୃହତ ପୁରାଣ । ୩୧
 ନିଶା ଖାଇ ଯେଉଁମାନେ ହେଲେ ହତଜ୍ଞାନ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ଧରମ କି ବୁଝିବେ ପୁଣି । ୩୨
 ଯେତେ ଯେତେ ଭଲକଥା ସେମାନେ ଶୁଣିବେ
 ନିଶା ଖାଇବା ବେଳରେ ସବୁ ପାଶୋରିବେ ।
 ସପ୍ତାଙ୍ଗଯୋଗ ବିଷୟ ତାହାକୁ ଜୁହୁବ
 କାଲ ଆଗେ ମୂଳା ରେବାଇବା ନ୍ୟାୟ ହେବ ।
 ତେଣୁ ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ଶୁଣ ହେ ଯୁଜନ
 କର ବେଗେ ଏ ଦେଶରେ ନିଶା ନିବାରଣ । ୩୪
 ଜଣେ କେହି ନିଶାଖିଆ ଭାରତେ ନ ରହୁ
 ନିଶା ଅଧୁର ଚଞ୍ଚଳ ଏ ଦେଶୁ ପଳାଉ । ୩୬
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯେ କାଳେ ନେଲେ ଅଧିକାର
 ଗାନ୍ଧି ତାହାକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେକ ନିକର । ୩୭
 ସରକାର ହୋଇ ତାକୁ କରିବ ଶାସନ
 ପ୍ରଥମେ କରିବ ଦେଶୁ ନିଶା ନିବାରଣ । ୩୮
 ନିଶା ନିବାରଣପାଇଁ ହେଲ କେତେ କାମ
 ବହୁ ବ୍ୟୟକରି କଲେ ବହୁତ ବିଧାନ । ୩୯
 କାର୍ଯ୍ୟ ସିଦ୍ଧି ନ ହେଉଣୁ ମନ୍ତ୍ରୀର ଛୁଡ଼ିଲେ
 କି ହେବ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଦେଖାଯିବ ବଳେ । ୪୦
 ନିଶା ନିବାରଣ ପାଇଁ ବହୁତ ପ୍ରୟତ୍ନ
 କେତେ କର୍ମୀ କରୁଛନ୍ତି ଦେଶରେ ନିକର । ୪୧

ସଭା ସମିତିରେ ବସି ସକଳ ଶୁଣନ୍ତି
 ଜଣେ କେହି ନିଶା ଛୁଡ଼ିବାକୁ ନ ପାଆନ୍ତି । ୪୨
 ଦୃଢ଼ଭାବେ ଲୋକେ ଯେବେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିବେ
 ଏକା ଦିନକରେ ନିଶାଖିଆ ଛୁଡ଼ିଦେବେ । ୪୩
 ଆପେ ଯେବେ ଆପଣା ଚରିତ୍ର ନ ଗଢ଼ିବ
 ହଜାରେ ଆଇନ ହେଲେ ଗଢ଼ି ନ ପାରିବ । ୪୪
 ଆପଣା ମନକୁ ଆଡ଼ିପ ଗୁରୁ କଲେ ହେବ
 ମନ କଲେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ସବୁ ବଦଳିବ । ୪୫
 ଶ୍ରୀମୁଖରେ ଗୀତାରେ କହିଲେ ଭଗବାନ
 ଆପଣା ମନକୁ ଗୁରୁ କର ହେ ଅର୍ଜୁନ । ୪୬
 ଯାବତ ତୋହର ମନ ଗୁରୁ ନ ହୋଇବ
 ତାବତ ଯୋଗସାଧନା କରି ନ ପାରିବ । ୪୭
 ଆପଣା କଲ୍ୟାଣ ଆପେ ବାଞ୍ଛାକର ଯେବେ
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବଚନ ମାନ ଯୋଗ ସାଧ ତେବେ । ୪୮
 ଯେବେ ଏ ସାମାନ୍ୟ କଥା କରି ନ ପାରିବ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମପାଇଁ ପାତର ନ ହେବ । ୪୯
 ନିର୍ମଳଜ୍ଞାନ ଯାହାର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନ ହେବ
 ସ୍ଥିତିପ୍ରଜ୍ଞ ସେହୁ ଲୋକ ହୋଇ ନ ପାରିବ । ୫୦
 ସାଧନାରେ ସ୍ଥିତିପ୍ରଜ୍ଞ ହୋଇନାହିଁ ସେହୁ
 ସତ୍ତା ସତ୍ୟାବ୍ରହ୍ମା ହୋଇ ନ ପାରିବ ସେହୁ । ୫୧

ଅନନ୍ତ! ଉବାଚ

ସ୍ଥିତିପ୍ରଜ୍ଞ ଅର୍ଥ କିଛି ବୁଝି ନ ପାରଇ
 ପରିସ୍କାର କରିଦିଅ ଏ କଥା ବୁଝାଇ । ୫୨

ସନନ୍ଦ! ଉବାଚ

ଭଗବତ ଗୀତା ପଢ଼ ଏ କଥା ବୁଝିବ
 ଗୀତାଦିଧି ଅନୁସାରେ ସାଧନ କରିବ । ୫୩
 ଯାହାର ବୁଦ୍ଧି ଅଟଇ ନିର୍ମଳ ନିଷ୍ଠୁଳ
 ସେହିଲୋକ ସ୍ଥିତିପ୍ରଜ୍ଞ ଅଟଇ କେବଳ । ୫୪

ନିଶା ଖାଇଲେ ଲୋକର ହୁଏ ଚିତ୍ତ ଭ୍ରମ
 ତାର ବୁଦ୍ଧି ସ୍ଥିର କେବେ ନ ହୋଇବ ଜାଣ ।
 ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଯେହୁ ସଫଳ କରିବ
 ଆପଣା ସ୍ୱାର୍ଥ ସମୂଳେ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବ । ୫୭
 ଈଶ୍ଵରସମ୍ପ୍ରି ରକ୍ଷାଥେ କରିବ କରମ
 ଲୋକହିତ କାମ ଯାର ପରମ ଧରମ । ୫୮
 ସେ ଲୋକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତାର ସ୍ଥିରକରି ନେବ
 ତାହାକୁ ଈଶ୍ଵରବାଣୀ ବଳେ ଶୁଣାଯିବ । ୫୯
 ସେହି ବାଣୀ ଅନୁସରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବ
 ପ୍ରାଣପଣେ ନିର୍ଭୟରେ କର୍ମ କରିଯିବ । ୬୦
 ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟସାଧ ସେହୁ ମଣିବ ସମାନ
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ତାହାର କେବଳ ଭୂଷଣ । ୬୧
 ସତ୍ତା ସତ୍ୟଗ୍ରହ ବୋଲି ତାହାକୁ ଗଣିବ
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ସମରେ ସେହୁ ସମରଥ ହେବ । ୬୨
 ଏହି କଥା ଡାକି ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ନିତି
 ଏପରି ସାଧକ ସବେ ହୁଅ ହେ ଝଟକି । ୬୩
 ଗୀତାର ସାରମରମ ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି
 ଦୁର୍ଦ୍ଦମନେ ବୁଝି ସାଧ ତାହାଙ୍କ ଉକ୍ତ । ୬୪
 ଏପରି ସାଧକ ହୋଇ ନ ପାରିବ ଯେହୁ
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମରେ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ସେହୁ । ୬୫
 ବଚନକା ଶୁଣି ଖାଲି ଲାଭ ନାହିଁ ଲେଖ
 ଆଚରଣ କରିବାକୁ କର ହେ ଅଭ୍ୟାସ । ୬୬
 ସତ୍ତା କଟାରେ ଯେ ମନ ଧାନ ଲଗାଇବ
 ତହିଁ ମନ ତାହାର ବେଗେ ସ୍ଥିର ହେବ । ୬୭
 ଗ୍ରାମର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ କଲେ କର୍ମମାନ
 ସ୍ୱାର୍ଥ ସଂପ୍ରସାରଣ ହୋଇବ ଦିନୁଦିନ । ୬୮
 ଲୋକ ହିତେ ମନଯିବ କଲେ ଏ ଅଭ୍ୟାସ
 ବୁଦ୍ଧି ନିର୍ମଳ ହୋଇବ ଜାଣ ହେ ଅବଶ୍ୟ । ୬୯

ଭରତରେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଦୁଇ ଜାତି
 ଚାଲକୁଚାଳ ବାନ୍ଧିଣୀ ଘର କରିଛନ୍ତି । ୭୯
 ଦୁଇ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ନ ହେବ ଯେବେ ପ୍ରୀତି
 ସୁରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମେ କେବେ ନ ପାରିବ ଜିତି । ୮୦
 ଉଭୟ ମିଳିମିଶିଣ ଦୁଅ ଏକମୁଖ
 ତେବେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ଯିବ ଏ ଭରତ ଦୁଃଖ । ୮୧
 ଯେତେ ଦିନଯାଏ ଏ ମିଳନ ନ ହୋଇବ
 ଭରତ ସ୍ବାଧୀନ ହେବା ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ । ୮୨
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଦୁହେଁ ଭରତ ସନ୍ତାନ
 ଭରତ ମୁକତିପାଇଁ ଉଭୟ ସମାନ । ୮୩
 ଉଭୟର ଧରମ ବିଶ୍ୱାସ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ
 ଯାହାର ଯାହା ଧରମ ରହିବ ଅସ୍ମନ୍ନ । ୮୪
 ଭରତ ମୁକତି ପଥେ ଧର୍ମ ନାହିଁ ଲୋଡ଼ା
 ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରେ ଏକହୋଇ ଦୁଅ ଛୁଡ଼ା । ୮୫
 ଦୁଇ କଳହ ପ୍ରଭୃତି ଭାବ ଛୁଡ଼ିଦିଅ
 ସୁରାଜ୍ୟ ମିଳିଲେ ଯେ ଯାହାର ନ୍ୟାୟ ପାଅ ।
 ଉପରକୁ ଦିଶଇ ମହିଷ ଶିଙ୍ଗ ପଟା
 ଝୁଝିଲବେଳକୁ ପୁଣି ହୋଇଯାଏ ଗୋଟା । ୮୬
 ଘର କଳି ଘରେ ଭୂଟିବାକୁ ଅଛି ବେଳ
 ପହିଲେ ସୁରାଜ୍ୟ ଦୁହେଁ କର ହେ ହାସଲ । ୮୭
 ପରେ ସବେ ମିଳିମିଶି କର ହେ ବିଚାର
 ନ୍ୟାୟଦାତା ବୁଝିବୁଝି ନିଅ ଯେ ଯାହାର । ୮୮
 ସଂଖ୍ୟାବ୍ୟୟନ ଗୋଷ୍ଠିମାନେ ଅଛ ଯେ ଭରତେ
 ଏହି ମାତି ଧରି କାର୍ଯ୍ୟ କର ହେ ସମସ୍ତେ । ୮୯
 ନନ୍ଦ ନ ଦେଖି ଲଙ୍ଗଳା ଦୁଅ କାହିଁପାଇଁ
 ଫଳରେ ସୁରାଜ୍ୟ ଲଭ ନ ପାରିବ ହୋଇ । ୯୦
 ତେଣୁ ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ଭୂଟାଅ କଦଳ
 ଦୁହେଁ ମିଳିମିଶି ଅବଶ୍ୟାସ କର ଦୂର । ୯୧

ଯେଉଁଠାରେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଅଛୁ ସେତେ
ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତେ ବିଚାର କର ହେ ସମସ୍ତେ । ୮୩
ଗାନ୍ଧି ତେଣୁ କହୁଛନ୍ତି କର ସମାଧାନ
ଏକମୁଖ ହୁଅନ୍ତୁ ଏ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ । ୮୪

ଅନନ୍ତା ଉଦାର

ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ନିବାରଣ ମର୍ମ ଅଟେ କିସ
ବୁଝି ନ ପାରଇ ଗୁରୁ ତାର ଇତିହାସ । ୮୫
ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ନିବାରଣ କାହିଁକି ହୋଇବ
କେଉଁ କାରଣରୁ ଏହା ହେଲା ଉଦଭବ । ୮୬

ସନନ୍ତା ଉଦାର

ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ମହାପାପ ଏ ଅଟଇ
ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମରେ କଳଙ୍କ ଲଗାଇଛି ଏହା । ୮୭
ଯାବତ ଏ ମହାପାପ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମେ ଥିବ
ତାବତ ଏ ହିନ୍ଦୁଜାତି ପରାଧୀନ ଥିବ । ୮୮
ସନାତନମାନେ ଏହା ଶୁଣିଣ ବରକ୍ର
ବୋଲନ୍ତି ଏ ଏକାକାର ନ ହେବା ଉଚିତ । ୮୯
ତେଣୁ ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମଣନ୍ତି ଧର୍ମର ବଇଶ୍ଵ
ବୋଲନ୍ତି ଏ ଗାନ୍ଧି ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ଦେଲା ସାରି । ୯୦
ଗାନ୍ଧି ଯେତେବେଳେ ପୁରାଧାରକୁ ଅଛଲେ
ସନାତନମାନେ କଳାପତାକା ଧଇଲେ । ୯୧
ଗାନ୍ଧି ବୋଲୁଛନ୍ତି ଯାହା ଶୁଣ ମନଦେଇ
ସାତକୋଟି ନରନାରୀ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଅଟଇ । ୯୨
ଅବଶିଷ୍ଟ ହିନ୍ଦୁମାନେ ପବିତ୍ର ଅଟନ୍ତି
ଏ ସାତ କୋଟିଙ୍କୁ ଘୃଣାତକ୍ଷରେ ଦେଖନ୍ତି । ୯୩
ମଣନ୍ତି ଏହାକୁ ପଶୁ ପକ୍ଷୀଠାରୁ ସ୍ଥାନ
ସମାଜରେ ନାହିଁ ଏହାଙ୍କର କିଛି ସ୍ଥାନ । ୯୪
ଦୂରହୁଅ ଦୂରହୁଅ ସବଦା ବୋଲନ୍ତି
ଛାଇ ପଡ଼ିଗଲେ ଲୋକେ ସ୍ମାଦାନ କରନ୍ତି । ୯୫

ସେମାନେ ଯେଉଁ ପଥରେ କରନ୍ତି ଗମନ
 ସେ ପଥେ ଚାଲନ୍ତି ନାହିଁ ଆନ ହିନ୍ଦୁଗଣ । ୯୭
 ମହାଦୋର ପାପୀବୋଲି ତାହାଙ୍କୁ ମଣନ୍ତି
 ସଞ୍ଜେ ସକାଳେ ତାହାଙ୍କ ମୁଖ ନ ଚାନ୍ତି । ୯୮
 ସେମାନଙ୍କ ଦୁଃଖ ସୁଖ ତିଳେ ନ ଚାନ୍ତି
 ମାଡ଼ିମାରି ଧମକାଇ କରମ କରନ୍ତି । ୯୯
 କୁକୁର ବଲେଇ ଖେତେ ଲଭନ୍ତି ଆଦର
 ଗଡ଼ାଂଶୁରୁ ଏକ ଅଂଶ ନାହିଁ ଏହାଙ୍କର । ୧୦୦
 ଅତି ଧନ ସ୍ଥାନ ଶ୍ରାବେ ଚଳନ୍ତି ନିକର
 ଅତି କଦର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ବାସ ଏହାଙ୍କର । ୧୦୧
 ଦାଣ୍ଡଦୁଆର ପିଣ୍ଡାକୁ ଉଠି ନ ପାରିବ
 ବହୁଦୂରେ ରହି ଆଜ୍ଞା ହଜୁର କହିବ । ୧୦୨
 କାହାରି କୂପରୁ ଜଳ ନେଇ ନ ପାରିବ
 ପାଣି ମନ୍ଦିର ନି ପାଇ ପ୍ରାଣ ଗଲେ ଯିବ । ୧୦୩
 ଦେବ ମନ୍ଦିରକୁ ଯିବା ନାହିଁ ଅଧିକାର
 ସବୁ ଅପବିତ୍ର ହେବ ଛାଇରେ ତାହାର । ୧୦୪
 ଅଳ୍ପଶ୍ରା ଉତ୍ତଳ ଯାହା ଯେବେ ବା ବଳିବ
 ବାରି ପାଇଖାନା ପାଖେ ତାକୁ ଦିଆଯିବ । ୧୦୫
 ଏହାଙ୍କର ଜମିବାଡ଼ି ମାଣେ ଗୁଣ୍ଡେ ନାହିଁ
 ଶ୍ରାବ୍ୟକୁ କୁଡ଼ିଆ ଖଣ୍ଡେ କାହାର ଅଛଇ । ୧୦୬
 ତେଲ ହଳଦି ନ ଦେଖେ ଦେହ ମୁଣ୍ଡ କେବେ
 ଛୁଣ୍ଡା ମଳିନ ବସନ ପିନ୍ଧନ୍ତି ଯେବେ । ୧୦୭
 ଅଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ସେମାନେ ଜୀବନ କାଟନ୍ତି
 ତେଣୁ ଅଧିକ ଦୃଶାର ପାତର ଅଟନ୍ତି । ୧୦୮
 ମୁଖ ଧନ ସ୍ଥାନ ହୋଇଅଛନ୍ତି ସେମାନେ
 ଚୁଟିଶାଳୀ ନ ଦେଖନ୍ତି ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ । ୧୦୯
 ଗାଈ ଏହି ଦଶା ଦେଖି ମନରେ ଦୁଃଖିତ
 ବୋଲନ୍ତି ହେ ହିନ୍ଦୁଗଣ ଏହା କି ଉଚିତ । ୧୧୦

ତୁମ୍ଭେ ହିନ୍ଦୁ ସେ ତ ହିନ୍ଦୁ ଧରମରେ ଭାଇ
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଏ ବେଞ୍ଚର ନଯୋଗାଇ । ୧୧୦
 ସେମାନେ ତ ସେହି ଭଗବାନଙ୍କ ସନ୍ତାନ
 କରି ରଖିଛ ତାହାଙ୍କୁ କେଡ଼େ ଘାନଘ୍ନ । ୧୧୧
 ହରିଙ୍କ ସନ୍ତାନ ତେଣୁ ସେହୁ ହରିଜନ
 ସେମାନଙ୍କ ହୃଦୟେ ଅଛନ୍ତି ଭଗବାନ । ୧୧୨
 ସେହି ଯେ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ କୁହୁ ପାରାବାର
 ନୁହନ୍ତି କି ସେମାନେ ତା ତରଙ୍ଗ ନିକର । ୧୧୩
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଏ କି ନିଷ୍ଠୁର ବେଞ୍ଚର
 ସେମାନେ ତବ ଯସବାରେ ସଦା ତତପର ।
 କେଡ଼େ ଭକ୍ତିଭରେ ସେବା କରନ୍ତି ସେମାନେ
 କେତେ ଲକ୍ଷ୍ମିନା ଗଞ୍ଜିଶା ସହ ଅପମାନେ । ୧୧୪
 ନୀଚ ଦୃଶ୍ୟ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଶବଦ ଶୁଣି ଶୁଣି
 ସେମାନେ ଆପଣା ତରୁ ଆଞ୍ଚେ ଭୁଲିଲେଣି ।
 ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମର ସେମାନେ ଯେ ଅଂଶ
 ଏ କଥା ତାଙ୍କ ମନରେ ନାହିଁକି ବିଶ୍ୱାସ । ୧୧୬
 ଉଚ୍ଚଜାତି ସେବାଲଗି ତାହାଙ୍କୁ ଜନମ
 ଏହି ବିଶ୍ୱାସରେ ସେହୁ କରନ୍ତି କରମ । ୧୧୮
 ଦୃଶ୍ୟ ଅରୁଚି ବିକାର ଅବା ଅପମାନ
 ଏପରି ସେ ଲୋକଙ୍କର ନାହିଁ ବୋଧଜ୍ଞାନ । ୧୧୯
 ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ସେ ସେବନ୍ତି ନିଶି ଦିନ
 ତଥାପି ନୁହନ୍ତି ତବ କରୁଣା ଭାଜନ । ୧୨୦
 ଏତେ ଲୋକଙ୍କୁ ରଖିଛ କରି ତବ ଦାସ
 ତେଣୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦାସଭା ସହସ୍ର ବରଷ । ୧୨୧
 ଆନ ଆନ ଧର୍ମରେ ଯେ ହୋଇଲେ ପାଣିତ
 ଆଦର ଗୌରବ ତୁମ୍ଭେ କରୁଛ ବହୁତ । ୧୨୨
 ଯାବତ ସେମାନେ ହିନ୍ଦୁ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି
 ତାବତ ଉଚ୍ଚଶ୍ରେଣୀରୁ ଲକ୍ଷ୍ମିନା ଶ୍ରେୟନ୍ତି । ୧୨୩

ମଣିଷ ଯେଉଁଠି ପାଏ ଯେପରି ଆଦର
 ତାହା କୋଳେ ପଶେ ଯାଇ ପ୍ରକୃତ ତାହାର ।
 ଦେଖ ଉକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ ହିନ୍ଦୁ ଦିବ୍ୟଚକ୍ଷୁ ମେଲି
 କେତେ ହିନ୍ଦୁ ନିତି ଦିନ ଯାଉଛନ୍ତି ରୁଲି । ୧୨୫
 କେ ହେଉଛି ମୁସଲମାନ କେହୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ
 ତବ ଅନାଦର ଯୋଗୁ ଦିଶୁଛି ଏ ମାନ । ୧୨୬
 ତବ ସଂଖ୍ୟାବଳ ଫଳମ ହେଉଅଛି ଉଣା
 ସେହିମାନେ ଖୋଲିବେ ଭୁଲୁରପାଇଁ ଠଣା ।
 ତେଣୁ ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ହୁଅ ସାବଧାନ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ମହାପାପ କର ନିବାରଣ । ୧୨୮
 ସେମାନଙ୍କ ଉନ୍ନତିରେ ଦିଅ ମନଧ୍ୟାନ
 କର ସେମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷାଦକ୍ଷର ବିଧାନ । ୧୨୯
 ପରିସ୍କାର ପରିହାର ହୁଅନ୍ତୁ ସେମାନେ
 ଧର୍ମଭାବ ଜାଗିଦିଅ ସେମାନଙ୍କ ମନେ । ୧୩୦
 ମଦ୍ୟ ଗୋ-ମାଂସ ଶ୍ରେୟନ ଛାଡ଼ନ୍ତୁ ସେମାନେ
 ନ ସତନ୍ତୁ ଆଉ ବେଶିଦିନ ଅପମାନେ । ୧୩୧
 ସ୍ନେହ ସହିତ ତାହାଙ୍କୁ କର ବ୍ୟବହାର
 ବୁଝନ୍ତୁ ସେମାନେ ଭୁଲେ ତାହାଙ୍କ ସୋଦର ।
 ତାଙ୍କ ଉନ୍ନତି ପାଇଁକି ଭୁଲେ ତତପର
 ତବ କୋଳେ ଉଷ୍ମ ପାଇବେ ସେ ନିକର ।
 ଆନ ଧର୍ମ ନେବାପାଇଁ ସେ ମନ ନ ଦେବେ
 ତବ ସାନଭାଇ ପରି ଆନନ୍ଦେ ରହିବେ । ୧୩୪
 ମାନବକୁ କେବେ ସାନ ମନେକର ନାହିଁ
 କେ ଜାଣେ କାହାଠି କେଉଁ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଅଛଇ ।
 କେତେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହୋଇଲେ ପରମ ଭକତ
 ବୈଷ୍ଣବ ସମାଜେ ପୂଜ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ନିୟତ । ୧୩୬
 ହରିଦାସ ସାଲବେଗ ମୋତି ରାମଦାସ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଥିଲେ ଏମାନେ ହେଲେ ଶ୍ରୀ ଭାସ ।

ଶିକ୍ଷାଦକ୍ଷରେ ସେମାନେ ହୋଇଲେ ଉନ୍ନତ
 ପୁଅ ବାହାର ପାରିବ ତାହାଙ୍କ ମହଲ । ୧୩୮
 ବଣର ମାଳତୀପରି ସେହୁ ରହିଛନ୍ତି
 ବଣେ ପୁଅ ବଣେ ଝଡ଼ ମିଳାଇ ଯାଆନ୍ତି । ୧୩୯
 ତେଣୁ ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ଆହେ ଦେଶବାସୀ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ନିବାରଣ କର ସବେ ମିଶ୍ର । ୧୪୦
 ନ ମଣ ସେ ଲୋକମାନେ ତୁମ୍ଭଠାରୁ ପର
 କି ଦୃଶ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ନ କରନ୍ତି ବା ତୁମ୍ଭର ।
 ତୁମ୍ଭ ବଞ୍ଚି ମଇଳାକୁ ତୁମ୍ଭେ ଦୃଶାକର
 ଯେ ଲୋକ ସ୍ଥାନରେ ତାକୁ କରେ ପରିସାର ।
 କୃତଜ୍ଞ ନୁହଁ କି ତୁମ୍ଭେମାନେ ତାଙ୍କଠାରେ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଦୃଶାକର କେଉଁ ବିରୂପରେ । ୧୪୧
 ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ସେ ଯେବେ ଦୃଶାର ପାତର
 ସେମାନେ ନ କଲେ ଆପେ କରିବ ନିକର ।
 ସେମାନେ କରନ୍ତି ବୋଲି ତୁମ୍ଭେ ଆଜି ଉଚ୍ଚ
 ସେମାନେ ନ କଲେ ନିଜେ ନ ହେବକି ମାର ।
 କଲେ ଏପରି ବିରୂପ ନିର୍ମଳ ହୃଦରେ
 ହେବନାହିଁ କି କରୁଣା ସେମାନଙ୍କଠାରେ । ୧୪୨
 ତବ ହୃଦେ ଏତେ ସେବା କରନ୍ତି ଯେ ଜନ
 ତୁମ୍ଭେ କିମ୍ପାଇ ତାହାକୁ କର ସ୍ଥାନମାନ । ୧୪୩
 ନରନାରାୟଣ ସେହୁ ଅଟନ୍ତି ନିକର
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ତୁମ୍ଭେ ବେଶି ଦୟାକର । ୧୪୪
 ବିବାହ ସମ୍ବନ୍ଧ ଅବା ଭୋଜନ ବିଷୟ
 ନ କହନ୍ତି ଗାନ୍ଧି ଏହା କରିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୪୫
 ଏ ସମ୍ରାଜ୍ୟଯୋଗ ଯେବେ ସାଧନ କରିବ
 ତେବେ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ସମ୍ରାମପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ।
 କେ ବୋଲଇ ଏ କଥା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ କେବେ
 ସକଳେ ଅହିଂସା ଧର୍ମ ପାଳି ନ ପାରିବେ । ୧୪୬

ମନ ବଚନ କର୍ମରେ ହିଂସା ନ ଦହିବ
 ଏ କଥା ଏକାବାରେକେ ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ । ୧୫୨
 ସକଳେ ସତ୍ୟ ପାଳିବେ ନୁହଇ ସମ୍ଭବ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମାତ୍ର କେବଳ କଥାରେ ରହିବ । ୧୫୩
 ନିର୍ବିକାର ଚିତ୍ତ ଯାର ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ଦୋଷ କ୍ଳେବେ ଲେପ ନ ହୋଇବ
 ନିଶା ନିବାରଣ କଥା ଅଟଇ ସେପରି
 ସକଳେ ନିଶା ଛୁଡ଼ିବେ ଅବା କେଉଁପରି । ୧୫୪
 ସକଳର ସଭାଗୁଣ ନ ହେଲେ ପ୍ରବଳ
 ଏ ସବୁ ସ୍ଵପନପରି ଲାଗୁଛି କେବଳ । ୧୫୬
 ଏହିପରି ନାନା ଚର୍ଚ୍ଚା ଲାଗିଛି ଭାରତେ
 ସକଳର ଏକମତ ନୁହଇ କିଛିନିତ । ୧୫୭
 କଂଗ୍ରେସ ସମିତିଦେଉଁ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କଲ
 ସୁଭାଷଙ୍କ ମନକୁ ସେ ପସନ୍ଦ ନ ହେଲ । ୧୫୮
 ତେଣେ ଇଂରେଜଙ୍କୁ କହୁଅଛି ହିଟ୍ଲର
 ଯେବେ ସନ୍ଧ୍ୟା କରିବାକୁ ଭୁଲିଲୁ ଇତ୍ତାକର । ୧୫୯
 ଛଅ ଗୋଟି ସତେ କି କରିବ ପାଳନ
 ତେବେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇପାରେ ଭୁଲି ଏହା ଜାଣ ।
 ଭାରତ ଆତ୍ମଲୀନକୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ଦେବ
 କାନଡାକୁ ଫରାସୀମାନଙ୍କୁ ଫେରିଦେବ । ୧୬୧
 ଇତ୍ୟାଦି ସରତ ଯେବେ କରିବ ପୁରଣ
 ତେବେ ସନ୍ଧ୍ୟା ପ୍ରସାବର ହୋଇବ ବିଧାନ । ୧୬୨
 ଗାନ୍ଧି ତାଙ୍କ ଦୃଢ଼ମତ ଧରି ବାସିନ୍ଦ୍ର
 ବାରବାର ଇଂରେଜଙ୍କୁ ସେହୁ କହୁଛନ୍ତି । ୧୬୩
 କଂଗ୍ରେସର ଦ୍ଵାର ମେଲୁଅଛି ସବୁବେଳେ
 ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବ ସେ ହେଲେ ।
 ସାବତ ଭାବେ କଥା ମୀମାଂସା ନ ହେବ
 କଂଗ୍ରେସ କରିପାରିବ ନାହିଁ ସହଯୋଗ । ୧୬୪

ଏ ସବୁ ଶୁଣି ମନକୁ ଏମନ୍ତ ଆସୁଛି
 ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା କି ପ୍ରକାର ଅଛି । ୧୭୭
 ସବୁରି ହୃଦୟେ ତୁମ୍ଭେ ଅଛ ବଜେକରି
 ତବ ପ୍ରେରଣା ସକଳ କରୁଛି ହେ ହରି । ୧୭୮
 ବିଚିତ୍ର ଲୀଳା ତୁମ୍ଭର କେ ବୁଝି ପାରିବ
 କାହାକୁ କିପରି ବୁଝି ଦେଉଛ ହେ ଦେବ ।
 କର୍ମ ଅନୁସାରେ ଫଳ ମାନବ ଶ୍ରେଷ୍ଠୁଛି
 ମୋହେପଡ଼ି ନିଜେ କର୍ତ୍ତା ବୋଲି ନାରୁଅଛି ।
 ଏ ମୋହ ବିନାଶପାଇଁ ତୁମ୍ଭେ ଏକା ସାହା
 ତବ କରୁଣା ବିହ୍ୱଳେ ନ ମିଳିବ ରାହା । ୧୭୯
 ନିରାଶ୍ରୟ ସ୍ଵରାଜକୁ ଦିବ୍ୟତତ୍ତ୍ୱ ଦିଅ
 କିପରି ମୁକ୍ତି ପାଇବ ସେ ପଥ ଦେଖାଅ । ୧୮୦
 ତବ କରୁଣା ନ ହେଲେ ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ
 ସ୍ଵରାଜ ସପ୍ତାଙ୍ଗଯୋଗ ସାଧୁ ମୁକ୍ତ ହେବ । ୧୮୧
 ବୋଲେ ଧନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଜଗତ ଗୋସାଇଁ
 ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ ବାରବାର ମୁଁ ନମଇଁ । ୧୮୨

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ଵରାଜ-ଚରଣାମୃତେ, ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସପ୍ତାଙ୍ଗ ଯୋଗ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶମେ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ପଞ୍ଚାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ଅନନ୍ତା ଭବାତ

ଆହେ ରୁରୁଦେବ କହିଲ ଯେ କଥାମାନ
 ସକଳ ସମୟ ମୋର ନ ହେଲୁ ମୋତନ । ୧
 କଂଗ୍ରେସର ଧର୍ମ କର୍ମ ଗାନ୍ଧି ଯା କହିଲେ
 କାହିଁକି କେତେକ ଲୋକ ପସନ୍ଦ ନ କଲେ । ୨

କ ଯୁକ୍ତି ଅଟେ ତାଙ୍କର ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ
କହ ଗୁରୁଦେବ ମତେ ସେ କଥା ବୁଝାଇ । ୩

ସନପା ଉବାଚ

ନାନା ମୁନିଙ୍କର ନାନା ମତ ସବୁକାଳେ
ନୁତନ ନୁହେଁ ଏ କଥା ଏବେ ସ୍ବରତରେ । ୪
ମାନବେନ୍ଦ୍ର ରାୟ ନାମେ କଂଗ୍ରେସ ଭକତ
ପସନ୍ଦ କରୁନାହାନ୍ତି ଗାନ୍ଧିବାଦ ତତ୍ତ୍ୱ । ୫
ନାନା ପ୍ରକାର ଯୁକ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ସେହି
ସାରସାର ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି କହିବର । ୬
ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ସହିତ ବହୁ ତର୍କ କରୁଛନ୍ତି
ବହୁବାର ଲାଗିଅଛି ଉକ୍ତି ପ୍ରତିଉକ୍ତି । ୭
ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅହିଂସା ଧରମ ଅଟେ କଂଗ୍ରେସର
ଗାନ୍ଧିଜୀ କହୁଅଛନ୍ତି ଏହା ବାରବାର । ୮
ମନ ବଚନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅହିଂସା ପାଳିବ
ମାନବ ପ୍ରତି ଏ କଥା ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ । ୯
ରାୟ ବୋଲନ୍ତି ଏ କଥା ନୁହଇ ଅସତ୍ୟ
ଏଥିକି ସାକ୍ଷୀ ମୋହର ଗାନ୍ଧିଜୀ ନିୟତ । ୧୦
ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଯେତେଥର ଏକଥା ଲେଖିଲି
ସେହି ଏକ ଉତ୍ତର ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପାଇଲି । ୧୧
‘ଗଠନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅହିଂସା ପାଳନ
ନ କଲେ ସ୍ବରତ କେବେ ନ ହେବ ସ୍ବାଧୀନ’ ।
କଂଗ୍ରେସ ଏ କଥା ଯେବେ କରି ନ ପାରିବ
ସ୍ବାଧୀନତା ଧନ କେବେ ପାଇ ନ ପାରିବ । ୧୩
ଜଣକ ମତରେ ପୁଣି କଂଗ୍ରେସ ତଳିବ
ମନ ବଚନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତା କଥା ମାନିବ । ୧୪
ଏହି ମାତ୍ର ଅନୁସର କଂଗ୍ରେସ ତଳିଲେ
ମନକୁ ସ୍ବରାଜ୍ୟ କରଗତ ହେବ ବଳେ । ୧୫

ଏହି କଥା ଶୁଣିଣ ମୋ ମନକୁ ଆସୁଛି
 ବନ୍ଦିତ ବଧାନ ଏଥିରେ ନାହିଁ କିଛି । ୧୭
 କଂଗ୍ରେସର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଯେ ଅଛନ୍ତି
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ କଥାରେ ସ୍ୱାହା ସ୍ୱାହା କରୁଛନ୍ତି । ୧୮
 ଜଣକ ହୁକୁମେ ଯେବେ କଂଗ୍ରେସ ଚଳିବ
 ସବୁର ସ୍ୱାଧୀନ ଚନ୍ଦ୍ରା ବିନାଶ ଭଜିବ । ୧୯
 କେହି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ କଥା ନ କହିବ
 ଫଳରେ ବିବେକ ବୋଲି କିଛି ନ ରହିବ ।
 କଂଗ୍ରେସର ରାଜନୀତି ପ୍ରତି ଯେ ଭକ୍ତ
 କି ହୋଇବ ତାର ଦଶା କହୁ ଭାବ ଚିନ୍ତା । ୨୦
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ ଅଛି ବାର ଗୋଳମାଳ
 ଏ ବିଷୟେ ଅଛି ଭ୍ରମ ଧାରଣା ତାଙ୍କର । ୨୧
 ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଏହି ସବୁ ଦୋଷମାନ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ କରୁଅଛନ୍ତି ବହୁତ ବିଧାନ । ୨୨
 କଂଗ୍ରେସରେ ଏକତା ରଖିବା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ
 କଠୋର ନୀତି ନିୟମ କରୁଛନ୍ତି ନିତ୍ୟ । ୨୩
 ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାର କରଣ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ନିତି
 ସନ୍ଦେହ ମେଉଛି ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ୨୪
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଭଲ ଭଲ ଦଳ
 ଖୋଜୁଛନ୍ତି କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଟେ ତାହାଙ୍କର ।
 କେତେ ସାହସେ ଯେମାନେ କରନ୍ତି ପ୍ରଚାର
 ଆଉ ଅନ୍ୟ ନୀତି ଧରି କଂଗ୍ରେସ ନିକର । ୨୬
 ଖାଣି କଂଗ୍ରେସ ବାଲୁକା ତରଫରୁ ମୁଣ୍ଡି
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପକେ ଲେଖିଲୁ । ୨୭
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମନୁ ମୁଣ୍ଡି କରବାକୁ ଦୂର
 ଲେଖିଥିଲି ଭାଷା ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିକର । ୨୮
 ବିଶେଷ ଲେଖିଲି ମୁଣ୍ଡି ସମସ୍ତ କାରଣ
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତର ଦୂରବସ୍ଥା ବିବରଣ । ୨୯

କାହିଁକି ଭ୍ରମ ଧାରଣା ହେଉଛି ତାଙ୍କର
 ଶିଳ୍ପ ଭିନ୍ନ କରି ସବୁ ଲେଖିଲି ପତର । ୩୦
 ମୂଳ ପ୍ରଶ୍ନ ବିଷୟରେ ଲେଖିଥିଲି ମୁହଁ
 କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ କଥା ଏମନ୍ତ ହୁଅଇ । ୩୧
 ଧୂମ୍ର ପରଦା ପକାଇ ମାତ୍ର କଥା କହି
 ମୂଳ ପ୍ରଶ୍ନ ବିଚାରକୁ ଦିଅନ୍ତି ଘୋଡ଼ାଇ । ୩୨
 ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ଆବେଦନ କରି ମୁଁ ଲେଖିଲି
 ଭଲ କରି ଏଥର କାନ୍ଦଣ ବୁଝି ବୋଲି । ୩୩
 କାହିଁକି ତୁମ୍ଭ ମନରେ ସଂଶୟ ହେଉଛି
 କଂଗ୍ରେସଠାରେ ଭକତ କାର ବା ନ ଅଛି ।
 ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜନୀତି ପ୍ରଶ୍ନ ଅଟେ କିସ
 ମୂଳପ୍ରଶ୍ନ ସଙ୍ଗେ ତାର ସମ୍ବନ୍ଧ ଅବଶ୍ୟ । ୩୪
 ପରିସ୍କାର କରି କେହି ପ୍ରଶ୍ନ ନ ବୁଝଇ
 ଗୋଲିଆ ପେଲିଆ ଭାବେ ବିଚାର ହୁଅଇ । ୩୫
 ବହୁତ ସଂଶୟ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ବାରବାର
 ଦେଲି ମୁହଁ ତାଙ୍କୁ ସିଧା ସଳଖ ଉତ୍ତର । ୩୬
 ମନ୍ଦ କଥା ଅଛି ଯେବେ କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ
 ତହିଁର ନିଦାନ କିସ ଅଛି ଜେଉଁଠାରେ । ୩୭
 ଅନୁନୟ ବିନୟରେ କଲି ନିବେଦନ
 ଅଧୀରହୋଇ ହେଉଥିଲେ ବୋଇଲେ ବଚନ
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଯେପରି ଭାବେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଲେ
 ବାହାର ଯାଅ କଂଗ୍ରେସୁ ଫଳରେ କହିଲେ ।
 ଏ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ତଳେ ନୁହେଁ ଦିଗଲି
 କ୍ଷୁଦ୍ର ହେବାର ଏଥିରେ ନୁହଇ ଉଚିତ । ୪୧
 ମୁଁ ଜାଣେ କଂଗ୍ରେସ ନୁହେଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଳର
 ସ୍ୱପାକ୍ଷିତ ସମ୍ପତ୍ତି ଏ ନୁହଇ କାହାର । ୪୨
 କଂଗ୍ରେସକୁ ସୃଷ୍ଟି କରି ନାହିଁ ଜଣେ କେହି
 ଜଣକ ମତରେ ସଦା ଏ ଚଳିବ ନାହିଁ । ୪୩

ଯେ ଯେତେ ଭକତ ପଛେ ହେଉ କଂଗ୍ରେସର
 କଂଗ୍ରେସ ନୁହଇ ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତି ତାହାର । ୪୪
 ଭାରତୀୟ ଲୋକଙ୍କର ଅଟେ ଏ ସମ୍ପତ୍ତି
 ଲୋକ ସାଧାରଣ ତାକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ୪୫
 ବିଦେଶୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ କରିବାକୁ ଧ୍ୟସ
 କଂଗ୍ରେସର ଅଟେ ଏହା ମୌଳିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।
 ବହୁକାଳୁ ରହିଅଛି ସମ୍ପର୍କ ମୋହର
 ବହୁତ କଷ୍ଟ ଭୋଗିଛି ସଂଗ୍ରାମେ ନିକର । ୪୬
 ଅଳପ ବହୁତ ଡାଗ କରିଅଛି ମୁହଁ
 ସେ କଥା ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ ।
 ତେଣୁ ଯାବତ କଂଗ୍ରେସ ଥିବ ଭାରତରେ
 ଲଢ଼ୁଥିବ ଭାରତର ମୁକ୍ତି ସମରେ । ୪୭
 ତାବତ ମୁଁ କଂଗ୍ରେସର ହୋଇ ରହିଥିବି
 କିନ୍ତୁ ଜଣକ ମତରେ ଅଧୀନ ନ ହେବି । ୪୮
 ଜଣେ ହରତା କରତା ହେବ କଂଗ୍ରେସର
 ଏ ମାତ୍ର ମୁଁ କେବେ ନ କରିବି ସିଦ୍ଧକାର । ୪୯
 ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭପାଇଁ ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ
 ସଂଗ୍ରାମ କରିବ ଦୃଢ଼ କରି ପ୍ରାଣପଣ । ୫୦
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ପାଇଁ ଯେବେ ସମର କରିବ
 ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭିତରେ ସେ ନିୟମ ରହିବ । ୫୧
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ମାତ୍ର ଯେବେ ଭିତରେ ନ ଥିବ
 କିପରି ସେ ତନ୍ତ୍ର ପାଇଁ ବାହାରେ ଲଢ଼ିବ ।
 କଂଗ୍ରେସର ଏହି ମାତ୍ର ଅଟଇ ଜୀବନ
 ନୈତିକ ଭୟ ଦେଖଇ ନ ନିଅ ତା ପ୍ରାଣ ।
 ଅହିଂସା ଏକରୂଟିଆ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦେଇ
 ପବନ ଜୀବନ କଂଗ୍ରେସର ମୋଡ଼ ନାହିଁ । ୫୨
 ପୁଣି ରାଜ୍ୟ କହୁଛନ୍ତି ଶୁଣ ସୁଜ୍ଞାନ
 ଆହୁରି କଥାଏ କରୁଅଛି ନିବେଦନ । ୫୩

ତଥାକଥିତ ନଙ୍ଗର କଂଗ୍ରେସର ଧର୍ମ
 କଂଗ୍ରେସର ରାଜନୀତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ । ୫୮
 ଏ ଦୁଇ କଥା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଭେଦ ରହିଛି
 ପ୍ରଭେଦ ସାମାନ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ମୁଁ କହୁଛି ।
 ବଡ଼ ବେଶି ପ୍ରଭେଦ ରହିଛି ମୋ ବିଶ୍ୱାସ
 ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ଛାଡ଼ିବା ଅବଶ୍ୟ । ୬୦
 କଂଗ୍ରେସର ସ୍ତବ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଏବେ ମୁଁ ଦେଖୁଛି
 ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ୱେ ବେଶି ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଉଅଛି । ୬୧
 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରତି ଆଉ ତେତେ ମନ ନାହିଁ
 କାର୍ଯ୍ୟ କଲାପରୁ ଏହା ଦେଖୁଅଛି ମୁହିଁ । ୬୨
 ଗାନ୍ଧୀଜୀ ମୋ ପକ୍ଷ ପଡ଼ି ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ
 ଏହିପରି ପରିସ୍ଥିତି ବୋଲି ସେ କହିଲେ । ୬୩
 ଏ କଥା ଉଚିତ ବୋଲି ନୁହେଁ ମୋର ମତ
 ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଏ ମୋର କହୁଛି ନିଶ୍ଚିତ । ୬୪
 କଂଗ୍ରେସକୁ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଉ
 ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ କରାହେଉ । ୬୫
 ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ସବୁ କରନ୍ତୁ ବିଚାର
 ଦେଖାଯାଉ କିସ ରାୟ ହେବ କଂଗ୍ରେସର ।
 ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଯେବେ ରାୟହେବ
 କଂଗ୍ରେସ ତା ମୂଳ ଲକ୍ଷ ପାଇଁ ନ ରହିବ ।
 ସ୍ୱାଧୀନତା ସମର ସେ କରି ନ ପାରିବ
 ଭାରତବାସୀ କେବେହେଁ ସ୍ୱାଧୀନ ନ ହେବ ।
 ଯାବତ ଏ କଥାମାନ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହେବ
 ତାବତ କଂଗ୍ରେସ ମଧ୍ୟେ ଦ୍ରବ ଲାଗିଥିବ । ୭୯
 ଜଣକ ମତରେ ଯେବେ କଂଗ୍ରେସ ଚଳିବ
 ଅବା ଜଣକୁ ପଚାରି ସବୁ କାମ ହେବ । ୮୦
 ଯାବତ ଏ ମନ୍ତ୍ର ଶାନ୍ତି କଂଗ୍ରେସରେ ଥିବ
 ତାବତ ଏ ମତଭେଦ ସମର ଚଳିବ । ୮୧

ଅହଂସା ଧରମ ତତ୍ତ୍ୱ ଅଛି କଂଗ୍ରେସର
 ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ବିଚାର ବେଳେ ତାକୁ ଦୂର କର ।
 ଏଥିର ଦୁଇ କାରଣ କହୁଅଛି ଶୁଣ
 ପ୍ରଥମ କାରଣ ଏବେ ଶୁଣ ଦେଇ ମନ । ୭୩
 କଂଗ୍ରେସର ଲକ୍ଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ
 ଏଥିପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ଯେ ସମର କରିବ । ୭୪
 ତାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ସବୁଗତ ହୋଇଯିବ
 ଏଥିରୁ ପାଠକମାନେ ଏମନ୍ତ ନ ଭ୍ରବ । ୭୫
 ଅହଂସା ଶୁଦ୍ଧିଲେ ହଂସା କରିବା ଅବଶ୍ୟ
 ଏପରି ମୁଁ କହୁନାହିଁ ବୁଝ ହେ ଅବଶ୍ୟ । ୭୬
 ଅହଂସା ମାନକୁ ଯେବେ ଡାଗ କରିଦେବା
 ଅବଶ୍ୟ ହଂସା ମାନରେ ଲଢ଼ାଇ କରିବା । ୭୭
 ଏପରି ମରମ ଏଥିଁ କେହି ନ ବୁଝିବ
 ମୋ କଥାର ନୁହଇ ଏମନ୍ତ ଅର୍ଥ ଭ୍ରବ । ୭୮
 ମୁଁ କହୁଛି ରାଜନୀତି ସମର ଯେ କରେ
 ସବୁଦା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରକୁ ରଖିବ ଆଗରେ । ୭୯
 ଅନ୍ୟ କଥାର ବିଚାର ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାହିଁ
 ରାଜନୀତି ଏକମାତ୍ର ମାତ୍ର ଜାଣ ଭ୍ରବ । ୮୦
 ସ୍ୱାଧୀନତା ନୁହେଁ ଯେବେ ଜାତିଗତ ଲକ୍ଷ
 ମାତ୍ରରେ ତେବେ ପାକା ଜାଣିବେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ୮୧
 ଯେବେ ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥେ ମାତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରିବ
 ସକଳର ସ୍ୱାଧୀନତା ରୂପିଦେବା ହେବ । ୮୨
 ଦ୍ୱିତୀୟ କାରଣ ଏବେ କହୁଅଛି ଶୁଣ
 କରିନାହିଁ କଂଗ୍ରେସ ଏ ମାନିକ ଗ୍ରହଣ । ୮୩
 ପୂରାମାତ୍ରାରେ ଏ ମାନ ନ ହେଲେ ବୁଝାନ୍ତ
 କଂଗ୍ରେସ ଲୋକ ଏଥିରେ ବାଧ୍ୟ କି ନିଷ୍ପତି । ୮୪
 କଂଗ୍ରେସର ସଦସ୍ୟ ଅଟଇ ଯେଉଁ ଜନ
 ଅଧିକାର ଅଛି ତାର କରି ଆନ୍ଦୋଳନ । ୮୫

ଦାବି କରିବ ମାତ୍ର ପୁରୁ ସଂଶୋଧନ
 ପୁରୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ତା ପୁରୁମାନ ପୁଣି । ୮୭
 ଏପରି ଦାବି କରିବା ଅଛି ଅଧିକାର
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅଟେ ଏ ପ୍ରକାର । ୮୭
 ଯେତେ ଯେତେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅଛି
 ସଦସ୍ୟର ଏହିପରି ଅଧିକାର ଅଛି । ୮୮
 ଏପରି ଦାବି କରିବା ଦୋଷ କିଛି ନାହିଁ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ନିୟମ ଏବେ ଅଟଇ । ୮୯
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ଧକଳେ ତାଙ୍କ କଥା ମାନ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅହିଂସା ଧରମ କର ହେ ପାଳନ । ୯୦
 ମନବଚନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହିଂସା ଯାର ନାହିଁ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ଏକା ସେହି । ୯୧
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏ ମାତ୍ର ଦାବି କରୁଛନ୍ତି ଆଜି
 ପୁଣି କହୁଛନ୍ତି ଦେଶବାସୀ ହୁଅ ରାଜି । ୯୨
 ଜଣକ ମତରେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ହେବ
 ଏଥିରେ କେ କେହି କିଛି କିଛି ନ ପାରିବ । ୯୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ମତରେ ଏହା ନୁହଇ ଅନ୍ୟାୟ
 ମାତ୍ରସଙ୍ଗତ ଏ କଥା ଅଟଇ ନିଶ୍ଚୟ । ୯୪
 କଂଗ୍ରେସ ମାତ୍ର ନିୟମ ବଦଳିବା ପାଇଁ
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ପ୍ରସ୍ତାବ କଲେ କଂଗ୍ରେସରେ ଯାଇ । ୯୫
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ପ୍ରସ୍ତାବ କେହି ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ
 ଅସ୍ଥୀକାର କରିବେ କି ଗାନ୍ଧି କେବେହେଲେ ।
 ଯାବତ ଏ କଥା ଅଛି ତାବତ ଏ ମାତ୍ର
 କଂଗ୍ରେସବାଲାଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟକରି ନ ପାରନ୍ତି । ୯୬
 କଂଗ୍ରେସବାଲାଙ୍କ ଉକ୍ତି ଏହି ନିକଟରେ
 ତଉଲିବା ଉଚିତ ନୁହଇ କେତେବେଳେ । ୯୭
 ଯେବେ ଗାନ୍ଧିଜୀର ଅଟେ ଏହିପରି ମତ
 କଂଗ୍ରେସ ବଇଠକରେ ପଡ଼ିବା ଉଚିତ । ୯୮

ଯେତେ ସଦସ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ଏବେ କଂଗ୍ରେସର
 ସକଳର ମତ ନେଇ ଏ କଥା ବିଚାର । ୧୦୦
 ଅଧିକାଂଶ ମତରେ ଯେ କଥା ସ୍ଥିର ହେବ
 ସେହି ମାତ୍ର ଅନୁସାରେ କଂଗ୍ରେସ ଚଳିବ । ୧୦୧
 ଏକଛତ୍ର ମାତ୍ରକୁ ମୁଁ ନ କରେ ପସନ୍ଦ
 କରୁଛି ତହିଁ ବିପକ୍ଷେ ଡାକ୍ତର ପ୍ରତିବାଦ । ୧୦୨
 ଯୁଦ୍ଧ ଜ୍ଵଳନରେ ଏହା କହିବା ଉଚିତ
 ଯେଉଁମାନେ କହୁଛନ୍ତି ନୁହେଁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ । ୧୦୩
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଦ୍ଧ ପରିସ୍ଥିତି କିଛି ନାହିଁ
 ଅହଂସା ମାତ୍ରରେ କେବେ ଯୁଦ୍ଧ ହେବନାହିଁ ।
 ତେବେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ମାତ୍ର କାମ୍ପା ନ ରହିବ
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ନ ଥିଲେ ହେଲେ ମାତ୍ରରେ ରହିବ ।
 ଯେବେ ଅକର୍ମୀ ହୋଇଣ ବସିବା ସକଳେ
 ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରାଯାଉ ଛୁରିଦେଇ 'ଚଳେ । ୧୦୪
 କଂଗ୍ରେସ ସଦସ୍ୟଙ୍କର ଅଛି ଅଧିକାର
 କରିବେ କି ନ କରିବେ ଏ କଥା ନିକର । ୧୦୫
 ଅକର୍ମୀ ଅଟଇ ବଡ଼ ଜୀବର କନ୍ଦମ
 ବୁଦ୍ଧିମାନ ଲୋକ ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ ନ ମାନିମ । ୧୦୬
 ପ୍ରକୃତରେ ଅକରମ ଅଟଇ ମରଣ
 ଏହି ମାତ୍ର କଂଗ୍ରେସର ହେଲା ବର୍ତ୍ତମାନ । ୧୦୭
 ରାଜନୈତିକ ଜୀବନ କଂଗ୍ରେସର ମଲା
 ଅକର୍ମୀମାତ୍ର ହେତୁରୁ ଏହିକଥା ହେଲା । ୧୧୦
 ତେଣୁ ମୁଁ କହୁଛି ହେଉ ଏ କଥା ବିଚାର
 କଂଗ୍ରେସ ବଇଠକରେ ଆଲୋଚନା କର । ୧୧୧
 ମାତ୍ର ନିୟମ ସକଳ ନ ହେଲେ ବଦଳ
 ଭ୍ରଷ୍ଟତ୍ୱଯିବ ଆବଶ୍ୟକ କଂଗ୍ରେସର ମୁକ । ୧୧୨
 ବିଶ୍ୱବରଷ ପୂର୍ବରେ ଯେଉଁ ମାତ୍ର ଥିଲା
 ଏତେକାଳ ଯେ ମାତ୍ରର ମରାଣା ହୋଇଲା । ୧୧୩

ଏତେକାଳ ଅଭିଜ୍ଞତା ପରେ କି ହୋଇବ
 କଂଗ୍ରେସ ବଇଠକରେ ଯାଅ କରାଯିବ । ୧୧୪
 ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ମାତ୍ର କିଏ ହେବ
 ସମଗ୍ର ବଇଠକରେ ଠିକଣା ହୋଇବ । ୧୧୫
 ଏହି ମୂଳ ପ୍ରଶ୍ନରେ ହେଉଛି ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଜବାବ ଦେଲେନାହିଁ ପରିଷ୍କାର । ୧୧୬
 ଗୋଲେଇପୋଲେଇଦେଇ ଜବାବ ସେ ଦେଲେ
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଇସ୍ତଫା କଥା ସେ ବାଢ଼ିଲେ । ୧୧୭
 ଗାନ୍ଧି ନିଜ ମୁଖେ ଯାହା କଲେ ସିଞ୍ଚକାର
 ତହିଁରୁ ତାହାଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଦିଶୁଛି ଅସାର । ୧୧୮
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ତାହାଙ୍କ ନିଜ ବନ୍ଧୁଗଣ
 ବିଶ୍ୱାସୀ ଦକ୍ଷିଣାହସ୍ତ ଅଟନ୍ତି ସେ ଘୃଣା । ୧୧୯
 ଏମନ୍ତ ସଦସ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତିର
 ଅହିଂସାମାତ୍ର ପାଳନ ନ କଲେ ନିକର । ୧୨୦
 ଯେପରି ଅହିଂସା ମାତ୍ର କହୁଛନ୍ତି ସେହି
 ପୂର୍ଣ୍ଣମାସାରେ ହଜମ କଲେନାହିଁ କେହି । ୧୨୧
 ଏ କଥା ଗାନ୍ଧିଜୀ କହୁଛନ୍ତି ବାରବାର
 ଆବର କରନ୍ତି ନିଜ ମୁଖେ ସିଞ୍ଚକାର । ୧୨୨
 ଅହିଂସାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦର୍ଶ ଅଛି ଯାହା
 ନିଜେ ଗାନ୍ଧି ପାଳିପାର ନାହାନ୍ତିଟି ତାହା । ୧୨୩
 କିପରି ଆଶା କରନ୍ତି ଜନସାଧାରଣ
 ପୂର୍ବ ଅହିଂସା ମାତ୍ର ସେ କରିବେ ପାଳନ । ୧୨୪
 ଜୀବନବ୍ୟାପି ସାଧନା ଗାନ୍ଧି କରୁଛନ୍ତି
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦର୍ଶ ତଥାପି ପାଇ ନ ପାରନ୍ତି । ୧୨୫
 ସାଧାରଣ ନରନାରୀ କଂଗ୍ରେସ ଭକତ
 କଂଗ୍ରେସର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଦସ୍ୟ ବହୁତ । ୧୨୬
 ସାଧନାର ସ ଅକ୍ଷର ସେହୁ ନ ଜାଣନ୍ତି
 କିପରି ସାଧୁବେ ଏହି ଅସମ୍ଭବ ମାତ୍ର । ୧୨୭

ଜଣେ କେହି ଅବା ଅଧିକାଂଶ ଭକ୍ତ କେବେ
 ଏ ମାତ୍ର ସାଧୁପାରିବେ କେବେ ନ ସମ୍ଭବେ ।
 ଆଜୀବନ ସାଧୁ ନିଜେ ଲଭି ନ ପାରିଲେ
 ଜନସାଧାରଣ କରି ନ ପାରିବେ ହେଲେ । ୧୨୯
 ତେଣୁ ମୁଁ ବିଷ୍ଣୁରେ ଏହି ଆଶା ଅସମ୍ଭବ
 ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ଯୁଦ୍ଧ କେବେହେଁ ନ ହେବ ।
 ଏପରି ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥ ମାତ୍ର କଳ୍ପନା ସେ କରେ
 କଂଗ୍ରେସକୁ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ ମାରେ ।
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଇସ୍ତଫା କଥା କି କହିବି ମୁହିଁ
 ଏ ପଦତ୍ୟାଗର ମୂଲ୍ୟ କିଛି ମାତ୍ର ନାହିଁ । ୧୩୨
 ବାହାର ଦୃଶ୍ୟ କେବଳ ଏ ତ୍ୟାଗ ଅଟଇ
 ନକଲେ ଏପରି ମୁହିଁ ଦେଖାଇବେ କାହିଁ । ୧୩୩
 ଆଗରୁ ମୁଁ କହିଥିଲି ଆଉ କେତେ ଥର
 କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନ ରହିବ ଏ ପଦତ୍ୟାଗର । ୧୩୪
 ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦତ୍ୟାଗ ପରେ ହେଲେ ଆନ୍ଦୋଳନ
 ଏ ପଦତ୍ୟାଗର କିଛି ମୂଲ୍ୟ ହେବ ଜାଣ । ୧୩୫
 ଗାନ୍ଧୀଜୀ ବୋଇଲେ ଦେଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଇ
 ତେବେ କମ୍ପାଇ ବୋଇଲେ ପଦତ୍ୟାଗପାଇଁ ।
 ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ତ୍ୟାଗ ତେଣୁ ନ ଥିଲା ଉଚିତ
 ମାତ୍ରସଙ୍ଗେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନ ହେଲା ସଙ୍ଗତ । ୧୩୬
 ଏ ବିଷୟେ ଗାନ୍ଧୀ ଯାହା ଦେଉଛନ୍ତି ମତ
 ସେଥିରୁ ଏମନ୍ତ ଭାବ ହେଉଛି ବ୍ୟକ୍ତ । ୧୩୭
 ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଯାହା ହେଲା
 ମିଥ୍ୟାଭିତ୍ତି ଉପରେ ସେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଲା ।
 ଏବେ ଗାନ୍ଧୀ କହୁଛନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଯାଇ
 ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିଗେ କିଛି ନକଲେକ ସେହି । ୧୪୦
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧା ଯେଉଁବଡ଼ ହେଲେ ହେଉ
 ସେ ଯବା ନ ଛାଡ଼ି କି କରନ୍ତେ ସେହୁ ଆଉ ।

କନ୍ତୁ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଯେତେକାଳ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ
 ବିପତ୍ତି ମାତ୍ର ସେହୁ ଅନୁମତ୍ତଲେ । ୧୪୭
 ତଥାଚ ସେ ସମୟରେ କୁହାଯାଉଥିଲା
 ଯେ ଟିକକ ସୁବିଧା ଏଥିରେ ଲାଭ ହେଲା । ୧୪୮
 ଶେଷରେ ସେ ସବୁର ଏମନ୍ତ ଫଳ ହେବ
 ସ୍ବାଧୀନତା ମିଳିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ୧୪୯
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖାଗଲା ଯୁଦ୍ଧ ବିପତ୍ତି
 ସ୍ବାଧୀନତା ପଥେ ବାଧାଦିହଲା ଏ ସମୟ । ୧୫୦
 ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କଂଗ୍ରେସର ନେତାମାନେ
 କଂଗ୍ରେସର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଢ଼ିଲା ନାହିଁ ଧାନେ ।
 କଂଗ୍ରେସର ଦୁର୍ବଳତା ଦାଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଲା
 ମନ୍ତ୍ରୀଗିରି କରି କିଛି ଫଳ ନ ମିଳିଲା । ୧୫୧
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ବୋଲନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ
 ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟେ ତାହାକୁ କିଛି ନ ସୁଚିଲେ । ୧୫୨
 ଏପରି ଅପମାନରେ ରହନ୍ତେ କିପରି
 ତେଣୁ ସେମାନେ ଛାଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀଗିରି ।
 ଏତିକିମାତ୍ର କାରଣ ନୁହଇ ଏଥିର
 ଛାଡ଼ିଥିଲେ ଛାଡ଼ିଥାନ୍ତେ ଆଗରୁ ନିକର । ୧୫୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ବୋଲନ୍ତି ଅପମାନ ହେବା ପରେ
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ କେତେକାଳ ଗାଦିରେ ରହିଲେ ।
 ଏଥିର କାରଣ ଗାନ୍ଧି ନିଜେ ଯା କହିଲେ
 ସେଥିରୁ ବୁଝିପାରୁଛୁ କଥା ମୁହିଁ ଭଲେ । ୧୫୪
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତି ବୋଇଲେ ସରକାର
 ଯେଉଁ ଭ୍ରମକଲେ ତାହା ସଂଶୋଧନ କର । ୧୫୫
 କଂଗ୍ରେସର ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅଛନ୍ତି ଗାଦିରେ
 ସମର ବିଷୟ ତାକୁ ନ କହିଲ ଥରେ । ୧୫୬
 ନ ହେଲା କି ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଅପମାନ
 ଏବେ କହୁଛି ଏ ଭ୍ରମ କର ସଂଶୋଧନ । ୧୫୭

ତେବେ ଭାରତ ସମରେ ସହଯୋଗ ଦେବ
 ସମର ବନ୍ଧୁ ସବୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ୧୫୭
 ସମିତି ଏପରି ଦେଉଁ ଡଙ୍ଗା କଲେ ପୁଣି
 ନୁହଇ କି ଏହା ଗୁରୁତର ଅପମାନ । ୧୫୮
 ସରକାର ଏ ମାତ୍ରୁ ବୁଝିଲେ ଏମନ୍ତ
 କଂଗ୍ରେସ ଫଗ୍ରାମପାରି ନୁହଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୧୫୯
 ଏହି ଦୁର୍ବଳତା ଦେଖି ପୁରୀ ଖୋଜିଲେ
 ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବ ଦେବାକୁ ସେ ନ ମଜିଲେ । ୧୬୦
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତିକି ବୁଝି ନ ଦିଶିଲ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦତ୍ୟାଗ ଅଭିନୟ କରଇଲ । ୧୬୧
 ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ଏହାର ଅଟଇଟି ଏହା
 ଭଲ ଅର୍ଥ କରିବାକୁ ନାହିଁ ଅନ୍ୟ ରାହା । ୧୬୨
 ପରିଶେଷରେ କହୁଛି ମୋର ହିବେଦନ
 ଏଥିରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୋର ନ ହିଁ କିଛି ଭଲ । ୧୬୩
 ହିଂସା ଅହିଂସା କଥା ମୁଁ କିଛି କହୁନାହିଁ
 ଅନ୍ୟାୟ ଅମୀତି କଥା କିଛି କହୁନାହିଁ । ୧୬୪
 ମୁଁ କହୁଛି ଯାହା ସବୁ ହେଉଛି ବିଚାର ,
 ଅସଲ ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନ କର । ୧୬୫
 କଂଗ୍ରେସର ଯାହା ରାଜନୀତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ
 ତହିଁସଙ୍ଗେ ଏ ସବୁର କିଛି ନାହିଁ ଜାଣ । ୧୬୬
 ଦାବି ମୋର କଂଗ୍ରେସର ଯାହା ମୂଳନୀତି
 ତହିଁର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉ ହେ ଝଟକ । ୧୬୭
 ବର୍ତ୍ତମାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସେ ସବୁ ହେଉଛି
 ଅହିଂସା ମାତ୍ର ଦିଗରୁ ତାକୁ ନ ଦେଖୁଛି । ୧୬୮
 ବିଶ୍ୱାସ ମୋହର ବର୍ତ୍ତମାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ
 ପ୍ରକୃତରେ ଅଟଇ ନିଷ୍ଠୁଳ ଅକରମ । ୧୬୯
 କଉଁସି ବ୍ୟକ୍ତିକଥା କହୁନାହିଁ ମୁଁ
 ବଦଳୁ କଂଗ୍ରେସ ମାତି ଦାବି ମୁଁ କରଇ । ୧୭୦

ଏ କଥା ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେଉ କଂଗ୍ରେସ ମେଳାରେ
 ଜୟୀହେବାକୁ କଂଗ୍ରେସ ଯେବେ ଇଚ୍ଛା କରେ ।
 କଂଗ୍ରେସ ବଞ୍ଚି ରହିବ ଯେବେ ଇଚ୍ଛା କର
 ଏ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ ବଢ଼ଠକେ କର । ୧୭୧
 ଏହିପରି ନାନା ଯୁକ୍ତି ତରକ ଦେଖାଇ
 କଂଗ୍ରେସ ମାତି ବଦଳୁ କହୁଛନ୍ତି ସେହି । ୧୭୨
 ଯୁଦ୍ଧସ ଯାହା କହୁନ୍ତି ଅତି ଚମତ୍କାର
 ତାହାଙ୍କ ଭାଷା ଅଟଇ ଅତି ଅସୁନ୍ଦର । ୧୭୩
 ସେ ବୋଲନ୍ତି କଂଗ୍ରେସର କର୍ତ୍ତା ଯାହା କଲେ
 ଗୋଇଠାମାର ଇଂରେଜ ସବୁ ଠେଲିଦେଲେ ।
 କଂଗ୍ରେସ ସମିତି ଯାହା ଯାହା ଦାବି କଲେ
 ଗୋଇଠାଦେବା ଗୋଡ଼କୁ ପୁଣି ସେ ଚାଟିଲେ ।
 ତଥାପି କରତାଙ୍କର ମୋହ ଛୁଡ଼ୁ ନାହିଁ
 ସେହି ଇଂରେଜଙ୍କ ପାଦ ଚାଟୁଛନ୍ତି ଯାଇ । ୧୭୪
 ଇଂରେଜ ସରକାର ତ ଦ୍ଵାର ବନ୍ଦ କଲେ
 କଂଗ୍ରେସ କିମ୍ପାଇ ଦ୍ଵାର ମେଲଇ ବସିଲେ ।
 ବୋଇଲେ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମାଧାନ ପାଇଁ
 କଂଗ୍ରେସ ସଦା ସର୍ବଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛଇ । ୧୭୫
 ରାଜମାତି ନୁହଁଇ ବୈଷ୍ଣବମାତି ଏହା
 ଯେ ଯାହା ବୁଝିବ ପଛେ ବୁଝୁଥାଉ ତାହା ।
 ଜଣେ ଅଧିକ ମନକୁ ମାନବ ଏ ମାତି
 ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରୟାସୀ ଜାତିର ଏ ଦୁର୍ଗତି । ୧୭୬
 ସ୍ଵାଧୀନତା ନୁହେଁ କେତେଜଣଙ୍କ ଖିଆଇ
 ଜୀବନ ମରଣ ପ୍ରଶ୍ନ ଅଟେ ଏ ନିକର । ୧୭୭
 ଯେଉଁ ମାତି କହୁଅଛି ତୁହାଇ ତୁହାଇ
 ଗୋଇଠାଦେବା ପାଦକୁ ପୁଣି ଚାଟି ଯାଇ । ୧୭୮
 ଦେଖାଯାଉ ଭାରତ ଏଥିରେ କି କରିବ
 ଏ ମାତିକି ଗ୍ରହଣ କରିବ ନ କରିବ । ୧୭୯

ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ଡକରା ଆସିଲେ
 ବଡ଼ଲଟ ଭବନକୁ ଦଉଡ଼ିଛ ହେଲେ । ୧୮୪
 ଶୀର୍ଷ ସମାନ ସେ ଲଟ ଭବନ ମଣୁଛ
 ବାରବାର ଡକରାରେ ଦଉଡ଼ି ଯାଉଛ । ୧୮୫
 ଗୋଇଠାଖାଇ ସେ ପାଦ ପୁଣି ଚୁଟୁଅଛ
 ଅପମାନ ବୋଲି ଏ କଥାକୁ ନ ମଣୁଛ । ୧୮୬
 କିନ୍ତୁ ତବ ସହଯୋଗୀ ଯେ ବାଉଁଶାଦଳ
 ତାଙ୍କ ବେଳକୁ ଫୋପରେ ହୁଅ ଜରଜର । ୧୮୭
 ହିଂସାମତି ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି
 ପ୍ରତିହିଂସା କରି ଦାଉ ଧାଧୁଅଛ ନିତି । ୧୮୮
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ମାତ୍ରିକ ଦେଇ ଜଳାଞ୍ଜଳି
 ସେମାନଙ୍କୁ ଫୋପରେ ଦେଉଅଛ ବଳ । ୧୮୯
 ଏହିପରି କରୁଛନ୍ତି ବହୁ ଚିରସ୍କାର
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଦେଉଛନ୍ତି ଏହି ପୁରସ୍କାର । ୧୯୦
 ଶିଷ୍ଟାଚାର ଲଢ଼ି ସେହୁ ବୋଲନ୍ତି ଏ ମାନ
 ଏହି କଥାରେ ଭାରତ ହେବାକୁ ସ୍ଵାଧୀନ । ୧୯୧
 କଂଗ୍ରେସର ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ପରିସ୍ଥିତି
 ଦେଖାଯାଉ ଚନ୍ଦ୍ରପାଣି କି କରୁଅଛନ୍ତି । ୧୯୨
 ବୋଲେ ଧନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ଦଇତ୍ୟାରି
 ଦିଅନ୍ତିଦିଅ ଭାରତରେ ତବ କୃପାବାରୀ । ୧୯୩
 ଜଗତରେ ଶାନ୍ତିବୀର ଦିଅ ପ୍ରଭୁ ତାଳି
 ସକଳେ ରହନ୍ତୁ ସୁଖେ ତବ ନାମ ଭାଳି । ୧୯୪

ଭକ୍ତ, ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ମାନବେନ୍ଦ୍ର ମତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ପ୍ରସାଦବେ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଛୟାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ଅନପା ଉବାଚ

ଆହେ ଗୁରୁଦେବ ଶୁଣ ମୋର ନବେଦନ
 କଂଗ୍ରେସର ଶୁଭମାତ୍ରି କହିଲେ ଆପଣ । ୧
 ବହୁତ ବିଷୟ ଜ୍ଞାନ ତହୁଁ ଲାଭକଲି
 ଏତେକାଳ ବହୁତ ମୁଁ ଭୁଆଁ ବୁଲୁଥିଲି । ୨
 ଆହୁରି କଥାଏ ଏବେ ପରୁରୁଛି ଶୁଣ
 ଓଡ଼ିଶା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କି କି କଲେ ପୁଣି । ୩

ସନପା ଉବାଚ

ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶେ ବଡ଼ ଚହଲ ପଡ଼ିଲା
 ଲୁଟି ସଭାକୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଯିବା ହେଲା । ୪
 କଂଗ୍ରେସ ସଦସ୍ୟ ଯେବେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ
 ଜିଣିପାରିବେ ସେବେ ସେ ଭୋଟ ସମୟରେ । ୫
 ତେବେ କଂଗ୍ରେସ ହାତକୁ ନେବ ଅଧିକାର
 କଂଗ୍ରେସ ସଦସ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇବେ ନିକର । ୬
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀ-କଲେକ ଶାସନ ଗ୍ରହଣ
 ଲୋକ ହିତପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ଦିଗୁଣ । ୭
 ଲୋକମାନେ ଭାରି ଉତ୍ସାହରେ ଭୋଟ ଦେଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ସଦସ୍ୟ ବେଶି ସଂଖ୍ୟାରେ ଜିଣିଲେ ।
 ତିନି ଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶା ସଭାରେ
 ଟଣା ଓଟରା ଲାଗିଲା ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ । ୯
 ବିଶ୍ଵନାଥ, ବୋଧସାମ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ତିନି
 ମନ୍ତ୍ରୀ ଭୋଟ ସମୟେ ଏମାନେ ଗଲେ ଜିଣି । ୧୦
 ମୁଖପାତ୍ର ଉପମୁଖପାତ୍ର ବସ୍ତୁହେଲେ
 ନନ୍ଦ, ମୁକୁନ୍ଦ ଏ ଭୋଟ ଯୁଦ୍ଧରେ ଜିଣିଲେ । ୧୧
 ଅନ୍ୟ ଯାହାଙ୍କର ମନେ ଅଭିଳାଷ ଥିଲା
 ସେମାନଙ୍କ ବାସନା ତ ପୂରଣ ନ ହେଲା । ୧୨

ବାସନା ପୂରଣ ହେଲାଣି ଯାହାଙ୍କର
 ମନେ ମନେ ଅସନ୍ତୋଷ ରହିଲା ତାଙ୍କର । ୧୩
 ବିଶ୍ୱନାଥ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ଓଡ଼ିଶାରେ
 ଦଳପତି ହେଲେ ସେହୁ ସଦସ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ । ୧୪
 ବିପକ୍ଷଦଳେ ରହିଲେ ଚବିଶ ସଦସ୍ୟ
 କଂଗ୍ରେସଦଳେ ସଦସ୍ୟ ହୋଇଲେ ଛବିଶ । ୧୫
 ଏହି ପରକାରେ ଲଟସଙ୍ଗ ଗଢ଼ା ହେଲା
 କଂଗ୍ରେସ ସରକାରର ଶାସନ ଚଳିଲା । ୧୬
 ଦୁଇ ବର୍ଷ ଚାଲି ମାସ ଚାଲିଲେ ଶାସନ
 ଲୋକହିତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏମାନେ ଦେଲେ ମନ ।
 ପ୍ରଜାସଭା ଆଇନକୁ କଲେ ସଂଶୋଧନ
 ଉଠାଇଦେଲେ ଦାଖଲଖାରଜ ରେସମ । ୧୮
 ଛାଡ଼ିବନ ସଭା ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରେ ବିକା ହେଲା
 ଜମିଦାରଙ୍କର ଆୟ ଅଧିକାର ଗଲା । ୧୯
 ପରଜା ବାଡ଼ି ଗଛରେ ତାର ଅଧିକାର
 ନ ପରୁରି କାହାକୁ ସେ କାଟିବେ ନିକର । ୨୦
 ଅନ୍ୟାୟ ପାଉଣା ଜମିଦାର ନେବନାହିଁ
 ନେଲେ ଜେଲଖାନାଘର ଷ୍ଟେଗିବଟି ଯେହି । ୨୧
 ଏହିପରି କେତେ କଟକଣା କରାଗଲା
 ସଂଶୋଧନ ଆଇନ ଦେଶରେ ଜାରିହେଲା । ୨୨
 ମହାଜନ ଆଇନ ଯେ ଜାରି କରାଗଲା
 ମହାଜନ ପାଇଁ ବହୁ କଟକଣା ହେଲା । ୨୩
 ମୂଳଠାରୁ ସୁଧ କେବେ ବେଶି ନ ହୋଇବ
 ସୁଧ ହାର ପୂର୍ବଠାରୁ ବହୁ ଉଣା ହେବ । ୨୪
 ମହାଜନ ମନଇଚ୍ଛା ସୁଧ ନେଉଥିଲା
 ଏ ଆଇନ ସେ ପ୍ରଥାକୁ ରଦ୍ଦ କରିଦେଲା । ୨୫
 ମହାଜନ ଯେବେ ଅନ୍ୟାୟରେ କିଛି ନେବ
 ତହିଁପାଇଁ ଗୁରୁତର ଦଣ୍ଡ ସେ ଷ୍ଟେଗିବ । ୨୬

ମଠ ଦେଉଳ ସମ୍ମୁଖେ ଆଇନ ହୋଇଲୁ
 ତହିଁର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ବିଧି ଖଞ୍ଜାଗଲୁ । ୨୭
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଖାଦ୍ୟ ଦରବ ମିଳିବ କିପରି
 ତହିଁପାଇଁ ଆଇନେକ ହୋଇଥିଲୁ ଜାରି । ୨୮
 ମିଶାଖାଦ୍ୟ ଦରବ କେ ବିକି ନ ପାରିବେ
 ଧରାପଡ଼ିଲେ କଠୋର ଦଣ୍ଡ ସେ ଭୋଗିବେ । ୨୯
 ନିଶା ନିବାରଣ ପାଇଁ ଆଇନ ହୋଇଲୁ
 ବହୁତ କାଇଦା କଟକଣା କରାଗଲୁ । ୩୦
 ବାଲେଶ୍ଵରଠାରେ ନିଶା ନିବାରଣ ପାଇଁ
 ବହୁ ବ୍ୟୟେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ଖୋଲିଥିଲେ ଯାଇ ।
 ନିରକ୍ଷର ଦୂର କରିବାରେ ଦେଲେ ମନ
 ଶିକ୍ଷାପ୍ରଣାଳୀ ମୂଳରୁ ହେବ ସଂଶୋଧନ । ୩୨
 ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପ କିପରି ପ୍ରସାର ହୋଇବ
 ଖଦଡ଼ର ପ୍ରସାର ବହୁତ କରାଯିବ । ୩୩
 ବନ୍ୟା ବିପତ୍ତି କିପରି ଦେଖୁଁ ଦୂର ହେବ
 ତହିଁପାଇଁ କି କି କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ହୋଇବ ।
 ବିଶାରଦ ଅଣାଇ ତଦନ୍ତ ଲାଗିଥିଲୁ
 କି ଉପାୟ କଲେ ଏ ବିପତ୍ତି ଯିବ ଭଲ । ୩୫
 ସମବାୟ ସମିତି ସଂସ୍ଥାରେ ଦେଲେ ମନ
 ସଂସ୍ଥାର କର କରିବେ ନୂତନ ଗଠନ । ୩୬
 ଜମି ବନ୍ଧକ ଆଇନ ଏକ ଜାରିହେଲୁ
 ଜମି ବନ୍ଧା ଦେଇ ଟଙ୍କାଦେବା ବିଧି ଥିଲୁ । ୩୭
 ଆଉ କେତେ ନୂଆ ନୂଆ ଆଇନ ହୋଇଲୁ
 କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦରମା ଯାଞ୍ଚ କରାଗଲୁ । ୩୮
 ଏପରି କର୍ମଯୋଜନାମାନ କରାଗଲୁ
 ଏହି ସମୟରେ ପଦ ଛାଡ଼ିବାର ହେଲୁ । ୩୯
 ଶାସନକଳ ଗହନ ଜଙ୍ଗଲ ସମାନ
 କଳନା କରିବାପାଇଁ ଗଲୁ କେତେଦିନ । ୪୦

ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଜ୍ଞାନ ନ ଥିଲା କାହାରି
 ଅଭିଜ୍ଞ ହେବାକୁ କିଛି କାଳ ଗଲା ସରି । ୪୧
 ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଉପରେ ଅଛନ୍ତି ବାଗଧରି
 ଏଣେତେଣେ ହେଲେ ଦେବେ ବାଗକୁ ଓଟାରି ।
 ତେଣେ ଲୋକେ ଭୋଟଦେଇ ବାଗ ଧରିଛନ୍ତି
 କି କଲ ତାହାଙ୍କ ହୃଦେ ବାଗ ଓଟାରନ୍ତି । ୪୩
 ଦୁଇନାବେ ଗୋଡ଼ ଦେଲେ ଦଶା ଯାହା ହେବ
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଦଶା ସେହିଥିରି ଭାବ । ୪୪
 ଦୁଇଟି ଅଙ୍କୁଶ ଦୁଇ ପଟରେ ରହିଲା
 ଦୁଇ ପଟ ଜଗି କାମ କରିବା ପଡ଼ିଲା । ୪୫
 ହାତେ ମାଟି ଚୁଣାକେ ମନ୍ତ୍ରୀଏ ଚଳିଲେ
 ତହିଁ ଭିତରେ ଏତକ କାମ କରିଥିଲେ । ୪୬
 ଆଉ ଯାହା କରିବାକୁ ଥିଲା କଳ୍ପନା
 ପଦବ୍ୟାଗ ପରେ ସବୁ ଆଶା ହେଲା ଚୂନା । ୪୭
 ଏତିକରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ନ ଥିଲା ନିସ୍ତାର
 ନିଜ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ନ ହେଲା ଏକମେଳ । ୪୮
 ରୁଝାରୁଷି ଭୁଷାଭୁଷି ଠେସାଠେସି କେତେ
 କଂଗ୍ରେସ କର୍ତ୍ତାଙ୍କଠାକୁ କଥା ଗଲା ଯେତେ । ୪୯
 ବଡ଼ ବଡ଼ କର୍ତ୍ତାମାନେ କଟକ ଆସିଲେ
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧେ ଅଭିଯୋଗ ଯାଞ୍ଚ କଲେ । ୫୦
 ଭାଗ୍ୟବଳେ ସେ ସବୁରୁ ପାଇଲେ ନିସ୍ତାର
 ଲାଗିଲା ଭୁମୁଳ ସମାଲୋଚନା ସମର । ୫୧
 କେ ନିଆଁ ଖୁଣ୍ଟା ମାଡ଼ିଲା କେନ୍ଦ୍ର ନିନ୍ଦାକଲା
 ଅତି ଉଲ୍ଲଗ୍ନ ଭାବରେ ଦାୟିକା ଗାଇଲା । ୫୨
 ତେଣେ ବେକଂଗ୍ରେସଦଳ ସୁବିଧା ପାଇଲେ
 ଡାକ୍ତା ଆଲୋଚନା କରି ସୁକଟ ଦେଖିଲେ । ୫୩
 ଜମିଦାର ମହାଜନ ମଠାଧୁଣମାନେ
 ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇଲେ ନିଆଁ ଆଇନ ବିଧାନେ । ୫୪

ସେମାନଙ୍କ ସ୍ଵାର୍ଥରେ ବହୁତ ହାନି ହେଲା
 ସୁସ୍ତବେ ତାହାଙ୍କ ମନ ହୋଧରେ ଜଳିଲା । ୫୫
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ମନ୍ତ୍ରୀ ନିନ୍ଦା ବନ୍ଧି ମାଡ଼ଗଲା
 ଆହାବୋଲି କହିବାକୁ ଜଣେ କେ ନ ଥିଲା । ୫୬
 ମଣିଷ ହୋଇ କାହାର ଭ୍ରମ ସୂଚି ନାହିଁ
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଭ୍ରମଶୂନ୍ୟବୋଲି କହୁନାହିଁ । ୫୭
 ଜାଣନ୍ତେ ବା ଅଜାଣନ୍ତେ ସୂଚି ହୋଇଥିବ
 ଏପରି କାହାର ନ ହୋଇଲା ମନସ୍ତବ । ୫୮
 ତଳକୁ ତାଳ କରିବା ସୁସ୍ଥବ ଲୋକର
 ଏହି ମାତରେ ଚଳିଲା ସକଳ ବେଞ୍ଚର । ୫୯
 ମନ୍ତ୍ରୀଗିରି ପାଇଟିର ନିନ୍ଦା କରଗଲା
 ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ନିନ୍ଦା କୁହା ସୁଆଙ୍ଗ ଲାଗିଲା । ୬୦
 ଓଡ଼ିଶାର ଅଧିକାଂଶ ସମ୍ବାଦପତର
 ମନ୍ତ୍ରୀନିନ୍ଦା ଗୀତ ଗାଇ କଲେକ ବେପାର । ୬୧
 ନିନ୍ଦା ଘୋଷଣା ବାଜିଲା ସହରେ ବଜାରେ
 ସତ୍ୟ ମିଥ୍ୟା ଜଣାଗଲା ନାହିଁକ ବେଞ୍ଚରେ । ୬୨
 ଏତକରେ କେତେଲୋକ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହେଲେ
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ସଭାକରି ମନ୍ତ୍ରୀନିନ୍ଦା କଲେ । ୬୩
 ଘରେ ବାହାରେ ବଇଁଶ ହେଲେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର
 କପରି ଏ ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ ଭାଙ୍ଗିବ ଚଞ୍ଚଳ । ୬୪
 ଏମାନେ କପରି ଶୀଘ୍ର ଏ ପଦ ଗୁଡ଼ିବେ
 ଅନ୍ୟମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀହୋଇ ପିପାସା ମେଣ୍ଟିବେ ।
 ଦେଶହିତ ଲୋକହିତ ଉପର ଭାଙ୍ଗୁଣି
 ଅସଲ ମରମ କେହି ନ ପାରିବ ଜାଣି । ୬୬
 ଦେଶହିତ ଲୋକହିତ ଆବରଣ ଦେଇ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ବିରୁଦ୍ଧେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଲା ଭାହି ଭାହି । ୬୭
 ପ୍ରଦେଶ ଭିତରେ ହେଲା ଏହି ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 କଂଗ୍ରେସର କର୍ତ୍ତାମାନେ ବୁଝିଲେ ସକଳ । ୬୮

ଏ ସବୁ ରହସ୍ୟ ବୁଝି କଲେକ ବିଧାନ
 ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ରହିବେ ତାହାଙ୍କ ଅଧୀନ । ୬୯
 ପ୍ରାଦେଶିକ ସମିତିର ନାହିଁ ଅଧିକାର
 ମନ୍ତ୍ରୀ ତାହାଙ୍କ ଅଧୀନ ନ ହେବେ ନିକର । ୭୦
 ପ୍ରାଦେଶିକ ସମିତିର ଏ କ୍ଷମତା ଥିଲେ
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଯାଇଥାନ୍ତେ କେତେକାଳୁ ହେଲେ ।
 ଯାହାହେଉ ବିଶ୍ୱନାଥ ବଡ଼ ଧୀର ସ୍ଥିର
 ସହିଲେ ସକଳ ମାତ୍ର ପଞ୍ଚର ପ୍ରକାର । ୭୧
 ଏ ନିନ୍ଦାସୂଚକ ସେହୁ ଭ୍ରଷ୍ଟେଷ ପ ନ କଲେ
 ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ସଧୀରେ ଚଳିଲେ । ୭୩
 ତାଙ୍କ ଦୁଇ ସଙ୍ଗୀ ମଧ୍ୟ ସେହି ମାତ୍ର ଧରି
 ମନ୍ତ୍ରୀନିନ୍ଦା ସାଗରୁ ସେ ହୋଇଗଲେ ପାରି ।
 ଉପର ଆଦେଶ ମାନି ପଦ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ
 ମାନେ ମାନେ ଏ ନିନ୍ଦାରୁ ପାର ହୋଇଗଲେ ।
 କାନ ବଧୂର ହୋଇଲୁ ନିନ୍ଦାଗୀତ ଶୁଣି
 ଏବେ ଗୁରୁଆଡ଼େ ସବେ ହେଲେ ତୁନିତାନି ।
 ଏବେ ଦେଶବାସୀ ନିଜ ମୁଖ ନିଜେ ଦେଖ
 ଏହିପରି ସ୍ୱାଧୀୟ ଶାସନ ପରଖ । ୭୬
 ଗାଁଆଁ କନିଆଁ ସିଙ୍ଗାଣିନାଙ୍କ କଥାଅଛି
 ଗୋଦଶଗୋଡ଼କୁ ଅନାବୋଲି କେ କହୁଛି । ୭୮
 କେତେକାଳୁ ଏ ସବୁ ପ୍ରବାଦ ଚଳୁଅଛି
 ଏ ସବୁ ପ୍ରବାଦେ ମିଥ୍ୟା ନାହିଁ ଲେଖେ କିଛି ।
 ଏ ମାତ୍ର ପଣିଲୁ ଏବେ କଂଗ୍ରେସ ଭିତରେ
 ଆପଣା ଭିତରେ ଏହି ଗୁଡ଼ି ଚଳାଇଲେ । ୮୦
 ବିଚାରିଲେ ନାହିଁ ସବେ ହେଲେ ଏକମେଳ
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସିନା ବୃଦ୍ଧିହେବ ବଳ । ୮୧
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଯେବେ ଭ୍ରମ କଲେ
 ସମ୍ବୋଧନ କରିବାକୁ କେହି ନ ପାରିଲେ । ୮୨

ବନ୍ଧୁ ଭାବେ କରିଥିଲେ ଏ ସବୁ ବିଚାର
 ହୋଇଥାନ୍ତା ଦେଶର ବହୁତ ଉପକାର । ୮୩
 ସତ ମିତ୍ର ସବୁ ନେଇ ଦାଣ୍ଡରେ ଥୋଇଲେ
 ଆପଣା ସ୍ବରୂପ ଆପେ ଚିହ୍ନାଇ ହୋଇଲେ । ୮୪
 ବାହାରୁ ବିଚାରପତି ଯେହୁ ବା ଅଇଲେ
 ଓଡ଼ିଆଜାତି କିପରି ଦେଖି ଶୁଣିଗଲେ । ୮୫
 ମହାମାଗାନ୍ଧୀ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ, ଠକ୍କର
 ସକଳେ ତଉଳି ନେଲେ କିଏ କି ପ୍ରକାର । ୮୬
 ପରନ୍ତା କାରବାର ଯେମାନେ କରନ୍ତି
 ଅବଶେଷେ ଆପେ ସେହୁ ନିନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି । ୮୭
 ଭଗବାନଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ଏହି ବୁଝାମଣା
 ଜାଣି ଶୁଣି ଲୋକମାନେ ହୁଅନ୍ତି ଅଜଣା । ୮୮
 ଫୋପ ଲୋଭ ମୋହବଶେ ପାଶୋର ପକାନ୍ତି
 ନିଜେ ପୁଣି ସେହି ଦୋଷେ ଦୂଷିତ ହୁଅନ୍ତି । ୮୯
 ଭାଇ ବନ୍ଧୁଙ୍କର ଦୋଷ ଦେଖାଗଲା ଯେବେ
 ଗାଳି ନିନ୍ଦାରେ ସୁଧାର ନ ହୋଇବ କେବେ ।
 ସ୍ନେହଭରରେ ଡାକି ପାଶେ ବୁଝାଇ କହିଲେ
 ବହୁ ଉପକାର ହେବ ଉଭୟର ବଳେ । ୯୧
 ଏଥିରେ କାହାର ଉପକାର ହେଲାନାହିଁ
 ଏ ମାତ୍ତରେ କିଛି କାମ କରଗଲା ନାହିଁ । ୯୨
 ଫୋପାଇ ହୋଇଲେ ଲୋକେ ନିନ୍ଦାଗୀତ ଗାଇ
 ବନ୍ଦୀରେ ସକଳ ନିନ୍ଦା ଗାଳି ଗଲା ଧୋଇ । ୯୩
 ଲୋକ ସାଧାରଣ ଗାଳି ନିନ୍ଦା ଶୁଣି ଶୁଣି
 ବୁଝିନେଲେ କାହିଁପାଇଁ ହେଉଛି ଏ ପୁଣି । ୯୪
 ଶିଶୁ ଦେଖି ନ ପାରି ଏ ହୁଅନ୍ତି ଏପରି
 କିପରି ପାଇବେ ଆପେ ଆପେ ମର୍ଦ୍ଦାମିତ୍ର । ୯୫
 ଯେ ଯେତେ କହିଲେ ତାଳି ପରେ ତାଳିଦେଇ
 ପାରିଲେନାହିଁ ଅସଲ ମରମ ଲୁଚାଇ । ୯୬

ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ଅଛି ବହୁ ଦୋଷ
 ଏ କଥା ପୂର୍ବଅଧ୍ୟାୟରେ କହିଛୁ ବିଶେଷ । ୯୭
 ଯେଉଁମାନେ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ଏ ଶାସନେ ହେବେ
 ‘ମୁଁ ମୋର’ ଦୁଇଟି ଭାବ ଅବଶ୍ୟ ତେଜବେ ।
 ସମଦରଶୀ ହୋଇଣ କାମ କରୁଥିଲେ
 କାହାର ବାଟ ନ ଥିବ କହିବାକୁ ଭଲେ । ୯୮
 ଏ ପଥରୁ ବିଚଳିତ ହୋଇଲେ କିଞ୍ଚିତ
 ତଳକୁ ତାଳ କରିବେ ଏ ଲୋକ ନିୟୁତ । ୯୯
 ଆନ ଲୋକମାନଙ୍କର ଅଟଇ ଉଚିତ
 ନ୍ୟାୟମାର୍ଗ ଧରି ସେହୁ ଚଳିବେ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୦୦
 ନିଜଦେଶ ଲୋକ ମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ଏ ଆଶାରେ
 କାନକୁନ୍ଦା ମାଡି ଛୁଡି ରହିବେ ଦୂରରେ । ୧୦୧
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନ୍ୟାୟ ବିଚାରରେ ବାଧା ଦେବେନାହିଁ
 ଏ କଥା ସେ କଥା କରିବିଅ ମୋହପାଇଁ । ୧୦୨
 ନ କଲେ ମୋ କଥା ମୁହଁ କରିବି ଅନିଷ୍ଟ
 ଭୀଷ୍ମଦେଇପାରେ ଅକ୍ଳେଷରେ ମନ୍ତ୍ରୀହାଟ । ୧୦୩
 ଆଉ କେତେଜଣ ମୋର ସାଥୀକ ଅଣିବି
 ଅବିଶ୍ବାସ ପ୍ରସାଦ ମୁଁ ଆଗତ କରିବି । ୧୦୪
 ଏପରି ଧମକ ଦେଇ କଲେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ
 ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ମନ ହେବ ବିଚଳିତ । ୧୦୫
 ସକଳକୁ ସମ୍ମୁଖ କରିବ କଲେ ମନ
 କାହାକୁ ସମ୍ମୁଖ କରି ନ ପାରିବ ପୁଣି । ୧୦୬
 ସବୁଟି ବିଷୟରେ ପଡ଼ିବ ଶେଷରେ
 ତିନି ଛୁଣ୍ଟେ ଛେଳି ତ କୁକୁର ହୋଇପାରେ ।
 ଭଗବାନ ହେଲେ ଏ ମାଡିରେ ଭୂତ ହେବେ
 ମାନବ ମନ୍ତ୍ରୀକ ଏଥୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବେ । ୧୦୭
 ତେଣୁ କହୁଛି ଏ ମାଡି ଅଟଇ ବିଷମ
 ଯକଲେ ସମଦରଶୀ ହେବାର ଉତ୍ତମ । ୧୦୮

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କି ମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଲଣ ସଦା ଭବୁଥୁବ
 ଦେଶଲୋକ ବୋଲି ଉଣା ଜ୍ଞାନ ନକରିବ । ୧୧୧
 ନ୍ୟାୟ ବରୁରରେ ସବେ ହୋଇଲେ ସଦାୟ
 ନ ଥୁବ କାହାରି ପ୍ରତି ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଭୟ । ୧୧୨
 ଇଂରେଜମାନେ ଆମକୁ କରନ୍ତି ଶାସନ
 କପରି ମାତରେ ସେହୁ ଚଳୁଛନ୍ତି ଜାଣ । ୧୧୩
 ବହୁ ସଦଗୁଣ ଅଛି ନିସହମାନଙ୍କର
 ଶିକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ ଅଟଇ ଆମ୍ଭର । ୧୧୪
 ଶତ୍ରୁ ହେଲେ ହେଉ ପଛେ ଥିଲେ ଭଲ ଗୁଣ
 ତାକୁ ଗୁରୁକରି ଶିକ୍ଷା କର ପୁଣି ପୁଣି । ୧୧୫
 ସମଦରଶୀ ସକଳେ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଚଳିବ ନାହିଁ ଭଲେ । ୧୧୬
 ଯେଉଁ ଦଳ ଯେତେବେଳେ ଭୋଟରେ ଜିଣିବ
 ଜିଣିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦଳଗତ ଭାବ ଥୁବ । ୧୧୭
 ଭୋଟ ସମୟରେ ଜିଣି କଲେକ ଶାସନ
 ସମଦରଶୀ ଭାବରେ ଚଳାଇବ କାମ । ୧୧୮
 ହଲିବ ନାହିଁ ନାଟିକା ଆବର ଘଟିକା
 ଏ ଯୋଗ ଦେଖିଣ ଲୋକେ ହୋଇବେ ତାଟକା
 ସମଦରଶୀ ନିକିତି ଅଟେ ଏହିପରି
 ଶାସନେ ସକ୍ଷମ ହେବ ପାର ଯେବେ ଧରି । ୧୧୯
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ସାଧନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଯାର ହେବ
 ଏ ନିକିତି ଧରିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହୋଇବ । ୧୨୦
 ରାଜନୀତି ନୁହଇ ମିଳିତ ଧୂଳିଖେଳ
 ଉତ୍ତମ ଶାସନ ହେବ ହେଲେ ଏକମେଳ । ୧୨୧
 ଏକମେଳ ହୋଇ ସମଦରଶୀ ହୋଇବ
 ତେବେ ଶିଶୁର ରାଜ୍ୟର କଳ ତଳାଇବ । ୧୨୨
 ସକଳେ ସବୁ କାମକୁ ସକ୍ଷମ ନ ହେବେ
 ଯାହା ହାତେ ଯାହା ହେବ ବାଣୀ କରୁଥିବେ ।

ଯାହାର ଯେ ଗୁଣ ଅଛି ତାକୁ ପୂଜାକର
 ତାହାହାରା ସେହି କାମ କରାଅ ନିକର । ୧୨୫
 ହିଂସା ହେଷ ପରଶ୍ରୀକାଚର ଭାବ ଛୁଡ଼ି
 ଇଚ୍ଛା କରୁଅଛପେବେ ହୋଇବାକୁ ବଡ଼ । ୧୨୬
 ସବୁରି ପ୍ରତି ସବୁରି ସ୍ନେହ ଛାଡ଼ି ଥିବ
 ଯାହାହାତେ ଯାହା ହେବ ସେହି ତା କରିବ ।
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯୁଦ୍ଧରେ ଯେ ଜଣି ନେବ ଯେଉଁ କାମ
 ସକଳ ସୁବିଧା ଦିଅ ହେଉ ସେ ସକ୍ଷମ । ୧୨୮
 ସେ ଯେବେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରେ କରି ନ ପାରିବ
 ଆପେ ଆପେ କାମ ଛୁଡ଼ି ଅଲଗା ହୋଇବ ।
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମର ସରିଲେ ପଛକଥା ଭୁଲ
 ଭାବୁଥିବେ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ହୁଅ ଏକମେଳ । ୧୩୦
 କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନପାଇଁକ ସବେ ଅଶ୍ଳା ଉଡ଼ି
 ମନରୁ ସକଳ ପଛ କଥାମାନ ଛୁଡ଼ି । ୧୩୧
 ସକଳେ ଏକତନ୍ତ୍ରରେ ବନ୍ଧା ହେବ ଯେବେ
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ତଳିବ ଭଲେ ତେବେ । ୧୩୨
 କହିଲି ବିଚାରି କଥା ଯା ଦିଶିଲି ମୋତେ
 ଭ୍ରମ ସୂଚିଥିଲେ ଗାଳିଦେଇ ମାର୍ ମୋତେ ;
 ମୁଁ ରହେ ଓଡ଼ିଆଜାତି ନ ହେଉ ନିଉନ
 ବୁଦ୍ଧିହେଉ ପ୍ରାଚୀନ କାରତ ଶତଗୁଣ । ୧୩୪
 ଜ୍ଞାନବୃଷ୍ଟି ତଳେ ବସି କହୁଛି ଏ ମାନ
 ନ ଭାବ ଏମନ୍ତ ହେ ପାଠକ ଶ୍ରୋତାଗଣ । ୧୩୫
 ତୁମ୍ଭପରି ଜଣେ ମୁହଁ ଅଟେ ମହାଦୋଷୀ
 ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଚାର କରି ହେଉନାହିଁ ଖୁସି । ୧୩୬
 ମରମେ ମରମେ ପୀଡ଼ା କରେ ଅନୁଭବ
 ଭଗବାନଙ୍କ କରୁଣା କେବେ ଲଭ ହେବ । ୧୩୭
 ପୂରୁବ ପରି କେବେ ବା ମିଳିବ ସମ୍ମାନ
 ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଓଡ଼ିଆ ଉଠିବ ସିଂହ ସମ । ୧୩୮

ଶିକ୍ଷା ସାହିତ୍ୟ ଶିଳ୍ପରେ ହୋଇବ ଉନ୍ନତ
 ଶୌର୍ଯ୍ୟ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଲଭକରି ରଖିବ ମହତ୍ତ୍ୱ । ୧୩୯
 ଯେଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଛ ଯେତେବେଳେ
 ନିଜ ଜାତି ହିତ ଚିନ୍ତା କରୁଥିବ ହେଲେ । ୧୪୦
 ନିଜେ ଅରଜି ମୁଁ ଖାଇ ପିଇ ଚାଲିଯିବି
 ଜାତି ହିତପାଇଁ ମୁହିଁ କିସ ଦେଇଯିବି । ୧୪୧
 ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ ଯେହୁଁ ରହୁଛ ଉପରେ
 ବେଶି ଦାୟିତ୍ୱ ଅଛିଟି ତୁମ୍ଭରି ଉପରେ । ୧୪୨
 ତୁମ୍ଭେମାନେ ମୂଲ୍ୟବାନ ସମ୍ପଦ ଜାତିର
 ତୁମ୍ଭକୁ ନେଇ ଏ ଜାତି କରିବ ସମ୍ବଳ । ୧୪୩
 ଜାତିର ମହତ୍ତ୍ୱ ତୁମ୍ଭେମାନେ ବଢ଼ାଇବ
 କିଏ ଗୁଣ ନେଇ ଜାତି କରିବ ଗୌରବ । ୧୪୪
 ତୁମ୍ଭେମାନେ ନ ଦେଲେ ଏଣିକି ମନଧ୍ୟାନ
 ଓଡ଼ିଆଜାତି ହୋଇବ ଦିନୁଦିନ ଘୁନ । ୧୪୫
 ଦେଖ ଏ ଜଗତେ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ
 କିପରି ଉନ୍ନତ କରୁଛନ୍ତି ଏ ସଂସାରେ । ୧୪୬
 ସେମାନଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନଗୁରୁ କରିବା ଉଚିତ
 ତେବେ ବଢ଼ିବ ଆମ୍ଭର ଜାତୀୟ ମହତ୍ତ୍ୱ । ୧୪୭
 ବୃଥା ଦୃଢ଼ କଳହରେ ସମୟ ନ କାଟ
 ଏ ନୀତି ଧରିଲେ ବଳେ ହୋଇଯିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ।
 କେତେ ଅସ୍ତ୍ରବ ରହିଛି ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର
 ତାକୁ ପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ଯତ୍ନ କର । ୧୪୯
 ଗୁଣ ଅରଜନ ଯେବେ କରି ନ ପାରିବା
 ପରସ୍ପର କଳହେ କି ବଡ଼ଜାତି ହେବା । ୧୫୦
 ନିର୍ଗନ୍ଧକଂଶୁକ ଫୁଲପରି ହେବା ନାହିଁ
 ଗୁଣ ଲଭ କରିଦିଅ ବାସ ତଦ୍ୱଟାଇ । ୧୫୧
 ଆଜି ଜାତି ସଙ୍ଗେ ଯେବେ ହୋଇବା ସମାନ
 ସେମାନଙ୍କ ପରି ଭାଇ ହୁଅ ଗୁଣବାନ । ୧୫୨

ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ଲଭକରି କି ଲଭ ହୋଇବ
 ଏଥିରେ କି ଏ ଜାତିର ବିଭବ ବଢ଼ିବ । ୧୫୩
 ମୋଟାଦରମା ପାଇଣ ଚୁକଣ ପାଇବ
 ଏଥିରେ କି ଏ ଜାତିର ବିଭବ ବଢ଼ିବ । ୧୫୪
 କେବଳ ଶ୍ରେଣୀ ବିଳାସେ ମନ ଦିଅନାହିଁ
 ଚନ୍ଦ୍ରାକର କି କରୁଛ ଜାତି ହିତପାଇଁ । ୧୫୫
 ଏ ଚନ୍ଦ୍ରା ମନରୁ ଯେବେ କରନ୍ତିଦେବ ଦୂର
 ଜାତିହନ୍ତା ମହାପାପ ଲାଭିବ ନିକର । ୧୫୬
 ଯାହାର ଯା ଶକ୍ତି ଅଛି ତହିଁରୁ କିଛି
 ଆପଣା ଜାତିହିତରେ ଲଗାଅ ସନ୍ତତ । ୧୫୭
 ଏ ଦାୟିତ୍ଵଜ୍ଞାନ ଯେବେ ହେବ ପ୍ରତ୍ୟେକର
 ଅନ୍ତରେ ଜାତି ଉନ୍ନତ ହୋଇବ ନିକର । ୧୫୮
 ନିଷ୍ଠାପର କର୍ମୀ ହେଲେ ଏ ଜାତି ଉଠିବ
 ଫାଙ୍କା ଆବାଜରେ କିଛି କାମ ନ ହୋଇବ ।
 ଅନୁତଳ ଠକ୍କର ନାମ ଶୁଣିଅଛ
 କିପରି ନିସ୍ଵାମ କର୍ମୀ ତାହାକୁ ଦେଖୁଛ । ୧୬୦
 କାଠିଆବାଡ଼ରେ ଘର ଏହି ଭାରତରେ
 କେତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ଆସି ଓଡ଼ିଶାରେ ।
 ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେତେବେଳେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିଲ
 ଦାନାକନା ଲୋକଙ୍କୁ କିଛିହିଁ ନ ମିଳିଲା । ୧୬୨
 ସେ ଅକାଳବେଳେ ଗାନ୍ଧି କଲେ ଆବେଦନ
 ହେ ଭାରତବାସୀ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଦିଅ ଦାନ । ୧୬୩
 ଠକ୍କରଙ୍କୁ ପଠାଇଲେ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଯାଅ
 ସେ ଟଙ୍କା ମିଳିବ ତାକୁ ବାଣିକୁଣି ଦିଅ । ୧୬୪
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଇ ଠକ୍କର ଆସିଲେ
 ଓଡ଼ିଶାରେ ରହି ବହୁକାଳ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ୧୬୫
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ବୁଲି ବୁଲି ଦୁଆରେ ଦୁଆରେ
 ଲୋକଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ନିଜ ଆଖିରେ ଦେଖିଲେ ।

ବାଣ୍ଟିଲେ ରୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ଳ ଅନେକ ବସନ
 ଲେକଙ୍କର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ କଲେକ ହରଣ । ୧୭୬
 ଲେକସେବା ବ୍ରତ କରିଛନ୍ତି ସେ ଠକର
 ସେଉଁଠି ଆପଦ ହେଲା ସେଠାରେ ହାଜର ।
 ପତିତପାବନ ବାନା ସେହୁ ଧରିଛନ୍ତି
 ପତିତ ଉଦ୍ଧାର କାର୍ଯ୍ୟେ ସଦା ଲାଗିଛନ୍ତି । ୧୭୭
 ହରିଜନମାନଙ୍କର ସେବକ ପ୍ରଧାନ
 ସେହି କାର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର କରୁଛନ୍ତି ନିଶି ଦିନ । ୧୭୮
 ବୟସ ହେଲାଣି ତାଙ୍କୁ ସତୁର ବରଷ
 ଆଡ଼ମ୍ବର ଶୂନ୍ୟ ସଦା କାର୍ଯ୍ୟେ ନିରଳସ । ୧୭୯
 ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ବିନୁ ଆଉ କିଛି ନ ଜାଣନ୍ତି
 ରଜମାତି ଚରଣରେ ମନ ନ ଦିଅନ୍ତି । ୧୮୦
 ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ସ୍ଥାବରେ ସେହୁ କାଟୁଛନ୍ତି ଦିନ
 ଦିନ ରାତି କରୁଛନ୍ତି ଭାରିତ ଧ୍ରୁମଣ । ୧୮୧
 ନରନାରାୟଣ ସେବା କରିଛନ୍ତି ବ୍ରତ
 ସେହି ଧରମ କରମେ ସଦା ସେ ନିୟନ୍ତ୍ର । ୧୮୨
 ସତୁର ବରଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆୟୁ ତାହାଙ୍କର
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ତାହାଙ୍କୁ ଦିଅ ପୁରସ୍କାର ।
 ସତୁର ହଜାର ଟଙ୍କା ଥଳି ତାଙ୍କୁ ଦେବ
 ସେହି ଧନ ହରିଜନ ସେବାରେ ଲାଗିବ । ୧୮୩
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆଦେଶ ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ
 ଅଣାଇଦେଲେ ତୁରିତ ବାଞ୍ଛାକଲ ଧନ । ୧୮୪
 ଲକ୍ଷେ ଅଠର ହଜାର ଧନ ଆସିଗଲା
 ଠକର ବାପାକୁ ପୁରସ୍କାର ଦିଆଗଲା । ୧୮୫
 ହରିଜନ ପାଣ୍ଠିରେ ସେ ଧନ ଦିଆଯିବ
 ହରିଜନଙ୍କ ସେବାରେ ସେ ଧନ ଲାଗିବ । ୧୮୬
 ସଂସାର ଜଞ୍ଜାଳ ନାହିଁ ଠକର ବାପାର
 ସକଳକୁ ଦେଖନ୍ତି ସେ ପୁଣି ପରକାର । ୧୮୭

ନିର୍ମଳ ଶାନ୍ତ ପବିତ୍ର ଉଦାର ମୂରତି
 ସଦା ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନ ନ ଥାଏ ବିରକ୍ତ । ୧୮୧
 ରାଗ ରୋଷ ଅହଙ୍କାର ଲେଖନୀ ନାହିଁ
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ବିଶ୍ୱାସୀ ଭକ୍ତ ସେହି । ୧୮୨
 କେତେଦିନ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କାମ କରିଥିଲି
 ତାଙ୍କଠାରୁ ବହୁଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଥିଲି । ୧୮୩
 ତାଙ୍କପରି ଜଣେ କର୍ମୀ ଯେଉଁ ଦେଶେ ଥିବ
 ସେ ଦେଶର ମହାଭାଗ୍ୟ ପୁଣ୍ୟ ଗଉରବ । ୧୮୪
 ତାଙ୍କ ଗୁଣକୁ ମୋହରେ କୋଟି ନମସ୍କାର
 ଦୀର୍ଘଜୀବନ ତାହାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ ଶିଶୁର । ୧୮୫
 ତାଙ୍କଠାରେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଅପାର କରୁଣା
 ହେଉନାହାନ୍ତି ଠକର କେବେ ପଥବଣା । ୧୮୬
 ନିନ୍ଦା ସୁଧିକି କେବେ ସେ କାନ ନ ଦିଅନ୍ତି
 ପଦ ପଦବୀ କ୍ଷମତାପାଇଁ ନ ଝୁରନ୍ତି । ୧୮୭
 ଲୋକସେବାରେ ତାଙ୍କର ପରମ ଆନନ୍ଦ
 ଦେବେ ମହାପ୍ରଭୁ ତାଙ୍କୁ ସେ ପରମପଦ । ୧୮୮
 ଏପରି ଦେଶସେବକ ଅଟନ୍ତି ବିରଳ
 ଦେଶସେବା କର୍ମେ ସେହୁ ଦିବାସିତ ଭୋଳ ।
 ଏ ବୃଦ୍ଧ ବୟସେ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଅହରହ
 ବସି ରହିବାକୁ ତିଳେ ନାହିଁ ମନ ଥୟ । ୧୯୦
 ଶରା ବରଷା କାକର ଶୀତ ନ ମାନନ୍ତି
 ନିରଳସଭାବେ ସଦା କର୍ମ କରୁଛନ୍ତି । ୧୯୧
 ଏ କଥା ଲେଖିଲାବେଳେ ପଢ଼ୁଅଛି ମନେ
 ଅଛଇ ଉଚ୍ଚଳେ ନିଷ୍ଠାପର କର୍ମୀ ଜଣେ । ୧୯୨
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହରିହରଙ୍କ ନାମ ଅଛି ଜଣା
 ଉଚ୍ଚଳ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଣା । ୧୯୩
 ଠକରଙ୍କ ଗୁଣଗ୍ରାମ ଯେତେ ମୁଁ ଲେଖୁଛି
 ତହିଁରୁ କେତେକ ଗୁଣ ତାଙ୍କଠାରେ ଅଛି । ୧୯୪

ନିଷ୍ଠାପର ଦେଶର ସେବକ ଜଣେ ସେହି
ତାଙ୍କ ସମକକ୍ଷ ଜଣେ କେହି ଦିଶୁନାହିଁ । ୧୯୫
ବିଭ୍ର କୃପାବଳେ ସେ ହୁଅନ୍ତୁ ଘରାୟୁଷ
ଲୋକସେବା ଧର୍ମକରି ଲଭନ୍ତୁ ସନ୍ତୋଷ । ୧୯୬
ବୋଲେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ମାଳାଚଳପତି
ଲୀଳାଶେଳା କର ଶଶି ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ଗତି । ୧୯୭

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ବରତ-ଚରିତାମୃତେ ଉତ୍କଳ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣେ ଠକ୍କର
ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଉତ୍ସାହବେ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ସତାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ପୃଥ୍ବୀରାଜ ଚରିତ

ଶୁଣ ଆହେ ସୁଜ୍ଞାନ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ
ଦିଲ୍ଲୀର ଅପରନାମ ଅଟେ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ । ୧
ଅନଙ୍ଗପାଳ ଦିଲ୍ଲୀର ଥିଲେ ଅଧିପତି
ଅସୁଷ୍ଟି କ ଥିଲେ ସେହୁ ବୃଦ୍ଧ ନରପତି । ୨
ପୃଥ୍ବୀରାଜ ତାହାଙ୍କର କନ୍ୟାର ନନ୍ଦନ
ବିରୁରଲେ ତାଙ୍କ ହସ୍ତେ ଦେବେ ସିଂହାସନ । ୩
ବାନପ୍ରସ୍ଥ ହୋଇ ବଦରିକାଶ୍ରମେ ଯିବେ
ସେହିଠାରେ ରହି ଇଷ୍ଟଦେବ ଆରାଧିବେ । ୪
ସେହି ବୃଦ୍ଧ ରାଜାଙ୍କର ଦୁଇ କନ୍ୟା ଥିଲେ
ଜ୍ୟେଷ୍ଠା ସୁନ୍ଦରୀ କନୌଜର ରାଜରାଣୀ ଥିଲେ । ୫
କନିଷ୍ଠା କମଳା ଆଜମୀର ରାଜରାଣୀ
ପୃଥ୍ବୀରାଜ କମଳାର ପୁତ୍ର ଥିଲେ ପୁଣି । ୬
ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ସୁନ୍ଦରୀର ଅଟନ୍ତି ସନ୍ତାନ
ପୃଥ୍ବୀରାଜ ପାଲଟିଲେ ଯେ ଦିଲ୍ଲୀ ସିଂହାସନ । ୭

ପ୍ରକାଶ୍ୟ ରଜସଭାରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା
ମହାହୋଧେ ସୁନ୍ଦରୀ ସେଠାରେ ପ୍ରବେଶିଲା । ୮
ବୋଇଲା ହେ ପିତା ମୁଁ କି ଅପରାଧ କଲି
ଜ୍ୟେଷ୍ଠାକନ୍ୟା ହୋଇ ସିଂହାସନ ନ ପାଇଲି । ୯
ଏ କି ଅବିଚାର ତବ ବୁଝିପାରୁନାହିଁ
କେଉଁ ଅପରାଧୁଁ ଅପମାନ ଭୋଗିଲି । ୧୦

ଅନଙ୍ଗପାଳ ଉବାଚ

ଶୁଣ ବନ୍ଧେ କୃଥା ହୋଧ ନର ସମ୍ବରଣ
ଦେଶ ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ ଦଶା କି ହୋଇବ ପୁଣି ।
ଦୁରନ୍ତ ଭୁରୁକ ପୁଣି କରି ଆପ୍ତୋଜନ
ଆତ୍ମମଣି କରିବାକୁ କରୁଛନ୍ତି ମନ । ୧୧
ଏହି ଅସମୟେ ରାଜ୍ୟ କଲେକ ବଞ୍ଚନ
ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ବଳହୀନ ହୋଇବ ତ ଜାଣ । ୧୩
ପ୍ରଜାମାନେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇବେ ନିକର
ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ନେଉଁ ସେତେ ଧନରତ୍ନ ମୋର । ୧୪
କୁବେର ସମ୍ପଦ ତୁଲ୍ଲ ଅଛି ଯା ଭଣ୍ଡାରେ
ମଣି ମୁକ୍ତା ଆଦି ସବୁ ତାକୁ ଦେଇପାରେ । ୧୫
ରାଜ୍ୟଠାରୁ ବେଶି ମୂଲ୍ୟ ହୋଇବ ତାହାର
ଦେଖିଲେ ପ୍ରମାଣ ଭୁଞ୍ଜି ପାଇବୁ ନିକର । ୧୬

ସୁନ୍ଦରୀ ଉବାଚ

ଭିକ୍ଷୁକ ଯାତକ ନୁହେଁ ମୋହର ସନ୍ତାନ
ରାଜଦ୍ବାରେ ଭିକ୍ଷାମାଗି ନେଇଯିବ ଧନ । ୧୭
ରାଜ ରାଜେଶ୍ବର ଅଟେ ସନ୍ତାନ ମୋହର
ପାଶୋରିଦେଲକି ଏ କଥା ହେ ନୁରେଶ୍ବର । ୧୮
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରସାଦୁଁ ଯା ରାଜ୍ୟ ବୈକୁଣ୍ଠ ସମାନ
ସେ ଆସି ଧନ ମାଗିବ ଏ କି ଅପମାନ । ୧୯
କ୍ଷତ୍ରୀୟକୁଳରେ ଜନ୍ମ ଅଟଇ ମୋହର
କରେ ତରବାଣି ଥିଲେ କାହାକୁ କି ଡର । ୨୦

ଭୁଜବଳେ ଗଜ୍ୟ ନେଇପାରିବ ଯେ କାଳେ
ପୁଣି ଆସି ଦେଖା କରିବି ମୁଁ ତେବେବେଳେ ।
ଏହା କହି ସୁନ୍ଦରୀ କନୌଜେ ଫେରିଗଲା
ଅନଙ୍ଗପାଳ ପୃଥ୍ବୀକ ଏମନ୍ତ ଭାଷିଲା । ୨୨

ଅନଙ୍ଗପାଳ ଉବାଚ

ଶୁଣ ପୃଥ୍ବୀ ତୁମ୍ଭେ ମୋର ସନ୍ତାନ ସମାନ
ମନେ ରଖିଥିବୁ ବାହୁ ଏ ମୋର ବଚନ । ୨୩
ଅଧର୍ମରେ ଅର୍ଜନ କରିବ ଯେତେ ଧନ
ସ୍ତ୍ରୋତ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୋତ୍ୟା ଧୁଂସ ହେବ ଶାସ୍ତ୍ରର ବଚନ ।
ଏହି ଅବିଚାର ଫଳେ ଏମନ୍ତ ଘଟିବ
ଏହି ଦିଲ୍ଲୀ ସିଂହାସନ ରସାତଳେ ଯିବ । ୨୪
ତୋମର ରୁହାନ ଆଦି ରାଜପୁତଗଣ
ଲେପ ପାଇବେ ଶ୍ରବତୁ ଜାଣରେ ନନ୍ଦନ । ୨୫
କାୟମନବାକ୍ୟେ ପୂଜିଅଛୁ ନାରାୟଣ
ଏ କଥା ଘଟିବ ନିଶ୍ଚୟ ନ ହୋଇବ ଆନ । ୨୬
ଏହିଠାରେ ବିଚରୁଷ ମଞ୍ଜି ବୁଣାହେଲା
ହମେ ହମେ ଏହି ଗଜ ଅଛୁରି ଉଠିଲା । ୨୭
ଜୟହସ୍ତ ଉଦ୍‌ବିଷ୍ୟତେ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ହେଲା
ହିଂସା ଅନଳ ଶ୍ରବତେ ହମେ ଜଳାଇଲା । ୨୮
ବିରାଟ ବିଗଳ ହିନ୍ଦୁ ଜାତି ପୃଥ୍ବୀ ସହ
ଏହି ଅନଳରେ ପଡ଼ି ହେଲେ କହମହ । ୨୯
ତେଣେ ଦେଖ ମହମ୍ମଦଦୋଷୀ ଗରବର
ଗଜନା ନଗର ଦୁର୍ଦ୍ଦି କଲେକ ବିଚାର । ୩୦
ପାତ୍ର ମିତ୍ର ଘେନି ଏକ ସତ୍ତ୍ୱ କରାଇଲା
ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗେ କୁତବ ଆନନ୍ଦେ ବସିଲା । ୩୧
ନବଯଉବନ କାନ୍ତି ଅନ୍ତନ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ
ଉଦ୍‌ହାତେ ପ୍ରତାପ ମୁଖ ଦିଶେ ତୁଳସିଳ । ୩୨

ବାରଦର୍ପେ ପୂରୁଅଛି ଶରୀର ତାହାର
 ନବନ ସୁନ୍ଦର ବସୁ ଦିଶେ ମନୋହର । ୩୪
 ବାମପାଶେ ହାମଞ୍ଜାବ ଗନ୍ଧାର ମୂରତି
 ଲଲଟରେ ଚନ୍ଦ୍ରାରେଖା ପୁଟି ଦିଶେ ଅତି । ୩୫
 ଦୁର୍ଦ୍ଦିକ ମଧ୍ୟରେ ସାଧୁଭକ୍ତ ମୌନୁଦୀନ
 କରେ ଜପାମାଳା ଧରି ହୋଇଲେ ଆସୀନ । ୩୬
 ନାଭିଦେଶ ରୁମୁଅଛି ଲମ୍ବ ଶୁଣ୍ଠିଜାଳ
 ପ୍ରଶାନ୍ତ ବଦନ କାନ୍ତି ଦିଶଇ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ । ୩୭
 ରାଜଦୂତ ଯସ୍ତୁ ଠିଆ ହୋଇଲେ ଅଦୂରେ
 ସମମୁଖେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ନତଶିରେ । ୩୮
 ମଧୁର ବଚନେ ଘୋରୀ ଶୁଣିଲେ ଏମନ୍ତ
 ପରୁରୁଛି ଯାହା ମୁହିଁ କହ ଆରେ ଦୂତ । ୩୯

ଘୋରୀ ଉବାଚ

ଏତେଦିନ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟରେ ରହିଲ
 କହ ମୋତେ ସେ ଦେଶରେ କେମନ୍ତ ଦେଖିଲ
 କପରି ସେ ଦେଶ କିସ ସମ୍ପଦ ବିଭବ
 ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରକୃତି, ଧର୍ମ ବିସ୍ତାରି କହିବ । ୪୧

ଆଳି ଉବାଚ

ଅଭୂତ ଅପୂର୍ବ ଦେଶ ଅଟେ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି ଭଗବାନ । ୪୨
 ଆହା କି ଅପୂର୍ବ ଦେଶ ନିରୂପମ ଛବି
 ସୁମାଳ ଆକାଶେ ସଦା ଭ୍ରମେ ଶଶି ରବି । ୪୩
 ନିତି ନିତି ଚନ୍ଦ୍ରାଲୋକ ତପନ କରଣ
 ଆକାଶେ ନକ୍ଷତ୍ରରାଜି ଦିଶେ ସୁଶାଭନ । ୪୪
 ଭୂଷାର ଝଟିକା ସେ ଦେଶରେ ଦେଖାନାହିଁ
 ବରଷକଯାକ ମନ୍ଦମଳୟ ବହଇ । ୪୫
 ଅମୃତ ସଲିଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଦୀ ସ୍ରୋତସ୍ପତୀ
 ଆହା କି ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ତରୁ ବନପୁତ । ୪୬

ବିଶାଳ କାୟା ବିସ୍ତାର ଶୋଭଇ ସେ ଦେଶ
 କାହିଁ ଗିରିମାଳା କାହିଁ ଅରଣ୍ୟ ବିଶେଷ । ୪୭
 ଗଗନ ପରଶି ଗିରି କାହିଁ ଶୋଭାପାଏ
 କେଉଁଠାରେ ନଦୀ କଳକଳ ନାଦେ ବହେ । ୪୮
 ଶତ୍ରୁରସ ଫଳ ମୂଳ ସୁଗନ୍ଧ କୁସୁମ
 କାହିଁ ଶୁଣାଯାଏ ପକ୍ଷୀ ସୁମଧୁର ସ୍ବନ । ୪୯
 ଖଣି ଗରଭରୁ ମଣି ଝୁଏ ଉତ୍ତପନ୍ନ
 ସାଗର ଭିତରୁ ମିଳେ ମୁକୁତା ରତନ । ୫୦
 ସେ ଦେଶର ନାଶ ଅଟେ ଅତି ଅନୁପମା
 ସେ ଦେଶରେ ଲାଳାଖେଳା କରୁଛନ୍ତି ରମା । ୫୧
 ଧନଜନ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀ ସମୃଦ୍ଧ ନଗରୀ
 କି ବର୍ଣ୍ଣିବ ପ୍ରଭୁ ତାର ଅନୁପମ ଶିରୀ । ୫୨
 ସ୍ବର୍ଗ ସ୍ବର୍ଗ ବୋଲି ସିନା କହୁଛନ୍ତି ଲୋକ
 ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ସ୍ବରଗଠାରୁ ଅଟେ ସେ ଅଧିକ । ୫୩
 ଦେଖିଲି ଦିଲ୍ଲୀ କନୌଜ ମଥୁରା ନଗରୀ
 ବାରାଣସୀ ପୁଣ୍ୟତୀର୍ଥ ଅନୁପମ ଶିରୀ । ୫୪
 ଯେତେ ସ୍ଥାନମାନ ମୁହିଁ ନେତ୍ରେ ଦେଖିଲି
 ଧନ୍ୟ ମୋ ଜୀବନ ନେତ୍ରେ ପବିତ୍ର ମୁଁ କଲି । ୫୫
 ଭାଷା ନାହିଁ ମୋର ସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବି
 ପ୍ରକୃତ ହରି ତାହାର ଗୁମୁରେ ମୁଁ ଦେବି । ୫୬

ଦୋଷ ଉବାଚ

ଦ୍ଵାନିପ ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୁଇ କହ ଏବେ ତୁହି
 କେଉଁସ୍ଥାନେ ଗଲୁ କେଉଁସ୍ଥାନେ ଥିଲୁ ରହି । ୫୭

ଦ୍ଵାନିପ ଉବାଚ

ଯୋଗୀ ଋଷି ସନ୍ନ୍ୟାସୀର ଦେଶେ ଯାଇଥିଲି
 ନାନାସ୍ଥାନ ଭ୍ରମି ଭ୍ରମି ସକଳ ଦେଖିଲି । ୫୮
 ଶୀର୍ଷ ଗ୍ରାମ ନଗର ଯେ ଦେବାଳୟମାନ
 ଯଜ୍ଞଶାଳା ଆଦି ସ୍ଥାନ କଲି ଦର୍ଶନ । ୫୯

ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଧରମ କର୍ମ ସକଳ ଦେଖିଲି
 ହିଁ କିଂ ଓଁ କାରୁ ଶବ୍ଦ ସକଳ ଶୁଣିଲି । ୭୦
 ଦେଖିଲି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଆରୁର ବେଘର
 ଶାସ୍ତ୍ରପାଠମାନ ସବୁ ଶୁଣିଲି ତାଙ୍କର । ୭୧
 ସବୁ ଦେଖି ଶ୍ରୀହଜୁର ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ
 ବିଧାତା ଅଧମଜାତି ସୃଜିଲା କିମ୍ପାଇ । ୭୨
 ଥୋଇଲା ସେ ଜାତିକି ଏ ମନୋହର ଦେଶେ
 ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜାକରି ଯେହୁ ପରମେଶେ ରସେ । ୭୩
 ଅତୁଳ ଅଟଇ ଧର୍ମ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର
 କେହୁ ନଦା କେ ପବିତ୍ର କେ ପୂଜେ ପଥର । ୭୪
 କେହୁ ଆଖି ବୁଜି କରୁଅଛି ଶୂନ୍ୟ ଧ୍ୟାନ
 ଅହିଂସା ପରମଧର୍ମ କେ କରେ ପାଳନ । ୭୫
 କେହୁ ନୃତ୍ୟକରେ ନରବଳି କରି ଦାନ
 କେହୁ ଶୈବ କେହୁ ଶାକ୍ତ କେ ବୈଷ୍ଣବ ପୁଣି ।
 କିଏ ବୌଦ୍ଧ କେହୁ ଜୈନ ପୂଜା କରୁଅଛି
 ହିତାହିତଜ୍ଞାନ କାର ନ ଦେଖିଲି କିଛି । ୭୬
 ମୁକ୍ତି ଲାଭପାଇଁ କେହୁ ନୟାଜଲେ ବୁଡ଼େ
 କେହୁ ନାଚି ନାଚି ଦାଣ୍ଡେ ଧୂଳିପରେ ଗଡ଼େ ।
 ରଥ ଚକତଲେ ପଡ଼ି କେହୁ ନିଷ୍ପେଷିତ
 କେହୁ ଜିଭ କାଟିଦେଇ ବୁଢ଼ାଏ ରକତ । ୭୭
 କେହୁ ନିଜ ବସେ ନିଜେ ଶୂଳ ବିଦ୍ଧକରେ
 କେହୁ ଜଳନ୍ତା ଅନଳେ ଆନନ୍ଦେ ବହରେ । ୭୮
 ମୃତ ପତିସଙ୍ଗେ ପତ୍ନୀ ପଡ଼ଇ ଅନଳେ
 ନିର୍ମମ ନିଷ୍ଠୁର ଶାସ୍ତ୍ର ଦେଖିଲି ମୁଁ ଡୋଳେ । ୭୯
 ସକଳେ ନିଜକୁ ହିନ୍ଦୁବୋଲି ଗର୍ବକରେ
 କିନ୍ତୁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟେ ପ୍ରେମ ନାହିଁ ତଳେ । ୮୦
 ଉଚ୍ଚବର୍ଣ୍ଣ ମାତବର୍ଣ୍ଣ ଭେଦଭାବ ଅଛି
 ଜଣକୁ ଜଣେ ଛୁଇଁଲେ ଛୁଆଁ ହେଉଅଛି । ୮୧

ଜାତି ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ବହୁ ବାଦ
 ସଦା ସବଦା ଲାଗିଛି ନାନା ବିସମ୍ବାଦ । ୭୪
 ନୁହନ୍ତି ସେ ବୁଦ୍ଧିହୀନ ଡକରେ ନପୁଣ
 ଅଛି ତାହାଙ୍କର ବହୁ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ପୁରାଣ । ୭୫
 ଦେଖି ହିନ୍ଦୁ ଲୋକଙ୍କର ଏମନ୍ତ ଦୁର୍ଗତି
 ଅନ୍ତର ମୋର ବ୍ୟଥା ହେଉଅଛି ଅତି । ୭୬

ଦୋଷୀ ଉଦ୍ଧାର

ଜାହାନ୍ନର କି ଦେଖିଲୁଁ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନେ ଯାଇ
 ଠିକେ ଠିକେ ଯାହା ଦେଖିଅଛୁ କହ ତୁହି । ୭୭

ଜାହାନ୍ନର ଉଦ୍ଧାର

ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ସମ ଦେଖି ନାହିଁ ଏ ଧରାରେ
 ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ଭିନ୍ନବାର ସତ୍ୟ କହିପାରେ । ୭୮
 କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ପୁଣିଶିରେ ଥାଏ ମହାମଣି
 ତାହାର ଦନ୍ତରେ ବିଷ ପୂର୍ଣ୍ଣଥାଏ ପୁଣି । ୭୯
 ବଳ ବୀର୍ଯ୍ୟ ହିନ୍ଦୁର ମୁଁ ଦେଖିଲି ନୟନେ
 ବୀରଜାତବୋଲି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ମଣେ । ୮୦
 ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ସମରକ୍ଷେପେ ଅଟନ୍ତି ସେମାନେ
 ଧର୍ମପ୍ରାଣ ଅଟନ୍ତି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମୁଁ ଜାଣେ । ୮୧
 ହେଲେ ହେଉପଛେ ତାଙ୍କ ଧର୍ମ ଭ୍ରମପୂର୍ଣ୍ଣ
 ସେହି ଧର୍ମପାଇଁ ହିନ୍ଦୁ ଦେଇପାରେ ପ୍ରାଣ । ୮୨
 ପ୍ରଜାମାନେ ରାଜଭକ୍ତ ଅଟନ୍ତି ସେ ଦେଶେ
 ମରିପାରେ ପ୍ରଜାଗଣ ରାଜାର ଆଦେଶେ । ୮୩
 ଏକସୂତ୍ରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛନ୍ତି ହିନ୍ଦୁଗଣ
 ଥିଲେ ଥାଉପଛେ ଜାତି ଜାତି ଭିନ୍ନାଭିନ୍ନ । ୮୪
 ଉଚିତ ନୁହଇ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଆକ୍ରମଣ
 ଅଛି ସେ ଦେଶରେ ବୃକ୍ଷ ବଟ ତାର ନାମ । ୮୫
 ମହାବାହୁ ସେହି ବୃକ୍ଷ କରୁଛି ବିସ୍ତାର
 ଆବୋରି ରଖିଛି ସେହୁ ଗ୍ରାମ ବା ନଗର । ୮୬

ଶାଖାରୁ ତାହାର ସୁଷ୍ପ ସୁଷ୍ପ ମୂଳ ଆସି
 ତଳ ପ୍ରଦେଶରେ ଅଛୁ ଭୂମିକୁ ପରଶି । ୮୭
 ସେହୁ ମୂଳ କ୍ଷମେ କ୍ଷମେ ମହାତରୁ ହୁଏ
 ଭୂମିରୁ ଆକର୍ଷିତ ରସ ନିଜେ ପୁଣି ନିଏ । ୮୮
 ମୂଳ ବୃକ୍ଷ ଧୂସହେଲେ ସେ ରହେ ଜୀବିତ
 ସେହିପରି ହିନ୍ଦୁଜାତି ଅଛଇ ନିୟତ । ୮୯
 ମୂଳଛେଦ ଉପାଟନ ହୋଇଲେ ବୃକ୍ଷର
 ଶାଖା ପୁଣି ବଞ୍ଚି ରହିଥୁବଟି ନକର । ୯୦
 ଏପରି ବଇଁଶ ସଙ୍ଗେ ବିବାଦ ନ କର
 କି ଫଳ ମିଳିବ ଏଥୁଁ କରନ୍ତୁ ବିଚାର । ୯୧
 ହିନ୍ଦୁର ପ୍ରତିମା ଗୁଞ୍ଜି କି ଫଳ ମିଳିବ
 ସେ ଦେଶ ଲୁଣ୍ଠନ କରି କି ଲାଭ ପାଇବ । ୯୨
 ଗଜଚଳେ ବଳୀୟାନ ଅଟେ ହିନ୍ଦୁଜାତି
 ଗଜଯୁଥ ଦେନି ସେହୁ ସମର କରନ୍ତି । ୯୩
 ଅଶ୍ୱ ଗଜ ପଦାତିକ ଅସି ଶୂଳ ବାଣ
 ଏ ସମ୍ପଦ ନେଇ ହିନ୍ଦୁ କରିପାରେ ରଣ । ୯୪
 ନାହିଁ କାହାର ଶକ୍ତି ସମକକ୍ଷ ହେବ
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଗତିପଥେ ବାଧା ଦେବ । ୯୫
 କେହି ଯେବେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ପ୍ରତିହତୀ ହେବ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ବାଧାପାଇ ରୁଣ୍ଡି ହୋଇଯିବ । ୯୬
 ପଦାତିକ ଶର ବିନ୍ଧବାରେ ଅଦ୍ୱିତୀୟ
 ଅବ୍ୟର୍ଥ ଶର ସନ୍ତାନେ ଜଣନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ । ୯୭
 ସଚଳ ପଦ୍ମସମ ଗଜଯୁଥ ଚଳେ
 କେହି ଜଣି ନ ପାରିବ ତାକୁ ଅବହେଳେ । ୯୮
 ଗଜ ପଦାତିକ ସୈନ୍ୟ ବଡ଼ ବଳବାନ
 ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ପାରିବେନାହିଁ ମୁସଲମାନ । ୯୯
 କରନ୍ତୁ ଏଥୁଁ ବିଚାର ଉଚିତ ପ୍ରକାରେ
 ଆଉ କିଛି କହି ପାରୁନାହିଁ ବିଶେଷରେ । ୧୦୦

ଦୋଷ ଉଦାର

ଯାଅ ଦୂତ ଆଜ୍ଞାପାଇ ଗଲେ ଦୂତଗଣ
ଦୋଷ ବୋଇଲେ ଶୁଣିଲ ଆନ୍ଦ୍ର ସଭାଜନ ।
କହ ବର୍ତ୍ତମାନ କିଏ ଅଟେ ତୁମ୍ଭ ମତ
ଶୁଣିଲ ତ ସବିଶେଷେ ଭାରତ ଚରିତ । ୧୦୬

କୁତବ ଉଦାର

ହିନ୍ଦୁ ଗର୍ଯ୍ୟବାନ ସତ୍ୟ ନାହିଁଟି ସଂଗମ୍ଭ
କୁଫଳାରେ ଭ୍ରମନ୍ତି ସବୁଦା ଅନ୍ଧ ପ୍ରାୟ । ୧୦୩
କାସିମ ଦେବଳୟର ଆଦମିଲ୍ ସେବେ
କି ଦୋଷଣା କଲ ହିନ୍ଦୁ ଶୁଣ କହେ ଏବେ ।
ଯାବତ ମନ୍ଦିର ତୁଲେ ପତାକା ଉଡ଼ିବ
ଶତ୍ରୁ ସୈନ୍ୟ ଜଣେ କେହି ପଶି ନ ପାରିବ ।
ବଡ଼ କୌଶଳୀ କାସିମ ଏ ଦୋଷଣା ଶୁଣି
ଅସ୍ତ୍ର ପେଶି ଧ୍ବଜକୁ ସେ ପକାଇଲ ଦାଣି । ୧୦୭
ଛୁଡ଼ିଲ ପତାକା ହିନ୍ଦୁ ହେଲ ପରାଜିତ
ଶିଶୁପରି ବ୍ୟବହାର ହିନ୍ଦୁର ନିୟୁତ । ୧୦୭
ଆଲୋର ଭୂପତି ନାମ ଅଟଇ ଦାହିର
ଦୈବଜ୍ଞ ଡାକି ଏମନ୍ତ କଲକ ବିଚାର । ୧୦୮
ପରୁରଲ କହ ଶୁଦ୍ଧ କି ରାଣିରେ ଅଛି
ଯୁଦ୍ଧର କି ଫଳ ହେବ କହ ପରୁରୁଛି । ୧୦୯
ଦୈବଜ୍ଞ ବୋଇଲ ଶୁଦ୍ଧ ତବ ସମ୍ମୁଖରେ
ଅଛି ବଇଶ୍ବର ଶୁଦ୍ଧ ପଶ୍ଚାତ ଭାଗରେ । ୧୧୦
ଯୁଦ୍ଧରେ ଜଣିବ ଶତ୍ରୁ ଏ ପାଠ ଲେଖୁଛି
ଭୂପତି ବୋଇଲେ କହ ପ୍ରତିକାର ବାଛି । ୧୧୧
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ବଜ ପ୍ରତିମା ବଣିଆ ଗଢ଼ିଲ
ରଜାଙ୍କ ପୁଷ୍ପଦେଶର ଦୂତେ ବନ୍ଦା ହେଲ ।
ପାହମନ୍ଦୀମାନେ ମିଳି ପ୍ରତିମା ବାନ୍ଧିଲେ
ଯୁଦ୍ଧେ ଜୟ ହେବବୋଲ ରଜାଙ୍କୁ କହିଲେ ।

ଏଥିରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି କଲକ ସମର
 ନ ବୁଝିଲ କିଛିମାତ୍ର ନିଜ ବଳାବଳ । ୧୧୪
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଲକ ସମର
 ଅବଶେଷେ ପ୍ରାଣ ଦେଲ ନ ପାଇ ନିସ୍ତାର । ୧୧୫
 ଜାଣେ ପ୍ରଭୁ ଯୁଦ୍ଧେ ହିନ୍ଦୁ ବେଇପାରେ ପ୍ରାଣ
 ଶୃଙ୍ଖଳା ସମରମତି ନାହିଁ କିଛି ଜ୍ଞାନ । ୧୧୬
 ଅତି ସରଳ ସୁସ୍ତବ ଅଟଇଁ ହିନ୍ଦୁର
 ଖୋଜେ ଦିନ ଷଣ ଶୁଭ ଶୁଭ ସୋଗବାର ।
 ନ ଜାଣଇ ବ୍ୟାଧି ବନ୍ଧି ସମର ସଙ୍କଟେ
 କାଳ କ୍ଷେପକଲେ ଘୋର ସବ୍‌ନାଶ ଘଟେ ।
 ନ ଜାଣେ ପୁରୁଷକାର ଦେବ ନେଇ ତଳେ
 ଚଷ୍ମୁ ଥାଇ ଅନ୍ଧହୋଇ ଭ୍ରମେ ସଦାବେଳେ ।
 ଛିଙ୍କ ହାଇ କାକ ଶୃଗାଳର ଚଢ଼ା ଶୁଣି
 ପଞ୍ଜି ପତନରେ ମହା ପରମାଦ ଗଣି । ୧୧୭
 ଅଳପକେ ହୋଇପଡ଼େ ମହା ବିଶୃଙ୍ଖଳ
 ବ୍ୟୁତ୍ତ ଭାଙ୍ଗି ପଳାୟନ ଯଥା ମେଷପାଳ । ୧୧୮
 ନିଜ ବଳ ଉପରେ ନିଜର ଆଶ୍ୱା ନାହିଁ
 ରାଜପତନେ ନିରାଶ ନିର୍ଜୀବ ହୁଅଇ । ୧୧୯
 ଦାହିର ଅନଙ୍ଗପାଳ ହସ୍ତୀପରେ ବସି
 ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ପ୍ରବେଶିଲେ ହୋଇ ଖୁସି । ୧୨୦
 ଶାସ୍ତ୍ର ଶରାଧାତେ ହସ୍ତୀ ଗଲକ ପଳାଇ
 ସୈନ୍ୟମାନେ ପଳାଇଲେ ଯସ୍ତ ଶ୍ୱତ ହୋଇ ।
 ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ର ଲେଖାଅଛି ବିଷୟ ଏମନ୍ତ
 ମୁସଲମାନ ଆସିଲେ ହେବେ ପରାଜିତ । ୧୨୧
 ତୁଳି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ ଭାରତରେ
 ଶାସ୍ତ୍ରସ୍ୱରୁ ହିନ୍ଦୁ ଅଛି ମହାବିଦ୍ୟା ଘୋରେ । ୧୨୨
 ଏତିକି ବେଳରେ ଯେବେ ଭାରତକୁ ଯିବା
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ଜଣିଣ ବଳେ ରାଜ୍ୟ ନେବା । ୧୨୩

ଦୋଷ ଉବାଚ

ମାନ୍ସୁଦଙ୍କ ପରି ନାହିଁ ଅଭିଳାଷ ମୋର
 ଥରେ ଦେଖାଦେଇ ପୁଣି ହୋଇବି ଅନ୍ତର ।
 ବାଞ୍ଛା ମୋର ସ୍ଥାୟୀରାଜ୍ୟ ହେବ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନେ ଜୟବାନା ଉଡ଼ିବ ନିୟତ । ୧୨୯
 ହେ କୃତବ ନଅ ଭୂମ୍ବେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟର ଶ୍ରବ
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନେ ଯିବାପାଇଁ ଆୟୋଜନ କର । ୧୩୦
 ଦେଶ ଦେଶାନ୍ତରୁ ଘେନିଆସ ସେନାଦଳ
 ଶୁଣିଛ କି ଯାହା ସେ କହିଲ ଜାହାନ୍ନର । ୧୩୧
 ଗଜ ପଦାତିକ ବଳେ ହିନ୍ଦୁ ବଳବାନ
 ହୁଅନାହିଁ ବିଚଳିତ ଏ ବାର୍ତ୍ତା ଶୁଣିଣ । ୧୩୨
 ମଉଗଜ ରଣାଙ୍ଗନେ ଘଟାଏ ବିପଦ
 ମିତ୍ର ବଇଶ୍ୟ ଉତ୍ତୟ ମଣନ୍ତି ଆପଦ । ୧୩୩
 ଭୟ ଯେବେ ପାଏ ଗଜ ନ ମାନେ ଅକୁଣ୍ଠ
 ପାଦେ ଦଳଦେଇ ଲୋକ କରେ ସର୍ବନାଶ ।
 ପଦାତିକ ଶ୍ରୀମୁହେଲେ ସମର କ୍ଷେତ୍ରରେ
 ଦୂରପଥ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କରି ସେ ନ ପାରେ । ୧୩୪
 ଶିଥିଳ ହୁଅଇ ଗତି ଲୌହବର୍ମ ତାର
 ସହି ନ ପାରଇ ବେଶି ଯୁଦ୍ଧକ୍ଳେଶ ଶ୍ରବ । ୧୩୫
 ଆତ୍ମମାନଙ୍କର ଅଶୁ ପରିଶ୍ରମୀ ଅଟେ
 ଅଳ୍ପାହାରେ ହୋଇ ଭୁଷ୍ଟ ଦିନ ରାତି ଖଟେ ।
 ଦୃଢ଼କାୟୁ ଅଟେ ତାର ସହେ ବହୁ ଶ୍ରମ
 ଭଲମାନେ ସନ୍ତରଣେ ଅଟଇ ସେ କ୍ଷମ । ୧୩୬
 ଗିରି ଆରୋହଣ କରେ ଅଭ୍ୟାସ ତାହାର
 ଅଶୁବଳେ ଗଜ ପଦାତିକ ଜଣିପାର । ୧୩୭
 ଯାଅ ବେଗେ କର ଯାଇ ସବୁ ଆୟୋଜନ
 କାଳ ବିଳମ୍ବ ନ କରି କରିବା ଗମନ । ୧୩୮

କପୋତ ଉପରେ ଯଥା ପଡ଼ଇ ସଞ୍ଚାଣ
 ହିନ୍ଦୁଦେଶ ତଥା ମୁଁ କରିବି ଆନନ୍ଦ । ୧୪୧
 ସେ ଦେଶ ଲୋକ ପ୍ରକୃତି ଜାଣେ ମୁଁ ଉତ୍ତମ
 ବରଦ୍ଧ ବିନୟୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିଦୟା ଜାଣ । ୧୪୨
 ଥିଲେ ଥାଉ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ସୁଗୁଣ ଅସାର
 ଜାତି ବୈରଭାବେ ସଦା ସେହୁ ଧୁରନ୍ଧର । ୧୪୩
 ସତ୍ୟ ଧର୍ମ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇଛନ୍ତି ହିନ୍ଦୁମାନେ
 ପତନ ହୋଇବ ମୁହିଁ ଭଲକରି ଜାଣେ । ୧୪୪
 ତୁଣ ରଜ୍ଜୁହୋଇ ଯେବେ ବନ୍ଧନ ହୁଅଇ
 ମଞ୍ଜୁଗଜ ବାନ୍ଧବାକୁ ସକ୍ଷମ ଅଟଇ । ୧୪୫
 କିନ୍ତୁ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ନାହିଁ ସେପରି ବନ୍ଧନ
 ଶତ ଜାତି ଶତ ଭାଷା ଶତ ଶତ ଧର୍ମ । ୧୪୬
 ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ଶତ ରାଜ୍ୟ ଅଛଇ ହିନ୍ଦୁର
 ନିଜ ଧ୍ବଂସପାଇଁ ସଦା ଦୃଢ଼ ପରସ୍ପର । ୧୪୭
 କପରି ବନ୍ଧନ ଅବା ମିଳନ ସମ୍ଭବ
 ଏହି ଦୋଷେ ହିନ୍ଦୁ ନିଶ୍ଚୟ ସମରେ ହାରିବ ।
 ଆନନ୍ଦମାନେ ଏକ ଜାତି ଏକ ଧର୍ମବଳେ
 ଏକତା ସୂତରେ ବନ୍ଧାହୋଇଛୁ ସକଳେ । ୧୪୮
 ଆନନ୍ଦମାନେ ଏକ ଭୂପତିର ଆଜ୍ଞାଧୀନ
 ଆନନ୍ଦମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ କଲେ ଆନନ୍ଦ ।
 ସ୍ରୋତ ମୁଖେ ବାଲି ସମ ସେହୁ ଭାସିଯିବେ
 ଆଉ ଏକ ଗୁଡ଼କଥା ଶୁଣ ହେ ପରବେ । ୧୪୯
 ଗୃହଛୁଦ୍ର କହିବାକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ କୁଣ୍ଠିତ
 ଚରନ୍ଦନ ଏହି ଶାଢ଼ି ବୁଝିଛୁ ମୁଁ ସତ୍ୟ । ୧୫୦
 କେବେ କେ ବିଦେଶୀ ଯେବେ ଭାରତକୁ ଆସେ
 ଦେଶଦ୍ରୋହୀ କେହି ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରବେଶ ତା ପାଶେ ।
 ଗୃହଛୁଦ୍ରମାନ କହି ପଣ ନିଏ ତାର
 ଏମନ୍ତ ଅଟଇ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ବେଢ଼ର । ୧୫୧

ବୀର ସିକନ୍ଦର ଯେବେ ପଞ୍ଜାବେ ପଶିଲ
 ତକ୍ଷଶିଳା ପତି ତାହାଙ୍କର ପକ୍ଷ ନେଲ । ୧୫୫
 ଅଶ୍ୱ ଅର୍ଥ ଆଦି ତାର ଶିବିରେ ପେଶିଲ
 ଗୁପ୍ତ ସମାରୁର କହି ଶରଣ ପଶିଲ । ୧୫୬
 ସୁଲତାନ ମାମୁଦ ଯେ କାଳେ ଆସିଥିଲ
 ଧନ ଜନ ଦେଇ ଶିବାନନ୍ଦ ପକ୍ଷ ନେଲ । ୧୫୭
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନେ ଯାଇ ଯେବେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇବା
 ସେହି ହିନ୍ଦୁଠାରୁ ବହୁ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇବା । ୧୫୮
 ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଗୌରବ ଦିଲ୍ଲୀ ଅଟେ ଅଗ୍ରଗନ୍ୟ
 ଆଗରୁ ସମ୍ଭାଦ ମୁହଁ ପେଶିଅଛି ପୁଣି । ୧୫୯
 ଦିଲ୍ଲୀ ରାଜ୍ୟେ ବିଷକୃଷ ହୋଇଛି ରୋପଣ
 ବୃକ୍ଷରଜା ଶୀର୍ଷବାସେ କରିବ ଗମନ । ୧୬୦
 ଭାଇ ଭାଇରେ ବିବାଦ ଲାଗିବ ସତ୍ତର
 ଗୋଟିକୁ ହାତ କରିବ ନାଶିବ ଅପର । ୧୬୧
 ଥରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଯେବେ ମୋର ଅଧୀନ ହୋଇବ
 ଦୃଢ଼େ ଜାଣ ଏ ଭାରତ କରଗତ ହେବ । ୧୬୨
 ତେଣେ ଦେଖ ଭାରତରେ କି କି ସମାରୁର
 ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ନେଲେ ଦିଲ୍ଲୀ ସିଂହାସନ ଭାର । ୧୬୩
 ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତୋଷେ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହେଲ
 ପୃଥ୍ୱୀର ସରବନାଶ କରିବ ପାଞ୍ଚଲ । ୧୬୪
 ରାଜସ୍ୱୟସଞ୍ଜ ଏକ କଲ ଆୟୋଜନ
 ସକଳ ନରପତିଙ୍କୁ ହେବ ନିମନ୍ତ୍ରଣ । ୧୬୫
 ପୃଥ୍ୱୀରାଜ ଦିଲ୍ଲୀର ପ୍ରଧାନ୍ୟ ରକ୍ଷାପାଇଁ
 ଏ ଯଜ୍ଞ ନିମନ୍ତ୍ରଣରେ ସେ ଆସିବେ ନାହିଁ । ୧୬୬
 ଏହି ଜନରବ ରୁରାଧିକେ ଶୁଣାଗଲ
 ଗୁରୁ ତୁଙ୍ଗାଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଜୟଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ କହିଲ । ୧୬୭
 ତୁଙ୍ଗାଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଉବାଚ
 ଥିଲି ପରବାସେ ମୁହଁ ପାଇଲି ଖବର
 ଯୁଦ୍ଧପାଇଁ ଆୟୋଜନ ଲାଗିଛି ତୁମ୍ଭର । ୧୬୮

କାହାସଙ୍ଗେ କାହିଁପାଇଁ ହୋଇବ ସମର
ଜାଣିପାରେ କି ଏଥର ପଠିକ ଖବର । ୧୭୯

ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଉବାଚ

ଦିଲ୍ଲୀଶୂର ପୃଥ୍ବୀରାଜ ସହିତ ସମର
କରିବିବୋଲି ମୁଁ ସବୁ କରିଅଛି ସ୍ଥିର । ୧୮୦
ସେହିହେତୁ ସୈନ୍ୟ ଆତ୍ମୋଜନ ହେଉଅଛି
ଶୁଣ ଗୁରୁଦେବ ମୁହିଁ ନୁହଁ କହୁଛି । ୧୮୧

ଭୁଞ୍ଜାଶୂର୍ଯ୍ୟ ଉବାଚ

କି ଶକ୍ତି ବା ଅପରାଧ କରିଅଛି ତବ
କାହିଁପାଇଁ ପୃଥ୍ବୀରାଜ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ ହେବ । ୧୮୨

ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ଉବାଚ

ଜାଣ ଆହେ ଗୁରୁଦେବ କ୍ଷମାୟୁର ମାନ
ସବୁ କ୍ଷତିଠାରୁ ବଡ଼ ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ୧୮୩
ଅତି ଭୁଲ୍ଲ ଅଟେ ପ୍ରାଣ ସେମାନ ଆଗରେ
ମାତାମହ ବସି ଦିଲ୍ଲୀ ରାଜସଭା ତଳେ । ୧୮୪
ସବଳ ସମର୍ଥ ହସ୍ତେ ଦେଲେ ସିଂହାସନ
ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଁ ଅଧମ ଭୟଙ୍କ ସମାନ । ୧୮୫
ମୋତେ କିଛି ଧନଦେଇ କରିବେ ସନ୍ତୋଷ
ଏହାଠାରୁ ବଳି ଅପମାନ ଅଛି କିସ । ୧୮୬
ରାଠୋର ଅଟେ ଦୁର୍ବଳ ସବଳ ଚୌହାନ
ଜନନୀର ଉପରେପେ ଗଲ ଏତେଦିନ । ୧୮୭
କରି ନ ଥିଲି ସେ ହେତୁ କୃପାଣ ଗ୍ରହଣ
ତେଣୁ ରାଜପୁତ୍ର ଯଜ୍ଞ କରୁଅଛି ଜାଣ । ୧୮୮
ଯଜ୍ଞ ମୋର ଯେଉଁଦିନ ହେବ ଉଦ୍‌ଯାପନ
ସାବତ୍ରୋପପଦ ମୁହିଁ କରିବି ଧାରଣ । ୧୮୯
ଦେଖ ଗୁରୁଦେବ କଳିଯୁଗେ ଭାରତରେ
ରାଜପୁତ୍ର ଯଜ୍ଞ କରିନାହିଁ ଥରେହେଲେ । ୧୯୦

ପୃଥ୍ବୀରାଜ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେକ ଗ୍ରହଣ
 କଞ୍ଚଣଲେ ମୋ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରିବି ସାଧନ ।
 ରଠୋରେ ପ୍ରଧାନ ବୋଲି କଲେ ସିଞ୍ଚକାର
 ବିଦ୍ବେଷ କିଛିହିଁ ନାହିଁ ତା'ସଙ୍ଗେ ମୋହର ।
 କିନ୍ତୁ ଲୋକ ମୁଖୁଁ ଯାହା ଶୁଣୁଅଛି ମୁହିଁ
 ଯଜ୍ଞ ସ୍ଥାନକୁ କେବେହେଁ ସେ ଆସିବ ନାହିଁ ।
 ଯଜ୍ଞ କର୍ମେ ପ୍ରତିଦ୍ବାରୀ ହୋଇ ବାଧା ଦେବ
 ତେଣୁ ମୁହିଁ ପାଞ୍ଚୁଅଛି ଆଦେଶ ରୁରୁଦେବ ।
 ଦ୍ବାରପାଳ ମୁରତି ତାହାର କରାଇବ
 ହାତେ ବେତ ଧରି ସଭାରେ ବସାଇବ । ୧୮୫
 ଏମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲେ ବଢ଼ିଲ ଝୋପ ହେବ
 ଶକ୍ତି ଥିଲେ ଆସି ସେହୁ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବ ।
 ନ କରି ପାରିଲେ ସହିବ ସେ ଅପମାନ
 କେ ଦୁର୍ବଳ କେ ସର୍ବଳ ହୋଇବ ପ୍ରମାଣ ।

ଭୃଙ୍ଗାବୃକ୍ଷୀୟ ଉବାଚ

ଦ୍ବୋରବ୍ୟଥା ଲାଗେ ମନେ ଦେଖି ଏ ବେଢ଼ାର
 ମହାଦ୍ବୋର ସଙ୍କଟ ସମୟ ଭାରତର । ୧୮୮
 ଭାତୁଭେଦ ଜାତିଭେଦ ଏହି ସମୟରେ
 କଲାଣକର ହୋଇବ ବୋଲି ନ ବିଚାରେ ।
 ଯାଇଥିଲି ଶୀର୍ଷଯାହା କରିବାକୁ ମୁହିଁ
 ଏ ସବୁ ସମ୍ଭାଦ ଶୁଣି ସିନା ଆସିଲି । ୧୯୦
 ବିଦୁମାତ୍ର ଶାନ୍ତି ସୁଖ ନାହିଁ ମୋ ମନରେ
 ଭାବୁଛି ଭାରତ ଦଶା କିସ ହୋଇପାରେ । ୧୯୧
 ରୁରୁ ମୁଁ ଭୁବର ଶୁଣ ମୋର ଉପଦେଶ
 ଭୁଲିଯାଅ ହିଂସା ଝୋପ ଅଭିମାନ ଦ୍ବେଷ ।
 ସମ୍ମିଳିତ ହୁଅ ଗାର ପୃଥ୍ବୀରାଜ ସହ
 ଶିଖାଅ ସମରମାତ ମିଳିଣ ଉଭୟ । ୧୯୩

ରାଠୋର ଚୌହାନ ସୈନ୍ୟ ହୁଅନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷିତ
 ଦୁହେଁ ମିଳିମିଶି କାର୍ଯ୍ୟକର ହେ ନିୟତ । ୧୯୪
 ହୃତାଶନ ସଙ୍ଗେ ବାୟୁ ସାଥୁହେବ ଯେବେ
 କିଏ ପରସ୍ତ କରିବ ଦେଖାଯିବ ତେବେ । ୧୯୫
 ଝଡ଼ବେଗ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ ମହାଧର
 ସେହିପରି ଦୁହେଁ ହୁଅ ବନ୍ଧ ପରିକର । ୧୯୬
 ପ୍ରତି ପଦେ ଯବନକୁ ଦୁହେଁ ବାଧା ଦିଅ
 ପ୍ରାଣପଣେ ସ୍ୱାର୍ଥ ସୁଖ ସବୁ ବଳ ଦିଅ । ୧୯୭
 ନିରେଖି ଯବନ ଦେଖୁ ହିନ୍ଦୁର କପରି
 ଶିଳାରେ ଗଠିତ ନୁହେଁ ଧୂଳିକଣା ପରି । ୧୯୮
 ରୁଦ୍ଧହେଉ ଭୁରୁକର ପୂର୍ବମୁଖୀ ଗତି
 ଦେଖୁ ଶତ୍ରୁ ହିନ୍ଦୁର ଅଛଇ କି ଶକତି । ୧୯୯
 ଶତ୍ରୁ କରଗତ ହୁଏ ଜନ୍ମଭୂମି ଯାତ୍ର
 ବୃଥା ଦେଷ ଅଭିମାନ ଦିଶେ କି ସୁନ୍ଦର । ୨୦୦
 କି ଲଞ୍ଜିନା ପରସେବା ବୁଝିବ ସେ କାଳେ
 ଦାସର ଶୃଙ୍ଖଳ ଗଲେ ପଡ଼ିବ ସେ କାଳେ ।
 ଆତ୍ମୀୟ କଳହ ଯେବେ ଏଡ଼େ ଭୃତ୍ତିକର
 ପଶ୍ଚାତେ କରିବ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସୁନ୍ଦର । ୨୦୧
 ହିନ୍ଦୁ ବୌଦ୍ଧ ଜୈନ ଅବା ଗଣ୍ଡାଳ ଗ୍ରାହଣ
 ରକ୍ଷା ନାହିଁ ସକଳେ ନୋହିଲେ ସମ୍ମେଳନ ।
 କରନାହିଁ ଦକ୍ଷିଣରକୁ ଏ ଅପମାନ
 ଜଳାଅ ନାହିଁ ଏ ସବଗ୍ରାସୀ ହୃତାଶନ । ୨୦୨
 କି ନ କଲେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ନ ପଡ଼େ କି ମନେ
 ତୋଷିଲେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନକୁ ଯଜ୍ଞ ଅବସାନେ ।
 ଆଗେ ଯେବେ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଆତ୍ମଜନ ହେବ
 ଯଜ୍ଞ ସମାପନ କେବେ ହୋଇ ନ ପାରିବ ।
 ଭାଇ ବିବାଦରେ କେବେ କାର ନାହିଁ ହିତ
 ଉଭୟେ ଧ୍ୟାନ ହୋଇବ ଜାଣ ହେ ନିଶ୍ଚିତ ।

ଏତେ ଉପଦେଶ ଦେଇ ଗୁରୁ ପଶୁରିଲେ
 କି କହୁଛ ଜୟଚନ୍ଦ୍ର କହ ମୋତେ ହେଲେ ।
 ଜୟଚନ୍ଦ୍ର ମନ ଭିଲେ ନରମ ନ ହେଲା
 ଗୁରୁ ଉପଦେଶ ସବୁ ପାଣିରେ ପଡ଼ିଲା । ୨୦୯
 ସାରତର ରାଜନ୍ୟକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ
 ସଫୁକ୍ତା କନ୍ୟାର ସ୍ୱୟମ୍ବର ହେଲା ପୁଣି । ୨୧୦
 ଦ୍ଵାରପାଳ ମୁରତି ସେ ଯତନେ କରାଇ
 ଯଜ୍ଞଦ୍ଵାରେ ଥୋଇଲୁଁ ସେ ମୁରତିକି ନେଇ ।
 ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ଏ ସକଳ ସମ୍ପାଦ ପାଇଲା
 ଗୁପ୍ତଚର ପଠାଇ ସେ ସକଳ ବୁଝିଲା । ୨୧୧
 ଛଦ୍ମବେଶେ ପୃଥ୍ଵୀ ଯଜ୍ଞସ୍ଥଳେ ପ୍ରବେଶିଲା
 ଦ୍ଵାରପାଳ ମୁଣ୍ଡି ପାଶେ ଲୁଚି ରହିଥିଲା । ୨୧୨
 ରାଜକନ୍ୟା ସଫୁକ୍ତା ସେ କାଳେ ପ୍ରବେଶିଲା
 ଦ୍ଵାରପାଳ ମୁଣ୍ଡିଗଲେ ବରମାଳା ଦେଲା । ୨୧୩
 ଛଦ୍ମବେଶୀ ପୃଥ୍ଵୀ ସଫୁକ୍ତାର କର ଧରି
 ବେଗେ ନେଇ ଅଗ୍ନିଠାରେ ବସାଏ ଓଟାରି ।
 କଷାଦାତ କରି ଅଗ୍ନି ଦଉଡ଼ାଇ ନେଲା
 ଚାନ୍ଦୁ ଚାନ୍ଦୁ ଗଙ୍ଗାନଦୀ କୂଳେ ପ୍ରବେଶିଲା । ୨୧୪
 ତରାପରେ ସଫୁକ୍ତାକୁ ବସାଇଲା ନେଇ
 ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଲା ତରା ଶରବେଗେ ଯାଇ ।
 ଜଳନ୍ତା ଅନଳେ ଏହା ଦୃତାହୁତି ଦେଲା
 ବିବାଦ ଅନଳ ଦାବାନଳ ସମ ହେଲା । ୨୧୫
 ଭାଇ ବିବାଦ ଅନଳ ଜଳିଲା ଭାରତେ
 ଏ ସୁଯୋଗ ନେଲା ଘୋରା ବିରୁଦ୍ଧ ଭୂତେ ।
 ଭାରତ ଏହି ବିବାଦେ ପର ପଦାନତ
 ଭାତୁ ବିବାଦ କଦାପି ନୁହଇ ଉଚିତ । ୨୧୬
 ପୃଥ୍ଵୀରାଜ ମହାକାବ୍ୟେ ଏପରି ବର୍ଣ୍ଣନ
 ଇଚ୍ଛାକଲେ ପାଠକର ଆନନ୍ଦ ସୁଜ୍ଞାନ । ୨୧୭

ମହାଶିଷା ଲଭନ୍ତେବ ସେ କାବ୍ୟ ପଢ଼ିଲେ
 କି ହୁଏ ରାଜ୍ୟର ଦଶା ଶୁଭ ବବାଦରେ । ୨୨୨
 ଭାରତର ଦଶା ଆଜି ଅଟଇ ଏମନ୍ତ
 ସୁଦେଶ ଅର୍ଥେ ବୁଝନ୍ତି ଗ୍ରାମକୁ ନିୟୁତ । ୨୨୩
 ସୁଜାତି ଅର୍ଥେ ବୁଝନ୍ତି ନିଜ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭେଦେ ଲାଗେ ସନ୍ତତ କଳହ ।
 ଭାରତ ସନ୍ତାନ ବୋଲି କେହି ନ ବୁଝନ୍ତି
 ଏ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ପ୍ରେମ ବା ଭକତି । ୨୨୪
 ରଜା ଚନ୍ଦ୍ରା କରୁଅଛି ନିଜ ରାଜ୍ୟପାଇଁ
 ପ୍ରଜା ଭାବେ ତାର ଶସ୍ୟକ୍ଷେପ ଗଲ କାହିଁ ।
 ମହାଜନ ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ ଚନ୍ଦ୍ରାକରେ
 ଜମିଦାର ନିଜ ଜମିଦାରିରେ ବିହରେ । ୨୨୫
 କର୍ମରୂପ ନିଜ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର କରେ ସାର
 ଛୁଟି ଭାବେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଭାରତ ତାହାର । ୨୨୬
 ଆସମ୍ଭବହୀନମାତଳ ସୁଦେଶ ମୋହର
 ଏ ଜାତୀୟ ମହାଭାବ ଅଛି ବା କାହାର । ୨୨୭
 ଆତଶ୍ରୀଳ ଦ୍ୱିଜ ସବେ ସୁଦେଶୀ ସୁଜାତି
 ଏକର ବିଧିରେ ଆନ ବିନାଶ ନିୟୁତ । ୨୨୮
 ଥରେମାତ୍ର ଏ କଥା କେ ନ କରେ ସ୍ମରଣ
 କିପରି ହେବ ଭାରତେ ଜାତୀୟ ଜୀବନ । ୨୨୯
 ଦେଶଦ୍ରାଘ୍ୟଦେଇ ଯେବେ କେ ବଳ୍ଲଭା କରେ
 ଶ୍ରୋତାଗଣ ଅବାକ ହୋଇଣ ଶୁଣେ ଧୀରେ ।
 ଆଲସ୍ୟ ଜଡ଼ିତା ଘୋଟି ରହିଛି ଦେଶରେ
 ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର ଲାଳାଖେଳା କରେ । ୨୩୦
 କେ କାହା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କଥା ନ କହଇ
 କହିଲେ ପେଟ ଭିତରେ ଆନ ଭାବୁଥାଇ । ୨୩୧
 ଯାବତ୍ ଏ ଭେଦଭାବ ଭାରତ ନ ଯିବ
 ଭାରତୀୟ ଏକଜାତି ଭାବ ନ ହୋଇବ । ୨୩୨

ସାନ ବଡ଼ ସବେ ଆମ୍ଭେ ଭାରତ ସନ୍ତାନ
 ଭାରତ ହିତରେ ଆମ୍ଭେ ଦେଇପାରୁ ପ୍ରାଣ ।
 ଥିଲେ ଥାଉପଛେ ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର
 ଭାରତ ହିତ ସୁନ୍ଦରେ ବନ୍ଧନ ନକର । ୨୩୭
 ଏହାକୁ ବୋଲନ୍ତି ସିନା ଜାତୀୟ ଜୀବନ
 ଏ ଭାବପ୍ରତି କାହାର ନାହିଁ ତିଳେ ଧ୍ୟାନ । ୨୩୮
 ଯେ ଯାହା ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ସଦା କର୍ମ କରେ
 ଭାରତର ହିତଚିନ୍ତା କେ ତିଳେ ନ କରେ ।
 ଗାନ୍ଧି ଯେଉଁ ହିତବାଣୀ କହୁଛନ୍ତି ଏତେ
 ଏ କାନେ ପଶି ସେ କାନେ ଯାଉଅଛି ନିତ୍ୟେ ।
 ସେ ରୁମ୍ଭକ ଯାର ହୃଦେ ପାଇନାହିଁ ସ୍ଥାନ
 ସେ ବାଣୀ ଶୁଣିବାପାଇଁ ନ ଦେବ ସେ ଧ୍ୟାନ ।
 ଆହେ ମହାମୁଖ ତବ କରୁଣା ଚଢ଼ିତ
 ଦିଅ ଫେରାଇ ସକଳ ହୃଦରେ ଭୂରିତ । ୨୪୨
 ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଶକତି ଜାଗିଉଁ ଖରେ
 ଜାତୀୟ ଜୀବନ ଜାଗୁ ସକଳ ହୃଦରେ । ୨୪୩
 ସୁଦେଶ ପ୍ରେମରେ ସବେ ହୋଇ ମଉଣ୍ଡେଲ
 କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ କର୍ମୀ ହୋଇ ଲଭନ୍ତୁ ମଙ୍ଗଳ ।
 ବୋଲେ ଧ୍ୟାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ହେ ଜଗତନାଥ
 ଜଗତ ମଙ୍ଗଳ ମୋର କାମନା ସନ୍ତତ । ୨୪୪
 ତବ ଜଗତ ମଙ୍ଗଳ କର ହେ ବିଧାନ
 ଶାନ୍ତିରେ କାଳ କାଟନ୍ତୁ ଏ ଭାରତ ଜନ । ୨୪୬

ଲଭ ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ପୃଷ୍ଠୀରାଜ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ସତାନବେ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଠାନବେ ଅଧ୍ୟାୟ

ଅପୂର୍ବ ଚରଣ ଏବେ ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ
 ବିଷମ ସମସ୍ୟା ଏଠି ହୋଇଲା ପୂରଣ । ୧
 ବହୁକାଳ ହେଲା ଗାନ୍ଧି କରୁଛନ୍ତି ଧ୍ୟାନ
 ଏକମେଳ ହୋଇବେ ଯେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ । ୨
 ଦୁହେଁ ମିଳିମିଶି ଯେବେ ଧାବ ନ କରିବେ
 ସ୍ୱାଧୀନତା ଭାରତ ପାଇବ ନାହିଁ କେବେ । ୩
 ବିଲୁତ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ ଏହି ଦ୍ୱାଦ୍ୱା ଦେଇ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ସବୁ ଯୁକ୍ତି କାଟିଦେଲେ ସେହି । ୪
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଏକମତ ନ ହୋଇଲେ
 ଶାସନ ସଂସ୍କାର ହୋଇ ନ ପାରିବ ହେଲେ । ୫
 ଏହା କହିଦେଇ ଜେଟଲିଣ୍ଡ ତୁନି ହେଲେ
 ନିଜଦେଶ ଯୁଦ୍ଧ ଆୟୋଜନରେ ଲାଗିଲେ । ୬
 ଏଣେ ଭାରତରେ ଗାନ୍ଧି କଲେକ ବିରୁଦ୍ଧ
 ଜହରଲଲକୁ ଦିଆଗଲା ସବୁ ଭାର । ୭
 ମୁସଲମାନ ସଂଘର ସେନାପତି ଜିନା
 ସେ ରାଜ ହୋଇଲେ କଥା ଛୁଣ୍ଡିଯିବ ସିନା । ୮
 ଜହରଲଲ ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥାହେଲେ
 କପରି ମିଳନ ହେବବୋଲି ପଚାରିଲେ । ୯

ଜହରଲଲ ଉବାଚ

ବୁଝି ଭାଇ ଜିନା ଏହି ସଙ୍କଟ ସମୟ
 ଦୁଇ ଜାତି ନ ମିଳିଲେ ହେବ ପରାଜୟ । ୧୦
 ଏହି କଥାମୂଳେ ସରକାର ଟାଳ ଦେଲେ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ମିଳିବନାହିଁ ଦୁହେଁ ନ ମିଳିଲେ । ୧୧
 ତୁମ୍ଭ ଆମ୍ଭ ମତଭେଦ ଅଟେ ଘରକଥା
 ଏ କଥା ମୀମାଂସା ପାଇଁ କିମ୍ବା ଦୂରେ ମଥା ।

ଆଗେ ସ୍ବାଧୀନତା ଧନ ହାସଲ କରିବା
 ପରେ କିଏ କି ପାଇବ ବିରୁର କରିବା । ୧୩
 ଦୁଇଜାତି ପ୍ରତିନିଧି ବଇଠକ ହେବ
 ସେଠାରେ ସକଳ ପ୍ରଶ୍ନ ମୀମାଂସା ହୋଇବ । ୧୪
 ତୁମ୍ଭ ନ୍ୟାୟ ଦାବି ତୁମ୍ଭେ ଅବଶ୍ୟ ପାଇବ
 ଏଥିରେ କାହାର ଦୁଇମତ ନ ହୋଇବ । ୧୫
 ଯାବତ ସୁବିଧା ତୁମ୍ଭପାଇଁ କରାଯିବ
 ପ୍ରତିନିଧି ବଇଠକ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବ । ୧୬
 ଯେବେ ତୁମ୍ଭେ ଆମ୍ଭେ ଏକମତ ହୋଇଯିବା
 ଦେଖାଯିବ କିପରି ସ୍ବାଧୀନ ନ ହୋଇବା । ୧୭
 ସବୁ ଶ୍ରମ ପଶ୍ଚାତ୍ତେବ ମିଳନ ନ ହେଲେ
 ତେଣୁ କହୁଛୁ ବିରୁର କର ଏହା ଭଲେ । ୧୮
 ସ୍ବରାଜ୍ୟ ମିଳିଲେ ସିନା ଏ ସବୁ ବିରୁର
 ନ ମିଳୁ କିମ୍ପାଇଁ କର ଏତେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୧୯
 ସ୍ବରାଜ୍ୟ ମିଳିଲେ ପ୍ରତିନିଧି ସଭା ହେବ
 ଶାସନ ଖସଡ଼ା ତେତେବେଳେ କରାହେବ । ୨୦
 ଯେପରି କଲେ ସକଳ ସୁବିଧା ହୋଇବ
 ସେପରି ବିଧି ବିଧାନମାନ ଖଞ୍ଜାଯିବ । ୨୧

ଜିନା ଉବାଚ

ଏ କଥାରେ ଏକମତ ହେଉନାହିଁ ମୁହିଁ
 ଡବ ମତ ସଙ୍ଗେ ମୋର ମତ ମିଳୁନାହିଁ । ୨୨
 କଂଗ୍ରେସଠାରେ ଆମ୍ଭର ନାହିଁକି ବିଶ୍ୱାସ
 ସର୍ବନାଶ କରିଅଛି ଆମ୍ଭର କଂଗ୍ରେସ । ୨୩
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଯେ ଶାସନ କଲେ
 ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ସୁଦୃଷ୍ଟିରେ ନ ଦେଖିଲେ । ୨୪
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କଲେ ନାନା ଅବିରୁର
 କୁ ନାୟା ଭାଗ ନ ଦେଲେ ଆବର ।

ଭାରତ ଯେବେ ସ୍ଵାଧୀନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ହୋଇବ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଦାବି ଅସ୍ମନ୍ ରହିବ । ୨୭
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଭାଗ କେତେ ସେ ପାଇବେ
 ଏ କଥା ଆଗେ ନିଶ୍ଚିତ ନ ହୋଇବ ଯେବେ ।
 କଂଗ୍ରେସ ସହିତ ଆମ୍ଭେ ଯୋଗ ଦେବୁନାହିଁ
 ମୁସଲମାନ ପକ୍ଷରୁ କହୁଅଛୁ ମୁହଁ । ୨୮
 ଗାନ୍ଧି ଜହରଲଲଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥା ହେଲା
 ସେମାନଙ୍କ କଥାରେ ଖୋ ମନ ନ ମାନିଲା । ୨୯
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଜାତି ଦାବି ମୀମାଂସା ନ ହେଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ଦାବିରେ ମତ ଦେବୁନାହିଁ ତଳେ ।
 ଇଂରେଜ ସରକାରର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିକର
 ଆମ୍ଭ ଦାବି ପ୍ରଥମରେ କରନ୍ତୁ ବିଚାର । ୩୦
 ଯାବତ ଆମ୍ଭର ଦାବି ମୀମାଂସା ନ ହେବ
 ତାବତ ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନତା ନ ପାଇବ । ୩୧
 ଆଗେ ସକଳ ସୁବିଧା କର ଆମ୍ଭପାଇଁ
 ପରନ୍ତେ ବିଚାରକର ଆନ କଥା ଯାଇ । ୩୨

ଗାନ୍ଧି ଉଦ୍‌ବାର

ଜିନାଙ୍କ ବଚନ ଶୁଣି ଗାନ୍ଧିଜୀ ବୋଇଲେ
 ପ୍ରକୃତ କଥା ତ ତୁମ୍ଭେ ନ ବୁଝିଲ ତଳେ । ୩୩
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବି ଅଟେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର
 ସମଗ୍ର ଭାରତ ପାଇଁ କହୁଛୁ ନିକର । ୩୪
 ଭାରତରେ ଯେତେ ଜାତି ବାସ କରୁଛନ୍ତି
 କଂଗ୍ରେସ ସବୁରିପାଇଁ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଚାହାନ୍ତି । ୩୫
 ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନ ହେଉ କିଏ ନ ଚାହୁଁଛି
 ଭାରତେ ଏପରି ଜଣେ ଥିବା ନ ଦେଖୁଛି । ୩୬
 ଭାରତବାସୀ ମାତ୍ରକେ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଚାହାନ୍ତି
 ହିନ୍ଦ ମୁସଲମାନ ଆଦି ଯେ କେହି ଅଛନ୍ତି । ୩୭

ଏ ବିଷୟେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭେଦ କିଛି ନାହିଁ
 ଏ ବିଷୟେ ଏକମତ ନ ହୁଅ କମ୍ପାଇ । ୩୯
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ମିଳିଲେ ପଛେ ଭାଗ ବଞ୍ଚାଯିବ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଦାବି ବିରୁଦ୍ଧ ହୋଇବ । ୪୦
 ସାତ କୋଟି ମୁସଲମାନ ଭାଗରେ ଅଛନ୍ତି
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଜାତି ମଧ୍ୟେ ପ୍ରଥମ ଅଟନ୍ତି । ୪୧
 ସେମାନଙ୍କ ଦାବି ଅଗ୍ରେ ହୋଇବ ବିରୁଦ୍ଧ
 ନିର୍ଭର ଜବାବ ମୁହିଁ ଦେଉଛି ନିକର । ୪୨
 ଯେପରି ସୁବିଧା ହେବ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର
 ପ୍ରତିନିଧି ବଇଠକେ ସବୁ ହେବ ସାର । ୪୩
 ଶାସନ ଖସିଲା ଆମ୍ଭେମାନେ କଲ୍‌ବେଳେ
 ମିଳିମିଶି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବା ତେତେବେଳେ । ୪୪
 ଏ ତ ଆମ୍ଭ ଘରକଥା ଘରେ ଛୁଣି ଯିବ
 ଏଥିପାଇଁ କଥା କମ୍ପା ଦାଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିବ । ୪୫
 ସରକାର କାହିଁପାଇଁ ଏ କଥା ବୁଝିବେ
 ଏହି କାରଣରୁ କମ୍ପା ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ନ ଦେବେ । ୪୬
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଜାତି କଥା ଉଠୁଛି କମ୍ପାଇ
 ସରକାର ଦେଉଛନ୍ତି କମ୍ପା ଏହି ଦାମ୍ନା । ୪୭
 ହେ ଇଂରେଜ ସରକାର ସମ୍ପାଦକ କହ
 ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନ ହେବଟିକି ହେ ନିଶ୍ଚୟ । ୪୮
 ଯେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଛ ଦେଶରେ
 ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପାଳିବଟି ଆମ୍ଭ ଭାରତରେ । ୪୯
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ସ୍ଵାର୍ଥ କଥା ଉଠାଅ କମ୍ପାଇ
 ମୂଳକଥା ସଙ୍ଗେ ତ ଏଥିର କିଛି ନାହିଁ । ୫୦
 ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନ ହେବ ଆଗେ କହିଦିଅ
 ପରେ ଏ ସବୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇବ ନିଶ୍ଚୟ । ୫୧
 ଆମ୍ଭଘରେ ବସି ଆମ୍ଭେ ଏହା ତୁଟାଇବୁ
 ଶାସନ ଖସିଲାବେଳେ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବୁ । ୫୨

ପ୍ରତିନିଧି ବଇଠକେ ଏ କଥା ପଡ଼ିବ
 ତୁମ୍ଭେ ବାଧା ନ ଦେଲେ ଏ ଦଣ୍ଡକେ ତୁଟିବ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳାମିଶା ପାଇଁ
 ଦ୍ବାର ଉନ୍ମୁକ୍ତ ରହିଛି ଚନ୍ଦ୍ରା କାହିଁପାଇଁ । ୫୪
 ଆଶା ଅଛି ମୋର ଏହା ଅବଶ୍ୟ ତୁଟିବ
 ଯେ ଯାହା ସନ୍ତୋଷଭଳି ସବୁ କରାଯିବ । ୫୫
 ସକଳ ଗୋଷ୍ଠିରୁ ପ୍ରତିନିଧି ବହୁ ହେବ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ମଧ୍ୟ ଥିବ । ୫୬
 ଶାସନ ଖସିବ ଏହି ସଭା ଗଢ଼ିଦେବ
 ଯେ ଯାହାର ନ୍ୟାୟ୍ୟ ଦାବି ସେ ନିଶ୍ଚେ ପାଇବ ।
 ଆହେ ସରକାର କିଛି ସଂଶୟ ନ କର
 କିଛିମାତ୍ର ଗଣ୍ଡଗୋଳ ନ ହେବ ନିକର । ୫୭
 ଏହିପରି ପରିସ୍ଥିତି ରହିଥିବା ବେଳେ
 ଜିନା ଏକ ଘୋଷଣା ସ୍ବରତେ ଜାରିକଲେ । ୫୮

ଜିନା ଉବାଚ

କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଲେ ଆକ୍ଷାହେଲ
 ତାଙ୍କ ଶାସନରୁ ଲୋକ ମୁକ୍ତି ଲଭିଲ । ୬୦
 କେତେଦିନ ରହି କଲେ ଯେତେ ଅତ୍ୟାଚାର
 ପାଶୋର ନ ଯିବ ମନୁ ଜାଣ ହେ ନିକର । ୬୧
 ଉନବିଂଶ ଉନବୃତ୍ତି ଯେ ଯାଇ ଜାଣ
 ଡିସେମ୍ବର ମାସର ଦ୍ବାବିଂଶ ଦିନ ଘେନ । ୬୨
 ଏ ଦିନକୁ ପାଳି ସବେ ମୁକ୍ତି ଦିବସ
 କଂଗ୍ରେସ କବଳୁ ରକ୍ଷାପାଇ ହେଲୁ ତୋଷ ।
 ଏହି ମରମରେ ସେହି ଦିନକୁ ପାଳିବ
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ସଭା କରି ଆନନ୍ଦିତ ହେବ । ୬୪
 ହେ ମୁସଲମାନ ସଭା ଏ ଦିବସ ପାଳ
 ମୁକ୍ତି ଦିବସରେ ହୁଅ ଆନନ୍ଦରେ ଶୋଳ । ୬୫

ଏ ଘୋଷଣା ଶୁଣିଆଡ଼େ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଲଭିଲୁ
 ଏହା ଶୁଣି ସ୍ବରତରେ ଚନ୍ଦ୍ରଲ ପଡ଼ିଲୁ । ୫୭
 ଯେ ଏହା ଶୁଣିଲୁ ସେହୁ ହୋଇଲୁ ଅବାକ
 ମିଳନ ବିଚାରବେଳେ ପଡ଼ିଲୁ ଚଢ଼କ । ୬୭
 ବଙ୍ଗଳାର ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ପଞ୍ଜଲୁ ଲହକ୍
 ସେ ବୋଇଲେ ଜିନା ଭାଇ କହିଦେଲେ ହକ ।
 ସେ ବୋଇଲେ ଜିନା ଭାଇ ଯେ କଥା କହିଲେ
 ତାଙ୍କସଙ୍ଗେ ସେହୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକମତ ହେଲେ । ୭୯
 ମନକଥା ପରିସ୍କାର ଫିଟାଇ କହିଲେ
 ସେ କଥାରେ ମିଛ କିଛିମାତ୍ର ନାହିଁ ତିଳେ । ୮୦
 ଆଉ କେତେ ମୁସଲମାନ ନିନ୍ଦାବାଦ କଲେ
 ଜିନାଙ୍କ କଥାକୁ କେହି ପସନ୍ଦ ନ କଲେ । ୮୧
 ସେମାନେବୋଇଲେ ଜିନା ଯେ ଘୋଷଣାକଲେ
 ଗୋଷ୍ଠି ବିବାଦ ଏଥିରେ ବଢ଼ିପାରେ ହେଲେ ।
 ଏତେବେଳେ ଏପରି କରିବା ଅନୁଚିତ
 ସ୍ବରଜ୍ୟ ଲଭ ପଥରେ କଣ୍ଠକ ନିଶ୍ଚିତ । ୯୩
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ମୁସଲମାନ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ
 ଜିନାଙ୍କ କଥାକୁ ଆମ୍ଭେ ମାନୁନାହିଁ ତିଳେ । ୯୪
 ସମଗ୍ର ମୁସଲମାନ ପକ୍ଷରୁ ନିକର
 ଜିନାଙ୍କର କହିବାର ନାହିଁ ଅଧିକାର । ୯୫
 ଜହରଲୁଲ ବୋଇଲେ ଆଜ୍ଞା କଥା ହେଲୁ
 ମିଳାମିଶା କଥାବେଳେ ଏ ନୃତ୍ୟ ଲଗିଲୁ । ୯୬
 ଜିନାଙ୍କର ମତିଗତ ଯେପରି ଦେଖୁଛି
 ଏତି ଅସୁନ୍ଦର କଥା ମତେ ଏ ଲଗୁଛି । ୯୭
 ଥିଲୁ ମିଳାମିଶା କଥା ହେବ ଅଲୋଚନା
 ଏତେବେଳେ ଯେଉଁ ରୂପ ଦେଖାଇଲେ ଜିନା ।
 ଅପଥା କଂଗ୍ରେସ ନିନ୍ଦା କରୁଛନ୍ତି ସେହି
 କେଉଁ ମୁହେଁ ମିଳାମିଶା କଥା କହିବ । ୯୯

ଯେବେ ମୁଁ ଯାଇ ତାହାକୁ ସେ କଥା କହିବି
 କଂଗ୍ରେସ ମାନ ମହତ୍ତ୍ୱ ତଳେ ପକାଇବି । ୮୦
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଜିନାଙ୍କ କଥା ପସନ୍ଦ ନ କଲେ
 ଏ ମଡ଼ଗଡ଼ ଦେଖି ସେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଲେ । ୮୧
 କେତେ ହିନ୍ଦୁ କେତେ ମୁସଲମାନ ନିନ୍ଦୁଛନ୍ତି
 ଜିନା ଏ କଥାମାନଙ୍କୁ କାନ ନ ଦିଅନ୍ତି । ୮୨
 ବୋଲନ୍ତି ସେ ଯାହା କହିଛନ୍ତି ସବୁ ସତ
 କଂଗ୍ରେସ ଶାସନେ ଘୋଷ ଅଛିତ ବହୁତ । ୮୩
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଅଭିଯୋଗ ଅଛି ଯେତେ
 ପ୍ରମାଣ କରିପାରିବ ଦୁଷ୍ଟାନୁ ସହିତେ । ୮୪
 ବ୍ରିଟିଶରାଜା ବସାନ୍ତ ଏକ ପଞ୍ଚାୟତ
 ତାଙ୍କ ଆଗେ ସବୁକଥା ପକାଅ ନିୟତ । ୮୫
 ସେମାନେ ବିଚାର କରି ଯାହା ଦେବେ ମତ
 ଜଣାଯିବ କେତେ ମିଛ ଅବା କେତେ ସତ ।
 ଜହରଲଲ କହିଲେ ଏ କଥା ନ ହେବ
 ସେପରି ପଞ୍ଚାୟତକୁ କଂଗ୍ରେସ ନ ଯିବ । ୮୬
 କଂଗ୍ରେସକୁ ପଣ୍ଡା କରିବାକୁ ଏ ବିଚାର
 ସରକାର ସଙ୍ଗେ ସେହୁ ଲଢ଼ୁଛି ନିକର । ୮୭
 ତେଣୁ ସରକାରୀ ପଞ୍ଚାୟତ ହେବନାହିଁ
 ପୃଥ୍ବୀ ଜାତିସଂଘକୁ ମାନିପାରେ ମୁହିଁ । ୮୮
 ଶୂଳ ଜାତିସଂଘ ଆଗେ କଥା ପକାଇବା
 ସେ ଯାହା କହିବେ ସେହି କଥାକୁ ମାନିବା । ୮୯
 ହେଗ ସହରରେ ଅଛି ବିଚାର ମନ୍ଦିର
 ସେଠାକୁ ଗଲେ ଆପଣି ହେବନାହିଁ କାର । ୯୦
 ଏହପରି ଲାଲା ଲାଗିଅଛି ଭାରତରେ
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟର ବଇଠକ ବିଲୁତରେ । ୯୧
 ସେଠାରେ ଭାରତ କଥା ଆଲୋଚନାବେଳେ
 ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେଠାରେ ଏମନ୍ତ ଶାସିଲେ । ୯୨

ଭାରତମନ୍ତ୍ରୀ ଜେଟ୍‌ଲଣ୍ଡ ଉଦ୍‌ବାଚ

ଭାରତବାସୀ କାହିଁକି କରୁଛ ସନ୍ଦେହ
 ଉପନିବେଶ ଶାସନ ପାଇବ ନିଶ୍ଚୟ । ୯୪
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି
 ଏହି କଥା ବାରବାର ପ୍ରକାଶ ହେଉଛି । ୯୫
 ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷେ ଏହି କଥା ହୋଇବ ବିଚାର
 ଏଥିରେ ଭାରତବାସୀ ସଂଶୟ ନ କର । ୯୬
 କିନ୍ତୁ ଏ କଥା ହେବାରେ ବାଧା ଏକ ଅଛି
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟୁନ ଗୋଷ୍ଠି ଦାବି ଭୁଟୁନାହିଁ କିଛି ।
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦୁହେଁ ଅତି ନ୍ୟୁନ
 ସାତ କୋଟି ଲୋକ ସେହୁ ଏହା ଭଲେ ଜାଣ ।
 ଶତ ଶତ ବର୍ଷଧରି ଥିଲେ ସେ ଶାସକ
 ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସରେ ଅଛି ତାଙ୍କ ଟେକ । ୯୭
 ସମର ବିଦ୍ୟାରେ ଥିଲା ଦକ୍ଷତା ତାଙ୍କର
 ସାମରିକ ଜାତି ସେହୁ ଥିଲେକ ନିକର । ୧୦୦
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ୍ଭ ସୈନ୍ୟବିଭାଗରେ ଜାଣ
 ମୁସଲମାନ ଅଛନ୍ତି ଅନେକ ପ୍ରମାଣ ! ୧୦୧
 ଏମନ୍ତ ଗୋଟିଏ ଗୋଷ୍ଠି ଅଟେ ମୁସଲମାନ
 ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯେବେ ନ ହେବ ମିଳନ ।
 ତେବେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ କିପରି ମୀମାଂସା ହୋଇବ
 ସରକାର ଏ ମିଳନ କରି ନ ପାରିବ । ୧୦୩
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଦୁହେଁ ଆପଣା ଭିତରେ
 ଏ କଥା ଆଗ ନିଷ୍ପତ୍ତି କର ଆଗେ ଘରେ ।
 ଦୁହେଁ ମିଳିମିଶି ଯେବେ ଦାବି କରିପାର
 ଅବଶ୍ୟ ହେବ ତହିଁର ଉଚିତ ବିଚାର । ୧୦୫
 ଯାବତ ଏ ମିଳାମିଶା ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ତାବତ କଂଗ୍ରେସ ଦାବି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହେବ ।

କିନ୍ତୁ ଜନାଙ୍କୁ ଘୋଷଣା କୁହଇ ଉଚିତ
 ଜଣା ଯାଉନାହିଁ ମତେ ଏହା ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ । ୧୦୭
 ମୁକ୍ତିଦିବସ ପାଳନ କଥା ଯା କହିଲେ
 ମୋତେ ଏ କଥା ପସନ୍ଦ ଦିଶୁନାହିଁ ତଳେ ।
 ଏହି ବାଣୀ ଶୁଣାଇଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଲତରେ
 ସେ କଥା ପ୍ରକାଶହେଲୁ ଆସି ଭାରତରେ । ୧୦୮
 ଜହରଲଲ୍ ପ୍ରଭୃତି ଏ କଥା ଶୁଣିଲେ
 ଏ ବାଣୀରେ ନୂଆ ଆଶା କିଛି ନ ପାଇଲେ ।

ଜହରଲଲ୍ ଉବାଚ

ଭାରତମନ୍ତ୍ରୀ ସେ କଥା ବିଲତେ କହିଲେ
 ପସନ୍ଦ ଲାଗିଲାନାହିଁ ମୋତେ ତଳେହେଲେ ।
 ମୂଳ ପ୍ରଶ୍ନ କଥା ସଫା ଫିଟାଇ ନ କହି
 ସେହି ଗୋଳଥା ଭାବରେ ଗଲେ ସବୁ କହି ।
 ଅସଲ ପ୍ରଶ୍ନର କିଛି ନ ଦେଲେ ଉତ୍ତର
 ଗୋଷ୍ଠି ବିବାଦ କଥାକୁ କଲେ ସେହୁ ସାର ।
 ଯାବତ ଏହି ଉତ୍ତର ସେହୁ ଦେଉଥିବେ
 ତାବତ ଏ ମିଳାମିଶା ନ ହୋଇବ କେବେ ।
 ମୁସଲମାନଙ୍କ କଥା ଯେପରି କହିଲେ
 ସେ କଥା ଶୁଣିଣ ଜନା ଆହୁରି ଫୁଲିଲେ । ୧୧୫
 ଏଥିରେ ଗୋଷ୍ଠି ବିବାଦ ଭୁଟି ନ ପାରିବ
 ବୃଦ୍ଧିହେବାର ଅଟଇ ଅଧିକ ସମ୍ଭବ । ୧୧୬
 ଭାରତ ସ୍ବାଧୀନ ହେବ ଯଦି କହିଦେବ
 ଏ ସବୁ ବିବାଦ ଅବଳମ୍ବେ ଭୁଟିଯିବ । ୧୧୭
 ବାରବାର ଏହି କଥା କୁହା ଯାଉଅଛି
 ତହିଁର ଉତ୍ତର ସଫାହୋଇ ନ ମିଳୁଛି । ୧୧୮
 ଭାରତ ଲୋକେ ଶାସନ ଶସତା ଗଢ଼ିବେ
 ନିଜେ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ବିଧାତା ହୋଇବେ ।

ଏ କଥାକୁ ସରକାର କଲେ ସିଞ୍ଚକାର
 ସକଳ ବିବାଦ ତୁଟି ପାରିବ ସତ୍ତ୍ଵେ । ୧୨୦
 ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ରେ ଯାବତ ତୁମ୍ଭ ଦୃଷ୍ଟ ଥିବ
 ତାବତ ଏ ଗୋଷ୍ଠି ପ୍ରଶ୍ନ ମୀମାଂସା ନ ହେବ ।
 ଜହରଲାଲ ଏପରି ମତ ପ୍ରକାଶିଲେ
 ଆଉ ଆଉ ନେତୃବୃନ୍ଦ ଏକମତ ହେଲେ । ୧୨୧
 ରାଜଗୋପାଳଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ
 ପଟ୍ଟେଲ, ଗାନ୍ଧୀ ଆଦି ଲଭିଲେ ବିଷାଦ । ୧୨୨
 ସକଳେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବାଣୀ ଆଲୋଚନା କଲେ
 ଶିଳ୍ପଭିନ୍ନ କରି ନିଜ ମତ ପ୍ରକାଶିଲେ । ୧୨୩
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବାଣୀକ କେହି ନ କଲେ ପସନ୍ଦ
 ସକଳେ ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ହେଲେ ନିରାଶ । ୧୨୪
 ସକଳେ ବୋଇଲେ ସରକାର ଇଚ୍ଛାକଲେ
 ଏ ବିବାଦ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇବ ଅବହେଳେ । ୧୨୫
 ଗାନ୍ଧୀ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରିଥିଲେ
 ସେ ତ ଅବିକଳ ସେହିକଥା କହିଥିଲେ । ୧୨୬
 ପ୍ରଭେଦ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଏତକମାତ୍ର
 କେଉଁକଥା ଆଗ କିଏ ପଛ ବା ନକର । ୧୨୭
 ଗାନ୍ଧୀ ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରଥମେ ମାତ୍ର କଥା କହ
 ସ୍ଵରାଜ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ପାଇବ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୨୮
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟର ଶାସନ ଶସତ୍ରା ହେଲବେଳେ
 ସଂଖ୍ୟାନିର୍ଦ୍ଦେଶ କଥା ଛାଡ଼ିବ ସେ କାଳେ । ୧୨୯
 ସେମାନେ ଯେପରି କଲେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇବେ
 ସେପରି ବିଧିବିଧାନମାନ ଖଞ୍ଜି ଦେବେ । ୧୩୦
 ସ୍ଵରାଜ ମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଲନ୍ତି ସେ କଥା ନ ହେବ
 ଆଗେ ସଂଖ୍ୟାନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଆପଣେ ମେଣିବ । ୧୩୧
 ସବୁ ଗୋଷ୍ଠି ମିଳି ଦାବି କରିବ ସେ କାଳେ
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ମାତ୍ର ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ତେବେହେଲେ ।

ମିଳାମିଶା ପଥରେ କଣ୍ଠକ ଅଟେ ଜନା
 ମିଳାମିଶା ହେବ ସେହୁ ରାଜହେଲେ ସିନା ।
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କଥାରେ ସେ ରାଜହେଲେ ନାହିଁ
 ଓଲଟି ଘୋଷଣା କଲେ ମୁକୁନ୍ଦନ ପାଇଁ । ୧୩୫
 ଏବେ ପୁଣି କଲେ ସେହୁ ଆରକ ଫିକର
 କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧ ସେହୁ ଏ ଦିନକୁ ପାଳ । ୧୩୬
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଯେତେ କଂଗ୍ରେସ ବିପକ୍ଷ
 ମୁକୁନ୍ଦବସ ପାଳନ ହେଉତାକ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ୧୩୭
 କଂଗ୍ରେସ ଶାସନେ ସେହୁ ଥିଲ ଅସନ୍ନସ୍ଥ
 ଏବେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଗଲେ ହୁଅ ସବେ ତୁଷ୍ଟି ।
 ଜାତି ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷେ ପାଳ ଏ ଦିବସ
 ଆକ୍ରାହେଲ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ହେଲ ଧୂସ ।
 ଏହି ମନୋଭାବ ଜନା ଯାହା ପ୍ରକାଶିଲେ
 ମିଳନପଥରେ ଏକ କଣ୍ଠକ ହୋଇଲେ । ୧୪୦
 ଏହି ପରିସ୍ଥିତି ହୋଇଅଛି ଭାରତରେ
 ସକଳେ ଲାଗିଅଛନ୍ତି ଏ ବାକସୂତରେ । ୧୪୧
 କଥାଅଛି କଥା କହି ଜାଣିଲେ ସୁନ୍ଦର
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶୁଣିବାପାଇଁ ଲଗଇ ମଧୁର । ୧୪୨
 ରାଜନୀତି କଥା ଅଟେ ଅତି ଚମତ୍କାର
 ବାହ୍ୟ ଆବରଣ ତାର ଅତି ମନୋହର । ୧୪୩
 ବହୁଳ ବହୁଭାବରେ ଶବଦ ଖଞ୍ଜିବ
 ପ୍ରତି ଶବଦର ଦୁଇ ଦୁଇ ଅର୍ଥ ଥିବ । ୧୪୪
 ଶ୍ରୋତା ବୁଝିବାକୁ ଅର୍ଥ ଏକ ପରକାର
 ବକ୍ତା ଆନୁସାସ ମନେ ପୋଷଇ ନିକର । ୧୪୫
 ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ
 ତେତେବେଳେ ସେହିପରି ଅର୍ଥ କରାଯିବ । ୧୪୬
 ସରଳ ଭାବରେ ସତ୍ୟ କେବେ ନ କହିବ
 ମଧୁର ବଚନ କହି ସତା ତୋଷୁଥିବ । ୧୪୭

ଅପ୍ରିୟ ଶ୍ରୀଷ୍ଟରେ କେବେ କଥା ନ କହିବ
 ସତ୍ୟକୁ ଗୋପନ ରଖି କଥା କହୁଥିବ । ୧୪୮
 ଆଜିକାଲି ଯୁଗର ଏ ମାତ୍ର ପରମାଣ
 ଏହି ମାତ୍ର ପାଳି ଲୋକେ କହନ୍ତି ବଚନ । ୧୪୯
 ରାଜମାତ୍ର ଯାହାଙ୍କର ଅଟେ କାରବାର
 ବଚନ ଗୁରୁତ୍ୱ ଯୋଗେ ସେହୁ ଧୁରନ୍ଧର । ୧୫୦
 ଯେତେ ବୁଦ୍ଧି ମାନ ସେହୁ ସେ ତେତେ ଚତୁର
 ରାଜମାତ୍ରସେତେ ତାର ବୁଦ୍ଧି ଆଦର । ୧୫୧
 ଆହେ ପ୍ରଭୁ ସଜ୍ଜଳ ହୃଦରେ ତୁମ୍ଭେ ଅଛ
 କାହାକୁ କେତେପ୍ରକାର ପ୍ରେରଣା ଦେଉଛ ।
 ତୁମ୍ଭର ପ୍ରେରଣା ପାଇ ଲୋକ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ
 କିଏ ଭଲ କିଏ ମନ୍ଦ ପ୍ରକଟେ ବେଗରେ । ୧୫୩
 କିଏ ସାଧୁ କିଏ ଚୋର କିଏ ଶିକାରୀ
 ବିଚିତ୍ର ବିଚିତ୍ର ପୁରୁଅଛି ଏ ଜଗତ । ୧୫୪
 କିଏ ଦେବତା କିଏ ବା ଅଟଇ ଅସୁର
 ବିଚିତ୍ରତା ଗୁଣ ଅଟେ ଏହି ଜଗତର । ୧୫୫
 ତବ ଇଚ୍ଛାରେ ଚଳୁଛି ଏ ବିଶ୍ୱ ଜଗତ
 ତବ ପ୍ରେରଣାରେ ପ୍ରାଣୀ ହୁଏ ଆତଜାତ । ୧୫୬
 କିଏ ହଣାହଣି ମରାମର ହେଉଛନ୍ତି
 କିଏ ଜପାମାଳା ଧରି ତପସ୍ୟା କରନ୍ତି । ୧୫୭
 ଦେଉଳ ତୋଳି କେ ତବ ମୁରତି ପୂଜଇ
 କିଏ ଦେଉଳ ଦେଖିଲେ ଗୋଇଁ ମାରଇ ।
 କିଏ ବ୍ୟାମହାନ ଧରି ଆକାଶେ ଉଡ଼ଇ
 କିଏ ଅବା ପାଦେମାତ୍ର ଗୁଲି ନ ପାରଇ । ୧୫୯
 ରାତି ନାହିଁ ଦିନ ନାହିଁ କିଏ କର୍ମ କରେ
 କିଏ ରୋଗେ ଛଟପଟ ହୋଇ ଦିନ ସାରେ ।
 ଏ ବିଚିତ୍ର ବୁଝାମଣା କହିଲେ ନ ସରେ
 ତବ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଅଛି ଜଗତରେ । ୧୬୧

କାହିଁକି ଏପରି ହୁଏ ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଜାଣ
ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ନେଲୁ ଚରଣେ ଶରଣ । ୧୭୨

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ଜନା ଜେଟଲଣ୍ଡ ପ୍ରଭୃତି ସମ୍ଭାବେ ଅଠାନବେ
ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅନେଶ୍ୱର ଅଧ୍ୟାୟ

ଗୀତା ଚରିତ

ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ ଜନେ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ
ଗୀତା ନାମେ ଅଛି ଭରତରେ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର । ୧
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ମୁକୁଟମଣି ଅଟେ ସେହି
ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରୀମୁଖେ ଥିଲେ କହି । ୨
ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ର ସମୁଦ୍ର କରିଣ ମନ୍ଥନ
ବାହାରକଲେ ଏ ଗୀତା ଅମୃତ ସମାନ । ୩
ବେଦାନ୍ତ ଉପନିଷଦ ବେଦ ଆଦି ଶାସ୍ତ୍ର
ଗାଣ୍ଡାରୁପେ ସେ ସମସ୍ତ ହୋଇଲୁ ଏକତ୍ର । ୪
ଅର୍ଜୁନ ବାହୁରୀ ଦୋଷୀ ଗୋପାଳ ନନ୍ଦନ
ଦୁର୍ହିଲେ ଦୁର୍ବଧ ମହତ ଗୀତା ରସାୟନ । ୫
ସୁଧୀମାନେ ପାନକରୁ ମୁକତି ଲଭିବେ
ଭବ ପାପ ତାପ ଆଧି ବ୍ୟାଧି ବିନାଶିବେ । ୬
ଗୀତା ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଅମାପ କହିଲେ ନ ସରେ
ଗୀତା ତୁଲ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଆଉ ନାହିଁ ଏ ସଂସାରେ । ୭
ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନ କହିଛନ୍ତି ଶ୍ରୀମୁଖରେ
ମୁଁ ଅଛି କେବଳ ଦେଖ ଗୀତା ଆଶ୍ରୟରେ । ୮
ଗୀତା ମୋ ପରମଗୁହ୍ୟ ଗୀତା ଜ୍ଞାନବଳେ
ସିଲ୍ଲେକ ପାଳନ କରୁଅଛି ଜାଣ ହେଲେ । ୯

ଏଥୁଁ ଅଧିକ ମାହାତ୍ମ୍ୟ କି ଅଛି ଗୀତାର
 ଗୀତା ଧର୍ମ ଗୀତା କର୍ମ ଗୀତା ଜ୍ଞାନସାର । ୧୦
 ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରଳୟ ପାଳନ ତତ୍ତ୍ୱ ଏଥୁ ଅଛି
 ଗୀତା ମାତ୍ର ଅନୁସର ସଫାର ଚକ୍ରୁଛି । ୧୧
 ମାନବ ଜାତିର ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଅଟେ ଗୀତା
 ଜ୍ଞାନକି ଅମୃତ ସମ ଅଜ୍ଞାନକୁ ପିତା । ୧୨
 ସବୁ ଧର୍ମ ସମନ୍ୱୟ ଥିଛି ଏ ଶାସ୍ତ୍ରରେ
 ସକଳ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରର ମାତ୍ର ତା ଗର୍ଭରେ । ୧୩
 ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ର ପାଠକର ତତ୍ତ୍ୱ ଯେ ବୁଝିବ
 ଆଉ ଅନ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ପାଠ ଲୋଡ଼ା ନ ହୋଇବ । ୧୪
 ଏମନ୍ତ ଅମୂଲ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର ଲୋକେ ନ ପଡ଼ନ୍ତି
 ନାନାଦି ଶାସ୍ତ୍ର ଜଙ୍ଗଲେ ପଶି ଭ୍ରମୁଥାନ୍ତି । ୧୫
 ଗୀତା ଅଟେ କଳ୍ପବୃକ୍ଷ ଯେ ଯାହା ବାଞ୍ଛୁକ
 ଗୀତା ପାଠକଲେ ତାହା ଅବଶ୍ୟ ପାଇବ । ୧୬
 ଏମନ୍ତ ଅମୂଲ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ ନ ପଡ଼େ ଯେ ଜନ
 ଗୀତାମାତ୍ର ଅନୁସର ନ କାଟେ ଜୀବନ । ୧୭
 ମାନବ ଜନ୍ମ ତାହାର ବୃଥା ହୋଇଯିବ
 କେଡ଼େବଡ଼ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ହରାଇବ । ୧୮
 ଗୀତାପାଠ ହେବ ଯେତେବେଳେ ଘରେ ଘରେ
 ଗୀତାମାତ୍ର ଅନୁସର ଚଳିବେ ସକଳେ । ୧୯
 ଗୀତାମାତ୍ର ଅନୁସର ସାଧନା ନ କଲେ
 ନ ଚଳିବେ ଲୋକେ ଶତ୍ୟ ଅହିଂସା ପଥରେ ।
 ଗାନ୍ଧି ଏହି ଗୀତା ତତ୍ତ୍ୱମାନ ବଖାଣନ୍ତି
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ପାଳିବା ପାଇଁ କହୁଛନ୍ତି ! ୨୦
 ଗୀତାଜ୍ଞାନ ନ ହେଲେ ଏ ସାଧନା ନ ହେବ
 କେବଳ ବକ୍ତୃତା ଖୁଣି ଫଳ ନ ହୋଇବ । ୨୧
 ବକ୍ତୃତାକୁ ଅନୁସର ନ କଲେ କରମ
 ସାଧନାରେ ସିଦ୍ଧିଲଭ ନ ହେବଟି ଜାଣ । ୨୨

ରାଜମାତା ଧର୍ମମାତା କରମର ମାତା
ସକଳ ଗୀତାରେ ଅଛି ଜାଣ ହେ ସୁମତି । ୨୪

ଗୌର ଉବାଚ

ରାଜମାତା କଥା କିଏ ଅଛଇ ଗୀତାରେ
ବୁଝି ନ ପାରଇ କିଛି କହିବିଏ ବାରେ । ୨୫

ସମାଜ ମାତା କପରି ଏଥୁରୁ ଶିଖିବ
କିଏ ଅବା ଧର୍ମମାତା ଜପରି ବୁଝିବ । ୨୬

ଗୀତାର ଏ ଗୁଡ଼ିକକୁ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
ବୁଝା ଯାଉନାହିଁ ଏ ରହସ୍ୟ କିଛି ଜାଣ । ୨୭

ଶୁଣିଛି ଗୀତା ପଢ଼ିଲେ ହୁଏ ସଦଗତି
ତେଣୁ ଗୀତାପାଠ କରୁଅଛି ମୁହିଁ ନିତି । ୨୮

ଅନ୍ୟ କିଛି ତତ୍ତ୍ୱ ଏ ଗୀତାର ନ ଜାଣଇ
କହନ୍ତୁ ମୋତେ ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ଆପଣ ବୁଝାଇ । ୨୯

ଜଗା ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ଗଉର ଏବେ ପରୁରିଲ ଯାହା
ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଶୁଣ କହିବି ମୁଁ ତାହା ।

ରାଜମାତାରୁ ଗୀତାର ହୋଇଲୁ ଜନମ •
ଅର୍ଜୁନକୁ ଭାଗ ଦେଲୁ ନାହିଁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ । ୩୧

ପାଞ୍ଚିଲୁ ଏ ଭାରତରେ ସମ୍ରାଟ ହୋଇବ
ଏକଛନ୍ଦ ଆଧିପତି ଭାରତେ କରିବ । ୩୨

ଅର୍ଜୁନକୁ ସୂଚିଅଗ୍ରେ ଭୂମି ଦେବନାହିଁ
ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି ଦେଲୁ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଫେରାଇ । ୩୩

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶାନ୍ତିପ୍ରସାଦ ଦେନ ଯାଇଥିଲେ
ପାଞ୍ଚପଡ଼ା ଅର୍ଜୁନଙ୍କୁ ଦିଅ ହେ ବୋଇଲେ । ୩୪

ନ୍ୟାୟଧର୍ମ ଦେଖାଇ ସେ ବହୁତ କହିଲେ
ଫଳରେ ବହୁତ ଅପମାନ ସେ ପାଇଲେ । ୩୫

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦୁଷ୍ଟବୃଦ୍ଧି କେବେ ନ ଛାଡ଼ିଲୁ
ଭାଇକି ଭାଗ ନ ଦେବବୋଲି ସ୍ଥିର କଲୁ । ୩୬

ଭଲ ଭଲ ଉପଦେଶ ଯେହୁ ଯେତେ ଦେଲା
 ଯେ ଯେତେ କହିଲେ କାହା କଥା ନ ଶୁଣିଲା ।
 ଶକୁନ ବୁଦ୍ଧିରେ ପଡ଼ି ଧରମ ହୁଡ଼ିଲା
 ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କୁ କଉଶଳେ ସେ ଢେଳିଲା । ୩୮
 ଆତତାପୀ ଦୋଷେ ଦୋଷୀହେଲା ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ
 ନାନା ଅତ୍ୟାଚାର ସେହୁ କଲା ପୁନଃ ପୁନଃ । ୩୯
 ପାଣ୍ଡବ ଦୁଃଶଳ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅତି ବଳୀ
 ସବଳ ଦୁଃଶଳ ମଧ୍ୟେ ହେଲା ଘୋର କଳ । ୪୦
 ଦୁଃଶଳର ସାହା ହେଲେ କୃଷ୍ଣ ଭଗବାନ
 ମହାଭାରତ ସମର ଏଥୁଁ ହେଲା ଜାଣ । ୪୧
 ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଦୁହେଁ କମର କଷିଲେ
 କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ସମର ଭୂମିରେ ପ୍ରବେଶିଲେ । ୪୨
 ପାଣ୍ଡବ ରଥେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ସାରଥୀ ହୋଇଲେ
 କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରକୁ ପାଣ୍ଡବ ରଥ ବାହନେଲେ । ୪୩
 କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରଥକୁ ନେଇ କଲେ
 ଅର୍ଜୁନକୁ ସମର ବିଭବ ଦେଖାଇଲେ । ୪୪
 ଉଭୟ ପକ୍ଷରେ ଛନ୍ଦି ଆତ୍ମୀୟ ସୁଜନ
 ଦେଖି କମ୍ପେ ଥରହର ହେଲେ ଅରଜୁନ । ୪୫
 ବୋଇଲେ ଏ ରାଜ୍ୟଭୋଗେ ମୋର ଲୋଡ଼ାନାହିଁ
 ଆତ୍ମୀୟ ସୁଜନ ମାରିବାର ନ ଯୋଗାଇ । ୪୬
 ଭୀଷା ମାଗି ପେଟ ପୋଷିବାର ଅଟେ ଭଲ
 ମାରିବି ଭାଇ ବନ୍ଧୁକୁ ଲାଗେ ମୋତେ ଶଲ ।
 ଏ କଥା କେବେହେଁ ମୁଁ କର ନ ପାରିବି
 ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ମାରି ନ ପାରିବି । ୪୮
 ଏପରି ବିଷାଦ ଜାତ ହେଲା ଅର୍ଜୁନର
 ବସିପଡ଼ିଲେ ସେ ରଥ ଉପରେ ସଭର । ୪୯
 କର୍ମ କରିବାକୁ ଅରଜୁନ ଆସିଥିଲେ
 କର୍ମବିମୁଖ ହୋଇଣ ଏବେ ଯେ ବସିଲେ । ୫୦

ତେଣେ ଶତ୍ରୁ ସେନାମାନେ ହୋଇଛନ୍ତି ରୁଣ୍ଡ
 ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ହେଉଛନ୍ତି ଲାଶଭଣ୍ଡ । ୫୧
 ନାନା ଉପଦେଶ ଦେଇ କହିଲେ ଅରୁଦ
 ଏତେବେଳେ ଏପରି ହେବାର ଅନୁଚିତ । ୫୨
 ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଲୋକେ ତୁମ୍ଭକୁ ହସିବେ
 ନିନ୍ଦାକରି ନାନା ଅଜାରତ ସେ ଘୋଷିବେ । ୫୩
 ବୋଲିବେ ଅର୍ଜୁନ ସମ ଝର ଆସିଥିଲା
 ଚପଟ ପକ୍ଷକୁ ଦେଖି ଡିରେ ପଳାଇଲା । ୫୪
 ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତଲୋକର ଅଜାରତ ମୃତ୍ୟୁସମ
 କପରି ସହପାରିବ ଏତେ ଅପମାନ । ୫୫
 ଅର୍ଜୁନ ଏ ସବୁ କଥା କିଛି ନ ଶୁଣିଲା
 ଅବଶେଷେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଏମନ୍ତ ପୁଚ୍ଛିଲା । ୫୬
 ଆପଣଙ୍କୁ ଗୁରୁଦେବ କଲି ମୁଁ ମୋହର
 ବୁଝିପାରୁନାହିଁ କିଛି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୋହର । ୫୭
 ନମସ୍ତେ ହେ ଗୁରୁଦେବ କରେ ପ୍ରଣୀପାତ
 କି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମୋର ଦେବ କହନ୍ତୁ ନିୟତ । ୫୮
 ବିଷମ ବ୍ୟାପାରେ ଦେବ ପଡ଼ିଅଛି ମୁଁ
 ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ ଯୁଦ୍ଧ କରିବି କି ନାହିଁ । ୫୯
 ଶିଖ ହେଲି ମୁଁ ତୁମ୍ଭର କହ କି କରିବି
 ଯୁଦ୍ଧ କରିବି କି ସମରରୁ ଫେରିଯିବି । ୬୦
 ଏ ହିଂସା ସମର ନ କରିବି ହୁଏ ମନ
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟପଥ ଦେଖାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଆପଣ । ୬୧
 ଏପରି ବିନୟସ୍ତ୍ରୀବେ ଅର୍ଜୁନ ପୁଚ୍ଛିଲେ
 ଉତ୍ତରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଗୀତାତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝାଇଲେ । ୬୨
 ଗୀତାତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝି ଅରଜୁନ ଯୁଦ୍ଧ କଲେ
 ସମରେ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ ବିଜୟୀ ହୋଇଲେ । ୬୩
 ଧର୍ମରାଜ୍ୟ ଆସିତ ହୋଇଲା ଭାରତରେ
 ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଭାରତର ସମ୍ରାଟ ହୋଇଲେ । ୬୪

କୁରୁବଂଶ ନିଜ ପାପେ ଧ୍ବଂସ ହୋଇଗଲା
 ସ୍ବରତରୁ ପଶୁବଳ ବିନାଶ ଭଜିଲା । ୭୫
 ରଜା ରଜ୍ୟର ସମ୍ବନ୍ଧ ନେଇ ଯେଉଁ ନୀତି
 ରଜନୀତି ବୋଲି ସେହି ନୀତିକୁ କହନ୍ତି । ୭୬
 ତେଣୁ କହୁଛି ଗଉର ବୁଝ ଏ ମରମ
 ରଜନୀତିରୁ ହୋଇଛି ଗୀତାର ଜନମ । ୭୭
 ରଜା ପ୍ରଜା ଗୀତାତତ୍ତ୍ୱ ମାନ ଚକ୍ରଥିଲେ
 ରଜ୍ୟରେ ପ୍ରମାଦ କିଛି ନ ପଡ଼ିବ ଭଲେ । ୭୮

ଗଉର ଉବାଚ

କହିଲେ ଆପଣ ଗୀତା ଜନମ କାରଣ
 ଆଉ କଥାଏ ପୁଚ୍ଛିବି କହନ୍ତୁ ଆପଣ । ୭୯
 ହିଂସାକର୍ମ ଅଟେ ପୁଣି ସମର ବ୍ୟାପାର
 ଅହିଂସା ପରମଧର୍ମ ଅଟଇ ନିକର । ୮୦
 ଭଗବାନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ କିମ୍ପାଇ ଏହା କଲେ
 ହିଂସାକର୍ମ କରିବାକୁ ପାର୍ଥଙ୍କୁ କହିଲେ । ୮୧
 ପାର୍ଥ ସମର କରିବାପାଇଁ ମନାକଲା
 ଅହିଂସା ଧର୍ମ ପଥରେ ଯିବି ମନକଲା । ୮୨
 ଭଗବାନ ଗୀତାତତ୍ତ୍ୱ ସକଳ କହିଲେ
 ଅଠର ଅଧ୍ୟାୟେ ଏତେ ଉପଦେଶ ଦେଲେ ।
 ଗୀତାତତ୍ତ୍ୱ ଏତେ ବୁଝି କଲେକ ସମର
 ନୁହେଁ କି ସମର ହିଂସା କରମ ନିକର । ୮୪
 ଏମନ୍ତ ସଂଗ୍ରହ ମନେ ହେଉଛି ମୋହର
 ଏ ବିଷମ ତତ୍ତ୍ୱ ମୋତେ କହନ୍ତୁ ନିକର । ୮୫

ଜଗା ଉବାଚ

ଏ ବଡ଼ ବିଷମ ତତ୍ତ୍ୱ ପଢ଼ିଲି ଯାହା
 ମତେ ଯାହା ଜଣାଅଛି କହୁଛି ମୁଁ ତାହା । ୮୬
 ଏ ବଡ଼ ଗୁଡ଼ ରହସ୍ୟ କଠିନ ବ୍ୟାପାର
 ବୁଝିଲେ ସହଜ ନ ବୁଝିଲେ କଷ୍ଟକର । ୮୭

ନିଜ ସୁଖ ଅଭିଳାଷ ଚରିତାର୍ଥ ପାଇଁ
 କର୍ମ କରେ ଆନନ୍ଦେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଦେଇ । ୬୮
 ସେ କରେ ହିଂସା କରମ ଜାଣ ହେ ଗଉର
 ସେପରି କରମ କଲେ ନାହିଁଟି ନିସ୍ତାର । ୬୯
 ହିଂସା ଅହିଂସା ଅଟଇ ମନର ବିକାର
 ସେ ମନ କର୍ମ କରାଏ ନାନା ପରକାର । ୭୦
 କାମନାର ବଶହୋଇ କଷ୍ଟମ କରାଏ
 କାମନାର ଅନୁରୂପ ଫଳଭୋଗୀ ହୁଏ । ୭୧
 ସେ କାମ ଅନନ୍ତମୁଖୀ ବଡ଼ ଭୟଙ୍କର
 ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ କରେ ନାନାଦି ବେଭାର । ୭୨
 ପ୍ରକୃତ ସୁଖ ବା କିସ ଜାଣି ନ ପାରଇ
 ଷଣ୍ଢିକ ସଂସାର ସୁଖେ ସଦା ମଜିଥାଇ । ୭୩
 ସେହି ସୁଖ ଲାଭପଥେ ଯେହୁ ବାଧା ଦିଏ
 ତାହାପ୍ରତି ହିଂସାଶ୍ରବ ମନେ ଜାତ ହୁଏ । ୭୪
 ସେ ବାଧା ବିନାଶ କଲେ ସୁଖ ପ୍ରାପ୍ତି ହେବ
 ଏହି କାମନା ମନରେ ହୁଏ ଉଦଭବ । ୭୫
 ସେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଉପାଡ଼ିବାକୁ ଯେତେ କର୍ମ କରେ
 କାୟମନ ବାକ୍ୟେ ତାହା ହିଂସାରୂପ ଧରେ ।
 ହିଂସାର ସ୍ୱରୂପ ଅଟେ ମହାଭୟଙ୍କର
 କେତେବେଳେ କି ବେଶରେ ହୁଏ ଅବତାର ।
 କଳ ବଳ ହଳ କଉଶଳ ଅସ୍ତ ତାର
 ଗୁଳିଗୁଳା ବନ୍ଧୁକ ବା ଖଣ୍ଡା ଖପରର । ୭୮
 ଲହ ଲହ କିହ୍ନା କାଢ଼ି କେବେ ବିଚରଇ
 କେବେ ଅବା ରଣତଣ୍ଡୀ ରୂପ ସେ ଧରଇ । ୭୯
 ମହା ବିକଟାଳ ରୂପ ଅଟଇ ତାହାର
 ମାନବ ଦେହେ ବିହର ପିଅଇ ରୂପର । ୮୦
 ଯେଉଁ ମାନବ ହିଂସାର ହୁଅଇ ଅଧୀନ
 ହିଂସା ହରଇ ତାହାର ହୃଦୁଁ ଦବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ୮୧

ମୋହ ଅନ୍ଧକାରେ ତାର ଜ୍ଞାନକୁ ଘୋଡ଼ାଏ
 ପ୍ରକୃତ ସୁଖ ସ୍ବରୂପ ଦେଖାଇ ନ ଦିଏ । ୯୨
 ସଂସାର ଶଶିକ ସୁଖେ ହୁଏ ମତ୍ତଭୋଳ
 ଆହାର ନିଦ୍ରା ମୈଥୁନ ଭୟର ଏ ଫଳ । ୯୩
 ଏ ସବୁ ଲଭିବାପାଇଁ ସଦା କରେ ଶ୍ରମ
 ସକଳ ବୁଦ୍ଧି ଜ୍ଞାନର ଏହି ପରିଣାମ । ୯୪
 କାମ ହୋଧ ଲୋଭ ମୋହ ମଦ ଯେ ମାତ୍ସର୍ଯ୍ୟ
 ଏ ସକଳ ହୁଅଇ ତାହାର ଅଇଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ । ୯୫
 ଏ ସବୁ ଲଭିବାପାଇଁ ହିଂସାଅସ୍ତ୍ର ଧରେ
 ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଧରି ଏହି ସଂସାରେ ବିହରେ । ୯୬
 ନିଜେ ସୁଖୀ ହେବାପାଇଁ କରେ ସବୁ କାମ
 ହିଂସାଅସ୍ତ୍ରବଳେ କରେ ପ୍ରତିକାର ମାନ । ୯୭
 ସେ ସୁଖ ପଥରେ ଯେହୁ ବାଧା ଜନମାଏ
 ହିଂସାଅସ୍ତ୍ର ଧରି ତାକୁ ବଳେ ଦଣ୍ଡ ଦିଏ । ୯୮
 ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥପାଇଁ କରେ ସକଳ କରମ
 ସ୍ଵାର୍ଥସିଦ୍ଧି ମୂଳ କରେ ପରମ ଧରମ । ୯୯
 ଏହି ସ୍ଵାର୍ଥରୁ ଜନମ ହୁଅଇ ଅନର୍ଥ
 ଅନର୍ଥକୁ ମଣାଇ ପରମ ପୁରୁଷାର୍ଥ । ୧୦୦
 ହିଂସା ନିଉକାରେ ବସି ଭବ ପାରବାରେ
 ଯାବତ ଜୀବନ ସେହୁ ଲଳାଶେଳା କରେ । ୧୦୧
 ଏହି ସ୍ଵାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ପଥେ ମନ ଦଉଡ଼ଇ
 ଫଳରେ ଅମାପ ପାପ ବଳେ ଅରଜଇ । ୧୦୨
 ଏହି ପାପୀମାନେ ରୂପ ଧରନ୍ତି ମଗର
 ସ୍ଵାର୍ଥ ନିଉକାରେ କରି ଛୁଦ୍ର ଯେ ଅପାର । ୧୦୩
 ତେଣୁ ବଳେ ନିଉକାଟି ସାଗରେ ବୁଡ଼ଇ
 ଜନ୍ମ ମରଣ ଯାତନା ଲୋକଙ୍କୁ ଶ୍ରେୟୁଥାଇ । ୧୦୪
 ନିଜେ କରତା ବୋଲି ସେ କରେ ଅହଙ୍କାର
 ନ ପାଞ୍ଚେ କରତା ଜଣେ ଅଛି ସଂସାରର । ୧୦୫

ଦୃଢ଼େ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରେ ଅଛନ୍ତି ବିଶ୍ୱର
 ହରତା କରତା ଧାତା ଏହି ସଂସାରର । ୧୦୭
 ମୁଁ ମୁଁ ବୋଲଣ ସଦା ଧରେ ଜପାମାଳା
 ମୋର ମୋରଦବାଲ ସଂସାରରେ ବାନ୍ଧେଭେଳା
 ମୁଁ ମୋର ଭାବରୁ ହିଂସା ହୁଅଇ ଜନମ
 ନାନା ଆକାର ଧରି ସେ କରାଏ କରମ । ୧୦୮
 କାମନା ଅଟେ ହିଂସାର ପରମ ସୁହୃଦ
 ଦୁହେଁ ମିଳିମିଶି ବିଷ କରନ୍ତି ସଂସାର । ୧୦୯
 ଏହି ବିଷ ପିଇ ଲୋକ ହୁଏ ଜରଜର
 ଦେଖି ନ ପାରଇ ନିଜ ସ୍ୱରୂପ ନିକର । ୧୧୦
 ନିଜକୁ ନିଜେ ନ ଚିହ୍ନି ଭ୍ରମଇ ଅନ୍ଧାରେ
 ଆଲୋକ ଦେଖି ନ ପାରେ ହୃଦୟ କନ୍ଦରେ ।
 ଯାବତ ଏ ମୋହ ଅନ୍ଧକାର ନ ତୁଟିବ
 ତାବତ ହିଂସା କରମମାନ କରୁଥିବ । ୧୧୧
 ନିଜକୁ ନିଜେ ଚିହ୍ନିଲେ ହିଂସାଭାବ ଯିବ
 ଅହିଂସା ପରମ ଧର୍ମ ପାଳନ କରିବ । ୧୧୩
 କିପରି ଏହି ଧରମ କରିବ ପାଳନ
 ଗୀତାରେ କହିଅଛନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ୧୧୪
 ଗୀତାର ତରମ ଶିକ୍ଷା ଭଗବାନ ଦେଲେ
 ସକଳ ଧରମ ଛାଡ଼ି ବୋଲଣ କହିଲେ । ୧୧୫
 ଏକା ମୁହିଁ ଏ ବିଶ୍ୱର ଅଟଇ ନିଧାନ
 ଏ ବିଶ୍ୱାସେ ମୋଠାରେ ସେ ପଶିବ ଶରଣ ।
 ସକଳ ପାପରୁ ତାକୁ କରିବ ମୁଁ ମୋକ୍ଷ
 ଶୋଚନା ନ କର ଆନ୍ଦେ ବିଶ୍ୱବାସୀ ଲୋକ ।
 ଏ ଅଭୟବାଣୀ ଯେହୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ
 ଦୃଢ଼ତାବେ ଏ ବିଶ୍ୱାସ ମନରେ ପୋଷିବ । ୧୧୮
 ସକଳ ଫଳ ବାସନା ମନରୁ ତେଜିବ
 ନିଷ୍କାମ-ଭାବରେ ସବୁ କରମ କରିବ । ୧୧୯

ମୋ ସୃଷ୍ଟି ହିତପାଇଁକ ଲୋଡ଼ା ଯେ କରମ
 କରିବ ସେ ସବୁ ସୁମରିଣ ମୋର ନାମ । ୧୨୦
 ସକଳ କର୍ମ କରିବ ଲୋକ ହିତପାଇଁ
 ଏମନ୍ତ କର୍ମରେ ପାପ ପୁଣ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ । ୧୨୧
 ନିଜସ୍ଵାର୍ଥ ଏମନ୍ତ କର୍ମରେ ନାହିଁ ଲେଖି
 ତେଣୁ ଏ କର୍ମ ଅହିଂସା ଅଟଇ ଅବଶ୍ୟ । ୧୨୨
 ଈଶ୍ଵର ସୃଷ୍ଟିର ହିତ ଲୋକ ହିତପାଇଁ
 ଯେ ଜନ ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମଣି କରୁଥାଇ । ୧୨୩
 ସକଳ ଭୂତରେ ରହିଛନ୍ତି ଭଗବାନ
 ସକଳ ନିୟନ୍ତା ହର୍ତ୍ତାକର୍ତ୍ତାବୋଲି ଜାଣ । ୧୨୪
 ସକଳ ଭୂତରେ ମୋତେ ଯେ ଦେଖିପାରିବ
 ମୋଠାରେ ସକଳ ଭୂତ ଅବଶ୍ୟ ଜାଣିବ । ୧୨୫
 ଈଶ୍ଵରବାଣୀ ତାହାକୁ ଅବଶ୍ୟ ଶୁଭିବ
 ସେହି ବାଣୀ ଅନୁସରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବ । ୧୨୬
 ଏମନ୍ତ ଜ୍ଞାନ ଲଭି ଯେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରଇ
 ତା ମନରେ ସ୍ଵାର୍ଥ ଚିନ୍ତା କିଛି ନ ରହଇ । ୧୨୭
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଞାନରେ ସେହୁ ଯେଉଁ କର୍ମ କରେ
 ମରିବା ମାରିବାପାଇଁ ସୁଖୟ ନ କରେ । ୧୨୮
 ଅଧର୍ମ ବିନାଶ ପାଇଁ ଯେ କର୍ମ କରିବ
 ଲେଖମାତ୍ର ହିଂସାଭାବ ତହିଁରେ ନ ଥିବ । ୧୨୯
 ଈଶ୍ଵରର ଅଭିପ୍ରେତ କରମ ଯେ କରେ
 ଲେଖମାତ୍ର ହିଂସା ବ୍ରହ୍ମ ନ ଥାଏ ତହିଁରେ ।
 ଏ ଗୁଡ଼ତତ୍ତ୍ଵ ଅର୍ଜୁନ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ
 ଭଗବାନ ତେଣୁ ବିଶ୍ଵରୂପ ଦେଖାଇଲେ । ୧୩୦
 ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ହୋଇ ଅର୍ଜୁନ ଦେଖିଲେ ସକଳ
 ଯାହାକୁ ମାରିବାପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନେ ଡର । ୧୩୧
 ଈଶ୍ଵର ତାହାଙ୍କ ପ୍ରାଣ ହରି ନେଇଛନ୍ତି
 ଆପଣା ପାପରୁ ସେହୁ ଆପଣ ମରିଛନ୍ତି । ୧୩୩

ଭଗବାନ ବୋଇଲେ ଦେଖ ହେ ଅରଜୁନ
 କମ୍ପାଇ ମନେ ଭାବନା କରୁଅଛ ପୁଣି । ୧୩୪
 କେବଳ ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ର ହୋଇ ଠିଆହେବ
 ମୁଁ ଯାକୁ ମାରିଯାଉଛି ତାକୁଇ ମାରିବ । ୧୩୫
 ମୋ ନାମ ସୁମରି ଯୁଦ୍ଧ ଅରଜୁନ କର
 ହିଂସାଭାବ ଏ କର୍ମରେ ନାହିଁଟି ନିକର । ୧୩୬
 ଏ ତ ଧର୍ମଯୁଦ୍ଧ ଏଥି ଦୋଷ କିଛି ନାହିଁ
 ସ୍ବର୍ଗଦ୍ବାର ଖୋଲୁଅଛି ଯୁଦ୍ଧକର ଯାଇ । ୧୩୭
 କ୍ଷତ୍ରିୟ ତୁମ୍ଭେ ତୁମ୍ଭର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବ
 ହିଂସାକର୍ମ ନୁହେଁ ଏହା ପାପ ନ ଲାଗିବ । ୧୩୮
 ଏ ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନ ପାଇଣ ଅର୍ଜୁନ ଲଢ଼ିଲେ
 ମରମ ନ ବୁଝି ସିନା ଶୋକ କରୁଥିଲେ । ୧୩୯
 ଧର୍ମ ଧାରଣା ଅଟଇ ଈଶ୍ଵର ସୃଷ୍ଟିର
 ସେ ଧାରଣା ଗୋପକର୍ମ ଅଟେ ଈଶ୍ଵରର । ୧୪୦
 ସେ ଧାରଣା ପରେ କେନ୍ଦ୍ର କଲେକ ଆଦ୍ୟାତ
 ଧର୍ମଗ୍ନାନ ହୁଏ ଏହା ଜାଣିବ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୪୧
 ତେତେବେଳେ ଭଗବାନ ହୋଇ ଅବତାର
 ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟାଚାରକୁ କରନ୍ତି ସଂହାର । ୧୪୨
 ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଅନ୍ୟାୟ ଅକର୍ମମାନ କଲୁ
 ହିତ ଉପଦେଶମାନ କିଛି ନ ଶୁଣିଲୁ । ୧୪୩
 କୃଷ୍ଣ ଭଗବାନ ଯାଇ ଭଲଲେଖି କଲେ
 ଗାଳି ମାଡ଼ଖାଇ ଅପମାନରେ ଫେରିଲେ ।
 ନ୍ୟାୟ ଧରମ କଥାକୁ ସେ କାନ ନ ଦେଲୁ
 ଏହି ପାପ ପଥେ ଯାଇ ବିନାଶ ଭଜିଲୁ । ୧୪୫
 ଦୁଷ୍ଟ ନିବାରଣ ସବୁ ପାଳିବା ଧରମ
 ଭଗବାନଙ୍କର ଅଟେ ପରମ କରମ । ୧୪୬
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଞାନରେ ଯେହୁ ଏ କର୍ମ କରଇ
 ହିଂସା ଦେଷ ପାପ ଏଥି କିଛି ନ ଲାଗଇ । ୧୪୭

ଏହି ଧର୍ମତତ୍ତ୍ୱ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ ଭଗବାନ
 ଶିକ୍ଷା ଲଭି ସମର କଲେକ ଅରଜୁନ । ୧୪୮
 ତେଣୁ ଅର୍ଜୁନକୁ କିଛି ପାପ ନ ଲାଗିଲ
 ଭଗବାନକୁ ସୁମରି ସମରେ ପଶିଲ । ୧୪୯
 ସମର କରିବା ଧର୍ମ ଅଟେ କ୍ଷତ୍ରୀୟର
 ଧର୍ମଯୁକ୍ତ କଲେ ସ୍ୱର୍ଗ ଲଭିବ ନିକର । ୧୫୦
 ରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ୍ଷତ୍ରୀୟର
 ଧର୍ମରେ ରାଜ୍ୟ ପାଳିବ ଏ କଥା ନିକର । ୧୫୧
 ଅନ୍ୟାୟ ଅଧର୍ମ ଯେବେ ପ୍ରବଳ ହୋଇବ
 ସେ ସବୁ ସଂହାର କରି ରାଜ୍ୟକୁ ପାଳିବ । ୧୫୨
 ରାଜାର ଏହା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବିହିତ
 ତେଣୁ ଭଗବାନ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ଏମନ୍ତ । ୧୫୩
 ନରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନରପତି ମୁହିଁ
 ଦୁଷ୍ଟ ନିବାରଣ କରି ସନ୍ତୁକୁ ପାଳଇ । ୧୫୪
 ଯେ ରାଜା ନିଜ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳି ନ ପାରିବ
 ବିଷ୍ଣୁଜଳା ନାହିଁ ବୋଲି ତାଠାରେ ଜାଣିବ ।
 ସିଂହାସନ ସେହୁ କେବେ ରଖି ନ ପାରିବ
 ନିଜ ଦୋଷେ ନିଜରାଜ୍ୟ ହରାଇ ବସିବ । ୧୫୬
 ନିଜ ଭୋଗ ଅଭିଳାଷେ ଯେହୁ ମନ ଦିଏ
 ସେହି ସ୍ୱାର୍ଥସିଦ୍ଧି ଲାଗି ସବୁ କରୁଥାଏ । ୧୫୭
 ରାଜ୍ୟ ଲୋକହିତ ପ୍ରତି ଦୁଷ୍ଟି ନ ଦିଅଇ
 ଆପଣା ସୁଖରେ ସଦା ମଉଣ୍ଡେଲ ହୋଇ । ୧୫୮
 ହିଂସା କର୍ମ କରି ସେହୁ ଧନ ଆଣେ ଘରେ
 ସକଳ ଧନ ଲାଗାଏ ଭୋଗ ବିଳାସରେ । ୧୫୯
 ଶତ୍ରୁର ସୃଷ୍ଟିର ହିତ ନ ପାଞ୍ଚଇ ମନେ
 ଲୋକହିତ କଥା ମନେ ନପକାଏ ଧାନେ । ୧୬୦
 ଏମନ୍ତ ଲୋକର କର୍ମ ଅଟେ ହିଂସାକର୍ମ
 ନୁହେଁ ଏହା ଭଗବାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଧର୍ମ । ୧୬୧

ହିଂସା ଅହିଂସାରେ ତତ୍ତ୍ୱ ଏଥୁଁ ଭଲେ ବୁଝି
ଯାହା ଯାହା କୁହାଗଲା ଧ୍ୟାନଦେଇ ହେଜ ।

ଗଉର ଉବାଚ

ଏ ବଡ଼ ଗହନତତ୍ତ୍ୱ କହିଲେ ଆପଣ
ବୁଝି କି ପାରିବେ ଏହା ଲୋକସାଧାରଣ । ୧୭୩
ହିଂସା ଅହିଂସାର ତତ୍ତ୍ୱ କହିଲେ ଆପଣ
ଆଉ କିସ ତତ୍ତ୍ୱ ଗୀତା କିରନ୍ତ ବଖାଣ । ୧୭୪
ଗୀତା ଅର୍ଥ ସହଜ ନୁହଁଇ ବୁଝିଲୁ
କି ଉପାୟେ ସହଜରେ ବୁଝିପାରେ ମୁହିଁ । ୧୭୫
ଗୀତାର ସ୍ୱରୂପ ଅର୍ଥ କପରି ବୁଝିବ
ସକଳ ବିଷୟ ମତେ ଠିକେ କହିଦେବ । ୧୭୬

ଜଗା ଉବାଚ

ଗୀତାର ବିରାଟ ରୂପ ଦେଖ ହେ ଗଉର
ସବୁଜ୍ଞାନ ଧର୍ମ ଉପନିଷଦର ସାର । ୧୭୭
ଗୀତାରେ ବହୁତ ଗୁଡ଼ ରହସ୍ୟ ରହିଛି
ଶ୍ରେଷ୍ଠମୋକ୍ଷ ଶାସ୍ତ୍ରବୋଲି ଏହା ବୋଲାଇଛି ।
ସାତ ଶତ ଶ୍ଳୋକରେ ଗୀତାର କଳେବର
ପଢ଼ିବାପାଇଁକି ଅତି ସରଳ ସୁନ୍ଦର । ୧୭୮
ମାତ୍ର ଏହାର ମରମ କଷ୍ଟେ ଜଣାଯାଏ
ଭଗବାନ କୃପାବିନ୍ଦୁ ସୁଗମ ନ ହୁଏ । ୧୭୯
କେତେ ପରକାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହେଉଛି ଏହାର
ମତଭେଦ ଦେଖାଯାଏ ନାନା ପରକାର । ୧୮୦
ଯେ ପାଞ୍ଚେ ନିଜବୁଦ୍ଧିରେ ଗୀତାର୍ଥ ବୁଝିବ
ଯୁକ୍ତିତର୍କ ବଳେ ତାହା ଠିକଣା କରିବ । ୧୮୧
ପଦେ ପଦେ ବାଧା ସେହୁ ପାଇବ ନିକର
କଳି ନ ପାରିବ ସାରମରମ ତାହାର । ୧୮୨
ଯୁକ୍ତିତର୍କ କିଛିମାତ୍ର ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ର ନାହିଁ
ଶାନ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କେବଳ ଏଥିରେ ଅଛି । ୧୮୩

ଏହା କର ବା ନ କର ବିଧି ବା ନିଷେଧ
 ଗୀତାରେ କୁହାଯାଇଛି ଉପଦେଶବାଦ । ୧୭୫
 ଗୁରୁ ଯେପରି ଶିଷ୍ୟକୁ ଦିଏ ଉପଦେଶ
 ଗୀତାରେ ଲେଖାଯାଇଛି ତେମନ୍ତ ଆଦେଶ ।
 କାହିଁକି କରିବ ଅବା କିମ୍ପା ନ କରିବ
 ଏମନ୍ତ ଯୁକ୍ତିତରକ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଅଗ୍ରବ । ୧୭୬
 ପିତା ଯେ କାଳେ ପୁତ୍ରକୁ ଉପଦେଶ ଦିଏ
 କାହିଁକି ଏହା କରିବବୋଲି ତ ନ କହେ ।
 ଶାସ୍ତ୍ର ଉପଦେଶମାନ ସେହିପରି ଜାଣ
 ଯୁକ୍ତିତର୍କ ଆଲୋଚନା ନ ଥାଏ ପ୍ରମାଣ । ୧୭୭
 ଯୁକ୍ତିତର୍କ କଲେ ଶାସ୍ତ୍ର ବୁଝି ନ ପାରିବ
 ଶାସ୍ତ୍ରର ମରମ କିଛି କଳନା ନ ହେବ । ୧୮୦
 ଗୀତାରେ ଯେ ତତ୍ତ୍ୱମାନ ହୋଇଛି ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ
 ଅଖଣ୍ଡଯୁ ଅଲୌକିକ ଅଦୃଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ । ୧୮୧
 ସେ ବିଷୟେ ଯୁକ୍ତିତର୍କ କରି କି ହୋଇବ
 ପରିଶେଷେ ନାସ୍ତିକ ବା ଜଡ଼ବାଦୀ ହେବ । ୧୮୨
 ଯୁକ୍ତି ତର୍କେ ବୁଝିପାର ବାହାର ବିଷୟ
 ଅନୁମାନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ କରିପାର ଥୟ । ୧୮୩
 ଯେଉଁ ବିଷୟର ଶାସ୍ତ୍ର ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ
 ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ ଯାହାର ଶାସ୍ତ୍ର ବିନୁ ଆନ । ୧୮୪
 ସେ ବିଷୟ ବୁଝିବାକୁ ଶାସ୍ତ୍ର ମାତ୍ର ସଖା
 ଶାସ୍ତ୍ର ନ ମାନିଲେ କିଛି ପିବନାହିଁ ଦେଖ । ୧୮୫
 ଶାସ୍ତ୍ର ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ଯାହାଙ୍କର
 ସେମାନଙ୍କ କଥା ଅଟେ ଆନ ପରକାର । ୧୮୬
 ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟରେ ଦେବତା ଅଛି କି ନ ଅଛି
 ଜନ୍ମାନ୍ତର ବୋଲି କିଛି ଅଛି ବା ନ ଅଛି । ୧୮୭
 ସ୍ୱର୍ଗ ବା ଇଶ୍ୱର ବୋଲି ଅଛି କିବା ନାହିଁ
 ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଅନୁମାନରେ ବୁଝା ନ ପଡ଼ଇ । ୧୮୮

ଶାସ୍ତ୍ର କେବଳ ପ୍ରମାଣ ଏ ସବୁ ତତ୍ତ୍ୱର
 ଶାସ୍ତ୍ର ବିଶ୍ୱାସ ନ କଲେ ନାହିଁ କିଛି ଫଳ । ୧୮୫
 ଶାସ୍ତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ଜାଣିବ
 ଶାସ୍ତ୍ର ବିଶ୍ୱାସ ନ କଲେ ଧନ୍ଦ ହେଉଥିବ । ୧୯୦
 ସ୍ୱର୍ଗ ଅନ୍ତରାକ୍ଷ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ଏ ତିନି ଭୁବନ
 ଭୂ ଭୁବସ୍ୱ ଅଟଇ ଏ ତିନିର ନାମ । ୧୯୧
 ଏ ତିନିଭୁବନ ନାମ ଅଟଇ ସଂସାର
 ଏଥିରେ ବିଷୟ ଅଛି ନାନା ପରକାର । ୧୯୨
 ଯାହା ଦେଖାଯାଏ ଅବା ଅନୁମାନ ହୁଏ
 ସେସବୁ ଲୌକିକ ବୋଲି ସଂସାରେ ବୋଲାଏ ।
 ଦେଖା ନ ଯାଏ ଯାହାର ନାହିଁ ଅନୁମାନ
 ଅଲୌକିକ ବିଷୟଟି ଅଟେ ସେ ପ୍ରମାଣ । ୧୯୪
 ପରମାର୍ଥ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଟେ ଗୀତାଶାସ୍ତ୍ର ଜାଣ
 ମୋକ୍ଷଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଅଟେ ଏ ପ୍ରଧାନ । ୧୯୫
 ଅନନ୍ତ ଅଜଣା ରାଜ୍ୟ ଅମୃତ ସମାନ
 ସେହି ରାଜ୍ୟ କଥା ଗୀତା କରଇ ବଖାଣ । ୧୯୬
 ସେ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଯେଉଁ ପଥ ଅଛି
 ସେ ପଥ ଗୀତା ଲୋକକୁ ଦେଖାଇ ଦେଇଛି ।
 ଏ ସଂସାର ରାଜ୍ୟ ପାର ହୋଇଯିବା ପରେ
 ପ୍ରବେଶ ହୋଇବ ସେହି ଅମୃତ ରାଜ୍ୟରେ ।
 ସଂସାର ଅଟେ ଅଶ୍ୱଥ ବୃକ୍ଷର ସମାନ
 ଅତି ଦୃଢ଼ ଅଟେ ତାର ମୂଳତେରମାନ । ୧୯୯
 ଯେତେ ଘାଣ୍ଟି ଅଧି ହେଲେ କାଟି ନ ପାରିବ
 ସାଧନାହୀନ କାହାର ସେ ବୃକ୍ଷ ଉପାଡ଼ିବ । ୨୦୦
 ସଂସାର ଅଶ୍ୱଥବୃକ୍ଷ କାଟିବା ନିମିତ୍ତ
 ଅସଙ୍ଗ ଅଟଇ ଜାଣ ଏକମାତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର । ୨୦୧
 ସଂସାର ସହିତ ଯେହୁ ସଙ୍ଗ ନ କରିବ
 ସେହି ଏକା ଏ ଅଶ୍ୱଥବୃକ୍ଷକୁ କାଟିବ । ୨୦୨

ଗୀତା ଏହି ଉପଦେଶ ଦେଇଅଛି ଜାଣ
 ପରିଷ୍କାର କହିଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏହା ଭଗବାନ । ୨୦୩
 ଅସଙ୍ଗ ଶତ୍ତ୍ୱରେ ସେହୁ ସେ ବୃଷ କାଟିବ
 ସେହି ଏକା ମୋ ପରମପଦ ପ୍ରାପ୍ତହେବ । ୨୦୪
 ଯୁକ୍ତି ତର୍କ ବାଦ ବିସମ୍ବାଦ ଆଦି ଯେତେ
 ପ୍ରମାଣ କରି ନ ପାରେ ଏ ତତ୍ତ୍ୱ କିହୁତେ ।
 ଗୀତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ଏ ତତ୍ତ୍ୱ ବୁଝିବ
 ଗୀତା ଉପଦେଶମାନ ଗ୍ରାଧନା କରିବ । ୨୦୫
 ସାଧନା ନ କଲେ ସିଦ୍ଧି କେବେ ନ ହୋଇବ
 କେବଳ ଗୀତା ପଠନେ ଫଳ ନ ପାଇବ ।
 ଶୁଦ୍ଧ ପାଠକରେ ନିତି ହରେ କୃଷ୍ଣ ରାମ
 ବିରାଡ଼ି ଧରିଲୁବେଲେ ନ ପାଇଟେ ନାମ । ୨୦୬
 କେଁଏ କେଁଏ ଶବଦ ବାହାରେ ତେଜବେଲେ
 ନାମପାଠ ବିଫଳ ହୁଏ ତେଜବେଲେ । ୨୦୭
 ସେହିପରି ନିତି ଗୀତା ପାଠ କରୁଥିବ
 ଅସଲ କାମବେଳକୁ ସବୁ ପାଶୋରିବ । ୨୧୦
 ସାଧନା ବିହୀନେ ଗୀତା ପାଠର ଏ ଫଳ
 ଗୀତାରେ ଏ ଉପଦେଶ ଦେଲେ ଆଦିମୂଳ ।
 ପଠନ କରି ଗୀତାର ମରମ ବୁଝିବ
 ବୁଝିସାରି ସାଧନାରେ ମନ ବଳାଇବ । ୨୧୨
 ଭଗବାନଙ୍କ ଚରଣେ ପଶିବ ଶରଣ
 କୃପାକର ମହାପ୍ରଭୁ କରିବ ଜଣାଣ । ୨୧୩
 ଗୀତା ଅର୍ଥ ମୋତେ ପ୍ରଭୁ ହେଉ ହେ ସୁଗମ
 ସେ ମର୍ମ ବୁଝିବାପାଇଁ ଦିଅ ସଦଜ୍ଞାନ । ୨୧୪
 ନମସ୍ତେ ହେ ମହାପ୍ରଭୁ ସତ୍ୟ ସନାତନ
 ବିଶ୍ୱରୂପାତ୍ମକ ପ୍ରଭୁ ନିତ୍ୟ ଚଇତନ୍ୟ । ୨୧୫
 ସବଲୋକର ଆଶ୍ରୟ ନିର୍ଗୁଣ ପରମ
 ଅଦୈତ ତତ୍ତ୍ୱ ସାକ୍ଷାତ ମୁକ୍ତିର କାରଣ । ୨୧୬

ନମସ୍ତେ ହେ ପରଂବ୍ରହ୍ମ ଜଗତ ବ୍ୟାପକ
 ଏ ଜଗତ ମୁଳାଧାର ଅଟେ ତୁମ୍ଭେ ଏକ । ୨୧୭
 ତୁମ୍ଭେ ତ ଶରଣ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ତ ବରେଣ୍ୟ
 ତୁମ୍ଭେ ବିଶ୍ଵରୂପ ତୁମ୍ଭେ ଜଗତ କାରଣ । ୨୧୮
 ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଭୁ ଅଟେ ଜଗତର ପିତାମାତା
 ତୁମ୍ଭେ ହରତା କରତା ପାଳନ ବିଧାତା । ୨୧୯
 ସର୍ବାପର ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଭୁ ନିଶ୍ଚଳ ଅନନ୍ତ
 ନିବିକଳ ଅଟେ ତୁମ୍ଭେ କି ବୁଝିବି ତତ୍ତ୍ଵ । ୨୨୦
 ଭୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତୁମ୍ଭେ ମହାଭୟ
 ଶ୍ଵେଶ ମଧ୍ୟରେ ମହାଶ୍ଵେଶ ନିଶ୍ଚୟ । ୨୨୧
 ଜଗତ ପ୍ରାଣୀର ତୁମ୍ଭେ ଏକମାତ୍ର ଗତି
 ପତିତଜନମାନଙ୍କୁ ଦିଅ ହେ ମୁକତି । ୨୨୨
 ମହା ଭକ୍ତପଦ ଯେତେ ତହିଁର ନିୟନ୍ତ୍ରା
 ରକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପରେ ରକ୍ଷକ କରତା । ୨୨୩
 ଅବିନାଶୀ ଅଟେ ତୁମ୍ଭେ ଆବର ପରେଶ
 ସକଳ ରୂପରେ ବିରାଜୁଛ ଅନ୍ତର୍ନିଶ । ୨୨୪
 ସକଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଗମ୍ୟ ଅଟେ ଅନିର୍ଦ୍ଦେଶ
 ସତ୍ୟ ସନାତନ ପ୍ରଭୁ ଆଦିତ୍ୟ ଜଗଦୀଶ । ୨୨୫
 ହେ ଅବ୍ୟକ୍ତ ତତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରଭୁ ଅଶିନ୍ତ୍ୟ ଅକ୍ଷର
 ବ୍ୟାପକ ଅବ୍ୟକ୍ତ ପ୍ରଭୁ ଆଦେ ନିରାକାର । ୨୨୬
 ଜଗତ ପ୍ରକାଶାଧୀଶ ଜଗତ କାରଣ
 ଏକମାତ୍ର ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଭୁ ଭଜନ ସୁରଣ । ୨୨୭
 ନମଇ ଜଗତସାକ୍ଷ୍ୟ ତବ ଶ୍ରୀଚରଣ
 ନିରାଶ୍ରୟମାନଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ପ୍ରଧାନ । ୨୨୮
 ହେ ଭବଜଳଧିପୋତ ନେଲି ମୁଁ ଶରଣ
 ସୁଗମ ହେଉ ହେ ପ୍ରଭୁ ମୋତେ ଗୀତାଜ୍ଞାନ ।
 ଏପରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଗୀତା ପାଠକର
 ଗୀତାର ମରମ ଜାଣିପାରିବ ନିକର । ୨୩୦

ଗୀତା ଅର୍ଥ ନେଇଅଛି ନାନା ମତାନୁର
 ସବୁ ଅର୍ଥ ପାଠକର ସମନ୍ୱୟ କର । ୨୩୧
 ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାରେ ଅଛି ଏକ ବିଶେଷତ୍ତ୍ୱ
 ପ୍ରତି ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହୋଇବ ବହୁତ । ୨୩୨
 ଗୀତା ମୂଳସୂତ୍ର ଯେହୁ ବୁଝି ନ ପାରିବ
 ଅର୍ଥ ଜଙ୍ଗଲରେ ପଶି ଭ୍ରମି ହେଉଥୁବ । ୨୩୩
 ଅନେକ ପଦ ଅଛଇ ଅଜ୍ଞାନ କଠିନ
 ବୁଝି ନ ପାରିବ ତାକୁ ସାଧାରଣଜ୍ଞାନ । ୨୩୪
 ଅକର୍ମେ କର୍ମ ଦେଖିବ କର୍ମେ ଅକରମ
 ଏତିକରେ କିଏସେ ବୁଝିବ କି ମରମ । ୨୩୫
 ଏହିପରି ଅଛି କେତେ ଗୁଡ଼ିକଭ୍ରମାନ
 ବୁଝି ନ ପାରିବ ତାକୁ ଲୋକ ସାଧାରଣ । ୨୩୬
 ଶଙ୍କର, ମଧୁସୂଦନ, ରାମାନୁଜ ପୁଣି
 ବଲ୍ଲଭ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବଳରାମ, ହନୁମାନ । ୨୩୭
 ଏମାନେ ଗୀତାର ଅର୍ଥ ଟୀକା କରିଛନ୍ତି
 ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପରକାରେ ଟୀକା ଲେଖିଛନ୍ତି । ୨୩୮
 ଅଦୈତ, ବିଶିଷ୍ଟାଦୈତ, ଦୈତାଦୈତବାଦ
 କି ଅବା କାହାର ମତ ଅଟେ ଦୈତବାଦ ।
 ଏତେ ବାଦ ମୂଳକର ଅର୍ଥ ଲେଖିଛନ୍ତି
 କେ ବୋଲେ ପ୍ରଧାନ ମାର୍ଗ ଅଟଇ ଭକତି ।
 କେ ବୋଲେ କର୍ମ କେ ବୋଲେ ଜ୍ଞାନଟି ପ୍ରଧାନ
 ଯେ ଯାହା ମତରେ ଗୀତାତତ୍ତ୍ୱ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ।
 ଶୁଦ୍ଧ ସହିତ ଯେ ଗୀତା ପଠନ କରିବ
 ଗୀତାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ତାକୁ ଜଣାଯିବ । ୨୪୨
 ନିର୍ମଳ ଚିତ୍ତ ଅଟଇ ଯେଉଁ ପାଠକର
 ଗୀତା ଅର୍ଥ ଦେଖାଯିବ ତାହାକୁ ନିକର । ୨୪୩
 ନିଷ୍ଟାମ ଭାବରେ ଯେହୁ କରମ କରିବ
 ତାହାର ଚିତ୍ତ ଅବଶ୍ୟ ନିର୍ମଳ ହୋଇବ । ୨୪୪

ଗୀତାରେ ଯେମନ୍ତ ମାର୍ଗ ହୋଇଛି ବର୍ଣ୍ଣନ
 ସେହି ମାର୍ଗ ଅନୁସରି କରିବ ସାଧନ । ୨୪୫
 ସେହି ସାଧନାରେ ଯେହୁ ପିନ୍ଧିଲୁ କରେ
 ଗୀତାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନ ସେହୁ ଲଭେ ସହଜରେ । ୨୪୬
 ଗୀତା ପଢ଼ିବାକୁ ଯାର ନାହିଁ ଅଧିକାର
 ଗୀତା ଅର୍ଥ ତାକୁ କେବେ ନ ହେବ ଗୋଚର ।
 ଗୀତା ପାଠକରି କର୍ମଯୋଗ ଆଚରିବ
 ନିଷ୍କାମ କର୍ମକରଣେ ମନ ବଳାଇବ । ୨୪୭
 ଚିତ୍ତ ନିର୍ମଳ ଯାହାର ହେଉଥିବ ଯେତେ
 ଗୀତା ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ ହୋଇବ ତେତେତେତେ ।
 ଭଗବାନ ତାହାପ୍ରତି କରୁଣା କରିବେ
 ଗୀତା ଅର୍ଥ ସହଜରେ ବୁଝିବ ସେ ତେବେ ।
 ଯେ ଲୋକ ଯେପରି ଜ୍ଞାନ ଧ୍ୟାନ ବା ସାଧକ
 ଭଗବାନଙ୍କ କରୁଣା ଲଭେ ସେ ଅଧିକ । ୨୪୮
 ଗୀତା ଅର୍ଥ ସେହି ପରିମାଣେ ସେ ବୁଝଇ
 ଗୀତା ଅର୍ଥ ବୁଝିବାକୁ ଅଧିକାରୀ ସେହି । ୨୪୯
 ଯେଉଁମାନେ ଅଜ୍ଞାନ କରମ ସଙ୍ଗୀ ପୁଣି
 ଯାହାଙ୍କଠାରେ ପୂରିଛି ରଜ ତମ ଗୁଣ । ୨୫୦
 ଆପଣା ସ୍ୱାର୍ଥ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯେହୁ ମାଡ଼ିଥାନ୍ତି
 ଶ୍ରେଷ୍ଠରଙ୍ଗଠାରେ ସେ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରନ୍ତି । ୨୫୧
 କାମ ହୋଧ ବଶୀଭୂତ ହୁଅଇ ସେ ଜନ
 ସଂସାରର ସୁଖ ଭୋଗେ ସଦା ଯାର ମନ । ୨୫୨
 ବିଶ୍ୱାସ ନ କରେ ଯେହୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠର ବଚନ
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ନ କରଇ ଯେହୁ ଶୁଣି ସେ କଥନ । ୨୫୩
 ସେ ବାଣୀ ଶୁଣି ସେ ମନେ କରଇ ସଂଶୟ
 ଗୀତାପାଠେ ଅଧିକାରୀ ନୁହେଁ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ।
 ଅଧିକାରୀ ନୋହି ଯେହୁ ଗୀତାପାଠ କରେ
 ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ନ ବୁଝି ଯାଏ କୁପଥରେ । ୨୫୪

ଗୀତା ପଢ଼ି କିଛିମାତ୍ର ଫଳନାହିଁ ତାର
ବିପଦର ଅର୍ଥ ବୁଝି ଲଭଇ କୁଫଳ । ୨୫୯

ଗଉର ଉବାଚ

ଗୀତାର ଯେଉଁ ମାହାତ୍ମ୍ୟ କହିଲେ ଆପଣ
ଦେଖୁଛୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁଡ଼ ତହିଁର ମରମ । ୨୬୦
କପରି ସାଧନା କଲେ ଗୀତାର୍ଥ ବୁଝିବ
ସାର ସାର କଥାମାନ ବୁଝାଇ କହିବ । ୨୬୧
ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ କେ କିଣୁଛୁ କରଇ
କେହି ଅବା ନିତି ଗୀତାପାଠ ଅଭ୍ୟାସଇ । ୨୬୨
ଏଥିରେ କିଛି ଫଳ କି ନ ହୁଏ ତାହାର
କପରି ସାଧନା କଲେ ହୋଇପାରେ ଫଳ ।

ଜଗା ଉବାଚ

ଫଳ କାମନା ମୁନରୁ ସବୁ ଛୁଡ଼ିଦେବ
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଞାନରେ ଗୀତା ପଠନ କରିବା । ୨୬୪
ନିଷ୍କାମ ଭାବରେ ଗୀତା ପାଠକଲେ ନିତି
ତହିଁର ମରମମାନ ବୁଝିବ ଝଟଟି । ୨୬୫
ଶୁଦ୍ଧ ପୂଜା ନିର୍ମଳ ଭାବରେ ଯେ ବସିବ
ଦମ୍ଭ ଅହଙ୍କାର ଗର୍ବ ମନରେ ନ ଥିବ । ୨୬୬
ବ୍ରହ୍ମାରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ କରିବ ସ୍ମରଣ
କରିବ ନିଶ୍ଚଳଚିତ୍ତେ ଉପଯୁକ୍ତ ଧ୍ୟାନ । ୨୬୭
ଭଗବାନଙ୍କର କୃପା ତେବେ ଲଭହେବ
ଗୀତାର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ ତେବେ ସେ ବୁଝିବ ।
ଯେତେ ଯେତେ ବ୍ରହ୍ମାସତ୍ୟ ପାଠ କରୁଥିବ
ହମେ ହମେ ତାର ମର୍ମ ବୁଝି ପାରୁଥିବ । ୨୬୮
ମର୍ମ ବୁଝି ସାଧନା କରିବ ଯେତେବେଳେ
ସିଦ୍ଧି ଲଭହେବ ସିନା ଯାଇଁ ତେତେବେଳେ ।
ପ୍ରଥମେ ଗୀତା ମାହାତ୍ମ୍ୟ କହୁଅଛି ଶୁଣ
ଗୀତା ଅଟେ ମୋକ୍ଷଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ପ୍ରଧାନ । ୨୬୯

ପରବଦ୍ୟାରୁପିଣୀ ଏ ଗୀତା ଶାସ୍ତ୍ର ଜାଣ
 ପଢ଼ି ସାଧୁଲେ ହୋଇବ ଜନ୍ମ ଦବ୍ୟଜ୍ଞାନ ।
 ପରମେଶ୍ଵରର ଯେଉଁ ପରମ ଶ୍ରବନା
 ଗୀତାପାଠେ ମନେ ଦୃଢ଼ ହୋଇପାରେ ସିନା ।
 ଜ୍ଞାନ ହେଲେ ମୁକ୍ତିହେବ ଏ କଥା ନିଶ୍ଚୟ
 ଜ୍ଞାନ ବିହୀନେ ମୁକ୍ତି ନ ହେବାର ଥୟ । ୨୭୪
 ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ର ଏ କଥା ଅଟଇ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
 ଗୀତା ଜ୍ଞାନର ପରମ ଆକାର ନିଶ୍ଚିତ । ୨୭୫
 ଗୀତା ଭଗବାନଙ୍କର ଶ୍ରୀମୁଖ ବଚନ
 ବୋଇଲେ ଗୀତା ମୋ ହୃଦ ପାର୍ଥ ଭଲେ ଜାଣ
 ଗୀତା ମୋ ପରମପଦ ଗୁରୁ ମୋ ପରମ
 ଗୀତା ମୋ ପରମବଦ୍ୟା ବ୍ରହ୍ମରୂପା ପୁଣି । ୨୭୬
 ସଫାର ସାଗର ତରବାକୁ ଇଚ୍ଛା ଯାର
 ଗୀତା ମନେ ଧରି ସେହୁ ସୁଖେ ହେବ ପାର ।
 ପାଦେ ଅକ୍ଷରେ ବା ଶ୍ଳୋକେ ଯେ ପଢ଼ଇ ନିତି
 ଶ୍ରଦ୍ଧା ବିଶ୍ଵାସେ ପଢ଼ିଲେ ଲଭିବ ମୁକ୍ତି । ୨୭୭
 ଈଶ୍ଵରର ଅନୁକମ୍ପା ଅବଶ୍ୟ ଲଭିବ
 ସକଳ ଧରମ ଶୁଦ୍ଧି ଯେ ଶରଣ ନେବ । ୨୮୦
 ବୋଲେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ହେ ପରମେଶ୍ଵର
 ଶରଣ ରକ୍ଷଣ ବାନା ଆହେ ଚନ୍ଦ୍ରଧର । ୨୮୧
 ଚନ୍ଦ୍ରରେ ମୋ ଅଜ୍ଞାନ ରାଶିକି ଛେଦି ଦିଅ
 ଦବ୍ୟଜ୍ଞାନ ଦିଅ ପ୍ରଭୁ ହୁଅ ହେ ସଦୟ । ୨୮୨
 ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଗୀତା ଚରିତେ ଉନଶତ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଶତ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଓଡ଼ିଶାରେ ହେଲୁ କମ୍ପା ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ
 କିଏ ନିସନାପଡ଼ି ହୋଇ ଚଳାଇଲୁ କହ । ୧

ବିଦ୍ରୋହର ଇତିହାସ ଜାଣିବାକୁ ମନ
କହନ୍ତୁ ସେ ଚରିତ ହୋଇଣ ସୁପ୍ରସନ୍ନ । ୨

ଜଗା ଭବାତ

ଶୁଣ ଯାହା ପରୁରିଲ କହୁଛି ଗଉର
ଓଡ଼ିଶାରେ ଥିଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ବିଦ୍ୟାଧର । ୩
ଓଡ଼ିଶା ମହାରାଜାଙ୍କ ବକସି ସେ ଥିଲେ
ବଡ଼ ପ୍ରତାପୀ ସେ ଥିଲେ ତାହାଙ୍କ ଅମଳେ । ୪
ତାଙ୍କ ଘର ଖାନଦାନ ଥିଲା ଓଡ଼ିଶାରେ
ସ୍ୱେତଞ୍ଜଗତରେ ସେହୁ ବାସ କରୁଥିଲେ । ୫
ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି ସେ ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାର
ସକଳ ପାଇକ ସୈନ୍ୟ ଅଧୀନ ତାଙ୍କର । ୬
ଓଡ଼ିଶାର ରାଜବଂଶ ଯେଉଁ କାଳୁ ଥିଲା
ବକସି ବଂଶ ସେ କାଳୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ୭
ସ୍ୱେତଞ୍ଜ କିଲା ଜାଗିରି ଶ୍ରେଣ କରୁଥିଲେ
ଅଠରଶ ତିନି ସାଲେ ଇଂରେଜ ଆସିଲେ । ୮
ଓଡ଼ିଶାରେ ଇଂରେଜ ରାଜତ୍ୱ ଜାରିହେଲା
ଓଡ଼ିଶା ସେ ଦିନୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ହରାଇଲା । ୯
ଓଡ଼ିଶାର ଖାରଭୁ ସେ ଇତିହାସେ ଖ୍ୟାତ
ରଣ ବିଦ୍ୟାରେ ସେମାନେ ଥିଲେକ ପଣ୍ଡିତ । ୧୦
ପଦାତିକ ସୈନ୍ୟମାନେ ଥିଲେକ ପାଇକ
ନିଶ୍ଚର ଜାଗିରି ଶ୍ରେଣୁଥିଲେକ ଅନେକ । ୧୧
ସୁଖ ସୁକୁନ୍ଦରେ ଖାଇ ପିଇ ଚଳୁଥିଲେ
ହୁଷ୍ଟପୁଷ୍ଟ ବଳିଷ୍ଠ ବିଖ୍ୟାତ ମଲ୍ଲ ଥିଲେ । ୧୨
ବଇରା ପ୍ରତି ଖାତର ନ ଥିଲା ତାଙ୍କର
ଆଦେଶ ଅପେକ୍ଷାକରି ଚଳନ୍ତି ନିକର । ୧୩
ବଂଶଗତ ବିଦ୍ୟା ଥିଲା ସମର ତାଙ୍କର
ଆବହମାନକାଳରୁ ଥିଲେକ ସେ ଗର । ୧୪

ଇଂରେଜ ଅମଳ ଆସି ପ୍ରବେଶ ଯେ କାଳେ
 ଦ୍ଵିତୀୟ ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ରାଜା ତେତେବେଳେ ।
 ଚବିଶକୁଦ ରାହାଜ ପ୍ରଗନା ସିରାଇ
 ମରହଟ୍ଟା ଅମଳରୁ ଥିଲେ ସେ ହରାଇ । ୧୭
 ଆଶା ଥିଲା ଇଂରେଜ ହାତକୁ ରାଜ୍ୟ ଗଲେ
 ସେ ସବୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଫେରି ପାଇବେ ସେ ଭଲେ ।
 ସେହି ଆଶା ମନେ ପୋଷି କଲେକ ବିଭୁର
 ଇଂରେଜ ସଙ୍ଗେ ବିଦ୍ରୋହୀ ନ ହେବେ ନିଜର ।
 କେତେଦିନ ଗଲା ତାଙ୍କ ଆଶା ନ ପୂରିଲା
 ତେଣୁ ତାଙ୍କ ମନେ ଅସନ୍ତୋଷ ଜନମିଲା । ୧୮
 ଜଗନ୍ନାଥ ଦେଉଳର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ
 ପ୍ରାଚୀନକାଳରୁ ଥିଲା ରାଜାଙ୍କ ଅଧୀନ । ୧୯
 ଇଂରେଜମାନେ ତାଙ୍କଠୁଁ ସେହି ଭାର ନେଲେ
 ତାଙ୍କ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଦେଉଳ ଚାଲିଲେ । ୨୦
 ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ଏଥିରେ ହେଲେ ମର୍ମାହତ
 ଅନ୍ୟରାଜା ସଙ୍ଗେ କଲେ ମନ୍ତ୍ରଣା ଗୁପ୍ତ । ୨୧
 ଇଂରେଜଙ୍କ କାନକୁ ଏପରି କଥା ଗଲା
 ଇଂରେଜଙ୍କ ମନେ ଘୋର ସନ୍ଦେହ ଜନ୍ମିଲା ।
 ଇଂରେଜ ସୈନ୍ୟ ଖୋରଧା ଆକ୍ରମଣ କଲେ
 ଧରାହାତ ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ଯେ ବନ୍ଦୀହେଲେ । ୨୨
 କେତେଜଣ ସୈନ୍ୟ ପାଣିକାଠରେ ଝୁଲିଲେ
 ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ମେଦିନୀପୁରରେ ରହିଲେ । ୨୩
 କେତେକାଳ ପରେ ସେହୁ ହୋଇଲେ ମୁକ୍ତ
 ଖୋରଧା ଇଂରେଜଙ୍କର ହେଲା କରଗତ । ୨୪
 ପାଇକମାନେ ଜାଗିରି ଜମି ଶ୍ଵେରୁଥିଲେ
 ଇଂରେଜ ସେ ଜମିପରେ କର ବସାଇଲେ । ୨୫
 ତେତେବେଳେ ଇଂରେଜର ଯେତେ କର୍ମଚାରୀ
 ଅଧିକାଂଶ ସେଥିରୁ ଯେ ଥିଲେକ ବଙ୍ଗାଳୀ । ୨୬

ଜଣେ କେହି ଓଡ଼ିଆ ସେ କର୍ମରେ ନ ଥିଲୁ
 ଖଜଣା ଆଦାୟପାଇଁ ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲା । ୨୯
 ପସଲରୁ ଅଂଶ କର ନିଆ ଯାଉଥିଲା
 ଅଥବା କଉଡ଼ି ତା ବଦଳେ ଚଳୁଥିଲା । ୩୦
 ଇଂରେଜ ଅମଳେ ହେଲା ଟଙ୍କା କାରବାର
 ଦେବାପାଇଁ ପାଇକଙ୍କୁ ହେଲା କଷ୍ଟକର । ୩୧
 କର୍ମଗୁଣ୍ଠମାନେ ନାନା ଅତ୍ୟାଚାର କଲେ
 ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ ପାଉଣା କସିକରି ନେଲେ ।
 ଏଥିରେ ଖୋରାଧାବାସୀ ହୋଇଲେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ
 ମନେ ମନେ ଅସନ୍ତୋଷ ହୋଇଲେ ବହୁତ । ୩୩
 ଚଳିକା କୂଳରେ ଲୁଣ ମରା ହେଉଥିଲା
 ଲୁଣ କାରବାର କରି ଲୋକ ଚଳୁଥିଲା । ୩୪
 ପାଇକମାନେ ଛ'ମାସେ ଗୁସରେ ଚଳନ୍ତି
 ବାକୀ ଛ'ମାସେ ଲବଣ ବେପାର କରନ୍ତି । ୩୫
 ଇଂରେଜମାନେ ଏ ଲୁଣମରା ବଦଳିଲେ
 ତାଙ୍କ ଦେଶ ଲୁଣ ଆଣି ଘରରେ ବକିଲେ । ୩୬
 ପାଇକମାନଙ୍କ କଷ୍ଟ ଦ୍ଵିଗୁଣ ବଢ଼ିଲା
 ପେଟ ପୋଷିବାର ସବୁ ଦ୍ଵାର ରୁଦ୍ଧହେଲା । ୩୭
 ଏହିପରି ଅସନ୍ତୋଷ ବହୁ କୁହୁଳିଲା
 ଜଳବାପାଇଁ ଯୁଦ୍ଧଧା ଯୁଦ୍ଧୋଗ ଦଢ଼ିଲା । ୩୮
 ଜଗବନ୍ଧୁ ବିଦ୍ୟାଧର ଏହି ସମୟରେ
 ଶ୍ଵେତଜୀ କଲ୍ଲୀ ତାଙ୍କର ହରାଇ ବସିଲେ । ୩୯
 ଇଂରେଜମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଆସିଥିଲାବେଳେ
 ବଙ୍କାଦେଶ କର୍ମଗୁଣ୍ଠ ସଙ୍ଗେ ଆଣିଥିଲେ । ୪୦
 ଇଂରେଜମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଅଧିକାର କଲେ
 ଲୋକଙ୍କର ଶକ୍ତି ମାତ୍ର ସେ ଜାଣି ନ ଥିଲେ । ୪୧
 ବଙ୍କାଦେଶ କର୍ମଗୁଣ୍ଠ ଯାହା ଗୁଝାଇଲେ
 ସେହିକଥା ଅନୁସାରେ ସେମାନେ ଚଳିଲେ । ୪୨

ବଜାଦେଶ କର୍ମରୂପା ଯେ ସବୁ ରହିଲେ
 ରଜସ୍ଵ ଆଦାୟ ଶ୍ରୀ ଥିଲା ତାଙ୍କ ମୂଳେ । ୪୩
 ପୂର୍ବଭାରତୀୟ ସଙ୍ଗେ ଇଂରେଜ ଶାସକ
 ଅର୍ଥ ଗୋଷଣା କରିବା କଲେ ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ । ୪୪
 କର୍ମରୂପାମାନେ ଅର୍ଥ ଦେଇ ତୋଷକଲେ
 ଯେନ କେନ ପ୍ରକାରେ ସେମାନେ ଅର୍ଥ କଲେ ।
 ବରଷକେ ଥରେ ଅବା ଦୁଇ ବରଷରେ
 ଓଡ଼ିଶାର ଜମି ଜମା ବଞ୍ଚେବସ୍ତୁ କଲେ । ୪୫
 ଥରକୁଥର ରଜସ୍ଵ ବଢ଼ିଲା ବହୁତ
 କର ବୃଦ୍ଧି ପୀଡ଼ାପାଇ ଲୋକେ ହେଲେ ବ୍ୟସ୍ତ ।
 ଲୋକମାନେ ବୃଦ୍ଧି କର ଦେଇ ନ ପାରିଲେ
 ଘର ଦ୍ଵାର ଛାଡ଼ି ପଳାଇବେ ବିରୁରଲେ । ୪୬
 ରଜସ୍ଵ ଆଦାୟ ସୁଖେ ହୋଇ ନ ପାରିଲା
 ଫଳେ ଲୋକଙ୍କର ଜମି ନିଲମ ହୋଇଲା । ୪୭
 ବଜାଦେଶ କର୍ମରୂପା ବୋଇଲେ ଏମନ୍ତ
 ଓଡ଼ିଆମାନେ ବଣୁଆ ଅସଭ୍ୟ ନିୟୁତ । ୪୮
 ଲୋଶାପଡ଼ା ଏ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣାନାହିଁ
 ଜମି ନିଲମ ହୋଇଲେ କେ କିଣିବେ ନାହିଁ । ୪୯
 କଲିକତାଠାରେ ଯେବେ ନିଲମ ହୋଇବ
 ବହୁ ଅର୍ଥ ତେବେ ଜମିଦାରୀରୁ ମିଳିବ । ୫୦
 ଗୋରା କର୍ମରୂପାମାନେ ଏ କଥା ଶୁଣିଲେ
 ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବରେ ସେହୁ ସିଦ୍ଧକାର କଲେ । ୫୧
 ଏହି ସୁଦ୍ଧେ ଓଡ଼ିଶାର କେତେ ଜମିଦାରୀ
 କଲିକତାଠାରେ ତେଣୁ କିଣିଲେ ବଙ୍ଗାଳି । ୫୨
 କେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜମିଦାରୀ ବିକାହେଲା
 କର୍ମରୂପା ବେନାମୀ ପ୍ରକାରେ କିଣିନେଲା । ୫୩
 କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ନାମେ ବଙ୍ଗାଳି ଦେବାନ
 ଓଡ଼ିଶା ସରକାରରେ ଥିଲେ ସେହୁ ଜାଣ । ୫୪

ରାହାଜୀ ରୋଡ଼ଞ୍ଜପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇଲେ
 କଉଶଳେ ନେବାପାଇଁ ଶତ୍ରୁଯନ୍ତ୍ର କଲେ । ୫
 ଅଠରଶ ନଅ ଯାଲେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହେଲା
 ତାହାଙ୍କ ଆପଣା ଲୋକ ନାମେ କରାଇଲା । ୬
 ଜଣେ ଭାଇ ତାହାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ
 ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ଭର ସେହୁ ନେଇଥିଲେ । ୭
 ଇଂରେଜ ଶାସନ ଘରେ ରୋଡ଼ଞ୍ଜ କଲ୍ଲାର
 ବାସିକ ରାଜସ୍ୱ କିଛି ଥିଲାକ ନିକର । ୮
 ଅଠରଶ ଗୁରୁ ଯାଲଠାରୁ ବିଦ୍ୟାଧର
 କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଇ ଜମା ଦେଉଥିଲେ କର । ୯
 କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଭାଇ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ,
 ରାହାଜୀ ଓଗେର ଜମା ମୂଲେ ଲେଖୁଥିଲେ । ୧୦
 ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ ରାହାଜୀ ରୋଡ଼ଞ୍ଜ ସାମିଲ
 କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମୀୟ ନାମେ କଲେ ଜାଲ । ୧୧
 ତେଣୁ ସେହୁ ଦୁଇଥିରେ ସଭା ଲାଭ କଲେ
 ନିଲମ ହୋଇଲା ସଭା କଲିକତାଠାରେ । ୧୨
 କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନିଜେ ନିଲମରେ ଡାକିନେଲେ
 ରାହାଜୀ ରୋଡ଼ଞ୍ଜ କଲ୍ଲା ଜମିଦାର ହେଲେ । ୧୩
 ଦଖଲ କରିବାପାଇଁ ରୋଡ଼ଞ୍ଜ ଆସିଲେ
 ଜଗବନ୍ଧୁ ସେଥିରେ ବହୁତ ବାଧା ଦେଲେ । ୧୪
 କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର କମିଶନରଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ
 ବୁଲର ସାହେବ ତାଙ୍କ ଅପିଲ ବୁଝିଲେ । ୧୫
 ଜଗବନ୍ଧୁଙ୍କର ସଭା ଅପ୍ରମାଣ ହେଲା
 କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ରୋଡ଼ଞ୍ଜରେ ଦଖଲ ପାଇଲା । ୧୬
 ଜଗବନ୍ଧୁ ଏହା ଦେଖି ନିରୁପାୟ ହେଲେ
 ଭୟଙ୍କ ହୋଇଣ ସେହୁ ଦାଣ୍ଡରେ ବସିଲେ । ୧୭
 ବିଚାରିଲେ ମକଦ୍ଦମା କରି କିଏ ହେବ
 ମକଦ୍ଦମା ପାଇଁ ଧନ କେଉଁ ମିଳିବ । ୧୮

ବଙ୍ଗାଳି କର୍ମଗୁଣ ଏ ସବୁ ଅନନ୍ତ
 କ୍ଷମତାଶାଳୀ ସେମାନେ ସବୁ ଅଟନ୍ତି । ୭୧
 ବଙ୍ଗାଳି ବିରୁଦ୍ଧେ ଯେବେ ନାଲିଶ କରିବେ
 ସେହି ବଙ୍ଗାଳିମାନେ ତ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବେ । ୭୨
 ଓଡ଼ିଆର ସତେ ଦାବ ହେବ କି ପ୍ରମାଣ
 ଏ କଥା ନୁହେଁ ସମ୍ଭବ ମାନୁନାହିଁ ମନ । ୭୩
 ଲଜ୍ଜା ଅପମାନ ହେବବୋଲି ବିରୁଦ୍ଧଲେ
 ଦୁଇ ବର୍ଷ କାଳ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଚଳିଲେ । ୭୪
 ଖୋରଧାବାସୀ ଏ ଦେଇ କିଛି କିଛି ଦାନ
 ଜଗବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଏପରି ଚଳାଇଲେ ଜାଣ । ୭୫
 ଜଗବନ୍ଧୁ ଏହିପରି ବହୁକଷ୍ଟ ପାଇ
 ବିରୁଦ୍ଧଲେ ଏଥିକ ଉପାୟ କିଛି ନାହିଁ । ୭୬
 ଗଜପତି ରାଜ୍ୟ ଯେବେ ହୋଇବ ଉଦ୍ଧାର
 ଏ ସବୁ କଷଣ ତେବେ ହୋଇପାରେ ଦୂର ।
 ଏ ଖବର ସାର୍ବଦେଶେ ହୋଇଲା ପ୍ରଚାର
 ଅସନ୍ତୋଷ ବହୁ ଜଳି ଉଠିଲା ପ୍ରଖର । ୭୮
 ଇଂରେଜଙ୍କ ଆଗମନେ ଲୋକେ ତୁଷ୍ଟ ଥିଲେ
 ଏ ସବୁ ବ୍ୟାପାର ଦେଖି ଶତଶ୍ରଦ୍ଧ ହେଲେ । ୭୯
 ପାଇକମାନେ ପୂର୍ବରୁ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥିଲେ
 ଏ ସବୁ ଖବର ପାଇ ଏକଜୁଟ ହେଲେ । ୮୦
 ବିଦ୍ରୋହ ଅଗ୍ନି କି ଡେଇଁପଡ଼ିଲେ ହଠାତ୍
 ନୂତନ ରଣ ମାଡ଼ରେ ନ ଥିଲେ ପଣ୍ଡିତ । ୮୧
 ମାସ ପ୍ରାଚୀନ ପାହାଡ଼ ବାଟଦାଟ ଜଣା
 ଇଂରେଜ ସଇନମାନେ ହେଲେ ପଥ ବଣା । ୮୨
 ଅଠରଶ ସତର ସାଲରେ ଏ ଘଟିଲା
 ପାଇକ ବିଦ୍ରୋହ ନାମେ ଏହା ଖ୍ୟାତ ହେଲା ।
 ପ୍ରଥମେ ମାଘ ମାସରେ ଏମନ୍ତ ଘଟିଲା
 ଦୁମ୍ବସରରୁ ପାଞ୍ଚଶ କରି ଆସିଗଲା । ୮୪

ଖୋରଧାକୁ ଆସି ସେହୁ ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇଲେ
 ପାଇକମାନେ ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗଦେଲେ ।
 ବାଣପୁର ସରକାରୀ କରେଇ ଭାଙ୍ଗିଲେ
 ବହୁ ଧନ ନେଇଯାଇ ହସ୍ତଗତ କଲେ । ୮୭
 ସେଠାରୁ ଖୋରଧାଠାକୁ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ
 ପଥରେ ବହୁତ ଫାଶ୍ୟା ବୁଢ଼ିଲେ କଲେ । ୮୭
 ଖୋରଧାର କର୍ମଗୁରୁ ଏ ସମ୍ବାଦ ପାଇ
 ଆଗରୁ ପଳାଇଗଲେ ସାବଧାନ ହୋଇ । ୮୮
 ବିଦ୍ରୋହୀମାନେ ସେଠାରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ
 ସରକାରୀ ଘର ସବୁ ଭାଙ୍ଗି ପକାଇଲେ । ୮୯
 ଖଜଣାଖାନାକୁ ସେହୁ ଲୁଟିକରି ନେଲେ
 ଲେମ୍ବାଇ ପ୍ରଗଣାଦଳେ ଆତ୍ମମଣି କଲେ । ୯୦
 କଟକ ନଗରେ ଏ ସମ୍ବାଦ ପ୍ରବେଶିଲା
 ଇଂରେଜ ସେନାବାହିନୀ ସେଠାରୁ ଆସିଲା । ୯୧
 ଇଞ୍ଚି ସାହେବ ସେ କାଳେ ଥିଲେ ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେର
 ସତ୍ତର ସିପାୟୀ ଘେନି ଆସିଲେ ସତ୍ତର । ୯୨
 ବହୁତ ସାହସ ଘେନି ସେହୁ ଆସିଥିଲେ
 ଉପଦ୍ରବ ଦେଖି ସେହୁ ବାଟରେ ଲୁଟିଲେ । ୯୩
 ପାଇକମାନେ ତାହାଙ୍କୁ ଆତ୍ମମଣି କଲେ
 ପ୍ରାଣ ଘେନି ବାଳକାଟିଠାରେ ଯେ ଲୁଟିଲେ ।
 ହମେ ହମେ ପାଇକଙ୍କ ଫାଶ୍ୟା ବୁଢ଼ି ହେଲା
 ତନୁ ହଜାର ସରିକି ଫାଶ୍ୟା ବଢ଼ିଗଲା । ୯୪
 ବାଳକାଟିଠାରୁ ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେର ପଳାଇଲେ
 ରାତି ରାତି କଟକରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶିଲେ । ୯୫
 ସରକାରକୁ ଲେଖିଲେ ଇଞ୍ଚି ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେର
 ମେଲି କରୁଅଛି ଜଗବନ୍ଧୁ ବିଦ୍ୟାଧର । ୯୬
 ମୁକୁନ୍ଦଦେବକୁ ସିଂହାସନେ ବସାଇବ
 ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲଗାଇଛି ଉପଦ୍ରବ । ୯୭

ଏହାପରେ ପାଇକେ ପିପିଲିଠାକୁ ଗଲେ
 ଥାନାଘର ପୋଡ଼ିଦେଇ ସେ ଦଖଲ କଲେ । ୧୯
 ଦଳେ ଇଂରେଜଙ୍କ ସୈନ୍ୟ ଯୁଗ୍ମକୁ ଆସିଲେ
 ଖୋରଧାରେ ସମର ଆଇନ ଜାରିକଲେ । ୧୦୦
 ବହୁସଂଖ୍ୟକ ପାଇକ ଯୁଗ୍ମକୁ ଆସିଲେ
 ସୁକଳ ଗ୍ରାମ ବାଟରେ ସେମାନେ ଆସିଲେ ।
 ସରକାରୀ କଚେରିକି ପୋଡ଼ି ଭସ୍ମ କଲେ
 ଇଂରେଜସେନାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦ୍ଵି'ଦଶା ଲଢ଼ିଲେ ।
 ମନ୍ଦିରର କର୍ମୀଶ୍ଵରୀ ସହର ନିବାସୀ
 ପାଇକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଗଲେ କେତେ ମିଶି ।
 ପଣ୍ଡାମାନେ କରିଦେଲେ ଏମନ୍ତ ପ୍ରବୃତ୍ତ
 ଇଂରେଜ ରାଜତ୍ଵ ଲୋପ ହୋଇଲୁ ନିକର ।
 ଖୋରଧା ରାଜା ନେଲେଣି ତାଙ୍କ ହିଂସ୍ରାସନ
 ସେନା ସେନାପତିମାନେ କଲେ ପଳାୟନ ।
 ଏହାପରେ କେତେଦିନ ଏମନ୍ତ ଘଟିଲୁ
 ଖୋରଧା ଆଡ଼ରୁ ସେନାପତି ଆସିଥିଲୁ । ୧୦୬
 ପାଇକ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କୁ ପୋଡ଼ି ଭସ୍ମ କଲେ
 ଅବଶେଷେ ଆସି ସେ ଯୁଗ୍ମରେ ପ୍ରବେଶିଲେ ।
 ପାଇକମାନଙ୍କ ପରେ ତୋପ ବରଷିଲୁ
 ତେଣୁ ପାଇକ ସମସ୍ତେ ଛତ୍ରଭଙ୍ଗ ଦେଲୁ । ୧୦୮
 ପାଇକମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ହେଲୁକ ସମର
 ଶାରଙ୍ଗଗଡ଼ ଦୁର୍ଗକୁ କଲେ ଅଧିକାର । ୧୦୯
 କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏ ବିଦ୍ରୋହ ବ୍ୟାପିଗଲୁ
 କନିକା କୁଜଙ୍ଗ ଯୋଗଥିବା ଜଣାଗଲୁ । ୧୧୦
 ଅସୁରେଶ୍ଵର, ଡିରଣି, ହରିହରପୁର
 ପାଇକମାନେ ଏ ସବୁ କଲେ ଅଧିକାର । ୧୧୧
 ଗୋପ ଥାନା ଆଦି ସବୁ ପୋଡ଼ି ପକାଇଲେ
 ମୁକୁନ୍ଦଦେବ ଆବର ବନ୍ଦୀ ହୋଇଗଲେ । ୧୧୨

ହମେ ହମେ ଏ ବିଦ୍ରୋହ ଉଠା ହୋଇଗଲା
 କୁଜଙ୍ଗର ସ୍ଥାନମାନ ହସ୍ତଗତ କଲା । ୧୧୩
 ପାଇକମାନେ ସେଠାରେ ହୋଇଲେ ପରସ୍ତ
 ବିଦ୍ରୋହୀ ନାୟକମାନେ ସବେ ହେଲେ ଧୂତ ।
 କୁଜଙ୍ଗରାଜା ଯେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କଲେ
 ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ତେଣୁ ରାଜା ଧରା ହୋଇଗଲେ ।
 ଅପରାଧ ଧୂତ ହୋଇ ଖୋଦା ଆସିଲେ
 ବିରୂରରେ କେତେଜଣ ପାଣି ପାଇଥିଲେ ।
 ଜଗବନ୍ଧୁ ଗୁରୁପାଳ ହୋଇ ଚରାହେଲେ
 ଗୁରୁ ସ୍ଥାନେ ଗୁରୁ ଗଛେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିଲେ ।
 ଅଠରଶ ଛବିଶ ସାଲରେ ଶାନ୍ତି ହେଲା
 ଉପଦ୍ରବମାନ ସବୁ ଉଠା ହୋଇଗଲା । ୧୧୮
 ପାଇକଙ୍କ ହିତେ ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରାଣ ଦେଲେ
 ଇତିହାସ ତାଙ୍କ ନାମ ଲେଖି ସାଇତିଲେ । ୧୧୯
 ରାଖାଲ ବାବୁ ଲେଖିଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ଶର
 ଆନଦେଶ ହୋଇଥିଲେ ବୋଲନ୍ତେ ନିକର ।
 ସେ ଜଣେ ଜାତୀୟଶ୍ରଦ୍ଧା ଥିଲେ ଓଡ଼ିଶାରେ
 ଆପଣା ଲୋକଙ୍କ ହିତେ ନିଜ ପ୍ରାଣ ଦେଲେ ।
 ଓଡ଼ିଶାର ସମ୍ମାନ ଲୋକଙ୍କ ହିତପାଇଁ
 ପ୍ରାଣ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ କରି ହେଲେ ସେ ବିଦ୍ରୋହୀ ।
 ନୋହିଲେ ସମ୍ମାନକୁଳ ହୋଇଥାନ୍ତା ଲୋପ
 ସର୍ବନାଶ କରିଥାନ୍ତେ ବଙ୍ଗାଳି ଲୋଲୁପ । ୧୨୩
 ଆଉ କେତେକାଳ ହୋଇଥାନ୍ତା ଅନ୍ଧାରୁର
 ରକ୍ଷାକଲେ ସେ ସମସ୍ତ ବୀର ବିଦ୍ୟାଧର । ୧୨୪
 ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳି ଲେଖକ ଏହା ଲେଖିଗଲେ
 ଜଗବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଅମର କରି ରଖିଦେଲେ । ୧୨୫
 ସୂର୍ଯ୍ୟାସରେ ଇତିହାସେ ରହିବ ସେ ନାମ
 ଉତ୍କଳେ ଏପରି ଶର କେତେ ଥିବେ ଜାଣ ।

ରଣ ବିଦ୍ୟା ଉତ୍କଳର ଗଲୁଣି ପାଶୋର
 ରୁଦ୍ଧବିଦ୍ୟା! ହୋଇଲୁଣି ପାଇକର ସାର । ୧୨୭
 ଶସିୟ ଶଶ୍ତ୍ରାୟତର କୁଳବିଦ୍ୟା ଗଲ
 ବୃଥା ଜାତି ଅଭିମାନେ ତାଙ୍କ ଦିନ ଗଲ । ୧୨୮
 ସୁବଧା ସୁଯୋଗ ନ ପାଇଲ ବୁଦ୍ଧି ବୃଦ୍ଧି
 ଦେଖାଇ ପାରିବ କାହୁଁ ପ୍ରାଚୀନ ଶକତି । ୧୨୯
 ସୁପ୍ତସିଂହ ପରି ପଡ଼ି ରହିଛି ଏ ଜାତି
 ଆହାର ବିହୀନେ ଶୁଷ୍କ ହୋଇଣି ଶକତି । ୧୩୦
 ଦରକୋଶେ ପଡ଼ି ପଛେ ଏ ଜାତି ମରିବ
 ଦଇନ ହୋଇ କା ପାଶେ ଠିଆ ନ ହୋଇବ ।
 ଏହି ମାତି ଧରି ଏ ଜାତିର ଅବନତି
 ନିମ୍ନେ ଧୂଃସପଥେ ଏହୁ କରୁଅଛି ଗତି । ୧୩୧
 ଖବନ ସଂଗ୍ରାମ କ୍ଷେତ୍ରେ ଏହା ଅନୁଚିତ
 ଶୋଇ ରହିଲେ କିପରି ତଳିବ ନିୟତ । ୧୩୨
 ଏ ଯୁଗ ଧରମ ଅଟେ ଆନ ପରକାର
 ଠେଲିପେଲି ନ ରୁଲିଲେ ନାହିଁକି ନିସ୍ତାର । ୧୩୩
 ଅଗେ ବଢ଼ି ରୁଲିବାକୁ ଯେବେ ନ ଶିଖିବ
 ପଛରେ ପଡ଼ି ଅକାଳେ ବିଲୟ ଭଜିବ । ୧୩୪
 ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସରେ ମୁଖ ଦେଖ ଏବେ
 କି ଥିଲ କି ହୋଇଅଛି ବୁଝ ହେ ସରବେ ।
 ଜାତୀୟ ଖବନ ଆଉ ନାହିଁ ଉତ୍କଳରେ
 ମାତିଛନ୍ତି ଲୋକମାନେ ଆପଣା ଯୁଗରେ । ୧୩୫
 ସମୂହ ଜାତିର ହିତ କେହି ଭାବୁନାହିଁ
 ସ୍ୱାର୍ଥଖେଳ ଖେଳୁଛନ୍ତି ଦେଇ ଜାତିଦ୍ୱାସ୍ତ । ୧୩୬
 ଅହେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ଦିଅ ହେ ସୁମତି
 ଅବଳମ୍ବେ ଉତ୍କଳର ଯାଉ ଏ ଦୁର୍ଗତି । ୧୩୭
 ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଲେ ଆହେ ଚକାଡ଼ୋଳା
 ତୁମ୍ଭେ ଅଟ ମହାପ୍ରଭୁ ଏ ଭବର ଭେଳା । ୧୩୮

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଉତ୍କଳ ପାଇକବିଦ୍ରୋହ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକାଶତ ଏକ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

କଳିକତାଠାରେ ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ହେଲା
କିଏ ସେ ସଭାରେ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲା । ୧
କିଏ ସେହୁ କି ଶ୍ରୀକ୍ଷଣ ଦେଲେ ସେ ଏଥିର
କହନ୍ତୁ ଆପଣ ମୋତେ ଏ ସବୁ ଖବର ।

ଜଗା ଉବାଚ

ପରୁରଲ ଯାହା ଶୁଣ କହୁଛି ଗଉର
ବିନାୟକ ଦାମୋଦର ସବରକାରର । ୩
ନାମ ଶୁଣିଥିବ ତୁମ୍ଭେ ବିରୁରୁଛି ମୁହିଁ
ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କ ଚରିତ ଶୁଣ କହିବୁଁ । ୪
ବିନାୟକ ଅଠରଶ ତେୟାଅଣୀ ସାଲେ
ମରଠା ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଳେ ଜନମ ଲଭିଲେ । ୫
ନାଶିକ ସହରେ ଘର ଜାତିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ
ବୁଦ୍ଧି ତାହାଙ୍କର ଅଟେ ଅତି ବିଚକ୍ଷଣ । ୬
ଅସାଧାରଣ ପ୍ରତିଭା ଅଛି ତାହାଙ୍କର
ପିଲାଦିନୁ ପରିଚୟ ମିଳିଛି ତହିଁର । ୭
ବାର ତେର ବରଷ ବୟସ ସେତେବେଳେ
ବିନାୟକ ବିଦ୍ୟାଳୟେ ପାଠ ପଢୁଥିଲେ । ୮
ରୁରାଥେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଲା
ବିନାୟକ ତେତେବେଳେ ମନେ ପାଞ୍ଚିଲେ । ୯
ସହପାଠୀମାନଙ୍କୁ ଆପଣା ସଙ୍ଗେ ନେଲେ
ସମର ସମିତି ଏକ ଗଢ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ୧୦
କେତେ ବର୍ଷ ପରେ ପୁଣି ପୁନା ଅଞ୍ଚଳରେ
ରାଜନୀତି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳିଲା ପ୍ରଖରେ । ୧୧
ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ମହାମାରୀ ହୋଇଥିଲା
ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ଚିକିତ୍ସା ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା ନୋହୁଁଲା । ୧୨

ଇଂରେଜ କରମରୁଣ କେତେଜଣ ଥିଲେ
 ହାଣ୍ଡାଣାଇ ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ୧୩
 ଶତ୍ରୁଯନ୍ତ୍ର ଅଭିଯୋଗେ କେତେ ଧରାହେଲେ
 ତଳକ ସେହି ସମୟେ ଧରା ହୋଇଥିଲେ । ୧୪
 ଯେଉଁଠାଠା କାରାଗାର ଭିତର ମହଲେ
 ରାଣାଡ଼େ ପ୍ରଭୃତି କେତେଜଣ ଫାଣିହେଲେ ।
 ଏ ସବୁ ଘଟଣା ଦେଖି ବୀର ବିନାୟକ
 ଦାରୁଣବ୍ୟଥା ଲଭିଲେ ହୃଦରେ ଅନେକ । ୧୬
 ଭାରତର ମୁକ୍ତିପାଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ସେ କଲେ
 ପ୍ରବୃତ୍ତ କଲେ ପ୍ରକାଶ୍ୟେ ଅବା ଗୁପ୍ତରେ । ୧୭
 ନିଜ ମତ ବ୍ୟକ୍ତକଲେ ସଭା ସମିତିରେ
 ପ୍ରବେଶିକା ପରାସ୍ତାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଲେ । ୧୮
 ଫରଗୁସନ କଲେଜେ କଲେ ଅଧ୍ୟୟନ
 ଯୁବକସଂଘ କରି ସେ ନେତା ହେଲେ ଜାଣ । ୧୯
 ରାଜନୀତି ଆନ୍ଦୋଳନେ ସେହୁ ଯୋଗଦେଲେ
 ସ୍ୱାଧେଶୀ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହୋଇଲେ ।
 ବିଲ୍ଲିତ ବସନମାନ ଆଗ ପୋଡ଼ିଦେଲେ
 ବିଲ୍ଲିତରେ ବାରିଷ୍ଟର ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲେ । ୨୧
 ସେଠାକୁ ଯାଇ ଭାରତ ସମିତି ସେ କଲେ
 ଭାରତ ବିଷୟେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଲେ । ୨୨
 ବାରିଷ୍ଟର ପରାସ୍ତାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଲେ
 କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ନ ପାଇଲେ । ୨୩
 ରାଜନୀତି ଚର୍ଚ୍ଚା ଯେଣୁ ସେହୁ କରୁଥିଲେ
 ତେଣୁ ବାରିଷ୍ଟର କାମେ ଅଯୋଗ୍ୟ ହୋଇଲେ ।
 ଗୁପ୍ତପୁଲିସ ତାହାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଥିଲେ
 ତାଙ୍କ ଗୁଳିଚଳନକୁ ନଜର ରଖିଲେ । ୨୪
 ମର୍ଲ୍ ସାହେବ ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ତେଜେବେଲେ
 ଦୁର୍ଜନଓପାଳ ଶରୀର ରକ୍ଷକ ସେ ଥିଲେ । ୨୬

ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଦିବାଲେକରେ କେ ତାଙ୍କୁ ଦ୍ଵାଶିଲ
 ମଦନଲଲ ଧୁଙ୍ଗୁ ଗିରଫ ହୋଇଲ । ୨୭
 ସବରକାରର ଜଣେ ସଙ୍ଗୀ ସେହୁ ଥିଲ
 ସେ ଧର ହେବାରୁ ନିନ୍ଦାବାଦ ସଭା ହେଲ । ୨୮
 ସବରକାର ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ଯାଇ
 ନିନ୍ଦାବାଦ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ମତ ଦେଲେନାହିଁ । ୨୯
 ବିନାୟକ ପ୍ରସ୍ତାବର ପ୍ରତିବାଦ କଲେ
 ଏଥୁପାଇଁ ସାହେବ ତାହାଙ୍କୁ ମାଡ଼ ଦେଲେ । ୩୦
 ମାଡ଼ଖାଇ ତିନେ ବିଚଳିତ ନ ହୋଇଲେ
 ଅତି ଦୃଢ଼ତା ସହିତ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ । ୩୧
 ଲଠିମାଡ଼ ଖାଇ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଫାଟିଗଲ
 ଧାର ଧାର ହୋଇ ରକ୍ତ ମୁଣ୍ଡରୁ ବହିଲ । ୩୨
 ତଥାପି ଯେଉଁ ସାହେବ ତାଙ୍କୁ ମାଡ଼ ଦେଲେ
 ଗୁଳି ଆକ୍ରମଣରୁ ସେ ତାଙ୍କୁ ବଞ୍ଚାଇଲେ । ୩୩
 ସୁଲିସର ଖରଦୁଷ୍ଟି ସଦା ତାଙ୍କଠାରେ
 ପରିବାର ଉପରେ ସେ ଅତ୍ୟାଚାର କଲେ । ୩୪
 ଏ ଖବର ପାଇ ପାରିସକୁ ପଳାଇଲେ
 ସେଠାରେ ଏକ ଫରାସୀ ମହିଳା ଯେ ଥିଲେ ।
 କାମା ଅଟଇ ସେ ମହିଳାଙ୍କ ନିଜ ନାମ
 ସବରକାରଙ୍କୁ ସେ ଆଶ୍ରୟ ଦେଲେ ଜାଣ । ୩୫
 କିଛିଦିନ ପରେ ଶୁଣି ବିଲତ ଫେରିଲେ
 ସେଠାରେ ସଙ୍ଗୀମାନଙ୍କୁ ଏକସ୍ଵଟ କଲେ । ୩୬
 ଉନବିଂଶ ଦଶ ପାଲେ ଗିରଫ ହୋଇଲେ
 ବିଲତରୁ ତଡ଼ାଖାଇ ଭାରତେ ଆସିଲେ । ୩୭
 ଭାରତରେ ତାଙ୍କ କଥା ହୋଇବ ବିଚାର
 ଏହିହେତୁ ଭାରତକୁ ଆସିବେ ନିକର । ୩୮
 ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ଭାରତକୁ ଆସୁଥିବାବେଳେ
 ମାରସାଲେସ ବନ୍ଦରଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ୪୦

ଜାହାଜରୁ ଡେଇଁପଡ଼ି ସମୁଦ୍ରେ ପଡ଼ିଲେ
 ପହଁରି ପହଁରି ପଳାଇବା ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ୪୧
 ପହଁରିଯିବା ସମୟେ ଗୁଳିମାଡ଼ ହେଲା
 ବୁଢ଼ାମାରି ଗୁଳି ଶେଷମାନ ଏଡ଼ିଦେଲା । ୪୨
 ପ୍ରାନ୍ତସ ଉପକୂଳରେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶିଲେ
 ସେଠାରେ ପୁଲିସ ପାଶେ ଯାଇ ଧରାଦେଲେ ।
 ପ୍ରାନ୍ତସର ସରକାର ତାଙ୍କୁ ନ ରଖିଲା
 ବିଚିତ୍ର ସରକାରଙ୍କ ହାତେ ସମର୍ପିଲା । ୪୩
 ସାରା ପୃଥିବୀରେ ହେଲା ଘୋର ଆନ୍ଦୋଳନ
 ପ୍ରାନ୍ତସ ଶରଣାର୍ଥୀକୁ ନ ଦେଲା ଶରଣ । ୪୪
 ପୁଣି ପ୍ରାନ୍ତସର ସରକାର ଦାବି କଲା
 ସବରକାରଙ୍କୁ ଫେରି ନେବାକୁ ଚାହୁଁଲା । ୪୫
 ଇଂଲଣ୍ଡର ସରକାର ରାଜିହେଲେ ନାହିଁ
 ବିଚାରପାଇଁ ଭାରତେ ଦେଲେକ ପଠାଇ । ୪୬
 ଭାରତ ଅଦାଲତରେ ହେଲାକ ବିଚାର
 ସବରକାର ବୋଇଲେ ନାହିଁ ଅଧିକାର । ୪୭
 ଫରାସୀ ଅଦାଲତରେ ହୋଇବ ବିଚାର
 ଭାରତ ଅଦାଲତରେ ନ ହେବ ବିଚାର । ୪୮
 ଦାମୋଦରଙ୍କ ଆପତ୍ତି ନାମଞ୍ଜୁର ହେଲା
 ଭାରତ ଅଦାଲତରେ ବିଚାର ହୋଇଲା । ୪୯
 ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗ ତାଙ୍କ ନାମେ ହେଲା
 ବିଚାରରେ କାରାଗାର ଯିବେ ଆଜ୍ଞାହେଲା । ୫୦
 ପଞ୍ଚାବନ ବରଷ ସେ କାରାଗାର ଯିବେ
 ଆଶ୍ରାମାନଠାରେ ବନ୍ଦୀହୋଇ ସେ ରହିବେ ।
 କଳାପାଣିବୋଲି ଏହି ସ୍ଥାନଟି ବିଖ୍ୟାତ
 ସେଠାକୁ ସବରକାର ଗଲେକ ନିୟୁତ । ୫୧
 ଚଉଦ ବରଷକାଳ ସେଠାରେ ରହିଲେ
 ଅନ୍ଧାରୀ ବନ୍ଦୀରୂପେ କାଳ କଟାଇଲେ । ୫୨

ଭୁବିଂଶ ସପ୍ତବିଂଶ ମଇ ମାସ ବେଳେ
 ସବରକାର ସେଠାରୁ ଖଲ୍ଲସ ପାଇଲେ । ୫୫
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭାର ସେ ସଭାପତି ହେଲେ
 ଗତ ଦୁଇ ବରଷ ମେ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିଲେ । ୫୬
 ପୁଣି ଏ ବରଷ ସେହି ସଭାପତି ହେଲେ
 ସୁଦୀର୍ଘ ଭାଷଣ ଏକ ସେହି ଦେଇଥିଲେ । ୫୭
 ମନୁଥନାଥ ମୁଖର୍ଯ୍ୟ ମହାଶୟ ନାମ
 ଭଜ ଅଦାଲତର ବିଚାରପତି ଜଣ । ୫୮
 ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସଭାର ସେ ସଭାପତି ଥିଲେ
 ସେହି ଏକ ସୁଦୀର୍ଘ ଭାଷଣ ଦେଇଥିଲେ । ୫୯

ଗଞ୍ଜର ଉଦ୍ଧାର

ସଭାପତିମାନଙ୍କର ଦେଲେ ପରିଚୟ
 କି ଭାଷଣ ଦେଲେ ଜଣା ନ ଗଲା ନିଶ୍ଚୟ । ୬୦
 ଭାଷଣରୁ ହୃଦୟର ଭାବ ଜଣାଯିବ
 କେବଳ ପରିଚୟରୁ କି ଫଳ ମିଳିବ । ୬୧
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ନାମ କହିଲେ ଆପଣ
 କଂଗ୍ରେସଠାରୁ ସେ ସଭା କାହିଁପାଇଁ ଭିନ୍ନ । ୬୨
 ଏମାନେ କାହିଁକି କଂଗ୍ରେସରେ ନ ମିଶିଲେ
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ନାମେ ଭିନ୍ନ ସଭା କଲେ । ୬୩
 ଏ ସବୁ ଜାଣିବାପାଇଁ ହେଉଛି ମୋ ମନ
 ଦୟାକରି କହନ୍ତୁ ଏ ସବୁ ତଥ୍ୟମାନ । ୬୪

ଜଗା ଉଦ୍ଧାର

ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସଭାପତି ଯେ ଭାଷଣ ଦେଲେ
 ତହିଁର ସାରାଂଶ କହୁଅଛି ଶୁଣି ଭଲେ । ୬୫
 ବୋଇଲେ ହେ ସଭାଜନ ମନଦେଇ ଶୁଣି
 ହିନ୍ଦୁଭାରତ ସମସ୍ୟା ଅଟଇ ବିଷମ । ୬୬
 ମହାଦୋର ବିପତ୍ତି କାଳଟି ଏ ଦିନର
 ତହିଁର ନିଦାନ ଶୁଣି କହୁଛି ନିକର । ୬୭

ଧୀରସ୍ଥିରଭାବେ ଶୁଣି କର ହେ ବିଚାର
 ଭାବ ଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥିରକର ତାର ପ୍ରତିକାର । ୭୮
 ପରିଷ୍କାରଭାବେ ସବୁ ବିଷୟକୁ ଶୁଣି
 ସକଳ ସଂଶୟ ମନୁ କର ହେ ଖଣ୍ଡନ । ୭୯
 ନିଦାନ ବୁଝି ଔଷଧ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ
 ତେବେ ହିନ୍ଦୁସାରତର ରୋଗ ବ୍ୟାଧି ଯିବ । ୮୦
 ପ୍ରଥମେ ସଭାପତିଙ୍କି ଦି'କଥା କହିବ
 ତହିଁପରେ ମୋର ମନଭାବ ଜଣାଇବ । ୮୧
 ଅଭାଇବରଷ ତଳେ ତୁମ୍ଭେ ମୁକ୍ତ ହେଲ
 କଳାପାଣି ଘରୁ ଆସି ଦେଶେ ପ୍ରବେଶିଲ । ୮୨
 ଦେଶବାସୀ ତେତେବେଳେ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ
 କି କର୍ମ କରିବ ଏବେ ତୁମ୍ଭେ ସୁଦେଶରେ । ୮୩
 ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ସେ ସଂଶୟ ଦୂର କଲ
 ହିନ୍ଦୁସାରତ ପତାକା ଧରି ଠିଆ ହେଲ । ୮୪
 ଆପଣା ପ୍ରକୃତି ଆପେ କଲ ହେ ପ୍ରକାଶ
 ଧନ୍ୟ ତବ ସ୍ଵାର୍ଥଜ୍ୟାଗ ପ୍ରବଳ ସାହସ । ୮୫
 କେତେ ରାଜମାଡ଼ି ସ୍ରୋତ ବହୁଛି ସାରତେ
 କହିଣସି ସ୍ରୋତେ ଭାସି ନ ଯାଇ ନିଶ୍ଚିତେ ।
 ଦୃଢ଼ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କରୁନ ନିଜ ମତ
 ନିଜବୁଦ୍ଧି ବିବେକରେ ଜାଣି ଯା ଉଚିତ । ୮୬
 ସେହି ପଥେ ଚାଲିଅଛ ଦମ୍ଭ ସହଚରେ
 ପିଲାଦିନୁ ଏ ଲକ୍ଷଣ ଅଛି ତୁମ୍ଭଠାରେ । ୮୭
 ହିନ୍ଦୁସାରତ ଉଦ୍ଧାରେ ବଳାଇଲ ମତ
 କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ ପ୍ରବେଶିଛ ଧରି ସେହି ମାଡ଼ । ୮୮
 ଜତିଭାବେ ଏ ହିନ୍ଦୁସାରତ ପଡ଼ିଥିଲା
 ତବ ବଂଶୀ ସ୍ବନ ଶୁଣି ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଲା । ୮୯
 ପୁଣି ହିନ୍ଦୁସାରତର ହୋଇବ ଉଦ୍ଧାୟନ
 ଅଗରେ ଲଭ କରିବ ପ୍ରାଚୀନ ସମ୍ମାନ । ୯୦

ତବ ଉପସ୍ଥିତ ଏଠି ଅପୂର୍ବ ବିଷୟ
 ଉଦ୍ୟମ ଉତ୍ସାହ ଦେଉ ଖେଳାଏ ନିଶ୍ଚୟ । ୮୨
 ଆଜି ତୁମ୍ଭେ ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ସେନାପତି
 ତବ ପଛେ ଠିଆହେବ ନିଶ୍ଚୟ ହିନ୍ଦୁଜାତି । ୮୩
 ହିନ୍ଦୁସରତ ଉଠିବ ପୁଣି ମୁଁ କହିଛି
 ବହୁ ଚିନ୍ତାକରି ଏହା କହିଛି ମୁଁ ବାଛି । ୮୪
 ହିନ୍ଦୁ ଯେବେ ପୂର୍ବ ଉଦ୍‌ସମ୍ମାନେ ଉଠିବ
 ବିଦେଶୀର ପରାଧୀନ କେବେ ନ ହୋଇବ । ୮୫
 ପୃଥ୍ବୀର ଆନ ଜାତିମାନେ ତେତେବେଳେ
 ଲେଉଟେ ଶ୍ରାନ୍ତୀଦାରବୋଲି ବିରୁଦ୍ଧରେ ବଳେ ।
 ପୂର୍ବ ଯଶ ଶାନ୍ତି ଜ୍ଞାନ ଗରିମା ବିଭବ
 ମନେପଡ଼ିଲେ ଜନମେ ଅପୂର୍ବ ଗରବ । ୮୬
 ପରାଧୀନ ଜାତି ଯାର ନାହିଁ ବର୍ତ୍ତମାନ
 ସମ୍ବଳ ଅଟଇ ତାର ଏକଇ ପ୍ରାଚୀନ । ୮୭
 ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ଵାସ ମୋହର ଅଛଇ ନିୟତ
 ପ୍ରାଚୀନତା ଭୁଲି ଏ ଦୁର୍ଗତି ପରାପତ । ୮୮
 ସାବଧାନ ସାବଧାନ ଯେ କାଳେ ଥିଲା ଅନ୍ଧକାରେ
 ଆଲୋକ ଦେଖାଇଥିଲା ହିନ୍ଦୁ ତେତେବେଳେ ।
 ସକଳ ଗୁଣେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭ କରିଥିଲା
 ମାନବର ଲାଭକରି ଜଗଦ୍‌ଗୁରୁ ହେଲା । ୮୯
 ମାନସିକ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ନୈତିକ ଜଗତେ
 ସମକକ୍ଷ କେ ନ ଥିଲା ହିନ୍ଦୁର ପୁରତେ । ୯୦
 ବୈଦିକ ରାଜ୍ୟ ସେହୁ ଥିଲେକ ପ୍ରଧାନ
 ନିକୁଚ ପକ୍ଷରେ ଥିଲେ ସବୁର ସମାନ । ୯୧
 ସକଳ ବିଦ୍ୟାରେ ସେହୁ ଥିଲେକ ପଣ୍ଡିତ
 ଶାନ୍ତି ଜ୍ୟୋତିଷ ବିଦ୍ୟା ଅଥବା ସାହିତ୍ୟ । ୯୨
 ଦେଶ ବିଦେଶରେ ଥିଲା ବଣିଜ ବେପାର
 ଉପନବବିଶ ବହୁତ ଥିଲା ତାହାକର । ୯୩

ପ୍ରାଚୀନ ବରଦ କହିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ
 ଶତମୁଖେ କହିଲେ ତା ଶେଷ ହେବନାହିଁ । ୯୭
 ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନେ ଭାରତ ଥିଲୁକ ପ୍ରବୀଣ
 ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପ୍ରସ୍ତ ଏ ଭାରତ ଦେବଭୂମି ପୁଣି । ୯୮
 କାହିଁକି ଅଧପତନ ହେଲା ଭାରତର
 ହରାଇବିଲୁ କିମ୍ପା ସମ୍ମାନ ତାହାର । ୯୯
 ପ୍ରକୃତ ନିଦାନ ତାର ନ ଜାଣଇ ମୁହିଁ
 ଇତିହାସରେ ଏ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ଲେଖା ନାହିଁ । ୧୦୦
 ଛୁଡ଼ି ସେ କଥା ଘାଣ୍ଟିଲେ କି ଫଳ ମିଳିବ
 ଗୋଟିଏ କଥା କହିଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇବ ।
 ଅନୁବିବାଦ ଏଥିର ପ୍ରଧାନ କାରଣ
 ଭାତ୍ତ ବିବାଦେ ଭାରତ ଛୁରଖାର ଜାଣ । ୧୦୧
 ବାହାରର ଉପଦ୍ରବ ଫଳେ ବୃଦ୍ଧି ହେଲା
 ବିଦେଶୀ ଶାସନ ଭାରତକୁ ଚାପିଦେଲା । ୧୦୨
 ଅନ୍ୟାୟର ପ୍ରପୀଡ଼ିତ ହୋଇ ଦିନୁଦିନ
 ଭାରତର ଦଶା ଫଳେ ହେଲା ଘନହୀନ । ୧୦୩
 ଉନ୍ନତି ବୃକ୍ଷ ଚୂଳରେ ଯେ ଭାରତ ଥିଲା
 ଅବନତି ବୃକ୍ଷମୂଳେ ଆସି ସେ ପଡ଼ିଲା । ୧୦୪
 ଆଉ ଦୁଇଟି କାରଣ ଏଥିରେ ମିଶିଲା
 ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାବଳ ଫଳେ ଉଣା ହେଲା । ୧୦୫
 ମୁସଲମାନେ ପ୍ରଥମେ ଭାରତେ ଆସିଲେ
 କିରସ୍ତାନ ଆସିଲେ କେତେକ ଦିନ ପରେ ।
 ଏ ଦୁଇ ଧରମ ଯାକୁ ତାକୁ ଦାସୀଦେଲା
 ହିନ୍ଦୁଧର୍ମରେ ଏ ମାତି କେବେହେଁ ନ ଥିଲା । ୧୦୬
 କେତେ ହିନ୍ଦୁ ସେଇ ଦୁଇ ଧର୍ମରେ ପଶିଲେ
 ଆନ କେହି ଆସି ହିନ୍ଦୁ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ।
 ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ ମାତି ଶାନ୍ତି ଅନ୍ଧାର କଠୋର
 ନିରାଡ଼ି ନାତିବନ୍ଧନ ଅନ୍ଧାର ନିଷ୍ଠୁର । ୧୦୭

ଅତ୍ୟାଚାର ପ୍ରତୀତି ହୋଇ ହିନ୍ଦୁ କେତେ
 ପଳାଇ ଏ ଦୁଇ ଧର୍ମେ ପଶିଲେ ନିୟତେ । ୧୧୦
 ହିନ୍ଦୁ ନିଜେ ଏମାନଙ୍କୁ ସାଇତଲ ନାହିଁ
 ମୁସଲମାନ କରସ୍ଥାନ ହେଲେ ସେହୁ ଯାଇ ।
 ମୁସଲମାନ କରସ୍ଥାନ ପ୍ରବୃତ୍ତକମାନେ
 ସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ଯତନେ ।
 ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଫଳେ ଫଳେ ବୃଦ୍ଧି ଲାଭ କଲ
 ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାବଳ ଝଟଣୁ ଉଣାହେଲା । ୧୧୩
 କେତେବର୍ଷ ପରେ କଥା ଧରା ପଡ଼ିଗଲା
 କେତେଜଣ ଭାବୁକଙ୍କ ନଜରେ ପଡ଼ିଲା । ୧୧୪
 ସେମାନେ ସତର୍କବାଣୀ ତେଣୁ ଶୁଣାଇଲେ
 ହିନ୍ଦୁଜାତି ଫଳେ ମରୁଅଛି ସେ ବୋଇଲେ । ୧୧୫
 ତେତେବେଳେ ଏ ବାଣୀ କେ ଖାତର ନ କଲେ
 ତେତେ ମନଯୋଗ ଦେଇ କେହି ନ ଶୁଣିଲେ ।
 କଥା ସତବୋଲି ଲୋକେ ମନେ କରିଥିବେ
 କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିକାର କିସ ନ କଲେ କେ କେବେ ।
 କେତେଦିନ ପରେ ଶୁଦ୍ଧି ସଂଗଠନ ହେଲା
 ଉତ୍ତମଫଳ ହେବାର ତହୁଁ ଜଣାଗଲା । ୧୧୮
 କିନ୍ତୁ କେତେ ଲୋକ ଏହା ପସନ୍ଦ ନ କଲେ
 ଧରମ ବିରୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟବୋଲି ବିରୁଦ୍ଧଲେ । ୧୧୯
 ବଙ୍ଗ ପ୍ରଦେଶରେ ହିନ୍ଦୁ ସଂଖ୍ୟା କମିଗଲା
 ପଞ୍ଜାବରେ ସେହି ଦଶା ଶେଷରେ ଘଟିଲା । ୧୨୦
 ଏ ବିଷୟେ ନାନା ଲୋକଙ୍କର ନାନାମତ
 ଏଥିକୁ ଉପାୟ ମୋତେ ଦିଶୁଛି ଏମନ୍ତ । ୧୨୧
 ଆପଣା ବିଶ୍ଵାସମତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଯିବା
 ଭଲମତ ଥିଲେ କାର କଲ ନ କରିବା । ୧୨୨
 ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ନିଜେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ
 କିଛିହିଁ ପ୍ରମାଦ କେବେନ ପଡ଼ିବ ଭଲ । ୧୨୩

ସବୁଜାତିକ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବା
 ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସମ୍ମାନ ସହିତ ଚଳାଯିବା । ୧୨୪
 ଆସମୁଦ୍ର ଇନ୍ଦୁନଦୀ ଭାରତବରଷ
 ପିତୃଭୂମି ଦେବଭୂମିମାନେ ଯେ ଅବଶ୍ୟ । ୧୨୫
 ତାକୁ ହିନ୍ଦୁ ବୋଲିଣ ଯେ ନିଶ୍ଚିତ କହିବ
 ଏଥିରେ କାର କମ୍ପାଇ ଆପଣି ହୋଇବ । ୧୨୬
 ମତ ଭେଦଥିଲେ ଆଉ କିଛି କ୍ଷତିନାହିଁ
 ନ କରିବେ ଦାବି ପବେ ଏକସେ କମ୍ପାଇ ।
 ଜାତୀୟ ମୁକତିପାଇଁ ଲଢ଼ିବେ ସକଳେ
 ବାଧାବିଘ୍ନ କିଛିମାତ୍ର ନ ରହିବ ତଳେ । ୧୨୮
 ସାଧାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରେ ସକଳେ ସମାନ
 ଯେ ଯାହାର ନ୍ୟାୟଦାବି ପାଇବ ସେ ପୁଣି ।
 ଜାତୀୟ ଏକତା ଚିନ୍ତା କରିବ ଯେ କାଳେ
 ଜେତାଜିତ ଭେଦଭାବ ନଭୁଲିବ ହେଲେ । ୧୩୦
 ଶାସକ ଶାସିତ ଭେଦ ଅବଶ୍ୟ ରହିବ
 ଏ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ କେ କେବେ ଏଡ଼ି ନ ପାରିବ ।
 ଯେଉଁ ବେଶେ ମୁସଲମାନ ଭାରତେ ଆସିଲେ
 ସେହିପରି ବେଶଧରି ଇଂରେଜ ଆସିଲେ । ୧୩୨
 ସେମାନେ ଯେଉଁ ପ୍ରମାଣେ ମିଶି ଯାଇଛନ୍ତି
 ପଠାଣ ହିନ୍ଦୁଏ ସେହିପରି ମିଶିଛନ୍ତି । ୧୩୩
 ପ୍ରାକୃତିକ ବାଧା ଦୁଃଖଅଛି ସେ ପ୍ରମାଣେ
 ଏ କଥା ନିରାଟ ସତ୍ୟ ଜାଣ ହେ ସୁଜନେ । ୧୩୪
 ଇଂରେଜ ରାଜତ୍ୱପରେ ଥରେମାତ୍ର ଜାଣ
 ଏକତ୍ର ଯିବାକୁ ହୋଇଥିଲେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ । ୧୩୫
 ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହବେଳେ ଏହା ଘଟିଥିଲା
 ଟେମ୍ପୁଲ ଯାହେବ ଏହା ସିଦ୍ଧକାର କଲା । ୧୩୬
 ଉଭୟେ ମିଶିଲେ ଏକ ଜାତୀୟତାବଳେ
 ଉଶାକଥା ଏହା ନୁହେଁ ଜାଣିଥାଅ ଭଲେ । ୧୩୭

ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଏହି ଜାତୀୟତାବଳେ
 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଶୁଭ ମାତିମାନ ଚଳାଇଲେ । ୧୩୮
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଦୁହେଁ ଭାରତ ଯନ୍ତ୍ରାନ୍
 ଏହି ଭାବ କଂଗ୍ରେସର ହେଲେ ପ୍ରଧାନ । ୧୩୯
 ଏ ମହତ୍ତ୍ୱଭାବ ବଡ଼ ଯଥାର୍ଥ ଅଟଇ
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଅକ୍ଳେଷରେ ବୁଝିଗଲେ ଭାଇ । ୧୪୦
 ହିନ୍ଦୁ ଧରମ ସଂସ୍କୃତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦାର
 ଯେ ଆସିଲା ଭାରତକୁ କଲେ ତାକୁ ମୋର ।
 ଭାରତେ ଯେ କଲ ଧର ତାକୁ ମୋର କଲେ
 ତା ସହିତ ମିଳିମିଶି ଚଳାଚଳ ହେଲେ । ୧୪୧
 ଯେଉଁ କାରଣରୁ ହେଉ ଶାସକ ଆତ୍ମର
 ଏ ଜାତୀୟତାବ ପ୍ରତି ହୋଇଲେ ଉଦାର । ୧୪୩
 ତଥାଚ ହିନ୍ଦୁମାନ ନାମେ ଯେ ସାହେବ ଥିଲେ
 ପ୍ରଥମ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ୧୪୪
 ସେ ତାଙ୍କ ବରୁଣକୁ ଏମନ୍ତ ଲେଖିଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ଜନ୍ମ ହୋଇଲା ଆବଶ୍ୟକବେଳେ ।
 ଏହିପରି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା
 ଦଇବଯୋଗେ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗଢ଼ାହେଲା । ୧୪୬
 ଇଂରେଜ ସମ୍ପର୍କବଳେ ଯେ ଶକ୍ତି ଜନ୍ମିବ
 କଂଗ୍ରେସର ଦ୍ୱାରଦେଇ ଖଲ୍ଲସ ହୋଇବ । ୧୪୭
 ଯେଉଁ ଭାରତୀୟମାନେ ଏହି ଚିନ୍ତା କଲେ
 ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଅଛି ତାଙ୍କୁ ଅବହେଳେ । ୧୪୮
 କଂଗ୍ରେସରେ ବହୁହିନ୍ଦୁ ଯୋଗଦାନ କଲେ
 ବୁଝିବା ମୁସଲମାନମାନେ ସତ୍ୟ ହେଲେ । ୧୪୯
 କେତେ ଦିନଯାଏ ଲୋକ ଏମନ୍ତ ଭାବିଲେ
 ଏ ଦୁଇ ଜାତି ଏକତ୍ର ମିଶି କାମ କଲେ । ୧୫୦
 ଏମାନେ ମନ ମିଳାଇ ଯକଳ କରିବେ
 ଭାରତର ଅଭାବ ଯକଳ ମେଣାଇବେ । ୧୫୧

ରାଜନୀତିକ୍ଷେତ୍ରେ ଅଛି ସେ ସବୁ ଅଭାବ
 ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନୀ ସହଯୋଗେ ସେ ସବୁ ଦୁଃଖ । ୧୫୬
 କିନ୍ତୁ କଂଗ୍ରେସ ପାଖରେ ଆଉ ଏକଦଳ
 ବିପରୀତ ଦିଗେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ହୋଇ ମେଳ ।
 ଭାରତ ମୁକ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଟେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର
 କିନ୍ତୁ ଭିନ୍ନପନ୍ଥା ଧରି ଚଳାଇବେ କଳ । ୧୫୭
 ହିନ୍ଦୁଭାରତରେ ଇସଲାମ୍ ପ୍ରତିପତ୍ତି
 ସ୍ଥାପନ କରିବାପାଇଁ ବଞ୍ଚାଇଲେ ମତି । ୧୫୮
 ଏହିକଥା ମନେ ପୋଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇଲେ
 ଅଳପକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଧରପଡ଼ିଗଲେ । ୧୫୯
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭାବ ଧରି କଲେ ସବୁକାମ
 ଆପଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ କଲେକ ଉଦ୍ୟମ । ୧୬୦
 କଂଗ୍ରେସ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ବୃଥା ଆଶାକଲ
 ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ସାଇତିବ ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୬୧
 ସେମାନଙ୍କ ଦାବି ଯେବେ କରିବ ପୂରଣ
 ଜାତୀୟ ସମସ୍ୟା ହୋଇଯିବ ସମାଧାନ । ୧୬୨
 ହିନ୍ଦୁସ୍ୱାର୍ଥ ଯେତେ ନଷ୍ଟହେଲେ ପଛେ ହେଉ
 ମୁସଲମାନ ଯା ରୁହେ ତାକୁ ଦିଆଯାଉ । ୧୬୩
 ଏପରିକଲେ ସେମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇବେ
 ଭାରତ ଦାବିରେ ସେହୁ ଯୋଗଦାନ ଦେବେ ।
 କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷକାଳ ଏହି ମାତ୍ତବଲେ
 କଂଗ୍ରେସର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ କାର୍ଯ୍ୟକଲେ ।
 ଯେତେ ଦାବିକଲେ ସବୁଥିରେ ହେଲେ ରାଜି
 ଅବଶେଷେ ସକଳ ଭରସା ଗଲ ଭାଜି । ୧୬୪
 ଯେତେ ରାଜିହେଲେ ତେତେ ଅଧିକ ମାଗିଲେ
 ପଛକୁ କଂଗ୍ରେସ କର୍ତ୍ତାମାନେ କାବୁହେଲେ ।
 ବନ୍ଦୋବସ୍ତର ପଦ୍ୟରୁ ପଦ କଟାହେଲା
 ଶ୍ରୀପଦ ନିଶାଣମାନ କାଟି ଖାଇଗଲା । ୧୬୫

ଶତକଡ଼ା ଷାଠିଏ ସେ ଚୁକିଲା ପାଇବେ
 ବଜାଦେଶରେ ଏ ସବୁ ଦିଅଁଛି ତ ଏବେ । ୧୭୭
 ଏ ସବୁ ଦାବି ନ୍ୟାୟ ବା ଅନ୍ୟାୟ ଅଟଇ
 ଏ କଥା କିଛି କେହି ବିଚାରିଲେ ନାହିଁ । ୧୭୮
 ଏତେକଥା କରି ଫଳ ହେଲା ବିପତ୍ତି
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଦାବି ବଢ଼ିଲା ସନ୍ତତ । ୧୭୯
 ବିସ୍ତୃତ ମୁସଲମାନ ରାଜ୍ୟରୁ ସେ ଅଂଶ
 ଏପରି ଅଛି ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ସାହସ । ୧୮୦
 ପଶ୍ଚିମେ ମୁସଲମାନ ରାଜ୍ୟ ଅଛି ଯେତେ
 ଯେଉଁପ୍ରଦେଶେ ପଠାଣ ଅଧିକ ଭାରତେ । ୧୮୧
 ସ୍ୱାଧୀନ ମୁସଲମାନ ନେତାରେ ରହି
 ବୃହତ ଜାତୀୟତାବ ଗର୍ବ ମନେ ବହି । ୧୮୨
 ବିଚାରନ୍ତି ସେମାନେ ନୁହନ୍ତି ସଂଖ୍ୟାନ୍ୱୟନ
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅଛନ୍ତି ଅସଂଖ୍ୟ ମୁସଲମାନ । ୧୮୩
 ଏହି ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଅଛି ଅନ୍ତରେ ତାଙ୍କର
 ତେଣୁ ସେମାନେ ବୋଲନ୍ତି ଆହେ ସରକାର ।
 ସଂଶୋଧନ କରିଦିଅ ଶାସନ ଆଇନ
 ତାକୁ ମାନବାକୁ ରାଜିନୁହେ ମୁସଲମାନ । ୧୮୪
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମିଶି ନୁହେ ଏକ ଜାତି
 ଦୁଇଟି ବୃହତ ଜାତି ଏମାନେ ଅଟନ୍ତି । ୧୮୫
 ଦୁହିଙ୍କର ଧରମ ସଂସ୍କୃତି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ
 ତେଣୁ ଖାସ ନ ଖାଉଛି ନୂତନ ଆଇନ । ୧୮୬
 ଏହିପରି ନାନା ଯୁକ୍ତି ଚରକ ଦେଖାଇ
 ଦାବିକରନ୍ତି ସେମାନେ ସଂଶୋଧନପାଇଁ । ୧୮୭
 ବୋଲନ୍ତି ମୁସଲମାନ ପ୍ରଦେଶ ଯେତେକ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟ କର ହେ ସେତେକ । ୧୮୮
 ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶ ଭାରତର ହିନ୍ଦୁ ରାଜ୍ୟ
 ଏପରି ବାଣ୍ଟିନିଦେଲେ ନଚଳିବ କାର୍ଯ୍ୟ । ୧୮୯

ଏହିପରି ମନେ ଭାବ କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ଜାତିର
 ଅନ୍ୟ ଜାତି ପ୍ରତି ଯାର ନାହିଁକ ଖାତର । ୧୮୦
 ହିନ୍ଦୁର ଭଲ ଅଥବା ମନ୍ଦ ହେଲେ ହେଉ
 ମୁସଲମାନର ଟେକ ଏ ଭାରତେ ଥାଉ । ୧୮୧
 ଏପରି ଦୁଇଟି ଜାତି ଏକତ୍ର କି ହେବ
 ଗୋଟିଏ ଭାରତ ଜାତି କିପରି ହୋଇବ । ୧୮୨
 ଦୁଇ ଜାତିର ଅନ୍ତର ନିର୍ମଳ ନ ହେଲେ
 ଜାତୀୟ ଏକତା କେବେ ନ ହୋଇବ ଭଲେ ।
 ପ୍ରତିନିଧି ସଭା ହୋଇ ବିବାଦ ମେଣ୍ଟିବ
 ଏକଥା ହୋଇବା ମଧ୍ୟ ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ । ୧୮୪
 ମୁସଲମାନ ବୋଲନ୍ତି ଗଣେଶ ପାଇଁ
 ଏ ଭାରତ କେବେ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇନାହିଁ । ୧୮୫
 ଉଚିତ ଥିଲା ଆଗରୁ ହେବା ସାବଧାନ
 ତେଣିକି ହିନ୍ଦୁଏ ଦେଲେ ନାହିଁ ମନଧ୍ୟାନ । ୧୮୬
 ଶାସନ ସଂସ୍କାର ଯେତେବେଳେ କରାଗଲା
 ସେତେବେଳୁ ସତର୍କ କେ ହୋଇ ନ ପାରିଲା ।
 ହିନ୍ଦୁ ନାମ ଲେପ କରାଗଲା ତେତେବେଳେ
 ଅମୁସଲମାନ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ନାମ ଦେଲେ ।
 ସାଧାରଣ ବୋଲି ନାମକରଣ ହୋଇଲା
 ହିନ୍ଦୁ ନାମ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତାଲିକାରେ ନରହିଲା । ୧୮୭
 ମୋ ଷ୍ଟୁ ବୁଦ୍ଧି କି ମୋତେ ଏମନ୍ତ ଦିଶୁଛି
 ଭାରତ ଜାତୀୟ ଭାବ ସେ ଦିନୁ ମରିଛି । ୧୯୦
 ଆପଣା ମର୍ଯ୍ୟାଦାଜ୍ଞାନ ଯେ ଜାତିର ଥିବ
 ନିଜନାମ ଲେପ ଦେଖି କେବେ କି ସହିବ ? ୧୯୧
 ସେକାଳେ ଅଭିଭାବକ ଯେଉଁମାନେ ହେଲେ
 ଏ ଅପମାନର ପ୍ରତିବାଦ ସେ ନ କଲେ । ୧୯୨
 ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତି ଫଳରେ ଏମନ୍ତ
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ହିନ୍ଦୁ ଜିଉ ବୋଲାଉଲା ସତ । ୧୯୩

ଜର୍ମାନରେ କିଛି ନାମେ ଜାତି ଏକ ଅଛି ।
 ସେ ଦେଶରୁ ହିଟଲର ତାକୁ ଚଢ଼ୁଅଛି । ୧୯୪
 ହିତ୍ଲରୁ ପ୍ରାଣେ ହିତ୍ଲର ଦଶା ଅଟେ ସେହିପରି
 ଅଧିକ ପାଇବା ଥାଉ ନାମଗଲା ମରି । ୧୯୫
 ଏକ ଜାତି ହେବା ଭାବ ଇଚ୍ଛାକଲେ ହେବ
 ଇଚ୍ଛା ନ କଲେ ଜାତୀୟତା ଅସମ୍ଭବ । ୧୯୬
 ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାପାଇଁ ହିତ୍ଲରମାନେ ଏକା ଦାୟୀ
 ମୁହଁ ଖୋଲି ସତକଥା ଦ କହନ୍ତି କେହି । ୧୯୭
 ସବୁବେଳେ ଡର କାଳେ କେ କିସ ଭାବିବ
 ଗୋଷ୍ଠି ଗତଭାବବୋଲି ନିନ୍ଦା କରିଦେବ । ୧୯୮
 ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ କଥା ଆବଶ୍ୟକ ହେଲା
 ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ସତ କଥା ନ କହିଲା । ୧୯୯
 ଅଳପ ସଂଖ୍ୟକ ମୁସଲମାନ ସହଯୋଗୀ
 ତାଙ୍କ ପାଇଁ ହିତ୍ଲରମାନେ ହେବେ ସବୁକ୍ଷମ ।
 ସାଇମନ ପ୍ରସାଦୁତ ଆସିଲା ସେ କାଳେ
 କଂଗ୍ରେସିଆ ବନ୍ଧୁ ମହାତ୍ମାମରେ ପଡ଼ିଲେ । ୨୦୧
 ଭାଇ ପରମାନନ୍ଦ ଯା କହିଛନ୍ତି ଶୁଣ
 ସେସବୁ ପ୍ରସାଦ କରୁଥିଲେ ସାଇମନ । ୨୦୨
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଇନରେ ଯାହାସବୁ ହେଲା
 ସାଇମନ ପ୍ରସାଦ ତାଠାରୁ ଭଲଥିଲା । ୨୦୩
 ମୁସଲମାନର ଯେଉଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଦାବି
 ସାଇମନ ନିନ୍ଦା କରୁଥିଲେ ତାକୁ ଭାବି । ୨୦୪
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଭୁ ଦାବି କରୁଥିଲେ
 ସାଇମନ ତହିଁ ପ୍ରତି ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନକଲେ । ୨୦୫
 ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ସାଲିସ ଉତ୍ତର ନାମ
 ସାଇମନ ପ୍ରସାଦରେ ନ ଥିଲାକ ଜାଣ । ୨୦୬
 ପ୍ରାଦେଶିକ ସ୍ବାଧୀନତା ଆକାର ପ୍ରକାର
 ସାଇମନ ପ୍ରସାଦରେ ଥିଲା ଉକ୍ତ ଦର । ୨୦୭

କଂଗ୍ରେସର ଆଦର୍ଶ ମାଟିକେ ହୋଇଥିଲା
 ନୂଆ ଆଇନରେ ତହୁଁ ମାତ ଦର ହେଲା । ୨୦୮
 କଂଗ୍ରେସ ଗ୍ରହଣକଲ ନୂତନ ବିଧାନ
 ଗ୍ରହଣ ନ କଲ ସାଇମନ ବିଧାନ । ୨୦୯
 ଭବିଷ୍ୟତ ଦୃଷ୍ଟି ଯେବେ ଥାନ୍ତା କଂଗ୍ରେସର
 ହୋଇଥିଲେ କଂଗ୍ରେସର ନେତାଏ ତତ୍ତ୍ୱର ।
 ସାଇମନ ବିଧି ବିଧାନକୁ ମାନିଥାନ୍ତେ
 ସେକଥା ନକରି ଭ୍ରମେ ପଡ଼ିଲେ ସମସ୍ତେ । ୨୧୧
 କଂଗ୍ରେସ ସାଇମନକୁ କଲକ ବର୍ଜନ
 ନ ପଡ଼ିଲେ କେହି ସାଇମନଙ୍କ ବିଧାନ । ୨୧୨
 ମୁସଲମାନ ସେଥିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହେଲେ
 ନଚେତ ଗ୍ରହଣ ସେହୁ କରିଥାନ୍ତେ ଭଲେ ।
 ସରକାର ଏହା ଦେଖି ଏମନ୍ତ ଭାବିଲେ
 କି କଲେ ମୁସଲମାନ ମଜିୟିବେ ହେଲେ ।
 ଚରକାଳ ମିଥ ହୋଇଥିବେ ତାହାଙ୍କର
 ଫଳରେ ନୂତନ ପ୍ରଥା ହୋଇଲା ତାଙ୍କର । ୨୧୫
 ଗୋଲମେଜ ବଇଠକ ଭିନି ଥର ହେଲା
 ଭାରତ ଶାସନ ବିଧି ବିରୁଦ୍ଧ ପଡ଼ିଲା । ୨୧୬
 ହିନ୍ଦୁ ବିଷୟ ସେଠାରେ କେହି ନ କହିଲୁ
 ହିନ୍ଦୁ ଦାବିମାନ ବାଏବାଏ ଉଡ଼ିଗଲା । ୨୧୭
 ଏଥିଲାଗି ନଳିନୀରଞ୍ଜନ ଯା ଲେଖିଲେ
 ଶୁଣ ସଭାଜନେ ତାହା ମନଦେଇ ଭଲେ । ୨୧୮
 ଦେଶ ଲୋକେ ନିଜକୁ ସାହାଯ୍ୟ ନ କରନ୍ତି
 ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କେ କରିବ କେମନ୍ତି ।
 ଶୁଣିଛି ଲୋକେ କହନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ ସମାନ
 ଶିଖିଲି ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆଉ ନାହିଁ ଜାଣ । ୨୨୦
 ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ଲଢ଼ୁଅଛି
 କଂଗ୍ରେସ ହେତୁ ଯା କିଛି ଶମତା ମିଳିଛି । ୨୨୧

କଞ୍ଚିତ ସୁରାଜ୍ୟଲଭ କରିଛି ଭରତ
 କଂଗ୍ରେସର ତ୍ୟାଗ ଯଦ୍ ଦେବୁ ତା ସମସ୍ତ ।
 କଂଗ୍ରେସକୁ ନିନ୍ଦିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ମୋର
 ଦୁଃଖଦେଉଅଛି ମନେ କହିବାକୁ ମୋର । ୨୦୩
 ଯେଉଁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ତାର ନିଜ ଦାୟିତ୍ବରେ
 ଏତେକାଳ ଲାଗିଅଛି ଜାଣାୟୁ ସମରେ । ୨୦୪
 ତାକୁ ନିନ୍ଦିବାକୁ ମୋର ବକ୍ତୃନାହିଁ ମନ
 ସମ୍ମାନ ସହିତ ଯାହା ଉଦ୍ଭୁଅଛି ଶୁଣ । ୨୦୫
 କଂଗ୍ରେସର ମାତି ଦେବୁ ମିଳିନାହିଁ କିଛି
 ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶକ୍ତିରୁ ଯା କିଛି ହୋଇଛି । ୨୦୬
 କଂଗ୍ରେସ ଯେଉଁ ମାତିରେ କାମ କରିଅଛି
 ହିନ୍ଦୁ ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା କରି ପାରୁନାହିଁ କିଛି । ୨୦୭
 ଗୋଟିଏ ଦୁଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇବ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ କି ନିଷ୍ପତ୍ତି କଥା ମନେ ଭାବ । ୨୦୮
 କଂଗ୍ରେସର ମାତି ଏଥିପ୍ରତି ଅଟେ କିସ
 ଗ୍ରାହ୍ୟ ବା ଅଗ୍ରାହ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ନ କହେ କଂଗ୍ରେସ ।
 ଏ ମାତି ରହସ୍ୟ କିଛି ବୁଝାଯାଉ ନାହିଁ
 ଏକ ଦୃଢ଼ ମତ କମ୍ପାନି କହୁ ଫିଟାଇ । ୨୦୯
 ଡରୁଛ କି ପ୍ରଶ୍ନ କଥା କହିବାକୁ ମନେ
 ପସନ୍ଦ ନକରେ ଏହି ମାତି ଭିଳାଧାନେ । ୨୧୦
 କାହାର ମଙ୍ଗଳ କରୁଅଛି ଏ ମାତିରେ
 ଫିଟାଇ କହ କି ଭାବ ଅଛଇ ମନରେ । ୨୧୧
 କଂଗ୍ରେସର ମତି ଗତି ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ
 ପରୁରୁଛି କଥା ଏକ ଦିଅ ମୋତେ କହି ।
 କଂଗ୍ରେସ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ନେଲକ ଶାସନ
 କେତେ ପ୍ରଦେଶେ ମନ୍ଦୀରୁ କଲକ ଗ୍ରହଣ । ୨୧୨
 ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଶାନ୍ତିବାକୁ ମନ୍ଦୀ ଗଲେ
 ସଙ୍କଟ ସମୟେ କମ୍ପାନି ମନ୍ଦୀରୁ ଗୁଡ଼ିଲେ । ୨୧୩

ଉନବିଂଶ ଶତ ଉନବିଂଶ ଯେ ସାଲରେ
 ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ଯାହା ଘୋଷଣା କରିଲେ । ୨୩୭
 ସେହି ମାତ୍ର ଆଜିଯାକେ ଭାରତେ ଚଳୁଛି
 ନୂତନ ବିଧିବିଧାନ ହୋଇନାହିଁ କିଛି । ୨୩୮
 କେବଳ କଂଗ୍ରେସ ଯେଉଁ କଥା ଚାହୁଁଥିଲା
 ସେଥିରେ ସେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନପାରିଲା ।
 ଏହି କାରଣରୁ ହୋଇ ପାରେ ବା ଉଚିତ
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଗୁଡ଼ିବାର ଢାଡ଼ାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀ । ୨୩୯
 କଂଗ୍ରେସ ସହିତ ଯେତେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା
 ହିନ୍ଦୁର ହିନ୍ଦୁ ନାମ ଗଢ଼ି ନ ଥିଲା । ୨୪୦
 କଂଗ୍ରେସ ବ୍ୟତୀତ ହିନ୍ଦୁ ନାମ ନ ପଡ଼ିଲା
 ସରକାର ଯଙ୍ଗେ ଯେତେ ବେଞ୍ଚର ଚଳିଲା ।
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଏହି ପରିସ୍ଥିତିପାଇଁ ଦାୟୀ
 ବିଚାରିଲେ କଂଗ୍ରେସ କରିବ ତାଙ୍କୁ ଯାହି ।
 ସମୟ ଆସିଛି ଏବେ କହିବାକୁ ସତ
 ଏଣିକି ହିନ୍ଦୁ ଏଥିକି ନୁହେଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୨୪୧
 ଏତେ କାଳ ଧରି ବହୁ ଯତ୍ନ କରାଗଲା
 ଏ ଦୁଇ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ନ ହେଲା ।
 ଏକତା ହେଲେ ହୁଅନ୍ତା ଉଭୟ ମଙ୍ଗଳ
 ମାତ୍ର ସକଳ ପ୍ରୟତ୍ନ ହୋଇଲା ବିଫଳ । ୨୪୨
 ଯାବତ ଏପରି ମନୋବୃତ୍ତି ରହିଥିବ
 ତାବତ ମିଳନ ଆଶା ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ । ୨୪୩
 ମୁସଲମାନର ଅଛି ଯେ ଜାଝାୟୁ ଭାବ
 ସେମାନେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ମନରେ ଗରବ ।
 ଏ କଥା ସେମାନେ ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ କହୁଛନ୍ତି
 ଇଂରେଜ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ରାଜ୍ୟ ନେଇଛନ୍ତି ।
 ଯଦି ସେ ଶାସନ ଭାର କାହା ହାତେ ଦେବେ
 ତାଙ୍କଠାରୁ ନେଇଛନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଦେଇଦେବେ ।

ଏପରି ବଜାଳା ଲୁଟସବୁରେ କହିଲେ
 ଆଜିକାଲି କହୁଛନ୍ତି କେତେ ବନ୍ଦୁତାରେ ।
 ଏକଥା ଶୁଣିଲେ ଲୋକ କି ଭାବ ବୁଝିବ
 ମୁଁ ବୁଝୁଛି ଏ ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜେତାକର ଭାବ ।
 ଧର୍ମ ସଂସ୍କୃତିରେ ସେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କୁ ଜଣିଛନ୍ତି
 ଏହି ଭାବ ତାଙ୍କ ମନେ ସଦା ଖେଳୁଅଛି । ୨୫୨
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଭେଦଭାବର କାରଣ
 ସେହି ଭାବ ଅଟେ ଏହା ଭଲକରି ଜାଣ ।
 କେତେକ ଘଟଣା ଶୁଣ କହୁଅଛି ମୁହିଁ
 ସେ ସବୁ ତ ମନରୁ ପାଶୋର ଯାଇନାହିଁ ।
 ମାଲବାରରେ ମୁସଲମାନ ଯାହା କଲେ
 ରକତ ଗରମ ହୁଏ ସେ ସବୁ ଶୁଣିଲେ । ୨୫୫
 ହିନ୍ଦୁ ଉପରେ ଶାସଣ ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲା
 କଂଗ୍ରେସ ତଦନ୍ତପାଇଁ କମିଟି ଏ କଲା । ୨୫୬
 ଘଟଣାର ନ୍ୟାୟାନ୍ୟାୟ ତଦନ୍ତ କରିବ
 ତଦନ୍ତକରି ତାହାର ମତ ପ୍ରକାଶିବ । ୨୫୭
 କମିଟି ତଦନ୍ତ କରି କିଏ ମତ ଦେଲା
 ତହିଁର ଖବର କିଛି ପ୍ରକାଶ ନ ହେଲା । ୨୫୮
 ଜାତି ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରକାଶ ଅନୁଚିତ
 ଏପରି କାରଣ ଦେଇ ତା ରଖିଲେ ଗୁପ୍ତ ।
 ଏହା ପଛେ ପଛେ ମୁଲତାନ ଅତ୍ୟାଚାର
 ମୁସଲମାନ ମାନିଲେ ଅତି ଲୁଚୁଙ୍କର । ୨୬୦
 ନିରାଶ୍ରୟ ହିନ୍ଦୁ ପରେ ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲା
 ଏଡ଼େ ନୀଚ ଅତ୍ୟାଚାର ଶୁଣା ତ ନ ଥିଲା ।
 ଏହି ଅତ୍ୟାଚାର କରିଥିଲେ ମୁସଲମାନ
 ମୁସଲମାନ ନେତା ଏ ମାନିଲେ ଏମାନ । ୨୬୨
 ମାଲକାନା ଶୁଜୟୁତ ସେହି ସମୟରେ
 ହିନ୍ଦୁ ହେଲେ ଅଥବା ଅଲପ ଦିନପରେ ।

ଏହି ଧର୍ମକରେ ନାନା ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଲୁ
 ଆଶ୍ରା, ମଥୁରା, ଭରତପୁରରେ ଘଟିଲୁ । ୨୭୪
 କୋହାଟର ଅତ୍ୟାଚାର ତାହା ପରେ ହେଲୁ
 କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଲୋକ ଘରୁ ତଡ଼ା ହେଲୁ ।
 ଘର ଦ୍ଵାର ଜମି ବାଡ଼ି ଛୁଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ
 ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନେ ଯାଇ ସେହୁ ଶିଆପିଆ କଲେ ।
 ଉନବିଂଶ ପଚାଶ ସାଲରେ ପାଟଣାରେ
 କଲିକତାଠାରେ ଘୋର ଅତ୍ୟାଚାର କଲେ ।
 ସେହି ବର୍ଷ ଶେଷରେ କି ହେଲୁ ଶୁଣ ବାରେ
 ସ୍ଵାମୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାନନ୍ଦଙ୍କୁ ସେ ମାରି ପକାଇଲେ ।
 ଆର୍ଯ୍ୟ ସମାଜ କେତେକ ପୁଣି ମରା ହେଲେ
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଲାଲ ଦୁଲିଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ମାରିଲେ । ୨୭୯
 ରଞ୍ଜି ଲରସଲ ଆନ୍ଦୋଳନ କଥା ଜାଣ
 ହାଣକୁଟ ମାରପିଟ ଲାଗିଲା ବହନ । ୨୮୦
 ରାଜ ପାଲ ସେହି ଘଟଣାରେ ମରିଥିଲେ
 ଛୋଳାନାଥ ସେନ ମଲେ କଲିକତାଠାରେ ।
 ହାଇଦ୍ରାବାଦ, ଛୋପାଳ, ଶ୍ରାବଲପୁରରେ
 ରାମପୁର ଆଦି କେତେ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ।
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲୁ
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ ପୁରଧା କିଛି ନ ମିଳିଲା । ୨୮୩
 ମୁସଲମାନ ଶମତା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରହିବ
 ଯାବତୀୟ ଅସୁବଧା ହିନ୍ଦୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠୁଥିବ । ୨୮୪
 ଏଥିପାଇଁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ
 ଫଳରେ ବହୁତ ଅତ୍ୟାଚାର ସେ ସହିଲେ ।
 ଶାସନ ସଂସ୍କାର ନାମେ ଯାହା ସବୁ ହେଲା
 ମୁସଲମାନ ଶମତା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରହିଲା । ୨୮୭
 ମୁସଲମାନ ପ୍ରଜାଏ କାଶ୍ମିର ଦେଶରେ
 ରାଜାକୁ ଚର୍ଚ୍ଚିବାପାଇଁ ନାନାକର୍ମ କଲେ । ୨୯୨

ବହୁକଷ୍ଟେ ସେ ବିପଦୁ ସେ ରକ୍ଷା ପାଇଲେ
 ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ମୁହଲମାନ ଅତ୍ୟାଗୁର କଲେ ।
 ମିରଟରେ ଯାହା ଯାହା ହେଲ ଅତ୍ୟାଗୁର
 ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କାରଣମାନ ନ କହିବା ଭଲ । ୨୭୯
 ବଙ୍ଗଳା ପଞ୍ଜୀବ କଥା କହିଲେ ନ ସରେ
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ସଂଖ୍ୟା ନୁହେଁ ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶରେ ।
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭାଗବତ୍ତା ହେଲ ଯେଉଁପରି
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ଜାତୀୟ ଭାବରେ ତା ବଜାୟ । ୨୮୦
 ମୁହଲମାନ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଦୁଇ ପ୍ରଦେଶରେ
 ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ମୁହଲମାନ ଯେଉଁଠାରେ ।
 ମୁହଲମାନ ସକଳ ସୁବିଧା ଭୋଗିବ
 ହିନ୍ଦୁ ଜାତି ହିତ କଥା କେହି ନ ଶୁଣିବ । ୨୮୧
 ସରକାର ଦୃଢ଼ୀକର୍ତ୍ତା ଯେଉଁମାନେ ଥିଲେ
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭାଗବତ୍ତା ପସନ୍ଦ ନ କଲେ । ୨୮୨
 ଏତେ ନିନ୍ଦା ସତ୍ତ୍ୱେ ପୁଣି ସେହି କଥା ହେଲ
 ଆଇନର ଗୁପ୍ତାମାର ଦୃଢ଼ତର ହେଲ । ୨୮୩
 ଭାରତ ଜାତିକୁ ଭାଗ ଭାଗ କର ହେଲ
 ଏକଜାତି ମହାଭାବ ପଥେ ବାଧା ହେଲ । ୨୮୪
 ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଯେଉଁ ଉପବାସ ହେଲ
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭାଗ ଶେଷ ରୂପକୁ ଧରିଲ । ୨୮୫
 ଏଥିପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦେଉଛି
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଉପବାସରୁ ସେ ଫଳ ମିଳିଛି । ୨୮୬
 ଅନୁନୀତ ଜାତିପାଇଁ ଭଲ ସ୍ଥାନ ହେଲ
 ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ସଂଖ୍ୟାରୁ ତାଙ୍କୁ ଭାଗ ଦିଆଗଲା । ୨୮୭
 ପ୍ରତିନିଧି ଦୁଇଟି ପଞ୍ଚାୟତ ବଙ୍ଗଳାର
 ହିନ୍ଦୁ ଭାଗ ହେଲ ଅଠରୁଲିଶ ନିକର । ୨୮୮
 ବୁଝି ଏଥିରୁ ବଙ୍ଗଳା ହିନ୍ଦୁ ପରିସ୍ଥିତି
 ନିରାଶ୍ରୟ ହୋଇ ନିଗମରେ ଚାଲିଛି । ୨୮୯

ବୁଝ ହିନ୍ଦୁ ଭାଇମାନେ ଅବସ୍ଥା ତୁମ୍ଭର
 ପାରିଲେ ଚଞ୍ଚଳ ଚନ୍ଦ୍ରା କର ପ୍ରତିକାର । ୨୯୨
 ନିଜ ଗୋଡ଼େ ନିଜେ ଠିଆ ହେବନାହିଁ ଯେବେ
 ତବ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଦୂର ନ ହୋଇବ କେବେ ।
 ହିନ୍ଦୁ ପତାକା ଗୁରୁରେ ହୁଅ ଏକସିତ
 ଆପଣାର ପ୍ରତିକାର ଲେଉଟ ହେ ତୁରିତ । ୨୯୪
 ଯୁକ୍ତ ତାକୁ କାହାକୁ ଧିପେଷା କର ନାହିଁ
 ଚଳାଅ ନିଜ ସଂଗ୍ରାମ ନିଜ ଧର୍ମେ ଥାଇ । ୨୯୫
 କେଉଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସଙ୍ଗେ ନ କର ବିବାଦ
 ନିଜ ନ୍ୟାୟ ଦାବି ଆମ୍ଭେ ପାଇଲେ ଆନନ୍ଦ ।
 ସାଧୁକ ଆସିଲେ କେହି ତା ସାଥରେ ଯାଅ
 ନ ଆସିଲେ ଏକା ଏକା ଅଗ୍ରସର ହୁଅ । ୨୯୬
 କେହି ବାଧା ଦେଲେ ବାଧା ଲଢ଼ି ଆଗେରୁଲ
 ଚଳାଅ ନିଜ ସଂଗ୍ରାମ ହୋଇ ଏକମେଳ । ୨୯୮
 ଜାତୀୟ ମୁକତି ପାଇଁ ଲଢ଼ି ଯଥା ଶକ୍ତି
 ଯାହା ହେବେ ଉଗ୍ରବାନ ପ୍ରଭୁ ଶିଶୁପତି । ୨୯୯
 ଆଶାକରେ ସଫଳପତି ଯୋଗ୍ୟ ସେନାପତି
 ତାଙ୍କ ପରମର୍ଶେ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଅ ଝଟକି । ୩୦୦
 ତାଙ୍କ ମୁଲ୍ଦାନ ସମ୍ଭାଷଣ ଏବେ ଶୁଣ
 ଯାହା କହିବେ ତହିଁକି ଦିଅ ମନ ଧ୍ୟାନ । ୩୦୧
 ଆମ୍ଭେ ମହାପ୍ରଭୁ ବାରେ କର ହେ କରୁଣା
 କରୁଣା ବିହୁନେ ଏ ଭାରତ ହୁଏ ବଣା । ୩୦୨
 ନାନାଜାତି ନାନା ସ୍ଵାର୍ଥ ନାନା ମତ ଗତ
 ଏକାଠି ହୋଇଲେ ସିନା ଲଢ଼ିବେ ମୁକତି ।
 ସକଳେ ଏକ ମୁଖରେ ଡାକି ନ ପାରନ୍ତି
 ନାନା ମତ ଭେଦ ନେଇ ବିବାଦ କରନ୍ତି । ୩୦୪
 ବହୁତ ନାୟକ ଆଜିକାଲି ଭାରତରେ
 ପ୍ରତ୍ୟେକେ ବୋଲନ୍ତି ତାଙ୍କକଥାରେ ଚଳିଲେ ।

ଭରତ ହେବ ସ୍ବାଧୀନ ନାହିଁଟି ସଖୟ
 ଯେ ଯାହା ମତକୁ ସେହୁ କରେ ବଢ଼ଥୟ ।
 ତେଣୁ ଲୋକମାନେ କିଛି ବୁଝି ନ ପାରନ୍ତି
 ନ ବୁଝିପାର କେବଳ ଭୂଆଁ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ୩୦୭
 ବୋଲେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ଯଦୁପତି
 ବେଗେ ନାଶ କର ଭାରତର ଏ ଦୁର୍ଗତି । ୩୦୮

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସଭାପତି ସମ୍ଭାଷଣ
 ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଏକ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଦୁଇ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସଭାପତି କଥା ଶୁଣାଗଲା
 କି କହିଲେ ଦାମୋଦର ଜଣା ତ ନ ଗଲା । ୧
 ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଖ୍ୟା ଉଣା
 ତେଣୁ ବେଶି ଅତ୍ୟାଚାର ନ ପଡ଼ଇ ଜଣା । ୨
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ବଡ଼ ଯୁଗେ ଚଳୁଥିଲେ
 ପରମ ଶାନ୍ତିରେ ଦୁହେଁ କାଳ କାଟୁ ଥିଲେ । ୩
 ଆଜିକାଲି ଆନ ଦେଶ ପବନ ଆସିଲା
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ମନ କଳୁଷିତ କଲା । ୪
 ତେଣୁ କେତେ ସ୍ଥାନେ ଶୁଣାଯାଏ ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 କିପରି ଏ ଦୁଇ ଜାତି ହେବେ ଏକ ମେଳ । ୫
 ଦିନାୟକ କି କହିଲେ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
 ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ହୁଏ ମୋର ମନ । ୬
 ଜଗା ଉବାଚ

ହିନ୍ଦୁ ପରେ ମୁସଲମାନ କରେ ଅତ୍ୟାଚାର
 ବିପ୍ରାରି ସେ କଥା କହିଥିଲେ ଦାମୋଦର । ୭

ପୂର୍ବ ଅଧ୍ୟାୟରେ ମନମଥ ଯା କହିଲେ
 ବିନାୟକ ତହୁଁ କିଛି ଅଧିକ ଶୁଣିଲେ । ୮
 ବିନାୟକ ବୋଇଲେ ଏ ଅଳ୍ପ ସମୟରେ
 ସବୁ ଅତ୍ୟାଚାର କଥା ମୁଁ କହି ନ ପାରେ । ୯
 ମିଳୁଠାରୁ ଆସାମ ପ୍ରଦେଶ ପରିସନ୍ନ
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ନାନା ପରକାରେ ପ୍ରତିଜ୍ଞାତ । ୧୦
 ଲେମ ହରଷଣ କାଣ୍ଡ ହେଉଅଛି ଯେତେ
 ପୋଥିଟା ଏ ହେବ ସର୍ବ କହିଲେ ପୁରତେ । ୧୧
 ଡାକି ବଜାଇ କରନ୍ତି ଘୋର ଅତ୍ୟାଚାର
 କେବଳ ଲୁଟିବେ ଧନ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର । ୧୨
 ଅତି ନିକଟରେ ଯେ ସୁକୁର ପ୍ରଦେଶର
 ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ପ୍ରାନ୍ତ ପ୍ରଦେଶ ମଧ୍ୟରେ । ୧୩
 ରକ୍ତାରକ୍ତି ଅତ୍ୟାଚାର ଯାହା ସବୁ କଲେ
 ଆବର ଦେଶ ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରଦେଶ ବିହାରେ । ୧୪
 ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ବରୂପ କେତେ କଥା କହୁଅଛି
 ହିନ୍ଦୁ ଆନ୍ଦୋଳନ କାହିଁପାଇଁ ହୋଇଅଛି । ୧୫
 ନିଜାମଙ୍କ ସରକାର ହିନ୍ଦୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ
 ଯେଉଁ ମାତ୍ର ନିୟମରେ ନାନା କାର୍ଯ୍ୟକଲେ ।
 ଶାନ୍ତି ମାତ୍ର ଧରି ହିନ୍ଦୁମାନେ ବାଧା ଦେଲେ
 ଛଅମାସ କାଳ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇଲେ । ୧୬
 ଆର୍ଯ୍ୟ ସମାଜର ଭାଇମାନେ ଯୋଗଦେଲେ
 ସ୍ବାମୀ ଦୟାନନ୍ଦଙ୍କର ଶ୍ରମସାଥୀ କଲେ । ୧୭
 ହିନ୍ଦୁ ରଞ୍ଜିତ ପନ୍ଦର ହଜାର ଯୁଦ୍ଧିଲେ
 ନିଜାମ ବିରୁଦ୍ଧେ ଶାନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ ଚଳାଇଲେ । ୧୮
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ଏହି ଯୁଦ୍ଧ ଚଳାଇଲା
 ଅବଶେଷେ ଶାସନ ସଂସ୍କାର ହେବ ହେଲା । ୧୯
 ନିଜାମ ସରକାରଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲା
 ଅଭୟବାଣୀ ତାଙ୍କୁ ଶେଷକୁ ମିଳିଲା । ୨୦

କଂଗ୍ରେସ କାହିଁକି ଏହିଥିରେ ବାଧା ଦେଲା
 ଶାସନ ସମ୍ଭାର ଦେଖି ରାଜ୍ୟ ଚାହୁଁଥିଲା । ୨୨
 ହାଇଦରାବାଦ ଅଟେ ରାଜ୍ୟ ବୃହତ୍ତମ
 ଶାସନ ମାତ୍ର ଏଠାରେ ମେରାସ୍ତ ଜାଣ । ୨୩
 ଭାରତରେ ଯେତେ ଯେତେ ରାଜା ରାଜ୍ୟ ଅଛି
 ଏ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ଅତି ନିକୃଷ୍ଟ ହୋଇଛି । ୨୪
 ରାଜକୋଟ ଅଟେ ଖଣ୍ଡେ ଛୋଟିଆ ତାଲୁକ
 ସେଠା ଶାସନ ସମ୍ଭାର ହେଲା ଆବଶ୍ୟକ । ୨୫
 ତହିଁପାଇଁ ମହାଦୋର ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଲା
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ବାଦ ସେଠାରେ ନ ଥିଲା । ୨୬
 ସମଗ୍ର ଭାରତ ଏଥିପାଇଁ ହୁଲୁସୁଲ
 ସମୁଦ୍ରେ ନିଆଁ ଲଗିବା ପରିହେଲା ଗୋଲ । ୨୭
 କୋଟିଏ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ନିଜାମ ରାଜ୍ୟରେ
 ସେମାନଙ୍କ ଦଶା ଶୁଣା ନ ଗଲା କାନରେ । ୨୮
 ତାଙ୍କପାଇଁ ପଦେ କଥା କେହି ନ କହିଲା
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷ ନେଇଥିଲା । ୨୯
 ସ୍ଥେନ, ହେଜ ଅବା ଆବସିନିଆ ପାଇଁକ
 ଦେଖାଇଲେ ନାହିଁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସହାନୁଭୂତିକ । ୩୦
 ଆଫ୍ରିକା, ଯୁରୋପ ମହାଦେଶ ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ
 ଭାରତରୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସ୍ରୋତ ଗଲା କେତେ ବହି । ୩୧
 କଂଗ୍ରେସର ଆଗ ଅବା ପଛଦଳ ଲୋକ
 ଅଥବା ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆଦି କଂଗ୍ରେସ ନାୟକ । ୩୨
 ନିଜାମ ସରକାରକୁ କେ ନିନ୍ଦା ନ କଲେ
 ପ୍ରତିବାଦ କରି ପଦେ କଥା ନ କହିଲେ । ୩୩
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ଲାଠି ମାଡ଼ ହେଲା
 ଅମାନୁଷିକ ଭାବରେ ଅତ୍ୟାଚାର କଲା । ୩୪
 ରକ୍ତାରକ୍ତି ମାରପିଟ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ
 ଆଉରଙ୍ଗାବାଦ କାରାଗାର ଭିତରରେ । ୩୫

ଏତେ ଏତେ ଅତ୍ୟାଚାର ସକଳେ ଶୁଣିଲେ
 ପାଟି ଫିଟାଇଲେ ନାହିଁ ଜଣେ କେହି ହେଲେ ।
 କଂଗ୍ରେସ ତ ନାଗରିକ ସ୍ଵାଧୀନତା ଚାହେଁ
 ନିଜାମ ହିନ୍ଦୁ ପାଇଁକି ପଦେ ତ ନ କହେ । ୩୭
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ଜୀବନ ସମ୍ପତ୍ତି
 ନିତି ନିତି ଷ୍ଟୋରୁଅଛି ସହସ୍ର ବିପତ୍ତି । ୩୮
 ସ୍ଵାଧୀନ ଗ୍ରାମରେ କେହି କଥା ନ କହିବ
 ଆପଣା ଇଷ୍ଟ ଦେବତା ପୂଜି ନ ପାରିବ । ୩୯
 ପାଞ୍ଚଜଣ ଏକସିତ ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରଜା ସେଠାରେ ଏ ବିପତ୍ତି ଷ୍ଟୋରିବ । ୪୦
 ହିନ୍ଦୁ ସଂଗଠିତ ହୋଇ ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ
 କଂଗ୍ରେସ କମ୍ପାଇ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ ନ କଲେ ।
 ଜୀବନ ମରଣ ପ୍ରଶ୍ନ ଥିଲା ହିନ୍ଦୁଙ୍କର
 ଏହି ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇଁ କଲେ ସେ ସମର । ୪୧
 ଆଉ ଅଧିକ କରିବା ଆଉ କଂଗ୍ରେସର
 ସପକ୍ଷରେ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ନ କଲେ ନିକର । ୪୨
 ନ୍ୟାୟ ଅଟେ ଦାବି ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ନ କହିଲେ
 କହି ପାରିବେ କି କିକାରଣେ ଏହା କଲେ । ୪୩
 ଜନ୍ମଗତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ନାହିଁ ଗାନ୍ଧିଙ୍କର
 ଦେଲେ ସେହି ତେତେବେଳେ ଅପୂର୍ବ ଉତ୍ତର ।
 ଯେତେବେଳେ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ଗୋଳମାଳ
 ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ ସେ ନିକର
 ନିଜାମକୁ ତେତେବେଳେ କଷ୍ଟ ଦେବା ପାଇଁ
 ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ହେତୁ ଫୁରୁସତ ହେଲାନାହିଁ । ୪୪
 ସେହି ଗାନ୍ଧି କାଶିମିର ଗୋଳମାଳ ବେଳେ
 ହିନ୍ଦୁ ରାଜାଙ୍କୁ ଦେଖନ୍ତୁ କିପରି ଲେଖିଲେ । ୪୫
 ଲେଖିଲେ ତୁମ୍ଭ ରାଜ୍ୟରେ ବେଶି ମୁସଲମାନ
 ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚାଅଣି ସଂଖ୍ୟା ଅଟେ ଜାଣ । ୪୬

ସେମାନଙ୍କ ଦାବି ଯେବେ ପୂରଣ ନ କର
 ରାଜା ହେବାକୁ ତୁମ୍ଭର ନାହିଁ ଅଧିକାର । ୧୦
 ସିଂହାସନ ଛାଡ଼ି ତୁମ୍ଭେ କାଣିବାସ କର
 ଧର୍ମତଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଏହା ଅଟଇ ତୁମ୍ଭର । ୧୧
 ସେଠାରେ ମୁସଲମାନ ଗୋଳମାଳ କଲେ
 ହାତ ହତୀର ଧରି ବିଦ୍ରୋହୀ ହୋଇଲେ । ୧୨
 ଭରତ ବାହାର ମୁସଲମାନ ସାହାଯ୍ୟରେ
 ମୁସଲମାନ ଆପଣାପାଇଁ ଦାବି କଲେ । ୧୩
 ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ ହିନ୍ଦୁ ସଂଖ୍ୟା ଅଟେ ବେଶି
 ଶତେ ଜଣ ମଧ୍ୟେ ହିନ୍ଦୁ ସଂଖ୍ୟା ପଞ୍ଚାଅଶି । ୧୪
 ମହାରାଜା ମୁସଲମାନ ହାଇଦ୍ରାବାଦରେ
 ମକ୍କା ବାସପାଇଁ କମ୍ପା ଗାନ୍ଧି ନ ଲେଖିଲେ ।
 ନିରସ୍ତ ହିନ୍ଦୁ ପରଜା ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାଚାର
 ଏକଥା କି ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କୁ ନଥିଲା ଗୋଚର । ୧୬
 ହିନ୍ଦୁ ସଂଗଠନଦଳ ହିନ୍ଦୁ ନାମ ଧରି
 ଲଢ଼ୁଥିଲେ ବୋଲି କି ସେ ହୋଇଲେ ବଇଶି ।
 ଭରତୀୟ ବୋଲି ସେହୁ ପ୍ରଚାର ନ କଲେ
 ଏଥିପାଇଁ ସେମାନେ କି ମହାପାପୀ ହେଲେ । ୧୮
 ରୁହିଁଲେ ବହୁତ ଦୋଷ ଦେଖାଇ ପାରିବି
 କଂଗ୍ରେସ ଲୋକଙ୍କ ଜାତିପ୍ରେମ ଦେଖାଇବି । ୧୯
 ସେମାନେ ନାନା ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ
 ବିଫଳ ହେବ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଦାବି ସେ ପ୍ରକାରେ । ୨୦
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ଆପଣାର ଚେଷ୍ଟାବଳେ
 ଇଂଲଣ୍ଡରୁ ଇଂରେଜର କରୁଣା ଲାଭିଲେ । ୨୧
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଦସ୍ୟ ହିନ୍ଦୁ ପକ୍ଷ ନେଲେ
 ତାଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଶୁଣିଣ ପ୍ରତିବାଦ କଲେ । ୨୨
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଜଣିହେଲେ କେହି
 ନିଜ ଭ୍ରଷ୍ଟ ଏ ବିଷୟ ଧରିଲେକ ନାହିଁ । ୨୩

ନିଜାମ ସରକାରକୁ ପଦେ ନ କହିଲେ
 ଲୁଟ ସଭାମାନଙ୍କରେ ନିରବ ରହିଲେ । ୬୪
 ରାଜକୋଟ ବନ୍ଦୁରେ ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀ ଦଳ
 ଧମକାଇ ପଦ ଛାଡ଼ିବାକୁ କଲେ ଛଳ । ୬୫
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନେଲବେଳେ ହିନ୍ଦୁ ହିନ୍ଦୁପାଇଁ ଦେବ
 ଆନବେଳେ ହିନ୍ଦୁ ନାମ ଯୁଗ ନ ଲାଗିବ । ୬୬
 ହିନ୍ଦୁ ଭଲ କାମ କଲେ ତାହା ହେଲ ମନ୍ଦ
 ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ସବୁକାମ କମ୍ ନାପସନ୍ଦ । ୬୭
 ସତ କହିଲେ କଂଗ୍ରେସ ଧରିଛି ସେ ମାତି
 ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଵାର୍ଥ ନେଇ କରି ନ ପାରିବ ପ୍ରିତି । ୬୮
 କଂଗ୍ରେସର ଜାତିବାଦ ଆଦର୍ଶ ଯେମନ୍ତ
 ହିନ୍ଦୁ ବିରୋଧୀ ସେ ମାତି ଅଟଇ ନିଶ୍ଚିତ । ୬୯
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରତିନିଧି ବାଛିଥିଲେ
 ସେମାନେ କି ନିଦାବିଷ୍ଣୁ ରହନ୍ତେ ଏକାଳେ ।
 ହିନ୍ଦୁକୁ ମୁସଲମାନ କଲେ ଅନ୍ଧାରୁର
 କଂଗ୍ରେସ ନିରବ ହେବ ସେକାଳେ ନିକର । ୭୦
 ତେଣୁ କହୁଅଛି ହିନ୍ଦୁ ହୁଅ ସାବଧାନ
 ଆତ୍ମରକ୍ଷାପାଇଁ ନିଜେ କର ହେ ବିଧାନ । ୭୧
 କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧେ ଅବା କଂଗ୍ରେସକୁ ଛାଡ଼ି
 ଆପଣା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଥେ ଆପେ ଯାଅ ମାଡ଼ି । ୭୨
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଶିବ ମନ୍ଦିରରେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ
 କଂଗ୍ରେସବାଲ ସେକାଳେ ନ ହେଲେ ସହାୟ ।
 ଖମଗ୍ରାମ, ମାହାଦ, ଭାଗଲପୁରଠାରେ
 କୃତ୍ତିକ ସହିତ ହିନ୍ଦୁ ଯେପରି ଲଢ଼ିଲେ । ୭୩
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭାବଳେ କୃତ୍ତିକ ଲଢ଼ିଲେ
 କଂଗ୍ରେସର ବଳ କିଛିମାତ୍ର ନ ପାଇଲେ । ୭୪
 ଦେଖି ଏ ସବୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ କହୁଛି ଏମନ୍ତ
 କି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର କହୁଛି ନିୟତ । ୭୫

ହିନ୍ଦୁ କିଏ ପ୍ରଥମରୁ କର ହେ ଠିକଣା
 ପରେ ଆଉ ହୋଇ ନ ପାରିବ ପଥବଣା । ୨୮
 ଭାରତକୁ ପୁଣ୍ୟଜନ୍ମ ବୋଲି ସେ ମାନବ
 ସେହି ଏକା ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଥାନେ ହିନ୍ଦୁ ବୋଲାଇବ । ୨୯
 ବଇଦିକ, ସନାତନ, ବୁଦ୍ଧ ବା ଜୈନ
 ଲିଙ୍ଗାୟତ, ଶିଖ, ଆର୍ଯ୍ୟ, ବ୍ରହ୍ମ ବୋଲି ପୁଣି ।
 ପ୍ରାର୍ଥନା ସମାଜ, ଦେବ ସମାଜ ଆବର
 ଭାରତର ସକଳ ଧର୍ମର ଭକ୍ତ ନର । ୩୦
 ଏମାନେ ସକଳେ ହିନ୍ଦୁ ହିନ୍ଦୁଜାତି ପୁଣି
 ସମଗ୍ର ହିନ୍ଦୁଲୋକରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଗଣ । ୩୧
 ଆଦିମ ପଦ୍ମବତୀ ଛନ୍ଦ୍ର ଯେତେ ଜନ
 ହିନ୍ଦୁଜାତି ମଧ୍ୟରେ ସେ ଲୋକମାନେ ଘେନ । ୩୨
 ଯେତେ ପରକାର ଧର୍ମ ପୂଜା ପ୍ରଥା ଅଛି
 ସକଳ ଶ୍ରେଣୀ ଲୋକଙ୍କୁ ହିନ୍ଦୁରେ ଲେଖନ୍ତି । ୩୩
 ଭାରତ ଅଟଇ ଏହାଙ୍କର ପିତୃଭୂମି
 ଭାରତ ଆବର ଏହାଙ୍କର ପୁଣ୍ୟଭୂମି । ୩୪
 ହିନ୍ଦୁ ଜାତି ବାହାର ବିଦେଶୁଁ ଆସିନାହିଁ
 ମୁସଲମାନ ଆସିବାବେଳେ ଥିଲେ ସେହି । ୩୫
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଅଟନ୍ତି ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଏକ ଜାତି
 ଅଛି ତାଙ୍କର ପ୍ରାଚୀନ ଇତିହାସ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର । ୩୬
 ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରତି ସ୍ବରାଜ୍ୟର ନାମ ଅଟେ କିମ୍ବ
 ଯେ ରାଜ୍ୟେ ହିନ୍ଦୁର ସ୍ବାର୍ଥ ରହିବ ଅବଶ୍ୟ । ୩୭
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ହିନ୍ଦୁ ତାର ବଜାଏ ରହିବ
 ମୁସଲମାନଙ୍କଦ୍ବାରା ବାଧା ନ ପାଇବ । ୩୮
 ଅହିନ୍ଦୁ କେ ତାହାପରେ ମୁରବି ନ ହେବେ
 ହିନ୍ଦୁର ସ୍ବରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ ତେବେ । ୩୯
 ଇଂରେଜ ଯେବେ ଭାରତେ ଜନମ ହୋଇବେ
 ଭାରତର ରାଜଗାଦି ବଳେ ଯେବେ ନେବେ ।

ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ବୋଲିକି ତାହାକୁ କହିବ
 ଏକଥା କେବେ କଳ୍ପନା କରି ନ ପାରିବ । ୯୨
 ଆଉରଙ୍ଗ ଟିପୁ ରାଜ୍ୟ ନୁହଇ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ
 ହିନ୍ଦୁର ବଇରା ଭାବେ ଚଳାଇଲେ କାର୍ଯ୍ୟ । ୯୩
 ଶିବାଜୀ, ଗୋବିନ୍ଦସିଂହ, ପ୍ରତାପ, ପେଶବା
 ମୁସଲମାନ ପ୍ରତାପେ ହେଲେ ଆବାକାବା । ୯୪
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିଲେ
 ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଆପିବାପାଇଁ ରଣ କଲେ । ୯୫
 ଭାରତ ଜାତୀୟ ରାଜ୍ୟ ଅର୍ଥ କିସ ଦେନ
 ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟ ଅଳପ ସଂଖ୍ୟକ ମୁସଲମାନ । ୯୬
 ସେମାନଙ୍କ ନାୟ ସଭୁ ସେମାନେ ପାଇବେ
 ସମାନ ଭାବରେ ସେହୁ ନିଦ୍ରାରେ ରହିବେ । ୯୭
 ସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତରୁ ଅଧିକ ନ ପାଇବେ
 ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ତେତେ ହିନ୍ଦୁ ଡ୍ୟାଗ ନ କରିବେ ।
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଗୋଟି ଆଉ ଅଛନ୍ତି ସେ ଯେତେ
 ପାଇବେ ତାହାଙ୍କ ନାୟ ଦାବ ଅନୁପାତେ । ୯୮
 ସଂଖ୍ୟାଧିକ ହିନ୍ଦୁ ତାର ଦାବ ନ ଛାଡ଼ିବ,
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ମାତ୍ର ଅନୁସରି ସେ ପାଇବ । ୧୦୦
 ଗଣତନ୍ତ୍ର ରାଜମାତ୍ର ଅଟଇ ଏମନ୍ତ
 ତହିଁରୁ ପୃଥକ କିମ୍ପା ହୋଇବ ଭାରତ । ୧୦୧
 ମୁସଲମାନ ସଂଖ୍ୟାରେ ନ୍ୟୁନ ହୋଇଛନ୍ତି
 ହିନ୍ଦୁ ତେଣୁ ତାଙ୍କଠାରେ ବାଧ୍ୟତା ନୁହନ୍ତି । ୧୦୨
 ମୁସଲମାନର ସଭୁ ଯା ଅଛି ରହିବ
 ନିରାପଦେ ରହି ତାହା ସେ ଭୋଗ କରିବ । ୧୦୩
 ନାଗରିକ ରାଜମାତ୍ରଗତ ସଭୁ ଯାହା
 ସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତେ ଭୋଗ କରିବ ସେ ତାହା ।
 ହିନ୍ଦୁ ଇଚ୍ଛା କରୁନାହିଁ ଏଡ଼ିଆଡ଼ି ଯିବ
 ତା ବଦଳେ ଆଉରଙ୍ଗଜେବ ରାଜା ହେବ । ୧୦୪

ଆଉରଙ୍ଗ ଜନମିତ୍ତ ଭରତ ରାଜ୍ୟରେ
 ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହେବ ହିନ୍ଦୁ ସେ ରାଜା ହେବାରେ ।
 ହିନ୍ଦୁ ଗୃହେ ନିଜଘରେ ନିଜେ ରାଜା ହେବ
 ଏଥିପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ ତଳାଇ ସେ ମରବ । ୧୦୭
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ବୋଲି ତାର ରାଜ୍ୟ ନାମ ହେବ
 ଏହିନାମ ତାର ଯୁଗେ ଯୁଗେ ରହିଥିବ । ୧୦୮
 କରସ୍ଥାନ, ପାରଶି ବୀ ପିରିଜି ଯେତେକ
 ହିନ୍ଦୁ ସଙ୍ଗେ ସଂସ୍କୃତିରେ ହୋଇଛନ୍ତି ଏକ । ୧୦୯
 କେତେକ ମୁସଲମାନ ମନେ ଭାବୁଛନ୍ତି
 କିପରି ଏକତା ହେବ ବୁଝି ନ ପାରନ୍ତି । ୧୧୦
 କହୁଛି ମୁଁ ଚୋରାଲୁର କଥା ନୁହେଁ ଏହା
 ଯାହା ସତ୍ୟ ପିଟାଇ କହୁଅଛି ମୁଁ ତାହା । ୧୧୧
 ମୁସଲମାନ କେବଳ ଭାରତେ ନାହାନ୍ତି
 ଇସଲାମ ଧର୍ମ ଭକ୍ତ ଏଡ଼ିକି ନୁହନ୍ତି । ୧୧୨
 ଚୁଇନାରେ କୋଟି କୋଟି ସେମାନେ ଅଛନ୍ତି
 ଗ୍ରୀସ, ହଙ୍ଗାରୀ, ପୋଲଣ୍ଡେଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଜାତି ।
 ସେ ସବୁ ଦେଶରେ ମୁସଲମାନ ସଂଖ୍ୟା ନ୍ୟୁନ
 ତାଙ୍କ ନାମ ଅନୁସରି ନୁହେଁ ଦେଶ ନାମ । ୧୧୪
 ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଆସିମ ଜାତିଙ୍କ ନାମେ ଜାଣି
 କେଉଁକାନ୍ତ ହୋଇଅଛି ସେ ନାମକରଣ । ୧୧୫
 ନିଜ ନାମ ସଙ୍ଗେ ଦେଶ ନାମ ଯୋଡ଼ିଦେଇ
 ସେ ଦେଶେ ମୁସଲମାନ ହୁଅନ୍ତି ଚିହ୍ନାଇ । ୧୧୬
 ସେହିପରି ଏ ଭାରତେ ସେମାନେ ଚଳନ୍ତି
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନୀ ମୁସଲମାନ ବୋଲି ସେ କହନ୍ତି ।
 ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ଘର
 ସେ ନାମ ବେଦପୁରାଣେ ଅଛଇ ନିକର । ୧୧୮
 ସେ ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତନ କମ୍ପାଇ ହୋଇବ
 କେଉଁ ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରାଣଥାଇ ଏ କଥା ସହିବ । ୧୧୯

ଏହି ଗେରୁଆ ପତାକା ଅଟେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର
 ଓ ସ୍ଵସ୍ତିକ ଚରବାର ଲଞ୍ଜିନ ଶରୀର । ୧୨୦
 ଯେତେ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ଅଛଇ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର
 ହିନ୍ଦୁ ଧ୍ଵଜକୁ ସମ୍ମାନ କରିବେ ନିକର । ୧୨୧
 ମୁସଲମାନ କରନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ଧ୍ଵଜ ବାଛି
 ଏଥିରେ ଆପଣି କାର ନ ରହିବ କିଛି । ୧୨୨
 ସବୁ ପତାକାକୁ ଆମ୍ଭେ କରିବୁ ସମ୍ମାନ
 ସେମାନେ ଆମ୍ଭ ଧ୍ଵଜକୁ ମଣିବେ ତେସନ । ୧୨୩
 ଦେବଭାଷା ସଂସ୍କୃତ ସଂସ୍କୃତ ନିଷ୍ଠା ହିନ୍ଦି
 ଆମ୍ଭ ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ହେବନାହିଁ ଅବସନ୍ନ । ୧୨୪
 ପ୍ରାଦେଶିକ ଭାଷା ଯାର ଯେମନ୍ତ ରହିବ
 ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ସଙ୍ଗେ ତାର ନାହିଁ ଦୂରଭାବ । ୧୨୫
 ଦେବନାଗରୀ ହିନ୍ଦୁର ରାଷ୍ଟ୍ରଲିପି ହେବ
 ପ୍ରାଦେଶିକ ଲିପି ଯାର ଯେମନ୍ତ ରହିବ । ୧୨୬
 ପ୍ରଧାନ କଂଗ୍ରେସ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଦୁଇ ଜଣ
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଭାବେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ସମାଧାନ । ୧୨୭
 ନେହରୁ ବୋଇଲେ ଉଦ୍ଧୃତ ରାଷ୍ଟ୍ରଭାଷା ହେବ
 ସୁଭାଷ ବୋଇଲେ ରୋମ ଅକ୍ଷର ଚଳିବ । ୧୨୮
 ଜାତୀୟ ଆଦର୍ଶ ଅଟେ ଏହା କଂଗ୍ରେସର
 ଶୁଣିଲେ ହସିବେ ଲୋକେ ଏ ଭାବ ନିକର ।
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ହିନ୍ଦୁଜାତି ଅନୁଷ୍ଠାନ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଲଭିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରଧାନ । ୧୨୯
 ନ୍ୟାୟଯୁକ୍ତ ଉପାୟରେ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଲଭିବ
 ଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଘେନି ସବୁ କରମ କରିବ । ୧୩୦
 ସ୍ଵାଧୀନତା ଲାଭ ପରେ ଏ ସଭା ରହିବ
 ହିନ୍ଦୁ ଜାତୀୟତା ରକ୍ଷାପାଇଁ ଲଢୁଥିବ । ୧୩୧
 କଂଗ୍ରେସ ବରୁଣେ ଅଭିଯୋଗ ଅଛି ଯେତେ
 ମନ ବଢ଼ିନାହିଁ ସବୁ ବାଢ଼ିବ ପୁରତେ । ୧୩୨

ଗାନ୍ଧ ସବେସବୁ ହୋଇ କଂଗ୍ରେସ ଚଳାନ୍ତି
 ଆଉ ସେ ନାୟକମାନେ ତାଙ୍କୁ ମାନଛନ୍ତି । ୧୩୪
 ଶିଳ୍ପପତି ଆନ୍ଦୋଳନେ ହିନ୍ଦୁ ଯାତ୍ରା କଲେ
 ହିନ୍ଦୁ ନାୟକମାନଙ୍କ କଥା ନ ଶୁଣିଲେ । ୧୩୫
 ସ୍ଵାମୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାନନ୍ଦ ଲାଲ ଲଜପତ ରାୟ
 ତିଳକ ପ୍ରଭୃତି ଯେତେ ଲଢ଼ିଲେ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୩୬
 ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତିବାଦ କିଛି ନ ଶୁଣିଲେ
 ହିନ୍ଦୁ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଣ ନିନ୍ଦିତ ହୋଇଲେ ।
 ପ୍ରତିପଦେ ହିନ୍ଦୁଏ ପାଇଲେ ଅପମାନ
 ସେ ସବୁ କହିବାପାଇଁ ହେଉନାହିଁ ମନ । ୧୩୭
 ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଦେଶସେବକ ଅଟନ୍ତି
 ଭଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ।
 ନିସ୍ଵାର୍ଥ ଡ୍ୟାଗୀ କରମୀ ଅଛନ୍ତି କେତେକ
 ତାଙ୍କୁ ନିନ୍ଦିବାକୁ ଚିତ୍ର ନ ବଳେ ଅଧିକ । ୧୪୦
 କଂଗ୍ରେସ ସମୁଦୟାବେ ନ କରେ ଗ୍ରହଣ
 ଯେଉଁ ଡ୍ୟାଗ ସେବା ଦେଖାଇଛି ଅନୁସ୍ଥାନ ।
 କଂଗ୍ରେସଠାରୁ ଅଧିକ ଦୂର ଯାଇଅଛି
 ସ୍ଵାଧୀନତା ଲାଭ ଦିଗେ କରମ କରୁଛି । ୧୪୧
 କଂଗ୍ରେସ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମନ୍ଦବୋଲି କହୁନାହିଁ
 ବହୁକ୍ଷତି ଅରଜିଲେ ଭ୍ରମପଥେ ଯାଇ । ୧୪୩
 କେବଳ ହିନ୍ଦୁ ଜାତିର କ୍ଷତି ହେଲାଣାହିଁ
 ଭାରତ ଜାତିର କ୍ଷତି ଅଳପ ନୁହଇ । ୧୪୪
 ଏ ପ୍ରକାର ଗତି ଯେବେ ବନ୍ଦ ନ ହୋଇବ
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ବହୁତର କ୍ଷତି ହେବ । ୧୪୫
 ପୁରୁଣା ଦୋଷ ଯାଣିବା ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ମୋର
 କେତେକଥା ଚେତାଇ ମୁଁ ଦେଉଛି ମାତର ।
 ପୂର୍ବପର ଦୁର୍ଗତି ଆସୁଛି ମାଡ଼ି ଏବେ
 ସାବଧାନ ହେବାପାଇଁ କହୁଅଛି ତେବେ । ୧୪୬

ସେହି ସମ୍ପର୍କରେ କେତେକଥା ମୁଁ କହିବି
 କି ନ କଲ ଖିଲପତେ ଦେଖ ଏବେ ଭାବି ।
 ଭଲକ ସତର୍କ କଲେ ଗାନ୍ଧି ନ ଶୁଣିଲେ
 ଖିଲପତ ପ୍ରଶ୍ନ କଂଗ୍ରେସରେ ପୁରାଇଲେ । ୧୪୯
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ପ୍ରଶ୍ନ ସେ ଅଟଇ ନିକର
 ଧର୍ମଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ପୁଣି ନୁହେଁ ଭାରତର । ୧୫୦
 ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ଚୋଷିବାକୁ ଏହା କଲେ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ସେ ବୋଇଲେ ।
 ଆବର ବୋଇଲେ ଧର୍ମ ଅଟଇ ହିନ୍ଦୁର
 ଖିଲପତକୁ ଯାହାଯ୍ୟ କରିବ ନିକର । ୧୫୧
 ସେହି କଂଗ୍ରେସ ନିଜାମ ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ
 ଗୋଷ୍ଠି ଗତ ପ୍ରଶ୍ନବୋଲି ତାକୁ ନିନ୍ଦା କଲେ ।
 କଂଗ୍ରେସ ହିନ୍ଦୁନାୟକମାନେ କି ନ କଲେ
 ମୁସଲମାନ ନେତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗୀ ହେଲେ ।
 ସେହିମାନେ ଅମାନୁଲ ଖାଆକୁ ଡେଇଁଲେ
 ଭାରତକୁ ଆତ୍ମମଣି କର ହେ ବୋଇଲେ । ୧୫୫
 ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରଦ୍ଧାନନ୍ଦ ଏହା ପ୍ରକାଶ୍ୟ କହିଲେ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ହାତଲେଖା ପତ୍ର ପାଇଥିଲେ । ୧୫୬
 ମଉଲାନା ମହମ୍ମଦ ସେହି ଲେଖା ଆଣି
 ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ସେ ଦେଇଥିଲେ ପୁଣି ।
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ତାଙ୍କ ଖବର କାଗଜେ ଲେଖିଲେ
 ଆଫଗାନମାନେ ଯଦି କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ।
 ପଠାଣ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସେହୁ କରିବେ ଭାରତେ
 ତଥାଚ ହିନ୍ଦୁ ନେତାଏ ନ ପାଞ୍ଚିଲେ ଚିତ୍ତେ ।
 ମୁସଲମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା ରହିବା
 ବିଶ୍ୱାସଯାତକ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗ ନ ହୋଇବା । ୧୬୦
 ମୁସଲମାନ ନେତାଏ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ
 ଅଥବା ଗୁପ୍ତଭାବେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କଲେ । ୧୬୧

ହିନ୍ଦୁ ନେତା ଏ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ବୋଲିଲେ
 ଆଫଗାନ ଆକ୍ରମଣ ହେବ ଯେତେବେଳେ ।
 ଗାନ୍ଧି ଲେଖିଲେ ଆହୁର ଯେବେ ଆଫଗାନ
 ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବିପକ୍ଷେ ଯେବେ କରେ ଆକ୍ରମଣ । ୧୬୩
 ଏକପ୍ରକାରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବି
 ଏହିକଥା ଗାନ୍ଧି ଲେଖିଥିଲେ ଭାବି ଭାବି । ୧୬୪
 “ଯୁବକଭାରତ” ନାମେ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର
 ସେହି କାଗଜରେ ଗାନ୍ଧି ଲେଖିଲେ ନିକର ।
 କଂଗ୍ରେସିଆ ହିନ୍ଦୁନେତା ଗାନ୍ଧି ଯା କହିଲେ
 ଲେଖାମାନ ତାର ରହିଅଛି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରେ । ୧୬୫
 ଆହୁର ଅଭୂତକଥା କହିବି ମୁଁ ଶୁଣି
 କଂଗ୍ରେସର ହିନ୍ଦୁନେତା ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଗୁଣ । ୧୬୬
 ଆଲିଭାଇ ଆଜାଦଙ୍କଠାରୁ ଏ ବଳିଲେ
 ଆହୁର ପାହାଚେ ଉଠି ଏମାନେ କହିଲେ ।
 ଅମୀର ଯେବେ ବା ନେବେ ଦାକ୍ଷିଣୀ ସିଂହାସନ
 ଭାରତେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ହେଲବୋଲି ସବେ ଜାଣ ।
 ପୁଷ୍ପା ଭାବରେ ସେମାନେ କହିଲେ ଏମନ୍ତ
 ଆଫଗାନ ଶାସନଟି ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ନିୟୁତ । ୧୬୭
 ଏକ ଜାତି ଅଟୁଁ ଆମେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ
 ଅଭେଦ୍ୟ ଜାତି ଏ ଦୁଇ ଗୋଷ୍ଠି ବୋଲି ଜାଣ ।
 କାବୁଲାରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲି ଯେତେବେଳେ
 ଏହିନେତାମାନେ ମୋତେ ସେଠାରେଭେଟିଲେ
 ଯେଉଁ ସବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା ମୋ ସହିତ
 ପୁଷ୍ପା ମନେ ଅଛି ମୋର କହୁଛି ମୁଁ ସତ । ୧୬୮
 ବଡ଼ ଆଶା ଆକାଞ୍ଚିକାରେ ରୁହୁଁ ବସିଥିଲେ
 ଅମୀର ଆସି ଲହୋର ନେବେ କେତେବେଳେ
 ସାହା ହେଉ ଶିଲପତ ପ୍ରଶ୍ନ ମୁକୁ ମଲ
 ଅମାନୁଲ ସିଂହାସନୁ ତଡ଼ା ଖାଇ ଗଲା । ୧୬୯

ଦିଲ୍ଲୀରେ ସମ୍ରାଟ ହେବା ନ ହୋଇଲୁ ତାର
 କାବୁଲର ସିଂହାସନ ଛାଡ଼ିଲୁ ନିକର । ୧୭୭
 ଶିଲପତ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯାହା ସବୁ ହେଲୁ
 ଭାରତ ସେଥିରୁ ଦେଖ କି ଫଳ ପାଇଲୁ । ୧୭୮
 ଭାରତ ମୁସଲମାନ ଉନ୍ନତକିତ ହେଲେ
 ଇସଲାମ ଧର୍ମ ନେଇ ବିଶେଷ ମାତିଲେ । ୧୭୯
 ଏହି ହିନ୍ଦୁମାନେ ତାଙ୍କୁ ଚୋରାଇଲେ ସହାୟ
 ସେହି ଫଳ ଭୋଗ କଲୁ ଅଛନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ । ୧୮୦
 ମାଲବାର, କୋହାଟ, ପଞ୍ଜାବ, ବଙ୍ଗଳାରେ
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ପ୍ରତୀଡ଼ିତ ହେଲେ ।
 ଆହୁରି ଅଧିକ ପୀଡ଼ା ଶ୍ରେଣିବେ ନିକର
 ଆମ୍ଭ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ନ ହେଲେ ତତ୍ପର । ୧୮୧
 ମନେ ପଡ଼େ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଆବର ଲେଖିଥିଲେ
 ଶିଲପତ ଆନ୍ଦୋଳନ ହେଉଥିବା ବେଳେ ।
 ଆଫଗାନ ଜାତି କି ଅରଟ ଧରାଇବ
 ସେମାନଙ୍କ ଆତ୍ମମଣି ନିବର୍ତ୍ତାଇ ଦେବ । ୧୮୨
 ମୋ ବିରୁଦ୍ଧେ ଏହି ଜାତି ନିଜ ପରକାରେ
 ଈଶ୍ଵରଙ୍କୁ ଭୟ କରି ତଳନ୍ତି ନିକରେ । ୧୮୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଯାହା କହିଲେ ନିଜ ପରକାରେ
 ଏ କଥା ସତ୍ୟ, ଅଟଇ ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ । ୧୮୪
 ଈଶ୍ଵରଙ୍କଠାରେ ଭୟ ଅଛି କି ପ୍ରକାର
 ସିନ୍ଧୁଠାରୁ କାଶ୍ମିର ଯାକେ ଅତ୍ୟାଚାର । ୧୮୫
 କେବଳ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଧନ ଲୁଟି କରି ନିଅ
 ବଳାଙ୍ଗାରେ ବୋହୂଝିଅ ଆଦି ନେଇ ଯାଅ ।
 ଅରଟ କେବେ ଧରିବେ ଏସବୁ ଛାଡ଼ିବେ
 ଭାରତରେ ଆଉ ଅତ୍ୟାଚାର ନ କରିବେ । ୧୮୬
 କେତେ ଶତ ବରଷରେ ଏହା ସମ୍ଭବିବ
 ଇତି ଅବସରେ ହିନ୍ଦୁ କିପରି ତଳିବ । ୧୮୭

ସୁନ୍ଦର ରମଣୀମାନେ ଅରଟ ଧରିବେ
 ପ୍ରାଣୀୟ ପ୍ରଦେଶେ ସୈନ୍ୟ ସାଜକ ରହିବେ ।
 ଆହେ ସଭାଜନେ ମୋର ନିବେଦନ ଶୁଣ
 ଅଜ୍ଞାକରି କହୁ ନାହିଁ ଏସବୁ କରଣ । ୧୯୧
 ଏ ହିନ୍ଦୁ ନେତାମାନଙ୍କ ମାନସିକ ଭାବ
 ଆଦର୍ଶ ଯା ଧରିଛନ୍ତି ହିନ୍ଦୁର କି ହେବ । ୧୯୨
 ଏହିମାନେ କଂଗ୍ରେସର ନାୟକ ଅଟନ୍ତି
 କଂଗ୍ରେସ ନଉକା ଏହିମାନେ ଗୁଳୁଛନ୍ତି । ୧୯୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଅଥବା ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଯେଉଁମାନେ
 କି କହନ୍ତି ହିନ୍ଦୁମାନେ ଶୁଣ ସାବଧାନେ । ୧୯୪
 ମୁସଲମାନ ମାଗୁଛୁ ଯେତେ ତାକୁ ଦିଅ
 ଆଉ ଯେପରି ଅଧିକ ନ ମାଗିବ କହ । ୧୯୫
 ବିଶ୍ୱାସ ମନରେ ଥାଇପାରେ ଏହାଙ୍କର
 ଏପରି କଲେ ହୋଇବ ଜାତିର ଉଦ୍ଧାର । ୧୯୬
 ଆପଣମାନେ ଏପରି ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି କି
 ହିନ୍ଦୁ ଜାତି ଅପମାନ ପାଇବ କାହିଁକି । ୧୯୭
 ପୁଣି ଦାସର ଶୁଦ୍ଧ ଗଳାରେ ପିନ୍ଧିବ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏ ସନ୍ଧି କରିବ । ୧୯୮
 ଶତ୍ରୁତା ହୋଇ ହିନ୍ଦୁ ନିବାସ କରିବ
 ମୁସଲମାନ ତାହାର ପୁଣି ରାଜା ହେବ । ୧୯୯
 ଏପରି ଇଚ୍ଛା ନ ଥାଏ ଯେବେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କର
 ଏ ଶ୍ରେଣୀୟ ନେତାଙ୍କୁ କି ଦେବ ଅଧିକାର ।
 ଏମାନେ ହିନ୍ଦୁର ପ୍ରତିନିଧି ହୋଇ ପିବେ
 ଗୋଲ ମେଜ ବଇଠକେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶିବେ ।
 ହିନ୍ଦୁ ଭରପୁରୁ ଯାଇ ମୁରବି ହୋଇବେ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସାଲିସ କରିବେ । ୨୦୨
 ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାନ୍ତର ଭାଗ୍ୟ ନେଇ
 ଖାଆ ଭାଇଙ୍କ ହାତରେ ଦେବେ ନେଇ ଥୋଇ ।

ଏମାନେ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ସେହି ପ୍ରଦେଶର
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣାହସ୍ତ ଅଟନ୍ତି ନିକର । ୨୦୪
 ଥରେ ଆଲି ଭାଇମାନେ ଯେଉଁପରି ଥିଲେ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମୁଣି ଭିତରେ ପଶି ରହିଥିଲେ । ୨୦୫
 ସହସ୍ର ସହସ୍ର ହିନ୍ଦୁ ଯେଉଁମାନେ ଅଛନ୍ତି
 ହିନ୍ଦୁରୁ ହିନ୍ଦୁ ନାହିଁ ନିର୍ମଳ ରହିଛନ୍ତି । ୨୦୬
 ଅଥଚ କଂଗ୍ରେସ ପଛେ ଯାଅ ଅଛ ସମ
 ନିବିଷ୍ଟ ଚିତ୍ତେ କର କି ବରୁର ଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ୨୦୭
 ଆହେ ହିନ୍ଦୁ ଭାଇମାନେ କରେ ନିବେଦନ
 ବିଷମ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ଦିଅ ମନ ଧ୍ୟାନ । ୨୦୮
 ଶିଳ୍ପପତି ପରେ ପୁଣି ଗାନ୍ଧି କହିଦେଲେ
 ସାଧା କାଗଜ ତାହାକୁ ଦେଇ ଦିଅ ଭଲେ ।
 ତାହା ପରେ ଗୋଷ୍ଠି ଗତ ଫାଇସଲ ହେଲା
 କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କ ଭୂଷ୍ଟ ନ ଫିଟିଲା ।
 କେତେବେଳେ ସପକ୍ଷରେ କେବେ ବିପକ୍ଷରେ
 କି ମତ ତାଙ୍କର କେହି ବୁଝି ନ ପାରିଲେ ।
 କିନ୍ତୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ନାମଞ୍ଜୁର କଲେନାହିଁ
 କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେ ମାତ୍ର ମାନି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଯାଇ
 ସବୁ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରଦେଶରେ
 ନାନା ପ୍ରକାର ଆଦେଶ ମାନ ଜାରିକଲେ ।
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ଡାଳ ଦେଲେ
 ପାନ୍ଥ ମହାଶୟ ଦେଖ କି ଆଦେଶ କଲେ ।
 ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ସେ ଅଭୟ ଦାନ କଲେ
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ନାନା କାର୍ଯ୍ୟ ନିଷେଧକଲେ ।
 ଆରତି କରି ପାରିବ ନାହିଁ ଦେଉଳରେ
 ଆପଣା ମନ୍ଦିରେ ଶଙ୍ଖ ବଜାଇ ନ ପାରେ । ୨୧୭
 ମହରମ ପର୍ବ ଶେଷ ନ ହେବ ଯାବତ
 ଆରତି ଦିଆ ଶବ୍ଦ ନ ହେବ ତାବତ । ୨୧୭

ଦୋଳ ବେଳେ ପିତୃକାଶ୍ଵ ମାରି ନ ପାରିବେ
 ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ଏହା କରି ନ ପାରିବେ । ୨୧୮
 କଂଗ୍ରେସ ସରକାରର ଏ ଆଦେଶ ହେଲା
 ବଡ଼ବାଙ୍କି ଜିଲ୍ଲାରେ ଏ କଥା ଘଟିଥିଲା । ୨୧୯
 ଯୁଆନପୁରରେ ଯେହୁ ଜିଲ୍ଲା ମେଜେଷ୍ଟ୍ରେଟ୍
 ତାଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ପଠାଣ ନିକର । ୨୨୦
 ମୁସଲମାନ ସଙ୍ଘର ସମ୍ପାଦକ ବୋଲେ
 ଅପରାଧମାନେ ସବୁ ମୁକତି ଲାଭିଲେ । ୨୨୧
 ଗୁରୁ ଜଣ କଲିଙ୍ଗର ନିୟୁକ୍ତ ହୋଇଲେ
 ତହିଁରୁ ମୁସଲମାନ ଭିନ୍ନ ଜଣ ହେଲେ । ୨୨୨
 ତେର ଜଣ ଡିପୋଷ୍ଟିରୁ ଆଠ ମୁସଲମାନ
 ଏହିପରି କେତେ କଥା କରିବି ବର୍ଣ୍ଣନ । ୨୨୩
 ସବୁକଥା କହିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ ମୋର
 ଏ ତ ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ନୁହଇ ନିକର । ୨୨୪
 କଂଗ୍ରେସ ସରକାରର ମନ୍ତ୍ରୀ ଏହା କଲେ
 ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ଏହି ଯାତ୍ରା ଲଗାଇଲେ ।
 ମୁସଲମାନ ସଙ୍ଘର ବିରୁଦ୍ଧ ଆଗେ
 ଆପଣା କୃତ୍ତିକା ନେଇ ଥୋଇବେ ସରାଗେ ।
 ବୋଲିବେ ଦେଖ ଆମ୍ଭର ନିରପେକ୍ଷ ଭାବ
 ଏଥିରେ କି ତୁମ୍ଭେମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହେବ ।
 ହିନ୍ଦୁ ଉପରେ ବହୁତ ଅତ୍ୟାଚାର କଲୁ
 ହିନ୍ଦୁର ନ୍ୟାୟ ପାଉଣା ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ତ ଦେଲୁ ।
 ମୁସଲମାନ ଯେଉଁଠି ଯାତ୍ରା ଦାବି କଲେ
 ବହୁ ପରିମାଣେ ସେହୁ ସକଳ ପାଇଲେ । ୨୨୯
 ଏବେ ମୁସଲମାନ ସଙ୍ଘ ହୁଅ ପୁରା ତୁଷ୍ଟ
 ଜାଗାୟୁ ଭାବ ମନ୍ତ୍ରୀର ଦେଖ ହେ ନିରାଟ । ୨୩୦
 କେଡ଼େ ନିରପେକ୍ଷ ଭାବେ ସେ କାମ କରନ୍ତି
 ଦିଅ ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର ନ କରି ଦ୍ଵିରୁକ୍ତି । ୨୩୧

ମୁସଲମାନ ଏଥିକ ପୁରସ୍କାର ଦେଲେ
 ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ତ୍ୟାଗେ ମୁକ୍ତିଦବସ ପାଳିଲେ । ୨୩୭
 ବୋଇଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ଗଲେ ଦେଶୁଁ କଣ୍ଠାଗଲ
 ଅଭାଇ ବରଷ ପରେ ଏ ବିପଦ ମଲ୍ । ୨୩୮
 ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶରେ ମୁସଲମାନ ସଂଖ୍ୟା ନ୍ୟୁନ
 ଶତକଡ଼ା ବାର ତେର ଅଟନ୍ତି ପ୍ରମାଣ । ୨୩୯
 ଶତକଡ଼ା ଚାଲିଗଲା ପଞ୍ଚମ୍ବର ଜଣ
 ଚାଲି ପାଇଲେ ସେ ପ୍ରଦେଶେ ମୁସଲମାନ ।
 ଏହିରୂପେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଅତ୍ୟାଚାର କଲେ
 ପୁରସଂଖ୍ୟାରେ ତାହାକୁ ଚାଲି ନ ଦେଲେ ।
 ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କର ବଂଶଧର
 ଇତିହାସେ ତାଙ୍କ ଖ୍ୟାତି ରହିଛି ନିକର । ୨୪୦
 ଏହି ଦେଶୁ ପୁର ଦାବ ଅଟେ ତାହାଙ୍କର
 ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏ କଥା କଲେ ସିଦ୍ଧିକାର । ୨୪୧
 ତେଣୁ ମୁସଲମାନ ହିନ୍ଦୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣୀ
 ସାମରିକ ଜାତିବୋଲି ତାଙ୍କୁ ସିନା ଗଣି । ୨୪୨
 ଭାଗ୍ୟକୁ ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ବାଲ୍ୟକାଳେ
 ପଢ଼ି ନ ଥିଲେ ପ୍ରଥମେ ମରଠା ଦେଶରେ ।
 ପଢ଼ିଥିଲେ ଏ ସୁବିଧା ନ ଥାନ୍ତା ତାଙ୍କର
 ଏପରି ଭାଷଣ ଦେଇ ନ ଥାନ୍ତେ ନିକର । ୨୪୩
 ମୁସଲମାନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଦଶା ଜାଣିଥାନ୍ତେ
 ସାମରିକ ଜାତିବୋଲି କପରି କହନ୍ତେ । ୨୪୪
 ଏହି ହିନ୍ଦୁମାନେ ଶତ ସମର କ୍ଷେତ୍ରରେ
 ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ମାରି ବ୍ୟତିବ୍ୟସ୍ତ କଲେ । ୨୪୫
 ମୁସଲମାନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କଲେ
 ତା ପାର୍ଶ୍ଵପରେ ହିନ୍ଦୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଢ଼ିଲେ ।
 ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ କାବଗାରେ ବନ୍ଦୀ ହେଲେ
 ବୃତ୍ତିଦେଇ କେତେକଙ୍କୁ ହିନ୍ଦୁ ଏ ପୋଷିଲେ ।

ସେହି ମୁସଲମାନ ଫକୀର ଆଜି ଏହା କଲୁ
 ଏ କଥା ଘଟିବବୋଲି ଆଗୁଁ ଜଣାଥିଲା । ୨୪୭
 ଶିଳପତି ଦବସ କଂଗ୍ରେସ ପାଳିଥିଲା
 ତେଣୁ ମୁସଲମାନ ମୁକ୍ତିଦବସ ପାଳିଲା । ୨୪୮
 କଂଗ୍ରେସବାଲା ବିଶ୍ୱାସ ଜନମାଇଁ ଦେଲେ
 ସେ ଯେତେମାଟିବେତେତେପାଇବେବୋଇଲେ
 ଯେତେ ଯେତେ ଅକୃତଜ୍ଞ ସେହୁ ହେଉଥିବେ
 କୃତଜ୍ଞତା ମିଳିବାକୁ ଛାଡ଼ା ସେ ପାଇବେ । ୨୪୯
 ସାଧାକାଗଜ ଦେବାକୁ ପସା କହିଥିଲା
 ସେ ଯାହା ଲେଖିପାରିବେ ଦେଖି ଚମକିଲା ।
 ମୁନକି ପରମାନନ୍ଦ ଆନ ନେତାଗଣ
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ପ୍ରତିବାଦ କଲେ ପୁଣି । ୨୫୦
 ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କ କଥାମାନ ଗଲାଇଲା
 ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବୋଲିଣ ନିନ୍ଦା ବରଷିଲା । ୨୫୧
 ଶିବାଜୀ ପ୍ରତାପମାନେ ଦୃଷ୍ଟିତ ହୋଇଲେ
 ଭ୍ରାନ୍ତ ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରେମିକ ବୋଲି ବୋଲାଇଲେ ।
 ସେମାନେ ଜିଣିଲେ ସିନା ଅସ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ
 ଜିଣିବ କହୁଛୁ ତୁମ୍ଭେ କେବଳ ପ୍ରେମରେ । ୨୫୨
 ନୂଆ ଅବତାର ହୋଇ ତୁମ୍ଭେ ଆସିଅଛ
 ଅନ୍ଧର ପ୍ରଦେଶୁ ଶିଶୁବାଣୀ ଶୁଣୁଅଛ । ୨୫୩
 ସଫାରକୁ ପ୍ରେମ ମନ୍ତ୍ରେ ଘଷିତ କରିବ
 ପ୍ରେମ ଅସ୍ତ୍ରବଳେ ତୁମ୍ଭେ ସଫାର ଜିଣିବ । ୨୫୪
 ମୁସଲମାନ ଫକୀର ସଭାପତି ଜଣେ
 ତାଙ୍କୁ ସେହି ଜିଣି ନ ପାରିଲ କେହି ଜଣେ ।
 ତୁମ୍ଭ ଦଶା ଦେଖି ମନେ ଲାଗୁଅଛି ଦୁଃଖ
 ନ ପାଇ ଉପାୟ ତୁମ୍ଭେ ହେଉଛ ବିମୁଖ । ୨୫୫
 କପରି ସେହି ଜଣକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବ
 ଉପାୟ ନ ପାଇ ପାଉଅଛ ପରାବ । ୨୫୬

ଲୁଟ ବଡ଼ଲୁଟମାନଙ୍କର ହାରେ ଯାଇ
 ଖୁସାମତ କରୁଛ ସହାୟ ହେବାପାଇଁ । ୨୭୦
 ବ୍ରତୀଶ କରତା ଅବା ନେତା କେ ଅଛନ୍ତି
 ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ନୀତି ବିଷୟ କହନ୍ତି । ୨୭୧
 କଂଗ୍ରେସ ଜାତୀୟବାଦୀ ନେତାମାନେ ଜାଣି
 ଦୃଶ୍ୟରେ କରନ୍ତି ନାହିଁ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ । ୨୭୨
 କି କରୁଛ ନିଜେ ଏବେ ଭଲକରି ଦେଖ
 ଦେଖିଲୁ ଯେ କାଳେ ତୁମ୍ଭେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଦୁଃଖ ।
 ମୁସଲମାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବହୁତ ନିନ୍ଦାଲେ
 ଅନ୍ଧାଗୁଣ୍ଡ ବୋଲି ନାନାଦୋଷ ଦେଖାଇଲେ ।
 ତେତେବେଳେ ତୁମ୍ଭେମାନେ ବୋଲୁଛ ଏମନ୍ତ
 ଲୁଟ ବଡ଼ଲୁଟମାନେ କହ ତ ଉଚିତ । ୨୭୩
 ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କ ଅଧୀନେ ମନ୍ତ୍ରୀ କାମ କଲେ
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଦୋଷ ଅଛି କି ହେ ତଳେ ।
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଅଭିଯୋଗ ତୁଚ୍ଛା ମିଛ
 ତୁମ୍ଭେମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର କାମତ ଦେଖିଛ । ୨୭୪
 ନିଜ ଭିତର କଳହ ତୁଟାଇବା ପାଇଁ
 ତୁମ୍ଭାୟ ପକ୍ଷ ଦୁଆରେ ଠିଆ ହୁଅ ଯାଇ । ୨୭୫
 ଏହା କି ଜାତୀୟ ଭାବ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର
 ଏ କଥା ତୁମ୍ଭ ତୁମ୍ଭରେ ଦିଶେ କି ସୁନ୍ଦର । ୨୭୬
 ରଜନଇତିକ କୁସଂସ୍କାର ଯୁକ୍ତ କହି
 ଅତି ନିକୁଷ୍ପଦରର ବୋଲି ମୁଁ ବୋଲିଲ । ୨୭୭
 ସହସ୍ର ସହସ୍ର ହିନ୍ଦୁ ଏ ଭାବେ ଭୁଲିଲେ
 ନ ଜାଣି ନ ଶୁଣି ମାୟାଜାଲରେ ପଡ଼ିଲେ ।
 ମହମ୍ମଦ, କାଶିମ, ଗଜନା, ଦୋଷା ପୁଣି
 ଆଉରଙ୍ଗଜେବ ଅବା ସେ ଆଲ୍‌ଉଦ୍‌ଦିନ । ୨୭୮
 ଇଂରେଜ କି ଏମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଭେଚନା ଦେଲେ
 ସ୍ଵରତକୁ ଆକ୍ରମଣ କରଯା ବୋଲିଲେ । ୨୭୯

ସ୍ବରତକୁ ଯାଇ ମରୁଭୂମି କରିଦିଅ
 ଚୂଡ଼ାପୁ ପକ୍ଷ କି ଏହା କରିଥିଲେ କହ । ୧୭୪
 ଦଶ ଶତ ବର୍ଷ ହେଲା ବିବାଦ ଲାଗିଛି
 ଇନ୍ଦ୍ରଦାସେ ଏ କଥାକି ମିଛେ ଲେଖାଅଛି । ୧୭୫
 ଆଲି ସିକନ୍ଦର ଜିନା ପିଲା ତ ନୁହନ୍ତି
 ତାଙ୍କୁ କି ଚୂଡ଼ାପୁପକ୍ଷ ସଦା କହୁଛନ୍ତି । ୧୭୬
 ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରତିବାସୀ ଘରେ ପଥର ପକାଅ
 ମାରି ପିଟି ସେମାନଙ୍କୁ ସାଁସ କରିଦିଅ । ୧୭୭
 ଇଂରେଜଙ୍କ ପୁରୁଷ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନବାଦ
 ଶୁଣା ନଥିଲା କେବେହେଁ ଏପରି ସମ୍ବାଦ । ୧୭୮
 ଜଣା ନ ଥିବାର କଥା କହୁଛି କାରଣ
 ପରସ୍ପର ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଥିଲା ଅନୁଷ୍ଠାନ । ୧୭୯
 ନ ହେଲେ ଏକଥା ଯେବେ ତୁମ୍ଭ କଥା ସତ
 ଇଂରେଜ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ହେବା ଅଟେ କି ଉଚିତ ।
 ଗାନ୍ଧି ଗାନ୍ଧି ଭକ୍ତମାନେ ତାହାକୁ କିପରି
 ପୁଣି ଭଲଲୋକ ହେବେ କରନ୍ତି ଗୁହାରି । ୧୮୦
 ସତର୍କ ହେବାପାଇଁକି ଏକଥା କହୁଛି
 ଅନ୍ୟଥା ମନରେ ମୋର ଭୀଷି ନାହିଁ କିଛି ।
 ମୁସଲମାନ ମୁକତ ହବସ ପାଳିଲେ
 ସଂଶୋଧନ ଦିନ ଏକ ପାଳ ଏବେ ଭଲେ ।
 ମାତ୍ର ସଂଶୋଧନ କରି ପୁସ୍ତକ କହିଦିଅ
 ଏହା ଆମ୍ଭ ଦୃଢ଼ମତ ଜାଣ ହେ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୮୧
 ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ଭେଦାଭେଦ କିଛି ନ ରହିବ
 ଜଣେ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ମାତର ଗୋଟିଏ ଦେବ ।
 ଗୁଣ ଅନୁସାରେ ଲୋକ ଶୁଦ୍ଧି ପାଇବ
 ଗୋଷ୍ଠୀଗତ ପ୍ରଭନ୍ଧ ଯେବେ ବା ରହିବ ।
 ସଂଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ପ୍ରଭନ୍ଧ ପୁର ହେବ
 ମେଥିରୁ ଭଣା ଅଧିକ କିଛି ନ ହେବ । ୧୮୨

ଯାବତ ଏପରି ତନ୍ତ୍ର ଯୋଜନା ନ ହେବ
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମରେ କଂଗ୍ରେସ କେବେ ନ ପଶିବ ।
 ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାନ୍ତରେ ରାଜ୍ୟଅଛି
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ସେସବୁ ରହିଛି । ୨୮୯
 ସେମାନେ ସଦା ବଇରା ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର
 ସତର୍କ ଭାବରେ ଜଗି ରହିବ ସେଠାର । ୨୯୦
 ମୁସଲମାନ ସୈନ୍ୟଙ୍କୁ ବର୍ଣ୍ଣାସ ନ କର
 ସେମାନେ ନୋହିବ କେବେ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ।
 ଆଉ କଥା ଏ କହିବ ଶୁଣ ମନଦେଇ
 ନେପାଳ ରାଜ୍ୟକୁ ହିନ୍ଦୁ ଭୁଲିଯାଅ ନାହିଁ । ୨୯୨
 ଭାରତର ଏହି ରାଜ୍ୟ ଅଟଇ ସ୍ଵାଧୀନ
 ହିନ୍ଦୁ ରାଜା ଅଛି ତହିଁ ଆଜିଯାକେ ଜାଣ । ୨୯୩
 ତାର ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରହିବ
 ଏଥିପ୍ରତି ହିନ୍ଦୁମାନେ ମନ ଜ୍ଞାନ ଦେବ । ୨୯୪
 ଧର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ନାମେ ଏହା ବିଖ୍ୟାତ ଅଟଇ
 ଅହିନ୍ଦୁ ପତାକା ଅଦ୍ୟାବଧି ଉଡ଼ିନାହିଁ । ୨୯୫
 ନେପାଳ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିପାରେ ଦିନେ
 ନେପାଳକୁ ସଦାୟ ଦୃଷ୍ଟ ହେ ହିନ୍ଦୁମାନେ ।
 ଏହିପରି ନାନା କଥା କହି ଦାମୋଦର
 ଶେଷକଲେ ଆପଣାର ଭାଷଣ ନିକର । ୨୯୬
 ହେ ସୁଜନମାନେ ଏଥୁ କରନ୍ତୁ ବିଚାର
 ଭାରତ ହିତପାଇଁ କି କେଉଁ କଥା ସାର । ୨୯୭
 ଏକମନେ ଏକଚିତ୍ତେ ନକଲେ ବିଚାର
 ସମସ୍ୟା କି ସମାଧାନ ହୋଇବ ନିକର । ୨୯୮
 ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ ସୁଦର୍ଶନ ଚନ୍ଦ୍ରଧର
 ଭାରତ ମନୁ ଏ ମତଭେଦ କର ଦୂର । ୩୦୦
 ତବ ପ୍ରେରଣା ନ ପାଇ ଧନ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି
 ଅନ୍ଧ ଦ୍ରଷ୍ଟାଧର ନ୍ୟାୟେ ଭ୍ରମି ହେଉଛନ୍ତି । ୩୦୧

ସରତବାସୀକି ପ୍ରଭୁ ଦିଅ ଦବ୍ୟଜ୍ଞାନ
ନିର୍ମଳ ମନରେ ଲୋକେ ଦେଇ ମନ ଧ୍ୟାନ ।
ପରସ୍ପର ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ମାତ୍ର ଲେପ ପାଉ
ସରତର ହିତ ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ହେଉ । ୩୦୩
ସାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଲେ ଆଦେ ଦଇତ୍ୟାଶୁ
ଦୁରିତ ବିନାଶ କର ଆଦେ ଦାନବାଶୁ । ୩୦୪

ଇତି ଶ୍ରୀ ସରତ-ଚରିତାମୃତେ ସମ୍ବରକାରକ ସ୍ରବଣ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ଏକଶତ ଦୁଇ ଅଧ୍ୟାୟ ।

ଏକଶତ ଚିନ୍ତି ଅଧ୍ୟାୟ

ରାମଗଡ଼ କଂଗ୍ରେସ ଚରିତ

ଗଉର ଉବାଚ

ଏଥର କଂଗ୍ରେସ ହେଲୁ ରାମଗଡ଼ଠାରେ
କି କି ବିଚାର ପଡ଼ିଲୁ ଏଥର ସେଠାରେ । ୧
ସବୁଦଳ ଲୋକ କି ସେଠାକୁ ଯାଇଥିଲେ
ଭେଦାଭେଦ ଭୁଲି କି ସକଳେ ମିଳିଗଲେ । ୨
ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଏଥର କି ସ୍ରବଣ ଦେଲେ
କି ନୂତନ କଥା ସେହୁ ସେଠାରେ କହିଲେ । ୩
ଏସବୁ ବିଷୟ ଶୁଣିବାକୁ ମୋର ମନ
ବିଶେଷ ଏ କଥାମାନ କହନ୍ତୁ ଆପଣ । ୪

ଜଗା ଉବାଚ

ମଜୁରପୁର ଜିଲ୍ଲା ବିହାର ମଧ୍ୟରେ
ରାମଗଡ଼ ନାମେ ଗ୍ରାମ ଅଛି ସେ ଜିଲ୍ଲାରେ । ୫
ସେହିଠାରେ କଂଗ୍ରେସର ହେଲୁ ବଇଠକ
ନାନା ଅଞ୍ଚଳରୁ ଆସିଥିଲେ ବହୁ ଲୋକ । ୬
ମୁଖିଆ ନେତା ସକଳେ ସେଠାରେ ମିଳିଲେ
ସରତର ହାଲରୁଲ ଅଲୋଚନା କଲେ । ୭

ବିଷୟ ବିରୁଦ୍ଧ ସଭା ପ୍ରଥମେ ବସିଲା
 ସକଳ ବିଷୟ ସେହି ସଭାରେ ପଡ଼ିଲା । ୮
 ରଦଖଦ ହୋଇ ଶେଷେ ହୋଇଲକ ସ୍ଥିର
 ଗୋଟିଏମାସ ପ୍ରସ୍ତାବ ହୋଇବ ଏଥର । ୯
 ଗାନ୍ଧି ସେହି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗଠା କରିଥିଲେ
 ଆପଣାର ମତାମତ ବିସ୍ତାରି କହିଲେ । ୧୦
 ଅବଶେଷେ ଏହି କଥା ହୋଇଲକ ସ୍ଥିର
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମତକୁ ସବେ ମନିବେ ନିକର । ୧୧
 ଭବିଷ୍ୟତ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ଯାହା ସେ କହିବେ
 ସ୍ବରାଜ୍ୟ ନରଖି ସବେ ସେକଥା ପାଳିବେ । ୧୨
 ଏକମାସ କର୍ଣ୍ଣଧାର ମହାମୁଖା ହେବେ
 ଭାରତର ରାଜନୀତି ନଉକା ଚାଲିବେ । ୧୩
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ବାଧୀନତାଲାଭ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଭାରତର
 ଏହି ଦାବି କରୁଅଛି କଂଗ୍ରେସ ନିକର । ୧୪
 ଏଥିରୁ ଉଣା ଅଧିକ ତିଳେ ନ ହୋଇବ
 ନିଜ ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ ନିଜେ ସେ ଗଢ଼ିବ । ୧୫
 ଏହିକଥା ସରକାର ନ କଲେ ମଞ୍ଜୁର
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସଂଗ୍ରାମ ଯେ ହୋଇବ ନିକର । ୧୬
 ସତ୍ୟ ଅହିଂସା ମର୍ଗରେ ସଂଗ୍ରାମ ହୋଇବ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଆଦେଶମତେ ସକଳ ଚଳିବ । ୧୭
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟ ସେତୁ ଠିକଣା କରିବେ
 ଦେଶକାଳପାତ୍ର ଦେଖି ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ୧୮
 ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ କଂଗ୍ରେସରେ ହୋଇଲା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
 ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ପ୍ରତିନିଧି ଦେଲେ ମତ । ୧୯
 ମହା ଦୋର ବୃଷ୍ଟି ହେଲା ବଇଠକବେଳେ
 ତୋଫାନ ବଜୁ ନିନାଦ ବିଦ୍ୟୁତ ମିଳିଲେ । ୨୦
 ଏବୁ ପ୍ରକୃତି ଦାଉ ହେଲା ଅସମ୍ଭାଳ
 ଅତପସି ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ହେଲା ମାଳମାଳ । ୨୧

କଂଗ୍ରେସ ମଣ୍ଡପ ଛାଡ଼ି ଲୋକେ ପଳାଇଲେ
 ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନେଯାଇ ଆଶ୍ରୟ ଲଭିଲେ । ୨୨
 ଯେନକେନ ପ୍ରକାରେ ସେଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟହେଲା
 ଅଧ୍ୟକ୍ଷାକ ମଧ୍ୟରେ ସଭା ସାଙ୍ଗ ହେଲା । ୨୩
 ସୁଭାଷଙ୍କ ଦଳ ଲୋକ ଅଲଗା ହୋଇଲେ
 ପୃଥକ ମଣ୍ଡପ କରି ତାଙ୍କ ସଭା କଲେ । ୨୪
 ଜନାବ ଜନା ଅଲଗା, ଏକ ସଭା କଲେ
 ଭାରତକୁ ବାଣ୍ଟି ଦେବାପାଇଁ ଦାବି କଲେ । ୨୫
 ଅଲଗା ରହିଲା ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ମତ
 ସକଲେ ଏକତ୍ର ହୋଇ ନ କଲେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ୨୬
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବି ଯେବେ ନ ହେବ ପୂରଣ
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସଂଗ୍ରାମ ଅବଶ୍ୟ ହେବ ଜାଣ । ୨୭
 ଭୂରନ୍ତ ସଂଗ୍ରାମପାଇଁ ସୁଭାଷଙ୍କ ମତ
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ବୋଲନ୍ତି ଦେଶ ନୁହଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୨୮
 ସଂଗ୍ରାମର ସେନାପତି ଗାନ୍ଧି ହେବେ ଯେବେ
 ସଂଗ୍ରାମ କେବେ ହୋଇବ ସେ ସ୍ଥିତି କରିବେ ।
 ଗାନ୍ଧି ତେଣୁ ଜାରି କରିଛନ୍ତି ଇସ୍ତାଫାର
 ତାଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସରତ ନ କଲେ ନିକର । ୩୦
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସଂଗ୍ରାମ ସେ କରି ନ ପାରିବେ
 କେ ଅଛୁ ସମର୍ଥ ଆଗେ ତାହାପର ଯିବେ । ୩୧
 ପ୍ରତିଦିନ ସୂତା କାଟି ଯେ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ବିକାର ଯାର ମନରେ ନ ଥିବ । ୩୨
 ତିଳେମାତ୍ର ହିଂସା ଗଛ ମନରେ ନ ଥିବ
 ଅସତ୍ୟ ପଥରେ ଯେହୁ କଦାଚ ନ ଯିବ । ୩୩
 ନିଶାଶିଆ ଭାବ ଯେହୁ ମନୁ ତେଜସ୍ବିବ
 ଏ ସବୁ ସରତ ଯେହୁ ପୂରଣ କରିବ । ୩୪
 ପ୍ରାଣପଣେ ଯାର ମନେ ଏ ବିଶ୍ବାସ ଥିବ
 ତନମୟ ହୋଇ ଯେହୁ ଏ କର୍ମ କରିବ । ୩୫

କେବଳ ଖଦଡ଼ ଯାର ଅଟେ ପରିଧାନ
 ସେହି ଏକା ସଗ୍ରାମକୁ ଯୋଗ୍ୟବୋଲି ଜାଣ ।
 କଂଗ୍ରେସରୁ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ଯହିଁ ଥିବ
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସମିତି ସେ ସବୁ ବୋଲାଇବ । ୩୭
 ଯେଉଁମାନେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀ ସଜନ ହୋଇବେ
 ସମିତି ନିକଟେ ତାଙ୍କ ନାମ ଲେଖାଇବେ । ୩୮
 ଗୁଣ ଶ୍ରେଣୀରେ ଏ ସେନା ହୋଇବେ ବିଭକ୍ତ
 ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ କିଏ ହୋଇପାରେ ଭୁକ୍ତ ।
 କାରାଗାର ଯିବାପାଇଁ ଭୟ ନାହିଁ ଯାର
 ସୂତା କାଟି ଖଦଲୁଗା ପିନ୍ଧେ ନିରନ୍ତର । ୪୦
 ହିଂସା ଭାବ ତଳେମାତ୍ର ଯା ହୃଦରେ ନାହିଁ
 ସଦା ଚେଷ୍ଟା ସମ୍ପାଦାୟ ଭେଦ ଲେପପାଇଁ ।
 ବିକାର ଶୂନ୍ୟ ହୃଦୟ ଧଟଇ ଯାହାର
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସ୍ନେହେ କରଇ ଆଦର । ୪୨
 ସଦା ସତ୍ୟ ପଥେ ଥାଇ କରମ କରଇ
 ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀ ସଜନ ସେ ଏକା ଅଟଇ । ୪୩
 ଏତେ ଗୁଣ ଅଛି ଯାର ସେ ସଜା ସଜନ
 ଏ କଠୋର ପରୀକ୍ଷାରେ ହେବ ସେ ଉଜ୍ଜୀର୍ଣ୍ଣ ।
 ଭିତର ବାହାର ତାର ଅଟଇ ସମାନ
 ମୁହଁରେ ଯା କହେ କାର୍ଯ୍ୟେ କରଇ ସେମାନ ।
 ମଳିଧୂଳି ଲେଖମାତ୍ର ଯା ଅନ୍ତରେ ନାହିଁ
 ସେହି ଏକା ଏ ଶ୍ରେଣୀକୁ ପାତର ଅଟଇ । ୪୬
 ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ କିଏ ହୋଇପାରେ ଭୁକ୍ତ
 ସେ କଥା କହିବା ଶୁଣ ହୋଇ ଶ୍ରୀରଚିତ । ୪୭
 ସକଳ ଗୁଣ ଯେହୁ ଅରଜି ନ ପାରିଛି
 କେତେକ ଗୁଣ ଯାହାର ଆୟତ୍ତ ହୋଇଛି । ୪୮
 ମାତ୍ର କାରାଗାର ଯିବାପାଇଁ ନାହିଁ ଭୟ
 ଦ୍ଵିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀକ ଯୋଗ୍ୟ ସେ ଅଟେ ନିଶ୍ଚୟ ।

କାରାଗାର ଭୋଗିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ଯାର
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହରେ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛଇ ନିକର । ୫୦
 ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ପ୍ରବୃତ୍ତ କରିବ
 ଆବଶ୍ୟକମତେ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ୫୧
 ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ସେନ୍ଦ୍ର ନାମ ଲେଖାଇବ
 ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀକ କିଏ ଉପସ୍ଥିତ ହେବ । ୫୨
 କେବଳ ସହାନୁଭୂତି ଥିବ ଯାହାଙ୍କର
 ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିବୁ ଝଟବେ ସେ ନିକର ।
 ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀକ ଯେ ସତ୍ୟ ଅଟେ ଉପସ୍ଥିତ
 ସାହସ ସହିତ ସେନ୍ଦ୍ର କହିବ ନିଶ୍ଚିତ । ୫୪
 ପେଟେ ଭୋକ ମୁହେଁ ଲାଜ ମାତ୍ର ନ ଧରିବ
 ମୁହଁ ଫିଟାଇ କରିବା କଥା କହିଦେବ । ୫୫
 ଡାକି କହୁଛନ୍ତି ଗାନ୍ଧି ଆନ୍ଦେ ଦେଶବାସୀ
 ତାହାଙ୍କ ସରତ ପାଳ ମନେ ହୋଇ ଖୁସି । ୫୬
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସଇନ କେ ହେବ କହିଦିଅ
 ନିର୍ମଳ ଅନ୍ତଃକରଣେ ସ୍ୱ ନାମ ଲେଖାଅ । ୫୭
 ସେନାପତି ନ ଜାଣିଲେ ସେନାଙ୍କର ବଳ
 ତଳାଇଁ ପାରିବ ନାହିଁ ଏ ସମର କଳ । ୫୮
 ନ କଲବାଯାକେ ବଳ ସଂଗ୍ରାମ ନ ହେବ
 ନ କଳ ସମର କଲେ ବିଫଳ ହୋଇବ । ୫୯
 ଦେଖୁଛି ଅନ୍ତର୍ବିବାଦ ରହିଅଛି ପୁରି
 ଅତି ବିଭୀଷଣ ଭାବରେ ଲାଗିଅଛି କଳି । ୬୦
 ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଖେଳୁଛି ହିଂସା ଭାବ
 ଦେଖୁନାହିଁ ଅହିଂସାର ଅଛି କାହିଁ ଠାବ । ୬୧
 ଦେଶର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଭାବୁଛି ଏମନ୍ତ
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ପାଇଁ ଦେଶ ନୁହଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ୬୨
 ଦେଖିବି ଯେକାଳେ ଲୋକେ ମୋ କଥାମାନିଲେ
 ମୋ ଆଦେଶ ଅନୁସରି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ।

ତେତେବେଳେ କହିପାରେ ଏ ଦେଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ସମରକୁ ହୋଇବ ସମର୍ଥ । ୭୪
 ଏପରି ଆଦେଶ ଦେଇ ଗାନ୍ଧି ବସିଛନ୍ତି
 ବାରବାର ସେହି କଥା ଚେତାଇ ଦିଅନ୍ତି । ୭୫
 ହରିଜନ ନାମେ ଏକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର
 ତହିଁରେ ଲେଖି ଜଣାଉଛନ୍ତି ବାରବାର । ୭୬
 ନାନା ପ୍ରକାରେ ତାହାଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱ ବାଖାଣନ୍ତି
 ସରଳ କଥାରେ ଲୋକେ ବୁଝିବେ ଯେମନ୍ତି ।
 ଶିଳ୍ପଭିନ୍ନ କରି ତତ୍ତ୍ୱ ବାଖାଣନ୍ତି ଗାନ୍ଧି
 ତଥାତ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ଲୋକେ କଥାସହ । ୭୮
 କାମ କରିବାକୁ ଲୋକ ନ କରନ୍ତି ପଣ
 ସବୁ ସମିତିରେ ଖାଲି ଶୁଣନ୍ତି କାର୍ତ୍ତନ । ୭୯
 ବିରୁଦ୍ଧ ଗାନ୍ଧି ନାମେ ଜୟ ଜୟ କଲେ
 ବିନାକର୍ମେ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବ ହେଲେ । ୮୦
 ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର ତାଣ୍ଡବ ଲାଗିଛି
 ଏକତା ମନ୍ତ୍ରର ଗାନ୍ଧି କାନେ ଶୁଣାଉଛି । ୮୧
 ଏ କାନେ ପଣି ସେ କାନେ ଯାଉଛି ମନ୍ତ୍ରର
 ସାଧନା ପଥରେ କେହି ନୁହେଁ ତତପର । ୮୨
 ସାଧନାରେ ସିଦ୍ଧି ଯେବେ ଲାଭ ନ କରିବ
 କେବଳ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣି କି ପଳ ମିଳିବ । ୮୩
 ଅଗ୍ନି ପରୀକ୍ଷାରେ ଗାନ୍ଧି ପକାଇଛି ଏବେ
 କେ ସମର୍ଥ ଅଛି ନାମ ଲେଖାଅ ସରବେ । ୮୪
 ଯାହାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ ସପ୍ତା କହିଦିଅ
 ସେ ଯାହା କରିପାରିବ ମନଖୋଲି କହ । ୮୫
 ଏହିଥର ଜଣାଯିବ ଦେଶର ଶକତି
 କେତେ ଧଇନ ଦେଶରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛନ୍ତି । ୮୬
 ଭାରତ ରକ୍ଷା ଆଇନ ହୋଇଅଛି ଜାରି
 ବୁରିଆଡ଼େ ଚେତାଇନ୍ତି ପୁଲିସ ପାହାରି । ୮୭

ଯେ ଯେଉଁଠି ଯା କହିବ ସବୁ ଟିପି ନେବେ
 ଆଇନ ବିରୁଦ୍ଧ ହେଲେ କାରାଗାରେ ଦେବେ
 ଏହି ଦୋଷେ କେତେ ଲୋକ ଧରା ହେଉଛନ୍ତି
 କାରାଗାରେ ରହି ଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି । ୨୯
 ଗାନ୍ଧି କଥାର ମରମ ନ ବୁଝନ୍ତି କେହି
 ଭୁଆଁ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଲୋକେ ଅନ୍ଧାରରେ ରହି ।
 ଖଦୀ ଲୁଗା ନୁଆ କଥା ନୁହେଁ ଏ ଦେଶରେ
 ଚଉଦ ପୁରୁଷ ଚଳୁଥିଲେ ଏ ଲୁଗାରେ । ୩୧
 ପ୍ରତି ଘରେ କପାଶୁଷ ଲୋକେ କରୁଥିଲେ
 କପା ତୋଳି ଆଣି ଘରେ ରଖି ଦେଉଥିଲେ ।
 ଅବସର ବେଳେ ବସି ମାଇପେ ସକଳ
 ଚଳାଉ ଥିଲେ ଅରଟ ଖାଇ ଭିକାକଳ । ୩୩
 ଗ୍ରାମ ବଢ଼ାଇ ଏ କଳ ନିର୍ମାଣ କରଇ
 ପରିଶ୍ରମ ପାଇଁ ଧାନ ଚାଉଳ ନିଅଇ । ୩୪
 ଘରେ ଘରେ ସୂତା କଟା କାମ ହେଉଥିଲା
 ଗ୍ରାମ ବୁଣା ବାଣ ନେଇ ଲୁଗା ବୁଣୁ ଥିଲା । ୩୫
 ଅତି ଶୀଘ୍ରରେ ଲୋକେ ଲୁଗା ପିନ୍ଧୁଥିଲେ
 ହାତ ପଇସା ଏ ଜାଣି ମାତ୍ର ଦେଉଥିଲେ । ୩୬
 ଧାନ ଚାଉଳରେ ହେଉଥିଲା କାରବାର
 ନ ଥିଲା ବହୁତ ଟଙ୍କା ଦିଆ କାରବାର । ୩୭
 ଘରେ ଘରେ ସବୁ କାମ କରୁଥିଲେ ଲୋକ
 ଗଣ୍ଡୁ ନ ଥିଲେ କଉଡ଼ି ସଦା ରୋକ ଠୋକ୍ । ୩୮
 ଗୃହ ଶିଳ୍ପ ଗୃହେ ଗୃହେ ନ ହୋଇବ ଯେବେ
 ଖଦୀ ଲୁଗା ଶିଳ୍ପ ତିଷ୍ଠି ନ ପାରିବ କେବେ । ୩୯
 ଖଦୀ ଲୁଗା ଅତିଶୟ ମୂଲ୍ୟ ହେବ ଯେବେ
 ଲୋକ ସାଧାରଣ କଣି ନ ପାରିବେ କେବେ ।
 ଏଣେ ଅର୍ଥାଭାବ ତେଣେ ଖଦୀ ମୂଲ୍ୟ ବେଶି
 ବଜାର ଦର ଦେଖିଲେ ମନ ଯାଏ ଲାଗି । ୪୧

ଆଠ ଦଶ ଅଶା ଦେଲେ କଳ ଲୁଗା ମିଳେ
 ଖଦାଲୁଗା ତିନିପଟ ମୂଲ୍ୟ ହେଲେ ବଳେ । ୯୨
 ତେଣୁ ଖଦା ଲୁଗା ଲେକେ କଣି ନ ପାରନ୍ତି
 ପରିବାର ଲୋକଙ୍କୁ ପିନ୍ଧାଇ ନ ପାରନ୍ତି । ୯୩
 କେତେ ଜଣ ପିନ୍ଧୁଛନ୍ତି କରି ଏହା ଭେକ
 ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ପିନ୍ଧୁଛନ୍ତି ଏପରି କେତେକ । ୯୪
 ଏଥୁର କାରଣ ଏବେ କହୁଅଛି ଶୁଣ
 ବନ୍ଦାଇ ଅଞ୍ଚଳ କପା ଆସୁଛି ପ୍ରମାଣ । ୯୫
 କେତେ ଭଡ଼ା ଦିଆ ଯାଇ ସେଠାରୁ ଆସିଲା
 ଦଶ ଅଶା ବାର ଅଶା ସେଇ ବିକା ହେଲା ।
 ସୁଆଁର ଭଣି ବରଣା କଲେ କେତେ ବ୍ୟୟ
 ସୂତା କଟାଳର ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ତ ନିଶ୍ଚୟ । ୯୬
 ତନ୍ତର ବୁଣା ମଜୁରୀ ସଫାଇ ସହିତ
 କେତେ ଖରଚ ପଡ଼ିଲା ମନରେ ହେଜ ତ । ୯୭
 ଲୁଗା ବୁଣା ହୋଇ ଆସି ଭଣ୍ଡାରେ ରହିଲା
 ଭଣ୍ଡାର ରକ୍ଷଣ ମୋଟା ଦରମା ପାଇଲା ।
 ଭଣ୍ଡାରରୁ ଯାଇ ପୁଣି ଦୋକାନେ ରହିଲା
 ସେହିଠାରେ ଖଦାଲୁଗା ବିକ୍ରୟ ହୋଇଲା । ୧୦୦
 ଯେ ବିକିଲା ତାର ପୁଣି ଦରମା ବହୁତ
 ଖଦା ମୂଲ୍ୟ ପରେ ଲଦା ହେଲା ଏ ସମସ୍ତ । ୧୦୧
 ତେଣୁ ଖଦା ମୂଲ୍ୟ ଅତି ଅଧିକ ହୋଇଲା
 କଳଲୁଗା ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ତିନିପଟ ହେଲା । ୧୦୨
 ଏତେ ମଜୁରୀ ଲାଗିବ ଯେଉଁ ଲୁଗାପାଇଁ
 ଶଅସ୍ତ୍ରା କପର ହେବ ବୁଝାଯାଉ ନାହିଁ । ୧୦୩
 ବକ୍ରତା କଲେ କି ଖଦା ଶଅସ୍ତ୍ରା ହୋଇବ
 କପାଗୁଣ କଲେ ସିନା ଏ ଶିଳ୍ପ ତଳିବ । ୧୦୪
 କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ସିନା ଆର୍ଯ୍ୟ ହୋଇବ ସଂସାରେ
 ଲକ୍ଷୀ ଦେବୀ ଆସି ପ୍ରବେଶିବେ ଘରେ ଘରେ ।

କର୍ମ କରିବାକୁ ଯେବେ ନ ହେବ ତଥୁର
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସାଆନ୍ତାଣୀ ଘରୁ ହୋଇଯିବେ ଦୂର ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପୂଜାର ମରମ ଅଟେ ଏହା ଜାଣ
 ଅଳସୁଆ ଘରେ ଲକ୍ଷ୍ମୀକର ନାହିଁ ସ୍ଥାନ । ୧୦୭
 ଶ୍ରୀୟା ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ କାଳ ଅନ୍ଧାରରୁ ଉଠି
 ପରିସ୍କାର କଲା ଗୃହ ସାରିଲା ପାଇଟି । ୧୦୮
 ଦୁଆରେ ମୁରୁଜ ଦେଇ ସ୍ନାହାନ ସାରିଲା
 ଶୁଣିବନ୍ତ ହୋଇ ଗୃହ ଜଞ୍ଜାଳେ ଲାଗିଲା । ୧୦୯
 ନଗର ଭ୍ରମଣ କରି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବାହାରିଲେ
 କାହାରି କବାଟ ଫିଟି ନାହିଁ ସେ ଦେଖିଲେ ।
 ବୁଲି ବୁଲି ଶ୍ରୀୟା ଘରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ
 ତାର କର୍ମ କୁଶଳତା ଦେଖି ମୁଗ୍ଧ ହେଲେ ।
 ଶ୍ରୀୟା ଚଣ୍ଡାଳୁଣୀ ପୂଜା କଲେକ ଗ୍ରହଣ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ କେହି ନାହିଁ ବଢ଼ ସାନ ।
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚଣ୍ଡାଳ ଭେଦ ନାହିଁ ତାହାଙ୍କର
 ଯେ ତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରଲା ସେ ହେଲେ ତାହାର ।
 ଲକ୍ଷ୍ମୀଙ୍କର ଆନ ନାମ ଅଟଇ ଚଞ୍ଚଳ ।
 ଚପଳାପରି ଅଟଇ ତାଙ୍କ ଲାଳା ଖେଳା । ୧୧୦
 କର୍ମୀ ପୁରସ ରମଣୀ ସତତ ଚଞ୍ଚଳ
 ସେହିମାନେ ଚଞ୍ଚଳାଙ୍କୁ ବରନ୍ତି ନିକର । ୧୧୫
 ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ପରେ ଯେହୁ ଶେଷରେ ଶୁଅଇ
 ତା କନ୍ଧରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବେଗେ ଚଳନ୍ତି ଓହ୍ଲାଇ ।
 ଜାପାନ ଦେଶର ଲୋକ ଖୋଳ ଘଣ୍ଟାକାଳ
 ପ୍ରତିଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକରି ହୁଅନ୍ତି ଚଞ୍ଚଳ । ୧୧୭
 କର୍ମସ୍ରୋତ ବହୁଅଛି ଜାପାନ ଦେଶରେ
 ଅହରହ କର୍ମ ଲାଗିଅଛି ଘରେ ଘରେ । ୧୧୮
 ଗୃହଶିଳ୍ପ କାମ କରୁଅଛି ପ୍ରତି ଲୋକ
 କର୍ମକୁ ଦେବତାଠାରୁ ମଣନ୍ତି ଅଧିକ । ୧୧୯

ପ୍ରାଣ ପୁରୁଷ ବାଳକ ସମସ୍ତେ ଖଟନ୍ତି
 ଶକ୍ତି ଅନୁରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ ନିତି କରୁଛନ୍ତି । ୧୨୦
 ତେଣୁ ଆଜି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟେ ସେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜାପାନ
 ଶତ୍ରୁପ୍ରାରେ ବିକୁଅଛି ସବୁ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ । ୧୨୧
 ହାଟ ବଜାରେ ଦୋକାନେ ଜାପାନୀ ଦରବ
 ବିକା ହେଉଅଛି ଆଜି ଖରବ ଖରବ । ୧୨୨
 କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଝୁହୁ ଭାରତରୁ ଯାଏ
 ଧନୀ ଦେଶ ବୋଲି ତେଣୁ ଜାପାନ ବୋଲାଏ ।
 ନିଜ କର୍ମ ବଳେ ଛୁଣି ନେଉଅଛି ଧନ
 ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟରେ ଲଭ କରୁଛି ସମ୍ମାନ । ୧୨୪
 ଅଳସୁଆ ହୋଇଗଲା ଯମେ ଏ ଭାରତ
 ତେଣୁ ଭାରତ ବାସୀକ ନ ମିଳଇ ଭାତ । ୧୨୫
 ପହରେ ବେଳରେ ନିଦ ଭାଙ୍ଗଇ ତାହାର
 କର୍ମ କରିବାକୁ କେବେ ନୁହେଁ ଚିତପର । ୧୨୬
 ରମଣୀମାନେ ପହରେ ବେଳରେ ଉଠନ୍ତି
 ଛୋର ପହଁରା ପୂରୁବ ପରି ନ କରନ୍ତି । ୧୨୭
 ଦୁଆରେ ମୁରୁଜ ଦେବା ସ୍ବପନ ହେଲଣି
 କଳ ପୁତ୍ତଳିକା ପରି ଦାଣ୍ଡେ ବୁଲିଲେଣି । ୧୨୮
 ଗୋଡ଼ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ବିଦେଶୀ ଭୂଷଣ
 କାକ ମୁଣ୍ଡେ କେଜା ପୁଛ ଯେପରି ଶୋଭନ ।
 ଗୃହ ଶିଳ୍ପମାନ ସବୁ ଗଲଣି ପାଶୋର
 କଢ଼ାକର ଉପାର୍ଜନ ନ ଦେଖେ କାହାର ।
 ଇଂରେଜି ଭାଷାରେ ଏବେ ହେଲେଣି ପଣ୍ଡିତା
 ସେମିତି ସାୟା ବଢ଼ିରେ ହେଲେଣି ଶୋଭିତା ।
 ସସ୍ତ୍ର ସମିତିକ ଏବେ ଯାଉଛନ୍ତି ଧାଇଁ
 ଗୃହ ଶିଳ୍ପ କରିବାକୁ ଆଉ ବେଳ କାହିଁ । ୧୩୨
 ପୁରୁଷର ଦଶା ନାଶଠାରୁ ହେଲା ସ୍ଥାନ
 ପହରେ ବେଳରେ ନିତ୍ୟ କର୍ମ ସମାପନ । ୧୩୩

ମାଙ୍ଗୁମାଠି ପାନଖାଇ ଭଲକୁ ବାହାରେ
 ଟିକିଏ ଖରା ଲାଗିଲେ ପୁଣି ଘରେ ଫେରେ ।
 ଗୁଣ ଶତ ମାଟି ଆଉ ପୂର୍ବପର ନାହିଁ
 ବିହନ ବାଛୁବା ଶୁଦ୍ଧ ଗଲଣି ଉତ୍ତର । ୧୩୫
 ଦେଖିଲି ଗୁଣ ପାଇଛି ଅଳ୍ପ ବିହାରରେ
 ସେପରି ଗୁଣ ମୁଁ ଦେଖୁନାହିଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ।
 ମାଣକୁ ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା ଗଜଣା ବିହାରେ
 ଭିନି ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ନୁହେଁ ଓଡ଼ିଶାରେ । ୧୩୬
 ତଥାପି ବିହାର ଗୁଣୀ କୃଷି କରି ଧନୀ
 ଓଡ଼ିଶା ଗୁଣୀକ ମିଳୁ ନାହିଁଟି ତୋଡ଼ାଣି । ୧୩୭
 କର୍ମ ଅନୁସରି ଫଳ ମିଳୁଛି ଜଗତେ
 କର୍ମ ଦେବତାକୁ ପୂଜା କରଇ ଯେ ଯେତେ ।
 ଭଗବାନ ଭାଗବତେ କହିଛନ୍ତି ପୁଣି
 କର୍ମଠାରୁ ଆନ ଦେବ ନାହିଁ ଲୋକେ ଜାଣ ।
 କର୍ମ ଅନୁସାରେ ଫଳ ଦେଇ ପାରେ ମୁଁ ହିଁ
 ତହିଁ ଅଧିକ ମୁଁ କେବେ ଦେଇ ନ ପାରଇ ।
 କର୍ମକୁ ଆଦରି ସବେ ସଦା ସୁଖ ଦୁଃଖ
 କି ଫଳ ମିଳିବ ତୁଆଁ ହୋଇଲେ ବିମୁଖ ।
 କର୍ମକର କର୍ମକର କହୁଛନ୍ତି ଗାନ୍ଧୀ
 ବୁଝି ନ ପାରି ଏ ଲୋକେ ହେଉଛନ୍ତି ଧନ୍ଦ ।
 କର୍ମବଳେ ଲଭିପାର ଅକ୍ଲେଶେ ସୁରାଜ୍ୟ
 କିଛି ନ ମିଳିବ କଲେ ବଚନ ମଉଜ । ୧୪୪
 କାନରେ ଶୁଣିଲେ ଅବା ଆଖିରେ ଦେଖିଲେ
 କି ଫଳ ମିଳିବ ନିଜ ହାତ ନ ଚାଲିଲେ । ୧୪୫
 ଦେଖିଶୁଣି ଲୋକ ଯେବେ ନ ଚାଲିବ ହାତ
 ପାଟିକି ଗୁଣ୍ଡାଏମାସ ନ ଯିବଟି ଭାତ । ୧୪୬
 ଶତ ଶତ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ନିତି ଦେଖି
 ତୁପତ ଲଭିପାରଇ କ୍ଷଣେ ଚର୍ମଆଖି । ୧୪୭

ହାତ ପାଇଟି ନ କଲେ କି ଫଳ ମିଳିବ
 ଯାଇ ଆସି ରେଳ ମଟରକୁ ଭଡ଼ା ଦେବ ।
 ବହୁ ଧର୍ମ କର୍ମ କଥା ଶୁଣିଲଣି କାନ
 ବହୁତ ଚନ୍ଦ୍ରବିଚନ୍ଦ୍ର ଦେଖିଲ ନୟନ । ୧୪୯
 ଦେଖି ଶୁଣି ମନ ଯେବେ ହାତ ନ ଚଳାଏ
 ସେ ଦେଖାଶୁଣାରୁ ଲଭ ନ ମିଳେ କଡ଼ାଏ ।
 କରମ ଅଟଇ ସିନା ଗାନ୍ଧୀଜୀ ମୂଳ
 ସବୁ ସମିତି ବକ୍ତୃତା ଡାଳଟି କେବାଳ । ୧୫୧
 ମୂଳେ ପାଣିଦେଲେ ସିନା ବୃଷ ପଲ୍ଲବିବ
 ଡାଳରେ ପାଣି ଛୁଞ୍ଚିଲେ ବୃଷ କି ଖାଇବ । ୧୫୨
 ଦେଖ ଜାପାନୀ ଜର୍ମାନୀ ଆଦି କର୍ମବଳେ
 ଧନୀମାନୀ ଜ୍ଞାନୀ ବୀର ଏ ମହାମଣ୍ଡଳେ । ୧୫୩
 ବିଲତ କରମବଳେ ଭାରତର ରଜା
 କର୍ମଦେବ ପଦେ ନିତି କରୁଛନ୍ତି ପୂଜା । ୧୫୪
 ଜଗତରେ ଦେଖୁଅଛୁ ଯେତେକ ଦରବ
 କର୍ମଦେବତା କରୁଛୁ ଏ ସବୁ ପ୍ରସବ । ୧୫୫
 ହାତ ଗୋଡ଼ମାନ ଥାଇ ଯେବେ କୋଡ଼ି ହେବା
 ଗାନ୍ଧି ଜୟ ଗାନ୍ଧି ଜୟ କହି କି ପାଇବା । ୧୫୬
 ଗୁରୁ ସିନା ଘାଷା ଦେବେ ମନ୍ତ୍ର କହିଦେବେ
 ଶିଷ୍ୟମାନେ ନ ସାଧୁଲେ ସେ କିସ କରିବେ ।
 କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ ଅଟଇ ଲୋକର କରମ
 ନ ସାଧୁ ସିଦ୍ଧି ମିଳିବା ନୁହଇ ଧରମ । ୧୫୭
 ଦେଖୁଛି ଲୋକ ପ୍ରକୃତି କରମ ବିମୁଖ
 କରମ କରିବାପାଇଁ ନ ମଣଇ ସୁଖ । ୧୫୮
 ଆନନ୍ଦେ ଉତ୍ସାହେ କର୍ମପଥେ ଯିବାପାଇଁ
 ସାହସ ସହିତ କେହି ଆଗେ ନ ବଢ଼ଇ । ୧୫୯
 ଗାନ୍ଧି ପରି ଲୋକ କହି କହି ଗଲେ ଥକି
 ବଙ୍କା ହୋଇଲଣି ବୁଡ଼ାହାତ ଲେଖି ଲେଖି ।

ସହଜେ ଲୋକ ପ୍ରକୃତ ହୋଇଛି ପଥର
 ତରଳାଇ ପାରିବ କି ଏ ଲେଖାପତର । ୧୭୭
 କର୍ମବିମୁଖ ଅର୍ଜୁନ ପରି ସବେ ଜାଣ
 ନିରୁଦ୍ୟମ ନିରୁଦ୍ବେଶ ନଇରାଗ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୧୭୮
 କର୍ମ ପଥରେ ପଥକ କେ କରାଇଦେବ
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କପରି ଶକ୍ତିଧର ହେଲେ ହେବ । ୧୭୯
 ନବ ଜଳଧର ତନୁ ଧରି ଉଦ୍ରା ହୁଅ
 କୃପାବାରି ବରଷି ଏ ଜନ୍ମତା ଦୁଃଖୀ । ୧୮୦
 ନାଶ କରିଥିଲ ପରା ପ୍ରଭୁ କଂସ କେଶି
 କି ଛୁର ପଲକେ ଦିଅ ଏ ଦୁଃଖ ବିନାଶି । ୧୮୧
 ତବ ଭକ୍ତିବଳେ ଜାଗିଉଠୁ ଏ ଭାରତ
 ନବ ତେଜପୁଞ୍ଜି ଧରି ହେଉ ଏ ଜାଗ୍ରତ । ୧୮୨
 ପୁଣି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଳିଷ୍ଠ ଏ ହେଉ ଜଗତରେ
 ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ ପୁଣି କୃପା କର ବାରେ । ୧୮୩
 ଘୋର ଧର୍ମଶ୍ଳାନ୍ନ ପୁଣି ଘୋଷିଛି ଭାରତେ
 ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନ କର ପ୍ରଭୁ ଦିବ୍ୟଚିତ୍ତେ । ୧୮୪
 ତବ କରୁଣା ବିହୁନେ ନ ହୋଇବ ଏହା
 ବୋଲେ ଘାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ଚଉବାହା ।

ଇତିଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଭାରତର ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଡିନି ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଗୁରୁ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁଣ ହେ ସୁଜନ ଜନେ ଅପୂର୍ବ ଚରିତ
 ମହାଘୋର କଳିକାଳ ହେଲା ଉପଗତ । ୧
 ସାରା ସୃଷ୍ଟିରେ ଏ କଳିକାଳ ଘୋଷିଗଲା
 ସାଙ୍ଗୋପାଙ୍ଗୋ ନେଇ କଳିରାଜା ପ୍ରବେଶିଲା । ୨

କଳର ପ୍ରଧାନ ସହଚର ମିଥ୍ୟା ଜାଣ
 ଆସିବ ମନୋହର ବସୁ ଧରି ସେ ପ୍ରମାଣ । ୩
 କଥା କଥାକେ ବୋଲଇ ମିଛ କହୁନାହିଁ
 ପକାଉଛି ପୁଣ ପୁଣ ଜଗନ୍ନାଥ ଦ୍ଵାସ୍ତ୍ରୀ । ୪
 ଅନର୍ଗଳ କହି ଯାଉଅଛି କଥାମାନ
 ସତ ଫଳାଇ କହୁଛି ଦେଖାଇ ପ୍ରମାଣ । ୫
 ଆଖି କାନ ଛୁଇଁ ତୁଣ୍ଡେ ବୋଲେ ରାମ ରାମ
 ମିଥ୍ୟାଠାରୁ ମହାପାତ୍ର ନାହିଁବୋଲି ଜାଣ । ୬
 ବାହାରିଆ କଥାମାନ କହିଯାଏ କେତେ
 ନିଆଁ ଗିଳି ଦେଉଅଛି ସକଳ ପୁରତେ । ୭
 ନ ଦେଖିଲୁ ନ ଶୁଣିଲୁ କଥାଯାଏ କହି
 ହଲପ ଧରି ବୋଲଇ ସେ ସତ ଫଳାଇ । ୮
 ଯେତେ ଲୁଚୁଲେ କଥା ଫୁଟି ବାହାରଇ
 ନିଜ ବାହାମୁରି କଥା ଯାଉଥାଏ କହି । ୯
 ତାଳପରେ ତାଳଦେଇ ପିନ୍ଧୁଛି ବସନ
 ତଥାପି ଫୁଟି ଦିଶଇ ତାର ଦେହ ଚିହ୍ନ । ୧୦
 ଧଳା କଳା ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ି ଆସୁଛି ଦମ୍ଭରେ
 ଛୁଟି ଫୁଲଇ ଚାଲୁଛି ଅତି ଗରବରେ । ୧୧
 ତା ପଛେ ଆସୁଛି ହିଂସା ଧରି କରବାଳ
 ଫଅଁ ଫଅଁ ସ୍ଵନ ତୁଣ୍ଡୁ ବହଇ ଗରଳ । ୧୨
 ଲହ ଲହ ଜିହ୍ଵା ଗୁପ୍ତରେ ରଖି ଛୁରି
 ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଉଣି ପଛୁଁ ଦେବ ମାରି । ୧୩
 ଛଳ ବଳ କଉଶଳ କପଟ ଭୂଷଣ
 ନାନା ଅସ୍ତ୍ର ଧରିଅଛି ସେହୁ ପଣ ପଣ । ୧୪
 ଶତ୍ରୁବିବାଦ କଳହ ଦେବ ସେ ଲଗାଇ
 ଘର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ପରଧନ ନେଇ । ୧୫
 ଦୁର୍ବଳ ଉପରେ ତାର ସଦା ଅତ୍ୟାଚାର
 ପରେ ପୀଡ଼ନକୁ ସଦା କରିଛି ବେପାର । ୧୬

ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନପାଇଁ ସଦା ତତପର
 ଧାଡ଼ିଦିଏ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ସ୍ବର୍ଗ ଅଥବା ପାତାଳ । ୧୭
 ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶରେ କରେ ବିଚରଣ
 ଦଣ୍ଡକେ କରି ପାରଇ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ । ୧୮
 ହିଂସା ଅନଳ ଜଳାଇ ଦିଏ ଘରେ ଘରେ
 କନ୍ଦଳ ଲଗାଇ ଦିଏ ସୁଜନ ଜନରେ । ୧୯
 ଚର ଅନୁଚର ତାର ଅଛନ୍ତି ବହୁତ
 ସେ ଯାର ସେବାରେ ଖଟିଅଛନ୍ତି ନିୟୁତ । ୨୦
 ପରଶ୍ରୀ କାତରତା ଆସୁଛି ପଛେ ତାର
 ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାତ୍ମ ହୁଏ ଶିଶୁ ଦେଖିଲେ ପରର । ୨୧
 ଏହା କାନେ ତାହା କାନେ ଦେଉଥାଏ କହ
 ଦେଖ କେତେ ଧନ ଜନ ପାଇଗଲା ସେହି । ୨୨
 ପର ଉନ୍ନତ ଦେଖିଲେ ଦେହ ନ ସମ୍ଭବ
 ଉଲ୍ଲସି ପଡ଼େ ତା ଦେହ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ । ୨୩
 ଆପଣା ଉନ୍ନତ ପାଇଁ ନ କରଇ ଚିନ୍ତା
 ଆନର ଶିଶୁ ଦେଖିଲେ ଘୁରୁଯାଏ ମଥା । ୨୪
 ଏହି ପରଚରରୁ କରି ସେ ଦିନ ନିଏ
 ଉତ୍ତଳ ବିକଳ ହୋଇ ମନେ ମରୁଥାଏ । ୨୫
 ଡରଇ ହୋଇ ମରୁଥାଏ ଆନ ସୁଖ ଦେଖି
 ଆପଣାକୁ ମଣୁଥାଏ ସଦା ନିରିମାଣି । ୨୬
 ପର ନିନ୍ଦା ପର କୁହା କରି ଦିନ ନିଏ
 ପର ନିନ୍ଦା କଲେ ତାର ମନେ ସୁଖପାଏ । ୨୭
 ପର ନିନ୍ଦା ନ କଲେ ନ ରୁଚେ ତାକୁ ଅନ୍ଧ
 ଆପଣାର ଦୋଷାଦୋଷ ନ କରେ ସୁରଣ । ୨୮
 ମନେ ମନେ ବିରୁଦ୍ଧେ ମୋ ପରେ କେହି ନାହିଁ
 ସକଳ ଗୁଣରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟଇଟି ମୁହିଁ । ୨୯
 ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ତାହା ସବୁଠାରୁ ସାର
 ଆଉ ସେ ଯାହା କହିବ ସକଳ ଅସାର । ୩୦

ତା କଥାକୁ ଶ୍ରୀକବି ଯେବେ କେ କହିବ
 ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହୋଧ ଅନଳେ ପୋଡ଼ି ସେ ମରବ । ୩୧
 ହୋଧ ପରମ ଚଣ୍ଡାଳ ବିଷମ ମୁରତି
 ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ ଲୋପକରେ ସେ ଝଟତି । ୩୨
 ହୋଧୀ ଲୋକ ଅଟେ ମହା ଅଜ୍ଞାନ ମୂରୁଖ
 ଆପଣା ହୃଦକୁ ଆପେ ଶର କରେ ଲକ୍ଷ । ୩୩
 ମୁଣ୍ଡେ କର ତାଡ଼ି କେଶ ପକାଏ ଛୁଣ୍ଡାଇ
 ଆପଣା ଜହ୍ନକୁ ଆପେ କାମୁଡ଼େ ଭୁଣ୍ଡାଇ । ୩୪
 ଯେଉଁ ମୂଢ଼ମତି ହୁଏ ହୋଧର ଅଧୀନ
 ହୋଧ ତାର ଲହୁ ପାନକରେ ଅନୁଷ୍ଠନ । ୩୫
 ହୋଧେ ଜରଜର ତନୁ କମ୍ପେ କଲେବର
 କର୍ଜଣ ବଚନ ବାଣ ବରଷେ ନିକର । ୩୬
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଦିଶଇ ତାହାକୁ ଅନ୍ଧକାର
 ଆପଣା ଓଷ୍ଠକୁ ଆପେ କାମୁଡ଼େ ନିକର । ୩୭
 ଆପଣା ଗାଲରେ ଆପେ ଚଟକଣି ମାରେ
 ଯେ ପଦେ କହିଲୁ ତା ମହତ୍ତ୍ବ ଖରେ ସାରେ ।
 ଭାଇ ବନ୍ଧୁ କୁଟୁମ୍ବ ସୁଜନ ନାହିଁ ଜ୍ଞାନ
 ବଳପଡ଼ିଲେ କାହାର ନିଅଇ ଜୀବନ । ୩୮
 ଲୋଭସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗୀ ହୋଇପଡ଼େ ଯେତେବେଳେ
 ପ୍ରାଣୀ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଡରେନାହିଁ ତିଳେ । ୩୯
 ସବୁରି ପଛରେ ଆସେ ଅଳସୁଆ ଦେଖ
 ସଳଖ ସୁନ୍ଦର ଭେଣ୍ଟା ନାହିଁ ଖଣ୍ଡେ ଭେକ । ୪୦
 ହାଇ ମାରିମାରି ଆସେ ମନ୍ଦମନ୍ଦ ଚାଲି
 ତିନି ଦିନ ଉପବାସ ପେଟ ଅଛି ଖାଲି । ୪୧
 କି କରିବି କି କରିବି ବୁଦ୍ଧି ନ ଦିଶଇ
 ବସିଲୁଠାବରୁ ଉଠିବାକୁ ବଳ ନାହିଁ । ୪୨
 ଗୋଡ଼ ଶ୍ରୀ ଠିଆହୋଇ ରହେ ଠାବେ ଠାବେ
 କିପରି ଦିନ ପାଇବ ମନେ ମନେ ଭାବେ । ୪୩

ପିତୃ ଅରଜିତ ଧନ ବିକି ଶ୍ରୀ ଖାଏ
 ସେତକ ସରିଲେ ପରଦାରେ ମାଟିଯାଏ । ୪୫
 ପିତୃପୁରୁଷର ଯେଉଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବିଶାଳ
 ତାକୁ ବିକି ଶ୍ରୀ ଚଳିବ ବା କେତେକାଳ । ୪୬
 ତଥାତ ସେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ସମ୍ବଳ କରିଣ
 ଚଳିଯାଏ ଦୁଃଖେ ସୁଖେ କେତେ କେତେ ଦିନ
 କେ ପୁଣି ତହିଁ ଉପରେ ଚାରି ନିଶା ଖାଏ
 ମାଇପ ଅଙ୍ଗରୁ ଖଞ୍ଜୁ କଣ୍ଠି ବିକିଦିଏ । ୪୭
 ଲକ୍ଷେକ ଆଣିଲେ ପକ୍ଷେ ନଅଟ ଛଅ
 କୁଟା ଖଣ୍ଡକ ଦିଶନ୍ତି କରି ନ ପାରଇ । ୪୮
 କାଣି କଉଡ଼ି କଡ଼ାଏ ନ ପାରେ ଅରଜି
 ମନେ ମନେ ଥାଏ ବଡ଼ଲୋକର ମରଜି । ୪୯
 ନାନାଜାତି ଅଳସୁଆ ଅଛନ୍ତି ସଂସାରେ
 ଠାପୁଆ ଆପୁଆ ଗଣ୍ଡିଅଳସୁଆ ବାରେ । ୫୦
 ମାଟିଖିଆ, ପିଣ୍ଡାବସା, ଗଣ୍ଡିଅଳସୁଆ
 ପହରେ ବେଳରେ ଶେଷ ଉଠି ଚାଟାପିଆ । ୫୧
 କରମକୁ ନିନ୍ଦାକରି କହେ ନାନା କଥା
 ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ନ ଚଳାଏ ମଥା । ୫୨
 ଏହିପରି ନାନା ସହଚର ଘେନି କଳି
 ପରବେଶ ହେଲୁ ଜଗତରେ ମହାବଳୀ । ୫୩
 ସହଚରମାନେ ଜଗତରେ ଖେଦଗଲେ
 ଘରେ ଘରେ ପରବେଶି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭିଲେ ।
 କଳର ଅଦେଶ ମାନି ଘରେ ଘରେ ପଣି
 ସେ ସାହାର କାର୍ଯ୍ୟମାନ କଲେ ହୋଇ ଖୁସି ।
 କଳର ଶକତି ପ୍ରକଟିଲୁ ଘରେ ଘରେ
 ମହାଦୋର କଦଳ ସେ ଲୁଗିଲୁ ସଂସାରେ । ୫୪
 ଚାରି ପାଦ ଧରମରୁ ପାଦେକ ରହିଲୁ
 ଆଉ ତିନି ପାଦ ବଳେ ଗୁପ୍ତ ହୋଇଲୁ । ୫୫

ଧର୍ମଗାନ ଦିଅନ୍ତୁ ଏ ସାଗ ସଂସାରେ
 ରହିଲୁ ଧରମ ଖାଲି ଖୋଳ ପରକାରେ । ୫୯
 ଧରମ ଧରମ ବୋଲି ମୁଖରେ ବୋଲନ୍ତି
 ସବୁ ଅଧରମ କଥା କାର୍ଯ୍ୟରେ କରନ୍ତି । ୬୦
 ସତ୍ୟ କହିବାପାଇଁକି ହଲପ କରନ୍ତି
 ଅନର୍ଗଳ ମିଥ୍ୟା କଥା ତୁଣ୍ଡେ କହିଯାନ୍ତି । ୬୧
 କଳି ପ୍ରଭାବରେ ସବେ ହୃଦୟାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ
 ଅଭିଷୟମାନେ ନିଜ ଉପ ହରାଇଲେ । ୬୨
 ବିପ୍ରମାନେ କୁମାରରେ କଲେକ ଗମନ
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶସିପୁ ଚୈଷ୍ୟ ସବେ ଶୁଦ୍ର ଜାଣି । ୬୩
 ଭୂପାଳେ ଆପଣା ଧର୍ମ କରମ ଛାଡ଼ିଲେ
 ଶ୍ରୀଯ୍ୟାମାନେ ସ୍ଵାମୀଙ୍କର ବିରୋଧନା ହେଲେ ।
 ଧର୍ମପତ୍ନୀ ପର ପୁରୁଷରେ ରତ ହେବ
 କଳର ପ୍ରଭାବ ଏହା କେ ରୋଧ ପାରିବ । ୬୪
 ଯେ ମଲ୍ଲ ସେ ତରିଗଲ୍ଲ ଏ କଳିଯୁଗରେ
 ଧନ୍ୟବୋଲି ବୋଲିବାକୁ ତାକୁ ଏ ସଂସାରେ ।
 ଏହିପରି ପାଞ୍ଜିକାର ଲେଖୁଛି ପାଞ୍ଜିରେ
 ଏ ସବୁ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ନାନା ମାଳିକାରେ ।
 ଯେତେ ଯେତେ ଭବିଷ୍ୟତ କଥା ଲେଖାଥିଲୁ
 ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଆସି ସକଳ ଦିନ । ୬୫
 ମାନବର ଉନ୍ନତି ଯେ ତିନି ପରକାର
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଆଧିଭୂତିକ ଯେ ଆବର । ୬୬
 ଆଧିଦେବିକ ଅଟେ ତୃତୀୟ ପ୍ରକାର
 ଏଥିର ମରମ ଶୁଣି କହୁଛି ଏଥର । ୬୭
 ଧର୍ମ କର୍ମ ଦିଗରେ ଯେ ଉନ୍ନତ ହୁଅଇ
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ବୋଲିଣ ତାକୁ କହି । ୬୮
 ଆତ୍ମା ପରମାତ୍ମା ନେଇ ଯାବତ ଉନ୍ନତ
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ନାମରେ ତାର ଖ୍ୟାତି । ୬୯

ଜ୍ଞାନର ଚରମସୀମା ବୋଲୁଏ ଉନ୍ନତ
 ଶ୍ରମ ପ୍ରଣାଳରେ ଉଷା ଅଧିକ ବୋଲନ୍ତି । ୭୩
 ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ବିଷୟେ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ଲଭ ହୁଏ
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ବୋଲିଣ ସେ ବୋଲୁଏ ।
 ଜଡ଼ବସ୍ତୁ ବିଷୟରେ ଯାବତ୍ତାପୁ ଜ୍ଞାନ
 ନାମ ଅଟଇ ତାହାର ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନ । ୭୪
 ପଦାର୍ଥ ସଂଯୋଗ ବିଯୋଗରେ ଜନ୍ମେ ଶକ୍ତି
 ସେ ଶକ୍ତି ଆବର ଧରେ ନାନାଦି ମୁରତି । ୭୫
 ବହୁତ ବିଷୟକର କାର୍ଯ୍ୟ ସେହୁ କରେ
 ଶକ୍ତି ବଳରେ ଜଗତକୁ ମୁଗ୍ଧ କରେ । ୭୬
 ଶ୍ରମ ନିୟମରେ ଏହି ଉନ୍ନତି ଉପୁଜେ
 ମୋହିନୀ ମୁରତି ଧରି ଜଗତେ ବିରାଜେ । ୭୭
 ନାନା ଅଭ୍ୟୁତ୍ତ କରମ ଦେଖାଏ ସେ ନିତି
 ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶ ପାତାଳେ କରେ ଗତି । ୭୮
 ଅଗ୍ନି ବରୁଣ ପବନ ତାହାର ଅଧୀନ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଧରି କରେ ଅଭ୍ୟୁତ୍ତ କରମ । ୭୯
 ଶଶିକ ମଧୁର ସୁଖ ଦିଏ ସେ ଚଖାଇ
 ଜଗତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କରିଦିଏ ବାଇ । ୮୦
 ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସୁଖ ବଡ଼ ତମଜାର
 ହରଣ କରଇ ମନ ନୟନ ନିକର । ୮୧
 ଜଡ଼ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ କେତେ କେତେ ଜାତି
 ଧନବଳେ ବଳୀୟାନ ହୋଇ ବିଚରନ୍ତି । ୮୨
 ସକଳ ଦେଶରୁ ଅର୍ଥ କରନ୍ତି ଶୋଷଣ
 ଖାଇପିଇ ମଜାମାର କରନ୍ତି ଭ୍ରମଣ । ୮୩
 ଭୁଲନ୍ତି ଛୁତିକି ଠେଲି ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଧରି
 ଧରକୁ ସର ମଣନ୍ତି ଆକାଶେ ବିଚରି । ୮୪
 ଭୌତିକ ବିଳାସେ ମନ ରସଇ ନିୟୁତ
 ଶାଦ୍ୟ,ପେୟ, ଲେହ୍ୟ, ରୈଷ୍ୟ ସଦା ଅନୁରକ୍ତ

ସାର ଦୁନିଆରୁ ଧନ ଆସିବ କପରି
 ସନ୍ତୁକ ଏହି ଚିନ୍ତାରେ ହେଉଛନ୍ତି ଘାରି । ୮୭
 ଦୁର୍ବଳର ଧନ ରାଜ୍ୟ କପରି ଆସିବ
 ବଳବାନର ସକଳ ସୁଖ ବଢାଇବ । ୮୮
 ଏଥିରେ ଦୁର୍ବଳ ଯେବେ ଦେବ କିଛି ବାଧା
 ସମର କରି ତା ରାଜ୍ୟ କରିଦିଅ ସିଧା । ୮୯
 ଭୌତିକ ବିଦ୍ୟାର ଅଛି ଅଭୁତ ଶକତି
 ଛଳ ବଳ କଳ କଉଁଶିଲ ନାନାଜାତି । ୯୦
 ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ କଉଁତୁକ ପରି ଦେଖାଯାଏ
 ସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧି କି ସେ ଚମକାଇ ଦିଏ । ୯୧
 ଏ ସବୁ ଧାରଣା ନୁହେଁ ବୁଦ୍ଧିରେ ସାହାର
 ସେ ବୋଲେ ଦେଖ ଏସବୁ କେଡ଼େ ଚମକାର ।
 ହଟଚମଟ ପରାଏ ତାକୁ ଦେଖାଯାଏ
 ଆବାକାବା ହୋଇ ସେହୁ ଏଣେତେଣେ ଚାହିଁ
 ଏପରି ଅଭୁତ ଶକ୍ତି ଭୌତିକ ବିଦ୍ୟାର
 ମୋହନା ଶକତିବଳେ ଜଣାଇ ସଂସାର । ୯୪
 ଦିନେ ଭାରତ ଏଥିରେ ବିଶାରଦ ଥିଲା
 କାଳବଳେ ସେ ଉନ୍ନତି ଲେପ ପାଇଗଲା । ୯୫
 ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଏବେ ସେହି ବିଦ୍ୟାବଳେ
 ଚମକଇ ଦେଉଅଛି ପୃଥିବୀକୁ ବଳେ । ୯୬
 ଭୂତ ବିଦ୍ୟାବଳେ ସେ ଦେଶର ଲୋକଗଣ
 ସାର ପୃଥିବୀକୁ କରୁଛନ୍ତି ରଣଭଣ । ୯୭
 ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଅଛି କେତେକେତେ ରାଜ୍ୟ
 ସକଳେ ଉଣା ଅଧିକେ କରୁଛନ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟ । ୯୮
 ଧନ ଜନ ଗୋପ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସକଳ ଦେଶରେ
 ପ୍ରତି ରହିଅଛି ଦେଶ ଉଣା ଅଧିକରେ । ୯୯
 ଭୌତିକ ଉନ୍ନତି ଶେଷ ସୀମାରେ ପ୍ରବେଶି
 ଆଉ କି କରିବେ ବୋଲି ହେଉଛନ୍ତି ଘୋଷି ।

ଯେତେ ଯେତେ ଶକ୍ତି କରିଥିଲେକ ସଞ୍ଜୟ
 ବଳ କଷାକଷି ହୋଇ କରୁଛନ୍ତି ସୟ । ୧୦୧
 କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ କରି ପ୍ରତିଦିନ
 ଲାଗିଛି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶେ ଉପକର ରଣ । ୧୦୨
 ଧନମୟେ ମଉ ହୋଇ କରନ୍ତି ସମର
 କେ ନେଇପାରିବ ବଳେ ରାଜନ କାହାର ।
 କେତେ ମହାପ୍ରାଣୀମାନେ ହରନ୍ତି ଜୀବନ
 ମଣିଷ ମୁଣ୍ଡରେ ରଣାଙ୍ଗର ହୁଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ୧୦୪
 ନରମୁଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଯାଉଅଛି ଗଡ଼ି
 କମ୍ପୁଛି ଧରଣୀ ଶୁଣି ତୋପ ଗୁଳା ରଡ଼ି । ୧୦୫
 ଦୁଲ୍ଲଭ ଉଠେ ମେଦିନୀ ସେନା ପାଦ ଭାରେ
 କମ୍ପୁଛି ଆକାଶ ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଶବ୍ଦରେ । ୧୦୬
 ଜାହାଜ ଗମନେ ଉଛୁଳୁଛି ପାସବାର
 ଡୁବି ଯାଉଅଛି କେତେ ଗର୍ଭରେ ତାହାର ।
 ଧନ ଜନ ସୟ ହେଉଅଛି କୋଟି କୋଟି
 କୋଟି କୋଟି ନରମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଯାଏ ଲେଟି ।
 ଆକାଶ ପାତାଳ ଜଳ କରି ଏକାକାର
 ପଶ୍ଚାତ୍ତାପ ହୁଅଇ ଶକ୍ତି ଅଛି କେତେ କାର । ୧୦୮
 ଦେଖିଲେ ଏ ଦୃଶ୍ୟ ମନେ ଏମନ୍ତ ଆସୁଛି
 କିଏ ଲୋକସୟ ଲାଳା ଅଦୃଶ୍ୟ କରୁଛି । ୧୧୦
 ପୋକଯୋକ ପରି ଲୋକ ହେଉଛନ୍ତି ସୟ
 ବଳଥିବା ଲୋକଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ସେ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୧୧
 ଯୁଗ ଯୁଗାନ୍ତର ବ୍ୟାପୀ ଧନ ଜମିଥିଲା
 ସତ୍ତ୍ୱତା କେତେନ କେତେ ରାଜ୍ୟ ଉଡ଼ୁଥିଲା ।
 ପଲକମାସକେ ସବୁ ହୋଇଯାଏ ଧୂଂସ
 କେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ଦ୍ରବ୍ୟ ହେଉଛି ପାଉଁଶ ।
 ହୁଁ କାର ନିନାଦ କରେ ହର ହଟଲର
 ପଶୁବଳେ ବଳୀୟାନ ହୋଇଛି ବବର । ୧୧୪

ଦନ୍ତ ଦର୍ପ ଗର୍ବ ବହି ଧରା ମଣେ ସରା
 ରଣମଦେ ମଉଦୋଇ କମ୍ପାଉଛି ଧରା । ୧୧୫
 କେତେ କେତେ ରାଜ୍ୟ ସେହୁ କରିଦିଏ ଧୂଂସ
 କେତେ ପ୍ରାଚୀନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କରୁଛି ପାଉଁଶ ।
 ପୋଲଣ୍ଡ, ହଲଣ୍ଡ ନରଉଏ ଯେ ପ୍ରାନ୍ତସ
 ବେଲଜିଅମ ରାଜ୍ୟର କଲ ସର୍ବନାଶ । ୧୧୬
 ଇଟାଲି ଏବେ ଜର୍ମାନୀ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗଦେଲୁ
 ତେଣୁ ସଂଗ୍ରାମ ଆହୁରି ଉଷଣ ହୋଇଲୁ । ୧୧୭
 ଆମେରିକା ବୋଲେ ତେଣେ ଫୁଲାଇଣ ନିଶ
 ଦେବି ଯେତେ ଅସୁଖସ୍ଥ ଲାଗିବ ଅବଶ୍ୟ । ୧୧୮
 ଇଂରେଜ ଯେଉଁ ପକ୍ଷରେ କରନ୍ତି ସମର
 ସେ ପକ୍ଷର ଜୟ ହେବ ସଂଶୟ ନ କର । ୧୧୯
 ମିତ୍ର ପକ୍ଷକୁ ସକଳେ ହୁଅ ହେ ସହାୟ
 ଜୟ ଯୁନିଟ୍ସ ତ କେହି ନ କର ସଂଶୟ । ୧୨୦
 ମିତ୍ର ପକ୍ଷକୁ ସକଳେ ଦେବା ଯେବେ ବଳ
 ହାରି ପଳାଇବ ତେବେ ହର ହିଟଲର । ୧୨୧
 ଇଟାଲି ରୁଷିଆ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ଏକ ମେଣ୍ଟ
 ବୋଲୁଛନ୍ତି ଶୁଣ ଆରେ ଆମେରିକା ଖଣ୍ଡ ।
 ଇଉରୋପ ସମରକୁ କେବେହେଁ ନ ଆସ
 ଆସିଲେ ତୋହର ନିଶ୍ଚୟ ହେବ ସର୍ବନାଶ ।
 ଇଂରେଜମାନେ ଅଟନ୍ତି ବଡ଼ଇ ଚକ୍ରର
 ତାହାଙ୍କ ସମାନେ ପୃଥିବୀରେ ନାହିଁ ବୀର । ୧୨୨
 ଧନ୍ୟ ତାହାଙ୍କ ସାହସ ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କ ରୁଚି
 ତୋପ ଗୁଳିଗୁଳାକୁ ତାଙ୍କର ନାହିଁ ଶ୍ଵାତ । ୧୨୩
 ପିଲ କବିଲାଙ୍କୁ ରଖି ନିରାପଦ ସ୍ଥାନେ
 ଶରମାନେ ସମର କରନ୍ତି ପ୍ରାଣପଣେ । ୧୨୪
 ପଛଦୁଆ ନାହିଁ କେବେ ଶରକ ଜାତକେ
 ମରନ୍ତି ନାହିଁ ସେମାନେ ପରାଣ ଆତଙ୍କେ । ୧୨୫

ଦୁବଳ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସେହୁ ଦେବେ ବୋଲି ବଳ
 ଏ ମହାଘୋର ଆହୁବେ ପଶିଲେ କେବଳ ।
 ପର ଉପକାରପାଇଁ ଟୁଙ୍ଗାରିଲେ ମୁଣ୍ଡ
 ଏବେ ନିଜସ୍ୱର୍ଗପାଇଁ ହେଲେ ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ । ୧୩୦
 ତଥାପି ତିଳେହେଁ ନାହିଁ ତାଙ୍କର ଖାତର
 ପଣ କରିନନ୍ତି ସେହୁ ପର ଉପକାର । ୧୩୧
 ଭାରତର ବଡ଼ଲୁଟ କଲେକ ଘୋଷଣା
 ଜାଣ ହେ ସକଳ କଥା ଅଟଇ ଠିକଣା । ୧୩୨
 ଇଟାଲି ସଙ୍ଗେ ସମର କଲକ ଭାରତ
 ଇଟାଲି ଲୋକ ଭାରତେ ବଳୀ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ୧୩୩
 ଭାରତବାସୀଙ୍କି ଡାକୁଛନ୍ତି ବଡ଼ଲୁଟ
 ଭାରତ ରକ୍ଷାପାଇଁକି ସବେ ବାନ୍ଧ ମେଣ୍ଟ । ୧୩୪
 ସମର ଖବର ଶୁଣି ନ ମଣ ଆତଙ୍କ
 ଛୁଡ଼ି ଭୟଭୀତି ସବେ ହୁଅ ହେ ନିଶଙ୍କ । ୧୩୫
 ଭାରତ ସ୍ୱୟଂ ସେବକ ପଣେ କାମ କର
 ରକ୍ଷାକର ନିଜ ନିଜ ଦେଶ ବା ନଗର । ୧୩୬
 ଯୁଦ୍ଧକର୍ମେ ସହାୟତା କରିବେ ଏମାନେ
 ପୁଲିସ ସହୃଦ ଜଗୁଆଳ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ । ୧୩୭
 ଭାରତବାସୀଙ୍କି ଏବେ ମିଳିଲୁ ସୁଯୋଗ
 ଯୁଦ୍ଧକର୍ମେ ସେମାନଙ୍କ ଶକ୍ତି ହେବ ଯୋଗ ।
 ମହାଭାରତ ସମର ଶେଷ ହେବା ଦିନୁ
 ସମର ବିଦ୍ୟା ପାଶୋର ହୋଇଅଛି ମନୁ । ୧୩୮
 ଇଂରେଜଙ୍କ ବାହୁଛୁପା ତଳେ ଶାନ୍ତି ଭୋଗି
 ସମର ବିଦ୍ୟାରେ ଲୋକେ ହେଲେ ବଇରଗି ।
 ବାଡ଼ି ଖଣ୍ଡେ ଧରିବାକୁ ଶକ୍ତି ନାହିଁ କାର
 ଯୁଦ୍ଧ ବାରତା ଶୁଣିଲେ ଛୁଟି ଥରହର । ୧୩୯
 ଏବକାଳ ଯୁଦ୍ଧ ପୁଣି ଆନ ପରକାର
 ନୁହେଁ ମଞ୍ଜୁପୁଷ୍ପ ନାହିଁ ଶାନ୍ତି ତରବାର । ୧୪୦

ଆକାଶ ପାତାଳ ଜଳ ସ୍ଥଳେ ହୁଏ ରଣ
 ଗୁଳିଗୋଳା ତୋପ ବାଣ ଆକାଶ ବିମାନ ।
 ଏ ସକଳ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଯେ ଗୁଳିପାଣିବ
 ସମର ବିଦ୍ୟାରେ ସେହୁ ବିଶାରଦ ହେବ । ୧୪୪
 ଲୋକବଳ ଭାରତର ନାହିଁ କିଛି ଉଣା
 ସମର ବିଦ୍ୟା ନ ଶିଖି ବୁଦ୍ଧି ହୁଏ ବଣା । ୧୪୫
 ଯେବେ ଏମାନେ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପାଇବେ
 ଆନ ଜାତି ସମକ୍ଷ ହୋଇ ସେ ଲଢ଼ିବେ । ୧୪୬
 ଭାରତ ପାରା ଥିଲେ ସମର ବିଦ୍ୟାରେ
 କୋଟି କୋଟି ସୈନ୍ୟ ଆଜି ଯାଇ ସୁକ୍ଷ୍ମରେ ।
 ଫ୍ରାନସ ରଣ ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ହେଲୁବେଳେ ରୁଣ୍ଡ
 ଦେଖି ବଇଶର ହୃଦ ହୁଅନ୍ତା ଦି'ଖଣ୍ଡ । ୧୪୭
 ଇଂରେଜ ଏ ଭାରତକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇନାହିଁ
 ପାଉଁଟିଲୁ କାଣ୍ଡ ଏବେ ଯୁଦ୍ଧକୁ ନ ପାଇ । ୧୪୮
 ନିର୍ଦ୍ଦୀର୍ଘ ଭାରତ ଏବେ ଅଟେ ନିଃସହାୟ
 ଯୁଦ୍ଧ ଡାକ ଶୁଣି କଣ୍ଠେ ବୋଲେ ହାୟହାୟ ।
 ପଞ୍ଚମିଶ କୋଟି ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ଭାରତେ
 ସମର ବିଦ୍ୟା ନିପୁଣ ଶୁଣିଲେ ଜଗତେ । ୧୪୯
 କମ୍ପାନୀ ହେଉଥାନ୍ତା ଏ ବାରତା ଶୁଣି
 ଭାରତ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାନ୍ତା କି ପୁଣି । ୧୫୦
 ଭାରତକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କଲ ଏତେକାଳ
 ତେଣୁ ଫଳିଛି ଭାରତେ ଏମନ୍ତ କୁଫଳ । ୧୫୧
 ଅଳ୍ପକାଳ କଲଣି ଭାରତ ଏତେକାଳ
 ତଥାପି ଅଛି ସମୟ ଯାଇନାହିଁ ବେଳ । ୧୫୨
 ଦୋଦୋପାଞ୍ଚ କରି ମୁର ସାହେବ ବୋଲନ୍ତି
 ସମାଧା ହେବ ଭାରତ ସମସ୍ୟା ଝଟକ । ୧୫୩
 ସରକାର ମୁଣ୍ଡ ଯେବେ ନିରାଟ ବଚନ
 ଶୁଣନ୍ତେ ଭାରତବାସୀ ଯେବେ ଆଜଦାନ । ୧୫୪

କାଳକି ଅବସ୍ଥା ସବୁ ଯାଆନ୍ତା ବଦଳି
 ଗୁଡ଼ି ଫୁଲଇ ଉଠନ୍ତେ ମଣି ମହାବଳୀ । ୧୫୭
 ପାଳି ଆଣିଲ ସ୍ଵରତ ତୁମ୍ଭେ ଏତେ ଦିନ
 ତୁମ୍ଭେ ଯାଅ ଗୁଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁ କାର ମନ । ୧୫୮
 ତୁମ୍ଭପରି ବୀର ଯେବେ ସ୍ଵରତ ନ ହେବ
 ସାଥରେ ଥିଲେ ତୁମ୍ଭର କି କାମେ ଆସିବ ।
 ତବ ସାଥରେ ସ୍ଵରତ ସମ୍ପର୍କ ହୋଇ
 ଲଢ଼ିଲେ ତାର ବୀରତ୍ଵ ଦେବ ସେ ଦେଖାଇ ।
 ନ ଥିଲ ସ୍ଵରତ କେବେ ଶତ୍ରୁ କାପୁରୁଷ
 ସ୍ଵରତ ବୀରତ୍ଵ ଘୋଷୁଅଛି ଇତିହାସ । ୧୬୧
 ସ୍ଵରତ ବୀରତ୍ଵ ଯେବେ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇବ
 କି କରିପାରେ ସ୍ଵରତ ପୃଥିବୀ ଦେଖିବ । ୧୬୨
 ସ୍ଵରତ ଇଂରେଜ ପକ୍ଷେ ପୃଷ୍ଠପ୍ରାଣ ଦେଇ
 ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ଯେବେ କରିବ ଲଢ଼ାଇ । ୧୬୩
 କାର ସାଧ ଅଛି ଇଂରେଜକୁ ହଟାଇବ
 କେତେ ହିଟଲର କାହିଁ ପାଣି ପାଟିଯିବ । ୧୬୪
 ରଣ ଉନ୍ମାଦନା ସବୁ ଲେପ ପାଇଯିବ
 ସମଗ୍ର ଧରାରେ ଶାନ୍ତିଦେବୀ ବିରାଜିବ । ୧୬୫
 ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଜଗତ କରତା
 ହରତାକରତା ତୁମ୍ଭେ ଦଇବ ବିଧାତା । ୧୬୬
 ଦିଅ ମହାପ୍ରଭୁ ଏ ଲୋକଙ୍କୁ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ
 ସକଳେ ତ ମହାପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭର ସନ୍ତାନ । ୧୬୭
 ଧରନ୍ତ କିମ୍ପାଇ ପ୍ରଭୁ ସଂହାର ମୁରତି
 କି ବୁଝିବ ପ୍ରଭୁ ମୋର ଅତି ମୃତମତି । ୧୬୮
 ଶ୍ରୀଚରଣେ ପ୍ରଭୁ ମୋର ଏହି ନିବେଦନ
 ସଂହାର ମୁରତି ବେଗେ କର ସମ୍ପରଣ । ୧୬୯
 ଶାନ୍ତିଧାରା ପ୍ରବାହିତ ହେଉ ତୁମ୍ଭେ
 ଭୂଷିତ ନୋହୁ ମାରଣୀ ନର ମୁଖମାଳେ । ୧୭୦

ବୋଲେ ଧନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ କୃପାସିନ୍ଧୁ
 ଅନାଥର ନାଥ ଜଗନ୍ନାଥ ଧନବନ୍ଧୁ । ୧୭୧
 ବିନା କଷଣେ ମରଣ ମହାପ୍ରଭୁ ଦେବ
 ତବ ନାମ ସୁମର ଏ ଜୀବ ଗୁଲିଯିବ । ୧୭୨

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ଵରାଜ-ଚରିତାମୃତେ କଳି ପ୍ରତାପ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଶ୍ଳୋ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ପାଞ୍ଚ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଉରୁପା ଦେଶେ ଲୁଗିଛୁ ରଣ ଭୟଙ୍କର
 କେତେ କେତେ ରାଜ୍ୟ ଧ୍ଵଂସ ହେଲଣି ନିକର । ୧
 କି ହେବ ସ୍ଵରାଜ ଦଶା ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ
 ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଥୁବ କହନ୍ତୁ ବୁଝାଇ । ୨

ଜଗା ଉବାଚ

ଜାଣନାହିଁ କି ଗଉର ଇଂରେଜଙ୍କ ବଳ
 ଧର୍ମ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଛନ୍ତି ସେ ପରା କେବଳ । ୩
 ଲଢୁଛନ୍ତି ଦୁର୍ବଳକୁ ବଳ ଦେବାପାଇଁ
 ବେଳେ ବେଳେ ଶତ୍ରୁରକୁ ଡାକୁଛନ୍ତି ସେହି । ୪
 ଯେଉଁ ପକ୍ଷରେ ରହିବେ ହିନ୍ଦୁ ଯୋଗେଶ୍ଵର
 ସେ ପକ୍ଷର ଜୟଲାଭ ହୋଇବ ନିକର । ୫
 ସେହି ଇଂରେଜଙ୍କ ବାହୁଛୁପା ତଳେ ରହି
 ସ୍ଵରାଜର ଚନ୍ଦ୍ରା ଦଳ ଭୟ ଭ୍ରାନ୍ତି ନାହିଁ । ୬
 ସମରର ଦାଉ ବୁଝି ନପାରେ ସ୍ଵରାଜ
 ସକଳ ବୃନ୍ଦା ଶୁଣି ରହିଛି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ୭

ଏପରି ଜଣେ କେ ଅଛି ଏ ମହାମଣ୍ଡଳେ
 ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ଜଣିଥାରେ ବାହୁବଳେ । ୮
 ନଉବାହିନୀ ତାଙ୍କର ଅଟେ ମହାବଳୀ
 ତାହାକୁ ସମରେ କେହି ନ ପାରିବେ ବଳି । ୯
 ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଚରଚଲ ବିଲ୍‌ଭରେ ଥାଇ
 ଜୟ ହେବ ଜୟ ହେବ ବୋଲନ୍ତି ତୁହାଇ । ୧୦
 ଭାରତକୁ କହୁଛନ୍ତି ଦେଇ ସେ ଅଭୟ
 କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ ତିଳେ କରନାହିଁ ଭୟ । ୧୧
 ଅବଶ୍ୟ ଜୟୀ ହୋଇବ ଏ ଇଂରେଜ ଜାତି
 ଧରାଧାମେ ଅବଶ୍ୟ ଟେକିବ ଜୟ ଛତି । ୧୨
 ଯାବତ ଇଂରେଜ ଜାତି ପିଣ୍ଡେ ପ୍ରାଣ ଥିବ
 ତାବତ ଜର୍ମାନୀ ସଙ୍ଗେ ସମର କରିବ । ୧୩
 ବଡ଼ ନିଶଂସ ପ୍ରତାପୀ ହର ହିଟଲର
 ତାର ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଗର୍ବ ହେବ ରୁରମାର । ୧୪
 ଭାରତମନ୍ତ୍ରୀ ଆମେର ବୋଲୁଛନ୍ତି ଶୁଣ
 ନନ୍ଦୁଅ ନରାଣ ହେ ଭାରତ ପ୍ରଜାଗଣ । ୧୫
 ଆମ୍ଭପରି ତୁମ୍ଭେମାନେ ହୋଇବ ସ୍ବାଧୀନ
 ଦେଖାଇ ପାରିବ ଯେବେ ତବ ଯୋଗ୍ୟପଣ ।
 ସମ୍ପଦାୟ ଭେଦ ଯେବେ ତୁଟାଇ ପାରିବ
 ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭ ବେଳ ନିକଟାଇଯିବ । ୧୬
 ଘଟିଛି ସୁଯୋଗ ଏବେ ଇଚ୍ଛା କର ଯେବେ
 ଦେଖାଅ ତବ ଶକ୍ତି ଏ ମହା ଆହୁବେ । ୧୭
 ବଡ଼ ଲୁଟ ଡାକିଦାକି କହୁଛନ୍ତି ଶୁଣ
 ହେ ଭାରତବାସୀ କିଛି ଆତଙ୍କ ନ ମଣ । ୧୮
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶରେ ଯୁଦ୍ଧ ସମିତି ବସାଅ
 ଭେଦଭାବ ଭୁଲି ସର୍ବେ ଏକମୁଖ ହୁଅ । ୧୯
 କାୟୁମନବାକ୍ୟେ ସାହା ହୁଅ ଏତେବେଳେ
 ଯଥାଶକ୍ତି ଧନ ଜନ ଦିଅ ଏହି କାଳେ । ୨୦

ସ୍ବାଧୀନ ହେବାକୁ ତୁମ୍ଭେ କରୁଅଛ ମନ
 ଦେଖାଅ ଏ କାଳେ ତବ କାରିଗରି ପଣ । ୨୨
 ନିଜ ଦେଶ ନିଜେ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଶିଖ
 ଏ ସନ୍ଧିବେଳରେ ସବୁ ହୋଇବ ପରଶ । ୨୩
 ଇଂରେଜର ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ସ୍ବାର୍ଥ କିଛି ନାହିଁ
 ନ୍ୟାୟ ମାଡ଼ିପାଇଁ ଏକା କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ । ୨୪
 ଦେଶ ହିଟଲରଙ୍କର ନୃଶଂସ ବେଞ୍ଚର
 ବିରୁଦ୍ଧେ ଏ ଧରାରେ ହେବ ଏକେଶ୍ୱର । ୨୫
 ଆପଣା ପଶୁବଳରେ ସକଳକୁ ମାରି
 ଜଣିବ ସିଂହର ବୋଲି ଅଛି ସେ ବିରୁର । ୨୬
 ସ୍ବାଧୀନତା ପୃଥିବୀରୁ ଲୋପ କରିଦେବ
 ସବୁ ଜାତିକି ତାହାର ଅଧୀନ କରିବ । ୨୭
 ଏହା ଗରବ କରିଣ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 କାଳ କି ସହିବ ତାର ଏ ବୃଥା ବଢ଼ାଇ । ୨୮
 ଫ୍ରାନ୍ସକୁ ଜିଣି ମନେ ଗରବ ତାହାର
 ବୋଲୁଅଛି ବେଗେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କର । ୨୯
 ଜାଣିନାହିଁ ହିଟଲର ଚିତ୍ତିଟି ପ୍ରତାପ
 ବିରୁଦ୍ଧେ ତାର ବଳ ଅଟଇ ଅମାପ । ୩୦
 ଚିତ୍ତିଟି କେଶରୀ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ୁ ଦେଖି ହାତେ
 ଜଣାଯିବ ତାହାର ବିହମ ଅଛି କେତେ । ୩୧
 ଗତ ଯୁଦ୍ଧେ ବଳ ତାର ହୋଇଥିଲା ଧୂସ
 ସେହିଦିନୁ ମନେ ପୋଷିଥିଲା ମହାଶେଷ । ୩୨
 ନିରସ୍ତ୍ର ହୋଇ ସେ କାଳୁ ଅଛି ଜଣାଗଲା
 ଗୁପ୍ତରେ ନାନା ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ତିଆରିଲା । ୩୩
 ଜର୍ମାନୀ ନିରସ୍ତ୍ର ବୋଲି ସକଳେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ
 ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଭାବେ କଲା ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର । ୩୪
 ଗୁପ୍ତରେ ନାନା ଅସ୍ତ୍ର ରଖିଲା ସାଇତି
 ଆନ ଜାତି ଲୋକେ ଏ ବିଷୟ ନ ଜାଣନ୍ତି ।

ସବୁରି ବଳ କଲିଲୁ ଗୁପ୍ତର ରଖି
 କେହି ସ୍ବପନେ ଏ କଥା ନ ପାରିଲେ ଲକ୍ଷି ।
 ନାନା ପ୍ରକାର ମାରଣ ଅସ୍ତ୍ର ସାଇବିଛି
 କେତେବେଳେ କେଉଁ ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛି ।
 ଉଡ଼ାଜାହାଜ ସାଇବି ଅଛି ପଣପଣ
 ଉପରୁ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ କରେ ଆକ୍ରମଣ । ୩୮
 ପୋଖରୀ ଅସ୍ତ୍ର ତାହାର ବଡ଼ ଚମତ୍କାର
 ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର ପରି ଅଗ୍ନି କରଇ ଉଦ୍‌ଗାର ।
 କୁହୁଡ଼ିବାଣ ତାହାର ବଡ଼ ଉପକାର
 ଦିବସରେ ଦେଶ ଗ୍ରାମ ହୁଅଇ ଅନ୍ଧାର । ୪୦
 ଆକାଶ ଛତାବାହିନୀ ଉପରୁ ଖସାଇ
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାରେ ସେହୁ ଆସନ୍ତି ଓହ୍ଲାଇ । ୪୧
 ଏହିପରି କରି ନାନା କଳ କଉଶଳ
 ଗୋଟି ଗୋଟି ରାଜ୍ୟ କେତେ କଲଣି କବଳ ।
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ମାରି ନ ମେଣେ ପିପାସା
 ଦିନୁଦିନ ବଢ଼ୁଅଛି ତାର ଝରୁ ଆଶା । ୪୩
 ତିରିଶ ଲକ୍ଷ କୁକୁର ଏକା ଦିନକରେ
 ମରାହେଲେ ହିଟଲର ଝରୁ ଆଦେଶରେ । ୪୪
 ଏ କୁକୁରମାନେ ଯେଉଁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଉଥିଲେ
 ବଳିପଡ଼ିବ ଅବଶ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ଉଣାହେଲେ । ୪୫
 ସେ ବଳକା ଖାଦ୍ୟମାନ ମଣିଷ ଖାଇବେ
 କେତେମାସ ଖାଇପିଇ ସୁଖରେ ଚଳିବେ । ୪୬
 ବହୁତ ସଂଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟ ରଖିଛି ସାଇବି
 ଡ୍ରାଇଂଥରାଇ କରୁଅଛି ଅଗ୍ରଗତି । ୪୭
 ଧନ୍ୟ ଏ ପରାସୀ ଜାତି ଧନ୍ୟ ତାଙ୍କ ଗୁପ୍ତ
 ବହୁ ଅସୁବିଧା ଏଡ଼ି ଏମାନେ ଲଢ଼ନ୍ତି । ୪୮
 ଧନ୍ୟ ତାହାଙ୍କ ସାହସ ଧନ୍ୟ କଉଶଳ
 ଖସି ଆସୁଛନ୍ତି ଏଡ଼ି ଶତ୍ରୁର କବଳ । ୪୯

ପୁରୁଣାକାଳିଆ ମାତ୍ର ଧର ଲଭୁଥିଲେ
 ଜର୍ମିମାର ନବ ମାତ୍ର ଜାଣି ନ ପାରିଲେ । ୫୬
 ଚେଣୁ ଜର୍ମିମା ସଜନ ହେଲେ ଆଗଭର
 ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଗ ଅଧିକାର । ୫୭
 ଫରସୀ ସଜନମାନେ ନ ଦେଖି ଉପାୟ
 ସନ୍ଧ୍ୟା କରିବାପାଇଁ କଲେକ ନିଶ୍ଚୟ । ୫୮
 ବିନା ସରତରେ କର ଆତ୍ମସମର୍ପଣ
 ଉତ୍ତରରେ ହିଟଲର ଦୋଳେ ଏ ବଚନ । ୫୯
 ପାରିସ ଅଟଇ ପ୍ରାନ୍ତସର ରାଜଧାନୀ
 ଧନ ରତନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଖଣି । ୬୦
 ଫରସୀ ଲୋକେ ଅଟନ୍ତି ବଡ଼ ରୁଚିପ୍ରିୟ
 ନିତି ନିତି ନବ ରୁଚି କରୁଥାନ୍ତି ଅୟ । ୬୧
 ଅସନ ବସନ ବିଳାସରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ
 ବଡ଼ ଆନନ୍ଦରେ ଲୋକେ କାଟୁଥିଲେ ଦିନ । ୬୨
 ଏବେ ବିଷମ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା ଦେଶରେ
 ପ୍ରାଣ ପଣକରି ଲୋକେ ସମରେ ଲଢ଼ିଲେ । ୬୩
 ଆଉ ନ ପାରିବେବୋଲି ଶାନ୍ତି ଲୋଡ଼ା କଲେ
 ହିଟଲର କଠୋର ବଚନ ଶୁଣାଇଲେ । ୬୪
 ନଗର ଛାଡ଼ି ଫରସୀ ଲୋକେ ପଳାଇଲେ
 ପାରିସ ନଗରୁ ରାଜଧାନୀ ଉଠାଇଲେ । ୬୫
 ଘରଦାର ଛାଡ଼ି ଲୋକେ ହେଲେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ
 ନଗର ଛାଡ଼ି ଗ୍ରାମକୁ ଗଲେକ ସମସ୍ତ । ୬୬
 ସେ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଘୋଟୁଅଛି ସେ ଦେଶରେ
 ସହଜରେ ଆୟୁନାହିଁ ଆନ କଲ୍ପନାରେ । ୬୭
 ଲଗିଅଛି ଘୋର ରଣ ପ୍ରାନ୍ତସ ଦେଶରେ
 ମେଦମା କମ୍ପୁଛି ଗୁଳିଗୁଳା ଶବଦରେ । ୬୮
 ଘୋର ଘର୍ବର ନିନାଦ କରୁଛି କମାଣ
 ଡା ଡା ଗୁଡ଼ମ ଶବଦେ ଦେଶ କମ୍ପମାନ । ୬୯

ଆକାଶ ବିମାନ ଦେଉଅଛି ଘୋର ରଡ଼ି
 ଗୁଳି ଗୁଳା ପଡ଼ି ଘର ଗ୍ରାମ ଦିଏ ପୋଡ଼ି । ୬୪
 କେତେ ପୁରୁଷର ଘରକରଣା ଜନସ
 ପଲକ ମାନ୍ଦକେ ସବୁ ହେଉଛି ପାଉଁଶ । ୬୫
 ସମୃଦ୍ଧି ଶାଳୀ ନଗର ଅଟଇ ପାରିସ
 ଧନବନ୍ତ ଜନଙ୍କର ପ୍ରାନ୍ତସରେ ବାସ । ୬୬
 ଶୁଣିମାନେ ଧନବନ୍ତ ଅଟନ୍ତି ଏ ଦେଶେ
 ଗୁରୁଖାର ହୋଇଗଲା ଏ ସମର ଶେଷେ । ୬୭
 ବାଧ୍ୟହୋଇ ସନ୍ଧିପକ୍ଷେ କଲକ ସ୍ବାକ୍ଷର
 ରାଜି ହେଲା ଯା କହିଲା ହର ହଟଲର । ୬୮
 ଗତଥର ଯୁଦ୍ଧବେଳେ ଯାହା ଘଟିଥିଲା
 ଯେପରି ଜର୍ମାନୀ ବାଧ୍ୟହୋଇ ସନ୍ଧିକଲା । ୬୯
 ସେ ନାଟକ ଅଭିନୀତ ହୋଇଲା ନିକର
 ପ୍ରତିହଂସା ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ବରୋଧେ ସାଧୁଲା ଏଥର । ୭୦
 ଯେଉଁ ଅପମାନ ଜର୍ମାନୀ ପାଇଥିଲା
 ଏଥର ତାଠାରୁ ବଳି ଅପମାନ ଦେଲା । ୭୧
 ଯେଉଁଠାରେ ହୋଇଥିଲା ସେ ସନ୍ଧି ସ୍ବାକ୍ଷର
 ସେହିଠାରେ ସନ୍ଧିକଲା ପ୍ରାନ୍ତସ ନିକର । ୭୨
 କେତେବେଳେ ଗାଡ଼ିପରେ ନାହା ନଦାହୁଏ
 ନାହାପରେ କେତେବେଳେ ଗାଡ଼ି ବୁହାଯାଏ ।
 ଏ ତ ସଂସାରର ମାତ୍ର କେ ଆନ କରିବ
 ତଥାପି ତ ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ ଏ ଆହୁବ । ୭୪
 ଫରାସୀ ଦୁତ ଇଟାଲ ଦେଶେ ଯାଇଅଛି
 ଉଡ଼ା ବିମାନରେ ଯାଇ ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚି । ୭୫
 ଇଟାଲିଠାରୁ ସମ୍ମତ ଯେବେ ସେ ଆଶିବ
 ତେବେ ସନ୍ଧି ପ୍ରସ୍ତାବଟି ସାରା ହୋଇଯିବ । ୭୬
 ଚହଁପରେ ଛଅ ଘଣ୍ଟାକାଳ ଗତ ହେବ
 ସମର ଅନଳ ତେବେ ସେ ଦେଖୁଁ ଲିଭିବ । ୭୭

ଏହି ସରତରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେବ ସ୍ଥିରହେଲୁ
 ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ ପ୍ରାନ୍ତସରୁ ଜର୍ମାନୀକ ଗଲୁ । ୭୮
 ଜର୍ମାନୀ ସେ ହାରିଥିଲୁ ବିଗତ ସମରେ
 ତାର ସ୍ଵଚ୍ଛନ୍ଦ ନ ରହିବ ପ୍ରାନ୍ତସ ଦେଶରେ । ୭୯
 ବେଲଜିଅମ ରାଜନ ଛାଡ଼ି ସିଂହାସନ
 ହଟଲର ପାଶେ କଲୁ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ । ୮୦
 ହଲଣ୍ଡ ଦେଶ ତ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କଲୁ
 ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ କେତେ ରାଜ୍ୟ ଗଲୁ ।
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲୁଛନ୍ତି ହଟଲର ଯାହା କଲୁ
 ନିର୍ମମ ଉଲଗ୍ନ ଶକ୍ତି ମାତ୍ର ଦେଖାଗଲୁ । ୮୧
 ଜଡ଼ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ ଏ ଶକ୍ତି ଗୁଳିତ
 ଦେଖାଗଲୁ ନାହିଁ ଏଥି କିଛିହିଁ ବାରତ୍ତ । ୮୩
 ପ୍ରାନ୍ତସ ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଜଗି ସନ୍ଧ୍ୟା କଲୁ
 ତାହାର ବାରତ୍ତ ଏ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପ୍ରକଟିଲୁ । ୮୪
 ଏତେ ରାଜ୍ୟ ନେଇ ହଟଲର କି କରିବ
 ବୃହତ ଆକାରେ ସିନା ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଢ଼ିବ । ୮୫
 ହଜମ କରିପାରେ କି ଏତେ ଶକ୍ତି ଗିଳି
 ଅଳପ ଦିନରେ ପକାଇବ ସେ ଉଦ୍‌ଗାର । ୮୬
 ଅତି ବଡ଼ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗଠନ କରିଦେବ
 ଜର୍ମାନୀ ଲୋକଙ୍କ ମୁଣ୍ଡେ ବୋହଁ ଲଦା ହେବ ।
 ଉତ୍ତମ ଶାସନ ଯେବେ କରି ନ ପାରିବେ
 ଏଡ଼େବଡ଼ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସେ ହରାଇ ବସିବେ । ୮୮
 ଯେଉଁମାନେ ଜର୍ମାନୀ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ କଲେ
 ଅହିଂସା ନୀତିରେ କାମ କରି ନ ପାରିଲେ । ୮୯
 ହରାଇ ବସିଲେ ରାଜନୈତିକ ଚରଣ
 କ୍ଷତି ବିନା ଲୁଭବାନ ନ ହେଲେ କିହ୍ନିତ । ୯୦
 ହିଂସାଯୁଦ୍ଧର ଏ ଫଳ ଦେଖାଗଲୁ ଏବେ
 ଅହିଂସା ଫଳ ଏପରି ନ ହୁଅନ୍ତା କେବେ । ୯୧

ନୈତିକ ଉନ୍ନତ ବହୁ ଉଚ୍ଚେ ଉଠିଥାନ୍ତା
 ଆସ୍ତେ କ୍ଷତି ପ୍ରାଣେ ପ୍ରୀତି ଏତେ ନ ଦଟନ୍ତା ।
 ଏଣେ ଭାରତରେ ଦେଶ କଂଗ୍ରେସ ବିଚାର
 ଆଉ ଏକ ନୂଆ ମାତ୍ର କଲେକ ପ୍ରଚାର । ୯୩
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତିରେ ହୋଇଲୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଅହିଂସା ମାତ୍ର ହେଲେହେଁ ଉଚିତ । ୯୪
 ଗାନ୍ଧୀ ଏ ମାର୍ଗରେ ଯେତେଦୂର ଯାଇଛନ୍ତି
 ତେତେଦୂର ପିବାପାଇଁ ନାହିଁ କାର ଶକ୍ତି । ୯୫
 ଜନସାଧାରଣ ଏହା କରି ନ ପାରିବେ
 ଅବଶ୍ୟ ତହିଁରେ ଭୁଲଭଟ୍ଟିକା କରିବେ । ୯୬
 ଏହି ଲୋକଙ୍କ ସହିତ କଂଗ୍ରେସ ଚଳିବ
 ଅହିଂସା ନିକଟି ପୂରା ଧରିଲେ ନ ହେବ । ୯୭
 ତେଣୁ କଂଗ୍ରେସ ଏ ମାତ୍ର ମାନବ ସନ୍ତତି
 ଦେଶକାଳପାତ୍ର ଭେଦେ ଚଳିବ ନିୟତି । ୯୮
 ଗାନ୍ଧୀ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ପାଳନ୍ତୁ ସେ ମାତ୍ର
 ଏଥିରେ କାହାର କିଛି ନାହିଁକ ଆପତ୍ତି । ୯୯
 ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯାହା ଆବଶ୍ୟକ ହେବ
 କଂଗ୍ରେସ ତାହା ଅବଶ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ କରିବ ।
 ତେଣୁ କଂଗ୍ରେସ କହୁଛି ଦେଶବାସୀ ଶୁଣ
 ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ତୁମ୍ଭେ କର ସଂଗଠନ । ୧୦୦
 ଭାରତ ଦାବି ଇଂରେଜ ନ କଲେ ପୂରଣ
 ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ସହଯୋଗ ନାହିଁ କଦାଚନ । ୧୦୧
 ଯୁଦ୍ଧରଣ ଯୁଦ୍ଧରୂପା ନ ଦେବ କିଛି
 ନ ହୋଇବେ ନାଗରିକ ରକ୍ଷୀ ସେନାଭୁକ୍ତ ।
 କଂଗ୍ରେସ ସିନା ଏ ମାତ୍ର ଧରି ଚାଲିଛନ୍ତି
 କଂଗ୍ରେସରୁ ଭିନ୍ନ ମତ ଅନେକ ଅଛନ୍ତି । ୧୦୨
 ଧନ ଜନ ଦେଇ ସେ ଯାହାଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି
 ଭାରତ ସେନା ସମରେ ଯାଇ ଲଢ଼ୁଛନ୍ତି । ୧୦୩

ଇଂରେଜଙ୍କ ବିଜୟ ମନାସି ଭାରତରେ
ଉପାସନା କରଗଲା ଦେଉଳ ଭିତରେ । ୧୦୭

ଗଉର ଉବାଚ

ପ୍ରାନ୍ତସ ଯେ ସନ୍ଧ କଲ କହିଲେ ଆପଣ
ଜଣା ନ ଗଲ ତହିଁର କିଛି ବିବରଣ । ୧୦୮
ବର ପାଶେ ବର କଲେ ଆମ୍ଭ ସମର୍ପଣ
ବର ଅବଶ୍ୟ ରଖାଇ ବରର ସମ୍ମାନ । ୧୦୯
କି କି ସରତରେ ସଞ୍ଜପସି ଲେଖାଗଲା
କହନ୍ତୁ ତହିଁର ତଥ୍ୟ ଜଣା ତ ନ ଗଲା । ୧୧୦

ଜଗା ଉବାଚ

ତହିଁର ବିଷୟ ଶୁଣ କହୁଛି ଗଉର
ଯାହା ସବୁ ଲେଖିଅଛି ସମ୍ପାଦ ପତର । ୧୧୦
ସନ୍ଧ ସରତ ଅଟଇ ବଡ଼ଇ କଠୋର
ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ କରି ଦେଲକ ସ୍ଵାକ୍ଷର । ୧୧୧
ପ୍ରାନ୍ତସର ସମଗ୍ର ପଶ୍ଚିମ ଉପକୂଳ
ତେଜି ଭାଗ ପ୍ରାନ୍ତସର ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ । ୧୧୨
ଜର୍ମାନୀର ଦଖଲରେ ଏ ସବୁ ରହିବ
ଦଖଲରେ ନେବାପାଇଁ ଯାହା ବ୍ୟୟ ହେବ ।
ପ୍ରାନ୍ତସ ସେ ବ୍ୟୟ ସବୁ କରିବ ବନ୍ଦନ
ନିରାଶ ହେବେ ପ୍ରାନ୍ତସ ଦେଶ ସୈନ୍ୟଗଣ ।
ସୈନ୍ୟବାହନ ସମସ୍ତ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଯିବ
ଶତ୍ରୁ ଛେଟିଆ ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରାନ୍ତସ ରଖିବ । ୧୧୪
ସେହିଠାରେ ରହିବ ପ୍ରାନ୍ତସ ସରକାର
ସାମାନ୍ୟ କେତେକ ସୈନ୍ୟ ରହିବ ତାହାର ।
କେତେ ସୈନ୍ୟ ରହିବେ ଠିକଣା ହେବ ପରେ
ଜର୍ମାନୀ ଇଟାଲି ସ୍ଥିର କରିବେ ବିରୁଦ୍ଧେ । ୧୧୬
ପ୍ରାନ୍ତସର ଅଛି ଯେତେ ତୋପ ଗୋଲା ମୁଲ
ଉଡ଼ା ଜାହାଜ ପ୍ରଭୃତି ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ନଳ । ୧୧୮

ସମରପି ଦେବେ ସବୁ ଜର୍ମାଣ ଦ୍ଵାତରୋ
 କିଛି ହେଲେ ନ ରଖିବେ ନିଜ ଅଧୀନରେ
 ଫରସୀ ସେନା ପ୍ରାନ୍ତସ ଦେଶର ବାହାରେ
 ଯାଇ ନ ପାରିବେ କେହି ଜାଣ ନିଶ୍ଚୟରେ ।
 ପ୍ରାନ୍ତସ ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡକୁ ସାହାଯ୍ୟ ନ ଦେବ
 ବାଣିଜ୍ୟ ଜାହାଜ କାହିଁ ଯାଇ ନ ପାରିବ ।
 ପ୍ରାନ୍ତସ ବାହାରେ ଯେ ଜାହାଜମାନ ଥିବ
 ସେ ସବୁ ନିଜ ଦେଶକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବ । ୧୨୨
 ପ୍ରାନ୍ତସର ଅଛି ଯେତେ ସାମଗ୍ରୀ ଭଣ୍ଡାର
 ଦୁର୍ଗ ବାଣ୍ଟିପୁ ଶକଟ ଅଥବା ବନ୍ଦର । ୧୨୩
 ପଥ ଘାଟ ବାଟ ଯାନ ବାହାନ ସମସ୍ତ
 ଜର୍ମାଣ ଦ୍ଵାତରେ ଗୁଡ଼ି ଦେବଟି ନିୟୁତ । ୧୨୪
 ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳେ ପ୍ରାନ୍ତସ ସରକାର ହେବ
 ସେଠାରେ ବେତାର ଯନ୍ତ୍ର କିଛି ନ ରହିବ ।
 ଜର୍ମାଣ ବନ୍ଦୀ ଅଛନ୍ତି ଯେତେ ପ୍ରାନ୍ତସରେ
 ଭୁରନ୍ତ ଖଲ୍ଲସ ହେବେ ସନ୍ଧ୍ୟ ଅନୁସାରେ । ୧୨୫
 ଇଟାଲି ଏ ସରତରେ ଦେଲକ ମଞ୍ଜୁର
 ଶେଷ ହୋଇଲା ପ୍ରାନ୍ତସ ସହିତ ସମର । ୧୨୬
 ପ୍ରାନ୍ତସର ପାଟମନ୍ଦୀ ପେଟେ ହୋଇଥିଲେ
 ଏ ସନ୍ଧ୍ୟ ସରତ ହେଲା ତାହାଙ୍କ ଅମଳେ । ୧୨୭
 କେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କରେ କେ ଅବା ନିନ୍ଦୁଛି
 କେତେ ପରକାର ଆଲୋଚନା ଲାଗିଅଛି ।
 ପେଟେ ବୋଲନ୍ତି ଏ ସନ୍ଧ୍ୟ ଯେଉଁପରି ହେଲା
 ପ୍ରାନ୍ତସର ମାନ ସବୁ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଲା । ୧୨୮
 ବିଲତ ଲୋକ ବୋଲନ୍ତି ଏ ସନ୍ଧ୍ୟ କଠୋର
 ଭବିତ ନ ଥିଲା ଏ ପ୍ରକାର କରିବାର । ୧୨୯
 କେତେକ ଫରସୀ ଛନ୍ତି ବିଲତ ଦେଶରେ
 ସେମାନେ ରାଜି ନୁହନ୍ତି ଏହି ସରତରେ । ୧୩୦

ସେମାନେ ବୋଲନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହେଲା ନାହିଁ
 ଇଂରେଜଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶି କରିବେ ଲଢ଼ାଇ ।
 ଏହିପରି ଜଳନ୍ତା ଜଳନ୍ତା ଚାଲିଅଛି
 ଦେଖାଯାଉଛି ଶେଷପଳ କିପରି ହେଉଛି । ୧୩୪
 ଇଂରେଜ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିବା ନୁହଇ ସହଜ
 କହିବା କରିବା ଅଟେ ଭଲ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ ।
 ଅରାଧ ସମୁଦ୍ର ବନ୍ଧି ଯାଉ ଲାଲସ୍ଥଳ
 ନଉବାହିନୀ ଯାହାର ଅଟେ ମାଲ ମାଲ । ୧୩୫
 ଫେରିଲ ତରଙ୍ଗ ପରେ ଯାହାର ଶାସନ
 ସେ ଇଂରେଜ କାର ଦାସ ନ ହୋଇବ ଜାଣ ।
 ଯାବତ ଶାସନ ଥିବ ତରଙ୍ଗ ଉପରେ
 କାର ସାଧ ଇଂରେଜକୁ କେହି ଜଣିପାରେ ।
 ବହୁକାଳ ଏ ପ୍ରବାଦ ଚଳି ଆସୁଅଛି
 ଆଜି କାଲିର ଗୀତିକା ନୁହେଁ ଏହା କିଛି । ୧୩୬
 ବିଲତର ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଲନ୍ତି ଏମନ୍ତ
 ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଜୟ ଅଟେ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ୧୩୭
 ଯାହାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହୁଏ ନାହିଁ
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିବାକୁ କାର ଶକ୍ତି ନାହିଁ ।
 ଏହିପରି ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହୋଇଲା ସମାପ୍ତ
 କି ବିଚାର ମନେଅଛି ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ । ୧୩୮
 ବୋଲେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଏହି ବର ଦେବ
 ଭରତ ଗୋଡ଼ ଅଗରେ କଣ୍ଟା ନ ବଢ଼ିବ ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ପ୍ରାନ୍ତ ସମର ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ପଞ୍ଚମ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

କହିଲେ ଆପଣ ଯେତେ ଯେତେ କଥାମାନ
 ଶୁଣିକରି ସନ୍ତୋଷ ହୋଇଲୁ ମୋର ମନ । ୧
 ଦୁଇ ଗୋଟି ବିଷୟରେ ହେଉଛି ସଂଶୟ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ ପଡ଼ିଅଛି ବିପତ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ । ୨
 ସରକାର ଏ ବିଷୟ ଫକଟ ବେଳରେ
 ଲେଉଟୁଛନ୍ତି ଭାରତ ସାହାଯ୍ୟ ଏ କାଳରେ । ୩
 କଂଗ୍ରେସ ବୋଲେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ନିଶ୍ଚୟ
 ସରକାର ପ୍ରକାଶନ୍ତ ତାଙ୍କ ମାତି ଥୟ । ୪
 ଏପରି ଟଣା ଓଟର ଲାଗିଛି ଭାରତେ
 ପରମର୍ଶ ଲାଗିଅଛି ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସହିତେ । ୫
 ବଡ଼ ଲୁଟ ସାହେବ ଗାନ୍ଧୀଜି ଡାକିଛନ୍ତି
 ଜିନାକୁ ଡକାଇ ଆଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି । ୬
 କି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଭାରତର ଏ ସନ୍ଧି ବେଳରେ
 କହନ୍ତୁ ଆପଣ ନିଜମତ ଏକ ବାରେ । ୭
 କଂଗ୍ରେସ ଯେ ମନ୍ତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ଛାଡ଼ି ଶୁଲଗଲ
 ଏ କାର୍ଯ୍ୟ କି କଂଗ୍ରେସର ଉଚିତ ହୋଇଲା । ୮
 ଏ ଦୁଇ ବିଷୟେ ମନେ ଲାଗଇ ସଂଶୟ
 ଆପଣ କହନ୍ତୁ ସାରସାର କରି ଥୟ । ୯

ଜଗା ଉବାଚ

ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ଏହା ଶୁଣ ହେ ଗଉର
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକମାନେ କରନ୍ତି ବିଚାର । ୧୦
 ସ୍ବଦ୍ଧ ମତ ମାନବ ମୁଁ କି କହିବି ଏହା
 ମୋ ବୁଦ୍ଧିର ଅଗମ୍ୟ ବିଷୟ ଅଟେ ତାହା ।
 ଗାନ୍ଧୀ, ଜବାହରଲାଲ, ଜିନା, ଗଭର୍ଣ୍ଣର
 ରାଜଗୋପାଳାଚାର୍ଯ୍ୟ ଜଣେ ଧୂରନ୍ଧର । ୧୧

ଏକମତ ହୋଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି ଏମାନେ
 ଯୁକ୍ତି ତରକ ଗୁଲିଛି ଯୁଦ୍ଧର ବଚନେ । ୧୩
 ଏ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ମୁଁ ନୁହେଁ ପାତର
 କିଏ ବା ମୋର ମତକୁ କରିବ ଖାତର । ୧୪
 ସାନ ତୁଣ୍ଡେ ବଡ଼କଥା ଶୋଭା ନ ପାଇବ
 ମୋ କଥା କାହାକୁ କେବେ ପସନ୍ଦ ନ ହେବ ।
 ଶୁଭ୍ର କାୟାରୁଷ ଅବା ବାଗୁଳ ବୋଲିବେ
 କେହି ବା କଥାକୁ ମୋର ହସେ ଉଡ଼ାଇବେ ।
 ମୋଠାରୁ ବୁଦ୍ଧି ଆ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି ବହୁତ
 ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ କହି ପାରନ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ୧୬
 ଇଂରେଜ ଶାସନ କର୍ତ୍ତା ଅଟେ ଭରତର
 ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଛି ଏବେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଉପର । ୧୮
 ରାଜାର ବିପତ୍ତିବେଳେ ପରଜା ସହାୟ
 ହୋଇବା ଭରତ ଧର୍ମ ଅଟଇ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୯
 ହିନ୍ଦୁ ଶାସ୍ତ୍ରର ମରମ ଅଟଇ ଏମନ୍ତ
 ବିପତ୍ତି ବେଳେ ସହାୟ ହୋଇବ ତୁରନ୍ତ । ୨୦
 ଏ ଯେଉଁ ଯୁଦ୍ଧ ଜଞ୍ଜାଳ ଲାଗିଛି ସଂସାରେ
 ଭରତକୁ ଏ ପବନ ବହି ଆସିପାରେ । ୨୧
 ତେତେବେଳେ ନ କରିବ ଭରତ ବିରୁଦ୍ଧ
 ଆତ୍ମରକ୍ଷା ବିଦ୍ୟା ତାକୁ ଅଜଣା ନିକର । ୨୨
 ଯାବତ ଭରତ ହୋଇ ନାହିଁଟି ସ୍ଵାଧୀନ
 ତାବତ ଅଛି ଭରତ ଇଂରେଜ ଅଧୀନ । ୨୩
 ଭରତର ରକ୍ଷା ଭର ଇଂରେଜ ଉପରେ
 ତେଣୁ ତାକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ଅବହେଳେ ।
 ଆତ୍ମରକ୍ଷା ମାନବର ପ୍ରଧାନ ଧରମ
 ଦାରଧର୍ମ ବିନିମୟେ କରିବ ଏ କର୍ମ । ୨୫
 ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର କହୁଅଛି ଏହା ବାରବାର
 ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ମାନବର । ୨୬

ଭାରତର ରକ୍ଷକ ଅଟନ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ
 ନିରସ୍ତ୍ର ଏ ଦେଶ ଲୋକେ କି କରିବେ କାର୍ଯ୍ୟ ।
 ବିଦେଶୀ ଯେବେ ବା କେହି ଭାରତେ ଆସିବ
 ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ବିନୁ ଭାରତ କି କରିପାରିବ । ୨୮
 ତେଣୁ ଉଚିତ ଅଟଇ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାର
 ଆଉ ପଛେ ମତାନ୍ତର ନାନାଦି ପ୍ରକାର । ୨୯
 ସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧି କି ଏମନ୍ତ ଦିଶୁଅଛି
 ଏଥିରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଲେଖମାସ ନାହିଁ କିଛି । ୩୦
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବ ଅଟେ ଆନ ପରକାର
 ଯାବତ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ନ କରିବେ ସିଞ୍ଚକାର । ୩୧
 ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବବୋଲି ନ ମାନିବେ
 ଭାରତ କାହିଁକି ସାହା ହେବ ଏ ଆଦେବେ । ୩୨
 ସ୍ୱାଧୀନତାର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରକ୍ଷାପାଇଁ ଯେବେ
 ପଶିଛି ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଜାତି ଏ ମହାଆଦେବେ । ୩୩
 ଯୁଦ୍ଧ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଟେ ଯେବେ ଏହା
 ଭାରତରେ ଖଟିବ ନାହିଁକି ବଳେ ତାହା । ୩୪
 ଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଧରକାର କଲେକ ପ୍ରକାଶ
 ଭାରତ ଯୁଦ୍ଧେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ଅବଶ୍ୟ । ୩୫
 ନଚେତ ଭାରତ ଯୁଦ୍ଧୁ ଅଲଗା ରହିବ
 କିଛିମାତ୍ର ସାହାଯ୍ୟ ସେ କରି ନ ପାରିବ । ୩୬
 ସପକ୍ଷ ବିପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତି ଅଛି ଏ ମାତ୍ରର
 ବିସ୍ତାରି କହୁଛି ଶୁଣି କର ହେ ବିଚାର । ୩୭
 ଯେତେ ପ୍ରକାର ଶାସନ ଅଛି ଭୂମଣ୍ଡଳେ
 ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଶାସନ ନ୍ୟାୟ ନିକଟରେ ତଳେ ।
 ମାଛ ଗୋଡ଼କୁ ଶାଙ୍କୋଳି କରିଛି ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ
 ଆଇନ କାନୁନ ନେଇ ତଳେ ମନେ ହେଜ ।
 ଧରକାର ଅଟେ ସେହି ଆଇନ ଅଧୀନ
 ବିଚଳିତ ହେଲେ ଦୋଷୀ ହେବେ ପୁଣି ଜାଣ ।

ଜଣକର ଆଜ୍ଞାବଳେ ନ ଚଳେ ଶାସନ
 ଲୋକମତକୁ ଅପେକ୍ଷା ଥାଏ କିଛି ପୁଣି । ୪୧
 ଯେବେ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ଏ ଦେଶେ ଚଳିବ
 ଇଂରେଜ ଶାସନୁ ବଳି କେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନ ହେବ ।
 ଯାବତ ଭାରତ ହୋଇ ନ ପାରେ ସ୍ୱାଧୀନ
 ରହିବା ଉଚିତ ଅଟେ ଇଂରେଜ ଶାସନ । ୪୩
 ସେହି ଇଂରେଜଙ୍କ ପାଶେ ଦାବି କରୁଥାଇଁ
 ଭାରତକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଶାସନ ଦେବାପାଇଁ । ୪୪
 ସେମାନେ ରହିଲେ ସିନା ଏ ଦାବି କରିବ
 ଦିନେହେଲେ ଅବଶ୍ୟ ଏ ବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣହେବ ।
 ଦଶ ଜିଲ୍ଲା ନେଇ ସେ ବୋଲନ୍ତି ବଚନ
 କିଛି କିଛି ଅଂଶ ଦାବି କରନ୍ତି ପୂରଣ । ୪୬
 ଆଶା ଅଛି ଦିନେ ଦାବି ହୋଇବ ପୂରଣ
 ଅଳି କଳି କରୁଛନ୍ତି ଭାରତୀୟ ଜନ । ୪୭
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି ଏ କାଳେ ପଡ଼ୁଛି ବିପତ୍ତି
 ବିପଦେ ବେକ ମୋଡ଼ିବା ନୁହେଁ ନ୍ୟାୟମାତ୍ର ।
 ଏ କଥା ନ୍ୟାୟ ମାତ୍ରୁ ଅଟଇ ଉତ୍ତମ
 ଏ ମାତ୍ର ଧରି ଚଳିବା ଅଟଇ ଧରମ । " ୪୮
 ବଇଶ ହେଲେହେଁ ତାର ବିପତ୍ତି କାଳରେ
 ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଧର୍ମ ଅଛଇ ଶାସ୍ତ୍ରରେ । ୫୦
 ଇଂରେଜଙ୍କୁ ଏଡ଼ି ହୋଇପାରିଲେ ସ୍ୱାଧୀନ
 ଆନ ପନ୍ଥା ଧରିବାକୁ କରିପାର ମନ । ୫୧
 ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତି ଯାହା ଭାରତର
 ଏପରି ପନ୍ଥାକୁ ବଳ ନାହିଁଟି ନିକର । ୫୨
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଗତି ବିଧି ଅଟଇ ଯେମନ୍ତ
 ଜଣାଯାଉନାହିଁ ଅଛି ଏପରି ତାକତ । ୫୩
 ଭୂଷ୍ଟ ଗାଲୁରେ ଭାରତ ନ ହେବ ସ୍ୱାଧୀନ
 ତହିଁପାଇଁ ବହୁଗୁଣ ଆବଶ୍ୟକ ଜାଣ । ୫୪

ଅରକ୍ତ ନ ପାର ଯାବତ ଏ ଗୁଣମାନ
 ରଖି ନ ପାରିବ କେବେ ସ୍ଵାଧୀନତା ଧନ । ୫୫
 ଦିଆ ନିଆ ଧନ ଏହା ନୁହଇ ନିଶ୍ଚିତ
 ନିଜ ଗୁଣେ ନିଜେ ଲଭି ପାରିବ ତୁରନ୍ତ । ୫୬
 ଏ ଧନର ଏକମାତ୍ର ଦାନା ଭଗବାନ
 ତାଙ୍କ କଳା ଘେନି ସିନା ମିଳଇ ଶାସନ । ୫୭
 ଯାବତ ତାହାଙ୍କ କୃପାବନ୍ଧୁ ନ ମିଳିବ
 ତାବତ ସ୍ଵରତ କେବେ ସ୍ଵାଧୀନ ନ ହେବ । ୫୮
 ଦିଅନ୍ତି ନିଅନ୍ତି ସେହୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଶାସନ
 ଯୁକ୍ତ ଗୁଣସୁଖି ଦେଖି କରନ୍ତି ପ୍ରଦାନ । ୫୯
 ଆଗେ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇ ସେ ବାଞ୍ଛା କରିବା
 ଅବଶ୍ୟ ଦିନେ ସେ ଫଳ ଆନନ୍ଦେ ଶ୍ରେଣିବା ।
 ଦିନେ ଏ ସ୍ଵରତ ଥିଲା ଏ ବିଶ୍ଵେ ସ୍ଵାଧୀନ
 ଆପଣା ପାପରୁ ଆପେ ହରାଇଲା ଧନ । ୬୦
 ଯାବତ କରି ନ ପାର ପାପ ପ୍ରସାଳନ
 ତାବତ ମିଳିବ ନାହିଁ ସ୍ଵାଧୀନତା ଧନ । ୬୧
 ଏ ପାପ ମୋଚନ ପାଇଁ କର୍ମଯଜ୍ଞ କର
 ଅବିଳମ୍ବେ ଲାଭ କରିପାର ବିଭ୍ରବର । ୬୨
 ନିଜ ପାପ ନିଜେ ଯେବେ ଧୋଇ ନ ପାରିବା
 କଳ ଅଭିମାନେ କି ହେ ଏ ବର ପାଇବା । ୬୩
 ତେଣୁ ଏ ବିପତ୍ତିବେଳେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା
 ସ୍ଵରତର ଦାବ ଖଗ୍ରସ୍ତବେ କରୁଥିବା । ୬୪
 ଆପଣାର ଦୋଷ ଯୁକ୍ତି କର ପରିହାର
 ଗୁଣ ଅରଜନେ ସାହା ହୁଅ ତତପର । ୬୫
 ଘର ପଛେ ପୋଡ଼ିଯାଉ ଓଡ଼ିଶ ମରବ
 ଏ ମାତ୍ର ଧରିଲେ କେବେ ପଙ୍କଜ ନ ହେବ । ୬୬
 କଂଗ୍ରେସ ଏ ସବୁକଥା କଲେକ ବିରୁଦ୍ଧ
 ହୋଇପାରଇ ମିତ୍ରାନ୍ତ ଆନ ପରକାର । ୬୭

ଜଣେ ଜଣେ ଏପରି କହିଲେ କିଏ ହେବ
 କଂଗ୍ରେସରେ ଯେବେ ଏହା ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ନ ହେବ ।
 କଂଗ୍ରେସ ପତାକା ତଳେ ଯେ ଥିବ ଯାବତ
 ଅବଶ୍ୟ ମାନବ ସେହୁ କଂଗ୍ରେସ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ୭୦
 କଂଗ୍ରେସ ମାତି ନିୟମ ଅବଶ୍ୟ ମାନବ
 ନ ମାନିଲେ ବିଶୁଦ୍ଧିଲା ଉପସ୍ଥିତ ହେବ । ୭୧
 ଯେ ଯାହାର ମତଧରି ଯେବେ ବା ଚଳିବ
 କଂଗ୍ରେସମଣ୍ଡଳୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପୃଥକ ହୋଇବ । ୭୨
 ଏହାହିଁ ଉଚିତ ପଦ୍ଧା ଦିଶୁଅଛି ମୋତେ
 ଯେ ଯାହାର ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଥାଉ ଯେତେ ।
 ଓଡ଼ିଶାରେ ଦେଶ ଏବେ ପଡ଼ିଛି ଚହଲ
 ଗତା ହୋଇବ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଣ୍ଡଳ । ୭୪
 ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ବାଣୀପୁରେ ଘର
 ସେ ଜଣେ ଅଟନ୍ତି ପୁଣି କଂଗ୍ରେସ ମେମ୍ବର । ୭୫
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାର ଜଣେ ଅଟନ୍ତି ସଦସ୍ୟ
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଜଣେ ସଭ୍ୟ ସେ ଅବଶ୍ୟ ।
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଯେହୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ଆଦେଶ ମାନି ପଦତ୍ୟାଗ କଲେ । ୭୭
 ଆଠ ଦଶ ମାସ ହେବ ମନ୍ତ୍ରୀ କେହି ନାହିଁ
 ତେଣୁ ଲଟସଭା ଆଉ କାମ କରୁନାହିଁ । ୭୮
 ଇତିମଧ୍ୟରେ ଶାସକ ଆଇନେକ କଲେ
 ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ବର୍ତ୍ତନ ଏବେ କାଟିଦେଲେ । ୭୯
 ଆଇନ ଚକ୍ଷୁରେ ସଭା କେବଳ ବଞ୍ଚିଛି
 କଉଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ତାର ହେଉନାହିଁ କିଛି । ୮୦
 ପଣ୍ଡିତ ଗୋଦାବରୀଶ ଆଗୁଆ ହୋଇଲେ
 ବିରୁଦ୍ଧଦଳ ସହିତ ଯାଇ ସେ ମିଳିଲେ । ୮୧
 ଖଲିକୋଟ ରାଜା ଯେ ବିପକ୍ଷ ଦଳପତି
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗ ଦେଇ ବିରୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି । ୮୨

କଂଗ୍ରେସ ଦଳରୁ ଆଉ ନଅ ଜଣ ଯିବେ
 ଗୋଦାବରୀର ସଙ୍ଗେ ସେହୁ ଯୋଗଦେବେ ।
 ଏହିପରି ଦଶଜଣ କଂଗ୍ରେସରୁ ଯିବେ
 ବିରୁଦ୍ଧଦଳ ସହିତ ମିଳିତ ହୋଇବେ । ୮୪
 ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଢ଼ିବେ ଏମାନେ
 ଛଅ ଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବେ ଓଡ଼ିଶା ଶାସନେ । ୮୫
 ଗୋଦାବରୀର ହୋଇବେ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ପୁଣି
 ଜଗନ୍ନାଥ, ଯଦୁମଣି ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ । ୮୬
 ଖଲିକୋଟ, ମନଧାତା, ସୋସନ ଏ ତିନି
 ବିରୁଦ୍ଧଦଳର ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇବେକ ପୁଣି । ୮୭
 ଏହିପରି ଛଅ ଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେ ହୋଇବେ
 ଓଡ଼ିଶା ଶାସନ ଭାର ନେଇ ଚଳାଇବେ । ୮୮
 କେତେଦିନୁ ଜଳୁନା କଳୁନା ଚାଲୁଥିଲା
 ଚାନ୍ଦି ଚାନ୍ଦି କଥା ଆସି ଦାଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିଲା । ୮୯
 ଖବରକାଗଜମାନେ କଲେ କୋଳାହଳ
 ଚାନ୍ଦିଆଡ଼େ ଦେଖାଦେଲା ନିନ୍ଦାବାଦ ଶ୍ରେଣୀ । ୯୦
 ଖଲିକୋଟଙ୍କ ସହିତ ଗୋଦାବରୀ ଗଲେ
 ଲୁଟିଯାହେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପରାମର୍ଶ କଲେ । ୯୧
 ଲୁଟି ବୋଇଲେ ପଣ୍ଡିତେ ଆଉ କେ ଆସିବ
 ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାତଲେଖା ଯେବେ ମୋତେ ଦେବ
 ବିଶ୍ଵାସ ହୋଇବ ମୋର ଏ କଥା ନିଶ୍ଚିତ
 ତେବେ ସିନା ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ହୋଇବେ ନିୟୁକ୍ତ ।
 ଏହି ମରମରେ ଜାରି ହେଲା ଇସ୍ତାହାର
 ମନ୍ତ୍ରୀ ପରୀକ୍ଷା ଦେବ ହେଉଛି ବିଚାର । ୯୪
 ଏଣେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ପଡ଼ିଲା ଚହଳ
 କେଉଁମାନେ ଛୁଡ଼ି ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଦଳ । ୯୫
 ବିଶ୍ଵନାଥ ଦଳନେତା କଟକ ଆସିଲେ
 ଦଳଛାଡ଼ି କିଏ ଯିବ ସେ ଖବର ନେଲେ । ୯୬

ଦଳର ସଂଖ୍ୟା ଅଟଇ ସାତ ଯେ ତରିଶ
 ଜଣ ଜଣ ହୋଇ କେତେ ପେଶିଲେ ସନ୍ଦେଶ ।
 ତେହି ଶ ଜଣ ଏପରି ସନ୍ଦେଶ ପେଶିଲେ
 ଗୋଦାବରୀଙ୍କ କଥା ପସନ୍ଦ ନ କଲେ । ୧୮
 ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ନାମ ଥିଲା ମନ୍ଦୀଦଳେ
 ସେହୁ ପୁଣି ଅସ୍ତ୍ରୀକାର କଲେ ଅବହେଳେ । ୧୯
 ସେ ବୋଇଲେ ତାଙ୍କୁ କଥା କିଛି ଜଣାନାହିଁ
 ରାଜନାହିଁ ତାହାଙ୍କର ମନ୍ଦୀ ହେବାପାଇଁ । ୨୦
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଦଳପତି ବିଶ୍ଵନାଥ
 ସ୍ଵଗୃହ ଚରିତ ଶ୍ରବ ହେଲେ ଦାରୁଭୂତ । ୨୧
 ଗୋଦାବରୀ ତାହାଙ୍କ କଇଫତ ଦେଲେ
 କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ ଉଦ୍ୟମ କରୁଥିଲେ ।
 ଦଳପତି ବିଶ୍ଵନାଥ ତାଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳରୁ ତାଙ୍କୁ ବିତାଡ଼ିତ କଲେ । ୨୩
 ଯଦୁମଣି ଅବଶେଷେ ଦେଲେକ ଶ୍ରାବଣ
 ଗୋଦାବରୀଙ୍କୁ ସେହୁ କଲେ ସମର୍ଥନ । ୨୪
 ଯେଉଁ ମନ୍ଦୀଙ୍କ ଅଧୀନେ ଥିଲେ ସମ୍ପାଦକ
 ସେମାନଙ୍କ ଦୋଷ ବାଛି କହିଲେ ଅନେକ ।
 ଏହିପରି ଲୁଲା ଖେଳା ଅନେକ ହୋଇଲା
 ଫଳରେ ମନ୍ଦୀମଣ୍ଡଳ ହେବାର ନ ହେଲା । ୨୬
 ଜାତିଗଲା ପେଟ ନ ପୂରିଲା ହେଲା ଫଳ
 ପଦାରେ ପଡ଼ିଲା କଥା ଉତ୍ତଳ ବିକଳ । ୨୭
 ନିଜ ନିଜ ଦୋଷ ପରିହାର କଲେ ହେବ
 ପରଦୋଷ ବାଛିକରି କି ଲଭ ମିଳିବ । ୨୮
 ପରଦୋଷ ଗାଇ କେହି ବଡ଼ ହୋଇନାହିଁ
 ନ ହେବ କେବେହେଁ ମାତିଶାସ୍ତ୍ର ଅଛି କହି । ୨୯
 ଜଗନ୍ନାଥ ଆଉ ଥରେ ବୋଲନ୍ତି ଏମନ୍ତ
 ତାଙ୍କ ନାମ ପଢ଼ୁଅଛି ଅଟେ ଆଚମ୍ବିତ । ୩୦

ସେ ବୋଲନ୍ତି ଯାହାର ଯେପରି ହେଲା ମନ
 ଦେଶସେବା ପାଇଁ ସେହୁ ଅଟଇ ଭ୍ରାଜନ । ୧୧୧
 ଯେଉଁ ପଥରେ ଯିବାକୁ ଯାଉ ରୁଟି ହେବ
 ସୁଚ୍ଛନ୍ଦରେ ସେ ପଥରେ ସେ ଯାଇପାରବ । ୧୧୨
 ଧରପଗଡ଼ କମ୍ପାଇ ଲୁଗିଅଛି ଏତେ
 ସ୍ଵାଧୀନ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ । ୧୧୩
 ଗୋଦାବରୀ କମ୍ପାଇ ଦଣ୍ଡ ଭାଗୀ ହେବେ
 ମନଇଚ୍ଛା ସେହୁ ଦେଶସେବକ ହୋଇବେ ।
 ପ୍ରେମ ପ୍ରୀତି ଦେଶପାଇଁ ଅଛଇ ତାଙ୍କର
 କରନ୍ତୁ ଯେମନ୍ତ ଇଚ୍ଛା ଅଟଇ ତାଙ୍କର । ୧୧୪
 କେ କାହିଁକି ବାଧାଦେବ ତାହାଙ୍କ ଗତିରେ
 ବାଧା ଦେଲେ ମନ୍ଦଫଳ ତହୁଁ ଜନ୍ମି ପାରେ ।
 ଏ ଯୁକ୍ତି ଶୁଣି ମନକୁ ଏମନ୍ତ ଆସୁଛି
 କଂଗ୍ରେସ ବାହାରେ ଥିଲୁପରି ଏ ଲଗୁଛି । ୧୧୫
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଯେବେ ସିଦ୍ଧିକାର ହେବ
 ମିଶ୍ରିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ତେବେ ବୋଲାଇବ । ୧୧୬
 ଅନ୍ୟଥା ଏପରି କାମ କପରି ହୋଇବ
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଯେବେ ଅରୁଜି ହୋଇବ ।
 କଂଗ୍ରେସ ମାଡ଼ିକି ଠେଲି ଯେଉଁମାନେ ଯିବେ
 କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟ ବୋଲି ଦାବି ନ କରିବେ ।
 ବେକଂଗ୍ରେସ ସଭ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ହୋଇଲେ ଜଡ଼ିତ
 ବେକଂଗ୍ରେସ ଲୋକବୋଲି ହେବେ ପରିଚିତ ।
 କଂଗ୍ରେସକୁ ଏଡ଼ି ଯେହୁ ବେକଂଗ୍ରେସୀ ହେବ
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବି ତାହାଠାରେ ନ ରହିବ ।
 କଂଗ୍ରେସର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନେଇ ଯେ ସଭ୍ୟ ହୋଇଲୁ
 କଂଗ୍ରେସ ଯାହା କହିବ ମାନିବ ବୋଇଲୁ । ୧୧୭
 ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପତର ଲେଖି କଲୁ ସିଦ୍ଧିକାର
 କଂଗ୍ରେସ ମାଡ଼ି ବରୁଦ କାର୍ଯ୍ୟ ଅସୁନ୍ଦର । ୧୧୮

ଗଣତନ୍ତ୍ର ମାଡ଼ିବ ଏ ଅଟଇ ନିୟମ
 ଅଧିକ ଯାହା କହିବେ ଅବଶ୍ୟ ମାନମ । ୧୨୫
 ନିଜ ମତି ବଜାଏ ରଖିବ ଯେବେ ମନ
 ଦୁରୁରୁ ସେ ଅନୁଷ୍ଠାନ କର ବରଜନ । ୧୨୬
 ତେଣିକି ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ କରମ କରିବ
 ସେଥିପାଇଁ କେହି କିଛି ଦୋଷ ନ ଧରିବ । ୧୨୭
 କଂଗ୍ରେସ ନୁହଇ ଏକ ଆକାଶ କୁସୁମ
 ତୁମ୍ଭକୁ ମୋତେ ନେଇ ସେ ହୋଇଛି ଗଠନ ।
 ସବୁରି ପ୍ରକୃତି କେବେ ନ ହେବ ସମାନ
 ଭଲ ମନ୍ଦ ସବୁଠାରେ ଅଛି ବିଦ୍ୟମାନ । ୧୨୮
 ତୁମ୍ଭେ ଆମ୍ଭେ ଭଲହେଲେ କଂଗ୍ରେସ ସେ ଭଲ
 ମନ୍ଦ ହେଲେ ସେହି କଂଗ୍ରେସର ହେବା ସଲ ।
 କଂଗ୍ରେସକୁ ଦୋଷ ଦେଇ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ
 ଆମ୍ଭେମାନେ ଦୋଷୀ ହେଲେ ଅକର୍ତ୍ତୃ ହୁଅଇ ।
 କଂଗ୍ରେସର ଦୁର୍ନାମର ହେତୁ ଆମ୍ଭେମାନେ
 ଏ କଥାକୁ ହେତୁକର ସବେ ସାବଧାନେ । ୧୨୯
 ବୁଝି ବିରୁଦ୍ଧ ସବଦା କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବ ..
 ଏପରି କଲେ ପ୍ରମାଦ କେବେ ନ ପଡ଼ିବ । ୧୩୦
 ଆପଣା ମତରେ କର ସତ୍ତ୍ବିକି ପାକ୍ଷିକ
 ବଳବତ୍ତର ହୋଇବ ତେବେ ନିଜ ମତ । ୧୩୧
 ମନେ କରୁଅଛ ଯେବେ ତୁମ୍ଭ ମତ ସାର
 ଆନମାନକୁ ବୁଝାଉଥାଅ ବାରବାର । ୧୩୨
 ସକଳେ ତୁମ୍ଭ ମତରେ ଏକମତ ହେଲେ
 ତବ ମନବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇପାରେ ଭଲେ ।
 ଏଥିରୁ ଆନ ଉପାୟ ଦେଖୁନାହିଁ ମୁହିଁ
 ଥିଲେ ଆନ ପଥ ମତେ କହିଦିଅ ଭାଇ । ୧୩୩
 ଲୁଚି ଚୋର ଗୁପ୍ତରେ ଏ କଥା ନ ହେବ
 ଏ ମାତି ଲୁଚୁଛି ମୋତେ ଅତି ଅସନ୍ଦେହ । ୧୩୪

ପୁଣି ଦେଖ ବଡ଼ଲୁଟ ବଜାଇ ବାଜଣା
 ଶୁଣାଇଲେ ରାଜସରକାରଙ୍କ ଘୋଷଣା । ୧୩୯
 “ହେ ଭରତବାସୀମାନେ ସଂଗପ୍ତ ନ କର
 ଭୁଲ୍ ଦାବି ସରକାର କରିବ ବିରୁର । ୧୪୦
 ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ହୋଇଗଲେ ଏ କଥା ପଡ଼ିବ
 ଭୁରନ୍ତ ଏ କଥାମାନ ବିରୁର ହୋଇବ । ୧୪୧
 ଭରତର ଜନମତ କହୁଅଛି ଯାହା
 ଶାସନତନ୍ତ୍ରର ହେବ ଡାହା ମୁକୁଦୁଆ । ୧୪୨
 ଶାସନତନ୍ତ୍ରର ହେବ ସେ ବିଧିବିଧାନ
 ସେହି ମୁଲଦୁଆ ପରେ ଗଢ଼ାହେବ ଜାଣ । ୧୪୩
 ସକଳ ସୁବିଧା ଦିଆଯିବ ଏଥିପାଇଁ
 ଏଥିରେ ସଂଗପ୍ତ ଲେଖମାନ୍ତ କିଛି ନାହିଁ । ୧୪୪
 ଭରତ ଜାତୀୟ ଜୀବନର ଯେତେ ଅଙ୍ଗ
 ତାର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ହୋଇ ଏକସଙ୍ଗ । ୧୪୫
 ଭରତ ଶାସନତନ୍ତ୍ର ଖସଡ଼ା ଗଢ଼ିବେ
 ବଲ୍ଲଭର ସରକାର ଏହି ଭାର ଦେବେ । ୧୪୬
 ଭରତର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯେତେ
 ଯେଉଁ ମତ ଦେବେ ତାହା ଦେନକୁ ସୁଗଢ଼େ ।
 ତାଙ୍କ ଅମତରେ କିଛି କରାଯିବ ନାହିଁ
 ଏଥିରେ ସଂଗପ୍ତ କେହି କିଛି କରନାହିଁ । ୧୪୭
 କେତେକାଳୁଁ ଭୁଲ୍ ଆମ୍ଭ ସମ୍ପର୍କ ରହିଛି
 ସମ୍ପର୍କରୁ ମହାଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ବ ଜନ୍ମିଛି । ୧୪୮
 ସେ ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ବ ସରକାର ନ ଗୁଡ଼ିବେ
 ସେ ସୀମା ଭିତରେ ରହି ସକଳ କରିବେ ।
 ଗୁଡ଼ିଆ ଗୁଡ଼ିଆ ସମ୍ପଦାୟ ଯେତେ ଥିବ
 ତାଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ଯେଉଁପରି ନିରାପଦ ହେବ । ୧୪୯
 ବଜାୟ ରହିବ ସେମାନଙ୍କ ଅଧିକାର
 ଗୁଡ଼ି ନ ପାରିବେ ଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସରକାର । ୧୫୦

ଭାରତର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଯେତେ ଅନୁଷ୍ଠାନ
 ସିଦ୍ଧିକାର ନ କରିବେ ସେ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱମାନ । ୧୫୩
 ସେ ଭଲ ସରକାରଙ୍କ ହାତରେ ଶାସନ
 ସମର୍ପିଦେବାକୁ ରାଜ ହେବୁନାହିଁ ପୁଣ । ୧୫୪
 ଏହି ଯିଯୀମା ମଧ୍ୟରେ ସକଳ ହୋଇବ
 ଭାରତର ଜନମତ ମୂଳଭୂତି ହେବ । ୧୫୫
 ଏଥିପୂର୍ବେ କହିଅଛୁ ଯେତେ ଯେତେ କଥା
 ତହିଁରୁ କିଛିହିଁ କେବେ ନୋହିବ ଅନ୍ୟଥା ।
 ଅଛି ଆମ୍ଭର ଯେଉଁଠି ସେ ଉପନିବେଶ
 ଭାରତର ସମକକ୍ଷ ହୋଇବ ଅବଶ୍ୟ । ୧୫୬
 ଯେପରି ଶାସନତନ୍ତ୍ର ତନ୍ତ୍ରୁଛି ସେ ଦେଶେ
 ସେପରି ତନ୍ତ୍ର ଭାରତେ ହେବ ଅବଶେଷେ ।
 ସେହି ଲକ୍ଷ ରଖି ଆମ୍ଭେ ସକଳ କରିବୁ
 ଏ ଲକ୍ଷରୁ ପଛଦୁଆ କେବେହେଁ ନ ଦେବୁ ।
 ବଡ଼ଲୁଚକର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସବୁ ଅଛି
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସାଧ୍ୟକ ସଭ୍ୟ ତହିଁରେ ରହିଛି । ୧୬୦
 ସେହି ସଭ୍ୟ ସାଧ୍ୟା ପୁଣି ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ
 ଭାରତୀୟ ନେତା କେତେଜଣ ନିଆଯିବ । ୧୬୧
 ତେବେ ଏ ଭାରତ ଲୋକ ସୁବିଧା ପାଇବେ
 ସମର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେହୁ ସହଯୋଗୀ ହେବେ ।
 ସବୁ ଏକ ଗଠିତ ହୋଇବ ଭାରତରେ
 ପରାମର୍ଶ ଦେବେ ସେହୁ ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟରେ । ୧୬୩
 ସେ ସବୁରେ ଭାରତ ନେତାଙ୍କୁ ନିଆଯିବ
 ତେବେ ଭାରତ ମନରୁ ସାଗୟା ତୁଟିବ । ୧୬୪
 ବହୁତ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଉଅଛି ଏ ଭାରତ
 ଆନ୍ତରି ଅଧିକ ଦେବ ଏ ଆଶା ନିୟତ । ୧୬୫
 ସବୁ ଦଳ ସବୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଲୋକମାନେ
 ଏକମେଲେ ଲାଗିଯାଅ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନେ ।

ବିଲତର ସରକାର 'କରୁଛନ୍ତି ଆଶା
 ସକଳ ସ୍ଵରାଜବାସୀ ହୋଇବେ ଭରସା । ୧୭୬
 ଏହିପରି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ସୁଫଳ ଫଳିବ
 ଆନ୍ତର ବେଶି ସମ୍ପର୍କ ସୁସ୍ଥ ଜଳିବ । ୧୭୮
 ଇଂରେଜ ରାଜ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠିରେ ସମାନ ଆସନ
 ଲଭିବ ସ୍ଵରାଜ କେବେ ନ ହୋଇବ ଆନ ।
 ସେ ପଥରେ ଯିବାପାଇଁ ବାଟ ଫିଟିଯିବ
 ଅବଶ୍ୟ ଦିନେ ସ୍ଵରାଜ ମୁକ୍ତି ଲଭିବ । ୧୮୦
 ଇଂରେଜ ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସମ୍ରାଟ ଆବର
 ଏହି ଲକ୍ଷ ରଖିଛନ୍ତି ସଂଶୟ ନ କର । ୧୮୧
 ସ୍ଵରାଜେ ଏହି ଘୋଷଣା ହୋଇଲୁ ପ୍ରଚାର
 ଲାଗିଅଛି ବୁଦ୍ଧିଆଡ଼େ ଏଥିର ବିଚାର । ୧୮୨
 କେ କହୁଛି ଭଲ କେହୁ କହୁଅଛି ମନ୍ଦ
 ନାନା ମୁନିଙ୍କର ଦେଖାଯାଏ ମତ ଭେଦ । ୧୮୩
 କଂଗ୍ରେସର କାର୍ଯ୍ୟକାଶ ସମିତି ବସିବ
 ବୁଝି ବିଚାରି କଂଗ୍ରେସ ମତାମତ ଦେବ । ୧୮୪
 ମୁସଲମାନ ତାହାଙ୍କ ସମିତିକି ଡାକ
 ବୁଝି ବିଚାରି କହିବେ କି ମତ ଏଥିକ । ୧୮୫
 ବୁଝୁ ବୁଝୁ କଂଗ୍ରେସର ବଇଠକ ହେଲୁ
 ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ପୁଣି ଡକରା ହୋଇଲୁ । ୧୮୬
 ଉଆରଜାଠାରେ ହେଲୁ ବହୁତ ବିଚାର
 ଦୁଇ ଦିନଦିନ ପରେ କଲେ କଥା ସ୍ଥିର । ୧୮୭
 ବଡ଼ଲଟ ସେ ଘୋଷଣାମାନ ଶୁଣାଇଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ସେ କଥା ସବୁ ପସନ୍ଦ ନ କଲେ ।
 ଗ୍ରହଣ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଏ ଘୋଷଣା
 କିଛି କ୍ଷମତା ନ ଦେବେ ଗଲୁ ଏଥିଁ ଜଣା ।
 ଗୁରୁ ଲଘୁ ସଂଖ୍ୟା କଥା କହୁ ସବୁବେଳେ
 ଏ ବାଧା ଦୂଃସ୍ଵବନାହିଁ କେବେ କାଳେକାଳେ ।

ଭାରତ ଯା ଦାବି କଲୁ ତାହା ଦେବନାହିଁ
 ଦେବାର କୁଳକନାରା କିଛି ଦିଶୁନାହିଁ । ୧୮୧
 ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆମେରି ଯାହା ଟୀକା କଲେ
 ଘୋଷଣାର ମରମକୁ ବେଶି ବୁଝାଇଲେ । ୧୮୨
 ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାଷାରେ କହିଲେ ସକଳ
 କଂଗ୍ରେସ ସକଳ ଦିଗୁଁ କଲକ ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୮୩
 କିଏ ପାଇବ ଭାରତ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ
 ଦୁଃଖର ସହିତ ତେଣୁ ନାମଞ୍ଜୁର କଲେ । ୧୮୪
 କଂଗ୍ରେସ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ଯେ କଥା କହିଲୁ
 ଏକମେଳେ ସହଯୋଗ କରିବ ବୋଇଲୁ ।
 କଂଗ୍ରେସର କଥା କିଛି ଶୁଣାଗଲୁ ନାହିଁ
 ବାଧାଦିଦ୍ୱୟ ଧୂଷ୍ଟ କରାଯାଉଛି ତା ପାଇଁ । ୧୮୫
 ଭାରତ ଏକତାବଦ୍ଧ ଯେପରି ନ ହେବ
 ତହିଁପାଇଁ ସଜଡ଼ା ହେଉଛି ଦୃଢ଼ ଗୋବ । ୧୮୬
 ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରହିବ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ
 ଏଥିଲିଗି ସରକାର କରେ ପରା ରଣ । ୧୮୭
 ଭାରତ ବେଳକୁ ସେ ମାତିର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବି ସବୁ ଯାଉଛି ଉଭୟ । ୧୮୮
 ଏ ମାତି ଦେଖି ଭାରତ ହେଉଛି ବିସ୍ମିତ
 ଭାରତ ନେତାମାନଙ୍କ ମନ ବିଚଳିତ । ୧୮୯
 ନରମ ଗରମ ମାନ୍ଦାଦଳ ନେତାଗଣ
 କେହି ଏ ଘୋଷଣା କରୁନାହାନ୍ତି ଗ୍ରହଣ । ୧୯୦
 କାହାରି ମନକୁ ଏହା ନ ଦିଶେ ପସନ୍ଦ
 ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଘୋଷିଗଲୁ ଘୋର ନିରାଶ । ୧୯୧
 ଅଳି ଝଳି କଳି ମାନ ଅଭିମାନ କରି
 ସବୁ ଢିଙ୍କାରେ ଭାରତ କଲକ ଗୁହାରି । ୧୯୨
 ପାଦରେ ମରଦି ଦେଲେ ସବୁ ଦାବି ତାର
 ଅହୋରୂପ ମହୋଧୁନ ଅଟେ ଏ ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୯୩

କଂଗ୍ରେସର ସବୁ ଦାବି ହେଲା ଉପେକ୍ଷିତ
 ସେହି ପୁରୁଣା କଥାରେ ଭଣ୍ଟିଲେ ନିୟୁତ ।
 ଯେପରି ଅଛି ଭାରତ ଚରକାଳ ଥିବ
 କେବେହେଲେ ତାର ଆଶା ପୂରଣ ନ ହେବ ।
 ବଡ଼ଲୁଟି ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କଥା ମାନ
 ଏ ମରମ କହି ଦେଉଅଛି ଘନଘନ । ୧୯୭
 କଂଗ୍ରେସ ଏ କଥା ଦେଖି ହୋଇଲା ନିରାଶ
 ମନରେ ଲାଗିଲା ତାର ଶତ୍ରୁତ ପରାଶ । ୧୯୮
 କଂଗ୍ରେସର ଦାବି ମିଳିବାର କାହିଁଗଲା
 ଭାରତ ରକ୍ଷା ଆଇନ ପ୍ରବଳ ହୋଇଲା । ୧୯୯
 ଧରପଗଡ଼ ଲାଗିଛି ଏ ଆଇନ ବଳେ
 କେତେ ଲୋକ ଧରାହୋଇ କାରାଗାରେ ଗଲେ ।
 ଏସବୁ କଥା ବିଚାରି କଂଗ୍ରେସ ବୋଇଲା
 ବଡ଼ଲୁଟି ଘୋଷଣାରେ ମନ ନ ମାନିଲା । ୨୦୧
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ସମାପତ
 କି ବିଚାର କରୁଅଛ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ । ୨୦୨
 କି ବୁଝିବ ଛୁର ନର ତବ ମାୟା କଥା
 ତର୍ବଲୀଳା ଦେଖି ଦେଖି ଦୂରଯାଏ ମଥା । ୨୦୩
 ଲୋମହରଷଣ ଲୀଳା ଲାଗିଛି ଜଗତେ
 ହାଣକୁଟି ମାରଧର ଲାଗିଛି ସନ୍ତତେ । ୨୦୪
 ଆପଣା ଆପଣା ଦମ୍ଭ ଦେଖାଇ ଦାମ୍ଭିକ
 ରଣଭେରୀ ବଜାଇ ଦେଖାନ୍ତି ନିଜ ଟେକ ।
 ବଳ ବେଶି ହେବ ଯାର ତାର ହେବ ଜୟ
 ଯେ ଯାହାର ପରାକ୍ରମ ଦେଖାନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ । ୨୦୫
 କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟକରି ପ୍ରତିଦିନ
 ଲୋକ କ୍ଷୟ ରାଜ୍ୟ ଧ୍ବଂସ ହୁଏ ଅଗଣନ । ୨୦୬
 ତବ ପ୍ରେରଣାରେ ପ୍ରଭୁ ଘଟୁଛି ଏମାନ
 କି ଅଛି ତୁମ୍ଭ ମନରେ ତୁମ୍ଭେ ଏକା ଜାଣ ।

ନିଷିଦ୍ଧି ପୂ କରବ କି ଏ ସାର ସଂସାର
 କି ବିରୁଦ୍ଧ ଲଗାଇଛ ଏ ଲୀଳା ବେଞ୍ଚର । ୨୦୯
 ଏ ଶୁଷ୍କ ଲୀଳା ପ୍ରଭୁ ହେଉ ଅବସାନ
 ପ୍ରଶାନ୍ତ ମୃତ୍ୟୁ ଧରି ବିରଜ ଆପଣ । ୨୧୦
 ଶାନ୍ତିବାରି ସିଞ୍ଚିଦିଅ ଏ ଧରା ପାମରେ
 ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନ ପ୍ରଭୁ କର ଜଗତରେ । ୨୧୧
 ଯଦୁବଂଶ ଧୂସଲୀଳା ହେଉ ଅବସାନ
 ଜଗତରେ ଶାନ୍ତିଧର୍ମ କରହେ ସ୍ଥାପନ । ୨୧୨
 ଯାହାର ଯା ନାୟ ଦାବି ତାକୁ ଦେଇଦିଅ
 ସକଳେ ତ ଅଟନ୍ତି ହେ ପ୍ରଭୁ ତବ ପୁଅ । ୨୧୩
 ବୋଲେ ଫଳ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ସିଂହରାଜ
 ସିଂହରେ ଶାନ୍ତିସ୍ଥାପନ କର ଦଇତ୍ୟାରି । ୨୧୪

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ କଂଗ୍ରେସ ବଡ଼ଲଟ ଉକ୍ତ ପ୍ରଭୁ କ୍ରି ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ମହାଦୋର ସମର ଲଗିଛି ପଶ୍ଚିମରେ
 ଶୁଣୁଥାଇଁ ନାନା କଥା ସମ୍ବାଦ ପତରେ । ୧
 ଲେମବରଷଣ କାଣ୍ଡ ଶୁଣା ଯାଉଅଛି
 କେ ଜାଣଇ ସେ ଦେଶରେ କିସ ହେଉଅଛି । ୨
 ଶୁଣିବା ଦେଖିବା କଥା ନୁହଇ ସମାନ
 ତତ୍ତ୍ୱ ଦେଖି ନ ପାରିଲ ଏ ଘଟଣାମାନ । ୩
 ପୂର୍ବ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଯାହା କହିଲେ ଆପଣ
 ଫରାସି ରାଇଜ ଶେଷେ ପଶିଲ ଶରଣ । ୪

ପରସି ସମର ଶେଷେ ପୁଣି କସ ହେଲୁ
 ଏତିକରେ କି ସମର ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ୫
 କେତେକାଳ ଲାଗିବ ଏ ପ୍ରଳୟ ସମର
 ଦିନୁଦିନ ହେଉଛି ଏ ଶ୍ଵାପ ଭୟଙ୍କର । ୬
 କେତେ ମହାପ୍ରାଣୀ ଏ ସମରେ ହେଲେ ନାଶ
 କେତେ ଧନ ରତ୍ନ ପୋଡ଼ି ହେଉଛି ପାଉଁଶ । ୭

ଜଗା ଭବାର

ଯାହା ପଶୁରିଲ ଏବେ ଶୁଣ ଦେଇ ମନ
 ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ ଏବେ ସେହି ଘୋରରଣା । ୮
 ଦେଉ ବରଷରୁ କାଳ ହେଲୁଣି ଅଜ୍ଞାତ
 ମହାଘୋର ରଣ ଲାଗିଅଛଇ ନିୟୁତ । ୯
 ବେଳୁବେଳେ ଚୁକ୍ତି ହେଉଅଛି ଏ ସମର
 କ୍ରମେ କ୍ରମେ ହେଉଅଛି ଶ୍ଵାପ ଭୟଙ୍କର । ୧୦
 ଅସ୍ତ୍ରୀୟା, ଯୁଗୋସ୍ଲାଭିଆ, ପୋଲଣ୍ଡ ଆଦିର
 ନରପ୍ରୟେ, ହଲଣ୍ଡ ହୋଇଲୁ ଛୁରଣାର । ୧୧
 ବେଲଜିଅମ, ଫ୍ରାନସ, ରୋମାନିଆ ଗଲା
 ଯେକୋବୁଲୁଗିରିଆ ଯେ ଶରଣ ପଶିଲା । ୧୨
 ଗ୍ରୀନଲଣ୍ଡ, ଗ୍ରୀସ ଦେଶ ହେଲୁ ପରାଜିତ
 ଗ୍ରୀସ ରାଜଧାନୀ କ୍ରୀଟ ହେଲୁ ଭୟସାତ । ୧୩
 ତେଣେ ଆଫ୍ରିକା ଦେଶର ଲିବିଆ ବେଙ୍ଗାଳ
 ସୋଲମ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶ ନେଇଗଲା ନାଜି । ୧୪
 ରୁଷିଆ, ତୁର୍କି, ଜାପାନ ସଙ୍ଗେ ବାହୁ ମେଣ୍ଟି
 ଏସବୁ ଉପାୟ ବଳେ ହୋଇଣ ବଳିଷ୍ଠ । ୧୫
 କ୍ରୀଟ ଯୁଦ୍ଧ ସବୁଠାରୁ ଅତି ଭୟଙ୍କର
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରେ ଇତିହାସେ ରହିବ ନିକର । ୧୬
 ଯୁଦ୍ଧପରି ଯୁଦ୍ଧଟାଏ ହେଲା ଏହିଠାରେ
 ଅତି ଶ୍ଵାପ ଭୟଙ୍କର ଅଟେ ଏ ସମ୍ଭାରେ । ୧୭

ଗ୍ରୀସଦେଶ ଲୋକମାନେ ହୋଇଲେ ପରସ୍ତ
 ସେମାନଙ୍କ ଭାଗ୍ୟର ବି ହୋଇଗଲା ଅସ୍ତ । ୧୮
 ଫରାସୀ ଦେଶ ଇଂରେଜ ପକ୍ଷ ଧରିଥିଲା
 ଜର୍ମାନୀ ବିଜୟବାନା ସେ ଦେଶେ ପ୍ରୋତଲା । ୧୯
 ଜର୍ମାନୀ ଅଧୀନେ ତେଣୁ ଫରାସୀ ରହିଲା
 ଜର୍ମାନୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ମାନ ତେଣୁ ସେ ଚଳିଲା । ୨୦
 ସିରିଆ ଇଂରେଜମାନେ କଲେ ଆକ୍ରମଣ
 ଫରାସୀ ସହିତେ ତେଣୁ ହେଲା ଘୋର ରଣ । ୨୧
 ଫରାସୀ ଏବେ ଇଂରେଜ ସଙ୍ଗେ ରଣ କଲା
 ଜର୍ମାନୀ ଫରାସୀ ପକ୍ଷଧରି ଯୋଗଦେଲା । ୨୨
 ତୁର୍କ ସଙ୍ଗେ ଜର୍ମାନୀ ବନ୍ଧୁତା ବାନ୍ଧିଲା
 ଦୁର୍ଦ୍ଦିକ ମଧ୍ୟରେ ତେଣୁ ସନ୍ଧି ହୋଇଗଲା । ୨୩
 ଏହାପରେ ଦେଶ ଏବେ ବିଷମ ଚରିତ
 ଜର୍ମାନୀ ରୁଷିଆର ଥିଲା ସିନା ମିତ୍ର । ୨୪
 ମିତ୍ର ଭାବେ ଦୁଇ ଦେଶ ଚଳି ଏତେଦିନ
 କି କାରଣୁ ଫାଟିଗଲା ଦୁହିଙ୍କର ମନ । ୨୫
 ଜର୍ମାନୀ ବୋଲେ ରୁଷିଆ ତାର ମିତ୍ର ଥାଉ
 ଭିତରେ ଭିତରେ ତାର ମନ୍ଦ ପାଞ୍ଚୁ ଥାଉ । ୨୬
 ବେଳକାଳ ଉଣି ଶେଷେ ବିପକ୍ଷ ହୋଇବ
 ଜର୍ମାନୀ ଉପରେ ପୂର୍ବ ଶତ୍ରୁତା ସାଧୁବ । ୨୭
 ଜର୍ମାନୀ ସମରେ ଏହି ସଂଗଠ ହେଇଲା
 କାଳ ବିଳମ୍ବ ନ କରି ଆକ୍ରମଣ କଲା । ୨୮
 ରୁଷିଆରେ ଶୋଳ କୋଟି ପରଜା ଅଛନ୍ତି
 ସେମାନଙ୍କୁ ଆକ୍ରମଣ କଲାକ ଝଟିତ । ୨୯
 ସାତଶ ପଞ୍ଚାଶ ହୋଣ ବିସ୍ତ୍ରାରେ ସଜନ
 ମାଡ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି ରୁଷିଆକୁ ଘନ ଘନ । ୩୦
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସୈନ୍ୟ ଚାଲିଛନ୍ତି ସୂଅ ପରି
 ମାରିପିଟି ଧ୍ବଂସକରି ରୁଲେ ଆଗଭରି । ୩୧

ରୁଷ ଦେଶ ସେନା କରୁଛନ୍ତି ପ୍ରତିରୋଧ
 ଶୁଭ୍ରଅଛି କଳିକଳା ମହାଦୋର ନାଦ । ୩୬
 ଲଢ଼ୁ ଲଢ଼ୁ ନ ପାରିଲେ ପଛକୁ ହଟନ୍ତି
 ଜରମାମା ସେନା ଆଗେ ମାଡ଼ି ଚାଲିଛନ୍ତି । ୩୭
 ଆକାଶଛତାରେ ସେନା ପଡ଼ନ୍ତି ଓହ୍ଲାଇ
 ପଛରୁ ମାରନ୍ତି ବଇଶ୍ୟକ ଭାସି ଭାସି । ୩୮
 ପୋଖରୀ ଆଗ୍ନେୟ ଅସ୍ତ୍ର ଗୁଳିଗୁଳା ମାରି
 ଗ୍ରାମ ଜନପଦ ଦେଉଛନ୍ତି ପୋଡ଼ିଜାଳି । ୩୯
 ହିଟଲର ଫୁଙ୍କାର ନିନାଦେ ବୋଲେ ଶୁଣ
 ଦଶ ସପ୍ତାହରେ କରିଦେବ ରଣଭଣ । ୪୦
 ଚାନ୍ଦି ଚାନ୍ଦି ହିଟଲର ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି
 ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଗୁଳି ଗୁଳା ଦେଉଛି ଅଜାଡ଼ି । ୪୧
 ମାରୁଛି କୁହୁଡ଼ି ବାଣ ଦେଉଛି ଅଜାର
 ସେହି ଅନ୍ଧକାରେ ଦେଉଅଛି ନଦୀ ପାର । ୪୨
 ରୁଷିଆ ସାଇନମାନ୍ ସେ ପଛକୁ ହଟିଲେ
 ଜରମାମା ସାଇନ ଗୋଡ଼ାଇ ତଡ଼ିନେଲେ । ୪୩
 କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ଜରମାମା ନେଇଗଲା
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ରୁଷ ସେନା ବନ୍ଦୀକରି ନେଲା । ୪୪
 ରୁଷିଆର ରାଜଧାନୀ ସେ ମସକୋମାର
 ତାକୁ ନେବାପାଇଁ ଯାଉଅଛି ହିଟଲର । ୪୫
 ନିଜେ ହିଟଲର ରଣକ୍ଷେତ୍ରରେ ହାଜର
 ନାନା କଉଣିଲେ ସେହୁ ଚଳାଏ ସମର । ୪୬
 ରାଜଧାନୀ ଉପରକୁ ଦେଉଅଛି ଧାଡ଼ି
 ମହା ଦମ୍ଭ ଦର୍ପଭରେ ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି । ୪୭
 ଏଡ଼େବଡ଼ ରାଜ୍ୟ ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ସମର
 ତେଣେ ଦିଲ୍ଲୀ ଉପରେ ରଖିଛି ନଜର । ୪୮
 ଉଡ଼ାଜାନ ଆକ୍ରମଣ କରୁଛି ସେଠାରେ
 ବେଳେବେଳେ ଆକ୍ରମଣ ରାତିରେ ଦିନରେ । ୪୯

ଭେଳିକ ଲଗାଇଦେଇ କରୁଅଛି ରଣ
 ସବୁ ଶତ୍ରୁ ବାଇଜକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଅଛି ପୁଣ । ୪୬
 କାହାକୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ କରି ଛାଡ଼ି ଦେଉନାହିଁ
 ସକଳେ ଦିନ ନିଅନ୍ତି ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ । ୪୭
 କେତେବେଳେ ଉଡ଼ାଯାନ କେଉଁଦେଶେ ଯାଇ
 ଆଗ୍ନେୟଗୁଳା ଉପରୁ ଦେବଟି ପକାଇ । ୪୮
 ସବୁବେଳେ ଲୋକଙ୍କର ଛୁତି ଦକ ଦକ
 ଉଜାଗର ରହି ଚାହିଁଛନ୍ତି ରାତିଯାକ । ୪୯
 ଆଗ୍ନେୟଗୁଳା ବହୁତ ଉପରୁ ପକାଏ
 ଘରଦ୍ୱାର ଗ୍ରାମଗତି ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଏ । ୫୦
 ଜାହାଜ ଉପରେ ଯେବେ ପକାଇବ ଗୁଳା
 ଯେତେ ବଡ଼ ହେଉ ବୁଡ଼ିଯିବ ସେହି ଭେଳା ।
 ପୋଖରୀଆ ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର ଅଟକି ଓଜନ
 ଆକାଶ ପଥରେ ବହିଆଣେ ଉଡ଼ାଯାନ । ୫୧
 ରୁଷିଆ ରାଜ୍ୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛି
 ଅତି ଅଦଭୂତ କଥା ହୃଦୟ ଥରୁଛି । ୫୨
 ଚଉଦିଶେ ଖେଦ ରଣ କରେ ଭାହି ଭାହି
 ମନେ ଦମ୍ଭ ତାହାଠାରୁ ବଳ କେହି ନାହିଁ । ୫୩
 ଯାହା ପୃଥିବୀକୁ କରୁଅଛି ଟଳମଳ
 କି ଶକତି ଦେଇଛନ୍ତି ତାକୁ ଆଦିମୂଳ । ୫୪
 ପ୍ରାଣପଣେ ଲଢ଼ୁଛନ୍ତି ରୁଷିଆ ସଇନ
 ପଛଦୁଆ ଦେଉଛନ୍ତି ବେଳେ ବେଳେ ପୁଣ ।
 ନ ପାରିଲେବେଳେ ଗ୍ରାମ ଦେଉଛନ୍ତି ଛାଡ଼ି
 ସେ ଗ୍ରାମକୁ ଜରମାନା ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି । ୫୫
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ନେଲା କେତେକ ନଗର
 ସେ ନଗରୁ ରୁଷସେନା ହେଉଛନ୍ତି ଦୂର । ୫୬
 କେତେ ସେନା ବଢ଼ାକରି ନେଲା ଜରମାନା
 ପରିଶିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ ହେବ ଦେଲେ ଗଣି । ୫୭

ଏହିପରି କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି
 ସମଗ୍ର ରୁଷିଆ ଦେଶେ ଦେଉଅଛି ଧାଡ଼ି । ୭୦
 ସମର ହେବାର ଦୁଇ ବରଷ ପୂରିଲା
 ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ତିନିତାରିଖ ହୋଇଲା । ୭୧
 ଯାଇ ଉନବିଂଶ ଏକଶତକ ଚଳୁଛି
 ଭାରତରେ ବିଜୟ ଉତ୍ସବ ଲାଗିଅଛି । ୭୨
 ସୁନିଆଁ ବାସି ଲାଗିଲା ବିଜୟ ସମ୍ଭାର
 ମହା ସମାବେଶେ ହେଲା ଉତ୍ସବ ବେଶ୍ବର । ୭୩
 ପାଠପଢ଼ା ଛାତ୍ରମାନେ ହୋଇ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି
 ହାତରେ ପତାକାଧରି ଆସୁଛନ୍ତି ମାଡ଼ି । ୭୪
 ହାତପରେ ରାଜା ରାଣୀ ପ୍ରତିକୃତ ଧରି
 ଆଗରେ ମାନ୍ୟ ପଛେ ବସିଛି ପ୍ରହରୀ । ୭୫
 ଭୁଷା ଭେଷା ବାଜା ବାଜୁଅଛି ଘନ ଘନ
 ବହୁତ ଲୋକ କରନ୍ତି ପଛରେ ଗମନ । ୭୬
 ବିଜୟର ଦି' ଅକ୍ଷର ମାଳମାଳ ହୋଇ
 ଦାଣ୍ଡେ ହାଟେ କାନ୍ଥେ ବାଡ଼େ ସବୁଠି ଲାଗଇ ।
 ଗାଡ଼ ଶକଟରେ ଲାଗିଅଛି ଏ ଅକ୍ଷର
 ମଣିଷଙ୍କ ଦେହ ମୁଣ୍ଡେ ଅକ୍ଷର ନିକର । ୭୭
 ପୁରୀ ନଗରର ଚାରିପଟେ ବୁଲି ବୁଲି
 ଏ ଜନଗହଳ ବେଗେ ଯାଇଅଛି ଚଳି । ୭୮
 ବୁଲି ବୁଲି ଜିଲ୍ଲା ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶ
 ସେ ଆନରେ ଆୟୋଜନ ହୋଇଛି ବିଶେଷ ।
 ସଭା ମଣ୍ଡପ ଗୋଟିଏ ହୋଇଛି ସେଠାରେ
 ନଗରର ଗଣ୍ୟମାନ୍ୟ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡିହେଲେ । ୭୯
 ମେଜେଷ୍ଟ୍ରିର ସାହେବ ସେଠାକୁ ଆସିଥିଲେ
 ଲଟସାହେବ ଆବର ବାଣୀ ଶୁଣାଇଲେ । ୮୦
 ବସ୍ତ୍ର ବସ୍ତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଆକାଶ ଫଟାଇ
 ବକ୍ସିତା କଲେକ ନିଜ ବାଗୀତା ଦେଖାଇ । ୮୧

କେ ବୋଇଲୁ ରାକ୍ଷସ ନୃଶଂସ ହୁଟଲର
 ଅତି ଦୁଷ୍ଟପଣତାର ପାଳି ସରଦାର । ୭୪
 ସାରା ପୃଥିବୀଟାଯାକ କଲୁ ଛୁରଖାର
 ଦିନେ ଶବ୍ଦ ହେବ ତାର ଏ ଶବ୍ଦ ନିକର । ୭୫
 ପାଳିଟାର ତିଳେମାସ ଦୟା ମାୟା ନାହିଁ
 କେତେ ଧନ ଜନ ନାଶ କରୁଅଛି ସେହି । ୭୬
 କେତେ କେତେ ଦେଶ ପଡ଼ି ତାର କବଳରେ
 ଯାହା ଶ୍ରୀ ମଧୁସୂଦନ ଡାକେ ଉଚ୍ଚସ୍ଵରେ । ୭୭
 ଏପରି ବବର ଜଣେ ଦେଖା ତ ନ ଥିଲା
 କାହୁଁ ଆସି ତିନିପୁରେ ଏବେ ଧାଡ଼ିଦେଲା । ୭୮
 ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଜଣେ ସେହୁ ପାଳି ସଇତାନ
 ଅସୁର ପ୍ରକୃତି ତାର ନାହିଁ ଧର୍ମଜ୍ଞାନ । ୭୯
 ମହାଦୋର ଅଶାନ୍ତି ସଂସାରେ ଦଟାଇଛି
 ରଣତଣ୍ଡୀ ପୂଜାକରି କି ବର ପାଇଛି । ୮୦
 ଆମ ସରକାର ପରି ନୁହେଁ ଧର୍ମବନ୍ତ
 ନର ପିଶାଚ ପାଷାଣ୍ଡ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ । ୮୧
 ଆମ ସରକାର ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 ଅବଳମ୍ବେ ଭାଙ୍ଗିଦେବେ ତାହାର ବଡ଼ାଇ । ୮୨
 ଭାଙ୍ଗିଦେବେ ତୁରନ୍ତ ତାହାର ବିଷଦାନ
 ଚିହ୍ନି ପାରିବ ଅତିରେ ନିଷ୍ଠୁର ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ । ୮୩
 ବିଜୟବାନା ଉଡ଼ିବ ନଗରେ ନଗରେ
 ଯହିଁ ଧର୍ମ ତହିଁ ଜୟ ଅଛଇ ଶାସ୍ତରେ । ୮୪
 ଆମ ସରକାର ଯୁଦ୍ଧେ ଅବଶ୍ୟ କଣିବ
 ସତ୍ୟ ସତ୍ୟ ତିନିବାର ସତ୍ୟ ଏ ହୋଇବ । ୮୫
 ଏହିପରି ବକ୍ରାମାନେ କହିଲେ ବହୁତ
 ଶେଷରେ ଡାକିଲେ ରକ୍ଷାକର ଜଗନ୍ନାଥ । ୮୬
 ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରକୁ ଯାଇ କେତେ ଜଣ
 ସନ୍ଥ ମହନ୍ତ କେତେକ କଲେକ ଜଣାଣ । ୮୭

ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ଦିଅ ଏହି ବର
 ବିଜୟଶ୍ରୀ ମଣ୍ଡିତ ହୁଅନ୍ତୁ ସରକାର । ୮୮
 ଶଙ୍ଖରେ ପୁରାଇ ଚଢ଼େ କର ଆଡ଼ୁ ଆଳ
 ଇଂରେଜ ଭରତେ ରହିଥାନ୍ତୁ କାଳକାଳ । ୮୯
 ତାଙ୍କ ବାହୁ ଛୁପାତଲେ ଥୁବୁ ସଦାଦିନ
 ହିଟଲର ଧ୍ବଂସ ହେଉ ଆହେ ଜନାର୍ଦ୍ଦନ । ୯୦
 ଖେଳ ପଡ଼ିଆରେ ଜମିଗଲେ ବାବୁଦଳ
 ନାନାରଙ୍ଗେ ସୁଆଙ୍ଗ ସାଜଣ କଲେ ଖେଳ । ୯୧
 ଓକିଲ ମୁକ୍ତାର କେତେ ହାକିମ ଜମିଲେ
 ବେଶଭୂଷା ବଦଳିଛୁ ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲେ । ୯୨
 କେ ମାତା କେହୁ ବାବାଜି କେହୁ ଓଡ଼ିଆଣୀ
 ରୁଡ଼ି ଖଡ଼ୁ ନାକଚଣା ଦଣ୍ଡି ଖଡ଼ୁ ପୁଣି । ୯୩
 କେହୁ ବଙ୍ଗାଳୁଣୀ କେହୁ ହେଲ ପଠଉଣୀ
 କେ ପଠାଣ ସାଜିଅଛୁ ଛୁଡ଼ି ହିନ୍ଦୁ ଠାଣି । ୯୪
 କେ କେଲା କେଲୁଣୀ ସାଜି ଗଧ ପୃଷ୍ଠେ ବସି
 ପଡ଼ିଯାଏ ଭୂତଳରେ ହୋଇ ମହାଖୁସି । ୯୫
 କେଗଡ଼େ କେପଡ଼େ କେହୁ ଲେଟ୍ଟି ଧରଣୀରେ
 ସଉକିନି ଖେଳମାନ ଦେଖାଇ ରଙ୍ଗରେ । ୯୬
 ତୋଷିଦେଲେ ଏହିପରି ସରକାର ମନ
 ତାଳି ବାଜି ବାରବାର କହେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ । ୯୭
 ଏପରି ରାଜ ଭକତ ପ୍ରଜା ଯାହାଙ୍କର
 ଛୁର ହିଟଲର କିଏ କରିବ ତାଙ୍କର । ୯୮
 ତେତିଶ କୋଟି ପରଜା ଭରତେ ଅଛନ୍ତି
 ଇଂରେଜ ରାଜ୍ୟର ଅଟେ ଏମନ୍ତ ବିଭୂତି । ୯୯
 ଡାକୁଛନ୍ତି ସକଳେ ହୋଇଣ ଏକମୁଖ
 ଆହେ ପ୍ରଭୁ ନାରାୟଣ ଇଂରେଜକୁ ରଖ । ୧୦୦
 ଶୁଣିବେ ଏ ଆର୍ତ୍ତ ଡାକ ପ୍ରଭୁ ଆଦିମୁକ୍ତ
 ହିଟଲର ଆସନ ହୋଇବ ଟଳମଳ । ୧୦

ମୂର୍ଖ ହିଟଲର ଏହା ବୁଝି ନ ପାରୁଛି
 ଇଂରେଜ ରାଜ୍ୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ନ ହେଉଛି ।
 ସ୍ୱପ୍ନ ଜଗନ୍ନାଥଛନ୍ଦ୍ର ଯାହାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ
 ଯେ ସାରଥୀ ହୋଇଥିଲେ ଭାରତ ସମରେ ।
 ରାମ ଅବତାରେ ରାବଣକୁ କଲେ ଧ୍ୱଂସ
 କୃଷ୍ଣ ରୂପେ ଅବତରି ମାରିଥିଲେ କଂସ । ୧୦୪
 ସେହି ଏବେ କଳିଯୁଗେ ବଡ଼ଦେଉଳରେ
 ଯାମାନ୍ୟ ନ ମଣି ତାଙ୍କୁ ହେ ଜନେ ବେଘରେ ।
 ବକ୍ରାମାନେ ଗାଇଗଲେ ବହୁତ ବଚନ
 ଉତ୍ସାହ ଉନମାଦରେ ପୁରିଥିଲା ମନ । ୧୦୫
 ଆନନ୍ଦରେ ଭୋଜହୋଇ ଦେଲେକ ବକ୍ସତା
 ଧୁଲିଭାଲ କରି କହିଗଲେ ନାନାକଥା । ୧୦୬
 ସରକାରଙ୍କର ଜୟଠି ଅବଶ୍ୟତ୍ତ୍ୱାବ
 କହିଦେଲେ ଅସମ୍ଭବ କିଛିହିଁ ନ ଭାବି । ୧୦୭
 କି କହିଲେ ବୋଲି ଭାବି କଲେ ସଂଶୋଧନ
 ଭୁଲିଯାଇ କହିଲେ ସେ ଅକଥ କଥନ । ୧୦୮
 ଆଉ ଜଣେ ବଡ଼ ବାବୁ ପାଞ୍ଜିଲେ ଏମନ୍ତ
 କି ବେଶ ସାଜିବେ ବୋଲି ଭାବିଲେ ବହୁତ ।
 ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପ୍ରତିକୃତି ପଟକରି
 ମୁଖରେ ପିନ୍ଧିଲେ ବାବୁ ବହୁତ ବିଗୁରି । ୧୦୯
 କୃଷି ମରେ ସଜାଡ଼ିଣ କଲେ ଭୁଜ ଦୁଇ
 ସେହି ବେଶେ ବାବୁ ଖେଳପଡ଼ିଆରେ ଯାଇ ।
 ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ସାଜିଲେ ମଣିଷ
 ସାକ୍ଷାତ ବିଜେ କଲେ କି ପ୍ରଭୁ ଜଗଦୀଶ । ୧୧୦
 ଇସ୍ତଫେବତାକୁ ଆଣି ଖେଳପଡ଼ିଆରେ
 ବହୁ ରଙ୍ଗବ୍ୟଙ୍ଗ କଲେ ରାଜ ଭକ୍ତିରେ । ୧୧୧
 ଆଉ ଜଣେ ବୋଇଲେ ସେ ବାଦ୍ ହିଟଲର
 ନିଛକିପରି ସକଳକୁ କରିବ ଆହାର । ୧୧୨

ସକଳେ ଏକସ ହୋଇ ବାଘକୁ କେହ୍ନେଲେ
 ଅବଶ୍ୟ ମରିବ ହିଟଲର କଲବଲେ । ୧୧୭
 ଯେତେ ମନ୍ଦ ବିଶେଷଣ ଭ୍ରଷାକୋଷେ ଥିଲା
 ହିଟଲର ମୁଣ୍ଡେ ସବୁ ଅଜଡ଼ା ହୋଇଲା । ୧୧୮
 ଦୁଇ ବରଷରେ ଦୁଇଥର ଏହିପରି
 ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବେ ପୂରିଗଲା ଏ ନଗର । ୧୧୯
 ସକଳଙ୍କୁ ନିବେଦନ ହୁଏ ବାରବାର
 ଧନ ଜନ ଦେଇ ସାତାହୁଅ ହେ ନିକର । ୧୨୦
 ଇଂରେଜ ପତାକା ତଳେ ସବେ ମିଳିମିଶା
 ହିଟଲର ମାତିକୁ କରିବା ବଳେ ଧୂଂସ । ୧୨୧
 ଯେବେ ହିଟଲର ମାତି ଜଣାପଟ ହେବ
 ଅବିଳମ୍ବେ ଏ ପୃଥିବୀ ରସାତଳେ ଯିବ । ୧୨୨
 କାୟ ମନ ବଚନରେ ହୁଅ ହେ ସହାୟ
 ଆମ୍ଭ ସରକାର ରଣ ଜଣିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୨୩
 ଭାରତବାସୀଙ୍କଠାରୁ ସୁଖୀ ଅଛି କିଏ
 ଶୋଇଛି ଶାନ୍ତିରେ ବର ପାଇଛି ଅଭୟେ ।
 ଦେଖ କେତେ କେତେ ଦେଶ ହୁଏ ଛୁରଖାର
 ଶାନ୍ତିଶୁଆ ହୋଇ ଦିନ କାଟନ୍ତି ନିକର । ୧୨୪
 ଦିନ ରାତି ସବୁବେଳେ ମନେ ଦକ ଦକ
 ଉଡ଼ାଯାନ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଜନମେ ଚମକ । ୧୨୫
 ବାଆ ବତାସରେ ବାଇଆର କିସ ଯାଏ
 ଆପଣା ବସାରେ ରହି ସେ ଦୋହଲୁଥାଏ ।
 ସେହିପରି ଦଶା ଅଟେ ଭାରତବାସୀର
 ସୁଖରେ ଅଛି ସେ ଚନ୍ଦ୍ର ନାହିଁକି ତାହାର ।
 ସ୍ବାଧୀନ ଦେଶର ଦଶା ଆଖିରେ ଦେଖୁଛି
 କି ଫଳ ସେଥିରୁ ସ୍ବାଧୀନତା ଖୋଜୁଅଛି । ୧୨୬
 ପଞ୍ଚପାଳ ପରି ମରୁଛନ୍ତି କେତେ ଜନ
 ଅଗ୍ନିରେ ଆହୁତି ହେଉଅଛି କେତେ ଧନ ।

କେତେ ପ୍ରୀତି ବିଧବା ହୁଅନ୍ତି ଅକାଳରେ
 ବାପ ଆଗେ ପୁଅମାନେ ମରନ୍ତି ସମରେ । ୧୩୦
 ମାନବ ମାରଣ ଅସ୍ତ୍ର କରନ୍ତି ଭିଆଣ
 ରାତି ଦିନ ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରା ଦେଖନ୍ତି ସୁପନ । ୧୩୧
 ଏ ଚନ୍ଦ୍ରା ସ୍ବରତବାସୀ ମୁଣ୍ଡେ ନାହିଁ କିଛି
 ପେଟେ ଓଦାକନା ଦେଇ ଆନନ୍ଦେ ଶୋଉଛି ।
 ହସେ କାନ୍ଦେ ଉଠେ ବସେ ଇଂରେଜ ଆଜ୍ଞାରେ
 କାହିଁକି ଜାଣିବ କିଏ ଅଛି ଏ ସମରେ । ୧୩୩
 ସମର ବିଦ୍ୟା ତାହାର ଗଲଣି ପାଶୋର
 କଳଙ୍କ ଲାଗି ଗଲଣି ତାର ଅସ୍ବାଗାର । ୧୩୪
 ଏ ଯୁଗରେ ସେ ଅସ୍ତ୍ର କି କାମରେ ଲାଗିବ
 ସମର ଚନ୍ଦ୍ରାରେ କମ୍ପା ମୁଣ୍ଡ ବଥା ହେବ ।
 ଏହିପରି ନାନା କଥା କହିଲେ ସକଳ
 ସମ୍ଭରତ ହେଲୁ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଗଣ୍ଡିଗୋଳ । ୧୩୬
 ସବୁ ପୁର ନଗରରେ ହେଲୁ ଏ ଉତ୍ସବ
 ବିଜୟ ଉତ୍ସବ ବାଜିଲାକ ଠାବ ଠାବ । ୧୩୭
 ସରକାର କହୁଛନ୍ତି ହେ ସ୍ବରତ ଜନ
 ଯଥାଶକ୍ତି ଦିଅ ଏ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଧନଜନ । ୧୩୮
 ଚଳିତ ମାସର ସାତ ତାରିଖ ଦିନରେ
 ବଡ଼ ଦେଉଳକୁ ବହୁ ଲୋକ ଚଳିଗଲେ । ୧୩୯
 ପୁଣି ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ ଯାଇଥିଲେ
 ଏମାର ମଠ ମନ୍ଦିର ଥିଲେକ ସେଠାରେ ।
 ସରକାର କର୍ମଶୃଙ୍ଖଳା ଥିଲେକ ବହୁତ ,
 ସହ ମନ୍ଦିର ଅନେକ ଥିଲେ ଉପସ୍ଥିତ । ୧୪୧
 ଭଦ୍ର ଦର୍ଶକ ବହୁତ ଥିଲେକ ସେଠାରେ
 ସକଳେ ମିଳି ଜମିଲେ ବହୁତ ସେଠାରେ ।
 ଫର୍ଦ୍ଦ ଆର୍ତ୍ତନାଦେ ଜଣାଇଲେ ଏକସ୍ବରେ
 ଆହେ ଜଗନ୍ନାଥ ଏ ଗୁହାଣ ଶୁଣିବାରେ । ୧୪୩

ଦଶ ଘୋଡ଼ାଇ ଏବେଲେ ଇଂରେଜକୁ ରଖ
 ଜୟୀ ହୁଅନ୍ତୁ ସମରେ ଆଡ଼େ ପଦ୍ମମୁଖ । ୧୪୪
 ଜଗତର ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ଆଦିମୂଳ
 ବିନାଶ କର ସଂସାରୁ ନାଜି ମାଡ଼ି ମୂଳ । ୧୪୫
 ଇଂରେଜ ବିଜୟ ବାନା ଉଡ଼ାଅ ସଂସାରେ
 ଇଂରେଜଙ୍କ ପରି ରାଜା ନାହିଁ ଦୁନିଆରେ ।
 ଆରତ ନାଶନ ବାନା ଅଛଇ ତୁମ୍ଭର
 ଆରତେ ଡାକୁଛୁ ପ୍ରଭୁ ବାରେ ରକ୍ଷାକର ।
 ଆଡ଼େ ଦାରୁବ୍ରହ୍ମ ଦୁବ କରିପାର ଦାରୁ
 ଦାରୁ ପୁଣି ଦୁବ ହୁଏ ତବ ମହିମାରୁ । ୧୪୬
 ପଡ଼ିଛି ଘୋର ବିପତ୍ତି ଏବେ ଏ ଦେଶରେ
 ତବ ବିନୁ ଆଉ କିଏ ରକ୍ଷା କରିପାରେ ।
 ସବୁ ଯୁଗେ ଧର୍ମ ଯୁକ୍ତେ ସଦ୍‌ଗୁଣ ଆପଣ
 ଜାଣ ତ ପ୍ରଭୁ ଇଂରେଜ ଧର୍ମ ପରାୟଣ । ୧୪୭
 ଧର୍ମ ରକ୍ଷା ପାଇଁ କରୁଛନ୍ତି ସେ ସମର
 ଚରଚଲ ବୋଲନ୍ତି ଏ କଥା ବାରବାର । ୧୪୮
 ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମି ସବୁର ଅନ୍ତର କଥା ଜାଣ
 ଏତେ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା ପ୍ରଭୁ ବାରେ ଶୁଣ ।
 ସାରା ଭାରତରେ ପ୍ରତି ପୁର ବା ନଗରେ
 ପ୍ରାର୍ଥନା ଉତ୍ସବ କରାଗଲା ସବୁଠାରେ । ୧୪୯
 ପୁରାଜଳ କଲଟର ଆଜି ସବେ ଗଲେ
 ପ୍ରାର୍ଥନା ଉତ୍ସବେ ଆନନ୍ଦରେ ଯୋଗ ଦେଲେ ।
 ଆଡ଼େ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ଅନାଥର ନାଥ
 ଧର୍ମସାଥୁ ଅଟ ପ୍ରଭୁ କାଳେ କାଳେ ସତ୍ୟ ।
 ଯହିଁ ଧର୍ମ ତହିଁ ଜୟ କହିଛ ଆପଣ
 ଦୁଷ୍ଟ ଦଳ ଶିଷ୍ଟ ପାଳବାର ତବ ଧର୍ମ । ୧୫୦
 ଧର୍ମ ଯୁକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି ଆମ ସରକାର
 ତଳ ପୁରେ ଧାଡ଼ିଦିଏ ଦୁଷ୍ଟ ହଟାଇ । ୧୫୧

ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛୁ ପ୍ରଭୁ ଦିଅ ତାକୁ ଦଳ
 ବିରଜୁ ସଂସାରେ ଶାନ୍ତି ଛୁଣି ଯାଉ କଳି ।
 ଏହିପରି ନାନା ମତେ କଲେକ ଜଣାଣ
 ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ ବାରେ ଏ ଗୁହାଣ ଶୁଣ ।
 ପୁଣି ଆଠ ତାରିଖରେ ସଭା ଏକ ହେଲୁ
 ଜିଲ୍ଲା ବିଦାଳୟ ଗୃହେ ସଭା ବସିଥିଲା । ୧୭°
 ଲୁଟ ଦମ୍ପତି ସେଠାରେ ହେଲେ ଉପସ୍ଥିତ
 ଥିଲେ ରାଜ କର୍ମଗୁଣ ସନ୍ନିଧେ ମହନ୍ତ । ୧୭୧
 କଟକରୁ କେତେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଆସିଥିଲେ
 ରୁଣ୍ଡ ହେଲେ କେତେ ଲୋକ ସଭା ମଣ୍ଡପରେ ।
 ଲୁଟ ସାହେବ ଭାଷିଲେ ଦେଶ ବାସୀ ଶୁଣ
 ଶୁଣୁଛ ତ ଇଉରୋପେ ଲାଗିଅଛି ରଣ । ୧୭୩
 ମହା ଘୋର ସମର ଲାଗିଛି ସେ ଦେଶରେ
 ବଳିଆର ଶତ୍ରୁ ଜରମାନା ସହିତରେ । ୧୭୪
 ଭାରତକୁ ନ ଆସିବ ବେଳି କେ କହିବ
 ଆଗରୁ ଆମ୍ଭେ ଯତନ ହେଲେ ଭଲ ହେବ ।
 ଭାରତବାସୀ ଏତେବେଳେ ଭିଡ଼ ଅଣ୍ଟା
 ଚେବେ ଉପାଡ଼ି ପାରିବା ବଳିଆର କଣ୍ଟା ।
 ଇଂରେଜ ଜାତି ଚହ୍ନିକି ଅଛି ଦୁର୍ଘାଟିଆର
 ଆଗରୁ ପାଞ୍ଚ କରୁଛି ନାନା ପ୍ରତିକାର । ୧୭୬
 ଇରାନ ପାଖରେ ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ଅଛି
 ଭାରତକୁ ନ ଆସୁ ସେ ସନ୍ତତ ପାଞ୍ଚୁଛୁ । ୧୭୮
 ପ୍ରାଣ ପଣେ ଭାରତକୁ ରକ୍ଷା କରାଯିବ
 ତଥାପି ପାଞ୍ଚୁଛୁ କେତେବେଳେ ଧାଡ଼ି ଦେବ ।
 ତେଣୁ ହେ ଭାରତବାସୀ ଏକମନ ହୋଇ
 ଆମ୍ଭ ସହିତରେ ଯୋଗ ଦିଅ ଏକହୋଇ ।
 ତୁମ୍ଭେମାନେ ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗ ଦେବ ଯେବେ
 ଶତେ ଗୁଣ ଆମ୍ଭବଳ ବଢ଼ିଯିବ ତେବେ । ୧୮୧

ଓଡ଼ିଶା ବାସୀଏ ସବେ ଏକମେଳ ହୋଇ
 ଆମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗଦିଅ ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ । ୧୭୬
 ଯାହାର ଯାହା ଶକତି ଅଛି ତାକୁ ଚାହିଁ
 ଧନ ଜନ ମନତନ ଦିଅ ହେ ଲଗାଇ । ୧୭୭
 ଏ ରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟରେ ହୁଅ ଏକ ଯୋଗ
 ମହା ସୁଖ ଶାନ୍ତି ତେବେ କରିପାର ଶ୍ରେଣ ।
 ଓଡ଼ିଶାରୁ ପାଞ୍ଚ ପାଞ୍ଚ ଲକ୍ଷ ମୁଗା ଦେଲ
 ଏତିକରେ କାମ ଶେଷ ନ ମଣ ହେ ଗେଲ ।
 ଦିଅ ଧନ ଜନ ମନ ଅକାତରେ ଭାଳ
 ପ୍ରବଳ ବରଷା ମୁଖେ ଲଗାଇବା କାଳ । ୧୭୮
 ଯେ ଯେତେ ପାରେ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଅ ଘନ ଘନ
 ରାତିରେ ସୁଖେ ଶୋଇବ ନୋହୁଁ ଛନ ଛନ ।
 ଇଟାଲିକି ଭର ଭୟ ନାହିଁକି ଆମ୍ଭର
 ଜଣା ପଡ଼ିଗଲା ତା ସମର କଉଶଳ । ୧୭୯
 ଗୁଡ଼ରେ ଗୁଡ଼ ଲଗାଇ ଏ ମହା ଆହୁବେ
 ଇଂରେଜକୁ ସାହା ହୁଅ ଜୟ ହେବ ତେବେ ।
 ଗୁଣ୍ଡୁଚା ମୁଷା କି କଲ ସେତୁବନ୍ଧ ବେଳେ
 ଧୂଳିଝାଡ଼ି ଆପଣା କରମ କଲ ବଳେ । ୧୮୦
 ସେହିପରି ଯେ ଯାହାର ଶକତି କି ଚାହିଁ
 ଏ ଆହୁବେ ସାହାହୁଅ କହୁଅଛି ମୁହିଁ । ୧୮୧
 କାୟମନ ବଚନରେ ହେଲେକ ସହାୟ
 ଏ ବିଷୟ ସୁଦ୍ଧେ ଜୟ ହେଇବ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୮୨
 ଏପରି ଏକ ଶ୍ରବଣ ଲଟ ଦେଇଦେଲେ
 ଆନ ଲେକେ ଲେକକୁ ସେ କଥା ବୁଝାଇଲେ ।
 ଏହିପରି ଶେଷ ହେଲା ଏ ଦିନର କାମ
 ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ ହୁଅନାହିଁ ବାମ । ୧୮୩
 ସବୁରି ଅନ୍ତର କଥା ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣା
 ଅନ୍ତରସାମୀ ବୋଲଣ ବାଜୁଛି ବାଜଣା । ୧୮୪

ଜଗତ ନିୟନ୍ତ୍ରା ପ୍ରଭୁ ଜଗତ କରତା
 ଆପଣଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିର ଯେ ଆପଣ କରତା । ୧୮୭
 ହେ ବିଶ୍ଵ ନିୟନ୍ତ୍ରା ପ୍ରଭୁ ଜଗତର ନାଥ
 ତବ କରୁଣା ବିହ୍ବନେ ସକଳେ ଅନାଥ । ୧୮୮
 ପଞ୍ଚୁ ଲଘି ଯାଏ ଗିରି ତବ କୃପାବଳେ
 ପଥର ସ୍ବପନ ପୁଣି ସୋଲପରି ଜଳେ । ୧୮୯
 ସ୍ବରତକୁ ରକ୍ଷାକର ଲକ୍ଷ୍ମୀ କବଳୁ
 ବଲ୍ଲଭ ଗରବ ନାଶ କର ହେ ଦୟାଳୁ । ୧୯୦
 ସ୍ବରତର ପାପ ତାପ ସବୁ ପୋଛିଦିଅ
 ରଖ ଘଣ୍ଟ ଘୋଡ଼ାଇଣ ଦୃଢ଼ ହେ ସଦୟ । ୧୯୧
 ପତିତପାବନ ବ୍ରତ କରିଛୁ ଆପଣ
 ଆରତ ଜନର ତୁମ୍ଭେ ଏକଇ ଶରଣ । ୧୯୨
 ସ୍ବରତ ଯେବେ ବଲ୍ଲଭ ହାତରେ ପଡ଼ିବ
 ତବ ନାମେ ଏ ସଂସାରେ କଳଙ୍କ ରହିବ । ୧୯୩
 ତବ ଇଚ୍ଛାବଳେ ଚକ୍ରଅକ୍ଷର ସଂସାର
 ତବ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ହୋଇବ ରକ୍ଷାକର । ୧୯୪
 କେତେ କେତେ ପ୍ରାଣୀ ଯୁଦ୍ଧେ ହୁଅନ୍ତି ବିନାଶ
 ଅନଳେ ପତିଙ୍ଗକୁଳ ବିନାଶ ସଦୃଶ । ୧୯୫
 ମହାପ୍ରଳୟ ମୂରତି ଧରିଛ କାହିଁକି
 ଦେଖି ଶୁଣି ଲୋକମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି ଶକ୍ତି । ୧୯୬
 କାହିଁ ଲୁଚାଇ ରଖିଛ ମଧୁର ମୂରତି
 ବିକଟାଳ ରୂପଧର ଜନମାଥ ଭଞ୍ଜି । ୧୯୭
 କେତେ ଧନ ପୋଡ଼ି ବୁଡ଼ି ଯାଉଅଛି ନିତି
 ସେଧ ପାରିବାକୁ ତଳେ ନାହିଁକି ଶକ୍ତି । ୧୯୮
 ଏ ମହାଘୋର ଆହୁବ ଶ୍ଯାମ ଉପଙ୍କର
 ଶୁଣିଲେ ଚରତ ଶ୍ବତ ହେଉଛନ୍ତି ନର । ୧୯୯
 ସୁଜନ ଡାକନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ବାରେ ରକ୍ଷାକର
 ଦୁଷ୍ଟଜନ ଡାକ ଦେଉଅଛି ନିରନ୍ତର । ୨୦୦

ତବ ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ମାୟା ବୁଝିବା ଶକ୍ତ
 ସବୁର ହୃଦୟ ଜାଣୁଅଛ ଜଗନ୍ନାଥ । ୨୦୦
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆଦେ ତହଧର
 ତହ ଫେରୁଅଛି ରଣକ୍ଷେତ୍ରରେ ନିକର । ୨୦୧
 ତବ ଇଚ୍ଛାବଳେ ତହ ଫେରୁଅଛି ମୟରେ
 ସନ୍ନିପାଳି ଦୁଷ୍ଟ ନାଶ କର ନିରନ୍ତରେ । ୨୦୨

ଇତି ଶ୍ରୀ ସାରତ-ଚରିତାମୃତେ ରୁଷିଆ ସମର ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ସପ୍ତମ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଜର୍ମାଣୀ ଋଷିଆ ସଙ୍ଗେ ରଣ କରୁଥିଲୁ
 ଶେଷଫଳ କିଏ ହେଲୁ ଜଣାତ ନ ଗଲୁ । ୧
 କେତେକାଳଯାକେ ଏ ସମର ଲାଗିଥିବ
 କେତେକାଳଯାକେ ଲୋକକ୍ଷୟ ହେଉଥିବ । ୨
 କେତେ ମହାପ୍ରାଣୀ ଏ ଆହୁବେ ହେଲେ ନାଶ
 କେତେ ଧନ ପୋଡ଼ି ଜଳି ହେଉଛି ପାଉଁଶ । ୩
 କେତେକାଳର ପ୍ରାଚୀନ ଘର କୋଠା ବାଡ଼ି
 ଧୁଳିହୋଇ ଆକାଶରେ ଯାଉଅଛି ଉଡ଼ି । ୪

ଜଗା ଉବାଚ

ଯାହା ପଶୁରିଲ ଏବେ କହୁଅଛି ଶୁଣ
 କ୍ଷମେ କ୍ଷମେ ବଢ଼ୁଅଛି ସେହି ଘୋର ରଣ । ୫
 ବଳ କଷାକ୍ଷି ହେଉଛନ୍ତି ଦୁଇ ପକ୍ଷ
 ପୃଥିବୀରେ ଉଠୁଛନ୍ତି ଗଭୀର ଆତଙ୍କ । ୬

ହଜାର ହଜାର ଖୋଶ ଦୂରେ ହୁଏ ଗଣ
 ବାଜୁଛି ଆମ୍ଭର କଣ୍ଠେ ଦୁଇଟି ନିସ୍ବନ । ୭
 ଚର୍ମରସ ଦେଖି ନ ପାରିଲ ଏ ବେଗର
 ସନ୍ଦେଶ ବହୁ ଆଶୁଛି ସମ୍ଭାଦ ପତର । ୮
 ଦୂର ସମ୍ଭାଦ ବାହିନୀ ଯନ୍ତ୍ର ଠାବେ ଠାବେ
 ଶୁଣାଇ ଦେଉଛି ସବୁ କି ହୁଏ ଆହବେ । ୯
 ପାର ପୃଥିବୀରେ ଯାହା ଯେଉଁଠି ଘଟୁଛି
 ଘରେ ବସି ସବୁକଥା ଶୁଣା ଯାଉଅଛି । ୧୦
 ଜର୍ମାନୀ ଦେଶର କଥା ସେଠି ଯେ କହିବ
 ଭାରତର ଘରେ ଘରେ ସବୁ ଶୁଣାଯିବ । ୧୧
 ବିନା ତାର ସଂଯୋଗରେ ଘଟୁଛି ଏମନ୍ତ
 ବିଜ୍ଞାନର କଉଶଳ ଅତି ଅଦଭୁତ । ୧୨
 ପ୍ରାଚୀନକାଳେ ଏ ବିଦ୍ୟା ଆମ୍ଭ ଦେଶେ ଥିଲା
 କାଳକ୍ରମେ ସିନା ଏହା ଅଜଣା ହୋଇଲା । ୧୩
 ଦ୍ଵାରକାପୁରରେ ଥାଇ କୃଷ୍ଣ ଚିନ୍ତା କଲେ
 ରମ୍ୟକ ଦ୍ଵୀପରେ ତାହା ଗରୁଡ଼ ଜାଣିଲେ । ୧୪
 ତନ୍ତ୍ରଣ ଆସି ମିଳିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଛମ୍ପୁରେ
 ବାୟୁ ବେଗେ ଗରୁଡ଼ ଆସିଲେ ଧାଡ଼ିକାରେ ।
 ଆମ୍ଭ ଦେଶ ପୁରାଣରେ ଲେଖାଅଛି ଯାହା
 ଏଥିରୁ ପ୍ରମାଣ ହୁଏ କହିଲି ମୁଁ ଯାହା । ୧୬
 ଜର୍ମାନୀ ଆମ୍ଭଦେଶରୁ ସବୁ ପୋଥି ନେଲା
 ବହୁମୂଲ୍ୟରେ ତାହାକୁ ଏ ଦେଶୁଁ କିଣିଲା । ୧୭
 ତହିଁରୁ ସଜ ସଂଗ୍ରହ କଲକ ବହୁତ
 ମନମୁନ ଦେଇ ସବୁ କଲକ ତଦନ୍ତ । ୧୮
 କପରି ସମ୍ଭବ ହେବ ଘୋର ଚିନ୍ତାକଲ
 ଅସମ୍ଭବକୁ ସମ୍ଭବ କରି ପକାଇଲା । ୧୯
 ଆମ୍ଭେ ଓଲୁହାଇ ବସିଥାଇ ଆମ୍ଭ ଘରେ
 ଆମ୍ଭ ପୋଥି କାମକରେ ଜର୍ମାନୀ ଦେଶରେ । ୨୦

କେତେ ଅଦଭୂତ କଥା କରୁଛି ଭିଆଣୀ
 ଦେଖି ଚକିତ ହେଉଛି ଭାରତ ସନ୍ତାନ । ୨୧
 ଅଦଭୂତ ଯନ୍ତ୍ରମାନ କରି ନିରମାଣ
 ଏବେ ଭିଆଇଅଛି ସେ ବଣ ବ୍ୟାପୀ ରଣ । ୨୨
 ବିରୁରୁଛି ସବୁ ଶକ୍ତି ଗର୍ବ କରିଦେବ
 ସଂସାରେ ଏକାକୀ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସେ ହୋଇବ । ୨୩
 ବିରୁରେ ସବୁଦେଶକୁ ରଖି ପାଦତଳେ
 ବିଜୟ ପତାକା ଉଡ଼ାଇବ ଭୂମଣ୍ଡଳେ । ୨୪
 ଏଡ଼େବଡ଼ ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଦେଖାଉଛି ସେହି
 ସତେ ମହାପ୍ରଭୁ ଏହା ପାରିବେ କି ସହି । ୨୫
 ଗାଳି ସହନ୍ତି ସେ ଗର୍ବ ନ ସହନ୍ତି ତିଳ
 କେତେ ରାଜା ଗର୍ବକରି ଗଲେ ରସାତଳେ । ୨୬
 ଦେଖାଯାଉ ପ୍ରଭୁଙ୍କର କି ଅଛି ମରଜ
 କାହା ଦର୍ପ କେତେବେଳେ ସେହୁ ଦେବେ ଗଞ୍ଜି
 ହିଟଲର ରୁଷିଆରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲ
 ବହୁତ ସଂଖ୍ୟକ ସେନା ସେଠାବକୁ ନେଲ । ୨୭
 ଉଡ଼ାଯାନ ବୁଡ଼ାଯାନ ଦଉଡ଼ିବା ଯାନ
 ଗତି ସଞ୍ଚାଳକଯାନ କଲକ ଭିଆଣୀ । ୨୮
 ରୁଷିଆର ଯେତେଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ନଗର
 ଆକ୍ରମଣ କଲ ସବୁ ସାହସେ ନିକର । ୨୯
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସବୁ କଲକ କବଳ
 ରାଜଧାନୀ ଉପରେ ଲାଗିଛି ମାଡ଼ଗୋଳ । ୩୦
 ମସକାଉ ଅଟଇ ରୁଷିଆ ରାଜଧାନୀ
 ସେହିଠାରେ ଶୁଭ୍ରଅଛି ଘୋର ରଣ ଧ୍ବନି । ୩୧
 ଓଡ଼େମା ବାହର କରିନେଲ ଅଧିକାର
 ରୁଷସେନା ଛୁଡ଼ି ପଳାଇଲେ ବହୁଦୂର । ୩୨
 ପଛଦୁଆ ଦେଉଛନ୍ତି ରୁଷ ସେନାଗଣ
 ରୁଷପଟୁ ଘେରୁଛନ୍ତି ଜର୍ମାନୀ ସଇନ । ୩୩

ତୁମ୍ଭେ ରଣ ଲଗିଛି ମସକାଉଁଠାରେ
 ପହଞ୍ଚିଲୁଣି ଜର୍ମାନୀ ଅତି ନିକଟରେ । ୩୫
 ବହୁତ ସଂଖ୍ୟାରେ ସୈନ୍ୟ ଦେଉଛି ପଠାଇ
 ନାନା ପରକାର ଯନ୍ତ୍ର ଆଣୁଛି ବୁଝାଇ । ୩୬
 ସରବ୍ବରେ ହିଟଲର କରୁଛି ଘୋଷଣା
 ଆଉ ଅଳପ ଦିନରେ କରିବ ଠିକଣା । ୩୭
 ରୁଷିଆ ଲଢ଼ୁଛି କରିଅଛି ପ୍ରାଣପଣ
 ଦୁଇମାସ ହେଲା କରୁଅଛି ଘୋର ରଣ । ୩୮
 ଜୀବନ ମରଣ ପ୍ରଶ୍ନ ପଡ଼ୁଛି ଏଠାରେ
 ସବୁ ଶକତି ଲଗାଇ ଲଢ଼ୁଛି ସମରେ । ୩୯
 ତେଣେ ଜାପାନ ବାହିନୀ ହୁଏ ସଜବାଜ
 ଲଗିଛି ମନ୍ଦ୍ରୀମଣ୍ଡଳେ ଦାଖଲ କାଗଜ । ୪୦
 ଯୁଦ୍ଧମନ୍ଦ୍ରୀ ପରିଷଦ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁକି
 ଡକରୁଛନ୍ତି ବୁଝି କାରଣ କାହିଁକି । ୪୧
 ସେନାବାହିନୀମାନଙ୍କୁ ଡକରୁ ପଡ଼ୁଛି
 ଠିକଣା ହୋଇ ରହନ୍ତୁ କୁହା ଯାଉଅଛି । ୪୨
 ଆମେରିକା ତେଣେ ଥାଇ ଟୁଙ୍ଗାଉଛି ମୁଣ୍ଡ
 ରୁଷିଆ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ହୁଏ ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ । ୪୩
 ଏଣେ ଜାପାନ ତାହାକୁ ଦେଉଛି ଧମକ
 ସାବଧାନ ହୁଅ ଆମେ ଆମେରିକା ଲୋକ । ୪୪
 ଜାପାନ ସେନାବାହିନୀ ଅଛନ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ଦରକାର ହେଲେ ଯୁଦ୍ଧ କରିବେ ନିଶ୍ଚିତ । ୪୫
 ଇଂଲଣ୍ଡ ଆଇସିଲଣ୍ଡ ସମୁଦ୍ର ଭାଗରେ
 ଆମେରିକା ଯେବେ ଜରୁଆଳି କାମ କରେ । ୪୬
 ତେବେ ଜାପାନ ଏ କଥା କରାଇ ନ ଦେବ
 ଆମେରିକା ଜାପାନର ସମ୍ପର୍କ ତୁଟିବ । ୪୭
 ଆମେରିକା ସଭାପତି ରୁଜଭେଲଟ ତେଣେ
 ଜରୁରି ମନ୍ତ୍ରଣା ସଭା ଡକାଇ ତପଣେ । ୪୮

ସାମରକ ପରମର୍ଶଦାତା ଯେତେ ଥିଲେ
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡକାଇ ବିଚାର ଆରମ୍ଭିଲେ । ୪୯
 ଅତି ଗୁପ୍ତଭାବରେ ହେଉଛି ବିଚାର
 ବର୍ତ୍ତମାନ କି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟଇ ତାଙ୍କର । ୫୦
 ଏ ବିଚାର ବିବେଚନା ପ୍ରକାଶ ନ ହେବ
 ଏଥିକି ସକଳେ ବଡ଼ ସାବଧାନ ଥିବ । ୫୧
 ପୃଥ୍ବୀ ପୂର୍ବ ପଟରେ ଯେପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା
 ରୁଷିଆ ଅବସ୍ଥା ଆଣି ଦିଏ ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥା । ୫୨
 ଉଧାରପଟା ସମସ୍ୟା କିସ କରାଯିବ
 ଏ ସବୁ ବିଷୟ ଘେନି ଆଲୋଚନା ହେବ । ୫୩
 ମସକାଉର ଅବସ୍ଥା ଅତି ଭୟଙ୍କର
 ଲାଗିଛି ସେଠାରେ ଅତି ଶାନ୍ତି ସମର । ୫୪
 ଅନ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ଦୂତମାନେ ଯେତେ ଥିଲେ
 ରଜଧାନୀ ଛାଡ଼ି ଦୂର ଦୂରନ୍ତରେ ଗଲେ । ୫୫
 ସମ୍ଭାଦପତର ବୋଲେ ମସକାଉ ଗଲା
 ପତନ ହୋଇ ଜର୍ମାନୀ ହାତରେ ପଡ଼ିଲା । ୫୬
 ଡାକୋଷ୍ଟାଲିନ ସହର ପୁଣି ନେଇଅଛି
 ଜରମାନା ଏପରି ତ ସମ୍ଭାଦ ଦେଉଛି । ୫୭
 ବଲଟିକ ଦ୍ଵୀପ ପୁରୁଷର ଏବେ ଗଲା
 ଜରମାନା ଅଧିକାରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଲା । ୫୮
 ଟାଗାନରୋଗ ଅଞ୍ଚଳ ରୁଷିଆ ଛାଡ଼ିଲା
 ସଇନ ସାମନ୍ତ ସବୁ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲା । ୫୯
 ଆମେରିକାର ଜାହାଜ ଦେଉଛି ବୁଡ଼ାଇ
 କେତେ ପରକାରେ ସେହୁ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ ।
 ଜାପାନ ପୁଣି କହୁଛି ଦେଶବାସୀ ଶୁଣ
 ଜୀବନ ମରଣ ପ୍ରଶ୍ନ ହୋଇଲା ଘଟଣା । ୬୦
 ଏତେବେଳେ ଇସ୍ଲାମ ଏକତା ଲେଉଟାଅଛି
 ଅନ୍ଧାରୁ ଉଠି ଜନେ ତେଜାଇ ଦେଉଛି । ୬୧

ଏ ଘୋର ସମର ହେଲାଣାହିଁ ଅବସାନ
 ଫମେ ଫମେ ଜଳୁଅଛି ଯଥା ହୃତାସନ । ୭୩
 ଲହ ଲହ ଜହ୍ନାକରି ଜଳୁଛି ଅନଳ
 ଗ୍ରାସ କରୁଛି ଦୁର୍ବଳ ପ୍ରବଳ ସକଳ । ୭୪
 ବଡ଼ ବିପଦ ପଡ଼ିଲା ପୁଣି ରୁଷିଆରେ
 ଡୋନେନ ଅବବାହିକା ହରାଇ ବସିଲେ । ୭୫
 ଶିଳ୍ପ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ ନାଜି ନେଇଗଲା
 ମସକାଉ ଅପେକ୍ଷା ଏ ବିଶେଷ କାଟିଲା । ୭୬
 ଫିମିଆ ପଟେ ଲାଗିଛି ସମର ଶ୍ଵାସଣ
 ଟାଗାନ ଉପରୁ ଗୁଡ଼ିଗଲେ ସୈନ୍ୟଗଣ । ୭୭
 ମୋଜେସ୍କଠାରେ ଜର୍ମାନୀ ବ୍ୟୁତ୍ତ ଭେଦ କଲେ
 ରୁଷିଆର ସେନାମାନେ ପଛକୁ ହଟିଲେ । ୭୮
 ମସକାଉ ରାଜଧାନୀଯାକେ ନାଜି ଗଲେ
 ସେଠାରେ ମହାପ୍ରଳୟ ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭିଲେ । ୭୯
 ଶୂନ୍ୟପଟୁ ସେ ନଗର କଲେ ଆଫମଣ
 ତୁଣ୍ଡ ଭେଣ୍ଡ ବଜାଇ କଲେକ ଘୋର ରଣାଂଗ । ୮୦
 ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ମାସକାଳ ଲାଗିଲା ସମର
 ଘୋର ପ୍ରତିରୋଧ କଲା ରୁଷିଆ ନିକର । ୮୧
 ତୁମ୍ଭେ ସମର ହେଲା ରୁଷିଆ ଦେଶରେ
 ଉତ୍ତମୁପକ୍ଷ ସେଠାରେ ବହୁତ ଲଢ଼ିଲେ । ୮୨
 ବଳ କଷାକଷି ତହିଁ ହୋଇଲା ବହୁତ
 ସହସ୍ର ସହସ୍ର ସେନା ହେଲେ ହତାହତ । ୮୩
 କେତେ କେତେ ଅଞ୍ଚଳ କଲାକ କରଗତ
 ଜର୍ମାନୀ ଜୟଦାସ କଲାକ ବହୁତ । ୮୪
 ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଶୀତକାଳ ଆସି ପ୍ରବେଶିଲା
 ରୁଷିଆ ଦେଶରେ ଥଣ୍ଡା ବରଫ ପଡ଼ିଲା । ୮୫
 ବାଟଦାଟ ବରଫରେ ହେଲା ଆଚ୍ଛାଦିତ
 ଦୁର୍ଗମ ହେଲାକ ଯିବା ଆସିବାର ପଥ । ୮୬

ଯେ ଯେତେ ଦମ୍ଭ ଦରପ ବାହାରେ ଦେଖାଉ
 ପ୍ରକୃତିକ ଜଣିବା ଉପାୟ ନାହିଁ ଆଉ । ୭୭
 ଯଥା କାଳେ ରତ୍ନ ଆସି ହୁଏ ଉପଗତ
 କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା ତାର ନ ଥାଏ ନିୟତ । ୭୮
 କାହାର ଶକତି ନାହିଁ ବଦଳାଇ ଦେବ
 ଶୀତ କାଳରେ ବସନ୍ତ ରତ୍ନ ପ୍ରବେଶିବ । ୭୯
 ଯେତେ ଉନ୍ନତ ବିଜ୍ଞାନ କଲେ କରୁଥାଉ
 ପ୍ରକୃତି ଜଣା ଶକତି ପାଇବ ସେ କାହୁଁ । ୮୦
 ଯେଉଁ ଦେଶେ ଯେଉଁ ଲୋକେ ବସନ୍ତ କରନ୍ତି
 ପ୍ରକୃତି ସହିତ ମିଳିମିଶି ଚଳୁଥାନ୍ତି । ୮୧
 ଜଳ ପବନ ଦୁଇଟି ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ
 ପ୍ରାଣୀ ଶରୀର ଗୁଳକ ମୂଳ ବୋଲି ଜାଣ । ୮୨
 ରୁଷିଆ ଦେଶରେ ଭାରି ବରଫ ପଡ଼ଇ
 ମହା ଘୋର ଥଣ୍ଡା ଅଟେ ସେ ଦେଶର ମନ୍ଥା ।
 ବାଟ ଘାଟ ବରଫରେ ଯାଏ ଯବୁ ବୁଡ଼ି
 ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତି ଲୋକେ ପଥ ହୁଡ଼ି । ୮୩
 ଜର୍ମାନୀ ଲୋକେ ସେ ଦେଶରେ ଲଢ଼ୁଥିଲେ
 ବରଫ ପଡ଼ିଲା ଦେଶେ ଯହୁଁ ଶୀତ କାଳେ ।
 ଏ କାଳ ସମର ପାଇଁ ଦୁହଇ ସହଜ
 ଏକାଳ ସମର ପାଇଁ କଷ୍ଟ ମନେ ହେଜ । ୮୪
 ଏହିପରି କେତେ କଥା ପାଞ୍ଚକରି ମନେ
 ହିଟଲର ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦ କଲକ ସନ୍ଦେହ । ୮୫
 ଯେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ଜିଣିଥିଲା ଏ ସମରେ
 ମନ ଦେଲା ସେ ଅଞ୍ଚଳ ରକ୍ଷା କରିବାରେ । ୮୬
 ଆଗକୁ ମାଡ଼ି ନ ଯାଇ ଗତି ବନ୍ଦ କଲ
 ଜିଣିଥିବା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଦୃଢ଼େ ରକ୍ଷାକଲ । ୮୭
 ଆସନ୍ତା ବସନ୍ତ କାଳେ କରିବ ସମର
 ଶୀତ କାଳ ପାଇଁ ଏବେ ଗଡ଼କଲ ପ୍ରିୟ । ୮୮

ରୁଷିଆ ଏ କଥା ଦେଖି ସାହସ ବାନ୍ଧିଲ
 ହରାଇଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ନେବାକୁ ପାଝିଲ । ୯୧
 କେତେ ଗ୍ରାମ ନେଲା ବୋଲି ମିଳୁଛି ସମ୍ବାଦ,
 ଲାଗିଅଛି ସେ ଦେଶରେ ବାଦ ପ୍ରତିବାଦ । ୯୨
 ହଟଲର ରୁଷିଆରୁ ଲେଉଟି ଆସିଲ
 ଆପଣା ଦେଶକୁ ଆସି ନୂଆପାଞ୍ଚ କଲ । ୯୩
 ଆପେ ସେନାପତି ହୋଇ ଏବେ ବସିଲଣି
 ବସନ୍ତ ସମର ପାଇଁ ସେନା ସାଜିଲଣି । ୯୪
 ଚିନା ଜାପାନ ସମର ଲାଗି ରହିଥିଲା
 ଦୁଇ ବରଷରୁ କାଳ ଅଧିକ ହୋଇଲା । ୯୫
 ଜାପାନ ଚାଲିନା ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ସମର
 କେତେ କାଳ ହେଲା ଲାଗିଅଛି ଏ ବେପାର ।
 ଏକାଳେ ଜାପାନ ପୁଣି ଦୁଷ୍ଟି ଫେରାଇଲା
 ଭାରତ ବର୍ମା ଉପରେ ପୁଣି ଧାଡ଼ି ଦେଲା । ୯୬
 ଜରମାମା ସଙ୍ଗେ ଜାପାନର ମିତ୍ର ଭାବ
 ବିଚାରିଲା ଏବେଲେ କରିବ କିଛି ଲାଭ । ୯୭
 ପାଞ୍ଚିଲା ସେ ଏ ସୁଯୋଗ ଛାଡ଼ି ଦେବ ନାହିଁ
 ବର୍ମା ଭାରତ ଉପରେ ପଶିବ ଝିଆରି । ୯୮
 ତୁରନ୍ତ ଏ କଥା ପାଞ୍ଚି କଲା ଅଭିଯାନ
 ଇଂରେଜ ବିରୁଦ୍ଧେ ଯୁଦ୍ଧ କଲା ତତକ୍ଷଣ । ୯୯
 ଇଙ୍ଗରେଜ ଆମେରିକା ଏକ ମେଣ୍ଟି ଥିଲେ
 ଜାପାନର ଦୁଇ ରାଜ୍ୟ ବାଇସା ହୋଇଲେ ।
 ଜାପାନ ଦୁଇ ରାଜ୍ୟକୁ ବେଗେ ଧାଡ଼ିଦେଲା
 ଆମେରିକା ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧକଲା । ୧୦୦
 ଫିଲିପାଇନ ଦ୍ଵୀପକୁ କଲା ଅଭିଯାନ
 ଏଣେ ବରମା ଦେଶକୁ ପେଶିଲା ସଇନ । ୧୦୧
 ଶାମ ନାମେ ଏକ ଗୋଟି ରାଜ୍ୟ ପଥେ ଥିଲା
 ଜାପାନ ସହର ସମସ୍ତ ଲଢ଼ି ନ ପାରିଲା । ୧୦୨

ଜାପାନ ସହିତ ଦିନେ ଦି' ଦିନ ଲଢ଼ିଲ
 ନ ପାରି ପଛକୁ ବଳେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଲ । ୧୦୫
 ଜାପାନକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଦେଲ ତା ରାଜ୍ୟରେ
 ଜାପାନ ସହିତ ସନ୍ଧି କରିଗଲ ଖରେ । ୧୦୬
 ଜାପାନ ପଥରୁ କଣ୍ଟା ଦୂର ହୋଇଗଲ
 ଅକ୍ଳେଷରେ ବର୍ମା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଗତି କଲ । ୧୦୭
 ପୂର୍ବ ଦ୍ଵୀପସୂଚିପରେ କଲ ଆକ୍ରମଣ
 କେତେ ସ୍ଥାନ ଅଧୀନରେ ନେଲକ ପ୍ରମାଣ ।
 ଇଂରେଜ ସରକାରମାନେ ପଛକୁ ଟାଣିଲେ
 ମାଲୟ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନ ରଖି ନ ପାରିଲେ । ୧୦୮
 ଅଖି ହଜାର ସରକାର ଏକାବେଳେ ନେଲ
 ଫିଲିପାଇନରେ ନେଇ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଲ ।
 ରେଫୁନ ଉପରେ ଏଣେ ଅଗ୍ନି ଗୁଳାମାନ
 ରାସ ଦିବା ବରଷା କଲକ ଘନ ଘନ । ୧୦୯
 ସିଙ୍ଗାପୁର ନେବ ବୋଲି କରିଛି ବିରୁଦ୍ଧ
 ହଜକଜଠାରେ ଲାଗିଛି ତୁମୁଳ ସମର ।
 ଭାରତକୁ ଧାଡ଼ିଦେଇ ପାରେ କେତେବେଳେ
 ରକ୍ଷା-ଆୟୋଜନ ଲାଗି ଅଛି ଭାରତରେ ।
 କଲିକତାରେ ଆଲୁଅ ନ ଜଳେ ନିଶାରେ
 ଲୋକମାନେ ଚଳୁଛନ୍ତି ଘୋର ଅନ୍ଧକାରେ ।
 ସବୁ ସହରରେ ହେଉଅଛି ଏ ବିଧାନ
 ଆଶଙ୍କା ହେଉଛି ଯହିଁ ହେବ ଆକ୍ରମଣ । ୧୧୦
 ଆତଙ୍କରେ ଲୋକମାନେ ଆସନ୍ତି ପଳାଇ
 ବାଣ୍ଟିଯୁ ଶକଟ ସବୁ ଆଶୁଅଛି ବୋହି । ୧୧୧
 ଲୋକେ କାମଦାମ ଛାଡ଼ି ପରାଣ ଉପରେ
 ନିଜ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟଛାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି ଘରେ । ୧୧୨
 ଜାପାନୀ ସରକାରମାନେ ଆଗଭର ହେଲେ
 ହଂକଂ ଅଞ୍ଚଳେ ଯାଇ ଧସାଇ ପଶିଲେ । ୧୧୩

ଗୁରୁଣ ବର୍ଗମାଇଲ ତାର ଆୟତନ
 ଘାଟି ଜାଗାମାନଙ୍କରେ ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ । ୧୧୯
 ଆଗେ ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଖଣ୍ଡିଥିଲା ଗୁଜନାର
 ଅଫିମ ସମର ପରେ ହେଲା ଇଂରେଜର । ୧୨୦
 ଗୁଜନାଠାରୁ ଇଂରେଜ ଏ ଖଣ୍ଡ ପାଇଲେ
 ପ୍ରଧାନ ବନ୍ଦରଟିଏ ତାକୁ ବନାଇଲେ । ୧୨୧
 ଜାପାନର ରାଜଧାନୀ ଟୋକିଓ ସହର
 ଇଂରେଜଙ୍କ ନଉଦାଟି ଅଟେ ସିଙ୍ଗାପୁର ।
 ହଂକଂ ଟୋକିଓ ସିଙ୍ଗାପୁର ମଧ୍ୟସ୍ଥଳ
 ଜାପାନ ପକ୍ଷରେ କଣ୍ଟାଥିଲା ଏ ନିକର । ୧୨୩
 ଏ ଦାଟି ଖଣ୍ଡିକ ଯେବେ ହାତରେ ପଡ଼ିବ
 ସିଙ୍ଗାପୁର ଯିବାପାଇଁ ବାଟ ଫିଟିଯିବ । ୧୨୪
 ତେଣୁ ଏ ଦାଟି ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇଲା
 ହଂକଂ ଦାଟିକୁ ବହୁ ସେନା ପଠାଇଲା । ୧୨୫
 ମହା ଘୋର ରଣକଲ ଯାଇଣ ସେଠାରେ
 ଇଂରେଜ ସାଇନ କେତେ ଦିନ ରଣ କଲେ ।
 ଶେଷରେ ହଂକଂ କଲା ଅନୁସମର୍ପଣ
 ଲଢ଼ି ନ ପାରି ତାହାର ହେଲାକ ପତନ । ୧୨୬
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ବହୁ କ୍ଷତି ହେଲା
 ଜାପାନର ବହୁତ ସୁବିଧା ହୋଇଗଲା । ୧୨୭
 ଅବାଧରେ ଦକ୍ଷିଣକୁ ପେଶିବ ସାଇନ
 ମାଲୟ ସିଙ୍ଗାପୁରକୁ ଧାଡ଼ି ଦେବ ପୁଣ । ୧୨୮
 ଫିଲିପାଇନକୁ ଯିବା ସୁବିଧା ହୋଇବ
 ଅବାଧରେ ସେନା ସ୍ରୋତ ସେଠାକୁ ପେଶିବ ।
 ସିଂହାପୁର ଉପରେ ସେ କଲା ଆକ୍ରମଣ
 ରେଜୁନ ଉପରେ ଗୁଳା ବୁଣ୍ଟି ହୁଏ ପୁଣ ।
 ଅଣୀ ହଜାର ସାଇନ ଦେଲୁକ ପଠାଇ
 ଫିଲିପାଇନ ଦ୍ଵୀପରେ ଜମାକଲା ନେଇ । ୧୨୯

ସରବକ ନାମେ ଅଛି ଆଉ ଏକ ସ୍ଥାନ
 ପଛକୁ ହଟିଲେ ସେଠୁ ଇଂରେଜ ସଜନ ।
 ମାନିଲା ମାଲୟା ଜାଗା ବୋର୍ଷ୍ଟିଂ ସୁମାସା
 ସବୁଠାରେ ଲାଗିଅଛି ଘୋର ଯୁଦ୍ଧଯାସା ।
 ଇଂରେଜ ଜାହାଜ ନାମ ଅଟେ କାହାହାର
 ଆରେକ ଜାହାଜ ସହ ଗଲା ରସାତଳ । ୧୩୫
 ଜାପାନ ଜାହାଜ ତାହା ପହରେ ଗୋଡ଼ାଇ
 ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସବୁ ଘେଉଟୁଛି ବୁଡ଼ାଇ ।
 ଇଂରେଜଙ୍କ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଚରଣଲ ଗଲେ
 ଆମେରିକା ଦେଶେ ଯାଇ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ।
 ସେ ଦେଶ ସଭାପତିଙ୍କ ଗୃହେ ପ୍ରବେଶିଲେ
 ସେହିଠାରେ ତାଙ୍କ ଘରେ କୁଣିଆ ହୋଇଲେ
 ଦମାଦୋଟ ବରୁର ଲାଗିଛି ଦୁହିଙ୍କର
 କି ଉପାୟ କଲେ କିଣି ପାରିବେ ସମର । ୧୩୯
 ଆମେରିକା ଚୁଇନା ରୁଷିଆ ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ
 ଚୁଇନେଁ ଏକାଠି ଯେବେ ପକାଇବା ମୁଣ୍ଡ ।
 ଅକ୍ଳେଣ୍ଡରେ ଶତ୍ରୁକୁ କରିବା ଲଣ୍ଡଭଣ୍ଡ
 ସବୁ ପରିଶ୍ରମ ତାର ହୋଇଯିବ ପଣ୍ଡ । ୧୪୧
 ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ କିଛି କ୍ଷତି ହୋଇପାରେ
 ଶେଷ ବିଜୟ ଆମ୍ଭର ହେତୁକର ବାରେ ।
 ଆମେରିକା ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ସବୁ ଯୋଗାଇବ
 ଚିନା ଭାରତରୁ ସୈନ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇବ ।
 ଏତେକ ହେଲେ ବଇରା ପରସ୍ତ ହୋଇବ
 ଜାପାନର ନାମ ପୃଥିବୀରୁ ଲୋପ ହେବ । ୧୪୪
 ଉଚିତ ଶିକ୍ଷା ପାଇବ ଜାପାନ ଏଥର
 କେଡ଼େ ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ତାର କେଡ଼େ ଦଗାଦାର ।
 ବଡ଼ ବିଶ୍ୱାସଯାତକ କି ସାହସ କଲ
 ଅତରକେ ଆସି ଆମ୍ଭ ସହିତେ ଲଢ଼ିଲ । ୧୪୬

ଅଷ୍ଟେଲିଆ ସେନ୍ୟମାନେ ଆସି ଯୋଗଦେବେ
 କିଏ ଜିଣିବ ଆମକୁ ଏ ମହା ଆହୁବେ । ୧୪୭
 ଜରମାମା ଜାପାନ ସେ ଆବର ଇଟାଲି
 କେତେଶଶ୍ଚ ଗଡ଼ ଜିଣି ଯାଉଛନ୍ତି ଫୁଲି । ୧୪୮
 ହିଟଲର ଏବେ ନିଜେ ସେନାପତି ହେଲୁ
 ପୁଣି ରୁଷିଆକୁ ଯାଇ କମର କଷିଲୁ । ୧୪୯
 ଜର୍ମାନୀ ଜାପାନ ଗର୍ବ ଗର୍ବ କରିଦେବା
 ଅବଶ୍ୟ ପଛନ୍ତେ ଆମ୍ଭେ ବିଜୟୀ ହୋଇବା ।
 ଅସୁ ଶସ୍ତ୍ର କିଛି ଉଣା ଅଛଇ ଆମ୍ଭର
 ବରଷକେ ପୁରଣ କରିବା ହେ ଏଥିର । ୧୫୦
 ଏହିପରି ଲାଗିଅଛି ନାନାଦି ବିରୁଦ୍ଧ
 ସୁଯୋଗ ଉଣି ଜାପାନ ହୁଏ ଅଗ୍ରସର । ୧୫୧
 ରେଝୁନ ଉପରେ ଅଗ୍ନିଗୁଳା ବରଷୁଛି
 କେତେ କେତେ ଲୋକଙ୍କର ଜୀବନ ନେଉଛି ।
 କେତେ କେତେ ଘର ଦ୍ଵାର ଧନ ଯାଏ ନାଶ
 ଆଖିପିଛୁଳା ନ ପଡ଼ୁଁ ହୁଅଇ ପାଉଁଶ । ୧୫୨
 ଅଗ୍ନିଗୁଳା ଯେଉଁକାଳେ ପଡ଼ଇ ସେଠାରେ
 ପଡ଼ି ଛସିଛଉଳ ହୁଅଇ ଧାତକାରେ । ୧୫୩
 ତହିଁରୁ ନାନା ଜନିଷ ଛୁଡ଼ିକି ପଡ଼ଇ
 ଚଉଦିଗେ ବିସ୍ତ୍ର ହୋଇ ଭୁରନ୍ତ ପଡ଼ଇ । ୧୫୪
 ଯାହାର ଯେଉଁ ଅଙ୍ଗରେ ସେ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାଜିବ
 ହତାହତ କରି ତାକୁ ଜୀବନେ ମାରିବ । ୧୫୫
 ଅଗ୍ନିଗୁଳା ଯେ କାଳରେ ପଡ଼ି ପ୍ରାଣିଯିବ
 ବଜ୍ରଭୂଲ ନିନାଦ ତହିଁରୁ ବାହାରିବ । ୧୫୬
 କର୍ତ୍ତୃଗିରି ପ୍ରାଣିଯିବ ଶୁଣି ସେ ଶବଦ
 କିହା ବାହାରିପଡ଼ିବ ହେବ ମହାଶେଦ । ୧୫୭
 ଏ ଶବଦ ଧକ୍କା ବାଜି ଭୁରନ୍ତ ମରିବ
 କାର ହାତ ଗୋଡ଼ ଅବା ଛୁଣି ଉଡ଼ିଯିବ ।

ଏହି ଉପାବନ୍ଧୁକାଣ୍ଡ ଲାଗିଛି ସେ ଦେଶେ
 ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ କମ୍ପଜ୍ଜର ଦେହେ ମାଡ଼ିବସେ । ୧୭୧
 ମାଳୟ ରେଙ୍ଗୁନ ପିଙ୍ଗାପୁର ରଣସେସ
 ଲେମ୍ପିଂହରଷଣ କାଣ୍ଡ ଦେଉଛି ବିବନ୍ଧ । ୧୭୨
 ଗୁଳିଗୁଳା ବରଷୁଛି ତହିଁ ସ୍ବପ୍ନ ଦିନ
 ଉଭୟ ପକ୍ଷରୁ ଲାଗିଅଛି ଘୋର ରଣ । ୧୭୩
 କେ ହାରିବ କେ ଜିଣିବ କହିବା କଠିଣ
 ଦେଖାଯାଉ କି କରିବେ ପ୍ରଭୁ ଉଗବାନ । ୧୭୪
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ସମାପତ
 ତବ ଇଚ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ । ୧୭୫
 ବୋଲେ ଧାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆଦେ ରମାନାଥ
 ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ ସଦା ଥାଉ ମୋର ମାଥ । ୧୭୬

ଇତି ଶ୍ରୀ ସାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଜାପାନ ଯୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଅଷ୍ଟମ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

କି ହେଲା ଜାପାନ ଯୁଦ୍ଧ ଜଣା ତ ନ ଲେ
 ଶୁଣିବାକୁ ମନ ମୋର ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଲା । ୧
 ତେଣୁ ପଚାରୁଛି ଏବେ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
 ଜାପାନ କେଉଁ ପ୍ରକାରେ କରୁଅଛି ରଣ । ୨
 ବ୍ରହ୍ମିଣ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ନୁହେଁ ସେହୁ ସରି
 କି କଲେ ସେ ରଣେ ଆମ୍ଭ ବ୍ରହ୍ମିଣ କେଶରୀ ।
 ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ଖଣ୍ଡେ ତାର ବଳ କେତେ
 କି ସାହସେ ଲଢ଼ୁଅଛି ଇଂରେଜ ଯଦ୍ବିତେ । ୪

ବହୁକାଳ ଚିନ୍ତା ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ସମର
 ସେ ଯୁଦ୍ଧ ତ ସରିନାହିଁ ଶୁଣୁଛି ନିକର । ୫
 ପୁଣି କି ସାହସେ ଏଣେ ରଣ ଭିଆଇଲା
 କେତେ ବଳ ଅଛି ତାର ଜଣା ତ ନ ଗଲା । ୬
 ରୁଷିଆ ସମର ତେଣେ କେଉଁଯାକେ ଗଲା
 ସେ ଯୁଦ୍ଧରେ କିଏ ପୁଣି ହାରିଲା ଜଣିଲା । ୭
 ଆଫ୍ରିକା ଦେଶ ଯୁଦ୍ଧର କବା ପରିଣାମ
 ବିସ୍ତାରି କହନ୍ତୁ ସବୁ ଚରିତ ଆପଣ । ୮
 କଂଗ୍ରେସ କି କରୁଅଛି ଏ ସନ୍ଧି ବେଳରେ
 ମୁସଲମାନ କି ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି ଏ କାଳେ । ୯
 ଓଡ଼ିଶା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କି ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ହେଲା
 ଏ ସବୁ ଚରିତ କିଛି ଜଣା ତ ନ ଗଲା । ୧୦

ଜଗା ଉବାତ

ମହାଦୋର ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଲାଗିଛି ମହାରେ
 କମ୍ପୁଛି ଧରଣୀ ଗୁଳିଗୁଳା ଶବ୍ଦରେ । ୧୧
 ଉଡ଼ିଯାଏ କୋଠାବାଡ଼ ବୁଡ଼ିଯାଏ ଗୋଡ଼,
 ଉଡ଼ାଯାନ ଉଡୁଅଛି ଆକାଶେ ବହୁତ । ୧୨
 ବଳ କଷାକଷି ହେଉଛନ୍ତି ଦୁଇ ପକ୍ଷ
 କିଏ କାହାକୁ ଜଣିବ ରହିଅଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ । ୧୩
 ଯେ କାଳେ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳେ ହେଉଛି ସମର
 ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଲୋକ ହେଉଛନ୍ତି ହରବର । ୧୪
 ପ୍ରାଣ ଆତଙ୍କରେ ସଦା ରହିଛନ୍ତି ଲୋକେ
 ପ୍ରାଣ ଭୟରେ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିଯାନ୍ତି ଥୋକେ । ୧୫
 ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଶତ୍ରୁ ଦେଉଛି ନଜର
 ଚପଦସଙ୍କୁଳ ବୋଲି ହେଉଛି ସ୍ବର । ୧୬
 ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ହୋଇପାରେ ଗୁଳିଗୁଳା ମାଡ଼
 ଶତ୍ରୁ ଆନ୍ଦମଣ କରି ପାରଇ ନଗଡ଼ । ୧୭

ତେଣୁ ସରକାରଙ୍କର ହୁଅଇ ଆଦେଶ
 ଗୁଡ଼ିଏ ଅଞ୍ଚଳ ଯାର ନାହିଁକି ସାହସ । ୧୮
 ଫିରା ବାଳକ ଯାହାର କାମ କିଛି ନାହିଁ
 ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିଏବା ବହୁତ ଅଟଇ । ୧୯
 ଏ ଆଦେଶ ଶୁଣି ଲୋକେ ଭୟେ ଅରହର
 ସହର ଗୁଡ଼ିଏବାକୁ ହୋନ୍ତି ତରତର । ୨୦
 ଦରପୋଡ଼ି ଚୋରି ଲାଗିଅଛି ନାନାଠାରେ
 ଗାତଖୋଳା ଲାଗିଅଛି ପ୍ରତ୍ୟେକ ସହରେ । ୨୧
 ଆଲୁଅର କଟକଣା ହୁଏ ଠାବେ ଠାବେ
 ଉଡ଼ାଜହାଜ ଆସିଲେ ଲୋକେ କି କରିବେ ।
 ଆମ୍ବରଷା ପାଇଁ ନାନା ଉପାୟ ହେଉଛି
 ସିଧା ସଳଖ ଗୁଳାକୁ ରଷା ନାହିଁ କିଛି । ୨୩
 ଲୋକ ରଷାପାଇଁ ତତପର ସରକାର
 ତେଣୁ ଲାଗିଅଛି ନାନା ପ୍ରକାର ବରୁର । ୨୪
 ଏ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଏତେ କଥା ଜଣା ନାହିଁ
 ଛଟପଟ ହେଉଛନ୍ତି ଲୋକେ ଧନ୍ଦହୋଇ । ୨୫
 ଯୁଦ୍ଧ ଦାମ ଶୁଣି ତେଣୁ ମନେ ସଦା ଡର
 ପରାଣ ଆତଙ୍କେ ସଦା ଡହଳି ବକଳ । ୨୬
 କି କରିବା କି କରିବା ସବୁଠି ବରୁର
 କେ ପାଞ୍ଚେ ପଳାଇଗଲେ ପାଇବେ ନିସ୍ତାର ।
 ଯେଉଁମାନେ କି କରିବେ ବୋଲି ପାଞ୍ଚୁଛନ୍ତି
 ବ୍ୟବସାୟ ସୁନ୍ଦରେ ଯେ ସହରେ ଅଛନ୍ତି । ୨୮
 କେ ପାଞ୍ଚେ ପରାଣ ଦେନ ପଳାଇଣ ଯିବା
 କିଏ ପରୁରେ ଧନକୁ ପରାଣ ରଖିବା । ୨୯
 କେ ପୁଣି ପାଞ୍ଚଇ ଆଜ୍ଞା ପଳାଇତ ଯିବା
 କପାଳକୁ ନେଇ ଯିବା ଅବା ଗୁଡ଼ିଏବା । ୩୦
 ଦମ୍ଭ ସାହସ କାହାର ତଳେମାତ୍ର ନାହିଁ
 ସାଣସୁ ମନରେ ମଦା ରହିଛନ୍ତି ଚୁକ୍ତି । ୩୧

କି କରିବା କି କରିବା ଅସ୍ଥାସର ଜପ
 ରାସ ଦିବା ଲୋକ ଉପେ କରନ୍ତି ଅମାପ । ୩୨
 କେହି ପାଞ୍ଚୁଅଛି ଆଜ୍ଞା ଦିନେତ ମରିବା
 ମହାପୁଣ୍ୟ ପୁରାଧାମ କମ୍ପା ଗୁଡ଼ିଯିବା । ୩୩
 ଆସୁଛନ୍ତି ଲୋକେ ଏଠି ମରିବା ଆଶାରେ
 ଏ ଥାନ ଗୁଡ଼ିବା କମ୍ପା ପରାଣ ଭୟରେ । ୩୪
 ଗୁଳିଗୁଳା ମାଡ଼େ ମରିବାର ଯୋଗ ଥିଲେ
 ଅବଶ୍ୟ ଚହଁରେ ମୃତ୍ୟୁ ହେବ ଯହିଁ ଗଲେ । ୩୫
 ଜଗନ୍ନାଥ ଧାମ ଗୁଡ଼ି କେଉଁଠାକୁ ଯିବା
 ତାଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ର କି କେବେ ନିସ୍ତାର ପାଇବା । ୩୬
 ପୁଣି ଏ ଦୁର୍ବଳ ମନ ବିରୁଦ୍ଧେ ଏମନ୍ତ
 ବିପଦ ସଙ୍କଳ ସ୍ଥଳେ ରହିବା କେମନ୍ତ । ୩୭
 କିଏ କେତେ କଥା ମନେ ଭାବୁଛନ୍ତି ବସି
 କିଏ ଲୁଗାପଟା ବାନ୍ଧି ପଳାଉଛି ଖସି । ୩୮
 କିଏ ପିଲକବିଲଙ୍କୁ ଦେଉଛି ପଠାଇ
 ଆପେ ଅଛି ରହି କାଳବେଳକୁ ଅନାଇ । ୩୯
 କି ହେଉଛି ଦେଖାଯାଉ ଅପେକ୍ଷା କରିବା,
 ବେଳକାଳ ଉତ୍ସିକରି ଯାହାବା କରିବା । ୪୦
 ଏହିପରି ଲୋକମାନେ ହୋଇ ନିସ୍ତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ
 ନାନା କଥା ମନେ ପାଞ୍ଚୁ ହୁଅନ୍ତି ବ୍ୟଥୁତ । ୪୧
 ଜାପାନ ଇଂରେଜ ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 ସିଙ୍ଗାପୁର ମାଲୟକୁ ନେଲକ ଛଡ଼ାଇ । ୪୨
 ସିଙ୍ଗାପୁର ମାଲୟ ହେଲକ ପତନ
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶଠାରେ ଲଗିଅଛି ଘୋର ରଣ । ୪୩
 ସିଙ୍ଗାପୁର ଥିଲା ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ସହର
 ପ୍ରଧାନ ଘାଟିସ୍ଥାନ ସେ ଥିଲକ ନିକର । ୪୪
 ଅଶୀ କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟକରି ଯରକାର
 ଗଢ଼ିଥିଲେ ସେ ଘାଟିକି ନାନାଦି ପ୍ରକାର । ୪୫

ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିଲା ସେ ଦାଢ଼ିକି ଶତ୍ରୁ ନେବ
 ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ପ୍ରାଣପଣେ ଲଢ଼ାଯିବ । ୪୭
 ଶୁଷଣ ସମର ହେଲା ସେହି ଦାଢ଼ିଠାରେ
 ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିଦେଲାକ ଶେଷରେ । ୪୮
 ସିଙ୍ଗାପୁର ଯିବାପରେ ଏମନ୍ତ ଦଢ଼ିଲା
 ଭାରତ ମହାସାଗର ମୁକୁଳା ହୋଇଲା । ୪୯
 ବଙ୍ଗୋପସାଗର ଦଶା ସେହିପରି ହେଲା
 ଜାପାନ ଜାହାଜ ଅବାଧରେ ଖେଳାକଲା । ୫୦
 ଭାରତକୁ ତେଣୁ ମାଡ଼ି ଆସିଲା ବିପଦ
 ଭାରତବାସୀଙ୍କି ତେଣୁ ନ ମାଡ଼ଇ ନିଦ । ୫୧
 ଭାରତର ଉପକୂଳ ବହୁତ ବିସ୍ତୃତ
 କୂଳ ଲାଗି ରହିଅଛି ସହର ବହୁତ । ୫୨
 କେତେବେଳେ କେଉଁଝାନ୍ଦେ ଆତ୍ମମଣ ହେବ
 ସେ କଥା ନିଶ୍ଚିତକରି କିଏବା କହିବ । ୫୩
 ଶତ୍ରୁ ତା ନିଜ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଉଣିବ
 ସେଉଁଠି ସୁବିଧା ହେବ ସେଠି ପଡ଼ୁଥିବ । ୫୪
 ତେଣୁ ଆମ ସରକାର ହୋଇ ସାବଧାନ
 ବୋଲନ୍ତି ହେ ପ୍ରଜାଗଣ ମନଦେଇ ଶୁଣ । ୫୫
 ବିପଦ ଆସିବାବେଳେ କି କି ପ୍ରତିକାର
 କଲେ ଏ ବିପଦୁଁ ରକ୍ଷା ପାଇଯାଇପାର । ୫୬
 ସତର୍କବାଣୀ ଶୁଣାଇ ଦିଅନ୍ତି ଆଗରୁ
 ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ଜଣେ ପ୍ରଜା କେହି ମରୁ । ୫୭
 ପ୍ରଜା ରକ୍ଷାପାଇଁ କରୁଛନ୍ତି ସାବଧାନ
 କି ଉପାୟ କଲେ ରକ୍ଷାହେବେ ପ୍ରଜାଗଣ । ୫୮
 ଭାରତର ପୂର୍ବ ଉପକୂଳେ ଯେତେ ସ୍ଥାନ
 ଜରୁରି ବିପଦ ସ୍ଥାନ ବୋଲି ତାକୁ ଜାଣ । ୫୯
 ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଲୋକମାନେ ଆତ୍ମ ସାବଧାନ
 ଜାଣିରଖ କି କରିବ ହେଲେ ଆତ୍ମମଣ । ୬୦

ଯେତେବେଳେ ଉଡ଼ାଯାନ ଶସ୍ତ୍ରରୁ ଆସିବ
 ତେତେବେଳେ ସତରକ ଘଣ୍ଟା ଦିଆଯିବ । ୭୦
 ସେ ଘଣ୍ଟି ଶବଦ ଯାର କାନକୁ ଶୁଭବ
 ଘରଭିତରୁ ଦାଣ୍ଡକୁ କେବେ ନ ଆସିବ । ୭୧
 ଦନ୍ତଗାତ ଭିତରେ ପଶିବ ସେ କାଳରେ
 ମୁହଁମାଡ଼ି ଶୋଇପଡ଼ି ସେ ଗାତ ଭିତରେ । ୭୨
 ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଯେ କାଳେ ଫେରି ଚାଲିଯିବ
 ପୁଣି ଆଉଥରେ ସତରକ ଘଣ୍ଟା ହେବ । ୭୩
 ତେତେବେଳେ ବାହାରକୁ ଲୋକ ଆସିପାରେ
 ପୁଣି ନିତ୍ୟ କରମରେ ଲାଗି ନିର୍ଭୟରେ । ୭୪
 ଆଲୋକର କଟକଣା କରିବାକୁ ହେବ
 ବାହାରେ ଆଲୁଅ ଧରି କେବେ ନ ବୁଲିବ । ୭୫
 ରାତ୍ର ଆନ୍ତମଣବେଳେ ଶସ୍ତ୍ରକୁ ଦିଶିବ
 ଆଲୁଅକୁ ଲକ୍ଷକରି ଗୁଳା ପକାଇବ । ୭୬
 ଅଗ୍ନିଗୁଳା ପଡ଼ିକରି ଯେ କାଳେ ଫୁଟିବ
 ଜହ୍ନରୁ ନାନା ବିଷାକ୍ତ ଗ୍ରାସ୍ୟ ଛୁଡ଼ିକିବ । ୭୭
 ବିଲୁଡ଼ିଆଳୁ ସମାନ ଗ୍ରାସ୍ୟ ଛୁଡ଼ିକିବ
 ସେ ଗ୍ରାସ୍ୟକୁ କେବେ କେହି ହାତେ ନ ଛୁଇଁବ । ୭୮
 ହାତରେ ଲାଗିଲେ ଘାଆ ଫୋଟକା କରିବ
 ଲୁହାଡ଼ିକିରେ ତାହାକୁ ସତକେଁ ଘେନିବ । ୭୯
 ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ହାଣ୍ଡିରେ ତାହାକୁ ପକାଇବ
 ସେ ପାଣିକୁ ନେଇ ଠାଏ ଫୋପଡ଼ାଇ ଦେବ । ୮୦
 ସେଠାରେ ସେ ଗୁଳା ପୁଣି ଜଳପୋଡ଼ି ଯିବ
 ତେବେ ଯାଇ ତାର ଗୁଣ ଲେପ ପାଇଯିବ । ୮୧
 ଯେତେ ସତର୍କ ଉପାୟ ହେଉଛି ପ୍ରଭୁର
 ଲୋକମାନେ ବୁଝି ଶୁଣି ସେ ଉପାୟ କର । ୮୨
 ଆପଣା ଜୀବନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଏବେ ଭାର
 ସାବଧାନ କରି ଦେଉଛନ୍ତି ସରକାର । ୮୩

ଯେଉଁଠାରେ ସମର ହେଉଛି ଯେତେବେଳେ
 ସେ ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ଲୋକେ ଯିବେ ତେତେବେଳେ
 ବିଶେଷେ ବାଳକ ସ୍ତ୍ରୀ ବୃଦ୍ଧ ଲୋକମାନେ
 ସେ ଥାନୁ ଅନ୍ତରହୋଇ ଯିବେ ଆନ ଆନେ ।
 କେବଳ ସଜନମାନେ ରହିବେ ସେଠାରେ
 ସାମରିକ ଶାସନ ଚଳିବ ସେ କାଳରେ । ୭୭
 ସାମରିକ ଶାସନଟି କଠିନ ଶାସନ
 ଦୟାମାୟା ନାହିଁ ତିଳେ ଯିବ ସାବଧାନ । ୭୮
 ଚୋର ଡକାଇତ ପାଇଁ ହେବ ପ୍ରାଣ ଦଣ୍ଡ
 ନିୟମ ମାନ ଚଳିଲେ ନାହିଁ ଦଣ୍ଡମଣ୍ଡ । ୭୯
 ସଜନମାନେ ସେଠାରେ ରହିବେ କେବଳ
 ହେବ ସେଠାରେ କେବଳ ସାମରିକ ଶେଳ ।
 ଶତ୍ରୁ ଯେଉଁଠାରେ ଗୁଳିଗୁଳା ପକାଇବ
 ସେ ଥାନର ଗତିଗୋଷ୍ଠି କିଛି ନ ରହିବ । ୮୦
 ଘରଦ୍ୱାର ଶାନ୍ତିରୁଜ ହେବ ଗୁରୁଗାର
 ପୋଡ଼ି ଉତ୍ସୁହେବ ଘରକରଣା ସକଳ । ୮୧
 ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରାଣୀ ଅନେକ ପ୍ରାଣ ହରାଇବେ
 କେନ୍ଦ୍ର ଜୀବନରେ ଥାଇ କଲବଲ ହେବେ । ୮୨
 କେନ୍ଦ୍ରବା ଜଣମ ହୋଇ ହେବ ଛଟପଟ
 କାହା ହାତ ଗୋଡ଼ ଛୁଡ଼ି ମଡ଼ିବ ନିପଟ । ୮୩
 କେ ଗୁଳିଗୁଳା ଶବଦ ଶୁଣି କାଲ ହେବ
 କାହାର ବା କର୍ଣ୍ଣପଟ ଶୁଣି ପାଟିଯିବ । ୮୪
 କା ଜିଭ ବାହାରପଡ଼ି ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିଯିବ
 କିଏବା ଆଘାତପାଇ ଆଖି ଅନ୍ଧ ହେବ । ୮୫
 ତେଣୁ ସାବଧାନ କରୁଛନ୍ତି ସରକାର
 ତେତେବେଳେ କାନେ ତୁଳା ଦେବଟି ନିକର
 ଲୁଗାବିଣ୍ଡା ପାଟିରେ ଭରିବ ତେତେବେଳେ
 ଗୋଲା ଶବଦ ବିପତ୍ତି ଉଣା ହୋଇପାରେ ।

ନଗର ରକ୍ଷକଦଳ କର ସଂଗଠନ
 ବିପତ୍ତିବେଳେ ସହାୟ ହେବେ ସେହୁ ଜନ । ୮୮
 ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକର ସେବା ସେ କରିବେ
 କେବଳ ସେବା କାମରେ ନିଯୁକ୍ତ ରହିବେ । ୮୯
 ସବୁ ସହରରେ ଲାଗିଅଛି ସଂଗଠନ
 ନଗରରକ୍ଷା ବୋଲିଣ ଏହାଙ୍କର ନାମ । ୯୦
 ସରକାରୀ ରକ୍ଷାଦଳ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗ ଦେବେ
 ସରକାର ଆଦେଶରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇବେ ।
 ଜାପାନ ଗୋଟିଏ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟ ଜାଣି
 କେତେଦିନୁ ସଜବାଜ ହୋଇଥିଲା ପୁଣି । ୯୧
 ବ୍ରିଟିଶ କେଶରୀ ସଙ୍ଗେ ମୁଣ୍ଡ ପକାଇଲା
 ପୂର୍ବ ଦ୍ଵୀପମାନଙ୍କରେ ଆସି ଧାଡ଼ି ଦେଲା । ୯୨
 ମାଲୟ ସିଙ୍ଗାପୁରକୁ ହାତ ପକାଇଲା
 ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ତାର ମୁହଁ ଦିଗୁଣ ବଢ଼ିଲା । ୯୩
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ରେଙ୍ଗୁନ ସହରେ ଧାଡ଼ି ଦେଲା
 ସେଠାରେ ଏବେ ଶାସନ ସମର ଲାଗିଲା । ୯୪
 ଲାଗିଛି ସମର ସେଠି ଅତି ଭୟଙ୍କର
 ରେଙ୍ଗୁନ ଅବସ୍ଥା ହେଲା ଅତି ଗୁରୁତର । ୯୫
 କେତେ ସାମରିକ ବଳ ରଖିଛି କେଜାଣି
 ବିରୁଦ୍ଧେ ସମଗ୍ର ଧରା ପାରିବ ସେ ଜାଣି । ୯୬
 ଜର୍ମାନୀ ସହିତ ସାଥୀ ହୋଇଛି ନିକର
 ବିରୁଦ୍ଧେ ତା ସଙ୍ଗେ କିଏ ଅଛି ପାରିବାର । ୯୭
 ଯେଉଁ ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ଅସ୍ତ
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ି ତାଙ୍କୁ କରୁଛି ପରସ୍ତ । ୯୮
 ତାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶି କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 ଅତି ଦମ୍ଭ ଦର୍ପଭରେ କରୁଛି ବଢ଼ାଇ । ୯୯
 ଅତି ଦର୍ପେ ଲଙ୍କାପୁରୀ ହୋଇଥିଲା ହତ
 ଅତି ଦର୍ପେ କୁରୁବଂଶ ହୋଇଲେ ପରସ୍ତ । ୧୦୦

କି ହେବ ଜାପାନ ଦଶା ଜଣା ଯାଉନାହିଁ
 ମାଡ଼ିଯାଉଛି ଆଗକୁ ଖାଲ ଡିପ ନାହିଁ । ୧୦୨
 ମାଲୟ ପ୍ରଭୃତ କେତେ ଖଣ୍ଡ ଦ୍ଵୀପ ନେଲ
 ରେଙ୍ଗୁନଠାରେ ବିଷମ ସମର ଲାଗିଲା । ୧୦୩
 ଚିନାଠାରୁ ବର୍ମାଯାକେ ସ୍ଥଳପଥ ଥିଲା
 ଜାପାନ ସେ ପଥ ଅବରୋଧ କରିଦେଲା । ୧୦୪
 ଅନ୍ୟପଥ ଅଛି ମାତ୍ର ଏ ପଥ ପ୍ରଧାନ
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶେ ଲଗାଇ ଦେଇଛି ଘୋର ରଣ ।
 ଆଧ୍ୟାମାନ ଦ୍ଵୀପଠାରେ ଗୁଳା ପକାଉଛି
 ସୁଏଜ ପ୍ରଣାଳୀ ପରେ ଗୁଳା ବରଷୁଛି । ୧୦୬
 ଜାଭା ସୁମାତ୍ରା ବୋର୍ଣ୍ଣିଓ ହେଲା କରଗତ
 ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଅଛି ସେ ସେନା ବହୁତ । ୧୦୭
 କଞ୍ଚାଗୁଡ଼ଲ ଚୋରାଇ କରୁଛନ୍ତି ରଣ
 ନ ମଣ ଜାପାନ ସେନା ନିହାତି ନିଉନ । ୧୦୮
 ଇଂରେଜ ଲୋକେ କରନ୍ତି ଏହା ସିଞ୍ଚକାର
 ଲାଗିଅଛି ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ଘୋର ମାରଧର । ୧୦୯
 କେତେ ପୁରପଲ୍ଲୀ ହେଉଅଛି ନାରଖାର
 ପୋଡ଼ି ଜଳ ଭସ୍ମ ହୋଇଯାଉଛି ନିକର । ୧୧୦
 ଲୋକମାନଙ୍କର ଦଶା କହିଲେ ନ ସରେ
 ଭିକାରୀ ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି ଦଣ୍ଡକେ ଦାଣ୍ଡରେ ।
 ଗୃହ ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଏଣେ ତେଣେ
 ପଳାଇଯିବାକୁ ରାହା ନ ମିଳୁଛି କେଣେ । ୧୧୨
 ସରତ ଲୋକ ଯେତେକ ବ୍ରହ୍ମଦେଶେ ଥିଲେ
 ସରତକୁ ଆସିବାକୁ ପଥ ନ ପାଇଲେ । ୧୧୩
 ସରତରୁ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଅଟେ ବହୁଦୂର
 ଗୁଳିଆସିବା ଅଟଇ ଦୁରହ ବ୍ୟାପାର । ୧୧୪
 ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଘୋଳ ଗୋଷ ସହି ସହି
 ଆପଣା ଦେଶକୁ ଆସୁଅଛନ୍ତି ପଳାଇ । ୧୧୫

ତେଣେ ଜଣି ଜାପାନର ବଢ଼ିଲୁ ସାହସ
 ଭରତ ଉପରେ ଧାଡ଼ିଦେବ ତାର ଆଶ । ୧୧୭
 ଭରତର ସରକାର ତେଣୁ ସାବଧାନ
 କରଇ ଦେଉଅଛନ୍ତି ପ୍ରଜାମାନେ ଶୁଣ । ୧୧୮
 ଆଗଠାରୁ ସାବଧାନ ହୋଇଥିବ ଯେବେ
 ବିପତ୍ତି ମାଡ଼ିଆସିଲେ ସତକେ ରହିବେ । ୧୧୯
 ଭରତର ପୁରପଲ୍ଲୀ ଥାଅ ହୃଦିଆର
 ବିପତ୍ତି ଆସିଲେ କରପାର ପ୍ରତିକାର । ୧୨୦
 ଭୁରନ୍ତ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳେ ଶତ୍ରୁ ଆସିପାରେ
 ଜାଣି ପାରୁଛନ୍ତି ସରକାର ସମ୍ଭବରେ । ୧୨୧
 ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ପ୍ରତିକାର କରନ୍ତି ବିଧାନ
 ଦୂରେ ଚାଲିଯାଅ ଆହେ ପୁରବାସୀ ଜନ । ୧୨୨
 ବିଶେଷେ ପ୍ରାଣ ବାଳକ ବୁଝେ ଚାଲିଯାଅ
 ଯାର କାର୍ଯ୍ୟ କାମ ନାହିଁ ଆନନ୍ଦାନେ ଯାଅ ।
 ଯେବେ ସେ ଅଞ୍ଚଳ ରଣକ୍ଷେତ୍ର କରାଯିବ
 ବାଧକର ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଲୋକେ ତଡ଼ା ହେବ ।
 ଚଟାଗଙ୍ଗରେ ହୋଇଛି ସେ ଆଦେଶ ଜାରି
 ପଞ୍ଚମିଶ ସପ୍ତଲୋକ ଯିବେକ ବାହାରି । ୧୨୩
 ଦରଦାର ଗୁଡ଼ି ଲୋକେ କେଉଁଠାକୁ ଯିବେ
 କେଉଁଠାରେ ଯାଇ ନୁଆ କୁଟୀର ବାନ୍ଧିବେ ।
 ଭୁରନ୍ତ ଆଦେଶ ଏହା କରିବ ପାଳନ
 ଦୟା ମାୟା ଏଥିରେ ନାହିଁକି କିଛି ଜାଣ ।
 ଯୁଦ୍ଧ ଆବଶ୍ୟକ ପାଇଁ ଯାହା ଦରକାର
 ଦେବା ନେବା ପାଇଁ ତହୁଁ ନାହିଁକି ନିସ୍ତାର ।
 ସ୍ବାଧୀନ ଦେଶ ଇଂଲଣ୍ଡ ପ୍ରଭୃତି ଯେତେକ
 ବାଧା ହୋଇ ସେନାଭ୍ୟକ୍ତ ହୋଇବେକ ଲୋକ ।
 ନାହିଁ କରିବାର କାର ନାହିଁ ଅଧିକାର
 ଦେଶ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ସବେ ହେବେ ତତପର ।

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବୟସଂସାର ସେ ଅବଶ୍ୟ ଯିବ
 ଯୁଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରି ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ହେବ ।
 ସେ ଦେଶର ଧନ ଜନ ଅଛଇ ଯେତେକ
 ରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା କରମରେ ହୋଇବ ଯୋଜକ ।
 ରାଜ୍ୟ ଉପରେ ବଇଶ୍ୟ କଲେ ଆତ୍ମମଣି
 ସକଳ ପରଜାମାନେ ଦେବେ ଧନ ଜନ । ୧୩୧
 କେତେକାଳୁ ରଣ ଗୋଳି ଭାରତରେ ନାହିଁ
 ତେଣୁ ରଣ ନାମ ଶୁଣି ଭାରତ ଡରଇ । ୧୩୨
 ଗୁଳି ଗୁଳା ଶବଦ ଶୁଣି ସେ ଚମକଇ
 ଡରେ ଥରହର ହୋଇ ଯାଉଛି ପଳାଇ । ୧୩୩
 ପ୍ରାଣେ ଉନ୍ମାଦନା ତାର ନାହିଁ ତିଳେ ମାତ୍ର
 ଉଡ଼ାଯାନ ଦେଖି ତେଣୁ ମଣଇ ବିଚିତ୍ର । ୧୩୪
 ଭାରତକୁ ଫମେ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ବିପତ୍ତି
 ଏ କଥା ଶ୍ରବଣ କରି କମ୍ପିଅଛି ଗୁଡ଼ି । ୧୩୫
 ମଣିଷ ମାରିବା ଯନ୍ତ୍ର ନାନା ପରକାର
 ବର୍ତ୍ତମାନ ସମରରେ ହୁଏ କାରବାର । ୧୩୬
 ସାରା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡରେ ଜଳେ ସମର ଅନଳ
 ସବୁ ଜାତିମାନେ ଡେଇଁ ପଡ଼ନ୍ତି ନିକର । ୧୩୭
 ଭାରତ ଲୋକେ ନିରସ୍ତ ଭୟେ ଥରହର
 ବଇଶ୍ୟ ଆସିଲେ କିସ କରିବେ ଆବର । ୧୩୮
 ଇଂରେଜଙ୍କ ବାହୁଛୁପା ତଳେ ସେ ଅଛନ୍ତି
 ବଇଶ୍ୟର ଦାଉ କେବେ ବୁଝି ନ ପାରନ୍ତି ।
 ଭାରତ ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଛି ବଇଶ୍ୟର
 କେ ଜାଣେ କେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଆସିବ ନିକର ।
 ନିଦା ବିଷ୍ଣୁ ଅଟନ୍ତି ଭାରତ ଲୋକ ଗଣ
 ବୁଝିବା ସୁଝିବା ଲୋକ ଛନ୍ତି କେତେଜଣ ।
 କଂଗ୍ରେସ ବୋଲେ ଭାରତ ହୋଇଲେ ସ୍ୱାଧୀନ
 ପ୍ରାଣ ପଣେ ଭାରତ ରକ୍ଷାରେ ଦେବେ ମନ ।

ଏହି ଅଲୋଚନା ଲାଗିଅଛି ବିଲତରେ
 ନାନା ମୁନିଙ୍କର ନାନା ମତ ଏ କଥାରେ । ୧୪୩
 କେ ବୋଲେ ଭାରତ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ନ ଧରିଲେ
 କିପରି ଇଂରେଜପରି ଲଢ଼ିବ ସେ ଭଲେ ।
 ବିଲତ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳେ ଲାଗିଛି ବିଚାର
 କିପରି ଭାରତ ଦାବି ପୂରିବ ନିକର । ୧୪୫
 କେ ବୋଲେ ଭୂରନ୍ତ୍ର ସ୍ଵାଧୀନତା ଦେଇ ଦିଅ
 କେ ବୋଲେ ସମର ଶେଷେ ଏ ଜବାବ କହ ।
 କେ ବୋଲେ ଉପନିବେଶ ରାଜ୍ୟ ସମ ସବୁ
 ଭାରତକୁ ଦିଆଯିବ କହ ହେ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୪୭
 ବିଲତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳେ ଅଦଳ ବଦଳ
 ହୋଇଅଛି ଅଳ୍ପ ଦିନେ ଜାଣ ହେ ନିକର ।
 ନୀପସ ସାହେବ ନୂଆ ଯୁଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ
 ଆଉ କେତେ ଜଣ ତାଙ୍କ ସାଥରେ ରହିଲେ ।
 ଦମାଦୋଷ ବିଚାର ଲାଗିଛି ଏଥିପାଇଁ
 ଚର୍ଚ୍ଚା ଯାହେବ ଚନ୍ଦ୍ରା କରୁଛନ୍ତି ଆଇ । ୧୫୦
 ଚିନା ଦେଶ ସେନାପତି ଚିଆଙ୍ଗକେଶାଙ୍କ
 ଏତିକି ବେଳେ ଭାରତେ ସେହୁ ଆସିଲେକ ।
 ସେ ମହାଭାଗ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଆସି ପ୍ରବେଶିଲେ
 ତାଙ୍କ ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ ତାଙ୍କ ସହିତରେ ଥିଲେ ।
 ବଡ଼ଲଟଙ୍କର ଦୁହେଁ କୁଣିଆଁ ହୋଇଲେ
 ଅଳପ ଦିନ ସେ ରହି ଯୁଣି ଫେରି ଗଲେ ।
 ଭାରତର ବଡ଼ ବଡ଼ ନେତାଙ୍କ ସହିତ
 ହୋଇଥିଲା ଅଳ୍ପକାଳ ତାହାଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ । ୧୫୪
 ଗାନ୍ଧି ନେହେରୁ ପ୍ରଭୃତି ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଲେ
 ଭାରତରୁ ମତିଗତି ସବୁ ବୁଝି ଗଲେ । ୧୫୫
 ଯିବାବେଳେ ଭାରତ ବିଷୟ କହିଗଲେ
 ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନ ହେବା ଉଚିତ ଏବେଳେ ।

ଚିନା ଭରତ ସ୍ଵାଧୀନ ନ ହୋଇବ ଯେବେ
 ଏ ଧରାରେ ଶାନ୍ତି ବିରାଜିବ ନାହିଁ କେବେ ।
 ଏ ବାରତା' ଶୁଣିଣ ବଲ୍ଲଭ ସରକାର
 ଭରତ କଥା ଅଧିକ ଲାଗିଲା ବିରୁର । ୧୫
 ଚିଆଙ୍କକୈଶାକ ଭରତକୁ ଆସିଥିଲେ
 କି ହୋଇବ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବିରୁର ବାନ୍ଧଲେ ।
 ଭରତେ ଦିନେ ଉତ୍ସବ ହେବ ତାଙ୍କ ପାଇଁ
 ଏ କଥା କାଳ କାଳକୁ ଥିବ ସିନା ରହି । ୧୬
 ଭରତର ବଡ଼ ଲାଟ ପେଶିଲେ ଆଦେଶ
 ପ୍ରତି ଜନପଦେ ଏହା ହୋଇବ ଅବଶ୍ୟ ।
 ସେ ଆଦେଶ ପାଳି ଲୋକେ ଯାସୁ ଭରତରେ
 ଉତ୍ସବ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ନଗର ପକ୍ଷୀରେ । ୧୭
 ଚିନା ଦିବସ ହେଲା ସେ ଉତ୍ସବର ନାମ
 ପଟୁଆର ଶୋଭାଯାତ୍ରା ଆଦି ନାନାକର୍ମ ।
 ଉନବିଂଶ ବୟାଳିଶ ସାଲ ମାର୍ଚ୍ଚମାସ
 ଯାତ ତାରିଖ ହୋଇଲା ଗୁରୁନା ଦିବସ । ୧୮
 ଭରତ ଗୁରୁନା ପ୍ରୀତି ଅତୁଟ ରହିବ
 ଭରତର ଚିନା ପ୍ରତି ଅଛି ବନ୍ଧୁଭାବ । ୧୯
 ସ୍ନେହ ଯୌଦ୍ଧାର୍ଯ୍ୟ ସଦାନୁଭୂତି ଭାବମାନ
 ସଭାରେ ପ୍ରକାଶ କଲେ କେତେକେତେ ଜନ ।
 ଏ ଭାବ ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥା ଲହୁଣୀ ସମାନ
 ପ୍ରସ୍ରାବ ଆକାର ତାହା କଲକ ଧାରଣ । ୨୦
 ସେ ପ୍ରସ୍ରାବମାନ ଯିବ ବଡ଼ଲାଟ ପାଶେ
 ସେ ସବୁ ସେ ପଠାଇବେ ଚିନ ଦେଶ ପାଶେ ।
 ସେ ଦିନ ଯା କିଛି ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇବ
 ତାହା ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଶକୁ ଅବଳମ୍ବେ ଯିବ ।
 ସେ ଦେଶ ବିପଦଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକଙ୍କର ହିତେ
 ଏ ଧନ ବ୍ୟୟ ହୋଇବ ଜାଣ ହେ ପଣ୍ଡିତେ ।

ଜାପାନ ଚିନା ସହିତ କରୁଛି ସମର
 ଗୁରୁ ବରଷ ହେଲୁଣି ଶାନ୍ତି ନାହିଁ ତାର । ୧୭୧
 ଅତି ବୃହତ୍ତର ଦେଶ ଅଟେ ଚିନା ଦେଶ
 ଚୁକିଣ ପାଞ୍ଚ କୋଟି ଏ ଲୋକଙ୍କର ବାସ । ୧୭୨
 ପଞ୍ଚମି ଶ କୋଟି ଲୋକ ଛନ୍ତି ସ୍ବରଚରେ
 ଗଲୁ ଜନ ଗଣନାରେ ବଢ଼ି ଥାଇ ପାରେ । ୧୭୩
 ଯୁଦ୍ଧବେଳେ ଯେତେ ଦେଶେ ଯେତେ ଲୋକଛନ୍ତି
 ସଂଖ୍ୟାରେ ଏ ଦୁଇ ଦେଶୁଁ ବଳ ନ ପାରନ୍ତି ।
 ଏ ଦୁଇ ଦେଶର ଲୋକ ହେଲେ ଏକମେଳ
 ସମଗ୍ର ଧରକୁ କରି ପାରେ ଟଳ ମଳ । ୧୭୪
 ଚିନ ଦେଶ ବିଲୁତ ସଙ୍ଗରେ ମେଳ ହୋଇ
 ଜାପାନ ସହିତ ଏବେ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ । ୧୭୫
 ଘୋର ସମର ଲାଗିଛି ଚିନା ଜାପାନର
 ଏଣେ ବିଲୁତ ସହିତ କରୁଛି ସମର । ୧୭୬
 ବିଲୁତର ଅଧିକାରେ ଅଛି ରାଜ୍ୟ ଯେତେ
 ଛଡ଼ାଇ ନେବାକୁ ପାଞ୍ଚ କରୁଅଛି କେତେ ।
 ସ୍ବରଚ ଉପରେ ଆଖି ରଖିଅଛି ସେହି
 କେତେବେଳେ ବେଳୁଛି ଆସିବ ଧସାଇ ।
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷେ ସ୍ବରଚେ ଆସିବ
 ଏ ଆଶଙ୍କା ଅଛି କେହି ଏଡ଼ି ନ ପାରିବ ।
 ସାବଧାନ ହେଉଛନ୍ତି ତେଣୁ ସରକାର
 ସ୍ବରଚ ରକ୍ଷା ପାଇଁ କି ଲାଗିଛି ବିଚାର । ୧୮୧
 ତେଣେ ରୁଷିଆରେ ଜଗିଅଛି ହିଟଲର
 ବସନ୍ତ ଆଗମନକୁ ଛକିଛି ନିକର । ୧୮୨
 ବସିବସି ବଳ ସାଜୁଅଛି ଏତେକାଳ
 ଶୁଖିଣ ସ୍ବରଚ ଲଢ଼ିବ ଏଥର ନିକର । ୧୮୩
 ତାର ପାଞ୍ଚ ରୁଷିଆକୁ କରିଣ ପରାସ୍ତ
 ଜାପାନ ସହିତ ଯୋଗ ଦେବ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ।

ଦୁହେଁ ମିଶି ଦୁଇଦିଗୁ ଭାରତକୁ ଆସି
 ଚଢ଼ାଉ କରିବେ ଦେଶେ ଯଥା ସ୍ବର୍ଗ ଆସି ।
 ଏକେ ଭାରତ ନରସ୍ତ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷା ନାହିଁ
 ଯୁଦ୍ଧ ନାମ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଭୟରେ ଥରଇ । ୧୮୭
 ଅନ୍ୟସ୍ଥାନ ଯୁଦ୍ଧ ସମାପ୍ତର ପଡ଼େ କାନେ
 ସସ୍ତ୍ର ଶାତ ହେଉଅଛି ସଦା ମନେମନେ । ୧୮୮
 ଆରତେ ଡାକୁଛି ରକ୍ଷାକର ଆର୍ତ୍ତସାଣ
 ବିପତ୍ତି ନାଶନ ବାନା ଉଡ଼ୁଅ ଆପଣ । ୧୮୯
 କେତେ କେତେ ବିପଦରୁ କରୁଛ ଉଦ୍ଧାର
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଲଭୁଅଛ ପ୍ରଭୁ ଅବତାର । ୧୯୦
 ଆନ ଦେଶେ ଶତ୍ରୁ ଯେଉଁ ବିପତ୍ତି ଘଟାଏ
 ଧନ ପ୍ରାଣେ ନାମ ଭଜି ହୁଅନ୍ତି ଅଥଏ । ୧୯୧
 ବ୍ରହ୍ମ ସିଙ୍ଗାପୁର ମାଲୟର ଦଶା ଦେଖି
 • ନିଶ୍ଚୟ ଭାରତବାସୀ ଯାଉଅଛି ଶକ୍ତି । ୧୯୨
 ସତେ ଏ ମହାମାଣ୍ଡରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବ
 ଯୁଗ ଶାନ୍ତି ଶ୍ରେଣୀକରି ଆନନ୍ଦେ ରହିବ । ୧୯୩
 ଚଉବାହା ଗୁରୁତଳେ ଥାଇ ଏ ଭାରତ
 ଶତ୍ରୁରୁଦ୍ଧରେ ବେଗରେ ଘୋରୁଇବ ଦଳିତ ।
 ଚକାଡ଼ୋଳାରେ ଦେଖୁଛ ଆହେ ଚଉବାହା
 ଭାରତର ତବ ବିନୁ କିଏ ଅଛି ସାହା । ୧୯୪
 ଏ କଥା କହୁଛି ସିନା ପୁଣି ପାଞ୍ଚେ ମନେ
 ତବ ବିରାଟ ମାୟାକୁ ବୁଝିବ କେ ଜଣେ । ୧୯୫
 ଦୁରିତ ନାଶନବାନା ପୁଣି ଅଛ ବହୁ
 କେ ଦୁଷ୍ଟ କେ ସନ୍ନ କିଛି ବୁଝି ନପାରଇ । ୧୯୬
 ପର ଆପଣା ବିରୁଦ୍ଧ ନାହିଁ ଭୁମ୍ଭଠାରେ
 ନାଶିଲ ଆପଣା ବଂଶ କୋକୁଆ ଭୟରେ ।
 ଥାନ ଭେଦ ଭୁମ୍ଭଠାରେ ନାହିଁ ତଳେ କିଛି
 ଆପଣା ଘର ବୁଢ଼ାଇଥିଲ ଶୁଣାଅଛି । ୧୯୭

କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ସମରରେ ଯାହା ଯାହା କଲ
 ସେ କଥା ଶୁଣିଲେ ଲୋକେ ହୋନ୍ତି କଲବଲ ।
 କି ନିକିତି ଧରିବ ତୁମକୁ ଯାହା ଜଣା
 ମୁଁ ଦୁଷ୍ଟ କି ସନ୍ଥ ମୋତେ ପଢ଼ୁନାହିଁ ଜଣା ।
 କାହାକୁ ଡରିବି ଅବା କେଉଁଠି ଲୁଚିବି
 କେଉଁଠାକୁ ଡରିବି ପଳାଇ ମୁଁ ଯିବି । ୨୦୧
 ଶଶୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ନେତ୍ର ଯାର ସକଳ ଦେଖିବ
 ସେ ଦୃଷ୍ଟି ଉହାଡ଼ୁ କେଉଁଠାକୁ ପଳାଇବ ।
 କାହାକୁ ଡରିବା କେହି କେଉଁଆଡ଼େ ନାହିଁ
 ଯାହାକୁ ଡରିବା ସେ ତ ଅଛନ୍ତିଟି ସେହି । ୨୦୩
 ମାରିଲେ ମାରିବେ ସେହୁ ରଖିଲେ ରଖିବେ
 ନରଖିଲେ ଆନ କେହି ରଖି ନପାରିବେ । ୨୦୪
 ଏ ଦୃଢ଼ତା ମନେ ଥିଲେ ନାହିଁ କିଛି ଭୟ
 ତାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ଦେବେ ସେ ଅଭୟ ।
 ମନଥୟ କରି ତାକୁ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ
 ତାକୁ ରକ୍ଷାକରନ୍ତି ସେ ସକଳ ପ୍ରକାରେ । ୨୦୬
 ଚିତ୍ତ ଚଞ୍ଚଳ ନ କରି ଅଧିକର ମନ
 ଅବଶ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ୨୦୭
 ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛାବଳେ ଚଳୁଅଛି ଏ ଜଗତ
 ତାଙ୍କ ଆଦେଶରେ ଚଳୁଅଛି ଏ ଆତଜାତ । ୨୦୮
 ବ୍ୟାପିଅଛି ତାଙ୍କ ଶକ୍ତି ସକଳ ଦେଶରେ
 ସେ ଅଛନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଦେଶେ ରେଖୁନ ସହରେ ।
 ଜାପାନରେ ଜର୍ମାନୀରେ ସବୁଠି ଅଛନ୍ତି
 ବିଲତେ ଭାରତେ ସେହୁ ବ୍ୟାପି ରହିଛନ୍ତି ।
 ଜଗତର ନାଥ ସେହୁ ଜଗତ କରତା
 ହରତା ସେହି ଜଣକ ଏ ବିଶ୍ୱବିଧାତା । ୨୧୧
 ଲୋକ ସପ୍ତକାରୀ କାଳ ଅଟନ୍ତି ତ ସେହି
 ଲୋକ ବିନାଶ ଯଜ୍ଞ ସେ ଅଛନ୍ତି ଭୀଷଣ । ୨୧୨

- ପ୍ରଳୟ ମୁରତିଧାତ୍ରୀ ଦେଶେ ଦେଶେ ଫେରି
କେତେକେତେ ପ୍ରାଣୀ ସେହୁ ଦେଉଛନ୍ତି ମାରି ।
କେତେକାଳ ଅରଜନ ଧନ ରହୁ ଆଦି
କେତେ କେତେ ଶ୍ରମକରି କେ ଥିଲୁ ସମ୍ପାଦି ।
କେତେ ଧନ ବ୍ୟୟକରି ତୋଳିଥିଲୁ ଘର
ଘରକରଣା ଘରବ ସାଇତି ଅପାର । ୨୧୫
କେତେ ଯତନରେ ସାଜିଥିଲୁ ଘରଦ୍ଵାର
ହସି ଉଠୁଥିଲୁ ଘର ନଗର ବଜାର । ୨୧୬
କେତେ କେତେ ମନୋହାରୀ ଘରବ ଭିଆଇ
ହାଟ ବଜାର ଦୋକାନ ଥିଲୁକ ସଜାଇ । ୨୧୭
କେତେ ଧରମ ମନ୍ଦିର ଦେଉଳ ଅଟ୍ଟାଳି
ଅତୁଳ ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ଖଟ ଶେଜ ଦୋଳି । ୨୧୮
- ଇନ୍ଦ୍ରଭୂବନ ସମାନ ସହର ବଜାର
ଖଞ୍ଜାଥିଲୁ ବିଜୁଳି ଆଲୋକ ମାଳମାଳ । ୨୧୯
କଲେ ବଲେ ଭିଆଇଛି ନାନାଦି ଘରବ
ଏସବୁ ମୋହର ବୋଲି ମନେ କେଡ଼େ ଗର୍ବ ।
କେହ୍ନେ ରାଜ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କେହ୍ନେ ସେନାପତି
ଶକ୍ତିବଳେ ଧରିଣ ନାନାଦି ମୁରତି । ୨୨୦
ଆକାଶ ପାତାଳ ଭୂମି ଦେଉଥିଲୁ ଦଳି
ଭ୍ରମୁଥିଲୁ ଏ ଜଗତେ ହୋଇ ମହାବଳୀ । ୨୨୧
ପଲକ ମାସକେ ଭୟ ଏସବୁ ହେଉଛି
ଇନ୍ଦ୍ରଭୂବନ ଯେ ଥିଲୁ ଶୃଙ୍ଗାନ ଦିଶୁଛି । ୨୨୨
କାହାକୁ ଦେଉଛ ପ୍ରଭୁ କେମନ୍ତ ପ୍ରେରଣା
ଏକାଳେ ସବୁରି ବୁଦ୍ଧି ହୋଇଗଲା ବଣା । ୨୨୩
ମୁଁ ବଡ଼ ମୁଁ ବଡ଼ ବୋଲି ସକଳେ ଗରବେ
ଡେଇଁପଡ଼ୁଛନ୍ତି ସବେ ଏ ମହାଆତ୍ମବେ । ୨୨୪
ଯାହାକୁ ଯେଉଁ ପ୍ରେରଣା ଦେଉଛ ଆପଣ
ସେହି ପ୍ରେରଣା ଧରିଣ ମାତୁଛନ୍ତି ଜାଣ । ୨୨୫

ସୁକୃତ ଦୁଷ୍ଟ କର୍ମଫଳ ଅନୁସରି
 କାହାକୁ ଦେଉଛ ମାରି କାକୁ ଦିଅ ତାରି । ୧୨୭
 ଦେଖିଲେ ଲଗୁଛି ଭୟ ଏ ପ୍ରଳୟଲୀଳା
 ପ୍ରଳୟ ମୂରତି ଧରି କରୁଅଛି ଖେଳା । ୧୨୮
 କେତେକାଳ ଖେଳିବ ଏ ଖେଳ ଜଣା ନାହିଁ
 କେବେ ପାଳିବ ଏ ଧରା ପୁଣି ଶାନ୍ତ ହୋଇ ।
 ହେ ବିଶ୍ଵ ମୂରତି ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଚନ୍ଦ୍ରଧର
 କେତେକାଳ ତବ ଚନ୍ଦ୍ରପେରିବ ନିକର ।
 ତୁମ୍ଭରି ସନ୍ତାନମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ନଷ୍ଟ
 ହେଉନାହିଁ କହେ ପ୍ରଭୁ ମନେ ଭିଳେ କଷ୍ଟ ।
 ଦୟାର ସାଗର ଦୟାନିଧି ନାମ ବହି
 କଣିକାଏ ଦୟା ଚହ୍ନ ଦେଖାଯାଉନାହିଁ । ୧୨୯
 ପ୍ରଳୟ ମୂରତି ଦେଖି ଡରନ୍ତି ସରବେ
 ଦମ୍ଭ ସାହସ କାହାର ରହୁନାହିଁ ଲବେ । ୧୩୦
 ତୁମ୍ଭେ ତ ସବୁରି ବଳ ସବୁରି ସହାୟ
 ଦିଅ ମହାପ୍ରଭୁ ବାରେ ଧରାକୁ ଆଶ୍ରୟ । ୧୩୧
 ଧରାକୁ ଯେ ସରା ମଣୁଥିଲା ଏକଦିନ
 ଯାହା ଯାହା ତାକେ ସେହି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ।
 ବୋଲେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ଚନ୍ଦ୍ରଧର
 ଚନ୍ଦ୍ର ତେଜି ମୋହନ ବେଶରେ ବଂଶୀ ଧର ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଜାପାନ ସମର ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ନବମ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

- ଜାପାନ ସେ ଇଂରେଜ ସହିତ ଲଢ଼ୁଥିଲା
ସେ ସମର ଫଳାଫଳ ଜଣା ତ ନ ଗଲା । ୧
ଆଉ କେତେ କଥା ପୂର୍ବେ ମୁଁ ପଢ଼ୁଥିଲି
ତହିଁର କିଛି ଜବାବ ଶୁଣି ନ ପାରିଲି । ୨
ଶୁଣିଛି ଯି ପସ ନାମେ ସାହିଦ୍ୟ ଆସିଲେ
କସପାଇଁ ଆସିଥିଲେ କସ କରିଗଲେ । ୩
ହୁଷିଆ ସଙ୍ଗେ ଜର୍ମାନୀ ଯୁଦ୍ଧ କରୁଥିଲା
ସେ ଯୁଦ୍ଧର ଫଳାଫଳ କେଉଁଠାକେ ଗଲା । ୪
ଆମେରିକା ମତଗତ କଥାବା ହୋଇଲା
ଏସବୁ ସମାବୃତ ତ ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲା । ୫
ବିପ୍ଳାବ ଚରିତମାନ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
ଶୁଣିବାକୁ ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହେଉଛି ମୋର ମନ । ୬

ଜଗା ଉବାଚ

- ବେଳୁବେଳ ଜାପାନ ସମର ବୃଦ୍ଧି ହେଲା
ବ୍ରହ୍ମଦେଶରେ ଶାନ୍ତି ସମର ସେ କଲା । ୭
ଇଂରେଜଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସେହୁ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
ଖଣ୍ଡି ଏ ଖଣ୍ଡି ଏ ସ୍ଥାନ ନେଉଛି ଛଡ଼ାଇ । ୮
ମାଣ୍ଡାଲେ ସହର ହୋଇଗଲା ଗୁରୁଖାର
ଧୂସ କରିଦେଲା ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ସେ ନିଷ୍ଠୁର । ୯
ତେଣେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ସମର
ଅଗ୍ନିଗୁଳା ପକାଇ କରୁଛି ନାରଖାର । ୧୦
ତେଣେ ଆମେରିକା ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
ତା ରାଜ୍ୟରୁ ଖଣ୍ଡେଖଣ୍ଡେ ନେଉଛି ଛଡ଼ାଇ । ୧୧
ବେଳୁବେଳ ସମର ହେଉଛି ଭୟଙ୍କର
ଭାରତ ଉପରେ ଧୁଣି ଦେଲକ ନକର । ୧୨

ଏହିକାଳେ ବଲ୍ଲଭରେ ପଡ଼ିଲା ଚନ୍ଦ୍ରଲ
 କମ୍ପାଇ ନ ଭୁଟେ ଭାରତର ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୧୩
 ଭାରତ ସେ ଦାବି କରେ ହୋଇବ ସ୍ଵାଧୀନ
 ଇଂରେଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ହୋଇବ ସମାନ ।
 ବହୁକାଳୁ ଭାରତ କରୁଛି ଏହି ଅଳି
 ଅଳିକୁ ଉତ୍ସୁକଅଛି ନାନାମତେ କଳି । ୧୪
 ଭାରତକୁ ଯେବେ କିଛି କ୍ଷମତା ନ ଦେବ
 ମନ ପ୍ରାଣ ଦେଇ କିମ୍ପା ସମରେ ଲଢ଼ିବ । ୧୫
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଲୋକମାନେ ଯାହା ଯାହା କଲେ
 ତାହା ତ ବଲ୍ଲଭବାସୀ ଅଖିରେ ଦେଖିଲେ । ୧୬
 ବ୍ରହ୍ମ ଦେଶବାସୀ କେତେଦିନ ଯୁଦ୍ଧ କଲେ
 ଶେଷେ ବଇଶାକ ଆଖି ପୁଲମାଳଦେଲେ । ୧୭
 ବିଶ୍ଵାସଯାତକ କାର୍ଯ୍ୟ ନ ଅଟେ କି ଏହା
 ବାଛି ବାଛି ନେଲେ ସେହୁ ଅଧରମ ରାହା । ୧୮
 ଭାରତର ଦାବି ତେଣୁ କର ସମାଧାନ
 ନ କଲେ ଭାରତ ଯୁଦ୍ଧେ ନ ଦେବଟି ମନ । ୧୯
 ବଲ୍ଲଭ ସଭାରେ ହେଲା ଏମନ୍ତ ବିଶୁର
 ସପକ୍ଷ ବିପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତି ନାନା ପରକାର । ୨୦
 ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ବଲ୍ଲଭ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଦୁଇ
 ପ୍ରକାଶ୍ୟରେ କିଛି ମତ ନ ଦେଲେ ତ ସେହି ।
 ଯୁଦ୍ଧ ମନ୍ତ୍ରୀ ପରସ୍ପଦ ଆଲୋଚନାକଲେ
 ଝିପସକୁ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାରତେ ପେଶିଲେ ।
 ସ୍ଵାଧୀନତା ଦାନଦେନ ଆସିଲେ ଝିପସ
 ଉଡ଼ା ଯାନେ ଆସିଲେ ସେ କମ୍ପାଇ ଆକାଶ ।
 କେତେଦିନ ପରେ ଭାରତରେ ପଡ଼ିଥିଲେ
 ଦକ୍ଷିଣ ନଗରରେ ସେ ଆସ୍ଥାନ ଜମାଇଲେ ।
 ମୁଖିଆ ମୁଖିଆ ଲୋକ ଯେତେ ଭାରତର
 ଡିକାଇଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଠାଇ ଖବର । ୨୧

ବଲ୍ଲଭରୁ ସେ ଯେଉଁ ପ୍ରସାଦ ଆଣିଥିଲେ
 ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ ତାହା ସେହୁ ଜଣାଇଲେ । ୨୭
 ଶୁଣ ହେ ଭାରତବାସୀ ମନଦେଇ ଶୁଣ
 ଏ ସମୟ ଶେଷହେଲେ ହୋଇବ ସ୍ଵାଧୀନ । ୨୮
 ଅନ୍ୟ ଉପନିବେଶରେ ଅଛି ଯେ ବିଧାନ
 କେହି ପରକାରେ ତୁମ୍ଭେ ହୋଇବ ସ୍ଵାଧୀନ ।
 ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷେ ଅନତି ବଳମ୍ଭେ ଏହା ହେବ
 ବଲ୍ଲଭ ସମ୍ପର୍କ କାଳେ ତୁଟାଇ ପାରିବ । ୩୦
 ଯେତେବେଳେ ଇଚ୍ଛା ତେତେବେଳେ କରିପାର
 ଏ ବସୟେ ରହିବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର । ୩୧
 ଶାସନତନ୍ତ୍ର ଗଢ଼ିବେ ପ୍ରତିନିଧି ଦଳ
 ସେହିମାନେ ଚଳାଇବେ ଏ ଶାସନକଳ । ୩୨
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟୁନ ଜାତି ସ୍ଵାର୍ଥ କରିବେ ରକ୍ଷଣ
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶର ସ୍ଵାର୍ଥ ହୋଇବ ସ୍ଵାଧୀନ । ୩୩
 ଭାରତଯୁକ୍ତ ଶାସନ ନାମ ତାର ହେବ
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶ ଇଚ୍ଛାଲେ ଏଥିରେ ପଶିବ । ୩୪
 ଶତକରା ଅଶୀ ଲୋକ ହେଲେ ଏକମତ
 ସେ ପ୍ରଦେଶ ଏହି ଯୋଜନାରୁ ହେବ ମୁକ୍ତ । ୩୫
 ଇଚ୍ଛାକଲେ ଏହି ଯୋଜନାରେ ହେବ ଯୁକ୍ତ
 ଥରେ ଯୁକ୍ତହେଲେ ପୁଣି ନ ହେବ ବିଯୁକ୍ତ । ୩୬
 ଶତକରା ସାଠିଏ କହିବେ ଯୁକ୍ତ ହେବେ
 ଅବଶିଷ୍ଟ ଲୋକ ଯେବେ ଅମଙ୍ଗ ହୋଇବେ ।
 ତେବେ ସେମାନେ ବୋଲିବେ ଶ୍ଵେତ ନିଆଯାଉ
 ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଯାହା ବୋଲିବେ ତା ହେଉ ।
 ରାଜାମାନେ ଇଚ୍ଛାକଲେ ଏଥିରେ ପଶିବେ
 ନୋହିଲେ ଅଲଗାହୋଇ ସେମାନେ ରହିବେ ।
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେକାଳ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଥିବ
 ଭବିଷ୍ୟତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଶାସନ ଚଳୁଥିବ । ୪୦

ସ୍ବରତରେ ପ୍ରତିନିଧି ସବୁ ଚଳାଇବେ
 ରାଜ୍ୟରଷା ବିଭାଗକୁ ଛୁଇଁ ନ ପାରିବେ । ୪୬
 ବର୍ତ୍ତମାନ ସେନାପତି ସବୁ ଚଳାଇବେ
 ସ୍ବରତସ୍ଥ ସଭ୍ୟ ଜଣେ ସାଥରେ ରହିବେ । ୪୭
 ସେନାପତିର ରହିବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର
 ସେହି ମୁଣ୍ଡାଇବେ ଏକା ରାଜ୍ୟରଷା ସ୍ବର । ୪୮
 ଓ । ଭେଲ ସାହେବ ସେହି ସେନାପତି ନାମ
 ଯୁଦ୍ଧବିଭାଗ ମାଲିକ ସେ ରହିବେ ଜାଣ । ୪୯
 ଏହି ସ୍ବରତରେ ଦିଆଯିବ ମହାଦାନ
 ନେବ କି ନ ନେବ କହିଦିଅ ତତକ୍ଷଣ । ୫୦
 ଏ ମହାସୁଯୋଗ ଆସିଅଛି ଏତେବେଳେ
 ହରାଇଲେ ନ ପାଇବ ସୁନଶ୍ଚ ଖୋଜିଲେ । ୫୧
 ଏ ଘୋଷଣା ସ୍ବରତରେ କଲେକ ପ୍ରସ୍ତର
 ସବୁ ଦଳପତିମାନେ କଲେକ ବସ୍ତର । ୫୨
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଓ ପିପସା ସାହେବ ଡକାଇଲେ
 ଅହିଂସା ମାତ୍ର ନ ଯିବ ବୋଲି ସେ ବୋଇଲେ । ୫୩
 ଯୁଦ୍ଧର ବିରୋଧୀ ମୁଁ ତ ଡାକୁଛ କମ୍ପାଇ
 ଅହିଂସା ମାତ୍ରକି ଯୁଦ୍ଧ କଥା ନ ଯୋଗାଇ । ୫୪
 ତଥାପି ଓ ପିପସା ବହୁ ଅନୁରୋଧ କଲେ
 ଆସ ଆନ କଥାମାନ ପକାଇବା ଭଲେ । ୫୫
 ଅନୁରୋଧ ରକାକର ବୁଢ଼ା ତଳଗଲେ
 ଯାଇ ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ୫୬
 ଓ ପିପସା ବହୁ ଆଦରେ ତାହାଙ୍କୁ ଭେଟିଲେ
 ବୁଢ଼ା ଯାଇ ତାଙ୍କଠାରୁ ସକଳ ଶୁଣିଲେ । ୫୭
 ଫେରିଲାବେଳେ ଓ ପିପସା ପ୍ରସ୍ତରରେ ଗାନ୍ଧି
 ତୁମ୍ଭ ମତାମତର ମୁଁ ନ ପାଇଲି ସହ । ୫୮
 ବୁଢ଼ା ବୋଲେ ଏ କଥାରେ କି ଦେବ ଉଦ୍ଧର
 କଂଗ୍ରେସର ମୁଁ ତ ସଭ୍ୟ ନୁହେଁ ନିକର । ୫୯

ମୋ ମତରୁ କି ମିଳିବ ଆନନ୍ଦ ପରୁର
 ସେମାନଙ୍କ ମତନେଇ ତୁମ୍ଭେ କାର୍ଯ୍ୟ କର । ୫୫
 ବାରବାର ଝି ପସ ସାହେବ ପରୁରିଲେ
 ହସିହସି ବୁଡ଼ା ପଦେ କଥା ଜଣାଇଲେ । ୫୬
 ଆଗତ ଚଢ଼େଇପାଇଁ ଏ ବେଶର ବଟା
 ଏତିକି ବୁଝିଲି ମୁହିଁ କରୁନାହିଁ ଥଟ୍ଟା । ୫୭
 ଇଚ୍ଛାକଲେ ଲୋକେ ଏହି ବେଶର ବାଟିବେ
 ଅଥବା ଇଚ୍ଛା ନ କଲେ ଏବଟା ତେଜିବେ ।
 ଏହା କହିଦେଇ ବୁଡ଼ା ସେଠାରୁ ଚଳିଲେ
 ନିଜ ଆସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ମଉନେ ବସିଲେ । ୫୮
 ବୋଇଲେ ଏକାଲେ ମୁଁ ଯେ ମଉନ ହୋଇବି
 କାହା ସଙ୍ଗେ କିଛି କଥାବାରତା ନ ହେବି । ୫୯
 ଦେଖୁଛି କାହାରି ସଙ୍ଗେ କାର ମେଳନାହିଁ
 ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର ସବୁଠି ହରିଇ । ୬୦
 ଦଳପତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମତ ଭେଦ
 ନାନା ପରକାରେ ଉତ୍ପୁଜୁଛି ବାଦଛେଦ । ୬୧
 କାହା ପଛେ ଲୋକେ ଯିବେ କହି ପାରୁନାହିଁ
 ଯାହା ବିଶ୍ୱାସ ଯାହାଠି ତାକୁ ମାନୁ ସେହି ୬୨
 ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଷୟରେ କିଛି ନ କହିବି
 ତୁନିହେଲେ ଦେଶ ସେବା ବେଶି ମୁଁ କରିବି ।
 ଏତିକି କହି ଗାନ୍ଧିଜୀ ହୋଇଲେ ମଉନ
 ଅନ୍ୟ ଦଳପତିମାନେ କଲେ ବିରୁରଣ । ୬୩
 ମୌଲାନା ଆଜାଦ କଂଗ୍ରେସର ଦଳପତି
 ଝି ପସଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସେହୁ କଲେ ନାନା ଯୁକ୍ତି । ୬୪
 ସବରକାର ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଦଳପତି ଗଲେ
 ଝି ପସଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ନାନା ଯୁକ୍ତିତର୍କ କଲେ । ୬୫
 ଜିନା ଗଲେ ପଠାଣଙ୍କ ଦଳପତି ହୋଇ
 ଝି ପସଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସେହୁ ଦେଖାକଲେ ଯାଇ । ୬୬

ଭାରତର ଯେତେକ ମୁଖିଆ ନେତା ଥିଲେ
 ଜଣା ଜଣା ହୋଇ ଯାଇ ସାକ୍ଷାତ ଲଭିଲେ । ୭୯
 ଆଠ ଦଶ ଦିନଯାକେ ଲାଗିଲା ବିଚାର
 ସପ୍ତସ ବିପକ୍ଷ ଯୁକ୍ତି ନାନା ପରକାର । ୮୦
 ଅବଶେଷେ ଯେ ଯାହାର ଦେଲେକ ଉତ୍ତର
 ଭାରତ ଏ ମହାଦାନ ନ ନେବ ନିକର । ୮୧
 ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା ପୂର୍ବଭାର ଯେବେ ନ ମିଳିବ
 ଏ ଦାନ ନେଇ ଭାରତ କି କରି ପାରିବ । ୮୨
 ଶତ୍ରୁ ଆସି ବାରିହାରେ ହେଲା ଉପଗତ
 କି କରି ପାରିବା ଆମ୍ଭେ ନିରସ୍ତ୍ର ଭାରତ । ୮୩
 ଏହି ପରକାରେ ନାନା ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଇ
 ଶିପସକୁ ଭାରତରୁ ଦେଲେକ ଫେରାଇ । ୮୪
 ଶିପସ ନିରାଶ ହୋଇ ଭାରତୁଁ ଫେରିଲେ
 ଉଡ଼ାଯାନେ ଆସିଥିଲେ ସେହି ଯାନେ ଗଲେ ।
 ଗଲାବେଳେ ନାନାକଥା କହିଦେଇ ଗଲେ
 ସୁଯୋଗ ହରାଇଦେଲା ଭାରତ ବୋଇଲେ । ୮୫
 ଆମେରିକା ସଭାପତି ଶୁଣି ରୁଷ୍ଟହେଲେ
 ଇରାକ୍ ଦିନ ସାହେବ ବହୁତ ଗାଳିଦେଲେ । ୮୬
 ଭାରତର ବଡ଼ଲୁଟ ପୂର୍ବେ ହୋଇଥିଲେ
 ଆମେରିକା ଦେଶେ ଯାଇ ଗରଜନ କଲେ । ୮୭
 ଉତ୍ତମ ମଧ୍ୟମ କଥା ବହୁତ କହିଲେ
 କଂଗ୍ରେସକୁ ନିନ୍ଦାକରି ଯେତେକ ବୋଇଲେ ।
 ଜହରଲାଲ ଶୁଣିଣ ଦେଲେକ ଉତ୍ତର
 ବୋଇଲେ ହେ ଇରାକ୍ ଦିନ ରୁତର ନ କର । ୮୮
 ଆମ୍ଭେମାନେ ହେଲୁଁ ଯେବେ ଏବେ ଉଶାଲେକ
 ଆମ୍ଭ ପାଖକୁ କମ୍ପାଇ ପଠାଉଛ ଲୋକ । ୮୯
 ମହାଦାନ ଘେନି କମ୍ପା ଆସୁଛ ଏ ଦେଶେ
 ମାଗି ତ ନ ଥିଲୁଁ ଆମ୍ଭେ ଯାଇ ତୁମ୍ଭ ଦେଶେ ।

ଆହେ ରୁକ୍ମେଲ୍ଟ ଆମେରିକା ସଭାପତି
 ତୁମ୍ଭେ କମ୍ପା ଧରିଲ ଏ ଅଭିନବ ମାତି । ୮୩
 ଭଲଲେକି କରିବାକୁ ଆମ୍ଭେ ଡାକିନାହୁଁ
 ଆମ୍ଭ କଥା ବୁଝିବାକୁ କାହାକୁ ନ ଚାହୁଁ । ୮୪
 ନିଜ ଗୋଡ଼େ ନିଜେ ଠିଆହେବା ଆମ୍ଭ ମାତି
 ମରିବା ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ନାହିଁ କିଛି ଶ୍ରାତି । ୮୫
 ଆମ୍ଭ ନିଜ ବାହୁବଳେ ହୋଇବୁ ସ୍ବାଧୀନ
 ନ ପାରିଲେ ଗଲେପଛେ ଯିବ ଏ ଜୀବନ । ୮୬
 ତୁମ୍ଭେ କମ୍ପା ବାର କଥା ଆମ୍ଭକୁ କହିବ
 ଉଦ୍ଧ ଘରେ ଶୁଦ୍ଧ କୁଣିଆର କିବା ଲଭ । ୮୭
 ଏହିପରି ନାନାକଥା ଦେଲେ ସେ ଶୁଣାଇ
 ଶେକ ଠୋକ ଜବାବ ସେ ଦେଲେକି ବତାଇ ।
 ଯେତେବେଳେ ଏପରି ମୀମାଂସା ଚଳୁଥିଲା
 ଓଡ଼ିଶା ଉପକୂଳରେ ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା । ୮୯
 ସାତ ଆଠଟା ଜାହାଜ ଜବର ବୋହାଇ
 ଆସୁଥିଲା ବହୁଶତ ଲୋକ ସଙ୍ଗେ ନେଇ । ୯୦
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ଅଟଇ ଏମାନ
 ଛୁପିଥିଲା କେଉଁଠାରେ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଜାପାନ । ୯୧
 ଜାପାନର ଉଡ଼ାଯାନ ବୁଡ଼ାଯାନ ଆସି
 ଚକିଦେଇ ଦୂର ଫେରି ମାଡ଼ିଦେଲା କସି । ୯୨
 ଗୁଳିଗୁଳା ମାଡ଼ିଦେଇ କଲକ ପ୍ରହାର
 ସବୁ ଜାହାଜଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ଚୁରମାର । ୯୩
 ଘୋର ଘର୍ବର ନାଦରେ ଧରଣୀ କମ୍ପିଲା
 ସାଗର ଗଣ୍ଡରେ ସବୁ ଜାହାଜ ବୁଡ଼ିଲା । ୯୪
 କେତେ ପ୍ରାଣୀ ହରାଇଲେ ଜୀବନ ଜଳରେ
 କେତେ ପଲାଇ ଆସିଲେ ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ।
 ଲଜ୍ଜା ମୁକୁଳା ହୋଇ ପହଁରି ପହଁରି
 କୂଳରେ ଆସି ଲାଗିଲେ ପ୍ରାଣଭେଳା ଧରି । ୯୬

ବହୁ କଷ୍ଟରେ ସେମାନେ ଜୀବନ ପାଇଲେ
 କଟକ ସହରେ ଆସି ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ୧୭
 ତହିଁ ପରଦିନ ପୁଣି ବିଜୟ ନଗରେ
 ଗୁଳିଗୁଳା ପକାଇଲା ବନ୍ଦର ଉପରେ । ୧୮
 ଯେତେକ ଜାହାଜ ସେହି ବନ୍ଦରରେ ଥିଲା
 ଛୁରଖାର ହୋଇ ଜଳ ଗର୍ଭରେ ବୁଡ଼ିଲା । ୧୯
 ବନ୍ଦରଟି କେତେ ଯନ୍ତ୍ରେ ଗଢ଼ା ଯାଇଥିଲା
 ପଲକମାନଙ୍କେ ସର୍ବୁ ଧୂସ ହୋଇଗଲା । ୨୦
 କାନଡ଼ା ଉପରେ ହୋଇଲା ସେ ଗୁଳା ବୃଷ୍ଟି
 କମି ଗଲା ଏ ସମ୍ଭାଦେ ଏ ଭାରତ ସୃଷ୍ଟି । ୨୧
 ଲୋକମାନେ ହୋଇଗଲେ ମହା ହସ୍ତ ଶ୍ଵାତ
 ପଳାଇ କାହିଁ ପଶିବେ ହୋଇଲେ ବିବ୍ରତ ।
 ସହର ଛାଡ଼ି କେ ପଳିଗ୍ରାମେ ପଳାଇଲା
 ପିଲା କବିଲାକୁ ନେଇ ଗ୍ରାମରେ ଛାଡ଼ିଲା । ୨୨
 ମହାଦୋର ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ଜଡ଼ିତ ଲୋକମାନେ
 ସାହି ସାହି ଡାକ ଦେଉଛନ୍ତି ମନେ ମନେ ।
 ବିଶେଷ ସମୁଦ୍ର କୂଳେ ଅଛି ଯେତେ ସ୍ଥାନ
 କି କରିବା କି କରିବା ଚନ୍ଦ୍ରା ନିଶିଦିନ । ୨୩
 ଉଡ଼ାଯାନ ଦେଖିଲେ ହୁଅନ୍ତି ହସ୍ତ ଶ୍ଵାତ
 ଜାହାଜ ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ୁଅଛୁ ଚିତ୍ତ । ୨୪
 ସଂଗମ୍ଭୁ ଚିତ୍ତରେ ରହିଛନ୍ତି ଲୋକମାନେ
 ଆସିଲା କି ଶହ ବୋଲି ଚନ୍ଦ୍ରା ମନେ ମନେ ।
 ବ୍ରହ୍ମଦେବର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କଥାମାନ ଶୁଣି
 ହେବ କି ସେପରି ଦଶା ହେଉଛନ୍ତି ଗୁଣି । ୨୫
 ଏହି ଲାଲା ଲାଗିଛି ଭାରତେ ଯେତେବେଳେ
 ଯି ପସ ଭାରତ ପାଇଁ ବେଶର ଆଶିଲେ । ୨୬
 ବେଶର ପସର ଆଶି ଭାରତେ ଥୋଇଲେ
 ମୁଖିଆ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଡାକି ଦେଖାଇଲେ ।

ନିଖାରି ନିଖାରି ବେଘାରକୁ ପରଖିଲେ
 ଦରଭଙ୍ଗା କୁଆଁ ଶୁଦ୍ଧାଡ଼ି ଏ ତରକିଲେ । ୧୧୧
 ସୁନା ରୂପା ନୁହେଁ ଏହୁ ବଚନ ବେଘାର
 ଟୀକା ଟିପ୍ପଣୀ ବହୁତ ହୋଇଲା ତାହାର । ୧୧୨
 ସରକାର ଯେତେବ ପୂରା ସମତା ନ ଦେବେ
 ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା ଭାର କେହି ନେଇ ନ ପାରିବେ ।
 ବଡ଼ଲଟଙ୍କର ଯେବେ ସମତା ରହିବ
 କପରି ଜାଣିବୁ ସରକାର ଗଢ଼ାହେବ । ୧୧୪
 ଯି ପସ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ନ ହେଲେ ସମ୍ମତ
 ତେଣୁ ବେଘାର ପସରା ଫେରିଲା ନିୟୁତ । ୧୧୫
 ଯି ପସ ବୋଇଲେ ଶୁଣ ହେ ଭାରତବାସୀ
 ବେଘାର ପସରା ଆଣିଥିଲି ହୋଇ ଖୁସି । ୧୧୬
 କଂଗ୍ରେସ ଲୋକେ ବେଘାର ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ
 ନାନା ଯୁକ୍ତିବଳେ ଏ ବେଘାର ଫେରିଦେଲେ ।
 ଆମ୍ଭ ଦେଶ ଆଜୁ ଏ ବେଘାର ନ ଆସିବ
 ତୁମ୍ଭ କଥା ତୁମ୍ଭେମାନେ ବିଚାର କରିବ । ୧୧୮
 ରୁଷ୍ଟହୋଇ ଯି ପସ ଭାରତୁଁ ଫେରିଗଲେ
 ବଲ୍ଲିତେ ବିଚାର ହେବ ସେହୁ ପ୍ରବେଶିଲେ ।
 ଯି ପସ ବୋଇଲେ ମୁଁ ଯେ ଫେରିଗଲି ସତ
 କାହାରିକୁ ଦୋଷ ଦେଉନାହିଁ ମୁଁ ନିୟୁତ ।
 ମୁଁ ଆସିଥିଲି ନିରାଶେ ଭାରତୁଁ ଫେରିଲି
 ଅନ୍ୟ କାର ଦୋଷନାହିଁ ମୁଁ ତ ହାରିଗଲି । ୧୨୧
 ଆଉ କେତେବେଳେ ପୁଣି ଆସିପାରେ ମୁହଁ
 କି ଭାବେ ଆସିବ କିଛି କହିପାରୁ ନାହିଁ । ୧୨୨
 ଅଗ୍ରଗାମୀ ଦଳପତି ସୁଭାଷ ଅଟନ୍ତି
 ସେ ଏବେ ଶଯ୍ୟା ରାଜ୍ୟରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ।
 ଶଯ୍ୟା ଜାପାନ ସହତ ମିଳିମିଶି ରହି
 ସରକାର ବିପକ୍ଷରେ ରହିଛନ୍ତି ନିୟୁତ । ୧୨୪

ତାହାଙ୍କ ଦଳ ଯେତେକ ଅଛନ୍ତି ଭାରତେ
 କାହାଠାରୁ କେହି ଉଣା ନୁହନ୍ତି କିଞ୍ଚିତେ । ୧୨୫
 ସେମାନଙ୍କୁ ଦମନ କରିବାର ଉଚିତ
 ଏହା କହି ନି ପସ ଯେ ଗୁଡ଼ିଲେ ଭାରତ । ୧୨୬
 ବାଟାନ ପ୍ରଣାଳୀଠାରେ ପୁଣି ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା
 ଆମେରିକା ଛାରିଗଲା ଜାପାନ ଜିତିଲା । ୧୨୭
 ଏଣେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶରେ ଅବସ୍ଥା ଗୁରୁତର
 ଲୁଗିଅଛି ଯେ ଦେଶରେ ଶ୍ଵାସଣ ସମର । ୧୨୮
 ଜାପାନ ଆଗେଇ ଚାଲିଅଛି ଯେ ଅଞ୍ଚଳେ
 ଭାରତକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଅଛି କଉଶଳେ । ୧୨୯
 ଗୁନିଆ ହୋଇ ଭାରତବାସୀ ଅଛି ବୁଝି
 କେତେବେଳେ କି ବିପଦ ମାଡ଼ି ଆସିବି । ୧୩୦
 କେତେବେଳେ କେଜାଣି ବଇରା ଆସିଯିବ
 ଗୁଳିଗୁଳା ବୃଷ୍ଟି କରି ଲୋକଙ୍କୁ ନାଶିବ । ୧୩୧
 ବଇରା ଆଫମଣରୁ ରସାହେବା ପାଇଁ
 ନାନାଦି ସତର୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରା କରୁଥାଇଁ । ୧୩୨
 କି କି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଏ ବିପଦ ଉଣାହେବ
 ସରକାରଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଖେଳୁଛି ଏ ଭାବ । ୧୩୩
 ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ କଥା ହେଉଛି ବିରୁଦ୍ଧ
 ଲୋକେ ଏହା କର କହୁଛନ୍ତି ସରକାର । ୧୩୪
 ସରକାର ରଖୁଛନ୍ତି ବହୁ କର୍ମଭାର
 ଲୋକ ଶିକ୍ଷାପାଇଁ କଥା କହନ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୩୫
 ଏହା କର ତାହା କର କରନ୍ତି ପ୍ରବୁଦ୍ଧ
 କାବୁ ହେଉଛନ୍ତି ଲୋକେ ଶୁଣି ସମାରୁର । ୧୩୬
 ଅତଙ୍କେ ପଡ଼ି ବିକଳ ହେଉଛନ୍ତି ଲୋକେ
 ହା ମଧୁସୂଦନ ବୋଲି ଡାକୁଛନ୍ତି ଥୋକେ । ୧୩୭
 କାହିଁ ପଳାଇ ପଶିବା କରନ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧ
 କେଉଁଠାକୁ ଗଲେ ଲୋକେ ପାଇବେ ନିସ୍ତାର ।

ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ପଢ଼ି ଶମ୍ଭୁ ସମାବୁର
 କେଉଁଦେଶ ରଣସେସେ କି କି ଅତ୍ୟାବୁର ।
 ବର ମାଡ଼ ଦେଖିଣ କୋଳଥ ହୁଏ ତେପା
 ଲୋକେ ମଣନ୍ତି ସେପରି ହେବ କଲେ ବୋପା
 ଦେଶରଷାଠାରୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଚିନ୍ତା ବେଶି
 ମହାଦୋର ଆତଙ୍କରେ ହେଉଛନ୍ତି ପେଷି ।
 କେତେକାନ୍ତ ଭାରତରେ ନ ଥିଲା ସମର
 ଭୁଲିଯାଇଛି ଭାରତ ସମର ଝିଙ୍କର । ୧୪୬
 କଳଙ୍କି ହେଲଣି ସାମରକ ବୁଦ୍ଧି ତାର
 ତେଣୁ ଡର ଲାଗୁଅଛି ଶୁଣି ସେ ବେଞ୍ଚର । ୧୪୭
 ଶୁରୁ କାପୁରୁଷ ହୋଇଅଛନ୍ତି ସମସ୍ତେ
 ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଯୁଦ୍ଧ ନାମ ନମସ୍ତେ ନମସ୍ତେ । ୧୪୮
 ଇଂରେଜ ବାହୁଛୁୟାରେ ରହି ଏତକାଳ
 ଇଂରେଜ ବାହୁକୁ କରଛନ୍ତି ମହାବଳ । ୧୪୯
 ନିଜବଳ ଉପରେ ନିଜର ଆସ୍ଥା ନାହିଁ
 ବସିଛନ୍ତି ସବେ ଦମ୍ଭ ସାହସ ହରାଇ । ୧୫୦
 ଏହିକାଳେ ସରକାର ଡାକୁଛନ୍ତି ଆସ
 ବଇଶ୍ଵ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିବ ବାନ୍ଧ ହେ ସାହସ । ୧୫୧
 ଏକାଳ ସମର ସମାବୁର ଶୁଣି କାନେ
 ଆପଣା ଦେହରେ ବଳ ଆତ୍ମନାହିଁ ଧାନେ ।
 ବାହାବେଳେ ବାଇଗଣ ରୁଆ ମାତ ମଣି
 ଆବାକାବା ହେଉଛନ୍ତି ଏ ବାରତା ଶୁଣି । ୧୫୨
 ସଇନମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଦୁଲୁକଇ ଛୁତି
 ଶୁଣିଆ ହୋଇ କେଉଁଠି ପଳାଇ ପଶନ୍ତି । ୧୫୩
 ସଇନମାନଙ୍କ ଅତ୍ୟାବୁର କଥା ଶୁଣି
 ପିଲା ବାଳକଙ୍କୁ କାହିଁ ରଖିବେ ଭାଲେଣି । ୧୫୪
 ଏତିକି ମାତ୍ର ସାହସ ସାହାଠାରେ ନାହିଁ
 ବଇଶ୍ଵ ସଙ୍ଗେ କିପରି କରିବେ ଲଢ଼ାଇ । ୧୫୫

ନାହିଁ ବାର ଉନ୍ମାଦନା କାହାର ମନରେ
 ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା କରିବ କି ଖାଲି କଳ୍ପନାରେ । ୧୫୩
 ମନ ଖୋଲି କଥା କହିବାକୁ ନାହିଁ ବଳ
 ବଳ ନାହିଁ ବାର ଦର୍ପେ କରିବ ସମର । ୧୫୪
 ଶାସନ କଳ ଲୋକକୁ କରିଛି ଏମନ୍ତ
 ସନ୍ତତ ଶିକ୍ଷା ଦକାରେ ଥିବେ ସସ୍ତ୍ର ଭାତ । ୧୫୫
 ଭୟ ଭୀତି ପଶିଅଛି ଶିରରେ ଶିରରେ
 ଦମ୍ଭ ସାହସ ଉଦ୍ୟମ ନାହିଁ କାହାଠାରେ । ୧୫୬
 ଟିକିଏ କିଛି ଶୁଣିଲେ ହୋଇ ମହାଭୀତି
 ପଳାଇ ଯାଉଅଛନ୍ତି ହୋଇ ଇତସ୍ତୁତ । ୧୫୭
 ଭୀମ ଅରଜୁନ ଯେଉଁ ଦେଶେ ଜନ୍ମିଥିଲେ
 ସେମାନଙ୍କ ବଂଶଧର କାୟୁରୁଷ ହେଲେ । ୧୫୮
 ସତେ ପ୍ରଭୁ ଏ ବିପଦୁ କରିବେ ଉଦ୍ଧାର
 ପୁଣି ଏ ଭରତ ମୁଣି ଟେକିବ ନିକର । ୧୫୯
 ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଅଟେ ଯେ ଦେଶ ଲୋକର
 ଭରତ ରକ୍ଷା ବିଷୟ ତାଙ୍କୁ ନ ପରୁର । ୧୬୦
 ବିଶାଳ ଭରତ ରକ୍ଷା ନୁହେଁ ପିଲାଖେଳ
 ମୁକୁଳା ପଡ଼ିଛି ଯାର ସବୁ ଉପକୁଳ । ୧୬୧
 ଏ ଯୁଗ ରଣ ମାଡ଼ିକ ନୁହଇ ପାତର
 ଦାଆ ବାଡ଼ି ହାତେ ନାହିଁ ଆଉ କି ପରୁର ।
 ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା ଆସି ଭରତ ଉପରେ
 କି ପ୍ରକାରେ ଏ ବିପତ୍ତି ଦୂଷ୍ଟ ଯାଇପାରେ । ୧୬୩
 ଫି ପସ ତ ଭରତୁ ନିରାଶ ହୋଇଗଲେ
 ଗଲିବେଳେ ତାଙ୍କ ମନକଥା କହିଗଲେ । ୧୬୪
 ଅନେକ ବିପ୍ଳବକର କଥା ଗଲେ କହି
 ସବୁଠାରୁ କଥା ଏକ ପ୍ରଧାନ ଅଟଇ । ୧୬୫
 ବୋଇଲେ କଂଗ୍ରେସ ମନ ସବୁ ସେ ପାଇବ
 ନୋହିଲେ ଶେଷରେ ସେହୁ କିଛି ନ ପାଇବ ।

ଫଳରେ କଂଗ୍ରେସ ଏବେ କିଛି ନ ପାଇଲା
 ଆମ୍ଭେ ତ ନିରାଶେ ଗଲୁଁ ଫଳ ଏହା ହେଲା ।
 ଜହରଲାଲ ଏଥିକ ଦେଲେକ ଉତ୍ତର
 “ଯାହା କହିଲ ଟି ପସ ସତ୍ୟଟି ନିକର । ୧୭୮
 ଯେବେ ବିଚାରୁଛ ଆମ୍ଭ ବକ୍ରବ୍ୟ ସେତିକି
 ବଡ଼ ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ିଛ କହୁଛି ଏତିକି । ୧୭୯
 ଦାବି ବକ୍ରବ୍ୟ ଆମ୍ଭର ଆଜି ନୁଆ ନୁହେଁ
 ଏ ଭାରତବାସୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ଚାହେଁ । ୧୮୦
 ଭାରତର ଅର୍ଥନୀତି ଅନ୍ୟ ନୀତିମାନ
 ବିଦେଶୀଙ୍କ କବଳରୁ ମୁକ୍ତହେବ ଘେନ । ୧୮୧
 ଆମ୍ଭେ ଏହି ଦାବି କରୁଅଛୁ ବହୁକାଳ
 ଯେତିକି କହିଲୁ ନୁହେଁ ତେତିକି କେବଳ । ୧୮୨
 ଆମ୍ଭେ ଚାହୁଁ ଆମ୍ଭ ନିଜ ଗୋଡ଼େ ଠିଆ ହେବୁଁ
 ଆମ୍ଭ ନିଜ ମାର୍ଗ ଖୋଜି ଆମ୍ଭେ ଚଳିଯିବୁଁ ।
 କିଛିମାତ୍ର ବାହାର ଆଲୋକ ଚାହୁଁ ନାହୁଁ
 ବିନା ବାହାର ଆଲୋକେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁ ।
 ଦେଉଶବ୍ଦ ବାରମ୍ବର ଇତିହାସ ଅଛି
 ସମୂଳେ ସେ ସବୁ ଆମ୍ଭେ ପାରୁନାହୁଁ ପୋଛି ।
 ଯେଉଁ ଶୋଚନୀୟ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ଅଛି ଆମ୍ଭ ମନେ
 ପାଶୋରି ନ ପାରୁ ତାକୁ ସବୁ ଏକାଦିନେ ।
 ଦାସତ୍ୱ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱକି ଯାହା ଜାଗିଦେବ ମନେ
 ପୋଛିଦେବୁ ସେ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱକୁ ନ ରଖିବୁ ଧାନେ ।
 ଏହା କରିବାକୁ ଚାହୁଁ ଜାଣିଥାଅ ଭଲେ
 ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ରେଣିକୁ ଯାହା ଲେଖାଥିବ ଭଲେ ।
 ମହାମାନ୍ୟବର ଗୁମୁମାନଙ୍କ ଜଗତ
 ହାହି ହାହି ଡାକୁଅଛି ତହୁଁ ହେବୁ ମୁକ୍ତ । ୧୮୩
 ଅରଜିକୁଁ ଯାବତ ବିଳାସ ଆଡ଼ମ୍ବର
 ଅଥଥା ଅବେକ୍ଷଣ ଖରଚ ବେଶ୍ୱର । ୧୮୦

ଇଂରେଜ ଶାସକମାନଙ୍କର ଅଯୋଗ୍ୟତା
 ଏଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାକୁ ସଦା ଚିନ୍ତା । ୧୮୧
 ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଇଂରେଜ କହିଥିଲେ ଯାହା
 ସେହି ଭାଷାରେ କହୁଛି କହିଥିଲା ତାହା । ୧୮୨
 ଅତିରିକ୍ତ କାଳ ତୁମ୍ଭେ ରହିଛ ଭାରତେ
 ଯାହା ଭଲ କରିବାର କରିଗଲ ଯେତେ । ୧୮୩
 ଏବେ ମୁଁ କହୁଛି ଏ ଦେଶରୁ ବେଗେ ଯାଅ
 ସରିଲା ତୁମ୍ଭର କାମ ଓଡ଼ିଆମାନ ନିଅ । ୧୮୪
 ମୁକ୍ତି ଯୁଧାତୁର ଅନ୍ତେ ବହୁକଥା ଚୁହୁଁ
 ହାଁଆ ହାଁଆ ହେଉଅଛୁ ମୁକ୍ତି ମିଳିଯାଉ । ୧୮୫
 ମୁକ୍ତି ତୁମ୍ଭାରେ ଆମ୍ଭ ତହିଁ ଶୁଖିଲଣି
 ସବୁକଥା କହିବାକୁ ଆସୁନାହିଁ ବାଣୀ । ୧୮୬
 ନିପସକୁ ସବୁ ମନକଥା କହି ନାହୁଁ
 ବେଳକାଳ ଦେଖି କହିଥିଲୁ କିସ ଚୁହୁଁ । ୧୮୭
 ଅତି ଉଣା ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ ଯାହା
 ଏ ପରିସ୍ଥିତିକ ଉଣି କହିଥିଲୁ ତାହା । ୧୮୮
 ଆମ୍ଭ ପ୍ରିୟ ମାତୃଭୂମି ଅଟେ ଏ ଭାରତ
 ବିପତ୍ତି ମୁଖରେ ହୋଇଅଛି ଉପଗତ । ୧୮୯
 ସେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଆମ୍ଭେ ଯେବେ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋହିବ
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳିବା ଭଲ କାମ ଦେଖାଇବା । ୧୯୦
 ସେଭଳି ଦାୟିତ୍ବ ଯେବେ ଅବା ନ ମିଳିବ
 କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଝ ବୋହିବା ଅକାମି ହୋଇବ ।
 ପଛ ଗୋଡ଼ାଣିଆ ହେବା ହୋଇବଟି ସାର
 ଏପରି ବୋଝ ବୋହିବା ହୋଇବ ଅସାର ।
 ସମାଧାନ ପାଇଁ ହେଲୁ ଯେତିକି ବ୍ୟାକୁଳ
 ଖମିଗଲୁ ବହୁଦୂର ନ ମିଳିଲା ଥଳ । ୧୯୩
 ଅନେକ ବନ୍ଧୁ ଆମ୍ଭର ଏ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି
 ପରୁରନ୍ତ୍ର ମୋତେ କେତେ ନିରେଖି ନିରେଖି ।

ବୋକନ୍ତି କହୋ ବହୁତ ମାତ ଧରିଥିଲ
 ଏବେ ତୁରୁଳରୁ ଆସି ମୂଳେ ପ୍ରବେଶିଲ । ୧୯୫
 ଯାହା ଯେ କହିବ କହୁ ଜାଣିଶୁଣି କଲୁ
 ସ୍ଵରାଜ ରକ୍ଷାପାଇଁକି ସବୁ ଭୁଲିଗଲୁ । ୧୯୬
 ମାତୃଭୂମି ରକ୍ଷା ଅଟେ ପରମ ଧରମ
 ଏହା ପାଞ୍ଚ ଭୁଲିଗଲୁ ସକଳ କରମ । ୧୯୭
 କାନ୍ଧରେ କାନ୍ଧ ମିଳାଇ ଆମ୍ଭ ଲୋକମାନେ
 ରଖିପାରିବେ ଦେଶକୁ ଶତ୍ରୁ ମୋ ମନେ ।
 କୋଟି କୋଟି ଶତ୍ରୁମାନେ ଦେଲେ ମନଧ୍ୟାନ
 ସ୍ଵରାଜ ରକ୍ଷା କରମ ଦିଶୁଛି ସାମାନ୍ୟ । ୧୯୮
 ହୋଇପାରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ହେବେ ବଳି
 କରିବୁ ଦେଶକୁ ରକ୍ଷା କେ ପାରିବ ବଳୀ । ୧୯୯
 ପବିତ୍ର ଶିଖରେ କିବା ବଢ଼ିଲୁଟି ଘରେ
 ବସି ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ନ ହେବ ବିଚାର ମନରେ !
 ଯୁଦ୍ଧ ଆସି ପ୍ରବେଶିଲ ସ୍ଵରାଜ ଭିତରେ
 ଏହା ଆମେରିକା ଯୁଦ୍ଧ ବୋଲନ୍ତି ଦାଣ୍ଡରେ ।
 ଆମେରିକା ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଦେଉଛି ପଠାଇ
 ମିତ୍ର ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ ସେହି ।
 ଆମେରିକା ସୁନା ଡାଳି ଦେଉଛି ତାହାର
 ଉଡ଼ିନ୍ତା ଦୁର୍ଗ ପଠାଇ କରେ କାରବାର । ୨୦୦
 ସ୍ଵରାଜକୁ ଦେଉଅଛି ଯେଉଁ ମହାଦାନ
 ସୁରକ୍ଷାକୁ ପଡ଼ିବ ଏ ଦେଶୁ ଭଲେ ଜାଣ । ୨୦୧
 ଲୁହ ଲୁହ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏଥିପାଇଁ
 ଅଳପ ସଂଖ୍ୟରେ ଏହା ସୁରା ହେବନାହିଁ ।
 ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ଲୁହ ଲୁହ ଲୋଡ଼ା ହେବ
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ମାଲୟରେ ଦେଖିଲୁ ଏ ଭାବ । ୨୦୨
 ଆମ ସ୍ଵରାଜ ସମୟ ଆସେ ନିକଟାଇ
 ସେହିହେତୁ ନ ପସକ ପାଶେ ଗଲୁ ଧାଇଁ ।

ଭରତ ସ୍ଵର୍ଗର ଏକାନ୍ତ ଶକ୍ତିବଳେ
 ଏ ବିପତ୍ତି ଆଗେ ଠିଆହେବୁଁ ଅବହେଳେ ।
 ଏହି କାରଣରୁ ଆମେ ହୋଇଲୁଁ ବ୍ୟାକୁଳ
 କିପରି ଭରତ ଲେକେ ହେବେ ଏକଠୁଳ । ୨୧୦
 ସେ ବାଞ୍ଛା ଆମ୍ଭର ଏବେ ପୂରଣ ନ ହେଲା
 ଅଲଗା ଅଲଗା କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ହେଲା । ୨୧୧
 ଆମେ ଯାଇ ଇଂରେଜକୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବୁନାହିଁ
 ଜାଣିଲୁ ଚାକର ମନ୍ତ୍ର ଯାହା ଥିଲା ତାଇ । ୨୧୨
 ସେହି ପୁରୁଣା ସୂତ୍ର ସେ ଧରି ନରୁଇବେ
 ସେହି ପରକାରେ ସେହୁ ବେଭାର କରିବେ ।
 ଲୁହ ଲୁହ ଅଟେ ଆମ୍ଭ କପାଳ ଲିଖନ
 ସେ ଦୁଇଟି ଅଟେ ଭରତର ସାର ଧନ । ୨୧୪
 କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ପଳାଇବା ନୁହଇ ଉଚିତ
 ଯାହା ହେବ ହେଉ ହୁଅନାହିଁ ଉପୁ ଶୁଭ । ୨୧୫
 ଲଙ୍ଗର ଛୁଣ୍ଟାଇ ନ ବସିବା ଏ ବେଳରେ
 ସୁଇଛାରେ ଠିଆହେବା ଏ ଦୁଃଖ ଆଗରେ ।
 ଭାଗ୍ୟଚକ୍ର ଗତିବଳେ ଏମନ୍ତ ଘଟିଛି
 ମହାଦୋଷ ଅଗ୍ନି ପଶ୍ୟାରେ ପକାଇଛି । ୨୧୬
 ଶେଷ ଚରମ ପଶ୍ୟାବେଳ ଆସିଅଛି
 ଉଠିବା ପଡିବା ବେଳ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି । ୨୧୮
 ଖର ଭାବେ ଠିଆହୁଅ ରଖ ଜାତି ଟେକ
 ଆତ୍ମବଳ ଦେବାପାଇଁ ନ ହୁଅ ବିମୁଖ । ୨୧୯
 ଆମ୍ଭ ପ୍ରିୟ ଜନ୍ମଭୂମି ଦେଇଛି ଜନମ
 ତାର ଟେକ ରଖିବାକୁ କରିବା କରମ । ୨୨୦
 ଲୁହ ଲୁହ ସ୍ରୋତ ବହିପାରେ ଶତ ଧାରେ
 ଭରତର ଶୁଷ୍କଭୂମି ତାକୁ ଶୋଷିପାରେ । ୨୨୧
 ତେବେ ଅବା ମୁକ୍ତି ପୁଷ୍ପ ପୁଲକି ଉଠିବ
 ସୁବାସରେ ଏ ଧରକୁ ମହକାଇ ଦେବ । ୨୨୨

ଏ ଦେୟ ଅବଶ୍ୟ ଦିନେ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ
 ଏ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତି ସତ୍ୟ ବେଢ଼ର କରିବ । ୨୨୩
 ପଛଦୁଆ ନ ଦେଇ ଆଗରେ ଠିଆହୁଅ
 ଅବଶ୍ୟ ମଙ୍ଗଳ ହେବ ନକର ସଂଶୟ । ୨୨୪
 ଜହରଲୁଲ ବୋଇଲେ ଶୁଣ ଦେଶ ଭାଇ
 ଜାପାନ ମାଡ଼ିଆସିବ ଶୁଣି ଡର ନାହିଁ । ୨୨୫
 ଯେ ଆସି କରିବ ପଛେ କରୁ ଆକ୍ରମଣ
 ଭାରତ କା ପାଶେ କେବେ, ନ ନେବ ଶରଣ
 ବଇଶ୍ୱ ଆସିଲେ ସବୁମତେ ବାଧା ଦେବ
 କାହା ଆଗେ କେବେ ଶିର ମାଜା ନ କରିବ
 ଭାରତର ଶେଷ ଲକ୍ଷ ହୋଇବ ସ୍ୱାଧୀନ
 ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଜାତିର ସେ ନୋହିବ ଅଧୀନ ।
 ଆସୁ ଜାପାନ ଜର୍ମାନୀ ନାହିଁ କିଛି ଡର
 ଲୁହ ଲୁହ ମହାଅସ୍ତ୍ର ଅଛି ତ ଆମ୍ଭର । ୨୨୯
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ସମାପତ
 ବୋଲେ ଜଗବନ୍ଧୁ ରକ୍ଷାକର ଜଗନ୍ନାଥ । ୨୩୦
 ଶ୍ରୀହରି ଭରସା ବିନୁ ନାହିଁ କିଛି ଆନ
 ଏକାକି ଶ୍ରୀହରି ପଦେ ଡାଳିଦିଅ ମନ । ୨୩୧
 ସବେ ହୋଇ ଏକମୁଖ ଡାକ ନାରାୟଣ
 ସମ୍ପଦେ ବିପଦେ ନାମ କର ପାରାୟଣ । ୨୩୨
 ହରିବୋଲ ଭାଇ ହେ ଗୋବିନ୍ଦ ନାମ ବୋଲ
 ତାଙ୍କ କୃପାରୁ ପଥର ହୋଇପାରେ ସୋଲ ।
 ଧର୍ମ ଗ୍ରାନ୍ଥ ହେତୁ ଆସିଅଛି ଏ ବିପତ୍ତି
 ଧର୍ମ ପାରଶାକୁ ଧର ଲଭିବ ମୁକତି । ୨୩୪
 ପଲକେ ପଲୟ ମେଘ ଯିବଟି ମିଳାଇ
 ସଂଶୟ ନ କର ମନେ ଡାକ ଭାହି ଭାହି । ୨୩୫
 ସଂସାର ଦର୍ପଣେ ଲଗିଲଣି ବହୁମଳ
 କରିଛି କୁଟ କାଳିଆ ଛଡ଼ାଇବ କାଳ । ୨୩୬

ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଶ୍ରୀ ପଦ ଭାରତ ସମସ୍ୟା ସମାଧାନ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଏକାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ମହାପ୍ରଭୁ ବଶରୂପ ଧରନ୍ଧ୍ର ଆପଣ
 ବିଶ୍ୱଗ୍ରାସ କରିବାକୁ କରନ୍ଧ୍ର କି ପଣ । ୧
 ସାରବଶେ ପୁଂସଲ୍ଲଳା ହେଉଛି ପ୍ରକଟ
 ଅଟ୍ଟହାସ କରି ପ୍ରଭୁ ଲଗାଇଛ ନାଟ । ୨
 ଶଶୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦୁଇ ନେତ୍ରେ ଚାହିଁଛ ତରୁଟି
 ଲହଲହ ଜହ୍ନାକାନ୍ତି ମେଲାଇଛ ପାଟି । ୩
 ନାହିଁ ଆଦି ଅନ୍ତ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ତାରିଛ କାୟା
 ସହସ୍ର ଭୁଜ ବିରାଜେ ଆହେ ଚଉବାହା । ୪
 ସୁମାଳ ମହାସାଗର ଅନନ୍ତ ଆକାଶ
 ଘୋଟିଅଛି ସବୁଠାରେ ଦେଖି ଲାଗେ ସାସ । ୫
 ନାନାପରକାର ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର କରେ ଧରି
 କରଳ ବଦନ ପ୍ରଭୁ ଦେଇଛ ବିସ୍ତାରି । ୬
 ଅଗଣିତ ଧନ ରହୁ ପୁଣି ନର ନାରୀ
 ବଦନ ଗନ୍ଧରେ ପଶୁଛନ୍ତି ସୁଅପରି । ୭
 କୋପ ମୂରତି କାହିଁକି ଧରନ୍ଧ୍ର ଆପଣ
 ଧୂଳିଧୂଳି ଜନ୍ତୁଅଛ କୋପ ହୃତାଶନ । ୮
 ମହାଘୋର କାଳରୂପ ଧରନ୍ଧ୍ର ଆପଣ
 ଲୋକକ୍ଷୟ କାମ ଲାଗିଅଛି ନିଶି ଦିନ । ୯
 ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଗର୍ବ ଅହଂକାରେ ହୋଇ ମଉ
 ତବ ଶ୍ରୀଚରଣୁ ଲୋକେ ଛୁଡ଼ିଦେଲେ ଚିତ୍ତ । ୧୦
 ମୁଁ ବଡ଼ ମୁଁ ଧନୀ ବଳୀ ବୋଲି ଅହଂକାର
 କେ କାକୁ ବିନାଶିପାରେ ଲାଗିଛି ସମର । ୧୧
 ରଣାକ୍ତେ ଯେତେ ଶର ହୋଇଛନ୍ତି ଠିଆ
 ମୋଠାରୁ କେ ଅଛି ବଳୀ ଫୁଲାଇଣ ହିଆ । ୧୨
 ରାଜ୍ୟଲୋକ ସକଳକୁ ଗ୍ରାସ କରଅଛି
 ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ରଣେ ପରାଣ ମୁରୁଛି । ୧୩

କାହା ପାଶେ ଅଛି କେତେ ଧନ ଜଳକଳ
 କଷାକଷି ହେବାପାଇଁ ହେଉଛନ୍ତି ଠୁଳୀ । ୧୪
 ବଳୁଆ ଲୋକ ଆରମ୍ଭ କରୁଛନ୍ତି କଳ
 ଦୁବଳ ଲୋକଙ୍କୁ ପାଦେ ଦେଉଛନ୍ତି ଦଳ । ୧୫
 ଶଶି ଲଢ଼େଇରେ ବେଶାବୁଦା ଯାଏ ଉଡ଼ି
 ସେ ଦଶା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପାଦେ ପଡ଼ି । ୧୬
 ସେ ଯାହାର ଭୁଷା ଭେଷା ବଜାଇ ଗଇବେ
 ମାତିଅଛନ୍ତି ଏ ବଶିଷ୍ଠନାଶି ଆହୁବେ । ୧୭
 କିଏ କାହିଁ ଲୁଚି ବସି ସୁସଧର କରେ
 ନରୁଏ ସଭାରେ ମୁଖୀ ପରଜାରେ । ୧୮
 ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗେ ଜଳୁଛି ସମର ହୁତାଶନ
 ଗୁଳି ଗୁଳା ଶବଦେ ପୁରୁଛି ସି ଭୁବନ । ୧୯
 ଘୋର ଦର୍ଦ୍ଦର ନାଦରେ କମ୍ପୁଛି ମେଦିନୀ
 ବଜ୍ର ନିନାଦକୁ ବଳି ଶୁଭେ ଗୁଳା ଧ୍ବଜ । ୨୦
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ପରିସ୍ଥିତି ବଡ଼ ଗୁରୁତର
 ଜାପାନ ଦଶଲ କଲ ମାଣ୍ଡାଲେ ସହର । ୨୧
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶଠାରୁ ଚିନା ଯାକେ ରହିଥିଲା
 ଜାପାନ ସେରହାତାର ଦଶଲରେ ନେଲା ।
 ଚିନାଦେଶ ଲୋକେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶେ ଲଢ଼ୁଥିଲେ
 ରାହାବନ୍ଦୀ ହେଲା ଏବେ ଅଟକି ରହିଲେ । ୨୨
 ବଡ଼ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ହେଉଛି ଆଗଭର
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଜିଣିନେବ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ତାହାର । ୨୩
 ଇଂରେଜଙ୍କ ସୈନ୍ୟମାନେ ଅତି କଞ୍ଚୁଶିଳେ
 ଗୁରୁତର ଦଶା ଦେଖି ପଛକୁ ହଟିଲେ । ୨୪
 ବ୍ରିଟିଶ ସିଂହ ସାଇନ ଅତି କଞ୍ଚୁଶିଳ
 ପଛକୁଦା ମାରି ହଟି ଆସୁଛନ୍ତି ଚଳ । ୨୫
 ନରିକିଡ଼ର ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଘାଟିସ୍ଥାନ
 ଫିଲିପାଇନ ଦ୍ଵୀପର ପ୍ରଧାନ ଆସ୍ଥାନ । ୨୬

ପଞ୍ଚମ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମର ଲାଗିଲ
 ଶେଷରେ ସେ ଦୁର୍ଗ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କଲ । ୨୮
 ଏ ଦ୍ଵୀପଟି ଶୁଦ୍ଧ ମାତ୍ର ଅତି ସୁରକ୍ଷିତ
 ଶୁଭପଟେ ଦୁର୍ଗମାଳା ଏହାର ବେଷ୍ଟିତ । ୨୯
 ଅନେକ କମାଣ ଏଥି ଖଞ୍ଜା ହୋଇଥିଲ
 ଏଠାରେ ପ୍ରଧାନ ନଉଦାଟି ଏକ ଥିଲ । ୩୦
 ମାନିଲ ଉପସାଗର ଦ୍ଵାରଦେଶେ ଥିଲ
 ଜାପାନକୁ ବହୁବ୍ୟାପା ବିଦ୍ଧ ଦେଉଥିଲ । ୩୧
 ଏତେଦିନ ଲଢ଼ିଲ ସେ ସାହସ ସହିତ
 ଅଟକାଇ ରଖିଥିଲ ଶତ୍ରୁକୁ ନିୟତ । ୩୨
 ମାକଆରଥର ଚାର ସେନାପତି ଥିଲେ
 ସେ ଦ୍ଵୀପକୁ ଛାଡ଼ି ଅଷ୍ଟୋଲିଆ ଯାଇଥିଲେ । ୩୩
 ଏତେକାଳ ଅଟକାଇ ରଖିବ ବରଷ
 କେହି ସୁପନେ ଏକଥା ନ ଥିଲ ବିଚାର । ୩୪
 ଏଠାରେ ଯେଉଁ ସଇନମାନେ ରହିଥିଲେ
 ଶାନ୍ତ ଅଭାବରୁ ବଡ଼କଷ୍ଟ ପାଉଥିଲେ । ୩୫
 ଶାନ୍ତ ଆଖିବା ପାଇଁକି କେତେ ଯତ୍ନ ହେଲ
 ଆମେରିକାରୁ ଖାଇବା ଦ୍ରବ୍ୟ ନ ଆସିଲ । ୩୬
 ଛଅ ହଜାର ମାଇଲ ଆମେରିକା ଦୂର
 ପଥ ପୁଣି ନିରାପଦ ନୁହଇ ନିକର । ୩୭
 ବରଷ ଜାହାଜ ଶୁଭପଟେ ଅଛି ଘେର
 ଆମେରିକା ଜାହାଜକୁ ଦେଇପାରେ ମାର । ୩୮
 ଏକଶତ ବଂଶବାର ଉଡ଼ାଜାନ ଆସି
 ଆମେରିକା କରି ବଳବତ୍ତୁ ଦେଲ ନାଶି । ୩୯
 ଉପକୂଳେ ଥିଲ ଜାପାନର ତୋପମାନ
 ପ୍ରବଳ ଗୁଳ ବରଷା କଲ ଘନ ଘନ । ୪୦
 ଏ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁରେ ପଡ଼ି ନ ପାରି ସମ୍ଭାଳ
 ଅବଶେଷେ ବାଧ୍ୟହୋଇ ଦେଲ ଆତ୍ମବଳ । ୪୧

ଏ ଦୁର୍ଗ ପତନ ପଲେ ଏମନ୍ତ ଦଢ଼ିଲ
 ମାନିଲ ବନ୍ଦର ଶତ୍ରୁ ହାତକୁ ଆସିଲ । ୪୨
 ତେଣେ ପୁଣି ଆକେୟାବ ଭିତରେ ପଶିଲେ
 ଚନାମାନଙ୍କ ସହିତ ଘୋରରଣ କଲେ । ୪୩
 ଚନ ଦେଶ ଭିତରକୁ କରେ ଅଗ୍ରଗତି
 ଓଡ଼ିଆ ଡେଇଁ ଜାପାନ ଗମଇ ଝଟତି । ୪୪
 ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ମୁହଁରେ ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି
 ଚନାଦେଶ ଉପରକୁ ଦେଉଅଛି ଧାଡ଼ି । ୪୫
 ଆକେୟାବ ପରେ ଆସାମକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲ
 ଗୋଟିଏ ସହର ପରେ ଗୁଳା ପକାଇଲ । ୪୬
 ତେଣେ ରୁଷିଆରେ ଶୀତ ହେଲ ଅବସାନ
 ବରଫ ତରଳିଗଲ ବସନ୍ତାଗମନ । ୪୭
 ହିଟଲର ଏ ସମୟ ଖୋଜିବୁଲୁଥିଲ
 ବସନ୍ତ ଅଭିଯାନକୁ ସଜବାଜ ଥିଲ । ୪୮
 କୋଡ଼ିଏ ଲକ୍ଷ ସଇନ ଯାନ୍ତି କ ବାହିନୀ
 ଗୁଳି ଗୁଳା ଆଦି ସମ୍ପାଦିଛି କେତେ ପୁଣି । ୪୯
 ଏସବୁ ନେଇ ରଖିଛି ରୁଷିଆ ଦେଶରେ
 ମହାଘୋର ଆକ୍ରମଣ କରିବ ସେଠାରେ । ୫୦
 ବସନ୍ତ ପ୍ରବେଶେ ଆରମ୍ଭିଲ ଘୋରରଣ
 ଶୀତକାଳୁ ବସିଅଛି କରି ସେହି ପ୍ରଣ । ୫୧
 ବିରାଟ ସେନାବାହିନୀ ଚଳିଲେ ଧସାଇ
 ରୁଷିଆ ଦେଶରେ ପୁଣି ପଶିଲେକ ଯାଇ । ୫୨
 ଦୁଇ ଶତ ପଞ୍ଚାଶ ମାଇଲ ଦୀର୍ଘଧର
 ସେନାମାନଙ୍କୁ ସଜାଡ଼ି ରଖିଛି ବଇଶ । ୫୩
 ରୁଷିଆକୁ ଧ୍ବଂସ କରିଦେବ ତାର ମତ
 ଦେଖାଯାଉ କି କରିବେ ପ୍ରଭୁ ଜଗନ୍ନାଥ । ୫୪
 ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ସମର ସରିଲ
 ଜାପାନ ଏ ଦେଶଟାକୁ ଅଧିକାର କଲ । ୫୫

ଇଂରେଜ ସଇନମାନେ ପଛକୁ ହଟିଲେ
 ପଳାଇଆସି ଭାରତେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ୫୭
 ସେନାପତି ବୋଇଲେ ଦଇବ ବାମହେଲୁ
 ସେ ଦେଶ ନଦୀ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ବଢ଼ିଲୁ । ୫୮
 ଭଲ ଭଲ ସରଞ୍ଜାମ ଆଣି ନ ପାରିଲେ
 କେବଳ ଜୀବନ ନେଇ ପଳାଇ ଆସିଲେ । ୫୯
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଯୁଦ୍ଧ ଏହିଠାରେ ଶେଷ ହେଲୁ
 ଚିନାଦେଶକୁ ଜାପାନ ବେଗେ ଧାଡ଼ିଦେଲୁ । ୬୦
 କେତେକାଳୁ ଚିନାସଙ୍ଗେ କରୁଛି ଲଢ଼ାଇ
 ଏବେ ଏ ସମର ଗତି ଦେଲକ ବଢ଼ାଇ । ୬୧
 ତୁମ୍ଭେ ଫଗ୍ରାମ ଲୁଗିଗଲୁ ଚିନା ଦେଶେ
 କେ ଜିତିବ କେ ହାରିବ ଦେଖାଯାଉ ଶେଷେ
 ତେଣେ ରୁଷିଆ ସହିତ ଜର୍ମାନୀ ସମର
 ବେଳୁଁ ବେଳ ବୁଦ୍ଧି ହେଉଅଛି ଉତ୍ସୁକର । ୬୨
 ପ୍ରାଣପଣେ ରୁଷିଆ ସଇନ ଲଢ଼ୁଛନ୍ତି
 ନିଜ ଦେଶ ଜାତି ମାନ ରଖିବେ ବୋଲନ୍ତି । ୬୩
 ମହାକୋପଭରେ ବସିଅଛି ହିଟଲର
 ଅଶ୍ମାଭି ରୁଷ ସଙ୍ଗେ କରୁଛି ସମର । ୬୪
 ରୁଷିଆ ଦେଶର ଲୋକେ ଧରିଛନ୍ତି ଟାଣ
 ପଣ କରିଛନ୍ତି ନିଜ ଧନ ଜନ ମାନ । ୬୫
 ଯେବେ ଜରମାନୀ ଆମ୍ଭ ଦେଶ ନେଇଯିବ
 ଜାଇଆଇ ଯେବେ ନେନ୍ଦ୍ର ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବ ।
 ଏହାଠାରୁ ଶତଗୁଣ ଭଲଟି ମରଣ
 ଗଲେଯାଉ ପଛେ ଜୀବ କର ଘୋରରଣ । ୬୬
 ଏମନ୍ତ ବରୁଣ କରୁଛନ୍ତି ଘୋରରଣ
 କପରି ରଖିବେ ନିଜ ଦେଶ ଜାତି ମାନ । ୬୭
 ଇଂଲଣ୍ଡ ସହିତ ରୁଷ କଲ ଏକ ସନ୍ଧି
 କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷପାଇଁ ହେଲେ ବନ୍ଧାବନ୍ଧି । ୬୮

ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ରହିଛି ଆମରିକା
 ଏମାନେ କେ କେହି କିଛି ନ କରିବେ ଏକା ।
 ଯେତେବେଳେ ଯାହାକିଛି କରିବାକୁ ହେବ
 ଏ ଭିନ୍ନ ଦେଶର ମତାମତ ନିଆଯିବ । ୭୧
 ଏ ଭିନ୍ନ ଜଣ ମତରେ ଯାହାହେବ ସ୍ଥିର
 ସେହିପରି କାମକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇବ ନିକର । ୭୨
 ନାହାକୁ ଛାଡ଼ି କେ ସନ୍ଧ୍ୟା କରି, ନ ପାରିବ
 ଆପଦ ବିପଦବେଳେ ଭିନ୍ନହେଁ ବାନ୍ଧବ । ୭୩
 ରୁଷିଆ ସଙ୍ଗେ ଜର୍ମାନୀ କରୁଛି ସମର
 ବେଳୁଁ ବେଳ ସମର ହେଉଛି ଭୟଙ୍କର । ୭୪
 ମାଡ଼ିଯାଉଛି ଜର୍ମାନୀ ନଦୀ ସ୍ରୋତ ସମ
 ବେଳୁଁ ବେଳ ସମର ଯେ ହେଉଛି ବିଷମ । ୭୫
 ଖାକୋଭ ସିବାଷ୍ଟୋ ପୋଲ ଦୁଇଦାଟି ସ୍ଥାନ
 ମହାଦୋରରଣ ଗୁଲିଅଛି ଘନ ଘନ । ୭୬
 ସିବାଷ୍ଟୋ ପୋଲର ଦଶା ଅତି ଭୟଙ୍କର
 ହିଟଲର ନିଜେ ରହି ଲଢ଼ୁଛି ସମର । ୭୭
 ତେଣେ ଲିବିଆ ପକ୍ଷରେ କରୁଅଛି ରଣ
 ଟ୍ରୋବକ ଦୁର୍ଗର ଏବେ ହୋଇଲା ପତନ । ୭୮
 ଇଜିପ୍ଟ ସରିକ ଏବେ ଦେଉଅଛି ଧାଡ଼ି
 ଖରତର ଗଡ଼ରେ ସେ ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି । ୭୯
 ଆଲେକଜାଣ୍ଡ୍ରୀ ଆ ପାଖେ ହେଲଣି ହାଜର
 ସୁଏଜ ପ୍ରଶାଳୀ ନେବ ମାନସ ତାହାର । ୮୦
 ତେଣେ ଇଂଲଣ୍ଡ ଉପରେ ଦେଉଅଛି ଧାଡ଼ି
 ଗୁଲି ଗୁଲି ମାଡ଼େ ଘରଦାର ଯାଏ ପୋଡ଼ି । ୮୧
 ମୃତାହତ ହେଉଛନ୍ତି କେତେ କେତେ ଲୋକ
 ଧନ ଦ୍ରବ୍ୟ କୋଠା ବାଡ଼ି ଶୁଆଁଛୁ ଅନେକ । ୮୨
 ଚିନଦେଶେ ଜାପାନର ହେଉଛି ସମର
 ଏକ ଏକ ଅଞ୍ଚଳ କରୁଛି ଅଧିକାର । ୮୩

ଅମେରିକା ପଠାଉଛି ଜାହାଜ ଯେତେକ
 ବାଟରେ ଜଳ ସମାଧି ହୁଅନ୍ତି ଅନେକ । ୮୪
 ଶୁଣାଥିଲୁ ପୁରୁକାଳେ ଅଗ୍ନିଦେବଙ୍କର
 ଲୁହବୁଧୁ ବ୍ୟାଧି ହୋଇ କଲୁ ହରବର । ୮୫
 ଶାଶ୍ଵତ ବନକୁ ଖାଇଗଲୁ ତାଙ୍କ ବ୍ୟାଧି
 ସେ ରୋଗକୁ ସେହି ଏକା ହେଲୁ ଅଭିଷିଧ । ୮୬
 ଏବେ ଦେଖାଯାଏ ହମ୍ବମ୍ବର ସେହି ବ୍ୟାଧି
 କେତେକାନ୍ତ ଖୋଜୁଥିଲୁ ବିହତ ଔଷଧ । ୮୭
 ଅନନ୍ତ ଉଦର ଯାର ନ ଯାଏ କଳନା
 ଅସଂଖ୍ୟ ଜାହାଜ ସେହୁ କରୁଛି ପାରଣା । ୮୮
 ଯେତେକ ଜାହାଜ ଅଛି ଏ ଧର ମଣ୍ଡଳେ
 ସବୁଯାକ ଠୁଳ କଲେ ନ ହୋଇବ କଲେ ।
 ପ୍ରତିଦିନ ଦୁଇଗୁଣି ଭଜୁଛି ସମାଧି
 ଅନନ୍ତ ସାଗର ସବୁ ରଖୁଛି ସମ୍ପାଦି । ୯୦
 କେତେ କେତେ ଜାହାଜ ବୁଝୁଛି ପ୍ରତିଦିନ
 ତଥାପି ସମୁଦ୍ର ବନ୍ଧ ଯେସନ ତେସନ । ୯୧
 ଅଚଳ ଅଟଳ ହୋଇଅଛି ପାରାବାର
 ଉଡୁଳି ନ ପଡ଼େ ଜଳ କରି ଏ ଆହାର । ୯୨
 ଧନ୍ୟ ପାରାବାର ଭୁବ୍ଧ ଅସୀମ ଅନନ୍ତ
 କେବେ ମୂରତି ଶ୍ଵାସଣ କେବେ ଦିଶୁ ଶାନ୍ତ । ୯୩
 ଗାଢ଼ ମାଲଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ଦିଶୁ ମନୋହର
 ସୁଜ୍ଞ ନିର୍ମଳ ଫେନିଲ ଲହରୀ ଉତ୍ତଳ । ୯୪
 ପବନ ପରଶେ ନାଗଉଠୁ ନରନ୍ତର
 କୁଳେ ଆସି ପୁଣି ଫେରି ପାଉ ତୁ ନିକର । ୯୫
 ପୁଣି ଆସୁ ପୁଣିଯାଉ ଦିବସ ରଜନୀ
 କୁଳଲଘି ପାରୁନାହିଁ କାହା ଆଜ୍ଞାମାନ । ୯୬
 କୁଳେ ଆସି ନମସ୍କାର କରି ଯାଉ ଫେରି
 ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଅଛି ଦିବସ ଶବ୍ଦ । ୯୭

କେତେବେଳେ ଦିଶୁ ତୁହି ଶ୍ରୀମ ଉପକର
 ଦୋର ଗରଜନ କରି ତମକାଉ ପୁର । ୯୮
 ଦେଖି ତୋ ଶ୍ରୀମ ମୂରତି ମନେ ଲାଗେ ଡର
 କେତେବେଳେ ମଧୁର ପ୍ରଶାନ୍ତ ମୂର୍ତ୍ତି ତୋର ।
 ଧରଣୀର ତନି ଭାଗ ତୋର ଅଧିକାର
 ଶୁଣିଦେଲେ ଚମକି ପଡ଼ିବ ନର ଗୁର । ୧୦୦
 ଅସୀମ ଅନନ୍ତ ଅଟେ ତୋର କଳେବର
 ଭାସୁଛି ତୋ କଳେବରେ ଏ ସ୍ଥଳ ଅଞ୍ଚଳ ।
 ସେଉଁଠୁ ସ୍ଥଳ ଅଞ୍ଚଳ ତଳକୁ ଖୋଲିବ
 ଜଳସ୍ରୋତ ବହୁଅଛି ସାକ୍ଷାତ ଦେଖିବ । ୧୦୨
 ଅଭୁତ କୌଶଳ ଏହା ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରତିଯୁଗରେ
 କିଏ କାହିଁ ବସି ଏହା କରୁଛି ବେଘାରେ ।
 ତାଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣେ କୋଟି କୋଟି ନମସ୍କାର
 ତବ ସୃଷ୍ଟି ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ନିଜେ ରକ୍ଷାକର । ୧୦୪
 ରେ ଅନନ୍ତ ପାରାବାର ତୋ ସୁମାଳ ବନ୍ଧ
 କେବେ ବା ପ୍ରଶାନ୍ତ କେବେ ହୁଏ ପୁଣି ରୁଷ ।
 ତୋର ବନ୍ଧ ଦଳକଳି ଅଫଗ୍ୟ ଜାହାଜ
 ଘରପବଗେ ଗତିକରି କରଇ ମଉଜ । ୧୦୬
 ଦେଶ ଦେଶାନ୍ତରେ ଯାଇ ବଣିଜ ବେପାରେ
 ବହିଅଣେ ଧନରହୁ ଦେଶ ଦେଶାନ୍ତରେ । ୧୦୭
 କେତେକାଳୁ କେତେ ଜାତି କରି ଲାଲାଖେଲ ।
 ଏବେ ବୁଡ଼ି ଯାଉଅଛି ସେମାନଙ୍କ ଭେଳା । ୧୦୮
 ସହି ନ ପାରିଲୁ କି ତୁ ସେମାନଙ୍କ ଦାଉ
 ବୁଡ଼ାଇ ଦେଇଛୁ ତାଙ୍କ ଭେଳା ଚାନ୍ଦୁ ଚାନ୍ଦୁ ।
 ଆପଣା ଆପଣା ପାପେ ମରୁଛନ୍ତି ବୁଡ଼ି
 ସେ ଯାହା ଧରମ ପଥ ଯାଉଛନ୍ତି ହୁଡ଼ି । ୧୧୦
 ଅହମିକା ମଦେ ମଉଁ ହୋଇଣ ସକଳ
 ବୁଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି ଭେଳା କରି କଉଶଳ । ୧୧୧

ଜାହାଜ ବୁଡ଼ାଇଦେବା ଯନ୍ତ୍ର କରି କେତେ
 ଅକାତରେ ବୁଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତି ନାନାମତେ । ୧୧୬
 କେତେକାଳର ସଞ୍ଚିତ ଧନ ରତ୍ନମାନ
 ପଲକ ମାସକେ ତୋର ଗର୍ଭେ ହୁଏ ଲୀନ ।
 ସିବାଷ୍ଟୋପୋଲ ଦୁର୍ଗର ହୋଇଲୁ ପତନ
 ଜରମାମା ସେନା ପଣି କଲେ ରଣ ଭଣ । ୧୧୪
 ଏପରି ସୁଦୃଢ଼ ଦୁର୍ଗ କେଉଁଠି ନ ଥିଲୁ
 ଜରମାମା ସେ ଦୁର୍ଗକୁ ଧ୍ବଂସ କରିଦେଲୁ । ୧୧୫
 ନାରଖାର ଗୁରୁଖାର ହେଲୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳ
 ନାଶ ହୋଇଗଲା କେତେ କାଳର ସମ୍ବଳ ।
 ଏ ଲଢ଼ାଇଡ଼ିରେ କ୍ଷୟ ହେଉଅଛି ବଳ
 ମାର ମାର ଧର ଧର ଶୁଭୁଅଛି ରୋଳ । ୧୧୭
 ନବ ନବ ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର ହେଉଛି ଭିଆଣ
 ଆକାଶଯାନ ଲଭୁଛି ଏ ଯୁଦ୍ଧେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ । ୧୧୮
 ଆକାଶଯାନ ଅଛଇ ନାନା ପରକାର
 ଆକାଶ ଭ୍ରମଣ ପାଇଁ ହେଲୁ ଆବିଷ୍କାର । ୧୧୯
 ଅଳପ ସମୟେ ବହୁଦୂର ଯିବ ଉଡ଼ି
 ଭୁଅ ଭୁଅ ଶବଦେ କରଇ ଘୋର ରଡ଼ି । ୧୨୦
 ମାଛରଜା ପକ୍ଷୀ ପରି କାହାର ଶକତି
 ଝାଞ୍ଜିମର ଉଡ଼ାଯାନ ଏହାକୁ ବୋଲନ୍ତି । ୧୨୧
 ମାଛରଜା ଗର୍ଭରେ ଆସଇ ବେଗେ ମାଡ଼ି
 ବହୁତ ତଳକୁ ଖସିଆସେ ଦିଏ ଧାଡ଼ି । ୧୨୨
 ଡାରବେଗେ ଛୁଟିଆସେ ବହୁତ ତଳକୁ
 ଅଗ୍ନିଗୁଳା ପକାଇ ପଳାଏ ଉପରକୁ । ୧୨୩
 ମାଛରଜା ଉଡ଼ାଯାନ ଦେବା ତାର ନାମ
 ଅତି ବେଗେ ଆସେ ଯାଏ କେଡ଼େ ପରାନ୍ତମ ।
 ଏ ଗୁଳା ପଡ଼ି ଫାଟିଲେ ରକ୍ଷା ନାହିଁ ଆଉ
 କେତେ କେତେ ଘର ଜଳିଉଠେ ଦାଉଦାଉ ।

ଏମନ୍ତ ପ୍ରଳୟ ଲଳା ଲଗିଛି ସେ ଦେଶେ
 ଲୋକମାନେ ରହୁଛନ୍ତି ମହାଭୟ ହାସେ । ୧୬୭
 ରୁଷିଆ ଦେଶ ଅବସ୍ଥା କହିଲେ ନ ସରେ
 ବହୁକାଳ ହେଲା ଯୁଦ୍ଧ ଲଗିଛି ସେଠାରେ । ୧୬୮
 ବେଷ୍ଟର ନାମକ ସ୍ଥାନ ହୋଇଲା ପତନ
 ମହାଦୋର ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଘଟିଲା ଏସନ । ୧୬୯
 ଏ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ଦାଟି ରୁଷିଆ ଦେଶର
 ଜର୍ମାନୀ ଏହାକୁ କରିନେଲା ଅଧିକାର । ୧୭୦
 ଆଗକୁ ଆଗକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲିଛି ଜର୍ମାନୀ
 ଏକ ପରେ ଆରେକ ନଗର ନିଏ ଜଣି । ୧୭୧
 ପ୍ରାଣପଣେ ରୁଷିଆ ସେ କରୁଛି ସମର
 ଧନ୍ୟ ତା ସାହସ ଧନ୍ୟ ବଳ କଳ ତାର । ୧୭୨
 ରୁରିପଟ୍ ଦେରିଯାଇ ଲଢ଼ୁଛି ଜର୍ମାନୀ
 ଜମାକରି ଦେଉଅଛି ବହୁତ ସାଇନି । ୧୭୩
 କାନ୍ସ କେତେ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଆଣୁଛି ବୁଡ଼ାଇ
 ଶଶୁ ଆସି ଆକ୍ରମଣ ଦେଉଛି ଲଗାଇ । ୧୭୪
 କକେଟ୍ଟିଶ ପାହାଡ଼ ଆଡ଼କୁ ଦିଏ ଧାଡ଼ି
 ସେ ଦିଗକୁ ନିମେ ନିମେ ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି । ୧୭୫
 ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ତେଲଖଣି ଅଇଲ ବହୁତ
 ତେଣୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳ ସେନ୍ତୁ କରିବ ଆୟୁତ୍ । ୧୭୬
 ଯାହାର ବହୁତ ତେଲ ଅଛି ଅଧିକାରେ
 ତାର ବଳ ବେଶି ଦେଖାଯାଏ ସେ ସମରେ । ୧୭୭
 ତେଲ ସରିଯିବ ଯାର ତା ବଳ ଶୁଦ୍ଧିବ
 ସବୁ କଳ କାରଖାନା ଅଟଳ ହୋଇବ । ୧୭୮
 ଯାବତ ତେଲ ଯାହାର ଅଛି ଅଧିକାରେ
 ସେ ବେଶି ଲଢ଼ିପାରିବ ଏ ଯୁଗ ସମରେ । ୧୭୯
 ଉଡ଼ାଯାନ ବୁଡ଼ାଯାନ ଆଦି ଯେତେ ଯାନ
 ତେଲ ଆଶ୍ରୟରେ ଚଳୁଅଛଇ ଏମାନ । ୧୮୦

ତେଲ ବିନ୍ଦୁ ଏ ସମର ଦଣ୍ଡେ ନ ଚଳିବ
 ଯାର ତେଲ ସରିଯିବ ସେ ବଳେ ହାରିବ ।
 ଜର୍ମାନୀ ରୁଷିଆ ଦେଶେ ଯାଉଅଛି ମାଡ଼ି
 ଯେଉଁଠି ତରଳ ଖଣି ଖୋଜିଦିଏ ଧାଡ଼ି । ୧୪୧
 କକେଶଶ ନାମକ ପାହାଡ଼ ଅଛି ତହିଁ
 ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ତେଲଖଣି ବହୁତ ଅଛଇ । ୧୪୨
 ସେହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଏବେ ଯାଉଛି ମୁହଁାଇ
 ବହୁତ ବହୁତ ସେନା ଦିଏ ପହଞ୍ଚାଇ । ୧୪୩
 ରୁଷିଆ ସରକାରମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି ହୁଟି
 ମଝିରେ ମଝିରେ ତଳ ଯାଉଅଛି ଫାଟି । ୧୪୪
 ବ୍ୟୁତ୍ତରୋଦ କରି ପଶିଯାଏ ଜରମାନା
 ଆକାଶଛତା ବାହନୀ ଆଣେ ପୁଣି ପୁଣି । ୧୪୫
 ତୁମ୍ଭେ ସମର ଲାଗିଅଛି ସେ ଅଞ୍ଚଳେ
 କେତେ କେତେ ଲୋକ କ୍ଷୟ ହୁଏ ଅବହେଳେ ।
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହୋଇଗଲା ଶେଷ
 ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଭାଷେ ଆହେ ଜଗନ୍ନାଥ । ୧୪୬
 କେତେକାଳ ଲଗାଇବ ଏ ସମର ଖେଳ
 ଚାହିଁ ଚାହିଁ ବିଭଗଲ ଦିବରଷ କାଳ । ୧୪୭

ଭବିଷ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ରୁଷିଆ ଯୁଦ୍ଧ ଉପାଖ୍ୟାନ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ
 ଏକାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଦ୍ଵାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ବିଦେଶ ସମର କଥା କହିଲେ ବହୁତ
 ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲା କିଛି ଭାରତ ଚରିତ ।

କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କାମ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ
ତାପରେ କି ହେଲା ଜଣା ନ ଗଲା ତ ଭଲେ ।
ଏ କଥା ଶୁଣିବାପାଇଁ ବଳୁଅଛି ମନ
ଠିକେ ଠିକେ ସବୁକଥା କହନ୍ତୁ ଆପଣ । ୩

ଜଗା ଉବାତ

ବଡ଼ ବିଷମ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟିଲ ଗଢ଼ର
ଠିକେ ଠିକେ କହୁଛି ମୁଁ ଶୁଣ ଏ ବେଞ୍ଚର । ୪
ଆଠ ପ୍ରଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସର ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ
ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ସବୁଠୁଁ ଆସିଲେ । ୫
କାହିଁକି ଗୁଡ଼ିଲେ ବୋଲି ପଚାରିବ ଯେବେ
ତହିଁର କାରଣ ଶୁଣ କହୁଅଛି ଏବେ । ୬
ଏ ଯେଉଁ ସମର ଲାଗିଅଛି ବିଦେଶରେ
ଭାରତର ସରକାର ପଶିଲେ ସେଥିରେ । ୭
କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳକୁ କିଛି ନ ବିଚାରି
ଭାରତ ହେଲା ଏ ଯୁଦ୍ଧେ ସବୁର ବଇସା । ୮
ତେଣୁ କଂଗ୍ରେସ ବୋଇଲା ନ ହେଲା ଉଚିତ
ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ପଚାର ନ ହେଲା ଯେମନ୍ତ । ୯
ବଳଦ ବାସୁଡ଼ା ପରି ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଥିବେ
ଗୋରୁ ମୁଣ୍ଡ ଥପାହୋଇ କପା ତୋଳାହେବେ
କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତି ଏ କଥା ଘୋର ଅପମାନ
କାହିଁକି ରହିବେ ଯହିଁ ନାହିଁଟି ସମ୍ମାନ । ୧୧
ତେଣୁ କଂଗ୍ରେସ ବୋଇଲା ହେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ
ଗୁଡ଼ିଦେଇ ଚାଲିଆସ ଏ ଶାସନକଳ । ୧୨
ଏହିହେତୁ କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଗୁଡ଼ିଦେଲା
ପୁଣି ପୁରୁଣା ପ୍ରକାରେ ଶାସନ ଚଳିଲା । ୧୩
ଲୁଟି ସାହେବ ହାତକୁ ନେଲେକି ଶାସନ
ଜଣେ ପରାମର୍ଶଦାତା ରହିଲେକି ପୁଣି । ୧୪

ଏହିପରି କିଛିକାଳ ଶାସନ ଚଳିଲା
 ଶୁଣ ସୁଜ୍ଞାନେ ଏହାପରେ କସ ହେଲା । ୧୫
 ଯେତେ ପ୍ରଦେଶରେ ଥିଲା କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ
 ଓଡ଼ିଶା ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକବୋଲି ଜାଣ । ୧୬
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀଦଳରେ ଯେତେ ସଭ୍ୟ ଥିଲେ
 ତିନି ଗୁଣି ଜଣ ଏକ ବିରୁଦ୍ଧ ବାନ୍ଧିଲେ । ୧୭
 ଏହି ମରମରେ ମତ କଲେକ ପ୍ରବୃତ୍ତ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡାଇବେ ଶାସନର ଭାର । ୧୮
 କଂଗ୍ରେସ ନାୟକମାନେ ଏ କଥା ଜାଣିଲେ
 କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧ କର୍ମ ହେବ ଏହା ଭଲେ । ୧୯
 କଂଗ୍ରେସ ମାଡ଼ି ବିରୁଦ୍ଧ କର୍ମ ଯେ କରିବ
 କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟପଦେ ରହି ନ ପାରିବ । ୨୦
 ମନ୍ତ୍ରୀପଦରେ ଲଳିପା ଥିଲା ଯାହାଙ୍କର
 ନ ମାନିଲେ କଂଗ୍ରେସର ଆଦେଶ ନିକର । ୨୧
 ତେଣୁ କଂଗ୍ରେସ ତାହାକୁ କଲ ବହିଷ୍କାର
 ସେମାନେ ଦମ୍ଭରେ ରହି କଲେକ ବିରୁଦ୍ଧ । ୨୨
 ଲଟପଟର ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳେ ଯେହୁ ଥିଲେ
 ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଳି ବିରୁଦ୍ଧ ବାନ୍ଧିଲେ । ୨୩
 ଲଟ ପାହେବକୁ ଯାଇ କହିଲେ ବୃହନ୍ନ
 ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ନେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ନିଶ୍ଚିତ । ୨୪
 ସମର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେହୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ
 ଏହି ମାତ୍ରେ ସକଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇବେ । ୨୫
 ପାରଳାର ଅଧିଶୂର ହୋଇଲେ ଅଗ୍ରଣୀ
 ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ସେ ଗଢ଼ିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀଶ୍ରେଣୀ । ୨୬
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳରୁ କେତେଜଣ ଖସିଗଲେ
 ନୂତନ ମନ୍ତ୍ରୀସମ୍ବଳ ଦଳେ ଯୋଗଦେଲେ । ୨୭
 ମାଳକଣ୍ଠ ଏ ଦଳର ପ୍ରଧାନ ନାୟକ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ଦଳ ଏହାର ନାମ ହୋଇଲୁକ । ୨୮

ବିଧିରେ ଏ ଦଳ ସଂଖ୍ୟା ଲଘିଷ୍ଟ ଅଟଇ
 କଉଟିଲେ ଅଛୁ ଦଳ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ହୋଇ । ୨୯
 ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଦଳ ଏକା ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇପାରେ
 ବିଧାନ ଅଛଇ ଦୃଢ଼େ ସିନା ଆଇନରେ । ୩୦
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଟଇ ଅଧିକ
 ଭାଗ୍ୟକୁ ସଂଖ୍ୟା ଲଘିଷ୍ଟ ହୋଇ ହେଲେ ମୁକ୍ତ ।
 ଏତିକିବେଳେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଏମନ୍ତ ହୋଇଲୁ
 ସରକାର ଦମନାସୁରକୁ ପଠାଇଲୁ । ୩୧
 କଂଗ୍ରେସର ବଇଠକ ପୁନାଠାରେ ହେଲୁ
 ସକଳ କଥା ବିଚାର ସେ ସଭାରେ ହେଲୁ । ୩୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ସେହି ସଭାରେ ଥିଲେ ଉପସ୍ଥିତ
 ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ କରୁ ହୋଇଲୁ ନିଶ୍ଚିତ । ୩୪
 ଆଗେ ବଡ଼ଲଟକୁ ସକଳ ଲେଖାଯିବ
 କି ଉତ୍ତର ଦେବେ ତାର ବିଚାର ହୋଇବ । ୩୫
 କଂଗ୍ରେସ ବିଚାର କରି କହିଲୁ ଏମନ୍ତ
 ଭାରତକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିଅ ହେ ତୁରନ୍ତ । ୩୬
 ଏମନ୍ତ ହେଲେ କଂଗ୍ରେସ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ
 ସମର୍ଥନ ପାଇଁ ଯା ଲେଡ଼ା ତାହା ଯୋଗାଇବ । ୩୭
 ସରକାର ଯେବେ ଦାବି ଅଗ୍ରାହ୍ୟ କରିବ
 କଂଗ୍ରେସ ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଭାଗୀ ନ ହୋଇବ । ୩୮
 ବଡ଼ଲଟ ଶୁଣିପାରି କଂଗ୍ରେସ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ
 ଦମନ ମାତି ପ୍ରୟୋଗ କଲେକ ତୁରନ୍ତ । ୩୯
 କଂଗ୍ରେସର ବହୁକର୍ମୀ ଧରୁ ହୋଇଗଲେ
 କାରାଗାର ମଧ୍ୟରେ ଅଟକିବନ୍ତୀ ହେଲେ । ୪୦
 ଅନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ କାଳପାଇଁ ସେହୁ ବନ୍ଦୀ ହେଲେ
 ବିନା ବିଚାରରେ ତହିଁ କାଳ କଟାଇଲେ । ୪୧
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ପ୍ରମୁଖ କେତେ ଅଟକ ଅଛନ୍ତି
 ଭାରତ ରକ୍ଷା ଆଇନ ବଳେ କେ ଅଛନ୍ତି । ୪୨

ଗାନ୍ଧି କାରାଗାରେ ଯହୁଁ ଅଟକ ହୋଇଲେ
 ଲୋକମାନେ ନାନା ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଭୁଆଇଲେ ।
 ସ୍ବରତର ଚାରିଆଡ଼େ ହେଲୁ ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ଦରପୋଡ଼ା ତାରକଟା ଚାଲିଲା ବହୁଳ । ୪୪
 ଲୁଟପାଟ ଡକାଇଡ଼ି ଠାବେ ଠାବେ ହେଲୁ
 ଦମନ ମାଡ଼ ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଚାଲିଲା । ୪୫
 ଶୁଣମାନେ ଠାବେ ଠାବେ କଲେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ଠାବେ ଠାବେ କଲେ ମେଳ ।
 କେତେଲୋକ ଧରା ହୋଇ କାରାଗାରେ ଗଲେ
 ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ ସମ୍ମୁଖରେ କେତେ ଠାବେ ଦେଲେ ।
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ ଆଦାୟ ହୋଇଲା
 ଗୁଳିଗୁଳି କେଉଁଠାବେ କେତେଲୋକ ମଲା ।
 ବହୁକାଳ ଧରି ହେଲୁ ନାନା ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ଦମନଲାଳା ଲାଗିଲା ନାନା ପରକାର । ୪୬
 କଂଗ୍ରେସ ମୁଣ୍ଡରେ ସବୁ ଦୋଷ ଲଦା ହେଲୁ
 ସରକାର ବୋଲନ୍ତି କଂଗ୍ରେସ ଏହା କଲା ୪୭
 ଅନେକ ଯୁକ୍ତି ତରକ କାରଣ ଦେଖାଇ
 କଂଗ୍ରେସକୁ ସରକାର ବୋଲେ ଦୋଷୀ ସେହି ।
 ଏହିପରି ଯାତ ଆଠ ମାସ କାଳ ଗଲା
 ଫମେ ଫମେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଧମାଇ ଆସିଲା । ୪୮
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ସରକାରକୁ ଯାହା ଲେଖିଥିଲେ
 ସରକାର ଉତ୍ତରରେ ଯାହା କହିଥିଲେ ୪୯
 ସମ୍ଭାଦ ପତ୍ତରେ ସବୁ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା
 ସବୁକଥାମାନ ଆସି ଦାଣ୍ଡେ ଥୁଆ ହେଲା । ୫୦
 ଗାନ୍ଧିଜୀର ସବୁ ଦୋଷ ବୋଲେ ସରକାର
 ଗାନ୍ଧି ବୋଲନ୍ତି କିଛିହିଁ ଦୋଷ ନାହିଁ ମୋର ।
 ଏପରି ଟଣା ଓଟରା ରହିଅଛି ଲାଗି
 କେ କହିବ କେତେ ପରିମାଣେ କିଏ ଭାଗୀ । ୫୧

ଏହି ପରିସ୍ଥିତି ଘୋଟିଅଛି ଭାରତରେ
 କାଳ କାଟୁଛନ୍ତି ଲୋକେ ଅତି ଅଶାନ୍ତରେ । ୫୭
 ଇତି ଅବସରେ ଗାନ୍ଧି କଲେ ଉପବାସ
 ଲେମ୍ବୁରସ ଖାଇଲେ ସେ ଦିନ ଏକବିଂଶ । ୫୮
 ସାରା ପୃଥିବୀରେ ପଡ଼ିଗଲା ହାହାକାର
 କାଳେ ପ୍ରାଣ ଉଡ଼ିଯିବ ହୋଇଲେ କାତର । ୫୯
 ସକଳେ ସରକାରଙ୍କୁ କହିଲେ ବହୁତ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କୁ କାରାଗାରରୁ କରନ୍ତୁ ମୁକତ । ୬୦
 ସରକାର ବୋଇଲେ ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଗୁଡ଼ିଦେବେ
 ଯେବେ ଉପବାସପରେ ପୁଣି ବନ୍ଦୀ ହେବେ । ୬୧
 ଗାନ୍ଧି ଏ କଥାରେ ସନମତ ହେଲେନାହିଁ
 ବୋଇଲେ ଏକଥା କେବେ ନ କରିବି ମୁହିଁ ।
 ଯେବେ ଗୁଡ଼ିଦେବ ଏକାବେଳେ ଗୁଡ଼ିଦିଅ
 ନୋହିଲେ ଯେପରି ରଖିଅଛ ରଖିଥାଅ । ୬୩
 ସରକାର ବୋଇଲେ ସେ ଗୁଡ଼ିଦେବେ ନାହିଁ
 ମାତ୍ର ଦୁଷ୍ଟରୁ ଏକଥା କରି ନ ଯୋଗାଇ । ୬୪
 କାରାଗାରେ ଥାଇ ଯେବେ ଉପାସ କରିବେ
 ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣପାଇଁ ସେହୁ ନିଜେ ଦାୟୀ ହେବେ ।
 ନିଜ ଦାୟିତ୍ଵରେ ସେ କରନ୍ତୁ ଉପବାସ
 ସରକାରର ଦାୟିତ୍ଵ ନାହିଁ କିଛି ଲେଖ । ୬୬
 ସରକାର ବୋଇଲେ ଏତିକି ସେ କରିବେ
 ବନ୍ଧୁଜନ ଆସିବାକୁ ଅନୁମତି ଦେବେ । ୬୭
 କେତେଜଣ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଆସି ଦେଖୁଥିବେ
 ପତ୍ନୀ ପୁଅ ରହି ତାଙ୍କ ସେବା କରୁଥିବେ । ୬୮
 ଏହି ଅନୁକ୍ରମେ ସବୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହେଲା
 ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ଏକବିଂଶ ଦିନ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା । ୬୯
 ଏକେ ବୁଦ୍ଧ ବୟସ ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍ଗ କୃଷି
 ମନ ବଳେ ବଳୀୟାନ ଅଟନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ । ୭୦

ବହୁ ଜାଣି ଶୀଘ୍ର ହୋଇଗଲେ ଉପବାସେ
 ଶଯ୍ୟାଶାୟୀ ହୋଇ ସେ ରହିଲେ ଅବଶେଷେ ।
 ପ୍ରାଣ ଉଡ଼ିଯିବାର ଆଜ୍ଞା ଉପୁଜିଲା
 ଚକ୍ରାନ୍ତ ମନେ ଆସି ନରାଣ ଛୁଇଁଲା । ୭୨
 ଚଉଦିନେ ଲୋକମାନେ ମଣିଲେ ବିପତ୍ତି
 ଦିଅଁ ଦେଉଳେ ହୋଇଲା କେତେ ଫୁବ ଫୁଟ ।
 ରକ୍ଷାକର ରକ୍ଷାକର ଭଗବାନ ଡାକ
 ରକ୍ଷାକର ବୋଲି ଉଚ୍ଚେ ଡାକିଲା ନାସ୍ତିକ ।
 ଶତ୍ରୁ ମିତ୍ର ସକଳେ ବୋଇଲେ ଏକ ସ୍ୱରେ
 ଯାହାହେଉ ଗାନ୍ଧବୁଡ଼ା ରହୁ ଜୀବନରେ । ୭୩
 ସରକାର ମାତି ନିୟମକୁ କଲେ ବଳ
 ନିଜ କଥା ନିଜେ ଜଗି ରହିଲେ ଅଟଳ । ୭୪
 ଆବେଦନ ନିବେଦନ କିଛି ନ ଶୁଣିଲେ
 ଯାହାହେବ ହେଉ ପଛେ ଦେଖାଯିବ ଭଲେ ।
 ଯାହାହେଉ ଏକ ବିଂଶ ଦିନ ଗତହେଲା
 ଗାନ୍ଧବ ଉପାସବ୍ରତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଲା । ୭୫
 ଚକ୍ରାନ୍ତମାନେ ଦେଖି ହେଲେ ଆତମ୍ବିତ
 ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ପୂରଣ ହୋଇଲା ତାଙ୍କ ବ୍ରତ । ୭୬
 ଫମେ ଫମେ ପୁଣି ନିଜ ଆହାର ଖାଇଲେ
 ଦିନୁଦିନୁ ପୂର୍ବବଳ ପୁଣି ଲଭିଲେ । ୭୭
 ଯେତେକ ସୁବିଧା ଦେଇଥିଲେ ସରକାର
 ପୁଣି ସବୁ ବନ୍ଦ କରି ଦେଲେକ ନିକର । ୭୮
 ଯେପରି ଥିଲେକ ଗାନ୍ଧ ସେପରି ରହିଲେ
 ସରକାର କାହା କଥା କିଛି ନ ଶୁଣିଲେ । ୭୯
 ରାଜଗୋପାଳ ପ୍ରମୁଖ କେତେ ଦେଶ ଲୋକ
 ବହୁତ ଯତନ କରି ହୋଇଲେ ବିମୁଖ । ୮୦
 ଏମାନେ ବଡ଼ଲଟକୁ ବହୁତ କହିଲେ
 ଅଚଳ ଅବସ୍ଥା ସମାଧାନ କରି ଭଲେ । ୮୧

ଦିଅ ଅନୁମତି ଯାଇ ଗାନ୍ଧିକୁ ଭେଟିବୁଁ
 ତାଙ୍କ ମତ ବୁଝି ଆସି ପୁଣି ଜଣାଇବୁଁ । ୮୫
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କି ମଙ୍ଗାଇ ପୁଣି କଥା ପକାଇବା
 କପରି ସାଲସ ହେବ ସେକଥା ବୁଝିବା । ୮୬
 ଠୋ କରିଣ ବଡ଼ଲଟ କରିଦେଲେ ନାହିଁ
 କିଛିଫଳ ନାହିଁ ଆଉ ସେକଥା ଉଠାଇ । ୮୭
 ଅଗସ୍ତ୍ୟ ପ୍ରସାଦ କଂଗ୍ରେସର ଅଛି ରହି
 ହିଂସା କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଦେଖେ ହୁଏ ଭାସି ଭାସି ।
 ଗାନ୍ଧି ଉପବାସ ବେଳେ ବହୁଲେକ ଗଲେ
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାକରି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ।
 ତେତେବେଳେ ଗାନ୍ଧି ତାଙ୍କୁ କିଛି ନ କହିଲେ
 ହିଂସା ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ କିଛି ନ ନିନ୍ଦିଲେ । ୯୦
 ଗାନ୍ଧି ବା କଂଗ୍ରେସ ନେତା ଯେସବୁ ଅଛନ୍ତି
 ଆପଣା ସମ୍ପର୍କ କିଛି ତୁଟାଇ ନାହାନ୍ତି । ୯୧
 କି ବିଶ୍ବାସ ଅଛି ପୁଣି ହେବ ସମାଧାନ
 ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ କିଛି ନହିଁର କାରଣ । ୯୨
 ମାତ୍ର ନିୟମ ଶୃଙ୍ଖଳା ଯେପରି ରହିବ
 ଯେପରି କର୍ମ କରିବା ସବୁର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ୯୩
 ସରକାର ମୁଣ୍ଡେ ଅଛି ଗୁରୁତ୍ବର ରହି
 ଦେଶରେ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ରଖିବ ତ ସେହି । ୯୪
 ଛୁଡ଼ିବା ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷଣ କିଛି ଦିଶୁନାହିଁ
 ତେଣୁ ସରକାର ମାତ୍ର ଅଟଳ ହେବଇ । ୯୫
 ଜାତୀୟ ସରକାରର ଅଛି କି ସମ୍ଭବ
 କିଏ କପରି ବା ତାହା ଗଠନ କରିବ । ୯୬
 ଜଣେ ଦିନଣ କହିଲେ ଏକଥା ନ ହେବ
 ସବୁ ଦଳ ଏକମତ ଯେବେ ନ ହୋଇବ । ୯୭
 ସେପରି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷଣ କିଛି ଦିଶୁନାହିଁ
 ତେଣୁ ସରକାର ଦୃଢ଼ କରିଦେଲେ ନାହିଁ ।

ଶୁଣି ରାଜଗୋପାଳଙ୍କ ବୁଦ୍ଧି ହେଲୁ ହତ
 କି କରିବେ ଏହାପରେ କି ଅବା ଭରିତ । ୧୯
 ସୁମରୁ ସୁମରୁ ନିଜ ଦେଶର ଚରିତ
 ରାଜଗୋପାଳଆତ୍ମର ଏବେ ଦାରୁଭୂତ । ୧୦୦
 କର୍ଣ୍ଣଗଲ୍ଲ କର୍ଣ୍ଣଗଲ୍ଲ ହୋଇ ସେ ଫେରିଲେ
 ବଡ଼ଲଟ ଉତ୍ତରରେ ଯାହା ବା କହିଲେ । ୧୦୧
 କାହିଁକି କଂଗ୍ରେସ ନେତାଯାକ ବନ୍ଦୀହେଲେ
 ଛିଲ୍ଲ ଭିଲ୍ଲ କରି ସରକାର ବତାଇଲେ । ୧୦୨
 କଂଗ୍ରେସ ଯେ ସବୁ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଭିଆଇଲୁ
 ବଇଶ୍ୟକ ଦୁଇଗୁଣ ଉତ୍ତାହିତ କଲୁ । ୧୦୩
 ଭାରତ ଯୁଦ୍ଧ ପଥରେ ବହୁବାଧା ଦେଲୁ
 ସାରାଭାରତରେ ମହାଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଲୁ । ୧୦୪
 କଂଗ୍ରେସର ଏ ନୀତି ତ ମୂଢ଼ ମରିନାହିଁ
 କି ହେବ ପୁଣି ସାଲିସ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉଠାଇ । ୧୦୫
 ଆମେରି ଚର୍ଚ୍ଚିଲ୍ ଭାରତର ବଡ଼ଲଟ
 ଏକ ସ୍ତରେ ଏକ କଥା କହିଲେ ନିରାଟ । ୧୦୬
 ରାଜଗୋପାଳଆତ୍ମର ନାଚି ନାଚି ଥେଇ
 ମୁହଁପାଣି ମୁହଁ ମଲ୍ଲ କହି ନ ଯୋଗାଇ । ୧୦୭
 ଭାରତର ରାଜନୀତି ପରିସ୍ଥିତି ଏହା
 କି ହେବ ଭବିଷ୍ୟତକୁ କହିନୁହେଁ ତାହା । ୧୦୮
 ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତି ସବୁଠୁ ବାହାର
 ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭାରେ କାରବାର । ୧୦୯
 ଅଳପକୁ ବହୁତ କିପରି କରାଯିବ
 ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭା ଏହା ଶିକ୍ଷା ଦେବ ।
 ଦେଶର ଅବସ୍ଥା ଏବେ କହିଲେ ନ ସରେ
 ଟଙ୍କାକୁ ଚାଉଳ ହେଲୁ ଦୁଇ ଡିନି ସେରେ ।
 ଟଙ୍କାକି ଲୁଗା ହେଲୁଣି ଚାଉଳ ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା
 ଲୁଗା ଦୋକାନକୁ ଗଲେ ମୁହଁ ଝୁଏ ବଙ୍କା ।

ଚତୁର୍ଗୁଣ ଦର ବଢ଼ିଅଛି ଜନସର
 ଆୟ ଉଣା ବ୍ୟୟ ବେଶି ହେଲ ଲୋକଙ୍କର ।
 ଶସ୍ୟ ହାନି ଘଟିଗଲା ସାରା ଦେଶୁଟାରେ
 କେଉଁଠି କିଏ ଫଳିଲା କିଏ କହିପାରେ । ୧୧୪
 ବିଦେଶରୁ ଯେତେ ଯେତେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆସୁଥିଲା
 ଯୁଦ୍ଧ ପରିସ୍ଥିତି ହେତୁ କିଛି ନ ଆସିଲା । ୧୧୫
 ସୁନା ଆଖିଠାରେ ବୋଲେ ତୁ ମତେ ଛୁଇଁନା
 ଯେ ମୋତେ କଣିବ ତାରୀ ଘର ହେବ ତୁନା ।
 ଭରିକୁ ସତ୍ତର ଟଙ୍କା ଅବା ଏକସ୍ତର
 ରୂପାମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ହେଲଣି ଦୋହର ।
 ଟଙ୍କା ମୋହର ଛପିଲା ନୋଟ କରେ ନାଟ
 ଟଙ୍କା ବଦଳରେ ରେଜା ପଡ଼ିଛି ନଅଶ । ୧୧୮
 ସାରା ଭାରତରେ ଖାଦ୍ୟ ସଙ୍କଟ ପଡ଼ିଛି
 ପ୍ରତି ଜନସରେ ମୂଲ୍ୟ ବହୁତ ବଢ଼ିଛି । ୧୧୯
 ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ପଡ଼ିଅଛି ହାହାକାର
 କି କରିବା କି କରିବା କରନ୍ତି ବିଚାର । ୧୨୦
 ପଞ୍ଚଗ୍ରହ କୂଟ ଏ ବରଷ ବାର ବାର
 ଓର୍ଡ଼ିଣାର କେତେ ଜିଲ୍ଲା ହେଲା ଛୁରଖାର ।
 ମହାଦୋର ବତାସ ଏ ବରଷ ହୋଇଲା
 ଘରଦାର ଗଛପତ୍ର ଶସ୍ୟ ନାଶ ଗଲା । ୧୨୨
 ଗୋରୁ ଗାଈ ପଶୁ ପକ୍ଷୀ ଜୀବ ଜନ୍ତୁ ମଲେ
 ବହୁତ ମଣିଷ ଏଥେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ୧୨୩
 ସମର ହେତୁ ଯେ ପରିସ୍ଥିତି ଉତ୍ପଳିଲା
 ବତାସ ବିପତ୍ତି ତା ସହିତ ଯୋଗଦେଲା । ୧୨୪
 ଉତ୍ତପ୍ତ ମିଶି ଲୋକଙ୍କୁ କରନ୍ତି ପ୍ରେଷଣ
 ବଡ଼ୁଆଁ ଲୋକଙ୍କର ଦିଗୁଣେ କଷଣ । ୧୨୫
 ଅଳ୍ପବୟସ କଷ୍ଟ ଲୋକଙ୍କର ନୁହେଁ କହି
 ଯା କରିବେ ସାଇଁ ତାହା କାହା ହାତେ ନାହିଁ ।

ରୁଷିଆ ଆଫ୍ରିକାଠାରେ ଲାଗିଛି ସମର
 ଆରକାନରେ ଜାପାନ କରେ ଝୁର ଜୁର ।
 କାହାରି ବିରାମ ନାହିଁ ହେଉଛି ସମର
 ଏ ଜଣିଲା ସେ ଜଣିଲା ମିଳୁଛି ଖବର । ୧୨୮
 କିଏ ପଛକୁ ହଟାଇ କାର ଅଗ୍ରଗତି
 ଏହିପରି ସମ୍ବାଦ ମିଳୁଛି ନିତି ନିତି । ୧୨୯
 କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ନିତି ନିତି ବ୍ୟୟହୁଏ
 କାହାଠାରେ କେତେ ଧନ କଳନା ନ ଯାଏ ।
 ଦିନକୁ ବଂଶ ପରିଣ କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ
 ଶୁଣିଲେ ମନେ ଧାରଣା ନ ହୁଏ ନିଶ୍ଚୟ ।
 ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଦେଶ ଏ ସମରେ ପଶିଛନ୍ତି
 ଏହି ପରିମାଣେ ବ୍ୟୟ କରୁଥିବେ ନିତି । ୧୩୦
 ଚାରି ବରଷ ହେଲାଣି ଲାଗିଛି ସମର
 କେତେବ୍ୟୟ ହୋଇଥିବ ଜନେ ହେତୁକର ।
 କେତେ ଧନ କେଉଁ ଦେଶେ ଅଛି କେ କହିବ
 ପ୍ରତିଦିନ କେତେ ଧନ ଗ୍ରାସୁଛି ଆହୁବ । ୧୩୧
 ଅନନ୍ତ ପାରାବାରର ଅନନ୍ତ ଗର୍ଭରେ
 ଅକଳିତ ଧନ ବୁଡ଼ିଯାଏ ଅକାତରେ । ୧୩୨
 ବଣିଜ ବେପାର କରି ଧନ ପାଇଛନ୍ତି
 ଅଗ୍ନି ଜଳବାୟୁ ମୁଖେ ପୃଷ୍ଠାହତ କଲେ । ୧୩୩
 ଯେ ଦେଶର ଧନ ସବୁ ବଣିଜରେ ନେଲେ
 ସେ ଦେଶ ଲୋକେ ମୁଁ ଏ ଅନ୍ଧ ନ ପାଇଲେ ।
 ଦେଶ ଏ ଭାରତବାସୀ ଦଶା ଏହିପରି
 ଅନ୍ଧ ବସନ ବିହୀନେ ସଦା ମରେ ଝୁରି । ୧୩୪
 ରହୁଥିବୁ ଭାରତର ଘରେ ଅନ୍ଧ କଷ୍ଟ
 ବସନ ଦୁର୍ମୁଖ ଦୁଃଖ ବାଧଇ ନିରାଟ । ୧୩୫
 ଘରେ ଘରେ ଚଳୁଥିଲା ଯେ ଦେଶେ ଅରଟ
 ସେ ଦେଶ ପୁଣି ଭୋଗିଲା ଏ ବସନ କଷ୍ଟ । ୧୩୬

ବସନ ବେପାର କରୁଥିଲା ଯେଉଁ ଦେଶ
 ତାକୁ ଏବେ ସୁପନ ହୋଇଲା ବହିଷ୍କାର । ୧୪୧
 କପା ଗୁଣ ଗୁଣ ଏବେ ବୁଲୁଅଛି ଭୁଆଁ
 ବସନ ବିହୀନେ ହେଉଛନ୍ତି କୁଆ ଭୁଆଁ । ୧୪୨
 ଏପରି ଅର୍ଥ ସଙ୍କଟ ଦେଖାଥିଲା ନାହିଁ
 ଚନ୍ଦ୍ରାଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକେ ଘାତ ନିଶ୍ଚାସ ପକାଇ ।
 ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଏ ଚନ୍ଦ୍ରାରୁ କରିବେ ମୁକତ
 ଆଉ ଜଣେ କେହି ନାହିଁ ଏଥିକି ସମର୍ଥ । ୧୪୪
 ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ଏ ଦେଶରୁ ଚନ୍ଦ୍ରାକର ଦୂର
 ତବ ନାମ ସୁମରି ହୁଅନ୍ତୁ ଧୀର ସ୍ଥିର । ୧୪୫
 ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ପାଦପଦ୍ମେ ଲଗାଇଲେ ମନ
 ଲୋକମାନେ ନ ଭୋଗନ୍ତେ ଏ ସବୁ କଷଣ ।
 ଲୋଭ ମୋହ ରହୁଗ୍ରାସେ ପଡ଼ିଣ ସକଳ
 ପଥ ନପାଇ ହୁଅନ୍ତି ଡହଳ ବକଳ । ୧୪୬
 ଜଗତର ନାଥ ଆଉ ହୋଇଲେ ଅନାଥ
 ହସିବେ ଇନ୍ଦର ଜନେ କହୁଛି ନିଶ୍ଚିତ । ୧୪୭
 ଘାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଭାଷେ ହେ ଜଗତ ସାଜି
 ରକ୍ଷାକର ରକ୍ଷାକର ଆନଗତି ନାହିଁ । ୧୪୮

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ଵରତ-ଚରତାମୃତେ ପୁରା ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଦ୍ଵାଦଶ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ତ୍ରୟୋଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ପୁରାଧରମ ଆପଣ କହିଲେ ବହୁତ
 ସକଳ ଦରବ ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ୁଛି ନିୟତ । ୧
 ଏଥିକି ଉପାୟ କିଛି ବିଶୁନାହିଁ ମୋତେ
 କିପରି ତଳିବେ ଲୋକମାନେ ଏ ଜଗତେ । ୨

କେତେକାଳେ ଏ ସଫାରୁ ସରିବ ସମର
 କେତେକାଳ ଯାଏ ଲୋକେ ହେବେ ହରବର ।
 ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଭାଇଜରେ ଲାଗିଛି ସମର
 ଧନ ପ୍ରାଣେ ନାଶ ହେଉଛନ୍ତି ନରନର । ୪
 ଆମ ଭାରତରେ ଲାଗିନାହିଁ ତ ସମର
 ଅନ୍ଧ ବସ୍ତର ଅସ୍ତବ କମ୍ପାଇ ଏହାର । ୫
 ଏ ଗୁଡ଼ ରହସ୍ୟ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନାହିଁ
 ଠିକେ ଠିକେ କହ ମୋତେ ଆହେ ଭାବଗ୍ରାସୀ । ୬

ଜଗା ଉଦାର

ଏ ତ ବିଷମ ସମସ୍ୟା ବଡ଼ ଗୁଡ଼ କଥା
 ପାଞ୍ଚ ପାଞ୍ଚ ଲୋକଙ୍କର ଦୁରିଯାଏ ମଥା । ୭
 କାହିଁକି କିପରି ହେଲା କିଏ ସେ କହିବ
 ଦବ୍ୟତକ୍ଷୁ ଥିବ ଯାର ସେ ସିନା ଜାଣିବ । ୮
 ମୁଁ ମୁଁ ହୋଇଣ ସକଳେ ହେଉଛନ୍ତି ଧନ୍ୟ
 ଜଣେ କେହି ଜାଣିପାରୁ ନାହିଁ କଥାସହ । ୯
 ନାହିଁ ମୋର ଦବ୍ୟଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ ଦବ୍ୟଜ୍ଞାନ
 କିପରି କହିପାରିବି ଏ ରହସ୍ୟମାନ । ୧୦
 ଦେଖୁଛି ଲୋକର ନାହିଁ କିଛିହିଁ ଆୟୁତ୍ତ
 ମୋହମାୟାରେ ସକଳେ ଅଛନ୍ତି ଜଡ଼ତ । ୧୧
 କିଏ ଏ କୋକୁଆଉପୁ ଦେଇଛି ଲଗାଇ
 କରେ ରକ୍ତ ଧରି ଲୁଚି ବସିଅଛି କାହିଁ । ୧୨
 ବକ୍ତୃଆ ଲୋକେ ହୁଅନ୍ତି ବଳ କଷାକଷି
 ମୁଖଲୋକମାନେ ହୋଇ ଯାଉଛନ୍ତି ପେଷି । ୧୩
 ଧନ ବଳ ଅସ୍ତ୍ର ବଳ ଯାର ଯେତେ ବେଶି
 ତା ମନେ ତେତେ ଗରବ ଆନୟାଏ ଲାସି । ୧୪
 କିଏ ଲଗାଇ ଦେଇଛି କାହିଁକି ସମର
 ସେହି ଏକାଜାଣେ ସିନା ତାର ଫଳାଫଳ । ୧୫

କେତେବେଳେ ଶେଷହେବ ତାହାର ଏ ଖେଳ
 ସେ ସିନା କହିପାରିବ ଘଟଣା ସକଳ । ୧୬
 ଦେଖୁଛି ଶୁଣୁଛି ଯାହା ତାହା ମୁଁ କହିବି
 ତହୁଁ ଅଧିକ କିଛିହିଁ କହି ନ ପାରିବି । ୧୭
 ଦେଖ ଏବେ ଲଗିଅଛି ବଡ଼ କଉତୁକ
 ରୁବିବନ୍ଧ କରାଗଲା ଧାନକୋଠି ଯାକ । ୧୮
 କୋଠି ପାଳଗଦାମାନ ଜଗିଛି ପ୍ରହରୀ
 ଥିଲା ନଥିଲା ସକଳେ ହେଲେ ସମସରି । ୧୯
 ନିଜଘରେ ନିଜର ନାହିଁକି ଅଧିକାର
 ଅଛଇ ଆପଣାବାସେ ପ୍ରବାସୀ ପ୍ରକାର । ୨୦
 ଘୋର ସମର ଲଗିଛି କେଉଁ ଦୂରଦେଶେ
 ମହାଘୋର ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ହେଲାଣି ଆମ୍ଭଦେଶେ । ୨୧
 ସବୁ ଜନିଷର ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ିଲା ବହୁତ
 କଣିଶିଆ ଲୋକେ ହେଉଛନ୍ତି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ । ୨୨
 ରୁଉଳର ମୂଲ୍ୟ ଅତି ଅଧିକ ବଢ଼ିଲା
 ଦୁଇ ସେର ଦେଡ଼ ସେର ଟଙ୍କାକୁ ମିଳିଲା । ୨୩
 ବିରି ମୁଗ କୋଳଥର ମୂଲ୍ୟ ଏକ ହେଲା
 ଦୁଇ ସେରକୁ ଟଙ୍କାଏ ଦରେ ବିକାହେଲା । ୨୪
 ଘିଅ ସେର ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ତେଲ ଦୁଇ ଟଙ୍କା
 ଲୁଗା ଦର ଦେଖି ମୁହଁ ହୋଇଯାଏ ବଙ୍କା । ୨୫
 ଦଶ ବାରଅଣା ଯେଉଁ ଲୁଗା ଦର ଥିଲା
 ପାଞ୍ଚ ଗୁଣ ଯାତ ଗୁଣ ତାର ମୂଲ୍ୟ ହେଲା । ୨୬
 ବିଦେଶୀ ଜନିଷ ମୂଲ୍ୟ କହିଲେ ନ ସରେ
 ଆଠ ଟଙ୍କାରେ ମହଣଛତା ଖଣ୍ଡେ ମିଳେ । ୨୭
 ଧାନ ରୁଉଳର ଭାଉ ବୁଦ୍ଧି ହେଲା ଯେତେ
 ଆନ ଦରବର ମୂଲ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିହେଲା ତେତେ । ୨୮
 ଜର୍ମାଳା ଜାପାନ ଆଦି ଦେଶ ସହିତରେ
 ଆମ ଦେଶ ସରକାର ଲଗିଲେ ସମରେ । ୨୯

ସେ ଦେଶ ଦରବମାନ ଆଉ ନ ଆସିଲୁ
 ଯାହା ରହିଥିଲା ତାତ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହେଲା । ୩୦
 ଜଳ ସ୍ଥଳ ଆକାଶର ପଥରେ ସମର
 ଯିବା ଆସିବା ସୁଗମ ନ ହେଲା ନିକର । ୩୧
 ଶତ୍ରୁ ମାନେ ବେଳେବେଳେ ଆସନ୍ତି ଦଉଡ଼ି
 ଆମ ଦେଶ ଉପରକୁ ଦେଉଛନ୍ତି ଧାଡ଼ି । ୩୨
 ଗୁଳି ଗୁଳା ପକାଇ କରନ୍ତି ହରବର
 ମରୁଛନ୍ତି ଲୋକେ ଭୀତି ଯାଏ ଘରଦାର । ୩୩
 ଆମ ଦେଶ ସରକାର ହେଲେ ତତପର
 ଶତ୍ରୁ ନ ଆସିବାପାଇଁ ପାହୁଲେ ନିକର । ୩୪
 ଛକମୁଣ୍ଡ ଉଣି ତହିଁ ରଖିଲେ ସଇନ
 ଶୂନ୍ୟ ଜାହାଜ ଗୁଡ଼ିଣୀ ଖଞ୍ଜିଲେ ସଦନ । ୩୫
 ସମୁଦ୍ର କୁଳ ଜାଗାରେ ହେଲେ ସାବଧାନ
 ତୋପ ଆଦି ଖଞ୍ଜି ଜଗାଇଲେ ବହୁ ଜନ । ୩୬
 ଉଡ଼ାଜାହାଜର ଉପଦ୍ରବ ଯେବେ ହେବ
 କିପରି ସେ ବିପଦରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବ । ୩୭
 ତହିଁ ପାଇଁ ଲୋକମାନେ ହେବେ ହୁସିଆର
 ଲୁଚି ରହିବାପାଇଁକି ହେବେ ତତପର । ୩୮
 ଘର ମଧ୍ୟରେ ରହିବେ ନ ଆସି ବାହାରେ
 କେନ୍ଦ୍ର ପଶି ଲୁଚିପାରେ ଗାତର ଭିତରେ । ୩୯
 ରସ୍ତାଘାଟ ପାଖେ କେତେ ଖାତ ଖୋଳାହେଲା
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଏ ବିଷୟେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଗଲା । ୪୦
 ବହୁତ ଲୋକ ଏଥିରେ ହୋଇଲେ ନିୟୁକ୍ତ
 ଉଡ଼ାଜାହାଜ ବିପତ୍ତି ପ୍ରହରୀ ଉକ୍ତ । ୪୧
 ଯେତେବେଳେ ସେ ବିପତ୍ତି ଆସି ଦେଖାଦେବ
 ନିଆଁ ଗୁଳା ପକାଇଣ ଅନିଷ୍ଟ କରିବ । ୪୨
 ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମାରବ ଘରଦାର ପୋଡ଼ି
 ଅନିଷ୍ଟ ଘଟାଇ ପୁଣି ଯିବଟି ବାହୁଡ଼ି । ୪୩

ବାହୁଡ଼ିବା ପରେ ଘଣ୍ଟି ଶବଦ ଶୁଭିବ
 ଶନ୍ଦୁ ଗଲ ବୋଲି ଏହା ସଙ୍କେତ ହୋଇବ । ୪୪
 ସେ ସଙ୍କେତ ଶୁଣି ପ୍ରହସ୍ୟ ଏ ଉପଗତ
 ଲୋକଙ୍କ ସେବା ଶୁଣୁଷା କରିବେ ନିୟତ । ୪୫
 ନିଆଁ ଲିଭାଇବେ ଶବ ଉଠାଇଣ ନେବେ
 କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ଲୋକର ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ । ୪୬
 ପ୍ରହସ୍ୟ ସଜନ ନାମେ ହୋଇଲେ ବହୁତ
 ବହୁତ ଦରମାପାଇ ହୋଇଲେ ନିୟୁକ୍ତ । ୪୭
 ବେକାର ଯୁବକମାନେ ଯେହୁ ବୁଲୁଥିଲେ
 ବାର ମନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ରାକରି କାଳ କାଟୁଥିଲେ । ୪୮
 ସେମାନେ ଏ କାମପାଇ କର୍ମୀ ବୋଲାଉଲେ
 ସରକାର ଘରୁ ଯୋଡ଼ା ପୋଷାକ ପାଇଲେ ।
 ଭଲଭଲ ଲୋକ ପୁଣି ହେଲେ ସରଦାର
 ସେମାନେ ଉତ୍ସ ପାଇଣ ଗୁଳକ ନିକର । ୫୦
 ଜନ ସାଧାରଣ ରକ୍ଷୀ ଦଳ ଗଢ଼ାହେଲେ
 ପୁଲିସ ସିପାହୀ କାମ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗଦେଲେ । ୫୧
 ଏପରି ନାନା ଉପାୟମାନ ଖଞ୍ଜା ହେଲା
 ଯୁଦ୍ଧ ସାମୁଖ୍ୟ ନାମରେ ଦଳ ଗଢ଼ାହେଲା । ୫୨
 ସମର ଦିବାକୁ ଲୋକଙ୍କର ମନ ଯିବ
 ସମର କଥା ଶୁଣିଲେ ଭୟ ନ ହୋଇବ । ୫୩
 ଆନନ୍ଦ ମନରେ ସମରକୁ ଚଳିଯିବ
 ସ୍ରାଣପଣେ ଶନ୍ଦୁସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ାଇ କରିବ । ୫୪
 ଏକଥା ପ୍ରଚାରପାଇଁ ବହୁ ଧନ ବ୍ୟୟ
 ବଡ଼ ବଡ଼ କର୍ମରୂପ ରହିଲେ ନିଶ୍ଚୟ । ୫୫
 ମଟରଗାଡ଼ି ଗୋଟାଏ ସନ୍ତତ ବୁଲିଲା
 କଳଗାଉଣା ଯନ୍ତ୍ରର ତହିଁରେ ଖଞ୍ଜିଲା । ୫୬
 ସମର ସଞ୍ଚୀତମାନ ଗାଉଛି ନିୟତ
 କେତେ ଲୋକ ରହିଲେ ରକିବାପାଇଁ ଗୀତ ।

ସଙ୍ଗୀତକଳାରେ ଯାର ନାହିଁ କାଣ୍ଡଜ୍ଞାନ
 ସେହି ଏ ନାବର ମଜ ଧରିଲେକ ପୁଣି । ୫୮
 ସଙ୍ଗୀତ ରଚକ ଟଙ୍କା ପାଇବ ନିକର
 ଗୀତଗୁଣେ ପାଇବ ତାହାର ପୁରସ୍କାର । ୫୯
 ଏପରି କର୍ମବିଭାଗ ଖୋଲିଲା ବହୁତ
 ନାନାରୂପେ ଧନବ୍ୟୟ ହୋଇଲା ବହୁତ । ୬୦
 କେ ସେନା ବିଭାଗେ ଯାଇ ନାମ ଲେଖାଇଲୁ
 କେହୁ ଉଡ଼ାଜାହାଜରୁ ଚାଲକ ହୋଇଲୁ । ୬୧
 ଅଗ୍ରଗ ସେନା ବିଭାଗ ଆବର ହୋଇଲୁ
 ତହିଁରେ ନାନାପ୍ରକାର କର୍ମ ଲେଖା ହେଲୁ ।
 ସୂପକାର ଧୋବା ଆଦି ନାନାଦି ସେବକ
 ସେ କାମରେ ଯାଇ ଯୋଗଦେଲେକ ଅନେକ ।
 ନାନାଦିଗେ ଧନ ବ୍ୟୟ ହେଉଛି ବହୁତ
 ପଚନରେ ଧନ ଉଡ଼ିଯାଉଛି ନିୟତ । ୬୪
 ସାହସୀ କର୍ମଠମାନେ ନେଉଛନ୍ତି ଧରି
 ଅଳସୁଆ ଚାହିଁ ବସେ ପ୍ରାଣଭୟେ ଡରି । ୬୫
 ପ୍ରାଣଭୟ ଛାଡ଼ି ଯେହୁ ଯାଉଛି ଦଉଡ଼ି
 ଛୁଣି ଆଶୁଅଛି ସେହୁ ବହୁତ କଉଡ଼ି । ୬୬
 ଯେ କାନ୍ଦା ପଶନ୍ତବରା ହୋଇଛି ନିୟତ
 କପାଳକୁ ଠୁକ ସେହୁ ଚାହିଁଛି ସନ୍ତତ । ୬୭
 ସାହସୀ ଲୋକପାଇଁକ ଏ ବାରୁଣୀଯୋଗ
 ଧନ ଅରଜନ କରି କରୁଅଛି ଭୋଗ । ୬୮
 ମରିବା ପାଇଁକ କାହିଁପାଇଁ ଏତେ ଡର
 ଜନମିଛ ଜାବ ଦିନେ ମରିବ ନିକର । ୬୯
 ଏ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ବାସ ଯାର ତାର ଡରନାହିଁ
 କର୍ମକ୍ଷେତେ ପଶୁଅଛି ସେ ଯାଇ ଝୁପାଇ । ୭୦
 ଇଂରେଜ ଜର୍ମାନୀ ପୁଣି ଜାପାନ ରୁଷିଆ
 ଏ ସାହସ ଅସ୍ତ ଧରି ହୋଇଛନ୍ତି ଠିଆ । ୭୧

ଶୁଣୁଛି ଦେଇ ପରାଣ କରନ୍ତି ସମର
 ମାରି ମରିବା ପାଇଁକି ତଳେ ନାହିଁ ଡର । ୭୨
 ମନେ ବାନ୍ଧୁଛି ସାହସ କରିବ ସମର
 ଆପଣା ଦେଶର ଟେକ ରହିବ ନିକର । ୭୩
 ଏହି ଜାତୀୟ ଜୀବନ ସ୍ତ୍ରୀତ ଯାଏ ବହି
 ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ଦୋଳି ଖେଳୁଛନ୍ତି ସେହି । ୭୪
 ଭାରତବାସୀର ସେ ଜାତୀୟ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ
 ବହୁକାଳୁଁ ସେ ପରାଣ ଯାଇଛି ଉଭୟ । ୭୫
 ତେଣୁ ଏ ସମର ନାମ ପଡ଼ିଲେ କାନରେ
 ଥର ଉଠୁଛି ପରାଣ ଜୀବନ ଉପରେ । ୭୬
 ରୁହୁଁ ରୁହୁଁ ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଲା ବହୁତ
 ବଣିଜ ବେପାରି ଲାଭକଲେ ଅପ୍ରମିତ । ୭୭
 ଯେ ଯେତେ ପାରିଲା ତେତେ ଭାଉରେ ବିକଲା
 ଭାଉ ଦେଖି ଲୋକଙ୍କର ଆତଙ୍କ ପଡ଼ିଲା । ୭୮
 ସରକାର କଲେ ପୁଣି ଦର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ
 ଘନ ଘନ ଜାରି ହେଲା ଆଇନ କାନୁନ । ୭୯
 କି ମୂଲ୍ୟରେ କେଉଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ହୋଇବ ବିକିବ
 ସରକାର କଲେ ତାର ଏକମୂଲ୍ୟ ଥୟ । ୮୦
 ସରକାର ଚରଫରୁ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ
 ଧାନ ଚୁଉଳ କିଣିଲେ ନିରାଶ ପ୍ରମାଣେ । ୮୧
 ପୁଣି ବିକିଲେ ସେ ଧାନ କିଛି ଲାଭ ରଖି
 ସେଇ ଭରଜୁରେ ଧାନ ନେଲେକ ପରଖି । ୮୨
 ପ୍ରତିନିଧି ତଳେ ପରି-ପ୍ରତିନିଧି ହେଲେ
 କିଛି ଲାଭ ନେଇ ପୁଣି ସେମାନେ ବିକିଲେ ।
 କିଣିଖିଆର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କହିଲେ ନ ସରେ
 ଶତ ଶତ ଲୋକ ମରିଗଲେ ଅନାହାରେ । ୮୪
 ଅଶନ ବସନ ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ିଲା ବହୁତ
 କାଙ୍ଗାଳ ହୋଇ ବୁଲିଲେ ଲୋକ ଶତଶତ ।

ତୋଡ଼ାଣି ଦିଅ ମା ବୋଲି ଉଠେ ଡାକଦେଲେ
 ସହର ବଜାରେ ଆସି ବହୁତ ବୁଲିଲେ । ୮୭
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଅନୁଚ୍ଛେଦମାନ ବସିଗଲା
 ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ମୁଠିଭିକ୍ଷା ଦିଆଗଲା । ୮୮
 ପୁଣ୍ୟବନ୍ଦ ସେଠାରେ ପାହୁଙ୍କାର ଯେହୁ ଥିଲେ
 ଏ ବେଳକୁ ଉଣି ପୁଣ୍ୟ ଅରଜନ କଲେ । ୮୯
 ଅଳ୍ପ ବସ୍ତ୍ରମାନ ଦାନ କଲେକ ବହୁତ
 ଏ କର୍ମରେ ଯୋଗଦେଲେ ଲୋକ ଶତ ଶତ ।
 ସରକାର ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ ଦେଲେ
 ସେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଜା ପାଳନ ଧର୍ମ ଦେଖାଇଲେ ।
 ଏହି ଅଭିନୟ ଲାଗିଅଛି ଭାରତରେ
 ଅଳ୍ପ ବନ୍ଧୁ ମରେ କେହୁ କେ ଅଛି ଭୋଗରେ ।
 କିଏ ଡାକ ଡାକ ଅଳ୍ପ ମୁଠାଏ ନ ପାଏ
 କେ ନାଟକ ଦେଖିବାକୁ ଆନନ୍ଦରେ ଯାଏ । ୯୦
 କେହୁ ଚଳବନ୍ଦ ଦେଖି ଗମାଏ ପଇସା
 ଅଳ୍ପ ନ ପାଇ କାହାର ଉଡୁଅଛି ହଂସା । ୯୧
 ତେଣେ ଯୁଦ୍ଧପାଇଁ ଗୁମା ଆଦାୟ ବହୁତ
 ନାନା ଆକାରେ ପ୍ରକାରେ ହେଉଛି ସନ୍ତତ ।
 ଏ କି ବିଚିତ୍ର ବେଢ଼ାର ଆଦେ ଉଗବାନ
 ଏ ଲାଲ ଦେଖି ସନ୍ତୋଷ ଲଭୁଛ ଆପଣ । ୯୨
 କାହାଦ୍ୱାରା ଝୁଲୁଅଛି ଶତ ଶତ ହାତୀ
 କାହାକୁ ଅଳ୍ପ ନ ମିଳେ ପାହୁଯାଏ ଶୁଭ । ୯୩
 ସମଦରଶୀ ଆପଣ ବୋଲୁଅ ନୟୁତ
 ବିଷମ ବେପାର କମ୍ପା ଦେଖେ ଶତ ଶତ । ୯୪
 କର୍ମଫଳ କହି ପ୍ରଭୁ ଭଣ୍ଡିଦେବ ସିନା
 କେ କରି କରୁଅଛି ପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭ ଦିନା । ୯୫
 ଯେ ତବ ନାମ ନ ନିଏ ସେ ତ ବଡ଼ଲୋକ
 ଯେ ତବ ନାମକୁ ଗାଏ ମାଗେ ସଦା ଭକ୍ତ । ୯୬

ଏ କର୍ମ କଟାହେ କିମ୍ପା ସନ୍ତୁଳୁଛ ନିତି
 କେ ବୁଝି ପାରିବ ପ୍ରଭୁ ଏ ବିଚିତ୍ର ଶ୍ରୀ । ୧୦୦
 ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ପଣି କଳନା ରୂପଧର
 କୋଟି କୋଟି ପରାଣୀକ ପକାଉଛ ମାରି ।
 କୁଡ଼ କୁଡ଼ ଧନ ଜଳେ ଦେଉଛ ବୁଢ଼ାଇ
 କେତେ କେତେ ଦିଅ ପୁଣି ଅନଳେ ପୋଡ଼ାଇ ।
 ଅଜସ୍ର ଧନ ପବନେ ଯାଉଅଛି ଉଡ଼ି
 କିଏ କାହା ଧନ ନେବ ତେଣେ ଭିଡ଼ା ଭିଡ଼ି ।
 ଦରିଦ୍ର ବେଶରେ ପ୍ରଭୁ ମାଗୁଅଛ ଭକ
 ଦାମା ବେଶେ ପୁଣି ତାର ହରୁଅଛ ଦୁଃଖ ।
 କଟୁଆଳ ବେଶେ ପ୍ରଭୁ ହୋଇଛ ପ୍ରହରୀ
 ଶ୍ରେର ବେଶେ କାହିଁ ପୁଣି କରୁଅଛ ଶ୍ରେରି ।
 ବିରୂପପତି ହୋଇଣ କରୁଛ ବିରୂପ
 ଶ୍ରେରକୁ ଆବର ଦଣ୍ଡ ଦେଉଛ ଅପାର ।
 ଏ ବିଚିତ୍ର ଲୀଳାକରି କି ଯୁଗ ଲଭୁଛ
 ଦଣ୍ଡକେ ଶଙ୍ଖ ଛ ପୁଣି ଦଣ୍ଡକେ ଗଡ଼ୁଛ । ୧୦୧
 ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଶିଳ୍ପୀ ଅଟ ତୁମ୍ଭେ ଜଣେ
 ପଲକ ମାତ୍ରକେ ଗଡ଼ କେତେ ପରିମାଣେ ।
 ବିଚିତ୍ର ଚିତ୍ର ଦେଖିଲେ ମଣିବ ବିସ୍ମୟ
 ମାନବର ବୁଦ୍ଧି ବିଦ୍ୟା ହୋଇଯାଏ ଲୟ ।
 ମାନବ କଳିବାପାଇଁ ଏ ବିଶ୍ୱ ରହସ୍ୟ
 ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ଖଟାଇ ଲଭୁଛୁ ଅବଶ୍ୟ । ୧୧୦
 କେତେଦୂର ଯାଇ ପୁଣି ତାର ବୁଦ୍ଧି ହତ
 ପୁଣି ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ ଲଗାଉଛୁ ଚିତ୍ତ । ୧୧୧
 ଆୟୁଷ ପ୍ରକୃତ ଲୋକ ଯେତେ ଏ ସଂସାରେ
 ତବ ନାମ ନ ଧରଇ ନିମିଷେ ତୁଣ୍ଡରେ । ୧୧୨
 ପାଞ୍ଚେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବଳ ବାହୁବଳ ଧରି
 ବିଶ୍ୱ ପାରାବାରକୁ ଯେ ଯିବନ୍ତି ପହଞ୍ଚି । ୧୧୩

ଧନ୍ୟରେ ମାନବ ତୋର ବୁଦ୍ଧି ବାହୁବଳ
 ତୁ ବିଶ୍ୱବିଧାତା ସଙ୍ଗେ କରୁଅଛୁ ଖେଳ ।
 କେତେବେଳେ ଆକାଶରେ ଯାଉଅଛୁ ଉଡ଼ି
 କେତେବେଳେ ଭୂମିପରେ ଯାଉଅଛୁ ପଡ଼ି ।
 ପ୍ରକୃତି ସହିତ କେବେ କରୁଅଛୁ ଖେଳ ।
 ପ୍ରକୃତି କେବେ ବୁଢ଼ାଇଦିଏ ତୋର ଭେଳା ।
 ଝଡ଼ ତୋଫାନ ବରଷା ଅଗ୍ନି ଉତପାତ
 ବନ୍ୟା ବଜ୍ରାଧି ଶନ୍ଦୁ ତୋର ଢେ ଶତ ।
 ଏ ସବୁ ତୋ ବୁଦ୍ଧି ବିଦ୍ୟା କରିଦିଏ ପଣ୍ଡ
 ପ୍ରକୃତି ତାଣ୍ଡବଲୀଳା କରେ ଲଣ୍ଡିଉଣ୍ଡି । ୧୧୮
 ପୁଣି ଉଠୁ ପୁଣି ପଡ଼ୁ ଲଗୁ ତୋ କାମରେ
 ଭାସୁଅଛୁ ସଦା ଆଶା ନିରାଶା ସ୍ରୋତରେ । ୧୧୯
 କେତେବେଳେ ତବ ନାମ କରଇ ସ୍ମରଣ
 କେତେବେଳେ ପୁଣି ନାମ ହୁଏ ବିସ୍ମରଣ ।
 ଦୁରୁବଳ ମନ ତାର ମାୟାରେ ମୋହିତ
 ଅଭୟ ଚରଣେ ରଖି ନ ପାରଇ ଚିତ୍ତ । ୧୨୦
 ମୁଁ କରୁଛି ମୁଁ କରିବି ମୋର ମୋର କହି
 ଏ ବିଶ୍ୱ କର୍ମଜାଲରେ ପଡ଼େ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ।
 ଛନ୍ଦାହୋଇ ବନ୍ଦାପଡ଼େ ବିଚିତ୍ର ସଂସାରେ
 କୁହୁଡ଼ି ପହଁରି ସଦା ଧନ୍ଦ ହୋଇ ମରେ । ୧୨୧
 ସତପଥ ଛାଡ଼ି ସଦା ଅସତେ ଗମଇ
 ଏ ମାୟା ମୋହ କୁହୁକ ଏଡ଼ି ନ ପାରଇ । ୧୨୨
 କେତେ କଉଶଳେ ପ୍ରଭୁ ଗଢ଼ିଛ ସଂସାର
 ପେଟେ ଶୁଣଣିକେ ବାନ୍ଧି ରଖିଅଛ ଡୋର ।
 ଆହାର ଲମ୍ପଟେ ଜୀବ ସଦା ଛଟ ପଟ
 ଖାଦ୍ୟ ପାଇଁ ଲଗାଇଛ ନାନା ନଟ କୂଟ ।
 ଆହାର ପାଇଁ ଲଗିଛି ଶ୍ୱଷଣ ସମର
 ହଣା ହଣି ମରମରି ଲଗିଛି ନିକର । ୧୨୩

ଅବିହ୍ନା ବ୍ୟାଧି ଘୋଟଇ ଖାଦ୍ୟ ଉଣାହେଲେ
 ପିତା ପୁତ୍ର ମରାମରି ହେଉଛନ୍ତି ବଳେ । ୧୬୮
 ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରାଣ ନେଉଅଛି ଫୁଟି ଅକାତରେ
 ଫୁଟି ଶକି ପୁରୁଷ ହତ୍ୟା କରେ ଅବିଚ୍ଚରେ ।
 ପବନ ସ୍ନେହ ସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରେମ ଆଦି ସେତେ
 ସବୁ ଶାସି ଯାଉଅଛି ଅନାହାର ପ୍ରୋତେ ।
 କି ମହା ଅଗ୍ନି ରଖିଛ ଉଦର, ମଧ୍ୟରେ
 କାଷ୍ଠ ପାଷାଣ ଇତ୍ୟାଦି ସବୁ ଭସ୍ମ କରେ । ୧୬୯
 ଯାବତ ଉଦର ପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହୁଏ ପ୍ରାଣୀର
 ଦଣ୍ଡକେ ସକଳ ଦିଗ ଦିଶଇ ଅନ୍ଧାର । ୧୭୦
 ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସକଳ ହୋଇଯାଏ ଲୋପ
 ବାରି ନ ପାରିଇ କିଛି ପୁଣ୍ୟ ଅବା ପାପ । ୧୭୧
 ପଶୁଠାରୁ ସ୍ଥାନ ହୋଇଯାଏ ତତକ୍ଷଣ
 ଜୀବନ୍ତ ନରପିଣ୍ଡର ମୂରତି ଧରିଣ । ୧୭୨
 କିପରି ହୋଇବ ତାର ଉଦର ପୂରଣ
 ତହିଁପାଇଁ ହତହୃଦ ହିତାହିତ ଜ୍ଞାନ । ୧୭୩
 ଏହି ଏକ ମହା ସ୍ୱାର୍ଥ ତାକୁ ଗ୍ରାସ କରେ
 ସେ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ପାଇଁକି ଯାହା ତାହା କରେ ।
 ସେହି ପାତକ ଅନଳ ତୁମ୍ଭେ ପରା ଅଟ
 କାହିଁପାଇଁ ଲଗାଇଛ ପ୍ରଭୁ ଏତେ ନାଟ । ୧୭୪
 କେ ବୁଝିପାରିବ ତବ ଏ ଲୀଳା ଚରିତ
 ଚନ୍ଦ୍ରା କର କେତେ ଲୋକ ହେଲେ ଦାରୁଭୂତ ।
 ମୋ ପରି ସୁ ଦ୍ରୁମାନବ କି ବୁଝିପାରିବ
 ତବ ଇଚ୍ଛା ତୁମ୍ଭେ ପ୍ରଭୁ ପୂରଣ କରିବ । ୧୭୫
 ଏ ମହା ଖାଦ୍ୟ ସଙ୍କଟ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ କାନ୍ଦାର
 ତତୁଲ୍ଲୀ ଗେ ଶୁଭୁଅଛି ସଦା ହାହାକାର । ୧୭୬
 କି କରିବା କି କରିବା କେବଳ ବିଚାର
 ତବ ନାମ ନେବାପାଇଁ ନାହିଁ ଅବସର । ୧୭୭

ତଦ ଦୟା ବିନୁ ନାହିଁ ଏଥୁରୁ ଉଦ୍ଧାର
 ପ୍ରଳୟ ମୁରତି ପ୍ରଭୁ ସଂହର ତଞ୍ଚଳ । ୧୪୬
 କେବେ ଲଭିଯିବ ମହାସମର ଅନଳ
 ଭୂର ବରଷ ପୂରିଲ ଆଉ କେତେକାଳ । ୧୪୭
 ରୁଷିଆ ଦେଶ ସମର ହେଲନାହିଁ ଶେଷ
 ରୁଷିଆ ଜଣୁଛି ବୋଲି ମିଳୁଛି ସନ୍ଦେଶ । ୧୪୮
 ଜରମାନା ସେନାମାନେ ଅଛନ୍ତି ସେ ଦେଶେ
 ଫେରି ତ ଆସି ନାହାନ୍ତି ବିଜୟ ନିରାଶେ । ୧୪୯
 ଦୁଇ ପକ୍ଷ ହୋଇଛନ୍ତି ସମାନ ଟାଣୁଆ
 ମୁହାଁମୁହାଁ ହୋଇ ଦମ୍ଭେ ହୋଇଛନ୍ତି ଠିଆ ।
 କେ ଆଗକୁ ଆସେ ମାଡ଼ି କେହୁ ପଛଦୁଆ
 ଏତେକାଳ ହେଲ ଲାଗିଅଛି ପାଞ୍ଚପୁଆ । ୧୫୦
 ଛକାଛକି ହୋଇ ଲଢ଼ୁଛନ୍ତି ଦୁଇଜଣ
 ଉଣା ଦେଖାଯାଉନାହିଁ ଜଣକର ଟାଣ । ୧୫୧
 କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ଜରମାନା ନେଇଥିଲ
 ରୁଷିଆ ପୁଣି ତାହାକୁ ବେଦଶଲ କଲ । ୧୫୨
 ଦଶଲ ବେଦଶଲର ମିଳୁଛି ଖବର
 ଜଣାଯାଏ ଲାଗିଅଛି ସମର ଜବର । ୧୫୩
 ତେଣେ ଆଫ୍ରିକା ଦେଶରେ ଲାଗିଛି ସମର
 ଜଣୁଛନ୍ତି ସେଠାରେ ଇଂରେଜ ସରକାର ।
 ଏଣେ ଜାପାନ ଲଢ଼ୁଛି ଇଂରେଜ ସହିତ
 ଛକପାକେ ରହି ମୁଣ୍ଡିଚୁଙ୍ଗାରେ ନିୟୁତ । ୧୫୪
 ଆସାମ କଲିକତାକୁ ଦେଉଅଛି ଧାଡ଼ି
 ବେଳକାଳ ଉଣିକରି ଆସୁଅଛି ଉଡ଼ି । ୧୫୫
 ଗୁଳିଗୁଳା ପକାଇଣ ଯାଉଛି ପଳାଇ
 ମୁହାଁମୁହାଁ ହୋଇନାହିଁ କେଉଁଠି ଲଢ଼ାଇ ।
 ଛକାପଥାରେ ଅଛନ୍ତି ଏହି ଦୁଇ ପକ୍ଷ
 କେତେବେଳେ ହେବ ପୁଣି ସମ୍ମୁଖ ପରଶ ।

ଏ ବିପତ୍ତି ରହିଅଛି ଭାରତ ମୁଣ୍ଡରେ
 ସଦା ସପ୍ତ ଶତ କହି ନ ପାରେ ତୁଣ୍ଡରେ ।
 ଅଳ୍ପ ସଙ୍କଟ ତାହାର ବିଷମ ବିପତ୍ତି
 ଅଳ୍ପ ବିହ୍ୱଳେ ତାହାର ଭାଙ୍ଗି ଯାଏ ଛୁଟି । ୧୫୭
 ଥିଲା ନ ଥିଲା ସକଳେ ଏବେ ସମସରି
 ଥୋଇଲା ଧନ ବାସୁକି କାହିଁ ନିଏ ହରି । ୧୫୮
 ଦାସକୁ ଲମ୍ବ ପାଳକୁ ଛୋଟ ସବୁବେଳେ
 ସଞ୍ଜେ ସକାଳେ ଗାଲରେ ହାତ ଦେଇ ଭାଲେ ।
 ପେଟ ପୂରୁନାହିଁ ଯାର ତାର କି ଶକତି
 ଅସ୍ଥି କଙ୍କାଳ ଧରିଣ ଦାଣ୍ଡେ ବୁଲୁଛନ୍ତି । ୧୬୦
 ଆନ ଦୟା କୃପାପାସ ହୋଇ ଯେ ବଞ୍ଚିବ
 ତାର କି ଶକତି ଅଛି କି କରିପାରିବ । ୧୬୧
 ବୁକୁର ଉଦ୍‌ଗାର ଅନ୍ନେ ଯାର ଅଭିଳାଷ
 ତାର କାହିଁ ମନେ ଦମ୍ଭ ଗରବ ସାହସ । ୧୬୨
 ଶଙ୍କା ଦକା ଶୁଦ୍ଧ ଉପ୍ପ ସଦା ତା ମନରେ
 ଲସିଯାଏ ଆନ ଛାଇ ପଡ଼ିଲେ ତା ପରେ । ୧୬୩
 ଭକ୍ଷା ଜୀବିକା ଯାହାର ଦାସଗିରିବୃତ୍ତି
 ସେ ରୁଲିପାରେ କି ଦାଣ୍ଡେ ଫୁଲାଇଣ ଛୁଟି ।
 ଅଳ୍ପପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାରତର ଏ ଦଶମ ଦଶା
 ଦେଖି ପୁଣି ଲୋକଙ୍କର ଉଡ଼ିଯାଏ ହଂସା ।
 କେଉଁ ମହାପାପ ଫଳେ ଆଜି ଏ ଭାରତ
 ଦୁଇବେଳା ନ ପାଉଛି ପେଟପୁର ଭାତ । ୧୬୬
 ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଅଛ ତ ଭାରତେ
 କାହୁଁ କାହୁଁ ଦୁଃଖ ମାଡ଼ିପଡ଼ୁଛି ନିରତେ । ୧୬୭
 ଇଂରେଜ ସମ ବଳୁଆ ରକ୍ଷକ ଥୋଇଲା
 ତେବେ ଭାରତରେ ଦୁଃଖ ବଢ଼ୁଛି କେବଳ ।
 ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଚନ୍ଦ୍ରଧର ଚନ୍ଦ୍ର ଧରି କରେ
 ବିପତ୍ତି ଶଶୁନକର ପ୍ରଭୁ ସ୍ୱହସ୍ତରେ । ୧୬୮

କେଁକିସ କଲ ଭାରତ କି ଅବା ନ କଲ
 କାହିଁ ପାଇଁ ମହାଦୋର ଦୁଖ ସେ ସହିଲ ।
 ଆହୁରି କି ଅବଶେଷ ଅଛି ତାର ପାପ
 କେତେକାଳ ଭୋଗିବ ଏ ବିପତ୍ତି ଅମାପ ।
 କୃପା ନୟନ ଫେରାଇ ଦେଲେ ବାରେ ଚାହିଁ
 ଏ ବିପତ୍ତି କୁଝିଟିକା ଯିବ ତ ମିଳାଇ । ୧୭୨
 ବିପତ୍ତି ପେଷଣା ମଧ୍ୟେ ଆଉ କେତେକାଳ
 ପେଷିହେବ ଏ ଭାରତ ଆହେ ଆଦିମୁଳ । ୧୭୩
 ପାଣି ଦରିଦ୍ର ଭାରତ ସଙ୍ଗେ କେତେକାଳ
 ଖେଳିବ ହେ ମହାପ୍ରଭୁ ଲୁଚୁକାଳି ଖେଳ । ୧୭୪
 ଭାଙ୍ଗିଲୁଣି ମେରୁଦଣ୍ଡ ସରିଲ ବଡ଼ାଇ
 ମହା ଶୁଣାନ ଭୂମିରେ ଦେବ କି ଗଢ଼ାଇ ।
 ଅଭାବେ ସୁଭାବ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ସତ
 ତବ ପାଦପଦ୍ମେ ରଖି ନପାରଇ ଚିତ୍ତ । ୧୭୫
 ଅତି କଷ୍ଟବେଳେ ଡାକେ ଆହେ ପ୍ରଭୁ ରଖ
 ରଖ ବା ନ ରଖ ତବ ଇଚ୍ଛା ପଦ୍ମମୁଖ । ୧୭୬
 ଅନନ୍ୟ ଚିତ୍ତରେ ଭାବି ନ ପାରଇ ତୋତେ
 ପେଟ ଚିନ୍ତାରେ ବିକଳ ହୁଅଇ ସନ୍ତତେ । ୧୭୮
 ଉଡ଼ାଯାନ ବୁଡ଼ାଯାନ ଦେଖି ଲଭେ ଶୁଭ
 ନାନା ବିଭୀଷିକା ଦେଖି କମ୍ପେ ସଦା ଗୁଡ଼ି ।
 କେତେଦିନେ ଧୂଂସଲିଳା ହେବ ସମାପନ
 ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଲଭିବ ଏ ଭାରତ ସନ୍ତାନ । ୧୮୦
 ଶଶୁରେ ଘଣ୍ଟରେ ହେଉଛନ୍ତି ଲଢ଼ାଲଢ଼ି
 ବେଣାବୁଦା ଏ ଭାରତ ଯାଉଅଛି ଛୁଡ଼ି । ୧୮୧
 ବାଡ଼ିବସନ୍ତ ଋତୁରେ ମରୁଛନ୍ତି ଲୋକ
 କେତେ ମାରି ନେଉଅଛି ଅନାଦାର ଲୋକ ।
 ଖାଇବା ବିନା ଭେଣ୍ଡାଏ ମେଣ୍ଡାପରି ହେଲେ
 ଟାଣିରେ ଲଙ୍ଗଳ କଣ୍ଠି ଧରି ନପାରିଲେ । ୧୮୩

ଗିରିଗିରିକଥା ଶୁଣ ଶତ ମାଟି ନାହିଁ
 ବଳଦ ବାପୁଡ଼ା ଗୋଡ଼ ଗୋଡ଼ରେ ବାଜଇ
 ବେଳକାଳ ଉଣି ମେଘ ନ ବରଷେ ଆଉ
 ଅକାଳ ବରଷା ହେଉ ଦିଏ ନାନା ଦାଉ । ୧୮୫
 ଶସ୍ୟ ହାନି ହେଲା ବେଳୁଁ ବେଳ ବହୁତର
 ଆଠପଣ ହାରାହାରି ମିଳିଲା କେବଳ । ୧୮୬
 ଏହିପରି ନାନା ଦଶା ଭୋଗୁଅଛି ତଷା
 ଶସ୍ୟ ଅମଳକୁ ଦେଖି ଉଡ଼ିଯାଏ ହଠାତ୍ । ୧୮୭
 ଆୟୁକୁ ବ୍ୟୟ ବହୁତ ହେଲା ଦିନୁଦିନ
 କି କରିବ କି କରିବ ଭାଳି ନିଏ ଦିନ । ୧୮୮
 ଏଣେ ମହରଗ ତେଣେ ହେଲା ଶସ୍ୟ ହାନି
 ଚନ୍ଦ୍ରାୟଁ ହୋଇ କେବଳ ଡାକେ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି ।
 ଆହେ ଚନ୍ଦ୍ରାମଣି କେବେ ତା ଚନ୍ଦ୍ରା ହରିବ
 କେବେ ଏ ସମରାଜ୍ୟ ସମିତ ହୋଇବ । ୧୯୦
 ସମର ପ୍ରାଙ୍ଗଣେ ରହିଛନ୍ତି ସରକାର
 ପରଜା କଥା ବୁଝିବାପାଇଁ କାହିଁ ତର । ୧୯୧
 ସମର ଅନଳେ ଝାସ ଦେବେ ଯେଉଁମାନେ
 ତାଙ୍କ କଥା ଆଗ ବୁଝାଯିବ ସନମାନେ । ୧୯୨
 ତାଙ୍କ ପରେ ରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା କଟୁଆଳ ଗଣ
 ରାଜକର୍ମୀଗୁଣ କଥା ତା ପଛକୁ ଗଣ । ୧୯୩
 ଏମାନଙ୍କ ପରେ ଜନସାଧାରଣ କଥା
 ଏତେ କଥା ବୁଝୁବୁଝୁ ଦୁରିଯାଏ ମଥା । ୧୯୪
 ଯେତେ ଯାହା ମିଳିଲା ଦରବ କଣିନେଲେ
 ଦର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ପଡ଼ି ଯୋଗାଇଲେ । ୧୯୫
 ଲୁଗା ଧାନ ଚାଉଳ ଗହମ କରସିନା
 ପଡ଼ି ବଣ୍ଟା ହେଉଅଛି ଧରି କର୍ମ ଶ୍ରେଣୀ । ୧୯୬
 ନଗରକୁ ବେଶି ଦୃଷ୍ଟି ପଲ୍ଲୀକୁ ଅଳପ
 କେ କିଏ ପାଇବ ତାର ହୋଇଅଛି ମାପ ।

କଳାହାଟ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବସିଛି ଗୁପ୍ତତେ
 କେ କଳ ନପାରେ ଦର ସେ ହାଟରେ କେତେ
 ମନଇଚ୍ଛା ଦରେ ସେ ହାଟରେ ବିକାକିଣା
 ଆଖିଥିଲା ଲୋକ ତହିଁ ହୋଇଯାଏ ବଣା ।
 ନିତି ଆବଶ୍ୟକ ଯାହା ଅବଶ୍ୟ କଣିବ
 ଭାଉଁ ଖୋଜିହେଲେ କାହୁଁ ପାଇବ ଦରବ ।
 ତେଣୁ ଭାଉଁକୁ ନ ରୁହଁ ଯେତେ ଦର ହେଉ
 କଣୁଛି ଦରବ ଭାଉଁଠାରୁ ବେଶି ପାଉ । ୨୦୧
 ଧରମକୁ ସାକ୍ଷୀଦେଇ ଘରେ ଯାଏ ଚଳି
 ଦରଣୀଏ ଦର ଶୁଣି କରୁଥାନ୍ତି କଳି । ୨୦୨
 ପଇସାକୁ ରୁହଁ ମାଲ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅଳପ
 କପରି ଘର ଚଳିବ କାହିଁ ମାପଣାପ । ୨୦୩
 ଯେଉଁ ହସାବରେ ଏତେକାଳ ଚଳୁଥିଲା
 ସେ ହସାବ ଆଉ ଏ କାଳରେ ନ ରହିଲା ।
 ଦରବର ମୂଲ୍ୟ ହେଲା ଚାରି ପାଞ୍ଚଗୁଣ
 କେଉଁଠାରୁ କାହୁଁ ଆସି ହୋଇବ ପୂରଣ । ୨୦୪
 ଧାନ ଦର ବେଶିହେଲା ଦେଖି କେହୁ ବୋଲେ
 ରୁଷୀଏ ବହୁତ ଲାଭ ପାଇବେ ଏକାଳେ ।
 ସତ କଥା ଧାନ ଭାଉଁ ହୋଇଅଛି ବେଶି
 କଣିଲେ ଆନ ଦରବ ଯାଏ ସବୁ ଖସି । ୨୦୫
 ରୁଷରୁ ସବୁ ଦରବ ଯାର ଉତ୍କଳିବ
 ସେହି କେବଳ ଏକାଳେ ଲାଭବାନ ହେବ ।
 ପିଣ୍ଡାବସା ରୁଷୀଙ୍କର ହେବ ସବନାଶ
 ଛତାଧରା କିଛି କିଛି ମାରିବେ ନିଶ୍ଚାସ । ୨୦୬
 ଇଂରେଜ ପାଠୁଆ ସରକାରୀ ଚାକରଆ
 ରୁଷୀ ହେଲେ ତାଙ୍କ ବିଲେ ନ ବୁଲିବ ଦାଆ ।
 ବହୁତ ଜମି କଣିବେ ପଇସା ବଳରେ
 ରୁଷ ଲାଭ କିଛିମାତ୍ର ନ ହେବ ଫଳରେ । ୨୦୭

ଭାଗ ସଞ୍ଜା ଲଗାଇଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ଶୋଇବେ
 ବିଲ୍ ଦାସବାଡ଼ି ହେବ ଜାଣି ନପାରିବେ । ୨୧୬
 ଏସବୁ ଚାରି ନାହିଁ ଜମିରେ ସରଗ
 ଯାହା ଫଳିଲୁ ସେଥିରୁ ଦେବ ଅଧେଭାଗ । ୨୧୭
 ଉଣେଶିଶ ତେୟାଳିଶ ସନ ହେଲୁ ଶେଷ
 ଧନକ୍ଷୟ ଜନକ୍ଷୟ ହୋଇଲୁ ବିଶେଷ । ୨୧୮
 ଆସନ୍ତା ସନର କଥା କେଜାଣେ କି ହେବ
 ଦଇବ ବିଚାର କଥା କେ କହି ପାରିବ । ୨୧୯
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହୋଇଗଲା ଶେଷ
 ଭାଷେ ଜଗବନ୍ଧୁ ରକ୍ଷାକର ଜଗଦୀଶ । ୨୨୦

ଭବ ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଯୁଗ ଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ସପ୍ତୋଦଶ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ ପୁରଗଲା ଚାରି ଯେ ବରଷ
 ପାଞ୍ଚବରଷରୁ ଅଧେ ହେଲୁ ଆସି ଶେଷ । ୧
 ଅବସାନ ହେଲୁନାହିଁ ସେକାଳ ସମର
 ଘୋର ଅଶାନ୍ତ ବ୍ୟାପୁଛି ସାରା ଭୂମଣ୍ଡଳ । ୨
 ଅର୍ଥ ସଙ୍କଟ ଘୋଟିଛି ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ
 ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ମଡ଼କ ଖେଳ'କରେ ଦ୍ଵାରେ ଦ୍ଵାରେ । ୩
 ଶାଦ୍ୟ ଦରବ ଉପରେ ହେଲୁ କଟକଣା
 ପଡ଼ି ବଞ୍ଚାନ୍ତୁ ଏ ଦେଖି ବୁଦ୍ଧି ହୁଏ ବଣା । ୪
 ନୂଆ ବଡ଼ଲଟ ଜଣେ ଦକ୍ଷିଣ ଆସିଲେ
 ଲଳିଲୁଥିଗୋ ଆପଣା ଦେଶକୁ ଫେରିଲେ । ୫

ନୁଆ ନୁଆ କଥା କିସ ହେବ କି ସ୍ବରତେ
 ଏଥୁର ସନ୍ଦେଶ କିଛି କହିଦିଅ ମୋତେ । ୭
 ଶୁଦ୍ଧ ସମାରୁର କିଛି ଜାଣିଥିଲେ କହ
 ଜାଣି ନ ପାରି ଉପୁଜେ ନାନାଦି ସଂଶୟ । ୮

ଜଗା ଉଦାର

ଓଁଆଭେଲ ନାମେ ପାହେବ ବଡ଼ଲୁଟ ହେଲେ
 ଏଥୁ ପୂରୁବେ ସେ ଯୁଦ୍ଧ ସେନାପତି ଥିଲେ । ୮
 ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡେ ଶାସନର କଳସ ତଳିଲୁ
 ଶାସନସ୍ବର ନେବାର ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲୁ । ୯
 ଗ୍ରାମ ଗହଳରେ ଯାଇ ହୁଅନ୍ତି ପ୍ରବେଶ
 ଲୋକଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ବୁଲି ଦେଖୁଛନ୍ତି କିସ । ୧୦
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ଯୋଜନାରେ ଏବେ ଦେଇଛନ୍ତି ମନ
 ସମର ବିଜୟପାଇଁ କରିବେ ଯତନ । ୧୧
 ଏ ଧୁଇ ଦିଗରେ ଦେଇଛନ୍ତି ମନ ଜ୍ଞାନ
 ଏହି ଦିଗେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ତଳାନ୍ତି ଶାସନ । ୧୨
 ରୁଚକ ପରି ସ୍ବରତ ରହିଥିଲା ଗୁହଁ
 ଅତଳ ଅବସ୍ଥା ଶୀଘ୍ର ଦେବେ ସେ ଭୁଟାଇ । ୧୩
 କେନ୍ଦ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭାରେ ଦେଲେ ସେ ସ୍ବୀକ୍ଷଣ
 କହିଦେଲେ ଆଶେ ରାଜମାତି କଥାମାନ । ୧୪
 ସରଳ ସ୍ବରରେ ମତ କଥା ସେ କହିଲେ
 ବଚନ ରୁଚୁଣୀ ସ୍ବୀକ୍ଷା ତିଳେ ନ କହିଲେ । ୧୫
 ବୋଇଲେ କଂଗ୍ରେସ ଯେବେ ତା ମାତି ଗୁଡ଼ିବ
 ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ କାରାରୁ ମୁକ୍ତି ଦିଆଯିବ । ୧୬
 ଶାସନ ଖସଡ଼ା ସବୁ ଦଳ ମିଳିକଲେ
 ଅଧିକାର ସ୍ବରତକୁ ଦିଆଯିବ ବଳେ । ୧୭
 ଯାବତ ଏ କଥାମାନ ନ ହେବ ସମ୍ଭବ
 ତାବତ ସ୍ବରତ ଅଧିକାର ନ ପାଇବ । ୧୮

ମନଶୋଲି ସତ କଥାମାନ କହିଦେଲେ
 ବୁଝିନିଅ ଦେଶବାସୀ ଏ କଥାକୁ ଭଲେ । ୧୯
 ସମର ସରିଲେ ଯାହା ବିରୁର ହୋଇବ
 ସେ କଥାକୁ ଦେଶବାସୀ ଗୁହଁ ବସିଥିବ । ୨୦
 ବଡ଼ଲୁଟ ଏହା କହି ତୁନି ତାନି ହେଲେ
 ଦେଶବାସୀ କେତେଲୋକ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନ ହେଲେ ।
 ବୋଇଲେ ଏକଥା କେବେ ଲଏକ ନ ହେଲ
 କେଡ଼େ ବଡ଼ ଆଶାଥିଲା ବଫଳ ହୋଇଲା ।
 ଏଥି ମଧ୍ୟରେ କି ହେଲା ଶୁଣ ଦେଇ ଚିତ୍ତ
 ଗାନ୍ଧି କାରାଗାର ଘରେ ଥିଲେକି ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ୨୩
 ପତ୍ନୀ ତାହାଙ୍କର ଥିଲେ ସେବାରେ ନିଯୁକ୍ତ
 ସେବା କରୁଥିଲେ ସେହୁ ଦେଇ ମନଚିତ୍ତ । ୨୪
 ତାଙ୍କର ବିପ୍ଳାବ ହେଲା ସେହି କାରାଗାରେ
 ସମାଧି ଲଭିଲେ ପୁଣି ସେହୁ ସେହିଠାରେ । ୨୫
 ସାରା ଭାରତରେ ପଡ଼ିଗଲାକି ଚନ୍ଦ୍ରଲ
 କୋଟିଏ ଟଙ୍କାରେ ସୃଷ୍ଟି ପାଣ୍ଠି ହେବଠୁଲ ।
 ଯେଉଁ ଜିଲ୍ଲାରେ ଯେତେକ ଟଙ୍କା ଠୁଲହେବ
 ସେଠାଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ସେଠାରେ ରହିବ ।
 ନାଗ୍ନ ଶିକ୍ଷାରେ ଲାଗିବ ସେହି ଠୁଲ ଧନ
 ଲାଗିଛି ସାରା ଦେଶରେ ସାବୁଦ୍ର ଯତନ । ୨୮
 ଭାରତ ବିଲତ ଆମେରିକା ଚୀନ ଦେଶ
 ଚାରିଆଡ଼େ ଲୋକମତ ଉଠିଲା ବିଶେଷ । ୨୯
 କଂଗ୍ରେସ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ କାରା ମୁକ୍ତକର
 ସମାଧାନ ହେବ ତେବେ ଅବସ୍ଥା ଅଚଳ । ୩୦
 ଆମେରି ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ କିଛି ନ ବିଚାରି
 ଉତ୍ତରରେ ପୁରାତନ ଜବାବ ନିଖାରି । ୩୧
 କେତେକାଳ ଗତେ ପୁଣି କହିଲେ ଏମନ୍ତ
 ଭାରତର ବଡ଼ଲୁଟ ନେଲେ ସେ ଦାୟିତ୍ବ । ୩୨

ଅଶଶ୍ଚି ଶମତା ତାଙ୍କୁ ଦିଆଗଲା ଯେନ
 ସକଳ ବିଷୟ ସେହୁ କରିବେ ଗଣନ । ୩୩
 ଅଟକ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ କରିବେ ମୁକତ
 ଯେବେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହେବ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ।
 ଇତି ଅବସରେ ଗାନ୍ଧି ହୋଇଲେ ମୁକତ
 ଅସୁସ୍ଥତା ନିବନ୍ଧନ ନଥାଇ ସରତ । ୩୫
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଦେହ ପୂର୍ବ ଭଲ ହୋଇ ନାହିଁ
 ଯମେ ଯମେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଲାଭକରୁଛନ୍ତି ସେହି । ୩୬
 ସୁସ୍ଥ ହେଲେ ଗାନ୍ଧି ପୁଣି କି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ
 କେହି ତାଙ୍କ ମନକଥା କହି ନ ପାରିବେ । ୩୭
 ଏଣେ ଜାପାନ ଭାରତେ ପଶୁଛି ଧସାଇ
 ଆସାମର ଉପକଣ୍ଠ ଅଞ୍ଚଳେ ପଶଇ । ୩୮
 ଆମ ସରକାର ସେନା ଅଛନ୍ତି ସେଠାରେ
 ଗଡ଼ବାନ୍ଧ ରହିଛନ୍ତି ସୁଦୃଢ଼ ଭାବରେ । ୩୯
 ମହାଦୋର ଲଢ଼ାଇ ଲାଗିଛି ସେହିଠାରେ
 କେ ପଛକୁ ହଟି ଆସେ କେ ଯାଏ ଆଗରେ ।
 ଏହିପରି ଲାଗିଅଛି ମହାଦୋର ରଣ
 ମରୁଛନ୍ତି କେତେ କେତେ ସଇନ ପ୍ରମାଣ । ୪୧
 କେତେଦିନ ପରେ ଗାନ୍ଧି ହୋଇଲେକ ସୁସ୍ଥ
 ବ୍ୟକ୍ତି କଲେ ଆବର ତାହାଙ୍କର ମତ । ୪୨
 ପୁଣି ସେ ପୁରୁଣା କଥା କଲେକ ପ୍ରବୃତ୍ତ
 ରତନାମୁଳନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିକର । ୪୩
 ସୂତା କାଟି ଲୁଗା ପିନ୍ଧ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରଠନ
 କାମେ ପୁଣି ଲାଗିଯାଅ ହେ ଭାରତ ଜନ । ୪୪
 କସ୍ତୁରୀ ସ୍ୱତ୍ୱ ପାଣ୍ଡୁ ଟଙ୍କାତକ ନିଅ
 ବାଣ୍ଟି କୁଣ୍ଡି ସାରଦେଶେ କାମରେ ଲଗାଅ ।
 ନିରବ ନିଶ୍ଚଳ ଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ବସି
 ଏ ପାଣ୍ଡୁ ପାଇ ହାତରେ ହେଲେ ମହାଶୁଣି ।

ଏକକ ପାଣ୍ଠି କି ନେଇ ହେବ କାରବାର
 ପୁଣି କିଛିଦିନ ପାଇଁ ଯୁଟିଲୁ ଆହାର । ୪୭
 ଦେଖାଯାଉ ଏ କର୍ମୀଙ୍କ କର୍ମଦକ୍ଷ ପଣ
 ଦେଖାଇ ପାରନ୍ତି ପୁଣି ନୂତନ ନୂତନ । ୪୮
 ଆଉଦିନେ ନେତା ବସି ବିଚାରନ୍ତି ମନେ
 ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଆବର ଗଡ଼ିବେ କେସନେ । ୪୯
 କଂଗ୍ରେସର ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକେଇ
 ସରକାର ହାତେ ଦେଲେ ଶାସନକୁ ନେଇ ।
 ବେକଂଗ୍ରସ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶରେ ଥିଲେ
 କେତେ ଦିନ ଯାଏ ସେ ଶାସନ ଚଳାଇଲେ ।
 ଆପଣା ଭିତରେ ପୁଣି ହେଲେ ଦଳ ଦଳ
 ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର ଭାଙ୍ଗି ଦେଲା ବଳ । ୫୦
 ଅବଶେଷେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗାଦି ଗୁଡ଼ିକ ପଳାଇଲେ
 ପୁଣି କି କରବେ ବୋଲି ମନରେ ଭାଲିଲେ ।
 ଯାନି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଡ଼ିବେ ଭାବୁ ଭାବୁ
 କରି ନ ପାରି ମନକୁ ହୋଇଗଲେ କାବୁ । ୫୧
 ରୁଜଗୋପାଳଆରୁଣ ଆଉ କେତେଜଣ
 ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳେ ଦେଲେ ମନ ଧ୍ୟାନ । ୫୨
 କେତେକାଳ ବହିଗଲା ଚାଲିଛି ମନ୍ତ୍ରଣା
 କିପରି ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ପଡ଼ିଛି ଭାବନା । ୫୩
 ସରକାର ମନ ଯଥା ତଥା ଅଛି ରହି
 ସେହି ପୁରୁଣା ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି ତୁହାଇ । ୫୪
 ସେ ତ ଭାରତବାସୀଙ୍କ ନାଉଁ ପିପିଛନ୍ତି
 ଲୁହାଁଜାଣି ଥରେ ଥରେ ପାଣି ଦେଉଛନ୍ତି । ୫୫
 କେତେଦିନ ପରେ ପୁଣି ଏବେ ଶୁଣାଗଲା
 ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ପ୍ରଦେଶରେ ଯା ଦିଟିଲୁ । ୫୬
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସେଠାରେ ପୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀହେଲେ
 ଆସାମେ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ ଗଢ଼ାଗଲେ । ୫୭

ଏ ବିଷୟେ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ମତ ଲୋଡ଼ା ଗଲା
 ଆସ୍ତି ନାସ୍ତି ବାଣୀ ବୁଢ଼ା କିଛି ନ କହିଲା । ୭୧
 ବୋଇଲେ ଯାହାକୁ ଯାହା ସୁବଧା ଦିଶୁଛି
 ସେପରି ରସ୍ତାରେ ଯାଅ ମନାନାହିଁ କିଛି । ୭୨
 ଦେଶରେ ଲାଗିଛି ଯେଉଁ ଲୁଣ ମିଛ ଲାଳା
 ସମୂଳେ ବିନାଶ କରି ପାରିଲେ ତ ହେଲା । ୭୩
 ମଉନେ ସମ୍ମତି ଅଛି ବୋଲି ଲୋକେ ବୁଝି
 ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କଲେ ଖଞ୍ଜା ଖଞ୍ଜି । ୭୪
 ଆନ ଆନ ପ୍ରଦେଶରେ ପଡ଼ିଛି ଭଲେଣି
 ପଡ଼ିଣା ଘରେ ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଲାଣି । ୭୫
 ଆମେ କାହିଁପାଇଁ ସେହି ପଥରେ ନ ଯିବା
 ଅକର୍ମୀ ହୋଇ କମ୍ପାଇ ବସି ରହିଥିବା । ୭୬
 ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କାହାକୁ କହିବ
 ସବୁଦଳ ମିଳିମିଶି ଯେବେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବ । ୭୭
 ବିଧି ଅଛି ଯେଉଁ ଦଳ ସଭ୍ୟରେ ଅଧିକ
 ସେହି ଦଳ ମନ୍ତ୍ରୀ ବାଛି ହୋଇବେ ଶାସକ । ୭୮
 ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳେ ସେ କଥା ନ ହେବ
 ଉଣା ଅଧିକ ଦଳରୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ବସ୍ତୁହେବ । ୭୯
 ବଡ଼ଲୁଟ ଓଡ଼ିଆରେ ବିଲୁତ ଯାଇଛନ୍ତି
 ଭାରତ କଥା ସେଠାରେ ପକାଇ ପାରନ୍ତି । ୮୦
 ଲେଉଟିଲେ ଜଣାଯିବ କି ହେଲା ବିରୁଦ୍ଧ
 ବୁଝିଛି ଭାରତବାସୀ ହୋଇଣ କାତର । ୮୧
 ତେଣେ ଦେଖ ରଣସେନେ ପଡ଼ିଛି ଚନ୍ଦ୍ରଲ
 ମାରମାର ଧରଧର ଶୁଭେ ରଣଗୋଳ । ୮୨
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ହେଉଅଛି ଜୟ
 ବିଜୟ ସର୍ବାଦ ଶୁଣାଯାଏ ଅହରହ । ୮୩
 କରମାଦେଶ ଜାପାନ ଜୟ କରିଥିଲା
 ସେଠାରେ ଇଂରେଜ ଗର ପସାଇ ପଶିଲା । ୮୪

କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ପୁଣି କଲେ ଅଧିକାର
 ଜାପାନ ପଛକୁ ହଟି ଯାଉଛି ନିକର । ୭୫
 ତେଣେ ଜର୍ମାନୀ ଯେତେକ ରାଜ୍ୟ ନେଇଥିଲା
 ରୁଷିଆ ତା ରାଜ୍ୟମାନ ପୁଣି ଜିଣିନେଲା । ୭୬
 ଆମ ସରକାର ସବୁଠାରେ ଜଣାପଟ
 ବଇଶ ଏ କଥା ଦେଖି ହୁଏ ଛଟପଟ । ୭୭
 ପବନ ପଥରେ ବ୍ୟୋମଯାନ ଆନ୍ତମଣ
 ବଇଶ କରିବ ଯେବେ ହୋଇବ ବିଷମ । ୭୮
 କି ଉପାୟ କଲେ ସେହି ବାଧା ନ ଲାଗିବ
 ସେ ଉପାୟମାନ ଖଞ୍ଜା ଥିଲା ଠାବଠାବ । ୭୯
 ସେ ଆନ୍ତମଣର ଭୟ ଯହୁଁ ଉଣାହେଲା
 ସେ ସବୁ ଉପକରଣ ଏବେ ଉଠିଗଲା । ୮୦
 ଆଉ ଶହ ଭୟ ବେଶି ନାହିଁ ବୋଲି ଜାଣ
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଦେଖାଦେଲା ଏଥିର ଲକ୍ଷଣ । ୮୧
 ତଥାପି ଯୁଦ୍ଧର ଭିଳେ ନାହିଁ କି ବିରାମ
 କେତେକାଳ ଲୋକେ ଆଉ ଶ୍ରେଣିବେ କଷଣ । ୮୨
 ଆହେ ଦୟାମୟ ହରି ଦୟାକର ବାରେ
 ଶେଷକର ପ୍ରଳୟ ସମର ଧାଡ଼ିକାରେ । ୮୩
 ଦେଖି ଏ ଯୁଦ୍ଧର ଶାନ୍ତି ମାଡୁଅଛି ଡର
 ଧନ୍ୟ ଏ ରଚନା ପ୍ରଭୁ ମାୟାର ହସାର । ୮୪
 ଏ ବିଚିତ୍ର କାରବାର ହସ କାନ୍ଦ ଲାଳା
 ଅନ୍ତରତ ଲାଗିଅଛି ଏ ବିଚିତ୍ର ଖେଳା । ୮୫
 ଲୁହାଠାରୁ ଟାଣ ପାଣି ଫୋଟକାରୁ ହାନ
 ଜନମ ଲଭିଲେ ନିଷ୍ଠେ ହୋଇବ ମରଣ । ୮୬
 ନିଶିପ୍ରତି କୋଟି କୋଟି ପ୍ରାଣୀ ଯାଏ ନାଶ
 ନିତି କୋଟି କୋଟି ପୁଣି ହୁଅଇ ପ୍ରକାଶ । ୮୭
 ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଗର୍ବ ଅହଂକାର ବହି ମନେ
 ଯାବତ ତନ୍ମୁକ୍ତେ ଥିବାପରି ସଦା ଜାଣେ । ୮୮

ପୃଥ୍ବୀ ଜୟ କରିବା ଇଚ୍ଛା ସଦା ତାର
 ପଲକ ମୁଦିଲେ ସବୁ ହୁଅଇ ଅନ୍ଧାର । ୮୯
 ମୋର ମୋର କହି ସଦା କରୁଅଛି ନାଟ
 ଅନ୍ଧରହ ଲାଗିଅଛି ଏ ମମତା ହାଟ । ୯୦
 ମୁଁ ମୋହର ପ୍ରେମେ ନିଶି ଦିନ ଅଛି ମଜ
 କି ସାର ଅଛି ଏଥିରେ ପାରୁନାହିଁ ହେକି । ୯୧
 ନାନା ଶାସ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଶୁଣି ବୋଲୁଏ ପଣ୍ଡିତ
 କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରେ ଆଚରଣ କରେ ବିପତ୍ତିତ । ୯୨
 ମୁରୁଖପରି ସନ୍ତପ କରେ ଆଚରଣ
 ପଶୁ ପକ୍ଷୀଠାରୁ ହାନ ଶାନ୍ତି ମାତି ପୁଣ । ୯୩
 ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଚେତା ଘଟେ ହୁଏ ଅଚେତନ
 ଶୁଣିଲେ ବିବେକ ବାଣୀ ନ କରେ ମନନ । ୯୪
 ବିବେକ ସତର୍କ ଘଣ୍ଟି ଦିଏ ବେଳ ଉଣି
 ଷଡ଼ ରିପୁମାନେ ବଳେ ନେଉଛନ୍ତି ଭଣି । ୯୫
 କ୍ଷଣକୁ ନାହିଁ ଜୀବନ କେତେ ଆଶା ପୋଷେ
 ଲୋଭ ବୋଇତରେ ବସି ମୋହଜଳେ ଭାସେ ।
 ବିଚିତ୍ର ରଙ୍ଗ ମଞ୍ଚରେ କରେ ଅଭିନୟ
 କିଏ ନରୁଉଛି ତାକୁ ପାଏନାହିଁ ଥୟ । ୯୭
 ନୃତ୍ୟ ଶେଷେ ପଡ଼ିଯାଏ ହୋଇ ହତଜ୍ଞାନ
 କି ହେଲା କି ହେଲା ହୁରି ପଡ଼ଇ ତକ୍ଷଣ । ୯୮
 କାହୁଁ ଆସିଥିଲା ପୁଣି କେଉଁଠାକୁ ଗଲା
 କେଉଁ ବାଟେ ଗଲା କେହି ଦେଖି ନ ପାରିଲା ।
 ମାୟା ସଭଦା ଯେତେକ ପଛେ ରହେ ପଡ଼ି
 ଆଖି ମୁଦିଲେ ଯାବତ କଥା ଯାଏ ହୁଡ଼ି । ୧୦୦
 ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ପରିବାର କାନ୍ଦନ୍ତି ଦି'ଦିନ
 ପୁଣି ସକଳ ପାଶୋରି ଲୁହାଠାରୁ ଟାଣ । ୧୦୧
 ପୁଣି ହାଣ ମାର କାଟ କଲି ତକରାଳ
 ମୋର ମୋର କୁହାଟିଣ କରିବ ସେ ଖେଳ ।

ଏ କଣ୍ଠବ୍ୟାପୀ ସମର ସେବକୁ ଚାହିଁଲେ
 ଆତମ୍ବିତ ହେବ ଲୋକ କଥାକୁ ଭାବିଲେ ।
 ଧନ ଜନ ସମ୍ପଦ ଯଜ୍ଞ କେ କରୁଛି ବସି
 ଅଗ୍ନି କ ଦେଖି ପତଙ୍ଗ ହୁଏ ଯଥା ଖୁସି । ୧୦୪
 କୋଟି କୋଟି ଧନ ଜନ ଦେଉଛି ଆହୁତି
 ଅକାତରେ ଲୋକମାନେ ଡାଳ ଦେଉଛନ୍ତି ।
 ଦେବ ଦରଦ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣ ପାଇଁକ କଡ଼ାଏ
 ନ ମିଳେ ଦେବାକୁ ଏଣେ କୋଟିଏ କୋଟିଏ ।
 କେତେ କାଳର ସଞ୍ଚିତ ଧନ ଯାଏ ଚାଲି
 ନଦୀସ୍ରୋତ ମୁଖେ ଯଥା ବୋହିଯାଏ ବାଲି ।
 କେତେକାଳର ରକ୍ଷିତ ସୁରମ୍ୟ ଅଞ୍ଜଳି
 ଅଗ୍ନିଗୁଳା ଘାତେ ଉଡ଼ିଯାଏ ଯଥା ଧୂଳି । ୧୦୮
 କେତେ ପରକାର ଘର କରଣା ଦରବ
 ପୋଡ଼ି ଜଳି ଯାଉଅଛି ଖରବ ଖରବ । ୧୦୯
 କେତେ କାଳର ମମତା ଡୋର ଛୁଣିଯାଏ
 ନିରୁପାୟ ହୋଇ ଲୋକ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ୧୧୦
 ଭୟ ପାଉଣ ହେଉଛି କେତେ ନରଗଣ୍ଡି
 ନରମୁଣ୍ଡମାଳେ ସେବ ହୋଇଯାଏ ମଣି । ୧୧୧
 ଅର୍ଥ ଅନର୍ଥର ମୂଳ କେତେକାଳ ବାଣୀ
 ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ସତ୍ୟ ଗ୍ରୋହୁଛନ୍ତି ପ୍ରାଣୀ ।
 ସକଳେ ମାତ୍ର ନିୟମ କରନ୍ତି ପ୍ରଭୁର
 କାର୍ଯ୍ୟବେଳେ ରହୁନାହିଁ କାହାର ବିରୁଦ୍ଧ ।
 ମାର ଅବା ମର ମାତ୍ର ଖେଳୁଛି କେବଳ
 ବଳ କଷାକ୍ଷି ପାଇଁ ହୋଇଛନ୍ତି ଠୁଳ । ୧୧୪
 ଯେତେ ଯାର ଚାହିଁ ବଳ ସକଳ ଲଗାଇ
 ଧନ ଜନ ସମ୍ପଦ କରନ୍ତି ଲଢ଼ାଇ । ୧୧୫
 ନାନାଦି ମାରଣ ଅସ୍ତ୍ର କରନ୍ତି ଉଆଣ
 କେ କେତେ ମାରିପାରିବ କରିଛନ୍ତି ପଣ । ୧୧୬

ଯେ ଯେତେ ମାରିପାରିବ ତାର ହେବ ଜୟ;
 ଏଥିପାଇଁକ ମେଦିନୀ ହେଉଛି ଅଥୟ । ୧୧୭
 କାଳକବଳରେ ପଡ଼ି ସବେ ହତଜ୍ଞାନ
 କାହାର ଅସୁର ରହୁନାହିଁ ଚିତ୍ତେ ଘେନ ।
 କାହାର ମନରେ ଶାନ୍ତି ଲେଖିମାତ୍ର ନାହିଁ
 ବେଳେବେଳେ ଖରଣ୍ଡାସ ଦେଉଛି ପକାଇ ।
 ଯେତେ ଯେତେ ବ୍ୟୟ ହେଉଅଛନ୍ତି ଆହୁବେ
 ପ୍ରଜାକୁଳ ମୁଣ୍ଡେ ଶୁର ପଡ଼ିବଟି କେବେ । ୧୨୦
 ଧାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀକ୍ଷେ ଆହେ ଧାନବନ୍ଧୁ
 ଏ ସଂସାରେ ତୁମ୍ଭେ ଏକା ଧାନଜନ ବନ୍ଧୁ । ୧୨୧

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଦେଶକାଳ ପାତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ
 ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଜଗତନାଥ ବଲ୍ଲଭ ମଠ ପୁରୁ ଧାମେ
 ବିରଜୁଛି କେତେକାଳୁ କିଏ ତାହା ଜାଣେ । ୧
 ପ୍ରକାଶ୍ଚ ଉଦ୍ୟାନ ଅଛି ଏ ମଠ ଭିତରେ
 ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ପ୍ରିୟସ୍ଥାନ ଏ ସେଠାରେ । ୨
 ମହାରମ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଏ ଗୁପ୍ତ ବୃନ୍ଦାବନ
 ପ୍ରଭୁଙ୍କର ହୃଦ ଏହି ଉଦ୍ୟାନେ ଶୟନ । ୩
 ଆସନ ପୋଷଣ ନାମେ ଅଛି ପୁଷ୍କରିଣୀ
 ଲୋକମୁଖୁ ଶୁଣାଯାଏ ଏସନ କାହାଣୀ । ୪
 ବେଶ୍ ପୁଷ୍କରିଣୀ ନାମେ ଆନ ଏକ ଖ୍ୟାତ
 ବେଶ୍ କରବାକୁ ପ୍ରଭୁ ଆସନ୍ତି ନୟତ । ୫

ପ୍ରଭୁଙ୍କର ସବୁ ଯାତ୍ରା ହୁଅଇ ଏଠାରେ
 ନାନା ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତିମାନ ଅଛି ଏ ମଠରେ । ୨
 ଚତୁର୍ଭୁଜା ଗୋପାଳ, ଶ୍ରୀମତୀ ରାଧାବତୀ
 ଜଗନ୍ନାଥ ବଳଭଦ୍ର ସହିତ ଭଉଣୀ । ୩
 ମହାଶର ହନୁମାନ ଅଞ୍ଜନା ସହିତ
 ଗୁମ୍ଫା ମହାଶର ନାମେ ଅଛନ୍ତି ନିୟତ । ୮
 ଚଇତନ୍ୟ ରାମାନନ୍ଦ ଏଠାରେ ନ ଥିଲେ
 ଏବେ କେତେଦିନ ହେଲେ ମୂର୍ତ୍ତିବନ୍ତ ହେଲେ । ୯
 ଏଥରେ କି ଗୁଡ଼ ତତ୍ତ୍ଵ ଅଛି ନ ଜାଣଇ
 ଅନୁଗ୍ରହ କରି ମୋତେ କହନ୍ତୁ ବୁଝାଇ । ୧୦

ଜଗା ଉବାଚ

ଆଜ୍ଞା କଥାଏ ପୁଣିଲ ଗଉର ଏଥର
 ଯାହା ମୋତେ ଜଣାଅଛି କହିବି ନିକର । ୧୧
 ପୁଣ୍ୟଧାମ ମର୍ତ୍ତ୍ୟ ବଇକୁଣ୍ଠ ନାମେ ଖ୍ୟାତ
 ସାଇତି ରଖିଛି କେତେ କେତେ ପୁର ତତ୍ତ୍ଵ । ୧୨
 ଚଇତନ୍ୟ ରାମାନନ୍ଦ ତତ୍ତ୍ଵ ମନୋରମ
 ଶୁଣିଲେ ଲୋକର ହେବ ମହାମହା ପୁଣ୍ୟ । ୧୩
 ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଏ ଦୁଇଟି ମଥାମଣି
 ଏମାନଙ୍କ ଇତିହାସ ଅଛି କି ହେ ଶୁଣି । ୧୪
 ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ଯୁଗାଧିପତିର ନାମେ ଖ୍ୟାତ
 ଜାତିରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜଗନ୍ନାଥ ମିଶ୍ର ସୁତ । ୧୫
 ଯାଜପୁରେ ଘର ଥିଲା ବହୁ ପୁରକାଳେ
 ଓଡ଼ିଶା ରାଜକୋପରୁ ଓଡ଼ିଶା ଛାଡ଼ିଲେ । ୧୬
 ତେଣୁ ଯାଇ ବଙ୍ଗଦେଶେ ପଳାଇ ପଶିଲେ
 ନଦୀପୁର ନଗରେ ଘର କରିଣ ରହିଲେ । ୧୭
 ସେହିଠାରେ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ହୋଇଲେ ଜନମ
 ଶତୀ ମାତାଙ୍କ ଉଦର ଆଶ୍ରୟ କରିଣ । ୧୮

ବଜାଦେଶେ ଶିକ୍ଷା ଦାକ୍ଷା ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇଲେ
 ମାଳାରଳେ ଆସି ସବୁ ଲୁଳା ଖେଳା କଲେ । ୧୯
 କାଶୀ ମିଶ୍ର ଘରେ ରହି ଗନ୍ଧିର ଭିତରେ
 ଯେତେଯେତେ ଲୁଳା ଖେଳା ସବୁ ଭିଆଇଲେ ।
 ଅଦ୍ୟାବଧି ରହିଅଛି ଗନ୍ଧିର ସେଠାରେ
 କନ୍ଦା କୌପୀନ କଠଉ ଅଛଇ ବିଧିରେ । ୨୧
 ରାଧାକାନ୍ତ ମଠ ନାମେ ସେହି ଧାମ ଖ୍ୟାତ
 ରାଧାକାନ୍ତ ଠାକୁର ଯେ ଅଛନ୍ତି ନିୟତ । ୨୨
 ରାୟରାମାନନ୍ଦ ଘର ଏ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାରେ
 ବ୍ରହ୍ମଗିରୀ ଥାନା ଗ୍ରାମ ବେଶ୍‌ପୁରଠାରେ ! ୨୩
 ଭବାନନ୍ଦ ରାୟଙ୍କର ଥିଲେ ସେ ସନ୍ତାନ
 ପଟ୍ଟନାୟକ ଉପାଧି ଜାତିରେ କରଣ । ୨୪
 ମହା ପ୍ରତାପୀ ପ୍ରତାପରୁଦ୍ର ଦେବ ନୃପ
 ଓଡ଼ିଶା ସୀମା ବଢ଼ାଇଥିଲେ ସେ ଅମାପ । ୨୫
 କୃଷ୍ଣାନନ୍ଦ ଉତ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧିକଲେ
 ଓଡ଼ିଶାର କଳେବର ବଢ଼ିଲା ସେ କାଳେ । ୨୬
 ଗୋଦାବରୀର ପଶ୍ଚିମ ପୂର୍ବ ରାଜ୍ୟମାନ,
 ରାୟ ରାମାନନ୍ଦ କଲେ ସେ ସବୁ ଶାସନ । ୨୭
 ବିଜୟ ନଗରେ ଥିଲେ ଶାସନ କରତା
 ରାଜ ଅନକୁଳେ ହେଲେ ହରତା କରତା । ୨୮
 ଚଇତନ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ଗଲେ
 ଗୋଦାବରୀ ଡାହାଣେ ରାମାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଭେଟିଲେ । ୨୯
 ଓଡ଼ିଶା ମହାରାଜାଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ହେଲେ
 ବହୁତ ଆଧିରେ ସେହୁ କାଳ କାଟୁଥିଲେ । ୩୦
 ରାଜଦଣ୍ଡ ଗୋଷ୍ଠ ପାଉଥିଲା ଯାର ହସ୍ତେ
 ଲୋକମାନେ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ ନମସ୍ତେ ନମସ୍ତେ । ୩୧
 ପାଲିଙ୍କି ଉପରେ ପାଟିଛତା ଯାହାଙ୍କର
 ହାତୀ କଳସ ତାଳଇ ଯାର ଶିରପର । ୩୨

ଏତେ ଭୋଗ ବିଳାସରେ ଯେହୁ ଚକ୍ରଚନ୍ଦ୍ର
 ବାହ୍ୟ ଆଡ଼ମ୍ବର ବୋଲି ସକଳ ମଣନ୍ତି । ୩୩
 ନିଷ୍ଠାପର ଭକତିରେ ହୃଦ ଜରଜର
 କୃଷ୍ଣ ପ୍ରୀତି ସ୍ରୋତ ବହେ ଅନ୍ତର ବାହାର । ୩୪
 ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ରାମାନନ୍ଦଙ୍କର ଭକ୍ତି ଦେଖି
 ମୁଗ୍ଧହୋଇ ମନେ ମନେ ହେଲେ ମହାସୁଖୀ ।
 ସୁନା ଭଲ ମନ୍ଦ ସିନା ଚିହ୍ନିଲ ବଣିଆ
 ଗୁଣ ଭଲ ମନ୍ଦ ଚିହ୍ନି ପାଉଇ ଗୁଣିଆ । ୩୫
 ପରସ୍ପର ଆଳାପ ମେଳାପ ହେଲୁ ଯହୁଁ
 ରାମାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲେ ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ତହୁଁ ।
 ରାମାନନ୍ଦ ମୁଖୁଁ କୃଷ୍ଣ ରସକଥା ଶୁଣି
 ପରସ୍ପର ଭଲଭାବେ ହେଲେ ଚିହ୍ନାଚିହ୍ନି । ୩୬
 ଏଥୁ ଉତ୍ତରୁ ଚୈତନ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣକୁ ଗଲେ
 ପୁଣି ଫେରି ଆସି ରାମାନନ୍ଦଙ୍କୁ ଭେଟିଲେ । ୩୭
 ବୋଇଲେ ଯାଉଛି ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ରହିବି
 ଆଶାକରେ ସେହଠାରେ ତୁମ୍ଭକୁ ଭେଟିବି ।
 ଏହାକହି ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ପୁରୀ ଧାମେ ଗଲେ
 କେତେଦିନ ପରେ ରାୟେ ତାହାଙ୍କୁ ଭେଟିଲେ ।
 ଜଗନ୍ନାଥବଲ୍ଲଭରେ ରାୟ ବାସ କଲେ
 ରାଜ ଅନୁମତି ନେଇ ଚାଲି ଗୁଡ଼ିଲେ । ୪୧
 ରତ୍ନମାଳି ମହାଦେବୀ ତାହାଙ୍କ ଘରଣୀ
 କୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତି ଧନେ ଦୁହେଁ ହେଲେ ମହାଧନୀ ।
 କୃଷ୍ଣଭକ୍ତି ରସତରୁ ଗୁଡ଼ିକଥା ମାନ
 ରାମାନନ୍ଦଠାରୁ ସବୁ ଶୁଣିଲେ ଚୈତନ୍ୟ । ୪୪
 ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଜଗନ୍ନାଥବଲ୍ଲଭ ଉଦ୍ୟାନେ
 ଭ୍ରମଣ କଲେକ ଦିନେ ହରଷିତ ମନେ । ୪୫
 ଅକସ୍ମାତେ କୃଷ୍ଣମୂର୍ତ୍ତି କଲେ ଦରଶନ
 ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ସେ ମୁରତି ହେଲୁ ଅନୁର୍ଦ୍ଧା ।

କାହିଁଗଲ କାହିଁଗଲ ଆହେ ପ୍ରାଣଧନ
 ଭରହ ବ୍ୟାକୁଳେ ମୋହହେଲେ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ
 ବସୁ ରାମାନନ୍ଦ ଆଦି ସବୁ ଭକ୍ତଗଣ
 ଚକ୍ରଦ୍ବିଗେ ହରିନାମ କଲେକ କାର୍ତ୍ତନ । ୩
 ହରିନାମ କୋଳାହଳ ଶୁଭେ ଘନ ଘନ
 ଚକଚ ହୋଇଲେ ଶୁଣି ପଶୁପକ୍ଷୀ ଗଣ । ୪
 ହରିନାମ ସ୍ତୋତ ଚଉଦଗେ ଶ୍ରୀପାଦ
 ବୃକ୍ଷଲତା ପଶୁପକ୍ଷୀ ହରିନାମ ଗାଏ । ୫
 କେତେକ ସମୟରେ ଶ୍ରୀବାବେଶ ଗଲ
 ଭବାନ୍ତରେ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ନୟନ ଫେଡ଼ିଲ । ୬
 ଜଗନ୍ନାଥବଲ୍ଲଭର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ଏମନ୍ତ
 ଲଳା ଖେଳା କଲେ ଏଥୁ କେତେ ପୁଣ୍ୟବନ୍ତ ।
 ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ରାମାନନ୍ଦ ଅଭିନ୍ନ ପରଶ
 ମହାପ୍ରେମେ ଦୁଇ ଜଣ କାଟୁଥିଲେ ଦିନ । ୭
 ଦୁଇ ଜଣ ଭବଧାମ ଛୁଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବରଜୁଛି ସେ ପ୍ରାଚୀନ ସ୍ମୃତି ।
 ସେ ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଏବେ ଦି'ମୁରତି
 ଜଗନ୍ନାଥବଲ୍ଲଭରେ ବରଜୁ ଅଛନ୍ତି । ୮
 ଅଛଇ ବକୁଳ ବୃକ୍ଷ ସେହି ଉଦ୍ୟାନରେ
 ପଡ଼ିଥିଲ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରସ୍ତର ସେଠାରେ । ୯
 ଲଗାଇଣି ହୋଇ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ପଡ଼ିଥିଲ
 ସେ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡରେ ଦୁଇ ମୁରତି ହୋଇଲ । ୧୦
 କେତେ କାହିଁ ଖୋଜାଗଲ ଦି'ଖଣ୍ଡ ପ୍ରସ୍ତର
 କାହିଁ ନ ମିଳିଲ ପରଶ୍ରମ ହେଲ ସାର । ୧୧
 ଅକସ୍ମାତ ସେ ଦି'ଖଣ୍ଡ ପ୍ରସ୍ତର ମିଳିଲ
 ଦୁହେଁ କି ଶିଳା ହୋଇଣ ତହିଁ ରହିଥିଲ । ୧୨
 ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଆରତକୃଷ୍ଣର ହାତ ଧନ୍ୟ
 ସାକ୍ଷାତ ଜୀବନ୍ତ ରୂପ ଗଢ଼ିଲକ ଜାଣ । ୧୩

ପଥୁରିଆ ସାହିରେ ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ବସନ୍ତ
 ଶଙ୍ଖ ସେସ ମଧ୍ୟରେ ଏମାନେ ରହିଛନ୍ତି । ୭୧
 ହାତୀ ମହାରଣା ଚିତ୍କାର ତୁମ୍ଭେ ଧନ୍ୟ
 ବନକ ଲଗାଇ କରି ଦେଲେ ଜୀବ ଦାନ । ୭୨
 ଏ ଦୁଇ ମୂରତି ଯେହୁ ଦେଖିବ ନେତ୍ରେ
 ସାକ୍ଷାତ ଜୀବନ୍ତ ବୋଲି ଭାବିବ ମନରେ । ୭୩
 ମୁକ ସାକ୍ଷୀରୂପେ ଦୁହେଁ ବସିଛନ୍ତି ସିନା
 ଉଡ଼ାଉ ଅଛନ୍ତି ଚଇତନ୍ୟ ଧର୍ମବାନା । ୭୪
 ଭକ୍ତ ଦର୍ଶକ ସକଳେ ଦେଖି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ
 ଉତ୍ତଳର ଦୁଇ ମହା ପ୍ରାଚୀନ କରନ୍ତି । ୭୫
 ଚାହିଁ ଚାହିଁ ସେକାଳର ପୂର୍ବ ଇତିହାସ
 ମୁକ ସାକ୍ଷୀରୂପେ ଗାଉଛନ୍ତି ଅଦ୍ଵିତୀୟ । ୭୬
 କଳିଯୁଗେ ଚଇତନ୍ୟ ଅବତାର ହେଲେ
 ହରେକୃଷ୍ଣ ମହାମନ୍ତ୍ର ଭବେ ପ୍ରଭୁରିଲେ । ୭୭
 ହରିନାମ କଳିଯୁଗେ ଏକମାତ୍ର ଗତି
 ନାହିଁ ଆନନ୍ଦ ବୋଲି ପ୍ରଭୁର କରନ୍ତି । ୭୮
 କୃଷ୍ଣ ପ୍ରେମେ ମତୁଆଳ ହେଲେ ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ
 ମହା ଭାବାବେଶେ ସଦା ମନ ନିମଗନ । ୭୯
 ହରିନାମେ ଅଧିକାର ସକଳ ଜନର
 ନାହିଁ ଏଥୁ ଜାତିଭେଦ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚଣ୍ଡାଳ । ୮୦
 ହରିନାମ ଯେହୁ ଜନ ମୁଖେ ନ ଧରଇ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ଚଣ୍ଡାଳ ସ୍ଥାନ ଜନ ସେ ଅଟଇ । ୮୧
 ଯେ ଯେଉଁ କରମ କର ମୁଖେ ହରିନାମ
 ଗାଉଥିଲେ ସବୁ ପାପ ହେବ ବିନାଶନ । ୮୨
 ପ୍ରାଣ ଭରି ତନମନେ ଥରେ ହରିନାମ
 ଗାଇଲେ ଅସଂଖ୍ୟ ପାପ ହୁଅଇ ନାଶନ । ୮୩
 ଥରେ ହରିନାମ ନେଲେ ଯେତେ ପାପ ନାଶ
 ତେତେ ପାପ କରିବାକୁ କାହିଁ ବା ଆୟୁଷ ।

ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଅବା ଚଣ୍ଡାଳ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ହରିନାମେ ଭେଦାଭେଦ ନାହିଁ ଜାତି ବର୍ଣ୍ଣ ।
 କଳିଯୁଗେ ସାରଧର୍ମ ଅଟେ ହରିନାମ
 ହରିନାମ କରିତନ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ ପୁଣି । ୭୭
 ହରିନାମେ ଶ୍ରେଳ ହୋଇ ତେଜି ଘର ଦ୍ଵାର
 ପତ୍ନୀ ପୁତ୍ର ମାତା ମାୟା ତେଜିଲେ ନିକର ।
 ଗୃହ ତେଜି ମାଳାତଳେ କଲେ ଲାଳାଶେଳା
 ହରିନାମ କଲେ ସାଧୁ ଭବାର୍ଥବ ଭେଳା । ୭୮
 କି ଧ୍ଵାଦୁ ଅଛି ସେ ହରିନାମ କରିତନେ
 ଅନୁଭବି ବିନୁ କିଏ କହିବ ବଚନେ । ୭୯
 ହରିନାମ ବୁଝି ଖାଇ ଯେ ହୁଅଇ ଶ୍ରେଳ
 ନ ବାଧେ ତାହାକୁ ଲେଖେ ସଂସାର ଜଞ୍ଜାଳ ।
 ହରି ବିନୁ ଆନ ଯେହୁ କାହାକୁ ନ ଗଣେ
 ତାହାର ଅଶ୍ରବ କିଛି ନାହିଁ ସିଦ୍ଧୁବନେ । ୮୦
 ଆନ ସବୁ ଚନ୍ଦ୍ରାଗୁଣି ହରିକି ଭଜିଲେ
 ଯୋଗକ୍ଷେମ ହୋଇ ହରିଆନ୍ତ ତା ପଛରେ ।
 ଭକତ ଦେଖିପାରଇ ସବୁଠାରେ ହରି
 ସକଳ ଘଟରେ ହରି ରହିଛନ୍ତି ପୁରି । ୮୧
 ନାମ ଶୁଣୁଶୁଣୁ ଭକ୍ତ ହୃଦ ତରଳଇ
 ସ୍ଵେଦ ପୁଲକାଶୁ କମ୍ପଦେହେ ଜନମଇ । ୮୨
 ହରିନାମେ ତନମୟ ହୋଇଯାଏ ମନ
 ଲେପ ହୁଏ ତତକ୍ଷଣ ଦେହ ଭେଦ ଜ୍ଞାନ ।
 ସମ୍ପଦେ ବିପଦେ ଯେହୁ ହରି ଆଶ୍ରୟ କରେ
 କି ଅଶ୍ରବ ଅଛି ତାର ଏଭବ ସଂସାରେ । ୮୩
 କର ସକଳ କରମ ହରିକର ପାଇଁ
 ବିଶ୍ଵ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କରତା ସେ ହରି ଅଟଇ । ୮୪
 ନିମିତ୍ତ ମାତର ହୋଇ କର ସବୁକାମ
 ହରି କେବେହେଁ ତାହାକୁ ନ ହୋଇବ ବାମ ।

ମୁଁ ମୋହର ବୋଲି ଯାର ଦମ୍ଭ ଅହଂକାର
 ହରିପାଦପଦେ ଭକ୍ତି ନ ହୁଏ ତାହାର । ୮୯
 ମୁଁ ସବୁ କରୁଛି ବୋଲି ବିଶ୍ବାସ ଯାହାର
 ନ ମାନଇ ଜଣେ କିଏ ଅଛଇ ଶିଶୁର । ୯୦
 ମାନୁ ବା ନ ମାନୁ କେହି ଅଛନ୍ତି ଶିଶୁର
 ତାହାଙ୍କ ନିୟମ ଅଟେ ସବୁଠୁ ପ୍ରବଳ । ୯୧
 ଶିଶୁର ଇଚ୍ଛାକୁ ବଳ ଆନ କିଛିନାହିଁ
 ନିରଙ୍କୁଶ ଭାବେ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥାଇ । ୯୨
 ମାନବ ମନରେ ନାନା ପାଞ୍ଚ କରୁଥାଇ
 ଶିଶୁରେଛା ଅନୁସାରେ ସକଳ ହୁଅଇ । ୯୩
 ଆପଣାର ବୁଦ୍ଧିବଳ ଯହିଁ ପରହତ
 ଶିଶୁରେଛା ବୋଲି ତେବେ ମାନଇ ନିୟତ ।
 ଲେଡ଼େ କେଡ଼େ ନାସ୍ତିକ ଏ ପୃଥିବୀରେ ଥିଲେ
 ଆଖିର ବେଳକୁ ସେହୁ ଆସ୍ତିକ ହୋଇଲେ ।
 ଅଜ୍ଞାନେ ସିନା ମାନବ କରେ ଅହଂକାର
 କେତେ ବା ଶକତି ତାର ନ କରେ ବିରୁର ।
 ସମଗ୍ର ଜଗତ ପ୍ରତି ଯେବେ ଦୃଷ୍ଟିଦେବ
 ଦମ୍ଭ ଗର୍ବ ଅହଙ୍କାର ସବୁ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ୯୬
 ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନେ ପଣ୍ଡିତ ବୋଲି ଗର୍ବକରେ
 ମହୁମାଛର ଶକତି ଅଛି କି ତାଠାରେ । ୯୭
 ମହୁଫେଣା କରି ମଧୁ ସଞ୍ଚ ନ ପାରଇ
 ଗରବ ଗିରି ଚୂଳରେ ସଦା ବସିଥାଇ । ୯୮
 ଉଇ ହୁଙ୍କାଟିଏ ସେହୁ ଗଢ଼ି କି ପାରଇ
 ମୁଁ ଜ୍ଞାନୀ ପଣ୍ଡିତ ବୋଲି ଗର୍ବ କରୁଥାଇ । ୯୯
 ପାଟ ପିନ୍ଧି ନାଟକରେ ମନେ ଅହଙ୍କାର
 ପାଟପୋକର ଶକତି ଅଛି କି ତାହାର । ୧୦୦
 ଦାସ ଗଛଟିଏ ସେହୁ ସରଳ ନ ପାରେ
 ମୁଁ ବଡ଼ ବୋଲିଣ ଦମ୍ଭ କେତେ ପରକାରେ ।

ଚଉଦିଗ ତଳ ଉପରକୁ ଚାହିଁ ଦେଲେ
 ତାକୁ ବଳି ତାକୁ ବଳି ଦେଖିପାର ଭଲେ ।
 ଆପଣାକୁ ପଶାପା ନକରି ମୁଖ ଲୋକ
 ମନେ ଗର୍ବ ବହି ମଣେ ସବୁଠୁ ଅଧିକ । ୧୦୪
 ତୁଣ୍ଡଠାରୁ ଆପଣାକୁ ମଣୁଥିବ ସାନ
 ଚରୁପରି ସହୁଥିବ ସବୁକଥାମାନ । ୧୦୫
 ଅମାନ୍ୟ ଲୋକକୁ ଯେହୁ କରେ ମାନଦାନ
 ହରି କାର୍ତ୍ତନକୁ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ତାକୁ ଜାଣ ।
 ଶ୍ରୀଚୈତନ୍ୟ ଏହି ମହା ମନ୍ତ୍ରଶିକ୍ଷା ଦେଲେ
 ଘରେ ଘରେ ହରିନାମ ଯାଚି ବିତରିଲେ ।
 ବହୁତ ଶିଷ୍ୟ ପ୍ରଶିଷ୍ୟ ଦାସିତ ହୋଇଲେ
 ଗଉଡ଼ୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନାମେ ଖ୍ୟାତ ହେଲେ ।
 ବଙ୍ଗଳା ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶରେ ବହୁଲୋକ
 ଦାସିତ ହୋଇ ଏ ଧର୍ମେ ନେଲେ କଣ୍ଠି ଭେକ ।
 ଶ୍ରୀ ଚୈତନ୍ୟ ଧର୍ମନିଷ୍ଠା ଗଲଣି ଭୁଷୁଡ଼ି
 ହରିନାମ ବିକି ଏବେ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ଖେଚଡ଼ି । ୧୧୦
 ହରିଦାସ ନାମେ ଜଣେ ବଡ଼ ଭକ୍ତ ଥିଲେ
 ଭିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଦିନେ ବୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ୧୧୧
 ଶିଷି ମହାନ୍ତି ଗୃହରେ ହୋଇଲେ ପ୍ରବେଶ
 ଶିଷି ମହାନ୍ତି ଭଗିନୀ ଖ୍ୟାତ ଯାର ଯଶ । ୧୧୨
 ଦିବ୍ୟ ଶାଳି ତଣ୍ଡୁଳ ସେ ଭିକ୍ଷା ଆଣି ଦେଲେ
 ହରିଦାସ ଦେଖି ପ୍ରେମେ ଗଦଗଦ ହେଲେ ।
 ଆଜି ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଶ୍ରେଣେ ଲାଗିବ ଏ ଅନ୍ନ
 ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ପ୍ରଭୁ କରିବେ ଶ୍ରେଜନ । ୧୧୪
 ଅତି ଯତନରେ ଅନ୍ନ ରନ୍ଧାବତ୍ତା କଲେ
 ମହାପ୍ରେମେ ଚୈତନ୍ୟ ପ୍ରଭୁଙ୍କୁ ସମର୍ପିଲେ । ୧୧୫
 ଦିବ୍ୟଶାଳି ଅନ୍ନ ଦେଖି ପ୍ରଭୁ ପୁଚ୍ଛା କଲେ
 ଏପରି ତଣ୍ଡୁଳ କାହିଁ ଆଣିଲ ବୋଲିଲେ ।

ହରିଦାସ ଉତ୍ତରିଲେ ପ୍ରକୃତ ବିଷୟ
 ଶୁଣି ପ୍ରଭୁ ମନେ ମନେ ହୋଇଲେ ବିସ୍ମୟ ।
 ପ୍ରକାଶ କରି କହିଲେ ଆନନ୍ଦ ହରିଦାସ
 ମନୁ ଛାଡ଼ି ପାଞ୍ଜିନାହିଁ କହାର ଲଳସ । ୧୯୮
 ରମଣୀ ମୁଖ ଦର୍ଶନ ନୁହଇ ଧରମ
 ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ପକ୍ଷରେ ଏହା ଅମାତ ଅଧମ । ୧୯୯
 ରମଣୀ କି ଭାଷା ମାଗି ଆଣିଲ ତଣ୍ଡୁଳ
 ହରାଇ ବସିଲ ତହିଁ ଏବେ ଚିନିକୁଳ । ୧୯୦
 ତୁମ୍ଭ ମୁଖ ଚାହିଁବାର ନୁହଇ ଉଚିତ
 ଯାଅ ଦୂର ହୋଇଯାଅ କହୁଛି ତୁରନ୍ତ । ୧୯୧
 ଏଡ଼ିକି କଠୋର ନୀତି ସେହୁ ପାଳିଥିଲେ
 ଏବେ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟମାନେ ନଷ୍ଟ ଭ୍ରଷ୍ଟ ହେଲେ ।
 ମୃଗ ପଣ ଶିଷ୍ୟା ଏବେ ତାଙ୍କ ବାନାଧର
 ମାତାବେଶେ ବୁଲୁଛନ୍ତି ଭିକାରୀ ଧର । ୧୯୩
 ରାଧେ ଗୋବିନ୍ଦ ବୋଲିଣ ଉତ୍ତର ତୁଣ୍ଡରେ
 ଗିନି କରତାଳି ଧରି ବୁଲନ୍ତି ଦାଣ୍ଡରେ । ୧୯୪
 ଭାଷା ବୁଝିଲ ଉପରେ ଥାଏ ମନମୁନ
 ଆସିଲା କି ନାହିଁ ତୁଣ୍ଡେ ହରିହର ନାମ । ୧୯୫
 ମହାଦୋର ଧର୍ମଗ୍ରାନ୍ଥ ଘୋଟିଛି ଭାରତେ
 ଧର୍ମପଥ ହୁଡ଼ି ଏବେ ବୁଲନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ୧୯୬
 ଘରେ ଘରେ ଅଧରମ ପତାକା ଉଡ଼ୁଛି
 ସାନ ବଡ଼ ମାନନା ତଳେବୁଦ୍ଧି ନାହିଁ କିଛି । ୧୯୭
 ଭାଇ ଭାଇରେ କଳହ ଇର୍ଷା ଦ୍ଵେଷ ଖେଳ
 ଅହରହ ଲାଗିଅଛି କଳହ କନ୍ଦଳ । ୧୯୮
 ବିଷୟ ବିଷରେ ସବେ ହୋଇ ଜର୍ଜରିତ
 ଭାଇକି ଭାଇ ସୁହସ୍ତେ କରୁଛି ନିହତ । ୧୯୯
 ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଭାରତ ପରି ଭାଇ ଯେଉଁ ଦେଶେ
 ମେ ଦେଶେ ଏ ଅଭିନୟ ହେଲା ଅବଶେଷେ ।

ପିତା ପୁତ୍ର ଶାଶୁ ବୋହୂ ଭକ୍ତିଭାବ ନାହିଁ
 ଶ୍ରୀରାମ ଜାନକା କଉଶଲ୍ୟା ଗଲେ କାହିଁ । ୧୩୧
 ବିଷକୁନ୍ଦପୟଃମୁଖ କପଟ ବେଶରେ
 ସକଳେ ଚଳନ୍ତି ଏହି ଭାରତ ଦେଶରେ । ୧୩୨
 କପଟ ବୈରାଗୀବୃନ୍ଦ ହେଲେ ପଣ ପଣ
 କାହିଁ ଲୁଚିଗଲେ ଆତ୍ମୀୟତା ମୁନିଗଣ । ୧୩୩
 ବେଦ ମୁଖରତ ଦେଶ ଇର୍ଷା ଦ୍ଵେଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ
 ମିଥ୍ୟା ପ୍ରବଞ୍ଚନା ହେଲା ଏ ଦେଶ ପୁରା । ୧୩୪
 ଭାଇ ଭାଇଠାରୁ ଲୁଣ୍ଠିଣୀଏ ମିଥ୍ୟା କହି
 ତଳେହେଁ ସଙ୍କୋଚ କେତେ ମନେ ନ ଗଣାଇ ।
 ନମ୍ର ସରଳ ସୁଭାବ ଲୁଚିଗଲା କାହିଁ
 କୂଟ କପଟ ବେଭାର ପ୍ରୋତ ଯାଏ ବହି । ୧୩୬
 ଜଗାଇ ମାଧୋଇ ଚୈତନ୍ୟକୁ ମାଡ଼ଦେଲେ
 ଚୈତନ୍ୟ ତାହାକୁ ମହା ପ୍ରେମେ କୋଳନଲେ ।
 ବୋଇଲେ ମାର ପଛକେ ତୁଣ୍ଡେ ବୋଲି ହରି
 ହରିହରି ଗାଇଲେ ଏ ଭବୁ ହେବ ପାରି । ୧୩୮
 ଏଡ଼େ ଯାଧୁ ଉପଦେଶ ଆଉ କିଏ ଦେବ
 କାହିଁ ଗଲା ଭରତୁଁ ଏସବୁ ମହାଭାବ । ୧୩୯
 ଅହିଂସା ସତ୍ୟ ପରମଧର୍ମ ଭରତର
 ହିଂସା ଅକୃତ ସେ ଦେଶେ କଲ ଅଧିକାର ।
 ଏହି ମହାପାପମାନ ଗ୍ରାସିଲା ଭାରତ
 ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଭାରତକୁ ନ ମିଳଇ ଭାତ । ୧୪୧
 ପୁଣି ଭଗବାନଙ୍କର ନୋହିଲା କରୁଣା
 ଏସବୁ ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହେବନାହିଁ ଭଣା । ୧୪୨
 ଧର୍ମବଳ ହାନି ହେତୁ ସବୁହୁଏ ହାନି
 ଆଜି ସେ ମହାଦରିଦ୍ର ଥିଲା ଯେହୁ ଦାନା । ୧୪୩
 ଅଛି ଆକାର ପ୍ରକାର ସାରନାହିଁ କିଛି
 ପର ଇତିହାସ ଖାଲି ସାକ୍ଷୀ ଦେଉଅଛି । ୧୪୪

ଅଛି କେବଳ ବଚନ ନ ଥାଇ ସାଧନ
 ସାଧନା ପଥକୁ କେହି ନ ହୁଏ ଭ୍ରମନ । ୧୪୫
 ସାଧନା ବହୁନେ ସିଦ୍ଧି ନୁହେଁ କଦାଚନ
 ବଚନ ଚୁକ୍ତୁ ଶାସ୍ତ୍ରପଢ଼ା ଅକାରଣ । ୧୪୬
 ନିୟାବାନ ହୋଇ ଯେବେ ହୋଇବ ସାଧକ
 କର୍ମଭୂମି ଜଗତରେ ରଖିପାର ଟେକ । ୧୪୭
 କର୍ମବଳ ଧର୍ମବଳ ହୋଇବାରୁ ଉଣା
 ଭରତ ହେଉଛି ଚାରିଆଡ଼େ ପଥବଣା । ୧୪୮
 ଯେତେବେଳେ ଏ ଭରତ ଥିଲା ସାଧକ
 ଜ୍ଞାନଗୁରୁ ବୋଲି ଥିଲା ଜଗତରେ ଟେକ । ୧୪୯
 ସାଧନା ଶୁଦ୍ଧ ଯେ ଦିନୁ ହେଲା ବାକ୍ୟସାର
 ସେଦିନୁ ସମେ ପତନ ହୋଇଲା ତାହାର । ୧୫୦
 ମାଳାତୀ ଗୁଣିତଳେ ଅଛନ୍ତି ଯେ ଜନ
 ଗପତଳ ଅନ୍ଧାର ପରାଏ ଦଶା ଦେନ । ୧୫୧
 ହେ ଭରତବାସୀ ଚକ୍ରପେଡ଼ି ଚାହିଁ ବାରେ
 ଦେଖ କି ଲାଳା ଲାଗିଛି ବିଶ୍ଵ ଜଗତରେ । ୧୫୨
 ବିଚିତ୍ର କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଳା ଖେଳା ଦେଖ
 ଭୁଲିଯାଇଛ ଯେ ସବୁ ଏବେ ଦେଖି ଶିଖ । ୧୫୩
 ଆସ ଆସ ମହାପ୍ରଭୁ ଆଉ ଥରେ ଆସ
 ଧର୍ମ କର୍ମ ଶିକ୍ଷାଦେଇ ରଖ ତବ ଯଶ । ୧୫୪
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ସମାପତ
 ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଭାଷେ ରଖ ଜଗନ୍ନାଥ । ୧୫୫

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ଚୈତନ୍ୟ ରାମାନନ୍ଦ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ
 ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଶ୍ଳୋକ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଚାହିଁ ଚାହିଁ ବଢ଼ିଗଲା ପଞ୍ଚମ ବରଷ
 ଷଷ୍ଠ ବରଷ ଆସିଣ ହେଲା ପରବେଶ । ୧
 ଷଷ୍ଠ ବରଷରୁ କେତେକାଳ ବଢ଼ିଗଲା
 ଉରୁପା ମହାସମର କେଉଁପାକେ ଗଲା । ୨
 ଜାପାନ ସମର ଦଶା କିଏ ହେଲା ପୁଣି
 ଜଣା ତ ନ ଗଲା କିଛି ତାର ଚିହ୍ନବର୍ଣ୍ଣ । ୩
 କେତେକାଳେ ସରିବ ଏ ପ୍ରଳୟ ସମର
 କେତେକେତେ ରାଜ୍ୟ ହୋଇଲୁଣି ଛୁରଗାର । ୪
 କିଛି ଜାଣିପାରୁନାହିଁ କି ହେଲା କି ହେବ
 ଅସଲ ତଥ୍ୟ ଏଥିର କହି କି ପାରିବ । ୫

ଜଗା ଉବାଚ

ଅସଲ କଥାଏ ତୁମେ ପୁଚ୍ଛିଲ ଗଉର
 ଶୁଣିଛ ମୂଳରୁ ତୁମ୍ଭେ ବହୁତ ଖବର । ୬
 ମାନବର ଆଶା ସ୍ତୋତ ବଡ଼ଇ ପ୍ରଶର
 ଶଶଶଶକେ ଭେଦଇ ଯାଇ ତନିପୁର । ୭
 ପାଞ୍ଚ କରୁଥାଇ ସଦା ଜଣିବ ସଫାର
 ସକଳ ଜନେ ହୋଇବେ ତାର ପରିବାର । ୮
 ସକଳକୁ ମାରିଧରି କରିବ ଶାସନ
 ସବୁ ରାଜ୍ୟଯାକ ହେବ ତାହାର ଅଧୀନ । ୯
 ବଳ ଯାହାର ମୂଳକ ହୋଇବ ତାହାର
 ଦୁରୁବଳ ଲୋକର ନାହିଁ କି ଅଧିକାର । ୧୦
 ଧନଜନ ଗୋପ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦୁନିଆରେ ଯେତେ
 ଯାର ବଳ ଅଛି ସେହୁ ରଖିବ ଆୟୁତ୍ତେ । ୧୧
 ସବୁ ସୁଖ ସୁଜନ୍ମରେ କାଟିବ ସେ କାଳ
 ତା ସୁଖ ଲାଗି ଆନର ପୁରୁ ପଛେ କାଳ । ୧୨

ଅହରହ ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରା ତାକୁ ଗ୍ରାସ କରେ
 ମାତଲ ସନ୍ତତ ଦମ୍ଭ ଗର୍ବ ଅହଙ୍କାରେ । ୧୩
 ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ କିଛିହିଁ ନ କରେ ବିଚାର
 ନ ମାନେ କେହିବା ଜଣେ ଅଛନ୍ତି ଶିଶୁର ।
 ନିଜ ବାହୁବଳେ ନିଜେ ସବୁ କରିପାରେ
 ଦୁର୍ବଳ ଲୋକ ବସଇ ଶିଶୁର ନିର୍ଭରେ । ୧୪
 ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବଳେ ନିଜେ ସକଳ କରିବ
 ଶିଶୁର ଶିଶୁର କହି କି ଫଳ ମିଳିବ । ୧୫
 ଏପରି ଦାମ୍ଭିକେ ଯେତେ ଅଛନ୍ତି ଜଗତେ
 ପାଞ୍ଚନ୍ତି ସବୁର ଚୁଟି ରଖିବେ ଆୟତ୍ତେ । ୧୬
 ଦାମ୍ଭିକ ଭିଳେ କାହାକୁ ନ କରେ ଖାତର
 ବିଚ୍ଚରେ ମୋ ଭୁଜବଳ ମୋହର ଶିଶୁର ।
 ପାଞ୍ଚେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବଳେ ଆକାଶ ପାତାଳେ
 ବିଚରଣ କରୁଅଛୁ ଆମେ ଧରତଳେ । ୧୭
 ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ବଳେ ଜଣି ପାରିବା ସଂସାର
 ଜଳ ଆକାଶେ ବୁଲିଲେ ନାହିଁ କିଛି ଡର । ୧୮
 ଯେ ଯେତେ ମାରଣ ଅସ୍ତ୍ର ସରଜି ପାରିବ
 ସତ୍ତ୍ୱେ ମାରି ସଂସାର ସହଜେ ଜଣିବ । ୧୯
 ଏପରି ଦାମ୍ଭିକ ଯେତେ ଅଛନ୍ତି ଜଗତେ
 ଅହରହ ପାଞ୍ଚ କରୁଛନ୍ତି କେତେ କେତେ । ୨୦
 ନ ଗଣନ୍ତି ମନେ କେବେ ତାଙ୍କ ଭାଗ୍ୟଢୋରି
 ଆଉ କାହା ହାତେ ଅଛି ଦେବ ସେ ଓଁଟାରି ।
 ଅତରକେ ଝୁଣି ପଡ଼ି ଉଡ଼ି ପିବ ପ୍ରାଣ
 ସବୁ ଆଶା ସ୍ରୋତ ତାର ହୋଇବ ବିଲ୍ୱନ ।
 ଏହି ନାଟ ଲାଗିଅଛି ସାରା ଜଗତରେ
 କ୍ଷଣକେ ଚେତନା ଆଶେ କ୍ଷଣକେ ପାଶୋରେ ।
 କେତେ ମାୟା ଜାଲ ମେଲଇଲୁ ଦୁନିଆରେ
 କମ୍ପାଇ ଦେଲୁ ମେଦିନୀ ପ୍ରଳୟ ହୁଁ କାରେ । ୨୧

କେତେ ନବ ନବ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଭିଆଇଲୁ
 କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ମାରି ଗଦା କରିଦେଲୁ ।
 କେତେ କେତେ ରାଜ୍ୟ ଜିଣି କଲୁ ଅଧିକାର
 ଚାରିଆଡ଼େ ଜୟ ଡକ୍କା ବାଜିଲୁ ତାହାର । ୨୮
 ରୁଷିଆ ସଙ୍ଗେ ଭୟଙ୍କର ଯୁଦ୍ଧ କଲୁ
 ବିଜୁଳି ବେଗରେ ସେ ରାଜ୍ୟକୁ ମାଡ଼ିଗଲୁ । ୨୯
 କେତେ କେତେ ରାଜ୍ୟ ଜିଣି କଲୁ ଅଧିକାର
 ମସକାଡ଼ି ରାଜଧାନୀ ଯାକେ କଲୁ ଯୁର । ୩୦
 ଧାଡ଼ିକାରେ ଜିଣିନେଲୁ କେତେ କେତେ ଦେଶ
 କେତେ ପୁର ଗ୍ରାମର କଲୁକ ସର୍ବନାଶ । ୩୧
 ସମର ଅନଳ ଜାଳ ଦେଲୁ ଜଗତରେ
 ବିଜୟ ଦୁନ୍ଦୁଭ ବଜାଇଲୁ ଖରତରେ । ୩୨
 ଦ୍ବି ପ୍ରହର ରବି ସମ ପରକାଶି ତେଜ
 ଦେଖାଇଲୁ ନିଜର ପ୍ରଭୁତ୍ବ ଓଜ ଶାସ୍ୟ । ୩୩
 ଇଂଲଣ୍ଡ ଦେଶକୁ ଦେଲୁ ବାର ବାର ଧାଡ଼ି
 ନିଆଁ ଗୁଳା ପକାଇ ସହର ଦେଲୁ ପୋଡ଼ି । ୩୪
 ଆମେରିକା ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ରୁଷିଆ ମିଶିଲେ
 ମେଣ୍ଟ ବାନ୍ଧି ଜରମାନ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିଲେ । ୩୫
 ହିଟଲର ରୁଷିଆରେ ଯାଉଥିଲୁ ମାଡ଼ି
 ବହୁତ ଅଞ୍ଚଳ ତା ହାତରେ ଗଲୁ ପଡ଼ି । ୩୬
 ପୁଣି ରୁଷିଆର ମନ୍ଦ ବେଳ ସରିଗଲୁ
 ପୁଣି ଶୁଭ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ତାହାର ଆସି ହେଲୁ । ୩୭
 ଜର୍ମାନମାନଙ୍କୁ ରୁଷିଆରୁ ଘଉଡ଼ିଲୁ
 ଘଉଡ଼ି ଘଉଡ଼ି ସୀମା ପାରି କରି ଦେଲୁ । ୩୮
 ହିଟଲର ଯେତେ ଗ୍ରାମ ପୁର ନେଇ ଥିଲୁ
 ରୁଷିଆ ସେଠାରୁ ବଇଶା କି ତଡ଼ିଦେଲୁ । ୩୯
 ନିଜ ରାଜ୍ୟ ଶସ୍ତ୍ରଠାରୁ ନେଲୁକ ଛଡ଼ାଇ
 ସ୍ବର୍ଗ ଦେଲୁ ବଇଶାର ସକଳ ବଢ଼ାଇ । ୪୦

ଜର୍ମନୀ ଦେଶକୁ ପୁଣି ଦେଲୁ ସେହୁ ଧାଡ଼ି
 ହାରିଲୁ ଜର୍ମନୀ ଦେଲୁ ଶରାସନ ଛୁଡ଼ି । ୪୧
 ଜର୍ମନୀ ସଇନମାନେ ପଶିଲେ ଶରଣ
 ବନା ସରତରେ ସନ୍ଧି କଲେ ଶରଣ । ୪୨
 ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରମୁ ପୋଡ଼ିଲେ ଜର୍ମନୀ ଦେଶରେ
 ହିଟଲର ମଲେ ଅବା ଗୋପନେ ରହିଲେ ।
 ତେଣେ ରେଙ୍ଗୁନ ସମରେ ଜାପାନ ହାରିଲୁ
 ରେଙ୍ଗୁନ ପୁଣି ବ୍ରିଟିଶ ଅଧିକାର କଲ । ୪୩
 ଜାପାନୀ ଜର୍ମନୀ ଏକଦଶା ଶ୍ରେଣ କଲେ
 ବାର ବାର ଜିଣି ଜିଣି ପଛକୁ ହାରିଲେ । ୪୪
 କେତେ ଧନ ଜନ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗଲୁ ନାଶ
 କଲେ ଧରଣୀକ ସେହୁ ଅଶାନ୍ତ ଆବାସ । ୪୫
 କେତେ କାଳର ସଞ୍ଚିତ ଧନ କୋଠା ବାଡ଼ି
 ସମର ଅନଳେ ଭସୁ ହେଲୁ ପୋଡ଼ିପାଡ଼ି । ୪୬
 ଭିନବିଂଶ ଶତ ପଞ୍ଚଶୃଳିଶ ସାଲର
 ମଇମାସ ସାତ ତାରିଖର ଏ ଖବର । ୪୭
 ଇଡ଼ୁରେସ ଦେଶ ମହା ସମର ସରିଲୁ
 ଚୁରିଆଡ଼େ ଏ ବିଜୟ ଦୋଷଣା ବାଜିଲୁ । ୪୮
 ତେର ତଉଦ ତାରିଖେ ହୋଇଲୁ ଉତ୍ସବ
 ଭରତପୁର ପଲ୍ଲୀରେ ଜୟ ଜୟ ରବ : ୫୦
 ଦେବଦାରୁ ପତ୍ର ଡାଳ ରମ୍ଭା ବୃକ୍ଷମାନ
 ପୋତା ହେଲୁ ଠାବେ ଠାବେ ବିଜୟ ନିଶାଣ ।
 କାଗଜ କନା ଉପରେ ନାନାଜାତି ଲେଖା
 ପୁରପଲ୍ଲୀ ଦାଣ୍ଡ ହାଟେ ଦେଲୁ ବଳେ ଦେଖା ।
 ଉପଶ୍ରେଣ କର ଆହେ ବ୍ରିଟିଶ ବିଜୟ
 ମିତ୍ରପକ୍ଷ ଜୟ ଶ୍ରେଣ କର ହେ ନିଶ୍ଚୟ । ୫୧
 ଆଲେକ ମାଳାରେ ପୁର ପଲ୍ଲୀ ଆଲେକିତ
 ଦରିଦ୍ରକୁ ଅଳ୍ପ ବସ୍ତ୍ର ମିଳିଲୁ ବହୁତ । ୫୨

ଯାହା ସଙ୍ଗୀତ ଇତ୍ୟାଦି ହେଲା ଠାବେ ଠାବେ
 ଇତ୍ୟାଦି ରଙ୍ଗ ରହସ୍ୟ ଦେଖିଲେ ସରବେ ।
 ରାବଣର ଅତି ଦର୍ପେ ଲଙ୍କା ନାଶ ଗଲା
 ଅତି ମାନେ କୁରୁବଂଶ ବିନାଶ ଭୁଜଲା । ୫୭
 ଅତି ଦାନ କରି ବଳି ପାତାଳକୁ ଗଲା
 ହିଟଲର ଦଶା ସେପରି କି ନ ହୋଇଲା । ୫୮
 ଦିମାଣି ଖେଳରୁ ମହାଭାରତ ହୋଇଲା
 ଭାରତରୁ କ୍ଷାନ୍ତିଶକ୍ତି ଲେପ ହୋଇଗଲା । ୫୯
 ଶ୍ଵାଲ ନ ଚଳିଲ ରୁଜୁଭେଲଟ ହିଟଲର
 ମୁସୋଲିନି ନାମେ ଥିଲେ ଆଉଜଣେ ଶର ।
 ଏ ପଞ୍ଚି ଶର କାହାକୁ କେହି ନୁହେଁ ଉଶା
 ଟାକୁଛି ଜଗତ ଏହିମାନଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରଣା । ୬୦
 ମୁସୋଲିନ୍ ମଲେ ହିଟଲର କାହିଁ ଗଲେ
 ରୁଜୁଭେଲଟ ଆବରୁ ଦେହତ୍ୟାଗ କଲେ । ୬୧
 ଶ୍ଵାଲ ନ ଚଳିଲ ଦୁହେଁ ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟବାନ
 ଉଡ଼ାଇଲେ ଚଉଦିଗେ ବିଜୟ କେତନ । ୬୨
 ଯେ ଯାହାର ଜାତିପାଇଁ ପ୍ରାଣପଣେ ଲଢ଼ି
 ସୁଦେଶରୁ ବଇଶାକି ଦେଲେକି ଦଉଡ଼ି । ୬୩
 ଜାତି ଟେକ ରଖିବାକୁ କଲେ ପ୍ରାଣପଣ
 ନଷ୍ଟ ହେଲା ପଛେ କେତେ କେତେ ଧନ ଜନ ।
 ସବୁ ଯାଉ ପଛେ ଦେଶ ଜାତି ଟେକ ରହୁ
 ଜାତି ପ୍ରେମ ବନ୍ଧି ଜଳାଇଲେ ଦାଉଦାଉ ।
 ଆଉ ପଛେ ଯେତେ ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର
 ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଏକମନେ କଲେକି ସମର । ୬୪
 ଜାତି ନଉକା ମଙ୍ଗରେ ଯାକୁ ବସାଇଲେ
 ଅଚଳ ଅଟଳ ଭାବେ ତା କଥା ମାନିଲେ ।
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଵାସରେ ତାର କଥାକୁ ମାନିଲେ
 ମାନବୃତ୍ତି ହୋଇ ତାହା କଥାରେ ଚଳିଲେ ।

ଜାତିହିତେ ନିଜ ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥ ଦେଲେ ଗୁଡ଼ି
 ପଡ଼ିଲେ ପଡ଼ୁ ଆକାଶ ମଥାପରେ ମାଡ଼ି । ୬୯
 ଗୁଡ଼ି ଦମ୍ଭକର ସବେ ଚଳିଲେ ଏକାଳେ
 ନିଜ ନିଜ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁଖ ପକାଇଲେ ଚଳେ । ୭୦
 କେତେ ଲୋକଙ୍କର ହେଲା କେତେ ସବନାଶ
 ତଥାପି ଟଳିଲା ନାହିଁ ପଣ ତାଙ୍କ ଲେଶ । ୭୧
 ଜାତି ପ୍ରେମ ବନ୍ଧୁର ଏ ଅଟଇ ଲକ୍ଷଣ
 ଏହାକୁ କହିବା ସିନା ଜାଣୁଛୁ ଖାବନ । ୭୨
 କେତେ ଜନ ନାଶଗଲେ ନାହିଁକି କଳନା
 କେତେକାଳ ଧନ ଗଲା ନାହିଁକି ଠିକଣା । ୭୩
 ଧନ ଜନ ଯାଉପଛେ ରହୁ ଜାତି ଟେକ
 ଏ ମୋହନ ମନ୍ତ୍ରେ ସବେ ହୋଇଗଲେ ମୁକ ।
 କେତେ କେତେ ବସନ୍ତ ଶ୍ରେଣିରେ ଜାତିପାର
 ଏପରି ନ କଲେ ଜାତି ଟେକ କି ରହଇ । ୭୪
 କୋଟି କୋଟି ଧନ ବ୍ୟୟକଲେ ପ୍ରତିଦିନ
 ମାତିଲେ ସମରେ ଦେଇ ପୁର ମନ ଧାନ । ୭୫
 ସେ ଯେଉଁ କର୍ମକୁ ସାମରଥ ତାହା କଲ
 ଅମ୍ଳାନ ବଦନେ ଏ ଅଗ୍ନିରେ ଝାସଦେଲା । ୭୬
 ହାରିବା ଜିଣିବା ଜାତି ଉଭୟ ସମାନ
 ସମର କ୍ଷେତରେ କରିଥିଲେ ପ୍ରାଣ ପଣ । ୭୭
 ଭଗବାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟରେ ଦୟା ହେଲା
 ବଇଁଶି ନାଶକର ସେ ସିନା ଜିଣିଲା । ୭୮
 କେ ଜିଣିବ କେ ହାରିବ ଠାକୁରଙ୍କୁ ଜଣା
 କର୍ମକଲେ ସବୁଜାତି ଲଢ଼ି ଅକଳନା । ୭୯
 ଯୁଦ୍ଧ ଭଲ ଅବା ମନ୍ଦ ସେ ବରୁର ଆନ
 କଲେ ଯୁଦ୍ଧ କପର କରିବ ଶିଖ ପୁଣ । ୮୦
 ଜାଣୁଛୁ ଖାବନ କିଏ ଆକାର ପ୍ରକାର
 ଶିଖିପାରିବ ଏଥିରୁ କଲେକି ବରୁର । ୮୧

ଦେଶାମୁବୋଧ ଏହାର ଅଟେ ଆନ ନାମ
 ବହୁକାଳ ହେଲୁ ଭୁଲିଲଣି ସେ ଲକ୍ଷଣ । ୮୩
 ବରନତ୍ତପା ନାମରେ ବଶିଷ୍ଠ ଲେଖକ
 ବଲ୍ଲଭର ଜଣେ ଯେହୁ ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ଲେଖକ । ୮୪
 ଅଶି ବରତ ବୟାସ ହେଲୁଣି ବୟାସ
 ତାହାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରରେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲୁନାହିଁ ଶେଷ । ୮୫
 ସେ ବୋଲନ୍ତି ଆନ ଯୁଦ୍ଧର ଏ ମୂଳଦୁଆ
 ପୁଣି କେତେଦିନେ ଲେଖେ ହେବେ କୁଆଡୁଆ ।
 ଯେଉଁମାନେ ସ୍ତବୁଛନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧ ଶେଷହେଲୁ
 ତାଙ୍କଠାରୁ ନିରିବୋଧ କିଏ ଅଛି ଭଲ । ୮୬
 ଯାବତ ସଂସାରୁ ସ୍ୱାର୍ଥ ନ ହେବ ବିନାଶ
 ତାବତ ସମର କେବେ ନ ହୋଇବ ଶେଷ । ୮୭
 ଏକ ଦେଶ ପରେ ଆନ ଦେଶ ଅଧିକାର
 ଥିବାଯାଏ ନ ଲିଭିବ ସମର ଅନଳ । ୮୮
 ସକଳ ଜାତି ସଂସାରେ ନ ହେଲେ ସ୍ୱାଧୀନ
 ଲାଗି ରହିଥିବ ସଦା ସରବଦା ରଣ । ୮୯
 ଗାନ୍ଧ ମୂଲତୋବ କହୁଛନ୍ତି ସେହିକଥା
 ଅହିଂସା ବିନୁ ସକଳ ତେଷ୍ଟା ହେବ ବୃଥା । ୯୦
 ଚନ୍ଦ୍ରାଶୀଳ ଲେଖକଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧ ଏମନ୍ତ
 ଏକା ଭଗବାନ କରିପାରନ୍ତି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ୯୧
 ସିଂହାରୁ ଉତ୍ତପତ୍ତି ହୋଇଛି ସଂସାର
 ସିଂହା ନେଇ ପ୍ରକୃତି କରେ କାରବାର । ୯୨
 ଗୁଣ ବୈଷମ୍ୟରୁ ସୃଷ୍ଟି ଗୁଣ ସାମ୍ୟେ ଲୟ
 ଏହା ତ ସୃଷ୍ଟି ନିୟମ ଅଟଇ ନିଶ୍ଚୟ । ୯୩
 ସକଳ ସହୁଗୁଣରେ ହେଲେ ବିଭୂଷିତ
 ସଂସାରେ ଶାନ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ହେବ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ୯୪
 ସହୁଗୁଣେ ଗୁଣୀ ହେଲେ ହିଂସା ଦୂରହୁଏ
 ଅହିଂସା ଧର୍ମ ବଳ ହୋଇ ସଦା ଥାଏ । ୯୫

ଏକ କୁଟୁମ୍ବରେ ଧରା ହୁଏ ପରିଣତ
 ଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଦର୍ଶ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟଇ ନିୟତ । ୯୭
 ସମ୍ଭବ କି ଏ ଅବସ୍ଥା ହେବ ଦୁନିଆରେ
 ପ୍ରକୃତି ବିରୁଦ୍ଧ ପରି ଦେଖୁଛି ବିରୁରେ । ୯୮
 ଜୀବ ଜୀବର ଜୀବନ ଏ ସୃଷ୍ଟି ବିଧାନ
 ଜୀବକୁ ନ ଖାଇ ଜୀବ ନ ଧରେ ପରାଣ । ୯୯
 ଯାହା କିଛି ଆନନ୍ଦମୟ କରୁଛି ଭୋଜନ
 ନିରେଖି ବୁଝିଲେ ପ୍ରାଣୀ ବିନ୍ଦୁ ନାହିଁ ଆନ ।
 ଦୁର୍ବଳକୁ ସବଳ ଖାଉଛି ନିରନ୍ତର
 ଦୁନିଆରେ ନିତି ଲାଗିଅଛି ଏ ସମର । ୧୦୧
 ପ୍ରାଣୀ ନାଶ ତେଣୁ ଅଟେ ଅତି ଅନିବାର
 ଯାବତ ଏ ପେଟ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଛି ମାନବର । ୧୦୨
 ସ୍ବଚ୍ଛନ୍ଦରେ ଜାତ ବନ ଫଳ ମୂଳ ଆଦି
 ଶାଗ ମୁଗ ଶସ୍ୟ ଜଳ ପତ୍ର ପବନାଦି । ୧୦୩
 ସବୁଠାରେ ଅଛି ପ୍ରାଣ ତେଣୁ ପ୍ରାଣୀ ଜାଣ
 ଜନମ ମରଣ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ତା ଲକ୍ଷଣ । ୧୦୪
 ପ୍ରାଣୀର ପ୍ରକୃତି ଅଟେ ଅବଶ୍ୟ ଖାଇବ
 ତା ପାଇଁ ଆନ ପ୍ରାଣୀକି ଅବଶ୍ୟ ବଧୁବ । ୧୦୫
 ଦୁଇଟି ଶକ୍ତିର ଯେବେ ହେବ ସଂଘର୍ଷ
 ତାର ନାମ ହିଂସା ଏହା ବୁଝିବ ଅବଶ୍ୟ । ୧୦୬
 ପ୍ରବଳ ଶକ୍ତି ହେଲେ କରିବ ସମର
 ଦୁରୁବଳକୁ ଅକ୍ଳେଶେ କରନ୍ତି ଆହାର । ୧୦୭
 ପ୍ରକୃତିକି ବଢ଼ାଇଲେ ଅବଶ୍ୟ ବଢ଼ିବ
 ଅଗ୍ନିରେ ଆହୁତି ଦେଲେ ହିଂରୁଣେ ଜଳିବ ।
 ପ୍ରକୃତି ମାର୍ଗ ଧରିଲେ ନାହିଁକି ନିସ୍ତାର
 ସମରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇବ ନିକର । ୧୦୯
 ନିକୃତି ମାର୍ଗ ଧରିଲେ ହୋଇବ ସଂଯତ
 ହିଂସାସ୍ରବ ବହୁ ପରିମାଣେ ହେବ ହତ । ୧୧୦

ପ୍ରାଣୀ ହିଂସା ଯେତେ ପରିମାଣେ ହେବ ଉଣା
 ତେବେ ଅହିଂସା ବୃତ୍ତିର କରିବ ଧାରଣା !
 କେବଳ ଧର୍ମପଥରେ ହୋଇବ ନବୃତ୍ତି
 ଅନ୍ୟଥା ଉପାୟ ନାହିଁ ଯେନ ହେ ସୁମତି ।
 ପ୍ରବୃତ୍ତିମାର୍ଗ ଯାବତ ଥିବଟି ପ୍ରବଳ
 ସଂସାରରୁ ନ ଲିଭିବ କେବେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୧୧୩
 ଆୟୁଷ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଟେ ସମରର ବୀଜ
 ପାର ଯେତେ ଆୟୁଷ ପ୍ରବୃତ୍ତି ତେତେ ତେଜ ।
 ଆୟୁଷ ପ୍ରବୃତ୍ତି ପାଞ୍ଚେ ସବୁ ମାରି ଧରି
 ରକ୍ତର କରିବ ସବୁ ପଦାନତ କରି । ୧୧୪
 ଅଳ୍ପ ମୋର ବଳ ସବୁ ରକ୍ତଜ ଜିଣିବି
 ମୋଠାରୁ କିଏ ବଳିଲେ ତାଠାରୁ ହାରିବି ।
 ନିର୍ମଳ ନବୃତ୍ତି ମାର୍ଗ ପାଞ୍ଚଇ ଓଲଟା
 ସକଳେ କୁଟୁମ୍ବ ମୋର ବିଶ୍ଵ ଜଗତଟା । ୧୧୫
 ସକଳେ ସମାନ ମୋର କାହାକୁ ମାରିବି
 କାହା କବଳରୁ ଗ୍ରାସ ଉଡ଼ାଇ ଆଣିବି । ୧୧୬
 ଶାଗ ମୁଗ ଖାଇ ଯେବେ ଦିନ ଚଳିଯିବ
 ମହତ ପାତକ କରି କିମ୍ପା ଦିନ ନେବ । ୧୧୭
 ଏ ଶିକ୍ଷା ସାଧନା ଧର୍ମ ନ ହେଲେ ଜାଗ୍ରତ
 ସମର ଅନଳ ନ ଲିଭିବ କଦାଚିତ । ୧୧୮
 ଅହିଂସା ଅହିଂସା ବୋଲି କଥାରେ କହିଲେ
 ନହେବ ହିଂସାର ନାଶ ଜଗତରୁ ତିଳେ । ୧୧୯
 କାୟୁମନବାକ୍ୟେ ଯେବେ ଅହିଂସ ନ ହେବ
 ଅହିଂସା ଧର୍ମ କେବଳ ବଚନେ ରହିବ । ୧୨୦
 ଅହିଂସା ଦୁର୍ଗମ ପଥ ଦିନା ସାଧନାରେ
 କେହି କି କେବେ ଏ ପଥେ ପଦ ଦେଇପାରେ ।
 ପୃଥିବୀରେ ଅହିଂସା ଅଟେ ଅସମ୍ଭବ
 କଳ୍ପନା ରାଜ୍ୟରେ ଏହା ନୁହଇ ସମ୍ଭବ । ୧୨୧

ବଡ଼ ବଡ଼ ରାଜ୍ୟମାନେ ଫୁଁସୋ ନଗରରେ
 ବଇଠକ କରି ଲାଗିଅଛନ୍ତି ବିରୁରେ । ୧୨୫
 କପରି ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହେବ ଜଗତରେ
 ଭବିଷ୍ୟତେ କେହି ଅସ୍ତ୍ର ନ ଧରିବେ କରେ ।
 ଯେ ଯାହା ରାଜ୍ୟରେ ସେହୁ ରହିବେ ସ୍ଵାଧୀନ
 ଏକ ଜାତି ଆନର ନ ହେବ ପ୍ରାଧୀନ । ୧୨୬
 ସବୁଦେଶ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଆସିଛନ୍ତି
 ସମରପର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିରୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି । ୧୨୮
 ବହୁତ ସମୟ ଧନ ବ୍ୟୟ ହେଉଅଛି
 ଦେଶାଧାର ଏ ବୃକ୍ଷରେ କି ଫଳ ଫଳୁଛି । ୧୨୯
 ମୁଲତୋବ ରୁଷିଆ ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧି
 ଭିନ୍ନ ଦେଶା ଯାଉଅଛି ତାଙ୍କ ଗତିବିଧି । ୧୩୦
 ତାଙ୍କ ଦେଶ ମାତି ହେଉଅଛି ସାମ୍ୟବାଦ
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ମାତିର ଅଛଇ ବିରୋଧ । ୧୩୧
 ଆମେରିକା ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ଦେଶର ଏ ମାତି
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବୋଲିଣ ତାହାକୁ କହନ୍ତି । ୧୩୨
 ରୁଷିଆ ଦେଶରେ ପରଜାର ଅଧିକାର
 ଇଂଲଣ୍ଡ ଆମେରିକାରେ କ୍ଷମତା ରାଜାର । ୧୩୩
 ଯେ ଯାହା ମାତିକି ଯେବେ ବଜାୟ ରଖିବେ
 କେହି କାହା ଶିଶୁ କେବେ ଦେଖି ନ ପାରିବେ ।
 ଉପରେ ମିତ୍ରତା ଥାଇ ପାରଇ ହଜାର
 କୁହୁଳି ହେବଟି ପୁଣି ନାନା ପରକାର । ୧୩୪
 ଏକମତ ଏକମନ ହୋଇଲେ ଏ ଭିନ୍ନ
 ହୋଇପାରେ କିଛି ଏହା ଭଲେ ଥାଅ ଜାଣି ।
 ଦେଶାଧାର ଭଗବାନ କିସ କରୁଛନ୍ତି
 ଶୁଣିବା ବିନୁ ଆମର କି ଅଛି ଶକତି । ୧୩୫
 ଦେଶ ଆଖର ସରିକି କିସ ବା ଘଟିବ
 କହିଲେ ଗୁଡ଼ାଏ ଆଉ ତହୁଁ କି ମିଳିବ । ୧୩୬

ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଏହିଠାରେ ହୋଇଲୁକ ଶେଷ
 ଭାଷେ ଧନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ପୀତବାସ । ୧୩୯

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ବରତ-ଚରିତାମୃତେ ଉଲ୍ଲସା ଦେଶ ସମର ଶେଷ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଷୋଡ଼ଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ସପ୍ତଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ସମର କଥା ବହୁତ କହିଲେ ଆପଣ
 ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଲାଗି ରହିଅଛି ଘୋରରଣ । ୧
 ସ୍ବରତ ଦେଖିଛି କେତେ କେତେଥର ରଣ
 ରଣ ଇତିହାସ ଗାଉଅଛି ତା ପୁରଣ । ୨
 ଶେତପୁ। ଯୁଗରେ ରାମ ରାବଣ ସମର
 ଦ୍ଵାପରେ ମହାସ୍ବରତ କୃଷ୍ଣ କଂସକର । ୩
 କଳିଯୁଗେ ବହୁବାର ଦେଖିଲୁ ସମର
 ଶୁଣିଲୁ ଦେଖିଲୁ କେତେ କେତେ ତମହାରୁ । ୪
 ଅସନ୍ତୋଷ ଅଶାନ୍ତରେ ବହିଯାଏ କାଳ
 ରଜା ପରଜା ଭିତରେ ନାନା ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୫
 ଧର୍ମପ୍ରାଣ ସ୍ବରତରେ ସନ୍ତତ ଅଶାନ୍ତ
 ପଶୁ ପକ୍ଷୀପର କାଟୁଛନ୍ତି ଦନ ରାତି । ୬
 ଛୁଡ଼ନ୍ତୁ ସେ କଥା ହେଲେ ହେଉ ଯାର ରଣ
 ଶୁଣିଶୁଣି ବଧୂର ହେଲଣି ଆମ୍ଭ କର୍ଣ୍ଣ । ୭
 ଜଟିଳ ରାଜସୂତରେ ଛଟପଟ ହେଲେ
 ସଂସାରର ସାରଧର୍ମ ସକଳ ଭୁଲିଲେ । ୮
 ପେଟ ଚନ୍ଦା ହେଲଣି ସବୁଠୁ ବେଶି ଭାରି
 ଆନ ଚନ୍ଦାପାଇଁ ବେଳ ନ ମିଳେ କାହାରି । ୯

ଧର୍ମକୁ ପଛେ ପକାଇ ଧନେ ପ୍ରୀତି କଲେ
 ଧନ ପଛେ ପଛେ ଲୋକ ସଦା ଗୋଡ଼ାଇଲେ ।
 କେଉଁ କର୍ମକଲେ ବେଶି ଧନ ଅରଜନ
 ଏ ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ଦିବା ନିଶି କାଟୁଛନ୍ତି ଦିନ । ୧୧
 କପରି ଉଦ୍ଧାର ଏଥୁଁ ପାଇବ ଭାରତ
 ଭାତ ଦେଶେ ପୁରୁପରି ହେବ ପରିଣତ । ୧୨

ଜଗା ଉଦ୍ଧାର

ଏ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର କଥା ଏବେ ପଢ଼ିଲି
 ଭାରତ ସେ ଭାତ ଦେଶ ଯଥାର୍ଥ ବୋଇଲ । ୧୩
 ଷଡ଼ ରସ ଫଳ ମୂଳ ଶସ୍ୟ ଅଗଣିତ
 ଭାରତ ଜନମା ପ୍ରସବୁଛି ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟ । ୧୪
 ଯାର ଗରଭରେ ଅଷ୍ଟରହ ଅଛି ପୁର
 ଗୋରସ ଆଦି ଅମୃତ ପଡ଼ୁଛି ଉଛୁଳି । ୧୫
 ପ୍ରକୃତି ଜନମା ଦୟାମୟୀ କୃପାମୟୀ
 ସାଇତି ରଖିଛି ସବୁ ଦିଏ ଦୟାବନ୍ଧୁ । ୧୬
 ପ୍ରଣୀ କାଟ ଆଦି ଶିଳ୍ପୀ ଅଟେ ସେ ଦେଶର
 ପୃଥିବୀରେ ସେ ସମାନ ନାହିଁ କାରିଗର । ୧୭
 ଲଜ୍ଜା ପାଇ ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନ ଏଥୁଁ ଗଲ
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କୁ ଯାଇ ଶିଷ୍ୟ କଲ ।
 ପଦାର୍ଥ ବିଜ୍ଞାନ ହେଲା ସେ ଦେଶର ଗୁରୁ
 ଶିକ୍ଷାଦେଲା ବହୁତରୁ ସେ ଦେଶେ ପରୁ । ୧୮
 ପଦାର୍ଥର ଗୁଣମାନ ନିଖାରି ବୁଝିଲେ
 କି ଫଳ ହେବ କାହାକୁ କା ସଙ୍ଗେ ଯୋଡ଼ିଲେ ।
 ଅଗ୍ନି ବାୟୁ ବିଜୁଳିର ଶକତି ବଳରେ
 ନାନା ମନୋହାରୀ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ତିଆରିଲେ । ୧୯
 କଞ୍ଚାମାଲ ମାନ ଅଟେ ପ୍ରକୃତି ଦେବର
 ଯୋଡ଼ିନ ଯାଡ଼ିନ ପାଠ ଅଟେ ବିଜ୍ଞାନର । ୨୦

ଶ୍ରେଣ ବଳାସ ନିମନ୍ତେ ନାନା ଦ୍ରବ୍ୟ ହେଲା
 ପ୍ରକୃତିକ ଛୁଡ଼ି ଲୋକ ବିଜ୍ଞାନେ ମଜ୍ଜିଲା । ୨୩
 ବିଜ୍ଞାନ ହେଲା ଲୋକର ପ୍ରଧାନ ସେବକ
 ତା ଗୁରୁତ୍ୱବଳେ ଲୋକେ ହେଲେ ଏବେ ବକ ।
 ଶ୍ରେଣ ବଳାସ ବାସନା ବଢ଼ିଲା ବହୁତ
 ଅଧିକୁ ଅଧିକେ ଲୋକେ ରହିଲେ ନିୟୁତ । ୨୪
 କଳ କାରଖାନା ଯନ୍ତ୍ର ବହୁତ ବଢ଼ିଲା
 ଶହେ ଜଣକର କାମ ଜଣେ କରିନେଲା । ୨୫
 ଶ୍ରେଣ ବଳାସ ବାସନା ବଢ଼ିଲା ସେତିକି
 ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ବାସନା ବଢ଼ିଲା ତେତିକି । ୨୬
 ଯେ ଦେଶ ବିଜ୍ଞାନବଳେ ଯେତେ ଦ୍ରବ୍ୟ କଲା
 ଦେଶ ବିଦେଶରେ ନେଇ ସେସବୁ ବିକଲା । ୨୭
 ଯେଦେଶେ ଯେଦ୍ରବ୍ୟ ନାହିଁ ସେ ଦେଶର ଲୋକ
 ମନୋହାରୀ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ କିଣିଲେ ଅନେକ । ୨୮
 କଳ ଆଗେ ହାତ ବଳ ବଳେ ଗଲା ହାରି
 ଭାରତେ ମାଡ଼ିବସିଲେ ବିଦେଶୀ ବେପାରୀ । ୨୯
 ମନୋହାରୀ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକି ନେଲେ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ
 ତାଙ୍କ ଦେଶେ ଯାହା ସବୁ ଅଟେ ଅପୂରୁବ । ୩୦
 ଜଡ଼ବିଜ୍ଞାନ ସବୁରି ଧନ ହରିନେଲା
 ଯେ ଦେଶ ତାର ସେବକ ତାକୁ ଧନୀ କଲା । ୩୧
 ଧନ ବିଷୟ ମଦରେ ମଡ଼ି ହେଲେ ଲୋକ
 ପାହୁଲେ ତାହାଙ୍କଠାରୁ କେ ଅଛି ଅଧିକ । ୩୨
 ବଳ ଯାହାର ମୂଲ୍ୟକ ତାହାର ଏ ମାତ୍ର
 ବ୍ୟାପିଲା ସେ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏ ପ୍ରକୃତି ।
 ପୁଣି ଜଡ଼ ବିଜ୍ଞାନକୁ ଏ ବର ମାଗିଲେ
 ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଦିଅ ବୋଲି ତପ ଆଚରିଲେ । ୩୩
 ନାନା ପରକାର ମାରଣାସ୍ତ୍ର ସେ ପାଇଲେ
 ହୁଏଳ ଲୋକଙ୍କ ପରେ ଅଧିପତ୍ୟ କଲେ । ୩୪

ଯାର ଯେତେ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ତାର ତେତେ ବଳ
 ରଣହୁଙ୍କାରେ ଧରକୁ କଲେ ଟଳମଳ । ୩୭
 ସ୍ଵରତ ସିନା ବହୁତ ଇଂରାଜ ପଡ଼ିଲ
 ଜଡ଼ ବିଜ୍ଞାନ ଭଣ୍ଡାରେ ପଶି ନ ପାରିଲ । ୩୮
 ସେ ଭଣ୍ଡାର କଷ୍ଟ ତାକୁ ହୋଇଲ ଗୁପ୍ତ
 କେବଳ ଚାକିରି ପାଇଁ ହେଲ ସମରଥ । ୩୯
 ଅତିବଡ଼ ଚାକିରିକି ନାହିଁ ଅଧିକାର
 ଇଂରେଜମାନେ ସେଥିକି ଯୁକ୍ତ କେବଳ । ୪୦
 ସ୍ଵରତର ପରିସ୍ଥିତି ଏପରି ଯେ କାଳେ
 ପାଣ୍ଡାବ୍ୟ ଦେଶରେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲ ତେତେବେଳେ
 ମହାଦୋର ପ୍ରଳୟ ସମର ଉପୁଜିଲ
 ବଳ କଷାକ୍ଷି ହୋଇ ଲଡ଼ାଲଡ଼ି ହେଲ । ୪୧
 ବିଦେଶୀ ଦରବମାନ ଆଉ ନ ଆସିଲ
 ଯାହାଥିଲ ତାର ମୂଲ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିଲ । ୪୨
 ସ୍ଵରତ ଯେ ଭାତ ଦେଶ ନୁହେଁ ମିଥ୍ୟା କଥା
 ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ଭୋଗିଲ ଅବସ୍ଥା । ୪୩
 ଆନ ଦେଶମାନ ଏଠୁ ଭାତ ନେଇଗଲେ
 ଭାତ ମହରଗ ହେଲ ତେଣୁ ଏ ଦେଶରେ ।
 ଭାତ ଦେଶେ ଭାତପାଇଁ ଲୋକେ ଛଟ ପଟ
 ଯେତେ ଅରଜିଲେ ତାର ପୂରୁନାହିଁ ପ୍ରେଟ ।
 ଅନ୍ନଚନ୍ଦ୍ର ଖାଇଗଲ ସ୍ଵରତର ଗଣି
 ଲବଣ ଯେସନେ ଖାଇଯାଏ ତାର ହାଣି ।
 ଅନ୍ନ ଅଭାବରୁ ଲୋକେ ସଦା କଲବଳ
 ଆଉ ବଡ଼ ଚନ୍ଦ୍ରାପାଇଁ ନାହିଁ ତାର ବେଳ ।
 ବୁଦ୍ଧି ସ୍ଥାନ ଶୀଘ୍ରବସୁ ଅଳପ ଆୟୁଷ
 ଭାତ ଦେଶେ ବସାକଲ ରଜନୀ ବିବସ । ୪୪
 କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷିବାପାଇଁ ସଦା ଛଟ ପଟ
 ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରାବର ସକଳେ ଭୋଗୁଛନ୍ତି କଷ୍ଟ । ୪୫

ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ପାଇଁକି ବେଳ ମିଳୁନାହିଁ
 ପେଟ ଚନ୍ଦ୍ରାରେ ବୁଲଇ ମଦା ଶୁରୁ ହୋଇ ।
 ସ୍ବାଧୀନ ବା ପରାଧୀନ ନ ଆଶେ ମନକୁ
 ପେଟ ଚନ୍ଦ୍ରା ରୁପିଦିଏ ଏ ସବୁ ଭାବକୁ । ୫୨
 ଏ ଦେଶରେ ପେଟ ଚନ୍ଦ୍ରାଭର ତ ବିଶେଷ
 ତେଣୁ ଭାତ ଦେଶ ନ ବୋଲୁଏ ଭାତ ଦେଶ ।
 ଅଭାବ ହେଲେ ସ୍ବାଭାବ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ବଳେ
 କି କରି ନ ପାରେ ଲୋକ ଏ ପେଟ ବିକଳେ ।
 ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ ବିରୁଦ୍ଧ ଲେପହୁଏ ତାର
 ରକ୍ଷସ ପରାଏ ତାର ସକଳ ବିରୁଦ୍ଧ । ୫୫
 ପେଟ ଚନ୍ଦ୍ରାରୁ ଅଚିହ୍ନା ବ୍ୟାଧି ଉତ୍ପତ୍ତଇ
 ପେଟ ବିନ୍ଦୁ ଆନଚନ୍ଦ୍ରା ତାକୁ ନ ଦିଶଇ । ୫୬
 ଯାବତ ତାର ଉଦର ନ ପୂରେ ଅନ୍ନରେ
 ହତଜ୍ଞାନ ହୋଇ ବୁଲେ ସଫାର ମଧ୍ୟରେ । ୫୭
 ମାନବ ବୃତ୍ତି ତାହାର ହୋଇଯାଏ ଲେପ
 ପଶୁ ବୃତ୍ତି ଧରି ସଦା ଅନ୍ନରେ ଲେଲୁପ । ୫୮
 ରୁରବାହା ପିଟି ଯେବେ ନପୂରୁଲ ଆଶ
 ଆନ ଧନରେ ତାହାର ବଳଇ ମାନସ । ୫୯
 ଯେନ କେନ ପ୍ରକାରେ ତ ପୂରବ ଉଦର
 ନ ପୂରବା ଯାଏ ଆନ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ତାର । ୬୦
 ସକଳ ନାଟର ଗୋଡ଼ ଅଟେ ପୋଡ଼ା ପେଟ
 ଅନ୍ଧନିଶ ଜୀବ ଏହା ପାଇଁକି ଲମ୍ପଟ । ୬୧
 ଆହାର ଲମ୍ପଟେ ପ୍ରାଣୀ ସଦା ଛଟ ପଟ
 କାହୁଁ ଆଶି କି ଖାଇବି ମାରଇ କୁହାଟ । ୬୨
 ଅଭାବ ନାହିଁ ଯେଉଁଠି ଆହାର ସମ୍ପାଦନ
 ସେଠାରେ ଅଛଇ ସବୁ ଧରମ କରମ । ୬୩
 ଆହାର ଅଭାବ ହେଲେ ସକଳ ଅଭାବ
 ଧରମ ଭାବକୁ ତଳେ ନ ମିଳଇ ଠାବ । ୬୪

ଅନ୍ଧ ବହୁନେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଦିଶଇ ଅନ୍ଧାର
 ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସକଳ ଲେପହୁଏ ତାର । ୭୫
 କି ମାୟା ଯନ୍ତ୍ରେ ବସାଇ ଦେଇ ଭଗବାନ
 ଖେଳାଉଛ ଦିବା ନିଶି ଦେଇ ଥୋପ ଅନ୍ଧ । ୭୬
 ମାନବ ତ ମହାପ୍ରାଣୀ ବୋଲି ସୃଷ୍ଟିକଲ
 ଅନ୍ଧ ମୁଠାକରେ ତାର ପରାଣ ବାନ୍ଧଲ । ୭୭
 ଖାଇଲେ ଜିଇଁଲୁ ପ୍ରାଣୀ ନ ଖାଇଲେ ମଲ୍ଲ
 ଏଡ଼େ ବଡ଼ ମହାଯନ୍ତ୍ର ଅନ୍ଧରେ ଚଳିଲ । ୭୮
 କାଟି ପତଙ୍ଗରୁ ମହା ମାନବ ସରିକି
 ଆହାରର ବଣ ହୋଇ ଚଳୁ ନାହାନ୍ତି କି । ୭୯
 କୋଟି କୋଟି ଜୀବ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି ଯେହୁ
 ପ୍ରଭୁର ଅନ୍ଧସଂସ୍ଥାନ କରିଛନ୍ତି ସେହୁ । ୮୦
 ଜୀବକୁ ଜୀବ ଖାଇଣ ପରାଣ ଧରିଛି
 କେ କାହାକୁ ଖାଇବାକୁ ଗୋଡ଼ାଇ ଧରୁଛି ।
 ସକଳ ପ୍ରାଣୀ ଆପଣା ଖାଦ୍ୟ ବସ୍ତୁ ପାଇଁ
 ରାତି ନ ପାହୁଁ ମନରେ ଚିନ୍ତା କରୁଥାଇ । ୮୧
 କି ଖାଇ କରିବ ସେହୁ ଉଦର ପୂରଣ
 ଏହି କଳ୍ପନାରୁ ଉତ୍ପତ୍ତିର ଘୋର ରଣ । ୮୨
 ଏ ସଇନମାନେ ହେଲେ ପୂରା ବଳଶାଳୀ
 ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଲାଗଇ ଘୋର କଳି । ୮୩
 ପ୍ରକୃତି ମାର୍ଗରେ ହେଲେ ଏ ସଇନ ରତ
 ଆପେ ଆପେ ଖୋଲି ବସେ ଆପଣାର ଖାତ ।
 ପ୍ରକୃତି ପ୍ରବଳ ହେଲେ ରକ୍ଷାନାହିଁ ଆଉ
 ମାନବକୁ ଗ୍ରାସକରେ ସର୍ବଗ୍ରାସୀ ରାହୁ । ୮୪
 ପଶୁଠାରୁ ଘୃନହୋଇ ପଡ଼ଇ ମାନବ
 ଜ୍ଞାନ ଗୋଚର ନ ରହେ ହିତାହିତ ଭାବ । ୮୫
 ଏ ରୋଗର ଅଭିଷେଧ ଅଟଇ ନିବୃତ୍ତି
 ନିବୃତ୍ତି ଆଶ୍ରୟ କଲେ ଲଭକରେ ଶାନ୍ତି । ୮୬

ନିବୃତ୍ତି ମାର୍ଗ ସାଧନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଗମ
 ସାଧୁ ପାରିଲେ ମାନବ କରେ ସୁଧା ପାନ । ୭୯
 ସାଧୁ ନ ପାରିଲେ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ବିଷ ଜ୍ୱଳା
 ମାନବକୁ ଗ୍ରାସକରି କରାଏ ଲଙ୍ଗଳା । ୮୦
 ପ୍ରବୃତ୍ତି ମାର୍ଗର ଅଛି ମୋହିନୀ ଶକତି
 ଅତି ଆଗ୍ରହରେ ତାକୁ ରସୁଥାଏ ନିତି । ୮୧
 ନିବୃତ୍ତି ମାର୍ଗକୁ ଦେଖେ ଶୁଷ୍କ ବା ନିରସ
 ମନ ତାକୁ ନ ରସଇ ମଣେ ବଡ଼ କ୍ଳେଶ । ୮୨
 ଭୁରନ୍ତ ଶଶିକ ସୁଖ ପ୍ରବୃତ୍ତିର ମିଳେ
 ନିବୃତ୍ତି ବୃକ୍ଷର ଫଳ ଫଳେ ବହୁକାଳେ । ୮୩
 ଏହିପରି ଏ ସଂସାରେ ଲାଗିଅଛି ଖେଳ
 କେବେ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଥବା ନିବୃତ୍ତି ପ୍ରବଳ । ୮୪
 ଅନାଦି କାଳରୁ ଲାଗିଅଛି ଏହିପରି
 ଆଦି ଅନ୍ତ କିଏ କହି ପାରିବ ବିସ୍ତାରି । ୮୫

ଗଉର ଉବାଚ

ଏ ସଂସାର ଖେଳ ଲାଗିଥିଲା ଲାଗିଅଛି
 ଲାଗିଥିବ କାଳେ କାଳେ ସୀମାନାହିଁ କଛି । ୮୬
 ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବ ବୋଲି ଆଶାକଲ
 କେତେକାଳ ହେବ କେତେ କଷଣ ଭୋଗିଲା ।
 ବହୁତ ସନ୍ତାନ ତାର କାରାଗାର ଗଲେ
 କେତେକାଳ ଧରି ସେହୁ ବନ୍ଦୀରେ ରହିଲେ ।
 ଇଉରୋପର ମହା ଘୋର ସମର ସରିଲା
 ଆମ ସରକାରଙ୍କର ବିଜୟ ହୋଇଲା । ୮୯
 ଭାରତ ଶାସନ କଲ ଥିଲୁକ ଅତଳ
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳ ଗୁଡ଼ିଥିଲେ କଳ । ୯୦
 ବଡ଼ଲଟ ଓପାଭେଲ ବିଲତ ଯାଇଥିଲେ
 କେତେ ଦିନ ରହି ଏବେ ଭାରତେ ଫେରିଲେ ।

ଭାରତ ସମସ୍ୟା ହୋଇଲୁ କି ସମାଧାନ
କି ମୀମାଂସା କରି ସେହୁ ଫେରିଲେକ ପୁଣି ।
ବିସ୍ତାରି କହ ଆପଣ ଏ ସବୁ ଚରିତ
ଶୁଣିବାକୁ ବିଶେଷରେ ବଳୁଛି ମୋ ଚିତ୍ତ । ୯୩

ଜଗା ଉଦ୍ଧାର

ଆଜ୍ଞା କଥାଏ ଗଉର ପରୁରିଲ ପୁଣି
ଦେବା ନେବା ଦରବ କି ସ୍ଵାଧୀନତା ଧନ । ୯୪
ଓଁଆରେଲ ସାହେବ ଫେରି ଆସିଲେ ଭାରତେ
ଦିଲ୍ଲୀରେ ଘୋଷଣାକରି ଦେଲେ ସାଥେ ସାଥେ ।
ଉନବିଂଶ ଶତ ପଞ୍ଚରୁଲିଶ ସନରେ
ଜୁନ ମାସ ଚଉଦ ତାରିଖ ଦିବସରେ । ୯୬
ବିଲତ ଭାରତ ଦୁଇଠାରେ ଏକାବେଲେ
ବେତାର ଯନ୍ତ୍ରରେ ସେ ଘୋଷଣା ଶୁଣାଇଲେ ।
ଶୁଣ ହେ ଭାରତବାସୀ ଦେଇ ମନକଣ୍ଠି
ବିଲତ ସରକାରର ଶମତା ବଳେଣ । ୯୮
କହୁଛି କାହିଁକି ତୁମେ କରୁଛ ସଂଗଠ
ତୁମ ଅଚଳ ଅବସ୍ଥା ତୁରନ୍ତ ତୁଟାଅ । ୯୯
ଭାରତ ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ର ଚାଲି ତୁମେମାନେ
ଇଂରେଜ କେହି ରହିବେ ନାହିଁ ସେହିସ୍ଥାନେ ।
ଦରେଇ ବିଭାଗ ଅର୍ଥ ବିଭାଗ ସହିତ
ସବୁ ବିଭାଗର ଚାରି ତୁମ ମାରଫତ । ୧୦୧
ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା ବିଭାଗ କେବଳ ମୋ ଜମାରେ
ଜଙ୍ଗିଲଟ ସେନାପତି ରହିବେ ସେଠାରେ ।
ବିଦେଶ ବିଭାଗେ ଯାହା ସମ୍ପର୍କ ମୋ ଦେଶେ
ସେ କଥାମାନ ବୁଝିବ ତୁମେମାନେ ତୋଷେ ।
ଆନ ଆନ ବିଦେଶର କଥା ଆମ୍ଭ ହାତେ
ଦେଖିବୁ ରାଜ୍ୟ ବିଭାଗ ଆମ୍ଭ ମାରଫତେ । ୧୦୪

ତୁମ୍ଭେମାନେ ସକଳ ବିଷୟ ବୁଝୁଥିବ
 ହଁ ନାହିଁ କରିବା କ୍ଷମତା ମୋର ଥିବ । ୧୦୫
 ସକଳ ବିଭାଗ କହି ଥିବ ତୁମ୍ଭ ହାତେ
 ମୋ କହିଛି କିନ୍ତୁ ସଦା ମୋହର ଆୟତ୍ତେ ।
 ବ୍ରତେଶ ବାଣିଜ୍ୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ
 ଜଣେ ଗୋରା କର୍ମରୁଣୀ ଜଗୁଆ ରହିବ । ୧୦୬
 କଂଗ୍ରେସ ମୁଖିଆ ନେତା କାର୍ଯ୍ୟମୁକ୍ତ ହେଲେ
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କର୍ମିତର ଯେହୁ ସତ୍ୟ ଥିଲେ ।
 ଆଜାଦ, ନେହେରୁ, କୃପାଳିନୀ, ସରଦାର-
 ପଟେଲ, ରାଜେନ୍ଦ୍ର, ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରମୁଖ ଆବର ।
 ପୁଣି ବଡ଼ଲଟ କଥା କହିଲେ ଏମନ୍ତ
 ସିମଳାରେ ବଇଁଠକ ହୋଇବ ତୁରନ୍ତ । ୧୦୭
 ଗାନ୍ଧି, ଜିନା ଆଦି ନେତା ହେବେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ
 ସେଠାରେ ବିରୁଦ୍ଧ ହେବ ସକଳ ବୃତ୍ତନ୍ତ । ୧୦୮
 ଏମାନେ ବଡ଼ଲଟଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେବେ
 ନୂତନ ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ର କିଏ ଚଳାଇବେ । ୧୦୯
 ବଡ଼ଲଟଙ୍କ ଭାଷଣ କଲେକ ଗ୍ରହଣ
 ଏହି ଅନୁରୂପେ ହେବ ଭାରତ ଶାସନ । ୧୧୦
 ସବୁ ପ୍ରଦେଶେ ମିଳିତ ମନ୍ତ୍ରୀଏ ରହିବେ
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶ ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ର ଚଳାଇବେ । ୧୧୧
 ଭାରତବାସୀ ଘୋଷଣା ଶ୍ରବଣ ନ କଲେ
 ଯଥା ତଥା ଶାସନ ଚଳିବ ଅବହେଳେ । ୧୧୨
 ବଡ଼ଲଟ ବୋଲୁଛନ୍ତି ହେ ଭାରତବାସୀ
 ଗ୍ରହଣ କର ଘୋଷଣା ମନେ ହୋଇ ଖୁସି ।
 ଏହି ପଥେ ଗଲେ ତୁମ୍ଭ ବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ
 ହିମବିକାଶ ମାନ୍ଦରେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପାଇବ । ୧୧୩
 ବିଲତ ସଭାରେ ହେଲ ଏ କଥା ବିରୁଦ୍ଧ
 ସକଳେ ଏହି କଥାରେ କଲେ ସିଦ୍ଧକାର

ଏ ଯେଉଁ ନବଶାସନ ଯନ୍ତ୍ର ଗଢ଼ା ହେବ
 ତିନୋଟି ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଏହାର କରିବ । ୧୧୯
 ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟ ଏହାର ଜାପାନ ସମର
 ଯୁଦ୍ଧୋତ୍ତର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଦ୍ଵିତୀୟ ନିକର । ୧୨୦
 ତୃତୀୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ ଅଟଇ ଏହାର
 ମତାନ୍ତର ଭୁଲି ଯେବେ ହେବେ ଏକମେଳ ।
 ଇଚ୍ଛାକଲେ ଏ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ସଫଳ କରିବେ
 କିମ୍ବା ନୁଆକରି ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଢ଼ିବେ ।
 ସକଳ ଶକତି ଯାହା ଅଛି ସ୍ଵରାଜର
 ଲଗାଇ ଜଣିବ ଦୃଢ଼େ ଜାପାନ ସମର । ୧୨୩
 ଏଇଟି ମୂଳ ସରତ ଏ ସମାଧାନର
 ଏ ଲକ୍ଷକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ସବେ କାର୍ଯ୍ୟକର ।
 ଏ ଘୋଷଣା ହେବ ବୋଲି ପଡ଼ିଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରଲ
 'ରୁହଁ ରୁହଁ ଜଣାଗଲା ଆକାର ପ୍ରକାର । ୧୨୫
 ଲାଗିଛି ବିରୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣାର ଫଳାଫଳ
 ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ବିବୃତ୍ତିର ମାଳ ମାଳ । ୧୨୬
 କିଏ ନିକଟେ ପରକାରେ କହେ ନିଜ ମତ
 କେ କହେ ଉଚିତ କେନ୍ଦ୍ର କହେ ଅନୁଚିତ ।
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମୁଖକୁ ସବେ ରୁହଁ ରହିଛନ୍ତି
 ତାହାଙ୍କର କିଏ ମତ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି । ୧୨୮
 ସେ ବୋଇଲେ ମୁଁ ନୁହେଁ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତିନିଧି
 କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷରୁ ମତ ଦେବା ନୁହେଁ ବିଧି ।
 କଂଗ୍ରେସ ସମ୍ମୁଖରେ ଅଛି ଅଧିକାର
 ସେ କିଛି ପାରନ୍ତି ସିନା ଏଥିର ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୩୦
 ମୁଁ ଜଣେ ବେସରକାରି ପରାମର୍ଶଦାତା
 ନୁହେଁ କଂଗ୍ରେସର ମୁହଁ ହରତା କରତା ।
 ଗଲା କେତେକ ବରଷ ହେଲା ଏହିପରି
 ପରାମର୍ଶ ଦିଏ ଯେବେ କେ ଦିଏ ପରୁ । ୧୩୨

ଜନା ସଙ୍ଗେ ଯାହା ସବୁ କଥାବାଣୀ ହେଲ
 କଂଗ୍ରେସର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବେ ନ ହୋଇଲ । ୧୩୩
 ପୁଣି ବଡ଼ଲଟ ଫଙ୍ଗେ କଥାବାଣୀ ହେଲେ
 ସେହି ଭାବେ ସିନା ହୋଇପାରେ ଅବହେଳେ ।
 ବଡ଼ଲଟ ବୋଇଲେ ଏ ନୂତନ ଶାସନ
 ପରିଷଦ ଯେବେ ଗଢ଼ାହେବ ତା ବିଧାନ । ୧୩୫
 ସବର୍ଣ୍ଣ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଫାଖ୍ୟା ସମ
 ଏ ବିଧିରେ ଗଢ଼ାଯିବ ନୂତନ ଶାସନ । ୧୩୬
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏକଥା ଶୁଣି ହେଲେ ମର୍ମାହତ
 ଖବ୍ର ପ୍ରତିବାଦ କରି କଲେ ମତବ୍ୟକ୍ତ । ୧୭
 ସବର୍ଣ୍ଣ ହିନ୍ଦୁ ଶବଦ ଅଟେ ଅନୁଚିତ
 ବଡ଼ଲଟଙ୍କ ଭୂଷ୍ଟରେ ନୁହେଁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ । ୧୩୮
 ଏ କଥାରେ ହିନ୍ଦୁମନେ ଲାଗିବ ଆଘାତ
 ଭେଦାଭେଦ ଭାବ ପୁଣି ବଢ଼ିବ ବହୁତ । ୧୩୯
 ଏହି ଆଶଙ୍କାରୁ ସିନା ଏକଥା କହୁଛି
 ଅନ୍ୟଥା ମୁଁ କହିବାର ନ ଥିଲ ତ କିଛି । ୧୪୦
 ପୁଣି ଗାନ୍ଧି କହିଲେ ଯେ ବଇଠକ ହେବ
 ଭେଦଭାବ ଯେପରି ଏଥିରେ ନ ପଶିବ । ୧୪୧
 ତହିଁପ୍ରତି ମୂଳରୁ ହେବାର ସାବଧାନ
 ଉଚିତ ଅଟଇ ତେଣେ ଦିଅ ମନ ଧ୍ୟାନ । ୧୪୨
 ମୂଳରୁ ସତର୍କ ହେଲେ ବିଶ୍ୱାସ ମୋହର
 ଭଲକାମ କରିପାରେ ଏ ସଭା ନିକର । ୧୪୩
 ଯେଉଁମାନେ ଏ ସଭାକୁ ଡକର ହୋଇବେ
 ଭାରତୀୟ ଭାବେ ସେ ସଭାରେ ଯୋଗଦେବେ ।
 କିଏ କେଉଁ ସମାଜର ଅଟେ ପ୍ରତିନିଧି
 ଏଭାବେ ଯୋଗଦେବାର ନୁହେଁ ବିଧିବିଧି ।
 ଭାରତର ପ୍ରାକୃତିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ମିଳି ପାଇଁ
 ମିଳିତ ଭାବେ ଲଢ଼ିବେ ସେ ସଭାରେ ଯାଇ ।

ବୁଲୁଣ୍ଡ ଲିଆକତ ସମାଧାନ ଫଳ
 ବିରୁଦ୍ଧ ଏ ସଭାର ଅଟଇଟି ମୂଳ । ୧୪୭
 ବଡ଼ଲଟ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ଚିନ୍ତିଲେ ଯେପରି
 ଦେଶାଇଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ନଥିଲା ସେପରି । ୧୪୮
 ଦେଶାଇ ଯେ ସମାଧାନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଣିଲେ
 ମୋର ପରାମର୍ଶ ତେବେବେଳେ ନେଇଥିଲେ ।
 ଏଥିପାଇଁ ତଳେ ମାତ୍ର ନୁହେଁ ମୁଁ ଲଜ୍ଜିତ
 ବିରୁଦ୍ଧଥିଲି ଏ ଭେଦ ଦୁଃସ୍ବ ନିୟୁତ । ୧୪୯
 ଏଥିପାଇଁ ଦେଇଥିଲି ତାହାଙ୍କୁ ଜବାବ
 ସପକ୍ଷରେ ମତ ଦେବି ଯେଉଁଠି ପଡ଼ିବ । ୧୫୦
 ଭରତର ସ୍ବାଧୀନତା ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି
 ସ୍ବପକ୍ଷର ଦାବିମାନ କଲେକ ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୫୧
 ସୁଫଳ ଫଳିବ ବୋଲି ବିଶ୍ବାସ ମୋହର
 ଏତିକି କହି ନିରତ ହେଲି ମୁଁ ନିକର । ୧୫୨
 ଓଁଆଡ଼େଲ ସାହେବ କଲେ ଯେତକ ଘୋଷଣା
 ପଦ୍ମ ସମାନ ଲଗିଅଛି ଆଲୋଚନା । ୧୫୩
 କେ ବୋଲେ ଏ ଭାଗବଣ୍ଡା ନୁହଇ ଉଚିତ
 ସମାନ ସମାନ ଭାଗ ଅନ୍ୟାୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ । ୧୫୪
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଭାଗ କମ୍ପାଇ ସମାନ
 ଉଣା ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦୁଇ ଜାତି ପୁଣି । ୧୫୫
 ସମ୍ବାଦପତ୍ରକୁ ଯୁଟିଗଲା ପୁଷ୍ପମାସ
 ବିବୃତ୍ତି ସମାଲୋଚନା ମିଳୁଛି ବିଶେଷ । ୧୫୬
 ନାନା ମୁନିଙ୍କର ନାନା ମତ ପରକାଶ
 ଠିକଣା କଥା କେ କହୁନାହିଁ ସବିଶେଷ । ୧୫୭
 ଶବ୍ଦ ସମର ଲଗିଅଛି ଭରତରେ
 ଭରତ ନାଟିକା ଅଛି କେବଳ ଭାତରେ । ୧୫୮
 ବଡ଼ଲଟଙ୍କର ଶୋଳପଣ ଇଚ୍ଛା ଜାଣି
 ଅତଳ ଅବସ୍ଥା ହୋଇଯାଉ ସମାଧାନ । ୧୫୯

ସ୍ଵର ଲଗି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଏ ସମାଧାନରେ
 ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଲଗିଛନ୍ତି ଏ କାମରେ । ୧୭୧
 ଷୋଳପଣ ସମତାତ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ହାତେ
 ଅସଲ ମାଆ କଞ୍ଚୁଟି ଅଛଇ ବଲ୍ଲତେ । ୧୭୨
 ବଲ୍ଲତରେ ସରକାର ଯେପରି କହିବେ
 ଓଁଆଡେଲ ସେ ଆଦେଶକୁ ଅବଶ୍ୟ ମାନିବେ ।
 ସିମଳା ପାହାଡ଼ପରେ ହେବ ବଇଠକ
 ସେଠାରେ କଥାପଡ଼ିବ ଯୁବୁ ରୋକଠୋକ ।
 ସିମଳା ଅଟଇ ଅତି ଶୀତଳ ପ୍ରଦେଶ
 ବଡ଼ଲୁଟଙ୍କର ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳର ନିବାସ । ୧୭୫
 ଦିଲ୍ଲୀରେ ଯେକାଳେ ହୁଏ ବିଶେଷ ଗରମ
 ସିମଳାକୁ ବଡ଼ଲୁଟ କରନ୍ତି ଗମନ । ୧୭୬
 ସାହେବମାନେ ସହଜେ ଥଣ୍ଡାଦେଶ ଲୋକ
 ଗରମ ହେଲେ ଖୋଜନ୍ତି ଥଣ୍ଡାଧାନଯାକ । ୧୭୭
 ଗରମ ଶୀତଳ ଥାନ ଅଛି ସ୍ଵରତରେ
 ସେ କାଳେ ଯେଉଁଠି ଭଲ ମିଳିବ ଏଠାରେ ।
 ରାଜଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ସାହେବ ଏ ଦେଶେ
 ଭଲଭଲ ସ୍ଥାନ ବାଛି ରହନ୍ତି ନିବାସେ । ୧୭୯
 ରତ୍ନ ଅନୁସରି ବାସ ବଦଳ କରନ୍ତି
 ରାଜଭୋଗ ଅନୁସରି ଆରାମେ ରହନ୍ତି । ୧୮୦
 ଦେଶର ମୁଖିଆଲୋକ ସେଠାକୁ ଚଳିଲେ
 କେନ୍ଦ୍ର ଉଡ଼ିଗଲା, କେନ୍ଦ୍ର ଗଲୁକ ରେଳରେ ।
 ଗାନ୍ଧି, ନେହେରୁ, ଆଜାଦ, ଜିନା, ଲିଆକତ
 ରାଜଗୋପାଳ ଆରୁରି, କୃପାଳିନୀ ସତ । ୧୮୨
 ଓଡ଼ିଶାରୁ ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ଗଲେ
 ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଗଲେନ ସକଳେ ।
 ସେଠାରେ ହୋଇବ ଘମାଘୋଟିଆ ବିରୁର
 ଓଁଆଡେଲଙ୍କ ପ୍ରସାଦ କିମ୍ଭୂତ କିମାକାର । ୧୮୪

ବଡ଼ଲଟ ଭବନରେ ସକଳେ ଅତିଥି
 ତଥୁ ବାର ନକ୍ଷତ୍ର ନ ବୁଝି ଯାଇଛନ୍ତି । ୧୭୫
 ଅଧିକାଂଶ ଆଜିଯାକେ କାରାଗାରେ ଥିଲେ
 ହଠାତ୍ ମୁକତି ଲଭି ସିମଳାକୁ ଗଲେ । ୧୭୬
 ଆଜି କାରାଗାରେ କାଳି ରାଜ ଦରବାରେ
 ପୁରୁଷର କ୍ଷଣଦଶା କେ ନିବାର ପାରେ । ୧୭୭
 ଚରଚିଲ ସେଦିନ ଗରବେ କହିଥିଲେ
 ଲଙ୍ଗଳା ଫକିରଟାକୁ ବଳଦେବେ ଭଲେ । ୧୭୮
 ଗାନ୍ଧୀ ଏଥିରେ ହେଲେନାହିଁ ବିଚଳିତ
 କାଳବେଳ ଉଣି ଦେଲେ ଉତ୍ତର ଯୁକ୍ତ ।
 ବୋଇଲେ ହେ ଚରଚିଲ ସତ ଯା କହିଲ
 ଅଜାଣନ୍ତେ ଏ ଉପାଧି ସିନା ଏବେ ଦେଲ ।
 ଉପଯୁକ୍ତ ଉପାଧି ଏ ଅଟଇ ମୋହର
 ସହଜ ନୁହଇ ହେବା ଲଙ୍ଗଳା ଫକିର । ୧୮୧
 ଏବେ କହୁଅଛି ଏହି ଲଙ୍ଗଳାକୁ ନେଇ
 ପୃଥ୍ବୀ ଲୋକଙ୍କ କାମେ ଦିଅହେ ଲଗାଇ ।
 ଭୁମ ମୋ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କ କାମରେ ଲଗାଅ
 ବିଶ୍ୱାସ ମୋଠାରେ ଭୁମେ କରହେ ନିଶ୍ଚୟ ।
 ଏବେ ସେ ଲଙ୍ଗଳା ଫକିରକୁ ଅଛି ଲୋଡ଼ା
 ନ ହୋଇବ ବଇଠକ ସେ ଲଙ୍ଗଳା ଛଡ଼ା ।
 ଓହ୍ଲାଇଲ ସାହେବଙ୍କର ବହୁ ଅନୁରୋଧ
 କରୁଛି ଏଥିରେ କିଛି ମନେନାହିଁ ଦ୍ରବ । ୧୮୫
 ଯେପରି ହେଲେ ମୋ ସଙ୍ଗେ ଥରେ ଦେଖାକର
 ଭୁମେ ନ ଆସିଲେ କିଛି ନ ହେବ ବିଚାର ।
 ସିମଳାର ବଇଠକେ ଯୋଗ ଦେବାପାଇଁ
 ତେଣୁ ଚଳିଲେ ସକଳେ ହରିବୋଲ ଦେଇ ।
 ଭାରତ ଜନତା ଦୀର୍ଘନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ
 ସିମଳା ବଇଠକକୁ ବସିଛନ୍ତି ରୁହିଁ । ୧୮୮

ସିମଳାରେ ନେତାମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଠୁଳ
 ଦେଶାଯାଉ ସେଠାରେ ଫଳବ କସ ଫଳ ।
 ସିମଳା ଶଇଳ ପରେ ଇଡ଼ିଛୁ ତଇଳ
 ବିଷମ ପଥ ପିଚ୍ଛିଳୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପିଚ୍ଛଳ । ୧୯୦
 ସବୁର ପାଦ ଭୂଷିତ ଚର୍ମ ପାଦୁକାରେ
 ଖସଡ଼ା ପଥରେ ବଳେ ଖସି ଯାଇପାରେ । ୧୯୧
 ପାଦଅଙ୍ଗୁଳକୁ ଚିପି କେତେ ବା ଚୁଲିବ
 ଅଜାଣନ୍ତେ କେବେବେଳେ ବଳେ ଖସିଯିବ ।
 ରଜନୀତି ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଜାଲକୁ ଆଡ଼ିଣ
 ବସିଛି ଓପାଭେଲ ବଡ଼ଲଟ ହୋଇ ଟାଣ । ୧୯୩
 ତଳିଲ ଆମେରି ଦେଇଛନ୍ତି ପଦ ଗଦ
 ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ବିଦ୍ୟା ଯାର ପ୍ରଧାନ ସମ୍ପଦ । ୧୯୪
 ଏଡ଼େବଡ଼ ସମରକୁ ପଦ ଗଦ ବଳେ
 ବୁଝିଣ ଜାତି ସମରେ ଜୟଲଭ କଲେ । ୧୯୫
 ସମାଧାନ ଥୋପ ଦେଇ ଧରିଛୁ ବଡ଼ଶୀ
 ବଳେ ସକଳକୁ ନେଉଅଛୁ ଆକରଷି । ୧୯୬
 ଜହରଲଲ ହିଁଥର କହିଲେଣି କଥା
 ସୁରୁର ଦେଉଛୁ ତାହାଙ୍କର ମନବ୍ୟଥା । ୧୯୭
 ପ୍ରଥମେ ବୋଇଲେ ବଡ଼ଲଟ ଦରବାରରେ
 ସଂଖ୍ୟାବୃଦ୍ଧି ହେଲେ ଅବା କସ ହୋଇପାରେ ।
 ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦାସଭ୍ୟ ଯେବେ ବିନାଶ ନ ହେବ
 ଏ ସମାଧାନରୁ ଅବା କି ଫଳ ମିଳିବ । ୧୯୮
 ପୁଣି କହୁଛନ୍ତି ଏବେ ଶୁଣ ମୋ ବଚନ
 ଅସ୍ଥାୟୀ ସମାଧାନରେ ବଳାଉଛ ମନ । ୨୦୦
 ପୁଲିସ ସଇନ କେତେକାଳ ଭାରତରେ
 ଶାସନତନ୍ତ୍ର ତଳାଉଛନ୍ତି ଅବାଧରେ । ୨୦୧
 ଲୋକମାନେ ହୋଇଛନ୍ତି ଏ ଶାସନେ ମୂଳ
 ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅନେକ ।

ଏ ପ୍ରକାର ଶାସନ ଭୁରନ୍ତ ରଦ୍ଧହେଲେ
 ଭାରତର ଦଶା ଫେରି ଯାଇପାରେ ଭଲେ ।
 ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ କରିବା ବିଚାର
 ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ କର ଯାଇପାରେ ସ୍ଥିର ।
 ନାନା କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା ନାନା ମୁନିଙ୍କର
 ଦେଶାଧାର କି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇବ ଏଥିର । ୧୦୫
 ଗାନ୍ଧି, ଆଜାଦ, ନେହେରୁ ସି ଶକ୍ତି ଏଥିର
 କଂଗ୍ରେସ ଦେଇଛି ତିନିଜଣଙ୍କୁ ନିର୍ଭର । ୧୦୬
 ଦେଶ କାଳପାତ୍ର ବୁଝି ଯାହା ସେ କରିବେ
 ଭାରତବାସୀ ସେ କଥା ଅବଶ୍ୟ ମାନିବେ । ୧୦୭
 ଯାବତ ଏ ମହାମାରୀ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଥିବ
 କଂଗ୍ରେସ କିଛିହିଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ନ କରିବ । ୧୦୮
 ଏ କଥା ଆଜାଦ ଦେଇଅଛନ୍ତି ଶୁଣାଇ
 କେହି କିଛି କଲେ କଂଗ୍ରେସର ଦୋଷନାହିଁ ।
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ସମାପତ
 ଜଗବନ୍ଧୁ ବୋଲେ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଯା ଉଚିତ । ୧୧୦

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜନୀତି ପରିସ୍ଥିତି ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ସପ୍ତଦଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ସିମଳା ପାହାଡ଼େ ବଇଠକ ବସିଥିଲା
 ବହୁଦିନ ଧରି ନାନା କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲା । ୧
 ଭାରତର ଯେତେ ଯେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ମୁଣ୍ଡ
 ସିମଳା ପାହାଡ଼େ ପରା ହୋଇଥିଲେ ରୁଣ୍ଡ । ୨

ଭାରତରୁ ବିଲତ ସରିକି କଥା ଗଲା
 ଆମେରି ଚକିଲ ସଙ୍ଗେ ପରାମର୍ଶ ହେଲା । ୩
 ମହାଦୋର ଆଲୋଚନା ହୋଇଲା ଭାରତେ
 ଖବରକାଗଜମାନ ଲେଖିଲେ ସନ୍ତତେ । ୪
 ଶେଷ ଫଳ କିଏ ହେଲା ଜଣାଗଲା ନାହିଁ
 ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଥୁବ କହନ୍ତୁ ବୁଝାଇ । ୫
 ରୁହିଁ ବସିଅଛୁ ଆମ୍ଭେ କି ଫଳ ଫଳିବ
 ସେ ଫଳ ଖାଇଲେ ଆମ୍ଭ ଉଦର ପୂରିବ । ୬

ଜଗା ଉଦାର

ଆଜ୍ଞା କଥାଏ ପୁଛୁଲି ଗଉର ଏଥର
 ଅତି ବଡ଼ ବୃକ୍ଷେ ଫଳେ ଅତି ସାନ ଫଳ । ୭
 ପ୍ରକାଶ୍ଟ ବଟ ବୃକ୍ଷର ଫଳକୁ ନିରେଖ
 କେଡ଼େ ବୃକ୍ଷେ କେଡ଼େ ଫଳ ନିରେଖି ପରଖ । ୮
 ଯେଉଁଠାରେ ହୁଅଇ ବହୁତ ଆଡ଼ମ୍ବର
 ଲଘୁହିଁ ଯୁା ହୁଏ ମାତି ଅଛଇ ନିକର । ୯
 ସେହିପରି ଏଡ଼େବଡ଼ ବଇଠକ ହେଲା
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧ ଲାଗିଲା । ୧୦
 ଗ୍ରହଣ ଦିନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବଇଠକ
 ଗ୍ରହଣ ଖଣ୍ଡିଆ ହେଲା ଆଲୋଚନାଯାକ । ୧୧
 ଅବଶେଷେ ବଡ଼ଲୁଟ କରିଦେଲେ ନାହିଁ
 ସକଳ ପ୍ରକାର ଦୋଷ ନେଲେକ ମୁଣ୍ଡାଇ । ୧୨
 କାହା ଦୋଷେ ବଇଠକ ହୋଇଲା ବିଫଳ
 ସେ କଥା ବିରୁଦ୍ଧ କଲେ ନାହିଁ କିଛି ଫଳ । ୧୩
 ଜିନା ରାଜି ନ ହେବାରୁ କଥା ଭାଙ୍ଗିଗଲା
 ଯଥା ପୂର୍ବ ତଥା ପର ଶାସନ ଚଳିଲା । ୧୪
 ବହ୍ମାରମ୍ଭ ଲଘୁହିଁ ଯୁା ହେଲା ଏଥୁ ଫଳ
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନଙ୍କ ହେଲା ନାହିଁ ମେଳ । ୧୫

କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷରୁ ନାମ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା
 ସକଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରୁ ଲୋକ ବଞ୍ଚିଗଲା । ୧୭
 ଜିନା ବୋଇଲେ ଏକଥା କର ସିଞ୍ଚକାର
 ମୁସଲମାନ ବାଛିବା ତାଙ୍କ ଅଧିକାର । ୧୮
 ସେ ଯେଉଁ ମୁସଲମାନ ନାମ ବାଛିଦେବେ
 ସେହିମାନେ କେବଳ ସେ ଯନ୍ତ୍ରରେ ପଶିବେ ।
 ଏ କଥା ନ ହେଲେ ନାମ ତାଲିକା ନ ଦେବେ
 ଶାସନ ସଭା ଗଢ଼ାରେ ଅଲଗା ରହିବେ । ୧୯
 ଜିନାଙ୍କର ଜିଦି ଯୋଗୁ ଏ କଥା ଶୁଣିଲି
 ବଡ଼ଲୁଟଙ୍କର ଆଉ ବଳ ନ ପାଇଲା । ୨୦
 କଂଗ୍ରେସ ଯେପରି ଏ ସଭାରେ କାମ କଲା
 ବଡ଼ଲୁଟଙ୍କ ଆଖିକି ପସନ୍ଦ ଦିଶିଲା । ୨୧
 ବଡ଼ଲୁଟ ଫିଟାଇ କହିଲେ ଏହି ବାଣୀ
 ଜିନାଙ୍କର ଦୋଷ ଗୁଣ କିଛି ନ ବଖାଣି । ୨୨
 ମୁଣ୍ଡପାତ ସବୁଦୋଷ ନେଲେ ନିଜ ମୁଣ୍ଡେ
 ଫିଟାଇ କହିଲେ ଏହି ମରମରେ ଦାଣ୍ଡେ । ୨୩
 ଏହିପରି ଏ ଓଷା ଉଜ୍ଜୁଆ ହୋଇଗଲା
 ଆଶାଥିଲା ବଡ଼ ଫଳ ଫସର ଫାଟିଲା । ୨୪
 ମୁହଁ ପାଣି ମୁହଁ ମାରି ଫେରିଲେ ସକଳ
 ତୁଚ୍ଛାଟାକୁ ଲାଗିଲା ବହୁତ କୋଳାହଳ । ୨୫
 କିଏ କେତେ ଆଶା ପୋଷି ହେଉଥିଲେ ଖୁସି
 ବିଫଳ ସମ୍ବାଦ ସବୁ ଆଶା ଦେଲା ନାଶି । ୨୬
 କେବଳ ଲଭ ମଧ୍ୟରେ ଏତିକି ହୋଇଲା
 ଅନେକ ଅଟକ ବନ୍ଦୀ ଶାଙ୍କୋଳି ଫିଟିଲା । ୨୭
 ଭାରତେ ବିଲୁତେ କିଏ କେତେ ପରକାର
 ସିମଳା ବଇଁଠକକୁ କରନ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧ । ୨୮
 କିଏ ସପକ୍ଷରେ କିଏ ବିପକ୍ଷରେ କହେ
 କିଏ ବଡ଼ଲୁଟ ମୁଣ୍ଡେ ଦୋଷ ଡାଳିଦିଏ । ୨୯

କେ ବୋଲେ ବଲ୍ଲଭେ ନିଆ ଯାଉଥିଲା ଶ୍ଵେତ
 ତେଣୁ ସ୍ଵରତରେ ଲାଗିଥିଲା ଏହି ନାଟ । ୩୦
 ବଲାତର ଶ୍ଵେତ ନାଟ ହୋଇଲାକ ଶେଷ
 ଜାଠ ଦଳଙ୍କର ଏବେ ହେଲା ସଦନାଶ । ୩୧
 ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ଆମେରି ଏହି ଜାଠଦଳ ଲୋକ
 ଶ୍ଵେତ ସମରରେ ହାରି ହୋଇଲେକ ମୂକ । ୩୨
 ଆମେରି ଏକାବେଳକେ କାଟ ଖାଇଗଲେ
 ଚରଣଲ କିଣି ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ତ୍ୟାଗକଲେ । ୩୩
 ଶ୍ରମିକଦଳ ସବୁଠୁଁ ହୋଇଲେ ଅଧିକ
 ଚାରିଶ ସତର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ହୋଇଲେକ । ୩୪
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଭାର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ଜାଣ
 ଛଅଶତ ଚାରିଶ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟା ପୁଣି । ୩୫
 ଶ୍ରମିକଦଳ ଏଥର ହେବ ସରକାର
 ଆଟେଲି ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେକ ନିକର । ୩୬
 ସମ୍ରାଟ ତାହାକୁ ଡାକି ଶାନ୍ତି ବାନ୍ଧିଦେଲେ
 ସରକାର ଗଢ଼ିବୋଲି ତାହାକୁ କହିଲେ । ୩୭
 ବଲାତ ସରକାରରେ ଅଦଳ ବଦଳ
 ଏକଥାକୁ ନେଇ ପୁଣି ଲାଗିଛି ଚଢ଼ଳ । ୩୮
 କେ ବୋଲେ ଶ୍ରମିକ ଦଳ ହେଲେ ସରକାର
 ସ୍ଵରତର ହୋଇପାରେ କିଛି ଉପକାର । ୩୯
 ବଲାତ ସରକାରରେ ଅଛି ଯେତେ ଦଳ
 ସକଳେ ମିଶି ଚଳାନ୍ତି ସେ ଶାସନ କଳ । ୪୦
 ମଇଁଷି ଶିଙ୍ଗ ବାହାରେ ଦେଖିବାକୁ ଫଟ!
 ଆନ ସଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିଲାବେଳକୁ ହୁଏ ଗୋଟା । ୪୧
 ସ୍ଵରତ ଚିତ୍ରଣ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ମଥାମଣି
 ତଥାପି ତ ପରାଜିତ ରାଜ୍ୟ ତାକୁ ଗଣି । ୪୨
 ସକଳ ଦଳର ସୃଷ୍ଟି ତା ପ୍ରତି ସମାନ
 ଏଥିଲୁଗି ଦଳ ମଧ୍ୟେ ନାହିଁ ବଡ଼ ସାନ । ୪୩

ଥରେ ତ ଶ୍ରମିକଦଳ ଥିଲେ ସରକାର
 ଫେରିଲା ନାହିଁ ତ ଦଶା କିଛି ଭରତର । ୮୪
 ପୂର୍ବ ଅନୁଭୂତ ହେତୁ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଲୋକ
 ମତାମତ ଦେବାପାଇଁ ନୁହନ୍ତି ଇଚ୍ଛୁକ । ୮୫
 ଏସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତୁନିତାନି ହେବା ଭଲ
 ଦେଖ ଆଖର ସରକି କି ହେଉଛି ଫଳ । ୮୬
 ନନ୍ଦି ନ ଦେଖି ଲଙ୍ଗଳା ହେବା ଅନୁଚିତ
 ଦେଖାଯାଉ ଫଳାଫଳ କି ହେବ ନିୟୁତ । ୮୭
 ବେଲଫଳ ପାରିଲେ କାକର ଲୁଭ କିଏ
 ଥଣ୍ଡ ମାରି ମାରି ଶେଷେ ହୁଅଇ ନିରାଶ । ୮୮
 ଶ୍ରମିକଦଳ ହୋଇଲେ ସିନା ସରକାର
 ଦେଖାଯାଉ କି ଲୁଭ ହୋଇବ ଭରତର । ୮୯
 ଜାଠଦଳ କାହାକୁ କହନ୍ତି ଏବେ ଶୁଣ
 ବିଲତର ଧନୀ ଜମିଦାର ବୋଲି ଜାଣ । ୯୦
 ଚରଚର ଥିଲେ ଏହି ଜାଠଦଳ ଲୋକ
 ଅଣ୍ଟା ଭିଡ଼ି ରଖିଦେଲେ ବିଲତର ଟେକ । ୯୧
 ମହାଦୋର ସମର ନଉକା ମଙ୍ଗ ଧରି
 ବିଲତବାସୀଙ୍କି ସେହୁ କରିଦେଲେ ପାରି । ୯୨
 ବୁଦ୍ଧ ବୟସରେ ଯୁବକର ମନବଳ
 ଦଉଡ଼ିଧାମଡ଼ କରି ତଳାଇଲେ କଳ । ୯୩
 ଦେଶର ମାନ ମହତ୍ତ୍ୱ ରକ୍ଷା କରିଦେଲେ
 ଇଂରେଜ ଜାତି ସମରେ ଜୟଲାଭ କଲେ । ୯୪
 ଶାସନକଳରେ ସେହୁ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ
 ଇଂରେଜ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ କି ପୁରସ୍କାର ଦେଲେ ।
 ସମ୍ରାଟ ତାହାଙ୍କୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉପାଧି ଯାଚିଲେ
 ଗ୍ରହଣ କରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ବୋଇଲେ ।
 ତାଙ୍କ ଦଳ ଯେତେ ଲୋକ ସମସ୍ତେ ହାରିଲେ
 ଇଂରେଜ ଲୋକ ତାହାଙ୍କୁ ପିସନ୍ଦ ନ କଲେ ।

ଚରଚିଲଙ୍କ ଦଳର ସଂଖ୍ୟା ଉଣା ହେଲା
 ଶ୍ରମିକଦଳ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଜଣିଲା । ୫୮
 ତେଣୁ ଚରଚିଲ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେନାହିଁ
 ମୁହଁ ପାଣି ମୁହଁ ମାରି ରହିଲେକ ସେହି । ୫୯
 ପୁରୁଷର କ୍ଷଣଦଶା ବୋଲି ଅଛି କଥା
 କେହି ଏ କଥାକୁ କରି ନ ପାରେ ଅନ୍ୟଥା । ୬୦
 ବ୍ରଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ କାଲି ଥିଲେ
 ତାଙ୍କ କ୍ଷମତା ପ୍ରତାପ କହିଲେ ନ ସରେ । ୬୧
 ଗର୍ବ ଦମ୍ଭ ଅହଙ୍କାରେ ହୋଇ ଜରଜର
 କହୁଥିଲେ ଗାନ୍ଧି ବୁଢ଼ା ଉଲଗ୍ନ ଫକିର । ୬୨
 ପଲକ ନ ପଡ଼ୁ କାହିଁ ଗଲ ସେ ପ୍ରତାପ
 ସବୁ ଦମ୍ଭ ଅହଂକାର ହୋଇଗଲା ଲେପ । ୬୩
 କ୍ଷମତା ପାଇଲେ ଲୋକ ହୋଇଯାଏ ଅନ୍ଧ
 ବୁଝି ନ ପାରେ ଦିନେ ତ ପଡ଼ିବ ପ୍ରମାଦ । ୬୪
 ମମତା କୁଣ୍ଠର ଅଛି ଦୁଇପାଖେ ଧାର
 ଧରି ନ ଜାଣିଲେ ବେକ କଟିବ ନିଜର । ୬୫
 ସମଦରଶୀ ଯେ ଲୋକ ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ସେ କ୍ଷୁରି ଧରିବାପାଇଁ ସମର୍ଥ ନ ହେବ । ୬୬
 କ୍ଷମତା ବଳରେ ଯେହୁ ପର ମନ୍ଦ ପାଶେ
 ନିଜର ମରଣ ଅଭିଷେକ ଯେହୁ ସଞ୍ଚେ । ୬୭
 ଅଧିକାରକୁ ଧିକାର ଯେବେ କରେ ମନ୍ଦ
 ମନ୍ଦରୁ ଉଠୁଜେ ନାନା ପରକାର ଦୁର୍ଦ୍ଦ । ୬୮
 ନାନାଦି ଛନ୍ଦ କପଟ କୁଟ ଚର୍ଚ୍ଚ ବାଦ
 ଜନମେ ତହିଁରୁ ସ୍ୱାର୍ଥମନେ ହେଲେ ଅନ୍ଧ । ୬୯
 ଶ୍ରମିକଦଳର ଲୋକେ ପାଇ ଅଧିକାର
 ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ରକ୍ଷା ଦିଗରୁ କଲେକ ବିଚାର । ୭୦
 ବିଲତର ଶ୍ରମଲବ୍ଧ ଧନ ହୁଏ ଯେତେ
 ବିକା ହେଉଅଛି ସବୁ ଆମରି ଭାରତେ । ୭୧

ସ୍ବରତ ଦାବି କରୁଛି ହୋଇବ ସ୍ବାଧୀନ
 ବରୁରେ କି ଭଲ ହେବ ଶ୍ରମିକଙ୍କ ମନ । ୭୬
 ସ୍ବରତରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ପେଥିକ ଲରେନ୍ସ
 ଶୁଣାଇଲେ ଆଶାବାଣୀ ଦେଇଣ ଆଶ୍ବାସ । ୭୭
 ସ୍ବରତ ଇଂଲଣ୍ଡ ବର୍ମା ଏହି ତିନି ଦେଶ
 ତିନି ସ୍ବର୍ଗୀଦାର ହୋଇ ରହିବା ଅବଶ୍ୟ । ୭୮
 ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ନ କରିବା ଆମର ଧରମ
 ଏହି ମରମେ କରିବୁ ସକଳ କରମ । ୭୯
 ଏହିପରି ଇଚ୍ଛା କରିଅଛୁଁ ମନେ ମନେ
 ଯଥାସାଧ୍ୟ ଏହି ମାତ ରହିବ ଶାସନେ । ୮୦
 ସବୁ ତୋର ଖଟଗୋଟି ନ ଛୁଇଁବୁ ମୋର
 ଏହିପରି ସ୍ବରତ ହେବ କି ସ୍ବର୍ଗୀଦାର । ୮୧
 ଘରେ ନ ପଶୁଣୁ ଚାଲ ବାଜିବା ମାତିରେ
 ସବୁ ସମିତି ସକଳ ମନା ସ୍ବରତରେ । ୮୨
 ସ୍ବର୍ଗୀଦାର ସ୍ବରତର ନାହିଁକି ଶକତି
 ପାଟି ପିଟାଇ କହିବ ତା ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଗତି । ୮୩
 ବୃଷ୍ଟି ପରି ସକଳ ସହିବ ତା ଧରମ
 ତୃଣରୁ ସୁମାତ ହୋଇ କରିବ କରମ । ୮୪
 ଏ ମାତିରେ ଚଳୁଥିଲେ ନାହିଁ କିଛି ଶକ୍ତି
 ଅନ୍ୟଥା ପୁଲିସ ପଛେ ଉଣ୍ଡୁ ଥିବ ନିତି । ୮୫
 ଶ୍ରମିକଦଳର ଜୟ ଦୁନ୍ଦୁଭ ବାଜିଲୁ
 ବିଲତରେ ଜୟ ଜୟ ନିନାଦ ଉଠିଲୁ । ୮୬
 ଚାନ୍ଦୁ ଚାନ୍ଦୁ ଜାପାନ ସମର ଶେଷ ହେଲୁ
 ହାରିବ ଜାଣିଣ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କଲୁ । ୮୭
 ମିକାଡୋ ଅଟଇ ଜାପାନର ରାଜା ନାମ
 ପରଜା ମଣନ୍ତି ତାଙ୍କୁ ଦେବତା ସମାନ । ୮୮
 ଅଖଣ୍ଡ ରାଜତ୍ବ ତାର ଜାପାନ ଦେଶରେ
 କାହାରି ଛାଇ ନ ପଡେ ତାହାଙ୍କ ଉପରେ । ୮୯

ଜାପାନ ସ୍ବାଧୀନ ରାଜ୍ୟ ଏସିଆ ଦେଶରେ
 ଅଖଣ୍ଡ ପ୍ରଭୁତ୍ବ ଥିଲା ପରଜା ଉପରେ । ୮୬
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ନେଇଥିଲା କାଲି ଯେ ଜାପାନ
 ଅତି ଦମ୍ଭ ଦର୍ପଭରେ କରୁଥିଲା ରଣ । ୮୭
 ମହାଦୋର ରଣ କାଲି କରୁଥିଲା ଯେହୁ
 ଭାରତ ଉପରେ କରୁଥିଲା ବଡ଼ ଦାଉ । ୮୮
 ଜାପାନ ଭୟରେ ସସ୍ତ୍ର ଥିଲାକ ଭାରତ
 ଲଘି ଆସିଥିଲା କେତେକ ବନ ପରବତ । ୮୯
 ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଚଢ଼ି କାଳେ ଆସିପାରେ
 ଅଗ୍ନିଗୁଳା ପକାଇ ଜୀବନ ନେଇପାରେ । ୯୦
 ଏ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ହେବାପାଇଁ କଉଶଳ
 ନାନା ପରକାର କଲେ ଆସି ସରକାର । ୯୧
 ଏବେ ସେହି ଜାପାନର କି ଦଶା ପଡ଼ିଲା
 ରେଣୁକା ଅସ୍ତ୍ର ଭୟରେ ଶିର ନୁଆଇଲା । ୯୨
 ବୋଇଲା ହେ ମିତ୍ରପକ୍ଷ ନେଲି ମୁଁ ଶରଣ
 ଆଉ ଅସ୍ତ୍ର ନ ଧରିବି ସମ୍ଭର ଏ ରଣ । ୯୩
 ରୁକ୍ମପଥ ଲେଖିଦେଲା ଏହି ମରମରେ
 ନାମ ମାତ୍ର ରାଜା ତାର ରହିବ ଦେଶରେ । ୯୪
 ଇଂରେଜଙ୍କ ସେନାପତି ଯାକ୍ ଆରଥର
 ତାହାଙ୍କ ହୁକୁମ ମାନି ଚଳିବ ନିକର । ୯୫
 ଏପରି ସନ୍ଧି କରନ୍ତେ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା ଶେଷ
 ଧନ୍ୟ ଜଗନ୍ନାଥ ଧନ୍ୟ କେ ବୁଝିବ କିସ । ୯୬
 ଦୁବକୁ କରୁଛ ଦାରୁ ଦାରୁ କର ଦୁବ
 ଆଜି ରାଜା କାଲିକି କେ ଫକିର ହୋଇବ । ୯୭
 ପଲକ ନ ପଡ଼ୁ ଦଶା ହୋଇଯାଏ ଭିନ୍ନ
 ସ୍ବପନ ପରାଏ ଲାଗେ ଏ ବିଷୟମାନ । ୯୮
 କାହା ଭାଗ୍ୟେ କି ଲିହିଛି କିଏ କହିପାରେ
 ବୁଝା ଅନ୍ଧକାରେ ଲୋକ ଫେରେ ଅନ୍ଧକାରେ ।

ଏ ମହାଦୋର ସମର ଦେଲୁ କେତେ ଶିକ୍ଷା
 ଜାପାନ ସ୍ଵାଧୀନ ରାଜ୍ୟ କଲା କୃପାଭିକ୍ଷା । ୧୦୦
 ପୁଅର ସମର ଏବେ ହୋଇଲୁକ ଶେଷ
 କେତେକେତେ ରାଜ୍ୟ ଦେଶ ହୋଇଗଲା ଧୂଂସ ।
 ଏ ଯେଉଁ ରେଣୁକା ଅସ୍ତ୍ର ଏବେ ବାହାରିଲା
 ଆଜିଯାକେ କଥା ତାର କେ ଶୁଣି ନ ଥିଲା ।
 ମହାପ୍ରଳୟ ଘଟାଇ ପାରିବା ଶକତି
 ନାମ ଗୁଣ ଶୁଣି ମନେ ଉଠୁନି ଶୁଦ୍ଧି । ୧୦୩
 ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଏ ଗୁଳା ପଡ଼ିବ ସେ କାଳେ
 ଜନମାନବ କେ ତହିଁ ନ ରହିବେ ତଳେ । ୧୦୪
 ପଶୁ ପକ୍ଷୀ କୀଟ ବୃକ୍ଷ ଲତା ଆଦି ସେତେ
 ସେ ଅଞ୍ଚଳେ କେହି ନ ବଞ୍ଚିବେ କଦାଚିତେ ।
 ପଡ଼ିବା ଆନନ୍ଦ ପଞ୍ଚନୋଶ ଆହ୍ନାନ୍ତରେ
 ସବୁ ଜଳ ପୋଡ଼ି ଭସୁହେବ ନିଶ୍ଚିତରେ । ୧୦୫
 ବ୍ରଜସମ ଶବଦ କରିବ ସେ କାଳରେ
 ପରଶ ଦୋଶ ଦୂରକୁ ଶୁଭିବ ବିଧିରେ । ୧୦୬
 ଭୂମିକମ୍ପ ହେବାପରି ହେବ ତେତେବେଳେ
 ମେଘମାଳିନୀ କମ୍ପିବ ଘୋର ଘର୍ବର ନାଦରେ । ୧୦୭
 ଜାପାନରେ ଗୋଟିଏ ସହର ପରେ ପଡ଼ି
 ସାତେ ଡିନଲକ୍ଷ ଲୋକ ଦେଲୁ ପୋଡ଼ିପାଡ଼ି ।
 ଏ ଅସ୍ତ୍ର ଯେବେବା ପ୍ରଥମରୁ ମିଳିଥାନ୍ତା
 ଛଅ ବରଷର ଯୁଦ୍ଧ ଛାଡ଼ିନେ ସରନ୍ତା । ୧୧୦
 କର୍ମାମରେ ଏହିପରି ଅସ୍ତ୍ର ହେଉଥିଲା
 ଜନରବ ତେତେବେଳେ ଶୁଣା ଯାଉଥିଲା ।
 ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖାଗଲା ଆମ ସରକାର
 ଆମେରିକା ମିଳିମିଶି କଲେ ବ୍ୟବହାର । ୧୧୨
 ଏହା ଦେଖି ଜାପାନର ବୁଦ୍ଧି ହଜିଗଲା
 ଉପାୟ ନ ଦେଖି ବଳେ ଶରଣ ପଶିଲା । ୧୧୩

ମହାଦୋର ସମରର ହେଲୁ ଅବସାନ
 ଉଶ୍ଵାସ ହୋଇଲୁ ଧରା ସାର ରକ୍ତ ସ୍ନାନ । ୧୧୪
 ଛଅ ବରଷ ଲୁଗିଲୁ ଏ ଦୋର ସମର
 କୋଟି କୋଟି ନର ନାରୀ ଗଲେ ଯମପୁର ।
 ଅପ୍ପେ କ୍ଷତି ପ୍ରାଣେ ପ୍ରୀତି ଲୋକେ ଭୋଗକଲେ
 ଅନ୍ନ ବସ୍ତ୍ର ନ ପାଇଣ ହଇରାଣ ହେଲେ । ୧୧୫
 ପେଟେ ଓଦାକନା ଦେଇ ବଞ୍ଚିଲେ କେତେକ
 ଅନ୍ନ ନପାଇଣ ମଲେ କେତେ କେତେ ଲୋକ ।
 କେତେ କେତେ ରାଜା ରାଜ୍ୟ ହୋଇଗଲୁ ଲୋପ
 ସେ ରାଜ୍ୟର ଲୋକେ ଦୁଃଖ ଭୋଗିଲେ ଅମାପ ।
 ନାମ ମାତ୍ର ରାଜ୍ୟ ରାଜା ରହିଲେ କେବଳ
 ରୁନା ହୋଇଗଲୁ ସବୁ ଧନ ଜନ ବଳ । ୧୧୬
 ଯା ହେବାର ଥିଲୁ ଏବେ ତାହା ତ ଘଟିଲୁ
 ଶାନ୍ତି ଶାନ୍ତି ବୋଲି ଶାନ୍ତି ଶବଦ ଶୁଭିଲୁ । ୧୧୭
 ବିଲତରେ ନୂଆ ସରକାର ଗଢ଼ାହେଲୁ
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟରେ ନୂଆ ଅଧ୍ୟାୟ ଫିଟିଲୁ । ୧୧୮
 ଚିଟିଶ ସମ୍ରାଟ ଆସି ଦ୍ଵାର ଫିଟାଇଲେ
 ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଆଜ୍ଞାବାଣୀ ପୁଣି ଶୁଣାଇଲେ । ୧୧୯
 ଶୁଣ ଶୁଣ ସଭାଜନ ଦେଇ ମନ କର୍ଣ୍ଣ
 ନୂଆ ସରକାର କରବ କି କାର୍ଯ୍ୟମାନ । ୧୨୦
 ବିଲତ ବିଷୟ ନେଇ କହିଲେ ସମ୍ରାଟ
 ସ୍ଵରତ ପାଇଁ ବିପଦ କହିଲେ ନରାଟ । ୧୨୧
 ପୂର୍ବରୁ ସ୍ଵରତ ପାଇଁ ଯାହା କହିଥିଲୁ
 ଏବେ ସେହି କଥାମାନ କାଏମ ରଖିଲୁ । ୧୨୨
 ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ନେତାମାନେ ଏକମତ ହେଲେ
 ସ୍ଵରତ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ପାଇପାରେ କାଳବେଳେ ।
 ଏ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମେ କପରି ହେବ ଅଗ୍ରସର
 ତହିଁପାଇଁ ତେଷ୍ଟ କରାଯିବ ନିରନ୍ତର । ୧୨୩

ଶୁଭନା ସଙ୍ଗେ ରୁଷିଆ ସନ୍ଧି କରିଗଲା
 ଦୁଇଙ୍କ ବନ୍ଧୁତା ମେଣ୍ଟି ଠିକଣା ରହିଲା । ୧୨୮
 ସ୍ବରତର ବଡ଼ଲୁଟ ହୋଇ ମହାଶୂନ୍ୟ
 ସ୍ବରତରେ ବଜାଇଲେ ବିଜୟ ବଇଁଶୀ । ୧୨୯
 ବୋଇଲେ ସରିଲା ଯୁଦ୍ଧ ଶାନ୍ତି ଆସିଗଲା
 ଏହାବୋଲି ସକଳ କି ସମାଧାନ ହେଲା । ୧୩୦
 ସବୁ ସମାଧାନ ହେବା ନୁହଇ ସହଜ
 ସମୟ ଲାଗିବ ହେବାପାଇଁ ଯବୁ କାର୍ଯ୍ୟ । ୧୩୧
 ଜାପାନ ସମ୍ରାଟ ଏକ ବାଉଁଶ ଶୁଣାଇଲେ
 କାହିଁପାଇଁ ସେହୁ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କଲେ । ୧୩୨
 ବୋଇଲେ କାଳ ଭାଗ୍ୟ ତ ଅତି ବଳିଆର
 ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ତା ଆଗରେ ନିତରି । ୧୩୩
 ମହାଦୋର ସବଗ୍ରାସୀ ସମ ପରମାଣୁ
 ଆଗ୍ନେୟାସ୍ତ୍ର ବାହାରିଲା କାହୁଁ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ । ୧୩୪
 'ତାହାଲଗି ପ୍ରତିଅସ୍ତ୍ର ନାହିଁକି ଆତ୍ମର
 ସମୁଳେ ଜାପାନ ହୋଇପାରେ ଛୁରଖାର ।
 ଅକାରଣ ଲୋକସ୍ତ୍ରୟ କମ୍ପା କରାଇବ
 ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଏଥୁ ଅବସର ନେବ । ୧୩୬
 ରହୁ ମୋ ଜାପାନ ରହିଯାନ୍ତୁ ପ୍ରଜାଗଣ
 ଯାହାହେବ ହେଉପଛେ ରହୁ ଏ ଜୀବନ । ୧୩୭
 ଭାଗ୍ୟରବି ଅନକୁଳ ନୁହେଁ ବର୍ତ୍ତମାନ
 ତେଣୁ ସନ୍ଧି ସ୍ବରତକୁ କଲି ମୁଁ ଗ୍ରହଣ । ୧୩୮
 ଜଗତକୁ ଏ ବାରତା ଦେଇ ହଟିଗଲେ
 କପାଳ ଆଦର ନିଜ ରାଜ୍ୟରେ ବସିଲେ । ୧୩୯
 ସାବକ ସେ ଶୁରଶକ୍ତି ଦ୍ବୀପ ଥିଲା ତାର
 ତାହାରି ଉପରେ ତାର ଥିବ ଅଧିକାର । ୧୪୦
 ଏଣୁତେଣୁ ଯେତେକ ସେ ମାଡ଼ି ବସିଥିଲା
 ସେ ସବୁ ମିତ୍ର ଶକ୍ତିଙ୍କ ଅଧିକାରେ ଗଲା । ୧୪୧

ମିତ୍ର ଶକ୍ତିର ସଙ୍ଗେତ ବଡ଼ ସେନାପତି
 ତାଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ମାନି ଚଳିବ ସେ ନିତି । ୧୪୭
 ଜାପାନ ସଜ୍ଜନ ହାତେ ଅସ୍ତ୍ର ନ ରହିବ
 ବିପକ୍ଷ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିଦେବ । ୧୪୮
 ଜାପାନର ଯୁଦ୍ଧ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ଯେତେ
 ସେ ସବୁ ଧ୍ବଂସ ହୋଇବ ମିତ୍ରପକ୍ଷ ହାତେ । ୧୪୯
 ନୂଆ ନାତି ନିୟମ ନ ହେବାଯାଏ ପୁଣି
 ମିତ୍ରପକ୍ଷ ହାତରେ ରଖିବେ କେତେପ୍ରାୟ । ୧୫୦
 ପୋଟ ସତ୍ତାମରେ ଯେଉଁ ବଇଠକ ହେଲା
 ସେଠାରେ ଏସବୁ କଥା ଠିକଣା ହୋଇଲା ।
 ଜାପାନ ସେ ସବୁ ସରତକୁ ମାନିନେଲା
 ଏ ଭୟାବହ ଯୁଦ୍ଧରୁ ଅପସରି ଗଲା । ୧୫୧
 ଜାପାନ ସଜ୍ଜନ ଯେହୁ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲେ
 ଏ ଖବର ଶୁଣି ସବେ ନିରାଶ ହେଲେ । ୧୫୨
 ଗଛ କଟିଲର ପରି ହେଲା ତାଙ୍କ ଦଶା
 ଶ୍ରେ ଶ୍ରେ ରଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକରି ଉଡ଼ିଗଲା ହଂସା । ୧୫୩
 ଛତା ପ୍ରତିକୁଳ ହେଲେ କାନ୍ଦିଲେ କି ହେବ
 ଯା ହେବାର ଥାଏ ତାହା ଦଟାଏ ଦଇବ । ୧୫୪
 ଏ ସମରେ ଶକ୍ତି କ୍ଷୟ ହୋଇଲା ବହୁତ
 ବହୁତ ସ୍ବାଧୀନ ରାଜ୍ୟ ହେଲେ ପରାଜିତ । ୧୫୫
 ଇଙ୍ଗଲଣ୍ଡ ଆମେରିକା ରୁଷିଆ ଜିଣିଲେ
 ଏ ତିନି ଶକ୍ତି ମିତ୍ରପକ୍ଷ ହୋଇଥିଲେ । ୧୫୬
 ବହୁବକ୍ତ ହୋଇ ତିନି ଶକ୍ତି ରହିଲେ
 ଏହାଙ୍କର ମିତ୍ରସ୍ତବ ଥିଲା କହୁଥିଲେ । ୧୫୭
 ଶତ୍ରୁକୁ ଜିଣିବା ପାଇଁ ମିତ୍ରତା ସମ୍ପାଦି
 ଭିତରେ ଭିତରେ ଥାଏ ଛକାଛକି ସନ୍ଧି । ୧୫୮
 ବଇଶ୍ୟ ନାଶଗଲେ ଏବେ କିସ ହେବ
 କପରି ବା ଧରଣରେ ଗାନ୍ଧି ବିରାଜିବ । ୧୫୯

ଶୋଷସଞ୍ଚୟ ନଗରେ ହେଲା ବଇଁଠକ
 ବରୁର ଲାଗିଲା ଶାନ୍ତି ବିଷୟ ଅନେକ । ୧୫୬
 ବିଷୟାନଳ ଯାବତ ଜଳୁଛି ସଂସାରେ
 ଶାନ୍ତି ଦେଖାଇର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ସେ ଠାବରେ ।
 ବିଷୟ ବାସନା ସବୁ ଶାନ୍ତି କରେ ନାଶ
 ବିଷୟ ବାସନା ଯେଣୁ ଥାଏ ସଦା ଆଶ । ୧୫୮
 ସବୁ ଅନିଷ୍ଟର ମୂଳ ବିଷୟ ବାସନା
 ଥରେ ଅଙ୍କୁରିଲେ ହୃଦେ ମେଢ଼ଲ ନାନାକେନା ।
 କେନା ମେଲି ମହାଦୋର ଜଙ୍ଗଲ କରାଏ
 ନାନା ଫୁଲ ଫଳ ଧରି ମନ ମୋହିନିଏ । ୧୬୦
 ଧନ ରାଜ୍ୟ ମାୟାମୋହ ଜାଲରେ ପକାଏ
 ନାନାଦି ସୁଖ ଦେଖାଇ ବୃକ୍ଷରେ ଚଢ଼ାଏ । ୧୬୧
 ଅଗଣିତ ସୁଖରାସ୍ତା ଦେଖାଏ ନିୟୁତ
 ଶିରପରେ ମାଡ଼ିବସେ ଲୋଭ ମୋହ ଭୁତ ।
 ଲୋଭ ମୋହରୁ ଜନମେ ନାନାଦି ଅନିଷ୍ଟ
 ସକଳ ସୁଖ ଶାନ୍ତିକି କରେ ନଷ୍ଟ ଭ୍ରଷ୍ଟ । ୧୬୩
 ଜଗତରେ ଏହି ମାତି କରୁଅଛି ଖେଳା
 ବୃକ୍ଷଅଶିଷ୍ଟ ଲାଗିଅଛି ଏହି ସ୍ଵାର୍ଥ ଲାଳା । ୧୬୪
 ଏହି ସ୍ଵାର୍ଥଲାଳା ଯେବେ ବିଲୟ ଭଜିବ
 ଶାନ୍ତି ସୁଖ ଏ ଧରରେ ନିଳେ ବିରାଜିବ । ୧୬୫
 ଯାବତ ଅଛଇ ଏ ସଂସାରେ ଡିନି ଗୁଣ
 ତାବତ ଏ ସ୍ଵାର୍ଥ ଖେଳା ଲାଗିଥିବ ସୁଖ । ୧୬୬
 ରାଜସ ଗୁଣରୁ ଯେତେ ବୃଦ୍ଧି ହେଉଥିବ
 ସ୍ଵାର୍ଥ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ତେତେ ଅଶାନ୍ତି ବଢ଼ିବ ।
 ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ଲାଳସା ରାଜସର ଫଳ
 ଏ ସୁଖ ଧରରୁ କେବେ ହେବକି ନିର୍ମୂଳ । ୧୬୭
 ସତ୍ତ୍ଵଗୁଣ ବିରାଜିଲେ ଶାନ୍ତି ବିରାଜିବ
 ଭୁତଲେ ସରଗ ସୁଖ ମାନବ ଭୁଞ୍ଜିବ । ୧୬୮

ଶାନ୍ତି ଶାନ୍ତି ହେଉବୋଲି ପଡ଼ିଅଛି ଡାକ
 ନାନା ବଇଠକେ ହୁଏ ବିଚାର ଅନେକ । ୧୭୦
 ହଣାହଣି କଟାକଟି ହେଲେକ ସମରେ
 ବଳ ସମ୍ପର୍କଲେ ଶାନ୍ତି ପଡ଼ଇ ମନରେ । ୧୭୧
 ମର୍କଟ ବୈରାଗ୍ୟ ଶୁଭ ନୀତି ଅନୁସରି
 କେତେ ଦିନେ ପୁଣି କଥା ଦିଅନ୍ତି ପାସୋର ।
 ଯୁଦ୍ଧ ସରଗଲେ ପୁଣି ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ
 ନାନା ଉପାୟ ପାଞ୍ଚନ୍ତି ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ । ୧୭୩
 ଇତିହାସ ଏହି ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଉଛି ନିୟୁତ
 ଏହା ତ ସଂସାର ନୀତି ଅତି ସାରତତ୍ତ୍ୱ । ୧୭୪
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ଆସି ଶେଷ
 ଅପର ଅଧ୍ୟାୟେ ଆଉ କହିବା ବିଶେଷ । ୧୭୫
 ଆହେ ମହାପ୍ରଭୁ ସଂସାରକୁ ରକ୍ଷାକର
 ତବ ସଂସାର ଉପରେ କାର ଅଧିକାର । ୧୭୬
 ସୃଷ୍ଟିଲୟ ପାଳନ ଅଟଇ ତବ କର୍ମ
 ମୁଁ କରୁଛି ବୋଲଣ ମାନବ କରେ ଭ୍ରମ ।
 ଆଦି ଅନାଦି କାରଣ ତୁମ୍ଭେ ଏକା ଅଟ
 ଏ ଘୋର ସଂସାର ଅଟେ ତୁମ୍ଭରି ପ୍ରକଟ । ୧୭୮
 ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ନମେ ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ
 ଦିଅ ଭକ୍ତି ଦିଅ ମୁକ୍ତି ଆନ ମୁଁ ନ ଗଣେ ।
 ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଜାପାନ ସମର ସମାପ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଉନବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜଗା ଉଦ୍ଧାର

ଜାପାନ ସମର ଏତେକାଳେ ଶେଷ ହେଲା
 ଭାରତ ଏବେ ବିପଦୁଁ ନିଷ୍ଠୁର ଲଭିଲା । ୧

ପୃଥ୍ବୀର ଗୁଣପଟୁ ସରିଲା ସମର
 ଉଶ୍ନାସ ହୋଇଲା ଏବେ ଭାବ ପୃଥ୍ବୀର । ୨
 ବିଲତରେ ହୋଇଲା ଶ୍ରମିକ ସରକାର
 ଲେଉଟି ପାରେକ ଦଶା ଏବେ ଭାରତର । ୩
 ଏକାଲେ ଭାରତ ପୁଣି ତେଇଞ୍ଚେ ଗୁହଁ
 ତା କଥା ଶୁଣିବାପାଇଁ ଉକେ ଡାକ ଦିଏ । ୪
 ଭାରତ ସନ୍ତାନ ଯେତେ ଥିଲେ କାରାଗାରେ
 ସରକାର ଆଦେଶରୁ ଆସିଲେ ବାହାରେ । ୫
 ତଥାପି କେତେ ସନ୍ତାନ ଅଛନ୍ତି ଭିତରେ
 କେବେ ମୁକ୍ତ ହେବେ ଅବା କିଏ କହିପାରେ ।
 ଏହିକାଳେ ସରକାର ଦେଲେକ ଆଦେଶ
 ପୁଣି ହେବ ନିର୍ବାଚନ ସମର ବିଶେଷ । ୬
 ଭାରତବାସୀଏ ଲାଗିଯାଅ ସେ ସମରେ
 ଦେଖାଯିବ କି ହୋଇବ ଏ ନିର୍ବାଚନରେ । ୭
 ଫି ପସ ସାହେବ ଭାରତକୁ ଆସିଥିଲେ
 ଯାହା ଦିଆଯିବ ବୋଲି ଯାଚି ଯାଇଥିଲେ । ୮
 ସେହିକଥା ପୁଣି ଥରେ ଯବ୍ ଯାଇପାରେ
 ତହିଁରୁ ଅଧିକ ଆଉ କିସ ହୋଇପାରେ । ୯
 ନିର୍ବାଚନ ଫଳ ଦେଖି କରିବେ ବିଚାର
 ଏହା କହିଦେଲେ ଏ ଶ୍ରମିକ ସରକାର । ୧୦
 ଲାଗିଛି ତେଣୁ ଭାରତେ ବଡ଼ କୋଳାହଳ
 କଂଗ୍ରେସ ଏ ଲଢ଼ାଇରେ ହେବ ଆଗଭର । ୧୧
 କଂଗ୍ରେସ ଉପରୁ କଟକଣା ଉଠିଗଲା
 ବେଆଇନ ହୋଇଥିଲା ଏବେ ରଦ୍ଦହେଲା । ୧୨
 କାରାଗାରୁ ବାହାରିଲେ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ
 କି କରିବେ କି କରିବେ ବିଚାରିଲେ ମନେ । ୧୩
 ସିମଳା ପାହାଡ଼ ବଇଠକେ ହେଲେ ୠୁଳ
 ସବୁ ବିଚାର ସେଠାରେ ହୋଇଲା ବିଫଳ । ୧୪

ପ୍ରତିନିଧି ବାଛିବାକୁ ଲୋକମତ ଲେଖି
 ଏ ନାଟ କରିବାପାଇଁ କିଏ ହେବ ଛୁଡ଼ା । ୧୬
 କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ହେଲେ ବମ୍ବାଇରେ ରୁଣ୍ଡି
 କେତେକ ବରଷପରେ ଫିଟାଇଲେ ତୁଣ୍ଡି । ୧୭
 ମନ ଖୋଲି ତୁଣ୍ଡି ମୁଣ୍ଡି ଫିଟାଇ କହିଲେ
 ନିର୍ବାଚନ ସମରେ ପଣିବେ ଛୁଇଁ କଲେ । ୧୮
 ଏ ବାରତା ଭାରତରେ ବେଶେ ବ୍ୟାପିଗଲା
 କଂଗ୍ରେସ ଲଢ଼ିବ ଓବାଲି ଡିଣ୍ଡିମ ବାଜିଲା । ୧୯
 କଂଗ୍ରେସ ସମିତିଯାକ ଉଠିଲୁକ ଚେଇଁ
 ସବୁ ବଇଠକମାନ ହୁଏ ଭାସି ଭାସି । ୨୦
 ଆସ ଦେଶ ଭାଇମାନେ ହୁଅ ଏକମତ
 କଂଗ୍ରେସର ଜୟହେବ ଦେଖାଅ ଶାରଭ । ୨୧
 ଏହି ଗହଳ ଚହଳ ଲାଗିଛି ଭାରତେ
 କିଏ କେତେ ପରକାର କହିଯାଏ କେତେ ।
 କେତେଜଣ ବସି ବାଛିଦେଲେ ରାମ ଶାମ
 ଆଜ୍ଞା ପକ୍ଷିକାରେ ଛପାଗଲା ତାଙ୍କ ନାମ । ୨୩
 ଲୋକଙ୍କୁ ବୋଇଲେ ଆହେ ଦେଶବାସୀ ଭାଇ
 କଂଗ୍ରେସର ଟେକ ରଖ ତାଙ୍କୁ ମତଦେଇ । ୨୪
 କଂଗ୍ରେସ ଛୁପା ମାରିଲା ଏହାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ
 ତାଙ୍କ ନାମ ଗାଅ ଭାଇ ସକଳେ ତୁଣ୍ଡରେ । ୨୫
 ଲାଗିଛି ଏହି ପ୍ରଭୁର ସକଳ ଠାବରେ
 ଲୋକଙ୍କ ସ୍ବାଧୀନ ମତ ଅଛି କେଉଁଠାରେ । ୨୬
 କେତେଜଣ ମିଳିମିଶି କଲେ ବସ୍ତୁବସ୍ତୁ
 ଲୋକଙ୍କ ମତକୁ ଅବା କିଏ ପଚାରୁଛି । ୨୭
 ଅନୁଗ୍ରହ ନିଗ୍ରହ ବିରୁଦ୍ଧ ଅଛି ଏଣେ
 ଉପର ନରତାଙ୍କର ମାତି ଗଲା କେଣେ । ୨୮
 ସେମାନେ ଉଦାରମତି ପଥ ଅନୁସର
 ବୋଇଲେ ଗୁଣ ଯୋଗ୍ୟତା ରକ୍ତ କରେ ଧରି ।

ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ଗୁଣୀ ଯୋଗ୍ୟ ଲୋକ ବାଢ଼
 ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଯେହୁ ହେବେ ସମକକ୍ଷ । ୩୦
 ଏ ମାତ୍ର ସୋତ ଉପରୁ ତଳକୁ ଆସିଲୁ
 ନାନା ଅନ୍ଧକର ସହ ଦେଶରେ ବୁଲିଲୁ । ୩୧
 ନାନା ସ୍ୱାର୍ଥ ଆବର୍ଜନା ମିଶିଲୁ ତହିଁରେ
 ପୁଣି ଦଳାଦଳ ଖେଳ ଖେଳିଲୁ ଦେଶରେ । ୩୨
 କେ ବୋଲେ ମୁହଁ କେବଳ ଖାଣ୍ଟିଦେଶ ମିତ୍ର
 ମୋ କଥା ମାନିଲେ ଲୋକେ ହୋଇବେ ପବିତ୍ର ।
 ସୁରାଜ୍ୟ ଭାଗିରଥୀକ ମୁହଁ ଆଣିପାରେ
 ଆଉ କେହିହେଲେ ଦେଶ ଯିବ ରସାତଳେ ।
 ସୁପୁରୁ ନେତାଏ ଶୁଦ୍ଧ ଅନ୍ଧକାର ଧରି
 ବିଚରଣ କରୁଛନ୍ତି ଦେଶେ ଭୁରି ଭୁରି । ୩୫
 ସଜାଡ଼ାଗୀ ନେତା ପଦେ କୋଟି ନମସ୍କାର
 ତାଙ୍କର କହିବାପାଇଁ ଅଛି ଅଧିକାର । ୩୬
 ଯେ ଯେଉଁ ମୁଖା ପିନ୍ଧିବ ପିନ୍ଧି ଦୋଷନାହିଁ
 ହୃଦୟରୁ ସ୍ୱାର୍ଥମଳ ଧୋଇଦିଅ ଭାଇ । ୩୭
 ନିର୍ମଳ ପ୍ରାଣରେ ଯାହା କରିପାର କର
 ଦେଶକୁ ଏ ପରାଧୀନ ପଙ୍କରୁ ଉଦ୍ଧର । ୩୮
 କୁପୁଣ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ ହେଉ କଂଗ୍ରେସ ଏଥର
 ବାଧା ଦେବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁଟି କାହାର । ୩୯
 ଯେ କେହି ଭାଇ ସୁରାଜ୍ୟ ଆଣିପାର ଆଣ
 ସବୁର ଭାଇ ରହିବ ଏଥିରେ ସମାନ । ୪୦
 ମନେ ଅନ୍ଧକାର ଥିଲେ ସବୁ ପଣ୍ଡିତେବ
 ସମ୍ମତରଣୀ ହୋଇଲେ ସମର ଜଣିବ । ୪୧
 ସାମାନ୍ୟ ଭୋଟ ସମରେ ଯେବେ ଦବା ବଳି
 ଭାରତ ଶାସନ ଯନ୍ତ୍ର ନ ପାରିବ କଳି । ୪୨
 ଭୁଆଁ ବୁଲିବ ସେଠାରେ ନ ପାଇଣ ରାହା
 ଭୁଟିଣ ବୁଦ୍ଧି ସହଜେ କଳିନେବ ତାହା । ୪୩

“ଭରତ ଛୁଡ଼ି ଏସିଆ ଛୁଡ଼ି”, ଯେତେ କହ
ବଚନ ବାଣରେ କେବେ ହେବନାହିଁ ଜୟ ।
ଆଜ୍ଞା ଥାଉ ଏହିଠାରେ ଏକଥା ସକଳ
ଦେଶାଯାଉ କିସ ହେବ ନିର୍ବାଚନ ଫଳ । ୪୫

ଗଉର ଉବାଚ

ନିର୍ବାଚନ ଡେଇଁବା ବାଜୁଛି ଘନଘନ
କଂଗ୍ରେସକୁ ଜୟୀକରୁ ଦେଶବାସୀ ଜନ । ୪୬
ପୁଣି ଶୁଣାଯାଏ ଆଉ ଏକ ନୂଆକଥା
କହନ୍ତୁ ବିସ୍ତାର ମୋତେ ତହିଁର ବ୍ୟବସ୍ଥା । ୪୭
ଭରତ ଜାତୀୟ ସେନାବାହିନୀ ବିରୁଦ୍ଧ
ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ହେବ ମିଳୁଛି ଖବର । ୪୮
ଏ ସେନାବାହିନୀ କିସ କିଏସେ ଗଢ଼ିଲୁ
କାହିଁକି କେଉଁଠି କିଛି ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲୁ । ୪୯
କି ବିରୁଦ୍ଧ ହେବ କି କି ଅପରାଧ ତାର
କିଏ ପୁଣି ତାହାଙ୍କର କରିବେ ବିରୁଦ୍ଧ । ୫୦
ବହୁତ ଲୋକର ହେଉଅଛି ତ ବିରୁଦ୍ଧ
କେତେ କିଏ ଦଣ୍ଡ ଭୋଗୁଛନ୍ତି ନିରନ୍ତର । ୫୧
ଏ ବିରୁଦ୍ଧେ କାହିଁପାଇଁ ପଡ଼ୁଛି ଚହଳ
ଧାଇଁଛନ୍ତି ଦିଲ୍ଲୀଠାକୁ କେତେ ବାରିଷ୍ଟର । ୫୨

ଜଗା ଉବାଚ

ଏ ବଡ଼ ବିଷୟ କଥା ପୁଚ୍ଛିଲୁ ଗଉର
କହିବସିଲେ ପୋଥିଏ ହୋଇବ ନିକର । ୫୩
ଖବରକାଗଜେ ସବୁ ହେଉଛି ପ୍ରକାଶ
ତହୁଁ ଅଧିକ ତୁମକୁ କହିବି ମୁଁ କିସ । ୫୪
ଶୁଣୁଅଛି ଯାହା ସିନା ତାହାକୁ କହିବି
ତହୁଁ ଅଧିକ କିଛିହିଁ କହି ନ ପାରିବି । ୫୫
ଠିକେ ଠିକେ କେତେ କଥା କହୁଛି ମୁଁ ଶୁଣ
ତହୁଁ ଭଲ ମନ୍ଦ ତୁମ୍ଭେ ବୁଝି ନବ ପୁଣ । ୫୬

ଉଜ୍ଜଳ ପ୍ରଦେଶେ ଅଛି କଟକ ନଗର
 ଉଜ୍ଜଳର ରାଜଧାନୀ ମହାନଦୀ ଶର । ୫୭
 ପୁଣ୍ୟଦୁର୍ଗ ବାରବାଟି ପୁରାଣ ପ୍ରଧାନ
 ଶରମାଟି ଶର ରକ୍ତେ ରଞ୍ଜିତ ନିଧାନ । ୫୮
 ଉଜ୍ଜଳର ପୁର ଇତିହାସ ଅଛି ତହିଁ
 ବଇଶ୍ଵ ରକତେ ଶୋଭାପାଏ ଶରଭୁଇଁ । ୫୯
 କେହି ଚିହ୍ନି ପାରୁନାହିଁ ତା କାରତ ଯଶ
 ଗୁପ୍ତେ ଗାଉଛି ଗୀତ ରଜନୀ ଦିବସ । ୬୦
 ବାରବାଟି ବୋଲି ସିନା ରହିଅଛି ନାମ
 କେହି ଜାଣି ପାରୁନାହିଁ କିବା ତାର କାମ । ୬୧
 କେତେ ମଡ଼ା ସାଇତି ରଖିଛି ତା ଗରଭେ
 ମୁକ ହୋଇ ପଡ଼ି ତହିଁ ଅଛନ୍ତି ସରବେ । ୬୨
 ତାଙ୍କ କଥା ବୁଝିବାକୁ ନାହିଁ କା ଶକତି
 ମାଟିବୋଲି ତା ଉପରେ ସକଳେ ଚଳନ୍ତି । ୬୩
 ୧) ସେହି କଟକ ନଗରେ ବହୁଲେକ ବାସ
 ଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗାଳି ମରହଟ୍ଟାଙ୍କ ନିବାସ । ୬୪
 ଜାନକୀବଲ୍ଲଭ ନାମେ ଓକିଲ ପ୍ରସନ୍ନ
 ବଙ୍ଗଦେଶୁଁ ଆସି କଟକରେ ଅବସ୍ଥାନ । ୬୫
 ବହୁତଗୁଡ଼ିଏ ଥିଲେ ତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ
 ସୁଶ୍ରୀ ଶରତ ହେଲେ ସବୁଠୁଁ ପ୍ରଧାନ । ୬୬
 ସୁଶ୍ରୀ ବହୁତ ବିଦ୍ୟା ଅଧ୍ୟୟନ କଲେ
 ମେଜେଷ୍ଟ୍ରି କାମପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ୬୭
 ମେଜେଷ୍ଟ୍ରି କର୍ମରେ ସେ ହୋଇଲେ ନିଯୁକ୍ତ
 କେତେଦିନ ଅନ୍ତେ ତେଣେ ନ ବଳିଲୁ ଚିତ୍ତ ।
 ଶରତ ବହୁତ ପଡ଼ି ବାରିଷ୍ଟର ହେଲେ
 ବହୁ ପରିମାଣେ ଧନ ଉପାର୍ଜନ କଲେ । ୬୯
 ସୁଶ୍ରୀ ଚାକରୀ ଛାଡ଼ି ପାଞ୍ଚଲେ ମନରେ
 ମନ ପ୍ରାଣ ଭାଳିଦେବେ ସ୍ଵଦେଶ ସେବାରେ

ଏହା ସ୍ବର କଂଗ୍ରେସ ସେବାରେ ଦେଲେ ମନ
 ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ବରତ କପରି ହୋଇବ ସ୍ବାଧୀନ । ୭୧
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ଭକ୍ତ ହୋଇଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭିଲେ
 ଗାନ୍ଧିଙ୍କ କରମ ପଛା ପସନ୍ଦ ନ କଲେ । ୭୨
 ଅହିଂସା ପନ୍ଥାରେ ସେହୁ ବିଶ୍ବାସୀ ନ କଲେ
 କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ଦୁଇଥର ହେଲେ । ୭୩
 କାରାଗାରେ ବନ୍ଦୀ କରିଥିଲେ ସରକାର
 କେତେଦିନ ପରେ ମୁକ୍ତି ଲଭିଲେ ନିକର ।
 ସରକାର ବୋଇଲେ ସେ ହୋଇବେ ମୁକତ
 ନିଜ ଘର ଛାଡ଼ି କାହିଁ ନ ଯିବେ ନିୟତ । ୭୪
 ପୁଲିସ ପହରା ରଖାଇଲେ ନିରନ୍ତର
 ଘେରଉ କରି ଜଗିଲେ ସୁରକ୍ଷାଙ୍କ ଘର । ୭୫
 ଘର ଭୁରିପଟ ଘେରି ରହିଲେ ପ୍ରହରୀ
 ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗ ସାଧିଲେ ଦ୍ବାର ବନ୍ଦକରି । ୭୬
 କେହି ସେ ଘରକୁ ପୁଣି ଯାଇ ନ ପାରିଲେ
 ସୁରକ୍ଷା ଘର ଭିତରେ କି ସାଧନା କଲେ । ୭୭
 କେତେଦିନ ପରେ ଯହୁଁ କବାଟ ଫିଟିଲା
 ସୁରକ୍ଷାଙ୍କ ରୂପ କେହି ଦେଖି ନ ପାରିଲା । ୭୮
 ଦେଖାଗଲା ସୁରକ୍ଷା ହୋଇଲେ ଅନ୍ଧାରୀନ
 ବହୁ ଖୋଜା ଲେଉଟା କଲେ ନ ଦିଶିଲା ଚିହ୍ନ ।
 ସରକାରୀ ଗୁପ୍ତଚର ବହୁତ ଖୋଜିଲେ
 ସୁରକ୍ଷା-ପକ୍ଷୀକ କାହିଁ ଧରି ନ ପାରିଲେ । ୭୯
 ଏ ବଡ଼ ଅଭୂତ କଥା ଦେଖାତ ନ ଥିଲା
 ଏତେ ପ୍ରହରୀ ଆଖିରେ ଧୂଳି ପକାଇଲା । ୮୦
 ସ୍ବରତ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଯିବ ଯାର ମନ
 ତାକୁ ଉପାୟ ଦେଖାଇଦେଲେ ଭଗବାନ । ୮୧
 ଏ କର୍ମ କରିବ ବୋଲି କରେ ଯେହୁ ପଣ
 ପନ୍ଥାର ଅଭାବ ତାକୁ ନ ହୁଅଇ ପୁଣ । ୮୨

ସ୍ଵାଧୀନତା ପିପାସା ଜଳୁଛି ଅନ୍ତରରେ
 କେହି ଆଲୋକ ଦେଖାଏ ତାହାକୁ ଅଗରେ ।
 ବୁଦ୍ଧି ବାଟ ତାକୁ ଦେଖାଯାଏ ଜଳଜଳ
 ଲଭଇ ସେ ଅସୀମ ସାହସ ମନବଳ । ୮୭
 ଆତ୍ମବଳ ଅଛି ଯାର ସବୁ ଅଛି ତାର
 ହାରିବା ଜିଣିବା ଚନ୍ଦ୍ରା କରିଦିଏ ଦୂର । ୮୮
 ଭଗବାନ ପାଦପଦ୍ମେ ଅରପେ ସକଳ
 ସେ ଧିକା ଜାଣନ୍ତି କି ହୋଇବ ଫଳାଫଳ ।
 କରିବ ଅବା ମରିବ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଯାହାର
 ପ୍ରାଣର ମାୟା ମମତା ନ ଥାଏ ତାହାର । ୮୯
 ଏହିପରି ଆତ୍ମବଳ ସୁସ୍ଵାସର ଥିଲ
 କପରି କେଉଁ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ସ୍ଵରତ ଗୁଡ଼ିଲ । ୯୦
 କେଉଁପଥେ ଗଲ କେହି ନ ଜାଣେ ଠିକଣା
 ସବୁରି ବୁଦ୍ଧି କି ସେହୁ କରିଦେଲ ବଣା । ୯୧
 ଭଜନବିଂଶ ବୟାଳିଶ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ
 ଗୁଡ଼ିଲେ ସ୍ଵରତ କେଉଁ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ସୁସ୍ଵାସ । ୯୨
 କାହିଁଗଲ କାହିଁଗଲ ପଡ଼ିଲ ଚନ୍ଦ୍ରଲ
 ସବୁ ପରକାର ତେଷ୍ଟା ହୋଇଲ ବିଫଳ । ୯୩
 ଶରତ ଆବର କାରୁଣ୍ୟରେ ବନ୍ଦୀହେଲେ
 ଅନିଦ୍ରା କାଳପାଇଁ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲେ । ୯୪
 ସୁସ୍ଵାସ ପଳାଇ ଯାଇ ଜରମାନା ଗଲେ
 ସେଠାରୁ ଯାଇ ଜାପାନେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ ।
 ଜାପାନ ଦେଶକୁ ଯାଇ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିଲେ
 ସ୍ଵରତକୁ ମୁକ୍ତକର ବୋଲିଣ ବୋଇଲେ । ୯୬
 ଜାପାନ ଯେକାଳେ ବର୍ମାଦେଶ ନେଇଗଲ
 ଅନେକ ସ୍ଵରତ ସେନା ବନ୍ଦୀ କରିଥିଲ । ୯୭
 ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରର ସେନାବାହିନୀରେ
 ସେହିମାନେ କର୍ମ କରି ଭାଗ ପାଉଥିଲେ । ୯୮

ଜାପାନ ସରକାରର ଅନୁମତି ନେଇ
 ଆଜାଦ ହିନ୍ଦ୍ ଫଉଜ ଗଢ଼ିଲେକ ସେହି । ୯୯
 ପଞ୍ଚାଶ ହଜାର ସେନା ଏକକୋଠ କଲେ
 ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ଗଢ଼ିଲେ । ୧୦୦
 ଶାସନ-ଯନ୍ତ୍ରର ଯାହା ଯାହା ଦରକାର
 ସବୁ ଖଞ୍ଜାଖଞ୍ଜି କରି କଲେ ସରକାର । ୧୦୧
 ଆଇନ କାନୁନ ଦଣ୍ଡ ମାତି ଜାରିକଲେ
 ସେ ସେନା ନେଇ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କଲେ ।
 ଇମ୍ଫାଲେ ମଣିପୁରରେ ଆସି ଧାଡ଼ିଦେଲେ
 ବ୍ରିଟିଶ ସରକାରଙ୍କ ସହିତେ ଲଢ଼ିଲେ । ୧୦୩
 ଜାପାନରୁ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ରମାନ ଆଣିଥିଲେ
 ନାନା ପରକାରେ ଧନ ପାଣ୍ଠି ଉଠାଇଲେ ।
 ଅବଶେଷେ ସେନାମାନେ ପରାସ୍ତ ହୋଇଲେ
 ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ହସ୍ତେ ବନ୍ଦୀହେଲେ ।
 ସେହି ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କର ହେଉଛି ବିଚାର
 ସାମରିକ ଅଦାଲତ ଆଇନ କଠୋର । ୧୦୪
 ବିଶ୍ଵାସଯାତକ ହେଲେ ସମ୍ରାଟଙ୍କଠାରେ
 ସମର କଲେକ ଯେଣୁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ।
 ସମ୍ରାଟଙ୍କ ଅଧୀନରେ ସେନା ହୋଇଥିଲେ
 ପୁଣି ତାଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧେ ଅସ୍ତ୍ର ଉଠାଇଲେ । ୧୦୮
 ମହା ଗୁରୁତର ଅପରାଧ ଅଟେ ଏହା
 ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ପରିଶାମ ଯେ କରିବ ତାହା । ୧୦୯
 ଦିଲ୍ଲୀ ଲଲଦୁର୍ଗ ମଧ୍ୟେ ହେଉଛି ବିଚାର
 ସପ୍ତରଥୀ ମିଳି ସବୁ ଶୁଣିବେ ନିକର । ୧୧୦
 ତିନି ଜଣ ଭାରତୀୟ ଗୃହ ଇଙ୍ଗରେଜ
 ଗଢ଼ା ହୋଇଛି ଏପରି ବିଚାର ଫଉଜ । ୧୧୧
 ପାଞ୍ଚଜଣ ଏଥିରୁ ହୋଇଲେ ଏକମତ
 ଆସାମୀର ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ହୋଇବ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୧୨

ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଖବର
 ସୁଭାଷ ତେଜଗଲେଣି ମରକଲେବର । ୧୧୩
 ଉଡ଼ାଜାହାଜରେ ଜାପାନକୁ ଯାଉଥିଲେ
 ଉଡ଼ାଜାହାଜଟି ଖସି ପଡ଼ିଲାକ ତଳେ । ୧୧୪
 ସେହି ଦିନରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣଛାଡ଼ିଗଲା
 ଏହିପରି ସମ୍ଭାବ ଯେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ୧୧୫
 ଦିଲ୍ଲୀରେ ସରକାର ହୋଇବ ବିରୁଦ୍ଧ
 ରୁଷିଆଡ଼େ ଖେଳିଗଲା ଏମନ୍ତ ଖବର । ୧୧୬
 ସ୍ଵରାଜ ମୁଖିଆ ମୁଖିଆ ନେତାଗଣ
 ଏକସ୍ଥରେ ମିଳିବେଲେ ଧରି ବଡ଼ଟାଣ । ୧୧୭
 ବଡ଼ଲଟ ସାହେବଙ୍କୁ କଲେ ନିବେଦନ
 ନ କର ଏହି କଠୋର ବିରୁଦ୍ଧ ବିଧାନ । ୧୧୮
 ପରାଜିତ ଲୋକ ପ୍ରତି ହୁଅ ହେ ସଦୟ
 ଉଦାର ହୃଦରେ ବୁଝି ନ ହୋଇ ନିର୍ଦ୍ଦୟ ।
 ପ୍ରକୃତ ବିରୁଦ୍ଧ କରି ଦେଖନ୍ତୁ ଆପଣ
 ପାଉଥିଲେ ସ୍ଵରାଜକୁ କରବେ ସ୍ଵାଧୀନ । ୧୧୯
 ସ୍ଵରାଜର ଏହି ଦାବି କଂଗ୍ରେସ ଦୃଷ୍ଟିରେ
 ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏକ କର୍ମପଥା ଭଲ ହୋଇପାରେ ।
 ଦେଶ କାଳପାତ୍ର ପରିସ୍ଥିତିକ ବୁଝିଲେ
 ନାରକୀ ପାତକୀ ସେହୁ ନୁହନ୍ତି ଉଲେ ।
 କ୍ଷମା ଦେଇ ଏମାନଙ୍କୁ ହୁଅ ହେ ଉଦାର
 ବିଜୟୀ ପକ୍ଷରେ ଏହା ହୋଇବ ସୁନ୍ଦର ।
 ସମଗ୍ର ସ୍ଵରାଜ ଏହି ସ୍ଵର ଉଠାଇଲା
 ନାନା ସଭାସମିତିରୁ ଏହି ଦାବି ହେଲା । ୧୨୦
 ସବୁ ଶୁଣି ବଡ଼ଲଟ କରିଦେଲେ ନାହିଁ
 ଅବଶ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧ ହେବ ବିଧାନ ଅଛଇ । ୧୨୧
 ତେଣୁ ବିରୁଦ୍ଧ ହେଉଛି ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରରେ
 ବଡ଼ ବଡ଼ ବାରିଷ୍ଟର ଆସାମୀ ପକ୍ଷରେ । ୧୨୨

ବୁଲୁଥିଲ, ଜବାହର ପ୍ରମୁଖ ଅନେକ
 ଆସାମୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ସେମାନେ ଲଢ଼ିଲେକ ।
 ମୁଦାଲମାନେ ବୋଲନ୍ତି ସେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷୀ
 ଶୁଣୁ ଅଛନ୍ତି ବିଚାର ହୋଇ ମହାଶୂସୀ । ୧୬୮
 ସାକ୍ଷୀ ଦଲଲ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରମାଣ ହୋଇବ
 କେଜାଣେ କେତେ ଦିନେ ଏ କାମ ଶେଷହେବ ।
 ମୁଦାଲ ପକ୍ଷ ଓକିଲ ଅବସର ନେଲେ
 ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ସମୟ ବିଚାରକ ଦେଲେ । ୧୬୯
 ଏହି ହେତୁ ବିଚାର ସମୟ ଗଡ଼ିଗଲା
 ପନ୍ଦର ଦିନ ସମୟ ଆବର ମିଳିଲା । ୧୭୦
 ଯାହାହେଉ ଏ ବିଚାରୁ ବହୁଲଭ ହେଲା
 ସୁଭାଷଙ୍କ କର୍ମକୁଶଳତା ଜଣାଗଲା । ୧୭୧
 ଜାମାନେ ସୁଭାଷ ଯାହା ଯାହା କରିଥିଲା
 ଟିକି ନିଶି ସବୁକଥା ପଦାରେ ପଡ଼ିଲା । ୧୭୨
 ଜାଣିବୁ ବାହ୍ୟମାନେତା କର୍ମୀଙ୍କର ଛବି
 ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଦେଖି ଯାଏ ହୃଦ ଗ୍ରହ । ୧୭୩
 କେଡ଼େ ଧର୍ମ୍ୟ ସାହସ କେଡ଼େ ମନଆଶା
 ସ୍ୱଦେଶୁ ଯାଇ ବିଦେଶେ ବାନ୍ଧିଲା ଏ ମେଣ ।
 ଗୁଳି ଗୁଳା ବାରୁଦକୁ ନ କଲା ଖାତର
 ଜାଣି ଭାଇ ଏ ଗରଟି ଉତ୍କଳ ମାଟିର । ୧୭୪
 କେଶରୀ ଗୁଡ଼ାରେ ଆସି ପଶିଲା ଧସାଇ
 ଲୋକ ଲୋଚନର ବଳ ଦେଲା ସେ ଖସାଇ ।
 କେଶରୀଙ୍କ ଜଣିବାର ନୁହଇ ସହଜ
 ହାରି ପଳାଇଲା ତେଣୁ ଆଜାଦ ପଞ୍ଜଜ । ୧୭୫
 ସେହି ପଞ୍ଜଜର ସେନାପତି ତିନି ଜଣ
 ରାଜଦ୍ରୋହ ଅପରାଧେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ଦେନ । ୧୭୬
 ସୁଭାଷ ଏକ ପ୍ରକାର ବିଚାର ବାନ୍ଧିଲା
 ଆନ ପରକାର ଫଳ ତହୁଁ ଉପୁଜିଲା । ୧୭୭

ମଣିଷର ପାଞ୍ଚ ସିନା ଏକ ପରକାର
 ୩ ଭଗବାନଙ୍କର ପାଞ୍ଚ ଆନ ପରକାର । ୧୪୧
 ଏ ମାନବ ଭବିଷ୍ୟତ ଜାଣି ନ ପାରଇ
 ନିଜ ବାହୁବଳେ ସବୁ କରିବ ପାଞ୍ଚଇ । ୧୪୨
 ପାଞ୍ଚେ ମିଳିବ ଅମୃତ ମିଳେ ଶେଷେ ବିଷ
 ସେହି ଦଶା ଶ୍ରେଣକଲେ ଶେଷକୁ ସୁଭାଷ ।
 ରାଜଲକ୍ଷ୍ମୀ ଥିବାଯାକେ କେ କରିବ କିସ
 ରାଜ୍ୟଭାର ଦେଇଛନ୍ତି ସେହି ଜଗନ୍ନାଥ । ୧୪୪
 ଯାବତ ସେ କଳା ନ ହରିବେ ଭଗବାନ
 ତାବତ ତାହାଠୁ ରାଜ୍ୟ ନ ହେବ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ।
 ଦୁନିଆରେ ଚନ୍ଦ୍ର ନାହିଁ କାଳିଆକୁ ବଳି
 ମାନବର ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଦିଏ ସବୁ ଦଳି । ୧୪୬
 ହିଟଲର ଏତେ ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଦେଖାଇଲୁ
 ପଲକ ପିଛାଡ଼ୁ ତାର ଚନ୍ଦ୍ର ନ ରହିଲୁ । ୧୪୭
 ଜାପାନ ଦଶା ତ ଏବେ ସକଳେ ଦେଖିଲୁ
 ଭାଙ୍ଗି ଗଲୁ ଦମ୍ଭ ଦର୍ପ ଗରବ ସକଳ । ୧୪୮
 ବ୍ରିଟିଶ ସମ୍ରାଟଠାରୁ ଶିଶୁ ଭୂଟି ନାହିଁ
 ଏ ମହା ସମରେ ସେହୁ ହୋଇଲେକ ଜୟୀ ।
 କେଡ଼େ କେଡ଼େ ରାଜ୍ୟମାନ ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହେଲୁ
 ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ କେଶ କେହି ନ ଛୁଇଁଲୁ ।
 ମାନବ ତାହାର ଚେଷ୍ଟା ଅବଶ୍ୟ କରିବ
 କାଳବେଳେ ଭାଗ୍ୟବଳେ ଅବଶ୍ୟ ଫଳିବ ।
 ପଞ୍ଚାଶ ବରଷ ହେଲୁ ଲଢ଼ୁଛି କଂଗ୍ରେସ
 ସ୍ଵରତ ମୁକତି ପାଇଁ କରିଛି ମାନସ । ୧୫୨
 ସ୍ଵରତରେ ଅଛନ୍ତି ଯେତେକ ନେତାଗଣ
 ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ମତ ଅଟେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ୧୫୩
 ସ୍ଵରତର ସ୍ଵାଧୀନତା ସବୁଦଳ ମତ
 ପଛାନେଇ ମତଭେଦ ଲାଗିଛି ବହୁତ । ୧୫୪

ସୁଭାଷ ହିଂସା ପଥରେ ପଥକ ହୋଇଲ
 ଅଳପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପରାଜିତ ହେଲା । ୧୫୩
 କେ ବୋଲେ ପ୍ରାଣରେ ବଞ୍ଚି ଅଛଇ ସୁଭାଷ
 କେ ବୋଲଇ ଉଡ଼ିଗଲା ସୁଭାଷର ହଂସ । ୧୫୪
 ମରିଛି ବୋଲି ଖବର ବଞ୍ଚିଛି ଅଜଣା
 ନାନା ପ୍ରକାର ସଂଶୟ ନମିଲେ ଠିକଣା । ୧୫୫
 ଖବରକାଗଜମାନେ ଲେଖୁଛନ୍ତି ଏହା
 ସତ୍ୟ ଅବା ମିଥ୍ୟା କିଏ କହିପାରେ ତାହା ।

ଗଉର ଉଦାର

ଦେଖୁଛି ଭାରତେ ଏକ ନୂଆ କଥା ହେଲା
 ଏପରି ବିରୁଦ୍ଧ କେବେ ଦେଖା ତ ନ ଥିଲା ।
 ଭାରତର ଇତିହାସ ପଢ଼ିଅଛି ମୁହଁ
 ଏପରି ବିରୁଦ୍ଧ କଥା କାହିଁ ପଢ଼ି ନାହିଁ । ୧୬୦
 ଭାରତର ଏତେଲୋକ ଆବେଦନ କଲେ
 ବଢ଼ଲାଟି କାହିଁ ପାଇଁ ନାହିଁ କରିଦେଲେ ।

ଜଗା ଉଦାର

ଏ ଯେଉଁ କଥା ଆବର ପୁଛୁଲି ଗଉର
 କି ଦେଇ ପାରିବି ମୁହଁ ତହିଁର ଉତ୍ତର । ୧୬୧
 ବଢ଼ଲାଟି ମନକଥା କହି ନ ପାରିବି
 କାହିଁକି ସେ ନାହିଁ କଲେ କିପରି କହିବି ।
 ଏ ତ ରାଜମାତି କଥା ଅତି ଗୁଡ଼ିକର
 ଆନଲୋକେ ନ ଜାଣନ୍ତି ଗୁପ୍ତତ ଖବର । ୧୬୪
 ଅନୁମାନ କହିବାର ଦୁହଇ ଉଚିତ
 ପ୍ରକୃତ ନହୋଇ ପାରେ ଅନୁମାନ ତଥ୍ୟ ।
 ସମ୍ରାଟଙ୍କ ବିପକ୍ଷରେ ନିଜ ସେନାଗଣ
 ଅସ୍ତ୍ର ଧରିଲେ ବିଷମ ଦୋଷ ଅଟେ ଜାଣ ।
 ରାଜଦ୍ରୋହ ଅପରାଧେ ନ ହୋଇଲେ ଦଣ୍ଡ
 ଶାସନ ଶୃଙ୍ଖଳାମାନ ହୋଇଯିବ ପଣ୍ଡ । ୧୬୭

ଅପରାଧୀ ପକ୍ଷ ଯେବେ ଦଣ୍ଡ ନ ପାଇବେ
 ଆନମାନେ ନିର୍ଭୟରେ ସେପରି କରିବେ ।
 ଏହି ମାତ୍ର ଅନୁସରି ନାହିଁ କରିଥିବେ
 ଏପରି ବିରୁଦ୍ଧ ଅନୁମାନୁଷ୍ଠ ମୁଁ ଏବେ । ୧୭୯
 ବିରୁଦ୍ଧ ଶେଷରେ ଦେବା ଏଥିର ଉତ୍ତର
 ଏହିଠାରେ ଥାଉ କଥା ଏତିକି ଏଥର । ୧୮୦
 ବିରୁଦ୍ଧବେଳେ ନାନାଦି କଥା ବାହାରିବ
 ତହିଁରୁ ନାନାଦି ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ । ୧୮୧
 ଭାଷେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ଜଗନ୍ନାଥ
 କେ ବୁଝିପାରିବ ତବ ସୃଷ୍ଟି କଳାତତ୍ତ୍ୱ । ୧୮୨
 ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ଭାରତୀୟ ସେନାବାହିନୀ ବିରୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଉନବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଭାରତ ଜାତୀୟସେନା ବିରୁଦ୍ଧ ବିଷୟ
 କି ହେଲା କିଛିହିଁ ଜଣା ଗଲାନାହିଁ ଥୟ । ୧
 ସାରା ଭାରତରେ ଏବେ ପଡ଼ିଅଛି ହୁରି
 ଗୁଡ଼ିକିଏ ସେମାନଙ୍କୁ କିଛି ନ ବିରୁଦ୍ଧ । ୨
 ଏଥିର ବିଶେଷ କଥା କହନ୍ତୁ ଆପଣ
 କିଛି ଜାଣିପାରୁନାହିଁ ତହିଁର କାରଣ । ୩

ଜଗା ଉବାଚ

ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ କଥା ରୁଲିଛି ଭାରତେ
 ନିର୍ବାଚନ ସାମରିକ ବିରୁଦ୍ଧ ସହିତେ । ୪
 ବଡ଼ଲଟ ସଭାକୁ କେ ପ୍ରତିନିଧି ଯିବ
 ଏଥିପାଇଁ ବହୁ ହେଉଛନ୍ତି କେତେ ସଭ୍ୟ । ୫

କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ କେତେ ଦଳୀୟ ଲୋକ । ୭
 ସବୁଠାରେ କଂଗ୍ରେସର ହୁଏ ଜିତାପଟ
 ଆନ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କର ଭାବି ଯାଉଅଛି ଆଶା । ୮
 ଭାରତରେ ଅଛନ୍ତି ଯେତେକ ମୁସଲମାନ
 ଦୁଇଦଳ ହୋଇଛନ୍ତି ମତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ । ୯
 ଦଳେ କଂଗ୍ରେସ ସହିତ ଏକମତ ହେଲେ
 ଅନ୍ୟ ଦଳ ଜିନାଙ୍କ ମତରେ ମତ ଦେଲେ । ୧୦
 ଜିନା ହେଉଛନ୍ତି ସେ ଦଳର ଦଳପତି
 ପାକିସ୍ତାନ କରିବାକୁ ତାଙ୍କ ମତଗତି । ୧୧
 ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ତାଙ୍କ ଦଳ ହୋଇଲେ ଅଧିକ
 ମୁସଲମାନ ଜାତିର ରହିବ ଯେ ଟେକ । ୧୨
 ଏହି ଲଢାଇ ଲାଗିଛି ସାରା ଭାରତରେ
 ଜିତୁଛନ୍ତି ଜିନାଦଳ ବହୁତ ସ୍ଥାନରେ । ୧୩
 ଜିନା କହୁଛନ୍ତି ବଡ଼ ଦାମ୍ଭିକ ଭାବରେ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇପାରେ । ୧୪
 ପାକିସ୍ତାନ ପାଇଁ ହିନ୍ଦୁ ହୋଇଗଲେ ରାଜି
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନଙ୍କର କଳି ଯିବ ଭାଜି । ୧୫
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଏଥେ ଯେବେ ରାଜି ନ ହୋଇବେ
 କେନ୍ଦ୍ରସରକାର ସେହୁ ଗଢ଼ାଇ ନ ଦେବେ । ୧୬
 ତାଙ୍କର ଆପତ୍ତି ନ ଶୁଣିଲେ ସରକାର
 ମହାଦୋର ଅନିଷ୍ଟ ଯେ ଘଟିବ ନିକର । ୧୭
 ଜହରଲାଲ ବୋଲନ୍ତି ସେ କଥା ନ ହେବ
 ଭାରତକୁ ଖଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡି କେ କରି ପାରିବ । ୧୮
 ବୁଲୁଛନ୍ତି ଜବାହର ସାରା ଭାରତରେ
 ବୋଲନ୍ତି ହେ ଦେଶବାସୀ କଥା ଶୁଣି ବାରେ । ୧୯
 କଂଗ୍ରେସକୁ ଭୋଟ ଦେଇ କର ଜୟପୂଜା
 ତେବେ ଭାରତ କେବଳ ହୋଇପାରେ ମୁକ୍ତ । ୨୦

ଆଜାଦହୁଏ ପଞ୍ଜେ ଯେଉଁମାନେ ଥିଲେ
 କେତେଜଣଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ ହେଉଛି ଦିଲ୍ଲୀରେ । ୨୦
 ସେହି ବିରୁଦ୍ଧ ପାଇଁକି ଯେତେ ବ୍ୟୟ ହେବ
 ଦେଶବାସୀ ସବେ ମିଳି ତାହା ତୁଲାଇବ । ୨୧
 ଏହି ଦୁଇ କଥା ସେହୁ କରନ୍ତି ପ୍ରବୃତ୍ତ
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ରୁଣ୍ଡହୋଇ ଶୁଣନ୍ତି ଖବର । ୨୨
 ପାଞ୍ଚ ଲକ୍ଷ ସାତ ଲକ୍ଷ ହେଉଛନ୍ତି ରୁଣ୍ଡ
 ଶତବଦ୍ଧ ଯନ୍ତ୍ର ଅଛି ଶୁଭିବାକୁ ତୁଣ୍ଡ । ୨୩
 ତେଣେ ଜାତୀୟବାହିନୀ ଲୋକଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ
 ନୁଆ ନୁଆ କଥାମାନ ହେଉଛି ପ୍ରବୃତ୍ତ । ୨୪
 କାହିଁକି କିପରି କେବେ ଏ ପଞ୍ଜେ ହେଲା
 କି କି କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଏ ପଞ୍ଜେ କରିଥିଲା । ୨୫
 ସୁଭାଷଙ୍କ ଗୁଣ କର୍ମ ଥିଲା ଯେତେ ଯେତେ
 ଆଜିଯାକେ ତାହା ସବୁ ଥିଲା ଗୁପ୍ତତେ । ୨୬
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ସରକାର କରଇ ବିରୁଦ୍ଧ
 ସବୁ କଥାଯାକ ଦାଣ୍ଡେ ହୋଇଲା ପ୍ରବୃତ୍ତ । ୨୭
 ସାରା ଭାରତରେ କଥା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଲା
 ଯେ ଯାହା ଜାଣି ନ ଥିଲା ସକଳ ଜାଣିଲା । ୨୮
 ଖବରକାଗଜ ଟିପାଟିପଣି ସହିତ
 ବିସ୍ତୃତଭାବେ ପ୍ରକାଶ କଲା ସେ ଚରିତ । ୨୯
 ଜହର, ପଟେଲ ଆଦି ଯେତେ ନେତାଗଣ
 ସଭା ସମିତିରେ କଲେ ସେ ସବୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ।
 ଭାରତ ବାହାରେ ନାନା ଦେଶ ଦେଶାନୁରେ
 ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ି ସକଳ ଜାଣିଲେ । ୩୧
 କଂଗ୍ରେସର ମାତି ଗତି ଭବିଷ୍ୟତ କର୍ମ
 ଜହରଲାଲ ସକଳ କରନ୍ତି ବଖାଣି । ୩୨
 ହୁଦ୍ଦୟ ଖୋଲି କହନ୍ତି ସକଳ ବଚନ
 ବଚନବାଣ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଯୁଗ ଯୁଗ । ୩୩

“ଭାରତ ଗୁଡ଼ି” ପ୍ରସାଦ କରିଛି କଂଗ୍ରେସ
 ବୁଲି ବୁଲି ପ୍ରବୁରନ୍ତି ସେ ସବୁ ସନ୍ଦେଶ । ୩୪
 କଂଗ୍ରେସକୁ ଘୋଷଣା ଘୋଷଣା ଡାକ
 ଲାହି ଲାହି ଜବାହର ବୋଲନ୍ତି ଅନେକ ।
 “ଭାରତ ଗୁଡ଼ି” ଭାବକୁ ନାନା ପରକାରେ
 ଜହରଲଲ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରନ୍ତି ଭାଷାରେ । ୩୫
 ଅତି ଆତୁର ବ୍ୟାକୁଳ ଭାବେ କହୁଛନ୍ତି
 ଦିଅ ଭାରତକୁ ଅତି ଚଞ୍ଚଳ ମୁକତି । ୩୬
 ପରଧୀନ କଥା ଆଉ ସହ ପାରୁନାହୁଁ
 ଠକାଠକ ମାତ୍ର ସହ ନ ପାରିବୁ ଆଉ । ୩୭
 ଆମେ ତ ଭାରତବାସୀ ଭାରତ ଆମର
 ଆମ୍ଭ ଦାବି ପୂରଣ କର ହେ ସରକାର । ୩୮
 ନିର୍ବାଚନ ଶେଷେ କର ଘୂର ସମାଧାନ
 ନ କଲେ ତୁରନ୍ତ ହେବ ଘୋର ଆନ୍ଦୋଳନ ।
 ସେ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ କେହି ରୋକି ନ ପାରିବ
 ଭାରତ ଅବଶ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇବ । ୪୧
 ସକଳ ଭାରତବାସୀ ହେଲେ ଏକମୁଖ
 ଅତିରେ ବିନାଶ ହେବ ଭାରତର ଦୁଃଖ । ୪୨
 ଯେଉଁ ଶାସନ ଅମଳେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ
 ଅନାଦାରେ ମରୁଛନ୍ତି କାହିଁ ତାର ଟେକ । ୪୩
 ମାତିଗତ ଅଧିକାର ନାହିଁ ତାର ଲେଖ
 ବରତ ରହିବ ଆଉ ନ ହୋଇ ବିନାଶ । ୪୪
 ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇବାର ପିପାସା ଅନଳ
 କୁହୁଳି କୁହୁଳି ଜଳିଉଠୁଛି କେବଳ । ୪୫
 ଅହିଂସା କଂଗ୍ରେସ ଧର୍ମ ସହିଂସା ତା ମାତ୍ର
 ହିଂସାରେ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲେ ନାହିଁକି ଆପଣ ।
 ନେତାଜୀ ସୁଭାଷ ଯାହା ଯାହା କରିଥିଲେ
 ନମସ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ସେହୁ ପୂଜ୍ୟ ଭାରତରେ । ୪୬

ମରିଥିଲେ ଅଥବା ସେ ଜାଇଥିଲେ ଥାଉ
 ଭାରତେ ଜଳାଇଦେଲା ନିଆଁ ଦାଉଦାଉ । ୩୮
 ମରିଥିଲେ ସେପରି ମରଣ ତାଙ୍କ ବାଞ୍ଛା
 ପରାଧୀନ ଜୀବ ଧରି ନ ରହିବେ ଇଚ୍ଛା । ୩୯
 ଏହିପରି କେତେ କେତେ ଆଶ୍ଚ କଥାମାନ
 କହୁଛନ୍ତି ଜହରଜା ପ୍ରସଙ୍ଗ ହିମେଶ । ୪୦
 ଦନାଇଅଛି ଚନ୍ଦ୍ରଲ ସାରା ଭାରତରେ
 ଇଂରେଜ ଶାସନ ଦୁଷ୍ଟଯାଉ ଭାରତରେ । ୪୧
 ଯାବତ ଜାତୀୟ ସରକାର ନ ହୋଇବ
 ଭାରତର ଧାନ ସ୍ଥାନ ଦଶା ନ ଦୁଷ୍ଟବ । ୪୨
 ଜହରଲାଲ, ପଟେଲ, ଶରତ, ପ୍ରମୁଖ
 ଏକସ୍ବରେ ଜନତାକୁ ଦେଉଛନ୍ତି ଡାକ । ୪୩
 ସକଳେ କଂଗ୍ରେସ ପଛେ ହୁଅ ଏକସ୍ବଟ
 ସ୍ବାଧୀନତା-ଧନ ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇବ ନିକଟ । ୪୪
 ଜହରଲାଲଙ୍କ ଡାକ୍ତ ବାକ୍ୟମାନ ଶୁଣି
 କେତେଲୋକ ହେଉଛନ୍ତି ମନେ ମନେ ଗୁଣି ।
 ଜହରଲାଲଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ସରକାର
 ବୋଲିପାରନ୍ତି ଏ ସ୍ବଜସ୍ବୋଦ ତ ନିକର । ୪୫
 ଆବର ଗିରଫ କରି କାରାଗାରେ ନେବେ
 କି ହୋଇବ ପରିସ୍ଥିତି ତେବେବେଳେ ତେବେ
 ବିଲତରେ ଲାଗିଅଛି ବହୁତ ବିରୁର
 ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଯିବେ ଭାରତେ ନିକର । ୪୬
 ଦେଖିବେ ଭାରତ ତାର ପରିସ୍ଥିତି କିସ
 କି କଲେ ଭୁରନ୍ତ ଝଡ଼ିଯିବ ଏହି ବିଷ । ୪୭
 ବିଲତର ବହୁ ବହୁ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ
 ଭୁରନ୍ତ ଆସିବେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ାଯାନେ । ୪୮
 ଏହିପରି ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଲାଗିଛି ଭାରତେ
 କେବେ ଶାନ୍ତି ବିରାଜିବ କେ ଜାଣେ କେମନ୍ତେ ।

ପୁଣି କଲିକତାଠାରେ ହେଲା ଗଣଗୋଳ
 ଜାଣିପୁବାହୁଣୀ ସେନା ବରୁରର ଫଳ । ୬୭
 ଗୁପ୍ତମାନେ ମିଳିକରି ପ୍ରତିବାଦ କଲେ
 ବରୁର ନ ହେଉ ବୋଲି ମତ ପ୍ରକାଶିଲେ ।
 ଶୋଭାଯାତ୍ରା କରି ବାହାରିଲେ ଦଳ ବାହୁ
 ପୁଲିସମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ହେଲେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ । ୬୮
 ଏହାର ଫଳରେ ବହୁ ହତ ଜନମିଲା
 ପୁଲିସ ସହି ନ ପାରି ଗୁଳି ଫୁଟାଇଲା । ୬୯
 ଗୁଳିରେଟେ କେତେ ଗୁପ୍ତ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ
 ହାତୀକାର ପଡ଼ିଗଲା ସାରା ସରତରେ । ୭୦
 ଲଳାମୟଙ୍କର ଲଳା କେ ବୁଝି ପାରିବ
 ଏ ବଣ୍ଟ ମୂରତି ପ୍ରଭୁ କେବେ ସଂହରିବ । ୭୧
 କେଉଁଠାରେ ଭୂମିକମ୍ପ କରେ ଲୋକ କ୍ଷୟ
 କେଉଁଠି ଝଟି ତୋଫାନ କାହିଁ ବନ୍ୟା ଭୟ ।
 କେଉଁଠାରେ ଅନାଦିରେ ମରୁଛନ୍ତି ଲୋକ
 କେଉଁ ସମରେ ଛୁଣିଲ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ବେକ । ୭୨
 ଏ ଗଣ୍ଡ ପ୍ରଳୟ ଲଳା ଅତି ଭୟଙ୍କର
 କାହାକୁ ନିମିତ୍ତ କରି କର କି ପ୍ରକାର । ୭୩
 କାହା କଣ୍ଠେ ବିଜେ କରି ଦିଅ କି ପ୍ରେରଣା
 ଚନ୍ଦ୍ରାକଳେ ବୁଝି ବୁଝି ହୋଇଯାଏ ବଣା । ୭୪
 ଅଭୂତ ସୃଷ୍ଟି ନିୟମ କେ କଲି ପାରିବ
 କହୁ କହୁ କିଛି ଦୂରେ ବିସ୍ତାପ ଉଠିବ । ୭୫
 ବିଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି ପଡ଼ିଅଛି ଦୂର
 ବିଜ୍ଞାନ ତ କାହିଁ କିଛି ନ ପାରିଲା କଲି । ୭୬
 ଆଜିଯାକେ କେହି କିଛି କଲି ନ ପାରିଲେ
 ଅଜଣା ରାଜନ କହି ନିରସ୍ତ ହୋଇଲେ । ୭୭
 ଯେଉଁଦିଗକୁ ଚାହିଁଲେ ଦିଶୁଛି ଅନନ୍ତ
 କଲି ନ ହୁଅଇ କିଛି ନାହିଁ ଆଦି ଅନ୍ତ । ୭୮

ଏ ବିଶ୍ଵ ପ୍ରଦର୍ଶନୀକ ବସାଇଛି କିଏ
 କାହିଁ ଲୁଚିବସି ରଙ୍ଗେ ସକଳ ସଜାଏ । ୭୭
 ଧନ୍ୟ ଡାର କାରିଗର ଧନ୍ୟ କଉଶଳ
 କାହିଁ ବସି ତଳାଉଛି ଏ ବିଚିତ୍ର କଳ । ୭୮
 ଆକାଶ ପାତାଳ ଚଉଦିଗକୁ ଚାହିଁଲେ
 ଅସୀମ ଅନନ୍ତ ସବୁ ଦେଖାଯାଏ ଭଲେ । ୭୯
 ଆକାଶରେ ଗ୍ରହ ତାର ମାଳ ମାଳ ହୋଇ
 କିଏ ଧରି ଝୁଲାଇଛି ବୁଝି ନ ପାରଇ । ୮୦
 ଖସି ପଡ଼ୁନାହିଁ କେହି କପରି ରଖିଛି
 ଧାରମତେ ନିତିପ୍ରତି ଗତି କରୁଅଛି । ୮୧
 ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କେ ଥୋଇଛି ପ୍ରଦୀପ
 ଦିନା ତଇଲେ ଜଳୁଛି ରାତି ଦିନଯାକ । ୮୨
 ଜଗତକୁ ଦେଉଛନ୍ତି ଆଲୋକ ଏ ଦୁଇ
 ଦୁଇଛନ୍ତି ଦିବା ରାତି କାହା ଆଜ୍ଞା ପାଇ । ୮୩
 ଆକାଶକୁ ଚାହିଁଲେ ନ ଦଶେ ଆଦିଅନ୍ତ
 ତଳେ ମାଳ ପାରାବାର ଅସୀମ ଅନନ୍ତ । ୮୪
 ମହାବିସ୍ଫୁର୍ତ୍ତ ଉପୁଜେ ଦେଖି ଏ ଜଗତ
 କେବେ ଶ୍ଵାସ ଭୟଙ୍କର କେବେ ମହାଶାନ୍ତ ।
 କାହିଁ ମହାଦୋର ରଣ କାହିଁ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ
 କାନ୍ଦବୋବାଳ କେଉଁଠି କାହିଁ ହାସ୍ୟମତ୍ତ । ୮୫
 କେ ରୋଗରେ ଛଟପଟ କେନ୍ଦ୍ର ମହାଶ୍ଵେତୀ
 କେନ୍ଦ୍ର କଠୋର ତପସ୍ଵୀ କେନ୍ଦ୍ର ମହାସୋଗୀ ।
 କେଉଁଠି ଅନ୍ଧାର ପୁଣି କେଉଁଠି ଆଲୋକ
 କେନ୍ଦ୍ର ସତ୍ୟବାଦୀ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରବଳ ବଞ୍ଚକ । ୮୬
 ଦେଖି ଏ ବିଚିତ୍ର ଲୀଳା ମନେହୁଏ ଏତେ
 ନମସ୍ତେ ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ନମସ୍ତେ ନମସ୍ତେ । ୮୭
 ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ରକ ହୋଇ ଏ ଜୀବ ସକଳ
 କର୍ମକ୍ଷେତ୍ରେ କର୍ମମାନ କରନ୍ତି କେବଳ । ୮୮

ଖେଳାଉଛୁ ଯେଉଁପରି ଖେଳନ୍ତି ସରବେ
ମୁଁ କରୁଛି ବୋଲି କହୁଅଛନ୍ତି ଗରବେ । ୯୦
ମାୟାଯନ୍ତରେ ବସାଇ ଖେଳାଉଛୁ ଖେଳ
‘ମୁଁ’ କହି ପାପରେ ଭାଗୀ ହୁଅନ୍ତି କେବଳ ।

ଗଉର ଉବାଚ

ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବିଚିତ୍ର ଲୀଳା ଶୁଣି ହେଲି ଧନ୍ୟ
ନ ଜାଣଇ କିଏ ପାପ କିଏ ଅବା ପୁଣ୍ୟ । ୯୧
ତାଙ୍କ ପ୍ରେରଣାରେ କରେ ଯାବତ କରମ
କଲେ ଯାହା ପ୍ରଭୁପଦେ କରେ ଅରପଣ । ୯୩
ଏମନ୍ତ ବିଶ୍ୱାସେ ଯେହୁଁ କରଇ କରମ
ନ ଲାଗଇ ତାକୁ କିଛିମାତ୍ର ପାପ ପୁଣ୍ୟ । ୯୪
ସେ ଯାହା ଜଗତଅଛି କରୁଅଛି ମୁହିଁ
ମୋହର ନିଜର ଏଥୁ କିଛିମାତ୍ର ନାହିଁ । ୯୫
ଆପଣଙ୍କ କଥାରୁ ମୁଁ ଏମନ୍ତ ବୁଝୁଛି
ଶୁଣାନ୍ତୁ ଆଉ କଥାଏ ପୁଣି ପରୁରୁଛି । ୯୬
ଅନଶନ କି ଧରମ କିଏ ତାର ଫଳ
କେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ର ଏ ବିଧାନ ହୋଇଛି ନିକର ।
ବହୁଲେକ କରୁଛନ୍ତି ଅନଶନ ଏବେ
ଦେଖା ଶୁଣା ନ ଥିଲା ତ ଏ ବିଷୟ କେବେ ।

ଜଗା ଉବାଚ

କିଛି ନ ଖାଇ ରହିବା ନାମ ଅନଶନ
ଅନାହାର, ଉପବାସ ନାମ ତାର ପୁଣ । ୯୭
ନାନା ବ୍ରତ ଉପବାସ ଅଛଇ ବିଧାନ
କାମ୍ୟକର୍ମ ନାମ ତାର ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ । ୧୦୦
କଠୋର ତପସ୍ୟା ଆଦି ଉପବାସ ସେତେ
ସେତେ ଦୃଢ଼ମନେ ପାଳ କ୍ଳେଶକର ସେତେ ।
ଭବସିନ୍ଧୁ ତଟେ ଜୀବ ଅଛଇ ଯାବତ
ଆହାର ଲମ୍ପଟ ଭାବ ଅଛଇ ତାବତ । ୧୦୨

ଆହାର ନ କଲେ କେହି ବଞ୍ଚି ନ ପାରିବ
 ଆହାର ବହୁନେ ଆତ୍ମା କ୍ଳେଶ ଭୋଗୀ ହେବ ।
 ଗୀତାରେ ଶ୍ରୀଭଗବାନ କହିଲେ ଏମନ୍ତ
 ଏ ପ୍ରକାର ଫୁର କର୍ମେ ହୁଏ ସେହୁ ରତ ।
 ଭଗବାନଙ୍କୁ ଦିଅଇ ଅଯଥା କଷଣ
 ଶରୀର ଦେଉଲେ ପରା ଛନ୍ତି ଭଗବାନ । ୧୦୫
 ଏହା ଯଦି ହେଲା ଭଗବାନଙ୍କର ମତ
 ଅନଶନ ନୁହଇ ତ ଶାସ୍ତ୍ରର ସମ୍ମତ । ୧୦୬
 ଶରୀର ଆତ୍ମାକୁ ସେହୁ ଦିଅଇ କଷଣ
 ହିଂସା କରମ ବୋଲିଣ ତାକୁ କର ଜ୍ଞାନ । ୧୦୭
 ଅନଶନକୁ ଅହିଂସା କରମେ ନ ଗଣ
 ଆପଣା ଆତ୍ମାକୁ ସେହୁ ଦିଅଇ କଷଣ । ୧୦୮
 ବାତାନ୍ୟ ପତର ଫଳ ଯାହା କିଛି ଖାଅ
 ଅଶନ କରମ ହେଲା ଜାଣ ହେ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୦୯
 ଶୁଣାଅଛି ସିଦ୍ଧଯୋଗୀ ଯୋଗବିଧି ବଳେ
 ଭୁଗର୍ଭରେ ରହୁଥିଲେ ଛ ଛ ମାସ ହେଲେ ।
 ମାଇପେ ପିଲାଏ ଗୁରୁଜନେ ମାନକରି
 କିଛି ନ ଖାଇ ଉପାସେ ରହନ୍ତି ଆହୁରି । ୧୧୧
 ଆଦର ପାଇଲେ ପୁଣି କରନ୍ତି ଆହାର
 ଏ ତ ନୁହେଁ ଭଲ ମାତି କରେ ମୁଁ ବିଚାର ।
 ମହାଜନ ଯେବେ ରଖି ଆଦାୟ ପାଇଁକି
 ଖାତକ ଦୁଆରେ ଜଗିବସଇ ନାହିଁକି । ୧୧୩
 ନ ଦେଲେ ମୋ ରଣଟଙ୍କା କେବେହେଁ ନ ଯିବି
 ଧାରଣା ଦେଇ ଦୁଆରେ ଉପାସେ ଶୋଇବି ।
 ଏହିପରି କେତେ କଥା ଶୁଣା ଯାଉଥିଲା
 ହିଂସା ଶତାଦିରେ ଆନ ଆକାର ଧରିଲା । ୧୧୫
 ମହାମାଗାନ୍ଧି ପ୍ରଥମେ କଲେ ଅନଶନ
 ତାଙ୍କ ଅନୁକରଣରେ କଲେ ଆନ ଜନ । ୧୧୬

ଶେଷଲୋକ ସମାଜର ଯେ କଥା କରନ୍ତି
 ଭକ୍ତର ଲୋକେ ସେ କଥା ବଳେ ଆତରନ୍ତି ।
 ଗାନ୍ଧୀଜୀ ବୋଲନ୍ତି ଏହି ଅନଶନବଳେ
 ଅନ୍ତର ଶୁଦ୍ଧି ହୁଅଇ ପାପତାପ ଗଲେ । ୧୧୮
 ଆପଣାର ଦୋଷ ମୁଁଟି ଯାହା କିଛି ଥିବ
 ଅନଶନ କଲେ ସବୁ ଧୋଇ ହୋଇଯିବ । ୧୧୯
 ଅନ୍ତର ତପସ୍ୟା ଯେବେ ଅଟେ ଅନଶନ
 ଅନ୍ତରର ଶୁଦ୍ଧି ମାତ୍ର ଅଟଇ କାରଣ । ୧୨୦
 ଆନ କିଛି ମତଲପ ରୁଣି ଯେ କରିବ
 କି ଫଳ ଅଛି ତହିଁରେ କିଏବା କହିବ । ୧୨୧
 କଥା କଥାକେ କରନ୍ତି ଲୋକେ ଅନଶନ
 ଫମେ ଫମେ ତାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ୁଅଛି ଜାଣ ।
 କେ ବୋଲଇ ମୋର କଥା ଯେବେ ନ ରହିଲୁ
 ଅନଶନ କରି ଦିନ ନେବି ମୁହିଁ ଭଲ । ୧୨୩
 କେ ବୋଲେ ତା ନାମେ ମିଛେ ଲଗାଇ ଜଟାଇ
 ଲୋକେ କହୁଛନ୍ତି ଲୁପ୍ତ ନେଇଥିଲୁ ସେହି ।
 ଏକଥା ଯାବତ ନ ହୋଇବ ପରମାଣ
 ତାବତ କରିବ ସେହୁ ଭଲେ ଅନଶନ । ୧୨୪
 ଅନଶନ ଅସ୍ତର ଏପରି ବ୍ୟବହାର
 କରିବାର ଦେଖା ଯାଉଅଛି ବାରବାର । ୧୨୫
 ଆହୁରି ରହସ୍ୟ ଅଛି ଅନଶନ ବଳେ
 ତହଲ ପଡ଼ଇ ନାନା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଯରେ । ୧୨୬
 ଲୁଣପାଣି, ଲେମ୍ବୁରସ, କମଳା, ମଧୁର
 ପାନ କରୁଥାନ୍ତି ଦିନକରେ ବହୁବାର । ୧୨୭
 ଚକିତ୍ସକମାନେ ରୁଦ୍ଧି ବସିଥାନ୍ତି ପାଣ୍ଡେ
 ନାଡ଼ ଦେଖି ବାରବାର ଲେଖ ପରୀକ୍ଷଣ ।
 ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ପସି ଲେଖି କରେ ନବେଦନ
 ଛୁଡ଼ି ଆହେ ବନ୍ଧୁ ଏହି ଫୁର ଅନଶନ । ୧୨୮

ଖବରକାଗଜେ ଯବୁ ହୁଏ ପରକାଶ
 ଦୁଇ ତିନିଦିନେ କାର ଶୁଦ୍ଧ ଉପବାସ । ୧୩୧
 ଆତ୍ମଶୁଦ୍ଧି ପାଇଁ ଯେହୁ ଉପାସ କରିବ
 ସାରା ଜଗତକୁ କମ୍ପା ତାହା ଜଣାଇବ । ୧୩୨
 ବିଜ୍ଞାନ ଦେଇ ଯେ କରଇ ଅନଶନ
 ଦୁହଇ କି ଏହା ଏକ ନୂଆ ପ୍ରହସନ । ୧୩୩
 ଗାନ୍ଧୀ ପଦ୍ମଲେ ଦେଖାଇଲେ ଅନଶନ
 ଆଜି କଲେ କହୁଛନ୍ତି ବୁଝିବେ ଏ ବ୍ୟାଧି । ୧୩୪
 ଏଥର ବିଜ୍ଞାନ କହୁ ଜଣା ଯାଉନାହିଁ
 ଏମନ୍ତ ବ୍ୟାଧି ଜେଉଁ ଶାୟରେ ତ ନାହିଁ । ୧୩୫
 ନିଜେ ବୁଝି ବିଚାରି କଲେକ ଅନଶନ
 ଅବୁଝେପେ ଉପରେପେ ତେଜବ କେସନ ।
 ନିଜ ପାପ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ପାଇଁ ଯେବେ କର
 ଆଜି ଉପରେପେ କମ୍ପା ଶୁଦ୍ଧି ବ ନିଜର । ୧୩୬
 ଆପଣାର ମନକଥା ଆପଣାକୁ ଜଣା
 ଆତ୍ମପରୀକ୍ଷା ନ କରି ହୁଅ କମ୍ପା ବଣା । ୧୩୭
 ନିଶ୍ଚଳ ମନରେ ଯେବେ ନିଜକୁ ପୁଞ୍ଜିବ
 ସାଧୁ କି ଅସାଧୁ ବୋଲି ବିବେକ କହୁବ । ୧୩୮
 ମୋ ଚିତ୍ତ ଯେବେ ନିର୍ମଳ କାକୁ କମ୍ପା ଭୟ
 ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟାମୀ ପୁରୁଷକୁ ଜଣାଅଛି ଅୟ । ୧୩୯
 ସହି ନ ପାରି କେ କିଏ ମିଥ୍ୟାଦୋଷ ଦେଲେ
 ଅନଶନ କରି କମ୍ପା ମରିବ ମୁଁ ବଳେ । ୧୪୦
 ବୁଝା ଦୁଷଣକୁ ଡରି କଲ ଅନଶନ
 ଅବଧି ରହିବନାହିଁ ଦୁଷଣର ପୁଣି । ୧୪୧
 ଦୁଷଣ ଶଶ୍ତ୍ରୀପାଇଁ କରି ଅନଶନ
 ଉପରେପେ ଶୁଦ୍ଧିଲେ ଅଧିକ ଅପମାନ । ୧୪୨
 ଏ ଦାଉରୁ ସେ ଦାଉ ବଳିବ, ବେଶି ନିନ୍ଦା
 କଥା କଥାକେ ନ କରି ଅନଶନ ପନ୍ଦା । ୧୪୩

ଆଲୋଚନା ବିଡ଼ମ୍ବନା ହୋଇବ ବହୁତ
 କାହା ତୁଣ୍ଡେ ବାଡ଼ିବତା କେ ଦେବ ସନ୍ତତା ।
 ମୋହର ଏ ଶୁଦ୍ରମତ କହିଲି ଗଉର
 ମନ ନ ମାନିଲେ ବଡ଼ ଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ପରୁର । ୧୪୭
 ଆହେ ପ୍ରଭୁ ଚିତ୍ତ ସଦା କର ନିରିମଳ
 ଉଦ୍ଦେଇଯାଉ ଯାବତ ଅନ୍ତରର ମଳ । ୧୪୮
 ତବ କୃପାବଳେ ସିନା ଏ ବର ମିଳିବ
 ଅଜ୍ଞାନୀ ମାନବ କିଛି ଦରି ନ ପାରିବ । ୧୪୯
 ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦିନେ ଡାକି ପାରୁନାହିଁ
 ଚଗଲ ମନ ତ କେବେ ଥୟ ହେଉନାହିଁ । ୧୫୦
 ତବ ଉପାସନା ପାଇଁ ବସିବା ସମୟେ
 ବାର ବଣବୁଦାକୁ ଚଗଲ ମନ ଧାଏଁ । ୧୫୧
 କାହୁଁ କେତେ କଥା ଉପକଥା ଆଣି ଥୁଏ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମନକୁ ଥୟ କରାଇ ନ ଦିଏ । ୧୫୨
 ତେଣୁ ପ୍ରଭୁ ବାରବାର ମୋର ନିବେଦନ
 ଦୟାକରି ଥୟକରିଦିଅ ମୋର ମନ । ୧୫୩
 ତୁମ୍ଭେ ପିତା ତୁମ୍ଭେ ଗୁରୁ ହରତା କରତା
 ନ ଦେନ ମୋ ଦୋଷ ଡିଲେ ଦଇବ ଦୟାତା ।
 ନ ଡାକି ପାରିଲିବୋଲି ସିନା ମୋର ଦୋଷ
 ଏଥୁପାଇଁ ପିତା କମ୍ପା ନ କରିବ ରୋଷ । ୧୫୪
 ସୁମରିଲେ ନାମ ଯାର ଯାଏ କୋଟି ଦୋଷ
 ଏତେ ପାପ କରିବାକୁ ନାହିଁ ମୋ ଆୟୁଷ ।
 ଅପରାଧ ବାରିଧିରେ ପହଞ୍ଚୁଛୁ ମୁହିଁ
 ପଦନାବ ଦେଇ ବାରେ ପ୍ରଭୁ କର ଶାନ୍ତି । ୧୫୫
 ଶ୍ରବେ ଧନ ଜଗବନ୍ଧୁ ମାଳାତଳ ନାଥ
 ଅପରାଧ କ୍ଷମା କର ହେ ପ୍ରଭୁ ନିୟତ । ୧୫୬

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଭାରତ ଜାତୀୟ ସେନା ମୁକ୍ତ ବରୁଣ ଅନଗନ
 ଚତୁର୍ଥ ସର୍ଗେ ଏକାଶତ ବଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଏକବିଂଶ ପଞ୍ଚାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ହିଲ୍ଲତରୁ କେତେଜଣ ଲୋକ ଆସିଥିଲେ
 ସାରା ଭାରତରେ ନାନା ପ୍ରଦେଶ ଦେଖିଲେ । ୧
 ସେମାନେ ଦେଖିଲେ କିଏ କିଏ । ଆସିଥିଲେ
 ଫେରିଯାଇ ନିଜ ଦେଶେ କିଏ ବଖାଣିଲେ । ୨
 ଭାରତରେ ନିବାସନ ସମର ହେଉଛି
 କଂଗ୍ରେସ ଜୟୀ ହେବାକୁ ପ୍ରବୃତ୍ତ ଲାଗିଛି । ୩
 ତେଣୁ ମୁସଲମାନମାନେ ଉଡ଼ିଛନ୍ତି ଅଣ୍ଟା
 ପାକିସ୍ତାନ ହେଲେ ସେ ହୋଇବେ ଗୋଠପଟା
 ଜାଙ୍ଗଲବାସୀ ସେନା ହୋଇଲେ ମୁକତ
 ତହିଁରୁ କି ଫଳହେବ କହନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚିତ । ୪
 ହରି ପଡ଼ିଅଛି ଦେଶେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ହୋଇବ
 କି ଉପାୟ କଲେ ଏଥୁ ନିସ୍ତାର ମିଳିବ । ୫
 ଦୁର୍ମୁଖ ଦାଉ ଦେଖିଣ ଲୋକ ଯାଏ ଶକ୍ତି
 ଏଥୁ ଅଧିକ ଆହୁରି କିଏ ହୋଇବକି । ୬
 ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ କଲେକ ଶାସନ
 ଇଂରେଜ ଭାରତ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ପୁଣି । ୭
 ନୂଆ ପରିସ୍ଥିତି କିଏ ହୋଇବ ଦେଶରେ
 ବଞ୍ଚିବେ କି ଲୋକ ଆଉ ଅଧିକ ସୁଖରେ । ୮
 କେତେଜଣ ଚଳାଇବେ ଏ ଶାସନକଳ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ଶାଠମନ୍ତ୍ରୀ ଦେଶେ ହେବେ ମାଳମାଳ । ୯
 ଏଥୁ ଅଧିକ କି ହେବ କହନ୍ତୁ ଆପଣ
 ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ କିଛି ମୁଁ ତ ମୁଢ଼ଜନ । ୧୦

ଜଗା ଉବାଚ

ବହୁତଗୁଡ଼ିଏ କଥା ପୁଛୁଲି ଗଉର
 ଏତେକଥା କହିବାକୁ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ମୋର । ୧୧

ବହୁତ ଜଟିଳକଥା ଅଛଇ ଏଥିରେ
 କହିବାକୁ ଶ୍ରୀମା ନାହିଁ ଅତି ସହଜରେ । ୧୩
 ଯଥାଶକ୍ତି କହିବଲି ଜଣାଅଛି ଯାହା
 ତୁମକୁ ସନ୍ତୋଷ ଦେଇ ନ ପାରଇ ତାହା । ୧୪
 ବହୁତ ପଣ୍ଡିତ ପଥବଣା ହେଉଛନ୍ତି
 ମୁଁ କହିପାରିବି ବୋଲି କହିବି କିମିତି । ୧୫
 ଅଳ୍ପ ବୁଝିଥାଏ ନ୍ୟାୟ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ କହିବି
 ହେଲେପଛେ ଜନତାର ଉପହାସ ହେବି । ୧୬
 ମୋ ଉତ୍ତର ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ନ ହୋଇବ ଯେବେ
 ଅକ୍ଷେପରେ ପାରାବାରେ ଫିଙ୍ଗି ଦିଅ ତେବେ ।
 ବିଲତ ଦେଶରେ ସଭା ଅଛଇଟି ଏକ
 ପଲିଆମେଣ୍ଟ ତା ନାମ କର ହେ ବିବେକ ।
 ସେ ଦେଶରେ ଯେତେ ଯେତେ ଭଲବାଡ଼ ଅଛି
 ବାଡ଼ି ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କର ତହିଁ ସ୍ଥାନ ଅଛି । ୧୯
 ସେ ସଭାର ମତ ନେଇ ଚଳୁଛି ଶାସନ
 ସେ ସଭାରୁ ଆସିଥିଲେ ଲୋକ କେତେଜଣ । ୨୦
 ଭାରତର ସବୁ ପ୍ରଦେଶକୁ ଯାଇଥିଲେ
 ବୁଲି ବୁଲି ସବୁକଥା ଦେଖିଲେ ଶୁଣିଲେ । ୨୧
 ଭାରତ ଲୋକଙ୍କ ନାତୁଣୀ ଚିପିଲେ ବହୁତ
 ଆଶାବାଣୀ ଶୁଣାଇଲେ ବହୁତ ବହୁତ । ୨୨
 ବୋଇଲେ ଭାରତବାସୀ ହେଲେଣି ଭଲତ
 ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇବା ତାଙ୍କର ହକ ସତ୍ତ୍ୱ । ୨୩
 କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଭାରତୁଁ ବିଲତକୁ ଯିବେ
 ଯାହା ଦେଖିଲେ ଶୁଣିଲେ ଦେଶରେ କହିବେ ।
 ତାଙ୍କ ଦେଶ ସଭା ଯାହା କରିବ ବିଚାର
 ସେହିପରି ଭାରତକୁ ଦେବେ ଅଧିକାର । ୨୪
 ଏ ଆଶାବାଣୀ ଶୁଣାଇ ଭାରତରୁ ଗଲେ
 ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଆଗରେ କି କଥା କହିଲେ । ୨୫

ପୁଣି ତନି ଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ସଭାର ସଦସ୍ୟ
 ଆସୁଛନ୍ତି ଭାରତକୁ ଯେନ କି ସନ୍ଦେଶ । ୨୭
 ଆଟେଲି ସାହେବ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଲ୍‌ଭର
 ଶ୍ରମିକ ଦଳର ନେତା ଅଟନ୍ତି ଏଥର । ୨୮
 ଯେଉଁମାନେ ଭାରତକୁ ଆସି ଫ୍ରେରଗଲେ
 ସକଳ ବୃତ୍ତନ୍ତ ସେହୁ ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିଲେ । ୨୯
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଭାର ଦେଲେକି ସ୍ୱାସଣ
 ମାନିଗଲା ଭାରତୀୟ ନେତାଙ୍କର ମନ । ୩୦
 ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ କହୁ ସବେ ପରଶଂସା କଲେ
 ବଡ଼ ଆଶାପ୍ରଦବାଣୀ ମନ୍ତ୍ର ଶୁଣାଇଲେ । ୩୧
 ତନି ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାରତକୁ ଉଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି
 ପେଥକ ଲରେନ୍ସ ପୁଣି ଭାରତର ମନ୍ତ୍ରୀ । ୩୨
 ଉଡ଼ିଆସି ଭାରତରେ ହେଲେ ଉପଗତ
 ମଧୁମୟ ବଚନ ସେ କହନ୍ତି ବହୁତ । ୩୩
 ମୁସଲମାନଙ୍କୁ କେହି ମଣନାର୍ହୀ ସାନ
 ସେ ଏକ ବିରାଟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବୋଲି ଥେନ ।
 ସଂଖ୍ୟାରେ ପୁଣି ଅଧିକ ଅଟନ୍ତି ସେମାନେ
 ଉଣା ମଣନାର୍ହୀ କେହି ତାଙ୍କୁ ମନେ ମନେ । ୩୪
 ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଉ କାମନା ଆନ୍ଧର
 ଏ ମାତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କରୁଅଛୁ ସିଂହକାର । ୩୫
 ଏ ମାତ ପଥରେ ଅଛି ଯେତେ ବାଧାବିଘ୍ନ
 ଭାରତବାସୀଏ ନିଜେ କର ସମାଧାନ । ୩୬
 ସିଆଣକ୍ସି ସାହାଯ୍ୟ କରିବୁ ଆମେ ସିନା
 କିଛି ଘଟଣା ନ ହେବ ତବ କାର୍ଯ୍ୟ ବିନା । ୩୭
 ମିଳିମିଶି ସବୁକଥା ନ କରିବା ଯେବେ
 ହୁକୁମ ଦେଇ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବୁ ଆମେ ।
 ସବୁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମିଳି ନ ଜଲେ ବିରୁର
 ଭାରତ କପରି ମୁକ୍ତି ପାଇବ ନିକର । ୪୦

ଜଣ ଜଣ କରି ଡାକ କଥା ପକାଇବୁଁ
 କାହାର କେମନ୍ତ ମତ ଆମ୍ଭେ ବୁଝିନେବୁଁ ।
 ଏଥୁପାଇଁ ଦିଲ୍ଲୀଠାକୁ ଡକରା ପଡ଼ିଛି
 କଥାବାରତା ସରିଲେ ହେବ ବହୁବକ୍ତ । ୪୭
 ମହାମୁଗାନ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ଲୁଗାପିଟା ବାନ୍ଧି
 ଦିଲ୍ଲୀଠାକୁ ଯିବାପାଇଁ ହେଉଛନ୍ତି ଧନ୍ଦ । ୪୮
 ଡକରା ହଜରା କଥାବାରତା ସରିଲେ
 କି ହୋଇବ ସାରକଥା ଜଣାଯିବ ଭଲେ ୪୯

ଗଞ୍ଜର ଉବାଚ

ଆହୁରି କଥାଏ ପୁଚ୍ଛିବାକୁ ମୋର ମନ
 କଥାଟି ଲଗୁଛି ମୋତେ ବଡ଼ଇ ବିଷମ । ୫୦
 ଗାନ୍ଧି ଏବେ କହୁଛନ୍ତି ବଡ଼ ବିପରୀତ
 ସକଳକୁ ମେହେନ୍ଦର ହୋଇବା ଉଚିତ । ୫୧
 ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଗାନ୍ଧି ଯିବେ ସେତେବେଳେ
 ମେହେନ୍ଦର ବସ୍ତ୍ରରେ ରହିବେ ତାଙ୍କ ମେଲେ ।
 ବଚନେ କହିବ ଯାହା କାର୍ଯ୍ୟରେ କରିବ
 ଯଥାଦୂର ସମ୍ଭବ ଏ ନୀତିକି ପାଳିବ । ୫୨
 ଏହିହେତୁ ମେହେନ୍ଦର ସାହିରେ ରହିବେ
 କହୁଥିଲେ ଭୁଣେ ଯାହା କାମରେ କରିବେ ।
 ଏହାର ଗୁଡ଼ ରହସ୍ୟ ବୁଝି ପାରୁନାହିଁ
 ମେହେନ୍ଦର ବସ୍ତ୍ରରେ ରହିବେ କାହିଁପାଇଁ । ୫୩
 ରହିଲେ ଏଥୁରୁ କିଏ ଫଳ ଉତ୍ପଳିବ
 ମେହେନ୍ଦରଙ୍କର କିବା ଉପକାର ହେବ । ୫୪
 ସମାଜର କି କି ଉପକାର ହେବ କହ
 ଏକଥା ଶୁଣି ମନରେ ଉତ୍ପତ୍ତେ ସାଗୟ । ୫୫

ଜଗା ଉବାଚ

ଆଜ୍ଞା କଥାଏ ବିରୁଦ୍ଧ ପୁଚ୍ଛିଲ ଗଞ୍ଜର
 ମହାମୁ ମହାପୁରୁଷ ବଚନ ସୁନ୍ଦର । ୫୬

ଏ ଯୁଗରେ ଗାନ୍ଧି ହେଲେ ଜଗତ ବିଶାଳ
 ତାଙ୍କ ଆଗେ ସକଳ ଲୋକଙ୍କ ଶିର ନତ । ୫୪
 ବଡ଼ଲୋକଙ୍କର ମତ ସିନା ଅଟେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ଅଳପ ଲୋକ କହିଲେ ଉତ୍ତୁଜେ ବିଭ୍ରାଟ । ୫୫
 ଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ବୋଲି ମାନିନେବେ ଲୋକେ
 ନିମାନ୍ତବା ଲୋକ ଅବା ଥିବେ କେହି ଥୋକେ ।
 ମୋପରି ଅଳପ ବୁଦ୍ଧି ଲୋକ ଭଲ ମତ
 କହିଲେ ହସିବେ ଅବା ନିନ୍ଦିବେ ବହୁତ । ୫୬
 ବୋଲିବେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧି କହୁଛନ୍ତି ଯାହା
 ଏହାର ଏଡ଼େ ସାହସ ଆନ କରେ ତାହା । ୫୭
 ଅଥବା ବୋଲିବେ ଗାନ୍ଧି ଜଗତ ବରେଣ୍ୟ
 କହୁଛନ୍ତି ସତକଥା କେ କରିବ ଆନ । ୫୮
 କେତେକେତେ ଲୋକ ଗାନ୍ଧି କଥାରେ ମାତ୍ର ଦେ
 ମୋ କଥା ଶୁଣି ହସରେ ଉଡ଼ାଇଣ ଦେବେ ।
 ତେଣୁ ଦୋ ଦୋ ପାଞ୍ଚ ହୋଇ କହୁଛି ଏମନ୍ତ
 ଭୁନିହୋଇ ରହିବାଟା ଅଟେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ । ୫୯
 ପୁଣି ବିଚାରୁଛି ଭୁଲେ ପାଶୁବ ଏମନ୍ତ
 ଏ ଲୋକ ଏଡ଼େ ଦୁର୍ବଳ ନାହିଁ ନିଜ ମତ । ୬୦
 କାହାକୁ ରୁଚୁ ନ ରୁଚୁ କିଛି ଚିନ୍ତାନାହିଁ
 ନିଜ ବିବେକ ଯା କହେ କହିଦେବା ତାଇ ।
 ପାଠକମାନେ ସେ କଥା ବିଚାର କରିବେ
 ନିଜ ନିଜ ରାୟା ଲୋକେ ଆପେ ବାଛିନେବେ ।
 ଶୁଣାଥିଲୁ କଲିକାଳେ ବେଦର ବିଚାର
 ନ କରି ସବୁକେ ହୋଇଯିବେ ଏକାକାର । ୬୧
 ଏ ତ ସ୍ବରାଜ ବାଣୀ କେ କରିବ ଆନ
 ଅନ୍ଧାର ଦେଖିଲୁ ଯାହା ଶୁଣିଥିଲୁ କାନ । ୬୨
 ଅନୁସର ଗୁଣକର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ବଧୂ
 ଶ୍ରୀମୁଖ ବଚନ ଶାସ୍ତ୍ର ରଖିଛି ସମ୍ମାନ । ୬୩

ସକଳ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଏହା ଅଛଇ ପ୍ରମାଣ
 ଗୀତାରେ ସେକଥା କହିଥିଲେ ଭଗବାନ । ୭୮
 ଶୁଭ, ସୁଖ, ପୁରଣ ତ କହୁଅଛି ଏହା
 ମାନଲେ ମାନ ନ ମାନ ଆର୍ଷପଦ ତାହା । ୭୯
 ସତ୍ତ୍ୱ, ରଜ, ତମ ତିନି ଗୁଣ ଅନୁସରି
 କର୍ମ କରୁଛନ୍ତି ଲୋକେ ଦିବସ ଶବ୍ଦେ । ୮୦
 ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ତମ ଅଟଇ ନିକୃଷ୍ଟ
 ରଜ ସେ ମଧ୍ୟମ ଶୁଣ ଅଟଇ ନିରାଟ । ୮୧
 ତତ୍ତ୍ୱେକ ପ୍ରାଣୀର ଅଛି ଏହି ତିନିଗୁଣ
 କାହାଠି କେଉଁ ଗୁଣଟି ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ । ୮୨
 ବ୍ରାହ୍ମଣର ସତ୍ତ୍ୱ ଗୁଣ ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ
 କୁନ୍ଦୁର ପ୍ରଧାନ ଅଟଇ ସେ ତମଗୁଣ । ୮୩
 ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ହୁଏ ପାର ସେ ଅଟେ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ସମଦରଶୀ ନ ଆଏ ପରସ୍ପର ଜ୍ଞାନ । ୮୪
 ସତ୍ୟବାଦୀ ଜିତେନ୍ଦ୍ରପୁ ଅହିଂସ ଦୟାଳୁ
 ଭଗବତ ଭକ୍ତ ନିରିଭୟ ବାଳକାଳୁ । ୮୫
 ଏତେ ଗୁଣେ ଗୁଣୀ ଲୋକ ଅଟଇ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଉପସାଦ ଜନ୍ମଗତ ନୁହଇ ଲକ୍ଷଣ । ୮୬
 ତେଣୁ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କରେ ଅଟେ ସେହୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ
 ସମାଜର ଗୁରୁ ସେହୁ ଅଟଇ ନିରାଟ । ୮୭
 ଏମନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସମାଜର ଆଦରଣ
 ସକଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେବେ କର ହେ ମାନସ ।
 ସମାଜେ ଭଜ ଆସନ ଅଟେ ବ୍ରାହ୍ମଣର
 ସକଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ହେବାପାଇଁ ସହ କର । ୮୮
 ବ୍ରହ୍ମା ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ସବେ ତାହାଙ୍କ ସନ୍ତାନ
 ତେଣୁ କାମରେ ସକଳେ ଅଟନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣ । ୮୯
 ମାତ୍ର ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ବିହୀନରୁ ଅବ୍ରାହ୍ମଣ
 ପଡ଼ିବ ବୋଲନ୍ତି ସେହୁ ହେଲେ ଭଲ ଭଲ ।

ନାନାବୃତ୍ତି ଧରି ନିଜ ଉଦର ପୋଷିଲେ
 ଭଲ ଭଲ ନାମ ଧରି ଜାତି ବୋଲାଇଲେ ।
 ଶୁଦ୍ଧାଦି ଭିନ୍ନବର୍ଣ୍ଣ ଅରଜିଲେ ଗୁଣ
 ଗୁଣ କର୍ମହେତୁ ବୋଲାଇଲେ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଜନମରୁ ବିଶ୍ବାମିତ୍ର ନ ଥିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଚପସ୍ୟା ବଳରେ ଅରଜିଲେ ବହୁଗୁଣ । ୮୦
 ସ୍ତ୍ରୀରୂପି ବୋଲାଇଲେ ନିଜ ଗୁଣବଳେ
 ଏହି ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା ସ୍ବରତରେ । ୮୧
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅଟନ୍ତି ତେଣୁ ଦଶ ପରକାର
 ଚଣ୍ଡାଳ ତହିଁରୁ ଘେନ ଏକ ପରକାର । ୮୨
 ଗୁଣବଳେ ଚଣ୍ଡାଳ ଯେ ହୋଇବ ବ୍ରାହ୍ମଣ
 ଶାସ୍ତ୍ରବିଧି ଅନୁସାରେ ଦୋଷ ନାହିଁ ଜାଣ । ୮୩
 ଚଣ୍ଡାଳ ହରି ଭକତି ପରାୟଣ ହେଲେ
 ଦିକ୍ଷାପାତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସେହୁ ହୋଇପାରେ ବଳେ ।
 ସ୍ବର୍ଗରୁ ଦୋଷ ଗୁଣ ହୁଅଇ ଜନମ
 ତେଣୁ ସଦା ସାଧୁସଙ୍ଗ କରିବା ବିଧାନ । ୮୪
 ଉଚ୍ଚସ୍ଥରକୁ ଯିବାର ମାନବର ଲକ୍ଷ୍ୟ
 ଲକ୍ଷ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟହେଲେ ଲୋକେ ବୋଲିବେ ମୂରୁଖ ।
 ମାତ ଯାଇ ଉଚ୍ଚ ହେଲେ ଅବଧି ନୁହଇ
 ଉଚ୍ଚ ଆସି ମାତ ହେଲେ ଅମାତ ବୋଲଇ । ୮୫
 ଅନୁଲୋମେ ଦୋଷ ନାହିଁ ପ୍ରତିଲୋମେ ପାପ
 ମର୍ଦ୍ଦୁଗ୍ରନ୍ଥରେ ବଖାଣ ହୋଇଛି ଅମପ । ୮୬
 ମେହେନ୍ଦ୍ରର ବ୍ରାହ୍ମଣ ହୋଇଲେ ଦୋଷନାହିଁ
 ପ୍ରତିଲୋମେ ମହାପାପୀକରି ନ ଯୋଗାଇ । ୮୭
 ଗାନ୍ଧାରୀଙ୍କ ପୁଅ ଗୁଣଗୋପାଳଙ୍କ ହିଅ
 ପ୍ରତିଲୋମେ ହୋଇଗଲେ ଏଶ୍ବର ବିଦାତ । ୮୮
 ଗାନ୍ଧାରୀଙ୍କ ବ୍ରାହ୍ମଣବିଶ୍ବନାଥଙ୍କ ଧୂଳିରେ
 ଶୁଦ୍ଧ ହେଲେ ଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ହୋଇପାରେ । ୮୯

ଗାନ୍ଧୀ କହୁଛନ୍ତି ସବେ ହେବା ମେହେନ୍ଦର
 ଏ କେଉଁ ଶାସ୍ତ୍ରର ମାତ୍ର ନ ଆସେ ବିରୁଦ୍ଧ । ୯୬
 ମାତକୁ ଉଚ୍ଚକୁ ନେଲେ ନାହିଁ କିଛି ଦୋଷ
 ଉଚ୍ଚ ମାତରେ ଆସିବା ନୁହେଁ ଯୁକ୍ତି ଲେଖା । ୯୭
 ମାତ ଉଚ୍ଚ ସଂସର୍ଗରେ ହୋଇବ ଉନ୍ନତ
 ଉଚ୍ଚ ମାତ ସଂସର୍ଗରେ ହୋଇବ ପ୍ରତିତ । ୯୮
 ଏ ତ ପ୍ରକୃତି ନିୟମ ଦେଖୁଥାଇଁ ନିତି
 ପ୍ରାଣୀର ଧରମ ଉଚ୍ଚଆଡ଼େ କରେ ଗତି । ୯୯
 ଗାନ୍ଧୀ ଯେବେ ହାଡ଼ିଯାନ୍ତି ବାସେ କଲେ ମନ
 ମେହେନ୍ଦର ଗୃହେ ବାସ କରିବା ଧରମ । ୧୦୦
 ମେହେନ୍ଦର ଗୃହରେ ଅତିଥି ହୋଇଥିଲେ
 ଏ ମାତର ସାରତତ୍ତ୍ୱ ମିଳିଥାନ୍ତା ଭଲେ । ୧୦୧
 ସେ କଥା ନହୋଇ ଏକ ନୂଆ କଥା ହେଲା
 ନୂତନ ଗୃହ ଗୋଟିଏ ନିକଟରେ କଲା । ୧୦୨
 ସେଠାରେ ବସିଲା ବହୁତ ଧନ ବ୍ୟୟକଲେ
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ରହିବା ଭଳି ଗୃହ କରାଇଲେ । ୧୦୩
 ସେ ଗୃହରେ ଗାନ୍ଧୀ ଆସି କଲେ ଅବସ୍ଥାନ
 ଆପଣା ଅଧିକ ସକଳ ଯେସନ ତେସନ । ୧୦୪
 ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ଖଞ୍ଜାହେଲା ସେ ଗୃହରେ
 ଯାବତ ବନ୍ଧୁବରଗ ଯୁକ୍ତିଲେ ସେଠାରେ । ୧୦୫
 ବିଧିବିଧାନ ପୂର୍ବକ ସେଠାରେ ରହିଲେ
 ସେହି ମେହେନ୍ଦରମାନେ ଅପମାନ ଦେଲେ ।
 ଟେକା ପଥର ବୋଲୁଅମାନ ପକାଇଲେ
 ପବନ ଦେବତା କୁଟୀରକୁ ଉଡ଼ାଇଲେ । ୧୦୬
 ଏହିପରି ଏ ନାଟକ ହେଲା ସମାପ୍ତ
 ବୁଝ ହେ ଯୁକ୍ତିମାନନ ହୋଇ ଶୁଭିରଗତ । ୧୦୭
 ଗଉର ଉଦାର
 ବିଲତ ମନ୍ଦୀରଲରୁ ତିନି ପ୍ରତିନିଧି
 କାହିଁପାଇଁ ଭାରତକୁ ଆସିଛନ୍ତି ଖେଦ । ୧୦୮

କେତେଜଣ ଆସି ଦେଖି ଶୁଣି ଫେରିଗଲେ
ପୁଣି କାହିଁପାଇଁ ଶୀଘ୍ର ଏମାନେ ଆସିଲେ । ୧୧୦
ବୁଝିପାରୁନାହିଁ କିଛି ଏଥିର ରହସ୍ୟ
ଦନଦନ ଆସୁଛନ୍ତି ଦେନ କି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ୧୧୧

ଜଗା ଭବାତ

ଶୁଣ ହେ ଗଉର ମୋତେ ପୁଚ୍ଛାକଲ ଯାହା
କି ଭଦ୍ରେଣ୍ୟ ତାହାଙ୍କର ନ ଜାଣଇ ତାହା ।
ଭଞ୍ଜଜାନରେ ଆସିବା ହୋଇଛି ସହଜ
ତନି ଦିନେ ଆସୁଅଛି ଆକାଶ ଜାହାଜ । ୧୧୩
ତିରିଶ ଦିନର ପଥ ତନି ଦିନେ ଚଳେ
ତେଣୁ ଯିବା ଆସିବା ହେଉଛି ଅବହେଳେ ।
ଏ ତନି ଜଣ ଆସିଣ ଭାରତେ ପ୍ରବେଶ
ଆଖିଛନ୍ତି ଭାରତକୁ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସନ୍ଦେଶ । ୧୧୪
ଭାରତକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେବା ଆମ୍ଭ ମତ
ଭାରତବାସୀଏ ଯେବେ ହେବେ ଏକମତ । ୧୧୫
ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମିଳି ଏକମତ ହେଲେ
ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାନ ଆମ୍ଭେ ଦେଇଯିବୁ ବଳେ ।
ତୁମ୍ଭେମାନେ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ଏକମତ
ଫେରିଯିବୁ ନରାଶରେ ନାହିଁକି ଆୟତ୍ତ । ୧୧୬
ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନଙ୍କ ମୁଖିଆ ଯେ ଲୋକ
ସେମାନଙ୍କୁ ପଡ଼ିଗଲ ଡାକରା ଅନେକ । ୧୧୭
ଗାନ୍ଧିଜୀ ମୁଖିଆ ପରାମର୍ଶଦାତା ହେଲେ
କଂଗ୍ରେସ ପକ୍ଷର ସଭାପତି ଯୋଗଦେଲେ । ୧୧୮
ମୁସଲମାନ ପକ୍ଷରୁ ଜନା ଯୋଗଦେଲେ
ତାଙ୍କ ସମିତିର ଯେ ଆପଣି ଜଣାଇଲେ । ୧୧୯
ସେ ବୋଇଲେ ପାକିସ୍ତାନ ହେବନାହିଁ ଯେବେ
ଏସବୁ କଥାରେ ଯୋଗ ଦେବେନାହିଁ ତେବେ ।

ମାସାଧିକ କାଳ ଧରି ଲାଗିଲା ବିରୁର
 ଏ କଥା ସେ କଥା ଆଲୋଚନା ବାରବାର ।
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ବହୁବାର ବଇଠକ ହେଲା
 ଏକମତ ହୋଇବାର ଆଶା ନ ଦିଶିଲା । ୧୨୫
 ବଡ଼ଲୁଟ ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ ବହୁଚେଷ୍ଟା କଲେ
 ବୁଝାଇ ସୁଝାଇ ବହୁ ଆଲୋଚନା କଲେ । ୧୨୬
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରୁ ସିମଳାକୁ ପୁଣି ଚଳିଗଲେ
 ସେଠାରେ ପୁଣି ଏ ତିନି ଦଳ ମେଳ ହେଲେ ।
 ସିଦଳ ସମ୍ମିଳନୀର ହେଲା ବଇଠକ
 ସେହି କଥା ର ବିରୁର ଲାଗିଲା ଅନେକ । ୧୨୭
 ସେହି କଥା ଘସାମଜା ହେଲା ବହୁବାର
 ମିଳାମିଶା ବାଟ କିଛି ନ ମିଳିଲା ସ୍ଥିର । ୧୨୮
 ପେଥୁକ ଲରେନ୍ସ ଆଦି ଥଣ୍ଡାଦେଶ ଲୋକ
 ଭାରତ ନାନା ଅଞ୍ଚଳେ ବୁଲିଲେ ଅନେକ ।
 ବହୁଲୋକ ସଙ୍ଗେ ବହୁବାର କଥାହେଲେ
 ଭିତ୍ତି ଧାପଡ଼ ବହୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ କଲେ । ୧୨୯
 ସିମଳା ସମ୍ମିଳନୀରେ ସବୁ ଆଲୋଚନା
 ନା ମଞ୍ଜି ଜିନା ସାହେବ କରିଦେଲେ ଚୁନା ।
 ସିମଳାରୁ ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ କାଶ୍ମୀରକୁ ଗଲେ
 ଶୀଘ୍ର ଅଞ୍ଚଳେ ମସ୍ତିହୁକୁ ଥଣ୍ଡା କଲେ । ୧୩୦
 ରହୁ କେତେଦିନ ସେଠି କଲେକ ବିରୁର
 ଶୁଣିବୁକୁ ସକଳ ଘଟଣା କଲେ ତାର । ୧୩୧
 ବହୁତ ବିରୁର କରି ସେଠାରୁ ଫେରିଲେ
 ଶୁଣିଆଳ ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରରେ ପ୍ରବେଶିଲେ । ୧୩୨
 ଉନବିଞ୍ଚି ଛପୁଲିଶ ସନ ମଇମାସ
 ବୁଝିଆଳଦଣ୍ଡା ଖୋଜି ତାରିଖ ଦିବସ । ୧୩୩
 କିନ୍ତୁ ସରକାରୀ ଭାରତରେ ଏକ ସମୟରେ
 ଶାନ୍ତିରାଜ୍ୟ କଳୟକୁ ଆଶ୍ରୟରେ । ୧୩୪

ବହୁ ବିରୂପ ପୂର୍ବକ କଲେକ ଘୋଷଣା
 ଶୁଭିଲେ ଲୋକର ବୁଦ୍ଧି ହୋଇଯିବ ବଣା ।
 ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ସଂସକରେ ପାଠକଲେ
 ଏ ଘୋଷଣା ମମି ବୁଝିପାରିବଟି ଭଲେ । ୧୩୮
 ଘୋଷଣାରେ ଯାହା ଯାହା ସବୁ କୁହାଗଲା
 ସଂକ୍ଷିପ୍ତରେ କହୁଅଛି ଶୁଣି ଜନେ ଭଲ । ୧୩୯

ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଲତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଉବାଚ

ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ ଶାସନ ବିଧାନ
 କି ହେବ ବୋଲି ବିରୂପ ହେଲା ଏତେଦିନ ।
 ବହୁଚିନ୍ତା ବହୁତ ବିରୂପ କରାଗଲା
 ସବୁଦଳ ଆପଣି ଯା ସବୁ ଶୁଣାଗଲା । ୧୪୧
 କପରି ବିଧାନ କଲେ ହେବ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ
 ସେ ବିଧାନେ ପୁଣି ସବେ ହେବେ ଏକମତ ।
 ବିଲତର ରାଜସରକାର ମତଦେଲେ
 ତାଙ୍କର ପସନ୍ଦ ହେଲାବୋଲି ଜଣାଇଲେ ।
 ତାଙ୍କ ସମର୍ଥନ ପାଇ କଲୁ ଏ ଘୋଷଣା
 ପ୍ରିୟତମେ ଭାରତୀୟ କର ବିରୂପଣା । ୧୪୪
 “ଭାରତୀୟ ଯୁକ୍ତିରାସ୍ତ୍ର” ବୋଲି ନାମ ହେବ
 ଭାରତ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ଭାଗତେ ମିଶିବ । ୧୪୫
 ଯୁକ୍ତିରାସ୍ତ୍ର ସରକାର କେନ୍ଦ୍ରରେ ରହିବ
 ତନିଗୋଟି ବିଭାଗ ତା ହାତରେ ରହିବ । ୧୪୬
 ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା, ଯାତାୟତ, ବିଦେଶୀ ବିଭାଗ
 ଏ ତନି ବିଭାଗ ଏ ଶାସନେ ହେବ ଯୋଗ ।
 ଆଉ ସକଳ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦେଶ ହାତରେ
 ରହିବ ଏଥୁ ସ୍ୱାଧୀନ ନ କର ମନରେ । ୧୪୮
 ଯେଉଁ ଏଗାର ପ୍ରଦେଶ ଅଛି ଭାରତରେ
 କିଭଳି ହୋଇବ ଦେନ ତନୋଟି ପୁଞ୍ଜିରେ ।

ମୁସଲମାନ ସମିତି ପାକିସ୍ତାନ ଦାବ
 ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ କେତେ ଭାବ । ୧୫୦
 ଭାରତରେ ଅଛି ଯେତେ ରାଜନୀତି ଦଳ
 ସେ ସବୁର ନେତାମାନେ ହୋଇ ଏକମେଳ ।
 ଅସ୍ଥାୟୀ ଶାସନ ସରକାର ସେ ଗଢ଼ିବେ
 ମଧ୍ୟକାଳର ଶାସନ ସେହୁ ଚଳାଇବେ । ୧୫୧
 ଯୁଦ୍ଧ ବିଭାଗ ସହିତ ସମତା ସକଳ
 ଲଭକରି ଚଳାଇବେ ଏ ଶାସନ କଳ । ୧୫୨
 ଯୁକ୍ତ ସରକାରର ଯେ ସବୁ ବ୍ୟୟ ହେବ
 ସେହି ସରକାର ତାହା ସଂଗ୍ରହ କରିବ । ୧୫୩
 ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଶାସନର କାମ କାର୍ଯ୍ୟମାନ
 ଚଳାଇବା ପାଇଁ ହେବ ଏମନ୍ତ ନିଧାନ । ୧୫୪
 ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭା ଗୋଟିଏ ରହିବ କେନ୍ଦ୍ରରେ
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ପରିଷଦ ରହିବ ବ୍ୟୁତ୍ରେ । ୧୫୫
 ଭାରତ ଦେଶୀୟରାଜ୍ୟ ଭାରତ ସହିତ
 ଉଭୟରୁ ପ୍ରତିନିଧି ରହିବେ ନିୟୁତ । ୧୫୬
 ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିବାଦ ଯେବେ ଉତ୍ପତ୍ତିବ
 କେମନ୍ତ ବ୍ୟୁତ୍ରେ ତାହା ମୀମାଂସା ହୋଇବ ।
 ଦୁଇ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଯେତେକ ପ୍ରତିନିଧି
 ଅଭିକ୍ରମ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଭୋଟ ବ୍ୟୁତ । ୧୫୭
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାରେ ଯେତେ ପ୍ରତିନିଧି ଥିବେ
 ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ମତଦେବେ । ୧୫୮
 ତେବେ ସେ ବିଷୟ ଯାଇ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇବ ।
 ଏଥିଁ ବିପରୀତ ହେଲେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନ ହେବ
 ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭା କିଛିହିଁ କରି ନ ପାରିବ । ୧୫୯
 ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ହାତେ ଯାହା ସମତା ରହିବ
 ତାହାଛଡ଼ା ଆଉସବୁ ସମତା ଯା ଥିବ । ୧୬୦

ଭରତ ଦେଶୀୟରାଜ୍ୟ ହାତରେ ରହିବ
 ସେ ରାଜ୍ୟ ତାର ଶାସନ କଳ ଚଳାଇବ । ୧୭୪
 ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କୁ ଅଧିକାର
 ମିଳିମିଶି ନିଜ ପୁଞ୍ଜି ଗଢ଼ିବେ ନିକର । ୧୭୫
 ପ୍ରାଦେଶିକ ପୁଞ୍ଜି ନିଜ ନିଜ ସରକାର
 ଗଢ଼ିପାରିବେ ତାଙ୍କର ଥିବ ଅଧିକାର । ୧୭୬
 କାର୍ଯ୍ୟକାଶୀ, ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଦୁଇଟି ପରିଷଦ
 ସେ ପୁଞ୍ଜିର ସେ ଦୁଇଟି ରହିବ ସମ୍ପଦ । ୧୭୭
 କେଉଁ କେଉଁ ବିଭାଗ ସେ ପରିଷଦ ନେବ
 ସମୁଦ୍ଧେୟରେ ସେ ଶାସନ ଚଳାଇବ । ୧୭୮
 ସେହି ପୁଞ୍ଜି ସେ ବିଷୟ ଠିକଣା କରିବ
 ତହିଁର ବିଧିବିଧାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଢ଼ିବ । ୧୭୯
 ଯୁକ୍ତବସ୍ତୁ ତା ଅଧୀନ ପୁଞ୍ଜି ସରକାର
 ପ୍ରଥମ ଦଶ ବରଷ ହୋଇଗଲେ ପାର । ୧୮୦
 ପ୍ରତି ଦଶ ବରଷ ଅନ୍ତରେ ଏ ସରତ
 ବଦଳାଇ ପାରିବ। ପାଇଁକ ଯେବେ ମତ । ୧୮୧
 ପ୍ରାଦେଶିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାର ବହୁ ମତ
 ଏକାଠିହେଲେ ପୁନଶ୍ଚ ବିଚାର ନିୟତ । ୧୮୨
 ଭାରତର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଶାସନ ବିଧାନ
 କିଏ କିପରି କରିବ କହିଲେକ ପୁଣି । ୧୮୩
 ଶାସନ ବିଧାନ ଧାତା ସମିତିଏ ହେବ
 ସେ ସଭା ସକଳ ବିଧିବିଧାନ ଗଢ଼ିବ । ୧୮୪
 ସବୁ ସାବାଳକ ଅଧିବାସୀ ମତନେଇ
 ଏ ସଭା ଗଢ଼ିବ। ଯୁକ୍ତଯୁକ୍ତ ଅଟଇ । ୧୮୫
 ମାତ୍ର ଏଥିପାଇଁ ବହୁ ସମୟ ଲାଗିବ
 ଏ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଅଥବା ବିଳମ୍ବ ହେବ । ୧୮୬
 ତେଣୁ ଏକ ସହଜ ଉପାୟ କଲୁଁ ପ୍ରିୟ
 ନୂଆ ନିର୍ବାଚନ ଏବେ ହୋଇଛି ନିକର । ୧୮୭

ପ୍ରତି ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାର ସଭ୍ୟ ଯେତେ ଜଣ
 ସେମାନେ ବାଛନ୍ତି ନିଜ ପ୍ରତିନିଧି ପୁଣି ୧୨
 ସେହି ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ସଭାରେ ରହିବେ
 ଭାରତର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟାପନ ଗଢ଼ିବେ । ୧୨୫
 କିନ୍ତୁ ଦୁଇଗୋଟି ବାଧା ଅଛଇ ଏଥିରେ
 ଯେତେଜଣ ସଭ୍ୟ ଛନ୍ତି ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭାରେ ।
 ପ୍ରଦେଶର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ଅଟଇଟି ଯେତେ
 ପ୍ରତିନିଧି ସଂଖ୍ୟା ନୁହେଁ ସେହି ଅନୁପାତେ । ୧୨୬
 ଆସାମର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ଅଟଇ କୋଟିଏ
 ଏକଶତ ଆଠଜଣ ସଭ୍ୟ ବଛନ୍ତୁ ଏ । ୧୨୭
 ବଙ୍ଗଳାର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ଅଟେ ଛଅ କୋଟି
 ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ମାତ୍ର ଦୁଇଶତ ପଞ୍ଚାଶଟି ।
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭାଗ ବଣ୍ଟା ହୋଇଅଛି ଯାହା
 ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତେ ହୋଇନାହିଁ ତାହା ।
 ଅତିରିକ୍ତ ସ୍ଥାନ ପାଇଛନ୍ତି ସେହିମାନେ
 ଅସମାନ ଦେଖାଯାଏ ତେଣୁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ।
 ବଙ୍ଗଳାର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ଅଟଇଟି ଯାହା
 ଶତକଡ଼ା ପଞ୍ଚାବନ ମୁସଲମାନ ତାହା । ୧୨୮
 ସଭାରେ ଶହକେ ଅଠରୁଜଣ ଅଛନ୍ତି
 ଏହିକଥା ଦେଖି ମନେ ମନେ ବହୁଚିନ୍ତି । ୧୨୯
 କିପରି ଏ ବିଷୟଟା ହୋଇପାରେ ଦୂର
 କଲୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ବସି ବହୁତ ବିଚାର । ୧୩୦
 ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଲୁ
 ବହୁତ ବିଚାର କରି ଏମନ୍ତ ପାଞ୍ଜଲୁ । ୧୩୧
 ଦଶ ଲକ୍ଷକରେ ଜଣେ ପ୍ରତିନିଧି ହେବେ
 ପ୍ରତି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଏହି ମାନରେ ବାଛନ୍ତୁ । ୧୩୨
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାରେ ଯେଉଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଲୋକ
 ସେହିମାନେ ପ୍ରତିନିଧି ବାଛନ୍ତୁ ନିୟମ

ଚନିଗୋଟି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କଲୁଁ ଆମ୍ଭେ ସ୍ଥିର
 ସାଧାରଣ, ମୁସଲମାନ, ଶିଖ ପରକାର । ୧୯୨
 କାଳେ ଗ୍ରେଟ୍ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନ ପାଇବ ସ୍ଥାନ
 ତେଣୁ କରାଯାଉଅଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଧାନ । ୧୯୩
 ମୁସଲମାନ ସମିତି ବିନୁ ଆନ କେହି
 ଭାରତକୁ ଶ୍ରୀକରିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ୧୯୪
 ଅଶଶ୍ଚି ଭାରତ ରତ୍ନ ଇଚ୍ଛା ସକଳର
 ପାକିସ୍ତାନ କଥା କେହି ନ କରେ ଆଦର ।
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ପାକିସ୍ଥାନ ଏ ଦୁଇ ବିଚାର
 ନିରପେକ୍ଷଭାବେ ଗ୍ରହଣ କଲୁଁ ବାରବାର । ୧୯୬
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଦେଉଛନ୍ତି ସଂଖ୍ୟାରେ ଅଧିକ
 ମୁସଲମାନମାନେ ସେ ସଂଖ୍ୟା ଉଣା ଲୋକ ।
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଉପୁ ସଂଖ୍ୟା ବେଶି ଲୋକ
 ସେମାନଙ୍କୁ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବେ ଅନେକ । ୧୯୮
 ଏ ଆଶଙ୍କା ବିଷୟରେ ବହୁତ ଆପତ୍ତି
 କୁହାଗଲା ବହୁବାର ଆମ୍ଭ ଆଗେ ନିତି । ୧୯୯
 ମୁସଲମାନ ସମିତି ହୃଦୟେ ଏ ଭାବ
 ଅତି ଶୁଚିତର ଭାବେ ପାଇଅଛି ଠାବ । ୨୦୦
 ସେମାନଙ୍କ ଧରମ ସଂସ୍କୃତି ସ୍ୱାର୍ଥ ଯେତେ
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରହିବ ଖବର ନ ହୋଇ କିଛିତେ । ୨୦୧
 ଏପରି ଯୋଜନା କରା ଯାଇପାରେ ଯେବେ
 ଭାରତ ଭିତରେ ଶାନ୍ତି ରହିପାରେ ତେବେ ।
 ଏପରି ଯୋଜନା ପାଇଁ ପାକିସ୍ଥାନ ଦାବି
 ମୁସଲମାନ ସମିତି କଲେ ଭାବି ଭାବି । ୨୦୩
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶରେ ମୁସଲମାନ ସଂଖ୍ୟା ଯେତେ
 ବିଚାର କରୁଲୁଁ ଦେଖି ଜନସଂଖ୍ୟା ମତେ । ୨୦୪
 ପାକିସ୍ଥାନ ଦାବି କେବେ ନୁହେଁ ସୂକ୍ଷ୍ମପୂଜା
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସମସ୍ୟା ନୋହିବ କେବେ ହତ ।

ଭାରତକୁ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଯେବେ କରାଯିବ
 ବହୁତ ବିପଦ ତହୁଁ ଉତ୍ପଳ ପାରିବ । ୨୦୭
 ସାମରିକ ଅର୍ଥନୀତିଗତ ନାନା ଯୁକ୍ତି
 ଶାସନ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଦେବ ନିତ । ୨୦୮
 ରାଜ୍ୟରକ୍ଷା ଦିଗରୁ ଏ ନୁହେଁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ
 ଆକ୍ରମଣ ଉପୁ ବେଶି ରହିବ ନିୟତ । ୨୦୯
 ଭୌଗଳିକ କାରଣରୁ ନୁହେଁ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ
 ପାକିସ୍ତାନ କଲପନା ଅଟେ ଅନୁଚିତ । ୨୧୦
 ଏଥୁଁ ନାନା ଅପୁରୁଷା ବଳେ ଉତ୍ପଳିବ
 ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତି ଫଳେ ବଡ଼ ଦୁରୁବଳ ହେବ । ୨୧୧
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଦାବି ଯାଇନାହିଁ ଭୁଲ
 ବିରୁଦ୍ଧକୁଁ ସେ ଆଶଙ୍କା ଦୂରହେବ ବୋଲି ।
 କଂଗ୍ରେସ ଏଥିପାଇଁକି କରୁଛି ବିରୁଦ୍ଧ
 ଦେଇଛି ଯୋଜନା ଏକ ଶଙ୍କା ଯିବ ଦୂର । ୨୧୨
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରେ ଅଳ୍ପ ବିଷୟ ରହିବ
 ପ୍ରଦେଶ ଆନ ବିଷୟେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରହିବ । ୨୧୩
 ପ୍ରଦେଶ ଯେବେଟି ବୁଝୁଥିବ ବିଷୟରେ
 ଶାସନ କରିବାପାଇଁ ସଂଶୟ ମନରେ । ୨୧୪
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ହାତେ ଦେବେ ସେ ବିଷୟ
 ଇଚ୍ଛାକଲେ ଏମନ୍ତ ହୋଇବ ନିୟତ । ୨୧୫
 ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମତରେ ନୁହେଁ ଏ ଉଚିତ
 ଏଥିରୁ ବହୁଆପତ୍ତି ହେବ ଉପଜାତ । ୨୧୬
 ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଘଟିପାରେ ନାନା ପରକାର
 କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବନାହିଁ ପ୍ରସାବ ନିକର । ୨୧୭
 ପୁଣି ଭାରତ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ କଥା ଭାବ
 ସେ କଥାର ବିରୁଦ୍ଧ କପରି କରାଯିବ । ୨୧୮
 ବ୍ରିଟିଶ ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ଅଥବା ଭିତରେ
 ଭାରତ ରହିବନାହିଁ ସଂଶୟ ଏଥିରେ । ୨୧୯

ବୃତ୍ତିଶ-ସ୍ବରାଜ ଯେବେ ସ୍ବାଧୀନ ହୋଇବ
 ଦେଶୀୟରାଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ନଷ୍ଟ ବଦଳିବ । ୨୨୦
 ଇଂଲଣ୍ଡେଶ୍ବରଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯେ ସମ୍ପର୍କ ଅଛି
 ସେପରି ସମ୍ପର୍କ ରହି ନ ପାରିବ କିଛି । ୨୨୧
 ସେପରି ରହିବା ଆଉ ନ ହେବ ସମ୍ଭବ
 ସାବଧାନ ଶ୍ରମକା ବା କପରି ରହିବ । ୨୨୨
 ନୂଆ ସ୍ବରାଜ ଶାସନ ହାତରେ ନ ଦେବେ
 ଏ କଥାକୁ କେହି ତ ପସନ୍ଦ ନ କରିବେ । ୨୨୩
 ଦେଶୀୟରାଜ୍ୟର ପ୍ରତିନିଧି ଆସିଥିଲେ
 ଏ କଥାରେ ସେମାନେ ଯେ ଏକମତ ହେଲେ ।
 ରାଜନ୍ୟମଣ୍ଡଳ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ଏମନ୍ତ
 ନବଜାଗରଣେ ସେହୁ ହୋଇବେ ଜାଗ୍ରତ ।
 ସ୍ବରାଜର ନବ ଅବିଷ୍କୃତି ହେବ ଯେତେ
 ସେମାନେ ଜଡ଼ିତ ହେବେ ସେ ଗତି ସହିତେ ।
 ସବୁ ରାଜ୍ୟ ବିଷୟରେ ଏକଇ ବ୍ୟବସ୍ଥା
 ହେବକୋଲ ସ୍ବରାଜର ନାହିଁ କିଛି କଥା । ୨୨୪
 ସ୍ବରାଜ ବିଷୟେ ଯାହା ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ
 ଆଲୋଚନା କରିଅଛୁ ସକଳ ପ୍ରକାରେ । ୨୨୫
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ବିଷୟ ସେପରି ଭାବରେ
 ବିଚାର ନ କଲୁ ଶିଳ୍ପଭିଳ୍ପ ପରକାରେ । ୨୨୬
 ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଦଳଗୋଷ୍ଠି ଯେଉଁ ଦାବିକଲେ
 ନ୍ୟାୟ କି ଅନ୍ୟାୟ ସବୁ ଆଖିଲୁ ଅମଳେ ।
 ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥାଟି ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ହୋଇବ
 ଶାସନ ତଥା ଗଠନେ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବ । ୨୨୭
 ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇବ ନିୟତ
 ବିଚାର କରିଛୁ ସ୍ବରାଜର ହିତାହିତ । ୨୨୮
 ସକଳ ବୁଝି ବିଚାରିଅଛୁ ମୂଳମାତ
 ଆଗରେ ଯାହା କହିଛୁ କଲୁ ଉପସ୍ଥିତି । ୨୨୯

ଭରତବାସୀ ଗଢ଼ିବେ ଶାସନ ବିଧାନ
 ଆନୁମାନଙ୍କର ହାତ ନ ରହିବ ଜାଣ । ୨୩୪
 ଯେତେ ଯାହା ଆଲୋଚନା ଆଳାପ ହୋଇଲୁ
 ସେଥିରୁ ଆନୁମାନଙ୍କୁ ଏହା ଜଣାଗଲା । ୨୩୫
 କେତେଗୋଟି ମୂଳମାତି ନ କଲେ ପ୍ରସ୍ତାବ
 ଶାସନବିଧି ଖସିଯାଏ ଯଥାଶୀଘ୍ର ହେବ । ୨୩୬
 ପ୍ରତି ଦଶ ଲକ୍ଷ ଲୋକେ ଜଣେ ପ୍ରତିନିଧି
 ବାଛିନେଲେ ଗଢ଼ିବେ ସେମାନେ ନୂଆବିଧି ।
 ସର୍ବୋତ୍ତମ ପଦ୍ମା ହୋଇଥାନ୍ତା ଏ ପ୍ରକାର
 ସବୁ ସାବାଳକ ପାଇଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଧିକାର । ୨୩୭
 ବାଛି ଦେଇଥାନ୍ତେ ଯେବେ ପ୍ରତିନିଧିଗଣ
 ସେମାନେ ଶାସନ ବିଧି କରନ୍ତେ ଗଠନ । ୨୩୮
 ଏଥିରେ କାଳବିଳମ୍ବ ହୋଇବ ବହୁତ
 ନୂଆବିଧି ଗଢ଼ା ହୋଇ ନ ପାରେ ଭୁବନ ।
 ତେଣୁ ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାକୁ ମୂଳଦୁଆ କଲେ
 ପ୍ରତିନିଧି ବସ୍ତ୍ର ଯାଇପାରେ ଅବହେଳେ । ୨୩୯
 ପ୍ରାଦେଶିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାରେ ମୁସଲମାନ
 ଶିଖ ସଭ୍ୟ ରହିଛନ୍ତି ହୋଇ ନିର୍ବାଚନ । ୨୪୦
 ଆପଣା ଆପଣା ପ୍ରତିନିଧି ସେ ବାଛିବେ
 ଯେତେ ସଂଖ୍ୟା ହେବ ଶୁଣ କହୁଅଛୁଁ ଏବେ ।
 ‘କ’ପୁଞ୍ଜରେ ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା, ଯୁକ୍ତଦେଶ,
 ମାନ୍ଦ୍ରାଜ, ବୋମ୍ବାଇ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ବିଶେଷ ।
 ଏକଶତ ସତାଅଶୀ ହେବେ ପ୍ରତିନିଧି
 ବଂଶ ମୁସଲମାନ ବାକି ସାଧାରଣ ସିଦ୍ଧି । ୨୪୧
 ପଞ୍ଚରୁକଣ ମାନ୍ଦ୍ରାଜେ ସାଧାରଣ ଜାଣ
 ଆବର ଚୁରଟି ବରୁପିବେ ମୁସଲମାନ । ୨୪୨
 ବୋମ୍ବାଇରେ ସାଧାରଣ ସ୍ଥାନ ଉନବିଂଶ
 ଦୁଇଗୋଟି ମୁସଲମାନ ରହିବେ ଅବଶ୍ୟ । ୨୪୩

ପୁରୁଷଦେଶରେ ମୁସଲମାନ ସ୍ଥାନ ଆଠ
 ସାଧାରଣ ସଚାଳିଣ ବୁଝ ହେ ନିଶ୍ଚୟ । ୨୩
 ଦହାରେ ଏକତିରିଶ ସ୍ଥାନ ସାଧାରଣ
 ପାଞ୍ଚ ଜଣ ମୁସଲମାନ ହେବେ ନିର୍ବାଚନ । ୨୪
 ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶରେ ସାଧାରଣ ଷୋଳ ଜଣ
 ଜଣେମାତ୍ର ଏ ପ୍ରଦେଶୁ ଯିବ ମୁସଲମାନ । ୨୫
 ଓଡ଼ିଶାର ସାଧାରଣ ନଅଜଣ ଯିବେ
 ମୁସଲମାନ ଏଠାରେ ଥାନ ନ ପାଇବେ । ୨୬
 'ଗ' ପୁଞ୍ଜରେ ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାଦେଶ
 ଆବର ମିଶିବ ସିନ୍ଧୁ ପଞ୍ଜାବ ପ୍ରଦେଶ । ୨୭
 ଏ ପୁଞ୍ଜର ପ୍ରତିନିଧି ସଂଖ୍ୟା ପଞ୍ଚନିଶ
 ବୁଝିଜଣ ଶିଖ ମୁସଲମାନ ଦୁଇବଂଶ । ୨୮
 ସାଧାରଣ ନଅଜଣ ପ୍ରତିନିଧି ହେବେ
 'ଗ' ପୁଞ୍ଜର ପ୍ରତିନିଧି ସଂଖ୍ୟା ଶୁଣ ଏବେ । ୨୯
 ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରଦେଶେ ସାଧାରଣ ସପ୍ତବଂଶ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଟଇ ତେଣିଶ । ୩୦
 ଆସାମରେ ସାଧାରଣ ସଂଖ୍ୟା ତିନି ଜଣ
 ତିନିଜଣଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଅଟେ ମୁସଲମାନ । ୩୧
 ଦେଶୀୟସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରତିନିଧି ସଂଖ୍ୟା ଶୁଣ
 ମୋଟରେ ରହିବେ ଜାଣ ତେସ୍ଵାନବେ ଜଣ ।
 ଦିଲ୍ଲୀ, ଆଜମିର, ମାରବାଡ଼ ପ୍ରତିନିଧି
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସଭ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ସିଦ୍ଧି । ୩୨
 କୁର୍ଗ ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାରୁ ଜଣେକ ଆସିବେ
 ଏ ତିନିଜଣ ପ୍ରଥମ ପୁଞ୍ଜେ ଯୋଗଦେବେ । ୩୩
 ଚିଟିଶ ବେଲୁଚିସ୍ଥାନୁ ଆସିବେକ ଜଣେ
 'ଗ' ପୁଞ୍ଜରେ ଯୋଗଦେବ ଦେନ ଏହା ମନେ
 ଦେଶୀୟସ୍ଵାଧୀନ ଯେଉଁ ସଭ୍ୟ ବଛୁଥିବେ
 ଆପୋଷ ଆଲୋଚନା ସେ ନିଶ୍ଚୟ କରିବେ ।

ପ୍ରଥମେ ଏକ ସାଲସ ସମିତି ରହିବ
 ଦେଶୀୟରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷର ପ୍ରତିନିଧି ହେବ । ୨୭୨
 ଏହି ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ହେବେ ନିର୍ବାଚିତ
 ଦିଲ୍ଲୀ ନଗରରେ ଶୀଘ୍ର ହେବେ ଉପସ୍ଥାପିତ । ୨୭୩
 ପ୍ରଥମ ବଇଠକରେ ଏମାନେ ବସିବେ
 ସଭାପତି ଆଦି କର୍ମସୂଚକ ବାଛିବେ । ୨୭୪
 ପରାମର୍ଶଦାତା ଗୋଷ୍ଠି ବାଛିବେ ଆବର
 କାର୍ଯ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଶେଷ କରିବେକ ସ୍ଥିର । ୨୭୫
 ଏହାପରେ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଯେ ଯାହାର
 ପୁଞ୍ଜରେ ବଢ଼ନ୍ତୁ ହୋଇଯିବେଟି ନିକର । ୨୭୬
 ପ୍ରତିପୁଞ୍ଜରେ ରହିବ ଯେତେକ ପ୍ରଦେଶ
 ତା ପାଇଁ ଶାସନ ବିଧି ଖଞ୍ଜିବେ ଅବଶ୍ୟ । ୨୭୭
 କେଉଁ ପ୍ରଦେଶ ଆପଣା ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ
 ନ ମିଶି ପୁଞ୍ଜରେ ରହିପାରବ ବାହାରେ । ୨୭୮
 ପ୍ରତି ବସନ୍ତ, ଦେଶୀୟରାଜ୍ୟ, ପ୍ରତିନିଧି
 ମିଳି ଗଢ଼ିବେ ଏ ସୁକୁରସ୍ତ ପାଇଁ ବିଧି । ୨୭୯
 ନାଗରିକ ଅଧିକାର ହେବ କି ପ୍ରକାର
 ସଂଖ୍ୟା ଲଘିଷ୍ଟ ଜାତିର କିବା ଅଧିକାର । ୨୮୦
 ଉପଜାତି, ସରସିତ ଅଞ୍ଚଳର ସ୍ୱାର୍ଥ
 ରକ୍ଷା ହୋଇବ କିପରି ନ ହୋଇଣ ବ୍ୟର୍ଥ ।
 ପରାମର୍ଶଦାତା ସଭା ପରାମର୍ଶ ଦେବ
 ଯେହି ଅନୁସାରେ ସବୁ ବିଧାନ ହୋଇବ । ୨୮୧
 ଯଥାଶୀଘ୍ର ଶାସନ ବିଧାନ ଗଢ଼ାଯିବ
 ବଡ଼ଲୁଟି ଯତ୍ନକଲେ ବିଳମ୍ବ ନ ହେବ । ୨୮୨
 ପ୍ରତିନିଧି ନିର୍ବାଚନ ପାଇଁକି ଆଦେଶ
 ଦେବେ ବଡ଼ଲୁଟି ଯେତେ ଚଞ୍ଚଳ ଅବଶ୍ୟ । ୨୮୩
 ଯଥା ଶୀଘ୍ର ସବୁକାର୍ଯ୍ୟମାନ ଆଗେଇବ
 ଆଶାକରୁଁ ଏଥିରେ ବିଳମ୍ବ ନ ଘଟିବ । ୨୮୪

ଭରତ-ଶୂଳବୃଷ୍ଟର ନୂଆ ସରକାର
 ଆଦର ବେଶ ବିଲୁଚି ଶୁଷ୍କ ସରକାର । ୨୭୭
 ବିଲୁଚି ସରକାର ସମତା ଛୁଡ଼ିବେ,
 ଭରତ ସରକାରକୁ ସେ ସମତା ଦେବେ । ୨୭୮
 ସନ୍ତପ୍ତ ସ୍ଵାକ୍ଷର କରିବେ ଦୁଇପକ୍ଷ
 କି ସମ୍ପର୍କ ରହିପାରେ ସେ କଥାକୁ ଦେଖ ।
 ନୂତନ ଶାସନ ଦିଅଁ ଗଡ଼ାହେବା କାଳେ
 ଭାରତର ଶାସନ କପରି ତଳପାରେ । ୨୭୯
 ଅସ୍ଥାୟୀ ମଧ୍ୟକାଳୀନ ସରକାର ହେବ
 ପ୍ରତିନିଧିମୂଳକ ସେ ଶାସନ ହୋଇବ । ୨୮୦
 ଏ ବିଧାନ କରିବେ ତ୍ରୁଟିଶ ସରକାର
 ପ୍ରତିନିଧି ବଚ୍ଛାଦିବେ ଏଥିକ ନିକର । ୨୮୧
 ସବୁ ବିଶେଷ ପାଇଁକି ସଭ୍ୟ ବଚ୍ଛାଦିବେ
 ସବୁ ସ୍ଵାକ୍ଷର ଦଳ ସଭ୍ୟ ଯୋଗାଇବେ । ୨୮୨
 ଏହିମାନେ ଏ ଶାସନକଳ ତଳାଇବେ
 ନବବିଧାନ ଗଠନେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ । ୨୮୩
 ହେ ଭାରତବାସୀ ଏବେ ସୁଯୋଗ ପଡ଼ିଛି
 ସ୍ଵାଧୀନତା ଲଭି ପଛା ସହଜ ହେଉଛି । ୨୮୪
 ଆମେ ଆମ ଦେଶବାସୀ ଆମ ସରକାର
 ଆଶା କରିଥିଲୁ ତୁମ୍ଭେ ହୋଇ ଏକମେଳ ।
 କପରି ହେବ ତାହାଙ୍କ ଶାସନ ବିଧାନ
 ସବେ ଏକମତ ହୋଇ କରିବେ ଗଠନ । ୨୮୫
 ଏପରି ହେବ ସମ୍ଭବ ବୋଲି ଆଶାଥିଲୁ
 ଯଥାସାଧ୍ୟ ଶ୍ରମ କରି ସେ କଥା ନ ହେଲୁ । ୨୮୬
 ସବୁ ଶୁଣି ବୁଝି ବିଚାରଣା କଲୁ ସ୍ଥିର
 ଏ ଯୋଜନା ସ୍ଵାଧୀନତା ଆଣିବ ନିକର । ୨୮୭
 ଆମ ମତ କାହାକୁ ରୁଚିବ ନ ରୁଚିବ
 କାହା ମନକୁ ପାଇବି ଅବା ନ ପାଇବି । ୨୮୮

ସକଳ ଦଳକୁ ସୁଖୀ କରାଇ ନ ପାରେ -
 କନ୍ତୁ ଆମ୍ଭ ନିବେଦନ ଶୁଣ ଶୁଣ ବାରେ । ୨୯୦
 ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରେ ବିଚାରଣ ବୁଦ୍ଧି ଲେଖି
 ସହଯୋଗେ ସବୁକଥା ହୋଇବ ସଜଡ଼ା । ୨୯୧
 ଭାରତ ଇତିହାସର ଏ ଶୁଭବେଳରେ
 ଆପୋଷ ସହଯୋଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କର ବାରେ ।
 ଯେବେ ଆମ୍ଭ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ ନ କରିବ
 ବୁଝି, ବିଚାର ଏଥିରୁ କି ଫଳ ଫଳବ । ୨୯୩
 ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ଶ୍ରମ କଲୁଁ ଏଥିପାଇଁ
 ଏକମତ ଏକମନ୍ତ ନ ହୋଇଲେ କେହି । ୨୯୪
 ଆମ୍ଭ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ଏ ଫଳ
 ହିଂସା ବିପ୍ଳବ ବିବାଦ ବଢ଼ିବ କେବଳ । ୨୯୫
 ଦାରୁଣ ସଙ୍କଟ ଗୃହବିନାଦ ହୋଇବ
 କିଏ ଜାଣେ କିସ ଅବା ପରିଣତି ହେବ । ୨୯୬
 କିଏ ଜାଣେ କେତେକାଳ ହେବ ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 କୋଟି କୋଟି ନର ନାରୀ ଦୁଃଖଦ ନିକର ।
 ଦଳପତିମାନେ ନ ହୋଇଲେ ଏକମତ
 ଜନସାଧାରଣ କଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣିବେ ନିୟୁତ । ୨୯୮
 ଆମ ଦେଶ ଆବର ସାହାଯ୍ୟକର ଲୋକ
 ଭାରତୀୟ ଲୋକେ ପଛେ ନିନ୍ଦାବେ ଅନେକ ।
 ଦୃଶ୍ୟ କରିବେ ସକଳେ ସମାନ ଭାବରେ
 ତେଣୁ ନିବେଦନ କରୁଅଛୁଁ ଘେନ ଧୀରେ ।
 ସଦିକ୍ଷା ସହଯୋଗର ଭାବଧାରା ବଳେ
 ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରୁଛୁଁ ଅବହେଳେ । ୩୦୧
 କର ଗ୍ରହଣ ପ୍ରସ୍ତାବ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଅ
 ଶାନ୍ତିଶ୍ରେଣିକରି ସୁଖେ ଭବିଷ୍ୟତେ ରହ । ୩୦୨
 ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ ମଙ୍ଗଳକୁ ଦେଖ
 ନିଜ ନିଜ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ନ ଦେଖ । ୩୦୩

ଶୁକଣ କୋଟି ଭାରତବାସୀ ସ୍ଵାର୍ଥମୁକ
 ସ୍ଵାର୍ଥ ଛାଡ଼ି ସେହି ମୁକ ପରେ ପାଣି ଡାଳ । ୩୦୪
 ଆମ୍ଭେ ଆଶା କରୁଅଛୁ ନୂତନ ଭାରତ
 ଛାଡ଼ିଣ ଶୃଙ୍ଖଳାଗୋଷ୍ଠିରେ ରହିବ ନିପୁତ । ୩୦୫
 ନିକିଡ଼ ବନ୍ଧୁତା ସୁସେ ଆବଦ୍ଧ ରହିବ
 ଆଶାକରୁ ଏ ବନ୍ଧନ କେବେ ନ ଭୁଟିବ । ୩୦୬
 ଅବଶ୍ୟ ଏକଥା ତବ ଇଚ୍ଛାର ଅଧୀନ
 ଆମ୍ଭ ଇଚ୍ଛା ଭାରତର ଉନ୍ନତ ବିଧାନ । ୩୦୭
 ପୃଥ୍ଵୀର ବଡ଼ ବଡ଼ ଜାତି ସମାନରେ
 ଉନ୍ନତ ହେଉ ଭାରତ ପ୍ରଗତି ବିଧରେ । ୩୦୮
 ଭାରତର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳ ହୋଇବ
 ଆମ୍ଭର କାମନା ସଦା ଦ୍ଵିଧା ନ ମଣିବ । ୩୦୯
 ବିଲ୍ଲତଠାରୁ ଭାରତଯାକେ ଏ ଘୋଷଣା
 ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଲୁ ଉକ୍ତେ ବାଜିଲୁ ବାଜଣା । ୩୧୦
 ଆମେରିକାଯାକେ କଥା ଚଳିଗଲା ଖରେ
 ଦେଶେ ଦେଶେ ପ୍ରସରିଲା ବିଜୁଳି ବେଗରେ ।
 କେତେକ ବୋଇଲେ ଏ ଯୋଜନା ଭଲହେଲୁ
 ବିଲ୍ଲତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଆଜ୍ଞା ବିରୁଦ୍ଧିଲୁ । ୩୧୧
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏ ଯୋଜନାକୁ ନ କଲେ ପସନ୍ଦ
 ବୋଇଲେ ଏଥିରେ ଅଛି ଅନେକ ବିପଦ । ୩୧୨
 କୁହୁଛି ଅଟଇ ଏହି ଯୋଜନା ନିକର
 ଡାଗକରନ୍ତା ଭାରତ ବଳଥିଲେ ତାର । ୩୧୩
 କରନ୍ତା ନୁଆ ଯୋଜନା ଆପଣା ଇଚ୍ଛାରେ
 କରି ନ ପାରୁଛୁ ତାହା ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ । ୩୧୪
 ଛାଡ଼ଣ ଛାଡ଼ି ପଶ୍ଚିମା କରିବ ଅବଶ୍ୟ
 ଉତ୍ତରାଳ ଉଣା ନୁହେଁ ଦଶୋଟି ବରଷ । ୩୧୫
 ଯାହା ଯାହା ସମୟ ହେଉଛି ଯୋଜନାରେ
 ଗାନ୍ଧି ତାହା ବୁଝି ଲୁଚି କଥାବାରତାରେ । ୩୧୬

ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସହିତ କରନ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧ
 ଯାହା ସଂଗଠିତ ସକଳ କର ବାରେ ଦୂର । ୩୧୮
 ମହାଦୋଷ ଆଦୋଳନ ଲାଗିଛି ଏପରି
 ପାଠ କରୁଛନ୍ତି ଲୋକେ ନିଖାରି ନିଖାରି । ୩୧୯
 ଯୋଜନାଟି ହୋଇଅଛି ବିଷମ ଜଟିଳ
 ସହଜେ ଏଥିରୁ ମିଳୁନାହିଁ ଅଳଙ୍କାର । ୩୨୦
 ଯୁକ୍ତ ଭାରତ ହୋଇଲା ଅଶକ୍ତ ଭାରତ
 ନୂତନ ଶାସନ ବିଧି ଅସ୍ଥାବ ବିବିଧ । ୩୨୧
 ନାନା ଚକ୍ରରେ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇଛି ସେ ବିଧି
 ମନୋହର ଶ୍ରୀରେ ହୋଇଛି ତାହା ସିଦ୍ଧି ।
 ପାକସ୍ଥାନ ଦାବି ସିନା ହେଲା ନାମଞ୍ଜୁର
 ଅନ୍ୟ ପରକାରେ ପୁଞ୍ଜି ବିଧାନ ନିକର । ୩୨୩
 ଅଶକ୍ତ ଭାରତ କିମ୍ବା ତିନି ପୁଞ୍ଜି ହେଲା
 ଦେଶୀୟରାଜ୍ୟ ଆବର ତା ସଙ୍ଗେ ମିଶିଲା । ୩୨୪
 କେତେ ଲଢ଼ଉରେ ମୁଦାହେଲା ଏ ଦେଉଳ
 ବିରାଣି ନ ହେଲେ ନ ବୁଝିବ କଉଶଳ । ୩୨୫
 ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେଉଳ ଏ ବୋଲି ବୋଲୁଛନ୍ତି
 ମାତ୍ର ଏ ଦେଉଳର ମୁଣି ନ ମରୁଛି । ୩୨୬
 ସ୍ୱାଧୀନତା କଳସ ଏଥିରେ ବସିନାହିଁ
 ଚନ୍ଦ୍ରପତାକା ଏଥିରେ ଖଞ୍ଜା ହୋଇନାହିଁ । ୩୨୭
 ଉପରକୁ ଉଠିବାକୁ ଲାଗିଛି ଶିକୁଳ
 ଧର ଧର ଧୀରେ ଧୀରେ ଯିବ ଯେବେ ତଳ ।
 ଅଶକ୍ତସିଆର ହୋଇ ଯେବେ ବା ଚଢ଼ିବ
 ପଡ଼ିଗଲେ କେହି ସାହାଉରସା ନ ଥିବ । ୩୨୮
 ଉପରେ ଉଠିବ ଅବା ପ୍ରାଣ ଯିବ ଗୁଞ୍ଜ
 ଏମନ୍ତ କଉଶଳରେ ଖଞ୍ଜିଛି ଦଉଡ଼ି । ୩୨୯
 ଏଥିକୁ ସାହା କେବଳ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ
 ଶାହାଜୀ ମୁଗ୍ଧରେ ସବେ ଦିଅ ମନଧ୍ୟାନ । ୩୩୦

ସେଉଁଠି ଯାହା ସଂଶୟ ହେଉଛି ଯାହାର
 ଗାନ୍ଧି ପ୍ରମୁଖ ପୁରୁଷ ତାହା ବାରବାର । ୩୩୭
 ଜନା ମନ ମରିଗଲା ନାହିଁ ପାକସ୍ଥାନ
 କରିବେ କି ନ କରିବେ ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ । ୩୩୮
 ଏପରି ଘଣ୍ଟାଚକଟା ଲାଗିଛି ଭାରତେ
 ଲୋକମାନେ ରୁଣ୍ଡିଛନ୍ତି ବିଷମ ଆରତେ । ୩୩୯
 କି ହେବ କି ହେବ ବୋଲି ହେଉଛନ୍ତି ଭାବ
 ବକ୍ତୃତାରେ ଶୁଣୁଛନ୍ତି ସ୍ଵୟଂଙ୍କର ଛବି । ୩୪୦
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲା ସମାପତ
 ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଲୋକେ ବୁଝ ଏ ଚରିତ ।
 ଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ହେ ପରମେଶ୍ଵର
 ଏ ବିଷମ ସଙ୍କଟରୁ ବେଗେ ପାରିକର । ୩୪୧

ଇତି ଶ୍ରୀ ସରତ-ଚରିତାମୃତେ ବିଲତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସମାଧାନ ପ୍ରସାଦ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଏକବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଦ୍ଵାବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଞ୍ଜର ଉବାଚ

ପୁଣି ପରୁରେ ଗଞ୍ଜର ଯୋଡ଼ି ବେନିକର
 ମୋ ମନେ ସଂଶୟ କଥା ଉପୁଜେ ନିକର । ୧
 ଧର୍ମ ବଡ଼ ଅବା କର୍ମ ବଡ଼ ଏ ସଂସାରେ
 ବୁଝି ନ ପାରଇ କିଛି ଯେତେ ଚିନ୍ତାକଲେ । ୨
 କେ ବୋଲେ କରମ ବଡ଼ କେ ବୋଲେ ଧରମ
 କହିବା ହେଉ ଆପଣ ପ୍ରକୃତ ମରମ । ୩
 ଆଉ କଥାଏ ସଂଶୟ ହେଉଛି ମୋହର
 କଂଗ୍ରେସ ଶାସନେ ହେବ କିବା ଶୁଭଫଳ । ୪

କଂଗ୍ରେସର ବାନା ଧରି କେତେ ନର ନାରୀ
 ବଜାଉଅଛନ୍ତି ଦେଶେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ମହୁଣ । ୫
 ପୂର୍ବେ କହୁଥିଲେ ଗାନ୍ଧି ଅଳପ ବ୍ୟୟରେ
 ଭାରତ ଶାସନ ସୁରୁଖୁରେ ଚଳିପାରେ । ୬
 ଗଲାଥର କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ଚଳାଇଲା
 ଉନ୍ନା ଦରମା ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ କରିଥିଲା । ୭
 ଏଥର କଂଗ୍ରେସ ବ୍ୟୟ ଭାର ବଢ଼ାଇଲା
 ଏଥର ଅଧିକ ତରୁ ବୁଝା ତ ନ ରଲା । ୮
 ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ କମ୍ପା ଏହା କଲେ
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦାତାମାନଙ୍କୁ ତ ପଦେ ନ ଭାବିଲେ । ୯
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦରମା ପାଞ୍ଚଶୁ ହଜାର
 କାର୍ଯ୍ୟକ ବଢ଼ିଲା କିସ କାରଣ ଏଥିର । ୧୦
 ଏହି ଅନୁକ୍ରମେ ଯେବେ ସବୁର ବଢ଼ିବ
 ଦରମାକୁ ଏ ଦେଶର ଆୟ ନ ଅଣ୍ଟିବ । ୧୧
 ବ୍ୟୟ ବେଶିହେଲେ ଆୟ କେଉଁଠୁ ଆସିବ
 ବୋଧ ଉପରେ ନିଲତା ଲଦାକ ହୋଇବ । ୧୨
 ଏହିପରି କେତେକଥା ଉପୁଜଇ ମନେ
 ବୁଝି ନ ପାରଇ କିଛି ଭାବ ମନେ ମନେ । ୧୩
 ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଥିବ ଏ କଥା ବହୁତ
 ଦେଶ କାର୍ଯ୍ୟେ ଥାଏ ସଦା ଆପଣଙ୍କ ଚିତ୍ତ । ୧୪
 ଆପଣ ପୂର୍ବେ ଏହି ଶାସନକଲେ ଥିଲେ
 ଆପଣ କେତେକ କହିପାରିନ୍ତି ବା ଭଲେ । ୧୫

ଜଗା ଉବାଚ

ଏ ବଡ଼ ବିଷୟ କଥା ପୁଚ୍ଛିଲ ଗଉର
 କି କହିବ ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ମୁଁ ଏଥିର ଉତ୍ତର । ୧୬
 ଇଂରେଜ ଶାସନକଲ ବଡ଼ଇ ଜଟିଳ
 ତାକୁ ବୁଝିବାକୁ କାର ନାହିଁ ବୁଦ୍ଧି ବଳ । ୧୭

ବୁଦ୍ଧିଆଶୀ ଜାଲ ପରି ହୋଇଅଛି ଛନ୍ଦା
 ସେ ପଶିବ ଏଥୁ ତାକୁ ଲୁଗିଯିବ ଧନ୍ଦା । ୧୮
 ଅନ୍ଧ ହୋଇ କିଛିମାତ୍ର କରି ନ ପାରିବ
 ସେହି ସନ୍ତେ ପଶି ଦୂରି ଫେରି ବୁଲୁଥିବ । ୧୯
 ଇଂରେଜ ଶିକାର ଅଟେ ଏସନ ମହନ୍ତ
 ହରିନେଇ ଯାଇଛି ସେ ନଜର ନଜର । ୨୦
 ସେ ଛୁଣେ ଡାଳଦେଇଛି ଶିଖିତବାବୁକୁ
 ଚନ୍ଦ୍ରପିତୁଳା ସମାନ ଦିଶନ୍ତି ଦୂରକୁ । ୨୧
 ସେହି ହାବଭାବ ସେହି କଥା ଡାଆମାନ
 ଅହରହ ଦେଖୁଅଛି ସେ ସବୁ ସୁପନ । ୨୨
 ନିଜ ଦେଶ ଜାତକଥା ଯାଇଅଛି ଭୁଲ
 ରୁଚି ବିକାର ଲଭିଛି ବିଦ୍ୟାନୟେ ଖାଲ । ୨୩
 ଶାସନକଳ ଚାଲିବାପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ
 ଆନ କଥା କରି ତାକୁ ନ ମିଳିବ ଭାବ । ୨୪
 ସେହି ଅଶନ ବସନ ଭୂଷଣ ତା ରୁଚି
 ସୁଦେଶ ସୁଜାତଠାରେ ହୋଇଛି ଅରୁଚି । ୨୫
 ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ସୁଦେଶ ଶାସ୍ତ୍ର ନାହିଁ ତଳେ ପ୍ରୀତି
 ଘୋର ଅବଶ୍ୟାସ କରି ନାକକୁ ଟେକନ୍ତି । ୨୬
 ପୁଅ ମାଇପକୁ ସେହି ଇଂରାଜି ଭାଷାରେ
 ପଥ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କଥାଭାଷା ହେଲେ । ୨୭
 ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦେଶ ପଡ଼ୁଅଛି ଏବେ
 ଇଂରେଜ ଡାହୁଆବାବୁ ଅଟନ୍ତି ସରବେ । ୨୮
 ସେ ପାଠପଢ଼ିଲେ ସେହୁ ତାଙ୍କଠୁ ଶିଖିଲେ
 ସକଳ ସୁଦେଶ ଧୂର୍ଘାସ୍ରୋତରେ ଭାସିଲେ । ୨୯
 ଶିଖିଶିଖି ସବୁ ଯାଇପଡ଼ିଗାରୁ ଶିଖି
 ସକଳେ ସେହି ଅଠାରେ ଯାଇଛନ୍ତି ଲୁଖି । ୩୦
 ଦୁଇଶ ବରଷକାଳ ଏ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି
 ଅଛି କି ଶକତି ତହୁଁ ଯିବେ ବୋଲି ଖସି । ୩୧

ଗାନ୍ଧ ପ୍ରମୁଖ ଏବଂ ବୋଲନ୍ତି ଏମନ୍ତ
 ଭାସିଯାଇ ସମୁଦ୍ରରେ ପଡ଼ିବ ନିୟତ । ୩୭
 ପଛକୁ ଲେଉଟ ନଜ ଜାତି ଦେଶ ଦେଶ
 କେଉଁଠୁ ଆସି କେଉଁଠି ହେଲେଣି ମୁରୁଖ । ୩୮
 ଉଣା ଅଧିକେ ଅଛନ୍ତି ଶିଷିତ ଯୁବକ
 କଂଗ୍ରେସର ଗୁପ୍ତମାରି କଂଗ୍ରେସ ସେବକ । ୩୯
 ଶାସନ ନିଜକା ସଙ୍ଗେ ବସିଛନ୍ତି ସେହି
 ସେହି ଯନ୍ତ୍ରରେ ପଶିଣ ମାରୁଛନ୍ତି ହାଇ । ୪୦
 ଭେଳିକି ଲାଗିଲପରି ଦଶିବ ସେ ଯନ୍ତ୍ର
 ଶିଶିଛନ୍ତି କି ଏମାନେ ତା ଲେଉଟ ମନ୍ତ୍ର । ୪୧
 ସେହି ମାୟା ଗୁପ୍ତା ଦଶୁଅଛୁ ତଉହିଗେ
 କିସ ବଦଳାଇ କିସ କରିପାରିବେ ସେ । ୪୨
 ଶାସନ ଆଇନ ଅଟେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜବର
 ଥିବାଯାକେ ସେ ଆଇନ ନାହିଁକି ନିସ୍ତାର । ୪୩
 ଘୋଟର ଲୁଟିଯାହେବ ଦୁଇଗୋଟି ନାବ
 ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଦୁଇ ଗୋଡ଼ ଦୁଇ ନାବେ ଠାବ । ୪୪
 ଇଂରେଜ ବୋଲନ୍ତି ଆମେ ସବୁ ଶକ୍ତି ଦେବୁ
 ଶକ୍ତି ସଫରଣ ମନ୍ତ୍ର ନିଜେ ରଖିଥିବୁ । ୪୫
 ଦେଶୀ ବିଦେଶୀ କରମକରତା ଯେ ହେବ
 ଶାସନଯନ୍ତ୍ର ସ୍ୱାକ୍ଷରୀ ତାହାକୁ ଗ୍ରାସିବ । ୪୬
 ବ୍ୟକ୍ତିଠାରେ ନାହିଁ କିଛି ଶକ୍ତି କରମତ
 ସେହି ଶକ୍ତିବଳେ ରଜା କରଇ ରଜତ । ୪୭
 ରଜଶକ୍ତି ଶିଶିଶକ୍ତି ଅଟଇ ନିଷ୍ପୃୟ
 ଯାହାକୁ ସେପରି ଦେଇଛନ୍ତି ଦୟାମୟ । ୪୮
 କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସେ କଲ ଭୁଲିବେ
 କଳ୍ପକଳ୍ପ ସେ କଲକୁ କେତେକାଳ ନେବେ । ୪୯
 କଲ ସାରିଲବେଳକୁ ପୁରିବ ମିଆଦ
 କିଛି କରି ନ ପାରିବେ ଦେବେ କି ସମ୍ପଦ । ୫୦

ଦେଲେ ଯେବେ ଭଲକଥା ଦେଶ ସୁଖୀହେବ
 ଧନ ଜନ ଗୋଷ୍ଠ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦେଶରେ ପୁରିବ । ୪୭
 ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅନାଟନ ହୋଇଛି ଦେଶରେ
 ବିକାହେଉଛି ଦରବ ଅତି ଦୁର୍ମୁଖରେ । ୪୮
 କାହାର ଗୁହାଳ ଧୋଇ କାର ପୁଷ୍ପମାସ
 କାହା ଘରେ କୁଳଦେଇ ଓଷା କରେ ବାସ ।
 କାହା ଘରେ ଚିନିବସ୍ତ୍ରା ପାଣି ପାଟିଯାଏ
 କାହା ଘରେ ଗହମ ବସ୍ତ୍ରାକୁ ପୋକ ଖାଏ । ୪୯
 କିଏସେ ଚୋର ବଜାରେ କଳାପୋତା ନିଏ
 ଦରଦାନ ପରିମାଣ କିଛିହିଁ ନ ଥାଏ । ୫୦
 ଅନ୍ଧାରିଆ ହାତ ପୁଣି ହୋଇଛି ତା ନାମ
 ଅଜ୍ଞାରେ ଚଳୁଛି ସବୁ କିଣା ବିକା କାମ । ୫୧
 କେ ଅନ୍ଧାର ହାଟେ ବିକି ହୁଏ କେଟିପତି
 କାହା ନେତ୍ର ନ ଦେଖଇ ଖାଇବାକୁ ରତି । ୫୨
 ସରକାର ଦର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିଅଛି
 କ୍ରାମରେ ସେ କଥା କେହି ତଳେ ନ ମାନ୍ଧୁଛି ।
 ରକ୍ଷକ ଭକ୍ଷକ ହେଲେ କାହାର ଆୟୁତ୍ତ
 ମାଛ ଗୋଳିପରି ସବୁ ବେପାର ନିୟୁତ । ୫୩
 ଖାଇବାକୁ ତେଲ ଦିଅ ନ ମିଳେ ଚୋପାଏ
 କି ବିଷ ମିଶା ଦରବ ବଜାରେ କେ ଦିଏ । ୫୪
 ଶସ୍ତ୍ରା ମହରର ଯାହା ହୋଇଛି ହୋଇଛି
 ବିଶୁଦ୍ଧ ଜିନିଷ ବଜାରରେ ନ ମିଳୁଛି । ୫୫
 ସବୁ ଦରବ ଏପରି ହେଲା କଟକଣା
 ଲୋକଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ବୁଝି ହୋଇଯାଏ ବଣା । ୫୬
 ଜୀବନ ବିକଳେ ଯାଇ ଅନ୍ଧାର ବଜାରେ
 ଲିଣ୍ଡି ଲିଣ୍ଡିସ ରୁରି ପାଉଁଶି ଦରେ । ୫୭
 ବଡ଼ହେଲେ ଯେଉଁମାନେ ଖାଇଲେ ସେ କ୍ଳେବ
 ଲୋକମାନେ ବୁଝିଛନ୍ତି ହୋଇ ଗାରିବୁତ । ୫୮

ବକ୍ରତା ବକ୍ରତା ମାଳ ଦେଉଅଛି ନିତି
 ଶୁଣି ଶୁଣି ହଜିଲଣି ଲୋକଙ୍କ ଶକତି । ୭୭
 ମାଛଗୋଳ ଦେଲପରି ହୋଇଛି ବଜାର
 ଯେ ଯେତେ ପାରିଲ ତେତେ ଲଭିହେଲ ତାର ।
 ଏ ବିଷମ ପରିସ୍ଥିତି ଚକ୍ରୁ ହେ ଦେଶରେ
 କେଉଁଠି ଏ ପଦସ୍ଥବ କେ ଜାଣେ ଶେଷରେ ।
 ଅତ୍ୟଧିକ ଦରେ ଲୋକେ ଯାଉଛନ୍ତି ପରି
 ଏଥପାଇଁ ନାହିଁ କିଛି ଡାରି ବା ଗୁଡାରି । ୭୮
 ଦେଖି ଶୁଣି ଲୋକମାନେ ହୋଇଲେ ଜଳକା
 କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ନାହିଁ ଦକା ଶକା । ୭୯
 ଜଗୁଆଳ ଫଣ୍ୟା ଉଣା ନାହିଁ ଏ ଦେଶରେ
 ଯେତେ ବେଶି ଜଗା ତେତେ ପଦା ଫିଟାହେଲେ
 ଲକ୍ଷ ମିଛ ଅନ୍ଧାର ବଜାର ବେଶି ହେଲ
 କେହି ଏ ପରିସ୍ଥିତିକ ଶ୍ରେକ ନ ପାରିଲ । ୮୦
 ପୁରପଲ୍ଲୀ ନଗରରେ ଚଳେ ଏକ ଶକ୍ତି
 ଅନ୍ଧାରବଜାର ଯୋଗୁଁ ଦିନ ହେଲ ରାତି । ୮୧
 ସାନଠାରୁ ବଡ଼ଯାଏ ଜାଣନ୍ତି ସକଳ
 ଘଟଣା ଏମାନ ରୁଣ୍ଡିଛନ୍ତି ଜଳଜଳ । ୮୨
 ଏ ଦେଶର ପୁଅ ଯେହୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଛନ୍ତି
 ଶିଳ୍ପଭିଳ୍ପ କରି କଥା ସକଳ ଜାଣନ୍ତି । ୮୩
 ସେହିମାନେ ଗଢ଼ିଛନ୍ତି ଏ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ
 ଭୁଟାଇପାରିବେ ଯେବେ ଏହି ଗଣ୍ଡଗୋଳ । ୮୪
 ଜନସାଧାରଣ ତେବେ ବୁଝିବେ ଭୁରନ୍ତି
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଘଉଡ଼ାଇବେଲେ କାଳଭୂତ । ୮୫
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦରମା କାହିଁକି ବଢ଼ିଲା
 ଏ କଥା ଭୁଲୁଛୁ କିଛି ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲା । ୮୬
 ପାଞ୍ଚଶହ ହଜାରେ ହୋଇବ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର
 ଶୁଳ୍କ ପୁଲେ ପାଞ୍ଚ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଲେ ମୁକର । ୮୭

ପାଞ୍ଚମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦରମା ହୋଇବ ସମାନ
 ପାଞ୍ଚମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଦୁଇଶତ ବେଶି ପୁଣି । ୭୪
 ପିବାଆସିବା ପାଇଁକି ଖରଚ ପାଇବେ
 ଆବଶ୍ୟକ ବେଳେ ଉଡ଼ାଯାନରେ ବୁଲିବେ ।
 ସଭା ସଭାପତି ପାଉଥିଲୁକି ଚୁରିଶ
 ତାଙ୍କର ଏବେ ହୋଇବ ହଜାରେ ଅବଶ୍ୟ ୭୫
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାର ସଭ୍ୟ ଶହେ ପାଉଥିଲେ
 ତାଙ୍କର ଦେଉଣି ଟଙ୍କା ହେବ ଅବହେଳେ ୭୬
 ଆମ ଓଡ଼ିଶା ଭିତରେ ଏ ଶାନ୍ତ ଚଳିବ
 ଆଉ କେଉଁ ପ୍ରଦେଶରେ ଅଧିକ ହୋଇବ ୭୭
 ଦେଉଡ଼ିଆରେ ସରକି ମନ୍ତ୍ରୀଏ ପାଇବେ
 ସେହି ଅନୁପାତେ ଆଉମାନେ ବେଶି ନେବେ ।
 ମନ୍ତ୍ରୀଏ ବିରୁର କଲେ କାଳ ଦୁର୍ଗତରେ
 ଚଳି ନ ପାରିବେ ସେହୁ ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କାରେ ୮୦
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଜଣେ କେହି ଥିଲୁକି ପରୁରି
 କାହିଁକି ବେଶି ଦରମା କଲେ କି ବିରୁରି ୮୧
 ପିଆଦା ଯେବେ ବା ବାରଟଙ୍କାରେ ଚଳିବ
 ମନ୍ତ୍ରୀ ଜଣେ କାହିଁପାଇଁ ହଜାରେ ପାଇବ ୮୨
 ହାତୀ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଉପମା ଦେଇ ବୋଧକଲେ
 ଧନ ଥିବା ମନ୍ତ୍ରୀ କିଛି ନେଇବା ନ ପାରେ ୮୩
 ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଟିକିଏ ଚିନି ଖାଇଲେ ସନ୍ତୋଷ
 ହାତୀ ପାଇଁ ବରଡ଼ାଳ ଶଗଡ଼ି ବିଶେଷ । ୮୪
 ଆଉ କଥାଏ ଏମନ୍ତ ଦିଶୁଅଛି ମତେ
 ନ ଜାଣଇ କା ମନକୁ ଲାଗିବ କେମନ୍ତେ । ୮୫
 ପିମ୍ପୁଡ଼ିକି ନେଇ ହାତୀଖାଲରେ ରଖିଲେ
 ହାତୀ ପରି ବରଡ଼ାଳ ଖାଇବ କି ଭଲେ । ୮୬
 ଏ ସଂସ୍ଥା ମନୁ ମୋର ହେଉନାହିଁ ଦୂର
 ତେଣୁ ମନକୁ ନ ଆସେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବିରୁର । ୮୭

ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଅଟେ ନିଅନ୍ତିଆ ଦେଶ
 ବ୍ୟୟଠାରୁ ଆୟ ପୁଣି ନୁହଇ ବିଶ୍ୱାସ । ୮୮
 ଲୋକେ ନିଶା ନ ଖାଇଲେ ପ୍ରଦେଶ ନ ଚଳେ
 ଏ ବିଶ୍ୱାସ ଆୟ ପୁଣି ସବୁଠାରୁ ବଳେ । ୮୯
 କଂଗ୍ରେସର ମାତ୍ର ପୁଣି ନିଶା ନିବାରଣ
 ଏ କଥା ବାରଣ କଲେ ଆୟ କାହିଁ ପୁଣି । ୯୦
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦରମା ଯେବେ ବୃଦ୍ଧି ହେବ
 ଆନ କର୍ମରାଜ୍ୟର କମ୍ପା ନ ବଢ଼ିବ । ୯୧
 ମହରଜ ପରିସ୍ଥିତି ବାଧକ ସବୁରି
 ଅଳପ ବେତନ ଶ୍ରେଣୀ ଶ୍ରେଣନ୍ତୁ ଆହୁରି । ୯୨
 ତେଲିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ତେଲ ସଫାରର ମାତ୍ର
 ଏ ମାତ୍ରକ ନାହିଁ କାର କିଛିହିଁ ଶକତି । ୯୩
 ସାହାର ଶକତି ଅଛି ବେଶି ନେଇଯିବ
 ଶକତିସ୍ଥାନର କଥା କେହି ନ ଶୁଣିବ । ୯୪
 ଯେଉଁମାନେ ନେବେ ସେହିମାନେ ଶ୍ରେଷ୍ଠଦେବେ
 ସାଧାରଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠରକୁ କମ୍ପାଇଁ ଖୋଜିବେ । ୯୫
 ଏହି ଭାବମାନ ଖେଳୁଅଛି ଲୋକ ମନେ
 ବିରୁଦ୍ଧ ଲାଗିଛି କଥା ବସି ଥାନେ ଥାନେ । ୯୬
 ନୂଆ ଟିକସ କରିବେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ
 ସମ୍ବଦପତ୍ରରେ ଏହା ହେଉଛି ପ୍ରବୃତ୍ତ । ୯୭
 ବଡ଼ ବଡ଼ ଦେଶମାନେ ଯୁଦ୍ଧ ଆରମ୍ଭିଲେ
 ଆପଣା ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିବେକ ଭଲେ । ୯୮
 ଗରିବ ଭାରତ ମୁଣ୍ଡେ ପଡ଼ିଲା ଚଡ଼କ
 ଫଳରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ତ୍ୱ ଏବେ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ମଡ଼କ । ୯୯
 ଭାରତ ଧାନ ଚାଉଳ କେଉଁଆଡ଼େ ଗଲା
 କେହି ତାର ଗତିଗୋପ କିଛି ନ ଜାଣିଲା । ୧୦୦
 ସରକାରଙ୍କର ହେଲା ଏମନ୍ତ ବିରୁଦ୍ଧ
 କପରି ପୂରଣ ହେବ ନିଅନ୍ତି ବେଗର । ୧୦୧

ଯେଉଁଠି ଦଣ୍ଡାଗୁପ୍ତ ଅଛଇ ଯାବତ
 ତାକୁ ଚାଷକଲେ ଫଳ ଫଳବ ବହୁତ । ୧୦୨
 “ଗ୍ରୋମୋର” ବିଭାଗ ନାମେ ବିଭାଗ ଖୋଲଇ
 କାହିଁଛୁ ଦଣ୍ଡାଗୁପ୍ତ ବୋଲି ଖୋଜାହେଲ ।
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ବୁଲିଗଲେ କର୍ମଚାରୀମାନ
 ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲକ କାଳ । ୧୦୪
 ଗୋତର ବା ଅନାବାଦୀ ସବୁଯାଧାରଣ
 ସକଳ ପ୍ରକାର ଜମି କଲେ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୦୫
 ଗ୍ରୋମୋର ନୁହଇ ଏହା ଗୋରୁମର କଥା
 ଏ କାଳକୁ ଚାହିଁ ଉଠୁକଲ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ୧୦୬
 ଫଳଲଜମି କାହିଁକି ଫଳ ହୁଏ ଉଣା
 ଏ କଥା କଲ୍ଲନାହିଁକି କେହି ବୁଝାମଣା । ୧୦୭
 ଜଳ ମଡ଼ାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କେହି କରୁନାହିଁ
 ଯାହା ଯେଉଁଠାରେ ଥିଲ ଗଲ ପୋତିହୋଇ ।
 ବରଷକେ ଛଅ ମାସ ଜମି ଯେ ପଡ଼ିଆ
 ଶ୍ରାବଣ ମାସରେ ତହିଁ ଭାଙ୍ଗଇ ନଡ଼ିଆ । ୧୦୮
 ଶତମାଟି ଚାଷ ନାହିଁ ବଳଦ ଦୁବଳ
 ହଳୁଆ ତହୁଁ ବଳେ ଫଳବ କି ଫଳ । ୧୦୯
 ଏ ନିଦାନ କେହି କିଛି ନ କରେ ବିଚାର
 “ଗ୍ରୋମୋର” ବିଭାଗେ ଲାଗିଅଛଇ ପ୍ରଚାର ।
 ଫଳାଅ ବହୁତ ଫଳ ନ ହେବ ନିଶ୍ଚୟ
 ଏହିକଥା ପ୍ରଚାର ଲାଗିଛି କରି ଆଶ୍ଚୟ । ୧୧୦
 ଏଥିରେ ଯେତେକ ଧନ ହେଉଅଛି ବ୍ୟୟ
 କର୍ମଚାରୀଙ୍କର ଭାଗ ଅଧିକ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୧୧
 ଏ ସବୁ ଜଟିଳକଥା କେବଳ ପ୍ରଚାର
 କିଛି ଫଳ ହେବନାହିଁ ମନେ ମୁଁ ବିଚାର ।
 ଏ ସବୁ ବିଚାର କଲେ ପୋଥିଟାଏ ହେବ
 ଅରଣ୍ୟ ରୋଦନ ପରି କେ ଅବା ଶୁଣିବ । ୧୧୨

ଆଉ ଏକ ପାଲ ଆସି ଯୁକ୍ତିଗଲ ଜାଣ
 ଠିକେ ଠିକେ କହିଦେବା ମନଦେଇ ଶୁଣ । ୧୧୭
 ଶୁଣିଛ ତ ବଲ୍ଲଭର ଆସି ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ
 ସ୍ବରତରେ ରହି ଖେଳିଗଲେ ନାନା ଖେଳ ।
 ମାୟା ମାୟତର ଖେଳ ଶୁଣିଛ ପୁରୁଣେ
 ସେହି ପରକାର ହୋଇପାରେ ଅନୁମାନେ ।
 ତନିମାସ କାଳ ଲାଗିଥିଲା ସେହି ଧନ୍ଦା
 ଗୋଲକଧନ୍ଦାରେ ପଣି ଲେକେ ହେଲେ ଅନ୍ଧା ।
 ସାମୟିକ ସରକାର ତୁରନ୍ତ ବସିବ
 ସକଳ ଷମତା ତାଙ୍କ ହାତେ ଦିଆଯିବ । ୧୧୮
 ଯେବେ ବା ସ୍ବରତ ପୁଣି ହୋଇବ ସ୍ବାଧୀନ
 କିପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ତହିଁ ପାଇଁ କି ବିଧାନ । ୧୧୯
 ସ୍ବରତ ମୁଖିଆ ଲେକେ ବଇଠକ କରି
 ତୁରନ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ କରନ୍ତୁ ବିରୁଦ୍ଧ । ୧୨୦
 ଏ ଦୁଇ ବିଷୟରେ ପଡ଼ିଲା ଚହଳ
 ଲାଗିଲା ବହୁତ ବାଚନିକ ମାଡ଼ଗୋଳ । ୧୨୧
 ଫଳରେ ଅସ୍ଥାୟୀ ସରକାର ନ ହୋଇଲା
 ଏଡ଼େବଡ଼ ଆଡ଼ମ୍ବରେ ଲଢ଼ୁଟି ପୁା ହେଲା । ୧୨୨
 କଂଗ୍ରେସ ଅମଙ୍ଗ ହେଲା ସବୁ ଭାଙ୍ଗିଗଲା
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଦ୍ବନ୍ଦ ତୁଟି ନ ପାରିଲା । ୧୨୩
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ସ୍ବରତରୁ ବିଲ୍ଲଭେ ଫେରିଲେ
 ସ୍ବଦେଶବାସୀକୁ ଯାଇ ସକଳ କହିଲେ । ୧୨୪
 କାଲିମାତା ଜାଣେ ସିନା କାଲପୁଅ ଠାର
 ଆନ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସେ ଠାର ଅଗୋଚର ।
 ମନ୍ତ୍ରୀଦଳ ଫେରିଯାଇ କହିଲେ ଏସନ
 ସ୍ବରତେ ପୋଡ଼ିଆସିଲୁଁ ବନ୍ଧୁତା ନିଶାଣ । ୧୨୫
 ସ୍ବରତେ କରୁଆସିଲୁଁ ଯେଉଁ କର୍ମମାନ
 ଇତିହାସେ କାଳକୁ ତା କରିବ ସ୍ମରଣ । ୧୨୬

ଶାସନ ବିଧାନ ଯାହା ଯାହା: ସବୁ ହେବ
 ତା କରବାକୁ ଏକ ବଇଠକ ହେବ । ୧୩୦
 ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ସେ ସଭାକୁ ଯିବେ
 ଦୁଇଟି ପଞ୍ଚାଶ ଜଣ ବସ୍ତ୍ରବସ୍ତ୍ର ହେବେ । ୧୩୧
 ପ୍ରତି ଲକ୍ଷେ ଲୋକପାଇଁ ଜଣେ ପ୍ରତିନିଧି
 ସେ ସଭାକୁ ଯିବାପାଇଁ ହେଲୁ ବିଧିବିଧି । ୧୩୨
 ଓଡ଼ିଶା ଭାଗରେ ନଅ ଜଣ ବଞ୍ଚାହେଲୁ
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭା ଏହାକୁ ବାଛିବାର ହେଲୁ । ୧୩୩
 ଗାନ୍ଧି କଂଗ୍ରେସ କରମକର୍ତ୍ତା ଆଦେଶିଲେ
 ଭଲ ଭଲ ଲୋକ ବାଛି ପଠାଅ ବୋଲିଲେ ।
 ବିଜ୍ଞ ବିଶାରଦ ଆଇନଜ୍ଞ ଲୋକ ଦେଖି
 ବାଛି ପଠାଅ ସଭାକୁ ଉକ୍ତ ମାତ୍ର ଦେଖି । ୧୩୪
 କଂଗ୍ରେସ ବା ବେକଂଗ୍ରେସ ଭେଦାଭେଦ ନାହିଁ
 ଗୁଣ ଦେଖି ଲୋକ ବାଛିଦେବ ପଠିଆଇ । ୧୩୫
 ଆଉ ଏକ ଥୋପ ଏଥିପାଇଁ ଖଞ୍ଜାହେଲୁ
 ସେ ଥୋପ ବଡ଼ ବିଷମ ଲୋଭ ଦେଖାଇଲୁ ।
 ଯେଉଁମାନେ ଏ ସଭାକୁ ସଭ୍ୟ ହୋଇଯିବେ
 ଗୁରୁଟା ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀ ଭଡ଼ା ସେ ପାଇବେ । ୧୩୬
 ପଞ୍ଚସ୍ରର ଟଙ୍କା ଉତ୍ତ ଦିନକୁ ମିଳିବ
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଯାଇ ସଭା ବଇଠକ ହେବ । ୧୩୭
 ସରତ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳ ଯେଉଁମାନେ ଯିବେ
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଯାଇ ଯେଉଁମାନେ ଉତ୍ତରବେ ।
 ରେଳଗାଡ଼ି ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀର ଭଡ଼ା ଯେତେ
 ତାର ଗୁରୁଗୁଣ ଭଡ଼ା ପାଇବେ ସମସ୍ତେ । ୧୩୮
 ପ୍ରାୟ ଦଶଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମାସକୁ ଲାଗିବ
 କେତେ ବରଷକେ କାମ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ୧୩୯
 ଶିଖମାନେ ଏ କାମରେ ଯୋଗ ଦେଲେନାହିଁ
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଗୋଠ ଅଲଗା ଅଟଇ । ୧୪୦

ହେବ କି ନ ହେବ କଥା ନାହିଁ କିଛି ଜଣା
 ବିବାଦ ବିସମ୍ବାଦର ନାହିଁକି କଳନା । ୧୪୪
 ଏହି ଥୋପ ଗିଳି ଲୋକେ ପାଗଳ ହୋଇଲେ
 ମହାଦୋର ନିବୀଚନ ସମର ସାଜିଲେ । ୧୪୫
 ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ହେଲା ଏ ଦୋର ସମର
 ଲାଗିଲା ବହୁତ ପାଲ ବୃଥା ଆଡ଼ମ୍ବର । ୧୪୬
 ଉପରମୁଣ୍ଡ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ
 ଯାକୁ ନେବ ତାକୁ ଡେବ ଆଜ୍ଞାପରମାଣେ ।
 ପ୍ରଦେଶ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ଏ ଆଦେଶ ଦେଲେ
 ପ୍ରଦେଶ ମୁରବିମାନେ କେତେକ ପାଳିଲେ ।
 ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସଦଳ ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାର
 ଘରୋଇ ବଇଠକରେ କଲେକ ବିରୁର । ୧୪୭
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭା ବାହାରୁ ବହୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଥିଲେ
 କିଏ କିଏ ଯିବେ ସେ ସଭାରେ ସ୍ଥିରକଲେ ।
 ମିଛେ ମିଛେ ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭାରେ ଘୋଷଣା
 ଠିକଣା ଯା ହୋଇଥିଲା ଫଳେ ତାହା ହେଲା ।
 ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ହେଲା ଏପରି ବିରୁର
 ସରିଗଲା ନିବୀଚନ ଘୋଷଣା କାରବାର । ୧୪୮
 ନିବୀଚନ ପ୍ରହସନ ଏପରି ସରିଲା
 ଚଉଦିଗ କୋଳାହଳ ଥିଲା ପଡ଼ିଗଲା । ୧୪୯
 ଯେ ଗଲେ ଯାଅ ପଛକେ ନାହିଁକି ଗୋଚନା
 ଦେନିଆସ ବେଗକରି ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ନମୁନା । ୧୫୦
 ସ୍ଵାଧୀନତା ବାନା ଆଣି ଦେଶରେ ଉଡ଼ାଅ
 ଏ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଦିଅ ହେ ଅଭୟ । ୧୫୧
 ଜହରଲାଲ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି ହେଲେ
 ଆଜାଦ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଭାପତି ଥିଲେ । ୧୫୨
 ଶାସନବିଧାନ ସଭା କି ମାତିରେ ହେବ
 ବିଲୁପ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ କହିଲେ ଯେ ଭାବ । ୧୫୩

ତାର ଅର୍ଥନେଇ ଟଣାଓଟଣା ଲଗିଛି
 କିଏ କେତେ ପରକାରେ ଟିକା କରୁଅଛି । ୧୭୮
 ସ୍ଵାଧୀନଭାବରେ ଆମେ ବିଧାନ କରିବା
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଦେଖିବା । ୧୭୯
 ଭାରତରୁ ସେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଫେରିଗଲେ
 ବିଲତରେ ଯାଇ ସବୁ ବିଷୟ କହିଲେ । ୧୮୦
 ବିଲତର ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ସକଳ ଶୁଣିଲେ
 ଭାରତବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ ଉତ୍ତର କହିଲେ । ୧୮୧
 ହେ ଭାରତବାସୀ ଏବେ ଶୁଣ ଦେଇ ମନ
 କି ମାତରେ କରିବ ଏ ଶାସନ ବିଧାନ । ୧୮୨
 ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଭାରତକୁ ଯାଇଥିଲେ
 କି ବିଧିରେ ଖସଡ଼ା କରିବ କହିଥିଲେ । ୧୮୩
 ପରିଷ୍କାରଭାବେ ସବୁ କୁହା ଯାଇଅଛି
 ସେଥିରେ ସଂଶୟ ଲେଖନାଥ ନାହିଁ କିଛି । ୧୮୪
 ସେଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ସଭା ବଇଠକ ହେବ
 ଆମ୍ଭ କହିବା କଥାକୁ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେବ । ୧୮୫
 ସେ କଥାକୁ ଅନୁସରି କଲେକ ବିଧାନ
 ବାଧାବିଧି କିଛିମାତ୍ର ନ ହୋଇବ ଜାଣ । ୧୮୬
 ସେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପରେ କେ ଆପଣି ନ କରିବ
 ଆପଣି ହେବ ଆଶଙ୍କା ମନେ ନ କରିବ । ୧୮୭
 ସଭା ତାହାଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଶେଷକଲେ
 ସମ୍ରାଟ ସରକାରରେ ପଡ଼ିବ ତା ଭଲେ । ୧୮୮
 ସମ୍ରାଟଙ୍କ ସରକାର କରିବେ ବିଚାର
 ଭାରତ ପାଇପାରିବ କି କି ଅଧିକାର । ୧୮୯
 ବିଚାର ଆଲୋଚନାରେ ଯାହା ସ୍ଥିରହେବ
 ସେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପାଲିଆମେଣ୍ଟକୁ ପଠାଯିବ । ୧୯୦
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଭାରେ ସେ କଥା ପଡ଼ିବ
 ଉତ୍ତମଭାବେ ସେ କଥା ଆଲୋଚନା ହେବ ।

ସମ୍ରାଟ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶମାନ
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟରେ ହେବ ସବୁ ବିଚାରଣା । ୧୭୬
 ଭାରତକୁ କି କି ଅଧିକାର ଦିଆଯିବ
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟରେ ତାହା ସବୁ ସ୍ଥିରହେବ ।
 ଭାରତ ସହିତ ସନ୍ଧିହେବ ତାହାପର
 ସନ୍ଧିପତ୍ର ଏକ ପୁଣି ହୋଇବ ସ୍ପାଷ୍ଟର । ୧୭୭
 ଏତେକଥା ହେବାପାଇଁ ବହୁବାଟ ଅଛି
 ଆଉ କେତେକଥା ମନେରଖ ହେ କହୁଛି । ୧୭୮
 ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟନ ଗୋଷ୍ଠିଙ୍କର ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷାହେବ
 ପ୍ରଦେଶ ଗୋଷ୍ଠି ବିଷୟ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟଦେବ । ୧୭୯
 ଏ ସବୁ ନ ହେବାଯାକେ ସ୍ୱାଧୀନତା କଥା
 ଉଠାଇବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନ ହେବ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ୧୮୦
 ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ମନକୁ ଏମନ୍ତ ଆସୁଛି
 ଆଗରେ ବହୁତ ବାଧାବିଘ୍ନ ରହିଅଛି । ୧୮୧
 ମୂଳମାତ୍ର ଅର୍ଥଲାଗି ସଫର୍ଷ ହୋଇବ
 ଏପରି ନ ହେଲେ କିଛି ଠିକଣା ନ ହେବ ।
 ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି ଏ ସବୁ ବିଷୟ
 ଦେଖାଯାଉ ଅବଶେଷେ କିସ ହେବ ଥୟ । ୧୮୨
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହୋଇଲୁକ ଶେଷ
 ତବ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ହେଉ ହେ ଜଗଦୀଶ । ୧୮୩
 ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ନମେ ତବ ଶ୍ରୀଚରଣେ
 ଦିଅ କୃପା ମହାପ୍ରଭୁ ତବ ନିଜ ଗୁଣେ । ୧୮୪

ଭବିଷ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ନିର୍ବାଚନ ସମର ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକଶତ ଦ୍ୱାବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ତ୍ରୟୋଦ୍ଦିଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ଶାସନବିଧାନ ସବୁପାଇଁ ସତ୍ୟମାନେ
ବହୁବକ୍ତ ହୋଇଗଲେ ପରା ନିବାରଣେ । ୧
ଶାସନବିଧାନ କେବେ ହେବ ଯାଇ ଶୁଭ
ଏ ମଧ୍ୟକାଳରେ ହେବପରା ସରକାର । ୨
ଭରତର ଲୋକମାନେ ସେ ସରକାରରେ
ରହି ପରା ଶାସନ କରିବେ ଭରତରେ । ୩
କି ହେଲା ସେ କଥାମାନ ଜଣାଗଲାଣି
ବିସ୍ତାରି କହିଲେ ସବୁ ଜାଣିପାରିବୁ । ୪

ଜଗା ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ଗଉର ଏବେ ପରୁରିଲ ଯାହା
ଠିକେ ଠିକେ କହିଦେବା ଘଟିଲୁକ ଯାହା । ୫
ଶାସନ ବିଧାନସବୁ ଗଢ଼ା ଶେଷହେଲା
ଦୁଇଶତ ପଞ୍ଚାଶ ସଂଖ୍ୟକ ସଭ୍ୟ ଗଲା । ୬
ମୁସଲମାନ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ଦୁଇବାଡ଼
ଗୋଟିଏ ଦଳର ଦଳପତି ଜିନା ରାଡ଼ । ୭
ଜିନାଦଳ ‘ମୁସଲିମ୍‌ଲିଗ୍’ ନାମେ ଖ୍ୟାତ
ପାକିସ୍ତାନ ଦାବି ଅଟେ ସେ ଦଳର ମତ । ୮
ସେ ବୋଲନ୍ତି ପାକିସ୍ତାନ ନ ହେଲେ ମଞ୍ଜୁର
କିଛି କରାଇ ନ ଦେବେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା ତାଙ୍କର । ୯
ଶାସନ ବିଧାନସବୁ କରାଇ ନ ଦେବେ
ମଧ୍ୟକାଳ ସରକାରେ ସେ ଯୋଗ ନ ଦେବେ ।
ତାଙ୍କ ମତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେବେ କାମହେବ
ସାକ୍ଷାତ କରମକରି କରିବେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ୧୧
ତରୁଟି ନୟନ ଦେଇ ଧମକ ଚମକ
ବଚନବାଣ ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ସେ ଅନେକ । ୧୨

ବଡ଼ଲୁଟ ଜହରଲୁଲୁ ଡକାଇଲେ
 ମଧ୍ୟକାଳ ସରକାର ଗଡ଼ ହେ ବୋଇଲେ । ୧୩
 ଜିନା ଦଳ ଯେବେ ଯୋଗଦେବେ ତେବେ ଭଲ
 ନ ଦେଲେ ଆନକୁ ନେଇ କର ସରକାର । ୧୪
 ଜହରଲୁଲୁ ଏଥିରେ ଦେଲେକ ସମ୍ମତି
 ଯାହାହେବ ହେଉପଛେ ଦେଖାଇଲେ ଛୁତି । ୧୫
 ଜହରଲୁଲୁ ଜିନାକୁ ପୁଣି ପରୁରିଲେ
 ଆସ ମିଳିମିଶି କାମ କରିନେବା ଭଲେ । ୧୬
 ଜିନା ଏକଜିଦି ଧରି କରିଦେଲେ ନାହିଁ
 ଏ ସରକାରରେ ସେହୁ ଯୋଗଦେବେ ନାହିଁ ।
 ଉନବିଂଶ ଛପ୍ପାଳିଶ ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ
 ଅଭୂତ କାଣ୍ଡ ଘଟିଲା ଖୋଳତାରିଖରେ । ୧୮
 କଲିକତା ନଗରରେ ହେଲା ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ମୁସଲମାନ ଉତ୍ପାତ କଲେକ ବହୁଳ । ୧୯
 ହାଣକାଟ ମାର୍ଧର ଲୁଟପାଟ କଲେ
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲେ । ୨୦
 ଶତଶତ ହଜାରହଜାର ହିନ୍ଦୁ ମଲେ
 କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଲୁଟପାଟ କରିନେଲେ ।
 କେତେ ବୁଦ୍ଧ ଯୁବକ ବାଳକ ହତ୍ୟାକଲେ
 କେତେ କେତେ ରମଣୀ ସେ ଯମାଳୟେ ଗଲେ
 ଦ୍ଵିଝୟୁଦିନକୁ ହିନ୍ଦୁ କମର କରିଲେ
 ଆତ୍ମରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେହି ଧର୍ମ ଆଚରିଲେ । ୨୩
 ତିନିଦିନଯାକେ ହେଲା ତୁମୁଳ ସମର
 କେତେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଗଲେ ଯମପୁର । ୨୪
 ଆୟେ ଶତ ପ୍ରାଣେ ପୀଡ଼ା ହୋଇଲା ବହୁତ
 ପ୍ରାଣଭୟେ ଲୋକମାନେ ହେଲେ ଶସ୍ତ୍ରସ୍ଵତ । ୨୫
 ଛବିଭଙ୍ଗ ଦେଇ କେତେ ପଳାୟନ କଲେ
 ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଗଲେ ପରାଣ ବିକଳେ । ୨୬

ବାଟ ଅବାଟ ନ ମାନି କାହିଁ ପଳାଇଲେ
 ବିନା ଟିକଟରେ କେନ୍ଦ୍ର ରେଳ ଆଶ୍ରାକଲେ । ୨୭
 ନିରସ୍ତ୍ର ଲୋକ କେବଳ ଆବାକାବା ହେଲେ
 ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବାରେ ଅସମର୍ଥ ହେଲେ । ୨୮
 ଛୁରି ଛୁରୁ ଧରିଣ ସେ ପଠାଣେ ଆସିଲେ
 ହିନ୍ଦୁଯାକ ଦେଖୁଁ ଦେଖୁଁ ଥରହର ହେଲେ ।
 ପଠାଣେ ନିର୍ମମଭାବେ ହିନ୍ଦୁଙ୍କୁ କାଟିଲେ
 ପ୍ରଥମଦିନ ହିନ୍ଦୁଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନି ଥିଲେ । ୩୦
 ପରଦିନ ହିନ୍ଦୁମାନେ ହେଲେ ତତପର
 ଶଠେଶାଠ୍ୟ ମାଡି ଧରି କଲେ କାରବାର । ୩୧
 ବଙ୍ଗଳା ଦେଶରେ ଅଛି ସେଉଁ ସରକାର
 ମୁସଲମାନ ମନ୍ଦିର ସେ ଅଛନ୍ତି ନିକର । ୩୨
 ସରକାର ପୁଲିସକୁ ଆଦେଶ ନ ଦେଲେ
 ପୁଲିସ ଏକାଳେ କିଛି କରି ନ ପାରିଲେ । ୩୩
 'ବଙ୍ଗଦେଶ ଲୁଟ ଛନ୍ତି କଲିକତାଠାରେ'
 ସେ ପୁଣି ତାଙ୍କ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ନ ପାରିଲେ । ୩୪
 ଅସଜକତା ପରାଏ ସବୁ ଦେଖାଗଲା
 ଦୁଇଦିନ ପରେ ପୁଣି ସେନା ପଠାଗଲା । ୩୫
 ସଇନ ଆସନ୍ତେ ହମେ ଥଣ୍ଡା ପଡ଼ିଗଲା
 ବିସ୍ମୃତଭାବେ ନ ହୋଇ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ହେଲା ।
 ଡାକା, ଗଘା, ବୋମ୍ବାଇରେ ଏ କାଣ୍ଡ ଲାଗିଛି
 ଜିନାଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ କର୍ମଫଳ ଏ ଫଳୁଛି । ୩୬
 ତେଣେ ବଡ଼ଲଟଙ୍କର ଶୁଭଇଚ୍ଛା ବଳେ
 ଭୁରନ୍ତ ଜହରଲାଲ ନାମ ଜଣାଇଲେ । ୩୭
 କିଏ କିଏ ଏ ସରକାରର ସଭ୍ୟ ହେବେ
 ଜହରଲାଲ ବାଛିଣ ନାମ ଜଣାଇବେ । ୩୮
 କଂଗ୍ରେସର ମତନେଇ ନାମ ଜଣାଇଲେ
 ଜହରଲାଲ ଭାରତ ପାଟମନ୍ଦିର ହେଲେ । ୪୦

ତାଙ୍କ ସାଥିରେ ରହିଲେ ଯେଉଁ ସଭ୍ୟଗଣ
 ଶୁଣି ହେ ପୁଞ୍ଜନ ଜନେ ସେମାନଙ୍କ ନାମ । ୩୧
 ବହାରରୁ ଗଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ବଞ୍ଚିଗଲେ
 ଶରତ ବୋଷ ବଙ୍ଗଳା ପ୍ରଦେଶୁ ରହିଲେ । ୩୨
 ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶୁ ରାଜଗୋପାଳଆରୁଷୀ
 ପଟେଲ ବମ୍ବେର ପ୍ରଦେଶରୁ ଗଲେ ତଳି । ୩୩
 ପଞ୍ଜାବରୁ ବଳଦେବ ସିଂହ ବଞ୍ଚିଗଲେ
 ଜଗଜୀବନ ରାମ ନାମେ ଆଉଜଣେ ଗଲେ । ୩୪
 ଭାବା, ମାଆଇ ଦ'ଜଣ ପୁଣି ନିଆଗଲେ
 ଜାତୀୟବାଦୀ ମୁସଲମାନ ତିନି ହେଲେ । ୩୫
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ଏହି ଦଳ ଯୋଗଦେଲା
 ରକତ ରୁଉଳ ଖାଇ ଜିନା ବଢ଼ିଲେ । ୩୬
 ସଫାଇତ ମହମ୍ମଦ ଜହୀର ଦ'ଜଣ
 ଆସଫ ଅଲି ସହିତ ହେଲେ ତିନିଜଣ । ୩୭
 ଏହିପରି ବାରଜଣ ସଭ୍ୟପଦେ ଗଲେ
 ମଧ୍ୟକାଳ ସରକାରେ ଏମାନେ ରହିଲେ । ୩୮
 ଆଉ ଦୁଇ ତିନି ଜଣ ପରେ ବଞ୍ଚିଯିବ
 ଏହି ସରକାରରେ ସେ ପାଇବେକ ଠାବ । ୩୯
 ଉନବିଂଶ ଛପ୍ପାଳିଶ ସନ ସେପ୍ଟେମ୍ବର
 ଦୁଇ ତାରିଖ ଦିବସ ଶୁଭଲଗ୍ନ ବେଳ । ୪୦
 ତେରଶ ତେପନ ସାଲ ଭାଦ୍ରବମାସରେ
 ସପ୍ତମି ତଥୁ ଶୁକଳପକ୍ଷ ସୋମବାର । ୪୧
 ପୂର୍ବାହ୍ନ ଏଗାରଘଣ୍ଟା ବେଳେ ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ
 ଜହରଲାଲ ଶାସନ ଭାର ମୁଣ୍ଡାଇଲେ । ୪୨
 ଶାସନ ବିଭାଗମାନ ବାଣ୍ଟି ନେଇଗଲେ
 ଜବାହରଲାଲ ଦଳପତି ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ୪୩
 ଭାରତ ପକ୍ଷରେ ଏହା ବଡ଼ ଶୁଭଦିନ
 ଇତିହାସ କରୁଥିବ ଏ ଦିନ ସ୍ମରଣ । ୪୪

କେତେକାଳ ପରେ ଏହା ଆଜ ଦେଖାଗଲା
 ଭାରତ ଜାତୀୟ ସରକାର ଗଢ଼ାହେଲା । ୩୩
 ଏହି ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଥିଲା ହିନ୍ଦୁ ରାଜଧାନୀ
 ଥିଲାକ ମୟୂର ସିଂହାସନ ତହିଁ ପୁଣି । ୩୪
 ଭାରତ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଏଥି ଅଧିକାର
 ମୁସଲମାନ ରାଜତ୍ବ କଲେ ବହୁକାଳ । ୩୫
 ସେମାନଙ୍କ ପରେ ହେଲା ଇଂରେଜ ଶାସନ
 ପ୍ରାୟ ଦୁଇଶ ବରଷ ହେଲା ଅବସାନ । ୩୬
 ଏତେକାଳ ପରେ କେତେ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇ
 ଭାରତବାସୀଙ୍କ ଭାଗ୍ୟ ପୁଣି ଲେଉଟାଇ । ୩୭
 ଭାଗ୍ୟ ଅଟେ ସବୁଠାରୁ ବଳିଷ୍ଠ ଦେବତା
 ହରିତା କରତା ପୁଣି ଦଇବ ବିଧାତା । ୩୮
 ତେଣୁ ଏ ଦିନ ଅଟଇ ସୁରଶୀୟ ଦିନ
 ଭାରତ ହାତକୁ ପୁଣି ଫେରିଲା ଶାସନ । ୩୯
 ନିରସ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ଜାତି ଆଉ କି କରିବ
 ସନେ ପଛା ସନେ କନ୍ଦା ପଛା ଆଦରିବ । ୪୦
 ଆଜ ଭାରତ ଯୁବକ ଭାରତ ଗାଦିରେ
 ବସିବା ସୁଖ ଭୋଗିଲା କେତେକାଳ ପରେ । ୪୧
 କେତେକାଳ ପରେ ଦୟାମୟ ଦୟାକଲେ
 ସିଂହାସନେ ବସିବା ପ୍ରୀୟୁଷ ଭାଳିବେଲେ । ୪୨
 ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇବାର ଏ ମୂଳପାତ୍ର
 କେତେକାଳେ ଦେବ ପ୍ରଭୁ ଉପର ପାହାଚ । ୪୩
 କେତେ ଭାରତ ସନ୍ତାନ କେତେ କଷ୍ଟ ସହି
 ଯାଉଛନ୍ତି ଯମାଳୟେ ଆଶାପାଣି ପିଇ । ୪୪
 ଯେ କେତେଜଣ ଅଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ବୁକୁ କୁଣ୍ଡେ
 ଆଜ ସଲଖରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲେକ ଦାଣ୍ଡେ । ୪୫
 ଯେଉଁମାନେ କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗ କରିଥିଲେ
 ଯାହାକୁ ଏହି ଇଂରେଜ ବନ୍ଦୀ କରିଥିଲେ । ୪୬

ସେ ଇଂରେଜମାନେ ଆଜି କଲେ ସନମାନ
 ଯାତି ତାହାଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଦେଲେ ତ ଶାସନ ।
 ଭାରତର ଭାଗ୍ୟରବି ଆସିଲେ କି ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ
 ତହିଁର ପୂର୍ବଆଶ୍ରୟ ଏମାନ ଦିଗଇ । ୭୦
 କାଲି ଯେ ଜହରଲଲ ବନ୍ଦୀଶାଳେ ଥିଲେ
 ଆଜି ଦିଲ୍ଲୀ ଦରବାରେ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ୭୧
 ଏ ଅଭିନବ ବ୍ୟାପାର କେତେକାଳ ପରେ
 ଦେଖିଲୁ ଭାରତ ଆଜି ନିଜ ଭାଗ୍ୟଫଳେ । ୭୨
 ଦେଖାଯାଉ ଉଦ୍ଦିଷ୍ୟତେ ଫଳିବ କି ଫଳ
 ଏ ପରିସ୍ଥିତିରେ କିସ କିସ ଉତ୍ପଳିବ । ୭୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ଏ କଥା ଦେଖି ଆଶୀର୍ବାଦ କଲେ
 ଉତ୍ତମଭାବେ ଶାସନ କର ହେ ବୋଇଲେ । ୭୪
 ଦେଶରେ ଦୁଃଖ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ କିଛି ନ ରହିବ
 ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ଶାସନକଳ ଚଳାଇବ । ୭୫
 ସାର୍ବଜନିକ ପକାଇ ଜଣେ କେ ନ କାନ୍ଦେ
 ଜାଣିବା ଭାରତ ଲୋକେ ରହିଲେ ଆନନ୍ଦେ ।
 କହିବା ସହଜ କିନ୍ତୁ କରିବା କଠିନ
 କରି କାମେ ଦେଖାଇଲେ ଖୁସିହେବେ ଜନ ।
 ଶାସନ ମୁକୁଟ ବୁଡ଼େ ଶାନ୍ତିର ଆସ୍ଥାନ
 କଷ୍ଟକମୟ ସନ୍ତତ ଜାଣ ବାବୁ ପୁଣ । ୭୬
 ଇଂରେଜ ଭ୍ରମ ହସ୍ତରେ ଦେଲେ ଅଧିକାର
 ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ଏବେ କର କାରବାର । ୭୭
 ଲବଣ ଟିକସ ଉଠାଇବ ହେ ଭୂରତ
 ଖଣି ପ୍ରଭୃତି ଦିଗକୁ ଦିଅ ସଦା ଚିତ୍ତ । ୭୮
 ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତା ନିବାରଣ କଂଗ୍ରେସର କାମ
 ଏସବୁ ଦିଗକୁ ଆଗେ ଦିଅ ମନଧ୍ୟାନ । ୭୯
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମେଳ କରାଇବ ଯେବେ
 ପୁଣେ ଭାରତବାସୀ ଏ ରହିବେକ ତେବେ । ୮୦

ମୁସଲମାନଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ସେ କହିଲେ
 ଲଢ଼ିବାକୁ ଚାହୁଁ ଯେବେ ଆଗେ ଆସ ଭଲେ ।
 ମୁହାଁମୁହାଁ ଲଢ଼ାଲଢ଼ି ବାରର ଧରମ
 ପଛରୁ ଛୁରା ମାରିବା ଅତି ମାତ କାମ । ୮୪
 ଜିନା ବୋଇଲେ କଂଗ୍ରେସ ଗାନ୍ଧି ବଡ଼ଲଟ
 କଲିକତା ଘଟଣାର କାରଣ ନିରାଟ । ୮୫
 ଏ ତିନିଦିନି ଏଥିପାଇଁ ଅଟନ୍ତି ସେ ଦାୟୀ
 ଶସି ନ ପାରିବେ ଦୋଷ ଆନେ ଭାଳଦେଇ ।
 ଜହରଲଲ ଗଢ଼ିଲେ ତେଣେ ସରକାର
 ଜିନା ଏଣେ ଲଗାଇଲେ ହାଣ କାଟ ମାର । ୮୬
 ଅଦ୍ୟାପି ବିଶ୍ରାମ ନାହିଁ ମାସେ ବିତିଗଲା
 ଠାବେ ଠାବେ ଲାଗିଅଛି ହାଣକାଟ ପାଲ । ୮୭
 ବିସ୍ମୃତ ଆକାରେ ନୋହି ଠାବେ ଠାବେ ହୁଏ
 ଦବିନାହିଁ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଦେଖାଇଣ ଦିଏ । ୮୮
 ଜିନା ବସି ବାକ୍ୟବାଣ କରନ୍ତି ପ୍ରହାର
 ଜହରଲଲଙ୍କୁ କରୁଛନ୍ତି ଭିରଞ୍ଜାର । ୮୯
 ବୋଲନ୍ତି ଆଗ ମୋ ପଛୁଁ ଛୁରା ମାରିଦେଇ
 ପଛନ୍ତେ ଡାକୁଛ କମ୍ପା କଥା ରସାପାଇଁ । ୯୦
 ମୋହର ସରତ ସବୁ ପାଳନ କରିଲେ
 ସରକାରେ ତୁମ୍ଭ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗଦେବ ଭଲେ ।
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ସଭା ସଂଖ୍ୟା ହେବ ସମ
 ଜାଣିବୁ ମୁସଲମାନ ନ ପାଇବେ ସ୍ଥାନ । ୯୧
 କେବଳ ତାଙ୍କ ଦଳର ମୁସଲମାନ ଯିବେ
 ଯେ ଯାହାର କଥା ସେହୁ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବେ । ୯୨
 ମୁସଲମାନଙ୍କ କଥା ସେମାନେ ବୁଝିବେ
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ସେ କଥାରେ କିଛି ନ କହିବେ ।
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ତାଙ୍କ କଥା ବିରୁଦ୍ଧ କରିବେ
 ମୁସଲମାନ ତହିଁରେ କଥା ନ କହିବେ । ୯୩

ଏହି କଥାମାନଙ୍କରେ ହିନ୍ଦୁ ଶକ୍ତିହେଲେ
 ମୁସଲମାନ ଏ ସରକାରେ ଯୋଗଦେଲେ । ୧୭
 ଆଉ ଏକ ଖବର ଯାଉଛି ଏବେ ଶୁଣା
 ସୁଭାଷ ଆସିବେବୋଲି ବାଜୁଛି ବାଜଣା । ୧୮
 ମନେଶ୍ୱର ପାଠକର ସୁଭାଷ ଚରିତ
 ଏତେକାଳ ଧରି କାହିଁ ଅଛନ୍ତି ଗୁପ୍ତ । ୧୯
 ସରକାର ପ୍ରହରୀଙ୍କ ନେତ୍ରେ ଧୂଳିଦେଇ
 ଭରତରୁ ଯାଇଥିଲେ ଗୁପ୍ତତ ପଳାଇ । ୨୦
 ଭରତରୁ ଯାଇଣ ସେ ଜାପାନେ ଉଠିଲେ
 ଜରମାମା ଦେଶକୁ ସେ ପୁଣି ଯାଇଥିଲେ । ୨୧
 ସେ ଦେଶେ ସଇନ ସାଜି କଲେକ ଲଢ଼ାଇ
 ଜାପାନ ସହିତ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ସେହି ।
 ଭରତ ଜାତୀୟ ସେନାବାହିନୀ ଗଢ଼ିଲେ
 ସେନାପତି ହୋଇ ଭରତକୁ ଆସିଥିଲେ । ୨୨
 ଜାପାନ ହାରିବା ଦେଖି ହେଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ
 ପ୍ରଭୁର ହେଲୁ ସୁଭାଷ ଭଜିଲେ ମରଣ । ୨୩
 କେ କହିଲୁ ମଲେ, କେ କହିଲୁ ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି
 କେ କହିଲୁ କେଉଁଠାରେ ଗୁପ୍ତେ ଅଛନ୍ତି ।
 ଭରତ ଜାତୀୟ ସେନା ବିରୁଦ୍ଧକାଳରେ
 ଜଣାପଡ଼ିଲୁ ସକଳ ଚରିତ ଦେଶରେ । ୨୪
 ସେନାମାନେ ଅବଶେଷେ ହୋଇଲେ ମୁକତ
 ସୁଭାଷ କାହିଁ ଅଛନ୍ତି ରହିଲୁ ଗୁପ୍ତ । ୨୫
 ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚଳୁଥିଲୁ ମାମଲ
 ଗିରଫଦାର ଓପାରଖ ତାଙ୍କ ନାମେ ଥିଲା । ୨୬
 ଯେଉଁଠାରେ ଯେ କାଳରେ ହୋଇବେ ପ୍ରକଟ
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଧରନ୍ତେବେ ଥିଲାକ ଓପାରଖ ।
 ଏବେ ଯେଉଁ ସରକାର ନୂଆ ଗଢ଼ାହେଲା
 ସେ ସରକାର ସକଳ ବାଧା ଉଠାଇଲା । ୨୭

ତେଣୁ ନୂତନ ସମ୍ବାଦ ହେଉଛି ପ୍ରକାଶ
 ଅଳପଦନେ ଆସିବେ ଭାରତେ ସୁଭାଷ । ୧୧୧
 ଜହରଲଲ ଶାସନଭାର ମୁ ଶ୍ରୀକଲେ ।
 ତାଙ୍କ ଶାସନ ମାତିର ପରିଚୟ ଦେଲେ । ୧୧୨
 ସକଳ ଦେଶ ବିଦେଶ ଏ ବସୁଧାପରେ
 ତଳବା ଉଚିତ ଏକ ବରୁଡ଼ା ସୁନ୍ଦରେ । ୧୧୩
 ବସୁଧା ଗୋଟିଏ ଘର ସବେ ପରିବାର
 ଏହି ମନୋବୃତ୍ତି ଧରି ଚଳିବେ ସକଳ । ୧୧୪
 ସବୁଜାତିର ବସୁଧା ସାଧାରଣ ଘର
 ଧରାବାସୀ ମାତ୍ରେ ଏକ କୁଟୁମ୍ବ ପ୍ରକାର । ୧୧୫
 ବସୁଧେବ କୁଟୁମ୍ବକ ମାତ୍ର ଏହା ନାମ
 ହୃଦୟ ଥିଲା ଏ ମାତ୍ର ପ୍ରଧାନ ଧରମ । ୧୧୬
 ଆଜି ଜହରଲଲ ପୁଣି ତାହା ବଖାଣିଲେ
 ଦେଶ ବିଦେଶରେ ଏହା ପସନ୍ଦେ ଆଣିଲେ ।
 ସବୁଦେଶ ମିଶି ଏକା ପରିବାର ସମ
 ସବୁରି ସମାନ ଅଧିକାର ଅଛି ଜାଣ । ୧୧୮
 କେଉଁଦେଶ କାହିଁପାଇଁ ହେବ କା ଅଧୀନ
 ସବୁଦେଶ ନିଜ ନିଜ ଦେଶରେ ସ୍ବାଧୀନ । ୧୧୯
 ଶାନ୍ତି ସୁଖରେ ଯେ ଯାହା ଦେଶରେ ରହିବ
 ଆପଣା ଦେଶ ଶାସନ ଆପେ ଚଳାଇବ । ୧୨୦
 ଏକଦେଶ ଆନପରେ ନ ହୋଇବ ରଜା
 ମିଳିମିଶି ଦେଶକଥା ବୁଝିବେ ମରଜା । ୧୨୧
 ଶଶତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ବୋଲିଣ ତାର ନାମ
 ଏହି ମାତିରେ ଚଳିବ ଶାସନ ବିଧାନ । ୧୨୨
 ସବୁଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ରହିବ ମିତ୍ରଭାବ
 ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟକ କେ କାହାର ବଇଶ୍ବ ନ ହେବ । ୧୨୩
 ଲଣ୍ଡନର ପ୍ରତିନିଧି ଦେଲେକ ଖବର
 ଭାରତ ସ୍ବାଧୀନ ହେବ ଏ କଥା ନିକର । ୧୨୪

ଭରତରେ ଭରଣୀୟ ଶାସକ ଶୁଣିବେ
 ଇଂରେଜମାନେ କେବଳ ଥିବେ ବନ୍ଧୁଭାବେ ।
 ନେହେରୁଙ୍କ ସରକାର ଅବଶ୍ୟ ଚଳିବ
 ଜିନା ଦେଶ ପ୍ରଗତିକ ଶ୍ରେକ ନ ଗାରିବ । ୧୨୭
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ଏହା ଅଟେ ମତ
 ଏଥିରୁ କେବେହେଁ ନ ହୋଇବେ ବିଚଳିତ ।
 ଶ୍ରମିକ ସରକାର ଏ ମାତିକ ପାଳିବେ
 ଭରତ ଶାସନେ ସବୁ ସହାୟ ହୋଇବେ ।
 ଦେଶାଧାର୍ଯ୍ୟ କି ହୋଇବ ଭରତ ଶାସନ
 ଫଳ ଦେଖି ପରିଚୟ କରିବା ବଚନ । ୧୨୮
 ଜିନା ମାଗୁଛନ୍ତି ନେବାପାଇଁ ପାକିସ୍ଥାନ
 ସ୍ୱରାଶେ କି ନରକରେ ଅଟେ ଏ ଆସ୍ଥାନ ।
 ଇସଲାମ ଧର୍ମବୃକ୍ଷ ଅଛୁକି ସେଠାରେ
 କି ପ୍ରକାର ଫଳମାନ ସେ ବୃକ୍ଷରେ ଧରେ ।
 ସୁଖ ଦୁଃଖ ବିଘ୍ନନ କି ଅଟେ ସେ ଆସ୍ଥାନ
 ଅଥବା କେବଳ ସୁଖସ୍ରୋତ ବହୁମାନ । ୧୨୯
 ନାହିଁକି ସେଠାରେ ଅଳ୍ପ ବସ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରାଲେଶ
 ମକ୍କା ମକତାବ ଦାଉ ନ ଜାଣେ ସେ ଦେଶ ।
 ନାରୁଛି ଚଢ଼ିଲ ଗାଉଅଛନ୍ତି ଆମେରି
 ଲାଗିଅଛି କି ଏ ଲାଲା ଦିବସ ଶବଂସ । ୧୩୦
 ପାକିସ୍ଥାନ ପାକିସ୍ଥାନ ପଡ଼ୁଅଛି ଦୁର୍ଗ
 ବାଜୁଅଛି ଶୁଭଶଙ୍ଖ ମଙ୍ଗଳ ମହୁଣୀ । ୧୩୧
 ପାକିସ୍ଥାନର ଆକାର ପ୍ରକାର ନ କହି
 କେବଳ ଦାବିକରନ୍ତି ତାର ନାମ କହି । ୧୩୨
 ହିନ୍ଦୁର କେତେ କି ତାକୁ ଧୋଇ ସୁଖାଇବେ
 ତାପରେ ତହିଁ ଆସ୍ଥାନ ଜମାଇ ବସିବେ । ୧୩୩
 ଶୁଭ ପୂର୍ବ ମନୋବୃତ୍ତି କୁହେଁ କଦାଚିତ
 ବଡ଼ ବିଷମ ଅଟଇ ହିନ୍ଦୁର ରକତି । ୧୩୪

ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଏହିଠାରେ ହୋଇଲୁକ ଶେଷ
ଠୁଲରେ ଭଣିଲେ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଦାସ । ୧୩୫

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ଵରତ-ଚରିତାମୃତେ ସ୍ଵରତ ଶାସନ ବିଧାନସଂସ୍ଥା ଗଠନ ବର୍ଣ୍ଣନେ
ଏକଶତ ସପ୍ତାବ୍ଦିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉବାଚ

ସ୍ଵରତ ଶାସନ ବିଧିବିଧାନ ଗଢ଼ିବେ
ବହୁହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ଏବେ । ୧
ଉନବିଂଶ ଛୟାଳିଶ ଉପେନ୍ଦ୍ର ମାସ
ନବମଦିନରେ ସଭା ଆରମ୍ଭ ଦିବସ । ୨
ଇତିମଧ୍ୟରେ କି ହେଲା ଜଣାଗଲା ନାହିଁ
ବିସ୍ତାରି ସକଳ କଥା କହନ୍ତୁ ଗୋସାଇଁ । ୩

ଜଗା ଉବାଚ

ଦେବଭୂମି ସ୍ଵରତର ଦିଲ୍ଲୀ ରାଜଧାନୀ
ହସ୍ତିନା ତାହାର ନାମ ଥିଲା ଥିବ ଜାଣି । ୪
ଯମୁନାକୂଳରେ ଏ ନଗର ବିରାଜିତ
ପୂରାକାଳୁ ରାଜଧାନୀ ଥିଲାକି ନିୟୁତ । ୫
ଏଠାରେ ମୟୂର ସିଂହାସନ କାଳେ ଥିଲା
କେତେ ରାଜାଙ୍କର ଲୀଳାଖେଳା ସେ ଦେଖିଲା ।
ମହାରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଧର୍ମ ଅବତାର
ଏହି ପୀଠେ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଥିଲେକି ନିକର । ୬
ମୋଗଲ ବାଦସାମାନେ ବସି ଏ ପୀଠରେ
ସ୍ଵରତ ଶାସନ କଲେ ତାହାଙ୍କ ଲଜ୍ଜାରେ । ୭
ମରହଟ୍ଟାମାନେ ପୁଣି କେତେକ ବରଷ
ଏହି ପୀଠେ ସ୍ଵରତକୁ ଶାସିଲେ ଅବଶ୍ୟ । ୮

ଚର୍ଚ୍ଚିତରେ ସ୍ବରତକୁ ଇଂରେଜ ଆସିଲେ
 କଲିକତାଠାରେ ତାଙ୍କ ଲୁଲ୍‌ଖେଲ୍‌ କଲେ ।
 ବଡ଼ଲୁଟ କଲିକତାଠାରେ ରହୁଥିଲେ
 ବହୁକାଳ ସେହିଠାରେ କାମ ଚଳାଇଲେ । ୧୧
 ବିଧିବିଧାନକୁ କେହି ନ କରିବ ଆନ
 କଲିକତାଠାରୁ ପୁଣି ବଦଳିଲା ଥାନ । ୧୨
 ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ପୁଣି ଯୁଦ୍ଧ ଗାଦିରେ ବସିଲେ
 ପୁଣି ସେ ପୁରୁଣା ନଗରରୁ ଉଠିଗଲେ । ୧୩
 ନୂଆଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ରାଜପୁର ତୋଳାହେଲା
 ଦେଉଳିତ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୋଇଲା । ୧୪
 ଯେଉଁ ଯୋଗଲଗ୍ନ ଧରି ସେ ଗାଦିକି ଗଲେ
 ଗଲ୍‌ଦିନୁ ଅଶୁଭ ଶକୁନ ଦେଖାଦେଲେ । ୧୫
 କେତେ କେତେ ରାଜତତ୍ତ୍ବବର୍ତ୍ତୀମାନେ ଗଲେ
 ଚରଦିନ କେହି ଜଣେ ରହି ନ ପାରିଲେ । ୧୬
 ଧର୍ମଦଣ୍ଡୀ ଧରଣ ଯେ ଶାସନ କରିବ
 ଦିଲ୍ଲୀ ରାଜଧାନୀ କେବେ ତାକୁ ନ ସହିବ । ୧୭
 ଏ ପ୍ରମାଣ ସାକ୍ଷୀ ଦେଉଅଛି ଇତିହାସ
 ଧର୍ମେ ଜୟ ପାପେ କ୍ଷୟ ଏ କଥା ଅବଶ୍ୟ । ୧୮
 ଶାସନ ବିଧାନସବୁ ବସୁଛି ଏଠାରେ
 କେଜାଣି କି ହେବ ଫଳ ତା କହି ନ ପାରେ ।
 ଘରେ ନ ପଶୁଣୁ ଗୁଳ ବାଜିବା ପ୍ରକାର
 ସବୁ ନ ବସୁଣୁ ଦେଶ ହୁଏ ହାହାକାର । ୧୯
 ନୂଆଖାଲି ପୂର୍ବବଙ୍ଗେ ହେଲା ଗୁରୁଗାର
 କହି ନ ପାରିବି ମୁସଲମାନ ଅତ୍ୟାଚାର । ୨୦
 ହାଣ କାଟି ମାର ଧରି ଘରପୋଡ଼ି ହେଲା
 ଘରୁ ସକଳ ସମ୍ପତ୍ତି ବୋହି ନିଆଗଲା । ୨୧
 ବଳାଙ୍ଗାରେ ଧର୍ମାନୁର ଘାଣ୍ଟା ଦିଆଇଲେ
 ନାୟମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବଳେ ହରିନେରେ । ୨୨

ଦରଦାର ଛୁଡ଼ି ଲୋକେ ଆନ ଦେଶେ ଗଲେ
 ପ୍ରାଣ ବିକଳରେ ଦେଶ ଛୁଡ଼ି ପଳାଇଲେ । ୨୪
 ବଞ୍ଚି ନ ପାରିବି ମୁସଲମାନ ଅତ୍ୟାଚାର
 ପଠାଣେ ରାକ୍ଷସ ଭୁଲ କରନ୍ତି ବେଶ୍ୱର । ୨୫
 ବଙ୍ଗଳାରେ ମୁସଲମାନ ମନ୍ଦ୍ରୀମାନେ ଥିଲେ
 ସେମାନେ କିଛିହିଁ ପ୍ରତିକାର ନ ଚିହ୍ନିଲେ । ୨୬
 ବଙ୍ଗଳାର ଲୁଟ କିଛି କରି ନ ପାରିଲେ
 ଏମାନେ ପଛରେ ରହି ନିଶ ଦସୁଥିଲେ । ୨୭
 ଦିହାର ପ୍ରଦେଶେ ସେହିପରି କାମହେଲୁ
 ତତୁର୍ଦ୍ଦିଶେ ଏହିପରି ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲୁ । ୨୮
 ମାର ମାର ଧର ଧର ଶବ୍ଦ ଶୁଭଲୁ
 ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କୁ କେ ପଦେ ଆହା ନ ବୋଇଲୁ । ୨୯
 ହଜାର ହଜାର ହିନ୍ଦୁ ଏ କନ୍ଦଳେ ମଲେ
 ଯାନ ବାହାନ ରାସ୍ତାରେ ତଳି ନ ପାରିଲେ ।
 ଥରହର ହୋଇ ଭୟେ ହାରିଲେ ଶାବନ
 ଡାକପକାଇଲେ ରକ୍ଷାକର ଭଗବାନ । ୩୦
 ଦିହାର ପ୍ରଦେଶେ ସରକାର ଆଦେଶରେ
 ଗୁଳିକରି ମାରିଦେଲେ ହଜାରେ ହଜାରେ । ୩୧
 ଜହରଲୁଲ ଦିହାରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ
 ନିଜେ ଥାଇ ଏହି ଗୁଳିକାଣ୍ଡ କରାଇଲେ । ୩୨
 ହିନ୍ଦୁମାନେ ଏ କାଣ୍ଡରେ ହୋଇଲେ ନିହତ
 ମହାଦୋର ଚନ୍ଦ୍ରା ଆସି ହେଲୁ ଉପସ୍ଥିତ । ୩୩
 ଲାଗିଛି ଏ ଭୟାବହ କାଣ୍ଡ ଭାରତରେ
 ଅସଜ୍ଜକ ଭୂମି ଏ କି ମଣୁଛି ଚିତ୍ତରେ : ୩୪
 ଶାସନ ବିଧାନସଭା ସମୟ ନିକଟ
 ହେଲୁ ଆସି କି ହୋଇବ ଏଥିକି ଆକଟ । ୩୫
 ଇଂରେଜମାନେ ଶୁକୁଟ ଦେଖୁଛନ୍ତି ବସି
 ମନେ ମନେ ହେଉଛନ୍ତି ଦାଉସଧା ଖସି । ୩୬

ଆମକୁ ଭାରତ ଛାଡ଼ି ବୋଲୁଛ ନିୟତ
 ଦେଖିବା କିପରି ଶାସି ପାରିବ ଭାରତ । ୩୮
 ଏହିକାଳେ ଭାରତକୁ ଆସିଲୁ ଖବର
 ବିଲତକୁ ଯିବାପାଇଁ ଡକରା ଜବର । ୩୯
 ଜନା ବଳଦେବ ସିଂହ ବଡ଼ଲୁଟ ସହ
 ଜହରଲଲ ସହିତ ଯିବେକ ନିଶ୍ଚୟ । ୪୦
 ଜହରଲଲ ପ୍ରଥମେ ନାହିଁ କରିଦେଲେ
 କି କାମ ବିଲତେ ଅଛି ନ ଯିବୁଁ ବୋଇଲେ ।
 ଜନା ଜଣାଇଲେ ସେହୁ ଯିବେକ ନିଶ୍ଚୟ
 ଜହରଲଲ ନ ଯିବେ କରିଦେଲେ ଅୟ । ୪୧
 ପୁଣି ବିଲତରୁ ଆସିଗଲୁ ଖବର
 ଆସ ଆସ ଜହରଲଲ ଆସ ହେ ସଭର । ୪୨
 ଯାହା କହିଥିଲୁ ଆଗେ ସେ କଥା ରହିବ
 ସେଥିରୁ ଅକ୍ଷର ହେଲେ ବଦଳ ନ ହେବ ।
 ଠିକଣାଦିନେ ଅବଶ୍ୟ ବଇଠକ ହେବ
 ସେ ଦିନକୁ ନିଶ୍ଚୟ ବିଲତୁ ଫେରିଯିବ । ୪୩
 ଏହି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ପାଇ ଜହରଲଲ ଗଲେ
 ବଳଦେବ ସିଂହ ଶିଖ ସଙ୍ଗତେ ଚଳିଲେ । ୪୪
 ଉଡ଼ାଯାନେ ଉଡ଼ିଗଲେ ଏହି ଦୁଇଜଣ
 ଓଁକାରେଲ ସହିତେ ଜନା ଚଳିଲେକ ପୁଣି । ୪୫
 ଭାରତରୁ ବିଲତକୁ ଉଡ଼ାଯାନ ଗଲ
 ଦୁଇଦିନେ ବିଲତରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲ । ୪୬
 ପୁରୀରେ ଶୁଣାଥିଲା ପୁଷ୍ପକ ବିମାନ
 ସୁଖିଷ୍ଟରେ ଦେଖାଗଲା ଏବେ ଉଡ଼ାଯାନ । ୪୭
 ସାତ ସମୁଦର ତେର ନଦୀ ପାରହୋଇ
 ସ୍ବାତନ୍ତ୍ରକାର ମାଇଲ ବେଗେ ଉଡ଼ିଯାଇ । ୪୮
 ଲଣ୍ଡନ ନଗରେ ପ୍ରବେଶିଲା ଯେତେବେଳେ
 ମୁଖିଆ ମୁଖିଆ ଲୋକ ସେଠାରେ ମିଳିଲେ । ୪୯

ସ୍ଵରତ ନେତାମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କଲେ
 ଶ୍ରେଣିସ୍ଵର ଦେଇ ତାକୁ ସାଦରେ ରଖିଲେ ।
 ଦିନକ ପରେ ସକଳ ହେଲୁ ଆୟୋଜନ
 ଗୋଲମେଜ ବଇଠକ ବସିବ ନିଦାନ । ୫୩
 ପ୍ରଥମେ ଜହରଲଲ ସ୍ଵୀକାର ନ କଲେ
 କି ସମାଧାନ ପାଇଁକି ତାହାକୁ ଡାକିଲେ । ୫୪
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନର ଯାହା ଭେଦଥୁବ
 ସ୍ଵରତ କଥା ସ୍ଵରତେ ସମାଧାନ ହେବ । ୫୫
 କିଲେତେ ସେ କଥା କିଛି ନହେବ ବିଚାର
 ଯାହା ହେବାର ହୋଇଛି ତାହା ଏକା ସାର ।
 ଯାହା କହିଛୁ ସେ କଥା ମାନବୁ କେବଳ
 ନ ହେବ ତହୁଁ କିଛି ଅଦଳ ବଦଳ । ୫୬
 ଗୋଲମେଜ ବଇଠକ କାମ କିଛି ନାହିଁ
 ଦିଲ୍ଲୀ ବଇଠକେ ଯୋଗଦେବୁଁ ଫେରିଯାଇ ।
 ରୋକଠୋକ କଥା କହିଦେଲେକ ଜହର
 ଗୋଲମେଜ ବଇଠକ ଶୁଣିଲୁ ନିକର । ୫୭
 ନ ହେବାର ହେଲୁ ପୁଣି ଶେଷରେ ହୋଇଲୁ
 ସେଠାରେ ବହୁତ କଥା ଆଲୋଚନା ହେଲୁ ।
 ସବୁ ଆଲୋଚନା ପରେ ରାଜସରକାର
 ପ୍ରକାଶ କଲେ ଭୁରନ୍ତ ଏକ ଇସ୍ତାହାର । ୬୦
 କଂଗ୍ରେସ ଜିନା ଦଳର ଯାହା ଯାହା ମତ
 ଦୁହେଁ ଦେଉଛୁ ତହିଁର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥ । ୬୧
 ଜିନାଙ୍କର ମତ ଯାହା ଅଟଇ ସତ୍ୟାର୍ଥ
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମତ । ୬୨
 ଶାସନ ବିଧାନ ଯେଉଁ ସଭାରେ ଗଢ଼ିବ
 ସେ ସଭାରେ ଯେଉଁ ବିଧି ବିଧାନ ହୋଇବ ।
 ସବୁ ଦଳଯାକ ଯେବେ ଯୋଗ ଦେବେ ନାହିଁ
 ସେ ସଭା ନିଷ୍ପତ୍ତି କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ହେବ ନାହିଁ ।

ଅନନ୍ତକ ଦଳପରେ ଶାସନ ବିଧାନ
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନ ପାରିବ କେହି ନୁହେଁ ଏ ବିଧାନ । ୭୭
 ତେଣୁ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ମତ ଏହା
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମିଳମିଶି କର ଯାହା । ୭୮
 ଗୋଲମେଜ ବଇଠକ ଆଲୋଚନା ଶେଷେ
 ସରକାର ଏହି କଥା କଲେ ଅବଶେଷେ । ୭୯
 ଏ କଥା ଶୁଣି ଜହରଲଲ ବାହୁଡ଼ିଲେ
 ମୁହଁ ପାଣି ମୁହେଁମାରି ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରବେଶିଲେ । ୮୦
 ଯେଉଁ ଯାନେ ଗଲେ ସେହି ଯାନେ ବାହୁଡ଼ିଲେ
 ଜୀବନ ମରୁଛି ଏତେ ପଥ ଯାଇଥିଲେ । ୮୧
 ଇଡ଼ିଆ ବୁଡ଼ିଆ ଜୀବ ନୁହେଁ ଏ ମଣିଷ
 ଜଡ଼ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାଦୁଁ କରେ ଏ ଯାହସ । ୮୨
 ବୁଦ୍ଧି ବଳ ଖଟାଇ ବିଜ୍ଞାନ ସାହାଯ୍ୟରେ
 ମଣିଷ ଆକାଶ ପଥେ ବିଚରଣ କରେ । ୮୩
 ଖର ନୋହି ଖଗ ପରି କରେ ଆଚରଣ
 ଦୁଃସାହସ କାମକୁ ସେ କରଇ ବରଣ । ୮୪
 ଫେରିଆସି ଜହରଲଲ ଦିଲ୍ଲୀ ପ୍ରବେଶିଲେ
 ଶାସନ ବିଧାନସଭା କାମ ଆରମ୍ଭିଲେ । ୮୫
 ଜନା ରହିଲେ ବିଲୁତେ ଫେରି ନ ଆସିଲେ
 ଚର୍ଚ୍ଚିଲଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ବସି ବିଚାରଣା କଲେ । ୮୬
 ବିଲୁତ ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଭା ଡକା ହେଲା
 ସେ ସଭାରେ ଏ ସମସ୍ୟା ବିଚାର ଲାଗିଲା । ୮୭
 ନାନା ଯୁକ୍ତିତର୍କମାନ ଲାଗିଲା ସେଠାରେ
 କେ ସପକ୍ଷ କେ ବିପକ୍ଷ ମତ ପ୍ରକାଶିଲେ । ୮୮
 ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ଜନାଙ୍କ ପକ୍ଷ ଧରି ମତ ଦେଲେ
 ଜନା ଯାହା କହୁଛନ୍ତି ଉଚିତ ବୋଇଲେ । ୮୯
 ସେ କଥା ନହେଲେ ନାନା ହିନ୍ଦୁ ଉପକ୍ରମ
 ଭାରତରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବିବାଦ ବଢ଼ିବ । ୯୦

ହାଣକାଟ ରକ୍ତପାତ ହେବ ଭରତରେ
 ଉତ୍ପଳିବ ଗୁରୁତର ଗଣ୍ଡଗୋଳ ବଳେ । ୮୦
 ଦର୍ଶକ ମଞ୍ଚାରେ ବସି ଜିନା ଶୁଣୁଥିଲେ
 ତାଙ୍କ ପକ୍ଷେ କେତେଛନ୍ତି ସେ କଳନା କଲେ ।
 ଶ୍ରମିକ ସରକାରର ପକ୍ଷ ଲୋକମାନେ
 କଂଗ୍ରେସର ପକ୍ଷଧରି କହିଲେ ବଚନେ । ୮୧
 ପ୍ରଦେଶ ପୂଞ୍ଜିବିଭାଗ ତା ବିଧିବିଧାନ
 କି ମରମ ତାର କିଏ ଅର୍ଥ ଅଟେ ପୁଣି । ୮୨
 କଂଗ୍ରେସ ଯା ଅର୍ଥ କଲେ ଜିନା କଲେ ଭିନ୍ନ
 ଏଥିଯୋଗୁ ମତାନ୍ତର ମନାନ୍ତର ପୁଣି । ୮୩
 ଜିନା ବୋଲେ ପାକିସ୍ତାନ ନହେଲେ ନହେବ
 କଂଗ୍ରେସ ବୋଲେ ଅଖଣ୍ଡ ଭାରତ ରହିବ । ୮୪
 ଏହି ବିବାଦରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁ ନାନା ଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵ
 ଭିଆଣ କରୁଅଛନ୍ତି ବହୁତର ଛନ୍ଦ । ୮୫
 ଜିନା ଦଳ ଶାସନ ବିଧାନସଭା ବେଳେ
 ଯୋଗ ନଦେଇ ଅଲଗା ରହିଛନ୍ତି ହେଲେ ।
 ପୁଣି କହି ଦେଇଛନ୍ତି ରାଜସରକାର
 ଅର୍ଥ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ସମସ୍ତ ନ କର । ୮୬
 ଫେଡ୍ରେଲ ଅଦାଲତେ ଯାଅ ହେ ସଭୁର
 ସେ ବିଚାରପତି ଅର୍ଥ କରିବେ ଆବର । ୮୭
 ଦୁଇଦଳଯାକ ସେହି ଅର୍ଥକୁ ମାନିବେ
 କଉଣସି ଦଳ ତହୁଁ ଆନ ନ କରିବେ । ୮୮
 ଜିନା ବୋଲୁଛନ୍ତି ଅଦାଲତେ ଯିବେ ନାହିଁ
 ନିଶ୍ଚିତ୍ତ ବିପକ୍ଷ ହେଲେ ସେ ମାନିବେ ନାହିଁ ।
 ଜହରଲଲ ବୋଲନ୍ତି ଯାହା ହେବ ହେଉ
 ଲଣ୍ଡନ ଆଡ଼କୁ ମୁଖ ନ ଫେରିବ ଆଉ । ୮୯
 ସାବ୍‌ଭୋମ ଶାସନବିଧାନ ଗଢ଼ା ହେବ
 ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତ ସେହି ବିଧାନେ ଚଳିବ । ୯୦

ସବୁର ସୁବିଧା ସେ ବିଧାନେ ଖଞ୍ଜାହେବ
 କାହାର ଆପତ୍ତିପାଇଁ ସନ୍ଧ ନ ରହିବ । ୯୩
 ସାଦରେ ଜନା ଦଳକୁ ଆମ୍ଭ ନିମନ୍ତ୍ରଣ
 ଯୋଗଦେଇ କରନ୍ତୁ ବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ । ୯୪
 ଆମ ଦେଶର ସାଲିସ ଭଲଲେକି ପଣ
 ଲେଡ଼ାନାହିଁ କରିବୁଁ ସକଳ ସମାଧାନ । ୯୫
 ଘର କଳି ଘରେ ଭାଙ୍ଗି ସୁଛନ୍ତେ ଚଳିବୁଁ
 ଇଂରେଜଙ୍କ ଭଲଲେକି ଆଉ ନ ଖୋଜିବୁ । ୯୬
 ଯେତେକାଳଯାଏ ସେହୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ରହିବେ
 ନ ଭାଙ୍ଗି କଳିକଳିଆ ବୁଝି କରୁଥିବେ । ୯୭
 ଆସ ଜନା ଭାରତକୁ ସ୍ୱାଧୀନ କରିବା
 ଘରେ ବସି ନିଜ କଥା ଆପୋଷେ ଭାଙ୍ଗିବା ।
 ତୁମ୍ଭେ ଆମ୍ଭେ ରାଜହେଲେ ମାମଲୁ ତୁଟିବ
 କାଳିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧ କିଛି ଲେଡ଼ା ନ ହୋଇବ ।
 ଏକଥା ସିନା ଜହରଲଲ ଶୁଣାଇଲେ
 ଜନା ସେ କଥାକୁ ଢିଲେ ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ । ୧୦୧
 ସେହି ଏକା ଜିଦି ଧରିଛନ୍ତି ପାକିସ୍ତାନ
 ନହେଲେ ଦିଲ୍ଲୀ ସଭାରେ ଆମ୍ଭର କି ସ୍ଥାନ ।
 କଂଗ୍ରେସ କମିଟି ବଇଠକ ପୁଣି ହେଲୁ
 ପ୍ରଦେଶପୁଞ୍ଜି ମରମ ଦିଲ୍ଲତେ ଯେହେଲୁ । ୧୦୩
 ଫେର୍ଡ୍‌ରଲ ଅଦାଲତେ ତାର ଟୀକାପାଇଁ
 ଯିବା କି ନଯିବା ବିଚାରିବା ସବେ ଥାଇ । ୧୦୪
 ବିରୁଦ୍ଧେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହେଲୁ ଅଦାଲତେ ଯିବା
 କି ଅର୍ଥ କରିବେ ତାହା ବାରେ ଦେଖିନେବା ।
 ଜନାଙ୍କ ମତରେ କମ୍ପା ଅଦାଲତେ ଯିବା
 ବିପକ୍ଷରେ ଅର୍ଥ ହେଲେ କେମନ୍ତ କରିବା ।
 ବିଲ୍‌ତ ସରକାର ତ ଟୀକା କରିଦେଲେ
 ସେହି ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକ ଭଲେ ।

କଂଗ୍ରେସ ସେହି ଟୀକାରେ ହେଲେ ଏକମତ
 ସେମାନେ ସଭାରେ ଯୋଗଦେବେକ ନିୟତ ।
 ଏ ଟଣା ଓଟର ଶୁଣି ରାଜ ସରକାର
 ପୁଣି ବୋଇଲେ ତାଙ୍କର ଟୀକା ଅଟେ ସାର ।
 ଅଦାଲତେ ଯାଅ ଅବା ନ ଯାଅ ସେ ଇଚ୍ଛା
 ଆମ୍ଭ ଅର୍ଥ ସାର ଅଟେ ଏହା ଆମ୍ଭ ବାଞ୍ଛା ୧୧୦
 ଶାସନ ବିଧାନସଭା ବସିଛି ଦିଲ୍ଲୀରେ
 ଯାହା ଯାହା କାମ ହେବ ହେଉଛି ବଧୂରେ ।
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବେଳକାଳରେ ବଇଠକ ହେଲା
 ଜିନା ଦଳ ଏ ସଭାରେ ଯୋଗ ନ ହୋଇଲା ।
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ବନ୍ଦ ହୋଇନାହିଁ
 କାମ କରୁଅଛି ସ୍ଥାନେସ୍ଥାନେ ଦେଖାଦେଇ ।
 ପ୍ରଦେଶସୂଚି ପାଇଁ କି ସମିତି ହୋଇବ
 ସେ ସମିତି ସେ ସୂଚିର ବିଧାନ ବାନ୍ଧବ । ୧୧୪
 ପୁଣି କଂଗ୍ରେସ ସମିତି କଲୁ ଶେଷେ ସ୍ଥିର
 ଅଦାଲତେ ଯିବେନାହିଁ କଲେକ ବରୁର । ୧୧୫
 ସରକାର ବାର ବାର କରନ୍ତି ଘୋଷଣା
 ଆମ୍ଭେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥକଲୁ ସେ ଏକା ଠିକଣା ।
 ଏ ଶୁଦ୍ଧମାତ୍ର ଦେଖିଣ ସରକାରଙ୍କର
 କେତେ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କର ଏମନ୍ତ ବରୁର । ୧୧୬
 ଅଦାଲତ ଆଶ୍ରୟରେ ନାହିଁ କିଛିଫଳ
 ସରକାରଙ୍କର ଅର୍ଥ ହେବ କି ବଦଳ । ୧୧୮
 କେ ବୋଲେ ଏ ସଭା ଏବେ ମୂଳତତ୍ତ୍ବ ରହୁ
 ଜିନାଦଳ ଆସି ଯୋଗ ଦେବାଯାଏ ଯାଉ ।
 ସଭାରେ ଏପରି ଲାଗିଅଛି ଆଲୋଚନା
 କିଏ କେତେ ପରକାରେ କରନ୍ତି ଶ୍ରବଣା ।
 କଂଗ୍ରେସର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମିତି ବସିଲା
 ଏହିସବୁ କଥା ବହୁ ଆଲୋଚନା କଲା । ୧୨୧

ବହୁ ଆଲୋଚନା ପରେ କହିଲେ ଏମନ୍ତ
 ଦୁଆରେ କମ୍ପାଇ ନେବା ଅଦାଲତ ମତ ।
 ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ଘୋଷଣା ଯା ହେଲା
 ସରକାର ତା ମରମ ଟିପଣୀ କହିଲେ । ୧୨୩
 ଇା ଉପରେ ଆଉ କିଏ ଟୀକା କଲେହେଲେ ।
 ସରକାର ତ ମାନବେ ନାହିଁ ତାହା ଭଲେ ।
 ସରକାରଙ୍କର ଏହି ଘୋଷଣା ବଳରେ
 ନୂଆ ପରିସ୍ଥିତି ଏକ ଉତ୍ପଳିଲା ଭଲେ । ୧୨୪
 କଂଗ୍ରେସର କାର୍ଯ୍ୟକାଶ ସମିତିର ମତ
 ବିଷମ ସଙ୍କଟ ଉତ୍ପଳିବା ସୁନଶ୍ଚିତ । ୧୨୫
 ତେଣୁ ନିଶିଳଭାରତ କଂଗ୍ରେସ ସମିତି
 ବଇଠକ ମତ ନେଇ ଜରିବେ ନିଷ୍ପତ୍ତି । ୧୨୬
 ତୁରନ୍ତ ଏ ବଇଠକ ଦିଲ୍ଲୀରେ ବସିବ
 ଏ ନୂଆ ପରିସ୍ଥିତିର ବିଚାର କରିବ । ୧୨୭
 ଶାସନ ବିଧାନ ସଭା ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଟେ କିସ
 କି ନୀତି ନିୟମ ତାର କିସ ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।
 ନେହେରୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ବିଚାରଣା
 ଲାଗିଅଛି ଘମାଘୋଷ ବିଚାର ତର୍କଣା । ୧୨୮
 ସେ ବିଚାର ବର୍ତ୍ତମାନପାଇଁ ବନ୍ଦ ହେଲା
 ପୁଣି କେତେଦିନପରେ ହେବା ସ୍ଥିର ହେଲା ।
 ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ କମିଟିଗୁଡ଼ିଏ ଗଢ଼ାଗଲା
 କିଏ କି କାମ କରିବ ଠିକଣା ହୋଇଲା । ୧୨୯
 ସାଲସ ସମିତି ଏକ ଗଢ଼ା ହୋଇଗଲା
 ଦେଶୀୟ ସଜାଙ୍କ କଥା ହେବ ଫାଇସଲା ।
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହୋଇଲାକ ଶେଷ
 ଦେଶାଧାର କି କରିବେ ପ୍ରଭୁ ଜଗଦୀଶ । ୧୩୦
 କରକରଉଛ ସବୁ ସଫାରେ ଆପଣ
 ଯାହା ଯାହା ହେଉଅଛି ତୁମ୍ଭର ଭିଆଣ ।

ବିବାଦ କଳହ ଅଗ୍ନି ଜଳେ ଦାଉ ଦାଉ
 କେତେ ଥର ପୋଡ଼ି ଉଠୁ କରୁଅଛି ସେହୁ ।
 ଗାନ୍ଧବୁଡ଼ା ବସି ଶୁଣାଉଛି ଶାନ୍ତି ମନ୍ତ୍ର
 ହିଂସା ଶୁଣି ଅହିଂସକ ହୁଅନ୍ତେ ସବୁ । ୧୩୭
 ଯେତେ ଯେତେ ଅହିଂସା ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ାଗଲା
 ତେତେ ତେତେ ହିଂସା ଅଗ୍ନି ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ହେଲା ।
 ଗାନ୍ଧି ବଚନକୁ କେହି କାମେ ନ ପାଳନ୍ତି
 ଭଲକଥା ବୋଲି ସବେ 'ଭୁଣ୍ଡରେ କହନ୍ତି ।
 ଗାନ୍ଧି ଏବେ ଯାଇ ନୂଆଖାଲରେ ଅଛନ୍ତି
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ଘରେ ଘରେ ଯାଇ ବୁଲୁଛନ୍ତି ।
 ଏକାକେ ସେଠାରେ ରହି କରନ୍ତି ପ୍ରସ୍ତୁତ
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମନୁ ହିଂସା କର ଦୁଇ ।
 ନିର୍ମଳ ମନରେ ଭାଇ ଭାଇ ହୋଇ ରୁହ
 ଆପଣା ମଧ୍ୟରେ ଚୂଆ ନ କର କଳହ । ୧୪୨
 ଯାବତ ଏ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ନିଆଁ ନ ଲିଭିବ
 ଗାନ୍ଧି ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ପଦବ୍ରଜେ ବୁଲୁଥିବ ।
 ଗଲେ ଯାଉପଛେ ପ୍ରାଣ ରହିବେ ସେଠାରେ
 ଯାବତ ଶାନ୍ତି ନପଶେ ସକଳ ଗ୍ରାମରେ । ୧୪୪
 ସ୍ଥାନେସ୍ଥାନେ ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭାରେ ବୋଲେ ବୁଢ଼ା
 କଳହ କରି ନହୁଅ ଭାଇ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛତ୍ରା । ୧୪୫
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଯେବେ ଏକାଠି ନ ହେବ
 ଭାରତ କେବେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ନ ପାରିବ ।
 ଶାନ୍ତି ହୁଅ ଶାନ୍ତି ଭୋଗକର ଭାଇ ଭାଇ
 ଡାକ ପକାଇଛି ବୁଢ଼ା ଭୁଢ଼ାଇ ଭୁଢ଼ାଇ । ୧୪୬
 ଭଗବାନ ଏକମାତ୍ର ରକ୍ଷକ ସବୁର
 ଟିକକ କଥାକୁ କମ୍ପା ଯାଉଅଛୁ ତୁମ୍ଭ । ୧୪୭
 ବିଶ୍ୱାସ ଭକତିଥିଲେ ଭଗବାନଠାରେ
 କାହାକୁ କି ଡରଅଛି କହ ଏ ସଂସାରେ ।

ହିନ୍ଦୁ ଏ କଥା ବୁଝିଲେ ହୋଇବେ ସାହସୀ
 ମନରୁ ସକଳ ଭୟ ପକାଇବେ ନାଶି । ୧୫୦
 ମୁସଲମାନ ବୁଝିଲେ ହୋଇବେ ସନ୍ତପ୍ତ
 ପୂର୍ବ କର୍ମପାଇଁ ଶୋକ କରବେ ନାଶି ତ ।
 ବେଦ କୋରାନେ ଅଛନ୍ତି ଏକ ଭଗବାନ
 ନାନାଶାଖା ଧରମରେ ନାମ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ।
 ଏକ ଭଗବାନଙ୍କର ସକଳ ସନ୍ତାନ
 ଆରୁ ବେଞ୍ଚର ପୂର୍ଣ୍ଣା ସିନା ଆନ ଆନ ।
 ହୃଦୟ ଧରମ ପିଅ ହେଉଛୁ ବାଉଳା
 ବୃଥା ଦମ୍ଭ ଅହଂକାରେ ହୁଅ ମେଲା ମେଲା ।
 ତାଙ୍କ ଲାଲା ବୁଝିବାର ଅଟଇ ଦୁସ୍ତର
 ତାହାଙ୍କ ଚରଣେ କୋଟି କୋଟି ନମସ୍କାର ।
 ଭଣେ ପାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ମାଳାତଳ ନାଥ
 ପୂରାଅ ଭରତବାସୀଙ୍କର ମନୋରିଥ । ୧୫୭

ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ଶାସନ ବିଧାନସଭା ଚରଚର୍ଚ୍ଚିତେ
 ଏକଶତ ଚଉବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ପଞ୍ଚବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଛୁଉର ଉବାତ

ଚନ୍ଦ୍ରଲ ପଡ଼ିଛି ଏବେ ସାରା ଭାରତରେ
 ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନ ହେବ ଅତି ନିକଟରେ । ୧
 ସତେ କି ଇଂରେଜ ଛୁଡ଼ି ଯିବେ ଏ ଭାରତ
 ଏ କଥା ମନକୁ ମୋର ଲଗୁନାହିଁ ସତ । ୨
 ଆମେ ପଲ୍ଲୀବାସୀ ଗ୍ରାମ ଗହଳରେ ଥାଉଁ
 ଭବିଷ୍ୟ ମୂର୍ତ୍ତି କଥା ଜାଣିବୁ ବା କାହୁଁ । ୩

ନଗରବାସୀ ଆପଣ ସହରେ ନିବାସ
 ଜାଣି ପାରୁଥିବ ତେଣୁ ଖବର ବିଶେଷ । ୪
 ସମାଜ ସମ୍ପାଦକ ଲେଖୁଅଛୁ ଯାହା
 ସେଥିରୁ ନ ପାଉଁ ଆମେ ଠିକ ଠିକ ରହା । ୫
 ସବୁଠି ସବୁ ସମୟେ ତାହା ଅପ୍ରାପକ
 ମିଳିଲେ ନିରକ୍ଷରକୁ କାହା ଅବଦତ । ୬
 ଶୁଣୁ କୁଁ ସିନା ଇଂରେଜ ଭରତ ଛାଡ଼ିବେ
 କାହିଁକି କପରି କେଉଁ ସରତରେ କେବେ ।
 ଆପଣଙ୍କୁ ଜଣାଥିବ ନିଗମ ବଚନ
 ତଥ୍ୟକଥା ଜଣାଯିବ କହନ୍ତୁ ଆପଣ । ୮
 ଏଥିପାଇଁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଛି ଏତେ ବାଟ
 ଫିଟାଇ କହନ୍ତୁ ସବୁ ନରଖି କପଟ । ୯

ଜଗା ଉବାଚ

ଆଜ୍ଞା କଥାଏ ପୃଷ୍ଠିଲ ଏଥର ଗଞ୍ଜର
 ପାଞ୍ଚୁଛି ଦେବି ଏଥିକୁ କଅଁସା ଉତ୍ତର । ୧୦
 କାହିଁ ଇଂରେଜଙ୍କ ଦେଶ କାହିଁ ଏ ଭାରତ
 ଯେ ଦେଶରେ କି ବରୁର ହେଉଛି ନିୟତ ।
 ରାଜନୀତି ବିଶାରଦ ବଡ଼ ବଡ଼ ମୁଣ୍ଡ
 ବିଲତ ଦରବାରରେ ହୋଇ ଏକ ରୁଣ୍ଡ । ୧୧
 ଦମାହୋଟ ଚରୁରରେ ଯାହା କଲେ ସ୍ଥିର
 ବୁତୁର କୁଟୁର ଶାସ୍ତ୍ରରେ କଲେକ ପ୍ରବୁର । ୧୨
 ସେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତମାନ ଆସି ଭାରତେ ପ୍ରବେଶି
 ଖବରକାଗଜ ତାକୁ କରଇ ପ୍ରକାଶି । ୧୪
 ସେହି ଖବରରୁ ଆମେ ଯାହା ବା ବୁଝିବା
 ମନ ମରମ କଥା ତ ଜାଣି ନ ପାରିବା । ୧୫
 ସବୁ ଶେଷରେ ବିଲତେ ହେଲକ ପ୍ରକାଶ
 ଆଟଳି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପେଶିଲେ ସନ୍ଦେଶ । ୧୬

ହେ ଭାରତବାସୀ ଏବେ ଧୀର ଚିତ୍ତେ ଶୁଣ
 ଛିର ଗତିରେ ସକଳ କର ବିରୁରଣ । ୧୭
 ଉନବିଂଶ ଅଷ୍ଟୋତ୍ତର ଗୁଳଣ ସାଲରେ
 ଜୁନମାସ ଶେଷ ହେବା ସମୟ ମଧ୍ୟରେ । ୧୮
 ସକଳ ଶମତାମାନ ଭାରତକୁ ଦେଇ
 ବାହୁଡିବେ ଭାରତରୁ ବିରୁରନ୍ତି ସେହି । ୧୯
 ଇତି ମଧ୍ୟରେ ସକଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଭେଦ
 ମେଣ୍ଟାଅ ସୁରୁଖରୁରେ ନକରି ବିବାଦ । ୨୦
 ସକଳେ ମିଳଣ ଗଢ଼ ଶାସନ ବିଧାନ
 ଟେକି ଦେବୁ ତବ ହସ୍ତେ ଭାରତ ଶାସନ । ୨୧
 ଯଦି ବିବାଦ ମେଣ୍ଟାଇ ନ ପାରିବ ପୁଣି
 କାହା ହସ୍ତେ ଟେକି ଦେବୁ ବିରୁରକୁ ଜାଣି ।
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାର
 ଅବା ଯେଉଁ ଦଳହେବ ବେଶି ବଳୀୟାର ।
 କାହା ହସ୍ତେ ଏ ଶାସନ ଭାର ଅରପିବୁଁ
 ତେତେବେଳେ ସେକଥାକୁ ବିରୁର କରିବୁଁ ।
 ଯେଉଁ ସରକାର ଅବା ଦଳ ଏ ଶାସନ
 ଆମ୍ଭଠାରୁ ନେବେ ସେହୁ କି କରିବେ ପୁଣି ।
 ସନ୍ଧି ରୁକ୍ତିପଥ ସେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଲେଖିଦେବେ
 ବିଲ୍ଲତର ବଳୁ ହୋଇ ସଦା ରହିଥିବେ । ୨୨
 ବିଲ୍ଲତ ବାଣିଜ୍ୟ ବିନା ବାଧା ବିରୁଧରେ
 ଚଳିବ ଭାରତେ ପୂର୍ବ ବିଧି ପରକାରେ । ୨୩
 ଦେଶୀୟ ଗୁଳଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭଲ ସନ୍ଧି ହେବ
 ସାବଲୋମ ଅଧିକାର ତାଙ୍କର ରହିବ । ୨୪
 ଏହି ସରତରେ ଭାରତକୁ ଅଧିକାର
 ଛୁଡ଼ିଦେଇ ବାହୁଡ଼ିବୁ କରୁଛୁ ବିରୁର । ୨୫
 ଶାସନ ବିଧି ବିଧାନ ଖଞ୍ଜିବା କର୍ମରେ
 ଯଥାଶକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ କରିବୁ ନିରନ୍ତରେ । ୩୦

ଏହି ସଦଇଚ୍ଛା ଆମ୍ଭେ ପୋଷିଛୁ ମନରେ
 ଭାରତକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅର୍ପଣ କର୍ମରେ । ୩୧
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ଏହି ସଦଇଚ୍ଛା
 ସନ୍ଦେହ ନକର ହେବ ଥିଲେ ପ୍ରଭୁବାଞ୍ଛା । ୩୨
 ବିଲତ ଶ୍ରମିକ ସରକାର ଘୋଷଣାରେ
 ଜାଠଦଳ ଏକମତ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ । ୩୩
 ସେଠାରେ ଲାଗିଛି ଘନ ଘନ ଆଲୋଚନା
 ଲର୍ଡ଼ଙ୍କ ସଭାରେ ପଡ଼ି ହେଲି ବିରୁରଣା । ୩୪
 ସାଧାରଣ ସଭାଆଗେ ସେକଥା ପଡ଼ିବ
 ଆଉ ଥରେ ସେ କଥାରେ ଭୋଟ ନିଆଯିବ ।
 ଚର୍ଚ୍ଚିତା ହେତେକ ଜାଠ ଦଳଗଣ
 ଆଟଳିଙ୍କ ଘୋଷଣାରେ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ମନ । ୩୬
 ଚର୍ଚ୍ଚିତ ବିରୁରୁଛନ୍ତି ଏକ ଅଦଭୂତ
 ଏଡ଼େ ତଞ୍ଜଳ କପରି ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାରତ । ୩୭
 ସଂଖ୍ୟା ଲଦିଷୁଙ୍କ ପାଇଁ ନକରି ବ୍ୟବସ୍ଥା
 ଗୁଡ଼ିଲେ ଭାରତ ତାର ହେବ କି ଅବସ୍ଥା । ୩୮
 ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଉ ଶୁଭେଚ୍ଛା ଆମର
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନରେ ବାହୁଡ଼ିବା ଅମଙ୍ଗଳ । ୩୯
 ଏପରି ଚହଳ ପଡ଼ିଅଛି ଭାରତରେ
 ଶେଷଫଳ ଦେଖାଯିବ ଭୋଟ ହେବା ପରେ ।
 ଭାରତରେ ଏ ସନ୍ଦେଶ ହେବାରୁ ପ୍ରକାଶ
 କେ ବୋଲେ ଆଶାଜନକ କେବୋଲେ ନିରାଶ
 ମୁସଲମାନଙ୍କର ମତି ଗତ ଯାହା
 ଥିଲା ଅଛି କଞ୍ଚିତରେ ନ ଟଳିଲା ତାହା । ୪୦
 ଜନାଙ୍କର ଯିଦି ପାକସ୍ଥାନ ନ ହୋଇଲେ
 ବିବାଦ ମେଣ୍ଟିବ ନାହିଁ ଜାଣିରଖ ଭଲେ । ୪୧
 ଶାସନ ବିଧାନ ଗଢ଼ା ସଭାକୁ ନଗଲେ
 ଯଥା ତଥା ରହିଛନ୍ତି ନିଜ ବୁଦ୍ଧିବଳେ । ୪୨

ପଞ୍ଜାବରେ ଲଗିଅଛି ମହା ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ଫଳରେ ଶାସନ କଳ ହେଲଣି ଅଚଳ । ୪୫
 ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଘଟଣା ଗୁରୁଗାର ହେଲୁ
 ତେୟାନବେ ଧାରାବଧି ପୁଣି ବୁଲୁହେଲୁ । ୪୬
 ନାନା ପ୍ରଦେଶରେ ଲଗିଅଛି ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ହେଲେନାହିଁ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ କେବେମେଳ ।
 ଶାସନ ବିଧାନସଭା କରେ ଅଗ୍ରଗତି
 ମୁସଲମାନଙ୍କ ସଭ୍ୟ ସେଠାକୁ ନିଯାନ୍ତି । ୪୭
 ଏହି ପରିସ୍ଥିତି ଲଗି ରହିଛି ଭାରତେ
 କେବେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇବା କହିବା କେମନ୍ତେ ।
 କେତେ ପରକାର ଆଶା ପୋଷେ କେ ମନରେ
 ପହଞ୍ଚିଲଣି ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦ୍ୱାରେ । ୫୦
 ଅଟକାଇ ନ ପାରିବ କେହି ଏ ପ୍ରଗତି
 ଅଳ୍ପକାଳ ବିଳମ୍ବରେ ନାହିଁ କିଛି କ୍ଷତି । ୫୧
 ଏହିପରି ଲଗିଅଛି କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା
 କେହି କହି ନ ପାରିବ କି ହେବ ଘଟଣା ।
 ତେଣେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ପାଦରେ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ବୁଲି
 ପ୍ରଭୁର କରନ୍ତି ଭେଦାଭେଦ ଯାଅ ଭୁଲି । ୫୩
 ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ବୁଲୁଛନ୍ତି
 ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭାରେ ରାମଧନ କରୁଛନ୍ତି । ୫୪
 ରାମନାମ ଶୁଣାଉ ଅଛନ୍ତି ଘରେ ଘରେ
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଭେଦ ଭୁଲିଯାଆନ୍ତୁବାରେ । ୫୫
 ଯାହା ଯାହା ହୋଇ ଯାଇଅଛି ଅଜ୍ଞାତର
 ସେ ସବୁକଥାକୁ ବେଗେ ମନରୁ ପାଶୋର ।
 ଯାହା ତ ହେବାର ସବୁ ହୋଇ ଯାଇଅଛି
 ସକଳ ବେଦନା ଏବେ ମନୁ ଦିଅ ପୋଛି । ୫୭
 ଏକା ମାଟିରୁ ଜନମି ଅଛି ଦୁଇ ଭାଇ
 କଲି ଦୁଇ କରିବାର କେବେ ନ ଯୋଗାଇ ।

ଅହଂସା ଭାବରେ ତଳ ଏକମେଳ ହୋଇ
 ପ୍ରେମେ କୋଳ:କୋଳ ହୁଅ ଯେହ୍ନେ ଦୁଇ ଭାଇ
 ବଳ କଷାକଷି ହୋଇ ନ ହୁଅ ନିର୍ମୂଳ
 ଏପରି ହେଲେ ଶେଷକୁ ସ୍ଵାଧୀନ ବଳ । ୭୦
 ସ୍ଵାଧୀନତା ବହୁଦୂର ପଛକୁ ଡ଼କିବ
 ଏପରି ହେଲେ ସ୍ଵରତ ସ୍ଵାଧୀନ ନ ହେବ । ୭୧
 ଆସିଛି ମୁଁ ଏ ମେଳକ କରିବାର ପାଇଁ
 ନ ହେଲେ ଏ କଥା ଏଠି ପ୍ରାଣ ଗୁଡ଼ିବଇଁ । ୭୨
 ପ୍ରାର୍ଥନାସଭାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ମୁସଲମାନ
 ତୁଳିତାନି ହୋଇ ସବୁ କରନ୍ତି ଶ୍ରବଣ । ୭୩
 ମାସେ ଦେଉମାସ ହେଲ ଏ ଗ୍ରାମେ ସେ ଗ୍ରାମେ
 ରୁଲିରୁଲି ବୁଡ଼ା ଲୁଗିଅଛି ଏହି କାମେ । ୭୪
 ସେ ଅଞ୍ଚଳ ବହାର ଅଞ୍ଚଳେ ବୁଡ଼ାଗଲେ
 ସେଠାରେ ଏସବୁ କଥା କହିବେକ ଭଲେ ।
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମିଳାମିଶ କାମଲଗି
 ବୁଡ଼ାର ବଳବୟସ ଯାଉଅଛି ଭାଗି । ୭୫
 କି ଫଳ ଫଳିବ କିଛି ଜଣାଯାଉ ନାହିଁ
 ନାଗ ଥିଲେ ଫଳହେବ ପଦ୍ମତୋଳା ଗାଇ ।
 ସତ୍ୟଯୁଗ କଥା କହୁଛନ୍ତି ସିନା ବୁଡ଼ା
 କଳିକାଳରେ ଏ ସବୁ ହେଉନାହିଁ ଲୋଡ଼ା ।
 ନୋହିଲେ କି ଏତେକାଳ ବୁଡ଼ା ମାତିମାନ
 ଏ ସ୍ଵରତବାସୀ କରି ନ ଥାନ୍ତେ ପାଳନ । ୭୬
 ଶୁଦ୍ଧିକ ସୁଆଦ ସିନା କରଣେ କଠିନ
 ଶୁଣି ଉଡ଼ିଯାଏ ତେଣୁ ଏ ସାଧୁ ବଚନ । ୭୭
 ଅସାଧୁ ଭାବରେ ପୂରିଅଛି ଏ ସ୍ଵରତ
 ସାଧୁ ବଚନ ପାଳିଲେ କଷଣ ବହୁତ । ୭୮
 ଶୁଣୁଛନ୍ତି ଶତଶତ ସାଧେ କେତେ ଜଣ
 ସିଦ୍ଧି ମିଳିବ କିପରି ନକଲେ ସାଧନ । ୭୯

ପୁଣେ ପୁଣେ ହେଉଅଛି ଏ ମାତି ପ୍ରବୃତ୍ତ
 ଜାଣି ଶୁଣି ଲୋକେ କରୁନାହାନ୍ତି ଖାତର । ୭୩
 ପାପେ ବୁଡ଼ି ମରୁଛନ୍ତି ହୋଇ ଅଳ୍ପାୟୁଷ
 ତଥାପି ପାଳୁ ନାହାନ୍ତି ସାଧୁଙ୍କ ସମ୍ମେଶ । ୭୪
 ଗାନ୍ଧି ତ କହୁ ନାହାନ୍ତି ନୂଆ କଥା କିଛି
 ଶାସ୍ତ୍ର ପୁରାଣ ଗୀତାରେ ସବୁକଥା ଅଛି । ୭୫
 ଶ୍ରବଣ ମନନ ଧ୍ୟାନ ଧାରଣା ସମାଧି
 ଏତେ ପାହାଚ ଉଠିଲେ ଲଭ ହେବ ସିଦ୍ଧି ।
 କେତେ ବରଷ ହେଲଣି ଗାନ୍ଧି ଡାକଶୁଣି
 ଲିଭାଏ ହେଲୁ ତେଜନା ନ ଜାଗିଲୁ ପୁଣି । ୭୬
 ଅସତ୍ୟ ନିଶା ସେବନ ଲୁଣ୍ଠି କଳାପୋତା
 ଅଧିକୁଁ ଅଧିକ ହେଲୁ ଏ ଦେଶରେ ପୋତା ।
 କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ତ ଏ ଦେଶେ ବସିଲୁ
 ଲୋକଙ୍କ ଶାସନସ୍ୱର ମୁଣ୍ଡେ ମୁଣ୍ଡାଇଲୁ । ୭୭
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ସଙ୍କଟ ବଢ଼ିଲୁ ଦିନୁଦିନ ଅତି
 ଶାନ୍ତ୍ୟ ଅଭାବେ ଲୋକଙ୍କ ପେଟ ଗଲୁ ତାତି ।
 ଶ୍ରେୟବଜାର ବଢ଼ିଲୁ ଦେଶରେ ପ୍ରବଳ
 ସରକାରୀ କଟକଣା ହୋଇଲୁ ନିଷ୍ଫଳ । ୮୧
 ହାଟ ବଜାରେ ଯେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖୋଜିଲେ ନମିଳେ
 କଳାପୋତା ଦେଲେ ଅନ୍ଧାରରେ ସବୁ ମିଳେ ।
 ତେଲ ଦିଅ ଆଦି ଯାହା ବଜାରରେ ମିଳେ
 ହିସପାନ କରାଯାଏ ଏ ପେଟେ ଝିକିଲେ । ୮୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ପ୍ରବୃତ୍ତର ଏହି ପରିଣତି
 କେଉଁଠି ରଖିଲେ ଲୋକେ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ମାତି ।
 ତେଣୁ କହେ ଗାନ୍ଧିକଥା ନ ପାଳିଲେ କେହି
 ଯଥା ତଥା ରହିଲେ କେବଳ ଭେକ ନେଇ ।
 ଶତଡ଼ ଭେକ ହୋଇଲୁ ଗାନ୍ଧି ଶିଷ୍ୟଙ୍କର
 ଭେକ ଅନୁରୂପ କାମ ନ କଲେ ନିକର । ୮୭

ଶଙ୍କରଙ୍କ ଦଶନାମୀ ଶିଷ୍ୟପରି ହେଲେ
ନାମେ ଶିଷ୍ୟ କାମେ'ରଙ୍କ ପିଇ ନ ପାରିଲେ ।
ବୁଢ଼ାକାଳେ ଗାନ୍ଧ ମରୁଅଛି ହୋଇ ଧନ୍ଦ
ଦିନ ସରୁନାହିଁ ତାର ବୁଲେ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ।
ଭାଙ୍ଗି ଗଲେ ଦରପଣ ଯୋଡ଼ି ନ ହୋଇବ
ମନ ଦଶା-ସେହିପରି-ସେବେ ପାଟିପିବ । ୮୯
ମନ ଦରପଣ ଦୁଇ ଅଟକ ସମାନ
କାଦୁଅ ଲେପିଲେ ଯୋଡ଼ି ନ ହୋଇବ ପୁଣି ।
ହୃଦ୍ ମୁସଲମାନଙ୍କ ମନ ମିଳାଇଲେ
ଅମର ହୋଇବେ ଗାନ୍ଧ ଏ ମଘା ମଣ୍ଡଳେ ।

ଗଉର ଉବାଚ

ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଭାରେ କଥା ପଡ଼ିଥିଲା
ଆଟେଲିଙ୍କ ଘୋଷଣାର କି ଦଶା ହୋଇଲା ।
ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ସାହେବ କିଏ ମତାମତ ଦେଲେ
କି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହେଲା ଜଣା ନଗଲାକ ଭଲେ । ୯୩

ଜଗା ଉବାଚ

ଚର୍ଚ୍ଚିଲ ବହୁତ କଥା ସଭାରେ ବାଢ଼ିଲେ
ଜହରଲାଲ ଶାସନ ପସନ୍ଦ ନ କଲେ । ୯୪
ବର୍ଣ୍ଣ ହୃଦ୍ ନେତା 'ଜହରଲାଲ' ଯେଉଁପରି
ଗଢ଼ିଛନ୍ତି ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧ ବିରୁଦ୍ଧ । ୯୫
ନୁହେଁ ଏ ପ୍ରକୃତ ସରକାର ସ୍ଵରାଜର
ଏହାଙ୍କ ହାତେ ଶାସନ ନୁହଇ ଦେବାର । ୯୬
ସ୍ଵରାଜର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରାଜନୀତି ଦଳ
ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ନୁହନ୍ତି ନିକର । ୯୭
ବସ୍ତୁବସ୍ତୁ କରି ସେହି ପ୍ରତିନିଧି ଗଣ
ଥୋଇଲେ ତାହାଙ୍କ ହସ୍ତେ ସ୍ଵରାଜ ଶାସନ ।
କାହାର ହୋଇବ ସେହୁ କହୁଅଛି ଶୁଣ
ମେରୁ ନିହାନ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ମୁଣ୍ଡେ ବୋହଁ ଟାଣ ।

ଅଳପ ଦିନେ ଏହାଙ୍କ ଅସ୍ତିତ୍ବ ବିନାଶ
 ହୋଇବ ଏଥି ସମୟ ନାହିଁ କିଛି ଲେଖ ।
 ଏହିପରି ନାନା ବିଷ ଉଦ୍‌ଗୀରଣ କଲେ
 ତମ୍ଭ ପରି ପଥ ପଥ ହୋଇ ଗରଜିଲେ ।
 ଫଳରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରସ୍ରାବ କାଟ ଖାଇଗଲା
 ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନ ପାଇ ହାରିଲା । ୧୦୭
 ସରକାର ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ରାବଟି ଦେଇଥିଲେ
 ସେହି ପ୍ରସ୍ରାବ ଜଣିଲା ବେଶି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଳେ ।
 ଆଟେଲି ଯେଉଁ ସମୟ କଥା କହିଥିଲେ
 ସେ ସମୟ ଠିକଣା ରହିଲା ସେ ସଭାରେ ।
 ଭରତ ଶାସନ ଭାର କରିଣ ଅର୍ପଣ
 ଗୁଳିଯିବେ ଭାରତରୁ ଏହା ଦୃଢ଼େ ଘେନ ।
 ଓହ୍ଲାଇଲା ସାହେବ ଯେହୁ ବଢ଼ିଲାଟି ଥିଲେ
 ଭରତ ଛୁଡ଼ି ସେ ବିଲତକୁ ଗୁଳିଗଲେ । ୧୦୮
 ମାଉଣ୍ଡବାଟେନ ନାମେ ଆରେକ ଆସିଲେ
 ଭାରତର ନୂଆ ବଢ଼ିଲାଟି ସେହୁ ହେଲେ ।
 ସେ ବୋଇଲେ ଆସିଛି ମୁଁ ରହିବି ଭାରତେ
 ସକଳ ସମତା ଦେଇଦେବା ପରିଯନ୍ତେ । ୧୦୯
 କାହାହାତେ କେଉଁପରି ସମତା ମୁଁ ଦେବି
 ସେ କଥା ଠିକଣା କରି ଭାରତୁଁ ଫେରିବି ।
 ଗାନ୍ଧି ଜିନାଙ୍କୁ ଡକାଇ ହେଉଛନ୍ତି ଭେଟ
 ବିରୁଦ୍ଧ ଲାଗିଛି ଦିଲ୍ଲୀଠାରେ ଘମାଘୋଟ ।
 ତେଣେ ସାରା ଭାରତର ନାନା ଅଞ୍ଚଳରେ
 ହାଣକାଟ ଗୋଳମାଳ ହେଉଛି ବଧୂରେ ।
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ବଢ଼ୁଅଛି ନିତି
 ସେ ସବୁ ଘଟଣା ଶୁଣି ବଢ଼ୁଅଛି ଶ୍ରଦ୍ଧ । ୧୧୦
 ଦେଖାଯାଉ ନୂଆ ବଢ଼ିଲାଟି କି କରବେ
 କେବେ ବା ସମତା ଦେଇ ଭାରତୁଁ ଫେରିବେ

ସାଗ୍ର ସ୍ଵରତରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ କେଉଁଠାରେ
 ଲେକେ ସତୁଛନ୍ତି ଦାନା କନା ଅସ୍ରବରେ ।
 ଦାନା କନା ପଡ଼ି ବଣ୍ଡା ହେଉଛି ବହୁତ
 ଦରଦାମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରୁଲିଛି ନିୟୁତ । ୧୧୫
 ଯେତେଯେତେ ଦରଦାମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହେଲା
 କଳାବଜାରର ଦାଉ ତେତେ ବୃଦ୍ଧି ହେଲା ।
 ମହଣ ଦରରେ ଜାଳକାଠ ବିକାହେଲା
 ସେରଂଚକଡ଼ରେ କାଠ ଓଜନ ହୋଇଲା ।
 ଯେଉଁ ଦେଶେ ଉଦ୍ୟତେ ହେଉଥିଲା ହୋମ
 ବନସ୍ପତି ଘୃତେ ଏବେ ଚଳିଲା ସେ କାମ ।
 ଆୟୁ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ହାନିକର ଅଟଇ ଏ ଘୃତ
 ବିଷାକ୍ର ବୋଲି ପଣ୍ଡିତେ ଦେଉଛନ୍ତି ମତ ।
 ଯାବତ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ବିକାହୁଏ ବଜାରରେ
 ବନସ୍ପତି ଘୃତେ ସବୁ ହେଉଛି ବିଧିରେ । ୧୧୬
 ଦେବ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କେ ହୋଇଛି ପ୍ରବେଶ
 ଧୂପ ଘାସେ ନଇବିଦ୍ୟେ ପାଇଲା ବିକାଶ । ୧୧୭
 ଶାନ୍ତି ଦିଅ ସେର ମୂଲ୍ୟ ଆଠ ଦଶ ଟଙ୍କା
 କେତେ କେ କଣି ଖାଇବ ଶୁଣି ମନ ଫିକା ।
 ସୋରିଷ ତେଲ ଅସ୍ରବେ ବାଦାମ ତଇଲ
 ପ୍ରଚୁର ହୋଇଲା ଏବେ ବଜାରେ ବହୁଳ ।
 ଜନସ ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ଭୂତ ପଶିଛି ସ୍ଵରତେ
 ହାହି ହାହି ଡାକ ପଡ଼ି ଅଛଇ ଆରତେ ।
 କେବେ ଏ ଭୂତ ସ୍ଵରତ ମୁଣ୍ଡ ଓହ୍ଲାଇବ
 ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ସବୁ ଦରବ ମିଳିବ । ୧୧୮
 କି ହେବ ସ୍ଵାଧୀନ ହୋଇ ପେଟ ନ ପୂରିଲେ
 ଲେକେ ଯାତନା ଶ୍ରେଣିଲେ ପେଟ କଲବଲେ
 ଆହେ ଚନ୍ଦ୍ରଧାରା ଚନ୍ଦ୍ର ଧରିଅଛ କରେ
 ଛେଦ ଏ ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ଭୂତ ଶିର ପଡ଼ି ତଳେ ।

ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ହେଲୁ ଏବେ ଶେଷ
 ଭାଷେ ଜଗବନ୍ଧୁ ପ୍ରଭୁ ନକର ନିରାଶ । ୧୨୮

ଇତି ଶ୍ରୀ ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ଭରତ ଶାସନ ଭାର ଅର୍ପଣ ବିଷ୍ଣୁର ବର୍ଣ୍ଣନେ
 ଏକତେ ପଞ୍ଚବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ପଞ୍ଚବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଜଗା ଉବାଚ

ମାଉଣ୍ଡବାଟେନ ନୂଆ ବଡ଼ଲଟ ହେଲେ
 ଭଡ଼ିଆସି ଭରତରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇଲେ । ୧
 ଜନା ଜହରଲଲ ଗାନ୍ଧୀମାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ
 ପୁଣି ନାନା କଥାମାନ ଆଲୋଚନା କଲେ । ୨
 ପୁଣି ଦଉଡ଼ି ଧାପଡ଼ି ଲାଗିଲୁ ବହୁତ
 ଆଲୋଚନା କଲେ ପୁଣି ନାନାଦି ଚରିତ । ୩
 ଗୁପ୍ତେ ଗୁପ୍ତେ ସବୁ କଥାଭାଷା ହେଲୁ
 ପଦାକୁ ସେ କଥାମାନ ଜଣା ନ ପଡ଼ିଲୁ । ୪
 ସବୁ ଦଳପତି ସଙ୍ଗେ ଆଲୋଚନା କଲେ
 ବିଲତକୁ ବଡ଼ଲଟ ସମ୍ଭାବ ପେଶିଲେ । ୫
 ପୁଣି କେତେ ଦିନପରେ ବଡ଼ଲଟ ଗଲେ
 ବିଲତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସଙ୍ଗେ କଥା ହେଲେ । ୬
 ସେଠାରେ ପୁଣି ବହୁତ ଆଲୋଚନା ହେଲୁ
 ପାଲିଆମେଣ୍ଡ ସଭାରେ ସେକଥା ପଡ଼ିଲୁ । ୭
 ବିଲତର ସବୁଦଳ ଆଲୋଚନା କଲେ
 ଚଢ଼ିଲ ସାହେବ ସେ କଥାରେ ମତଦେଲେ ।
 ଭନବିଂଶ ସପତ ଶୁକ୍ଳ ସାଲ ଏହି
 ଜନମାସ ପାଞ୍ଚ ତାରିଖରେ ଦେଲେ କହି । ୮

ପାଲିଆମେଣ ସଭାରେ ଘୋଷଣା ହୋଇଲୁ
 ସେହିଦିନ ଭାରତରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲୁ । ୧୦
 ଇତିହାସ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଏ ଘୋଷଣାକୁ ଘେନ
 ଇଂରେଜ ସରକାରର ଏହା ମହାଦାନ । ୧୧
 ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଆଟେଲ ଏ ବାଣୀ ଶୁଣାଇଲେ
 ଭାରତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଆନନ୍ଦିତ ହେଲେ । ୧୨
 କ୍ଷମତା ଛାଡ଼ିବା ଯୋଜନାକୁ ମୁସଲମାନ
 ହିନ୍ଦୁ ଶିଖ ନେତାମାନେ କଲେକ ଗ୍ରହଣ । ୧୩
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ପକ୍ଷସ୍ଥାନ ଦୁଇ ଅନୁଷ୍ଠାନ
 ତହିଁପାଇଁ ଗଢ଼ା ହେବ ଶାସନ ବିଧାନ । ୧୪
 ସେଥିରେ ଇଂରେଜଙ୍କର ହାତ ନ ରହିବ
 ଭାରତୀୟ ସେନା ନିଜେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବ । ୧୫
 ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସରକାର
 ସକଳ କ୍ଷମତା କରିଦେବେ ହସ୍ତାନ୍ତର । ୧୬
 ସକଳ କ୍ଷମତା ଦେଇ ଭାରତରୁ ଯିବେ
 ସେହିଦିନ ଭାରତ ସମ୍ପର୍କ ତୁଟାଇବେ । ୧୭
 ଉପନିବେଶ ଶାସନ ଭାରତ ପାଇବ
 ତୁରନ୍ତ ସେହି କ୍ଷମତା ତାଙ୍କୁ ମିଳିଯିବ । ୧୮
 ମୁସଲମାନ ପ୍ରଧାନ ଅଞ୍ଚଳ ଯେତେକ
 ଇଚ୍ଛାକଲେ ଭିନ୍ନ ରାଷ୍ଟ୍ର ଗଢ଼ି ପାରିବେକ ।
 ପାକିସ୍ଥାନ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ବିଭାଗ ହୋଇଲେ
 ବଙ୍ଗଳା ପଞ୍ଜାବ ଭାଗ ଭାଗ ହେବ ବଳେ । ୧୯
 ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାଅନ୍ତ ପରଦେଶ
 ଆସାମର ସିଲଟ ବେଲୁଚିସ୍ଥାନ ଦେଶ । ୨୦
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନରେ ରହିବେ ଅବା ପାକିସ୍ଥାନେ
 ଲୋକମତ ନିଆଯିବ ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନେ । ୨୧
 ସର୍ବଶେଷ ଜନ ସୁମାର ଯା ହୋଇଥିଲା
 ଉନବିଂଶ ଏକ୍ସକ୍ଲୁସିଭ ସାଲ ଧରାଗଲା । ୨୨

ସେହି ଜନ ସୁମାରୀ ଗଣନା ଧରାଯିବ
 ହିନ୍ଦୁ ଅବା ମୁସଲମାନ ବହୁଳ କେ ହେବ ।
 ସେହି ସେହି ଜଲ୍ଲମାନ ଠିକଣା ହୋଇବ :
 ହିନ୍ଦୁ ବହୁଳ ବା ମୁସଲମାନ ବେଶିହେବ । ୨୫
 ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ବିଷୟେ ଯେଉଁ ମାତି ଥିଲା
 ସେହି ମାତି ବର୍ତ୍ତମାନ କାଏମ ରହିଲା । ୨୬
 ଉନବିଂଶ ଶତ ଅଠରୁଳଶ ପାଲର
 ଜୁନମାସ ବହୁକାଳ ପୂର୍ବରୁ ନିକର । ୨୭
 ସମସ୍ତ ସମତା କରିବାକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜଅଛନ୍ତି ଇଂରେଜ ସରକାର । ୨୮
 ଆସନ୍ତା ଅଳ୍ପ କେତେକ ମାସର ଭିତରେ
 ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ସମାପତ ହୋଇପାରେ । ୨୯
 ସେଥିପାଇଁ ଭୁରନ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଅଛି
 ଏଥିରେ ସଂଶୟ ମନେ ନ କରିବ କିଛି । ୩୦
 ଏମନ୍ତ ଶେଷ ଘୋଷଣା ସେହୁ ଶୁଣାଇଲେ
 ଉପନିବେଶ ସମତା ମିଳିଯିବ ହେଲେ । ୩୧
 ଅଖଣ୍ଡ ଭାରତ ଯେବେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହେବ
 ଏ କଥା କାହା ମନକୁ ସୁଖ ନ ଲାଗିବ । ୩୨
 କଂଗ୍ରେସ ମୂଳରୁ ପ୍ରତିବାଦ କରୁଥିଲା
 ଅବଶେଷେ ଯେଉଁପରି ପରିସ୍ଥିତି ହେଲା । ୩୩
 ବାଧା ହୋଇ ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ କଲୁ ପିତୃକର
 ଅନ୍ତରେ ବିଭାଗ ଇଚ୍ଛା ନୁହଇ ତାହାର । ୩୪
 ଇଂରେଜଙ୍କ ରାଜମାତିଜାଲ ବଡ଼ଟାଣ
 ସେ ଜାଲରୁ ମୁକୁଳିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ କଠିଣ । ୩୫
 ଯେତେ ଯେତେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଲେଖା ହେବାକୁ ମୁକତ
 ଖଣ୍ଡିତ ନେତାମାନେ ବିରୁଦ୍ଧ ନିୟତ । ୩୬
 ଆଖର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶାଧାର କିସ ହେବ
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟର ରୂପ ରେଖା କେମନ୍ତ ହୋଇବ । ୩୭

ପାକସ୍ଥାନ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ସିଦ୍ଧ ହେବ ଯେବେ
 କଳିମଞ୍ଜି ସ୍ଵରାଜରେ ପୋତାହେବ ତେବେ ।
 ଶାସନ ବିଧାନ ରୂପରେଖ କିସ ହେବ
 କିପରି ଆକାରେ ଦେଶ ଶାସନ ଚଳିବ । ୩୯
 ଶଶ୍ଵ ଶାସନ କେବେହେଁ ନୁହଇ ମଙ୍ଗଳ
 ଦେଶରେ ବୁଲିବ ସଦା କଳହ ଲଙ୍ଗଳ । ୪୦
 ଜନାଙ୍କ ସାକ୍ଷାତ କର୍ମମାନ ଯେତେ ଯେତେ
 ଭୋଗ କରୁଛନ୍ତି ଦେଶ ନିବାସୀ ନିୟୁତେ । ୪୧
 ପାକସ୍ଥାନ ରାଜଧାନୀ କରା ଛାଡ଼ିବ
 ପାକସ୍ଥାନ ପାଇଁ ଜଣେ ଶାସକ ରହିବ । ୪୨
 ଶାସନ ବିଧାନସଭା ଦୁଇଟା ବସିବ
 ଦୁଇଟା ଶାସନ ବିଧାନ ଯେ ଗଢ଼ା ହେବ । ୪୩
 ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ସେନା ସେନାପତି ଯାହାଥିବ
 ଦୁଇ ଭାଗରେ ସକଳ ବଣ୍ଟନ ହୋଇବ । ୪୪
 ପାକସ୍ଥାନ ସୀମା ସରହଦ ସ୍ଥିର ହେବ
 କର୍ମଟି ବସିଛି ସବୁ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବ । ୪୫
 ହାଣକାଟ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ଲଗି ରହିଅଛି
 ପ୍ରତିଦିନ ଉତ୍ତପାତ ମାନ ଘଟୁଅଛି । ୪୬
 ରାଜାମାନେ ବିରୁଦ୍ଧ ହୋଇବେ ସ୍ଵାଧୀନ
 ଲୋଡ଼ା ନାହିଁ ପାକସ୍ଥାନ ଅବା ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ । ୪୭
 ନିଜାମ ଘୋଷଣା କଲେ ରହିବେ ସ୍ଵାଧୀନ
 ବେରୁର ତାଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ନେଇଯିବେ ପୁଣି ।
 ଯିବାକୁଡ଼ି, ଭୋପାଳ ଯେ ସ୍ଵାଧୀନ ହୋଇବ
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଅବା ପାକସ୍ଥାନେ ନ ରହିବ । ୪୮
 କେତେ ରାଜା ପାଞ୍ଚୁଛନ୍ତି ଏମନ୍ତ କରିବା
 ଶାସନ ବିଧାନ ବଇଁଠକେ ଯୋଗଦେବା । ୪୯
 ଦେଖିବା ବିଧିବିଧାନ କିପରି ହୋଇବ
 ତାକୁ ଦେଖି ଶୁଣିଣ ବିରୁଦ୍ଧ କରାଯିବ । ୫୦

ଭାରତ ଯୁକ୍ତଗୋଷ୍ଠିରେ ପଶିବା କି ନାହିଁ
 ତେଜେବେଳେ ବିଚାର କରିବା ଦେଖି ରୁହିଁ ।
 ପଢ଼ିଲେ ପଶିବା, ନ ପଢ଼ିଲେ ନ ପଶିବା
 ଯେ ଯାହା ରାଜ୍ୟରେ ସେହୁ ସ୍ଵାଧୀନ ରହିବା ।
 କଂଗ୍ରେସ ବୋଲେ, ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନେ ଆସ
 ଭାରତ ରାଜ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠିରେ ନିଫଳପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଶ୍ର ।
 କେତେକ ବିଷୟ ନେଇ ସମ୍ପର୍କ ତୁମ୍ଭର
 ରାଜ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠି ସହିତରେ ରହିବ ନିକର । ୫୫
 ଆନ ଆନ ବିଷୟରେ ରହିବ ସ୍ଵାଧୀନ
 ଏଥେ ସମୟ କିଛିହିଁ ମନରେ ନ ଘେନ । ୫୬
 ଏହିପରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳିଛି ନିୟତ
 ଠିକଣା କିଛିହିଁ ହୋଇ ନାହିଁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ୫୭
 ତେଣେ ଗ୍ରାମବଞ୍ଚା କାମ ଲାଗିଛି ଆଖିରେ
 ଭାରତ ପାଇଁ ଆଇନ ହେବ ନିକଟରେ । ୫୮
 ଦୁଇଟି ଉପନିବେଶ ରାଜ୍ୟ ଗଢ଼ାଯିବ
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ପାକିସ୍ଥାନ ବୋଲି ନାମ ହେବ । ୫୯
 ଆଟଲି ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀ ଇତିହାସରେ
 ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ସଭାରେ ବିବୃତ୍ତି ପଢ଼ିଲେ । ୬୦
 ଶୁଣ ହେ ଭାରତବାସୀ ମନଦେଇ ଏବେ
 ପାକିସ୍ଥାନେ ଜିନା ପୁଣି ବଢ଼ିଲାଟ ହେବେ । ୬୧
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ବଢ଼ିଲାଟ ମାଉଣ୍ଟବାଟେନ
 ଏ ଦୁଇ ଭାଗକୁ ଦୁହେଁ କରିବେ ଶାସନ । ୬୨
 କଂଗ୍ରେସ ନେତାଙ୍କ ସମ୍ମତିରେ ଏହା ହେଲା
 ଏହିପରି ଫାଇସଲ ହେଲା ଏ ମାମଲା । ୬୩
 ଦୁଇଟା ଶାସନଗଢ଼ା ସମିତି ବସିବ
 ଦୁଇ ଉପନିବେଶର ବିଧାନ ଗଢ଼ିବ । ୬୪
 ଶାସନ ମାତ୍ର ନିୟମ ପଦ୍ଧତି ସକଳ
 କେହି ସୂତ୍ର ଚଳିବ ଏ ଶାସନର କଳ । ୬୫

ବିଲ୍ବ ଛୁଆଁରେ ସବୁ ଢଳା ଯାଉଅଛି
 ସେହି ଛୁଆଁମାନ ଆଖିଆଗରେ ନାଚୁଛି । ୨୭
 ଭାରତ ଯୁକ୍ତଗୁଣ୍ଡର ସଙ୍ଗେ ସେ ରହିବ
 ଗୁଣ୍ଡପତି ବୋଲି ତାର ଉପାଧି ହୋଇବ । ୨୮
 ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପରମାୟୁ ହୋଇବ ତାଙ୍କର
 ନିର୍ବାଚନ କଲେଜ କରିବ ମୁକରର । ୨୯
 ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶରେ ଜଣେ ଜଣେ ସଭାପତି
 ହେଲେ ହୋଇପାରେ ତାଙ୍କ ନାମ ଛବିପତି ।
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭା ରହିବ ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶରେ
 ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ସଭା ହୋଇବେ ତହିଁରେ ।
 ପ୍ରଦେଶର ସାବାଳକ ନରନାରୀ ଗଣ
 ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବାର କ୍ଷମତା ପାଇବେ ବିଧାନ ।
 ଏକୋଇଶ ବରଷ ବା ତହିଁରୁ ଅଧିକ
 ବୟସ ଯାର ତାହାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସଂଖ୍ୟା ଏକ । ୩୦
 ସେହିମାନେ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେବେ
 ପ୍ରାଦେଶିକ ସଭାପତି ସେମାନେ ବାଛିବେ । ୩୧
 ପ୍ରାଦେଶିକ ସଭାପାଇଁ ପ୍ରତିନିଧି ଗଣ
 ସେହିମାନେ ବାଛିବେ ହୋଇଲେ ନିର୍ବାଚନ ।
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସଭା ବାଛିବ ସଚିବ ସକଳ
 ସେହିମାନେ ତଳାଇବେ ଏ ଶାସନ କଳ । ୩୨
 କେନ୍ଦ୍ରରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଭା ଦୁଇଟା ରହିବ
 ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ଛୁଆଁରେ ତାହା ଗଢ଼ାଯିବ । ୩୩
 ଲୋକସଭା, ରାଜ୍ୟସଭା ନାମ ହେବ ତାର
 ଦୁଇଥାନେ ସବୁକଥା ହୋଇବ ବିଚାର । ୩୪
 ବିଧିବିଧାନରେ ଉଚ୍ଚା ହେଉନାହିଁ କିଛି
 ବିଲ୍ବ ଛୁଆଁରୁ ସବୁ ନକଲ ହେଉଛି । ୩୫
 ବିଧାନ ବଇଠକ ସେ ବିଧାନ କରିବ
 ସେହି ଅନୁକ୍ରମେ ଦେଶ ଶାସିତ ହୋଇବ । ୩୬

ତେଣେ ବଲ୍ଲଭ ସଭାରେ ବରୁର ସଖିଲ
 ଭାରତର ସ୍ଵାଧୀନତା ଆଇନ ହୋଇଲ । ୮୦
 ସନ ଉନବିଂଶ ଶତ ସପ୍ତ ଚାଲିଗ
 ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ପନ୍ଦର ତାରିଖ ଦିବସ । ୮୧
 ଆରମ୍ଭ କାଳ ଅଟଇ ଚଉଦ ତାରିଖ
 ରାତି ବାରଘଣ୍ଟା କାଳ ହୋଇଗଲେ ଶେଷ ।
 ତହିଁ ପରେ ପନ୍ଦର ତାରିଖ ପ୍ରବେଶିବ
 ନେତେବେଳେ ଭାରତକୁ ସମତା ମିଳିବ ।
 ସେ କାଳେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଭାରତକୁ
 ସମତା ଦେଇ ଚଳିବେ ଆପଣା ଦେଶକୁ । ୮୨
 ଭାରତର ସ୍ଵାଧୀନତା ଆଇନ ବିଧାନ
 ଅନୁକ୍ରମରେ ଚଳିବ ଭାରତ ଶାସନ । ୮୩
 ପନ୍ଦର ତାରିଖଠାରୁ ସ୍ଵଦେଶୀ ଶାସନ
 ଚଳିବ ଭାରତେ ଏହା ନିଶ୍ଚୟରେ ଘେନ । ୮୪
 ସେଦିନ ଭାରତେ ହେବ ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବ
 କରବିମାନଙ୍କୁ କାଗମୁକ୍ତ କରାଯିବ । ୮୫
 ସେଦିନୁ ନୂଆ ଜାତୀୟପତାକା ଉଡ଼ିବ
 ଫିରଙ୍ଗ କେତେନ ଚନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ରହିବ । ୮୬
 ପୁର ନଗର ପଲ୍ଲୀରେ ପତାକା ଉଡ଼ିବ
 ଘରେ ଘରେ ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ପତାକା ଉଡ଼ିବ ।
 ଦରିଦ୍ରନାରୀପୁଣ୍ୟଙ୍କ ସେବା କରାଯିବ
 ସ୍ଥାନେସ୍ଥାନେ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ ତାମସା ହୋଇବ ।
 ଗୋରାଲଟମାନେ ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ଥିଲେ
 କେତେ ପ୍ରଦେଶରୁ ସେହୁ ପୁନରାପି ହେଲେ ।
 କେତେ ପ୍ରଦେଶରେ ଭାରତୀୟ ଲୁଟ ହେବେ
 ପନ୍ଦର ତାରିଖଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟଭାର ନେବେ । ୮୭
 କୈଳାଶଚନ୍ଦ୍ର କାଟକୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସି
 ଓଡ଼ିଶା ଲୁଟ ଗାଦିରେ ଆନନ୍ଦରେ ବସି । ୮୮

ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଲଟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିବେ
 ଓଡ଼ିଶାର ଛନ୍ଦପତି ସେହୁ ବୋଲାଇବେ । ୯୪
 ଯୁକ୍ତପ୍ରଦେଶ ନବାସୀ କାଟଜୁ ଅଟନ୍ତି
 ଗୁଣ ସମୃଦ୍ଧ କୂଳରେ ଅଛଇ ବସତି । ୯୫
 ସରତ ସ୍ବାଧୀନ ହେଲ ଓଡ଼ିଶା ସ୍ବାଧୀନ
 ଲଟ ଗାଦିରେ ଓଡ଼ିଆ ନ ପାଇଲୁ ସ୍ଥାନ । ୯୬
 ରାଜଗୋପାଳଆରୁର ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରେ
 ଲଟ ଗାଦିରେ ବସିବେ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦରେ । ୯୭
 ଚନ୍ଦ୍ରଲ ଓଡ଼ିଶାର ଲଟ ହୋଇଥିଲେ
 ପୂର୍ବପଞ୍ଜାବ ପ୍ରଦେଶ ଛନ୍ଦପତି ହେଲେ । ୯୮
 ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ବେରାର ଲଟ ଶାସନରେ
 ମଙ୍ଗଳରାମ ପଦ୍ମା ଛନ୍ଦପତି ହେଲେ । ୯୯
 ବିହାର ପ୍ରଦେଶ ଲଟ ଜୟରାମ ଦାସ
 ଦତ୍ତଲତରାମ ହେଲେ ହୋଇଲୁ ପ୍ରକାଶ । ୧୦୦
 ଯୁକ୍ତପ୍ରଦେଶର ଲଟ ଗାଦି ଆସନରେ
 ବିଧାନଚନ୍ଦ୍ର ନିୟୁକ୍ତ ହେଲେକ ବିଧିରେ । ୧୦୧
 ବିଧାନଚନ୍ଦ୍ର ନାହାନ୍ତି ଏବେ ସରତରେ
 ସ୍ବରାଜ୍ୟ ଲଟ ହେବେ ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ।
 ଆସାନର ଛନ୍ଦପତି ସର ଆକବର
 ହାଇଦର ବି ନିୟୁକ୍ତ ହୋଇଲେ ନିକର । ୧୦୩
 ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ବମ୍ବେଇ ପ୍ରଦେଶର ଛନ୍ଦପତି
 ଗୋରା ଦୁଇଜଣହେଲେ ଯେପରି ଅଛନ୍ତି । ୧୦୪
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଉପନିବେଶର ଲଟ ନାମ
 ଉପରେ ପ୍ରକାଶ ହେଲୁ ଜନେ ମନେ ଘେନ ।
 ପାକିସ୍ଥାନ ପଶ୍ଚିମପଞ୍ଜାବ ଛନ୍ଦପତି
 ଫାନ୍ସିସ ମୁଡ଼ଜର ହୋଇଲୁ ନିୟୁକ୍ତ । ୧୦୬
 ସିନ୍ଧୁ ପ୍ରଦେଶର ଲଟ ଗୁଲମହମ୍ମଦ
 ବିଧିରେ ନିୟୁକ୍ତ ହେଲେ ଜନେ ମନେ ଘେନ ।

ସୀମାନ୍ତ ପ୍ରଦେଶ ଲଟ ଗୋରା ଲୋକ ହେଲେ
 ଜନଜହ୍ନମ ଆଗରୁ ଯେଉଁପରି ଥିଲେ । ୧୦୮
 ପୁର ବଙ୍ଗପାଇଁ ହେବ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଆଦେଶ
 ରାଜଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କହୁ ଦେଲେ ଏ ସନ୍ଦେଶ । ୧୦୯
 ଆବହମାନକାଳର ଅଶଶ୍ଚି ଭାରତ
 କେତେ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କରି ଗଲେଣି ରାଜଭୁ । ୧୧୦
 ଥିଲା ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ପରାଧୀନ ହେଲା
 ପୁଣି ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାକୁ ହେଲା କେତେ ପାଲା ।
 ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବ ଉଣ୍ଡି ମ ବାଜିଲା
 କ୍ଷତବିକ୍ଷତ ହୋଇଲା ଶଶ୍ଚି ଶଶ୍ଚି ହେଲା । ୧୧୧
 ଭିତର ବାହାରେ ଶଶ୍ଚି ଶଶ୍ଚି ହୋଇଗଲା
 ଏ ଘୋଷଡ଼ା ଯାହା ସବୁଠାରୁ ବଳିଗଲା । ୧୧୨
 ଭାରତୀୟ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ନାମେ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ
 ଯେଉଁ ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶରେ ବେଶି ସନମାନ ।
 ସେ ଅଞ୍ଚଳମାନ ଯୋଡ଼ିହେଲା ପାକିସ୍ଥାନ
 ଭାଇ ବିବାଦରେ ଦେଶ ହେଲା ଛୁଲ୍ଲଭୁଲ୍ଲ । ୧୧୩
 ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନେ ଯେତେଜଣ ଛନ୍ଦପତି ହେଲେ
 ଅଧିକାଂଶ ଓକିଲାତି କାମ କରୁଥିଲେ । ୧୧୪
 କେବଳ ବିଧାନସଭା ଥିଲେ ଡାକଡର
 ତିନିଜଣ ଗୋରା ଲୋକ ରହିଲେ ମାତର । ୧୧୫
 ବ୍ରିଟିଶ ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ ଅନୁମୋଦନରେ
 ଏସବୁ ଛନ୍ଦପତିଏ ନିୟୁକ୍ତ ହୋଇଲେ । ୧୧୬
 ଭାରତ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ନରପତିମାନେ
 ରାଜହେଲେଣି ମିଶିବେ ଭାରତ ଶାସନେ । ୧୧୭
 ନିଜାମ ବେଗର ଦାବି ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ
 ବେଗର ରହିଲା ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସାଥରେ । ୧୧୮
 ନିଜାମ କାଶ୍ମୀର ଭୂପାଳର ନରପତି
 ହେବେ କେଉଁ ଉପନିବେଶର ସେନ୍ଦ୍ର ସାଥ ।

ଏମାନଙ୍କ ମତ କିଛି ଜଣାଯାଉ ନାହିଁ
 ଦମାଘୋଷ ବରୁର ଲଗିଛି ଏଥିପାଇଁ । ୧୨୬
 ଚଉଦ ଚାରିଖଯାକେ କି ହେଉଛି ଦେଖ
 ଜଣାଯିବ ସ୍ଵରାଜ୍ୟର ସବୁ ରୂପରେଖ । ୧୨୭
 ତେରଶତ ଚଉବନଯାଲ ତେର ଧର
 ମଳ ଶ୍ରାବଣ ମାମର ତିଥି ଅଟେ ତେର । ୧୨୮
 ଗୁରୁବାର ଅର୍ଦ୍ଧନିଶି ଗତେ ବନ୍ଦବେଳ
 କାଳରାତ୍ରି ପଞ୍ଚଗ୍ରହକୁଟ ଯେ ନିକର । ୧୨୯
 ଏମନ୍ତବେଳେ ବ୍ରତଟି ଶୁଷ୍କ ଭଞ୍ଜହେବ
 ସ୍ଵରତହାତେ କ୍ଷମତାଛୁରି ଟେକି ଦେବ । ୧୩୦
 ଘୋର ନିଶା ଅନ୍ଧକାରେ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ଆସିବ
 କୃଷିମ ଆଲୋକ ଥିବ ସବିତା ନଥିବ । ୧୩୧
 ଅନ୍ଧାରେ ଆସୁଛି ନୋହୁ ଅନ୍ଧାରି ମୁଲକ
 ଉଡୁଦେଶେ ନ୍ୟାୟ ଧର୍ମ ସତ୍ୟ ବଇରଖ । ୧୩୨
 କଳାପୋତା ଲୁଅ ମିଛ ପଳାଉ ଏ ଦେଶୁଁ
 ପ୍ରଚୁର ଖଣ୍ଡିଶା ଯେ ଉପରେ ବରଷୁ । ୧୩୩
 ସୁକ୍ଳଦରେ ଖାଇପିଇ ପୂରିଉଠୁ ପେଟ
 କାହାରି ମନେ ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ନଦେଉଟି କଷ୍ଟ । ୧୩୪
 ଇର୍ଷା, ହିଂସା, ଦେଷ, ରାଗ ହାତଗୋଡ଼ ଛୁଡ଼ୁ
 ପରମଶାନ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ବାନା ଦେଶେ ଉଡ଼ୁ ।
 ସବୁରିଷ୍ଟ ନାଶି ପ୍ରଭୁ ଇଷ୍ଟବୀରି ତାଳ
 ଅତିରେ ପଳାଉ ଦେଶୁଁ ଏ ମହାଅକାଳ । ୧୩୫
 ଆଶିଦେବା ସ୍ଵରାଜ୍ୟକୁ ପ୍ରଭୁ ରକ୍ଷାକର,
 ତବ କରୁଣା ବିହୁନେ ନାହିଁଟି ଉଦ୍ଧାର । ୧୩୬
 ଯାହାଙ୍କ ହାତେ କ୍ଷମତାଛୁରି ଟେକିଦେଲ
 ସୁପ୍ରେମଶା ବଳେ ତାଙ୍କୁ କରାଅ ସବଳ । ୧୩୭
 ବିଷାକ୍ତ ଧାରଣା ଛୁରି ଧରିବା ଶକତି
 ଦିଅ ମହାପ୍ରଭୁ ଯେବେ ଦେବ ହେ ମୁକତି ।

କେଣେ ବ୍ରହ୍ମଦେଶ କଥା ଅତି ଚମତ୍କାର
 ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇବାକୁ ସମସ୍ତେ ତତ୍ପର । ୧୩୭
 ଶାସନ ବିଧାନସଭା ବସିଛି ସେଠାରେ
 ସାମ୍ପଦିକ ସରକାର ହୋଇଛି ବଧୂରେ । ୧୩୮
 ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ବଇଠକ ହେଉଥିଲା
 କେନ୍ଦ୍ର ଦୁଷ୍ଟ ପଣି ତହିଁ ଗୁଳି କରିଦେଲା । ୧୩୯
 ଛଅଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ସେଠି ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ
 ଅକ୍ଷୟ ନ ପ୍ରଧାନ ସଚିବ ତହିଁଥିଲେ । ୧୪୦
 ସ୍ଵାଧୀନତା ସମୟରେ ସେ ଥିଲେ ନାୟକ
 ସ୍ଵାଧୀନ ନହେଉଁ ଛୁଡ଼ିଗଲେ ଇନ୍ଦ୍ରଲେକ । ୧୪୧
 ପତି ବିଦ୍ରୋଗ ଖବର ପାଇ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ
 ସଂସାର ସମ୍ପର୍କ ତେଜି ହେଲେ ପାଗଳିନୀ ।
 ପତିଙ୍କ ଶୁଣାନେ ବସି ହେଲେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ
 ପତିଙ୍କ ନିବାଣଲଗି କରିବେ ସାଧନ । ୧୪୨
 ଆଉଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀପତ୍ନୀ ଖବର ପାଇଲେ
 ପତି ମୃତ୍ୟୁ ଶୁଣି ସେହୁ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ୧୪୩
 ‘ସତ୍ୟବାଦ’ କଥା ପୂରୁବରେ ଶୁଣାଥିଲା
 ଏକାକୀ ବ୍ରହ୍ମଦେଶେ ଏହା ଶୁଣାଗଲା । ୧୪୪
 ଉଚ୍ଚକ୍ର ହୋଇଲେ ଲୋକ କି ନକରିପାରେ
 ଛ’ଛଅଟା ମନ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମାରିଦେଲେ ।
 ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଦିନେ ଭାରତର ସଙ୍ଗେଥିଲା
 କେତେ ବରଷ ପୂରୁବେ ଭିନ୍ନ ହୋଇଥିଲା ।
 ଭାରତ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସେ ଶାସକ ହେବେ
 ମାୟକୁ ଛଅ ହଜାର ଦରମା ପାଇବେ । ୧୪୬
 ଆୟୁକର ଦେବାରୁ ସେ ହୋଇବେ ମୁକତ
 ସବୁ ପ୍ରଦେଶେ ଦରମା ହେଉବ ଏମନ୍ତ । ୧୪୭
 ପ୍ରଦେଶର ଆୟ ଅନୁସାରେ ହେଲାନାହିଁ
 ପୂରୁବ ଛପିବିଧାନ ଗଲକ ଗାଧୋଇ । ୧୪୮

ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଥିଲା ଛଅଟି ହଜାର
 ଛଅଟି ହଜାର ବରଷକୁ ବଢ଼ିଲା ନିକର । ୧୫୦
 ଯେଉଁ ପ୍ରଦେଶର ଆୟ ବେଶି ତାର ଲାଭ
 ଗରିବ ଓଡ଼ିଶା ବେଶି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ୧୫୧
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରେ ଯେତେଜଣ ସଭ୍ୟ ହେବେ
 ଜଣପିଛା ସାତେ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ପାଇବେ । ୧୫୨
 ବରଷକୁ ଛଅଟି ହଜାର ହୋଇଲା
 ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଦରମା ପୁଣି ବୃଦ୍ଧି ହେଲା । ୧୫୩
 ପାଞ୍ଚଶହ ପନ୍ଦରଶ ମାସକୁ ହୋଇଲା
 ମିହିରାଭର ଦରମା କେତେ ବୃଦ୍ଧି ହେଲା ।
 ଏ ସ୍ୱରାଜ୍ୟର ଜନମ ଲଗ୍ନ ହେବ ବୃଷ
 ନିକଟରେ ପଞ୍ଚଗ୍ରହ ଜୁଟିବେ ଅବଶ୍ୟ । ୧୫୪
 ରବି, ଶନି, ବୁଦ୍ଧ, ଶକ୍ର, ଶୁକ୍ରଗ୍ରହ ପଞ୍ଚ
 ଏକାଠିଗତ ହେବେ ମନେ ଏହା ପାଞ୍ଚ । ୧୫୫
 ପୁଷ୍ୟାନକ୍ଷତ୍ର କର୍କଟ ଚନ୍ଦ୍ର ଜନ୍ମବେଳେ
 ଫଳାଫଳ ବିରୁଦ୍ଧ କରିବା କାଳବେଳେ ।
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଶେଷ ଯେ ହୋଇଲା
 ଯାନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଏହା ଗୀତରେ ଭଣିଲା । ୧୫୬

ଭକ୍ତ ଶ୍ରୀ ଭାରତ-ଚରିତାମୃତେ ଭାରତ ଶାସନ ବିଧାନସଭା ବଇଁଠା ବିଷୟ
 ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଷଡ଼ବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ସପ୍ତବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଉର ଉଦାତ

ଆଜି କାହିଁକି ପତାକା ଉଡ଼େ ଘରେ ଘରେ
 ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବ କିମ୍ପା ହେଉଛି ଦେଶରେ । ୧

ଠାବେ ଠାବେ ହେଉଅଛି କି ସବୁ ସମିତି
 ଶୋଭାଯାତ୍ରାରେ କମ୍ପାଇ ଲୋକେ ଛନ୍ଦି ମାତି ।
 ପୁରପଲ୍ଲୀ ନଗରରେ ହେଉଛି ଉତ୍ସବ
 କହିବା ହେବେ ଏଥୁର କାରଣ ସରବ । ୩
 ଜଣା ପଡୁନାହିଁ ଆଜି ଅଟେ କି ପରବ
 ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ନୃତ୍ୟ ଗୀତ ନାନା ମହୋତ୍ସବ ।
 କେ ବୋଲେ ଆଜି ସ୍ବାଧୀନ ହୋଇଲୁ ସାରତ,
 କେ ବୋଲେ ଆଜି ବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଲୁ ମୁକ୍ତ ।
 କେ ବୋଲେ ଆଜି ଗୋଡ଼ରୁ ଶାଙ୍କୋଳି ଫିଟିଲୁ
 କେ ବୋଲେ ପିଞ୍ଜର ତେଜି ପଦାକୁ ଆସିଲୁ । ୬
 ସ୍ବାଧୀନତା ମର୍ମିକଥା କହନ୍ତୁ ବୁଝାଇ
 କର ଭୟ ସାରତରୁ ଯିବ କି ପଳାଇ । ୭
 ବ୍ୟୟସାର ଲାଭବ ହେବ କି ନ ହୋଇବ
 ଖଜଣା ରାଜସ୍ବ ଚନ୍ଦ୍ରା ଆଉ ନ ରହିବ । ୮
 କଳାପୋତାଇ ଅଥୁର ଏ ଦେଶୁଁ କି ଗଲୁ
 ଲୁଣ୍ଠମିତ୍ର ବଂଶ କିବା ବିନାଶ ଭଜିଲୁ । ୯
 ମିଳିବ କି ଶାଳିଅନ୍ନ ପଲଙ୍କ ସୁପାତି
 ତେଣୁ ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବେ ଅଛନ୍ତି ବା ମାତି । ୧୦
 ଶସ୍ତ୍ରାରେ ସବୁ ଦରବ କଣିଲେ ମିଳିବ
 ଏ ସବୁ ନହେଲେ ସ୍ବରାଜ୍ୟରୁ କି ମିଳିବ । ୧୧

ଜଗା ଉଦାତ

ତୁମ୍ଭେ ପର ଏ ଦେଶର ଲୋକ ହେ ଗଉର
 ଜାଣି ନ ଜାଣିଲୁ ପରି ଏକଥା ପରୁର । ୧୨
 ଦୁଇଗ ବରଷ ବ୍ୟାପୀ ଇଂରେଜ ରାଜତ୍ବ
 କବଳରେ ଆଜିଯାକେ ଥିଲୁ ଏ ସାରତ । ୧୩
 ସାବାଣି ରୁପୁଡ଼ା ହୋଇ ରସ ଯାଇଥିଲୁ
 କଳାଳମାଳ ସାରତ ସାହି ଡାକୁଥିଲୁ । ୧୪

ପୁରା ଶାଠିଏ ବରଷ କଂଗ୍ରେସ ଲଢ଼ିଲା
 ଶାସ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟା ମାନସିକ କଷଣ ହେଗଲା । ୧୫
 ଯେତେ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଲୋକ ଏ ଭାରତେ ଥିଲେ
 ସେହି ଭାରତ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଅଙ୍ଗେ ଲୁହାରିଲେ । ୧୬
 କେ ହୃଦେ ଭାବିଲା ଭୟେ ମୁଖେ ନ କହିଲା
 ଯାହାର ଯାହାସ ଥିଲା ପ୍ରକାଶ୍ୟ କହିଲା । ୧୭
 ସେ କହିଲା ତାକୁ ନେଇ ବନ୍ଦୀ କରିଦେଲେ
 ଇଂରେଜମାନେ ଦମନ ଲୀଳା ଚଳାଇଲେ ।
 ଏହିପରି କେତେକାଳ ଗଣ୍ଡଗୋଳ ହେଲା
 ଅସହଯୋଗ ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ ଚଳିଲା । ୧୮
 ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ପୃଥିବୀରେ ଲାଗିଲା ସମର
 କେତେ କେତେ ଦେଶମାନେ ହେଲେ ଛୁରୁଖାର
 ସେ ହାରିଲେ ନାଶଗଲେ ଭୂଜିଗଲା ବଳ
 ରୁଷିଆ ଦେଶ ହୋଇଲା ସବୁଠୁ ପ୍ରବଳ । ୧୯
 ଆମେରିକା ଛୁପୁଡ଼ାଲେ ଇଂରେଜ ରହିଲେ
 ମାନେମାନେ ସେ ଧୁରୁ ଯାହି ପାଇଗଲେ । ୨୦
 ଇଂଲଣ୍ଡ ରୁଷିଆ ଆମେରିକା ତିନି ଦେଶ
 ଯାହି ପାଇଲେ ସମର ନୋହିଣ ଦିନାଶ । ୨୧
 ଯୁଦ୍ଧଶେଷେ ଇଉରୋପେ ହେଲା ପରିସ୍ଥିତି
 ଇଂଲଣ୍ଡ ମନରେ ଉପୁଜିଲା ଭୟ ଶକ୍ତି । ୨୨
 ତେଣୁ ସେ ଦେଶରେ କଲେ ଏମନ୍ତ ବିଚାର
 ଭାରତ ସଙ୍ଗେ କେମନ୍ତେ କରିବେ ବେଭାର ।
 ନାନା ଆଲୋଚନା ପରେ କଲେ ଏହା ସ୍ଥିର
 ଭାରତକୁ ବନ୍ଧୁ ଭାବେ ରଖିବା ନିକର । ୨୩
 ଭାରତ ଗୋଡ଼ରୁ ଦେବା ଫିଟାଇ ଶାକୋଳ
 ସ୍ବାଧୀନ ଭାବରେ ରହୁ ଆମ୍ଭସଙ୍ଗେ ମିଳ । ୨୪
 ଇଂରେଜ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୋଷ୍ଠି ମଧ୍ୟେ ଥାଇ
 ଆଉ ସକଳ ଶମତା ତାକୁ ଦିଆଯାଉ । ୨୫

ଆଜି ସେ କ୍ଷମତାଶ୍ରୟ ହସ୍ତାନ୍ତର କଲେ
 ଭାରତ ସ୍ଵାଧୀନ ହେଲା ବୋଲିଣ ବୋଲିଲେ ।
 ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସରତରେ ଗୁଡ଼ିଲେ ଭାରତ
 ଉପରେ କୁହାଯାଇଛି ସକଳ ଚରିତ । ୩୪
 ଏଣିକି ଭାରତ ନୁହେଁ ଇଂରେଜ ଅଧୀନ
 ଆପଣା ଭାଗ୍ୟ ବିଧାତା ହୋଇବ ଆପଣ । ୩୫
 କେତେ କାଳର ଶାଙ୍କୋଳ ଗୋଡ଼ରୁ ଫିଟିଲା
 ଭାରତ ଇତିହାସରେ ନିଆକଥା ହେଲା । ୩୬
 କେଶରୀ ଗୁହା ଭିତରୁ ଆସିଲା ଭାରତ
 ଦୈର୍ଘ୍ୟନାହିଁ ବଳିଦାନ ଟୋପାଏ ରକତ । ୩୭
 କେତେଲୋକ ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇବା ଆଶାରେ
 କେତେକେତେ ଚନ୍ଦ୍ରା କେତେ କର୍ମକରିଥିଲେ ।
 କେତେଲୋକ ଯାଉଛନ୍ତି ଇହଲୋକ ତେଜି
 ସ୍ଵାଧୀନତା ମହୋତ୍ସବ ନଦେଖିଲେ ଆଜି । ୩୮
 ସେ ଅଛି ସେ ଧନ୍ୟ ତାର ଜନମ ସଫଳ
 ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତ ପଦେ ଦେବ ଅର୍ଘ୍ୟଜଳ । ୩୯
 ମାରୁଭୂମି ଶ୍ରୀପଦରେ ଶିର କରି ନତ
 ଗାଅ ହେ ଆନନ୍ଦେ ଜୟ ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତ ।
 ମଣିବ ନିଜକୁ ଆଜି ସ୍ଵାଧୀନ ସନ୍ତାନ
 ଶୁଭିକ ପୁଲ୍ଲଭ ଆଜି କରିବ ଗମନ । ୪୦
 ସ୍ଵାଧୀନ ଭାଷାରେ କଥା କହିବ ନିକର
 ଲେଖିବ ସ୍ଵାଧୀନ ଲେଖା ଗୁଡ଼ି ଭୟ ଡର । ୪୧
 ସ୍ଵାଧୀନ ପବନ ଆଜି ବାଜିବ ଦେହରେ
 ବାଜିବ ସ୍ଵାଧୀନ ଗଣା ଆଜି ଭାରତରେ । ୪୨
 ବଡ଼ ଗଛ ତଳେ ସାନଗଛ ନ ଉଧାଏ
 ସେହିପରି ଆମ ଦଶା ଥିଲା ଆଜିଯାଏ । ୪୩
 ଆଜିଠାରୁ ବଡ଼ଗଛ ଅପସରି ଗଲା
 ସ୍ଵାଧୀନ ଭାବେ ବଢିବ ହେଲା ଫଳସଲା । ୪୪

ସ୍ବାଧୀନତା ଅର୍ଥ ନୁହେଁ ହେବା ଉତ୍କଳୀ
 ଅମାନିଆ ହୋଇ ଦାଣ୍ଡେ ବୁଲିବା କେବଳ ।
 ଲଗାନ୍ନାହିଁ ପଦାନାହିଁ ବୁଲିବା ଲଙ୍ଗଳା
 ଅମାନିଆ ହୋଇଦାଣ୍ଡେ ହେବା ମେଲାମେଲା ।
 ସ୍ବାଧୀନତା ଅର୍ଥ ଯେବେ ଏପରି କରିବ
 ଅଳପଦିନେ ବିଷମ ସଙ୍କଟ ପଡ଼ିବ । ୪୫
 ପଛନ୍ତେ କହିବା ସ୍ବାଧୀନତାର ମରମ
 ଆଜି ସାଙ୍ଗକର ମହୋତ୍ସବର କରମ । ୪୬
 ଯି ରଙ୍ଗ କେତନ ଉଡ଼ୁ ଅଛି ଫରଫର
 ଜାଣିପାରିବା ମହାସ୍ବରତ ଜାତିର । ୪୭
 ସବୁ ଦଳାଦଳି ଭେଦ ଭୁଲି ତାକୁ ପୂଜ
 ମହାସ୍ବରତ ଜାଣିପାରିବା ଜୀବନରେ ମଜ । ୪୮
 ହିନ୍ଦୁ ଅବା ମୁସଲମାନ, ଜଇନ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ
 ତୋ ତଳେ ପଡ଼ାକା ସବେ ଅଟନ୍ତି ସମାନ ।
 ଏକତା ମନ୍ଦିର ଗୁରୁ ଅଟୁ ତୁ ପଡ଼ାକା
 ଏକତା ଧରମ ବେଗେ ଏ ଜାତିକି ଶିଖା । ୪୯
 ତୋତେ ଚାହିଁ ହିଂସା, ଦ୍ବେଷ, ଇର୍ଷା ଯାନ୍ତିଭୁଲି
 ଏକମନେ ଏକପ୍ରାଣେ ଗୁଡ଼ିଉଠୁ ଫୁଲି । ୫୦
 ଜାଣିପାରିବା ଉନ୍ନାଦେ ନାଗିଉଠୁ ପ୍ରତି ପ୍ରାଣ
 ଶିଖନ୍ତୁ ଜାତି ହିତରେ ଦେବାକୁ ଜୀବନ । ୫୧
 ରେ ପଡ଼ାକା ତେଣୁ ତୋତେ କରେ ନମସ୍କାର
 ଭୁବି ତ ଜାଣିପାରିବା ଜୀବନ ଆକର । ୫୨
 ବିଜୟୀ ଜାତିର ବାନା ଶିର ଉଡ଼େ ଉଡ଼େ
 ପଛତ ହୋଇଲେ ଖସିଆସେ ସେହୁ ମାତେ । ୫୩
 ସ୍ବାଧୀନ ସ୍ବରଚ ଉଠ, ଜାଗିଉଠ ବାରେ
 ହୋଇବ ଜଗତଗୁରୁ ଅଳପ ଦିନରେ । ୫୪
 ଗୁଡ଼ିଦିଅ ମାତସ୍ବର ମାତ ମନବୁଡ଼ି
 ନ କାଟି ସ୍ବରର ଗଳା ମାତସ୍ବାର୍ଥେ ମାତି । ୫୫

ଯେତେ ଭାରତ ସନ୍ତାନ ସକଳେ ତ ଭାଇ
 କାହାକୁ ମଣିବ ପର ମାତ ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ । ୫୭
 ଜାତୀୟତାକା ତଳେ ହୋଇଅଛୁ ମେଳ
 କର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଛୁଡ଼ିବ ମାତ ସ୍ୱାର୍ଥଖେଳ । ୫୮
 ଲକ୍ଷ ମିଛ କଳାପୋତା ଆଦି ମହାପାପ
 କର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଦେଶରୁ କରିଦେବ ଲୋପ । ୫୯
 ବାପହେଲେ ଏ ପାପରେ ଯେହୁହେବ ପାପୀ
 ନ ଲାଗିବ ଦୋଷ ଦେଲେ ତାର ଗଳାଗପି ।
 ରାମରାଜ୍ୟ ହେବ ତେବେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ
 ଏହି ଦେଶ ରାମରାଜ୍ୟ ଥିଲୁ କାଳେ ସତ । ୬୦
 ପରପଦାନତ ହୋଇ ଛୁଡ଼ିଲେ ସ୍ୱଧର୍ମ
 ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ମୁଖେ କଲ ଅପକର୍ମ । ୬୧
 ଇଂରେଜ ଜାତିର ଯେତେ ମନ୍ଦ ଗୁଣମାନ
 ଅରଜନ କରି ତାକୁ ହେଲୁଁ ଧନ୍ୟଧନ୍ୟ । ୬୨
 ଇଂରେଜ ରାଜତ୍ୱ ଭାରତରୁ ଯିବ ତଳ
 ରହିଛି ସେ ଦୋଷମାନ ଦେହେ ହୋଇମଳ ।
 ସେ ମଳ ଛଡ଼ାଇ ଦେହୁଁ ହୁଅ ନିଶିମଳ
 ଧର ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତ ଆଦରଣ ବଳ । ୬୩
 ଭାରତେ ଇଂରେଜମାନେ ହୋଇଥିଲେ ରାଜା
 ଭାରତବାସୀ ସକଳେ ଥିଲେକ ପରଜା । ୬୪
 ଇଂରେଜ ଏବେ ତାହାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ ଛୁଡ଼ିଲେ
 ସବୁ ଭାରତ ବାସୀଏ ମାଲିକ ହୋଇଲେ । ୬୫
 ବୁଲିଣ କେଟି ପରଜା ମାଲିକ ହୋଇବେ
 ସକଳେ କପରି ଏ ଶାସନ ତଳାଇବେ । ୬୬
 ଅନାୟୁକ ବହୁତ ନାୟୁକ ଯେଉଁଠାରେ
 ରାମଣୀ ଅଥବା ଶିଶୁ ନାୟୁକ ହୋଇଲେ । ୬୭
 ବିନାଶ ହୋଇ ସମାଜ ଘର ଭାଙ୍ଗିଯିବ
 ଏ ମାତ୍ର ବଚନ ନ ମାନିଲେ ନ ଚଳିବ । ୬୮

ଏପରି ହୋଇଲେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବିଧାନ
 ଅନୁସାରେ ତଳିବ ଏ ସରତ ଶାସନ । ୭୧
 ସେ ବିଧିବିଧାନ ପରେ କହିବା ସକଳ
 ସରିଯାଉ ସ୍ବାଧୀନତା ମହୋତ୍ସବବେଳ । ୭୨
 ଚନ୍ଦ୍ରପତାକା ଉଡୁଛି ଆଜି ଘରେ ଘରେ
 ଲୁଟ ବଡ଼ଲୁଟ ଘରେ ଆନ ପରକାରେ । ୭୩
 ଇଂରେଜ ରାଜମୁକୁଟ ସିଂହଚିହ୍ନ ତହିଁ
 ଏଥିର ମରମ ବୁଝି ପାରିଲ କି ଭାଇ । ୭୪
 ସୁନେଲି ରଙ୍ଗରେ ସିଂହ ମୁକୁଟ ରହିବ
 ସବୁଜ ଲଲବର୍ଣ୍ଣରେ ରଞ୍ଜିତ ହୋଇବ । ୭୫
 ପ୍ରଦେଶ ଲଟଭବନେ ଯେ ବାନା ଉଡ଼ିବ
 ବସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣରେ ତାହା ରଞ୍ଜିତ ହୋଇବ । ୭୬
 ପ୍ରଦେଶର ନାମ ଲେଖା ରହିବ ତହିଁରେ
 ଜାତି ନାମ ନ ରହିବ ସେହି ପତାକାରେ । ୭୭
 ସ୍ବାଧୀନତା ଅବା ବଡ଼ଲୁଟଙ୍କ ବାନାରେ
 ଉପନିବେଶର ନାମ ରହିବ ଲେଖାରେ । ୭୮
 ଇଂରେଜ ରାଜ୍ୟଗୋଷ୍ଠିର ଯେ ଉପନିବେଶ
 ଏପରି ପତାକା ତହିଁ ହୋଇଛି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ୭୯
 ସେହି ବିଧି ଅନୁସରି ଏ ପତାକା ହେବ
 ଜାତୀୟପତାକା ତହିଁ ଉଡ଼ି ନପାରିବ । ୮୦
 ପାକିସ୍ତାନ ପ୍ରଦେଶରେ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର
 ପତାକା ଉଡ଼ିବ ଲୁଟ ଭବନେ ନିକର । ୮୧
 “ହାଇକମିସନ” ନାମେ ଜଣେ କର୍ମବୃତ୍ତ
 ବିଲତର ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନେ ରହିବେ ଆହୁରି । ୮୨
 ଅଗିନିଲୋକ ନାମରେ ଯେହୁ ତମୁପତି
 ସରତେ ରହିବେ ସେହୁ ହୋଇ ସେନାପତି ।
 “ଫିଲ୍ଡ ମାର୍ଶାଲ” ଉପାଧି ଅଛି ତାହାଙ୍କର
 ବୃତ୍ତିଶ ବାନା ଉଡ଼ିବ ମଟର ଉପର । ୮୩

ବ୍ରତଟି ପତାକା ଏ ଦିନଟି ଉଡ଼ାଇବେ
 ଆଉ କେହି ସେ ପତାକା ଧରି ନ ପାରିବେ ।
 ବ୍ରତଟି ରାଜ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠିରେ ଯାବତ ଭାରତ
 ଥିବ ପତାକା ଆକାର ପ୍ରକାର ଏମନ୍ତ । ୮୭
 ଜହରଲଲ ପ୍ରଭୃତି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଜନ
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ସେହୁ କରିବେ ଗଠନ । ୮୮
 ଜହରଲଲ ହୋଇବେ ପାଟମନ୍ତ୍ରୀ ଜାଣ
 ବିଧାନସଭା ଗଢ଼ିବ ସମସ୍ତ ବିଧାନ । ୮୯
 ଭାରତେ ପାଲିଆମେଣ୍ଟ ଏହି ସଭା ନାମ
 ଶାସନ କଲ ରୁଲିବେ ଏହିମାନେ ପୁଣି । ୯୦
 ପୃଥିବୀ ଇତିହାସରେ ଏ ନୂଆ ବ୍ୟାପାର
 ଇଂରେଜ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଛୁଡ଼ିଦେଲେ ରାଜ୍ୟଭାର ।
 ଯେଉଁ କାରଣରୁ ହେଉ ଘଟିଲ ଏମନ୍ତ
 ଅହିଂସ ଭାବେ ମୁକୁଳିଗଲ ଏ ଭାରତ । ୯୧
 ଗୁଳିଗୁଳା ତୋପ ଆଜି ଲୋଡ଼ା ହେଲନାହିଁ
 କ୍ଷମତା ହାସଲ କଲ ରକତ ନଦେଇ । ୯୨
 ମହାମାନବ ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ତପସ୍ୟା ବଳରେ
 ବିଭୁଙ୍କ ଅପାର କୃପା ପ୍ରେରଣା ବଳରେ । ୯୩
 ଏକଥା ଘଟିଲ ଆଜି ଦେଖିଲ ନୟନ
 ଧନ୍ୟ ଆଦେ ମହାପ୍ରଭୁ ତୁମ୍ଭେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ ।
 ଜାତୀୟପତାକା ଉଡ଼ାଇଲ ଭାରତରେ
 ସାରଥୀ ହୋଇ ରୁଲିଲ ଗାନ୍ଧିରଥ ଧୀରେ ।
 ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧି ଇଙ୍ଗିତେ ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ସମରେ
 ଉଣା ଅଧିକେ ଯେତେକ କର୍ମକରୁଥିଲେ । ୯୪
 କେ ଗୁଣ୍ଡୁଟି ମୁଷାପରି ଧୂଳି ଝାଡ଼ୁଥିଲ
 କିଏ ଦଧିବି ସମାନ ଆତ୍ମବଳଦେଲ । ୯୫
 କାୟୁମନବାକ୍ଷ୍ୟ କିଏ କେତେ ପରକାରେ
 ସ୍ୱରାଜ୍ୟ ପାଇବା ଅଶେ କଷଣ ଘେରିଲେ ।

ସେମାନେ ସକଳେ ପୂଜ୍ୟ ନମସ୍ୟ ଆମର
 କିଏ ଯାଇଛି କେ ପ୍ରାଣେ ବଞ୍ଚିଛି ନିକର । ୯୯
 ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳ ଦେଇ ପୂଜାକର'
 ଜାତୀୟପତାକା ତଳେ ସବେ ହୁଅ ଠୁଳ ।
 ବିଜୟ ନିଶାଣ ତଳେ ସକଳେ ସମାନ
 ସାନ ବଡ଼ ଦଳଗତ ଦୃଶ୍ୟ ତେଜ ପୁଣ୍ୟ । ୧୦୧
 ପବନ ନିର୍ମଳ ହୃଦେ କର ନମସ୍କାର
 ସମାନ କର ବାହାର ଭିତର ନିକର । ୧୦୨
 କଥାରେ ଯାହା କହିବ କାମରେ କରିବ
 ନକଲେ ଏ ସ୍ଵରାଜ୍ୟରୁ ମଧୁ ନ ପାଇବ । ୧୦୩
 ପତାକା ଉତ୍ତର ଦୃଷ୍ଟି ପିଲା ଧୂଳିଖେଳା
 ଅଥବା ଯାହା ସୁଆଙ୍ଗ ଅବା ବାଘାପାଲ । ୧୦୪
 ପତାକାକୁ ଚାହିଁଦେଲେ ଆସୁଛି ମନକୁ
 କେଡ଼େବଡ଼ ଗୁରୁଭାବ ଆସିଲା ମୁଣ୍ଡକୁ । ୧୦୫
 ତାକୁ ଭୁଲାଇବାପାଇଁ ଦିଅ ମନଧାନ
 ମନରୁ ତେଜ ସକଳ ମାନ ଅଭିମାନ । ୧୦୬
 ସକଳଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ସ୍ନେହକର
 ନ ମଣ କାହାକୁ ଜଣେ ପର ଆପଣାର । ୧୦୭
 ସମଦରଶୀ ହୋଇବ ଯେବେ ସବୁଠାରେ
 ସିପୁର ଜଣି ପାରିବ ଅତି ସହଜରେ । ୧୦୮
 ଦିଅରେ ପତାକା ଏହି ମନ୍ତ୍ର କାନେ କାନେ
 ନ ଖସନ୍ତୁ ଦେଶବାସୀ ସେ ପଥରୁ ଧାନେ ।
 ଏହିଠାରେ ଏ ଅଧ୍ୟାୟ ଶେଷ ହୋଇଗଲା
 ସ୍ଵାଧୀନ ପତାକା ଆଜି ଉତ୍ତରେ ଉଡ଼ିଲା । ୧୧୦
 ଭାଷେ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ମାଳାଦ୍ରୀ ବିହାରୀ
 ରଖ ଏ ଦେଶକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଡ଼ୁଆଳ କରି ।

ଇତି ଶ୍ରୀ ସ୍ଵରାଜ-ଚରିତାମୃତେ ପତାକା ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନେ

ଏକଶତ ସପ୍ତବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ଏକଶତ ଅଷ୍ଟବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଗଞ୍ଜର ଉବାଚ

ଭରତରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ପତାକା ଉଡ଼ିଲା
 ଭରତରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ପବନ ବହିଲା । ୧
 ଶାନ୍ତି କହିଥିଲେ ରାମରାଜ୍ୟ କରାଇବେ
 ପରଜାମାନେ ଅଧିକ ସୁଖରେ ଚଳିବେ । ୨
 ଦାନା କନା ଭାରତରେ ମିଳିବ ପ୍ରଚୁର
 ଉଣାହେବ ପର । ର ନାନା କରୁଥିବ । ୩
 ଇଂରେଜ ଶାସନେ ଲୋକେ ପେଷିହେଉଥିଲେ
 ସୁରାଜ୍ୟ ହେଲେ ସକଳେ ଚଳିବେକି ଉଲ୍ଲେ ।
 ଇଂରେଜ ସବୁ କ୍ଷମତା ଭାରତକୁ ଦେଲେ
 ଛ'ମାସ ହେଲା ସେମାନେ ଅଲଗା ରହିଲେ ।
 କି ହେଲା ଦେଶ ଅବସ୍ଥା ଜଣାଗଲା ନାହିଁ
 ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ମୋର କହନ୍ତୁ ବୁଝାଇ । ୪

ଜଗା ଉବାଚ

ଆଜ୍ଞା କଥାଏ ଆବର ପୁଚ୍ଛିଲ ଗଞ୍ଜର
 କି କହିବ ତୁମ୍ଭକୁ ହେ ଦେଶର ଖବର । ୧
 ଗଲା ଇଂରେଜ ଶାସନ ଅଛି ସେହି କଳ
 ଧଳାଯାଇ କଳାହେଲା ଅଦଳ ବଦଳ । ୨
 ଅଛି ସେହି ଛୁଅ ସେହି ନାମ ସେହି କାମ
 ରହିଛି ଇଂରେଜ ଭାଷା ଇଂରେଜି ଭାଷଣ । ୩
 ଇଂରେଜି ଅମଳ ପାଗ ପଟୁକା ରହିଛି
 ବଦଳି ନାହିଁ ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ କିଛି । ୪
 କଟର ବାଟର ରହିଅଛି ଯଥାତଥା
 ନୟପତର ବିଗୁରେ ନାହିଁ ତ ଅନ୍ୟଥା । ୫
 ଜଣେ ତ ଇଂରେଜ ବସିଅଛି ମୁଣ୍ଡପରେ
 ଶାସନକଳ ଚାଲୁଛି ପୂର୍ବ ପରକାରେ । ୬

ଶଶିକନ୍ତ ଶାସନ ବସିଛି ନାମମାତ୍ର
 ଲୋଡ଼ା ହେଉନାହିଁ ଜନଙ୍କର ମତାମତ । ୧୩
 ସ୍ୱପ୍ନ ନାୟକ ହୋଇଛନ୍ତି କେତେଜଣ
 ତାଙ୍କ ମନଇଚ୍ଛା ସେହୁ ଚଳାନ୍ତି ଶାସନ । ୧୪
 ସେମାନଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହ ଯାହାଠି ହୋଇଲା
 ସେ ଯାଇ ଶାସନକଳ ବିଭାଗ ଶୂଳିଲା । ୧୫
 ଗୁଣାଗୁଣ ବରୁରର ଅବସର ନାହିଁ
 ଅନୁଗ୍ରହ ନିଗ୍ରହରେ ଏ କାମ ତଳଇ । ୧୬
 କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ଯାହାକୁ ସଦୟ
 ଜ୍ଞାନ ଗୁଣ ତା ହୃଦରୁ ହେଉଛି ଉଦୟ । ୧୭
 କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଠାରୁ ପ୍ରଦେଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
 ଏ ମାତ୍ର ଅନୁସର ଚଳୁଅଛି ଯନ୍ତ୍ର । ୧୮
 ନାନା ବିଦେଶକୁ ପଠାଯାଉଛନ୍ତି ଦୁଇ
 ପୁରୁଷ ରମଣୀ କେତେ ହେଲେଣି ନୟନ । ୧୯
 ହଜାର ହଜାର ଟଙ୍କା ବରତନ ନେବେ
 ଯାବତ୍ତାପୁ ବ୍ୟୟମାନ ପୁଣି ତୁଲାଇବେ । ୨୦
 ଅଛନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ପୁଣି ଗର୍ଭସ୍ତର
 ପୁରୁଷଠୁଁ ଦରମା ବଡ଼ ଛାଡ଼ାକର । ୨୧
 ସବୁଦିନେ ବୃଦ୍ଧି ହାରେ ଚଳୁଛି ଶାସନ
 ବ୍ୟବସ୍ଥାସବୁ ଅଛଇ ଯଥା ଚଥା ପୁଣି । ୨୨
 ଧାନ ଚାଉଳର ଦର ହେଉଅଛି ବୃଦ୍ଧି
 ଦେଖି ଲୋକଙ୍କର ହଜି ଯାଉଅଛି ଦୁଃଖି । ୨୩
 ସବୁ ଦରବର ମୂଲ୍ୟ ବଢ଼ୁଅଛି ନିତି
 ଦେଖି ଲୋକଙ୍କର ହଜି ଯାଉଅଛି ଧୂଳି । ୨୪
 ଲକ୍ଷ ମିଛ କଳାପୋତା ବଢ଼ୁଛି ଚକ୍ଷୁରେ
 ହଂସାଉଡ଼ିଯାଏ ଲୋକଙ୍କର ଏ ଦଶାବସ୍ଥ । ୨୫
 କଳିଗୋଳ ହାଣକାଟ କରେ ଲୋକ ଶେଳା
 ଗ୍ରାମେଗ୍ରାମେ ଦଳାଦଳ ଲୋକ ମେଳାମେଳା ।

ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ପାକିସ୍ଥାନ ଦୁଇଭାଗ ହେଲ
 ହିନ୍ଦୁ ପଠାଣ ବବାଦ ପ୍ରବଳ ହୋଇଲ । ୨୭
 ଧନ ଜୀବନ ବିପଦ ସଙ୍କୁଳ ହୋଇଛି
 ସ୍ଵାଧୀନତା ନାମେ ଉତ୍ସୃଜ୍ଞାତା ବଢ଼ୁଛି । ୨୮
 ଗଣ୍ଡାଗଣ୍ଡା ଆଇନ୍ ହେଉଛି ଏକାଦିନେ
 ଲୋକଙ୍କର ମତାମତ ଲୋଡ଼ାନାହିଁ ଧାନେ । ୨୯
 ଏକ କଲମଗାରରେ ରାଜାମାନେ ଧୁଂସ
 ଜମିଦାରୀ ଉଠିବାକୁ ଲାଗିଛି ପ୍ରସ୍ତାସ । ୩୦
 ଜମି ମାଲିକ ପରଜାଙ୍କର ଗଣ୍ଡଗୋଳ
 ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ଲୋକଙ୍କର ନାହିଁ କାହିଁ ମେଲ ।
 କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଅଛନ୍ତି ଶାସନ କଳରେ
 ସମାଜବାଦୀଏ ପୁରୁଛନ୍ତି ବିପକ୍ଷରେ । ୩୧
 ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ମନ ମାନୁନାହିଁ ଏହା ଦେଖି
 ପ୍ରକାଶନ୍ତ ମତାମତ ହୋଇ ମନେ ଦୁଃଖୀ । ୩୨
 ଦେଶରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଭାବ ହୋଇଲଣି ଉଷା
 କହୁଛନ୍ତି ଉଚ୍ଚେ ଡାକି ଏକଥା ଠିକଣା । ୩୩
 ସ୍ଵରାଜ୍ୟ ହୋଇଛି ବୋଲି କହନ୍ତି ସକଳେ
 ତାଙ୍କୁ ଜଣାଯାଉନାହିଁ କହନ୍ତି ବିକଳେ । ୩୪
 ତଥାପି ନିରାଶ ନୋହି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଜ୍ଞାନରେ
 ଯାହା ତାଙ୍କୁ ଦିଶୁଅଛି କହନ୍ତି ଉଚ୍ଚରେ । ୩୫
 କେ ମାନୁ ନ ମାନୁ ତାଙ୍କ ବଚନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ
 କହିବା ଧର୍ମ ତାଙ୍କର କହନ୍ତି ଅବଶ୍ୟ । ୩୬
 ଈଶ୍ଵର ପ୍ରାର୍ଥନାସତ୍ତ୍ଵ କରି ପ୍ରତିଦିନ
 ତାଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ସକଳ କରନ୍ତି ବୟାନ । ୩୭
 ରାମଧନ ଭଜନ ହୁଅଇ ସେ ସଭାରେ
 ଗୀତା ବାଇବେଲ ପାଠ ହୁଅଇ ସେଠାରେ ।
 କୋରାନ ସେଠାରେ ପାଠ ହୁଅଇ ଆବର
 ସକଳ ଧର୍ମେ ତେଣୁ ସମାନ ଆଦର । ୪୦

ରାଜନୀତି, ଧର୍ମନୀତି, ସାମାଜିକ ନୀତି
 ଆପଣାର ମତାମତ କହନ୍ତି ସେ ନିତି । ୪୧
 କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟ ତାଳିକାରେ ନାହିଁ ନାମ
 କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ନାହିଁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନ ।
 କଂଗ୍ରେସ ସଭା ବସିଲେ ପଡ଼ଇ ଡକର
 ମତାମତ ଦେବାପାଇଁ ହୁଅଇ ପରର । ୪୩
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନର ହୃଦୟ ମିଳିବ
 ଏ ଦୁଇଜାତି ମଧ୍ୟରେ ହେବ ଭାଇଭାବ । ୪୪
 ଏଥିପାଇଁ ତାହାଙ୍କର ସନ୍ତତ ଯତନ
 କିପରି ଦୁଇ ଜାତିରେ ହେବ ଏକମନ । ୪୫
 ‘ହରିଜନ’ ନାମକ ପତ୍ରିକା ସେ ଲେଖନ୍ତି
 ତହିଁରେ ଆପଣା ମତାମତ ପ୍ରକାଶନ୍ତି । ୪୬
 ଯେତେ ଯେତେ ଯତନ ସେ କଲେ ଦିନୁଦିନ
 ନ ଲାଭିଲା ସେ ଅନଳ ବଢ଼ିଲାକ ପୁଣି । ୪୭
 ହାଣ୍ଡକାଟି ଘରପୋଡ଼ି ଅଧିକ ବଢ଼ିଲା
 ନାନାସ୍ଥାନେ ନିଜେ ଯାଇ ବିଫଳ ହୋଇଲା ।
 ପଣ୍ଡି ମପିଜୀବ ଦଶା ହେଲା ଗୁରୁତର
 ବଢ଼ିଲା ମୁସଲମାନଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର । ୪୯
 ହିନ୍ଦୁ ଶିଖମାନେ ଘରଛାଡ଼ି ପଳାଇଲେ
 ଅନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ଯାଇ ଆଶ୍ରୟ ଲେଉଟିଲେ ।
 ସରକାର ସାହାଯ୍ୟରେ କାଟୁଛନ୍ତି ଦାନ
 ଅବସ୍ଥା ତାଙ୍କର ହେଲା ଅତି ଘାନଘାନ । ୫୧
 ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଯାଇ ବୁଲନ୍ତି ଭାରତେ
 ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ଖେଦ ଅଛନ୍ତି ଆରତେ । ୫୨
 କାଶ୍ମୀର ପାକିସ୍ଥାନରେ ଅବା ଭାରତରେ
 ରହିବା ପାଇଁକି ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଛି ସେଠାରେ । ୫୩
 ହାଇଦରାବାଦଠାରେ ଲାଗିଛି କନ୍ଦଳ
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନର ହେଉଛି ସମର । ୫୪

ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଅହିଂସା ବାଣୀ ବଫଳ ହୋଇଲା ।
 ବେଳୁଙ୍କୁ ବଳ ହିଂସା ଅଗ୍ନି ଦିଗୁଣ ଜଳିଲା ।
 ‘ସତ୍ୟ କହ’ ଉପଦେଶ କେଉଁଠି ଲୁଚିଲା
 ଲକ୍ଷ୍ମୀ ମିଛ କଳାପୋତା ଅଧିକ ବଢ଼ିଲା । ୫୭
 ବ୍ୟସ୍ତର ଲାଘବ ହୋଇବା କେଣେଗଲା
 କର୍ମବୃତ୍ତର ବରତନ ବଢ଼ିଗଲା । ୫୮
 ନାନା ପରକାର କରୁଥିବା ବୃଦ୍ଧି ହେଲା
 ରେଳ ମାଡ଼ାଯୁଲ ଆଦି ସକଳ ବଢ଼ିଲା । ୫୯
 ଏ ସବୁ ଦେଖି ଗାନ୍ଧୀଜୀ ହେଲେ ମର୍ମାହତ
 ତାଙ୍କଠାରେ ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଲା ବହୁତ ।
 ନିତି ନିତି ଚିନ୍ତାଉ ପେଶିଲେ ଗାନ୍ଧୀ ପାଣେ
 ଦୋଷ ଯୁକ୍ତିମାନ ସବୁ ଲେଖିଲେ ପ୍ରକାଶେ ।
 ଗାନ୍ଧୀଜୀ ପ୍ରକାଶେ ଦେଲେ ତହିଁର ଉତ୍ତର
 ଶ୍ରେକପୋକ କଥାମାନ କହିଲେ ନିକର । ୬୦
 ପ୍ରକାଶେ କହିଲେ ପଦ୍ମପରି ମୋ ପ୍ରଭାବ
 ଆଉ ନାହିଁ ଭାରତରେ କହିଲେ କି ହେବ ।
 ଏହାଠାରୁ ବଳି ଆଉ କହନ୍ତେ କି କଥା
 ଶୁଣିଲେ ଏକଥା ବଳେ ଦୂରଯାଏ ମଥା । ୬୧
 ସ୍ବାଧୀନତା ଦିବସରେ ଦେଲେ ଯେ ଭାଷଣ
 ସୁଗନ୍ଧ୍ୟ ହୋଇଛି ବୋଲି ନଜାଣେ ମୋ ମନ ।
 ଅନ୍ୟ କେହି କିଛି ଅବା ଜାଣିପାରୁ ଥିବ
 ମୁଁ ତ ଜାଣି ପାରୁନାହିଁ କହିଲେ କି ହେବ ।
 ବୋଇଲେ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଧ୍ୟାନକର ନାହିଁ
 ଦୋଷଥିଲେ ଯୁଗୋଧିବା ବିହିତ ଅଟଇ । ୬୨
 ଶାସନ କଲର ଯେତେ ଯେତେ ଦୋଷମାନ
 ପରିଷ୍କାର କହିଦେଲେ ନରଖି ଗୋପନ । ୬୩
 ଶେଷଥର କଲେ ଆମରଣ ଅନଗନ
 ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଗଣ୍ଡଗୋଲ ଭୁଟାଇବା ପଣ । ୬୪

ବିଶେଷେ ହିନ୍ଦୁ ପଠାଣ ମେଳ ନ ହୋଇଲେ
 ଅନଶନ କରି ସେହୁ ପ୍ରାଣଦେବେ ଭଲେ । ୭୯
 ଦେଶ ବିଦେଶରେ ତେଣୁ ପଡ଼ିଲୁ ଚହଳ
 ମହାମାଙ୍କ ପ୍ରାଣରକ୍ଷା ହେବ କି ପ୍ରକାର । ୮୦
 ପାକସ୍ଥାନ ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଭାଗବଣ୍ଟା ବେଳେ
 ଜମାଥିବା ଚହଳିଲ ବଣ୍ଟାବଣ୍ଟି କଲେ । ୮୧
 ପଞ୍ଚସ୍ତର କୋଟି ଟଙ୍କା ନେବ ପାକସ୍ଥାନ
 ଭାଗବଣ୍ଟାରେ ଠିକଣା ହେଁଲ ଏ ପ୍ରମାଣ । ୮୨
 କୋଡ଼ିଏ କୋଟି ତାହାକୁ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା
 ପଞ୍ଚାବନ କୋଟି ଦେଶା ବାକି ରହିଥିଲା ।
 କାଶ୍ମୀର ସମର ଯହୁଁ ପ୍ରବଳ ହୋଇଲା
 ପାକସ୍ଥାନ ଲଢ଼ୁଅଛି ଯହୁଁ ଜଣାଗଲା । ୮୩
 ଭାରତ ସରକାର ସେ ଟଙ୍କା ଦେବାପାଇଁ
 ବୋଇଲେ ନ ଦେବୁ ନ ସରିଲେ ଏ ଲଢ଼ାଇ ।
 ଏହିକାଳେ ଗାନ୍ଧି ଯହୁଁ କଲେ ଅନଶନ
 ଚମକି ଉଠିଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ମନପ୍ରାଣ । ୮୪
 ଭାରତ ସେ ପଞ୍ଚାବନ କୋଟି ଦେଇଦେଲା
 ଶୁଣି ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ମନରେ ସନ୍ତୋଷ ହୋଇଲା ।
 ଗାନ୍ଧି ବୋଇଲେ ନଅଟି ସରତ ପାଳିଲେ
 ଅନଶନ ଭାଙ୍ଗି ବେ ସେ ଏ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ । ୮୫
 ନେତା କେତେଜଣ ମିଳି ଏ ଜବାବ ଦେଲେ
 ଗାନ୍ଧି ତହୁଁ ଅନଶନ ବରତ ଭାଙ୍ଗିଲେ । ୮୬
 ଅଠସ୍ତର ଦଶାପରେ ଗଲା ଅନଶନ
 ଆଜାଦ ହସ୍ତରୁ ଗାନ୍ଧି କଲେ ଜଳପାନ । ୮୭
 ଉପବାସ ଶେଷେ ଯୁଗି କେତେ ଦିନଗଲା
 ସୁସ୍ଥ ସବଳ ଶରୀର ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ୮୮
 ତେରଶତ ପଞ୍ଚାବନ ଯାଇ ମାସ ମାସ
 ପଞ୍ଚମୀ ଶୁକରବାର ସତର ଦିବସ । ୮୯

ପୂର୍ବପରି ପ୍ରାର୍ଥନା ସଭାକୁ ଯାଉଥିଲେ
 ଉପରବେଳା ପଞ୍ଚମ ଦଣ୍ଡା କାଳବେଳେ । ୮୩
 ଦିଲ୍ଲୀ ସହରର ଯେଉଁ ବରଲାଭବନ
 ସେହିଠାରୁ କରୁଥିଲେ ସଭାକୁ ଗମନ । ୮୪
 ପାଞ୍ଚଶତ ଲୋକ ସେଠି ଜମା ହୋଇଥିଲେ
 ମହାମୁକୁଦେଖି ଦୁଇଧାଡ଼ି ହୋଇଗଲେ । ୮୫
 ମଝିରେ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଲେଖି ମଞ୍ଚା ଉପରକୁ
 ମାଇଲ କେ ଗୁଳି ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ତାଙ୍କ ବୁକୁ । ୮୬
 ତଳି ଗୁଳି ହାତ ବନ୍ଦୁକରୁ ଫୁଟାଇଲ
 ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଛୁତି ପେଟରେ ଗୁଳି ଗଲିଗଲ । ୮୭
 ଚୁଟୁ ଚୁଟୁ ବୁଡ଼ା ପଡ଼ିଗଲା ମଞ୍ଚାପରେ
 ବରଲାଭବନେ ନେଇଗଲେ ତତକାଳେ । ୮୮
 ଚୁଟୁ ଚୁଟୁ ମହାପ୍ରାଣବାୟୁ ଉଡ଼ିଗଲା
 ଅଳ୍ପବୟାସୀ ଯାଇ ପରମାତ୍ମାରେ ମିଶିଲା । ୮୯
 ମହାମାନବର ମହାପ୍ରୟାଣ ହୋଇଲା
 ରକ୍ତୁଦ୍ଧ ଗୋ ବେତାରରେ ଖବର ଖେଳିଲା । ୯୦
 ସାରା ଜଗତରେ ଖେଳିଗଲା ହାହାକାର
 କି ହେଲା କି ହେଲା ବୋଲି ଉଠିଲା ଚିତ୍କାର ।
 ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ତାର ଆସିଲା ବହୁତ
 ସାରା ଭାରତ ହୋଇଲା ଶୋକେ ଅଭିବ୍ରତ । ୯୧
 ତହିଁ ପରଦିନ ପୁଣି ଏଗାର ଦଣ୍ଡାରେ
 ଯମୁନା କୁଳକୁ ଶବ ଦେନି ବାହାରିଲେ । ୯୨
 ଲୋକାରଣ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ଶବଯାତ୍ରା କଲା
 ଉଡ଼ାଯାନ ଉପରୁ କୁସୁମ ବୃକ୍ଷ ହେଲା । ୯୩
 ଦୁଇପଟ ପ୍ରାସାଦରୁ ପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷ ହେଲା
 ହନୁମନ୍ତଗିରିରେ ଦିଲ୍ଲୀ ସହର ପୁରିଲା । ୯୪
 ଏ ମହାଯାତ୍ରା ଦେଖିବାପାଇଁ କେତେଜନ
 ପଞ୍ଚାଶ ହଜାର ଦୂରରୁ କଲେ ଆଗମନ । ୯୫

ଉଡ଼ାଯାନେ ଉଡ଼ିଆସି ପ୍ରବେଶିଲେ କେତେ
 ବହୁତଲୋକ ଆସିଲେ ତାହାଙ୍କ ସହିତେ । ୯୬
 ଯମୁନା କୂଳରେ ମହାଲୋକାରଣ୍ୟ ହେଲା
 ଲାଟ ବଡ଼ଲାଟଆଦି ତହିଁ ପ୍ରବେଶିଲା । ୯୮
 ଉଚ୍ଚ ଆସନରେ ଶବ ରଖା ହୋଇଥିଲା
 ସକଳ ଯାତ୍ରୀଙ୍କି ସୁଖେ ଦର୍ଶନ ମିଳିଲା । ୧୦୦
 ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଆସିଥିଲେ
 ସକଳେ ଯେ ଯାହା ମତେ ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳ ଦେଲେ ।
 ବିରଳାଭବନୁ ଯମୁନାକୁ ଯିବାପାଇଁ
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଞ୍ଚଦଶାକାଳ ଲାଗିଗଲା ତହିଁ । ୧୦୧
 ବାର ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଆସି ଜମିଲେ ସେଠାରେ
 ମହାତ୍ମାଙ୍କୁ ଦରଶନ କରିବା ଆଶାରେ । ୧୦୨
 ଏହାପରେ ଶବଦାହ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଲା
 ତଦନକାଠ ଯେ ଶୋଳ ମହଣ ଆସିଲା । ୧୦୩
 ଦିଅ ଦୁଇମହଣ ତହିଁରେ ତଳାହେଲା
 ଅନଳ ତହିଁରେ ଦେଇ ଶବ ରଖାଗଲା । ୧୦୪
 କପୁର କପୁର ଗୁଣ୍ଡମାନ ସିଞ୍ଚା ହେଲା
 ତେରଣ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚକୁ ଅନଳ ଉଠିଲା । ୧୦୫
 ଗୁଡ଼ୁ ଗୁଡ଼ୁ ଶବଗୋଟି ଭସୁ ହୋଇଗଲା
 ମହାତ୍ମାଙ୍କ ମରଲାଳାଶେଳା ଶେଷ ହେଲା । ୧୦୬
 ଅଠରଶ ଅଶସ୍ତ୍ରୋର ଖ୍ରୀଷ୍ଟାଦେ ଜନମ
 ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ହୋଇଥିଲା ଦୁଇଦିନ । ୧୦୭
 ଅଠସ୍ତରି ବରଷ ବୟସ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ
 ତିନିମାସ ସତାଇଶ ଦିନ ଭୋଗ ଯାଇ । ୧୦୮
 ଅଠାଇଶ ଅପରାହ୍ନ ସାତେ ପାଞ୍ଚଦଶା
 ଟେକେ ପ୍ରବେଶିଲା କାଳ ଧରି ଭ୍ରମଛଟା । ୧୦୯
 ଗୁପ୍ତରେ ଛୋଟିଆ ବରୁଣ ରଖିଥିଲା
 ତାହାତାହ ତନି ଗୁଳି ମାଡ଼ି ଚଢ଼ାଇଲା । ୧୧୦

ମାୟାଢ଼ୋରକୁ ଛୁଣାଇ ଚଳିଗଲେ ଗାନ୍ଧୀ
 ଲୋକେ ଅଧୀର ହୋଇଣ ଉଠୁଛନ୍ତି କାନ୍ଦି ।
 ସାରା ଜଗତରେ ବହେ ଶୋକର ନିଶ୍ଵାସ
 ସ୍ଵରତ ଶୋକଛନ୍ଦ୍ରାରେ ବିରସ ଅଶେଷ । ୧୧୬
 ହା ଶବ୍ଦରେ ପୁରୁଅଛି ଏ ସାରା ସ୍ଵରତ
 କିଏ କେତେ ପରକାରେ ଗାଉଅଛି ଗୀତ ।
 ନାନାଦି ରସେ ସାହିବ୍ୟ ହେଉଅଛି ଲେଖା
 ଏ ମର ନେତ୍ରେ ଆଉ ନ ହେବଟି ଦେଖା ।
 ଗଲ ପୁଅ ବାହୁଡ଼ିବା ନାହିଁ କେବେ ଦେଖା
 ଏ ତ ନିଷ୍ଠୁର ବିଧିର ବିଧାନ ପରାମ୍ପରା । ୧୧୭
 ନିରୁ କାଳର ନାହିଁ ତ କିଛିହିଁ ବିରୁର
 ତା କାଳ ବେଳ ଉଣ୍ଡି ସେ ହୁଅଇ ହାଜର ।
 ଅତରକେ ଆସି ସେହୁ ହାବୋଜଣ ଯାଏ
 କହିପୋଛି ଯିବାକୁ ସେ ସମୟ ନ ଦିଏ । ୧୧୮
 ମାନବ ଜନମରତ ଏ ନିରାଟ ସତ୍ୟ
 ଜନମିଲେ ତ ମରିବା ଅଟଇ ନିଶ୍ଚିତ । ୧୧୯
 ଭାବ ଅଭାବ କିଛିହିଁ ନକରେ ବିରୁର
 ତେଣୁ ବିଧିର ବିଧାନ ଅଟଇ ନିଷ୍ଠୁର । ୧୨୦
 ଗାନ୍ଧୀ ମରିବାଦିନ ସକାଳ ବେଳରେ
 ଆମେରିକାବାସୀ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଦେଖାକଲେ ।
 ପରୁରଲେ କି ବିରୁର କହୁଛ ଆପଣ
 ଏକଟି ପଞ୍ଚାଶ ବର୍ଷ ଧରିବ ଜୀବନ । ୧୨୧
 ମହାତ୍ମା ହୋଇଲେ କହୁଥିଲି ସିନା ମୁହିଁ
 ଏବେ ଅଧିକ ବଞ୍ଚିବା ମୋର ଇଚ୍ଛାନାହିଁ । ୧୨୨
 ସେ ଆଶା ମୁଁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଦେଇଅଛି
 ତତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଅନ୍ଧକାର ମୋତେ ଦିଶୁଅଛି । ୧୨୩
 ମୋର ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ଆଉ ବେଶି ଲୋଡ଼ାନାହିଁ
 ଅନ୍ଧାଧମ୍ଭ ଏ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କିଛି ଦେଉନାହିଁ । ୧୨୪

ସେପରି ଇସାରା ଯେବେ କିଛି ନ ମିଳିବ
 ଜଟିଳ ଜଞ୍ଜାଳ ଉବେ ରହି କି ହୋଇବ । ୧୨୫
 ମିଳିବ ଯେବେ ଅନ୍ତରୁ ତେମନ୍ତ ଆଦେଶ
 ବଞ୍ଚି ପାରିବ ଏକଟା ପଞ୍ଚାଶ ବରଷ । ୧୨୬
 ଏ ବଚନ ଶୁଣି ମନେ ଏମନ୍ତ ହେଉଛି
 ମହାମାଙ୍କ ମନେ ଗୁଣ ଗୁଣ ପଡ଼ିଅଛି । ୧୨୭
 ନିରାଶ ସୂଚକ ବାଣୀ ଅଟେ ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି
 ଅସନ୍ତୋଷ ଜଡ଼ିତ ହୋଇଛି ସ୍ବରୂପ ଚିତ୍ତ । ୧୨୮
 ତାଙ୍କ ପ୍ରଭାବର ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ ଆଉ କିଛି
 ତାଙ୍କ ଉପଦେଶ ଆଉ କେହି ନ ଶୁଣୁଛି । ୧୨୯
 ତାଙ୍କ ମନମୁତାବକ କାମ ହେଉନାହିଁ
 ବାରବାର କହିଛନ୍ତି ଏକଥା ଦେଖାଇ । ୧୩୦
 ଭାରତ ଶାସନେ ଯୁକ୍ତି ଦେଖିଲେ ସେ ଯେତେ
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କହି ଦେଇଛନ୍ତି କେତେମନ୍ତେ ।
 ଏହିପରି ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗିଲେ
 ରାମରାଜ୍ୟ ଆଦରଣ ଆଶା ନ ଦେଖିଲେ । ୧୩୧
 ତେଣୁ ଶେଷେ ବୋଇଲେ ଦେଖୁଛି ଅନ୍ଧକାର
 ଲୋଡ଼ାନାହିଁ ତାଙ୍କ ସେବା ଏ ଦେଶେ ନିକର ।
 ଏହିପରି ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ଶେଷହେଲା
 ନାଥୁରାମ ବିନାୟକ ଗଡ଼ସେ ମାରିଲା । ୧୩୨
 ସେ ଜଣେ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମକ ସ୍ବର କର୍ମ କଲା
 ଏ ମହାପାତକ କରି କି ଫଳ ପାଇଲା । ୧୩୩
 ତା' ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ଅବଶ୍ୟ କରିବ
 ଏ ମହା ଅପରାଧର ଦଣ୍ଡ ସେ ଭୋଗିବ । ୧୩୪
 ଯେତେ ଯାହା ହୋଇବାର ଅବଶ୍ୟ ହୋଇବ
 ଗାନ୍ଧି ମହର୍ଷି କି ଆଉ ଜୀବନ ପାଇବ । ୧୩୫
 ଯେଉଁଦିନ ମହାତମା ଦେହ ଛାଡ଼ିଗଲେ
 ସେଦିନ ସକାଳେ ମାଲକାନି ଦେଖାକଲେ ।

ଅଧ୍ୟାପକ ମାଲକାନ ସିନ୍ଧୁଦେଶ ନେତା
 କହିଲେ ସିନ୍ଧୁଦେଶର ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଅବସ୍ଥା । ୧୩୯
 ସିନ୍ଧୁ ଦେଶେ ହିନ୍ଦୁମାନେ ରହି ନ ପାରିବେ
 ନିରାପଦେ ରହିବାକୁ ଆନସ୍ଥାନେ ଯିବେ । ୧୪୦
 ସିନ୍ଧୁ ସରକାର ପାକିସ୍ଥାନ ସରକାର
 ଏ ଦୁହେଁ କହିକରି ପ୍ରତିକାର କର । ୧୪୧
 ଏକଥା ଶୁଣି ବାପୁଜୀ ଦେଲେକ ଉତ୍ତର
 ମୋ କଥା କେ ଶୁଣୁନାହିଁ ଜାଣୁଛୁ ନିକର । ୧୪୨
 ରଦ୍ଦି ପୁରାତନ ହୋଇ ଯାଇଅଛି ମୁହିଁ
 ତେଣୁ ମୋ କଥା କା ହୁଏ ସ୍ପର୍ଶ କରୁନାହିଁ ।
 ମୋ କଥା କେ ଶୁଣୁଥିଲେ ନ ଘଟନ୍ତା ଏହା
 ତଥାପି ଯା ସତ୍ୟ ମୁଁ ତ କହୁଅଛି ତାହା । ୧୪୪
 ଯାହା ସତ୍ୟ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଛି
 କହିବାପାଇଁ କେବେହେଁ କୁଣ୍ଡିତ ନୋହୁଛି ।
 ଉଭୟ ଉପନିବେଶେ ଯା ସବୁ ଘଟୁଛି
 ତାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣକୁ ମୋ ବଳ ନ ପାଉଛି । ୧୪୬
 ଦୁଇ ଦିନ ପରେ ମୁଁ ତ ସେବାଗ୍ରାମେ ଯିବି,
 ପାକିସ୍ଥାନୁ ଆଜି ଯେବେ ଡକରା ପାଇବି । ୧୪୭
 ସେବା ଗ୍ରାମକୁ ନ ଯାଇ ପାକିସ୍ଥାନେ ଯିବି
 ସିନ୍ଧୁ କଥା ଆଗେ ମୁହିଁ ବିଚାର କରବି । ୧୪୮
 ଲୋକେ ମୋତେ କହୁଛନ୍ତି ହିମାଳୟେ ଯାଅ
 ଜଗତର ବିଷୟରୁ ଅବସର ନିଅ । ୧୪୯
 ଏ ପରମର୍ଶ ମାନିଲେ ହିମାଳୟେ ଯିବି
 ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାତ୍ମା ହୋଇ ସେଠାରେ ବସିବି ।
 ଜନସାଧାରଣ ଯେବେ ମୋ ସ୍ମୃତି ଗାଇବେ
 ସେଠାରେ ସୁଖଶାନ୍ତିରେ ରହିବି ମୁଁ ତେବେ ।
 ଅତି ସହଜ ଏ କଥା ମୁଁ ସିନା କରବି
 ଦେଖୁଛି ଲୋକେ ବିପନ୍ନ କପରି ତେଜସ୍ବି ।

ଜାଣୁଛି ମୁଁ କିଛିହେଲେ କରିପାରୁ ନାହିଁ
 ଚୋପି ଗୁଡ଼ିଯିବା ମୋ ଧରମ ନୁହଇ । ୧୫୩
 ମୋର ଆତ୍ମା ତବ ସଙ୍ଗେ ଅଛଇ ନିୟୁତ
 ଜଣାଇବା ମୋତେ ସବୁ ଅଟଇ ବିହତ । ୧୫୪
 ଅନ୍ତମ କାଳର ମନୋବୃତ୍ତି ଏହିପରି
 ଏଥିରୁ ବୁଝ ପାଠକେ ସକଳ ବିଚାରି । ୧୫୫
 ମହା ସମାବେଶେ ଶବଦାହ କର୍ମହେଲୁ
 ପ୍ରତିଦିନ ଗୀତାଆଦି ପାଠ କରଗଲୁ । ୧୫୬
 ଅସ୍ଥି ଭସ୍ମ ପକାଗଲୁ ଗଙ୍ଗା ଯମୁନାରେ
 ଓଡ଼ିଶା ମହାନଦୀରେ ମହୋଦଧି ଜଳେ । ୧୫୭
 ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଵର୍ଗଦ୍ଵାର ମହୋଦଧି ଶୀର୍ଷଜଳେ
 ଆଲୁହାବାଦ ହି ବେଣୀ ସଙ୍ଗମ ଜଳରେ ।
 ଭୂରଭୂର ଅନୁଦାନମାନ କରଗଲୁ
 ଦରିଦ୍ରନାରୀପୁଣ୍ୟ ସେବା କରଗଲୁ । ୧୫୮
 ସୂକ୍ଷ୍ମସୁମନ ଗଢ଼ାଯିବ ନାନାସ୍ଥାନେ
 ଦେଖି ପୂଜା କରୁଥିବେ ସାରା ବିଶ୍ଵଜନେ ।
 ଦେଉଳ ଅଟ୍ଟାଳି ସୂକ୍ଷ୍ମସୁମାନ ହେବ
 ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ସୂକ୍ଷ୍ମରକ୍ଷା ହେବ ।
 ଗିରି, ନଗର, ପର୍ବତ, ଗ୍ରାମ, ନଦୀ, ବନ
 ପ୍ରତିଧ୍ଵନି ଛଳେ ଗାଉଥିବ ଗାନ୍ଧ ନାମ । ୧୬୦
 ଗାଉଥିବେ ଲୋକେ ସଦା ‘ଗାନ୍ଧ ଜୟ ଜୟ’
 ସବୁ ସମିତିରେ ନାମ ପଢ଼ିବ ନିଶ୍ଚୟ । ୧୬୧
 ଇତିହାସ ଗାଉଥିବ ନାମ କାଳେ କାଳେ
 ରହିଥିବ ନାମ ନାନା ସାହିତ୍ୟ ଗୀତରେ ।
 ଆବାଳବୁଦ୍ଧବନତା ଗାଉଥିବେ ନାମ
 ବାର୍ଷିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଜୟନ୍ତି କରିବେ ପାଳନ ! ୧୬୩
 ଗାନ୍ଧ ଆଚରଣ ଧର୍ମ ନକଲେ ସାଧନ
 ଏ ସବୁ ହେବ କେବଳ ପୋଥି ବାଇଗଣ ।

ନାମ ଜପି କାମେ ତାଙ୍କ ଧରମ ସାଧନ
 ନ କଲେ ଗାନ୍ଧିଦୋରେଡ଼ା ହେବେ ଶିଷ୍ୟଗଣ ।
 ପ୍ରତିଭା ପ୍ରତିମା ପୂଜା ମରମଟି ଦେନ
 ତାଙ୍କ ଆଚରଣ ଧର୍ମ କରିବ ସାଧନ । ୧୬୮
 ସାଧନା ବିହୀନେ ସିଦ୍ଧି ହୋଇ ନ ପାରିବ
 ପ୍ରତିଭା ପ୍ରତିମା ପୂଜା ନିଷ୍ଠାଳ ହୋଇବ । ୧୬୯
 ଈଶ୍ଵରେ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ଵାସ ଶରଧା ନାମରେ
 ଜୀବମାତ୍ର କରେ ଦୟା ସମାନ ଭାବରେ ।
 ସତ୍ୟ କହ ଅହିଂସା ଧରମ ସମାରୁର
 କାଟି ପିଛ କୁଟି ଖାଅ ନିଶା ପରିହର । ୧୭୦
 ଏ ସନାତନ ଧରମ ସେ ତେଜାଲ ଦେଲେ
 ଭାବି ଭାବି ତାହା ନାନା ସୁଦେ ଶୁଣାଇଲେ ।
 ଧର୍ମମାତି, ରାଜମାତି ନୁହେଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ
 ଏ କଥା ଗାନ୍ଧିବାଦର ଅଟଇ ପ୍ରଧାନ । ୧୭୧
 ଏହି ସନାତନ ମାତି ଥିଲା ଭାରତର
 ସେହି ମାତି ଗାନ୍ଧି କରୁଥିଲେକ ପ୍ରଚାର । ୧୭୨
 ଈଶ୍ଵର ବିଶ୍ଵାସ ଥିଲା ତାଙ୍କର ପ୍ରଧାନ
 ବାର ବାର କରୁଥିଲେ ସେକଥା ବୟାନ ।
 ପଟେଲ ପୁଲସରସୀ ରଖିବା ନିମିତ୍ତ
 ପଚାରିଲେ ଗାନ୍ଧିଙ୍କର କିବା ଅଭିମତ । ୧୭୩
 ଗାନ୍ଧିଜୀ ବୋଇଲେ କିଛି ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ
 ଈଶ୍ଵର ଭିନ୍ନ କେ ଆନ ରଖି ନପାରଇ । ୧୭୪
 ତାଙ୍କ ପ୍ରାର୍ଥନା ସବୁକୁ ଆସିବେ ଯେ ଜନ
 ପୁଲସ ତାହାକୁ ନ କରିବେ ହଇରାଣ । ୧୭୫
 କେହି ଯେବେ ତାକୁ ମାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛାକରେ
 ମାରିବ ମାରୁ ସେ ଆସି ପ୍ରାର୍ଥନା ସବୁରେ ।
 ଈଶ୍ଵର ବିନୁ କେ ପ୍ରାଣ ରଖି ନ ପାରିବ
 ପୁଲସ କମ୍ପାଇ ସବୁଜନକୁ ଆସିବ । ୧୮୦

ତଥାପି କେତେକ ଜଣ ପୁଲିସ ସଭାରେ
 ଥିଲେ ବିନା ପୋଷାକରେ ଅବଦ୍ଧା ଭାବରେ ।
 କାଳ ନାଥୁରାମ ସଭା ମଧ୍ୟରେ ପଶିଲ
 ପାଦଧୂଳି ନେବା ଛଳନାରେ ପାଶେ ଗଲ ।
 ଧୂଳିନେବା ବାହାନାରେ ଗୁଳିଚଳାଇଲ
 ଶେଷଯାଏ କେ ତାହାକୁ ସନ୍ଦେହ ନ କଲ ।
 ପରେ ଜଣାଗଲା ହିନ୍ଦୁମହାସଭା ଲୋକ
 ନାମଟି ତାହାର ନାଥୁରାମ ବିନାୟକ । ୧୮୪
 ଗୋଆଲିଆର ଅଞ୍ଚଳ ସେହି ଆସିଥିଲ
 ହିନ୍ଦୁମହାସଭା ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରିଥିଲ । ୧୮୫
 ରାଷ୍ଟ୍ରସ୍ବୟଂସେବକ ଦଳର ସେହୁ ଲୋକ
 ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ସେହୁ ଜଣେ ସମ୍ପାଦକ । ୧୮୬
 ଏ ସମ୍ବାଦ ମିଳିବାରୁ ହେଉଛି ସନ୍ଦାନ
 କେତେ କେତେ ଲୋକ ଧରାହେଉଛନ୍ତି ପୁଣି ।
 ସାରା ଭାରତରେ ତେଣୁ ପଡ଼ିଛି ତହଲ
 ଖୋଜା ଲାଗିଛି କେ କଲ କେଉଁଠି ତା ମୂଳ ।
 ଅତି ଜୟନ୍ତ୍ୟ କୂଳମ୍ପି, ଏ ମହା ପାତକ
 କିଏ କରି ହିନ୍ଦୁ ମୁଣ୍ଡେ ଲେପିଲ କଳଙ୍କ ।
 କେ ଚଣ୍ଡାଳ ଏପରି କର୍ମରେ ହାତଦେଲ
 ତା ମୁଣ୍ଡପରେ ବଜ୍ରପାତ ନ ହୋଇଲ ।
 ଦାର୍ଶନିକତତ୍ତ୍ବ ଏଥି ଯାହା ଥିବ ଥାଉ
 ଲୋକମୁଖେ ବିନାୟକ କି ନକଲ ଆଉ ।
 ସର୍ବଜନ ପୂଜ୍ୟନେତା ବ୍ରତ ଲୋକହିତ
 ବିନାୟକ ଗୁଳିଚୋଟେ କଲ ତାଙ୍କୁ ହତ ।
 ଶିଶୁରର ମାୟା କିସ ତାହାଙ୍କୁ ତା ଜଣା
 କେ କରି ପାରିବ ସେହି ମାୟାର କଳନା ।
 ଭୁଲିଗଲେ ଗାନ୍ଧି ଆଉ ଫେରି ନ ଆସିବେ
 ଶ୍ରୀକ୍ଷାଦି ହିନ୍ଦୁକରମ ସରିଯିବ ଏବେ । ୧୯୪

ଚେତାଇ ଦେଲେ ମହାତ୍ମା ଯେ ଅମରବାଣୀ
 ଭରିଣ ବରଷ କାଳ ଶୁଣାଇଲେ ପୁଣି । ୧୯୫
 ସହିଲେ ଜୀବନେ ସେହୁ ବହୁତ କଷଣ
 ଲଘିପଡ଼ି କଲେ ସେହୁ ଜୀବନେ ସାଧନ । ୧୯୬
 ବହୁଲେଶ ଶ୍ରମବଳେ ଥିଲେ ସେ ସାଧକ
 ନ ସ୍ଵାଧି ମୁଖେ କହିଲେ ହୋଇବା ବଞ୍ଚକ ।
 ସକଳ ଧର୍ମକୁ ସେହୁ ଏକା ଧର୍ମ ଜାଣେ
 ଅମରବାଣୀ ସେ ନର ଅଟଇ ପ୍ରମାଣେ ॥ ୧୯୮
 ସକଳ ଜନର ପୂଜ୍ୟ ଅଟେ ସେ ନିୟୁତ
 ମାନଇ ତାହାକୁ ସିନା ଏ ସାରା ଜଗତ । ୧୯୯
 ଶିଶୁର କଳା ତାଠାରେ ଅଛି ବୋଲି ଜାଣ
 ସକଳ ଲୋକରେ ସେହୁ ବୋଲିଏ ପ୍ରଧାନ ।
 ଶିଶୁରେ ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ଵାସ ଥିଲା ତାହାଙ୍କର
 ଶିଶୁର ପ୍ରେରଣା ଯାହା କରନ୍ତି ନିକର । ୨୦୧
 ଅନ୍ତର ଆତ୍ମା ତାଙ୍କର ଯେ ପ୍ରେରଣା ଦିଏ
 ତାକୁ ଅନୁସରି କଥା କହନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟେ । ୨୦୨
 ଏହିକଥା ବାରବାର କହିଛନ୍ତି ଜାଣ
 ଶିଶୁର ବିନୁ କାହାକୁ ନ ଡରନ୍ତି ପୁଣି । ୨୦୩
 ଶିଶୁର ସର୍ବନିୟନ୍ତା ତାଙ୍କର ବିଶ୍ଵାସ
 ସେ ବିଶ୍ଵାସେ କର୍ମ କରୁଥିଲେ ଅଦ୍ଵନ୍ଦ୍ଵିତ ।
 ଦୃଢ଼ ଶିଶୁର ବିଶ୍ଵାସୀ ପୁଣି ସତ୍ୟବାଦୀ
 ତେଣୁ ତାଙ୍କ କଥାଯାଏ ମରମକୁ ଭେଦି ।
 ତେଣୁ ତାହାଙ୍କ କଥାକୁ ମାନନ୍ତି ସକଳେ
 ଗୋଲିଆଁନରଖି କଥା କହନ୍ତି ନିର୍ମଳେ । ୨୦୬
 ଗାନ୍ଧି ଏବେ ସ୍ଵରତରୁ କାଳ ଶେଷେ ଗଲେ
 ଭକ୍ତମାନଙ୍କଠାରୁ କଳା ଆହରିଲେ । ୨୦୭
 ପଥଭ୍ରମ ହେଲେ କିଏ ପଥ ଦେଖାଇବ
 ଶ୍ରୀଲିଖନାଶରେ ପଡ଼ି ନଷ୍ଟଭ୍ରଷ୍ଟ ହେବ ॥ ୨୦୮

କ୍ଷମତା ବ୍ୟାମୋହ ଅହଂକାର ଘୋଷିଯିବ
 ନ୍ୟାୟ ଅନ୍ୟାୟ କିଛିହୁଁ ବାରି ନ ହୋଇବ ।
 ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥ ସାଧନରେ ସକଳେ ମାଡ଼ିବେ
 କ୍ଷମତାକୁ ବିକି କଣି ଲାଭ ଉଠାଇବେ । ୨୧୦
 ମୁଁ ବଡ଼ ମୁଁ ବଡ଼ ବୋଲି ଲଗାଇବେ କଳି
 ନିଶ୍ଚୟ ଜନସମାଜ ହୋଇ ଯିବେ ଦଳି । ୨୧୧
 ଗୁହାରି କଲେ କେ କାହା କଥା ନ ମାନବ
 ମୁଁ ଯାହା କରୁଛି ନ୍ୟାୟ ବୋଲି ସେ କହିବ ।
 ଦୋଷ ଦେଖାଇ ଯେବେ କେ ବଚନ କହିବ
 ସେ ବିଷୟ ବିଷଭୁଲ ତାକୁ ଦେଖାଯିବ ।
 ଆଇନ କରି ତାହାର ଭୁଣ୍ଡ ସିଙ୍ଗି ଦେବ
 ହାତ ଗୋଡ଼ ବାନ୍ଧି ତାକୁ ଖାଲେ ପକାଇବ ।
 ତେଣୁ ଡରି ଥରି ସବେ ହୋଇବେ ମଉନ
 ସୁମରିବେ ଗାନ୍ଧି ଥିଲେ କହନ୍ତେ ଏମାନ ।
 ନିଶ୍ଚୟ ବେଳେ ଏକା ରକ୍ଷକ ଶିଶୁର
 ଡାକି ପାରିଲେ ତାହାଙ୍କୁ ଶୁଣିବେ ନିକର ।
 ସକଳ ଭୁଲର ଲାଳା ଅଟେ ବାସୁଦେବ
 ଯାହାକୁ ଯେମନ୍ତ ବୁଦ୍ଧି ଦେଉଛ ହେ ଦେବ ।
 ମାରିବା ତାରିବା କଥା ଭୁଲ ହାତେ ଏକା
 ମାଳତୀ ପରେ ଉଡ଼େ ଅଭୟ ପତାକା ।
 ଭାଷେ ଘନ ଜଗବନ୍ଧୁ ଆହେ ଚନ୍ଦ୍ରଧାରୀ
 ଚନ୍ଦ୍ରଧର ରିଷ୍ଟ ସବୁ ଦିଅ ହେ ନିବାରୀ । ୨୧୮

ଇତି ଶ୍ରୀ_ଭରତ-ଚରିତାମୃତେ ମହାମାନବ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ମହାପ୍ରୟାଣ ଯାତ୍ରା
 ବର୍ଣ୍ଣନେ ଏକଶତ ଅଷ୍ଟବିଂଶ ଅଧ୍ୟାୟଃ ।

ସ ମା ପ୍ତ

